N. Inv. 1383.

Liber [illegible]
[illegible] folio p°
[illegible] 12
[illegible] 44
[illegible] 76
[illegible] Hugonis [illegible] 90
[illegible] Hugonis [illegible] 103
[illegible] Hugo [illegible] 109
[illegible] Hugo [illegible] 118 folio
[illegible] 122
[illegible] 122
[illegible] 122
[illegible] abbatis [illegible] 122 folio
[illegible] 133 fo
[illegible] 122 folio
[illegible] 151 folio
[illegible] 161
[illegible] 180
[illegible] 228
[illegible] 222
[illegible] Hugo [illegible] 222 [illegible] 225 [illegible]
Hugo [illegible] 226
[illegible] 271
[illegible] 270
[illegible] 276
[illegible] 282
[illegible] 270
[illegible] 289
[illegible] 299
[illegible]
[illegible]
[illegible] 301
[illegible] 313 folio
[illegible] 318 folio
[illegible] 323
[illegible] 324 folio
[illegible]
[illegible] 370
[illegible] 368
[illegible] 369

Varia ut patet supra
ex Indice

de philis et multis
sapientibus [illegible]
nove Richardi
de contemplatione

De contemplatione eiusque commendatione. Quam sit utilis vel grata hec gracia proficientibus mea

De contemplationis proprietate vel in quo differat a meditatione vel cogitatione

Distinctio singulorum contemplationis meditationis cogitationis

Quod contemplationis modus multiformiter agitur

Quot sint vel que contemplationum genera

Quot sint quibus communia

Que sint singulorum propria

Quia de eorum proportione videatur vel quomodo invicem permisceri soleant

Quod nos ex celi presentia adiuva... sex contemplationum genera perfinant

Quomodo prima quatuor contemplationum genera mistice describuntur

Quomodo novissima duo contemplationum genera mistice designentur

Quod primum contemplationis genus consistit in consideratione et admiratione rerum visibilium

Quam sit copiosa contemplationis huius materia vel quomodo se philosophi converterunt mea

De triplici distinctione prime speculationis

Quod primus gradus huius speculationis consideratur in materia forma et natura

Quod secundus gradus consistit in operatione nature et industrie

Quod tertius huius speculationis gradus consistit tam in humanis quam in divinis institutionibus

Quod secundum contemplationis genus constat in consideratione et admiratione rerum visibilium ...

Quam sit copiosa huius contemplationis materia

Quo plures se in hac contemplationis materia converterunt

De distinctione secunde contemplationis

De proprietate secunde contemplationis

De tertio contemplationis genere

Quomodo in hac contemplatione qui incipit homo fiat spiritalis

De distinctione eorum que ad hanc speculationem pertinent

Quod hec contemplationis genus recte in v gradus dividitur

Quod illa que ad hanc speculationem pertinent aliter ad huc distingui possunt

Quod in hac speculatione corporee similitudinis manuductione utimur

Quod hec contemplationis genus consistat in ratione secundum imaginationem

Quomodo ad premissa vel opera dei pertineant quecumque radius contemplationis perstringit

Quomodo dei sapientia cum sit simplex et una diversis considerationibus in contemplationem adducitur ... scientia modo prescientia modo ... providentia vel predestinatio nominatur

Quod divina sapientia secundum diversas contemplationis modos in quibusdam invenitur mirabilior in quibusdam iocundior

Illa qua speculatione divina prescientia vel scientia appareat mirabilior

Illa qua speculatione divina predestinatio appareat iocundior

Illa qua rerum speculatione solet divina dispositio iocundior apparere

Quod contemplationis nostre spectaculum semper comitari debeat magna admiratio et ingens exultatio

Quod secundum modum admirationis et exultationis variatur modus contemplationis

Quod in omni rerum mirabilium contemplatione necesse sit divine sapientie

consideracionum in theorie | tabula 3e partis

De materia quarte contemplacionis cuiusque spectate

Quomodo differat vel quantum emineat hec contemplacionis genus primo vel secundo

Item quomodo differat vel superbo differat vel quantum supereminet tercio | eminet sexto

Quantum valeat fortiter insistere contemplacioni vel quo adiuvare proficiat mens ad multa consideracione et cognicione sui

Quomodo ex speculacione sui spiritalium intelligencia comparatur seu eciam amissa reparatur

Quomodo ex speculacione sui accepta intelligencia ab omnia dilatatur

De sensu triplici per quos discurrere habet consideracio sui

De sensu intellectuali quo solo possunt invisibilia videri

De intellectuali specula eiusque supereminencia

De triplici distinccione quarte speculacionis

De subdistinccione primi gradus huius contemplacionis

Quomodo in primo huius contemplacionis gradu mens exercere se debeat [...]ignant eiusmodi exercitacio valeat

De signacio eorum que in hoc speculacionis gradu comprehendi non possunt

Quod nec illa negligere debemus que non nisi excepte comprehendimus

De distinccione secundi gradus huius contemplacionis

Quod quedam similiter in secundo huius contemplacionis gradu sunt que comprehendi non possunt

De prima et secunda distinccione huius contemplacionis eorumque differencia

Quod nullo modo comprehendi valeat que ad terciam distinccionem spectant

Quomodo hoc contemplacionis genus possit in quinque gradus dividi et que pertineant ad primum gradum

De consideracione eorum que pertinent ad gradum secundum

De consideracione eorum que pertinent ad gradum tercium

De consideracione eorum que pertinent ad gradum quartum

De consideracione eorum que pertinent ad gradum quintum | tabula quarte partis

De quinto et sexto contemplacionis genere

Quod vere humanam excedunt ad has novissimas speculacionum species

Quod ea que supra racionem sunt gemina distinccione distingui possunt et que contra racionem subsunt

Quam sint aliena ab omni imaginacione que pertinent ad has contemplaciones

Que sit supereminencia harum novissimarum contemplacionum

Quam sit arduum vel difficile in hec novissima contemplacionum genera sibi capere

Quod frustra homo ad has theoricas accessus nititur nisi divinis revelacionibus admittitur

Quod quinta contemplacio quasdam similitudines racionum admittit

Sextum minus tocius similitudinis proprietate excedit

Quomodo per hec duo contemplacionum genera comparatur augetur amor et approbacio sui

De cum quanta animi aviditate debeant vel soleant spirituales viri novissimis contemplacionum generibus inhiare

Quomodo post multam desideriorum fatigacionem alii soleant alii non soleant a propria sui dignitate supra semetipsos levari

Quod ea que per excessum mentis solent videri alia sunt alia omnino non possunt ad communem intelligenciam inclinari

Quod omni hora anima sancta et contemplativa ad susceptionem gracie debeat esse parata

Quam sit paucorum ad susceptionem gracie tam semper esse parata

Quam sit arduum vel difficile per excessum mentis anime seipsam a semetipsam totam colligere et in ipso divinitatis desiderio requiescere

Quam sit pene impossibile animus anime seipsam extra semetipsam tota effundere et supra semetipsam ire

3

De ethis que spaliter ptinet ad spitu
genus contemplacionis
De etis que spaliter ptinet ad sxt
genus contemplacionis
De mutua collacione duorum no
uissimarum speculorum
De mutua collacione trium nouis
simarum speculorum
Quod frequentacionem trium noui
ssimarum speculorum sepe comitetur
frequencia diuinarum reuelacionum
Quod in omni contemplacione que
contingat contemplantem inte
accedere
Quod de accedendi donum alii for
tuitu habent alii iam quasi consuetudine
possident capitula quarte partis

Quod tribus modis in gratiam
contemplacionis proficimus
Quibus modis solent omnis conte
placionis contingere mentis videlicet
dilatacione mentis sublevacione
mentis alienacione
De mentis dilatacione quibus mo
dis solet acrescere
De mentis sublevacione quibus
solent gradibus assurgere
Quod triplici de causa solent
humane mentis accessus
Quod plus excedendi modus surgat
ex magnitudine devocionis
Quod primus excedendi modus qui
fiat ex sola fervencie desiderii
consumacione
Quod primus excedendi modus
quique fiat tamen ex festinati devo
cione quam ex admixta sibi divina
revelacione
Quod secundus excedendi modus
fieri solet ex magnitudine admi
racionis
Quod secundus excedendi modus quique
ex sola admiracione incipit et
in fructissimum devocionis desiderium
desinit
Quod secundus excedendi modus quique
ex sola admiracione inchoat et in
eodem tenore perseverat
Quod in secundo excedendi modo
quique diuina revelacione intra me
ditacionem occurrit

Quod in tercio excedendi modo divina
revelacio quique et intra meditacionem
preveniunt
Quod tercius excedendi modus
fieri solet ex magnitudine iocun
ditatis
Quod quique mentis excessus
humane industrie vel muti mo
accedit
Quod initio maxime excedendi
modo totum ex divino pendet beneficio
Ubi adhuc tamen eiusmodi gracie
gradum proficiat unde indipiscendi
adminiculari possit
Quibus maxime solet valere
adiminiculacionem huius gracie
Quibus gradibus crescent humane
mentis accessus. De contemplacione eius
et commendacione capitulum primum

Mysticam illam moysi archam
libet si liceat conspiracionis
illius nomine qui habet clavem scie
expositione vel aliquid reserare
et si quid adhuc in hec archa in
divinorum secretariis secum que re
conditus repositum latet quanta
dignitate ad aliquorum
utilitate eam possit non nos
pigebit in publicum exponere
et in commune proponere. multa
que reliquae materia utiliter iam dicta
sunt. Restat adhuc multa que
de eadem adhuc utiliter dici possunt.
Quid iuxta allegoricum sensum
hec archa mistice designet vel
quo Christum significet a doctoribus
iam ante nos dictum et perspicaciter
vobis pertractatum. Nec ideo tamen
temeritatis incurrimus ire nos
suspicatum si aliquid ineadem adhuc
materiam moralem loquamur. Veruntamen
ut ei nobis materie studiosa
pertractatio amplius dulcescat
eiusque desiderii in eius admiracionem
vehemencius trahat cogitemus
quid ille ipsarum ex nomine decet

Tractatus moysi

¶ continuat ho. A. ei. quaedam

senciat qui eam archam sanctificacionis vocat. Surge in requiem domine
in requiem tuam tu et archa sanctificacionis tue. Archa sanctificacionis
Dicturus an hoc nomen vere sibi, que dicitur archa sanctificacionis dili-
gent attendere et perfunde retinere quod hec quaesit dicitur archa sancti-
ficacionis illius quibus doctor noster precepit dicens Sancti estote sicut et
ego sanctus sum. Vos igitur qui sanctificamini hodie et cras in diem domini
nolite negligenter attendere quid sibi velit quod dicitur archa sanctifica-
cionis. Sed si moysi creditur nunc scimus quod quicunque tetigit eam sancti-
ficabitur. Si omnino sic est multo amplius plus oportet eam tangere si non
sanctificacionis erit alia. Et si quis merueritur in nobis minus sicut
ille de ramatham indutus vestimentis gloriae sicut decet summum ponti-
ficem dignus sit intrare in sancta sanctorum ut possit non solum videre
sed et tangere hanc que dicitur archa sanctificacionis et cumulet ab in-
mundicijs suis. Sed quid de illo dicam sicut forte dicta est clavis sanc-
tae qui aperit et nemo claudit ut possit videre quid intus habet
hec archa sanctificacionis. Puto enim precipuum aliquid in hac archa
reperturum. Sed multum vellem scire quid sit hec archa que possit sanctificare
accedentes ut merito dicatur archa sanctificacionis. De sapientia autem non
dubito quin ipsa sit que vincit maliciam. Scio nichilominus quia quicunque
sanati sunt ab inicio per sapientiam sanati sunt. Sed et hoc satis con-
stat neminem posse placere deo nisi fuerit sapientia cum eo. Et ne dubitet
ad sanctificacionem pertinere hominem mundari ab omni immundicia sua, merito
contaminat hominem purgatur ab omni malicia et nequicia. Hec enim sunt que
... Purgat autem per sapientiam quae fortior superve-
niens vincit maliciam ut pote attingens a fine usque ad finem
... et disponens omnia suaviter. Et hoc ipsum sic purgari
est ut arbitror sanctificari. Precepturus dominus moysi de construccione
tabernaculi primo omnium instruxit eum de archa fabricanda ut
exordio inmineret propter illam cetera omnia esse facienda. Precipuum et
principale sacrarium archam fuisse puto nemo dubitat ex omnibus
illis que tabernaculum federis continebat. Invenitur igitur quam
certum significare possit illud sacrarium quod ceteris omnibus dignius
fuit facile occurrit nisi forte quis dubitet quod maria optimam
partem elegit. Sed que est ista pars optima quam maria elegit nisi
vacare et videre quam suavis est deus. Nam martha ut scriptura
dicebat circa frequens ministerium satagebat; Maria vero sedens secus pedes domini au-
diebat verbum illius. Summa itaque est sapientiam in carne veritatem
quam oculis carnis videre non poterat audiendo intelligebat et
veritatis contemplacioni vacabat. Hec est pars que elata et perfe-
cta nunquam auferetur. Hoc sane negari quod nullo fine terminatur
nam veritatis contemplacio in hac vita inchoatur sed in futuro
iugi perpetuitate celebratur. Nutritur sane contemplacionem
homo et eruditur ad iusticia et consummatur ad gloriam. Videte
ergo quam vere gratia contemplacionis meo sacrario intelligitur
quod ceteris omnibus in de tabernaculo quadam sui dignitate prefertur.

R. Ab inicio quicunque sanati sunt per sapientiam sanati sunt

S. Maria optimam partem elegit

T. Veritatis contemplacio hic inchoatur in futuro iugi perpetuitate celebratur

Marginalia: Archa sanctificacionis · Doctor noster · Vir de Ramath · ¶ De sapientia: Vincit maliciam · Placere deo non potest · ¶ Ad sanctificacionem pertinet · ¶ Purgat · ¶ Sapientia · ¶ Moysi preceptum de archa videns · ¶ Pars optima: Que sit videbis

A. Acquirim singularis gra et singularit prefenda pquam impti sctificamur et in futuro beatificamur. Si igitur parcham sanctificacois recte intelligr gra sctificacois multo plus gra appetitur. quia qui accipit no solum emundat sz et sctificat. Absqz dubio nichil sic cor ab omi mundano amore emundat ut sic animi ad celestem amorem inflammat. Spaciuz est que emundat ipsaqz sctificat ut passiualitatis contemplacionem fiat mundi per contemptu mundi et sanctaqz p dilecciom dei. Q sit vallis vel gra q gra pfitientibus in ea.

Et eadem ipa que per dauid dicitur archa sctificacois prnonsem notatur archa federis. Que archa eur archa federis. Nec minusqz sz dm homo aut qz preciosa qz aurum argentum et lapides preciosi solent aut in archa reponi. Si igitur sapic et sic thesauros cogitemus qz sit illud eiusmodi thesaurum recoditorum atque inuenimus que erit archa in hoc negacio idonea nisi humana intelligencia. Sz aut archa dno magistro fabricatur et decoratur qn humana intelligencia diuina inspiracione et reuelacione ad contemplacionem prnouetur. Sz qui ad benelt gram in hac uita pficimus quid aliud quam archas quasdam future illius plenitudinis accipimus ubi sempiterne contemplacioni perpetuo inherebimus. Habent itaqz gram dileccionis velud quoddam munimentum federis et monumentum mutue caritatis. Vides nunc qua recte archa federis dici dr in qua et pquam talis gra signatur. Certe libenter qs se ad omne laborem accingere qui se cupit vel credit tale et tante dileccionis pignus accipere. Non dubito qz quicqz est int nos filius hebreus quam liberti precium gra sunat sex annis ut in septimo exeat liber ut deinceps libere possit vacare contemplacioni. Et quis no credat vir. Si quis nouerit in nobis qui Jacob sit vel tali nomine digne censeri possit. Eo qd sit vir fortis et potens in prelio strenuus luctator meior qz supplantator ut alia superet fortitudine alia supplantet discrecione. Qui hominis est qz libenter seruiet annis septem et septem praeter tali gra in tantum ut uideantur ei dies pauci pre amoris magnitudine dum non possit adimplere vachel vel saltem prenire. Certum eum vult adeius amplexus pertingere. Necesse est enim per annos septem et septem seruire ut discat requiescere non solum ab opibus malis sz et a cogitacionibus supernacuis. Multi quidem et si sciant uacare corpore nimme tam prualent uacare corde. Multi nescientes facere sabbatum de sabbato et ideo no valentes implere qd legitur in ps. Vacate et uidete quam ego sum deus. Vacantes siquidem corpore sz uagantes ubiqz corde nequaquam uidere merentur. Certa dulcis est dns qua hoc isti denos qui recto sunt corde. Et hinc est qd hostes deridebunt sabbata corpus. Sed verus iacob laborare no cessat donec ad desiderium fine pueniat seruiens apud virum laban nere decantidi cuiusdam. Quia gloria quam pre glificauit apud semetipsum claritate qua habuit ante mundi constitucionem quem oportuit pati et ita intrare gloriam suam ut seruili forme superducet candore glorie et esset uere decandidatus super hunc dealbatus gloria et honore coronatus fieret qz formosus no solum pfilius hominum verum et pfitentibus angelorum et talis in quem desiderant angeli prospicere. Videte quanta sit hec gra pquam tam longanimiter tam libenter laborat.

Q Pro gra habenda no solum defendenda mala sed et cogitaciones male repellende

Puti

vitiosus

Sancificacionis

dauid

Qn archa federis dni

Monsen

Nisi deus

Archa decorat

Qn archa fiunt

Seruiat annis sex in septimo liber sit

Jacob

Amor laborem tps longi no attendit

Rachel

Q niuea ...

Annos ...

Vacans corpore
Vagans corde

Jacob laborare non cessat

Laban

Jacob

Q ... sit

Caldi terum [?] duo dicunt { Contemplacio / Cogitacio / Meditacio

c. 3

que cum tanto labore acquiritur, cum tanta iocunditate possidetur. De hac sane gracia Moyses pluribus septuaginta fratribus locis subsignata locucione cuius [?] hic eam plenius mistica descriptione distinguit ubi eam per graciam dividit.

Et autem ea que de contemplacione dicenda sunt [contemplacionis proprie vel qualiter differat a meditacione vel cogitacione] possimus comodius carpere vel citius comprehendere, primo quid ipsa sit determinando vel diffiniendo, quid etiam et quo differat a cogitacione vel meditacione. Sciendum itaque quod unam eandemque materiam aliter per cogitacionem intuemur, aliter per meditacionem rimamur, atque aliter per contemplacionem miramur. Multum autem inter hec tria, in modo differt quamvis quandoque in materia conveniunt. Denique sub una eademque materia aliter cogitacio, aliter meditacio, longeque aliter agit contemplacio. Cogitacio per devia quaeque lento pede sine respectu perventionis passim hac illac vagatur. Meditacio per ardua saepe et aspera ad directionis finem cum magna animi industria nititur. Contemplacio libero volatu quocumque eam fert impetus mira agilitate circumfertur. Cogitacio serpit, meditacio incedit et ut multum currit, contemplacio ut omnia circumvolat, et cum voluit se in summis librat. Cogitacio est sine labore et fructu, in meditacione est labor cum fructu, contemplacio permanet sine labore cum fructu. In cogitacione evagacio, in meditacione investigacio, in contemplacione admiracio. Ex imaginacione cogitacio, ex racione meditacio, ex intelligencia contemplacio. Ecce tria ista: imaginacio, racio, intelligencia. Intelligencia optinet summum locum, imaginacio infimum, racio medium. Omnia que subiacent sensui inferiori necesse est ea etiam subiacere sensui superiori. Unde constat quia omnia que imaginacio comprehendit, et multa alia que imaginacio non comprehendit, racio comprehendit. Sed non ea que subiacent sensui superiori necesse est etiam subiacere sensui inferiori. Sic constat quia eciam que comprehendunt ab imaginacione eciam alia quam multa que supra ipsa sunt comprehendi a racione. Omnia que imaginacio vel racio comprehendunt sub intelligencia cadunt et ea eciam que ille comprehendere non possunt. Vide ergo contemplacionis radius quam late se expandit qui omnia lustrat. Et licet saepe tamen eandem rem aliud per cogitacionem, aliud per meditacionem, aliud per contemplacionem accipiatur, quamvis non dissimilia differenti materia feruntur. Cogitacio semper vago motu de uno ad aliud transsilit. Meditacio circa unum perseveranter intendit. Contemplacio sub uno visionis radio ad innumera se diffundit. Per intelligenciam siquidem simplex mentis in immensum porrigitur ad multa comprehendenda, et perspicax ad subtilia penetranda. Nunquid contemplacio est quidam oculus mentis. Sicut enim in contemplacione quadam vivacitate intelligencie, sic quod oculus mentis in corporis figitur, sic eciam in contemplacione sub uno intuitu in rebus corporeis aciem infinita comprehendenda dilatatur. Denique quociens contemplantis animus ad summa elevatur, ad ima quociens agilitate mirabili pene absque mora rapitur per intelligenciam. Quociens acuitur ad inscrutabilia quociens intelliget sed hec esse non dubitatur. Hec per illos dicta sunt qui ipsa inferiori subintelligencie aspectu eadem illius ad contemplacionem usque pertinere iudicium dicunt. Specialiter tamen et proprie contemplacio dicitur que de sublimibus habetur, ubi animus pura intelligencia utitur. Semper autem

Vide contemplacio ... summa et ... [?]

[?] ... [?] ...

Contemplacio ... [?]

contemplatio est in rebus vel per sui naturam manifestis vel per studium familiaribus
notis vel ex divina revelatione perspicuis. *Diffinitio contemplationis meditationis et cogitationis*

Videtur itaque sic diffiniri posse. Contemplatio est libera mentis perspicacia
in sapientie spectacula ~~cum admiratione~~ cum admiratione suspensa. Vel certe
sicut precipuo illi nostri temporis theologo placuit qui eam in hec verba
diffinivit. Contemplatio est perspicax et liber animi contuitus in res perspi-
ciendas usquequaque diffusus. Meditatio vero est studiosa mentis intentio circa
aliquid investigandum diligenter insistens. Vel sic. Meditatio est providus
animi obtutus in veritatis inquisitione vehementer occupatus. Cogitatio
autem est improvidus animi respectus ad evagationem pronus. Ut itaque tribus
esse commune et quasi speciale quoddam animi aspectum esse. Si enim vel inte-
rim conspiciat nullum horum recte dici vel esse affirmat. Commune est autem
tam contemplationi quam meditationi circa utilia occupari et in sapientie
vel studiis maxime immo assidue versari. Sed in hoc sane solet
maxime a cogitatione differre que se singulis pene momentis co-
ercent ad inepta et frivola relaxare et sine ullo discretionis freno
ad omnia se ingerere vel precipitem dare. Commune vero est contemplationi et
cogitationi libero quodam motu et spontaneo nutu huc illucque
circumferri et nullo difficultatis obstaculo ad discursionis sue impetu
impediri. Differunt autem in eo maxime a meditatione cuius studium
est per quendam industrie laborem qualibet animi difficultate ardua
et apprehendere obstrusa irrumpere occulta penetrare. Fit tamen sepe
ut in cogitationem variam evagatione tale aliquid animus incurrat
quod scire vehementer ambiat. Fortiterque insistat. Sed dum neque desiderio
suo satisfaciens eiusmodi inquisitioni studium impendit iam cogi-
tandi modum cogitando excedit et cogitatio in meditationem transit. Solet
sane simile aliquid circa meditationem accidere. Nam veritatem
quidem diu quesitam tandemque inventam mens solet cum aviditate
suscipere mirari cum exultatione eiusque admirationi diutius inherere et
hoc est iam meditationem meditando excedere et meditationem in contempla-
tionem transire. Proprium itaque est contemplationi in eius claritatis
sue spectaculo cum admiratione inherere et in hoc utique differre
dictum est a cogitatione quam a meditatione. Nam cogitatio vitii iam
destinata promotione per hinc illucque divertit. Meditatio vero
per investigata tendit. *Quod contemplationis modus multiplex*

Est enim perspicax ille contemplationis radius semper ex
admirationis magnitudine invicta aliquando suspenditur. Non tamen uno
semper nec uniformiter id agit. Nam vivacitas illa intelligentie
in contemplatione animo mira agilitate
quasi ingentem flectit. Modo autem se quasi ad unum colligit et velut
immo oblita figit. Huius sane rei forma si recte perpendimus in
celi volatilibus cotidie videmus. Videas alia nunc se ad altiora attol-
lere nunc se in inferiora demergere et eosdem ascensionis et descensionis
nec suc modos sepius repetere. Videas alia nunc dextrorsum
nunc sinistrorsum divertere et nunc in hanc nunc in illam partem
declinando in anteriora parum vel pene nichil se promovere, et eosdem
discursuum suorum vicissitudines multa instantia multipliciter reiterare

Videas alia sub magna festinacione se in altiora extendere et mox sub ea-
celeritate in posteriora redire et sepe idipsum agere eosdemque ascensus
atque descensus diu multumque frequentacione continuare atque protrahere. Videas
alia quomodo se in gyrum flectunt et quam subito vel quam sepe eosdem
vel similes nunc ante paulo laciores nunc paulo contractiores circuitus

circuitus repetunt et sepe idipsum redeunt. Videas alia quomodo tremulis alis sepe
et crebro reverberantes se in uno eodemque loco diucius suspendunt et mobili se
agitacione quasi immobiliter figunt et a loco suspensionis sue loco
diu multumque spacia penitus non recedunt ac si operis et instancie sue

occupacione prorsus videantur exclamare et dicere Bonum est hic nos
esse. Hec sane predictarum similitudinum exemplar contemplacionis nostre
volatum multiformiter narratur et pro personarum negociorumque varietate
vario modo formatur. Nunc de inferioribus ad summa, nunc de superioribus
ad ima ascendit et descendit, et nunc de parte ad totum, nunc de toto
ad partem consideracionis sue agilitate discurrit et ad id quod sciri querit nunc
a maiori nunc a minori argumentum trahit, et modo quidem in hanc mo-
do in oppositam partem divertit et contrariorum noticia ex contrariorum scien-

sciat ~~dicit~~ et pro vario oppositorum modo ratiocinacionis sue occupacionem
variare consuevit. Aliquando in anteriora currit et subito in posteriora
redit, dum modo ex affectibus modo ex accidentibus et qualibusque antecedentibus
vel consequentibus cuiusque rei modum vel qualitatem deprehendit.
Circuitum quemdam in speculo nostro ducitur dum uniuscuiusque rei q-
sunt cum multis communia considerantur dum ad unam quamlibet partem
rem determinandam nunc consimilibus nunc dissimilibus se habentibus seu con-
accidentibus racio trahitur et assignatur. Nunc autem in uno eodem
loco consideracionis nunc defixus quasi immobilis sistitur cum in qua
rei esse vel proprietate perspiciendi atque admirandi contemplacionis in
tencio libenter immoratur. Sed ne verba nostra humane philosophi
cum videantur redolere vel catholice doctrine plano simplicitatisque
tenore discedere, commodius fortasse dicemus quod ascendere et des-
cendere et redire nunc huc nunc illuc declinare vero in contin-
uitate immo hec re nichil aliud sit quam summa cogni
nonissima vel novissimo ad summa modo de dissimilibus ad dissimilia mitoram
vel priorum gradu mente transire vero constancia vel coherencia cum
rei famosa plus ceteris circumspicere vel tandem aliquid in aliquo
speculo novitate novitatisque admiracione cum sancte. Videas etiam
nunc aliquid suspenditur atque protrahitur dum contemplacionis animus
aviditas sue spectaculo libenter immoratur dum se studet vel in
idipsum sepe redire vel in eo diucius immobiliter permanere. Quia
de illo contemplacionis modo qui quodammodo sit solum ante et retro
[?]bant animalia et revertebantur in similitudinem fulguris coruscan-
tis. Accipe et de illo qui non eque animus in diversa rapitur et nunc in
hanc partem nunc in illam discurrendo mira agilitate in qua agi
tatur. Fulgebunt iusti et tanquam scintille in arundineto discur-
rent. Illum qui quasi ~~fluit~~ sursum et deorsum sit pencius psal-
mista nobis expressit. Ascendunt in celos usque celos et descendunt usque ad abyssos

ymaginacioni et secundum plenam ymaginacionem et concipit magnitudinem et diuersitatem creature

in ymaginacione secundum ymaginacionem

Quia contemplacio est in racione secundum ymaginacionem aggregatis visibilibus ad invisibilia penetrandis et cetera

in racione secundum racionem

supra racionem sed non preter racionem

supra racionem et videtur esse preter racionem

Ad illum contemplandi modum qui velud magnum dicitur prospicit illa vere admonicio que dicitur Tene in manu tua arcus et cetera 2 li. Hunc autem contemplacionis radius velud in immoto loco immobiliter figitur cum illud aliquid in semetipso quod concipitur. Sol et luna steterunt in c. f. Dicturi quid sit contemplacio determinando vel diffiniendo docuimus superest ut eam per species dividamus et quot sunt genera contemplacionis aperiamus ut videamus quot sit. Sex autem sunt contemplacionum genera a se et inter se **vel 4 contemplacionis genera** omnino divisa. Primum itaque est in ymaginacione et secundum solam ymaginacionem. Secundum est in ymaginacione secundum racionem. Tercium est in racione secundum ymaginacionem. Quartum est in racione secundum racionem. Quintum est supra racionem sed non preter racionem. Sextum supra racionem et videtur esse preter racionem. Duo itaque sunt in ymaginacione duo in racione duo in intelligencia. In ymaginacione contemplacio tunc proculdubio versatur cum rerum istarum visibilium forma et ymago in consideracionem adducitur cum obstupescentes attendimus et attendentes obstupescimus corporalia ista que sensu corporeo haurimus quam sint multa quam magna quam diversa quam pulcra vel iocunda et in hiis omnibus creatoris illius superessencie potenciam sapienciam munificenciam veneramur et venerando miramur. Tunc autem contemplacio nostra in ymaginacione versatur et secundum solam ymaginacionem formatur cum nichil argumentando querimus nil raciocinando investigamus sed libere mens nostra huc illucque discurrit quo eam in hoc spectaculorum genere admiracio rapit. Secundum autem contemplacionis genus est quod in ymaginacione quidem consistit secundum racionem formatur atque procedit quod fit cum ea que in ymaginacione versamus et que ad primum contemplacionis genus pertinere iam diximus racionem querimus ymmo inventam et notatam in consideracionem cum admiracione adducimus. In isto itaque res ipsas in isto casu itaque rerum ordinem dispositionem et uniuscuiusque rei causam modum et utilitatem rimamur speculamur. Hec itaque contemplacio in ymaginacione secundum racionem consistit quia ea que in ymaginacione versantur raciocinando perquirit. Et quoniam in eo quod queritur recte tamen in ymaginacione consistere videtur in quantum invisibilia raciocinando querimus vel invenimus ad illa proculdubio accommodamus que in ymaginacione versamus dum circa ea et per ea raciocinacionem insistimus. Tercium contemplacionis genus est quod in racione secundum ymaginacionem formatur. Hec autem contemplacio genere utitur cum rerum visibilium similitudine in rerum invisibilium speculacionem sublevamur. Hec non speculo in racione consistit quod his solis que in ymaginacione sibilibus intendit sed solis maxime que per racionem comprehendit secundum ymaginacionem racio formata dicitur quia rerum invisibilium ymagine in hac tamen adiunctum est in rerum invisibilium investigacionem. Et recte quidem hec contemplacio in racione quidem secundum ymaginacionem esse dicitur quamvis raciocinando promovetur quod omnis ratiocinacio et argumentacio ab ymaginacione fundamentum sumit et ab ymaginabilium proprietate investigacionis et consideracionis sue racionem trahit. Quartum genus contemplacionis est quod in racione secundum racionem formatur quod utique fit cum semotis omni ymaginacione operacionibus solis illis animus intendit que ymaginacio non novit

& que mens ex ymaginacione colligit vel racione comprehendit. Quintum speculum
insistimus cum in invisibilia nostra que per experienciam novimus et que intelligencia ca-
pimus in consideracionem adducimus et eorum consideracione in celestium animorum et
supermundanorum intellectuum contemplacionem assurgimus. Hec autem contemplacio
in racione consistit quia sensibilibus remotis solis intelligibilibus intendit.
Et hec quidem contemplacio ab illis utique invisibilibus nostris inchoari videtur et inicium
sumere & fundamentum capere que humanum animum constat per experienciam nosse vel
per communem intelligenciam comprehendere. Quare autem in tali contemplacio et
in racione consistere dicitur quia licet ipsa invisibilia nostra racio comprehendat
& in eorum racionacione modum minime suppeditant. Unde constat quod hunc solam
racionem procedit quia et invisibilibus per experienciam notis alia et alia racioci-
nando colligit que per experienciam non novit. In hac primum contemplacione
humanus animus pura intelligencia utitur & remoto omni ymaginacionis
officio ipsa intelligencia nostra in hoc primum negocio se ipsam per semetipsam
ingerere videtur. Nam in illis prioribus contemplacionibus quibus intenditur non de-
esse nequaquam tamen inesse potest nisi mediante racione seu eciam ymaginacione
illic quasi instrumento utitur et velud per speculum intuetur. Hic per semetipsam
operatur et quasi per speciem contemplatur. Hic igitur se quasi ad imum tali-
nat cum omnino non habeat quo per semetipsam inferius descendat. Sextum
contemplacionis genus esse diximus quod est supra racionem non tamen preter racionem in
ea divina revelacione cognoscimus que nulla humana racione plene com-
prehendere que nulla nostra racionacione integre investigare sufficimus. Talia
sunt illa que de divinitatis natura et illa summa essencia credimus et scri-
pturarum divinarum auctoritate probamus. Contemplacio ergo nostra tunc
veraciter supra racionem ascendit cum id animus per mentis sublevacionem
cernit quod humane capacitatis metas transcendit. Sed supra racionem nec
preter racionem consentanea est cum ei quod per intelligenciam cernitur hu-
mana racio contra ire non potest immo potius facile acquiescat & sua attesta-
cione alludit. Septimum contemplacionis genus dictum est quod in hiis versatur
que sunt supra racionem & videntur esse preter seu eciam contra racionem. Sic hec
utique suprema omnium et dignissima contemplacionum specula tunc animus
veraciter exultat atque tripudiat cum illa ex divini luminis irradiacione
cognoscit atque considerat quibus omnis humana racio reclamat. Talia
sunt pene omnia que de personarum trinitate credere iubemur. De quibus
cum humana racio consulitur nichil aliud quam contraire videtur.

Primo itaque genera in ymaginacione consistunt quia solis sensibilibus in-
tendunt. Duo in racione consistunt quia solis intelligibilibus in-
sistunt. Duo vero in intelligencia subsistunt quia solis intellectibilibus intendunt.
Sensibilia dico quelibet visibilia sensu corporeo perceptibilia. Intelligibi-
lia autem dico invisibilia racioni tamen comprehensibilia. Intelligibilia hoc
loco dico invisibilia & humane racioni incomprehensibilia. [illegible]
sex contemplacionum quibus [illegible] infra necessitantur maxime in rebus
creatis. Duo vero suprema in rebus increatis atque divinis. Item sensi-
bilia atque corporea. Infima namque duo procul dubio insistuntur in in-
visibilibus atque creatis. Duo autem suprema maxime insistuntur in rebus
invisibilibus & increatis. Duo vero media maxime in rebus invisibilibus
atque creatis maxime videntur. Quia cetera invisibilia atque creata
& sunt hec intellectibilia [illegible] humana racione nullatenus comprehendi possunt
duo suprema contemplacionum genera [illegible] ostenderunt.
[illegible] cetera summa illa & in creata videntur quedam ex humane

Marginalia: que quibus sit forma; 6

rationi prima et secunda hoc quidem inter intelligibilia deputanda et ab hoc ipsum
modus aliis duobus contemplationum quibus maxime accommodandus /
Quibus itaque primis esse hoc esse videtur quod utrumque circa visibilia insist-
unt, in hoc maxime videntur differre quod primum quidem solo sine
ullo rationis officio impellente admiratione trahit illuc ubi distincte / discursione
in secundo autem ea que per imaginationem in mente versantur requiruntur et
assignantur vel prius familiariter nota in admirationem adducuntur. Tercium
et quartum hoc habent commune sed potius singulare quod in utroque pariter
sibi commiscere videntur imaginatio cum ratione, ratio cum imaginatione
differunt autem in eo quod in tercio quidem ad invisibilia ratio ut idem est
quod et accommodatur imaginatio ad invisibilium investigationem ratio a vi-
sibilibus trahitur et nullo sepe ex visibilibus ad invisibilia evidemur
et alia quadam [illegible] continuimus visibilium inspectione ad invisibi-
lium cognitionem promovemur. Tercio et quarto constat esse rationem invisibilibus
et intelligibilibus intendere sed in eo utique differre quod in tercio quidem
innititur ratio cum imaginatione iuncta, autem cum intelligentia pura
cum ratione. In quarto et quinto ratio et intelligentia in unum conveniunt
et in hoc maxime conveniunt sed in minori gradu intelligentia prio-
venturus, in quinto non ratio numquam intelligentia preveniet sed subsequi-
tur vel ut melius comitatur. Nam per divinam inspirationem primo [illegible]
scitur rationis per modum attestatione firmatur. Quinto et sexto cogit
accidit quod utrumque circa intellectibilibus insistit. Sed quinto quidem
humana ratio videtur satis consentanea. Sexto autem omnis humana
ratio videtur esse contraria nisi fulcit fidei admixtione suffulta

que sint singulorum propria

Proprium est autem prime contemplationi simpliciter
et sine ulla ratiocinatione visibilium admirationi inherere.
Proprium secunde visibilium rerum rationi ratiocinando insistere. Proprium est tercie
per visibilia ad invisibilia ratiocinando ascendere. Proprium est quarte
ex invisibilibus in invisibilia ratiocinando colligere et per aptorum intellige-
ntiam ad ignotorum notitiam proficere. Proprium est quinte intelligibilium
intelligendum rationi admittere. Proprium est sexte intellectibilium intel-
ligentia omnem humanam ratiocinationem transcendit et quasi abimo
tantate. Cum sit ut tribus prime contemplationum quibus esse sine ima-
ginatione non esse. In primo imaginatio quod infra rationem subsistit. In
secundo rationem accipit. In tercio imaginatio rationem ascendit. Item sic
tribus ultimis esse sine pura intelligentia non esse in corpore primo hoc
est in quarto ipsa intelligentia rationi se inclinat / in quinto vero
ad se ipsam tenet. In sexto intelligentia rationem transcendit et quasi
sub se ipsa deserit. Item cum sit minor modis esse sine ratiocinatione
non esse. In secundo contemplationis genere ratio imaginationem quasi ad ima co-
descendit. In tercio imaginationem secum quasi ad altiora trahit /
In quarto intelligentiam quasi sub se descendentem accipit atque
conducit. In quinto ratio quod supra se ad intelligentiam ascendit et ei innititur
sublimibus attendit. In primo itaque imaginatio in se ipsa requiescit
que ad modum et intelligentia. In sexto se ad se ipsam colligit et in se ipsa
subsistit. In secundo ratio sub se ipsam descendit. In quinto eadem ipsa super
semetipsam ascendit. In tercio imaginatio super semetipsam ascendit.
In quarto intelligentia infra semetipsam descendit immo magis
ratio totam infimum et sequentem. In sexto ratio descendit /

ad imum. In tertio imaginacio ascendit ad summum. In quarto intelligencia de-
scendit ad imum. In quinto racio ascendit ad summum. In sexto intelligencia te-
net locum solitarium et summum. Capitulum 7. quarta particula 24 capitulum vel quo in mente mysteri[um] locatur

Ca° 7°

Notandum autem quod sicut novissima duo ascendunt super racionem
et sicut illud sublimius novissimorum nulla pene solet imagi-
nacionem admittere sic illud sublimius mediorum omnem a se imagi-
nacionem excludere et sicut illud inferius duorum novissimorum et supremorum
consistit supra racionem non tamen preter racionem sic illud inferius mediorum [duorum]
ascendit supra imaginacionem tamen non sit preter imaginacionem. Et sicut
duo media infra puram et simplicem intelligenciam descendunt sic duo
prima et infima infra racionacionem descendunt. Simplicem intelligen-
ciam dico que est sine officio racionis, puram vero que est sine admixcione
imaginacionis. Sed sic illud sublimius duorum mediorum infra simplicem
intelligenciam descendit, non tamen infra illam subsistit quia illorum
in quibus versatur alia simplici intelligencia comprehendit alia
racionando colligit. Sic illud summum duorum infimorum videtur infra
racionacionem descendere nec tamen infra illam subsistere quia alia solum
per imaginacionem representat et alia racionando colligit. Item quamvis sicut
illud inferius aliorum mediorum solet infra simplicem intelligenciam
descendere atque subsistere, sic illud infimum infimorum duorum solet
se ad racionem. Hic nam et illud solis intendit illis que mens
ex imaginacione racionando colligit et illud solis illis que per sensum
imaginacioni impressit. Illo autem hoc primum et infimum contemplacionis
genus ideo infra racionem vel pocius racionacionem subsistere dicitur quia
irracionabile et omnino contra racionem esse videtur, cum per intencionem seu
[ex]ercicia per dispensacionem racioni consentaneum facile commutatur.
Ex quo in eo ut deum est quantum ad eius dignitatem attinet nichil
racionando colligit. Solent tamen hec que distinximus contemplacionum
genera invicem permisceri et secundum quem assignavimus speculacionum
modus alterutra permixcione confundi. Nostrum autem fuit hoc
loco adinvicem distinccione singulorum propria docere, nichilominus et
racione quid simile haberent ostendere. Quod soli perfecti ad omnia sex contemplacionum

Ca° 8°

Sex ista contemplacionum genera omnia illum familiariter qua perficiunt
nosse quicumque cupit sciencie culmine attingere. Tres sex summe
enim perfectum te esse non dubites. Sursum et ad celestia levam
aspicimus certe et aliquam in similibus sursum adhuc aliquibus illorum carere
[...] cumulacionum pluribus datur. Ceterum in dabit pennas sic
primus eiusmodi alius non datur. Deterremus ad celestia evolare
et illa celorum ardua petere vel penetrare. Iam sicut superius
iam dictum est in illis sex contemplacionum generibus tota priorum
duorum consideracio circa terrena et corporalia occupatur. In ceteris
eis de invisibilibus et spiritualibus agitur. Attendamus ergo sublimes
quantum ad modos subtiles circa ista terrena volatus in primis
vel duabus contemplacionum alis habeamus, parum nobis esse et
ad illa sola sufficimus in quibus videmus philosophos po-
tuisse [...] tenemus et non de celeste [...] esse comminacio

quam diu duabus tm alis contentus fueris habes unde corpus tuum
uelare unde uolare possis. Certe si adhuc terrenum animal es sicut
in hodiernum corpus terrenum habes et tale denique quale apostolus describit
et mortificare precepit. Bonum perfecto erit in primis habere unde possis cum
uolueris tale corpus uelare et accusacionis tue oculis abscondere
mortificate inquid membra uestra que sunt super terram fornicacionem
in mundicia libidinem et cetera. Bonum est ut eiusmodi corpus sub
designatis alis contemplacioni alis uolare nisi mundanorum concupiscen-
ciam comminatione mutabilitatis consideracione temporalium immo ipsorum
frauacione adduce. Perpendis ut estimo quantum ualeant eiusmodi
obduccio alarum quasi obumbracio. Habes item in hiis alis uiam cum uolueris
uolare possis. Bonum sane est hic uolare et quantum potes te
ab amore mundi hic utique in hiis alis uolant qui mundane mu-
tabilitatis fluxum cotidie considerant assidue quasi recitant et
ex eiusmodi consideracione seu recitacione se ab eius ambicione
alienant. Quamuis ergo in hiis geminis alis usque ad celestia
euolare non possis tutum tibi fortassis tranquillitatis stacionis
portum in eorum remigio inuenire poteris. Intuere in eis quater
potis apprehende saltem nouissima mortis. Si simpsone inquid
penas meas diluculo et habitauero in postremis maris. Extrema
maris mundi terminus et uniuscuiusque proprie uite defectus. Extrema
utique maris tenere est mundi finem mundanique uite exitum cum
desiderio expectare. Extrema mea maris ut arbitror euolando
iam apprehenderat qui uiuat dicere poterat. Cupio dissolui et esse
cum Christo. Puto quia duas has contemplacionis pennas non in uanum
accepisti si hunc usque uolare potuisti primum tibi forte esse quasi habens
duas alas accepisse. Sed ut perfices te celeste animal esse stude et
satage saltem duo paria habere et tamen perfecto hebeis in quibus posses ad
celestia euolare. Quatuor perfecto alas habebant et se ex eo celestia
non autem terrestria esse ostendebant. Inmo illa animalia que propheta
Ezechiel uidit in suaque descripsit. Quatuor inquid facies uni
et quatuor penne uni. Duabus autem ut ibi legis corpus suum
uelabat nam ceteris duabus per ambitus uolabant. Hic et tu cum
esse et corpus celeste iam querere inchoauerit tu stude illud sub dictis
alis uelare. Sunt enim corpora celestia et sunt corpora terrestria
et alia gloria celestium et alia gloria terrestrium. Alia claritas
solis et alia claritas lune et stelle a stella enim differt in clari-
tate. Si ergo totum corpus tuum lucidum fuit non habens in se
aliquam partem tenebrarum utile tibi erit illud abhominacione
arrogancie oculis abscondere et sublimitatis mutabilitatis
in certo fine estimacionis claritatem temporalium. Nescit homo si
digne sunt. Sicut pisces capiuntur hamo et sicut aues laqueo
comprehenduntur sic capiuntur homines tempore malo cum eis extemplo
superuenerit. Et ideo bonum est homini bona sua dissimulare
et nil penitus de suis meritis presumere et se semper in humilitate
custodire. Qui ergo alarum pari uelet hoc corpus suum in secreto
uolet addere. Cur enim media illa in contemplacione gemini hoc

ad celestia et invisibilia non tenent que de solis invisibilibus ut dictum est
agere solent. Satagit ergo spiritualis quisque studio et desiderio semper in ce-
lestibus esse ut possit cum apostolo dicere: Nostra autem conversatio in celis est. Verum-
tamen ad tercium celum cum eodem apostolo penetrare paucis umquam id in diebus
aliquibus paucis posse presumimus. Oportet ergo absque dubio omnes
illas sex ibi designatas sex contemplationum alas habere qui cupit et ambit
usque ad tercium celum seu celi secreta divinitatisque archana volare. Has
utique sex contemplationum alas soli perfecti in hac vita vix habere possunt.
Has omnes in futura vita electorum tam in hominibus quam in angelis ha-
bituri sunt ita ut de utrisque natura utraque possit dici quia sex ale
uni et sex ale alteri. Quo pᵃ iiii contemplationum genera mistice describant

De hiis itaque sex contemplationum quibus Moyses ut mihi videtur
sub mistica descriptione agit ubi materialem illam que mistica
Archa dicitur precepto fieri instituit. Primum itaque desig-
natur in arche fabricacione. Secundum in eius deauracione. Tercium in corona
arche. Quartum intelligimus propiciatorium pro ... cherubin. Quintum
et sextum. Sed ante assignata et materialem facturam respiciamus.
Archa utique sex manufactis operibus solum primum fabricatur ex ligno cetera
omnia constant ex auro. Et sane omnia illa ut videtur in primo contemplationis genere
constat per sensum corporeum sentimus et per imaginationem representamus.
Nam alia omnia in ceteris contemplationibus oriuntur
ratiocinando colligimus vel simplici intelligentia comprehendimus. Cogita
ergo quid sit inter lignum et aurum et invenies fortassis quam
convenienter ista designentur in ligno illa non figurentur in auro.
In ligno quidem que subiacent imaginationi in auro autem que solo
subiacent intellectui. Aurum in se magna claritate refulget lignum
in se nil claritatis habet nisi quod igne accedit et numquam summe
flammam nutrit. Et sane imaginatio nullum in se prudentie
lumen vel splendorem habet nisi quod racionis adiunctione accipit et ad sue
investigacionem dirigere solet. Recte autem primum illud contemplationis genus
in ipso rerum visibilium ... quartum. Seligno de auro et similiter signat
aliud cum aliud est rerum invisibilium et imaginabilium assignata ...
qua quedam ut sic dicam lignorum de auro. Recte nichilominus
corona arche tercium contemplationis genus per misticam designa-
cionem representare in quo solemus per visibilia ad invisibilia ascen-
dere et ad eorum cognicionem imaginacionis manuductione assurgere. Nam
corona que in summo illius arche lignis affigebatur lignorum
summa alta protensione supergrediebatur. Et illud contemplacio-
nis genus quod in racione secundum imaginacionem versatur imaginacioni quodammodo
innititur dum per eorum imaginabilium similitudinem racionem trahit
et quasi scalam erigit per quam ad invisibilium speculacionem ascen-
dere possit. Propiciatorium autem absque omni parte et usquequaque ligno supponitur
et ideo convenienter satis in eo illud contemplacionis genus figuratur
quod omnem imaginacionem excedens in racione secundum racionem versatur. Et sicut
propiciatorium ut pote archa operculum in summa sub ligno des-
cendit nec ligno affigi sinit sic hec contemplacio omnem ima-
ginacionem supergrediens et nulli se prius ... consenciens sola

invisibilia respicit sed invisibilibus intendit. **Quid duo novissima contemplationum genera mystice designent**

Duo autem novissima contemplationum genera
exprimunt angelica figmenta et recte quidem illa operis factura
non terrenam sed angelicam formam sumunt quia illa contemplationum in
qua per similitudinem repraesentare oportuit quorum materia omnem
sensum nostrum excedit. Notandum sane quod praedicta illa quatuor quodam-
modo sunt in unum coniuncta. Ista autem duo novissima separatim
sunt et seorsum posita et in illis quidem quatuor contemplationum
quibus propria industria cum divino tamen adiutorio cottidie crescimus
et quasi ad aliud proficimus. Sed in ultimis istis duobus totum
pendet ex gratia et omnino longinqua sunt et valde remota ab omni
humana industria nisi in quantum unusquisque caelitus accipit et
angelicae similitudinis habitum divinitus superducat. Et forte non sine
causa haec novissima operis factura angelica quasi figura cherubim
nomen accepit eo fortassis quod sine huius supremae gratiae adiectione
quis ad plenitudinem scientiae pertingere non possit. Sed quia duobus cherubim
[...] unus dicitur esse ex parte una stare et alter ex altera ita ut
unus intelligatur stare a dextris et alter a sinistris
qua apte ex adverso sibi opponuntur. [...] obscuro
incommodo [...] figurarum quare [...] et ex opposito statuuntur
ne videantur. Sed forte quis quaerat quod [...] rationi consentire ille rationi quod
oporteat. Nunc ergo ne forte in illo cherubim in quo specialiter intelligere
contemplationis genus intelligi debeat quod a dextris stabit illud eo
[in illo] autem qui a sinistris illud quod est supra rationem non tamen praeter rationem
rationem. Primus autem quia sinistra saepius subinnuitur et minus [...] prae-
tenditur. Dextera non frequenter in optimum perfertur unde et recte
in sinistra occultiora, per dexteram [...] intelliguntur manifestiora
ac sunt rationi consentanea. Occultiora autem rationi adversantia. Contemplationis
templationis genus recte intelligimus in cherubin dextro. Sinistrum quod eo
iuste intelligi potest in cherubin sinistro et fortassis ista dictionibus minus suf-
ficere possunt [...] de mensura arcae vel contemplationis gratia dici debu-
erunt. Sed quia otiosis simul et otiosis locutum [...] pigriores quidem pigrum
nobis esse non debet aliquid eadem cum utilitate et forte quibusdam
intuito repetere et eadem iterum liberius nactantes impium adhuc aliquid supple-
facimus agere. Contemplantis itaque more contemplationis ex tenore de
admirationis spectaculum in transitu videamus. Curiositatis studium et tanta
brevitate succumbimus otiosis ac eadem repetentes facimus applicamus
simul utrumque [...] et festinos viatores quos spatium detinet et
curiosos [...] quos notum ingerit. Nunc ergo ad singula
contemplationis gratia reveamus et primum de primo dicamus. De primo

Capitula secundae partis

Quod primum contemplationis genus consistat in consideratione et admiratione
rerum visibilium

Quam sit copiosa huius contemplationis materia vel quo se plus extendit [...]

De triplici distinctione primae speculationis

Quod primus gradus huius speculationis consideratur in materia forma et natura

Quod secundus gradus consideratur in operatione naturae et industriae

Quod tertius huius speculationis gradus consistit tam in [...] quam in moribus isti-
tutionibus

o quo p[ri]mi sit in his contemplat[ionis] iii capitulis

Quod sit proprium contemplationis consistat in considerandum et admirandum rerum invisibilium roc

Quam sit copiosa huius contemplationis materia ~~decenit~~

De distinctione secunde contemplationis

De proprietate secunde contemplationis

De tercio contemplationis genere

Quomodo in hac contemplatione quis incipiat homo fieri spiritualis

De distinctione eorum que ad hanc speculationem pertinent

Quomodo hoc contemplationis genus recte in quinque gradus dividitur

Quod illa que ad hanc speculationem pertinent aliter adhuc distingui possunt

Quod in hac speculatione corporee similitudinis manuductione utitur

Quomodo hoc contemplationis genus consistat in ratione secundum imaginationem

De admissione vel operatione dei pertinent quibusque [illegible] contemplationis plurimum

Quomodo dei sapientia cum sic sit simplex et una diversis consideracionibus in contemplacionem adducitur et modo sciencia modo presciencia modo dispositio vel predestinacio nominatur

Quod divina sapiencia sum diversos contemplationis modos in quibusdam videatur mirabilior in quibusdam iocundior

In qua speculacione divina presciencia vel sciencia appareat mirabilior

In qua speculacione divina predestinacio appareat iocundior

In qua rerum speculacione soleat divina dispositio iocundior parere

Quod contemplationis iure spectaculum semper comitari debeat magna admiracio et ingens exultacio

Quod secundum modum admiracionis et exultacionis varietur modus contemplationis

Quod in omni rerum mirabilium contemplatione necesse sit divine sapiencie consideracioni inserere

Quod primum contemplationis genus constat in apprehensione rerum visibilium

Primum itaque contemplationis genus est in consideracione et admiracione rerum corporalium in omnibus eis que per quinque sensus corporeos ingrediuntur ad animum. Et est quidem primum infimum et ideo incipientium. Ab hac enim debent adhuc rudes incipere ut possint paulatim ad alciora quasi quibusdam profectionum gradibus ascendere. Ad hoc itaque contemplationis genus pertinet omnis admiracio materie que surgit ex consideracione rerum corporalium et designantur in hac arte descripcione per compaginem lignorum. Et congrua satis distinctio ea que pertinet ad imaginacionem sicut parvum inchoas fieri hec archa secundum de lignis sectis. Non autem de quibuslibet lignis permittitur. Pertinent autem ad ligna imputribilia que sunt valde imputribilia satis et utilitatis integritate plena. Ligna imputribilia sunt quecumque rerum sententia bone rerum consideracione quasi opum retractiones que nullam mentis corruptionem inducunt que sinceritatis et veritatis integritate custodiunt. Inter tanta itaque rerum visibilium copia inter tot spectaculorum genera videat quisque quod eligat caveat ne illud cum mentis oculos reducat unde cordis sui mundiciam polluat. Debet ergo a consideracione sue respectu voluptatum irritamenta amovere qui cupit de intuitu incorrupcionis perpetuitate gaudere. Quid ergo maliciam stimulat quicquid gulam irritat quicquid luxuriam inflammat ab

[margin:] Lc ii p iv

[margin:] de ligna sectis

[margin:] de ligna imputribilia

[margin:] [illegible]

illa recordacionum suarum frequencia serenat. Iste sane mundus et que
[illegible] in mundo sunt utiliter in contemplacionem adducit qui per [illegible] munda-
norum respectum admiracionis aspectu venit. Sequitur. signat contemplo-
nis fructum. magnus ille mundialium contemplator qui quesivit et
invenit scripturusque reliquid vanitas vanitatum dixit ecclesiastes
et vanitas vanitatum et omnia vanitas. Iste vanitatis contemplacionem
non iniuriam assumit quia ex eo quod in imo respicit in laudem
creatoris assurgit qui cum in omnibus operibus suis mirabilem lau-
dabilem amabilem reperit. Domine deus noster quam admirabile est no-
men tuum in universa terra. ecce mirabile. A solis ortu usque ad occasum lauda-
bile nomen domini. ecce laudabilem. Iustus dominus in omnibus viis suis et
sanctus in omnibus operibus suis. ecce amabilem. Ligna ergo rigida ligna
robusta. ligna durabilia quecumque considerantes sunt que mentis iugem
reparant. que ad constanciam roborant que in perseverancia confirmant.
Ligna denique aliorum corrupcione aliena sunt que nec maculam
feditatis nec venenum falsitatis contrahunt. Pertinet itaque eque ad ig-
sethim ad ligna imputribilia de lignis corporis quecumque asserens
nova sentencia vetera. Faciendum est itaque sapienti archam de lignis impu-
tribilibus de primis infrangibilibus ut senciamus hec omnia que mi-
dentur immunda sunt a bono deo et creata de nichilo nichil in hiis
omnibus dissonancie quod dissonet auctori. Quod sit copiosa silva contem-
placionis materia in ligno sicut philosophi consueverunt

Habet itaque materia hec contemplacio uti iam
dictum est omnia que sensus corporei contingere
Hec copiosa sane materia et silva non modica dumtaxat [illegible]
nutrient singuli nemo prohibetur eligat quisque quod magis invenitur
duplici habundet satis est materia adficiendum archam distat
in quisque est eligere ligna imputribilia ut non sufficiat contra
intencionum tradicionum verarum. Considerat eadem silva philosophi
gencium studuerunt sibi fabricare suo materiam eligere aspectus
et ipsi nichilominus sapientem archam fabricare
ligna secare dolare compingere. Diffiniendo dividendo argu-
mentando multa invenire tenere et tradere. Fecerunt igitur
multas tenentes suas varias et constituentes sectas innumeras
Inservientes ergo et in illud nemus umbrosum et condensum
disputacionum se questionibus infinitis et tradiderunt deus multi
sanitates sentimus eos quod non possunt invenire hoc opus quod aperte
est deus ab inicio usque in finem revelavit aut de propriis suis
quibus voluit quam voluit quantum de hiis scire oportuit. Electi
ergo mirum si potuerunt efficere opus admiracione dignum qui
electi sunt propriis de volentes sequi [illegible] suum nec inter
viros insurrexerunt quidam pseudo philosophi fabricatores
mendacium volentes de nomine facere studuerunt nova inveni-
ens cum cura tamen ut asserunt vera quam ut puta-
bant se posse facere sibi sapienter archam et emittere in adinvencionem.

[illegible marginal notes]

vo ab. p[ri]ncipio tha[l]es ... fini ... fuit ...

omnib[us] suis tradiderunt sentencias novas arbitrantes scilicet orta mor-
talium esse sapiam. Et ecce computruerit horum omnium alta sapientium
arche eo q[uod] non erant de lignis sethim. lignis videlicet imputribilibus
facte et ecce stulti facti sunt. ut dicit sapiam huius mundi sectantium
cum infatuata est illa quondam gloriosa nundinatrix philosophia
ut minime eciam accademie (...) eius professoribus fiant eius irrisores et
(...) eius defensoribus fiant eius impugnatores et illam detestantes ni-
chil aliud profitentur se scire nisi xpm ihm et hunc crucifixum.
Et ecce quam multi qui prius fabricabant in officina aristotilis
tandem saniori consilio discunt cudere in officina salvatoris et qui prius
fabricabant vasa contumelie nunc dantur fabricare vasa glorie
cotidie confitentes domino in nostris psalmis eo quod peniteat eos fe-
cisse opus confusione dignum et diu fuisse fabricatores mendacii
ubi sunt nunc queso secte achademicorum. stoicorum. peripatheticorum
ubi sunt arche eorum. Ecce iam omnes iste dormierunt sompnum suum et
nichil invenerunt omnes (...) in manibus suis et relinquunt
alienis divicias suas et sepulcra eorum domus eorum in eternum.
Et ecce computruerunt omnes cum archis suis perierunt simul cum
doctrinis suis et tradicionibus suis. Sed archa moysi manens usque in
hodiernum diem nunquam firmior nunquam fortior quam hodie
ut pote confirmata per catholice veritatis auctoritatem eo quod sit
facta de lignis sethim imputribilibus videlicet et incorruptibilibus
lignis et omnis eius narracio atque doctrina contexta sit sermo-
nibus et assercionibus veris. Ecce iam (...) qua materia debeat fi-
eri (...) consequens est ut dicamus de modo et mensura faciende ut
(...) moysi (...) sequamur in hiis omnibus non nostrum sensum sed di-
vine institucionis documentum. Sedeamus itaque nunc ad illud quod pri-
mus (...) quod constat esse omnium infimum et primum et ideirco esse incipiam
quod eciam signanter diximus in hac arche descripcione ex sola compage
lignorum. De triplici distinctione huius speculacionis

Hec igitur speculacio ut triplici racione consistat. Prima est in rebus. se-
cunda in operibus. tercia in moribus. Illa que est in rebus pertinet ad arche
longitudinem. Illa que est in operibus pertinet ad latitudinem.
Illa que est in moribus pertinet ad altitudinem. Sciamus cum longi-
tudine latitudine naturali. Dicemus esse simul latitudine alti-
tudinis respectu loci priorem tenere. Vera longitudo sine
latitudine et latitudo sine altitudine potest intelligi quamvis in
rerum essencia abinvicem minime possint separari. Sed altitudo
sine latitudine. latitudo sine longitudine nec esse nec
intelligi. Simpliciter nam longitudo intelligitur cum quantitas
de puncto ad punctum et per sola puncta discurrens in lineam sola
saltem cogitacione protrahitur. Simplicem latitudinem dicimus cum
quantitatem de linea in lineam et per solas lineas mente distendimus
et in superficie mente dilatamus. Nam sic linea est longitudo
sine latitudine. sic superficies est latitudo sine altitudine. Alti-
tudo autem est quantitas de superficie in superficiem densescit et
corpus solidum reddit quod tres dimensiones suscipit. Hec in

q[uod] non i[n] defensores impugnatores philosophiam ... (margin)

q[uod] inter omnes ... (margin)

hodie (margin)

q[uod] c[apitulum] 3 (margin)

q[uod] simplex longitudo (margin)

q[uod] simplex latitudo (margin)

q[uod] linea (margin)

q[uod] superficies (margin)

q[uod] altitudo (margin)

ergo hec recte consideat satis ei ut arbitror constat quod lon
gitudo naturaliter prior latitudine et latitudo altitudine. Sic
sane illa consideratio que est in rebus nature prior est illa co
sideratione que in operibus et illa que est in moribus. Quis enim
nesciat res ipsas earum operatoribus quoque et tempore prius autem
naturaliter priores esse quibus et in quibus quoque operatores sunt
nec aliter esse posse. Similiter mores ipsi sive boni sive mali
ea opera quibus solent et debent considerari. Nam opera utique
hominum magna ex parte in quantum sunt ordinata et modifi
cata pertinent ad mores bonos. Inquantum sunt inordinata et immo
dificata pertinent nichilominus ad mores malos. Sic satis constat
quod quemadmodum prior est consideratio operum quam morum. Recte itaque
dictum est quod consideratio rerum pertineat ad arce nostre magnitudinem
consideratio operum ad latitudinem consideratio autem morum ad ipsius
altitudinem. Capitulum primum [illegible] complexionis consideratur in materia forma et natura

Triplex tamen autem earum illarum consideratio. Prima itaque est sub
dimensionis consideratio est in materia forma in forma. Tertia in
natura. Materiam formam visu corporeo foris deprehendimus
nam lapidem aliquo triangulum aut quadrato sive teretem discer-
nimus. Illud autem quod ad naturam pertinet partim exposita sensui
partim autem profundius latens repositum erat vero. Natura
siquidem consistit in rerum qualitate intrinseca
et forma consistit in qualitate extrinseca. Qualitas autem
rerum interior ex magna parte corporeo percipitur sensui sicut sa
pores gustu, odores olfactu. Aliam autem nature vim que rebus
mollities impressa profundius introrsum latet nunquam
hoc sensu carnis adire posset et suminime petaisset. Verum in primis
sub errore nebula non caligasset si noster oculus peccati nube obductus
moliti quotiens de aliquid quesiverimus. Quod autem ignorantie tenebris
mita palpamus potius quam videmus. Patet itaque non tam
potius non valeat hic nisi duos et cubitos et dimidium ubi
cum scientia humana cubitum plenum habet ubi certitudine tenet
corporeus cubitum aliquo comprehendere. Habet ergo sensus
cum imperfectae nature quem non penetrat nisi ex parte pri
Quod itaque tria materia scilicet forma et natura quia in se
corporea simul sunt et ipse invicem dividi non possunt se
in lineam extendunt et adarce longitudinem se prime
extendunt. Capitulum secundum [illegible] consideratur in operibus nature et industrie

Exercitata itaque mens secundum hanc triplicem
considerationem que est in speculatione rerum debet se consequenter
transferre ad speculationem operum ut cum diligenter
considerationem suam et ad opera naturalia et opera artificialia extenderit
possit arce nostre latitudinem perfecte magnitudinis mensuram

attrapesta. Alia est .n. operacio nature atque alia operacio industrie. Operacio nature facile deprehendere possumus in gramineis arboribus animalibus. In gramineis quomodo crescunt maturescunt. In arboribus similiter quod frondent florent fructificant. In animalibus quod concipiunt et pariunt quod alia nascuntur et alia moriuntur. Denique quocumque attendimus quo omnia orta occidunt et alia senescunt in naturalis operacionis inspectione mirum [illegible] poterimus. Opus artificiale opus videlicet industrie consideratur ut in celaturis in picturis in scripturis imaginum cultura et in ceteris operibus artificialibus in quibus omnibus innumera invenimus in quibus divini numinis dignacione digne mirari et venerari debeamus. Opus ita que naturale et opus artificiale quod sub mirum mutua contemplacione copulatum. Certum siquidem est quod naturali operacione opus industrie iniciatum finiunt consistit et naturale fit et operacio naturalis cum industria perficit ut melior sit. In opere artificiali scilicet humana arbitrium scit quod si illud comprehendere non valet ipsum utique minime invenisset. In opere naturali plenum arbitrium hic non patuit quod ipsum non in corpore comprehenderit. Quis ex qua re nasci soleat facile diiudicat. Nam nec poma vel [illegible] nec racemos in segete nec frumenta [illegible] quid [illegible] vel queque alia [illegible] qualiter nasci soleat [illegible] explicare sufficit. [illegible] ergo naturalis et artificialis consideracio [illegible] se diffiniunt et intelligencie vivacitate multipliciter [illegible] discurrit [illegible] nostre latitudo [illegible] divine institucionis modum congrua [illegible] accipit. [illegible] spectaculis [illegible] consistit [illegible]

Post prima itaque consideracionem que est in rebus et eam que est in operibus sequitur tercia que constat in moribus que et ad arcem nostre altitudinem pertinet iam divinam. Disciplina itaque morum partim ex institucione divina partim processit ex institucione humana. Ad divina instituta pertinent obsequia divina et quecumque ecclesie sacramenta. Ad instituta humana pertinent humane leges consuetudines [illegible] plebiscita iura civilia et quecumque alia [illegible]. Humana institucio propter vitam inferiorem illa ad optinendam salutem et tranquillitatem [illegible] temporalis ista ad [illegible] salute et plenitudine eterne beatitudinis. In humana institucione scilicet humana pro [illegible] quia [illegible] pro illud nec [illegible] comprehendere [illegible] divinus deus esse non dubitamus. Aliud est enim in re vel in opere [illegible] atque aliud [illegible] illa [illegible] intrinsecus. Rem itaque sacramenti que intrinsecus latet [illegible] potest videre aut animus non potest et ideo scilicet tria in hac parte usque ad plenum arbitrium extendi non potest. Hec autem ultima speculacio que est in moribus ad arcem nostre altitudinem pertinens sicut supremus iam divinam [illegible] si quid in humana institucione divine inserunt [illegible] animus [illegible] et alia tendit. Nam animus qui illis ad primam vel secundam consideracionem pertinet inheret absque dubio adhuc in imo iacet. Quanto [illegible] ciam spectant [illegible] tanto [illegible] ad altiorem [illegible]. Notandum sane quod naturalis operacio et divina institucio plenum arbitrium [illegible] non nisi semisensum [illegible] possunt in nostra cognicione. E contra artificialis operacio et humana institucio [illegible] semisensum [illegible] in re plenum aut arbitrium [illegible] possunt in nostra cognicione. Cum igitur animus in hac

[illegible]
forme
nature
operum nature
operum artis per industriam
institutionis humane
institutionis divine

Contemplationis primi genus in sex gradus distinguitur [illegible]

triplici speculatione pleno cogitatus sunt arte nostra mensura congruam
sibi magnitudinem copia usum accepit. Huiusmodi contemplationis gratiam
seipsum propheta obtinuisse ostendit cum dixit: Meditatus sum in omnibus
operibus tuis. Et alibi: Quia delectasti me domine in factura tua. Et alibi
in eorum admiratione exclamat: Quam magnificata sunt opera tua domine,
omnia in sapientia fecisti. Et multa de eius operibus in eodem psalmo explicando
commemorat. Totum itaque hoc primum contemplationis genus recte quidem
in sex gradus distinguere possumus. Primus itaque consistit in illa ad-
miratione rerum que surgit ex consideratione materie. Secundus sunt gradus
consistit in illa admiratione rerum que surgit ex consideratione forme.
Tertius vero consistit in illa rerum consideratione [illegible] nature. Quartus autem
huius contemplationis gradus versatur in consideratione et admiratione operum
circa operatione nature. Quintus nichilominus versatur in consideratione et admiratione
operum humane operationis industrie. Sextus vero gradus consistit in considera-
dis et admirandis institutionibus humanis
in considerandis et admirandis institutionibus humanis. Septimus demum subsistit
gradus primo ordinis [illegible] Hii sunt sex ascensionis
templum intrare contendunt. Hec qui monte domini ascendere ut ad illud gazophilacium
[illegible] intrare. Hii sunt gradus adductiones portas [illegible]
[illegible] gradibus [illegible] in his inquam gradibus ascensus eius. Hec ergo quibus
[illegible] in sese quisquis cupis contemplationis [illegible]
apprehendere. Quamvis autem hoc contemplationis genus in imaginatione subsistere
tat vel sensus imaginationis designat superior ratio procedit et sic [illegible] non
oportebit

Quod secundum [illegible] quod constat in considerandis et admiranda rerum visibilium [illegible]

Nunc quid in primo contemplationis genere que nobis dicenda non videbantur
quo potuimus iam diximus. Illud tamen quod parte [illegible] designavimus
iam dictum est transeamus. In igitur primum contemplationis genus
recte intelligere et in considerandis speciem corporalium intelligi oportet. Secundum huius contemplationis consequenter ut arbitror
rerum [illegible] ex inspicienda [illegible] corporalium.

Tertium genus contemplationis ...
Secundum vel [illegible] rerum [illegible]

[illegible] Facientes igitur in [illegible] nostre [illegible] occupamur quo
rerum visibilium [illegible] et in eius [illegible] invenite et perspicite
admiratione suspendimus, quod attendentes intelligimus et intelligentes
attendimus huius mundane machine que videtur omnia qua sit [illegible]
[illegible] quam sapienter disposita [illegible]
[illegible] eius [illegible] causam modos et effectum utilitatem et rerum
considerimus. [illegible] sic quo habundabat quo et adtacius [illegible]
sue admirationis sufficit. Potest qui [illegible] dicebat. [illegible] ad [illegible]
dicet [illegible] Ipse enim dedit michi horum que sunt scientiam veram ut
sciam dispositionem orbis terrarum et virtutes elementorum initium et consummationem
et medietatem temporum vicissitudinum permutationes et divisiones temporum, anni
cursus et stellarum dispositiones naturas animalium et iras bestiarum vim ventorum
et cogitationes hominum et differentias virgultorum et virtutes radicum. Denique
audi quid ad extremum inferat ut plenius intelligas [illegible] sue
apud quanti et cuiusmodi consilio copia habundabat et quecumque sunt ab-
scondita et improvisa didici. Constat ergo [illegible] in contemplatione
vel institutionum. Divinus denique [illegible] incomparabiliter [illegible] dominorum sacramentorum. Nichilominus [illegible]
[illegible] rerum [illegible] fide et spe que in nobis est et [illegible] nostre summa
vel extrema iam [illegible] qui divinorum sacramentorum seu [illegible]
rerum experimento commode nominis.

Qualiter sit copiosa huius contemplationis materia

Qui igitur adscendum contemplationis primum [illegible] iam perstat
intanta materie plexitate copiose satis invenit ubi speculationis
sue vela pandat ubi disputationis sue navigia [illegible]

Contemplationis [illegible]

cum non videat quam late pateat huius considerationis pelagus quia multipliciter
se diffundit hoc mare magnum et spaciosum manibus. Huius inestimabilis
admiratione exclamans propheta: Iudicia inquid tua abissus multa. Abissus
per se multa et magna iudicia dei occulta multa numerositate mag-
nifunditate plane infinita plene inscrutabilia. Hinc illa miranda spec-
tacula eorum qui vident mirabilia in profundo. Quanta enim mirabilia
putas vident in hoc profundo illi qui descendunt mare in navibus
facientes operacionem in aquis multis. Multi sunt siquidem qui conve-
niunt ad hoc mare magnum et spaciosum, sed alii ad transfretandum alii ad
piscandum. Ad transfretandum quidem illi qui cupiunt transire de gente
ad gentem et de regno ad populum alterum. Set qui inter eos sunt piscato-
res hominum veniunt sane ad piscandum laxantes recia sua in capturam.
Laxantes ergo nunc ad sinistram nunc in dextram navigii rete ad dum
prope includunt sepe copiosam multitudinem piscium vagos scilicet
hominum sensus affectusque lubricos concludentes et attrahentes in siccum.
Et nec eadem semper recia sic nec in eadem semper capturam mittunt. Nec ergo
argumentacionum nunc sermonum recia laxant aliquem ad probandum aliquem
verum aliquem ad improbandum falsum aliquem ad eliciendum aliquem occultum
aliquem ad persuadendum iustum aliquem ad dissuadendum aliquem iniustum. Isti sane
qui noverunt facere huius operacionem magnis multis ipsi in profundo sunt qui vident
mirabilia in profundo abissus enim traditur sapientia de occultis eludi. Quod
dicat magnus ille contemplator sapiens: quam magnificata sunt opera
tua domine omnia in sapientia fecisti. Absque dubio mirandi
erant que viderat qui sic exclamabat. Vidit sane mirabilia in pro-
fundo et sapientiam trahebat de occultis qui omnia in sapientia fecisti factam de-
prehendit et indubitanter agnovit quod sapientia attingeret a fine usque
ad finem fortiter et disponet omnia suaviter. Sic quo in omnibus operibus di-
vinis hunc aurum sapientie apparebat aurum sapientie lucebat quo
in eius aciis sapientiae divine claritatis omnia operuerat. Iste profecto bene
[illegible] noverat facile poterat archam suam deaurare nimio constat satis
eum iam archam suam ab omni parte auro obduxisse qui sic admi-
racionis sue magnitudine cogitur exclamare omnia in sapientia fecisti.
Conemur et nos quantum possimus et desudemus in archa nostra de-
auranda ut appareat etiam nobis divina opera omnia in sapientia facta ut
in quantum scilicet intelligimus et que intelligere non scilicet saltem sine hesi-
tacione credamus omnia in sapientia facta nec ea solum que fiunt sed et
queque que permittit nunquam sine racionabili contingere causa nec sine
divina quamvis occulta accitari iusticia. Quomodo philosophi sapientes mundi scripserunt
Et neque hoc silencio premendum puto quod huius mundi sapientes
sapientes studuerunt archas suas de[illegible] aurare ut vel
sic pudeat nos nostre non deaurare non laborare. Satagebant
itaque ipsi gentium philosophi sapientiam trahere de occultis occultis
rerum causas rimantes et usque ad abditas nature sinus
ingenii sui acumine penetrantes eruebant aurum de profundo. Re-
perunt ergo latentes rerum causas investigare invenire et in palam
proferre et dubia queque non dubiis assercionibus probare sunt conati.
Itaque multa investigavere profunda et admiracione digna sicut tremor terre
quare maria ita tumescant et cetera multa in hunc modum
invenientes scriptaque commendantes ad posteros transmittere curaverunt.
Archam itaque suam ex magna parte sed exterius tantum deaurare po-
tuerunt nam intrinsecus deauraverant erat eis prava [illegible]

De Mundi sapientibus et philosophis

61

13

possibilitas nulla. cito si quid corporis deficeret pecunia non erat, eis
auri tanta copia quo possent eam diuitiae intrinsecus appe
quibus pecunia deficeret ad eam cum integro deaurandam extrinsecus
non eis erat eiusdem facultatis physicas rerum vocis invenire
et occultas in hiis que accidunt iustitie causas diiudicare. Longe aliud
est latentes rerum causas secundum physicam rationem investigare et ar-
gue et longe aliud diuinorum iudiciorum rationem non ignorare. Illud sunt
sagis nature ad arce racione deaurationis extrinsece. Assertio diuine
iustitie pertinet ad deaurationem intrinsecam. Ad hanc utique penitus
defecerunt putantes eam potius quam diuino nutu omnia accidere
sacrantes et aram fortune acciderunt deos res humanas minime
curare. pro eo quod cernerent eque contingere bona et mala. bono et malo
iusto et iniusto immolanti victimas et contempnenti eas et ipse
cuius palpebre interrogant filios hominum qui faciat solem suum oriri
super bonos et malos et eque pluat super iustos et iniustos. Nos autem
de spoliis egiptiorum archam nostram auro vestire curemus
non solum extra verum et super intus. Attendamus quod in sapientia
sua fecit hec omnia. Quod sapientia sua fundavit terram et stabilivit
celos prudentia. quod sapientia illius eruperunt abyssi et nubes rore
concrescunt et archam nam deauramus secundum extimus. Consideremus
nichilominus quam universe vie domini misericordia et veritas quod sit iustus dominus in
omnibus viis suis et sanctus in omnibus operibus suis et deauremus eam
intrinsecus. Quod putas omnium lignorum pulcritudine in archa sua
auro obduxerit qui manifeste deprehendunt constantibus domino
assimilauit qui miserationes eius super omnia opera eius. Studeamus et
nos iuxta exemplum ipse auro hic omnia tegere et consequenter tali
fulgore abscondere quatenus incomparabilis diuine rationis atque dispo-
sitionis pro quam facta sunt atque disposita gloriosior omni pulcritudo
in oculis nostris appareat pura ut nulla. De distinctione sex contemplationis

Superius ubi de primo contemplationis genere tractavimus septem
eius gradibus distinximus. longum esse et nos singulos per
cubitos et quo ponis cubitos tam in longitudine quam
in latitudine vel altitudine archa deaurari debeat ostendere
indicauimus. Si quis autem satagat se in hoc opus intimum supposere meliús
archam suam ambiat auro supponere nichil obest ab eo hauriat
scientiis et secularibus disciplinis scire aurum nutrire dum modo
perfectamque puritatem et qualem humus operis dignitas exigit
medullitus excoquere. Diximus autem archae nostre deaurationem constare
in assignanda rerum invisibilium ratione. Quis autem nesciat quod
tota pene mundana philosophia in hoc maxime laborat ut
latentes rerum invisibilium causas sagacitatis sue investigatione
inveniat et in palam producatur. Vide quam magnus quia
ingenia conquisierant reposuerunt ipsi in eius usum
reliquerunt. Utinam hec omnia ut dictum est in solam extrinsecam

Marginalia: q aliud ⁊ intelligere | secundum physicam ⁊ intelligere diuina; q iudicio philosophorum dii non curant; q quod archa deauranda; q c vi; q philosophia mundana laborat.

ante damnationem sufficere non possunt. Sicut autem et intrinsecus divine
aspirationis inclinatur tibi in eiusmodi usibus christianis theologis quam mundi
philosophis materiam require. Utrique sicut illorum gaze arce dandos
detinuerunt sic nec istorum sufficere possunt adversus damnationem intrinse-
cam. Nam nec illi occultam rerum naturam plene perspicere po-
tuerunt nec isti occultam Dei iustitiam perfecte penetrare voluerunt. Et
ecce unum adhuc tibi thesaurum ostendimus quem in hoc negotio sup-
habundantie et indeficientem esse cognoscimus. Certe ubi intelligentie
animi deficit fidei abyssum deesse non potest. Hanc si omnia philosophorum
dicta, si omnia catholice pertractata perlegeris memorieque commendaveris
patueris minime tamen in scrutationibus nature finibus in divinorum
iudiciorum archanis invenies quorum vim penetrare non valebis.
Et quod intelligere non potes credere potes. Quorum igitur rationem
perspicere non vales, in eis plus tamen ex fidei regula iusta et ordinata
esse non dubites. Ideirco tibi in eiusmodi dicitur: Si non credideritis non
intelligetis. Crede ergo cum beato Iob quia nichil fit intra sine
causa quia iudicia Domini vera iustificata in semetipsa et scru-
tasti archanum tuum extra et intra. **De primo genere contemplationis**

Primum autem hoc contemplationis genus hoc sibi ut sicut in ima-
ginatione videlicet versari et circa rerum visibilium atque imaginabi-
lium consideratione occupari. In hoc tamen in maiore distant quod illud
quidem mediante ratione quidem ... secundum totum suum imaginationem ducitur,
istud autem rationem tenetur et sub ipsa eum formatur. Illud itaque
est in imaginatione secundum imaginationem, istud vero in imaginatione
fit secundum rationem. Notandum autem quod nec mea quidem parte qua fida immi-
nitatis sue limites usquequaque transgreditur. Nec mea ... parte
... opera disposita et ordinata cum in immensa eius iudicia iusta et
esse intelligit recta et illa esse credit. Perspiciat ... que recta
sufficit. Videre ergo quod hec speculatio nec ibi quidem ubi vestigia
fidei sequitur ... sue tramite penitus adducatur.
Ideo autem hec speculo dicitur quia modo loquimur sub racione agitur,
ut ipsa et imaginatio mea sub rationem disponi et ordinari videtur.
Nam in prima quidem cogitatio quocumque ducat admirando solum
sequitur imaginationem. In hac autem ipsa imaginatio formatur
disponitur et moderatur per rationem. Cum enim quis rerum visibilium
vim tacita investigatione querit non solum causas sed singularis ordine
promit ... eas per sensum invenit nemini ... singularia sepe
forma depingit. Ecce enim circuitus invenit rationem cur ita fieri vel
ordinari debuissent quo inde mala que sequentur si aliter contingeret.
Currit itaque in priori imaginatio post se cogitationem trahit,
sic sic iusta ratio imaginationem conducit atque disponit. Ideo
autem utrumque in imaginatione consistere dicitur quia totum illud quidem
utraque per intentionem vel investigationem occupatur que quo-
rum voluimus per imaginationem representamus. Ex manuque enim
animus in hac gemina speculatione provisa specula rapitur.
Sed speculantis obtutus purificationis ... sue spiritum vel
subducitur in imaginatione defigitur. **De secundo contemplationis genere**

Contra philosophos et theologos non ... ; Quod non omnia per nos ... de mysteriis theologicis ; Fides ... ; Secundum gl.

Nunc vero sexta contemplationis quae restat. Ad hoc itaque genus pertinet quotiens per rerum visibilium similitudinem rerum invisibilium qualitatem deprehendimus, quotiens per visibilia mundi invisibilia Dei cognoscimus, ut compleatur quod scriptum reperitur: quia invisibilia Dei a creatura mundi per ea quae facta sunt intellecta conspiciuntur. Recte autem hoc contemplationis genus quod ut ad invisibilia ascendat baculo se corporeae similitudinis sustentat et quadam, ut ita dicam, corporalium proprietatum scala se ad alta sublevat, recte, inquam, huiusmodi speculatio per coronam arcae designatur quae ab inferiori quidem parte ligno affigitur, sed apte superiori lignum superius supergreditur. Corona itaque superiora arcae ambit et apte infra lignum descendit, apte tamen minori mensuram ligni transcendit. Sic nimirum sic ipsa speculatio usque ad investigandas rerum corporearum proprietates sponte se inclinat ut haec in consideratione ad illa similitudine trahat. Sursum se latius expandens inferiorum angustias intra se includit ut ea contempta quae ex similitudine collegit, sed alia ex aliis argumentando vivaces ratiocinando colligens conquiratque contemplatione omnem corpoream similitudinem longe post se relinquens et arcae mire suprema alta consideratione transcendit. Sursum itaque in altum arche corona innititur dum in altum erigitur, quia contemplantis animus ad invisibilia comprehendenda corporum visibilium similitudine non parum adiuvatur. Sed autem corona quam arca se et expandit latius et erigit altius, quia subtilis contemplator manifeste deprehendit bona invisibilia visibilibus et multitudine ampliora et dignitate excellentiora. Longe enim copiosior est bonorum invisibilium magnitudo quam ut eam reputare possit corporalium similitudinum tanta multitudo. Sunt tamen etiam omnia ad invisibilia bona similitudine aliqua, sed alia in summa quaedam et valde longinqua et pene extraneam, alia autem viciniorem et manifestiorem et quanto propinquiore tanto evidentiore. Et supra haec alia valde propinqua et cognatam, ut sic dicam, et penitus expressam in tantum ut videantur invisibilibus non iam appropinquare sed inhaerere et in se rapere [illegible] accedere. Ab ipsis ergo quae ad illa minus accedunt et quae invisibilium maiorem evidentiam gerunt debemus utique similitudinem trahere, ut ad ea quae proprietatem non novimus per ea quae cognovimus intelligentia nostra possit ascendere. Hinc est quod corona arche non usque ad eius inferiora descendit quae tamen se ei usque superioribus coniungit.

Quomodo in contemplatione proficere incipiat homo spiritualis

In hoc primo statu dedicatur homo ex animali et discit effici spiritualis, eo quod incipiat spiritualia comparare et reformari in novitate sensus sui, satagens cotidie magis magisque sapere quae sursum sunt, non quae super terram. Magnus itaque labor consueta deserere et multarum cogitationum infima in imo relinquere et alta per sanctitatem desiderio ad caelestia evolare. Hic primo illa quae docet hominem scientiam et sapida lux illa quae illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum incipit se ingerere.

et huc illuc radios suos mentis oculis infundit nunc subtrahendo iterum
abscondit. Crebro itaque animum visitat et nunc ad alta elevat et iterum
ad ima deponit et sibi relinquit et iterum inopinate redit et ubi non sperat
occurrit et se illarem ostendit. Incipit hic demum quoddam visionis inire
preludium ante intuitus aspectum formae et sicut aquila provocat ad
volandum pullos suos assiduo revelationum suarum evolatu et revolatu se
ipsum in edita rupe et contemplantis animi advolandi desiderium primo in-
stanter et quasi adeptum volatum perfecte in fonte. Hic primum animus propria
dignitate recuperat et ingenitum sibi libertatis honorem sibi vendicat.
Quid enim servili tam venali tam alienum quid indigenae servituti tam abno-
xium quam ut illa creatura que vere spiritualis est spiritualia ignoret et que
admirabilia et summa bona sua est invisibilium contemplatione nec saltem assur-
gere ista minime stare valeat. Sicut ut arbitror satis apparet huius speculationis
familiaris assiduitas et assidua familiaritas quantum locum tenet quam recte
predictam designatur. Quia convenienter corona nominatur per quam victor animus
coronatur. Hanc itaque specialis sue coronam accipit quisquis absque dubi-
tatione ubi tandem spiritus ille venalis qui diu sederat in tenebris et umbra mortis
vinctus in mendicitate et ferro disruptis tandem tenebris ignorantie disruptis
cathenis concupiscentie in eius sancte virtute qui educit vinctos in fortitudine
contritis portas ereas et vectes ferreos confringens iniquitate consuetudi-
num et obicibus angustias superans prelia infinite multitudinis aciem infimo-
rum desideriorum et carnalium cogitationum undique circumstantem et expugnantem
ab se spiritum volentem erumpit et vix tandem de se in sui muris palatinum recipit
dum se intelligentie tabernaculi solium totum colligit ut secreto cum suis com-
...tis est fiducialiter psallere possit mea consecratio in

De distinctione corone que ad hanc speculationem pertinent

N[on] ... cum ea corone ... nulla mensura prescribitur, sed in eo ipso quod corona no-
minatur eius mensura apte maiori determinatur. Nam coronam no-
nominavit quod superiora archa ex omni parte non cinget atque coronet. Sicut
vel longitudine vel latitudine arche coronam extendi vel distendi oportet
ut ipsam cingere atque coronare possit. Constat itaque eam secundum dimensionem
habere in latitudine cubitos duos et semisse in longitudine cubitum et unum et semissem.
Nec altitudini arche equare debemus. Nequaquam enim coronam dicet si tota
archam vestiat et non potius eius solummodo superiora ornaret. Sicut autem
superius iam diximus primum huius speculationis est invisibilium admirabilia
similitudine trahe et aliorum consideratione ad istorum cognitionem pervenire similitu-
dini assignatur ascendere. Summa ergo utrobique mensura fuit. Si autem
presens huius archa illic corona tam longitudine quam latitudine habuit
et unde in his aliud quod intellige quia ut diximus oculis omnibus ad in-
visibilium investigationem similitudinum vero trahe oculis omnibus inquira
que diximus ad arche vero longitudine vel latitudine pertineat. Pertinet
autem ut dictum est ad longitudinem arche in speculatione rerum consideratio
materie forme et nature. Ad quam vero latitudinem operatio tam nature
quam industrie. Sicut itaque omnibus ad invisibilium investigationem congruas
similitudines inde arte possimus et debemus et in eiusmodi industrie
usum in promptu habemus quali oportuit vel decuit archam nostram
corona circumdamus. Dictum est autem plene ad arche altitudinem in moris
considerare tam humanam quam divinam institutionem ita ut intelligere
in archa plenum cubitum indicatur hic constitutione humana semisse
non constitutione divina. Sed quid est quod ista corona in sola superiora arche

tange mi quod ostat in humana instituta ad invisibilia et spiritualia unde
longinqua et alia peregrina similitudine huc. Cuius illa nesciat inventa
universum temporali non in typum eterni. Creatoris autem opera quecumque visibilia
ad hoc sunt creata sic sunt disposita ut et presentis vite usibus ministrarent
et futurorum bonorum indicium gererent. Unde fit eciam ut opera
industrie humane in quantum imitatur natura in hiis in se gestet invisibilium
similitudinem. Peregrina vero quanto con invictores in illorum institucione
nichil tale cogitavunt. Quociens tamen in istis ad illa aliquid similitudinis
invenimus indicamus ne forte in aliqua illorum consideracionum cadunt quod
supinus longitudini vel latitudini arche assignavimus. Et omnis
autem institutis notandum quod quedam denique simpliciter intelligere et
mistica mentis inspiciunt queque. Quedam non nisi ad litteram sensum excedi
debent nichilominus tamen misticum aliquid significare sunt. Cum ergo
in perceptis sublimioribus et ad intelligendum profundioribus mistica intel-
ligencia requiritur. Summidie ille cubitus qui arte ut altitudini
in divinis institucionibus ascribitur. Qui in fine superioribus corona aurea
decoratur. Ita nec in hac quidem parte similitudinis accomodacio ab illarum
vel superiarum consideracionum proprietate penitus recedit, cum scilicet quod corona illa
se nec longitudine latitudineque defendit ut ipsam undique ambire
possit

Recte itaque tota hec contemplacionis genus in sex gradus distinguitur
secundum dictos illos quinque consideracionum modos ex quibus quod invisibi-
lium quasi in vestigacionem similitudinum ea quantur vel assignatur. Om-
nium similitudo ex aliquo ad aliquid assumitur secundum eosdem modos
ex eo in ipso est. Ordine et tamen similitudine trahit ex eo quod in ipso
quod in ipso est secundum conveniencius. Etenim non ex eo quod in ipso est sit intrinsecum
Quartus vero ex eo quod ipsum sit in pulsu quod anima actio. Cum que
informacionis modus in hac spectacione trahitur. Primus ergo triginta
Secundus et tercius ex eo ipsius qualitate. Et secundus ex qualitate extrinseca
quod diximus forma. Tercius vero ex qualitate intrinseca quod supinus
diximus naturam. Quartus autem modus colligitur ex eo quod in re
ipsa vel ab ipsa fit secundum motum naturalem. Quintus denique ex eo quod
agitur secundum motum artificialem. Ex proprietate materie similitudo trahitur
cum de cruce illius columpne marmoree que fundate sunt
super bases aureas. Ex qualitate extrinseca constat in colore et figura
ad colore similitudo assignatur in eo quod legitur. Dilectus meus ca-
ndidus et rubicundus. Ex figure qualitate similitudo sumitur ubi
mistica descripcione sacre scripture qualitas commendatur. Capitum
et opus earum ex extrinseca qualitas pertinet quasi si sit rota in medio rote. Ubi quod
secreta qualitas adiungebat ceterorum sensuum. Vero intellectum ad solum visum quemadmodum inter
assignacio similitudinis ubi audio et vocem. Ad auditum pertinet illa
vocem eius sicut vocem audivi tanquam
citharedorum citharizancium in citharis suis. Ad odoratum
autem illud respicere videtur ubi sapiencia describi loquitur. Sicut cinna-
momum et balsamum aromatizans odorem dedi quasi mirra electa
dedi suavitatem odoris. Ad tactum quod similitudo assumitur ubi cadaver

Margin notes (left): Opus humanum | humana | diuina adquid

Margin notes (right): quod opera visibilia creatoris | ad quid facta | Quod dicit aut humana | instituta tanto ab | invisibilibus similitudinem | Vide f° 309 | Quinque modi | quedam ex ... | Humanum diuinum | Similitudo | ex etc | Quod qualitas extrinseca est | forma intrinseca natura | Quod qualitas extrinseca | qualitas | Quod ... qualitas | pertinet ad ... | ad ... alios

descripta fatetur. Spiritus meus super mel dulcis et hereditas mea super mel
et favum. Delicias tactus reddit quod alias habes: Sicut unguentum in capite
quod descendit in barbam, barbam Aaron. Hec de qualitate intuendum dicta
sunt, parva videlicet parte qua eam sensus corporei attingere possit. Nullis
spacio per similitudinis gratia in consideracione adducatur cum a nimio propheta non
permittitur. Certo descendit interius et mox de celo et illuc ultra non
revertitur, sed infundit terram et inebriat eam et germinare eam facit
et dat semen serenti et panem comedenti. Sic erit verbum quod egredietur
de ore meo. Ab artificiali operacione est illa similitudinis accomodacio quam
audistis ab apostolo superedificati super fundamentum apostolorum et prophetarum
ipso summo angulari lapide Christo Ihesu. Hec tibi similitudinum varie
in corone nostre fabricacione quemadmodum superius in arce dimicare
quasi quedam doctrine semina studuimus spargere ut has inde possis
cum volueris copiosam satis segetem colligere. Nam ut hic locus
plene et sufficienter explicari possit proprium volumen requirit. Quanto
hic locus maiori et diligenciori inquisicione eget quanto huic con-
sideracioni tota huius speculacionis racio incumbit. Constat autem in hac
et in subsequenti speculacione maxima et pene precipua spiritualium
virorum consolacione nostris temporibus inesse. Nam pauci admodum
sunt qui ad eminentissima illa duo contemplacionis genera possint assur-
gere. Cum autem hec plenius prosequi voluerit meminerit quomodo
modum arce corona ipsius quatuor latera habuerit. Capitulum quod adhuc

Ut latera primi aliud adhuc distinguere possimus

Est autem adhuc aliud quod in hac
corona recte notare possumus, si per illam invisibilium bonorum
plenitudinem intelligere debemus. Corona siquidem propiciato-
rium ab omni parte ambiebat et intra se ipsam totum includebat. Nam
quoniam ad compositionem arce pertinet nichil aliud propiciatorium quam
eiusdem arche operculum esse intelligi. Est quedam videlicet tabula
aurea quoniam per pressimo contegere sed que ab inferiori quidem
parte ab arce firmitate accipiebat, ab omni ut iam dictum est parte
corona aurea cingebatur. Per hec itaque duo coronam scilicet et pro-
piciatorium duo intelligimus genera contemplacionum, unum de invisibilibus
bonis alterum de invisibilibus scilicet ut in spiritibus angelicis vel humanis.
Quid est ergo quod coronatorium propiciatorium intra se concludit nisi
quod beatitudo supernorum civium corda desiderii intra se comprehendit. Nos
quamdiu sub egenis huius mundi elementis vivimus desideria nostra
ultra gaudia nostra extendimus quia infinite plura sunt quam
concupiscimus quam que in hac vita apprehendere possimus. Beata
autem illa supernorum spirituum multitudo desideria sua ultra gaudiorum
suorum plenitudinem non extendit quia felicitatis sue immensitatem
vel inenarrabilitatem comprehendere omnino non sufficit quam de altitu-
dinis sue corona undique cingit et usquequaque magnitudinis sue
sinu includit. Est autem eorum gaudium non solum de contemplacione
creatoris sed et in contemplandis eius creaturis. Dum eum deum in
omnibus operibus suis mirabilem inveniunt. Quid mirum si ubique
intuendo venerantur, venerando mirantur magnalia eius
quem diligunt. Inveniunt non solum in creaturis incor-
poreis sed et in creaturis corporeis. Cum intuentur unde eorum

¶ de plenitudine propria bonorum spiritualium

¶ c^m pro...

propiciatorium et ... sunt

¶ duo genera contemplacionis intellectum per coronam et propiciatorium

¶ gaudium civium non solum de deo sed de creaturis

creatorem digne venerantur. Alia ergo sunt que supra se, alia que
vident infra se, atque alia que vident sub se. Hec omnia iugiter contemplantur,
contemplantes mirantur, mirantes letantur, letantur de divina contemplatione,
congratulantur de divina visione, delectantur in rerum corporalium specu
latione. Pars infima corone que sub propiciatorio descendit et
ligno affigitur iocundum illud spectaculum designat quod fit in ipsis
rebus creaturis. Media pars corone que propiciatorio iungitur ardentissimum
illud caritatis desiderium figurat quod contrahunt ex iocunditate mutue
visionis. Suprema pars corone que supra propiciatorium elevatur ineffa
bile illud gaudium exprimit quod hauriunt ex iugi contemplatione
sui creatoris. Discamus et nos contemplantes mirari et mirantes
contemplari quo illi superne beatitudinis cives omnia que sub
ipsis sunt indesinenter aspiciunt omniumque que ab alto vident
rerum et ordinem comprehendunt, quo de mutua societate et solu
bilique caritate infinitum gaudeant, quomodo in illum divine clari
tatis visione insatiabiliter inardescant et archam nostram corona
vimus. Cogitemus quo egredimur et ingredimur et pascua
venimus et arte vite coronam iuxta congruum sibi modum conforma
vimus. Vides certe quod spiritualia pascua inveniunt non solum in
interioribus [?] et in rebus exterioribus in rebus corporalibus absque dubio
corporalia bona in quantum bonis invisibilibus et incorporeis simi[lia]
sunt spiritibus nec unquam spiritualia pascua invenire possunt. Ita
si nullam omnino bona visibilia ad invisibilia similitudinem haberent
ad invisibilium investigationem nullatenus animum [?] valent nec in
[?] quod dicit apostolus [?] quia invisibilia dei per ea que facta sunt in
tellecta conspiciuntur. Iterum non si ista ab illis multa dissimi
litudine non discreparent proculdubio caduca et transitoria et in
sufficientia non essent. Incomparabiliter tamen copiosior est horum ad illa dissi
militudo quam similitudo. Infinita siquidem est in horum comparatione
[?] plenitudinis supereminens magnitudo. Vix est quod [?] vix [?]
suprema coronam tangunt eiusque visionibus iunguntur [?]
summa illorum una tot similitudinum figure non nisi ex parte
loquuntur. Ut in hac speculatione corporee similitudinis manuductione primum

Hoc autem inter sex contemplationis genera et hoc tertium de
quo nunc loquimur iure videtur quia illud uti superius
[?] diximus versatur in imaginatione. Secundum [?] sex
[?] istud autem constat in ratione. Secundum [?]
[?] cum speculatione ponimus que [?] sequitur imaginationem
intendit et ad illa apprehendenda nititur [?] multipliciter in visibilibus
in ratione consistit que corporeus sensus [?]. Merito itaque hoc speculo
[?] huius speculationis investigatio ad invisibilium [?] omnino capere valuit. Sed
[cor]poralium similitudinum adiutorio non perficitur [?] cognitionem sine cor
[poralium] manuductione in hac parte [?] sequi videtur et imaginationis
[?] cursus eam [?] [?] ducem [?] hoc communicatur. Dum enim
[?] ad eandem [?] rerum invisibilium formas representant et
[?] informat quodammodo illuc eam conducat quo ipsa

ire nesciunt. Nunquam enim ad invisibilium contemplationem assur-
get nisi ei imaginatio rerum invisibilium formas representando exhibeat
unde ad illa similitudine trahit et investigationis sue modum formaret.
Unde est quod ille interior homo dicitur exterioris hominis ducem sibi
necessarium dicat. Tu vero homo unanimis dux meus et notus meus.
Certum namque est quia nisi per corporeum sensum animus ad exteriorum
notitiam perveniret non posset. Exercitio ergo exterioris hominis homo
interior ducem sibi dicat sine cuius ministerio vel patris magisterio
ad invisibilium cognitionem non pertingit. Sed nec ad invisibilium quidem
cum ad illa cognoscenda sua natura assurgere non posset. Ignora-
tis ergo cognoscendarum rerum per corporeum sensum experientiam
capere cogitur. Totaque nimirum interior homo [illegible] ducem suum sequi-
tur. Absque dubio sensus carnis sensum cordis in cognoscendis
rebus precedit. quia nisi primo sensibilia per sensum corporeum
animus caperet omnino non inveniret quid vel cuius saltem cogitare
potuisset. Sed forte mirum tibi est si sensum cordis sensus corporis illuc
ducit quo ipse ire non potest. Sed illud valde mirabile quod illuc eum
conducat quo ipse ascendere non potest. Sensus siquidem corporeus incor-
porea non capit. atque tamen eius manuductione ad ea non ascendit
sicut iam supra monstrata esse docent. Certe et si homo minime
peccasset in cognitione rerum sensus exterior interiori adminiculum. Nam
etiam suam inaditum [illegible] accepisse quis neget. Illud non
est ambiguum sensum comitem esse et aliud est itineris sui ducem querere.
Nam quam cum vivum suum semel contra dei consilium vel preceptum
post se traxit et ad consensum sui inclinavit prevaricationis
sue pena infirmatus ad animam eam secum nec habet et usque nunc coti-
diano eius magisterio [illegible] tunc adiutoris sui ducatum non solum
non confunditur set et gloriatur cum inveniente eius obsequio ad in-
visibilium contemplationem corporearum similitudinum calle per-
ducitur. Homo igitur unanimis et notus meus. Quomodo autem sit homini
interiori dux suus unanimis vel notus satis ut arbitror patet
nec multa expositione indiget. Cogita nunc quomodo motum cordis
motus corporis ultro accurrit et actus [illegible] eius quam humani-
mis ei sit. Statim ut vult animus movetur pes vel manus
ad nutum eius circumflectitur oculus. Ad eius arbitrium movetur
et lingua movetur et labia vel alia quelibet corporis membra.
Quid queso in rerum natura dissimilius quam spiritus et corpus.
Ubi tibi obsecro tantam tamque perfecte concordie unanimitatem
invenimus ut pene immo penitus eodem tempore sit fieri
velle et fieri animo velle atque moveri membrum solum quod cor-
poris membrum est intra videlicet parte qua libido regit quod interioris
hominis imperio non obtemperat. Cum non habeat eius contradictionem [illegible]
adiutoris per modicam afflictionem patitur reprimere. Iam deinceps
audit eum unanimem dici et hominem pacis sue appellari. Homo igitur
pacis mee ecce quomodo unanimis. Sed quomodo notus.
Illud quidem satis constat quia quicquid in qualibet corporis parte
agitur ubique leditur ubique qualibet delectatione fovetur
statim ad animi notitiam pervenit et eum animus latere non

T. [illegible] ad contemplationem invisibilium

T. [illegible] exterior et interior homo

T. [illegible] precedit

T. [illegible] homo [illegible] interior [illegible]

exterior

duo unanimes

T. [illegible] exterior et interior unanimes

T. [illegible]

T. [illegible] non obtemperant

T. [illegible] exterior et notus [illegible] interioris

possit quecumque afflictio vel delectatio sensuum corporeorum afficiat. Et sicut
motus cordis absque dilatione statim sequitur preceptum(?) corporis. Sic omnis passio
corporis absque mora intrat ad animum. Et sicut in omni actione sua
corporalis motus subito cordis obsequitur, sic omnis passio corporalis
absque repulsa ad animum ingreditur. Et quamvis nec nulla corporis iniuria
vel oblectatio animum lateat, illa ei subito compassionis vel congratulationis
velocitate probat. Nam sicut uno eodemque tempore est corpori moveri velle
atque moveri, sic uno eodemque momento est corpore pati et corde compati,
corporis delectari et intus congratulari. Ergo quid magis mirum aut
corporis ad animum tam celerem obedientiam aut animi ad corpus tam
familiarem noticiam. Mira obediencia ubi omne animi desiderium motus
corporis pene prevenit. Mirabilis noticie familiaritas ubi quicquid
corpus sentit animus pene presentit. Et hic quidem est ille interior homo
ut dicatur domestici sui tam familiari noticia. Sic inquam unde mire-
tur non tamen unde glorietur. Non magna gloria animum nosse que solent
corpus suum delectare vel ledere. Et illud prudentius magnum erit cum
iam multis experiencie documentis nosse cepit quia dissuadere debeat
appetitui carnis et in necessariis obtemperare et in superfluis [illegible], ne ani-
mus foveat suscitet hostem et nutriat rebellem vel nimius affli-
gat puniat civem et opprimat adiutorem. Hanc ad huiusmodi noticie
perfectionem animus nec per multa argumenta nec post multa experimenta per-
tingit. Et ea semel adepta gratia minimum parum proficit. Ab hac numquam
potest adam adiutorio suo bene uti. Per hanc docetur exterior homo in delicias
egypti paulatim fastidire tandem quoque oblivisci assuescatque [illegible]
spiritualibus alimentis delectari. Agnum hoc vel proximo incredibile
alicui videbitur. Et si inexperti nec non creditur vel experto creditum. Au-
diamus illum quem hec experiencia docuerat et attendamus quid
dicat. Homo inquit pacis mee in quo sperabam qui edebat panes
meos. Et in hoc iterum loco: Qui simul mecum dulces capiebas cibos in domo
dei ambulavimus cum consensu. Qui autem sunt panes quos interior homo
ut exteriori apponit vel quibus eum cibis reficiat manifestat scriptura
que dicit: Fuerunt mihi lacrime mee panes die ac nocte dum dicitur mihi
cotidie ubi est deus tuus. Et alibi de suis panibus iterum ait: Surgite postquam
sederitis qui manducatis panem doloris. Huiusmodi panem homo interior
aliquando solus comedit, aliquando et ut secum comedat domesticum suum
non multa fatigacione compellit. Panem suum per se solus comedit
cum animus quidem de peccatis suis dolet, sed tamen lacrimas nulla vi
extorquere valet. Panem doloris pariter comedunt et cibum unum
quasi unanimiter sumunt cum interior homo pariter ingemiscit et
ad eius gemitum exterior homo liberius lacrimas fundit. Porro autem cum
homo compungitur timore, postmodum non compungitur ex amore.
Compunctio timoris amaritudine, hec compunctio amoris dulcedine.
Qui igitur adhuc solo timore compungitur cibis quidem
spiritualibus nondum tamen dulcibus pascitur. Qui vero iam ex eternorum gau-
diorum desiderio lacrimas fundit hic profecto dulcibus cibis spiritualibus
reficitur. Cum ergo cepit homo iste interior domesticum suum talibus
cibis reficere potest cum propheta psallere: Qui mecum dulces capiebas
cibos. Talibus ergo studiis quanto uterque homo amplius ad unitatem
proficiunt tanto alacrius currunt. Quod vero post tante concordie
perfectionem carnis et spiritus corporis patiamur malignorum spirituum
investigationes infestacio prohibet, ex eo quod subiungitur recte

intelligenti liquido appareat. Quid est enim ille quod qui sibi deum creatus est
homo interior de homine pacis sue plangit et mox non inimicum sed in alios maledic-
tus calcaneum intorsit nisi quod in illos principaliter sevit quorum seminan-
tia pacis sue quiete intermisit. Cum non inquid homo pacis mee dux meus et
notus meus qui simul mecum dulces capiebas cibos i. et cetera. Et sub-
rigit statim: veniat mors super illos, non dicit propter sed super illos.
De hiis ergo se vindicat quorum fraude pacis sue consortem amisit.
Sepe enim spiritus maligni pacis spiritus invidentes dum carnis stulta et vehe-
menti temptatione fatigat, spiritum pacem perturbant et reddunt ei de
unanime hostem, de duce seductorem et efficiunt de noto ignotum
et de domesticis inimicum. Sed ecce dum unum scripture locum plenius pre-
sentare volumus, eam adiacentia plurima compulsi sumus. Nam
dum de expositione huius dictatu dicte aliquid ratio ordo exposulat, ab-
sentias eam adiacentium librorum expositionem iterum paulo latius extende-
re cogit. **Quod secundus contemplationis genus constat in ratione secundum imaginationem**

Nunc vero ad illud redeamus unde digressi fuimus, quomodo scilicet
per rerum visibilium imaginationem ad inventionem ad rerum invisibilium
investigationem. Nemo enim citior homo in investigatione sue cur-
sus interiorem admittat quoniam invisibilium imaginationem representat
et dum ducatus sui officium complet, illuc ipsam similitudinem cal-
lem perducit quo ille intrare non audet. Sic sepe famuli dominos
suos invia usque ad regias fores perveniunt et in ipsis intro usque ad
interiora palacii procedentibus illi extrinsecus subsistunt. Patet ergo ut
arbitror quod superius iam diximus quo hoc contemplationis genus
et quidem in ratione et secundum imaginationem intelligere debeamus, quia et
invisibilia sunt que mente conspicimus et tamen ex rerum visibilium
similitudine illa nobis formamus. Quid est dicere rerum invisi-
bilium formam nisi quandam quasi rerum invisibilium picturam? Sic
nos aliquis qui nunquam leonem vidisse se dicat quem videre
desiderit, si ei leonis imago in pictura aliqua convenienter ex-
pressa ostenditur, profecto qualem eum cogitare debeat, procul
[illegible] statim admonetur, denique sibi [illegible] que superficie-
tenus expressa consistit solum intuitu et brevi animal sibi in
mente format. Cogita nunc quantum sit inter illud quod interius
extrinsecus et inter hoc quod in sua cogitatione sibi fingit. Intus
[illegible] sane in hoc contemplatione quam longe a se distant invisibilia
que in mente usamus et ea que per imaginationem communimus et tamen
nulla expriment corporis similitudine trahimus. Reddidimus quo
potuimus rationem cur hoc genus contemplationis videtur in ratione esse
et secundum imaginationem. **Quomodo ad premissos vel exponere debet pertineat quod deinceps**

Postulat ratio ordo de talibus et vestibus hoc loco aliquid ut
breviter dicere, ut idem ordo sumatur in expositione que auctor
[illegible] hac voluit in descriptione. Primo vero considerandum est quare
sunt facta arce ut consequenter possimus agnoscere quos in quo in-
quo late talos debeamus ponere per archam gratiam contemplationis
accipimus, uti superius iam diximus. Gratia igitur radius contempla-
tionis ab alto radiat et se in omnem partem pro sublevare mentis
capacitate dilatat. Omnia que sub contemplatione cadere possunt
desinunt se archam ambientes per me ostendunt. Talia vero considera

Marginalia: Lnd' — Capitulum xviij — [illegible] rerum visibilium quasi pictura invisibilium — Capitulum xix — de corporis plustat

est qua attendimus eorum que cotidie fiunt alia iuxta alia et iniusta
et longe. Alia consideras illa qua conspicimus humanis usibus alia esse
comoda alia non incomoda. Cernunt ergo inuicem uiri parietes
alias sibi inuicem e diuerso appositos sunt unum equitatis illinc
alterum iniquitatis. Duos uero alios parietes ex aduerso se inuicem
respicientes efficiunt nichilominus sunt unum prosperitas illinc alterum
aduersitas. Illud autem ualde admirandum et multa admiratione dignum quod
uel uoluntas bona uel qualitercumque uoluntas mala deo omnia mo-
derante et iuste disponente. Quemadmodum aduersitate repellitur
modo illinc prosperitate religatur ne sicut uel illa infinitatum
excessit et diuine disposicionis modum excedat. Cogita nunc
quemadmodum in archa uiri parietes se in longum extendentes et lo-
gitudine arche metacteres duo alii parietes per transuersum occur-
rentes sunt inde pariunt et adextram mesuram restringant. Que
habet utique similitudinem diuina dispensatio diuersis uoluntatibus
nunc aduocium famulatur ut inueniat quo se extendunt
modo eis aduersatur ne destinacionis prefinite modum exce-
dunt. Sic enim pessumamus uti iam diximus sunt religamur
nimis cupiditatis ille obstinamur repugnante ueritatis. Ista
enim sepe dimittimus ne amittamus quod diligimus. Multa ni-
chilominus ne incurramus quod odimus. Ubi ergo aduersitas atque
peruersitas [illegible] inuicem occurrerunt colliguntur quodammodo in archa
una angulum efficiunt. Ubi uero prosperitas atque puersitas inuicem
occurrerunt alium angulum componunt. Ex concursu uero equitatis
et prosperitatis tertium angulum constituit. Ex collisione autem equitatis
et aduersitatis quartum construxit. Ad primum angulum corripiuntur
mali. Ad quartum corriguntur boni. Ad tertium destituuntur mali.
Ad tertium protegimur boni. Per aduersitatem siquidem reprobi cor-
ripiuntur. Non autem corriguntur. Si enim seipsos corrigerent
utique reprobi non essent. Sed per aduersitatem boni amatis suis
corriguntur seu etiam adiunctiora promouentur. Item per prosperitatem
mali in seipsis resoluuntur et tandem destituuntur. Boni autem per prosperitatem
et adiona fruuntur et amati protegunt. Dicitur primus angulus
est ad correctionem. Secundus ad destitucionem. Tertius ad protectionem. Quartus
ad correctionem. Patet autem quod illi parietes per transuersum lata
arce dicuntur qui longitudine arche metiuntur. Horum duorum
minor sit in rerum significatione et iuctatis contemplacione
comparatur maior illa que est iusti et iniusti. Quamuis enim nesciat qua sit in
distanciam quod est comodi et incomodi quam illa
parietes qui metiuntur arce longitudine. Prima autem pertinet ad
modi et incomodi pertinet ad illos parietes qui metiuntur arce
latitudine. Ad duo itaque latera arce pertinet quorum considerando
fiunt quod fiunt quis ignoret fieri dei operacione quem iuste
fiunt sola eius fieri permissione.

Quod dei sapia sit simplex et una a facturis in ordinatione ad ducatur et uero scientia et uero per scientiam uero disposicio uel per destinacio nominatur.

Ad quartum: mali corripiuntur, boni [illegible]
Ad tertium: mali resoluuntur [illegible] in seipsis et ad destituuntur; boni fruuntur et amati protegantur

b. Sapiencia dei [illegible] — sciencia qua cognoscit omnia — presciencia qua ab eterno omnia previdit — predestinacio qua ab eterno omnes sive ad mortem sive ad vitam preordinavit — disposicio qua omnia usque incessanter disponendo nichil inordinatum relinquit

T c. xx

Quia ergo iam que sunt latera arche vidimus quia eiusdem angulos quatuor iam exposicione tenemus, queramus adhuc qui sint illi quatuor anuli aurei qui iubentur singuli in singulis angulis poni. Aurum satis constat quod cetera omnia metalla claritatis sue magnitudine superat. Quid divina sapiencia quid clarius quid lucidius cui nichil comparabile invenimus. Hec ergo in ea [illegible] ad diversas operaciones materiam sumimus quam illam que in se simplex et una est diverso modo consideramus. Dei siquidem sapiencia cum sit ut dictum est simplex et una, modo presciencia dicitur, modo sciencia nominatur, nunc eam predestinacionem, nunc disposicionem vocamus. Hec nomina diverso modo distinguuntur ut una eius dignitate qualitercumque modo vel congrue capiantur. Sciencia est qua omnia cognoscit. Presciencia qua ab eterno omnia previdit. Predestinacio qua ab eterno omnes sive ad mortem sive ad vitam preordinavit. Disposicio qua omnia usque incessanter disponendo nichil inordinatum relinquit. Hos nunc consideracionis modos quatuor invenimus [illegible] in omni divine sapiencie ordinacione invenimus cum sine concordie [illegible]. Numquam enim divina predestinacio in suo proposito decipitur, nusquam eius sciencia in suo iudicio errat, nunquam eius disposicio in suo consilio mutatur. Dum enim talis in semetipsum ab omni parte reflectitur, in ipso procul dubio sicut nec initium sit nec finis invenit. Illa itaque nichilominus consideracio ad hos talos pertinet quod in omni divine comprehensionis contemplacione initium sine ulla modi mensura metiri non valet. Horum talium ambitus ab omni parte ad unum medium porrecta equaliter circumferuntur quod omnis divina contemplacio nusquam invenire [illegible] talia ab unius et simplicis veritatis diffinicione longius evagatur. Hi tales in se ipsis omnia comprehendunt et suo in sinu universa concludunt. Hii sunt illi quatuor ut arbitror anuli qui eminencium per quatuor arche angulos iubentur ordinari.

T c. xxi

Horum autem anulorum duo sunt in latere uno, duo reliqui in latere alio. Anguli itaque certis locis deputantur quamvis ad totius arche eminenciam pertinere omnes [illegible]. Ubi enim quilibet singulorum anulorum sedem hic et quoque [illegible] in loco preteritis mirabilior seu iocundior huic consideracioni apparet. Unum abeo quisque loco quasi amplius elongat ubi contemplantis admiracionem minus excitat, et in admiracionis animo minore iocunditatem generat. Recipiunt ergo sedem duo in latere uno et duo in latere alio. Primus autem dictum est quod ad latus unum pertineat que fiunt dei permissione, vel quod eque ad latus aliud pertinere videantur que fiunt dei operacione. Dicuntur itaque in permissionis latere talis presciencie et talis sciencie. Similiter in latere divine operacionis anulus predestinacionis et talis disposicionis. Sicut ante fuit, quamvis recte ordinate anuli qui dicuntur fore vel prescie illis maxime [illegible] que fiunt dei permissione. Cogita ergo si potes quia

sapiencia [illegible] contemplatoris [illegible] mirabilior [illegible] iocundior — q: divina

T anuli 4or — T aurum [illegible] — b. nota: sciencia, presciencia, predestinacio, disposicio — T de permissione [illegible]

Sapiencia dei — in operacione dei [illegible]: predestinacio, disposicio — in permissione dei [illegible]: sciencia, presciencia

admiracione dignum sit quod hec omnia potuit prescire. absolute quod
est tam in innumera multitudo et tam multiplex variacio. Quod hec
eius prescientia cum sit utrobique mirabilis mirabilior tamen apparet
in rebus malis quam bonis. Nunc enim mala sunt quod iniuste fiunt
sola utique iniuste fiunt sola utique eius summis fieri permis-
sione nunquam autem eius operacione. Cogita ergo si potes
quanta admiracione dignum sit quod illa eciam prescire potuit
que aliene voluntati reliquit et voluntati quidem que nondum
fuerit et que nunc factura erat. Voluntate enim malum
nunquam facit quamvis tamen ea permittat. Certe minus
mirandum ea ipsum posse absolute prescire quam aliquo. erunt faciendi
quamvis sint tam multa et pene infinita quam ea que posita sunt
sub potestate aliena et voluntate contraria. Et unde ante deus sua
dicitur summus quod omnium que fuerit qualitatem. modum. ordinem. et
locum et numerum sub uno simplicis visionis radio comprehende-
rit. Quere mirandi maior stupenda. Si ut queris ubi mira-
bilior sue consideracioni appareat que nec ubique est mira-
bilis quamvis non videtur mirabilior videri in rebus occultis
quam in rebus manifestis. Quale queso est occulta hominum
secreta nullius cogitacionum affeccionum voluntatum et intencionum
non posse latere. Cognovit non bonas hominum cogitaciones et volun-
tates attendit quid prolixis omnibus in cordium archano aliud
aspicit quam quod ibidem ipsemet reposuit. bonos sub cordium
motus quosque absque dubitacione ipse operatur ipsis. ipsis quod cooperatur.
Illud non cordibus nimirum quod nichil omnium ignorare valeat consi-
nunc scire prescientia nec summa et singularis admiracio
quod nichil eum latere possit in cordium malorum tam profunda
et tam tenebrosa abysso. Hec cum prudencie et scire evalli in
venit sue consideracioni sedem accipiunt nisi uti apta vos per
predestinacionis videlicet et disposicionis divine causas latus aliud
hic dicatur. Hoc sit nullam ut arbitror operacione non indi-
get. ut enim taceamus eos in hac parte apparere mirabiliores
quis eos negat in his que electorum saluti militat que
sola ad hoc latius spectant apparere iocundiores. Divine siquidem
bonitatis glorificacione quam in malorum iusta reprobacione dileccione
dampnacione. Carius amplectimur iocundius veneramur ar-
dencius diligimus. honorificencius magnificamus itaque
ut pene de sola predestinacione adiuta dici soleat et aliquam parte
non nisi absurde et improprie refertur. Omnia vero disposicio quam
tunc reliquat soli tamen electorum saluti omnis eius ordinacio
militat. Hec iam diximus quos in quo latere causas ordinacio

¶ prescientia mirabilis dei.
¶ prescientia mirabilior vel mirabilius in malis
¶ mala dei sunt.
¶ iniurium est iniuria adversus deum.
¶ voluntas mala non est dei.
¶ Quod deus dei.
¶ Ubi prescientia dei mirabilius appareat mirabilior.
¶ bone cogitaciones hominum
a
a deo sunt
¶ mala non dei
¶ de predestinacione et disposicione
magis dicitur predestinacione
¶ predestinacio
reprobacio dampnacio
¶ disposicio divina

T c^m xxx

In qua speculacone diuina p̄sciā uel sciā appareat mirabilior ceteris

Forte adhuc q̄ an pulsat in quo quisq; angulo poni debeat
attende ne forte quandam supereminencie singularitate specialiter
ptineat. Gradus presciē ad angulum primum. Gradus sc̄e
ad angulum sc̄m. Gradus p̄destinacois ad angulum tercium. Gradus d̄
porcionis ad angulum quartum. Collisionem aduersitatis et miseracō
primum angulum facere supius iam diximus et ad malorum concepcōm
no ante conuersacōem ptinere diximus. Si igitur addi p̄sciam respi
cias quid q̄d in ipa amplius mireris inuenies. Quid queso rep
bos paradisanan malorum flagella corripit. Si eos aliquis malis mi
quam nolle respice prenoscat. Quid eis quai patinitatis ubera
adhibet preptis. Cohibet minus tret quos etiam malis addictos
ee puidet. Si igitur in diuina presciencia q̄d amplius mireris nō
inuenis nō est cur ea huic angulo eciā in hoc re mireris. Item
supius monstratum est occursione prosperitatis et prosperitatis sum angulum
facere et eum ad malorum destitucione et deieccone maxime p
tinere. Quid queso ad immite sic considerans intelligere ualeo
ualde quo mala hominum deus inde sinet appareat que tam detestatur
cohibere que omps sapia nusquam pt ignorare que omps bo
nitas nusquā pt amare. Adhuc admirabile cumulum illud accedit
q̄ malis etiā bona tpalia tribuit perque quodammodo in eis ea
mam pbona temporalia ut supius dictum est mali insipientes [illegible]
inutur et adeo destituunt. Nunquid ua illi diuine sc̄e p̄ppicacia quo
gerant ignorant. Quis hoc dicere audeat. Attende q̄d quam sit dif
ficile huius p̄ppicacionis in uoluntatem digna admiratione ueneran
nius inuigi summus apitur **In qua speculacone diuina p̄stacio appareat iocundior**

Tercius iste angulus uti supius hetur ex occursione prosperitatis et
prosperitatis cōiungitur et ad bonorum cōsolacone et p̄tectacionem
ptinere comprobatur. Huc nunc queso ab hoc angulo ad ppositi
et angulum respice. Nunc hic nunc illum diligenter attende
ut porcionis rem quam querere possis citius inuenire. Prosperitas
penetrare in hoc angulo boni mundi huius prosperis fouentur illo
anima sequentis huic deus pietatem illinc seueritatem pietatem
in bonis seueritatem in malis. Quam seuerum ee putamus q̄d
ppmittit quos etiam penis addixit. Illud autem quam pium
est quod bonos quidem quantum eis expedit bonis temporalibus
fouere non desistit quos tam adueniet etiā bona perdurant. Dicite
si potes quale quam magnum ipm piu possit ee gratuito quidem
ipsos illis uelectis eterna bona p̄destinare et tam temporalia bona
nec sunt immo adutilitate nō negare. Quis hec consideracoe
dulcius q̄d in p̄destinacoe iocundius inueniri patit. Recte ergo

T cm xxx

T c.m

q de pirac~a

T ... z q̄s ... tpalia malis.

T c^m xxx

T d...

T pl... d...

ergo in eo angulo divina praedestinacio premitur describitur ubi tempo-
ralis prosperitas electis ad utilitate simulatur. Recte nimirum
ille tabulis sicuti illic sedem tenet ubi quanto clarior tanto
minimum candidior apparet. Quod superlative solet divina dispositio iocundior apparat

Capitulum xxiiii

Est ut ad quartum tandem angulum veniamus illum hoc super-
ius exposuimus ubi adversitas paradiso occurrens probitatem
[illegible] nam ipse uti ibi iam dictum est ad bonorum correctionem
pertinet. Nam quia nec boni quidem hanc vitam sine macula
pertransierunt et semper quod in se perfecti quo ascendendo proficere possint
invenerunt. Sicut hoc angulo unde purgentur sicut pictor [illegible]
decorantur. Sic in angulo colorum eorum ultimus familiaris [illegible]
fuit quia alias quo sedem singularem accipiat ut sit. Sic ideo si
hunc angulum cum et opposito angulo conferimus rem quam
quemque ac [illegible] invenimus. Nullo mali [illegible] in isto boni
flagellantur. Ibi mali ex bonis que accipiunt gratia dei amplius
tepescunt unde in eius amore acrius ignescere debuerunt. Sic e contra
in bonis disponente deo id agitur ut unde in eis extinguendum
videbatur inde eis amoris ardor acrius inflammetur.
Quanto enim mundi malis acerbius urgentur quanto gravio-
ribus flagellis atteruntur tanto ad dei amorem vehementius
accenduntur. Sed queso obsecro miramur et vehementer obstupescere
vel quomodo in malis amor dei deficiat ex bonis vel qualiter in
bonis divina dilectio crescat ex flagello. Absque dubio plus in
Laurencio amor dei convaluit ex incendio quam in Nerone
[illegible] Nerone penitus defecit per incendium et in
[illegible] est manus et multo [illegible] potans [illegible] et quod ad
amoris flamma convaluit ex tam acerba pena quam potuisset
[illegible] et quantitate temporali gloria. Unde queso tale consilium
tam mirabilis artificii [illegible] quo ille summus artifex pictam
sue artis ostendit qui in electis suis gratia [illegible] gignit fovet
ac nutrit. Sunt et hunc angulum adhuc et cum aliis conferre
et divine dispensacionis ordine [illegible] [illegible] commendare. In
primo angulo ut dictum est mali puniuntur nec purgantur.
In isto boni flagellantur et corriguntur. Unde queso est quod
easdem culpas eadem flagella in his corrigunt in illis
penitus corrigere non possunt. Unius similis [illegible] omnia cor-
num [illegible] quam in reprobis tot tormentorum tanta acerbi-
tas et illius gehenne crudele incendium [illegible] [illegible]
non sufficiat. Cur queso dissimilem effectum [illegible] non dissimilis
causa nisi quod divine dispensacionis [illegible] cum sit utrobique mira
in reprobis apparet quam pia. In electis vero pia [illegible]
quam severa. Sed iam contulimus iam quartum [illegible] de quo
loquimur angulum primo cum secundo secundo cum primo. Tercio nunc
[illegible] competit cum tercio. In tercio itaque angulo boni beneficia
ad consolacionem accipiunt. In quarto de quo nunc agimus flagell-

fatigari se senciunt in illo foventur. in isto exercentur. in illo suaviter
pausant. in isto fortiter pugnant in illo ergo sub quasi militatum
dona percipiunt. in isto pugnando victoriam et vincendo eterne retribucionis
palmam acquirunt. In illo itaque angulo conspecto divino beneficio id in
eis agitur ut deo sint fideles debitores in hoc angulo apparencie et
fortitudinis sine miro illud meas efficit ut deo fiant si dici potest e
iusti exactores. Denique ipse apostolus reposita est michi corona iusticie
quam reddet michi in illa die iustus iudex. Reddet ait non dabit et iustus iudex non pie
ut fieret postmodum tanti premii iustus debitor sponte primus fecit
se talis meriti gratuitus largitor. Cogita ergo quale sit donum cum
magno quasi quodam studio excogitare ut multo quam gracia satage
cum miro quodam artificio quis in electis perficit ut fiant eorum
iusti exactores liberi remissis debitoribus mirum ut divites et regni celestis
heredes. Hoc est ut arbitror sufficiens racio cur divine disposicionis circu-
lus ille aureus singulariter presideat huic angulo ubi pro modicorum
laborum certamina sublevat homines ad premia eterna. Hoc est illud in
quo huius circulus aureus resplendet amplius rutilat clarius. Hoc est
in quo divina disposicio in tribulacione gaudentibus et in terminis
placentibus apparet gloriosior eo quod iocundior. Duobus itaque angulis
sive lateribus arce iam dictis satis ut arbitror evidenter ostendimus
quo in latere suo tali perfectio et sic appareant mirabiliores vel quo in
latere alio tali perfeccionis et disposicionis appareant iocundiores.

exultacio

Puto quia iam de contemplacione speculacionis consummare decet magis admiracio
laboriosius non erit inquirere quomodo vectes huiusmodi et ignis
tali debeat hoc vel quem in quo latere debeamus ponere. Duobus sunt
que magis miranda sunt opus est vectem magna admiracione.
Illis autem que iocundiora videntur utique utile erit magna exulta-
cione. Sit ergo magna nostra admiracio sit vehemens nostra exultacio et
quales exigit dignum opus contemplacio. Sit utraque magna sit utraque
fortis sit ambe robuste in modum vectis et que sufficere possint ad
erectionem tanti oneris. Faciamus ergo de utrisque vecte lignum non
baculi arundineum sed autem non de quolibet ligno fieri sed de sethim ligno in-
dolis forti et incorruptibili ut sint et per fortitudinem inflexibiles et
per longanimitatem incorruptibiles. Boni sane huiusmodi vectes ambo magni
scilicet et diuturna admiracio iugens et perhennis exultacio. Sit autem
forma habeant a vectis modum et possint vectium explere officium.
Sit utraque robusta sit autem et utraque diuturna. Fiant ergo de ceteris
consuetudine dignitatis adversa iusticie operiantur ambe de auro sa-
piencie ut sint ambe et fortitudine valide et perpetuitate dure et perfeccione
splendide. Auri autem ponimus modum placet in huiusmodi vectibus huiusmodi deauratis quia
multum in omnibus valet prudencie et prudens discretio. Sit ergo discreta admira-
cio nostra ut nichil in dei presencia nichil in ipsius sancta admiremur quod fal-
sum sit. Sit nichilominus discreta congratulacio nostra ut nichil in presencia-
cione vel disposicione divina veneremur quod vanum sit. Sit utique utraque
clarum ac mirabilis sine patrocinio falsitatis. Sit gaudeum et utraque
serenum ac dulcis sine condimento vanitatis. Nichil ergo in dei presencia
nichil in ipsius sancta miremur quod sit falsum nichil in ista predestinacione
nichil in eius disposicione veneremur quod sit vanum et sapiencie auro.
Quo debemus vectes nostros operire huiusmodi ergo vectes talis auris
inseruntur et sic deinceps circumiti vel perpetui immigrantem foras
extrahuntur. Semper sit admiracio tua intra spectaculum divine perfec-

[illegible marginal notes]

et divine sciencie. Semper sit delectacio tua in consideracione presidencie
et disposicionis divine. Semper in illis invenies quod mireris, semper
in istis reperies unde delecteris. Quid ergo nunc erit aliud preter hiis
querere et per omnia huc illucque cogitacionum evagacione discurrere.
Nusquam copiosior materia admirandi, nusquam uberior ca-
pacitas gratulandi. Hinc et in istis et illis invenies unde mireris et
in quo delecteris. Nam utique nectis quemcumque modo lateri vicinum
inseratur, neuter tamen a centro multum se elongat. Iustis ergo semper
sit admiracio tua in iustis, semper sit delectacio tua. Sunt ergo hinc
nectes in hunc modum inserti super collis aureis et domini pre-
ceptum te implesse gaudebis. **Quod primus modus admiracionis et exultacionis variatur modis contemplacionis**

His nectibus catena nostra huc illucque transfertur. His nectibus in
alta suspenditur, ibi anima deponitur. Profecto in divinorum operum
consideracione eiusque contemplacione, quanto amplius admirando delectatur
et delectando admiratur, tanto liberencius immoratur, tanto di-
ligencius perscrutatur, perfundius illuminatur et nocius condemnitur.
Tua animus tuus per ista rapitur et ad singula delectabilia afficitur,
tacens circa tua consuetudine, quia contemplacio tua dilatatur. Si
te admiracio tua adiliciosa et profundiosa rapit et te mecum in vestigare
delectabiliter suspendit, nimirum circa tua in altum surgit, quia
intelligencia tua subtiliora capit. Ipsa decrescit seu deficit specia-
liter admiracio et admiracionis delectacio circa deponit animam ex
cessus revelacio divina. In hunc itaque modum secundum qualitatem et quanti-
tatem nunc admiracionis et exultacionis circa nunc in gyrum flectitur,
nunc ad alta sublevatur, nunc anima deponitur ex suis desideriis,
ex mutacio animi revelacio formatur et intelligencia multiformiter
illuminatur. **Quod in eis mutabilium contemplacio nunc fit divine sapiencie consideracio in hereticis**

Nunc illud considerare dignum videtur quam convenit providencie
detentis et nectibus statim subiungitur. Postea de triplici con-
templacione que mistica descripcione digessit quod uti supra
monstratum est de rebus visibilibus surgit. Quis enim nesciat tam
visibilis machine tam varia multiplicitas et tam multiplex va-
rietas quanta confusioni subiaceat, cum universa eque eveniant
iusto et iniusto, bono et malo, mundo et inmundo, immolanti vic-
timas et sacrificia contempnenti. Sicut bonus sic et peccator, ut
certo nimio quanta confusio quod omnibus omnia eque eveniunt quod
bonis bona et mala quod malis mala et bona pari sorte contingunt,
ut dum rebus humanis caligo nimpitorum obtutum obnubilat
fere ... quis neget ut antiquitus fortune famam erigeret ... Hinc utique
tunc confirmet. Certe si solis bonis sola bona et solis malis sola
mala contingere cerneret, id recte id iuste fieri nec impii ne
garent. Si non bonis tamen mala et malis tamen bona
accidissent in hiis disposicionibus vel assignanda minus fortasse
laborarent. Videtur forte divine iusticie congruere neque nisi multis
laboribus probatos ad prima celestia pervenire. Nunc autem cum communis
casus omnes involvat, quanti putas in tanta divinorum
iudiciorum abisso humana consideracio fluctuat. Si enim tantum

T delectacio sit
T c. xxvi
T opera divina perculat
T c. xxvii
T ... in mundo
T contra templum fortune
... ...

morem diversitatem divina iusticia non ignorat cur queso morbus ta-
dignis dispia non dispensat Si deus malorum omnium finem preuidit
Si iter quosque adiuta preordinavit quid queso est quod sapiencie celorum
in pollum karismatum dona reprobis et quibusdam largiter tribuit
multosque electorum suos vitali divinaque viduatos in vitiis diu late
permittit Si non in omni huius fluctuacionis procellos divine sapie-
tiaculos fide manu fortiter apprehendimus ad summum fortitudinis
statum nos paratos actus erigimus in hiis tamen fortiter inhereamus
si deum non modicum omnia scire omnia disponere immo omnia abeterno et
prescisse et preordinasse firmiter credimus facile proinde poterimus queremus imo
in hiis omnibus sapiencie sue preciam committendit quod iusta tenebrosam
tante confusionis caliginem nichil est quod in presciencie et sciencie eius conspec-
tum latere valeat quod predestinacionis sue et disposicionis cursum
in tanta tot perturbacionum silva nullius alicuius offensionis obsta-
culum quantumlibet perpediat quod inter tot mutabilitatis semitas
absque ullo evagacione divino ad predestinatum locum perveniunt Capitula

De materia quarte contemplacionis eiusque proprietate sexte partis
Quomodo differat vel quantum emineat hec contemplacio quarta primo vel secundo
Ac eciam quo differat vel supereminneat secundo
Quando differat vel quantum supereminneat tercio
Quantum valeat fortiter insistere huic contemplacioni vel quo
ad ipsam proficiat mens commulta consideracione et cognicione sui
De speculacione sui spiritalium intelligencia capiat seu et amissa
De speculacione sui accepta intelligencia ad eam dilatatur separatur
De sensu triplici priores distinguuntur hic consideracio sui
De sensu intellectuali quo solo possunt invisibilia videri
De intellectuali speculacionisque supereminencia
De triplici distinctione intelligencie speculacionis
De subdistinctione primi gradus huius contemplacionis
An in primo huius contemplacionis gradu miris exercere se debeat
vel quantum huiusmodi exercitacio valeat
De signacione eorum que in hoc speculacionis gradu comprehendi non
An non nec illa negligere debemus que non nisi ex parte possunt
pre comprehendimus
De subdistinctione secundi gradus huius contemplacionis
An habeat quedam similiter in secundo huius contemplacionis gradu sunt
que comprehendi non possunt
De prima et secunda distinctione huius contemplacionis earumque differencia
An hec nulla sensu nostro comprehendi valeant que ad terciam distinc-
tionem spectant
An hoc contemplacionis genus possit in quinque gradus dividi
et que pertinent ad primum gradum
De consideracione eorum que pertinent ad gradum secundum
De consideracione eorum que pertinent ad tercium gradum
De consideracione eorum que pertinent ad quartum gradum
De consideracione eorum que pertinent ad quintum gradum

De materia arche contemplacionis eiusque proprietate

Postquam ea que de titulis et vocabulis dicenda videbantur
percurrimus, iam nunc postulat exposicionis ordo ut de materia que
contemplacionis aliqua loqui debeamus. Constat itaque hoc
contemplacionis genus, uti supra iam diximus, in incorporeis et in
invisibilibus versari, ut puta spiritibus angelicis et spiritibus humanis.
Digna sane materia digne plane corpore suo. Hec est enim nobilis illa,
immo nobilissima creatura ad imaginem Dei creata, omnibus creaturis
prelata, ad summum bonum suum in ipso et de ipso bonorum omnium per-
fecto creatricem suam sciam hoc quam a summo despiciat et quantumcumque
accrescat, quamvis in intimum se erigat ad summe celsitudinis culmine
non pertingit. Attende quam recte designentur propiciatorium quod erat
quidem totum non deauratum sed aureum totum de auro solummodo
atque purissimo. Sicut illud iubetur fieri de auro puro et mundo, tu
doceris, homo, in hac consideracione uti debere intellectu subtili et puro.
Quid hic facit fantasmatum corporalium creatrix moderatrix reparatrix
imaginacio? Recedat procul ab hoc negocio tot fantasiarum formatrix
imaginacio, que tot corporalium formas cotidie novas creat,
antiquas reparat et preter numerum multiplices per modos varias pro arbitrio
disponit et ordinat. Nil hic possunt, immo multum obsunt, suorum
simulacrorum tam copiosa multitudo. Quid te improbam huic opi
tunitate intrudis? Quid tecum huic contemplacionis officinam cum tanta inpoli-
tia intelligencia? Nescis operari in auro. Quid tibi cum pura
purgato auro, que semper turbas intellectum? In tali artificio nescis.
Tuum mixtum est scoria, immo cum tibi nulla est purum aurum.
Est propiciatorium non de auro, non est tibi quod offeras, non est copia faciendi.
Agas ad tale et in tali negocio nichil in hoc opere tuus omnino quod
rudis et indisciplinata. Nec habes aurum nec nosti artificium. Opera tua propter
quid aliud est quam aurum quod paras offerre non mundum. Quid
tuus tolle quod tuum est et vade. Nec in hoc opere opus tuum eo operis
similis sed nec pellibus arietum seu et quibuslibet lignis. Quamvis multum
potes, non est tibi in opere artifices admittas. Vili carnium sordes
concupiscenciarum ... delectacione fetide diligenter inspecte se-
pius reiectate, admittam possunt compunctas moracione. Deperi
passionum et que nos pelles arietum Christo sanguine rubricate innuat
possunt quamvis afflictus tribulacione. Pietatis opera et humane
queque actores misericordie opera fructifere communi silua abscise et
ad iusticie normam dolate possunt sedulis in administracione.
Ab horum omnium et huius quodque nocua turbare potest potius quam
animos suspensos in huius contemplacionis specula. Quanto
enim corporalium fantasmatum perfectius obliviscimur, tanto liberius
super mundanarum consideracionem occulta ...
ascendit ergo animum sive studeatis purgare intellectum ab omni in
cursione fantasmatum qui anhelat ad faciendum sibi propiciatorium.
Quamvis nichil dat invenire ... plene auditu
talem denique virum cui nec desit auri copia nec artis industria
ad faciendum propiciatorium quo operienda est archa. Quamvis ille est

qui sciat aurum suum ab omni scoria mundare, qui novit cor suum ab omni
fantasia adeo purgare quantum exigit dignitas operis vel urget auctoris
preceptoris. Eximius ille est qui sciat huius operis et ad diffinitum divino de-
creto modum distendere et ad eandem mensuram restringere. Qui novit
cor suum infimarum rerum cogitacionibus in imo relictis in solo
supermundanorum spectaculorum intuitu defigere et quantum huius spe-
culacionis latitudo amplitudo exigit intelligencie sue radios longe
diffundere. Eximius namque ille qui tantam ipse auri copiam inveniat
qui tanta intelligencie vivacitate vigeat ut sufficienter et
ad maximum habeat unde et quo possit propiciatorium suum in tantum
longitudine extendere et in eandem latitudine expandere quo possit
tantam archam operire. Qui conversus in celestium animorum concordia
in spiritualium gaudiorum amoeniam intendit ut omnem mundanam
gloriam omnemque humanam prudenciam pre despectu et cor suum premat
et sibi ipsi intima oblivione abscondit. Optimus imitator cheru-
bim artifex propiciatorii qui tanta novit intencione inherere
celestibus querens que sola sursum sunt sepe ut nichil infimo-
rum omnino vel per desiderium respiciat vel per cogitacionem admittat.
Quantum autem hoc contemplacionis genus mire dignitatis sue
eminencia predicta tria superet diligencius intuentem neque
intelligentem ita manifesta latere non sinit. / Quo differat [illegible]

Tu scire quantum inter primum eminneat hoc contemplacionis genus [illegible]
et hoc extremo locatum quartum. Discute si potes quantum a se
distent aurum et lignum. Nam primum opus ex ligno quartum
ex auro conficitur. Et prima primum opus. Ea per sui consideracionis species
significatur. Quantum a se differre putamus spiritum et corpus quantam
erit differenciam corporis et spiritus compara si placet saltem cum silice et que sit
summorum et infimorum corporum differencia facile potes advertere longe
tamen maior creditur utique differencia corporis ad spiritum quam posset
esse differencia quorumlibet et qualiumlibet dissimilium corporum. Pro certo quia spiritus distancia cer-
tiorum erit eciam differencia sciencie. Quanta autem differencia sit harum quas hic
ad invicem conferimus speculacionum saltem te admoneat utriusque
instrumentum. Illa siquidem imaginacionem ista autem intuitum requi-
rit. Sed quantum inter putamus inter imaginacionem et racionem nisi quantum
est inter dominam et ancillam inter nichilum et ignominiosum an-
citam et fatuam. Vidisti quantum hoc contemplacionis genus sup-
eminneat primo. Attende et nunc quantum differat a secundo. Compara
ad invicem figuram ambarum cogita quod sit inter arce [illegible]
et propiciatorii aureum opus. Vide scilicet et quartum. Attende itaque
utriusque situm et locum. Et illud quidem adheret istud autem sup-
positum ligno. Sed et illud surgit ab imo istud non iacet in summo et quod
utrumque opus ex auro conficitur. Nam et in utrimque harum speculacio-
num rerum existencium racio continetur sed in illa rerum visibilium
mista essenciam invisibilium dignitate aut occultam invenimus
aut propalatam miramur. Ubi ergo ligna quedam velud cum silice
ornamus ubi rerum causam modum disposicionem et rerum essenciam
discutimus. Sed artificiale illud propiciatorii vel opus recte quod lignis
omnibus superponitur quia calcatis undique corporalium fantasmatum
occursibus sublimius huius investigacionis libramine animus ad summa
levatur et in eorum eminencie suspenditur. Ibi quidem arte mi-

Quantum C[?] primum

Quanta differencia inter spiritum et corpus

Quanta differencia inter racionem et imaginacionem

demum paulatim fugit ab animo et dum sensim altiora perspicit quanto arcte
ius summitatem apprehendit sic nimirum sic eorum visibilium cogitatione
vanitatis mutabilitatis quam consideratione cogitur animus ea ipsa que
minimis mutatur fugere et quodammodo quasi in nesse fluctuationis dilu-
vio insaniam vere libertatis effugere cui est periculum plene evasisse istorum
omnia per despectum calcare et in summis et veris bonis possidendum residere
Nichil verius nichil verius utique et absque ulla dubitatione mundanorum
mutabilitas quanto diligentius conspicitur tanto melius tanto
manifestius et pro fortitudine fugienda et pro despectu calcanda cognoscitur
Quamvis enim ipsis sint innumera ordinaria dispositione miranda
Sunt tamen eadem ipsa et propter mutabilitatem contempnenda et pro
sua utilitate fugienda Quid est quod speculationi nec lignis immediate
iungatur vanitatis interpone sermonetur nisi quod commutabilium
cognitione et mutabilitatis contemplatione [illegible] repellitur
Attendat ergo magis num in istis speculationi et tunc videat adscipiens
circa speculationem num longius supereminet in summis iacet Supereminet
ut presideat iacet ut quiescat Attende ergo et tu auctor altum
fige in summis desiderium tuum et [illegible] vanitudinem quam
tranquillissimam reclinationem Sic ergo [illegible] sit super eminens [illegible]

Possimus in adiutorio dicam [illegible] contemplationem speciem et speculationem
ostendere si speciem figuram velimus diligencius intendere Oportet
enim speculationi ut possit arte optimum non ut [illegible]
spissitudinis vanitatis vero multotiens prope immo penitus in-
nectitur [illegible] non dicam crassitudinis sed soliditatis Quid cum de
[illegible] sidere cui dominus supponatur tibi autem de nisi [illegible]
[illegible] Hic nimirum scientia illa que inflat quotidianum quibus
alta sapientum sed carnalia desipientium oculos magis illudit qua
illuminat Quo enim tibi scientia [illegible] nisi forte te adiuvet adstare
Aliquin sapientia tua stulticia est apud deum Quid tibi
prodest cetera omnia scisse et teipsum nescire creatoremque tuum ignorare
Quid in glaria mundi philosophie Sed gloria [illegible] sed [illegible]
omnis glorie Ipso si [illegible] tua sapientia insipida et doctrina indocta
te ad cognitionem tui seu et notitiam dei [illegible] te nouitum tu
altum sapere sed time Quid [illegible] quod non accepisti gloriam oportuit
[illegible] in illo agno accepisti Quid ante glaria quam non accepis Si vo-
[illegible] que gloriam non ero insipiens veritatem enim dicam Vides certe
sapientie soror mea et prudentiam vocavi amicam meam Fal-
lens fallens philosophie species enim decepit te et concupiscentia
subintrat cor tuum Hec quam tu sapientiam putas sapiam
nominas stulticia est apud deum Quid ergo [illegible] locus est
in arca sapientie vel quid tale opus tali egit demorare Si supposi-
tum [illegible] si nichil solidum [illegible] in tali ope locum aliquam
nobis displiceat in ope tuo Quid placet in ope vestro vel quale
facere [illegible] tua non [illegible] oportunum nescio
speculationi sed sola contemptus vanitatis gloria [illegible]

cosimulacione facis et nescis opus ꝯtumelie dignum sane omni irrisione co quod cepis edificare et non potueris cosumare. Stulte et insipiens ne scis an dissimulas quia nescis quod opculum non habet iuxta domini preceptum facili accasione frangi oportet. dignum sane nescis quod frangi debeat eo quod fe ti quod sordibus omnibus pateat armaclis immunde philosophie qui deforis est uesis tui intus autem plenum est omni inspurcicia et sola contentus fama nullum studium adhibes in emundanda consciencia. Archa tua deforis splendet intus sordet ut pote que opculum non habet. Captator fame neglector consciencie nimis nam non attendis quia hec oportuit facere et illa non omittere. luceat archa tua deforis. luceat in ex tra et intus deforis luceat propter illud. Sic luceat lux uestra coram hominibus ut glorificent patrem uestrum qui in celis est. Intus autem in philosophie luceat propter illud pharisee cece munda prius quod intus est calicis et passidis ut fiat et id quod foris est mundum. Opus ergo est archa uiridi de intus. Sed non oportet eam sola deaurare contentam esse nam sine operculo non potest intima mundiciam conseruare. Unde ergo iuxta diuinum decuit facere propiciatorium et quale sapiencie archa decet accepit operculum philosophie immunde similis hec sapie enciam intrinsecus immundam. Si consuiae cupis cordis mundiciam ascende adhuc in contemplacionis gradum qui designatur per hoc propiciatorium. Supius iam diximus quod hec illa est speculacio que fit de substantiis inuisibilibus humanis uidelicet seu et angelicas spiritibus. Primum ergo est in hac consideracione ut redeas ad temetipsum intres ad cor tuum discas estimare spiritum tuum. discute quid sis quid fuis quid esse debuis. quid esse potes. Quid fuis per naturam. quid modo sis per culpam quid esse debuis per industriam quid adhuc esse possis per graciam. Disce ergo deforis spiritu cognoscere quid debeas de aliis spiritibus estimare. Hec porta hec scala / hic introitus iste ascensus hac intramur ad intima. hac eleuamur ad summa. hec via archa speculacionis fastigium hec fabricandi propiciatorium artificium. Hinc absque dubio per eam corporis mundicia recipitur recepita seruatur / uides esse quam esse hoc opus archa operculum dicitur per quod intimorum mundiciam munimus. Utique si archa tua cum deauratae sua tali operculo huius propiciatorio subiaceret si tua philosophia tali philosophie subsisteret utique nobis et ipsa placeret. Sed nouimus cautiuerius tam theologi quam mundi philosophi. Denique audi quod nobis in uno ope placeat uel quid tibi in archa me deaurare iuste placere debeat. Primo quod ligno superponitur. Secundo quod propiciatorio supponitur. Tercio quod utrique interponitur. Ligno supponitur ut emineat et concupiscencia oculorum uel abscondat et sit tibi in uelamen oculorum tuorum ne forte aperiantur oculi tui et uideant uanitatem. Propiciatorio supponitur ut in alta attollat ut inferiora semper superiori subsiniat et uitus oculum multo cercius adulacionum capiendam porrigat. Propiciatorio et ligno interponitur ut ab inuicem diuidat et animum humanum ab inferiorum amore suspendat ne forte de sublimibus deiectus et delacio uoluptatis appria concupia abstractus et illectus post concupias suas uadat et fiat uagus et profugus super terram

Archa

¶ c. iiij

Comparavimus iam quartum **quid differat vel quid conveniat tertio**
contemplationis gradum cum primo et secundo conferat adhuc si placet et cum
tertio. Sed hoc forte melius faciemus si in utriusque signum intendimus.
Intenderis itaque in amborum figuram auream videlicet superficiatorum auream
coronam multiplicem eorum invenio differenciam. Dato illud quod corona ligno affigi-
tur, nam tamen contemplationis gradus ut superius monstratum est imaginacioni
innititur. Quartus non sic de quo modo loquimur omnem imaginacionis sive
investigacionis altitudinem excedere contendit. Unde propter similitudinis expressionem
superficiatorum auri nec ligno adherere nec ligno affigi debuit. Transeo illud
quod corona statim materiam surgit superficiatorum vero latens in magna se utrimque
amplitudine expandit eo quod in hujus contemplationis dulci suavitate et suavi
dulcedine animus sibi magne securitatis locum et mire tranquillitatis
secretum primo inveniat et tam insolita inceptaque serenitatis cordis de-
sidium ad quietem colligat et ad pacem componat. Sed utriusque magnitudinem
attendo et eorum in hac parte differenciam sine diligenti consideratione non transeo.
Certe enim quod negare non valeo nichil differunt in materie qualitate sed multum
est pene modum quod ab invicem distant in materie quantitate. Utrumque
ex auro formatur quod utrumque in ornatum (?) versatur. Sed per exiguum valde
est illud tenuissimum auri unde corona perficitur si superficiatorum magnitudinem
competitur. Denique hujus mensura cum magna diligentia tam in longitudine
quam in latitudine summo magistro diffinitur. De illius autem magnitudine
omnino tacetur nec illa ejus mensura describitur. Ac si dominus summo doctore
sub certe tacite innuat quod quantum potest capere capiat et unusquisque quantum
potest facere faciat. Puto quia si ejus altitudo vel usque ad dimidium cubitum se
extendere potuisset quod dominus summo hoc omnino tacite non preteriret. Sed novit
dominus figmentum suum et eum quod decet humane scientiam et omnino latere non
potuit. Certitatem adhuc in hoc opere humana paupertas auri inopiam sub-
sentiat et quo eam in hujus contemplationis specula sensus sui exiguitas
angustet. Nulla enim invenio ea loci sapiencie auri habundet ubi ea que
intelligenda sunt omni instrumento carent vel si habet. Quale queso ho-
mines (?) inveniat instrumentum ad comprehendenda eam partem que excedit omnem
sensum. Quo queso sensu comprehendit quod oculus non vidit nec auris
audivit nec in cor hominis ascendit. Nam cum Paulus vel Paulo similis
elevatur supra seipsum rapitur usque ad tercium celum secreta archana illa
que non licet homini loqui. Nam investigat per seipsum primum sed revelat ea deus
per spiritum suum. Sed ecce juxta hunc modum propriam mentis excessum
humana intelligencia attingit hujus tercie speculationis specula primum
exiguitatis sue angustia minime capit. Denique ad illud non nisi ad
contemplationis genus pertinet quicquid humana experiencia per mentis
excessum raptum videt. Quid ergo mirum si mentem humanam sive
sue exiguitas angustat mea potissimum consideratione ubi ad ea que in-
vestigata sunt magna sensus inopia laborat. Quicquid enim de
rerum invisibilium consideracione vel ratiocinando colligit vel per rerum visi-
bilium similitudinem invenit invincibilitatis comparatione pene nichil esse de-
prehendit. Unde est quod corone nulla mensura prescribitur que in superficiatorum
descriptione tam diligenter exprimitur. Puto eorum que patenter dat
intelligi cur in hoc adhuc opere tanta sit inopia auri. **Quomodo valeat**

¶ c. v

Qui autem quid sapiencie auri habundantie **fortitudo istic sunt contemplatam vel quid**
debet viris suadebunt quarte contemplationis **ad quam efficiat mens comitta (?)**
in sistere et superficiatus fabricando fortitudinem desudando. Placet eum **considerare et**
virium pomem modum hujus operis et offert viris operis sponte sua **exigere**
omnis ulterius non dicam quantum satis est sed pene plus quam
necesse est numquam auri copia illi deesse potuit qui hunc operi fortitudo.

Thesaurus spiritualis

incipit. Si vero quis vero accipe enim enim incipis spiritualium thesauris
insiste. et pro tua consideracione in spiritualem contemplacionem assurge et iuxta
modum spiritualibus spiritualia compare incipis et cupitor spiritualis ex uno
absque dubio in hac contemplacione proficis qui in precedenti incipis ex nichilo
spiritualis. Et satis nosti quod spiritualis diiudicat omnia et hic qualis erat sua
quantave auri tibi copia posse diiudicare omnia. Vis adhuc tibi apercius
ostendi unde tibi comparare possis hanc copiam auri. Nunquam michi
excidit quod regnum dei intra nos sit. Ecce michi intra nos est regnum celorum
sed nunquid similiter intra nos eciam aurum. Quid inquam? Oratur oblitus
es quia simile est regnum celorum thesauro abscondito in agro. Ecce unde
tibi copia auri copiose habundet. Adinvenimus thesaurum effode si placet. Immo
vade vende que habes et eme agrum istum et quere thesaurum absconditum

Thesaurus absconditus in agro

continuimus in mundo concupiscencie quecumque in mundo amittere metuis impe-
diebant prohibitate cordis. Empto autem agro fode in altum profunditas
nimirum sicut qui effodiunt thesaurum gaudent quod venerint cum invene-
runt sepulcrum. Querere autem thesaurum huius in profundo quia sapientia tra-
hitur de occultis. Sed me miserum unde michi aurum in decimarum ca-
nam et speciacionem argenti et auri non est michi et in vel quo possit
hec fieri. Qua arte queso aurum in gazo facere non valeo medicare tri-
besco. Scio quid faciam. Vadam aspiciam meum preciosum misericordiam
a quo omne datum optimum et omne donum perfectum eo quod sit dives in omnibus
qui dat omnibus affluenter et non improperat. Effundo itaque in conspectu
eius oracionem meam ante ipsum principio et auri inopiam et dicam ei
Domine tu scis insipienciam meam et sicut iumentum factus sum apud te
et in intellectu sine et aurum habeo et dives sum. Custodi animam meam
quoniam infirmus sum et quale concupisco habeo speciatorium exquisita illi copia
auri extitit qui multa psallere potuit. Super omnes docentes me intel-
lexi. Super senes intellexi quia mandata tua quesivi. Quale speciatorium
habebat qui coram domino fiducialiter psallebat protexisti me a conventu
malignancium a multitudine operancium iniquitatem. Ecce quidem mirantur
tandem aliqui paulus sibi fecerat speciatorium qui palam profitetur nil
michi conscius sum. Hinc invenit enim consilio consciencie sue archanum
nutrire non nosse et sine auro speciatorio cordis archana nimbra
suac non posse sed eo adhuc tempore quo persecutus est ecclesiam dei puto
quia speciatorio caret sed reputatum est ei ad iudicium eo quod nesciens
hoc fecit et aurum non habet unde speciatorium faceret. Denique quo

Paulus ... cuius

sed postquam recepit lumen oculorum suorum factus est vir inclitus paupertate
suam et derelinquens aurum suum cum christo agens relictus est in sensu
ipsum et exprimens dicebat quam absque dubio intra nos sit regnum
celorum. Invento namque thesauro abscondito in agro ditatus est
nidalde et fit inclitus cepit possidere dam multam innumeris super
de thesauro. Denique inde gaudens non detans inveniens quod qui
Quin dimicavi. Ecce inclitum factum nunquam nam non erat
inter ille ditissimus inter quos accitales qui sapiens loquebatur
inter peccatos sed quid de illo dicturi sumus qui non scio quidem sicut
paulus. Sed ab ineunte etate speciatorium sibi fecerat proprio cordis
sui mundicia servaverat. Unde et dicebat neque enim reprehendit
me cor meum in omni vita mea. Denique si et tu cupis imple

divinum preceptum omni custodia serva cor tuum et quasi ante deum cogitationis exquisite fac examinationem. Disce vel exemplo quid facere expediat. Audi David quomodo tibi seipsum in exemplum proponat. Meditatus sum inquit nocte cum corde meo et exercitabar et scopebam spiritum meum. Meditabatur ille in corde suo, meditare et tu cum corde tuo. Scopebat ille spiritum suum, scope et tu spiritum tuum. Exerce agrum tuum, attende temetipsum. Absque dubio si in isto studio insisteris, invenies thesaurum absconditum in agro. Quomodo per speculationem sui spiritualium notitia comparatur sive etiam amissa reparatur.

Ex hac exercitatione crescit auri copia, multiplicatur scientia, augmentatur sapientia. Per hanc exercitationem cordis oculus mundatur, ingenium acuitur, intelligentia dilatatur. Nichil recte existimat qui seipsum ignorat. Nescit quam sub pedibus suis omnis mundana gloria iaceat qui conditionis sue dignitatem non pensat. Nescit omnino, nescit quid de spiritu angelico, quid de spiritu divino sentire debeat qui spiritum suum prius non cogitat. Si nondum idoneus es intrare ad teipsum, quomodo ad illa rimanda idoneus eris que sunt intra vel supra temetipsum. Si necdum dignus es intrare in tabernaculum primum, qua fronte presumis ingredi in tabernaculum secundum, hoc est in sancta sanctorum. Si nondum potes gressus altos ut cum Christo vel saltem cum Moyse ascendere in montem excelsum, qua presumptione pes noster in celum ... ante quam in maioribus presumimus que sunt supra te. Prius sol ortus sui confinia irradiat quam ad altiora consurgat. Hinc etiam per Salomonem dicitur: Oritur sol et occidit et ad locum suum revertitur, ibique renascens girat per meridiem et flectitur ad aquilonem. Ergo sol ad locum suum revertitur ut ibi renascatur. Sed ibique renascens paulatim se ad altiora elevat ut postmodum celi verticem tangat. Oritur itaque sol et occidit et ad locum suum revertitur. Sol oritur cum veritatis intelligentia cordi inspiratur. Idemque sol occidit cum intelligentie radius subtrahitur. Sed post occasum sol ad locum suum revertitur ut iterum renascatur. Solis huius generationis locus ipse est animus. Ex ipso enim animo intelligentia nascitur cum ad eum gratia visitatur. Quid ergo est solem ad locum suum redire nisi mentis intuitum ad sui considerationem reflectere. Post occasum ergo sol ad locum suum revertitur quando per subtractionem gratie ad defectus sui considerationem mentis oculus revocatur. Per hoc enim quod divina gratia se aliquando subtrahit, cogitur homo recognoscere quam nichil sit et quia per se nichil possit. Sed post loci sui recursum iterum renascitur quia per considerationem proprie infirmitatis amissa intelligentia reparatur. Quomodo per cognitionem sui accepta notitia ad omnia dilatatur.

In loco autem suo sol renascens paulatim ad altiora consurgit quia per sui cognitionem in celestium contemplationem assurgit. Sed cum ad summum usque perducitur, ibi libenter immoratur, et mira illic super celestium speculationum iocunditate reficitur. Studiose itaque in eo loco moras innectit ubi cursum suum in circulum flectit. Per meridiem utique girat, neque eo desiderio fertur, immo flectitur ad aquilonem. Iocunda sane admodum plaga meridiana amenitate lucis et fervoris dici eo quod dulce sit valde et delectabile aspectui

[Marginalia: "T c. 7 b." ; "ignorantia ... i. mo. bij ... ; ... ; ... ; ... sine ... philosophie" ; "T 3 ... ; "T c. 7 by"]

contemplari beatorum spirituum ordines hilarescentes in claritate et caritate
dei. Nichil procul dubio tale habet aquilonaris illa plaga perpetuis tenebris
addicta et perhenni frigore condempnata. Eo quod talibus in regionibus dige-
ri nequeant reproborum corda et pro malicia frigida et pro ignorancia ceca.
Non ergo illuc usque pervenit sed tunc flectitur. Manus nullo desiderio
punito ad eam amabilem regionem trahitur. Flectitur inde ut
que illic sunt quasi a longe prospiciat et que mala qua cautela
vitare debeat agnoscat. Accipimus cognitionem morum vicorum discretionem
virtutum et viciorum. In meridie contemplamur primam meritorum bonorum
gaudia civium supernorum et archana divinorum secretorum. In septemtrione
cognoscimus retribuciones meritorum malorum sive malignorum spirituum
et hominum reproborum. Vides quantum valeat hominum plena cognitio
sui ex se quidem proficit ad cognitionem omnium celestium terrestrium et
infernorum. De spiritu explicit per quos discurrere habet dilataciones sue

Si ergo cupis evolare usque ad tercium celum seu et usque ad tercium ce-
lum transitus primum. Spiritus siquidem omnia scrutatur et profun-
da dei. Si ergo et tu scrutari pariter profunda dei scrutare prius
profunda spiritus tui. Profundum siquidem immo et profundissimum est cor hominis
et inscrutabile. Inscrutabile sane nisi ei forte qui spiritualis. Spiritualis
enim diiudicat omnia et ipse a nemine iudicatur. Eo quod soli spiri-
tales digni inventi sunt qui videant opera dei et mirabilia eius in
profundo. In hoc sane profundo invenies multa stupenda et
admiracione digna. Ibi invenies sed alium quendam orbem latum quidem
et amplum et aliam quandam plenitudinem orbis terrarum. Ibi
sunt quedam certa summum habet celum nec unum sed secundum post primum
et tercium post primum et secundum. Et ut hoc triplex celum congrua possimus
distinctione discernere. Primum dicitur imaginale secundum est racionale tercium
intellectuale. Tenet imaginatio medium primi celi. Racio secundi.
Intelligencia vero medium tercii. Et horum quidem primum ceterorum compa-
racione grossum quoddam atque corpulentum et suo quodam modo palpa-
bile atque corporeum eo quod sit imaginarium atque fantasticum post
se trahens et in se retinens formas et similitudines rerum corpo-
ralium. Reliqua vero duo horum comparacione admodum subtilia et
omnino incorporea et ab eius crassitudine nimium longinqua. Sic
sane celum hoc exterius quod nos dicimus firmamentum absque ulla du-
bitatione constat esse visibile atque corporeum et ipsum quidem primum
et omnium infimum cui citus est terra. Ad hoc visibile celum hoc est
sensus corporeus. Ad illud intimum fantasticum et imaginarium
celum. Nam sicut hoc visibile celum omnia que tangit atque
nutrit multitudine sinus sui magnitudine comprehendit sic
omnia que sensus attingit appetitus suggerit similitudines
intra sinum suum imaginatio includit. Primo itaque celo con-
tinentur omnium visibilium imagines et similitudines. Ad secundum vero
pertinet visibilium omnium veras diffiniciones et invisibilium investi-
gationes. Ad tercium autem spectant spiritualium invisibilium et divinorum
comprehensiones et contemplationes. De spiritu intellectuali quo solo possit invisibilia videri

Intelligencie siquidem oculus
est sensus ille quo invisibilia videmus non sicut oculo racio-
nis quo occulta et absencia per investigacionem querimus [illegible]

sicut sepe eius pectus vel effectus percuciat et alia atque alia quoque
commananti modo comprehendimus / Sed sicut corporalia corporeo sensu
videre solemus visibiliter presencialiter atque corporaliter / sic utique intellec-
tualis ille sensus invisibilia capit invisibiliter quidem sed presencialita-
ter eciam / Hic est sane oculus ille intellectualis cui se nemini
magnum aspirasimum appeti delectacione sufficiat tamen et tot desideriorum
carnalium varia multiplicitate corruptum quod contemplacionis intui-
tum ad minorem secretorum archanis arceat ut ipsum diuina dignacio
quasi prius aliorum ne utilitate amisit / testatur hoc propheta qui
eius reclamabat / Revela oculos meos / pro velatis oculis ille
se probat qui eos a domino revelari postulat / Videt tamen anima
ipso oculo que circa nemini sunt hoc est invisibilia sua ea videt
Est oculus quidem quo sua quedam videt / scilicet anime ipsius
eciam inde non valet / Sed dubitari potest utrum nam eodem
visificamus an aliud sensus sit quo utimur ad invisibilia
divina et aliud quo nostra utimur ad invidenda invisibilia nostra
Sed qui aliquem sensum intuitu superiorum et alterum intuitum infe-
riorum esse contendunt videant nunc hoc probare possint / Hinc tamen
confirmat / Nam nunc circa superiorem tamen / nunc solum circa in-
ferioram speculacionem eius significacionem restringunt / nunc utrumque
sensum sub uno vocabulo huius significacione comprehendunt / Sunt
hinc geminum superiorum et inferiorum intuitum sive dicamus geminum
quasi in uno capite sensum / sive duplex eiusdem tamen sensus in
eligere nichil tamen impedit dicere utrumque horum nemini
celum pertinet / Cur eciam hoc et celum duo magna luminaria non
dicat ille sicut et dileccio oportet credere ut in hoc supremo celo
speculo sublimior atque subtilior sit luminare maius et spe-
culacio inferior atque sub obscurior sit luminare minus

De intellectuali speculacione eiusque supereminencia etc.

Habet autem hoc ultimum et summum celum diem suam hic
in nunc et noctem suam / Sed si hoc celum attendimus
quam diu in hac vita sumus quid aliud quam noctem
huius vel ille possumus donec nos in suo cursu iter pergerit / et
auroram lucis inchoans noctis tenebras detexerit / Tunc tamen
nox sicut dies illuminabitur / Cum quibus inferiorum celorum dies ab
huius noctis claritate superet / Siquidem fecit deus lunam et stellas
in potestatem noctis / Videtur hec nox illuminacio mea in deliciis
meis / Habet enim luna suam lumine illud minus quod supernis as-
signamus / Habet et stellas appendentes lune sunt multiformes
lucis utique modo divinarum revelacionum / Sed qui dormiunt
nocte dormiunt nec possunt videre celi huius luminaria nec
coram deo psallere cum propheta / Quoniam videbo celos opera digitorum
lunam et stellas que tu fundasti / Sicut nec illud medium

Oculus vis(?) celi vii

Oculi celi

Ipse oculus vis ...

Oculus intelligencie sanatur

Nox et dies ... superioris celi

nocte surgebam ad confitendum tibi. Cuius diem decem mandi homine
eo quod frustra expectet diem et non videat nec lucem surgentis
aurore. Profecto quia eiusmodi sunt sicut cera que fluit, auferentur
super cecidit ignis et non viderunt solem. Felices qui fiducialiter
de hoc dei mane psallere audent. Mane astabo tibi et videbo
quoniam non deus volens iniquitatem tu es. Puto hunc meridiem suffi-
cere que dilecto suo dicebat. Indica michi quem diligit anima mea
ubi pascas ubi cubes in meridie. Puto hunc dei mane sufficere
noluisse cuiusque desiderio diu estuasse qui dicebat. Speravi usque
ad mane. Cuius ex omnibus vobis exultavit ut videret diem meum
vidit et gavisus est. Profecto magnum est quod ille est. Neminem tamen
credo ad hunc dei meridiem in hac dumtaxat carne corrup-
tibili posse pertingere quamvis negare non audeam de mane. Profecto
quod quis nostrum ad huius dei claritatem poterit pervenire. Cum
ortus fuerit sol de celo videbit sive illius veritate quia absque dubio
dulce lumen et delectabile oculis videre solem. Sol hic dei licet ortum
sed nescit occasum sic et ipse dies caret vespera quis incipiat ab [illegible]
la. Illo novit illud celum celorum nisi unam diem tamen. Est melior
est dies una in atriis eius super milia dierum in superiorum celorum.
Nam hoc profecto celum licet dies multas et noctes innumeras
hoc quod sol eius oritur et occidit et ad locum suum revertitur. Sic et
primum celum accepit lunam in tempora et sol eius cognovit oc-
casum. Sed supremi celi sol et luna steterunt in habitaculo suo. Cum
eius celi hec luminaria ad summum pervenerint figunt cursum suum
nec de cetero umquam inclinant ad occasum. Sed omnis et absque du-
bio regnum celorum intra nos est. Sed si invoveris ipsius illud inveni-
re ubi queso quam in hoc celorum summo rectius queritur acius
invenitur tucius possidetur. Puto quia omnes illius regni
regiones habundant auro eo quod sole sit regnum celorum thesauro
abscondito in agro. Nam si scientie aurum si sapientie thesaurum queris
et diligis ubi queso habundanciore copia quam in hoc celorum summo
invenire poteris. Ubi obsecro summe sapientie claritas poterit tibi melius
elucescere quam expressa in illius imagine qua in excellentissimo
eius opere anime videlicet creacione reparacione glorificacione. Ex hac fac-
specta quam animo vix et solet videri qualis sit illa sublimi-
tas super angelica que illa supereminens magnitudo super omnium nus-
quam locorum apparet nominis cernitur splendidius quam est sublimi-
ssimus fastigio que sit illa superiorum civium summa et sempiter-
na beatitudo. Nusquam ex hoc excellentissimo celorum super ille
qui scrutatur omnia et profunda dei sciemus contemplatur invisibilia
illa dei que per ea que facta sunt intellecta conspiciuntur. Nusquam
in omni eius opere quam in anime creacione reparacione glorificacione
expressit eius vel potencia sublimior vel sapientia mirabilior vel
gracia iocundior. Certe video ut arbitror nunc tibi illa copia ani-
quam tibi superius promisi quo videlicet ex multa consideracione et
agnicione super tui suberneris ad cognicionem et contemplacionem super an-
gelici et super domini. De triplici distinctione quarte speculacionis

Sed quia iam propositum tenemus bene ut tale tamquam opus amo
sumentem videamus que dixeris de speculatorum vite longitudine

q. or o ban.

q. [illegible] mirabilior et iocundior dei super [illegible]

q. c. xx.

vel latitudine perficiat vel eius altitudine omnino careat. Si rerum naturalium consilium in ipsis ipsorum corporibus discere potuimus, quo in negotio [illegible] ut spirituales theorias ponere debeamus. Videamus sane in rebus corporalibus quod omnis corporea crassitudo a longitudine incipit, per latitudinem crescit, in altitudine desinit. Longitudo itaque propitiatorii, ni fallor, designat ea que in spirituali natura sunt a conditione; latitudo vero illa que sunt ad promotionem; altitudo autem illa que inducuntur ex consummatione. Redigimus itaque tria que diximus triplicem in spiritualibus cernimus donorum distinctionem faciemus. Primo spiritualis natura creatur ut sit; secundo iustificatur ut bona sit; tertio glorificatur ut beata sit. Per creationem itaque ad esse initiatur, per iustificationem in bono dilatatur, per glorificationem in bono consummatur. Bona creationis sunt a conditione; bona iustificationis ad promotionem; bona glorificationis ad consummationem. Prima bona sunt creatoris dona; secunda bona sunt creatoris dona et creature merita; tertia sunt bona creatoris dona et creature premia, consummatio donorum et retributio meritorum. Prima itaque bona pertinent ad longitudinem, secunda ad latitudinem, ultima ad altitudinem. Nam in primis, ut dictum est, rationalis creatura ad future plenitudinis perfectionem inchoatur, in secundis proficit et crescit et dilatatur, in ultimis autem sublimatur ad gloriam et in gloria consummatur. De [illegible] distinctione primorum [illegible] contemplationis

Tractemus ergo primo de propitiatorii nostri longitudine quam iubemur in duos cubitos et dimidium extendere. Quotiens itaque creationis nostre bona illa spiritualia que superius assignavimus corde versamus, diligenter investigamus, convenienter distinguimus, sufficienter discutimus, totiens propitiatorii nostri opus in longitudine perducimus et ad certam mensuram extendimus. Huius itaque fabricandi propitiatorii perductione triplex nobis occurrit [illegible] donationum distinctio [illegible] solum vel maxime iuvari de nostre conditionis frequens diligensque retractatio. Propria creationis sue conditione naturale est omni rationali creature et scire et velle. Cogita itaque quam necessarium, quam iustum, quam congruum tam digne creature tam excellenti conditionis bonitati quam iustum nature boni ac mali discretionem dare simul et arbitrii libertatem concedere ut esset bonum eius tam acceptum quam voluntarium, tam gratum quam voluntarium. Ecce in huius discussione propitiatorii nostri perductione laboras. Scrutare contemplare iudicii discretionem, [illegible] sublimitate, et propitiatorium in longum perducis [illegible] si per te ipsum non advertis quam sit utilis [illegible] bonum cum assidua consideratio inflammatur et sollicitatur in bona. Ecce hoc cum [illegible]

Cogita ergo frequenter, considera vehementer, investiga diligenter voluntatem non solum tuam sed et aliorum, seu bonam seu malam. Cognosce tuam ut scias quid corrigere seu unde debeas gratias agere. Cogita et animos perversorum et pravorum et vanas species bonorum et spiritum malorum et per contrariorum considerationem eluceat quid imitari, quid vitare expediat. Attende quid scias, attende quantum nescias et cognosce quantum eminencius [illegible] partibus [illegible] cognosce quantum subiaceas per intellectum spiritualibus [illegible] attendens quantum pre [illegible] spiritum [illegible] cantabis [illegible] benedictam domini

qui michi tribuit intellectum. Cogitens intelligenciam angelicam
clamabis profecto deus tu scis insipienciam meam. Disente ergo ignoranciam
meam utile valde et necessarium michi ut sciam quid desit michi et
cum beato iob dicere possim. Quid ignoravi ignorancia mea mecum
est. Quociens in me metipso attendo quodammodo vel qua seque in certa
et occulta sapiencie sue manifestavit michi profecto magnificat anima
mea dominum qui eruditit nos super scientiam volucrum et iumentorum eo quod ipse
sit qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Vides certe quanta
sit utilitas huius geminie consideracionis. Attende nichilominus affectu racionalis
voluntatis seu et sensu vocis. Tercia assignatarum consideracionum quid
dicam in qua admirando contemplari et contemplando mirari anime
creature tenere naturam velut excellenciam. Facile ut arbitror patet nam
sicut propria experiencia docet quantum valeant hec speculacio ad inquirendum
Erige vel ad honorem anime. Cognosce queso homo dignitatem tuam
cogita excellentem illam anime tue naturam quomodo fecit eam deus
ad imaginem et similitudinem suam quo sublimavit eam super omnem corpoream
creaturam et statim mirari incipies quomodo inclita virgo filia syon
creata sit de celo mira et per se domino clamare incipies quid in me modo
et ante quid volui super terram. Quid mirum queso si in recordacione consciencie mee
si ad conspectum anime mee subito et absque mora confusio faciei mee operit
me. Verum enim non pudeat dominam induci tamen celi dilecta dei ad
dixisse sinitum corporis prostituisse spiritibus in mundis diu tenuisse sub
iugo servitutis ad faciendam carnis curam in desideriis agitabitur sane quod
cum anime sue dignitatem cogitaverit cum bene attendit quid sit vel esse
debuit unde vel quo creata sit mirabitur in quem quo sua sit quasi vidua
domina gencium princeps provinciarum sua est sub tributo. Adhuc ut arbitror
consideracionem renovare nos voluit qui dixit Quid est israel quod in terra inimicorum
es inveterasti in terra aliena coinquinatus es cum mortuis deputatus
es cum hiis qui in inferno sunt. In hac itaque triplici consideracione debemus uti
iam dicimus spiritaliter mi longitudine consummacione designatus est.

Quod ea que in hac speculacione sunt comprehendi non possunt

Et in primi et secunda consideracione scientiam tuam usque ad dubitum extendere potes.
Nam in tercia omnino non potes ubi enim ad id quod scire oportet in
terminatum ydoneum habes ibi procul dubio quasi rate certitudinis cu-
bitum tenes eo quod rei cognoscende noticiam per experienciam capere valeas.
Quasi enim ad plenum cubitum sciencia tua extendatur cum ad certitudinis
sinitatem per experimentum attingit. Quem queso non doceat propria experiencia
quid sit velle vel quid sit scire. Non legit hoc unusquisque quociens
voluit in proprio corde. Nunquid nam ignoravis quam infinita velis. Quomodo
infinita nolis quam in minima scias quod in minima nescias. Nunquid
quo uides voluntatem tuam quomodo nosti cogitacionem tuam potes
eque videre vel nosse anime substanciam. Quis in quam in hac adhuc
carne positus animam suam vel quamlibet spiritualem substanciam in sua
puritate vidit vel eciam videre potuit procul dubio in hac parte humanum intel-
lectum certum est cuius ad intimitatem. Et ne est cotidie domino clamare illumina
oculos meos. Profecto si quis que cuiusmodi sunt in hac corruptibili carne
videre potuit procul dubio excessum supramencium ductus fuit et ipso
quod vidit intellectus humani metas non propria industria sed revelacione
divina transcendit. Quidquid in hunc modum humana experiencia po-
tuit attingere constat nimirum illud non ad hanc sed ad aliud contemplacionis
genus pertinere. Quantumcumque ergo in hac consideracione ingenium tuum
exercueris quantumcumque studium tuum continuaveris quantumcumque in hac parte
sensum tuum dilataveris sciam tuam ad plenum cubitum extendere non

De intellectu nostro quid et
quid intellectus sit et ad quid
creatus sit

de Immortalitate Anime vide hic
et q̄ mala sequitur opposita sentientibus

potius q̄ illa ^ n̄ negligere debemus que non nisi ex parte comprehendimus

Multum tamen sunt innumera(que) querenda que desiderant etiam capere possumus expectare vel exemplum scripturarum auctoritate colligere vel rationis attestatione probare. Studeamus ergo scire quomodo vel quantum possumus quamvis nos usque ad plenitudinem cubitum extendere non possimus. Modicum quidem multum est quod in istis consideratur scire per terminationem suam adplenitudinem sed multum ponimus modum ad utilitatem. Noli ergo negligere quod potes de hoc cubito sapere quamvis ipsum minime possis complere. Sunt enim detectis tantum que pertinere videntur ad speculationem istam quantum putamus deteneri merimus. Si anime immortalitatem nescis et omnino non constet, quis queso ad futuram retributionem se paret. Quis obsecro vitam suam restringat ne post concupiscentias suas eat. Quis desiderantis malis satisfaciat. Quis sancti ad fortia opera accingat. Quis inter tot diuinorum flagellorum tam necessaria paciam habet. Si de futura vita penitus diffidunt. Totum quod de humani generis redemptione asseritur. Totum quod de diuinis creditur sacramentis. Totum quod de diuinis institucionibus precipitur. Totum quidquid de diuinis promissionibus expectatur penitus destruitur. Si de anime perpetuitate desperatur. Si in hac vita tantum in christo sperantes sumus miserabiliores omnibus hominibus sumus. Vere relinquimus. Quia et securi sumus ipsi quid ergo erit nobis si omnino mortui non resurgunt. Ut quid propter ipsum mortificamur tota die. Similia absurda est sperandi corona iusticie. Si omnino unus est interitus hominis atque iumentorum et equa utriusque condicio quid michi proderit si maiorem serviciis atque iusticie operam dedero. Multo melius fecerunt qui comederunt et biberunt et duxerunt dies suos in bonis qui epulantur cotidie splendide quam qui mortificant tota die. Nonne multo melius nec erit ad domum conuiuii quam ad domum luctus. Si post hanc vitam nichil habet homo iumento amplius cur non vadam et affluam delectis et fruar bonis que sunt. Si omnino mortui non resurgunt cur illam vocem libenter non audiam que dicit comedamus et bibamus cras enim moriemur. Vide certe quanta mala sequatur si de anime immortalitate dubitetur. Minime itaque cognitione nostra sufficiamus quamvis nostris capere debeamus que de hoc cubito efficere possimus. Habeat ergo triplici consideratione etiam michi spiritualis eiusque desiderii ac voluntatis speculatorum rationis opus inchoant et ad diffinitam mensuram perducatur. Cum igitur animus sui in hoc speculatione plene exerit speculatorum sui longitudine iam diffinitur. Videamus latitudinem in inuestigacionis mentem ne tamen

[margin: T C^m. xv]

[margin: credere si non de anime immortalitate non ut]

[margin: qui fuerunt q̄ non dubitauerunt per aliis moriens]

[margin: expleuit hic de speculatorum longitudine]

Secundi gradus sinus contemplacionis. De sub distinctione

[margin: T C^m. xvi]

Ad latitudinem spectat ut diximus ea que sunt ad premotionem sicut ad longitudinem ea que sunt ad inchoationem. Bonum autem unum quod ab opere creature demonstrat. Hoc autem sine duobus non consummatur. Inchoat in iustificando dilatat et se explicat ad latitudinem perficitur. Si creatore sine creatura non compatitur. Nunquam si velles sine creatura opera totum creator perficeret. Et possit quidem qui noluit tot et tanta de nichilo creare nos per se ipsum complere sicut potuit. Virtutes de meis viribus perimimus frustra laboramus si sine eius adiutorio in euangelio suo loquitur. Sine me nichil potestis facere eo quod ipse sit qui operatur in nobis velle et perficere pro bona voluntate. Non est currentis neque volentis sed miserentis dei. Nemo enim sine ipso per me ipsum potest quid nec saltem dicere dominus ihesus nisi in spiritu sancto. Ipse est qui operatur omnia in omnibus diuidens singulis prout vult. Ipse itaque gratiam iustificando me opus voluntatem consensum requirit qui

[margin: Iustificacio]

[margin: T opus iustificacio]

Iustificacio requirit Consensum voluntarium

dicit: Si volueritis et audieritis me, bona terre comedetis. Libero arbitrio consilium cum hoc opus perficitur non dicatur. Si populus meus audisset me, Israel si in viis meis ambulasset, pro nichilo forsitan inimicos eorum humiliasset et super tribulantes eos misissem manum meam. Si cum nos in huius operis omnino in-sufficiens [illegible] eius adiutorium imploramus, et [illegible] falsaque eius adiutorem vocamus. Aliud est enim facere atque aliud adiuvare. Quid enim est auxiliari nisi [illegible] operanti cooperari adiutorem cum hoc et in bono cooperatorem intelligit, qui dicit: Adiutor meus et liberator meus es tu, domine, ne moreris. Cotidie autem adiutorem querimus, cum ei in cotidianis orationibus proclamamus: Adiuva nos deus salutaris noster. Propterea ergo quia hoc opus a duobus perficitur, in quo creatura sine creatore cooperatur. Opus itaque est in hoc opere propria industria et divina gratia. Frustra enim quisquam libero arbitrio innititur nisi divino adiutorio fulciatur. Perficitur autem iustificatio nostra [illegible] gratia et inspiratione divina. Sola enim nostra velle, nolle est iam nostrum, ex sola siquidem voluntate recte iusti vel iniusti dicimur, quamvis sepe utrumque ad invicem. Duobus autem modis nobis cooperatur deus, intus videlicet et exterius, sed internus potentia inspirationem, exterius per manifesta opera sive administrationes. Sed nec adhuc contemplationis gratia illa cooperatio que exterius fit eo quod contemplationis [illegible] divino [illegible] sic oportet et hec paulo [illegible] intelligentia subsistere debeat. Hec itaque duo sunt que faciunt contemplationem nostram latitudo scilicet deliberatio et divina inspiratio [illegible] possunt. Quod ad ea solum [illegible] comples [illegible] sit comprehendenda

Quid sit autem deliberatio cotidiano usu didicimus et decens certitudine post tot experimenta [illegible] non possimus. Et [illegible] sciam [illegible] in hac parte usque plenum cubitum extendere possimus. Sed quis queso in hoc dumtaxat mea comprehendere sufficiat quomodo divina gratia cor visitare et sua inspiratione admonere suamque voluntatem inclinare soleat, quantum est in hac consideratione laboremus opus nostrum ad plenum cubitum non extendimus. Quomodo enim divine inspirationis modum humana intelligentia comprehendit, cum dominus in evangelio suo de eiusdem rei incomprehensibilitate admoneat: Spiritus inquit ubi vult spirat et vocem eius audis et nescis unde veniat aut quo vadat. Docemur itaque de gratie divine adiutorio paucitatem septenarium quod ipsi probamus per cotidianam infirmitatis nostre defectum et per manifestum cooperationis ipsius effectum. Ad hoc siquidem totiens eius nobis gratia subtrahitur ut quam per se nichil boni humana infirmitas possit ex proprio defectu doceatur. Ad hoc iterum readducitur que fuerat subtracta gratia restituitur ut per [illegible] eius effectum [illegible] nunc sunt [illegible] omnium. Ut quid enim idque nos possumus [illegible] non possimus nisi quia sunt adiutricem non habemus [illegible] non [illegible]. Propterea itaque quod de divine gratie adiutorio minime nos liceat dubitare, quamvis cooperationis eius modos minime possimus comprehendere. Dubitatur itaque in huius nostre considerationis opere explere non possimus quod ingenium nostrum in huius investigationis latitudine usque ad comprehensionis terminum non extendimus. Propterea itaque [illegible] contemplationis nostre latitudo usque ad duos cubitos sese extendere non valeat vel an cubitum et dimidium iuxta documentum divinum hec oportebat. Si igitur cum tam in hac gemina consideratione ad plenum extensi contemplationis tui latitudinem iuxta meam congruum explesti. De prima et secunda distinctione libri quinto.

Nemo putet eandem esse considerationem illam qua [illegible] suprema possumus voluntatis et hanc quam modo laci

T. de auxilio

T. duobus modis cooperatur nobis

T. c. xviij

T. de ra divine gratie

T. modus divine inspirationis incomprehensibilis

T. de gratia divina concessa subtracta et restituta

T. c. xviij

tudini assignavimus deliberationis. Nam ad illam pertinet quod in nobis agitur
de sola operatione naturae; ad istam autem quod in ipsa actitatur ex propria industria.
Ad istam spectat quilibet animae motus ipsi naturaliter insitus; ad istam quaelibet animae
virtus pro industria comparata. Ad illam denique quilibet animae motus qui naturali
quodam impulsu agitur; ad istam quilibet animi nutus qui rationali quodam
dispositionis moderamine ducitur. Et quidem solemus vim illam animae
quae se valet et solet in tot affectus formare et per tam multiplices modos variare,
vim illam inquam animae solemus voluntatem vocare. Alter eius motum
et cursum, ut ita dicam, instrumenti actum voluntatem dicimus. Et ipsum velle
voluntatem vocamus. Nec solum illud velle quod solo naturali motu fit
voluntas nuncupatur, verum et illud quodlibet animi consensus quod delibera-
tione comitatur. Sed cogit nos utique verborum inopia [?] significationes
modo extendere modo restringere et pro utilitatis exigentia congruenter
variare. Sed ut sufficiat distinguimus quid huic considerationi ascribere de-
beamus. Animae autem consensus et quidquid ex consensu mentis agitur
ad hanc considerationem pertinere videtur. Quemadmodum omnis sensus vel quilibet animae
motus qui contra consensum vel praeter consensum exit longitudinis
considerationi recte ascribitur. Bona namque creationis ut supra iam
dictum est assignanda sunt speculationis nostrae longitudini. Bona vero iusti-
ficationis ascribenda sunt eius latitudini. Est simul quia quidquid
in nobis ante consensum est hominem utique iustificare non potest.
Prima itaque considerationi pertinet diligenter attendere quibus bonis natu-
ralibus mens polleat vel careat. Ad secundam vero spectat nosse quae bona meritis
virtutum iam habeat vel quae nec dum habere valeat. Facile est ut
arbitror videre vel nosse quam sit necessarium vel utile utrumque harum
considerationum familiarem habere et frequenter quidem in contemplationem
adducere. Ex prima enim consideratione agnoscat homo ad quae bona sit vali-
dior atque ad quae mala pronior, quibus studiis debeat vehementius insi-
stere, contra quae mala debeat instantius invigilare, quibus vitiis
valeat facilius corrumpi. Ex secunda autem consideratione intelligit homo quibus virtutis
meritis emineat et quid pro his poenae vel praemii exspectare debeat, quibus culpis vacat vel quantum
cecidit, proficiat vel deficiat, cum quanta animi industria sa-
tagat praeterita mala delere, praesentia declinare, futura praevenire, cum
quanta animi constantia studeat recuperare bona amissa, custodire
vel multiplicare bona possessa. Cum quanta gratia, quanta commoditate, quanta iucunditate
nec spectaculi in consideratione prima tot animae qualitates, tot eius
cogitationes, tot eius affectiones in speculationem adducere et in admiratione animum suspendere. Quam miranda speculatio, quam
stupenda delectatio. In secunda consideratione tot animi virtutes, tot
eius studia, tot eius exercitationes vel merita prae oculis habere et eius-
modi contemplationem divinis inhaerere. Item illo spiritu mentis comprehendi valeant quae ad tertiam distinctionem spectant.

Sed et illud nunc satis dignum videtur in
consideratione speculationis nostrae altitudine omnino creant qui
eius tam longitudine quam latitudine valeat diligenter
et demonstratum est supra ad hanc pertinere considerationem
illa procul dubio quae spectant ad glorificationem, sicut ad eius latitudinem
ea quae sunt ad iustificationem. Sed glorificationis nostrae quis sensus humanus
capere vel quae ratio potest comprehendere? Cuius bonis vel experimenta

Marginalia: q de voluntate; b.; q ly voca[?]; no pt [?] iustificare; Nota; T C. xx; q glorificatio

huiusmodi evidencie committitur vel in alio videt vel in seipso experiri meruit
huiusmodi rei sane homo in hac vita nec sufficiens habere argumentum nec illum
valet exprimere experimentum. Recte ergo dicitur operis altitudini nulla mensura
prescribitur quia glorificacionis nec modus ut dictum est in nullo
vivo sensu comprehenditur. Et quidem appreciacioni non nichil crassitu-
dinis habere dicitur sed in tertiam dimensionem comparacio non reputatur.
Sic utique sic glorificacionis vite certitudine fidei attestacione tenemus
quamvis qualitatis vel quantitatis huiusmodi per intelligenciam nec dum
capere possimus sed permodicum et pene pusillo reputat quicquid hu-
mana aviditas experimento non probat. Scimus autem quia post plenam
emundacionem consciencie post multa exercicia iusticie incipit tandem
aliquando mens humana sperare quod nisi primus poterat audere [illegible]
modum appreciacionis vite mensuram multum surgit et ad soliditatem crescit.
Credo sane pertinere ad soliditatem huiusmodi appreciacionis cum mens ca-
pit in domo glorie et probone consciencie testimonio non modicum gaudere
in tantum ut veraciter audeat prosilire quod gloria mea hec est testimonium con-
sciencie mee. Tu nondum si nondum ut appreciacionem tuam in altum proficiat et magna
prout in hac vita fieri valet soliditate accipiat nunquam desistas
nunquam quiescas donec future illius plenitudinis aliquas ut
ita dicam arras optineas donec eterne felicitatis quantulascumque pri-
micias accipias donec suavitatis divine dulcedinem pregustare incipi-
as. Ad hoc namque sane desiderium animare nos voluit qui dixit gustate
et videte quam suavis est dominus. Appreciacionem ergo tuam non nichil profi-
cimus habere iam credimus si iam degustasti quam dulcis est dominus. Quantum-
cumque ad hanc gratiam [illegible] quantumque in ipsa profeceris debes quod modicum
reputare et future felicitatis magnitudine quasi pusillo ducere.
Hoc est sane quod scriptura sacra tacite innuit que de appreciacionis vite
altitudine dicit nichil exprimit. Et si per taciturnitatem ipsam altius clamet
longeque melius insinuet. Quia quidquid mens humana in hac vita
dum tenerat de vite suavitatis habundancia capere valet pusillo
quasi reputari debeat. Jacobus clamat quod omnino incognitum durat
eius operis nos mensura instruere ad huius inchoacionem humana
infirmitas in hac vita vix potest assurgere. Quod hoc contemplacionis genus possit
in quinque gradus dividi et pertineat ad primum gradum

Sicut ergo primam illam consideracionem que ad longitudinem pertinet in
tria distinximus, secundam vero que ad latitudinem spectat in duo
divisimus, possumus totum contemplacionis in quinque participa-
ciones secare et per totidem gradus dividere. In primo itaque gradu huius
contemplacionis consideremus ea que pertinent ad anime qualitatem vel
dignitatem primo perpetuitatem quod vita quedam et perpetua sit que
nullis penis nunquam ullis terminis extingui possit quod non
solum possit ipsa in perpetuum vivere sed corpus et eciam et vel
sensum anime quod nullo substituto agat quod sine subsidio sem-
piterne subsistat quod sit per tot corporis membra diffusa cum
sit ipsa simplex partibus quod careat individua exsistencia quomodo in
toto corpore suo quasi in suo quodam mundo sit utique ubique
tota quemadmodum deus universum ubique totus in omni creatura
sua quod in illo suo mundo sola voluntate omnia movet atque disponit

¶ experiencia

¶ quantitas [illegible]

¶ C xx

¶ [illegible]

¶ [illegible]

sicut in hoc mundo deus solo voluntatis nutu cuncta regit. qui eodem vo-
luntatis nutu omnia creavit. Invenimus in hoc spectaculo et alia multa
consideratione digna que nec sine admiratione speculari nec sine iocunditate
possis admirari. Quid tamen mirum si invenimus in spiritu rationali miranda multa
atque stupenda cum sit propria dei creatura ad imaginem et similitudinem ipsius fa-
cta. cum sit mirabilis deus in operibus suis magis atque laudabilis in suis
in omnibus magisteriis suis ubi tamen obscurius apparuerint mirabilia virtutis eius in-
signia quam in imagine sua quam in similitudine sua absque dubio compo-
tentia artificis industria que ubique mirabilis apparet in eiusmodi opere
singulariter eminet. De qualitate eorum que pertinent ad quintum studium

Capitulum xxxi

In sexto itaque contemplationis gradu considerantur illa que ratiocinationi sunt vel
virtutis studio desinere possunt et quoque in angustia sic concurrunt atque con-
ducunt. In hac sane consideratione recte miratur volubilitatem cogitationis
agilitatem imaginationis, ingenii acumen, discretionis examen, capacitatem memorie,
vivacitatem intelligentie. Et certa hoc alia quedam stupenda et admiratione digna alia
cum digne pensat quis sufficiat estimare valeat quid mentis considerationis ad-
mirationem non exprimat si diligenter attendat que sit illa tam multiplex cogitationis
humane volubilitas que sit eius tam inquieta et infatigabilis velocitas que per tam
multa et tam varia et tam infinita discurrit que nulla hora nullo tempore in
momento quiescit que tot spacia locorum que tot volumina temporum in tanta festinatione
pertransit cum undique pateat tam facilis transitus tam agilis discursus de summis ad
ima de imis ad summa de primis ad novissima de novissimis ad prima. Quid de imagi-
nationis agilitate facultatisque eius facilitate quid nos dicturi sumus vel quid
digne dicere possimus que omnem colorem quem animus suggerit in tanta velocitate
imaginem depingit eius quidam forte animus pauciorum fuerit quasi ad intus
ex sola cogitatione concipit totum imaginatio absque mora et omni difficultate
separatim per representationem format et quamvis rerum formas sub nimia festinatione
reputat. Qualis queso est tot rerum atque tantarum in momento in ictu oculi pre-
formare valeat. Ecce per imaginationem animus cotidie novum celum novam
terram cum voluerit creat et in illo fantastico mundo quasi aliquid quem contur-
quantasque eiusmodi quid tantas omni hora actitat et providentia format
Ingenii autem si ingenii acumen attendimus quid in illo mirari debeamus
vicinus invenimus valde quia multa immo pene infinita humano ingenio per-
via sunt que nullo unquam corporeo sensu attingi possunt. Unde quando
illud humani ingenii acumine solet profunda mysteriorum intima per pene-
trare in involuta et obscura et intenebris posita evolvere enucleare illu-
strare et illucentem evocare. Intimus ut ita dicam latitantis nature sinus
abditos quasi recessus vivacitatis sue subtilitate cotidie adit intuetur atque
pertransit festinans et anhelans per in ultiora penetrare et altiora conscendere.
Attende quid sic disciplinas invenit quo tot artes excudit et tunc incipies
obstupescere et in ultima admiratione deficere. Sic sane et memorie capacitatem
eius quasi amplitudinem attendens invenies absque dubio quid digne mirari debeas.
Quantus queso est ille tam immense amplitudinis sinus que tot rerum
substantiarum formas tot genera rerum tot species generum tot indivi-
dua specierum individuorum non tot proprietates tot qualitates tot quantitates
accidentes et presentes suis sitque loca et temporum latitudines et ambitus complectit
abscondit atque custodit quicquid custodita ibi in medium profert. Cogita si
potes que sunt illa gazophilacia quam multa quam lata quam ampla
quam profunda vel alta que tot sic thesauros et sapientie gazas possunt
unquam colligere et recondere. Secunda procul dubio memorie

Capitulum xxxi tractat de {Cogitatione, Imaginatione, Ingenio, Memoria} et eorum {Volubilitate, Agilitate, Acumine, Capacitate}

Cogitationis volubilitas et inquietudo celeritas

Agilitas imaginationis

Ingenii acumen

Memoria

capacitas, sed nec minimus invisibilis intelligencie humanitas. Quam sit autem magna id minimum facile est perpendere et ex predictis colligere. Quicquid enim sensus attingit, cogitacio percipit; quicquid imaginacio format, ingenium investigat, memoria consignat; horum omnium noticiam intelligencia capit et ad libitum in consideracionem admittit vel in contemplacionem adducit. De consideracione eorum que pertinet ad gradum tercium

In tercio huius contemplacionis gradu consideramus racionalis animi nobilitatem. Multiplicem varietatem affectionum eius quis eam digne explicare possit? Quot alternacionis modis momentaneas permutacionibus induit, quam multiformiter se alternantem inquietudinum motibus natura consuevit. Cogitet quisque quibus perturbacionibus cotidie animus suus afficitur, videatque colligat quam multiformiter variatur. Modo se in fiducia erigit, modo in diffidentiam cadit; nunc penitencia affligitur, nunc subitaneo timore concutitur. Modo enim ira perturbat, modo invidus furor agitat. Nec illud adeo mirum quod novis qualitatibus diversisque perturbacionibus per singula momenta afficitur, sed illud supra modum stupendum quod sub eodem pene momento contrariis affectionibus tangitur. Nunc adeo nunc accenditur, modo gaudio, modo merore distrahitur. Quam sepe videmus inter intima congratulacionis nostre tripudia quomodo supervenientes subitoque emergentes tristicie causa animum vehementer concutit ac deicit, et omnem illam exultacionis animi sollempnitatem subito in merorem vertit. Nec tamen adeo mirum quod pro diversis rebus animus sepe et subito contrariis se qualitatibus induit, sed illud multo mirabilius quod circa unam eandemque rem contrariis affectibus contrarios affectus superduat. Nam diu multumque dilecta nimis postmodum adeo sepe perspicimus et vehementer approbata atque desiderata subito detestamur. Sed ut adhuc amplius mireris, unum eundemque hominis affectum si diligenter attendere vel circa unam atque eandemque rem multiformiter variari videbis. Nam modo de magno fit parvus, modo ex parvo fit magnus; econverso autem de magno fit maior, atque de modico fit et adhuc minor. Idem itaque animi affectus circa eandem rem crescit atque decrescit, et modo vehementer intumescit et modo pene, modo penitus deficit, et post plenum sepe defectum iterum reviviscit. Attende et illud in humano affectu quam sit mirum, in magnis et in sublimibus sublimissimus fit, prius infimus et in vilibus, unde quasi sit ipse magnus et sublimis cum se in altum erexit, quasi sit prius et vilis cum se in ima deiecerit. Videmus enim sepe et mortem contempnere et velle, et vix nocturna silencia vel tempestates ... timidum aut ipsum videlicet postmodum seu etiam foliorum lapsum subito trepidare et ad commocionem pavere. Sed quis eius mutantes humane affectionis qualitates enumeret, quis eius varietacionis causas modos explicare sufficiat? Pene quot sunt diversitates rerum tot sunt varietates affectionum. Sic enim in approbacione vel reprobacione diversa, in affectione rerum circa diversa diversimode afficimur. Sic enim iudicium approbacionis variari solet desiderium affectionis. De consideracione eorum que pertinet ad gradum quartum

In quarto huius contemplacionis gradu virtutum deliberaciones contemplamur, quomodo tot animi affectiones cotidie virtutes redigit in quantum eas per discrecionem disponit et in bona intencione figit. Enim circa nichil aliud sit virtus quam affectio ordinata et moderata. Et in tercio bona agitur ut sit affectio ordinata et per discrecionem efficitur ut fiat moderata. Debemus autem post omnes deliberaciones nostre studium circa hoc negocium vehementer impendere et huic exercitacioni tam fortiter quam frequenter insistere ut omnis nostra affectio ab illicitis retrahatur, per licita discurrat et ut in statu

q intelligencie humane

C^m xxxi

q voluntas

Plane de mutabilitate hominis varias affectiones

No[ta]

q vilis voluntas

C^m xxxii

q deliberacio

q virtus 3

q ordinata moderata

q ardor affectionis in cupitus

et desideriis equitatis modestiam ubique custodiat. Nonne virtute deliberationis
cotidie agitur ut affectus mali cohibeantur minuantur exterminentur. Nonne virtute
deliberationis assidue efficitur ut affectus boni nutriantur promoveantur solidentur. Vide-
tis quomodo quosdam affectus imperium dominatur alios non inchoatum exaltat. Sed cuius
officium est deponere desides et exaltare humiles. Itaque humiliat et humiles exaltat
suscitans de pulvere egenum et de stercore erigens pauperem. Nonne illius officium est
totam illam interne familie turbam tot cogitationum tot affectionum pro arbitrio
disponere et imperantis more suis legibus subiugare cotidie iudicium et iustitiam
facere dominari usque ad mare et a flumine usque ad terminos orbis terrarum. Nonne
ipsius est carnalia desideria forti castigatione premere fluctuationem cogitationum tumultus
violenter reprimere sed et cotidie ad spiritualem pugnam erumpere ad faciendam vindictam
in nationibus increpationes in populis. Nonne ipsius est omnes rebelles animi motus et
elationum quos fastus fortitudinis prime hostilemque illum viciorum exercitum velut captivum
ad alligandos reges eorum in compedibus et nobiles eorum in manicis ferreis.
Debet autem non solum vicia reprimere verum etiam virtutes excolere familiam nabu-
godonosor fratri in admissione servire dominum autem deum singulariter disponere
et diligenter erudire. Judicabit itaque in nationibus implebit ruinas conquas-
sabit capita in terra multorum. Ipse et super solium David et super regnum eius se-
debit ut confirmet illud et corroboret in iudicio et iustitia. Quis nunc autem
digne describat que vel quanta sit illa virtutum turba terribilis ut castrorum
acies ordinata ipsius disciplinis instruenda ipsius ordinatione disponenda.
Quales queso vel quante credende sunt ille virtutum phalanges que currus
pharaonis et exercitum eius evertunt que Salomonis lectulum ambiunt
et muniunt. Currus dei decem milibus multiplex milia letantium. Dominus in eis
in Sina in sancto. Sed si tantis virtutibus pollet in hac et in ista quod alia presentis quanta
queso erit illa virtutum consummatio quam habebit in illa summa future plenitudinis gloria. Cogita si potes quanta sit illa futurorum bonorum tam corporalium
quam spiritualium copia que nescit terminum et quam multiplex differentia profecto
sicut differentia bonorum erit et differentia affectionum. Neque enim eodem modo
afficimur circa minora vel maiora bona. Ut omnino queque affectio sicut in
omnibus erit ordinata sic in omnibus absque dubio erit pariter et modera-
ta. Quis igitur obsecro erit ille virtutum numerus in tot ordinatis et mode-
ratis tot affectionibus. Tu si te in huius consideratione speculam attollere valeas
nunquid si non credas milia milium ministrant ei et decies millies centena
milia assistunt ei. Preude ergo quale spectaculum et quamque iocundum tot
agmina virtutum virtutes quibus nunc pollent vel in futuro pollere habent in
contemplationem adducere et incessanter admirationi animum suspendere.

In quinto huius contemplationis gradu sicut superius iam di-
ximus assurgimus quando gratie qualitatem vel modum cum attentione miramur
et cum admiratione attendimus absque dubio quidquid boni in bonorum
cordibus agitur. Septiformis ille spiritus per inspirationem gratiam operatur. Gra-
tie munera atque idem spiritus tot mentibus semper et ubique presidet et gratie sue
munera multipliciter impendit et esse tot hominum mentes tot modis
informat et aliis voluntates ad voluntatis sue arbitrium sive aliquando
coactas inclinat. Ipso revelante vitia agnoscuntur ipso inspirante boni-
tas amatur. Nam sive operante gratia aio non sufficimus vel cogitare
bonitatis vel admirationem virtutis illud esse creditur quod quibuslibet virtutibus quam magnum quam mirabile
quam in nobis operatur.

Officium deliberationis [illegible]

Temporum futurorum bonorum

T C xxiiii

De [illegible] quinti gradus quod pertinet ad gratiam

Tertia operatio

[illegible]

nobis admictum imputat. Et miro quodam incomprehensibili modo sic nobis sine
voluntatis dispendio inspirat ut iste nobis admictum reputari debeat vel
quidquid bonitatis eius nobis gratia imprimit vel reformat. Salvo enim hu-
mane voluntatis arbitrio et suo absque ulla coactione quod bona voluntas
perpetratur gratiam in hac bonitatis complacitum constat et ideo homi-
ni ad retribucionem gloriam cumulatur. Quidquid solidos mentis consensu in ipsa
divinitus agitur. Operatur autem illam studiorum bonorum operatrix gratia ista
in nobis que sunt adiumentum debiti quedam vero que sunt adiumentum
meritum menti. Quedam autem que videntur ex adiectione connumerari. Co-
dicis namque virtutis nec debitum divina benignitas augescit et sibi nos
magis obnoxios reddit quociens in nobis scientie et sapientie dona accrescat. Hec
itaque et que huiusmodi augmentum sunt debiti pocius quam meriti. Sed quid de
virtutis divina nobis bonitas inspirant multa retribucionem accumulat. Quod
quid vero intime suavitatis. Quidquid divine dulcedinis mentibus nostris di-
vinitus infunditur absque incrementum quodlibet spectare videtur. Hec omnia opera-
tur unus atque idem spiritus. Nam et unctio eius docet nos de omnibus et cari-
tas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis. Et nichilominus
constat ex alio quolibet gaudium in spiritu sancto. Multis autem aptius nosse
adiquem fructum solcat spiritus iste sponsum nostrum fecundare. Fructus autem spiritus est
ait apostolus caritas gaudium pax paciencia longanimitas bonitas. Quam multa
quam magna sunt que spiritus iste operatur immo hec dividens singulis prout
vult. Divisiones enim graciarum sunt idem autem spiritus. Alii quidem per spiritum
datur sermo sapientie. Alii sermo scientie. Alii fides. Alii gratia sanitatum. Alii operatio virtutum.
Alii prophetia. Alii discretio spirituum et cetera munera in hunc modum. Perpende
obsecro quam sit spectabile quamque salubre has et huiusmodi divini spiritus
operaciones in speculacione adducere et in earum contemplacione animum suum ad similitudinem
talem et caritate roborare. Animum enim ponere invadunt animus tam ad di-
lectionem dei quam ad respectum sui proficit cum sepe attendit cum plene agnoscit
quam per se nichil potest. Quam admiranda quam amplectenda illius gratia
operacionem ita operatur in nobis omnia opera nostra ut sint tam sua quam nostra
dona sua et merita nostra. Supius iam assignavimus qua sint multiplices vel
multiformes humani cordis affectus. Hos utique ille domini spiritus cotidie
in cordis suis paulatim contemperat et in unam armoniam conformat et sic
sive plectro quasi citharedus doctissimus. Hos extendendo illos relaxando
ad concordem quandam consonanciam coaptat. Donec reboet ex hiis manibus
domini sabaoth melodia quedam mellisflua et super modum dulcis tanquam citharedorum
multorum multarum citharizancium in citharis suis. Sed si tam mira armonia et
tam multiplex consonancia surgit ex corde uno in tanta pluralitate tam multi-
plicium affeccionum, que queso vel quanta erit illa supercelestium civium
sona concordia, concors quam consonancia in tanta multitudine tot milium
angelorum tot animarum sanctarum exultancium et laudancium viventem in secula seculorum.
Sed omnia utique agit et disponit multiformis illa divina gratia spiritus qui
ut supius iam diximus operatur omnia in omnibus. Sed in hiis ergo libere
gradibus exercitatos sensus habeamus si ad huiusmodi speculaciones propositi
Christi patri simus profectus speculacionem in nostra proposicionem divini documenti
modum complevimus.

Capitula quarte partis

De quinto et sexto contemplacionum generibus

Quod racione humana excedunt que ad hos novissimos specu-
laciones spectat

Quod ea que supra nos sunt gemina distributione distingui possunt et quomodo
quedam sunt aliena ab omni imaginacione que pertinet ad hec subsidit
contemplationum genera
Que sit supereminencia harum nouissimarum contemplationum
Quam sit arduum uel difficile in huiusmodi nouissima contemplationum genera conscen-
dere. Quod frustra homo ad has theoricas accessus nititur nisi diuinis reue-
lacionibus adiuuetur
Quod quintum contemplationis genus similitudinem non admittit. Sextum
uero totius similitudinis proprietatem excedit
Quomodo precio contemplationum gratia comparatur cuique amor et applicacio sui
Quam quanta in assiduitate debeant uel sole aut spirituales uiri huius
nouissimis contemplationum generibus insistere
Quomodo post multa desideria sui fatigationem alii soleant alii non soleant
assiduitate gratia supra semetipsum leuari
Quod ea que per excessum mentis solent uideri alia possunt alia non
non possunt ad communem intelligentiam inclinari
Quod omnis humana anima sancta et contemplatiua ad susceptionem gratie debeat
esse parata
Quam sit paucorum ad susceptionem gratie animum semper habere paratum
Quam sit arduum uel difficile tocius ipsius anime se ipsam ad semetipsam
totam colligere et in solo diuinitatis desiderio requiescere
Quam sit pene impossibile tocius ipsius anime se ipsam extra semetipsam
totam effundere et supra se ipsam ire
De hiis que specialiter pertinent ad quintum genus contemplationis
De hiis que specialiter pertinent ad sextum genus contemplationis
De mutua collatione replone duarum nouissimarum speculationum
Quod frequentacionem harum nouissimarum speculationum
frequentia diuinarum reuelacionum per committetur sic
Quod in omni contemplationis genere contingat contemplantem mente excedere
Quod excedendi consuetudinem alii fortitudinem habent alii iam quasi in uirtute
De quinto et sexto contemplationis generibus
essent adusque ad v uel vj contemplationis possident

Restat in hiis ultimis nititur mistica descriptio designare quos Moyses
in libri inquid aureos productiles facies duos cherubim, quorum unus che-
rubim sit in latere uno et alter in alio. Utrumque latus propiciatorii tegat
expandentes alas et operientes oraculum respicientesque se mutuo versis
vultibus in propiciatorium. Libet sane hanc descriptionem vehementer intende-
re et diligenter regula exposita similitudine sumere et iuxta descriptionis
huius formulam operis nostri formam uelmodum exaudire. Puto enim quia
aliquid magnum aliquid preclarum in hoc nobis opere promittitur quod nobis sub
tali forma exprimitur quod tali nomine censetur. Cherubim angelorum forma
imitatur. Duos inquit cherubin aureos et productiles facies. Hec aliquid
magnum nec preclarum aliquid utique super mundum et omino aliquid plusquam
humanum esse debuit quod sub angelica nobis forma representari oportuit.
Scitur cherubim plenitudo scientie dicitur et subtilius nocabulum per significatio
magnum quidem scientiarum uel sacramentorum scientie comprehende uel possidere
meretur et illud adusque admittere exhibere quod quasi angelos

sinuos et ab immediate conuictos cherubim nouimus solemus. ad super cele-
stia huius operis forma nos prouocat et ad summorum et diuinorum speculationum intel-
ligentiam nostram subleuat prouocat inuitat. Constat itaque supra hominem esse
et humanae rationis modum uel capacitatem excedere quae adhuc duo nouissima contemplatio-
num genera inducuntur pertinere. Unde oportuit ea ad similitudinem et expressionem non
tam humanam quam angelica effigie representare. Nemo enim humanae rationis argu-
tias harum speculationum materia excedit humanae potius quam angelicae simi-
litudinis forma formandi operis non sic oportebat. Oportet ergo nos super
nos metipsos leuare et ad ea quae supra rationem sunt contemplanda ascendere si
ad angelicae celsitudinis instar assurgimus intelligentiae nostrae uolatum forte
erigimus itaque quae sunt illa quae supra rationem sunt quae humanae rationis nimis
rationalis quia nostrae modum transcendunt. Quod rationem humana excedunt quaedam

Sicut quidem esse constat quae sunt infra has nouissimas contemplationes spectat
rationem sic sunt quaedam absque dubio quae constant esse supra rationem
sunt hec sunt alia quaedam media quae utique rationi sunt proxima.
Infra rationem sunt quae sensu corporeo percipimus. Solam rationem sunt quae ratione
inuestigamus. Supra rationem sunt quae per reuelationem discimus uel sola auc-
toritate probamus. Candida et nigra. calida et frigida dulcia et amara sen-
su corporeo discimus non ratiocinando probamus. Vera et falsa iusta et iniusta uti-
lia et inutilia discernimus ratiocinando non aliquo sensu corporeo. Alia autem
indiuidua simplicia personaliter trinum et in tribus personis sualiter unum nec ullus sensus
corporeus docet nec aliqua humana ratio plene persuadet sed hoc utique alii
per reuelationem discunt alii autem sola auctoritate communiunt et credunt. Infra
rationem itaque sunt corporalia. Supra rationem uero diuina. Supra rationem utique est quod
nullus corporeus sensus attingere nec ulla humana ratio potest penetrare.
Supra rationem dicimus quod ueraciter esse credimus cum tamen illud nec experimento proba-
re nec intellectu comprehendere possimus. et quidem eorum circa diuina eiusmodi
sunt quibus humana ratio facile acquiescit quibus penitus credere nolit sed
prouenis recipit et uera esse consentit. cum tamen ea nec experimento probare
nec per intellectum plene comprehendere possit. Ista ergo eiusmodi quaeque
supra rationem esse dicenda sunt quae capacitatis nostrae exiguitate in compre-
hensibilitatis siue magnitudine transcendunt. Talia tamen quae nostra exigui-
tas comprehendere non ualet angelica celsitudo labores contemplationis no-
taturus excedit. Sit igitur in nobis angelicae similitudinis forma qualiter
nos possimus extollere et in eiusmodi rerum admiratione animum nostrum iugi
celebritate suspendere et ad sublimes et uere angelicos uolatus contemplatio-
nis nostrae pennas assuescere. Quod ea quae supra rationem sunt genera distributione
distingui possunt et quae cui generi subsunt

Duos autem cherubim fieri diuinitus iubemur unde in his quae supra
rationem sunt duo contemplationum genera quaerere admonemur intendimus
intendimus itaque in ea quae supra rationem sunt et inuenimus quia ge-
mina distributione distingui possunt. Horum enim alia sunt supra rationem sed
non praeter rationem. Alia autem sunt et supra rationem et praeter rationem. Per rationem in
primis nolumus quae in summis et diuinis cum aliquid praeter rationem uel contra
rationem esse asserimus dum uel humana non docet diuina hoc intelligi nolumus.
Credimus quidem enim in illa summa et diuina essentia esse constituit summa et
incommutabili ratione subsistit. Eterna multa tamen de diuina natura indu-
bitanter credimus de quibus si rationem consulimus omnis nostra ratiocinatio
repugnat et omnis humana ratio reclamat. Quae ... humana ratio habet
filium patri coaeternum esse eique per omnia coequalem cuius habet esse

¶ Cm 2m

¶ Cm 3

et intelligere. Istis igitur quae supra rationem sunt multa in hujusmodi modum inveniri possunt quae si humana existimatione pensentur, quasi rationi omnino esse videntur contraria. Supra rationem illa esse dicimus quae nullo experimento probare, nulla ratiocinatione apprehendere, investigatione sufficimus. Praeter rationem autem ea videntur esse quibus et exempla contraire et argumenta solent contradicere. Illis siquidem et experimenta desunt et argumenta succumbunt. Istis vero tam exempla quam argumenta contradicunt. Illa saepe et auctoritatibus probamus et argumentis confirmamus et similitudinibus persuademus, probata tamen et persuasa nulla nostra intelligentia plene comprehendimus, quia nullo ut dictum est experimento, nullo evidenti exemplo, ex his quae per experientiam novimus, probare sufficienter valemus. Ista autem nostris rationibus nostris auctoritatibus persuadentur, modo revelationibus discutiuntur. Infidelibus etenim saepe persuasa sunt multitudine miraculorum, fidelibus autem cotidie persuadentur auctoritatibus scripturarum, a haereticis non minus saepe ostensa sunt multiplici varietate divinarum revelationum. Verumtamen cujusmodi sunt ut aliis omnino nisi fide mediante probari non possint et ab his qui ea revelante didicerunt. Fidelium itaque attestationem omnibus potius miraculis quam exemplis, auctoritatibus quam argumentationibus, revelatione quam ratiocinatione. Illa autem superiora cujusmodi sunt ad eorum investigationem nulla humana ratio sufficere possit nisi divinis revelationibus vel antiquis attestationibus admota fuerit. Et fidei meriti tamen sunt cujusmodi auxilio sublimata velut inaudita [illegible] sunt. Multa denique argumenta [illegible] quae eam sua investigatione adjuvant vel in sua inventione confirmant vel in sua etiam assertione singulari probatam defendunt. Recte itaque ut arbitror cujusmodi dicta sunt esse supra rationem, non tamen praeter rationem. Ista vero posteriora cujusmodi sunt ut etiam fuerint miraculis vel auctoritatibus probata et credita, si super his humana ratio consulimus cujusque consilio acquiescere possimus, totum statim labe fractum incipiet quicquid fidei ratio in illis prius ratum tenebat. Et omnino in eorum investigatione, discussione, assertione nichil facit ratio humana nisi fuerit fidei admixtione sublimata. Recte ergo quae cujusmodi sunt ut supra contemplationem loquimur non solum supra rationem sed et praeter rationem esse dicuntur. Prima autem quinto contemplationis generi recte ascribuntur; posteriora vero ad sextum contemplationis genus pertinere videntur.

Quod sit alienum ab imaginatione quod pertinet ad haec contemplationum genera.

Puto autem quia jam nunc exspectare non oportet cur hujus operis angelica fractura amica esse debeat. Si amica et illa promittuntur quae in ratione versantur et ratione comprehenduntur, quanto magis illa quae supra rationem surgere dinoscuntur. Si amica sunt quae excedunt imaginationem, quanto magis illa quae excedunt rationem. Sed haec gemina speculatio nichil imaginarium fantasticum [illegible] attinere. Longe enim alienum corporeae similitudinis imaginarium nichil excedit quicquid spectaculi tibi haec gemina novissimi operis specula spectare. Si enim illud quartum contemplationis genus quaelibet corporea fantasmata solent semper obnubilare poterunt quam admirare, quanto magis ab istis dignioribus et multo sublimioribus debent longius abesse et penitus non comparere. Cedit itaque imaginatio intus, cedit penitusque recedit, non est [illegible] in quo hoc opus admirari valeat. Quid enim imaginatio possit ubi ratio succumbit? Quid ibi faciet imaginatio ubi nulla est dissimilatio nec multiplicitatis obnubilatio, ubi pars non est minor suo toto, vel totum in universitatem suo individuo unico, ubi pars ab toto non minuitur, et totum ex partibus non constituitur, quia simplex est quod universaliter ponitur et universale quod particulariter profertur, vel totum singula, ubi omnia unum et unum omnia? In his utique et aliis absque dubio succumbit humana ratio, et quid faciat imaginatio? Absque dubio in cujusmodi speculationis officio admirari omnino non potest.

Quod sit frequentia harum novissimarum contemplationum. C.

Marginalia: contra supra rationem; contra praeter rationem; Capitulum viij; quam amica

Capitulum 8

Quanta autem sit harum novissimarum speculationum supereminentia inde facile colligi potest quod omnis earum consideratio atque perfectio circa summa et divina usquequaque versatur. Cogitet ergo quis quivis quantum humana scientia ascenderit cum ad istos contemplationis gradus sublevari meruit. Que enim in primis contemplationis gradibus ad perfectionem inchoatur in istis duobus novissimis ad plenitudinem consummatur. In duobus namque primis erudimur ad scientiam rerum corporalium et corporalium. In duobus autem qui medii sunt promovemur ad notitiam invisibilium et spiritualium creaturarum. In duobus novissimis sublevamur ad intelligentiam supercelestium et divinorum. Debemus ergo in novissimis et novissimis in opere et scientie nostre promotione paulatim sublevari et per certiorem notitiam ad invisibilium cognitionem ascendere. Cum enim creaturarum formam apprehenderis et in corporum doctrina certitudinem sensus tuus debes ad altiora ascendere et spiritualium creaturarum scientiam comparare. Sed cum mens tua ibi plene posse certitudinem suis hoc adhuc quo altius ascendere possis. Restant adhuc longe supra ista summa atque divina videre quantum potes et conare ad illa. Profecto si ad horum speculationem sublevatus fueris ultra hoc alta adhuc adhuc ascendere quo ultimus inveniri non potest. Profecto ultra deum nichil est et idcirco scientia altius vel ultimus ascendere non potest. Si ergo cherubim plenitudo scientie dicitur vide quam recte illa extrema opera nostra figura cherubim nominatur in qua scientie omnis summi gradus singulariter exprimuntur. Certe in dei notitia cotidie crescere potes et in hoc sublimitatis volatu cotidie altius altiusque sublimari potes sed supra hanc contemplationis speculam aliam adhuc certiorem omnino [illegible] non potes. Aliud namque est in hoc speculationis genere tunc illud quod discurrere scientiam quam suam in dei cognitione dilatare et aliud est supra hoc alta et altiora querere velle cum nullomodo possis invenire. Supra deum nichil est et nec esse vel esse posse vel cogitari potest. Non est quo scientia altius ascendat vel altius ascendere valeat. Plenitudo itaque scientie deum cognoscere. Plenitudo utique scientie. Hec plenitudo est hec consummatio hec perfectio vite. Hec est inquit vita eterna ut cognoscant te verum deum et quem misisti Ihesum Christum. Cognoscere itaque eum qui verus est deus omnis consummationis summus. Ad hanc scientie plenitudinem hec novissime speculationes paulatim nos provehunt et quasi scientie ponere sunt. Huius plenitudinis perfectio in hac vita inchoatur sed in futura consummatur. Recte igitur huius operis figura cherubim dicitur in qua ad omnis scientie plenitudinem invitamur.

Capitulum 8

Arduum et difficile in hoc novissimo opere quod quia que sibi comparare

~~Quid sit supereminentia [illegible]~~

Sed nunc illud consideremus quid sibi velit quod hec novissima opera ductilia quidem fieri iubentur. Ductile sane feriendo producitur crebris ictibus multaque tunsione ad destinatam formam paulatim promovetur. Puto ergo quia opus est in hac operis intima potius compunctione quam profunda investigatione sufficere quam acumine crebris potius gemitibus quam copiosis argumentationibus. Summum autem est cordis intima que ab ea purgat mentisque mundiciam vel ad reparat nichil sic ambiguitatis nebulas detergit cordisque serenitatem vel plenius vel citius adducit quam vera animi contritio quam profunda et intima animi compunctio. Sed quid ait scriptura: Beati mundo corde quoniam ipsi deum videbunt. Studeat ergo cordis mundicie qui cupit deum videre qui in mentis contemplationem festinat assurgere. O quanta instancia. O quanta diligencia opus est in eiusmodi artificioso studio studiosoque artificio cum quam [illegible] amoris scoriam animus plene detergat verisque amoris incendio consummat ut quam intelligentie sue aurum ad eam puritatem decoquat quod ad huius operis dignitatem dignum idoneumque reddat. Absque dubio et sine dubio certe non est leve vel facile humanam angelicam formam inducere et insuper indiciam quendam et vere plusquam humanum habitum transire spirituales accipere et se ad summa levare. O quotiens necesse est aurum suum in ignem mitte

Tertium [illegible] purgat ... formae ... ductibus [illegible]

et iterum extrahe et nunc in hoc nunc in illud latus necte crebrisque ictibus
undique tundere antequam angelica forma excudat eamque producat. / Considera
quanta prudencia, quanta prudencia formanda illa opus sit ut metuat sive
divini amoris respectu est grandi ne nimio divine pietatis respectu animus
resolutus in nimia sui consistencia liquescat vel in modico divine severitatis
intuitu obduratus usque in desperacionem paulatim tepescat et de presumpti
operis consummacione penitus diffidat. Quam prudenti circumspectione opus
frangenti mercepcione quod invigilare vel insistere ne ullus mentis excessus
vel cogitacionis evagacio distractiones preoccupata lateat nec sine redargucione
fortique castigacione pertranseat. Quis digne describat qua arte quantaque
sollicitudine opus sit donec in se celestium et pennatorum animalium figuram tran
formet et humanus animus in corpore se imagine transfiguret. Certe per
necesse est assuescere ut assuescat in celestibus cum celicolis ambulare
et attencius negocia exteriora quam curam nisi pro solo obediencie debito
caritati sue officio nunquam descendere ante quam illos angelicos excessus
in ardua divine incomprehensibilitatis archana audeat attemptare.

Frustra homo ad ipsos cherubicos excessus nititur nisi divinis revela
cionibus adiuvetur.

C. vii.

Nunc ergo ut arbitror facile perpendis quanta super excellencie p
rogativa huius novissimi operis dignitas prelata ceteris superprediditur
que supreme illius ierarchie in angelis archa angelica subli
imitate ex equalitate industrie sue emulacione imitatur. Cogita obsecro
cum sit excellencie illius ordinis in se similitudinem primicionem trahe
qui summe claritati immediate adheret qui facie ad faciem et
sine specula et sine enigmate videt. Equale queso est quod intelligencia
simulacra cotidie ad illas supercelestium amorum theoricos excessus nititur
et quique et pro divine dignacionis beneplacito ad illa summe maiestatis ma
gnalia contemplanda sublevatur. Ad hoc ergo quis ydoneus. Quis ad
hoc opus dignus artifex invenitur nisi cum divina gracia prevenerit et sub
sequitur. Denique aliud est archam facere atque aliud est cherubin forma
re. Quid sit archam compingere aurumque vestire cotidiane operacionis super
sunt nostris sensibus et cotidianis experimentis probamus nec peregrinam
illam formam cherubin quis videt quod ne videre posset et quomodo
moyses ad illam experimentum sufficeret nisi antea in ipse prevelacionem
dicitur. Hoc est illud quod ei dicitur: Vide ut omnia facias sicut tibi in
monte monstratum est. Primus itaque moyses in monte ducitur, primus ei
revelacionem ostenditur in qua nosse valeat quid et cuiusmodi operacione
percipere debeat. Necesse est itaque ut ad altum ascendat et provectus excessu
dominica revelacione adiscere. Quid sit aliud ad quod suspirare vel studere
oportet et adequalem sublimitatis statum cum sui compone et assuescere
debeat. Nam si semel ad altissimam illam angelice sublimitatis gloriam
admissus fuit et ad illud divinorum radiorum spectaculum intrare meruerit
quam intimis desideriis quam profundis suspiriis quam[?] inenarrabilibus
gemitibus cum qui expertus est. Putamus in ipse quam assidua iteracione
retractat mentemque revolvit illam desiderando illam suspirando illam co
templando donec tandem aliquis in eandem imagine transformet
a claritate in claritatem tanquam a domini spiritu. Videntur in qua spiritu non
optimus itaque in hoc negocio artificii modus uti supernis iam
divinis suspiriis gemitibus quam insistere si vult producere
formare. Quid namque aliud est opus suum faciendo perficere

suspiriis

quam multa cordis contritione admirpetitur optime adeptus esse non pot
presumptum sufficere. Nemo tamen hec de quibus modo loquimur et predicta operis
idcirco apprehendat ut parvum semunciam differre credat quod communem
materiam habent et eodem utraque fiunt. Hanc si auro precioso aliquid
melius inveniri potuisset nec de minori hec angelica forma fieri debu
isset dignitatis siquidem eius supereminencia que minime potuit comparatione plenius
commendari a forma. Subeunt itaque cherubin ponderet et non modo
horum non dicimus auctorum set super excellentium spiritui magnificus
figure ut horum novissimarum specificationum dignitatis melius
elucescat eorumque figurativa adumbratione proprietates concedit

Quantum gradus atque quantum similitudinem contra admittit. Capitulum nostre similitudinis

P**uto ut illud non est negligendum nec sine diligenti consideratione preterea**
endum de hiis duobus cherubin dominica voce precipitur cum dicitur ex
ivis unus sit in latere uno et alter in altero. Statuendi itaque sunt
contra utraque parte archam tegentes utrumque latus propiciatorii. Hic autem
intelligimus archam cum propiciatorio. Cherubin igitur que sunt
ipsa duo propiciatorii in latera ut consequenter inveniamus quo unus
cherubin secundum hunc extrema et alter ex altera sicut supra iam satis
ostendimus. Per propiciatorium illud contemplationis genus intelligimus quod habet
de spiritibus rationalibus. Credimus autem rationalem creaturam tam angelicam
quam humanam ad imaginem et similitudinem dei creatam et de homine quidem scriptum
est creavit deus hominem ad imaginem et similitudinem suam ad imaginem
dei creavit illum. Et pro angelica natura dictum putamus quod alius legis
Tu signaculum similitudinis plenus sapientia et decore in deliciis paradisi
dei fuisti. Ecce quam angelica natura signaculum similitudinis dicta sit et precaveat preterea
qui veritate non stetit. Propheta tamen David multe proclamat et
dicit non est similis tui in diis domine et Ysaias aperte denunciat. Cum
omnes gentes quasi non sint sic sunt coram eo et quasi nichilum
et inane reputate sunt. Cui ergo quasi nichilum et inane si dicimus
nimium habet aliquid simile anforte quod unus dicit alius contradicit aliis
sit. Nam ecce apud David legio. Deus qui similis erit tibi. Sed item
apud eundem invenio signatum est super nos lumen vultus tui domine.
Quid igitur aliud ex tam diversis sentenciis colligimus nisi quod veraciter
et absque dubio auctori nostro ex aliquo similes et ex aliquo dissimiles
condicimur. Immo quo ei in multis hoc dissimilis non est de quo veraciter
scriptum est quia universa vanitas omnis homo vivens. Ecce quam
modo dissimilis sit in imagine pertransit homo. Ecce quo similis et ad
ei est homo ut possit sequi regenitorem suum. Sed nec angelus utique
modo illam creatoris sui similitudine perfecte emulatur Cui similis tui
in fortibus domine quis similis tui magnificus in sanctitate terribilis
atque laudabilis et faciens mirabilia. Vide ergo ne forte illa in quibus
similes sumus pertineat ad latus unum et illa in quibus dissimiles ad latus
alterum. Stet itaque propiciatorii in re si placet latus unum divina in
rationabilibus creaturis similitudo. Stet et alterum in eisdem creaturis di
vinitatis summe multiplex dissimilitudo. Videamus quo iure
de cherubin stet in uno et alter in alio latere vel quis in quo debeat
stare. Supra iam diximus quod ad unum cherubin pertineat contemplatio
eorum que sunt supra rationem non tamen preter rationem ad alterum autem
contemplatio eorum que sunt supra rationem et videntur esse preter

c(apitulu)m 8m

Tertium habes quod angeli ... ad ymaginem et similitudinem ...

... angeli propiciatorio ... similis ...

Tertio homo et deus similis et dissimilis

rom. Constat autem quod illa prima dicta reliqua multo sit facilior et ideo
ingressu imo [?] secunda et sola esse posterior non [?] quanto est difficilior tanto utique debet
esse posterior. Prior itaque dicatur cherub primus, secunda vero contemplationum
dicatur cherub secundus. Hic ergo cherub stare debet in latere uno et alter in altero. A primo
sane latere cherub stare videtur cum in hijs contemplationis radius figitur
adque investiganda vel confirmanda qualiscumque similitudinis adaptacio facile accomo-
datur. Quasi ab alio latere cherub stat cum ad illa contemplanda humana
intelligencia se elevat adque nulla similitudinis adumbracio se plene
coaptat. Ad unum namque latus ut dictum est pertinet consideratio similitudinis
quemadmodum ad alterum consideratio dissimilitudinis. Constat autem illa fa-
cilius posse comprehendi et memorie magisque propinqua atque consenta-
nea esse rationi que se sinunt aliqua similitudine applicari. Nam cetera quidem
tanto ab humana ratione longius recedunt quanto universe admixte [?] simi-
tudinis rationem transcendunt. Primus itaque cherub stat in latere similitudinis
ut ea que preter rationem non sunt et aliquam similitudinem admittunt simi-
tudinis latus quasi eminus tangunt ei quod per considerationem inherent.
Similiter et illa que preter vel que rationi esse videntur omnemque adhibite simili-
tudinis comparationem supergrediuntur dissimilitudinis latus quasi iuxta se
habeant utrumque eminus respiciant. Sicut autem quod dicitur latus unum et alterum ad
dextrum et sinistrum quis referre velit pro sui consideracionis utilitate in
eandem nos sententiam conducat. Dextra namque via operandi quia sepius solet
prosperari et utilitate constat omnium frequencius videri. Sinistra vero potius
quam dextra subnectimus [?] tegitur et eo ipso utique rarius videtur. Recte
ergo per sinistram occultiora, sic per dextram congrue satis designantur
manifestiora. Primus itaque cherub quasi a dextris assistit cum in eo quod
rationi aliena non sunt aciem contemplationis infigit. Secundus autem
cherub quasi a sinistris figitur cum illa sola mentis contemplantur
quibus omnis humana ratio contraire videtur. que psi dus qte. c. ua repat

Multum [?] est autem ponere modum quo hec cuique amor et operacio sui
duo contemplacionum quia nos vel contra mala roborant vel ad
utilitatem adiuvant. Hoc est quod de eisdem additur cum subiungitur: utrumque
propiciatorium tegant expandentes alas et operientes oraculum. Quando aut
aliquid tegimus duobus id modis maxime facere solemus. Namque vel in ab-
sconsionem modo adaptacione. Et sepe cum aliquid nobis umbraculum contra
solem supponimus ... tam calorem tam claritatem separamus.
Diriguntur in hec duo contemplacionum genera quam gratiam divinitus accepimus si
in umbraculum dicte absconsionis et in securitate et absconsione adhibite
operimur. Sicut autem cum tanto studio et desiderio incorporeum appetitum rapimur
in corpore admirare cum tanta cum alienacione supra nosmetipsos ducimur
ut vitam mensura sopitam restet dum incorporea certis appetitum
suspensa stupet ut cum apostolo dicere audet: Sive in corpore sive extra
corpus nescio, Deus scit. Vide quam perfunde subductos ceteris alie-
nationis respectu in eiusmodi excessus alienacione. Et si non potest aliter adumbracio
illum propiciatorium fulgore obnubilare et nostris appetitibus presentare, pro-
piciatorium vero fulgor absque dubio suppeditata adumbracione ob nubilatio-
cione dispicitur. Propiciatorium vero claritas dignitatem quidem designat

<margin> que de propiciatorio manifestiora; que de sinistris occultiora [?]; q. C. ix; q. tegimus ad d. [?]

spiritualis nature supposita aut alarum expansio celsitudine divine superemi-
nentie. Quid ergo mirum si hujus obumbratione propiciatorium utrumque latus
obumbratur. Nam quidquid divinum simile vel divino dissimile in nobis cum
divinorum utrumque dictum est comparatione superatur. Solet autem ut diximus ab
nubilitate non solum claritate venire et calore tepere et utrumque talis
inhibitione reddi. Et fit sepe quod omnes nonnunquam ut in nostra gratia nosmet
ipsos estimacione vel dilectione modo teneamus nesciamus. Quod continuari utrum-
rerum assidua contemplatione pluriumque admiratione in nobis agitur ut
utriusque in nobis minoritas vel superfluitas reputatur. Nullum omnino
nullum nequaquam ~~nequam~~ donum donatum spiritualium actu privatum
illum ipse excellencie amorem vel opinione et vera et summam estatis
mensuram posse restringere nisi qui naturaliter seipsum novit minorem quem
divinum comparatione despicere. Recte ergo dicti cherubim utrumque propicia-
torium nostri latus tegere dicuntur quod in nobis nichil omnino reperitur quod summo
et divino non sit vel peregrinum in qualitate vel incomparabile quantitate
et non quod quecunque autem propiciatorio tegitur sic et ipsum propiciatorium duorum
alarum expansione tegi videtur. Absque dubio sicut ex contemplatione
spiritualis creature eiusque eminencie abundat amor et approbatio nostri
sic ex contemplatione creatricis essencie eiusque supereminencie temperatur
amor nostri quoque amor et approbatio sui. **Sic quanta aviditate debeat
vel soleat spirituales viri duobus modis contemplationis quibus insistere**

Sed tunc procul dubio designati cherubim propiciatorium latera suf-
ficienter tegunt si alas suas sufficienter et indesinenter expandunt.
Quid est alas suas continua expansione distendere nisi omni
in loco omni in tempore divine contemplationis in hac et eiusmodi studio
vel desiderio ubique persistere. Certe aves cum volare volunt alas suas
expandunt. Sic sane debemus et nos cordis nostri alas per desiderium exten-
dere et divine revelationis horam sub omni hora immo sub omni momento
expectare ut quacunque hora divine inspirationis aura mentis nostre nubila
depulerit noxque solis radios ignorancie caligine nube detegat ex-
cussis statim contemplationis sue alis mens se ad alta elevet et avolet
et fixis obtutibus nullis obscuritatibus lumen quod desuper radiat mascule
volantis impetu omnia mundane volubilitatis nubila transvolet
atque transcendat. Illum sane dicimus hoc divinum perceptum vel donum
nitum implere et quam expansio alis creatum suae qui post ac-
ceptam gratiam in hoc novissima contemplatione gratia se sentit sequitur
in ipso est utique volatus promptus et paratus explere ut cum tempore be-
placiti divini advenit et aura aspirationis que afflaverit idoneus possit
inveniri qui ad aliud divinorum secretorum spectaculum debeat admitti.
Debemus autem non solum ad hoc quod in hac vita hic possumus usque
ad illud divine contemplationis spectaculum quod in futura vita speramus animos
nostros suspendere in eiusmodi expectatione vehementi desiderio anhelare.
Ad hoc siquidem nobis datur huiusmodi gratia ad hoc unquam infundi-
tur nostre intelligencie ut sciamus quid indefesse debeamus per studium
querere vel per desiderium suspirare. Alioquin frustra in nobis divine cogni-
tionis habundancia crescit nec divine in nobis dilectionis flamma
augescat. Debet itaque in nobis crescere semper et congruere dilectio et
multiplicari cum dilatatione cognitio, et mutuis incrementis mutua in-
crementa suscipere debent et alternis augmentis eterna augmenta accrescere.

spiritus. Debet ergo anima perfecta et assidue summorum contemplationi dedita cum hora
peregrinationis sue tantum ergastulique huius exitum cum summo desiderio expec-
tare. quo id quod iterum videt per speculum in enigmate velatum facie ad faci-
em videat. Hinc est quod Habraham in ostio tabernaculi sui sedebat. Hinc
est quod Helyas in spelunca sue hostio stabat utrique egressi patris utique in
eius adventum suspensus. Unum utique utrique presolabatur. Unus in spelunca
alter in tabernaculo utique tamen in hostio. Sed unus stando alter non sedendo. Elias
vitis ut arbitror quia vite huius molestia unus in vitam alter militiam
reputat. Tandem temporis peregrinationis hic carcerem ille expeditionem videat.
Sunt qui seipsos quasi in spelunca vident et tamen sua peregrinatione spiritus
[illegible] huius molestiam moleste sustinent. Alii econtra se ipso quasi taber-
naculum faciunt et addunt se visitationem attingunt et patienter tolerant
quod vivunt ut deo lucris desinat. Alius itaque impaciens. alius paciens vindicium
minus sibi metuit. alter divinis lucris intendit. Alius ergo stans velitur quam
laborans. Alius autem sedens liberiusque pene non sentiens. penitus quam
non reputans divinum adventum presolatur et utique in hostio et quasi in ipso
inveniatur. Et igitur de hiis interim taceamus qui hic vivunt et in tabernaculi
ne dicam palacii sui intimis delectabiliter latentes requiescunt utique illorum
dei adventum manet et hiis qui in hostio sedens vivunt huiusque sue molestiam
paciens sustinens adventum continuum suspensus anhelabat sed ille qui in hostio
stans visitationemque sue horam presolans sub expectationis sue desiderio pene
impaciens laborabat. Utilius audi quam invitus vivebat qui in spe-
lunca sue ostio stabat. Tolle inquit animam meam domine. quam iam neque enim melior
sum quam patres mei. Quid autem queso est quod vultum suum operuit cum dominum
transeuntem spiritum qui in hostio suspensus stetit. Audi forte sub divina presencia
tamen voluisti qui velud tunicula se quam vidit imperfectionem suam videri erubuit. Vide
redivit et tamen subito visitationis sue articulo illic trepidant timorem
prevident. Quo post multa desideria fatigacionem sui alii soleat alii non soleat
[Q]uare qui stando presolatur. nec continuum vidisse nec deo accurrisse legitur
desperatum tamen sed velata facie prospexit vocemque transeuntis in
introitu audivit et qui iam adveniens suspirauerat quid
adhuc cum facie oportuit. Secundum revelacione cognovit. alius autem ad
dei adventum de tabernaculo prosiluit et revelata facie advenienti occurrit
introducit. post et providenciam noto divinam promissionem accipit. Pragmaticus
dicentem prospexit et cum stante moritur. Cum sabaoth questionibus
pulsat futurorumque presciam accipiens in illud divinorum iudiciorum secretarium
intrat. Quid autem est de hospitaculo suo in deum transitum attende nisi ex
hiis que circa se divinitus geruntur divine dispensationis modicum cor
paciens quam eius gratiam subtiliter intelligere. Cum enim spiritum vehemente
commocio commotionem ignis ignem sibilus aure levis sequitur
transeuntis dei presencia deprehenditur quia diminuens magnis mirisque
quibusdam perturbacionibus subito sepe sentit se tota conquati et modo in
imo timore deici modo nimio dolore cogi vel pudore confundi
et iam preter spem et estimacionem ad magna animi tranquillitatem
seu et securitatem componi velit nolit instantiis gratie operacionem prendit
et divinitus hec acitari hec clarius agnoscit. Deum autem putem
signa transeuntis huius dei luminis illius contemplationis divinam
in spe vel dum sufficiam. Admonentis autem domini sed et instruentis

quod bene dicit de spiritibus et tunc quod timet.
Fe. [illegible]
Quomodo post multa desideria fatigacionem sui alii soleat alii non soleat consistere
gratia supponet ipsa Helias
quomodo presencia dei dicitur
quomodo spiritum dei cum intus commovit

vocem audire est que sit voluntas eius bona beneplacens atque perfecta quando in spi-
ritu mentis cognoscit sed ille qui de tabernaculo in adventu eius ad dei accessum egreditur excessus
aut quasi ad faciem a facie intuetur qui per mentis excessum extra semetipsum
ductus summe sapientie lumen sine aliquo involucro figurarum vel adumbratione
denique non per speculum et in enigmate sed in simplici ut sic dicam veritate contempla-
tur. Cuius visum introrsum trahit quod id quod per excessum videt, nulla retractione
vehementique discussione capabile seu eciam reprehensibile sibi efficit et omnem
omnium attestacione tamen similitudinum adaptacione ad communem intelligenciam
deducat. Hinc nos mactatur in diis pascitur qui in eius bonis suis pro-
racionibus roborata aliquod pre voluntatis beneplaciti abscidit quod prius libet
servi atque custodivit qui id de prius faciebat vel prius usibus aumputat inde
divine contemplacionis per excessus in gracie vel divine gracioni aliud placere
se sperat. Cum pascimus qui vivere vincimus amplificatis cum oracionis uite
spiritus karitatis eius in nos benivolencia invitamur et accessimus. Ecce
in quod pulsu ad hostium si quis aperuerit michi intrabo ad eum et cenabo cum
illo. Cum deo sane apud nosmetipsos convenimus cum id eius obsequio
libenter impendimus et in eo eius beneplacito deservimus. In illius bono
beneplacitum ut unum in ipsum fiduciam augeamus. Ex hac fiducie accumula-
cione agitur ut ad dei cupitum ultimumque desiderium gratum meus preter
spem et supra estimacionem subito admittitur. Cum scientem nos deum percipimus
quod propter divinitatis intelligencie diligere in se facta quod sed cognita divi-
nitatis luce in intimi admiracione contemplacionis super nosmetipsos levamus et
revelantis gracie vestigiis in hereditatis precantem domum commutamur. Post
excessum autem cum stante deo stare est in illo celsitudinis statu re-
velante luci per contemplacionem ductus in hac statui deo assistit qui tot
humane mutabilitatis fluctuacionum ambiguitatisque in certum alta mentis
sublevacione transcendit in illo eternitatis lumine defixus inspecte imaginis
in se similitudine trahit. Nos inquid apostolus omnes revelata facie gloriam
domini speculantes in eandem imaginem transformamur a claritate in claritatem
tamquam a domini spiritu. In hac mentis sublevacione humana intelligencia
sepe illam divinorum iudiciorum abissum ingreditur et absconditorum eciam ut-
iam dicam est per se tamen auditur. Quod eciam a perfectis interdum solet michi alia quorum dicta
dicio non possit adducere michi genera
mediante

Notandum itaque quod modo exposito visum deum
introrsum trahimus non vero positi cum extremite communis via hoc
quod deorum claritate per mentis excessum cognoscat quamque eciam post-
modum a sobria mente comprehendit et sepe aceo quod apud nosmetipsos so-
brii remanemus per admiracionis magnitudinem in mentis alienacione obdorm-
imus. Istem et illud notandum quia excessum visum domini uno introduci-
mus non introducimus. Nam et abraham ad spem excessione deum vidisse
non legimus. Sunt namque cuiusmodi sunt que humana intelligenciam
excedunt et humana racione investigari non possunt et tamen ut supra memo-
rii est per ratione non sunt. Cum igitur cuiusmodi quenque per mentis ex-
cessum divinum cognitivam eius visione qua noticiam reportamus si
consona racioni capita postmodum deprehendimus que prius prevelacionem di-
dicimus. Illa que et supra racionem et preter racionem esse videtur quam prevelacione
et spiritui in extasi discuntur quod corpus racionis postmodum ad nos reversi nulla hu-
mana estimacione comprehendere vel assignare sufficimus cognitivam visionem
qua extrinsecus relinquimus tamen tantummodo velud memoriam quandam
retinemus. Quid enim aut scriptum. Abiit inquid deus postquam
cessavit loqui ad abraham et ille reversus est in locum suum. Deus
recedit et abraham revertitur quia subtracta revelacionis gracia in se

intellectualis sensus ad omnem statum renovatur. Prima itaque excessione abraha-
mum quem inducit nulla fatigacio ad se intrare compulit. Secunda autem
excessione post diuturnam visionem longamque confabulacionem omnino non
redierit donec visum nobiscum intravimus cum theophaniam raptim
percepta ad nostram intelligenciam revocando postmodum paululum inclinamus.
Tercius visus minime introducit quam theorica revelacio quanto mag-
is extra humanam racionem discutitur eo amplius omni humane opinioni ad-
versari videtur. In eiusmodi speculacione ante quam animus attonitum
recedat duo abit longiusque recedit et incomprehensibilitatis sue ma-
gnitudine visionis sue elongacione ostendit. Hec itaque duo veni-
unt que in hac gemina visione divinitus revelata cognoscuntur
aput illos duos cherubin spectare videntur. Hec sane illa et digna
satis materia videtur attendendi est angelica forma pennata quam amicia
docent nobis materia cherubin formata in fidei nec arcana que vel
ipsi prevelacioni didicimus vel ex theologicis viris accepimus assuescimus
in contemplacionem adducere et meorum admiracione eum in sublime suspendere et prospice-
re similiter et moriora desiderium erit in flammas. Lecionem itaque iuxta aliam
adventum operire debemus iuxta divinum documentum cherubin more
alas expandere et inveniatur gracie accensione desideriorum pressibus
festinare. Quam bona ania sca et templata ad suscepcionem gracie debeat esse parata

Et quam sancta et veri sponsi amica ad dilecti
sui adventum summo cum desiderio inhiare parata sit et vocanti ac-
turere et pulsanti aperire. Debet nequaquam sit in hoc sollicita esse et para-
ta venientem ne subito et inopinate adveniens minus comptam minus
ornatam inveniat ut diu exclusus diutine perdicionis illam molestiam
sustineat. Molestia satis nimis esurientique desiderio multum honerosa.
Aspicedi remanda manda remanda expecta reexpecta expecta reexpecta
ibi nimis sinit. Sane anime pigre anime tepide minus circumspecte
et minus vigilanti. Quid cum dicit hoc ania et nimis sordibus inventa
cui se dolet inopinato diligentius adventum prevenire et erubescat
se minus compositam nimium ornatam invenire. Certe nec quod adventum
tuum prestare debuissem ut te sollempniter susciperem et eo qua debent
alacritate tibi occurrere. Certe ergo michi adventum tuum preveniet
et nuncios prevenite adventus tui hominum persuadeat. Inveniet itaque
vos medius dixerunt qui me quid me facere velis doceant. Inveniet in eis ut
non solum sit statu meo sed et desiderio tuo doceat quo ap te sit vel
quid tibi deme placeret. Audi itaque atque remanda nuncia atque
venientia. Non decet amantes mutua studia mutua investigare. Nec
vestre nec sufficit esurienti tuo ardenti desiderio semel movere. Desidera
ergo mandi remanda manda remanda. Forte multum amat ultimum
esuriat que sit in spat que tam importune intermuncia quesierit. Vide
cum ergo quid faciat. Ecce iam idem sui nuncius sepe missis sepe
remissis tandem aliquem nuncios suos subsequitur ut cupitis ample-
xibus perfruatur et mutua delectacione foveatur. Ecce iam profovibus
stat. Ecce iam ad hostium pulsat. Ecce vox dilecti tui pulsantis.
Aperi michi soror mea amica mea columba mea immaculata mea

Quam bona et sancta …

mod[…] remanda

Quam amanda remanda
et p[…] in exspectando

in adventu Domini

q^e[…] xpm

ypi[…]

quia caput meum plenum est rore. cincinni mei guttis noctium. Et obsecro quid ingratam pensit quod meatos premisit qui ostium clausum reperit. Adhuc non dilecti tui saltem non statim ipsius aspectus introducat. Et inamplexus eius exponam. Uxuit me tunica mea quo induar illam. Lavi pedes meos quo inquinabo illos. Expectet tum modicum si mult ut suscepta illum pulsat et iniuriam populat et dicis expecta. Iterum expectat. Ecce iterum pulsat et dicis re expecta. Et quid inquis est magis si expectat modicum expectatum timeo ne istud modicum protrahas in longum donec transeat et declinet dies inclinatisque fatigatus discedat. Ostendit hoc illa nox tua et ruinas sera querela. Pessulum ostii mei aperui dilecto meo at ille declinaverat atque transierat. Et ecce iterum redeuns paventes contemptus iniuriam non reputans stat post parietem respiciens per fenestras prospiciens per cancellos audi vocantem quem noluisti recipere pulsantem. En dilectus tuus loquitur tibi. Surge propera amica mea columba mea formosa mea et veni. Eum non statim occurris amplectendo et osculum ingeris. Quid adhuc dicis expecta. Itaque adhuc expectat. Ecce iterum vocat. Surge amica mea speciosa mea et veni in foraminibus petre et in caverna macerie. Quid tu. Re expecta ad huc modicum. Anima ingrata cum ista dura desperans affligis, miseram tuum usque quo fatigas dilectum tuum pulsat et non vis aperire. Vocat et iterum pulsat semel et iterum et tu cum expectare tu re expectare iubes modicum et modicum. Vocat semel vocavit iterum tu mihi Solon quem expectare et re expectare cogis modicum et modicum modicum in uno loco et modicum in alio modicum ibi modicum ibi. Cogitur itaque dilectus tuus facere sepe et multum quod tu dicis modicum et modicum iam modicum et modicum protrahis in longum et longum et in hunc modum fraudis amicum tuum et fatigas dilectum tuum. Quanto facilius quanto rectius faceret ut pro foribus absconditus ut cum Abraham dilectoris tui adventum expectares ac venienti occurreres et cum exultatione susciperes. Fac sicuti dilecti tui columba in foraminibus petre in caverna macerie suspensis aliis collocata prensa fores prospice et amici tui adventum cum columbino quodam cantu et gemitu querens et expectans. Sed forte adhuc nec cherubim alas non habet nec si habet expansas nondum habet. Nondum enim opus fortassis adimplevit sermonum necdum formam illam angelicam contemplacione iuxta quam fiant consummaverit. Quam sit pauco dicere ut amicus semper habe paratum

Talia sed dilectis qui foris sunt qui spiritualem dilectionem nec dum scire potuerint qui cum multa doctorum cotidie dictis vel scriptis audiunt. Nec tamen acquiescunt cotidie peccantes cotidie penitentie tempora dari sibi postulantes. Et quibus dum quandam libenter audiunt quid aliud per studium quam manum re manum dicit. Et dum cotidie peccatis peccata accumulant quid aliud quam expecta re expecta per se sedulo clamant cotidie spatium penitentie postulantes et respirandi tempore cotidie promittentes cotidie prolongantes. Certe ad sanandum desiderium suum totum huius vite spatium carnali menti videtur primum et dum eius modi animus modo in uno vicio modo in alio multa tempora expendit totumque tamen velud momentaneum reputat. Quid quaeso dicunt aliud nisi expecta modicum ibi modicum ibi respirat. Sed de istis interim taceatur. Quid de nobis obsecro dictum sumus qui habitum religionis suscepimus qui spiritualibus exerciciis mancipati sumus qui divine dilectionis assidue graciam velud avidius accipimus. Quamvis tamen nos quid

¶ p[r]ofencia inppar[i] ...

q[ue]d[am] xviij

Tandem et ... tio contemnens

Expecta

Convertit sermonem ad se ipsum et ad Religiosos vivos

Ad Religiosos sermone tuo ... ex quo ... Amen dico vobis ...

queso dicemus qui vel aliud nuncii officii huius [illegible] legere psallere et orare
meditari speculari et contemplari vacare et videre quam suavis est dominus.
Nunc nam nos non pudebit eadem dicere et dilectum nostrum in huiusmodi verbis
fatigare. Quando remanda manda remanda expecta reexpecta. expecta reex-
pecta modicum ibi modicum ibi. Cotidie nisi fallor vos qui lectioni vel medita-
cioni insistitis eius nuncios suscipitis mandata cognoscitis. Quotiens ex
absconditis scripturarum recessibus novos intellectus eruimus quid aliud
quam quosdam dilecti nostri nuncios excipimus. Hinc sane negacio sub-
sunt omissam lectio sagaxque meditacio. Illi itaque legentibus illi medi-
tantibus divinorum secretorum intimum accurrunt qui dilecti nostri mandata
ad nos perferant et de singulis instruant. Et sepe fit ut una eademque
scriptura dei multipliciter exponitur. Multa nobis unum loquatur. Mora-
lis nos docet quid dilectus noster facere nos velit. Allegoria ammonet nos
quid pro nobis per se instructionem fecit. Anagogice ponens quid adhuc de nobis
facere disponit. Sub hunc itaque modum nobis sepe mandat et remandat et qui
primum nuncium multa nobis denunciat. Sepe nunc itaque mandatum
sub variis enigmatibus et figuris exponitur ut mentibus altius imprimatur
et dum id nobis multis modis et multociens dicitur quid aliud quam item
sepe remandare videtur. Et quam multi sunt qui huius nuncios cotidie accipiunt
desipimus in tempore vel negligentia parum aut penitus nichil corrigere voluerunt. Sunt
sine dubio possunt gravari nec aut edificari. Sciam quidem non sanitatem
affectant nec tam sancti quam scioli esse desiderant. Dum ipsam cotidie
in visibus novos sensus novos intellectus querunt quid aliud quam
manda remanda manda remanda. Per affectum vel studium clamitat. Huius
nuncios cotidie recipimus et aliis alios. Atque sepe supervenientibus alios
adhuc cotidie importune exigimus et nisi nullus dominus sabaoth
fortiter inclamamus manda remanda. manda remanda. Quanto magis
copia eorum nunciorum habundat tanto sane acerbius tanto molestius
propria nos conscientia accusat et arguat. Hinc fit sepe ut vitam nostram cor-
rigere disponamus semper tamen differamus et dum hoc fieri in futuro promi-
simus ut illud futurum quod sit futurum. Sepe autem aliquod certum futurum determinatur quo corrigatur vita
nostra et tunc iterum dilecto nostro expecta. Et cum futurum illud in presens venit
et in aliud sibi transfertur. et tunc reexpecta. Certa multi sepe promittunt
fortiterque ipsi statuunt ut si vel alicuius affectibus quibus nitimur impli-
cantur semel detur se posse explicare nunquam amplius in eadem velle
recidere et tamen modicum illud se postulat expectare. Et cum eosdem forte
affectus amisit paenitus quod absciderunt vehementer satagunt restituere.
Quod persolvunt et iterum adhuc modicum se volunt et petunt reexpectari. Sane
hoc tantum dicunt modicum et modicum quidquid usque non satiat desiderium
quantumcumque sit affectum videtur parvum. Modicum itaque et modicum se ex-
pectari petunt qui eiusmodi sunt. modicum ibi et modicum ibi modicum
et modicum sepe sub affectu uno tempore tamen alio et alio ibi et ibi sub affectu uno
et altero et tempore tamen uno et isti omnibus dilecto nostro cantamus canticum
odiosum. Expecta reexpecta modicum ibi modicum ibi. Quando putas
et anglicanam formam considerare perfectum cum opus sit in hoc opere
clarum expressione urgente incipiam continuatione missione in tua

Te. x

ut nunquam in hiis studio liceat desideriorum nostrorum pennas a bonitate visionis elevatione deponere. Quod sit arduum et difficile perfecte mentem separari ad se ipsam cum dicam amica non dicam incitura tota colligere et in solo dilecto desiderio requiescere

Nimis dura vel diuturna sed pro modica adventus morula impacienti desiderio satis est molesta. Spes siquidem que differtur affligit animum. Debet itaque vera amici dilecta et vera dilecti amica ut superius iam dictum est prompta esse et parata esse et pulsanti amico absque ulla dilacionis mora sustinere et vocanti cum omni alacritate occurrere.

Amor singularis

Quoniam autem quod singularis amor consortem non recipit socium non admittit. Vide ergo ne te primum incipias perstrepentium turbas eicere velle cum iam ipse cepit ad ostium pulsare. Alioquin quid iam ais dictura cum apud te tunc temporis fuit eiusmodi turba inventa. quid inquam ais dictura nisi aperta reaperta. Opertendum sive itaque reaperiendum addiciendum etiam extraneorum. addiciendum familia tuorum. Omnis cogitatus tuum nam quia noxii extranei iudicandi sunt qui nulli nec utilitati deserviunt. Illos vero quasi domesticos vel familiares habemus quos aut usibus vel utilitatibus implicamus.

Quod extranei cogitatus et familiares est domestici

Certum non singularis amor solitudinem amat. solitarium locum querit. requirit totam huius turbam nec solummodo cogitacionum verum et affectionum eicere ut dilecti viri amplexibus quanto liberius tanto iocundius liceat inherere. Enata queso in eiusmodi expectacione mora queras ne repetas aperta reaperta morare ibi modica ibi modica in imo loco. morare in alio modicum. morare in vestibulo. morare in thalamo. donec tandem aliquando post multa expectacionum post multam fatigacionem advenientem introeat et intra unum atque secretissimum locum optineat. Morare in atrio dum tumultuancium turba digeritur. Morare in vestibulo dum thalamus adhornatur. morare in thalamo dum lectulum sternitur. Et cogitandum omnibus hiis locis expectare modicum et modicum morare ibi et morare ibi. Certulo auditur in vestibulo videtur in thalamo deosculatur in cubiculo amplexatur. Auditur per memoriam videtur per intelligenciam deosculatur per affectum amplexatur per applausum. Auditur per recordacionem videtur per ammiracionem deosculatur per dilectionem amplexatur per delectacionem. Vel si hoc melius placet auditur per revelacionem. videtur per contemplacionem deosculatur per devocionem astringitur ~~addulcedinis~~ ad dulcedinis sue infusionem. Auditur per revelacionem donec vocem eius paulatim invalescente tota perstrepentium tumultuacio sopiatur solaque ipsius vox audiatur donec omnis illa tandem tumultuancium turba disparuit solaque cum sola remaneat et solum sola per contemplacionem aspiciat. Videtur per contemplacionem donec ad insolite visionis aspectum pulcritudinis admiracione paulatim anima incalescat magis magisque ardescat et tandem aliquando tota incandescat donec adusque puritate interiusque pulcritudine tota reformetur et ille interius thalamus purpura et bisso iacincto coccoque bis tincto undique pingatur donec tandem aliquando thalamo ornato et introducto dilecto sponsa iam male ferente desideriorumque urgente cum se ultimus non cohibere non valeat subito in amplexu ruat et impressis labiis intime devocionis oscula figit per devocionem sepe et multiformiter deosculatur dum

intimum cubiculum secreditur donec intima anime sinus ad summam pace
et tranquillitatem componatur donec tandem dilecti intus verba collocatio
ad ineffabilem quandam divine dulcedinis infusione tota mellitus
desideriis liquescat et spiritus ille qui non adheret deo unus spiritus fiat puto
quod expectata tanta dulcedine et tam intima suavitate delecto unum non
possit anima sua pulsanti dilecto aliquas moras innectere vel ulla
expectacione fatigare nec ultimus per hanc partem dictum sit expectata re ex-
pectata protinus cum sibi ipsi omnis mora nimis longa et expectatio
iudicatur onerosa. Deinceps ut arbitror cum abraham patriarcha
seu et helyas propheta adhitacionis sue introitum libenter aperiebat
ut ad dilecti sui susceptionem quod parata sit. Sub hoc tempore ut arbitror
illud opus nimium ductile incipit non mediocriter perfici et cosimilacio
lacius extendi et sese nimium quasi advolatu ad hora suspendere
impossibile cum quod anime seipsam ex semetipsa tota effundit et super semetipsam elevat

Et quamvis nimium parata sit tunc temporis cuiusmodi ad adventum
suscipere nescio si et quasi parata et expedita sit veniendi occur-
rere. Timeo ne adhuc per hanc partem dilecto suo omnis sit dictum
expectata re expectata expectata re expectata moram ibi. moram ibi. puto
enim non esse eiusdem facilitatis suscipere venientem et sequi vocante
aliud est in ipso introire atque aliud est adipisci anime ibi anima ad
seipsam revertitur et cum dilecto suo usque ad intima cordis sui penetralia ingreditur. Hic extra semetipsam ducitur et ad sublimia
contemplandum sublevatur. Quid namque est eius introire nisi
se totam in se ipsam colligere. Quid vero est eius exire nisi
extra semetipsam totam effundere. Nichil itaque aliud est tamen
cum dilecto suo in cubiculum ingredi et solam cum solo morari
quam prius nisi exteriorum omnium oblivisci et in eius dilectione
intime delectari. Et solam cum dilecto intus quam exteriorum omnium
oblita expressa consideracione in dilecti sui dilectione summe et
purget et eorum que in intimis suis consistunt cum summum
in cuiusmodi affectum inflammat et tam ex bonorum quam ex
maiorum suorum consideracione in gracie actiones assurgit et sicut
propinquum sibi prodita pena intime devocionis victimas proposuit usque
intimum dilecti perducit et in optimo collocatur quod cum intimo affectu
super omnia diligitur. Cogita quid sit quod cum sua ardencius dilexisti
anxius gravisi quod te iocundius afficiebat ceterisque omnibus prae
delectabat. Consideri ergo si eandem affectionis violenciam delectacionis
habundancia senciens quam in summi dilectoris desiderii marcescit cum
eius dilectione requiescas. Cui dubium sit quod intimum illud affectionis
tue summi nec diu teneat si intime dilectionis ardens animatur
in divinis affectibus minus per vitam tepidius exagitat quam in
alienis affectibus aliquando penetrare vel cogitare solebat. Sed si tantam
prius vel forte validiore dilectionis vel delectacionis violenciam
in intimis tuis circa divina per speciosa que alias in mestis experta fuit
vide adhuc si forte aliud aliquid sit in quo delectari vel consolari
posses. Certe quidem possimus ex aliena qualitate re consolacionem vel
iocunditate concipere nondum audeo dicere delectum nimium intimum
ardentissimi amoris sinu tenere. Satage festina trahe eum ad

[margin:] ...
[margin:] q ... intimus ... exitus
[margin:] q tamen cum dilecto ... ingredi

[illegible] modus manifestacionis diuine

b [illegible] manifestacionis diuine dilectionis [illegible]

Translacio diuina [illegible]

iiij

hinc ad intiora et secreciora cordis tui penetralia quousque eos adhuc eiusmodi
ara. Nunc eum traxit in intimum illud cordis humani penetrale tales [illegible]
sunt seu et optime posse in quibus summum et singularis amoris violencia eum
aliquid [illegible] affectum infixit aliqua omnino delectacione avelli non possit. Certe
si aliena aliqua consolacione quosvis vel recipis diuinum quamvis fortassis
summe nondum tu singulariter diligis. Nondum ergo intimum penetratur nondum
in optimo collocatur. Si ergo non satagis introducere eum ad intima tua
quo te ducit vel possis sequi eum ad sublimia sua. Certum ergo signum
tibi signum sit quousque eos anima quod dilectum tuum minus diligis si ad [illegible]
ariditas illas excessus nondum minoratur vel veritate sequi nondum meruit.
Quo eum perfecte diligis vel diligeris si in summi [illegible] desiderio ad superna non
rapis et manasticas illas mentis alienacione non transis. Sed nosse quod
sublimitas diuine revelacionis sit manifestum diuine dilectionis indicium.
Iam non dicam [illegible] vos servos sed amicos quia omnia nota feci vobis que
audiui a patre meo. Attende et illud quod pro magnitudine diuine dilectionis pro
modus diuine revelacionis. Comedite inquid amici et bibite et inebriamini
karissimi. Certe qui amici et cari sunt comedunt quando karissimi bibunt. Immo
non solum potantur sed et inebriantur. Certe qui comedunt cibum sumptum
cibum masticant non sine mora vel qualicumque labore illud in quo delec-
tantur trahiciunt. Qui vero bibunt cum summa velocitate vel facilita-
te illud quod sicciunt traducunt. Unumquid ergo non ibi tibi videntur
comedere qui cum longa meditacione vix possunt ad intimas delicias per-
tingere. Bibunt autem quodammodo qui in diuinis revelacionibus summa cum
velocitate et iocunditate hauriunt quod de intima veritatis suavitate
ardent concupiscunt. Cum igitur comedunt sed karissimi bibunt quia pro
mensura dilectionis dispensatur et modus manifestacionis. Ebrietas [illegible]
mentis alienacionem efficit et superne revelacionis infusio eos dum
[illegible] qui karissimi sunt in mentis excessum abducit. Talem propheta ebrietate
desiderare voluit cum dicit inebriabuntur ab ubertate domus tue
et torrente voluptatis tue potabis eos. Si igitur concupiscimus hac ebrietate madere
et hos mentis excessus frequentare satagamus deum nostrum intime
et summe diligere et omni hora in diuine contemplacionis gaudium summo cum
desiderio anhelare et hec erit nostras cherubim expansas alas habere. Certe in
quanto iam labore sudauimus. Ecce quam multa in alpinis trulocacione
nisi summus ut cherubim nostri alas suas sufficienter expanderet et propi-
ciatorio nostro quale quale obumbraculum obtenderet. De hiis que specialiter
pertinent ad quintum genus contemplacionis.

Restat modo et illud quod vere cur se debeant duo cherubim mu-
tuo respicere et in respiciendo vultum in propiciatorium vertere. Respiciunt
se inquid mutuo versis vultibus in propiciatorium. Diximus autem
superius quia ad primum cherubim pertinet ea que sunt supra racionem
nec tamen preter racionem. Ad secundum cherubim pertinet ea que sunt supra
racionem et videntur esse preter racionem. Habet itaque discrecionem. Videte
ne forte ad primum cherubim specialiter pertineat ea que consideratur
circa diuine illius summe et simplicis essencie unitatem. Ad secundum
autem cherubim ea que considerantur circa personarum trinitatem. Quam
multa enim sunt que de personarum trinitate creduntur asseruntur et
scriptura asseruntur et scripturarum auctoritate probantur que omnino vi-
dentur nature repugnare et omni humane racioni que recte itaque
cognoscit omnia ad secundum cherubim pertinere dicuntur in quantum illa que hu-
mane racioni repugnat in contemplacionem adducuntur. Que autem

[illegible]

[marginal notes, left:] Intellectus — b publicamus diuine revelacionis — Comedunt — Bibunt — b Inebriatur — Capitulum xvii — De personarum trinitate

circa diuinitatis rerum unitatem considerantur in una et simplici natura
uideamus quam sit humane intelligencie maximum excellencia cui tam nichil
longius sit uel consentanea et ideo maxime ad primum assensum hoc est ad sui
contemplacionem primus prouerbium / certe principale illud et summum omnium credimus
esse simplex et summum unum et in illo uno et simplici bono esse omne
bonum / Quantum adherencia nichil illo simplicius quantum adessencia nichil
illo multiplicius / Quantum adherencia quid illo simplicius quod esse et sum-
me unum est quantum adessencia quid illo multiplicius quod uere et
absque ulla dubitacione omnia potest / Vide quam sit difficile humana racione
comprehendere omne quod est / et tunc intelliges quam sit incomprehensibile
illud bonum in quo omne bonum est / Supra rerum est comprehendere quo
bonum illud esse simplex et summe unum esse bonum sit / Verum huic assercioni
racio humana facile acquiescit et sua attestacione aliud considerantes et
necessario contestans quia plenum atque perfectum et omnino sufficiens
non esset si in illo et summo et sempiterno bono boni aliquid defuisset / Quid
ergo comprehendi potest quod immensum et infinitum est / Magnus inquit dominus
et laudabilis nimis et magnitudinis eius non est finis / Et quis potest
capere quod non comprehendit quomodo possit simul utrumque esse et esse
simplex si est immensum et summe unum si est infinitum / Et cui ro
cui racionacioni attestatur quod esse et simplex est quod non accidit compositum
non est / quod omne quod compositum est naturaliter diuidi potest / et quod naturaliter est
diuisibile scilicet aliquid est et commutabile / consentit ergo racio esse simplex
esse ipsum incommutabile esse quod constat optimum et summum omnium
esse apud quem inquit non est commutacio nec uicissitudinis ob-
umbracio / Si igitur bonum est incommutabile esse bonum et eque
erit simplex esse / Consequens ergo est quia summe simplex est quod sum-
me bonum est / Si igitur illo nichil simplicius nichil est illo sub-
tilius nichil illo profundius et profundissimo nichil infinita
bilius et consequenter nichil incomprehensibilius / Videamus adhuc quod
communia collacione prouenerat simplicitatis et immensitatis / unitatis
et multiplicitatis si esse bonum ibi est et quidquid ibi est summe bonum
est ergo summa potencia ergo summa sapiencia summa bonitas · summa
felicitas ubi una summa simplicitas totum quod est unum idemque ipsum
est · Unum itaque idemque est eidem et nunc intelligere et posse bonum
et beatum esse et uide quam hoc sit incomprehensibile non ergo est ali-
unde potens aliunde sapiens aliunde bonus et aliunde beatus
/ Cogita ergo que sit illa sapiencia potencia cui est id facere quod fieri
uelle / Attende que sit illa sapiencia cui id est posse quod scire / pensa
que sit illa bonitas cui quidquid placet eo ipso decet quo placet
cui quod displicet eo ipso dedecet quo displicet / Considera que sit
illa uita cui idem est esse quod beatum esse / Item et illud attende
quia si uere omnipotens est et ubique potest potencialiter ergo et ubique est
ubi locus est et ubi locus non est / Si non potencialiter et essencialiter quia
non est alia eius potencia et alia eius essencia / essencialiter ergo
est intra omnia et extra omnia infra omnia et supra omnia / Si intra
omnia nichil illo secrecius / si extra omnia nichil remocius / si in-
fra omnia nichil illo occultius / si supra omnia nichil illo sublimius
Quid ergo illo incomprehensibilius quo nichil secrecius nichil

remotius nichil occultius nichil sublimius. Hec si in omni loco est nichil illo presentius. Si extra omnem locum est nichil illo absentius. Sed numquid eo ipso absentius quo omnium presentius et eo ipso presentius quo omnium absentius cui aliunde et aliunde nouum esse omne quod est. Sed si absentissimo nichil est absentius quid illo inuisibilius quid illo incomprehensibilius. Item si non est aliud eius potestas et aliud eius felicitas ubique summa potestas ibi et summa felicitas. Summa ergo felicitas ubique est. Quomodo ergo uel in infimo summe miserie locus esse potest uel potest quisquam miser esse cui summa felicitas nusquam potest abesse numquam deesse. Omnia mira et nec incomprehensibilia multa immo pene infinita trinitatis diuinitatis unitate et nec unitatis consideratione ratio approbat cum tamen non comprehendit. Huiusmodi utique omnia supra rationem sunt nec tamen preter rationem sunt et eo ipso fidem superius etiam determinatam ad primum credentibus se preterire ostendunt. De hiis que supra rationem preter et aduersa ... c. 9

Circa personarum autem trinitate trinitatibusque speculantem quam multa similiter credimus ueraciter asserimus que tamen non solum supra rationem sed et contra rationem esse uidentur. Credimus unum deum patrem et filium et spiritum sanctum. Patrem a nullo filium a patre solo spiritum sanctum a patre et filio. Filium nascendo spiritum sanctum procedendo. Credimus itaque unum eundemque in personis trinum et in substantia unum. Sed alius est pater alius filius alius spiritus sanctus. Nec tamen aliud est pater quam filius nec aliud pater uel filius quam amborum spiritus. Nam alia est persona patris alia filii alia spiritus sancti cum sit omnibus una substantia eadem essentia et sola natura. Hec omnia credimus. Hec omnia profitemur et constat uera esse et tamen in hiis omnibus si iuxta humanam estimationem pensentur uidetur humana ratio fortiter repugnare. Pater est ingenitus. Filius genitus ... nec substantia patris ingenita filii genita est cum utriusque sit una eademque substantia erit eadem ipsa genita et ingenita. Hec est genita et ingenita. Numquid eadem ipsa gignit seipsam ingignit a seipsa. Numquid ergo eadem ipsa gignitur et non gignitur nascitur et non nascitur. Si filium nasci dicimus quid de eius natiuitate dicemus. Numquid eius natiuitas eterna non erit apud quem non est commutationis nec uicissitudinis obumbratio. Si eius natiuitas aliquando non fuit quo patri coeternus uel coequalis fuit. Et si aliquando non erit quo illa natura incommutabilis erit in qua aliquid transisit. Si semper fuit quo ab alio esse accepit qui numquam esse incepit sine quo pater numquam esse potuit. Et quo eius natiuitas perfecta est si adhuc futura est. Cum forte uideatur semper ut possit esse semper. Numquid ergo non una sed multiplex infinita erit quam infinitam esse oportebit. Demum quid non de filii natiuitate diximus inde ne forte et circa spiritus sancti processione eadem dicimus que possimus dicere et ista si iuxta humana estimationem pensentur humane rationi impugnare uidentur. Si spiritus sancti cum patre eiusdem potentie est numquid et ipse potest quicquid et pater potest. Numquid ergo talem filium qualem pater gignere potest. Sed forte filium gignere potentia non est. Et talem filium qui omnipotens est. Sed forte non uult cum possit

infernum
miserie
q. xviii
q. de personarum trinitate
a verit

Quomodo ergo eandem cum patre nativitatis similitudine similitudinis eius plenitudine possidebit. Multa in huiusmodi modo et pene innumera circa personarum trinitatem invenies que humane rationi non solum incomprehensibilia sed et dissona reperies. Multa nequaquam pauciora invenies circa personarum trinitatem multa etiam in illa incarnatione circa salvatorem invenies. Quid queso est in quo humanitas et divinitas unite sunt una persona esse possint unum aliquid quod homo est vel aliquid quod deus est vel aliquid quod utrumque est. Sed si utrumque non est quomodo unum possint quod ab alterutro alienum est. Si aliquid quod homo est ergo creatura est et tamen creatura non est. Si aliquid quod deus et homo est numquid ipsum utrumque erit et utrumque non erit creatura scilicet et non creatura. Sed quod ipsa valde est intima et super usque questionem arbitror non inmerito et ideo fortassis rectius supprimenda.

Sed de anima Christi quid dicis quam omnem gratie plenitudinem accepisse negare non audemus. In ea quippe precipue sit anima ipsa accepit ex gratia quia in ipsa habitat omnis plenitudo corporaliter. Si accepit omnem plenitudinem gratie ergo et plenitudinem sapientie ergo et plenitudinem potentie. Si ergo equalem sapientiam equalem potentiam habet cum patre quod negari non potest numquid patri equalis erit et creatura creatori coequari poterit quod omnino fatendum non est. Sed si equalem potentiam equalem sapientiam habet quomodo ei omnia coequari non [...] absque dubitatione. Sed quid hec de anima Christi dicimus cum corpus eius nostra fidei assertione multa credimus atque tenemus que humana ratio impugnat et impossibilia iudicat. Cum corpus suum Christus discipulis suis distribuebat numquid seipsum suis manibus portabat. Numquid idem ipse erat qui portabat et qui portabatur et qui dabat et qui dabatur. Cum a discipulis sumebatur dentibus terebatur. Numquid forte in eo quod dabatur invisibilis erat quamvis sic quod dabat sicut visibilis sit et passibilis erat. Numquid ergo unum idemque corpus uno eodemque tempore erit visibile et invisibile passibile et impassibile et videtur esse impossibile. Vide quam multis in locis et unde hoc quod sit incomprehensibile idem Christi corpus cotidie consecratur et geritur. Numquid ergo per partes dividitur ut in tam multis locis geritur. Quomodo ergo ipsum erit nec impassibile et nec incorruptibile cum sit per tot loca dispersum usque manet integrum et incorruptibile et unum in diversis. Si igitur attendis in quam multis locis peragatur sacrificium unius idem esse possit quod te queso tua dum cogitacio in quam multis sub tempore uno idem corpus videatur in infinitis locis esse posse et super comprehensionem spiritus. Si igitur tam incomprehensibilia et incredibilia videntur que de corpore Christi nascitur creduntur, quanto magis illa que circa animam Christi considerantur omnem humanam rationem longe excellencius super excedunt. Incomparabiliter sublimiora sunt que circa personarum trinitatem considerandi occurrunt. Confirmatur itaque videntur humane racionis angustias non solum excedere sed in summo rectius credere pertinet. Recte itaque dictum est quia maxime que considerantur circa divine simplicitatis unitatem pertinet ad credendum primum que non considerantur circa personarum trinitatem maxime spectat ad credendum solum. Actum itaque primus contemplacionis pertinet ...

de incarnacione Christi
de anima Christi
de corpore Christi

Error: Arrii dispergit unitatem / Sabellii evacuat trinitatem

[illegible] **De mutua collatione duarum novissimarum speculationum**

Ca^m xix.

Hoc autem in hac gemina consideratione, de quinto videlicet et sexto contemplationis genere, caute observandum et diligenti observatione praecavendum, ut sic asseramus ea quae pertinent ad unitatem, ut non illa destruamus quae pertinent ad trinitatem; sic in summis illis et divinis astruamus substantiae unitatem, ut tamen non evacuemus personarum trinitatem; et sic affirmemus personarum trinitatem, ut tamen non dissipemus substantiae unitatem. Debent itaque duo illi cherubim seipsos mutuo respicere, nec ulla intelligentiae suae consideratione a mutuo concordiae consensu speculationis suae aciem in contraria divertere. Quam multi, ut puto, ad summae divinitatis unitatem sentiendam Trinitatis fidem evacuare contendunt. Et item quam multi eos qui trinitatem asserunt divinae essentiae unitatem dissipare voluerunt. Clamat dicens: Alius est Pater, alius est Filius, alter autem Spiritus sanctus. Recte quidem dicit, si alius dicit, non aliud. Hoc utique, ut puto, qui dicit, divinitatis unitatem dissolvit. Verissime dicit idem Deus qui vult Pater est, qui vult Filius est, qui vult Spiritus sanctus est, ipse tamen unus est. Iste autem, ut puto, qui loquitur, nec Trinitatis fidem evacuare conatur. Hujusmodi sane cherubim nec ab alterutro aspectu faciem avertunt, quia asserere ... multum diversis et sibi ipsis oppositis intendunt et adsistent. Verbi primi cherub dicimus quod unus et solus Deus est, qui cuncta ex nihilo creavit. Juxta secundum cherub affirmamus quod alius est qui genuit, et alius est qui genitus est, et alius est qui ab utroque procedit. Sed cherubim isti duo respiciant se mutuo, et dicamus quia unus idemque Deus est essentialiter unus et personaliter trinus. Dicimus secundum primum cherub quod Pater et Filius et Spiritus sanctus unum sunt in substantia, una in essentia, una in natura. Dicimus juxta cherub secundum quia alius est Pater in persona, et alius Filius in persona, et alius est Spiritus sanctus in persona. Respiciant se cherubim mutuo et fateantur absque dubio quia non sunt aliud et aliud Pater et Filius et Spiritus sanctus, quamvis veraciter sint alius atque alius. Alius itaque est Pater, alius Filius, alius Spiritus sanctus juxta cherub secundum; nec tamen aliud est Pater, aliud Filius, aliud Spiritus sanctus juxta cherub primum. Cum secundum mutuum respectum veraciter affirmemus quod Pater et Filius et Spiritus sanctus non tres dii, sed unus est Deus. Juxta secundum cherub confitemur quia Filii substantia in nostrae substantiae unionem personaliter unita est. Juxta cherub primum indubitanter affirmamus quod Patris et Filii et Spiritus sancti substantia una et incommunicabilis est. Verum juxta mutuum respectum profitemur quia solus Filius veraciter incarnatus est. Cherub itaque cherub respiciat, cum unus dicit, alius non contradicit. Cherub cherub respiciat, cum contemplationis genus illa quae sub consideratione sunt sic asserunt, ut tamen quae alterius sunt omnino evacuare nolint. Cherub se mutuo respiciunt, cum novissima duo contemplationum genera invicem sibi occurrunt et mutua sibi veritatis concordia alludunt. Sed unus cherub alterum respicit, cum quod sibi consuevit utra speculatio a supremis incipit et in novissimum desinit, vel e contrario ab ultimis incipit et in supremum ascendit.

Error Arrii.

&

Error Sabellii.

De mutua collatione trium novissimarum speculationum

Ca^m xx.

Debent autem duo cherubim non solum se invicem respicere, verum etiam in ipso alterutro respectu vultum in propitiatorium vertere. Vultum suum cherubim designati in propitiatorium vertunt, cum novissima duo contemplationum genera in eo quod de sublimibus divinis concordiae sentiunt ab illis quae quarto contemplationis generi subjacent in assertionis suae testimonium veri similitudine trahunt. Quartum siquidem contemplationis genus intelligimus propitiatorium, sicut in duobus cherubim intelligimus quintum et sextum. Sedet autem supremus ... est quartum contemplationis genus versatur in illis maxime quae considerari solent circa spiritum rationalem scilicet creatum. Quintum vero et sextum versatur in illis praecipue quae considerari ... [illegible]

spiritum diuinum et increatum. Quia igitur racionalem creaturam ad creatoris yma-
gine factam agnoscimus recte ab illa natura similitudinis racionem familiarius
queramus modumque inuestigacionis nec formam ab illa increata natura in cuius
condicione diuine imaginis uestigia uehemencius impressa et euidencius
expressa non dubitamus. Minus itaque aliud est cherubyn uultus suos
in propiciatorium uertere quam in diuinarum rerum speculacione et inuestigacione
racionalem creaturam attendere et ex inspecta similitudine ad diuinitatis intel-
ligenciam alcius proficere. Si miraris quod ille omnium opifex deus tot et
tam uarias rerum species prout uoluit in ipso mundi exordio de nichilo
materiam produxit. Cogita quam sit humane anime facile omni hora
quaslibet rerum figuras per imaginacionem fingere et quasdam sui generis
creaturas quociens uoluit sine preiacenti materia et uelud de nichilo
formare et incipiet minus esse mirabile quod prius forte uidebatur incre-
dibile. In quo et illud inuenies ualde notabile quod cum unitate que summa
unitas est [illegible] rerum uel ymagines quaslibet hora formaueris siue conceperis
ymaginum. Si miraris quod unus idemque deus possit esse in omnibus locis
non per partes diuisus sed ubique totus. Attende quod una eademque anima sit per omnia
corporis membra diffusa nec tamen et ipsa per partes diuisa sed in singulis tota
et indiuidua. Sic ergo se habet deus in mundo quem regit eodem modo se
habet anima pro modulo suo in corpore suo hoc est in minori mundo quem
et ipsa regendum accepit. Si miraris quod deus omnia que in mundo
geruntur absque ulla contradiccione solo uoluntatis nutu ad omne suum
beneplacitum inclinat. Considera quia et anima quelibet corporis sui membra
pro solo uoluntatis arbitrio motum moderatur et ordinat. Unus itaque
utrobique quantum ad similitudinem agendi modus quamuis inequalitatis
comparacione dissimilis. Super omnibus primus cherub in propiciatorium intendit
dum corporali creatura ad creatoris contemplacionem [illegible]
In hac ipsa racionali creatura si diligenter attendimus aliquid ut credimus
summe trinitatis uestigium inuenimus. Est enim ibi aliquid gignens ipsa mens
hoc est eius sapiencia et est ibi aliud tamen de mente ipsa que diligit
sapiencia scilicet dilectio sua. Omnis mens sapienciam suam diligit et ideo sapiencie
sue amor pariterque procedit. Est ergo sapiencia a mente sola, amor uero
a mente pariter et sapiencia. Sic filius hoc est patris sapiencia est a patre solo,
spiritus sanctus autem hoc est utriusque amor a patre et filio. Sublimem modum
secundus cherub intrat quo in propiciatorium consideracionis sue uultum uti-
liter possit si mediumque rerum speculacione similitudinis attestacionem
querit. Notandum sane quod illa tria que in racionali anima considerantur
occurrunt personarum trinitatem non faciunt quemadmodum tria illa
in deo per [illegible] diuinum intrinsecus personas diuidunt. Uide ergo quod
summam trinitatem maior est dissimilitudo quam similitudo in racionali anima ad illam
in quo secundus cherub dissimilitudinis [illegible] quia similitudo nec unum
tangit. Uides autem similitudinis [illegible] in propiciatorio non minimum
minimum sit quo solus filius patris uidetur sapiencia incarnatus sit
quo in carne ad nos uenit et in patre non recessit. Si tibi
in ymaginaria trinitate sola mentis sapiencia noua humane in cor-
pore [illegible] cognoscitur expressa agnoscitur cognita re-
tinetur et in ab illa de qua nata est mente penitus non separatur

1706

Multa sunt eiusmodi in sensuali mente p(er) q(uo)d s(ecundu)s cherub debeat p(ro)piciatoriu(m) in-
tende(re) circa iam p(re)posito(rum) tenem(us) quo duo cherubin int(er) diuina donant
se mutuo respice(re) habeant tenemus inconcusse qua voce vel utilitate
vultus suos in p(ro)piciatoriu(m) verte(re) debeant q(uantu)s fructus sit nouissimaru(m) speculatio(n)u(m)

Illud quoq(ue) no(n) negligent(er) sed diligenti consideratio(n)e p(er)pendamus q(uo)d di-
uina voce p(ro)mittit(ur) cu(m) admonisse d(icitu)r Inde loq(ua)r ad te sup(er) p(ro)piciatorio
videl(icet) (et) de medio duor(um) cherubin. Cogita quam magnu(m) sit nec esse
omni hora cu(m) opus fuit diu(ino) co(n)sil(io) et in q(ua)cu(m)q(ue) nec(essi)tate cum
oportuit diuin(um) co(n)siliu(m) q(ue)re(re) et accipe(re) tunc audire poteris q(ui)d
sit nec(essariu)m vel utile. Hos tres nouissimos speculatio(nu)m modos familiares
sibi. Inde m(ih)i loquar ad te. De quo queso loco vel unde. Desup(er) p(ro)piciato-
rio et de medio duor(um) cherubin. Si vult ergo familiar(ite)r sibi diuin(um)
oraculu(m) adscendit homo ad cor altu(m) (et) mente transcendens dictu(m) illud
p(ro)piciatoriu(m) teneat duor(um) illor(um) cherubin mediu(m) ut p(er) triu(m) contemplatio-
genus adscendat. Ad quem et sextu(m). Certe quasi sup(er) p(ro)piciatoriu(m) eleuata mens
in medio duor(um) cherubin sistitur cu(m) contemplatiua anima nouissime
corporale(m) vniuersitatem sp(irit)ualem creatura(m) sublimi co(n)sideratio(n)e transcendens
in summe unitatis et trinitatis admiratio(n)e suspendit(ur). Quasi p(er)sup(er)
p(ro)piciatoriu(m) in hijs admirationis speculatio(n)i(bus) erigimur cu(m) p(er)sonalis
nature inspectione diuine imaginis co(n)sideratio(n)e ad diuinitatis agni-
tione(m) aliquando p(ro)mouem(ur). Quasi int(er) p(ro)piciatoriu(m) (et) duos cherubin
medij discurrimus cu(m) co(m)municat trium nouissimar(um) speculatio(n)u(m)
collatio(n)e ad singular(u)m p(er)fectionem plenius p(ro)ficimus. Debem(us) itaq(ue)
int(er) hec tria spectaculor(um) gen(er)a libent(er) discurre(re) (et) p(ro) summe trinitatis et
vnitatis gl(or)iam speculanda(m) p(ro)fundius penetrare. Si illud q(uo)d decorat
creature dignitate(m) s(ed) illud q(uo)d creatoris significatio(n)e vel claritate co-
nouim(us) libent(er) recitam(us) frequent(er) in co(n)sideratio(n)e et admiratio(n)e addu-
cim(us) meditabit(ur) (et) illa circa eadem spectaculor(um) gen(er)a [illegible] reue-
latione agnosce(re) que circa uisibilia potuimus intellige(re). Hoc est q(uo)d
tibi p(ro)mittit(ur) cu(m) d(icitu)r Inde loquar ad te. Pensa ergo quam sit utile
fidei n(ost)re sacramenta sepe retractare (et) in frequenti memoria h(abe)re cu(m)
quib(us) eiusmodi studio diuinar(um) reuelatio(n)um frequentiam potimu(r) op-
time. Si igitur illa que de p(er)sonar(um) trinitate (et) subst(anti)e unitate ideo
credimus p(er) mentis excessu(m) videat (et) pura p(er)spicacitate intellige-
ncia capere nequim(us) nichilominus tu ea que iuxta catholica traditione
accepimus fide tenemus p(ro)ut nobis possibile est in frequente co(n)sideratio(n)e
adducimus ut ex huiusmodi studio diuinar(um) reuelatio(n)um copiam
p(ro)mereri possimus. Puto siquidem q(uo)d diuinar(um) reuelatio(n)um consolatio
no(n) erit p(er)egrina eis qui diuinor(um) sacramentor(um) archana fidei
oculo tam frequent(er) quam libent(er) aspiciunt. Quanto magis illis
in p(ro)ximo familiaris erit qui ea intelligentie oculo assidue
contemplando (et) p(er) mentis excessu(m) sepe videndo desiderio suo satis-
facere no(n) possunt. Cuius igitur moysi officiu(m) gerit qui cura(m) pas-
toralem suscepit eundem(que) ex d(omi)nico p(re)cepto incumbit [illegible]
de domo frequentius exire (et) p(ro)cul solitudinis trahere interius [illegible]
missionis intrare. Et utique in p(ro)pa illa tria contemplatio(n)u(m) gen(er)a

libro notatum transferri ut possit semper dignius inveniri qui digne dicta-
tum est sua quam est ipsi ignorantia quos operis sunt eodem oraculo
instructi et super quoque merito certificati. Si igitur agnoscere cupis
eum in spiritu de omnia que sit voluntas dei beneplacens atque perfecta esto
fac primum et primo adnovissima ista tria spectantibus genera primum
exercitatio multo melius fortasse permissionis illius veritatem probare

¶ Vis scire quid sit voluntas dei

Incipit. Loquar autem Quomodo in omni contemplationis genere contingat contemplantis mentem excedere

¶ Capitulum xxxi

Quam sit autem familiaris et quasi proprium videatur duobus
novissimis contemplationum generibus per mentis excessum videre
legitur autem quatuor primis quam domesticum est et pene velud
singulare sine ulla animi alienatione in contemplationem assurgere pro-
ut ea atque solent modo utroque contingere. Nam radiis que primis
contemplationum generibus subiacent possimus quidem eodem revera
excedere cognoscere et per mentis excessum contemplationis acuto cernere et
prout vovimus et valemus sine excessu cum statu in consideratione adduci.
Et per contemplationem videre quia illa sunt que adnovissima duo pertinet
humane mentis experientia excedunt cum ea iuxta consuetum omnibus
animi statum in consideratione adducat seu quod ut aliquid in huiusmodi perspi-
ciatis et lumpidius cernere possit ipsa mens humana semet
ipsam excedit et in abalienationem transit. Apte quidem eius
prime oportuit Quod autem sicut ea sex contemplationum genera possit
per rationem cum mistico Moysi exemplo tenemus quod non sine ullo
mentis excessu possint in contemplationem adduci ex typico illo
Beseleel opere. Sicut enim Moyses archa et utrumque cherubim
et omnia iungitur unde potuisse montem ascendit nebulam
subintravit. Sic autem Beseleel mistici illius operis opifex
et inventor nec montem nec nebulam
Quid est autem montem subire nisi sic contemplationem suam excedere altu-
ascendere. Quid huiusmodi non montem nubes tunc tegit quam excessu veluti legi-
mus memoria monti recedit. Hoc monte Moyses sex diebus
montem et in septimo demum de medio nubis adduci collegimus.

¶ In monte subire in septimo

vocatur. Sex diebus ut notum est opera mundi paginam et in septimo
requievimus quam sex ergo dies transfigimus in hoc monte
quam multo labore mutuaque animi industria mensurari sub
limitatis statum ascendimus celitus premanet cum autem quam ad
invenitur quam tota mentis sublevacio menti in oblecta
mentum vertitur et sine ullo labore subitur. Quid (?)
dicam pergitur. Quid est subliminitatis statum tandem aliquem ad
summam animi tranquillitate componitur ut non solum omnem
curam et sollicitudinem deponat immo nuncquam pene humane
possibilitatis metas excedit. Ad colloquium domini Deo vocante
admittitur quam eo omnia in speculatione et revelatione in illam
divinorum iudiciorum abissum intromittitur. Nunc cum nec-
nube Moyses ingreditur quam humana mens libera divini

by

infinita immensitate absorta summa sui oblivione sopitur ita ut
imitari valeas et iuste mirari debeas quo illi concordet nubes cum
igne. nubes ignorantie cum igne illuminationis intelligentie, ignorantia
et oblivio notorum exteriorum cum revelatione et intelligentia prius ignotorum
et eousque interiorum. Nam uno eodemque tempore humana intellige-
ntia et ad divina illuminatur et ad humana illuminata obnubilatur.
Sic sublevati animi pre obnubilatione et illuminatione propheta pro-
vidus illud comprehendit cum dicat In pace in idipsum dormiam et re-
quiescam. Pariter anima pariter et mens cum supra semetipsam ducta
humane passibilitatis molestias dum non sentit in hac parte obdor-
mit cum ad summam tranquillitatem consopita quod prius sobria cogitatione
consueverat ei in oblivionem venit. Qui enim dormit que circa ipsum
sunt immo et semetipsum dum non novit. Recte ergo per soporem
mentis alienatio exprimitur per quam ab affectibus absentatur et
quasi per somnium acceptum arcibus humanis divinarum rerum con-
templatione peregrinatur et tunc quidem in idipsum obdormit cum in eo
per contemplationem et admirationem requiescat cum unum idemque est omne quod
est qui solus vere dicere potest Ego sum qui sum. Quod igitur Moy-
ses designat per septimum diem hoc David apertius nominat pacem.
Et quod apud illum est ingredi medium nebule hoc apud istum
est obdormire. Et quod unus requiescit in idipsum hoc est quod alius vo-
catus accedit et moratur apud Deum. Quasi ad Moysi itaque similitudinem
montis verticem ascendens medium nebule ingreditur et archam ia-
m designatamque cherubim Deo revelante videt et contemplatur
qui per mentis sublevationem et alienationem quasi in sublimia raptus ad
illa que descripsimus contemplationum genera admirationis in spiritu promovetur.
Moysi utique dictum est Vide ut omnia facias sicut tibi in monte monstrata
sunt. Et ei adhuc monstrata sunt omnia. Ergo non solum cherubim sed etiam
archa. Hoc est quod supra iam dixi quia ad hoc contemplationum genus
pertinentia possunt Deo revelante per mentis excessum videri. Licet vobis
sciret ope nichilominus ut premisi quia quedam horum absque ullo mentis ex-
cessu possint et solent in contemplatione adduci. Quid enim queso
est archam fabricare, vectes inserere, coronam augere, propitiatorium tegere,
cherubim adiungere, nisi gradatim quidem in ista contemplationum
genera crescere compar et multo studio atque labore alia post alia
addiscere et in usum adducere et tandem aliquod opus consummare et
absolutum in omnibus perfectum etc. Et ut de archa taceam quid vel
de ipsis cherubim dicam numquid ut eos formaret vel formatos in-
de legitur vel montem ascendisse vel nubem intrasse. Sed et
manifeste datur intelligi quia et illa novissima duo contemplationum
genera quibus quasi primum ac videtur per mentis excessum exerceri
solent cum quedam in ea humane comprehensibilitatis metas conspi-
ceri omnia contemplationum genera possunt uno utroque fieri et modo per
mentis excessum modo sine aliquo mentis excessu solent exerceri.

Quod excedendi donum alii fortuitum habent alii iam quasi [illegible]
possident. etc.

In pace in idipsum

Pariter dormit mens et anima

In idipsum dormit

Per soporem

Quod obdormit anima in idipsum

Deum

etc

Horum autem qui in suis contemplationibus supra semetipsos ducuntur et usque ad mentis excessum rapiuntur, alii hoc expectant et accipiunt usque adhuc sola vocante gratia, alii vero ut hoc possint sibi comparant cum gratie tamen cooperatione, cum magna animi industria. Et illi quidem hoc donum quasi fortuitum habent, isti non tamen velud ex virtute possident. Quasi fortuitum cuique est quod quis vult vel putat, velit nullo modo potest. Velud fortuitum igitur habent qui in hoc nichil ex propria industria valent, sed solum vocantis gratie favorem expectant. Isti autem non velud ex virtute cum summi gratie efficaciam habere dicendi sunt qui cum magna iam parte id possunt cum volunt. Horum vero signum habemus in Moyse, alterum autem in Aaron sacerdote. Quid enim? Cum Moyses in montem [illegible] archam videre meruit sola vocantis Dei gratia, sine illa ut eam pro arbitrio videret in sua omnino potestate non habuit. Aaron autem cum magna parte in potestate habebat quotiens idipsum ordo vel ratio postulabat in sancta sanctorum intrare et intra ipsum velum archam Dei videre. Satis utique constat quod sancta sanctorum in tabernaculo federis tenebat intimum et secretissimum locum. Sicut ergo per verticem montis intelligimus mentis summum, sic per sancta sanctorum intelligimus humane mentis intimum. Sed in humano pectore animo idem est summum quod intimum et intimum quod summum. Per utrumque intelligimus verticem montis et arcanum tabernaculi federis. Idem est igitur montis verticem vel intimum tabernaculum subire quod summum et intimum mentis summum ascendere, apprehendere et tenere. Primum namque tabernaculum illum [illegible] volumus intelligi corporalem animum statum; per primum nos intelligimus illum [illegible] prius ad modum noverunt, qui fit per mentis excessum, ad illum maxime pertinet sensus corporalis, ad ipsum non sensus intellectualis in illo sive speculum [illegible] invisibilia nostra in isto contemplamur invisibilia divina [illegible] utrumque densum oblivionis velum [illegible] ante paucos [illegible] dividit metipsos in divinorum contemplationem rapimur [illegible] supra sive infra nos solum corpus que extra sunt nos velum et quod in nobis [illegible] primo nos cum reversi ab illo sublimitatis statu ad nosmetipsos redimus illa [illegible] primus supra nosmetipsos vidimus in ea claritate vel virtute qua prius [illegible] aliquid in memoria teneamus et quasi per medium velum et velud in medio nebule videamus nec modum quidem videndi nec qualitatem visionis comprehendere vel recordari sufficimus. Et mirum in modum reminiscentes non reminiscimur dum videntes non pervidemus et aspicientes non perspicimus et intendentes non penetramus. Videtis certe quia humana mens sive in illud intimum archanorum secretarium intrat sive de illo reditum [illegible] utrumque est velum intrare et se intra velum ingerere. Sed quamvis [illegible] respiciat et illud quod Moyses gerebat et illud quod Aaron actitabat differt tamen in hoc maxime quod uterque agebat quia ille ad alienum solummodo beneplaciti in hoc horum respiciebat, iste quasi professio suscepit et [illegible] propria voluntate gerebat. Sed ut Aaron [illegible] et [illegible] velum intrare cum vellet et oporteret, pontificalem sibi ornatum et habitum tanti officii idoneum competenter atque possidebat. Quid autem

Fortuitum cuique est.

Vertex montis

Sancta sanctorum

Tabernaculum

[illegible]

et [illegible]

[illegible]

Pontificalis habitus

est typum in id officii idoneum. Sic in sola intuitu mira compage perspicere possit ejusmodi gratiae officium usu sic oportet ante nos in solo pontificali ornatu vel certe cum aromatica simul obumbratione. Nisi divino praecepto incedat qui vult ad interiora velaminis penetrare ut intus ex visionis suae hora tanta caelestium desideriorum exultatione esse valeat quatenus ei in conspectu veniat et ore quae principaliter requirit quibus de...libus sponsis ornatu placere potest aut forte aut certe est Moysen et Aaron montis relinquere et Aaron ante ingressum tabernaculi totum typum deponere. Item ante Moysen cum senioribus ipsi in monte ascendere et Aaron cum pontificali ornatu in introitu tabernaculi intrare. Licet forte aliud et aliud est illum senioribus in ascensu montis relictis cum solo Iosue ulteriora montis apprehendere et ipsum cum aromatibus incensu in sancta sanctorum procedere. Et idem in caliginem sit illum se in nebulam ipsum se intra velum ingerere ut hoc solum inter utrumque actum quantum ad misticam traditionem differat quod unus ex sola divina vocatione alter ex propria deliberatione ad secretum illud divinae revelationis aliquando subintrat.

Quot tribus modis ingratiam contemplationis perficimus.

Quibus modis soleat omnis contemplatio contingere: mentis videlicet dilatatione, mentis sublevatione, mentis alienatione.

De mentis dilatatione quibus modis assurgere soleat et crescere.

De mentis sublevatione quibus soleat gradibus assurgere.

Quod triplici de causa fieri soleat humanae mentis excessus devotionis.

Quod primus excedendi modus surgit ex magnitudine.

Quod primus excedendi modus qui fiat ex sola fervoris desiderii experientia.

Quod primus excedendi modus qui fiat cum ex ejusmodi devotione quam ex admiratione sibi divina revelatione.

Quod secundus excedendi modus qui ex sola admiratione incipit et in ferventissimum devotionis desiderium desinit.

Quod tertius excedendi modus qui ex sola admiratione incipiat et in eodem terminet. ... praeveniat

Quod in secundo excedendi modo quod divina revelatio ... meditationem.

Quod in tertio excedendi modo divina revelatio quod etiam ... veniunt meditationem praeveniunt.

Quod tertius excedendi modus fieri soleat ex magnitudine jucunditatis.

Quod quibus mentis excessus humanae industriae vel menti modum excedat.

Quod in tertio maxime excedendi modo totum ex divino pendet beneficio ... possit.

Si adhuc tertium ejusmodi gratiae gradum perficit inde maxime admirari.

Quod maxime soleat valere admonitionem ejusmodi gratiae.

Quibus gradibus crescat humanae mentis excessus.

M odis autem tribus in gratiam contemplationis perficimus.
aliquando ex sola gratia, aliquando ex adjuncta industria, aliquando ex aliena doctrina. Horum trium in tribus Moyse videlicet Beseleel et Aaron typum vel exemplum habemus si eorum gesta consulimus. Moyses arcam in monte et in nube sine ullo industriae labore ex sola Domini revelatione videt. Beseleel quidem patriis proprio labore formatam. Aaron vero arcam aliena jam opere formatam videre consuevit. In Moyse ... arcam Dei sine aliqua humana industria videmus cum ex sola divina revelatione radium contemplationis accipimus. In Beseleel quam ... indipiscimur ex proprio opere perficimus cum in eandem gratiam nostro studio et labore arcam comparamus. Tunc autem ut arcam Domini vide... possimus quasi ex aliena opere accipimus quam ex aliena traditione ejusmodi gratiae usum assumimus. In quo de in ... opere ... nam sic accipi volumus quam ... dicimus.

[Marginal notes:] ... in ... quandam ...; ... ; tribus modis perficimus gratiam contemplationis: ex sola gratia, ex adjuncta industria, ex aliena doctrina.

sine gratie cooperatione aliquid omnino possimus cum quicquid nostra industria non
sit nisi ex gratia. Sed aliud est contemplationis gratiam divinitus percipere atque ad
eiusmodi donum aliquid quidem cooperatione proprio conatu comparare. Tribus itaque
modis hanc gratiam optinemus. Et modo quidem ex divina inspiratione
modo ex propria conatione modo aut ex aliena traditione. Illud vero notandum
quod quidam adhuc gratiam propria industria et sine alienius doctrine ma-
gisterio promoventur qui tamen in suis contemplationibus usque ad mentis excessum
nullo modo rapiuntur. Quidam autem eandem gratiam ex aliena tra-
ditione magis quam proprio mentis acumine proficiunt qui tamen
in suis contemplationibus sepe usque ad mentis excessum assurgunt. Hinc
est quod Beseleel archam quidem fabricasse non tamen ad illam in-
trasse legitur. Aaron vero ad archam aliena manu operatione fabricatam
et intra velum collocatam semel intrasse non dubitatur. Ecce
nos in hoc opere quasi Beseleel officium suscepimus qui te ad contemplationis
studium instruimus vadis et qui in arche operatione desudare incipis
longe tamen in hac gratia proficies si ex his que audis adiutus
nunc proficias usque ad mentis excessum pervenire(?) valeamus et adiutus
parvulo laboramus et iuxta communem usum comprehendimus. Sed illud quod quasi in pre-
assignamus de profundis per mentis excessum comprehendimus et
intra velum intro(?) Nonnulli quoque quod quidem ea que per mentis excessum perspicere et quasi
contemplantur ad semetipsos reversi iuxta commune animi statum
nullo modo capere vel recolligere possunt. Hinc est quod Nabugodonosor
somnium vidit sed excussus a somno visum somnii memoriam revocare non potuit. Alii quod per excessum viderunt
modum facile retinent. Alii ut hoc possunt multo labore se-
quuntur. Hinc est quod rex pharao somnium vidit. Rex post-
ea autem Nabugodonosor amissum somnium visum reti-
nuit. Et Moysi quidem archa dei per vidua(?) revelatione est
in monte ostensa. Postmodum aut in valle familiariter nota
et frequenter visitata. Alii et quod rarum et velud fortuitum habent
in suis videlicet contemplationibus mente excedere incipiunt aliquando
familiare. Hinc est quod Moyses archam dei intra velum
familiariter tandem intravit quam absolute dei vocatione et
revelatione primo per nubem inde accepit. Multa sunt in istis alia
sacramenta que modo nec possunt nec debent tractari principaliter.

Quibus modis soleat omnis contemplacio contingere: mentis videlicet dilatatione, mentis sublevatione, mentis alienatione.

Tribus autem modis ut michi videtur contemplationis qualitas
variatur. Modo enim agitur mentis dilatatione, modo
mentis sublevatione, aliquando mentis alienatione. Mentis di-
latatio est quando animi acies latius expanditur et vehementius
acuitur, modum tamen humane industrie nullatenus supergreditur.
Mentis sublevatio est quando intelligentie vivacitas divinitus irra-
diata humane industrie metas transcendit, nec tamen in mentis
alienationem transit ita ut supra se sit quod videat et tamen a consuetis
penitus non recedat. Mentis alienatio est quando presentium memoria

Marginal notes: Industria nostra; Nabugodonosor; Rex pharao; Capitulum 2; Dilatatio mentis; Mentis sublevatio; Mentis alienatio

Contemplationis tres modi:
- Mentis dilatatio: ex propria industria — acie; expansione; attentione
- Mentis sublevatio: ex propria sublevatione — supra; supra industriam; in ...
- Mentis alienatio: quando supra humanum transit per excessum — admirationis; exultationis; devotionis

menti excidit et in peregrinum quendam et humane industrie invium animi sta-
tum divine operationis transfiguratione transit. Hos tres contemplationis modos
experiuntur qui usque ad summam eiusmodi gratie arcem sublevari merentur.
Primus surgit ex industria humana, tertius ex sola gratia divina, medius autem
ex utriusque permixtione humane videlicet industrie et gratie divine. In primo gradu
quasi archam nostro labore fabricamus cum contemplandi artem nostro studio et
industria comparamus. In secundo gradu archa supportatur humeris sublevatur
et quasi precedentis nubis vestigia sequitur cum industria satagente et revelatio-
nis gratia cooperante et quasi permixte contemplationis radius dilatatur. In tertio gra-
du archa in sancta sanctorum infertur et quasi intra velum collocatur cum contemplatis
acumine ad intimum mentis sinum colligitur et abstracta memoria oblivi-
onis et alienationis velo secluditur. Primus itaque gradus pertinet ad arche fa-
bricationem, secundus ad arche erectionem, tertius ad eiusdem introductionem velut abduc-
tionem. De primo illud recte intelligitur quod ad Abraham adhuc dicitur: Leva oculos tuos
et vide a loco in quo nunc es ad aquilonem et ad meridiem, ad orientem et occidentem,
omnem terram quam conspicis tibi dabo. De secundo illud recte intelligitur quod in Deutero-
nomio scribitur: Ascendit Moyses de campestribus Moab super montem Nebo in vertice
Phasga contra Iericho, ostenditque ei Dominus omnem terram Galaad usque Dan. Ad tertium
autem respicit quod Dominus transfigurationis sue testes in montem excelsum nube
lucida ductos obnubilavit. Et sicut supra iam dictum est quod Moyses precedentem
nebule adhuc accessit. Et in primo quidem Abraham nec iubetur montem
ascendere nec ei legitur ibi Dominus aliquid ostendisse, sed loco in quo erat iubetur
oculos suos levare, terram quam accepturus erat conspicere. Nulla mentio as-
censionis vel ostensionis ibi legitur, in quibus vel sublevate mentis exaltatio
vel divine revelationis demonstratio designetur. A loco in quo sumus vel esse con-
suevimus oculos nostros levamus, cum in contemplatione nostre speculationis commune
et consuetum animi statum non deserimus. Humane possibilitatis nostre magni-
tudine considerans, locus est in quo iam per intelligentiam summe capacitatis accipiende ampli-
tudinem aliquam pertingere possumus. Contemplationis nostre aciem longe ante
providemus ... in ipsis ... nimium quam humanam industriam exce-
dere videatur, sed et recte ad primum illum contemplandi gradum accommodatur.
Sed quod Moyses iubetur montem ascendere, quod Dominus dicitur illi terram promissionis
ostendisse, attende quam expresse videatur secundum contemplandi gradum
designare. Quid est illa Moysi montana ascensio nisi humane mentis
supra humane possibilitatis planum quedam in superna elevatio? Quid
est divina illa ostensio nisi intime inspirationis infusa illuminatio? Quid autem
promissionis terram demonstrat, proprie future retributionis plenitudinem
... illustrationis revelatione cognosce. Eiusmodi contemplationis
... humane industrie quod Moyses in montana ascendit, quod Dominus ei terram promissionis ostendit, hoc
... divine gratie ... et hoc scripture testimonium
... gradum respicere se innuit. Quod autem Moyses in
montem ascendens ... precedentem nebule legitur accessisse, quo ad
tertium contemplandi modum vel gradum respiciat, possumus dictis su-
perioribus colligere. Quid enim est ad divine revelationis accessum nebula
... nisi mente excedere et per oblivionis nebulam quasi memoria mentem colligere
... obnubilatum? Ad idem respicit quod discipulos opprimit
et obnubilatos illuminat, quia itaque et eadem nubes et illuminat et obnubilat.
Hiis itaque tribus modis omnis contemplationis species contingere, mentis
dilatatione, mentis sublevatione, mentis alienatione. Leva, inquit, oculos

montana ascensio

et divina ostensio

tinas et inde. Capitulum de illo contemplationis genere quod fit mentis dilatatione. Qui
sunt isti qui ut nubes volant. Capitulum de mentis sublevatione. Ego dixi in ex-
cessu meo omnis homo mendax. Capitulum de mentis alienatione. De mentis dilatatione quibus modis soleat accrescere

Ille autem contemplationis modus qui fit mentis dilatatione
tribus solet gradibus excrescere: arte, exercitatione, attentione. Ars est cum nobis ad
aliquid noviter comparandum quo aliquid agendi sit nacta habitudine
sive sagaci investigatione addiscimus. Exercitatio est cum id quidem quod arte perce-
pimus in usum adducimus et in eiusmodi officii exercitatione nosipsos promp-
tos et expeditos efficimus. Attentio est cum studio quod exercemus summa di-
ligentia insistimus. Primum itaque est cuiuslibet disciplinae artem comparare,
secundum in usum adducere, tertium in id ad quod eruditi et exercitati sumus cum summa
maturitate insistere. His itaque tribus ut dictum est gradibus sinus mentis dilata-
tur et ad omnem eruditionem vel disciplinam capacior efficitur. Certe quanto
amplius quanto sinus aliqua eruditio tanto ad ampliora et profundiora ad
capienda copiosius dilatatur. Sed et illud quidem nichilominus constare
videtur quod quaelibet disciplina eruditione percepta usu et exercitatione
roborata dilatatur atque perficitur. Item quid est quod uno eodemque stu-
dio in quo eruditi et exercitati sumus modo tenuius modo magis proficimus
nisi quod pro modo attentionis crescit dilatatio et perfectio mentis.
Primus ergo gradus est artis ipsius perceptio. Secundus eiusdem frequens
exercitatio. Tertius ipsius exercitii diligens et studiosa intentio. Hos in
itaque dilatationis suae gradus mens humana admonetur cum ei per prophetam
dicitur: Statue tibi speculam, pone tibi amaritudines, dirige cor tuum in viam
directam in qua ambulasti. Item audis cum legis: Super custodiam meam
stabo et figam gradum super munitionem et contemplabor. Quid dicitur
mittere et considerare vehementer. Tertio est illud: Transite ad insulas Cethim et videte et mittite
nisi contemplandi scientiam comparare. Quid est autem speculam statuere
in longinqua intueri et usque ad summum in omnem partem dilatare. Hoc enim speculam erigimus ut
Recte itaque illa mentis dilatatio in hiis verbis designatur. Possimus
locis specula erigitur et eiusmodi studii scientia comparatur. Quid contemp-
lacionis super custodiam stare et gradum figere nisi speculandi scientiam usu firmare.
Nemo enim nunquam vocat hoc aliud dicat custodiam
seu privatam custodiam speculas solemus erigere. In publicam enim
possimus munitionem pericula longe ante previderi. Sic et nos ut
templationis gratiam quam spiritualem speculam erigimus ut temptationis
insidias prevenire possimus. Aliud est autem speculam statuere vel
ascendere atque aliud est in ipsa stare seu etiam gradum figere. Illud est
disciplinae comparare, istud disciplinae exercere. Quod autem vehementer
iubemur quis quaeso non videat. Quod adtenuiter illam dilatationis
me non pertineat. Succedat mittere et considerare vehementer. Et
recte quod hoc dicitur atque percipitur quia vehementia considerationis et
attentionis crescit et dilatatur capacitas mentis. In hiis itaque perficiendi
diligenter insistis ad magnam perfectionem. Perfectam magis
et dilatabilis atque in hiis mentis dilatatio fit non minor delectatio.
De mentis sublevatione quibus gradibus soleat assurgere

b intelligentia humana illustrata divinitus sublevatur — supra scientiam / supra industriam / supra naturam

Capitulum iiii

Supra scientiam quando mens sublevatur

Nichilominus autem ille contemplandi modus qui mentis sublevatione agitur tribus gradibus accrescit. Intelligentia namque humana divinitus inspirata et illo celesti lumine irradiata aliquando sublevatur supra scientiam, aliquando supra industriam, aliquando etiam supra naturam. Supra scientiam mentis sublevatio ascendit quando quilibet vir tale aliquid ex divina revelatione cognoscit quod modum proprie scientie vel intelligentie excedit. Supra industriam mentis sublevatio erigitur quando ad illud humana intelligentia divinitus illuminatur ad quod nulla sua scientia sufficit nec ulla quamvis [illegible] nec ulla sua scientia sufficit, nec ulla quamvis industria comparare valet. Supra naturam mentis sinus dilatatur quando humana intelligentia divina inspiratione afflata non omnino humane qualitatis totius humane nature modum industrie que metas transgreditur. Supra scientiam speculationis animus elevatur cum completur quod dicitur: Accedet homo ad cor altum et exaltabitur Deus. Tunc quidem Deus in conspectu sublevate mentis exaltatur quando Deo revelante et aliquid de divine maiestatis celsitudine ostenditur quod externis humane scientie modum excedere iudicatur. Tanta namque illa celsitudo que in seipso quo crescere nequaquam valeat non sic sentitur in nostra cognitione crescere et contemplationis nostre aspectibus sublimior apparere valet. Supra mentis autem industriam mens sublevata attollitur quando impletur quod dicitur: Expandit alas suas et assumpsit eos atque portavit in humeris suis. Certe non est industrie humane [illegible] tegere quo nec non possumus supportari cum alis ferri possimus. Supra industriam itaque non autem supra naturam videtur et pariter hic. Supra industrie itaque sue metas contemplativus animus ascendit quando divina dignatio contemplantium suorum manifestatione et quasi alarum suarum expansione vel sublevatione ipsius speculationis mentis fastigium eum attollit quo nulla unquam sua industria nec pervenit. Illa mentis sublevatio humane prorsus nature ut videtur modum transcendit ad quam prophete suspirant cum dixit: Quis mihi dabit pennas sicut columbe et volabo et requiescam. Ad hanc respirat quod dominus per prophetam promittit: Qui confidunt in Domino mutabunt fortitudinem, assument pennas ut aquile. Supra humanam naturam est [illegible] altitudinis pennas has et [illegible] nolite. Quis est autem pennas quas contra naturam accipere nisi virum quendam contemplationis efficaciam ex virtute possidet quo possit cum voluerit [illegible] sic ardua et omni humane industrie [illegible] hec penna penetrare. Pennata itaque aquila vocatur et ex [illegible] quando gratie munere industrie divinitus accepto humane conditionis metas contemplationis volatu transcendimus. Hunc autem genus prophete si [illegible] fuit sine [illegible] enim supra humanam naturam est inde despectus quod [illegible] est inde despectus quod non est inde alienum cordis secretis quod nulli sensui subiectum est, inde dedimus quod supra sensum est. Restat adhuc illud querere quibus modis talis solet humane mentis excessus accidere vel quibus et solet gradibus consurgere.

Capitulum 5

In mentis alienationem abducimur — per magnitudinem devotionis / per magnitudinem admirationis / per magnitudinem exultationis

[illegible] tripliciter ex causa fieri soleat humane mentis excessus

Tribus autem modis ut michi videtur in mentis alienationem adducimur: nam modo pre magnitudine devotionis, modo pre magnitudine admirationis, modo vero pre magnitudine exultationis fit ut semetipsam mens omnino non capiat et supra semetipsam elevata in alienationem transeat.

modi tres magni excessus qui habent
2 ipsi fiunt in hac magnitudine excessus quia
tangunt excessus mentis ut dicitur

Magnitudine devotionis mens humana supra semetipsam mens elevatur quando tanto celestis desiderii igne succenditur ut amoris intimi flamma ultra humanum modum excrescat quod animam humanam ad cere similitudinem liquefactam a pristino statu penitus resolvat et ad instar fumi attenuatam in superna elevet et ad summa emittat. Magnitudine admirationis anima humana supra semetipsam ducitur quando divino lumine irradiata et in summe pulchritudinis admiratione suspensa tam vehementi stupore concutitur ut a suo statu funditus excutiatur et in modum fulguris coruscantis quanto profundius per despectum sui in vise pulchritudinis respectu in ima deicitur tanto sublimius tanto celerius per summorum desiderium reverberata et supra semetipsam rapta in sublimia elevatur. Magnitudine iocunditatis et exultationis mens hominis a semetipsa alienatur quando intima illa interne suavitatis habundantia potata immo plene inebriata quid sit quid fuerit penitus obliviscitur et in abalienationis excessum transducitur et in supermundanum quendam affectum sub quodam mire felicitatis statu rapta transformatur. Quamdiu igitur huiusmodi excessus in nobis incognitus manent sentimus quid aliud quam quod superius locuti sumus de nobis sentire debemus nisi quia minus diligimus nisi quod minus diligimus. Si enim quisquis es plene perfecteque diligeres forte dilectionis tue immensitas estuantis desiderii anxietas in eminentiori te raperet excessus quales tibi superius compte descripsimus. Tu sane si divina dilectione plene dignus extitisses si tanta dignatione te idoneum exhiberes forte tanta luminis claritate sui intelligentie tue oculos irradiaret tanta intime dulcedinis sue suavitate cordis tui desiderium inebriaret que teipsum supra temetipsum raperet et per mentis excessum in superna elevaret. Hos autem tres anagogicos excessionis modos eo quo hic illos ordine posuimus invenire possumus descriptos in cantica canticorum ut arbitramur insinuamus. De primo quidem recte illud intelligitur quod dicitur Que est ista que ascendit per desertum sicut virgula fumi ex aromatibus mirre et thuris et universi pulveris pigmentarii. De secundo autem recte illud intelligimus quod longe post in eadem cantica legimus Que est ista que progreditur quasi aurora consurgens. Ad tertium autem recte illud accomodatur quod in novissimis legitur Que est ista que ascendit de deserto deliciis affluens innixa super dilectum suum. Et primus quidem excessus modus fit per magnitudinem devotionis

Mult autem melius nosse quam convenienter primum illud ad primum excedendi modum possimus accomodare. Primum itaque mentis excessum ut superius audisti ex desiderii anxietate et magnitudine devotionis fumus aut semper surgit ab igne. Quis autem negget amorem spiritalem ignem esse vere itaque flammet in superna elevatio que ex fervore dilectionis oritur fumo inrallor compat. Quod autem intelligimus per emissionem fumi quasi quo fumus anima insuper na ascendit quando dilectione fervet et in hoc ipsum urgetur sursum ea desiderium superna ascendit quando dilectione fervet et in hoc ipsum urgente ut ergo vir semetipsam rapit. Est autem virgula ut omnes novimus et gracilis et recta ut ergo virgule similitudinem inde trahat ascensio tua sit anxietas sit continuum desiderium tuum et singulis contentione recta. Per autem primitiam earum contitionem profundius rectitudinis omnium intelligimus cordis devotionem. Per universum autem pigmentarii pulverem virtutum omnium consummationem attende quod hec omnia in eandem summam concurrunt que omnia per se facile intelligi possunt. Nam hec satis constat anima quisquis caritate plenius est certa virtutum insignia non habere non potest. Si enim apostolo credit consummatio virtutum est caritas. Illud sane videndum quod anima sancta recte vocatur

quasi summus et per excessum ascendit qui cuius quae in semetipsa invenit seu bonis seu mal-
affectum sunt intellecti spreto desiderium attendit. Maior autem est quantum ad animi intellectum
vi mentis elevatio illa quae fuerit ex gratia fuerit ex contemplatione et intuitione ex sola qua
illa quae fuerit ex sola revelatione vel aliqua inspiratione divina. Ut ergo talis digna
inveniat oportet etiam ab huiusmodi ascensione incipere. Et primo quidem per excessum ascende-
re incipit ut tandem ipsa veluti regula fiat cuius per excessum incipiat. Oportet
ut supra ipsum excessum assurgat. Alioquin mens ipsa in mentis excessum non rapitur
nisi super semetipsam elevetur, nisi semetipsam in imo deserat et seipsam deserendo
excessum faciat, quo excessu in morem fumi magis magisque in sublimia transferatur.

Solet tamen huiusmodi mentis excessus modo fieri ex sola desiderii fervente aestuatione, modo ex huiusmodi aestuatione cum adiuncta sibi divina revelatione. Quam enim spiritalis ille et incorporeus divinae dilectionis ignis eandem vim in spiritalibus non obtineat quam ignis iste corporeus in rebus corporalibus tenere consuevit. Scimus nonnumquam quod ignis iste corporeus in vasis cuiusvis modico liquore perfusis operari solet. Et primo quidem ipsum liquorem ab imo excitat, postea non nunc intrat, nunc in illam partem, nunc sursum, nunc deorsum iactare, et paulatim quidem ad superiora attollere totumque vas ebullitionis motu usque ad summum replere, tandem autem supra ipsum attollere et violentia quadam interiora evacuare. Sic sane animus humanus divino igne succensus ut saepe in seipso contra semetipsum fervens et fervens aestuans et spumans, sibi ipsi irascens, seipsum despiciens, de ipso vehementer indignans, seipsum vehementer conculcans, summis inhians et super mundana gestiens, et dum huiusmodi aestu divinus videtur, inferius quod iactatur, dum pristinos contemptus ab infimis repellit et per superiorum desiderium ad superiora tendit, fit saepe ut impetu spiritus impellente desiderio extra semetipsum et supra semetipsum erectus, sui quidem penitus oblitus et in extasim sublevatus totus in superiora rapiatur. Huiusmodi modum caelestis desiderii crebro vehementer exaestuat, tam humanum divino amore fundatum super semetipsam levatur. Et sicut superiori exemplo probare possumus quibus pigmentarii pulvis aromaticus igni iniectus in quantum [illegible] flamma non consumitur, per tenuem quidem in potentiam fumigabundam exhalationem provolat, ardor in superna emittit. Videns obsecro quo natura [illegible] vel scriptura consulta bonum [illegible] ex sensu patris locutum concordia ex solo itaque fervente desiderii aestu fieri valeat et solet divinitus inflammatae mentis excessus quemadmodum superius [illegible] sumus.

Fit et aliquando huiusmodi mentis alienatio cordibus sibi in vicem humanae aestuante animo desiderio aliunde invocans aliquo divinae revelationis spectaculo ex composito primo abstrahi [illegible] excessum colligere possumus de quo superius aliqua locuti sumus. Unde enim de quo ait scriptura: Apparuit autem ei dominus sedenti in convalle Mambre sedenti in hostio tabernaculi sui in ipso fervore diei. Cumque elevasset oculos apparuerunt ei tres viri stantes prope eum. Quos cum vidisset occurrit in occursum eorum de hostio tabernaculi sui. Sic per tabernaculum [illegible]

(Margin, red:) Quomodo primus excedendi modus [illegible] fiat ex sola fervente desiderii aestuatione.

(Margin, red:) Quomodo per [illegible] excedendi modus quandoque fit ex aestuatione [illegible] cum ea sibi adiuncta divina revelatione.

(Left margin notes:) [illegible] · Ignis spiritualis · Ignis corporis [illegible] · [illegible] comparatur · Fit [illegible] · [illegible] tabernaculi [illegible]

mentis spiritalem intelligimus. quid est enim mentis excessus nisi mentis humane excessus? Duobus itaque modis extra nosmetipsos, sed infra nosmetipsos ducimur. Ita modo extra nosmetipsos sed infra nosmetipsos descendimus, modo extra nosmetipsos sed et super nos metipsos levamur [illegible] a mundana captivitate. Sed sicut est gemina digressio sic utique est gemina reversio. Ab utroque egressu quasi ad visitationem mentis spiritualem redimus quando post negotia mundana vel post celestium contemplationum spectacula ad custodiam morum mores mentis intra oculos reducimus et intima intra nostra discutientes quales ipsi simus studiosa retractatione perscrutamur. De prima reversione illud recte intelligitur quod de prodigo filio in evangelio legitur. quia in se reversus dixit Quanti mercenarii in domo patris mei habundant panibus etc.

De secunda vero reversione melius recte intelligimus quod de apostolo Petro alio loco legimus. Petrus ad se reversus dixit. Nunc scio vere quia misit dominus angelum suum etc. Ecce uterque ad se reversus legitur. sed unde hoc nisi quia a se ipsis prius expulsi videbantur. Nam unus longe a se in longinqua regione ducitur. Alter angelico ducatu super communem humane possibilitatis statum mentis alienatione levatur. In primo itaque excessu descenditur ad ima, in secundo levatur ad summa. In primo a deo elongamur, in secundo deo appropinquamus. Quid ergo est ille excessus per quem domino occurritur nisi humane mentis excessus per quam super semetipsam rapta in divine contemplationis archanum sublevatur. Sic ergo excessionis omnis tam quemcumque citius invenimus. Nam visio que Abrahe apparuit procul dubio eum ad exteriora foris apparitionis aut ea divine [illegible] latere innuitur in eo quod ei dominus apparuisse dicitur in ipso fervore diei sedenti quidem in hostio tabernaculi sui. Videte etc. quia fervor diei fervebat quando ei dominus apparebat. Quid, rogo, est iste fervor diei nisi estuatio ardentis amoris. Amor itaque ille qui tenebras diligit, amor in quo qui lucem odit dici fervor diei non debet. Scimus autem quia qui male agit odit lucem. Qui autem facit veritatem venit ad lucem ut manifestentur opera eius quia in deo facta sunt. Quid itaque aliud est fervor diei nisi fervidus amor vel desiderium vel et fervor boni sub quali fervore patriarcha tunc temporis estuabat. Quem aliquando demum cum ad domesticos suos repellebat et eum in hostio et in otio sedere tunc [illegible] et vacare cogebat ambicte et oblatam absque dubio divine aspirationis auram percipere. desiderium quod sibi est eius afflatu recreare procul ut arbitror quo ille sub quo tunc estuabat fervor illuc eum trahebat. Unde illas tres personas prospicere potuisset quas mox adorandas non dubitaret forte si tunc domesticis suis intendit tabernaculi sui intima teneret non adorandas illas personas minime videre [illegible] et si non vidisset tunc temporis fortassis non cepisset. Duo igitur in uno occurrunt quo excessionis illius occasione prestare videlicet immensitas fervoris et novitas visionis [illegible] similitudinem sepe in mente humana agitur ut dum [illegible] nimio celestis desiderii incendio [illegible]

Duobus modis extra nos ducimur

Tribus modis

De prodigo filio reversio

Reversio Petri

Fervor diei

Plus

et ex divina revelatione videre meruit, vix ad illos thesauros excessus admittitur.

Ca.m x — Haec interim de illo mentis excessu dicta sint, qui surgit ex magnitudine devotionis. Nunc de illo dicendum videtur, qui surgere solet ex magnitudine admirationis.

De quinto excessu mentis qui surgit ex magnitudine admirationis

Nemo est qui nesciat unde sit admiratio. Tunc admiramur praeter spem et supra aestimationem. Novitas itaque visionis et res visu incredibilis adducere solet admirationem mentis, quando aliquid incipit videri quod vix possit credi. Ille igitur mentis excessus qui ex admiratione oritur, attende quam convenienter describebatur in eo quod dicitur: Quae est ista quae progreditur quasi aurora consurgens? Quid est aurora nisi lux nova tenebris permixta? Et unde quaeso admiratio nisi ex inopinato incredibilique spectaculo? Habet itaque ipsa admiratio lucem subitam tenebrisque permixtam: lucem visionis cum [illegible] reliquiis incredulitatis, ambiguitatis [illegible] tenebris, ita ut modo mirabili homo absque dubio videat quod tamen vix valeat credere. Ex ea nominatione, quanto magis miramur tanto diligentius attendimus, et quanto altius perspicimus tanto plenius agnoscimus. Crescit itaque ex admiratione attentio et ex attentione cognitio. Quod itaque velud aurora consurgit, quae ex novitate visionis admiratione paulatim ad incrementa cognitionis proficit. Aurora siquidem paulatim elevatur, elevando dilatatur, dilatando clarificatur, sed miro modo diminuendo incrementum desinit per amotionis sue incrementa ad defectum venit. Et unde accipit ut maior sit, inde ei accidit tandem ut accidit ut omnino non sit. Sic utique humana intelligentia divino lumine irradiata, dum in aliquibus contemplatione suspenditur, dum ex admiratione distenditur, quanto semper ad altiora vel mirabiliora ducitur, tanto amplius, tanto copiosius dilatatur, et unde infimis remotior, inde in semetipsa purior et ad sublimia subtilior evadit. Ex in consuetum sublevatione diu modo humana se ad altiora extendit, dum diu crescendo tandem aliquando humanae capacitatis metas transcendit, fit demum ut a semetipsa penitus deficiat et insuper mundanam quendam transformata affectum tota supra semetipsam transeat. Et sicut matutina lux crescendo desinit non quod esse lux, sed esse lux matutina, ut ipsa aurora iam non sit aurora, ita humana intelligentia ex dilatationis sue magnitudine quandoque accipit ut ipsa iam non sit ipsa, non quidem ut non sit intelligentia, sed ut iam non sit humana, dum miro modo incomparabili mutatione quasi incomprehensibili efficitur plusquam humana, dum in gloria domini spectando in eandem imaginem transformatur a claritate in claritatem tamquam a domini spiritu. Videtis igitur, perpendistis ut arbitror, quam apte quam congrue ille mentis excessus qui ex admirationis magnitudine oritur, ex mistica descriptione designatur in eo quod dicitur: Quae est ista quae progreditur quasi aurora consurgens.

Ca.m x — Notandum sane quod sicut ille superior excessionis modus de quo superius locuti sumus ex devotione surgit, sic e contrario iste secundus de quo loquimur nunc non tam ex devotione incipit quam in ipsam desinit, ubi commune felicitatis desiderio admiratio contemplationis assurgit. Hic ex veritatis revelatione eius

Quomodo hic excessus modus quandoque a sublimi admiratione incipit et infert vehementiam devotionis de secundum modum

Left margin: Admiratio ... / aurora / aurora / lux matutina

q contemplatione animus inflammat. Videte ne forte hec vobis septima mentis in
inat tu eis que supius posuimus ubis subsequens adiungat. Dicto enim Que
est ista que progreditur quasi aurora consurgens. Statim addit pulchra ut luna
electa ut sol. Nemo hec ante se posuit aliaque que possunt ut potius sumus
ubique plena comparatione coaptet vel coaptat nisi quantum puris materie ratio
pro veritatis testimonio postulat. Aurora itaque et luna lucem habent. Sol autem utique
pollet. quid enim sole lucidius quid sole fervencius. Videtis ergo quia illa mentis
ascensio que hoc loco designatur cuius comparatione soli comparant. Videtis quod
quia non inequalem sed eximia quam devotionem designat quamvis absque cla-
ritate veritatis et illustracione incipiat. Sicut enim in illa superiore comminis
devotionis sue fervore mens sepe sublevatur ad summe veritatis contemplacionem. Sic
ista admiranda quadam atque stupenda veritatis contemplacione paulatim primo
[illegible] tandem et inflamatur ad summam devotionem. Consideremus ergo in orbe solis
magnitudine claritatis atque caloris. Aliqua colligimus in hunc mentis sublevatione
ascensionis promocionem. promocionis et consummacionem que quidem quasi ab amore
incipit. et tandem aliquando in se solis splendore [illegible]

et sic comprehendendi modus
que absque admiratione
inchoat et in eodem tenore
perficiat. etc.

Nec tu dubius inflammat secunda mentis excessione
humane promocionis modum per ubique eius
consummacionem quatinus hic videmus in rebus corporalibus quid de rebus invisibilibus
estimare debeamus. Si enim vasa aque solis radio supponas ipsam mox aqua
videbis luminis splendorem accepisse in superiora refundere et claritate quidem absque calore
tum infima levat. Sic mentis sane divine revelationis radios suscipiunt sine
mediante eque omnis ad eandem vim dilectionis pertinent sunt eius bonum omnium
auctor [illegible] sic in nobis bona concedit ut eadem rerum divisione [illegible] modo
temporibus modo personis effectus exhibet. Perpende obsecro ex proposito exemplo
quisquis hec legis vel audis quid ille in nobis divine revelationis claritas luminis
radius efficiat quo humana intelligenciam ex infusionis sue illustracione
supra semetipsam levat. Attende qualiter hec proposita tibi exempli for-
mula sit de quo modo loquimur humane mentis excessum comqualitatis sue
similitudine apponat. Quid est aqua nisi cogitatio humana que semper
ad inferiora labitur nisi sub districtionis magne moderamine cohibeatur aque
in vase collecta cogitatio meditationi intenta et per intentionem dissipata. Aque
collectio cordis meditatio. Cuiusmodi aque solis radius se infundit quando
divina revelatione ditationi [illegible]. Sed tu aqua radium in se superni
luminis accipit fulgorem quamque luminis et ipsa ut dictum est ad superiora
nullo modo ascendere valet. Et tu tanta sit differentia aque et luminis
ei tu que de se luminis radio emittit. Sic michi sic similitudinis im-
primit ut tremula tremulum quieta quietatum. purior puriorem diffusior

diffusionem efficiat. Juxta hanc similitudinem cum inaccessibilis illius eterni luminis
revelatio cor humanum irradiat, humana intelligentia supra semetipsam immo supra
omnem humanum modum et ultra intelligentie rationis divini luminis infusione ad
admirationis relevatione divinis ad summa resilit. ubi nulla ingenii perspicacia, ubi
nulla artis industria humana ratiocinatio ascendere sufficit. Et quo mentem homo
divine claritatis splendor profundius penetrat, eo altius stuporis sui magnitudine
excussa et per extasim sublevata in divinorum archanorum sublimibus sub lumine resul-
tat. Illud autem omnino constare debet, quia quanto plenius atque perfectius ad
intima animus pacis tranquillitatem componere se prevalet, tanto sublimius tanto
tenacius inhiat sub levatione summe lucis per contemplationem inhebet. Et procul dubio
quanto purior ad integritatem, quanto diffusior ad caritatem, tanto perspicacior tanto
perspicacior capacior invenit ad superiorum mundanorum et super celestium contemplationem.

Quomodo in hoc opere diversimode gratia divina revelationis mentem meditationem occurrit

Notandum sane quod talis divine revelationis
splendor quedam premeditate meditationi occurrit.
Nonnumquam ipsam humanam meditationem prevenit, et modo quemcumque adimiat mo-
dum occupat torpentem vel dormientem evigilat. Hinc est quod regina austri regem
Salomonem questionibus pulsat vel propositis enigmatibus, cunctaque ab eo discit que
ille proponebat. Hinc est quod et vinctum Petrum angelus cum luce visitans a corporis
sui sompno excitat et educit. Illud enim loquitur Scriptura de regina austri quod
venit audire Salomonis sapientiam, nisi quod docuit eam Salomon omnia verba que propo-
suerat. Que est ista regina austri et illius talis regionis inhabitatrix et
domina et videndi Salomonis desiderio succensa. que inquam est ista regina nisi
quelibet anima sancta sensibus et appetitibus carnis desideriis cogitationibus et affectionibus
mentis fortiter presidens et summi regis velut veri Salomonis dilectione succensa vel
desiderio vel ardens. Huiusmodi regina summe sapientie regem propositis enig-
matibus et sententiis interrogationibus impetit cum quelibet anima devota de divinis ad
intelligendum premissis investigandis intentus studio vehementer insistit. audiamus quid
quo et illa atque propria industria non sufficit, sepe mentis ordinem supplet propria divina
revelatione cognoscit. Videamus adhuc quid de eadem regina divinus adhuc
sermo proponat [illegible] subinitens dicat. Videns autem regina Saba omnem sapientiam
Salomonis et domum edis quam edificaverat et cibos mense eius et habitacula servorum
et ordinem ministrantium vestesque eorum et holocausta que offerebat in domo domi-
ni, non habebat ultra spiritum. Videns inquit regina Saba. Ecce non inde describi-
tur que prius proponeret et quomodo proponebat. Vide tu quod videlicet et intellige quia
intellexit. Videns ait regina Saba omnem sapientiam Salomonis etc. Ecce quanta
et qualia. Animadverte anime studiose quod divina revelatione cognoscere
vel proponere quam magna, attende quam miranda videndo divinitus cognoverit,
que dum videndo intimum quam mirando tandem pre admirationis magnitudine ad spi-
ritum sui venit defectum. Ecce quo ordine vel processit vel ad que tandem exitum
venit. Prius querit et audit, postea videt et intelligit, tandem autem obstupe-
scit et deficit. Interrogat quod discat, contemplatur quod miretur, stupet quod mente

T4

Regina austri

q d. s. petr. victo

ut mentem excedat. Mentem quoque excedat. Summum est meditationis gradum contem-
plationis excessus. Ecce quibus promotionis gradibus sublevatur animus humanus.
Meditatione perfecta accipitur, assurgit in contemplationem; contemplatione in admirationem,
admiratione in mentis alienationem. Manifesto ut arbitror exemplo iam tenetis
quod ex magnitudine admirationis incidat homo in excessum mentis. Numquid enim
aliud illi fuit spiritum non habere, nisi mentem excedere vel deficere? Et hoc accidit nisi ex nimia
admiratione. Nunc [illegible] modo queso regina ista sine spiritu fuit, nisi quia spiritus
eius a semetipso alienatus fuit. Sed in hoc loco in memoriam redit quod de semet-
ipso alius quidam dicat: Ego Iohannes fui in spiritu. Ecce Iohannes esse se
in spiritu attestatur. Ecce regina austri spiritum non habere asseritur. Numquid ergo ille in
spiritu fuit, illa sine spiritu fuit? Et quis adhuc idoneus. Sed Iohannes in spiritu fuit,
alius [illegible] opponat: utrum sine carne, utrum sine spiritu ibi fuit. Sed quomodo sine
carne in spiritu esse potuit, cum corpus omnino nisi in corporali loco esse non possit?
Si ergo sine spiritu ibi esse creditur, quis dubitat quod spiritus in spiritu erat? Dicat
Numquid autem de regina dictum sumus. [illegible] corpus ex anime remansit quam
spiritum non habere iam cepit? Quis hoc dicat? Quis nisi amens hoc astruere
audeat? Dicamus ergo regine [illegible] tunc temporis sine spiritu fuit, quia sine spiritu vivere omnino
non potuit. Numquid ergo [illegible] spiritus sine spiritu fuit? Dubitat ergo quomodo pater quomodo
potest quoniam modo spiritus sit in spiritu vel spiritus sine spiritu. Omnino unum de Iohanne
creditur, alterum de regina putatur. An forte hoc est spiritum in spiritu esse, et semetipsum
intra semetipsum totum colligere, et ea quo circa carnem seu extra carnem
geruntur minime penitus ignorare? Et spiritum sine spiritu esse, est semetipsum extra
semetipsum et supra semetipsum totum effundere, et que sub ipso vel in ipso fiunt
omnino minime ignorare, et in aliud divinitatis archanum totum intrare. Nonne
in spiritu spiritus tunc recte asseritur, qui exteriorum omnium obliviscitur penitus ignarus
eorum omnium que in corpore corporaliter aguntur, et illa sola intra memoriam vel
intellectum que in spiritu vel circa spiritum actitantur? Cum non recte dicatur spiritus
semetipsum non habere, qui incipit a semetipso deficere et alius esse, insuper in-
quidam et [illegible] humanum statum transire et in mirabili transfiguratione
spiritus ille ab humano [illegible] deficere, ita ut ipse iam non sit ipse eo dun-
taxat tempore quo Deo incipit alius inherere. Qui enim adheret Deo unus
spiritus est. Et psalmista: qui eiusmodi est, deficit in salutare tuum anima mea.
Cuius spiritus itaque est qui summum mentis ascendit et quasi a suo spiritu deficit
quam summum mentis transcendit. Sed hec melius [illegible] eruditoribus aliis plenius
distinguenda relinquamus. Quomodo excedendi modo divina revelatio aliquando
[illegible] in meditatione pervenit.

Illud modo consideremus quod divina revelatio
solet quoque ex meditationis industria provenire et humanum animum
in ista conversionis ex humane libertatis statum subita temptationis [illegible]
tia deiectum non solum ad solitum solitudinis statum erigere verum etiam ultra humane

Marginal notes: quomodo Iohannes in spiritu; sine corpore; quomodo spiritus in spiritu est; quomodo deficit in salutare; quomodo in spiritu est; quomodo spiritus deficit; sine spiritu; Capitulum xiii

possibilitatis metas levare. Sepe namque humana mens post multa certaminum suorum insignia importuna temptationum instantia pulsatur vehementer quod concussa et de illo sublimi securitatis et tranquillitatis sue arce deicitur ne quis de ipsa fortitudine intantum os erigat successus tam instabiles quam manifestet. Hinc est quod beatus petrus apostolorum princeps post quam in summa virtutum miraculorum quasi sublimia tenet. Ligatus includitur. Sed ab angelo visitatur non minus mirabiliter eripitur quam crudeliter prius a crudelitatis ministris trahebatur. Solet autem huiusmodi miracula fieri que solent mentes mentis et se diligentes quemque concomitari. Cum mens nesciat irritamenta voluptatum modo a foris modo ab intus surgere a foris per delectationem ab intus per suggestionem per delectationem incitare per suggestionem in mente. Modo namque sordida titillatione carnis inflammat modo vero feda cogitatione animus sordidatur. Quasi ergo carcerales tenebras intrinsecus cum huius concupiscentie nexibus vincti confusionis mentis caligine declinare volumus non valemus. Sed illa sane mens divine consolationis revelationem meretur que non tam ipsa corporis sui ignavia quam aliene malignitatis perfidia. Has confusionis sue tenebras patitur. Huiusmodi autem sancta anima ad divine legationis adventum eripitur. Cum ordine inspirationis gratia et revelationis luce ab oppressionis sue pondere relevatur. Angelus sane nuntius dei et procul dubio angelus est nuntius nec quilibet sed divinus nuntius per quem divine voluntatis beneplacitum cognoscimus. Nuntius per quem ad celestium cogitationum illuminamur per quem ad eorum desiderium inflammamur. Sed nunc novit nuntius iste celestia sola. Amnon et tecua. Sed qui maiora novit quo minora ignorare possit. Bona sana lego sufficit ad omnia non solum dictanda verum etiam persuadenda in quantum tu voluit ille qui mittit. Vultis audire quale legatum dicit nobis loquens apostolus nuntio ista nisi inspiratio divina. Hic est ille nuntius quem diu quesivimus. Hic est legatus vere potens vere sufficiens animum humanum ad omnem veritatem inducere ad omne divine voluntatis beneplacitum inclinare. Nec ergo mirum si talis nuntius oppressam animam a concupiscentie sue nexibus absolvit qui celestium et eternorum cogitationum pariter et amorem cui voluit et quantum placuit statim infundit. Tales nuntios in sua ereptione expertus fuerat qui dicebat: Misit de celo et liberavit me. Sed forte adhuc quis scire querit quis ille legatus fuit per quem anime sue captivitatem fugavit deus ignorantiam et miseriam sua et expulit. Quam angelus tu lucis veniens divine inspirationis operatio veritatem infundens misericordia veritatem adducens nuntio dextera. Quid est autem deus ignorantiam et miseriam mittere et hominem a sua captivitate eripere nisi misericordie sue operatione veritatem inspirare veritatis quoque inspiratione ad robur virtutis solidare. Et quis unquam animam sue pietate plene eruerit si huius legationis beneficia experiri non meruit. Felix petrus qui non solum meruit ab angelo eripi verum etiam ereptus etiam angelum sequi. Puto quod non omnis qui ab angelo eripitur angelica etiam vestigia comitatur. Lego tamen portas apostolos ab angelo

eductos. illo tamen sopitos. Petrus ab ipso suo ereptore angelo precipit ut ipsum se-
quatur. Quid est quod esse dicimus. Nunquid hec ut putamus angelica vestigia lege-
pus celestia pennata quam aralia iter. Cogita si potes que illa pedes angeli
vel subsequitur Petro seu primo sunt quorum vestigia nec carceralis custodia
nec ferrea porta cohibere vel retardare potuit. Quid hoc non nomine quid hoc
non miru. vere angelicum et hoc plusquam humanum. humane passibilitatis condicio-
ne penitus cont et per omnis impossibilitatis arduum et artum vestigia. Cogita in
si omne non preteritis per que sane opera quotiens oportet facile vestigia lege-
tinus deridamus ad supermundana de visibilibus ad invisibilia de vestigiis ad eterna
tu hic cottidie prompte celi ianuis per contemplationem intrare dicimus et si scitis hic
quomodo et istud premium prius commeare vestigia divina post Petrum senectutis dure
necessitatis natiuis impossibilitatis quam repagulis obstructo et obstinanti. Cogitatis
magna et forte hec cogitando invenies quid de illa ferrea porta sentire debeas
vel affirmare audeas. Nunc tamen si minus sufficit ad ista non quid aliud qui
et quibus forte que porta ferrea per presentem vestigia familiaris et nota
sepe ultro e aperta. Illud sane ut arbitror non impudenter dixim quia longa
super hominem sunt quia longe a semetipso et super semetipsum recessit quia hec
omnia per experientiam didicit. Alioquin non erit mirum per ista nisi reuerteret vel unde
que super primo capitulo dici potuissent si hoc loco dici debuisset. Sed sufficit nobis
quod posuimus quo eius testimonio sufficientem presse. Quo divina quam divina revelatio
soleat meditationis nostre studia preuenire torpentemque animum excitare et sub
semetipso de ictu et super semetipsum quamque levare. Nunc scio vere. Multa sunt

Restat adhuc tertio loco ostendere quo exsultationis ex magnitudine humana mens Tertius contemplandi modus quomodo soleat ex magnitudine iocunditatis.
soleat in extasim rapi et semetipsam excedere. Hic sane excessionis modus
in iam satis convenienter expressus in eo quod ubis que de Canticis canticorum tertio lo-
co posuimus. Que est ista ait que ascendit de deserto deliciis afflu-
ens innixa super dilectum suum. Et deserti nomine intelligitur cor humanum quod cum
iste de deserto ascensus nisi mentis humane excessus. Quasi de deserto humanus
animus ascendit cum super semetipsum mentis alienatione transit. Cum semetipsum
in imo deserens et ad celum usque pertransiens solis divinis se totum per contem-
plationem et devotionem immergit. Sed huius ascensionis causa consequenter adnectitur
in eo quod hoc que ascendit deliciis affluens describitur. Quid est deliciis affl-
luere nisi spiritualium gaudiorum plenitudine habundare. Quid magna est
hec deliciarum affluentia nisi vere et intime suavitatis habundantia celitus
quam data vel ubertimque infusa leticia. Harum deliciarum copia sicut non nimi

ubertimque

Tertium fuit
c. xiiii
exemplum
que de desertum
que de deserto ascensus
que deliciis affluens

gaudium fallaces divitiae nunquam exhibere possunt. Alioquin fallaces non essent. Di-
vitias delicias immo et earum affluentiam vacue exhibent. Nunquam delicias vere
ne dicam affluere vacue dici possunt. quamvis [?] beatum Iob sententiam subscribentibus
et delicias computat. Has sane corporales fallaces quam divitias et impii habere
possunt. quamvis verum tamen gaudium omnino habere non possunt nisi forte mendacem eum
faciamus quem in ipsa veritate contestantem audimus. Non est impiis gaudium
dicit Dominus. Quotiens itaque minus veris deliciis cares etsi corporalibus divi-
tiis abundes tu ipsa veritate psallere potes. Ego inops et pauper sum ego.
Nunquid non rex potens et dives princeps corporum [?] erat quando ista dicebat. Quales
ergo erant ille divitie vel quales delicias poterant conferre, ut quarum copia
oportet inopem fore verum quam gaudium aliorsum mendicare. Ego autem ait men-
dicus sum et pauper. d. s. e. Insinuat itaque deliciarum affluentia vim quam gaudii
fundamenta non est unde separare debeas. Non est unde separare valeas nisi optima
illa animi iocunditate diminutus quam infusa dulcedine. Hec est ista inquit
que ascendit de deserto deliciis affluens. eo quod non quelibet harum deliciarum copi-
a sed earum affluentia huiusmodi ascensionem que de deserto fit gignat atque perficiat.
Constat autem quia quotiens perficimus has delicias in [?] dilatat mentem co-
tinere eas non possimus. Eo itaque tempore quo eiusmodi affluentia tenet animam
adhuc de quo modo loquimur ascensionem assumere non video quia in suo ascensu
deliciis affluere oportet. Puto autem quia aliud et aliud sit. affluentem ascendere
et ascendentem affluere. Sicut aliud est affluentia et tamen ascendendi et ipsius
ascensionis et tamen affluendi. Deliciarum itaque affluentia ascensionis tunc causa com-
petit quando copiosa divine dulcedinis infusione quam in intimis sentit se ipsam
anima sancta pre gaudio et exultatione non capit intimi ut exultationis et iocunditatis
sue magnitudo eam extra semetipsam effundat et supra semetipsam rapiat. Sic
saltus fit vehemens immensaque letitia dum supra humanum modum excrescit hominem
supra hominem attollit et supra humana elevatum in sublimibus suspendit. Huiusmodi
sane vix formam exemplis animalibus cotidie possumus percipere. Solent namque in
suis lusibus saltus quosdam dare et sua corpora quantulumcumque in aera suspendere.
Sic sepe et pisces dum in aquis ludunt super aquas exiliunt et naturalis illius [?] gra-
vitationis sue terminos excedunt dum se ipsos velud in morem [?] permanere suspendunt.
Sic procul dubio anima sancta divini intimo quodam tripudii sui applausu et ascensu
ipsa excutitur dum supra semetipsam in mentis alienatione urget dum medi-
tibus tota suspenditur. Dum angelicis spectaculis tota inmergitur nature possi-
bilitatis terminos supergressa videtur. Hinc est illud quod propheta de montibus
exultaverunt ut arietes et colles sicut agni ovium. Terminus non videtur supra
naturam vel potius cacumen et montes vel colles in quota arietum vel
agnorum ludentium similitudine saltus quosdam in superiora dare [?]

Marginal notes: Deliciarum exposicio. Divitiarum exposicio. De inops et pauper quis. Deliciarum affluentia quid. Non dicit deliciis habens sed deliciis affluens. prime. Terrore [?] ... [illegible]

alta reflexione et seipsam permanere libratam. Nonne velud terra alta suspenditur quando
homo super hominem ducitur cui per prophetam voce divina dicitur: Terra es et in
terram ibis. Quantumcumque quo scilicet magnitudine excrescat quamvis ad collium seu etiam
ad montium similitudinem in alta assurgat terra utique est. Et terra dici potest
quamdiu luteas inhabitat domos et terrenum habet fundamentum. Sed illud sapienciis
ut quid superbit terra et cinis. Si igitur simplici corporee comparatione contenti sumus sufficit
fortassis illud dicere quia hic montes et colles ad altitudinem et aquorum similitudinem
exultacionis infimis et strictissimis vix humanam iam ultra humana iam ascen-
dere et primitiva iocunditatis et exultacionis habundantia super semetipsam mentis alie-
natione cogi. Certe ut arbitror apto iam exemplo docemus quod per magni-
tudinem exultacionis quemque contingat humane mentis excessus. Sed si enim for-
tassis hec que dicta ad invicta tam omni similitudine omni diximus minime suffici-
at et terra singulorum comparatione curiosius insistat illas priores oves ad memo-
riam reducat quas summus pastor in summis reliquit quando ista que peccat
inter(?) quesivit. Cogitet ergo qui potest quantum sit vel quale humanitatis mentem
montana ad eorum similitudinem impetu iocunditatis sue in alta extollere et huma-
nam iam exultacionis sue applausum impetu angelice similitudinis se-
prodia formare. Sed aut in altioribus supremos illos angelorum ordines imagi-
nes inferiores quorum intelligimus luciferos qui et illud agnominis cum excessi-
cientes dicti videlicet summi angelorum ordines tum viris illius iocunditatis sue
lucis contemplationis excessibus super semetipsos eunt cum se in sinus superioribus
suspendunt in aliud quam tamen omnium secundum super seipsam aspiciunt in-
in veniunt. Sed minores illi angelorum ordines qui magnis designari videntur
cum super semetipsos ferunt illos utique spiritus quos sibi in ira dignitatis prerogativa
tiva preminere conspiciunt quidam quasi ad hunc spectaculum inhiat sua sublima-
tione inveniunt. Neque summam maiestatem intuentem certe cernere et adhuc
sunt contemplacium per colles speculacium intelligunt. Unde quod recte montes ad si-
militudinem altitudinis et colles ad similitudinem aquorum exultationis dicantur. Summis enim
contemplacio et speculacio per invicem potentiam solent et inhiat ipso sepe scientie
sine speciali obumbilent et involvant apertius tamen et expressius speculacionis ...
qui per speculum tantum contemplacionem vero quam veritatem sine aliquo involucrorum
velamine in sua puritate videmus. Colles itaque ad aquorum similitudine
exultantes qui in mensa illa intime sollempnitatis tripudia eos extra se super
semetipsos levant ut celestium secretorum archana saltem per speculum et enig-
mate videre valeant. Montes vero quasi ad instar altitudinis exultant qui ma-
iores iocunditatis sue excessibus in prima et simplici veritate videntur quemadmodum
iam data est viro per speculum et in enigmate videre valeat. Quod aliter mentis
excessus humane industrie vel nunc modum excedit

concupiscentia carnis
duo mala principalia
ignorantia mentis

Nemo autem terrenorum consolationem vel sublevationem desuper viribus presumat vel
nisi sursum (?) mittatur afflatus. Constat hec sane non nisi humanam sed divinis et divinam
... et illa que est anima que de deserto ascendisse describitur dilecto suo innixa
perhibetur. Nimirum est ei dilecto suo inniti nisi virtute illius et non propriis viribus
promoveri. Nimirum incumbere est illi dilecto suo incumbere quod de propria virtute presumat propter
quod omnino presumere. Quanto minus sibi videtur de propria industria, nichil de propria virtu-
te ita presumit proficiens in eo loco nisi de deserto ascendit. Sed nunc in deserto quando
quis proficiat ... Erat hec sane ipse dilectus huius et deserto deducit eam in
nube diei et tota nocte in illuminatione ignis. Nimirum omni modo sublevamen
pondus diei et estus nisi in umbra illius quem diligit anima sua vel quis
ei solatius a timore nocturno proficiens in loco horroris et vaste solitudinis
nisi ipse emittat lucem suam et veritatem suam. Denique non habet quo estus concu-
piscentie temperet sibi nisi virtus altissimi obumbraret. Illi inclusos (?) deinde
unde ignorantie sue tenebras illuminaret nisi in lumine illius videret lumen. Unde
est quod illi dicit: Dum tu illuminas lucernam meam domine deus meus illumina tenebras
meas. Accipit itaque dilecta ex munere dilecti sui et beneficio sponsi sui duo reme-
dia contra duo principalia mala, refrigerium nubem contra concupiscentiam carnis
et revelationem lucis contra ignorantiam mentis, qua sepe homo viam veritatis
agnoscit nec tamen carpit nec potest a concupiscentia sua abstractus et illectus.
Et hic quidem in mundo dicam cogitationis ... sed refrigerant gratie nubem non habet.
Et quia multi sepe zelum quidem habent quem tamen secundum scientiam non habent, et hi forte
illos intrinsecus concupiscentie estus sentiunt sed quasi sub noctis refrigerio quiescentes
respirant et ridentur, quidem qui huiusmodi sunt nocte habent sed igne illuminantis
gratie non habent. Bonum est ergo sperare in domino et non presumere de se ipso. Dum beati
illi quibus fit in velamento diei et in lucem stellarum in nocte ... contra
impetum ... et igne ut luceat eis protectionem; non est volentis neque
currentis sed miserentis dei. Erat hec dilecta et ideo dilecto suo innititur. Unde
et recte de ea scribitur: Que est ista que ascendit de deserto deliciis affluens
et innixa super dilectum suum.

Contemplatio maxime ex recordatione modo totum ex divino pendet beneficio

Sane cum hec sponsi sui dilecta semper et ubique
dilecti sui adiutorio egeat ita ut sine ipso nichil facere valeat, nunquam
tamen excepta gratie vehementius innititur vel incumbere oportet quam eo loco
ubi de deserto ascendit, tunc temporis maxime cum deliciis affluit. Sicut per se
ipsum recte intelligitur cor humanum quod certe de deserto ascendit nisi supra semet
ipsum ire. Quid igitur homo ibi possit nisi homo super hominem ascendit
vel humana natura humane possibilitatis metas transcendit. Illo tamen ipse dilecto
suo vehementius innititur quam cum spiritualibus deliciis anima sua affluit indesinenter.
Cogitemus modo puellam quandam teneram et delicatam ut potest in multa de-
liciarum affluentia educatam sed multo vino iam madidam ut potest interllam

vinariam introducta et torrente voluptatis potata. et qui primitiva tenere
tudine vix posse mederi et primitiva ebrietate viam qua tenere debeat nullo modo
posse discernere. Nonne subtili tibi stomacho considerandam promittit liber que de
liciis affluere et dilecto suo innixa describitur. Quid vero mirum si deliciarum
affluentia delicata reddit. Solet autem audiri quod delicata effecta consuevit
pene super id quod credi possit. Fastidium denique ut nulla potior delicato possit
ei aliquatenus sapere nisi aliqua huius mundi gloria aliquid consolationis afferre
ita ut veraciter audeat confiteri et dicere. renuit consolari anima mea eo quod veraciter
sentiat et penitus diffiniat. quia omnis caro fenum. et omnis gloria eius quasi
flos feni. Denique tedet eciam animam suam vite sue quociens non datur consue
tas delicias pro voto habere. Vita itaque ipsa ei interdum quodammodo vilescit quociens
ei illa sua intime suavitatis gaudia aliquamdiu subtrahuntur. Cogita ergo
quale sit huiusmodi deliciis assuetam corporalibus que delectant nichil in propria po
testate habere et sine quibus nullam possit omnino consolationem recipere et que
nulla sua industria. nulla sua providencia possit acquirere. Quid quod ad omnis con
solationem. quid quod ad eius iocunditatem vel ex alieno arbitrio. ex aliena beneficio [?]
pendet. Sicut ergo illius virtutibus initium dicimus munificencia totum vere presumitur
quod sperat desideratur amatur. Quociens subtrahitur statim dicitur illi et in ipsa prophetie
comminacione invitatur ei in libro domini. ~~mandate manda~~. manda remanda modo in modo
expecta reexpecta. expecta. reexpecta modicum ibi modicum ibi. Expectare itaque
et reexpectare cogitur dum eius desiderium sepe diu prolixiusque differtur. Quod de
licias suas nec pro voto habere ab huiusmodi concupiscenciis animum suum possit tem
perare. Consiliis ut arbitror apparet quam longe super hominem sit modicum
quam accedit. quod quid in hoc monte concessum agitur ut sentitur. Quomodo ad hunc
huiusmodi tercium gradum [illegible] in [illegible] admirari possit

Capitulum xlvii

[C]onsumptum qui ad hanc graciam pervenit
cum eam sibi ultra solitum subtrahi in
sentit. est quod facere debeat unde reparandam multum ponere modi
admirari valeat et unde animum suum inde receptum quantum nisi est idoneum
efficiat. Debet itaque animus qui huiusmodi est prioris meditacionibus cordis
nisi consultacionem reparare et impensa sibi divinorum beneficiorum munia eius recor
dacionis sue oculos revocare. et huiusmodi recordacione seipsum ad profunda et
devota graciarum accionem instigare. et tandem aliquando intimum illud spiritale
armonie organum. ex intimo affectu in divinas laudes laxare. Dum itaque
huius studiis intima cordis affectio in divine confessionis magnificencia plene
devocione resolvitur. quid aliud quam quedam ut ita dicam spiraculum aperitur per quod
in illud cordis nostri vasculum celestis dulcedinis emanacio divine quasi suam af
fluencia infundatur. Hinc est quod Helizeus propheta in libro domini requisitus
cum se percepisset spiritum prophecie tunc temporis non habere. fecit sibi psalten adducere

De Helizeo psalte inducto

quo spiritu atque psalmiste statim spiritum propheticum hausit. Hoc itaque fortassis in ubera prophecie relapsurus. Forte aliquis in ista hystoriam queat quid sibi velit ipsa dum psaltem quesivit. vel quod ipso psallente spiritum prophecie recepit. Illud aut communiter in quo est novimus quod dulcis armonia solet cor conciliare et ei gaudia sua ad memoriam reducere. et absque dubio unius cuiusque animi simili amor vehemencius afficit. eo profundius audita armonia affectum tangit et quo profundius passum tangit. tanto efficacius ad sua desideria revocat. Quid igitur aliud de propheta viro sentiri oportet nisi quod dulciori armonia meliorem illa et spiritualem armoniam ei ad memoriam reduxit et audita melodia audientis animi ad assueta gaudia revocavit atque levavit. Sunt aut de spirituali et vera delectatione non senciamus quod de corporali et vana delectatione cotidiano experimento probamus. Nemo omnino nesciat quod sola carnalis delectationis memoria carnalem mentem in delectationem rapiat. Certe non cauda qui potius maiorem efficaciam in summis virtus spiritualis delectatio habeat. Audita itaque melodia propheta scio quid aliud quam quedam scala fuit qua eum ad assueta gaudia levavit. et que carnalibus causa ruine esse solet hinc occasio ascensionis extitit. Cogitet qui potest quam profunde quam intime eius pectus cepit alius super celestis dulcedinis memoria ad vocem psallentis tetigit que ipsum super semetipsum rapuit et propheticum spiritum vel sensum in prophete animo Set et tu quisquis es aia ~~quam maxime placeat illa ad~~ reparanit innovatorum eiusmodi gracie

[margin: T c.m xviij]

Si que soles eiusmodi spiritualibus delicijs affluere et dilecto tuo in mensa sepe de desursum ascendere et celestes dulcedines quosdam gustus subitaneo quodam et inopinato immo inopinabili gaudiorum tripudio sublevari et quasi quibusdam propheticis excessibus vel revelationibus divinitus sublevari propheticum disce exemplo quid tu facere debeas ut sub necessitatis articulo quasi ad manum habeas quo animum tuum ad assuetas delicias reparare valeas. Forte non erit inutile et te sub simili necessitate psaltem adducere et psallentem audire. Sicut debeat quam sentimus hinc absolvamus. Quid aliud dulcis psalter intimus quam conpunctionem cordis in deum? Eiusmodi psaltem putamus habere nos voluit qui dixit. letamini in domino et exultate iusti et gloriamini omnes recti corde. Quid est aut eiusmodi psaltem adducere nisi prudenti meditatione cordis exultationem reparare et corporum beneficiorum vel promissionum recordatione cordis devotionem excitare. Hinc tunc profecto psaltem psallere facimus quasi ex magno cordis tripudio quem in divina presencia iubilamus. et in gratiarum actionem assurgentes ex intimis visceribus in divinas laudes toto magno cordis clamore reboamus. Hec itaque agentes quid aliud quam viam sternimus per quem venientem visitatorem nos divinitus excipiamus. Sacrificium inquid laudis honorificabit me et illic.

[margin: armonia dulcis cor conciliat]

[margin: T psalmus 13.]

iter quo ostendam illi salutare dei. Psallendo itaque atque laudando iter Domino
paratur per quod ad nos venire et animis quibusdam mysteriorum suorum revelationibus reve-
lare dignetur. Hinc item alio loco dicitur cantate Deo psalmum dicite nomini eius
iter facite ei qui ascendit super occasum. Nunc forsitan scire quid sit super
occasum ascendere. Eam sane inde rationem qua sol occidit lux eius diurna
deficit. ipsumque occasum dicere consuevimus. Quid ergo rectius intelligimus per occasum
quam humane intelligentie sol quasi occasum incurrit et cogitationis sue radios
abscondit et diei lumine quodammodo intrare noctis caligine fuit et humanis
aspectibus omnia subducat cum spiritus humanus in mentis alienatione cadit
et a communi sensu deficiens et supra semetipsum raptus quid in se vel intra
se agatur penitus nescit. Quid autem dixi incorporationis nostre occasum ascen-
dere nisi magnitudinis sue revelatione cognitionis nostre augmenta multiplicare.
Quanto enim sublimiora nobis de magnitudinis sue altitudine revelat
tanto ad excelsiora in intelligentie nostre obtutu se levat. Super occasum vero
tunc vaticinatur ascendit cum hominem super semetipsum rapiat cum ei coruscantem
omnium quo iuxta communem sensum modum nostri subducit. et ei thesauros
maiestatis sue celsitudine per mentis excessum ostendit que iuxta communem
huius vite statum et humane capacitatis modum in illo nequaquam modo compre-
hendere posset. Studeamus ergo cum magna mentis alacritate in divino gaudio
satagamus toto corpore tam intima devotione psallere ut sit quibus dignetur super
occasum ascendere. Hec et attendentes quale oportet psallere adducimus et qualiter ex-
pedit psallentem audimus. Ad eiusmodi psalmi vocem spiritualis animus medullitus
tangitur et incute in eo spiritum aliter afficitur et ad divinam inspirationem intel-
lectualis sensus aperitur perspicaciter quodammodo in eo gratia reparatur. Ad eiusmodi itaque
psalmodia spiritualem et armonia anima contemplativa spiritualibus theoriis assue-
ta tripudiare incipit et pregrandi iucunditate suo quodammodo gestire et
spirituales quosdam et sui generis saltus dare et se aliena terrenis corporibus
suspendere et ad celestium contemplationem tota mentis alienatione transire.
Hoc igitur est ut diximus quod ad mentis innovationem valet. hoc est quod animi
inter reparationem maxime valere solet.

Quibus gradibus ascenditur mentis excessus

Dictum est quibus de causis mentis alienatio
accidere soleat. Nunc illud adiciendum videtur quibus gradibus ascendatur.
Ascenditur autem aliquando super sensum corporalem. aliquando et super ymagi-
nationem. aliquando vero super rationem. Quis autem illa que super sensum corpo-
ralem seu illa que super ymaginationem est negare audeat cum illam
et que super rationem est aperta illa auctoritas convincat. Scio
hominem sive in corpore sive extra corpus nescio deus scit raptum
eiusmodi usque ad tertium celum. Certe quia humana rationem mentis

ut iter paratur deo

quid sit super occasum ascendere

ascendere ... non intelligitur

Quot modis fit et ...

Ascensio mentis

alienatae tinxerat. quod quia ita se plenius aget penitus discutere negligebat. Sed
hunc locum plenius explanandum melius est eruditioribus ingeniis relinquere quam
de tanta materia super vires meas temere aliquid presumere. decentius est enim ut
nos aliorum peritia instruant quos ad scientiae suae plenitudinem non tam aliena
doctrina quam propria sapientia perduxit. Hic ista itaque materie mee summa quam in
primo libro instituta breuitate prestiterimus. ista insuper sequenti opere largiore
exercitatione adiecimus ut superius promissimus ociosi ociose locuti sumus. Incipit

tractatus hugonis de meditatione

Meditatio est frequens cogitatio modum et causam et rationem uniuscuiusque rei investigans. modum
quid sit causam quare sit rationem quomodo sit. Tria sunt genera meditationis. unum
in creaturis. unum in scripturis. unum in moribus. primum surgit ex admiratione. secundum ex
lectione. tertium ex circumspectione. In primo admiratio questionem generat. questio investigationem. investigatio
inventionem. admiratio est dispositionis. questio cause.
investigatio rationis. dispositio est modo ita ut temporalia infra. alta et depressa. per creaturam
admiratio ita per vitam terrenam. ita per celestem vitam. celum per creaturam questio. ratio
carnalem terra illis vita terrena. carnale celum illis vita celestis. per creaturam investigatio.
Secundum in lectione considerandum. primo lectio ad cognoscendum veritatem materiam instruit.
meditatio coaptat. oratio sublevat. operatio componit. contemplatio
in ipsa exultat. In tertio meditatio est quod sollicite optat. et complendo perficit declina
a malo et fac bonum. Accedit meditatio locutioni. declinare prius dicit
declina a malo et fac bonum. Causa est. quia nisi prius mala recedant
non admittuntur bona pariter. Sic primum mala extirpat. eradicat. post ea plantat
bona. Item quare dixit declina a malo. quia illud in temptatione occurrit. Sic declina
a malo quia viribus fortitudine resistere non possumus. consilio et voce declinando
evadimus. Item declinamus a malo vitando materiam peccati. ut superbia divitias.
gulam abundantia. concupiscentia speciem carnis. invidia et contentione
vitanda amorem possessionis. hoc est declinare. Item quemadmodum sicut
omne malum declinandum precepit. sic omne bonum perficiendum iubet. Et
sicut qui non omne malum declinat. sic qui non omne bonum facit reus est. Ergo
ab omni malo declinare in bonum. Bona autem quedam sunt necessaria. quedam vo-
luntaria. Necessaria sunt que sunt sub precepto. et voto devotionis. si quid supererogat
reddet. si neglexit non imputatur. Item meditatio in lectione est quo
sicut que scimus quia facta sunt et quomodo facienda sunt est. In meditatio
ex cogitatione considerat quomodo impleat que sciunt. quia inutile est scire nisi im-
pleant. Item meditatio in lectione est triplicis considerationis. secundum historiam.
allegoriam. tropologiam. Secundum historiam est cum eorum que facta sunt causam re-
quirimus ad inveniendum sive temporibus locis et modo. congruo per eorum iubet consi-
deratio. dimissa meditatione meditatio decet. quo illis temporibus recta defuerint et in
ta quibus faciendum est quod optime et redditum quod iustum fuit. Secundum

q declinare a malo

q bonum necessaria et voluntaria

q mediatio in lectione

pra

attendens

allegoriam meditatio operatur in dispositione preteritorum futurorum significatione attendens ima-
ginationem et scriptura coaptata sit aperuit ad intellectum et fidei forma fabricanda
Anagogia meditatio operatur que fructum dei afferunt conquirens quid fa-
ciendum insinuent vel quid doceat esse imitandum quid ad eruditionem quid ad ex-
hortationem quid ad consolationem quid ad terrorem scriptum sacra proponat quid
intelligentia mentes illuminet quid imitat affectione quid forma vivendi
aditum itineris edoceat. Meditatio in moribus secundum affectus et cogitationes et
opera. In affectibus considerandum ut sit [illegible] sinceri. hoc est ad id ad quod debet
esse et quo debet esse. diligere enim quod non oportet malum est. Itaque bonus affectus
est qui est ad id ad quod debet et quo debet. Amor sororem diligit et erat
affectus ad quam debuit sed quia male diligit non erat quo debuit. Igitur affectus
esse potest ad id quod debet et non quo debet. Numquam autem esse potest quo debet nisi
ad id quod debet. In eo ad quod debet rectus et quo debet sincerus. In cogitatio-
nibus considerandum est ut sit munde et ordinate. Munde sunt cum neque
de malis affectibus generantur neque malas generant affectiones. Ordinate sunt
quando rationabiliter tempore suo adveniunt. Tempore enim non suo bona cogitare
sine vicio non est. Et in electione de ordine et in ordine de electione. In operibus
considerandum primum ut de bona intentione fiant. Bona intentio est que
simplex est et vera sine ignorantia. Recta enim sine malicia est zelum habet
sed que in ignorantia est sine scientiam non habet. Itaque intentionem oportet et veram
per discretionem et simplicem benignitate. Secundo in operibus considerandum ut coepta
intentione inchoata cum perseverantia fiant usque ad finem perducat ut nec perseve-
rantia torpeat nec amor tepescat. Item meditatio in moribus duplici consi-
deratione discernit intus et foris. foris ad famam intus ad consolationem. foris quid
expediat et quid deceat decet ad exemplum expediat ad meritum. Nobis
ad meritum proximis ad exemplum. Intus ad conscientiam ut sit munda conscientia nec
affectionem paciat vel torpore boni vel presumptione mali. Munda autem conscientia
est que nec de preterito iuste accusat nec de presenti iniuste delectat. Item in moribus
meditatio consideratione sua docet ut omnis motus qui oritur in corde
consideretur unde veniant scilicet origine. quo tendat scilicet fine. Omnis enim
motus de aliquo est et ad aliquid. Motus ergo cordis aliqui manifestam
habent originem aliqui occultam. Et que manifesta est aliqua manifeste
bona est aliqua manifeste mala est. Nam manifeste bona est a deo
est que manifeste mala est a dyabolo est sine ambiguitate. Isti enim tres auc-
tores sunt omnium suggestionum et omnes cogitationes que cordi visibiliter
adveniunt ab istis procedunt. Item que occulta sunt aliqua bona sunt
et occulta aliqua mala et dubia. Et que bona sunt a deo sunt que
autem mala sunt vel a dyabolo vel a carne sunt. Nam ergo manifesta

Meditatio in moribus.

Affectus rectus et sincerus.

Cogitationes.

In operibus consideranda

Intentio bona

[…] simplex sine malicia vera.

[…] ad conscientiam

Conscientia munda

motus

sint sive bona sive mala que ipsa sua origine indicantur. Hec autem dubia sunt
in origine probantur a fine. Exitus autem manifestat quod principio celebratur et quod
motus suos a principio indicare non potest sive investigetur et estimatur. Que
enim dubia sunt vel inita bona sunt vel mala occulta. Et que mala sunt
sicut dictum est vel a dyabolo vel a carne sunt et sunt mala utraque nec differunt
in eo quod mala sunt sed differunt quia que a carne sunt sequentes fugiunt propter
utilitatem, que vero a dyabolo sunt sepius omittuntur si timentur. Secundum enim a dy-
abolo suggeritur sit alienum et abhominabile, ita sequitur alienum ab humana ratione
ut verbi gratia impius faciat patiatur famem paulo ante in ebrietate siti estuat
post longa dormitionem sompno prosternatur. In hec ergo opera distinguit que communia
sunt abhominabile aliena ab humana ratione. Ipsa autem carnis et suggesti-
ones eius sepius perficiuntur sunt tamen utilitate. Ea quia plus modo et mensura
transeunt compescit in superfluitatem. Ut verbi gratia cum plus famem cibus sumendus
inmoderate appetitur et plus abstinentia in sumendo cibo mensura tenetur. Item
meditatio morum triplici modo constat. Primo quod meditatur inter diem et noctem.
Secundo quod meditatur inter diem et diem. Tercio quod meditatur omnem diem. Inter
noctem et diem meditare est mala discernere a bono. Inter diem et diem meditare
est inter bonum et melius discernere. Per omnem diem meditare est singula bona
premio suo estimare. Item meditatio morum finem et directionem in omni conversatione
considerat. Finis est ad quod tenditur. Directio qua facilius pervenitur. Omnis enim
qui ad aliquid tendit propter aliquid enim fecit sive digerit et quam rectius porrigit
tanto citius pervenit. Sunt enim quedam bona in quibus est minimus motus pars est
mone alio operosiori labore fructum magnum adducunt. Hec ergo discenda sunt
in omni. Utraque ergo magis prosunt meliora
et magis eligenda sunt que magis prosunt. Et multi hanc discretionem non habentes
sunt et omne opus propter fructum suum indicari oportet
plurimi laboraverunt et parum profecerunt quia oculum habuerunt fortem ad ipsum operis
et non intus ad fructum intuentes. Gaudebant enim magna se facere. Magis ergo
utilia oportet disponere illa potius in quibus videri possunt quam commendari.
Item meditatio in moribus primum considerat que ex debito sunt sive ex precepto
sive ex voto et ea primum agenda indicat que sic facta sunt initium ut non
sine culpa generaret reatum. Hec ergo primo facienda sunt que sine culpa dimitti
non possunt. Post hec si quid voluntaria devotione superadditur ~~non faciendum~~
est ut debitum non impediatur. Alii volunt quod non debent, qui non valent quod
non debent id quod debent. Alii et ~~non~~ valent quod debent. Voluntaria impedi-
menta adducunt volendo quod non debent. Item meditatio morum duo impedi-
menta in bona actione precipue cavenda insinuat sive considerat. Hoc est afflic-
tionem et occupationem. Per afflictionem dulcedo mentis amaricatur. Per occupationem
tranquillitas dissipatur. Afflictio est qua animus perpessus que non valet preparatam

consideratio
[h]abetur
sit faciendum
m

virtus occupatio quam mentis que valet ~~gaudio~~ ingruendo per intemperantia agitatur. Hec ergo male-
amaritet anima sua passibilitate; patienter sustineat. Ne autem male occupetur
passibilitate sua commensa non contendat. Sic meditatio morum alia considerare
forma vivendi. Sunt dicitur plerumque ~~hec~~ bonum et ea que sunt insipienter
patiantur appetere. Nunc bonum et ea que sunt insipienter fastidire. Cum enim
sit quod non facit appetit et quod facit fastidit. Nunc prioribus fruitur nunc futura
faciat. Inchoata enim cum consideratione deserit et inchoata ad tempus appetit.
Operta bonum est bono suo esse contentum et presentia bona supervenientibus bonis
augere non presentium abiecto. Levitatis enim est bonorum commutatio. Mutatio autem
virtutis ulterius diversa tenuit via. Qui pravis vetera abiciunt et qui amissis
ioribus ad superiora conscendunt. Cum enim mutatorum quam fastidiosus operatur
ssime quod incedit qui sic est fluctuat ad melius. Ne in bono fastidiosus sit
sustineat prius donum postquam tempore suo apprehendat. **Incipit tractatus hu-**
gonis de sancto victore de iudicio recto faciendo

Quid retribuam Domino pro omnibus que retribuit michi. Indicabo tibi o homo quid (Michee vi)
sit bonum et quid Deus requirat a te. Utique facere iudicium et diligere misericordiam
et sollicitum ambulare cum Deo. Tria sunt que offerre debes. Et quia et
Deus trinitas est non nisi trino sacrificio placari digne potest. Offert ergo iudicium filio
iudici. Offer misericordiam spiritui sancto caritati. Offer sollicitudinem patri veritati. Ad sapi-
entiam pertinet discretio. Ad caritatem pietas. Ad veritatem sollicitudo. Sic tamen offer-
ut neque indiscretione numerorum unitatem trinitatis dividas neque multiplicatione donorum
trinitate unitatis confundas. Sed singulis sua et simul uni omnia offeras. Si iuste
iudicas iustum iudicem honoras. Si misericordiam diligis eum qui primus est acceptabili
sacrificio veneraris. Si sollicitus in timore Dei ambulas placatus tibi celeste premium
quem propter tuis offensionibus debebas. Nunc ergo ausculta quale sit iudicium fa-
ciendum et tempore quod facere iubetur. Primum est tibi iudicium faciendum de temporibus et
inde inter te et proximum tuum. Postremo de proximo et te. Inter eo iudicio quo iudi-
cas proximum tuum debes esse prius. Te ipsum iudicare debes hoc modo. Considera
diligenter quid facis et quid non facis, quid facere debes et quid non facere non
debes. Postea hec admonite presenti ponde si id est quod facis et quod debes
et si idem non facis quod non debes. Et si ita inveneris gaude. Si autem idem
esse ~~de~~ proximo proposuit quod facis et quod non debes aut quod non facis et quod debes
time. Inter te et proximum tuum hoc modo iudicare debes. Vides quid facit proximus
tuus et quod nobis faciat proximus tuus. Si ille nobis bonum facit et tu illi
malum reddis malus es. Si ille tibi malum facit tu illi bonum bonus es.
De proximo tuo hoc modo iudicare debes. Vide quod facit si certum bonum si
dubium bonum si certum malum si dubium malum. Si certum dubitandum est proximum
magnum si magnum magis estima. Si dubium bonum est verum puta. Si certum

e nt

quod meditat

quomodo offer

quomodo iudicium

Inter eo iudicio quo iudicas proximum tuum debes esse prius
Inter eo iudicio quo iudicas inter te et proximum tuum debes esse
nimis iudicare

Iudicare bonus

fecit

primum

malum est magnum pro primum minus estima de iudicia. Si dubium malum est bonum putas hoc est iudicium verum. iudicium bonum. iudicium de placitum

Incipit liber Richardi de trinitate et obtinet sex libros parciales

Iustus meus ex fide vivit. Apostolica sententia est simul et prophetica. Hoc apostolus dicit quod propheta predixit. quia iustus ex fide vivit. Si sic est immo quia sic est debemus utique studiose cogitare. frequenter recolere sacramenta fidei nostre. sine fide namque impossibile est deo placere. Ubi non est fides non potest esse spes. caritas etiam non oportet enim accedentem ad deum credere quia est et inquirentibus se remunerator sit. Alioquin que spes esse poterit. Ubi autem non est spes caritas esse non potest. Quis enim amet de quo nichil speret. Per fidem ergo primo venitur ad spem. per spem proficimus ad caritatem. Fundamentum autem habemus si caritatem non habemus nichil nobis prodest. Quis autem sit fructus caritatis audi ab ore veritatis. Si quis diligit me diligetur a patre meo. et ego diligam eum et manifestabo ei meipsum. Ex dilectione itaque manifestatio. et ex manifestatione contemplatio. et ex contemplatione cognitio. Cum autem Christus apparuerit vita nostra. tunc et nos apparebimus cum ipso in gloria. et tunc similes ei erimus quia videbimus eum sicuti est. Ecce quibus gradibus ascenditur mediante spe et caritate et de fide ad cognitionem divinam. Hec autem est vita eterna ut cognoscant te solum deum verum et quem misisti Ihesum Christum. Vita itaque ex fide et vita ex cognitione. ex fide vita interim. ex cognitione vita eterna. ex fide vita illa qua interim vivimus bene. ex cognitione vita illa qua in futuro vivemus beate. Fides itaque totius boni initium est atque fundamentum. Quam studiosos ergo in fide esse nos convenit. a qua omne bonum et fundamentum sumit et fundamentum capit. Sed sicut in fide totius boni inchoatio. sic in cognitione totius boni consummatio atque perfectio. Festinemus itaque ad perfectionem et quibus profectum gradibus possumus procedamus de fide ad cognitionem. Satagamus in quantum possumus ut intelligamus quod credimus. Cogitemus quantum in his cognoscendis studuerunt vel quantum profecerunt mundi philosophi. et pudeat nos in talibus inferiores inveniri. Quod enim notum est dei manifestum est illis. teste enim apostolo. quia cum cognovissent deum non sicut deum glorificaverunt. cognoverunt ergo. quid nos facimus qui ab ipsis cunabulis vere fidei traditionem accepimus. Amplius debet in nobis aliquid posse amor veritatis quam in illis potuit amor vanitatis. Amplius aliquid nos in his posse oportebit quos fides dirigit. spes trahit. caritas impellit. Parum ergo nobis debet esse que recta et que vera sunt de deo credere. Satagamus ut dixi ut que credimus intelligere. Nitamur semper in quantum fas est et in quantum possumus ut comprehendere ratione valeamus quod tenemus ex fide. Sed quid mirum si divinarum rerum cognitione animus noster caligat. qui pene momento et iterum cogitationum pulvere sordescat. Oportet de pulvere surgere filia Syon. Si filii sumus Syon sublimem illam contemplationis scalam erigamus. assumamus pennas sicut aquile in quibus nos possimus a terrenis suspendere et ad celestia levare. Sapiamus que celestia sunt. non que super terram. Et quod est ad speculum. Sapiamus quod Paulus percepit qui usque ad tertium celi secreta volavit ubi audivit

---

Margin notes:

propter lib' richardi de trinitate ... libros parciales

fides. ...

fructus caritatis

manifestatio

... ad cognitionem

...

ad

archana illa que non licet homini loqui. Ascendamus post caput nostrum. Ideo ad hoc
ascendit in celum ut preparet et post se traheret descendendo nostrum. Propter ascendit. Christi
Christus descendit. Ad hoc nobis propter misit spiritum suum ut spiritum nostrum levaret post se ipsum.
Christus ascendit corpore nos ascendamus mente. Ascensio itaque eius fuit corporalis, nostra
autem sit spiritualis. Sic quidem omnis ascensionis modus doctorem atque ductorem spiritum con-
stituit. Misit quia ascensionem nostram intimam spiritualem esse voluit. Ideo ad corporalem ascensionem
illa que futura est in nobis. Veniet ipse corporaliter in ea carne qua assumpsit pro
nobis secundum illud. Sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in celum. Ascendamus
ergo spiritualiter. Ascendamus intellectualiter quo nondum non licet corporaliter. Paratum autem
debet nobis esse ad primum celum scientia mentis contemplatione ascendere. Ascendamus de
primo ad secundum et de secundo ad tertium contemplatione. Ascendamus de visibilibus ad invi-
sibilia, de corporalibus ad spiritualia. Primo occurrit consideratio immortalitatis, secundo consi-
deratio incorruptibilitatis, tertio consideratio eternitatis. Prima est regio humanus spiritus, secunda
spiritus angelici, tertia spiritus divini. Spiritus quidem humanus immortaliter est custodia sui inter-
itus hereditate possidet. Quam nullo tempore ulla dimitate impetendo amittere valet. Ideo
sed eum vel vivere in gloria vel durare in pena. Hic itaque spiritus quotiens terrenis et
transitoriis actualiter incubit qui semetipsum deserit et sub semetipsum descendit
descendit. Nil ergo aliud ei est ad primum celum ascendere quam semetipsum redire
et que immortalitatis sunt et se ipso digna pensare et agere. Incorruptibili-
tas autem longe quidem supra ipsum est qua intimam possidere non potest sed quod intimum
non habet virtutum merito obtinere valet. Ad secundum itaque celum est ei ascendere incor-
ruptibilis glorie meritis comparare. Hanc utique angelicus spiritus qui hereditalem me-
iam possidet quam perseverantie sue merito ea conditione optinuit ut deinceps in
perpetuum amittere non possit. Tertium autem celum ad solam pertinet deitatem. Ideo de eo
scriptum est quia solus habitat eternitatem. Cetera vero omnia que esse ceperunt
eo ipso eternitatem habere non possunt quo ab eterno non fuerunt. Sed singulare donum
est et paucorum perpaucum usque ad hoc celum penna contemplationis volavit et in-
tellectuales oculos eius radiis infigere. Ad primum itaque celum ascendit actualiter,
ad secundum virtualiter, ad tertium intellectualiter. Ad hoc ultimum celum spirituales viros
spiritus Christi sublevat. Quos revelantis gratie prerogativa ceteris aliis plenius
illustrat. Totiens ergo ad hoc celum spiritu sublevante attollimur quotiens per contempla-
tionis gratiam ad ethicorum intelligentiam promovemur. Paratum itaque debet nobis esse que
vera sunt de eternis credere et hoc ipsum quod credimus cum rationis attestatione
convincere. Nec nobis sufficiat illa eternorum notitia que est per fidem sola in cap-
tiendamus et illa que est per intelligentiam sed nondum ad illam sufficimus que est
per experientiam. Quamquam operis nostri processione provenimus ut animos nostros ad huius stu-
dium attentiores et ardentiores reddamus. Magnum et enim mihi esse putarem
in huiusmodi questione nullum studiosos fore. Et si non detur ad ipsum quo intendimus
pervenire prestare. Capitula primi libri terminantur.

a. de illo [illegible] modo qui est [illegible] et [illegible] abstractio
8 de illo 7

Quod rerum notitia triplici apprehenditur modo: opinionis, rationis, credulitatis. Quod nihil firmius tenetur quam quod constanti fide apprehenditur. Quod de hiis agitur in hoc opere que in longum [illegible] videntur. Quod agendum in hoc opere non tam auctoritatibus inducendis quam rationibus [illegible]. Breviter explicatur de quibus in sequentibus agitur. Quod universaliter omnis modus credendi potest sub triplici distributione comprehendi. De illo credendi modo qui est abstractio, hoc tamen accepto. Quod inter duos tamen modos qui sunt abstractio versatur tota huius operis intentio. Item quod una sola substantia sit a semetipsa, a qua creata omnia, et quod non [illegible] a se ipso habet totum quod habet. Quod summa substantia sit idem quod ipsa potentia, verum et quodlibet illarum est idem quod altera, quod sit impossibile summam substantiam. Quod summa substantia non possit habere partem sive hoc simplicitatem. Quod sit impossibile summam substantiam generis natura consortem habere. Quod summa substantia sit idem quod divinitas, et quod Deus non sit nisi unus substantialiter. Item quod non sit Deus nisi unus quia a se ipso est et quod est, quod non est, non a se habet totum quod habet, quidem sit quod ipsa potentia, quod ipsa sapientia. Quod divino sit impossibile vel ipsum [illegible] quod deo sit melius diffinire posse. Si deus ipse non potest per intelligentiam ad attingere melius deo, multo minus humana cogitatio. In investigationibus et disputationibus de deo cum soleat esse questio maxima, quo et volunt quedam communis conceptio. Quod Deus sit sit summe potens ut quod sit omnipotens. Quod de dei sapientia tria alia adhuc ratione confirmatur. Quod dei sapientia sic sit summa ut sit usquequaque perfecte. Confirmatur eadem ratione quod supra dictum est de divine potentie plenitudine. Quod non possit omnipotens esse nisi unus solus et quod unus est deus, hoc [illegible] nisi unus. Quod rerum notitia triplici apprehenditur modo: opinionis, rationis, credulitatis.

Sed ad sublimem [illegible] mentis sagacitatem ostendere volumus ope [illegible] nosse quibus modis rerum notitiam apprehendere solemus. Rerum itaque notitiam in modo triplici apprehendimus, nam alia opinionis [illegible], alia rationabili colligimus aliorum certitudine credendo tenemus. Et [illegible] notitia [illegible] opinionis apprehendimus, credendo vero notitiam [illegible] rationabili [illegible] assurgimus. Ita que [illegible] que credendo inveniuntur non [illegible] super [illegible] esse videntur nisi profunda et subtilissima indagatione discutiat vel potius divina revelatione manifestentur. Horum itaque cognitione vel assertione magis [illegible] fide quam ratione, credendo potius quam argumentatione, iuxta illud prophetie: Nisi credideritis non intelligetis. Et [illegible] intelligi [illegible] attendens [illegible] quia [illegible] hac nobis credenda non generaliter [illegible] rationaliter [illegible] denuo [illegible] nisi credideritis non intelligetis. Ideo ergo debet [illegible] et [illegible] tempus [illegible] dum [illegible] infideles et [illegible] constantie infideli sive assertione. Quod nihil firmius tenetur quam quod constanti fide apprehenditur.

Et hoc in hiis super modis [illegible] qui quos [illegible] fideles firmius vel [illegible] constantius tenemus quam quod fide apprehendimus. [illegible] [illegible] revelata et tam [illegible] quam magnus tam [illegible] [illegible]

opinando vel [illegible]
b. [illegible] modus [illegible] rationando [illegible] notitia
credendo

b Trinitatis [?] ... fidei
primum credimus
primum intelligimus [?]
summe divitie
sempiterne delicie
intima dulcedo
intima delectatio

vel prodigiis confirmata, ut temere videatur esse dementie in his vel aliquatenus dubitare. In
numera itaque miracula et talia que non nisi divinitus fieri possunt, in his omnibus nobis fidem faciunt
et dubitare non sinunt. Utimur itaque in eorum attestatione seu confirmatione signis pro argumentis,
prodigiis pro experimentis. Utinam attenderent Iudei, utinam animadverterent pagani cum quanta conscie
ntie securitate pro hac parte possimus ad divinum iudicium accedere. Nonne cum omni confidentia Deo dicere po
terimus: Domine, si error est, a teipso decepti sumus. Nam ista in nobis tantis signis et prodigiis con
firmata sunt et talibus que non nisi per te fieri possunt. Certe a summe sanctitatis viris sunt nobis tradita
et cum summa et autentica attestatione probata, teipso cooperante et sermonem confirmante sequentibus
signis. Hinc est utique quod perfecte fideles paratiores sunt mori pro fide quam fidem abnegare. Nichil
enim procul dubio firmius tenetur quam quod constanti fide apprehenditur. Quid de his agitur.

Ad eorum itaque notitiam de quibus in hoc opere que iubemur de eternis credere,
sicut dictum est nobis: Si non credideritis non intelligetis, oportet nos per fidem intrare. Nec tamen in ipso
statim introitu subsistere, sed semper ad interiora et profundiora intelligentie properare et cum
omni studio et summa diligentia insistere, ut ad eorum intelligentiam que per fidem tenemus cotidianis
incrementis proficere valeamus. In horum plena notitia et perfecta intelligentia vita obtinetur
eterna. In horum sane acquisitione summa utilitas, in eorum contemplatione summa iocunditas. Hec
sunt summe divitie, hec sempiterne delitie, in horum gustu intima dulcedo, in horum fruitione
infinita delectatio. De eternis proponimus itaque in hoc opere que iubemur ex catholice fidei regula,
non de quibuslibet sed de eternis credere. Ea redemptionis nostre sacramenta que ex tempore facta que credere
iubemur et credimus, nichil in hoc opere intendimus. Nam agendi modus alius in
istis, alius vero in illis. Modus agendi in hoc opere non tam auctoritates inducere quam ra[tionem].

Erit itaque intentionis nostre in hoc opere ad ea que credimus, in quantum Dominus
dederit, non modo probabiles verum etiam necessarias rationes adducere et fidei
nostre documenta veritatis enodatione et explanatione condire. Credo namque sine dubio
quin ad quorumlibet explanationem que necesse est esse non modo probabilia ymo etiam necessaria
argumenta non desint, quamvis illa interim contingat nostram industriam latere. Omnia que
ceperunt esse ex tempore pro beneplacito conditoris possibile est non esse. Unde eo ipso quo ceperunt non
tam ratiocinando colligitur quam experiendo probatur. Que vero eterna sunt omnino non esse non
possunt. Sicut numquam non fuerunt, sic certe numquam non erunt, ymo semper sunt quod sunt, nec
aliud vel aliter esse possunt. Videtur autem omnino impossibile omne necessarium esse necessaria ratione
carere. Sed non est cuiusvis animi huiusmodi rationes de profundo et laborioso nature sinu elicere et veluti
de intimo quodam sapientie secretario eductas in commune educere. Multi ad hec minus idonei,
multi ad hec minus studiosi, et quod semper sit potius [?], pro dolor [?], hec
debemus vix vel raro cogitamus. Cum quali, queso, studio, quanto desiderio debemus illi
incumbere negotio, investigare illud spectaculum de quo pendet salus omnium [illegible]
aut mihi nichil fecisse [?] si dederit Dominus in meo studio studiosas mentes in huiusmodi negotio vel in modico
adiuvare et aliorum studium tepidas mentes meo studio provocare. Breviter premittit [?]

Legi frequenter quod non sit Deus nisi unus. De quibus in sequentibus agitur.
Quod sit eternus, increatus, immensus, quod sit omnipotens et Dominus omnium, quod ab ipso omne
quod est, quod ubique est et ubique totus, non per partes divisus. Legi de Deo meo quod
sit unus et trinus, unus substantiali, trinus personali. Hec omnia legi, sed unde hec omnia
probentur me legisse non memini. Legi quod in divinitate natura non sit nisi una substantia,
b quod in unitate substantie sint plures persone, singule a ceteris singulis proprietate distincte, et quod
sit ibi persona que sit a semetipsa non ab alia aliqua, quod sit ibi persona que
sit ab una sola non a semetipsa, quod sit ibi persona que sit a personis geminis.

a semetipsa
b persona ab alia sola
a persona gemina

no ab una sola. cotidie audio de deo quod non sint tres eterni sed unus increatus et unus immensus. audio de deo quod non sint tres omnipotentes sed unus omnipotens. audio nichilominus quod non tres dii sed unus est deus. Non tres domini sed unus est dominus. a nemine quod pater non sit factus nec genitus. a nemine quod filius non sit factus sed nec genitus sed procedens. Sed omnia semper audio et lego. Sed vix hec omnia probent me legisse non recolo. habundat in hiis omnibus auctoritates sed non racio et argumentaciones. In hiis omnibus argumenta desunt argumenta racionis. puto itaque meum nichil fecisse sicut supra iam dixi. Et ideo studio studiosas mentes potero vel ad modicum adiuvare et si non debeo posse satisfacere. Quod nos vult

Est ergo plane et proprie vitari soliditas omnibus modis sed sub distinctione complecti et velud inmobili fundamento insistam. inde ratiocinationis mee ordo inicium sumat unde nemo dubitare valeat vel resilire presumat. omne quod est vel esse potest fuit abeterno sed cepit esse. a quo cepit ex tempore esse omne quod est vel esse potest fuit sed esse a se metipso fuit sed esse ab alio quam a se metipso. Sic itaque omne a tripliciter distinguit racione. erit enim ea cuncta consistunt aut abeterno et a se metipso. a tempore vel non a se metipso nec ab eterno. a mediate inter sed duo abeterno quidem non tamen a se metipso. Una illud contra quod sunt tria membra tam cetera quo inde nullo modo ipsa natura patitur esse. nichil enim omnino potest esse a se ipso quod non sit abeterno. cumque enim ex tempore cepit esse. quando nichil fuit. sed quod diu nichil fuit omnino nichil fuit et omnino nichil potuit nec sibi ergo nec alteri dedit ut esset vel aliquid posset. alioquin dedit quod non habuit et fecit quod non potuit. Sic ergo colligitur quod sit impossibile ut aliquid omnino sit a se metipso quod non sit abeterno. erit ergo quod supra diximus manifesta racione colligimus quod omne esse triplici distinguitur racione. Quod est illo tercio quod non est abeterno et eo ipso nec a se metipso

Ab illo itaque rerum genere incipere debemus de quibus nullo modo dubitare possimus. et presertim que per experientiam nominamus racionabiliter colligere. quod de hiis que supra experientia sunt debemus scientiam. de illo sane tercio modo quod non est abeterno et eo ipso utique impossibile prorsus ratione nec a se metipso. cotidiano et multiplici certificamur experimento. incessanter vidimus idem mirabiliter et cotidiano et multiplici certificamur experimento incessanter videmus in operibus nature. cotidianis probamus experimentis quod in operatione nature idem videmus. Cotidiana experimenta latere non sinunt quod ergo in natura sunt que abeterno non fuerunt. quidquid abeterno non fuit a se metipso esse non potuit. Superior autem racio in veniunt. quia aliquid sibi inicium consistendi dedit. Si non possit alioquin apte conveniret quia aliquid sibi inicium consistendi dedit si subito instanti quo nichil habuit quo omnino nichil potuit esse quod sit omnino impossibile sane mentis hominem intelligere non potest. Omnibus itaque illis que esse ex tempore ceperunt constat illud habere commune quod non est abeterno et eo ipso ut iam dictum est nec a se metipso. erit de illo tercio modo iam diximus de quo dubitare non possumus. ut pote illud quod usu cotidiano probamus. De illo tercio in

Hoc capitulo esse quod non est || quod est a se metipso et eo ipso abeterno abeterno nec a se metipso racionabiliter colligitur. Est illud esse quod est a se metipso et eo ipso quod est abeterno. Namque nichil a se metipso fuisset nec esset omnino unde ea consistere potuisset que sunt et a se metipsis non habent nec habere valent. Omnium itaque aliquid quod esse a se metipso et eo ipso ut iam dictum est esse abeterno. alioquin fuit quando nichil fuit. et tunc quidem futurorum nisi futurum fuit quia quid sibi vel aliis consistendi inicium daret vel dare potuisset tunc omnino non

fuit. Ideo quod sit ipsa evidentia ostendit et rerum existentium experientia convincit. Igitur
sane ex eis que videmus rationabiliter colligimus et ea esse que non videmus. [illegible]
[illegible] etiam ex mundanis supermundana, ex humanis divina. Invisibilia enim dei a creatura
mundi per ea que facta sunt intellecta conspiciuntur. Hic illo essendi modo quod est ab

Fuisse de aliquo et ab eterno, quod tamen non sit a se ipso, eterno nec tamen a se
ipso neminem videatur impossibile: quod sit videlicet tam semper existens quam per se, et omne quod
de alio est suo principio succedat oportet. Certe radius solis de sole procedit et
de illo originem trahit et tamen soli coeternus existit. Ex quo enim sol fuit de se radium produ-
xit et sine radio nullo tempore fuit. Si ergo lux ista corporalis habet radium sibi coeternum, cur
non habeat lux ista spiritualis et inaccessibilis radium sibi coeternum? Immateriata facta legimus
quod de natura immateriata pensare vel estimare debeamus. Videmus cotidie nature ipsius operatione
existentiam existentiam producit et existentia de existentia procedit. Quid ergo mirum
in illa super excellenti natura operante nulla natura oritur. Fuit omnino. Nichil potest immu-
na natura illa que habet intra naturalis fructum fecunditatis donavit in se ipsa
[illegible] permanebit et que aliis generationem tribuit. Magnum [illegible] generatione stilus erit.
Conclusio itaque videtur probabile quod in illa super eternali immutabilitate sit aliquid esse
quod non sit a se metipso et sit ab eterno. Sed super hoc amplior et efficatior ratio
suo disputabitur loco. Quod ecce duos tamen modos quomodo sit ab eterno usque

Descernimus itaque modum tertium quod diximus et. Tota huius operationis intentio
ab eterno intendimus agere in hoc opere. Et de hiis que ad huius considerationem videntur
pertinere. Illa de consideratione rerum temporalium de hiis videlicet que pertinent ad huius
modi nichil enim intendimus nisi quantum earum consideratione ad eternorum investigationem
necessariam vel utilem comprobamus. Sicut enim ex apostolo habemus et superius
iam diximus: invisibilia dei per ea que facta sunt intellecta conspiciuntur. Cum notitiam ergo pri-
sibilium spectaculorum ad invisibilium spectaculorum assurgimus, quid aliud quam quandam velud
scalam erigimus per quam ad ea que super nos sunt mente ascendimus. Unde est quod in huius
tractatu omnis intentio processus initium sumit. Conspicius que experientia novimus. Quod
ergo in hoc opere de eternis dicitur est intentio, quod vero de temporalibus est occasio. Nam
tota huius operis intentio versatur circa illos duos essendi modos quorum est ab eterno.

Nunc ergo latius disserendum. Hoc est unum scilicet quod sit a se ipsa et eo ipso ab eterno
de illo autem quod est a se met ipso. Unde ubi iam deum esse constat, sic omnium initio
ipsum esse ab eterno. Illud autem certissimum est et verum ut tibi nemo dubitare potest.
In tanta itaque multitudine rerum existentium et tam multiplici diversitate graduum et opor-
teat aliquid summum. Summum non omnino dicimus quo nichil est maius. Nichil est melius aliquis
dubio. Melior est natura rationalis quam natura irrationalis, apparet quod ut aliqua rationalis
substantia sit omnium summa. Summum autem constat in hac rerum universitate summum locum tenere non
potest hoc ipsum quod est alio inferior reperitur. Oportet ergo ut aliqua substantia existat que
utrumque habet et summum videlicet locum tenere et a se metipsa esse. Ita quod sicut supra meliora
diximus atque probavimus, si nichil esset a se ipso, nichil esset ab eterno et tunc quidem nulla
rerum origo nulla esset rerum successio. Convincit itaque rerum experta experientia evidentia
aliquam substantiam oportere esse a se metipsa. Nam si nulla a se ipsa esset, nullum utique omnino
esse forte que aliud originem tribuit et a se met ipsis esse non possunt. Oportet itaque
substantia illa que non est a se metipsa pertinet in eternum ad aliud esse quod est ab eterno
et sine omni initio. Item quod sola substantia sit a se metipsa a qua et
certa omnia et quod non nisi a se metipsa habet totum quod habet

xii
Sed illud quod de summa substantia dictum est ad hoc amplius valere probari potest. Illud autem
certissimum est quod in tanta rerum universitate nichil esse potest nisi possibilitatem essendi vel de
seipso habuerit vel aliunde acceperit. Sed cum omnino esse non est ut ergo quod constat
oportet ut ab essendi potentia posse esse accipiat. Quo essendi itaque potentia esse accepit
Ergo si per ipsa sunt omnia in ipsa quidem est nisi a semetipsa nec aliquid habet nisi seipsa sed
per ipsa sunt omnia. Ergo omnis essentia, omnis potentia, omnis sapientia. Si omnis ab illa est
ipsa summa essentia est. Et ab illa omne posse summe potens. Si omne sapere summe sapiens
est. Quia est enim impossibile maius aliquid dare quam habere. Sapientia quidem a possidente tota potest dari sed
et a dante tota retinetur. Sed maiorem sapientiam quam habeas omnino impertire non vales.
Summe sapiente itaque oportuit unde omnis sapientia originem trahit. Sed nisi substantia
rationalis non est sapientia omnino inesse non potest. Soli enim rationali substantie per sapientiam inesse est
itaque rationalis substantia et omnium summa cui inest summa sapientia et inquam omnium summa aqua
est omnis essentia. Omnis itaque tam rationalis quam irrationalis nature. Non aliud est essendi
potentia quam summa substantia. Quam ergo non est nisi a semetipsa summa quidem substantia que non
aliud aliquid quam ipsa essendi potentia. Constat itaque quod a summa quidem substantia est omne
quod est. Si a per ipsa sunt omnia per illa sola nulla alia est a semetipsa. Et si ab ipsa est omne
esse, omne posse, omne habere procul dubio ipsa habet totum quod habere. Recte ergo substantia primordialis
dicitur aqua omne quod est principium et originem sortitur. **Quod summa substantia idem est quod ipsa
potentia idem quod ipsa sapientia. Unde et quelibet illarum est idem cum altera**

xiii
Ante illud considerandum quod iam dictum est quia summa substantia summe potens est. Illi est
de illa potentia sed ipsum quod sapiens est est de ipsa sapientia. Probatum est autem esse totum
quod habet non nisi a semetipsa habet. Ut ergo habeat non nisi a semetipsa quod habet de ipsa
quod habet potentia de ipsa sapientia necesse est ut ille omnino non sit aliud aliquid
quam ipsa. Alioquin que sunt potentia atque sapientia potens vel sapiens esse non valet quod
ab ipsis habet non tam a se quam aliunde haberet. Consequens ergo est quod cum sit utraque illarum est
idem quod substantia summa quelibet illarum est idem quod altera. **Quod summa substantia non possit
habere parem sicut nec superiorem**
et est in loco nunc aliud summo opere ||

xiiii
Hattendendum est quod substantia hac ipsum quod summa potentia est. Diversa aliqua substantia quod
ipsum esse non potest. Alioquin diverse substantie erunt una et una diverse. Quod utique est
omnino impossibile. Sed dicis ad ista fortassis quod sic potest diversa aliqua substantia summa
potentia habere. Et sic non possit summa substantia esse potentia. Nonne equo potentes erunt
et sic ambe summa potentate habent. Absque dubio et irreluctanter affirmo quod summa cum summa
potentia habere potest et esse non potest. Compotes ea solum est que utrique potest. Quippe enim
posse et quod potest non posse quod aliter compotes est possessor. Hoc non est de potentie ipsius plenitudine
posse et quod potest non posse quod aliter compotes est posse. Hoc non est de potentie ipsius plenitudine
tudine sed de omnibus participatione gaudet. Quanto ab est maius, quanto quam excellentius
magne atque inter habere plenitudine quam optime participatione. Consequens ergo aperte
colligitur quod primordialis substantia non potest habere parem sicut ex superioribus patet non posse
habere superiorem. **Quod sit impossibile summam substantiam esse nec contrarie habere**

xv
Substantie itaque primordiali videtur nichil inesse omnibus prestare et parem vel superiorem
eorum non posse habere. Quod enim inest substantiale idem omnino quod summa potentia est
absque dubio et nichil contrario naturaque capapa primordialis substantia idem omnia quod summa
potentia est. Naturaliter inest quod summe potentie est et quod potentiorem vel equipotentem habere non
potest. Videamus ergo si vel inferiorem possit habere. Hec nature contraria. Sed quo quis substantia
primordiali essentia inferior esse potest. Si naturaliter cum illa tot habent quod parem vel superiorem

habere non potuit, iuxta hoc erit una queque alia, immo una queque pars unaquaque seipsa superior et inferior, maior et minor. Est ergo impossibile primordialem substantiam compositae naturae habere consortem.

xvi

Quod summa substantia sit idem quod divinitas ipsa et quod deus non sit nisi substantialiter unus

Iuxta superiorem disputationem perfecto tenemus quod a summa et sola substantia est omne quod est et quod a semetipsa habet totum quod habet, sed ab ipsa sint omnia. Ergo et divinitas ipsa, si illa aliud esset ut sibi retinuit superiorem haberet, que iuxta quod superius probatum est superiorem habere non valet. Constat itaque illam retinuisse simul et habere. Deus autem est qui deitatem habet et habere ipsum quod deus est ex deitate habet. Ergo summa substantia quippe quod deus est habet ex deitate sua, que nichil habet nisi a semetipsa. Perfecto ipsa deitas non aliud aliquid est quam summa substantia. Non ergo potuit alteri alterius substantie dare non deitati ut deitatem haberet, sed ut ipsa deitas esset. Alioquin quod impossibile est ex parte haberet. Hinc ergo colligitur quod vera divinitas est in unitate substantie et vera substantie unitas in ipsa divinitate. Non est itaque deus nisi substantialiter unus.

xvii

Item quod non sit deus nisi unus quod ab ipso est esse quod est et quod non nisi a se habet totum quod habet et quod idem quod ipsa sapientia idem quod ipsa potentia

Vide nunc quam de speciali probatione possimus quod non sit deus nisi unus. Concedo quod nichil habet nisi a se. Constat quia ipsa divinitas non est aliud aliquid quam ipse, nec divinitatem aliunde quam a seipso habet, quod habet ex divinitate. Divinitas itaque ipsa aut erit incommunicabilis aut aliquibus communis. Sed si est incommunicabilis, consequens est quod non est nisi deus unus. Si autem aliquibus communis, quamvis sint totidem, itaque erit et substantia illa que aliud non est quam divinitas ipsa. Sed substantia una non potest esse communis pluribus substantiis. Alioquin una eademque substantia esset plures et plures una, quod quam falsum sit ideo latere non sinit. Si non dicat esse communis pluribus personis iuxta illud quod dictum est omnis utique communis, et substantia alia que non aliud quam divinitas ipsa iuxta hoc utique erit in divinitate una plures persone, sed non nisi una substantia; sine ergo una tamen sine persone plures dicantur esse in una divinitate, nichilominus non erit deus nisi substantialiter unus. Plus itaque et unus deus est a semetipso et eo ipso quod ipse probatum est ab ipso esse quod est a semetipso habet totum quod habet et ipse et demum est quod sapientia potentia quod ipsa sapientia.

xviii

Quod omnino sit impossibile vel ipsum deum quid deo sit melius diffinire

Sit itaque dei sapientia et dei potentia et unum idemque sint, per omnia nichil perfectionis, nichil consummationis comprehenditur ab illa quod sub eadem incogitatum inclusa non comprehendatur ab alia. Nichil itaque maius, nichil itaque melius in eius nosse quam in eius posse et eo ipso in eius esse, quia non est aliud aliquid eius posse quam eius esse. Itaque ergo optimum quod percipimus ab eius sapientia deprehenditur vel diffinitur totum. Hoc iuxta eandem necessitatis plenitudinem ab eius potentia deprehenditur totum in eius essentia concluditur. Nam quantum ad eius perfectionis cumulum si ad intelligentiam attingeret, quod per efficaciam apprehendere non posset, iam se procul dubio magnificentius per sapientiam quam per potentiam ostenderet, esset quod una eademque substantia et seipsa maior et seipsa minor. Verum dei quoniam substantia cum sit nichil aliud quam eius potentia vel sapientia, si se latius per sapientiam quam per potentiam ostenderet, non se per illam quam per istam ostenderet potius, sed utique esset una eademque substantia potentie comparatione seseipsa utique per potentiam minor. Nichil ergo deo maius, nichil utique melius vel ab ipso deo potest diffiniri vel per intelligentiam attingi.

xix

Si deus ipse non potest per intelligentiam attingere aliquid melius deo multo magis humana cogitatio

Si itaque nichil quod deo perfectius sit potest per intellectum capere divina scientia, quanto minus aliquid deo maius, aliquid deo melius excogitare potest humana scientia. Nam quod humana cogitatio per intellectum caperet divinam intelligentiam latere non posset. Dementie ergo est credere hominem super id quod deus est cogitando posse ascendere, qui non habere ipsum quod deus est potest ulla investigatione attingere. Quanto itaque melius, quanto est perfectius quam humana cogitatio

p(er)fectio(n)em capit divinam attingit tanto ad id q(uo)d deus est. intimi(us) ascendit nec tam
p(er)tingit. In investigatib(us) et disputatib(us) de deo q(uod) solet et maxima p(re)cio et velud cordis animi concepto

xx

Contingit itaq(ue) mult(oties) quadam q(uasi) nature dote ut tamen
pene tam eruditi q(uam) minus eruditi solent sibi familiare et q(uasi) p(ro) regula tenere
deo multa quedam optimum iudicat inculcaui(t) attribue. et q(uam)q(uam) de hac regula
p(er)spicua in ratione non docet sine dubietate ambiguo devoto p(er)suadet. sic est
ex ipso deo i(m)menso et(er)no i(m)mutabilis summe sapientem omnipotentem indubitanter affirmat
et illi qui q(uo)m(odo) id ip(su)m p(ro)bare possit ignorant. est itaq(ue) eruditis velud maxima p(re)cio
et inertis i(n) co(m)mune velud cordis animi concepto deo attribue. quod q(ua)m alti(us) attingit q(ua)nta
estimacio op(er)is (ce)rtitudinis solida et velud intime veritatis fundamento. sunt et(iam) magistri
passim quid disputatio(n)is sue initium su(m)ma(n)t in de divinis p(er)fectatib(us) alti(us) et angusti(us)
disserere intendunt. Quod deus sit su(m)me potens ut et sit omnipotens

xxi

Quod deus su(m)me potens existat satis quidem ex superiorib(us) constat. Sed querere adhuc pot(est)
utru(m) ideo dicatur su(m)me potens quia nemo in p(otenti)a eo superior sit. an sic sit su(m)me
potens ut omnia possit et v(er)aciter omnipotens sit. Et si omnipotenciam differentem ma(g)is ad
deo in posse cogitare convincim(ur). maius nec omnipotencia sit ex qualibet potencia cui
aliquid deesset desit de o(mni)potencie plenitudine et sic quid quantum ad intellectu(m) p(er)tinet
est divinam sapientiam late non pot(est). Deus itaq(ue) si aliq(ui)d de potencie plenitudine videlicet q(ue) p(er)ficere
non possit. est ma(g)is ad in eius nosse q(uam) in eius posse. quorum neutrum nichil aliud
est q(uam) ip(s)ius esse. est ergo inepta superiorem dubitatio(n)em unum utique esse et seipso ma(g)is
et seipso min(us). quo nichil est impossibili(us). Hinc ergo absq(ue) dubio colligit(ur) q(uod) omnia pot(est)
quecumq(ue) posse potencia est. Nam multa dicu(n)t(ur) posse que multo meli(us) esset non po-
tuisse q(uam) posse. posse decipi. posse falli. posse deficere et in nichilum redigi et
queda(m) hui(us)mo(d)i. ma(g)is enim est omnino non posse q(uam) posse. magis enim ista sunt infirmitatis iudicia
q(uam) maiestatis insignia. omnia itaq(ue) illa sola illa utiq(ue) pot(est) que veraciter dicimus
posse potencia aliqua et eo rectius atq(ue) verius eum omnipotente(m) dicimus quo eius po-
tencie omnia infirmitatis argumenta desunt. Quod dei sapientia sit summa ut sit
utraq(ue) perfecta

xxii

Quod de divina potencia, idem est simili quidem ratione
de divina sapientia querere pot(est). an ideo dicatur summa q(ui)a nulla alicui(us) possit maior
esse q(uam) illa. an ita v(er)aciter est summa ut sit utraq(ue) p(er)fecta. Et certissime constat
quia ubicumq(ue) potencia est plenitudo sapientie deesse non pot(est) p(ro)ptera(m) si ei de sapientie pleni-
tudine aliquid p(er)fecti(us) deesset q(uam) sibi non posset. absq(ue) ulla ambiguitate omnipotens non esset
constat itaq(ue) dei sapientia q(uod) de omni omnino sit p(ro)ducere p(er)fectione nichil ei desit cui(us)
adiectione maior vel melior possit esse p(ro)fecto iudicio q(uod) ex consideratione sapientie divine ple-
nitudo potencie ip(s)i(us) deprehendit(ur) et rursus ex omni potencie consideratione sapientie plenitudo
manifestat(ur) atq(ue) convincit(ur). Quod dei sapientia dicit(ur) ad hunc aliam ratione confirmat(ur)

xxiii

Et q(uod) divine sapientie plenitudine iam diximus alia ad hoc convincere possimus
constat siquidem cum quis(que) sapiens est. sicut ex superiorib(us) scimus q(uod) ipsa sapientia
sit idem q(uod) divina substancia. Quis ergo nisi demens dicat q(uod) dei substancia sapientiam
quidem q(uo)d est sapientiam oportet habeat et oportet non habeat et plenitudinem sui ip(s)i(us) habere non
valeat. Cum ergo non pot(est) dei substancia sit tota non sit cui non pot(est) sapientie plenitudine
carere. Confirmat(ur) eadem ratione q(uod) superi(us) dictum est de divine potencie plenitudine

xxiiii

Confirmat(ur) et omnipotencia dei sicut enim sapiens quisq(ue)
simili ratione confirmat(ur) q(uod) superi(us) de omnipotencia dei sicut enim sapiens quisq(ue)
a sapientie plenitudine sine ip(s)ius participatione sapiens sit sane potens atq(ue) po-
tencie plenitudine sine ip(s)ius participatione potens esse est impossibile ad seipso p(ar)ti-
cipacione potencie esse non pot(est). Si quid plenitudo po(tencie)
parte q(uod) ergo deus potens est participatione potencie

non est aliquid aliud quam ipse. Constat itaque eum potentem esse potentie plenitudine. Ubi autem ple-
nitudo potestatis est, nullius posse deesse potest. Consequens ergo est omnipotentem sit et vere omnipotentem
esse cum nichil ei desit posse. Quod non possit omnipotens esse nisi unus solus et quod unus est non deus

xxv

Est autem impossibile plures esse omnipotentes. Cum enim omnipotens sibi facile || nisi deus
efficere potest ut ceteri quibus nichil possit. Alioquin vere omnipotens non erit. Cum qualis omni-
potentis de facili sit possit nulli potentes / cum quam facile contingit. Quod non nisi omnipotentem
esse ipsa rerum natura patitur [illegible] omnipotentem et perspicua ratione colligimus et iam tunc dubitare
non possumus. Certum ergo non potest esse omnipotens deus nisi unus. Cum non potest esse deus nisi unus. Constat
ergo quod credimus. Et quod superius iam diximus quod vera divinitas manet in unitate substantie et substantie
unitas in vera divinitate. Cum de divinitatis unitate multa iam diximus, superest nunc ut de nature
eius proprietatibus aliqua dicamus. Quarto libro agit de divinis proprietatibus et primo quod deus sit in-
creatus. Capitula secundi libri. Quod sempiternus sit et eternus. Quod sit incorruptibilis et omnino incom-
mutabilis. Unde colligere possumus quod sit eternus. Quod sit infinitus et corpore immensus. Quod non sit
immo esse non possit immensus nisi unus solus. Quod non ergo [illegible] quod non sit nisi unus immensus
probatur quod non sit nisi unus eternus. Quod solus deus sit increatus, solus ab eterno, cetera omnia facta ex
nichilo. Alius de eo probandi modus quod sit eternus et quod non eternus nisi unus. Alius probandi de eo
modus quod sit immensus et quod non sit immensus nisi unus. Quod immensitas et eternitas sint incommutabiles non
plures sed ipse possit esse tres. Quod divinitas semper incommutabilis dicitur. Sic eternitas et plenitudo potentie.
Quod non secundum diversos modos dicendi possit sapientia seu potentia modo commutabilis modo incommutabilis
dici [illegible] probandi modus quod non sit deus nisi unus. Quod non potest esse nisi unus deus sit nec
nisi unus deus. Quod ipse deus sit bonum summum. Quod ipse sit summum bonum et quod summum bonum sit
ubi perfectum. Quod in illo summo bono ubi quod perfecto sit vera unitas et summa simplicitas. Quod
de summi boni simplicitate vel unitate dicitur alia ratione confirmatur [illegible]. Quod aliud bonum ubi perfectum
sit summe unum et unice summum. Quod cum sit incomprehensibilis simplicitas illa vere et summe
unitas. Quod nemo quamquam possit in sua scientia comparatione colligere quod debeat de illa supereminenti
incomprehensibilitate sentire. De dei substantia quod dicatur rectius et quod ipse sit sine qualitate magnus et
sine qualitate bonus. Quod sit in omni loco incomprehensibilis in omni tempore inenarrabilis. Quod omnis sa-
ties sit esse sine velle et eius pati non velle sit. Et quod [illegible] sit et actualiter et actualiter
non est. Quod quamquam deus est de divinis proprietatibus usque modo inducte pertinere ad illud esse quod
est ab eterno et semetipso. Quarto libro agit de divinis proprietatibus et primo quod deus sit

Quarto libro agit de divinis proprietatibus dei

Postquam de divinitatis unitate que dicenda videbantur superius iam || increatus
diximus, superest ut de eius nature proprietatibus aliqua dicamus et maxime de hiis quas
in sacris divinis cotidiano usu frequentamus in quibus quedam eius modi sunt
ut animus ei facile acquiescat et libenter accipiet. Quis qua ratione placeret ignoret
quibusdam non nimie vel nimis sunt [illegible]. Sed nichil ipsum catholice tradita fides ipsa dicet
Tamen quod deus sit increatus eternus immensus facile suscipit et libenter acquiescit animus
humanus. Esse autem impossibile plures eternos plures immensos et non facile credunt nisi
hoc ipsum sibi regula persuadeat. Pagani credentes et credunt quorum eternitate immense
omnium tamen fateantur. Quod autem deus increatus sit satis ex superioribus patet et nova proba-
tione non indiget. Si enim creatus esset creatorem haberet. Si enim non nisi a semetipso est
potuit qui numquam nichil fuit quam a semetipso. Quod autem dicimus creatum a deo de nichilo factum. De nichilo non si non
et ab eterno esse sine

Hinc iam constat increatum esse qui est ab eterno et omni caret initio. Quod sempiternus
Hinc illud quemadmodum [illegible] esse sicut initio || sit deus et eternus
nam hoc est sempiternum esse carere initio et fine. Et sempiternum esse [illegible]
[illegible] dubitare non potest. Est autem eternus quod in sapientia que deus est nichil

Quod deus sempiternus sit

Comparatum infirmiori meliorem / Comparatum infirmiori deteriorem / De comparatum infirmiori parem esse — In mutando — b

plicitas sine esse potest. Alioquin non summe saperet quod vel falli valeret vel falli potuisset. Constat
itaque deum veracem esse et hoc ipsum est ei cum veritate. Veritas ergo non est aliud aliquid quam ipse
tam veracem convinci possit non habere nisi esse quam tam habet nisi cum veritate. Veritas autem sic incep-
ta sunt. Sic numquam non erit. Alioquin est vera sunt, inceptum vera erit. Ergo quod veritas esse
potuit illam sic et non posset omnino non esset. Veritas itaque alioquin sunt eo quia
vera sunt. Quia alioquin vera sunt. Et veritas inceptum erit eo quia vera erit quod inceptum vera
erit. Si ergo eo veritate que deus est verum est habuit quod semper vera sunt et semper vera erit. Profecto
veritas deus sicut initio sic et fine caret. Sempiternus itaque est deus sempiternum esse
habens vel potius initio et fine carens. **Quod sit incorruptibilis et omnino incommutabilis**

Quoniam iam constat deum quod habeat sempiternum esse, consequens est ut inquiramus an esse
habeat et incommutabile. Dicendum itaque quod omnis mutatio est vel a statu in statum
meliorem, vel de statu in statum meliorem deteriorem, vel de statu in statum per equale.
Ubi autem nichil horum esse potest, ibi incommutabilis inest. De singulis ergo que premisimus
diligentius investigemus. Sed quid oportet est quo deteriorari potest. Quidquid enim est deteriorari
nisi corrumpi. Sed quia corrumpi immo ipsa corruptio est. Illa enim corrupta deteriorari
potest. Sed videamus utrum si saltem possit crescere. Quam constat non posse. Deesse homini
quod crescit qualecumque bonum augmentum suscipit ut meliorari possit. Verum illud bonum
augmentum unde haberet cum nichil nisi a semetipso habet. Sed nec hoc valet. Nam si prius habuit
quo ad illa crescendo pervenit. Et si prius non habuit, vel certe vel sibi vel alii dare potuit
quia omnino non habuit. Colligi itaque colligi potest quia non potest crescere vel minui. Sed nunc
videamus si vel possit de statu in statum aliud et equalem transeat mutari. Sed ut ad
de statu in statum aliud et equale transeat, oportet ut qualecumque deficiat ab aliquo quod
prius habuit et ut in compensationem defectus recompensationem aliud accedat ei quod prius non habuit
et tunc in una eademque alteratione predictis duabus mutationibus subiacebit quarum utraque
superior non implevit. Cum ergo deteriorari non potest est incorruptibilis. Qui meliorari
vel aliquo quolibet modo variari non potest omnino est incommutabilis. Deus itaque et absque
ulla ambiguitate habetur incommutabilis esse. **Unde colligere possimus quod sit eternus**

Et si ea illa que premisimus in unum colligimus non modo sempiternum verum et eternum
convincimus. Nam aliud videtur sonare eternum, aliud autem sempiternum. Sempiternum itaque
esse videtur quod caret initio et fine. Eternum quod caret utroque et omni mutabilitate
et quamvis forte neutrum sic in libro invenitur, recte tamen ut nomina sic eorum distinguuntur.
Quod itaque aliud est eternitas quam diuturnitas sine initio et fine carens omni mutabilitate. Et
qui incommutabilis et sempiternus est, caret initio et fine, tamen status inenarrabilis est immanens
absque omni mutabilitate. Deus itaque probatur esse eternus. Nam habet ea absque ambiguitate
tamen eternitate habere et eternum esse. **Quod sit infinitus et corpore immensus**

Quod caret initio et fine constat infinitum esse. Nunc itaque potest cum infinitus est
competenter. Utrum et infinitus per magnitudinem longe superius monstratum est quod divina
substantia sit idem quod ipsa potentia, quod ipsa sapientia. Eadem itaque ratione probatur quod ipsa
illa que nichil habet nisi a semetipsa, quod eternitas vera est eterna, quod magnitudo vero est
magna, non sunt aliquid aliud quam ipsa. Sed ergo eternitate dei infinita convincimus procul
dubio magnitudinem eius infinitam esse negare non possimus. Alioquin manifesta ratione
fateri convincitur quod una eademque substantia est et seipsa maior et seipsa minor. Nam si eternitas eius est infinita, magnitudo autem eius est infinita, una eademque substantia
eternitate maior magnitudine sua quam est semetipsa. Manifeste itaque colligitur quod sic
est infinita una infinita est et alia. Habet itaque deus magnitudinem infinitam

et commensurari. Quod enim infinitum est nulla mensura comprehendit. Videte ergo deus immensus dicitur quia magnitudinem nulla mensura apprehendit. Quod non sit nisi unus esse non posset immensus.

Hic iam modo est illud considerare utrum sit possibile plures immensos nisi unus solus esse immensum. Sane nichil dicitur quod nulla mensura comprehendit immensum dicitur quod nulli mensure equale vel comparabile invenitur. Sint ergo plures immensos dicimus esse quibus itaque tantum alteri incommutabilis incommensurabilis. Nullius itaque mensura ab altera tamen alterius comprehendit et quoque una queque quelibet alteram superexcedit. Erit ergo una queque quibus alia maior esse et una queque quibus alia minor. Quod si est impossibile immo quia est impossibile impossibile esse est plures immensos esse. Quia nullus est qualibet alterius maior vel qualibet alterius. Sicut unus quisque eorum est comprehensibilis et incommensurabilis sibi sic est comprehensibilis et commensurabilis alteri tamen. Hiis allegationibus indubitanter colligere possumus quod omnino non est sed non esse potest immensus nisi unus. Quomodo probetur quod sit nisi unus et immensus probatur quod

Restat iam noviimus quod impossibile sit plures esse immensos quod non sit nisi unus eternus immensus. Videamus nunc utrum possibile sit plures esse eternos. Iam ex superioribus agnovimus et probatum est quod substantia divina non sit aliud aliquid quam immensitas sua quam eternitas ipsa. Hinc et de immensitate et de eternitate constat quod quevis earum sit idem quod altera. Constat itaque quod quam eternitatem esse immensitatem utique non habere non valet. Sed si immensitate carere non potest qui est eternus est procul dubio simul utrumque sit eternus et immensus. Sicut ergo non possunt plures esse immensi sic et non possunt plures eterni. Hic est et illud est maxime notandum et diligenti consideratione dignum quod nunc quemadmodum colligimus quedam comprehensa alicuius rei de qua sermo agitur [illegible] dicimus. Quedam ex alterius rei considerata proprietate et mutua utriusque similitudine convincimus ita quod non possit esse immensus nisi unus ex immensitatis proprietate colligimus quomodo vero non possit plures eterni esse [illegible] convincitur et immensitatis considerata proprietate tum communia immensitatis et eternitatis considerata proprietate tum communia immensitatis et eternitatis similitudine. Quod in-

certum tenemus quod sola divina substantia [illegible] Quod non sit solus deus increatus ab eterno. Cetera sit a semetipsa et quod ab ipsa sint cetera omnia. Sed quidquid omnia ex nichilo ab ipsa est. Seu esse ipse esse potest. Aut est per operationem nature aut est per operationem gratie. Certum ibi certum est quod natura divina generare vel omnipotentia corrumpi non valet. Hoc certum fore oportet quod de divina substantia nature ipsius operatione esse non possit quod deus non est. Sed satis superius probavimus quod non posset esse deus nisi substantialiter unus. De ipso itaque deo de unica illa et singulari substantia ipsius esse non potest aliud deus. Sed nec aliud aliquid quod non sit deus. Constat itaque ab illo esse per operationem gratie quidquid quod est aliud quam ipse. Sed quod ab illo est non tamen exigente natura quod operante gratia pro arbitrio beneplaciti potuit ab illo fieri. Potuit quoque ab illo non fieri. Nunc ergo ab illo fuit divinam illam et incorruptibilem et incommutabilem substantiam materialem esse non possit. Constat itaque sola divina excepta cetera omnia vel ex nichilo facta vel mutata vel aliquid esse primaria sed primordialis materia. Quod vero fuit que vel a semetipsa esse vel divinam substantiam esse primaria omnino non potuit. Et si primordialis materia materiam esse dicit et primordialem asserit simul et primordialem esse negat. Hinc ergo manifeste colligitur quod primordialis materia quod materialia omnia mediante materia quod immaterialia queque et vero omnia sint ex nichilo immediate creata. Constat itaque quod veraciter credimus quod solus deus sit increatus. Sicut ergo solus a semetipso sic absque dubio et solus ab eterno a sine de eo

probandi modus quod sit eternus et quod non sit eternus nisi unus

Quidquid ante operationem esse cepit fuit procul dubio quando omnino nichil fuit. Alioquin ex nichilo creari non potuit. Omne itaque creatum ex tempore esse cepit quando ante creatum est omne tempus processit. Quod non fuit quando nullum tempus fuit procul dubio mutabile

Infiniti
vi
immensi
vii
viii
& in pmo.
ix

esse non potuit. aliogn tempori obnoxium fuit. quod adhuc nullum tempus adhuc fuit quod
omnino esse non potuit quod obnoxium est mutabilitati. corpori obnoxium tempori. tempus enim
per se immotum et vel admodicum quod omnino stare non potest. et si nulla mutatio esset procul du-
bio tempus omnino non esset. constat itaque quod superius iam diximus quod obnoxium est mutabilitati
aliquid esse non potuit. quod tempus nullum fuit. Quod autem mutatum est cum ante omnia ipsa
fuit mutabile esse non potuit. quod autem incommutabile. sicut non potest mutari de esse ad esse
sic non potest mutari de esse ad non esse. Quod non est mutari de esse ad non esse durat sine
fine mutari de esse malum ad manet sine omni mutatione. Quod autem quod mutatum non solum
initio caret verum etiam sine fine et omni mutabilitate dat eternum esse. Ergo quod est immutatum quicquid
esse retinet. ergo autem quod est eternum constat esse immutatum. Nam quod est eternum ab
eterno fuit et eo ipso caret non potuit. colligitur ergo hinc cum omnibus quod sicut non est immutatus nisi unus
non est eternus nisi unus nec est immutatus nisi unus a fine deducto. Ostendi modus quod sit in

Quod de divinitas immensitate supremus || mensus et quod non sit immensus nisi unus
iam diximus adhuc alia ratione immensitas ipsius videlicet considerata proprietate colligere
possimus. Quicquid enim ad mensuram habetur maius esset si eius mensura dupli-
caretur. multo etiam maius si cresceret in duplum vel potius in centuplum. Quod si cumularetur in
milies milies etc. Sunt ergo ut tanto potest augmentare quod magnitudine ad mensuram
quod habet est ipsam praeter non magnitudinem esse. Deus autem ut superior iam probavit
ipsa magnitudo est et nulla res omnino supra praeter potest. et habet ipsum quod est compte est
Deus itaque qui est magnitudo ipsa magnitudine ad mensuram. et eo ipso habere non potest
super omnem itaque mensuram et eo ipso in immensum comprehendit. seu est comprehensibile
respondit. stat ergo consequens quod tenemus quod cottidiana confessione clamamus quod deus sit in
mensus. hinc ipsum omnipotentie consideratio probari valet. Sed cum hinc ipsum ad propendendum probabile
est meo in modo non oportet. hinc autem ex superioribus quod non est aliud omnipotentia quam
immensitas quod eternitas ipsa. Consequens ergo est ut qui immensitate quod eternitate habet simul
et omnipotentia habeat. quod ergo non potest esse omnipotens nisi unus. tam non potest esse nisi unus
immensus nisi unus eternus. Quod immensitas et eternitas sint incommunicabiles non

Sciendum est itaque de omni substantia quod || possit pluribus subiectis esse communis
habeat esse consubstantialitate sua. Ideo tunc substantialitas nulla in est substantia vere dici non
potest. substantialem namque dicimus illam proprietatem subsistentie per quam res substantia dici
et esse habeat. substantie substantialitas est ipsa humanitas. substantia scilicet quo humanitatem
non habet homo nisi ... dici non potest valet. Quod et dictat deum esse in ... ex
indi.. potest. Substantialitas non alia generalis alia specialis alia individualis. Substantialitas
autem illa est generalis que est aliquibus speciebus communis. ut corporalitas que omnibus
corporibus tam ... quam ... Illa non specialis est que competit unius tantum speciei omnibus
individuis ut humanitas que est omnibus hominibus communis. Individualis autem illa que
uni soli individuo quod est et pluribus subiectis omnino communis esse non potest ad designandam
individualitatem aliquam substantialitatem nomen in usu non habemus. Sed ad maiorem dicendorum
evidentiam ponere et ei nomine habere possimus. Dicatur itaque a daniele dan-
ielitas. sicut ab homine humanitas. Danielitas itaque intelligatur illa substantialitas
vel si magis placet illa subsistentia per quam daniel esse habet. illa substantia que ipse
est et quam praeter non potest alia aliqua. Humanitas itaque sicut corporalitas
esse multis communis. sic danielitas omnino incommunicabilis. Incommunicabilem non ideo dicimus
quia sit eius ut non possit esse alicuius. Illam quam habet substantialitatem quod pro
certo daniel est. quod non non habuit idem daniel esse non potuit. Diversa namque
substantialitas facit diversam substantiam. singularis autem ... nisi
una. Incommunicabilis itaque est danielitas ut diximus quia sit est subsistentia

Substantialitas: generalis – corporalitas ... pluribus; specialis – humanitas competit ...; individualis ut danielitas

A
xi

Longe supius monstravim9 q unitas sit omno incomutabilis. ne possit esse plurib3 subiis comis. q ibi dcm est de unitate. simili rone dici pot de omi immensitate. nichilo9 de eius eternitate. cum no pot cum ee comutabilis plurib3 subiis substantia quel3 una. tum no pot ee comutabilis plurib3 subiis. comis immensitas ipa eternitas ipa cu no sit aliud aliq q diuina substantia. nullus go immensus nisi solus z unus deus nullus eternus nisi solus z unus deus. Sz hic magna questio alt que simplices auditores pot movere nisi apta enodatoe solvat. pbatu e supi9 q diuina sbia sit idem q ipa potentia. idem q ipa sapia. q si aut dicat q potentia sit incomutabilis. q sapientia no sit plurib3 subiis comis. si ideo icomutables dicitur immensitas et eternitas ipa q id e pbat q diuina substantia. cum no ead rone ipa potentia ipa sapia dicatur icomutables et plurib3 subiis no posse ee comunes. nisi eni ead rone pmittit. cum stilus quia no diuitto submfort. si ut hic ploqois modus facili9 dissolvim9. q de unitatis singlaritate supius diximus altoi ad ... pscrutatoe disputavim9. Quod unitas supi9 i comutabilis dr incomutabilis dr hic enucleati9 et plem9 ap[er]im9.

7 1o

Oriundi ...

63

et in
atq; sap
Q; sicio
dinis. modo
videam Deo
sit ibi sapie
esse sub a
unu sub div
gitur ad sig
hominem. Dici
deo no dicat
si gradu
potentia atq;
no posse
tablo esse
omo de
esse nisi vn
[illegible]
[illegible]
ul sapia ita
[illegible]
dicam quasi
[illegible]

substantie unius ut non possit esse alterius. Ergo incommunicabilis esse ideo dicitur quia non potest esse alterius substantie. Quanto magis si Danielis substantia esset idipsum persona quod substantia sua. Divinitas autem ipsa est idipsum persona quod divina substantia. Item manifestum quod singularis illa substantia que sola est a semetipsa et a qua sola sit tota divina. Tamen igitur non potest divinitas communicabilis esse quia non possunt diverse substantie esse una et una diverse. Ecce quo divinitas ipsa sit incommunicabilis tam aperte monstravimus ut lector qui super hoc dubitavit non tam credere videatur quam cernere. Immensitas autem et eternitas iuxta predictam ratiocinationem sic sunt unius ut non possint esse alterius et ideo incommunicabiles perpendimus. Reddamus principium quod divina substantia sit. Unde constat quod incommunicabiles existunt. Quod secundum diversos modos dicendi possit sapientia seu potentia modo communicabilis modo incommunicabilis dici

xiii

Sed et ut ad id redeamus propter quod ista digressimus, cur non eadem ratione potentia ipsa atque sapientia incommunicabiles dicuntur? Sed id ipsum quod divina substantia vocatur et comprobatur. Sed sciendum est quod tam nomine potentie quam nomine sapientie abutimur. Tunc modo diversis modis [illegible] loquimur ut ideo tamen univocatam quam equivocam predicationem fore videamur. De deo dicimus quod sapiens sit. De homine dicimus quod sapiens sit. Sed quod ei sapiens sit, ibi sapientie nomine designatur tale quid quod sit substantia. Hic nomine sapientie designatur tale aliquid quod sit substantia nulla. Utrobique dicitur una. Sed vox nominis diversa, sic equivoca. Ubi nomen unum sub diversa significatione designat substantiam diversam, quanto magis cum unum nomen destinatur ad significandum et id quod negamus et id quod dicimus substantiam. Dicimus etiam ipsum hominem. Dicimus intellectum divine sapientie habet et videt [illegible] equivoca etc. Sed de deo non dicitur nisi abusive, vel minor abusio videtur quam si Abraham non homo et [illegible] hic diceretur. Hic dicendi abusio vel dictionum equivocatio tamen confundit quia potentia atque sapientia incommunicabiles dici non sunt. Denique dicimus tale nomen quod non possit nisi divine potentie vel divine sapientie convenire et in hoc utriusque incommunicabilis esse. Nam nomen ipsum omnipotentie quod non potest nisi divine potentie convenire omnino deprehenditur incommunicabile. Et quemadmodum sicut iam probavimus non potest omnipotens esse nisi unus. Sed ad comprehendendam divinam sapientiam omnipotentie simile nomen non habemus. Sed sepe tamen quandoque determinamus eam sapientiam summam vel sapientiam ipsam vel plenitudinem sapientie nominamus. Sed ex his modis comparatur divina et increata sapientia vel potentia vel sapientia ita ut non possit omnino subintelligi aliqua alia. Absque dubio utraque erit incommunicabilis, non potuit esse communis pluribus substantiis. Non dicam angelis, non dicam hominibus sed nec aliquibus quam divinis. Multiplex probandi modus quod non sit deus nisi unus

xiiii

Excepto eo quod de divinitatis singularitate superius iam diximus, ecce quod multis modis probare possumus quod non sit deus nisi unus. Unus increatus, unus immensus, unus eternus. Quorum singula probant atque convincunt quod non sit deus nisi unus. Sed si diligenter attendis idem probare poteris consideratione bonitatis. Nam si quis dicat plures deos esse, convinci poterit consideratione unius cuiuslibet ab altero qualiter [illegible] quorum singulis sit [illegible] non nisi a semetipsis existere. Sed quod iam [illegible] perpendi et probari posse ratiocinationis comprehensa pretermittimus et lectoris sagacitati relinquenda eliciendum relinquimus. Quod non potest esse nisi unus dominus sicut et unus deus

xv

Sed illud quod quamvis iuxta catholicam confessionem non possit esse deus nisi unus, plus illo utique vocatur deus dicitur cuius libertas nulla potestate premitur, cuius potestas vel dominium nulla impossibilitate impeditur. Vocatur autem deus dici non potest quam alicuius voluntati in virtus deferrit vel cedit. Utraque [illegible] impossibile plures deos esse. Nam si plures esse dicitur, inde quod incommunicabiles [illegible]

consequitur. Nam si aliquis eorum aliud quelibet sive sentiret addicere vellet. Et ille quem impetit oppressionis violentiam repellere non posset. quo non possunt summi quod duo esse. Si non opprestionis presumptor violenter repulsus et convictus cedit. quo verus deus erit quem repellentis voluntati in initus quod telis tamen superveniet / si sit vel plures omnipotentes plures deos esse concedimus. Nullus penes dubio vacuus deum efficimus. Sed consideratio dominationis in unius potestate convincitur et omnipotentie consideratione confirmatur. Si enim non potest omnipotens esse nisi unus tamen non potest esse deus nisi unus. Alius enim potest eius violentie resistere. que vacuum constituit omnia posse. Pertento itaque tenendum quod non sit. sed nec esse posset deus nisi unus. sicut deus non nisi unus. Quod deus ipse sit summum bonum. et quod summum bonum sit universaliter perfectum

xvi

Si autem quem vere omnipotens est opprendere nichil de esse potest. ubi enim omnipotentia est nulla plenitudo nulla perfectio deesse potest. Alioquin si vel ad equalitatem perfectione summe potentie deesset quod hoc non posset. vacuum omnipotens omnino non esset. Universaliter autem perfectum est eum in nullo nulla perfectio deest. Sed nec deesse potest. nichil autem melius. nichil potest esse maius eo quod est plenum et perfectum in omnibus. Constat itaque de omnipotente quod ipse sit summum bonum et quod quod est quod ipse sit sibi summum bonum. Sicut enim superiorem hic non potest quem superiorem laudat sic enim summus de suo inferiori bonus fieri vel beari non valet. quo et aliunde bonus vel beatus possit. quia a semetipso habet totum quod habet. Est itaque de semetipso bonus. et de semetipso beatus. ipse ergo sua ipse sua bonitas. ipse sua ipse summa felicitas. Constat itaque quod deum est quod ipse sit summum bonum et quod ipsum sit universaliter perfectum. Aliud est enim beatitudo nisi summorum bonorum omnium plenitudo atque perfectio. Constat itaque quod bono illi summo universaliter perfecto nichil omnino desit. tamen adiectione meliorari possit. Quod in illo summo bono universaliter perfecto

xvii

Sed in illo vero et summo bono universaliter perfecto / sit vera unitas et summa simplicitas de plenitudo est omnium bonorum. Unde illud bonum nequaquam perfectum quemlibet bonis compositum. Sed quod pluribus compositum est valet et divisibile est / et quod valet et divisibile valet est. et commutabile est. et ubi est commutabilitas non potest esse eternitas et sic nec vera felicitas. Sed in bono quod universaliter perfectum est nichil horum deesse potest / Nam ut de eternitate consolens omnipotentie consideratio convincitur nichil perfectionis et quod consequens est nichil horum illud esse potuisse. Constat itaque quod in illa eterna felicitate et vera felici eternitate sit ipsa incommutabilitas et perfecte vera et summa simplicitas. Ubi vera et summa unitas. Quod ergo in summo bono est vere et summe unum est. nec ibi aliud et aliud esse potest. sed idem ipsum est totum quod est. Quod de summi boni simplicitate vel unitate deducta alia

xviii

Quod autem de summi illius et veri boni simplicitate / ratione confirmari potest vel unitate hic diximus alia ratione convincere possimus. Sic ex hiis colligi potest quod iam superius posuimus / in superioribus namque ratio invenit quod divina substantia sit idem quod ipsa sapientia. Non quelibet causa convincit idem esse quod alia. de eadem substantia superius dictum est immo et sibi ratione probatum est quod sit sua immensitas. quod sit idem quod ipsa eternitas aliter deductum itaque quod omnia ista unum idem ipsum sint. et ad unum quod de altero predicari possunt. Quod de ceteris diximus. hoc de eius bonitate. hoc de eius beatitudine. similiter consequentia convincere possimus. Nam ista quod sunt superiora de semetipsis mutua predicatione susta[illegible] pertinet et omnino omnia que divine substantie dicuntur in eo vel unum dicitur aliquid hic in eadem ratione sequentia erunt. Ergo vere et summe unum est quidquid divina substantia est / immo quod est summa substantia est esse non aliud esse quod unum. nec unum quod intelligere neque absque aliud potentem vel sapientem fore. Sed nec ab eis sit nec a semetipsis divisa ad bonum vel beatum esse consideratione huius itaque consideratione colligi potest quod in summo bono et vera divinitate est vera et substantialiter et summe est. Quod illud bonum universaliter perfectum sit summe unum et unitate summum

In unitate:
- ex compactione partium in substantiam unam
- ex conformitate multarum substantiarum in unam naturam
- ex conventione diversarum formarum substantiarum in persona una
- ex concordia subsistentie et subsistentium in essentiam unam
- ex collatione proprietatum multarum in una forma
- infinitatis ydemptitate

Esse itaque oportet summum bonum summe unum sed unice. Non enim possunt esse duo summa bona, sicut nec duo universaliter perfecta. Nam si duo perfecta esse que esse concedimus oportet ut consequenter concedamus quia quicquid est plenitudinis, quicquid est perfectionis est utrique totum in cunctanter modo atque mensuram [illegible] erit. Erit itaque utrobique una eademque plenitudo et utrobique indifferens perfectio. Sed ubi indifferentia nulla pluralitas omnino recte dici sit et inveniri non potest. Plura itaque universaliter perfecta sicut omnino non sunt, sic et omnino esse non possunt. Ergo quod sit et quem nos deum esse est summum, universaliter perfectum est et ad omnia sufficit. Alioquin universaliter perfectum non esset. Et si omnino est superfluum quomodo utile, et si inutile quomodo bonum. Bonum autem quod universaliter perfectum sit ut deum esse. Non solum summe unum sed unice summum esse ut videmus quod de summo bono diximus in [illegible] consequitur esse. Quam superior ratio de divina substantie unitate ratiocinando invenimus. Una si deus veraciter est summum bonum. Quod non potest esse summum bonum nisi unum tamen veraciter constat quod deus non possit esse nisi unus deus. Est itaque in illa vera et summa felicitate et vere et summe felici divinitate est [illegible] summa et substantialis unitas et in ipsa unitate vera et summa simplicitas. Ubi ubi supra probatum est idem ipsum est totum quod est. Quam incomprehensibilis sit simplicitas illa vere et summe unitatis.

Est in ista unitate vera et summa simplicitas. Est enim nichil ipsi ad illa que est ex compactione partium in substantiam unam, sed idem ipsum est totum quod in ea est. Nichil ipsi ad illa que est ex conformitate multarum substantiarum in unam naturam. Sicut summe simplex est quod ipsi ad illa que est in conventione diversarum formarum substantiarum in persona una. Sic simplex ydemptitas in ipsa est quod ipsi ad illa que est in concordia subsistentium et subsistentie in essentiam unam. Nichilominus et longe est supra unitatem illam que ex collatione est multarum proprietatum in una forma. Incomparabiliter autem et incomprehensibiliter super hec omnia constat hanc fore que in infinitatis ydemptitate constat summe simplex et incommutabile esse. In illo itaque summo bono universaliter perfecto vera unitas, in illo summa simplicitas, in illo vera et summe simplex ydemptitas. Ibi quod adhuc mirabilius est vera unitas cum plenitudine universitatis, ibi summe simplex ydemptitas cum totius estimationis infinitate. Attende ergo quam sit incomprehensibilis et omni inestimabilis simplicitas illa vere et summe unitatis. Quomodo quisque possit in sua scientia ex comparatione invenire quid debeat de illa supereminenti incomprehensibiliter sentire.

Et nos ex superioribus [illegible] me gratia et sibi invicem repugnantia [illegible] que ea que dicta sunt non possunt simul stare. Ostendo ei quomodo animus noster in quo possit quasi speculum videre et in semetipso ex comparatione colligere quid debeat de illa supereminenti incomprehensibiliter sentire. ~~[illegible]~~ aliquid in animam tenet: hanc vocat sententiam et intellectum affirmat quod nichil certius. Omni erit in mundo [illegible] quod ipsum. Sic ergo [illegible] sigillatim de singulis quibus cunctisque [illegible] vel segetes. Hanc intellectum [illegible] distinctius et ab omnibus et singulis idem sentit et de omni pilo idem affirmare de omni capillo. Quid de qualibet gutta maris, quid de quolibet folio cuiuslibet arboris, quid tota terra pluviarum impluvium et singulis illius minimis [illegible] potius ad singulas [illegible] vagationes idem tamen constanter quod verum videtur. Et in immensa terre infinitum crescet de minutissimis partibus ipsius eandem sententiam tenet. Sed studium diligentius opponere ut quilibet quantum valeat in ipsa scientia legat et intelligat quo sub una et simplici veritate comprehenditur infinite. Quid ergo mirum si in illa sapientia que deus est et in qua omnis veritas est, aliquid perfecta non esse si eam aliqua veritas lateret. Quid inquam mirum si in illa est et in ipsa aliquid summa simplicitas et in ipsa aliquid infinita multiplicitas. Quid inquam mirum si ibi concurrit et in unum coeat ydemptitas cum multiplicitatis infinitate et simplicitas cum magnitudinis immensitate, vera immensitas cum totius plenitudinis universitate.

b ... in aliis secundum principium ... [illegible] ... non bonitas ... [illegible] ... [illegible]

etc. licet quisque quo potest inspiciat sua legere quia deus debet sua fortitudine incomprehensibilitate estimare. Quod omni substantia quod dicatur utrumque et quod ipse sit sine quantitate magnus et sine

Ex superioribus ergo cognovimus quod in natura illa que deus est sit qualitate bonus. Ibi vera unitas et summa simplicitas. nulla ibi compositio nulla concretio ipsa nullo modo est ipsi inest velud in subiecto deo. et est summa potentia dei. et est summa sapientia et nec in subiecto putetur esse sapientia substantia nominatur. Sed quia contra substantiarum naturam inest ei velud in subiecto inherere deprehenditur. non tamen substantia que substantialis creatura continet. Superior ratio in venit. si non concedit quod non sit aliquid aliud eius bonitas. aut aliquando eius immensitas unde est in immensitate sua bonus. sed idem est eius bonitas quod immensitas. constat ergo idem quod bonitas est eius immensitas unde est in mensitate sua bonus. sed idem est eius bonitas quod immensitas unde est bonitate sua magnus. sed bonitas sua videtur pertinere ad qualitatem immensitas ad quantitatem. Relinquitur ergo est nunc qualitate magnitudine et quantitate bonus et ad quod quis idoneus. an quia non est aliud immensitas sua vel bonitas sua quam substantia sua unde est sine qualitate bonus et sine quantitate magnus. et ad quod quis idoneus comprehendit ut arbitror perfacile est intelligere quam sit ineffabile ymo et incomprehensibile quod Ideo moralis compendium de deo modo sentire. Quod sit in omni loco incomprehensibiliter et in omni tempore inenarrabiliter et quo modo uniformis et quo modo multiformis

Tenemus constanter dictum quod deus omnipotens sit. et absque dubio omnia possit. Si ergo vere omnipotens est consequitur et ubique potest. Si ubique potest potentialiter ubique est. et si ubique potentialiter et ubique essentialiter. Idem est enim aliud eius potentia atque aliud eius essentia. Si autem essentialiter ubique est. ergo et ubi locus est et ubi locus non est. est itaque et intra omnem locum. et est extra omnem locum. est super omnia. est infra omnia et intra omnia et extra omnia. Sed quia simplicis nature est deus. non est hic et ibi per partes divisus sed ubique totus est itaque in singulis quibusque rebus. per te totus et extra totum. totus ergo extra omnem locum est totus in nullo loco concluditur. Sed in omni loco est totus et a nullo loco secluditur. localiter tamen est quia nullo loco secludi potest. et sicut in omni loco est presentialiter in nullo loco localiter. sic in omni tempore est eternaliter. in nullo temporaliter. Sicut enim plura distendit quia simplex et incompositus est. sic nec per tempora variatur quia eternus et incommutabilis est. sicut omnia corpora preterita sunt in ei et futura. sic corpora omnia que iam non sunt in ei preteritum sic corpora omnia que iam presentialiter sunt [illegible] est ei in suspectione. Est igitur in omni loco incomprehensibiliter et in omni loco inenarrabiliter. Miro modo quia quantum ad se semper est uniformis in aliis et aliis invenitur multiformis. Ita scilicet quibus eius quod sicut tenet quantum ad se inmixta simplicitate nature ubique est uniformis se [illegible] et tamen secundum participium [illegible] in aliis et aliis multiformis se quod [illegible] in aliis est secundum participium potentie non tamen secundum participationem in aliis autem secundum participationem sapientie nonnullis inest secundum participium bonitatis non tamen secundum participium beatitudinis. Nonnullis vero co[illegible] stat eum inesse secundum participationem utriusque. et quia in se uniformis est et mutari nescit largitatis sue manum in aliis contrahit in aliis largius ostendit. Quod omnis facere sit et [illegible] velle sit et quod eque sit quod actualiter est et quod actualiter esse sicut velle et eius pati non velle sit et quod [illegible] ... eius operatione aut eius p... non est

Est tamen et omnipotens sit quicquid est aut eius operatione aut eius permissione subsistit. Nam quicquid fit nisi ad nutum eius fieret procul dubio esse non esset. eius itaque facere est esse sicut velle eius et pati est nolle ab alio fieri. et sit amen eius pati est sine omni passione. et compati sine compassione. Sic amen eius agere eius est sine omni agitatione. et in de facto facere sine fatigatione. Sicut eius facere est idem quod esse sicut velle. Nunquid quam aliquid facit quod prius non fecit. Nunquid

magis aliud vult quam prius voluit. Si enim vere immutabilis est, velle suum variare non potest. Quod ergo semel voluit, semper voluit. Nunquam ergo quae voluerit facit, ab aeterno facit, quia ut sic ab aeterno voluit, et sic facit quae facta sunt. Nunquam adhuc facit, et facit et quae praeterita sunt, et ab aeterno facta non erunt. Nunquam praesentia faciendo sicut et volendo, et cum ad esse desinunt, nunquam hic desinit quod prius sunt vel sic incepit. Cum aliquid esse incipit quod prius non fuit, veram quod et desinit vel non dum cepit nichil est, et quod nichil est possideri non potest. Si omnipotens possidere non potest, dicatur non in ista dicione ... Aliud et inde nec forte licet ipsum quod actualiter est operationum (?) ubi actualiter non est, quam utique actualiter est illa hic est ... et quod ... ibi ... tunc quod non actualiter erat. Cum ergo nichil amittere vel acquirere potest, quae fecit et quod actualiter est et quod actualiter non est. Quod deum esse de divinis proprietatibus, ut ... ea quae dicunt de deo relative. Volumus hic loco ... pertinere ad illud esse quod est ab aeterno.

Postquam satis ... ita compendio latius se extendit, quam quae sub compendiosa ... et ... ipso bonitate comprehendi possit, ut ... videtur ... significata ad omnia praedicamenta evagatur. Ita vero ea quae significant solum modo ad ... modo ad illa praedicamenta pertinent. Substantiae namque de ... consubstantialis quantitate aequalis vel inaequalis, qualitate similis vel dissimilis, ubi ... superior vel inferior, quando antiquior vel posterior, situ ... vel ... possessor et possessio pertinet ad facere et pati, generator et generatus, amator et amatus ... itaque ... supersedere quam attemptare quod non possimus sub debita brevitate stringere. Videtur autem hoc loco quod ... de divinis proprietatibus deum esse ... modo ad illud pertinere videtur quod est a semetipso et ... ipso ab aeterno. Ita ... deum esse ... constaret ... nichil ab aeterno esset quod aliunde quam a semetipso originem traheret.

Quod ... actum sit de divinae substantiae unitate.

Quod ... modo ... quid ... sit de divinarum personarum pluralitate. **Q**uod ... proprietate plenitudo bonitatis convincit quod in vera divinitate personarum pluralitas deesse non possit. **Q**uod idem quod divinarum personarum pluralitatem plenitudo bonitatis loquitur, plenitudo felicitatis attestatur. **Q**uod personarum pluralitatem ... duobus testibus asserit consideratio gloriae plenitudinis confirmat. **Q**uod iam dictae divinae pluralitatis assertio triplici confirmatur testimonio. **Q**uod personas divinas oporteat omnino esse coaeternas. **Q**uod in illa personarum pluralitate oporteat esse tam summam aequalitatem quam summam similitudinem. **Q**uam miranda ... sit substantialis unitas in vera pluralitate et personalis pluralitas in vera unitate substantiae. **Q**uod in divina natura pluralitas personarum sit in unitate substantiae et in humana natura pluralitas substantiarum in unitate personae. **Q**uomodo de pluralitate et unitate quam invenit in semetipso docetur homo quid quasi ex opposito aestimare debeat de his quae sibi ... de deo suo. **Q**uod ... convincit quod vera trinitas sit in vera unitate et vera unitas in vera trinitate. **Q**uod summa bonitas et summa felicitas trinitatis assertionem concorditer clamat et mutua assertione confirmant. **Q**uod plenitudo divinae gloriae in attestationem summae bonitatis et felicitatis videatur acclamare. **Q**uod caritatis amor non potest esse omnino minus quam in tribus personis. **Q**uod oporteat geminam personam indigentem pari voto et consimili ratione tertiam personam requirere. **Q**uod plenitudo sapientiae et potestatis videtur possidere posse in sola unitate personae. **Q**uod completio felicitatis non videtur posse subsistere sine geminatione personae. **Q**uod consummatio vero et summae bonitatis videtur non posse subsistere sine complemento trinitatis. **Q**uomodo ... solum ... dilectionis deprehendi possit vestigium trinitatis. **Q**uod ex tribus personis condilectis in illa trinitate agitur ut concordialis caritas et consocialis amor ubique inveniatur singularis. **Q**uod summa aequalitas sit in illa trinitate ubi oportet omnes esse coaequales ...

Quod in singulis personis sit summa simplicitas et in omnibus vera et summa unitas et utrobique mirabilis incomprehensibilitas. Quomodo in hiis personis sit ineffabilis illa equalitas ubi est tanta unitas et tam incomprehensibilitas. Quia sit incomprehensibilis illa conformitas summe equalitatis. Quod nulla unitate magis diligas et dissimilis sibi nec inequalis a alio.

In hiis que usque nunc dicta sunt de divine substantie unitate vel proprietate. Restat alter[um] ut quod nobis proposuimus ... ... et reliquo investigare possimus. Quid de divinarum personarum pluralitate vel Trinitate sentiendum et credendum. Primo itaque querendum videtur utrum in illa vera et simplici divinitate vera pluralitas sit. et si ita est, personarum numerus ... ... Deinde quomodo possit quomodo unitas substantie cum personarum pluralitate. Tercio loco querere oportebit utrum, iuxta fidem nostre doctrine sit ibi sola una persona que sit a semetipsa. Ceteris nichil quibus procedat ab alia et si sunt que alia etiam causa ... quedam ... nobis et ista ... ... Ultimo loco oportebit adhuc querere an in illis duabus personis aliud ... ... sit duplex procedendi modus. et quis cuius sit proprius ... ... iuxta ... ... Oportet autem in hiis que quedam testantur tanto maiorem diligenciam impendere ... arduum insistere. Quoties enim in patrum scriptis invenimus, ubi possimus ista non tam scripturarum testimoniis quam rationum attestatione convincere. ... et in quisitionis meo ... volunt me irridet. et dicunt quod non ut ... ... non quod tam serio ... ... quid si in inveniendo deficio, gaudeo tamen inquirendo faciem domini semper ... ... laborasse desudasse. et si contingat primam meam ... ... potui quesivi et non inveni. ... ... et non respondit michi. ... ... illa Balaam que ... ... in suo itinere retardavit. Nescio quo pacto me ad credendum ... ... Audio rogo ad hoc loquitur et dicere michi. ... ... ad id quod proposuimus tota omni diligencia intendamus.

Didicimus superioribus quod in illo summo bono et universali sit totius bonitatis plenitudo atque perfectio. Ubi autem totius bonitatis plenitudo est, vera et summa caritas deesse non potest. Nichil enim caritate melius, nichil caritate perfectius. Nullus autem pro privato et proprio sui ipsius amore dicitur proprie caritatem habere. Oportet ergo ut amor in alterum tendat ut caritas esse queat. Ubi ergo pluralitas personarum deest, caritas omnino esse non potest. Sed dices forte: et si sola una persona in illa vera divinitate esset, nichilominus tamen erga creaturam suam caritatem quiret et habere posset. Immo et haberet. Sed summam certe caritatem erga creatam personam habere non posset. Inordinata enim caritas esset si summe diligeret qui summe diligendus non esset. Est autem impossibile in illa summe sapienti bonitate caritatem inordinatam esse. Persona igitur divina summa caritate personam que summa dilectione digna non fuit, diligere non posset. Ut autem caritas summa et summe perfecta sit, oportet ut tanta sit quod maior esse non possit, et talis ut melior esse non possit. Quamdiu autem quis nichil aliud quam se diligit, privatus ille in se amor convincit quod summum caritatis gradum nondum apprehendit. Persona autem divina non haberet quem ut seipsam digne diligeret, si condigna persona omnino non haberet. Persone autem digna non esset persona que Deus non esset. Ut ergo in illa vera divinitate plenitudo caritatis possit locum habere, oportuit divinam aliquam personam persone condigne et eo ipso divino consortio

non caret. Vide quomodo qui de pluralitate personarum convincit quod in vera divinitate pluralitas personarum deesse non possit. Certe solus deus summe bonus est. Solus ergo deus summe diligendus est. Summa ergo dilectio divina persona exhibere non posset personae quae divinitate careret. Plenitudo autem divinitatis non potuit esse sine plenitudine bonitatis, bonitatis non plenitudo non potuit esse sine caritatis plenitudine, nec caritatis plenitudo sine divinarum personarum pluralitate.

iij

Sed et quod de pluralitate personarum plenitudo bonitatis convincit et probat, plenitudo felicitatis simili ratione approbat. Et quod una loquitur, altera attestatur. Imo una cum altera in huius attestatione una clamat, altera acclamat. Constat autem quod unusquisque intelliget absque dubio et absque contradictione inveniet, quod sicut caritate nihil melius, sic nihil caritate iucundius. Hoc nos docet ipsa natura, idem ipsum multiplex experientia. Sicut ergo in plenitudine verae bonitatis non potest deesse quo nihil est melius, sic in plenitudine summae felicitatis deesse non potest quo nihil est iucundius. Necesse est itaque in summa felicitate caritatem non deesse. Ut autem caritas in summo bono sit, impossibile est deesse et quem et cui exhibeatur vel exhiberi possit. Proprium autem amoris est et sine quo omnino esse non possit, ab eo quem multum diligis multum diligi velle. Non ergo potest amor esse iucundus, si non sit et mutuus. In illa ergo vera et summa felicitate sicut non amor iucundus, sic nec amor mutuus potest deesse. In amore autem mutuo omnino oportet ut sit et qui amorem impendat et qui amorem rependat. Alter itaque amoris impensor erit et alter rependens amorem. Ubi autem unus et alter esse convincitur, vera pluralitas deprehenditur. In illa itaque felicitatis plenitudine pluralitas personarum non potest deesse. Constat autem quia nihil est aliud summa felicitas quam ipsa divinitas. Gratuiti ergo amoris exhibitio et debiti amoris recompensatio indubitanter convincit quia in vera divinitate personarum pluralitas deesse non potest.

iiij

Certe si duntaxat in illa vera divinitate esse solam personam unam quidam dicant, non posset sola una substantia in ipsa. Procul dubio non habebit cum quo communicare possit infinitam illam plenitudinis suae abundantiam. Sed quaeso utrum quidnam hoc, an quia consortem habere non posset, an quia habere nollet cum posset. Sed quia absque dubio omnipotentem nam cum omnia possit, constat non esse ex defectu potentiae. Imo quod habere posset si vellet, iste in divina persona benevolentiae defectus attende quaeso qualis et quantus. Certe ut diximus nihil caritate dulcius, nihil caritate iucundius. Caritatis deliciis rationalis vita nihil dulcius experitur, nulla maiori delectatione delectabitur. His deliciis in aeternum carebit, si consortio carens in maiestatis solio solitaria permanserit. Ex his itaque animadvertere possumus qualis quantusque esset iste benevolentiae defectus, si plenitudinis suae abundantiam mallet sibi ipsi avare retinere, qui posset, si vellet, cum tanto gaudiorum cumulo, cum tanto deliciarum incremento alteri communicare. Merito angelorum, merito omnium aspectus subterfugeret, merito se indignum, merito se erubesceret, si sibi tantus benevolentiae defectus inesset. Sed absit ut summae maiestati aliquid insit unde gloriari nequeat, unde glorificari debeat. Alioquin ubi erit plenitudo gloriae, quod magis gloriosum, quod magnificentius quam nihil habere quod nolit communicare. Constat itaque quod in illo summe bono summeque sapienti consilio tam non potest esse avara retentio quam non potest esse inordinata effusio. Ecce palam habes sicut videre potes quod in illa summa et suprema celsitudine ipsa plenitudo gloriae compellit gloriae consortem non deesse.

v

Ecce de pluralitate divinarum personarum tam aperta documenta, ut insipientiae morbo laborare videatur qui tam evidenti attestationi vellet contraire. Sed cum

nisi insanie morbo laborans dicat summe bonitati deesse. quam nichil est perfectius nichil est melius. Nemo ergo nisi mentis inops contradicat summe felicitati deesse quo nichil iocundius nichil est dulcius. Nemo umquam nisi rationis expers plenitudini glorie imputet deesse quo nichil gloriosius. nichil magnificentius vera sancta et summa caritate que omnino esse non novit. Certe nichil melius. nichil certe iocundius omnino nichil magnificentius vera sancta et summa caritate que omnino esse non novit sine personarum pluralitate. Huic itaque pluralitatis assertioni triplici affirmat testimonio. Nam quod summa bonitas quod summa felicitas super hac ratione concorditer clamat. plenitudo glorie confirmando acclamat et acclamando confirmat. Ecce super hunc fidei nostre articulum explorationis testimonium de supremis supremum de divinis divinum. de profundis altissimum. de occultis apertissimum. et scimus quia in ore duorum vel trium testium stabit omne verbum. Ecce funiculus triplex qui difficile rumpitur. Hic [illegible] quis fidei nostre impugnator donante dei sapientia fortiter

Ecce ut ex superioribus manifeste colligere possumus pro ipso trium || alligentium comparatione requirit alterius. Invenimus nichil esse gloriosius. nichil magnificentius quam nichil habere quod nolit communicare. Maiestatis itaque sue consortem carere noluit. persona que summe bona fuit absque dubio quod esse oportuit quod et voluit. cuius voluntas semper fuit. Quod autem semel voluit semper voluit. cuius voluntas incommutabilis fuit. oportuit ergo et unam personam coeternam habere. ut potuit una alteram precedere ut una alteri succedere. In vera nulla eterna et incommutabili divinitate nichil potest velut antiquitus esse ut novum superveniet. personas itaque divinas impossibile est omnino non esse coeternas. Ubi itaque vera divinitas. ibi summa bonitas. ibi plena felicitas. Summa autem bonitas sicut dictum est non potest esse sine perfecta caritate. ut perfecta caritas sine personarum pluralitate. plena non felicitas non potest esse. sine vera incommutabilitate ut vera incommutabilitas sine vera eternitate personarum. ergo pluralitatem exigit vera caritas personarum coeternitatem vera in

Notandum summe quod sicut caritas vera exigit personarum pluralitatem || commutabilitas litatem. sic caritas summa exigit personarum equalitatem. Summa autem videtur quidem non esse caritas ubi bene dilectus summe non diligit. Distinctius non amor non est ubi summe diligit. quod summe diligendus non est. Sed in summe sapienti bonitate amor personarum summa sit non aliter sit non amplius flagrat quam summa sapientia dictat. Numquam itaque summa illa caritate caritatis moderatrix oportet summe diligere. nec est absque dubio summa illa dilectionis regulam sciat summe diligendum esse. Sed ipsius [illegible] perfectas convincit. quam summe diligenti non sufficit si summe dilectus summa dilectionis non respondeat. In mutuo itaque amore plenitudo caritatis exigit ut uterque ab altero sit summe dilectus. et consequitur secundum predicta dilectionis normam uterque sit summe diligendus. ubi autem uterque est eque diligendus. oportet ut uterque sit eque perfectus. oportet itaque utrumque esse eque perfecte potentem. eque sapientem eque bonum eque beatum. Sic summa plenitudo dilectionis in mutue dilectionis exigit summam equalitatem perfectionis. Sic itaque in vera divinitate caritatis perfectas exigit personarum pluralitatem. Sic eiusdem caritatis integritas in vera pluralitate requirit summam personarum equalitatem. Sed autem sunt per omnia equales. oportet ut sint per omnia similes. Illa similitudo potest haberi sine equalitate. equalitas non umquam sine mutua similitudine. Quid enim in sapientia nichil similitudinis haberet quo in ea pares esse valeret. Quod autem dico de sapientia. idem dico de potentia. Idem non inveniens rectis omnibus si circa perfectam

Nec summum et unanimum quam videlicet mutuo dilectionis mutuo et diligendus ut mutuo debeat esse summa dilectio. oportet ut in singulis sit perfectissima perfectio

Margin notes: q[uod] caritas non; vi; q[uod] in pluralitate magnificentia; q[uod] ecce dei; vii; q[uod] requirit amor; et dilectionis; q[uod] summe diligens; q[uod] similitudo q[uod] equalitas; viii

totiusque perfectionis plenitudo. Est itaque in utroque plenitudo potestatis, plenitudo sapientie, plenitudo bonitatis, plenitudo divinitatis. Ecce ut in superioribus longe mentionem fecimus, nec tu aliquid diffinivimus, quod divinitas [indivinitas] non possit esse communis pluribus subsistentiis. Hic evidenter apparet communis esse pluribus personis. Sed si in mutuo dilectis [illegible] ut deum est perfecto et condigno. Patet profecto. Quoniam si omnipotens unus, omnipotens erit et alius, et si immensus est unus et alius, et si deus est unus deus erit et alius. Sed sicut in superioribus satis evidenter ostendimus non potest omnipotens esse nisi unus, non potest immensus esse nisi unus, nec deus nisi unus. Quid ergo? Uterque absque omni dubio sic est uterque omnipotens ut ambo simul non sint nisi unus immensus. Sic absque dubio est uterque [illegible] deus ut ambo simul non sint nisi unus deus et [illegible] ydoneus. Sed si divinitas, ut iam diximus, perfecto et condigno ambobus, perfecto et ambobus est communis divina substantia, que sicut supra probatum est nichil aliud est quam ipsa divinitas. Convincitur itaque utrumque unam eandemque substantiam habere, vel si hoc melius sonat, convincitur ambos simul unam eandemque substantiam esse. Quid itaque mirum si simul et ambo sint non nisi unus omnipotens, unus eternus, unus immensus, non nisi unus deus et dominus, quia quod ambo simul non sint nisi substantialiter unus. Vide ergo quam admiranda ratione sit substantialis unitas in illa personarum pluralitate, et personalis pluralitas in una unitate substantie, ita ut sit et in personis equalitas et in substantia unitas et in maiestate equalitas.

Miraris fortassis qui hec audis vel legis. Miraris, inquam, quomodo possit esse plus quam persona una ubi non est nisi una et sola substantia. Sed quid mirum? Qui tam mirabilis est in multis operibus suis, quid, inquam, mirum si super omnia et in semet ipso mirabilis invenitur, quomodo in natura divina sit plus quam una persona ubi non est plus quam una substantia, et ubi non est plus quam una persona. Constat namque homo ex corpore et anima, et hec duo sunt non nisi una persona. Sed itaque homo quid [illegible] et dictat [illegible] quid pro contrario estimare debeat de deo suo consideramus in unum si placet que in contrarium inveniuntur in natura divina et ea que opposita reperiuntur in natura humana. Utrobique unitas, utrobique pluralitas. Ibi unitas substantie, hic unitas persone. Ibi pluralitas personarum, hic non pluralitas substantiarum. Ibi pluralitas personarum in unitate substantie, hic autem pluralitas substantiarum in unitate persone. Ecce natura humana atque divina inveniuntur sese invicem et quasi ex opposito respicere et altera alteri veluti per contrarium respondere. Sic invicem respicere videntur et mutuo respondere debent natura creata et natura increata, temporalis et eterna, corruptibilis et incorruptibilis, mutabilis et incommutabilis, tantilla et immensa, circumscriptibilis et incircumscriptibilis.

Notandum quod in illa personarum pluralitate est plena similitudo et summa equalitas. In hac autem substantiarum pluralitate multa dissimilitudo et magna inequalitas. Una in illa personarum pluralitate incorruptibilis una et alia incorruptibilis, una incommutabilis, alia incommutabilis, una incircumscriptibilis, incircumscriptibilis et alia. Sic et illa eque potens, sic et illa eque sapiens, eque bona, eque beata. In hac autem substantiarum pluralitate ex quibus constat humana persona alia est corporea, alia incorporea, alia visibilis, alia invisibilis, alia mortalis, alia immortalis, dissolubilis una, indissolubilis alia, estimabilis una, inestimabilis alia. Nichilominus tamen in personali proprietate ita in unum juncta sunt ut in parte [illegible] vel [illegible] nec dicam separari sed nec discerni possint. Ecce vidisti quanta dissimilitudo vel disparitas substantiarum sit in natura humana. Audisti nichilominus quanta similitudo vel equalitas personarum sit in natura divina. Considera, michi obsecro, quomodo personalis unitas sit in natura substantiarum dissimilitudine et disparitate. Et ergo dicta tibi qualiter substantialis unitas sit in natura personarum similitudine et equalitate.

[Marginal notes: "ibi [illegible]"; "non sunt sed [illegible] unus [illegible] ... sunt"; "[illegible]"; "[illegible] enim non in [illegible]"; "quo"; "[illegible] plurium [illegible]"]

non magis capio, non comprehendo. Sed quod non capit intelligentia persuadet mihi tamen ipsa sapientia.
Tibi utique et tecum ipsi sapientia te docet aliquid esse supra intelligentiam in natura humana, non
nec corpore te docuisse, sed aliquid esse supra intelligentiam tuam in natura divina. Potest utique
homo dicere secum metipso quid de se ipso estimare debeat de hiis que sibi credenda
proponuntur de Deo suo. Sed precipue illis dicta sunt qui altitudinem divinorum secretorum intuitu dif-
finire vel dilatare iuxta capacitatis sue modum, non iuxta traditionem sanctorum patrum,
quos constat didicisse et docuisse per Spiritum Sanctum.

Sed iuxta ordinem quo cepimus ratiocinationis nostre modum prosequamur. Constat
iam de divinarum personarum pluralitate. Nunc dubium tamen determinatur: vera pluralitas esse
potest etsi ubi nulla trinitas; ipsa namque dualitas pluralitas est. Eosdem itaque testes
super trinitatis assertione introducamus quos superius in attestatione pluralitatis adduximus, et
primus quidem quod supererat testem certissimam, si placet, caritas intelligatur. Oportet autem caritatem
summam esse perfectam. Ut autem summe perfecta sit, sic oportet esse tantam qua non possit
esse maior. Sic et qualis est talem esse quod non possit esse maior. Ita sic in summa caritate
non potest deesse quod est maximum, sic nec deesse potest quod constat esse precipuum. Precipuum
non videtur in vera caritate alterum velle diligi ut se, in mutuo siquidem amore utrique
fervente nichil rarius, nichil preclarius quam ut ab eo quem summe diligis et a quo summe
diligeris alium eque diligi velis. Probatio itaque consummate caritatis est votiva com-
munio exhibite sibi dilectionis. Sana summe diligenti summeque diligi desideranti precipuum
gaudium solet esse in desideriis sui adimpletione optate videlicet dilectionis adeptione.
Probat itaque se in caritate perfectum non esse cui nondum potest in precipui gaudii sui communione
complacere. Est itaque indicium magne infirmitatis [illegible] dignas quasdam personas non
posse pati consortium amoris. Posse vero pati signum magne perfectionis. Si magnum est
posse pati, maius est gratanter suscipere, maximum autem ex desiderio requirere. Bonum magnum,
illud optimum, melius secundum. Sed tamen optimum. Demus ergo summo quod precipuum est, optimo
quod optimum est. In illa itaque mutua dilectione quam superior disputatio invenit utrique
perfecto ut consummata sit, equa consocii requiritur. Si ergo nollet quod perfecta bonitas exigit,
ubi est plenitudo bonitatis? Si autem vellet quod sic requirit, ubi est plenitudo potestatis?
Hinc ergo manifesta ratione colligitur quod precipuus gradus caritatis et eo ipso plenitudo
bonitatis esse non posset ubi voluntas vel facultas defectus dilectionis consortem
requirit precipui et gaudii communione excluderet. Summe ergo dilectorum summeque diligendorum
utrique oportet ut pari voto condilectum requirant, pari concordia vel voto possideant. Vides
ergo quomodo caritatis consummatio personarum trinitatem requirit, sine qua omnino plenitudinis
sue integritate subsistere nequit. Ubi ergo totum quod est universaliter perfectum est, sicut nec integra
caritas, sic nec vera trinitas non esse potest. Est ergo non solum pluralitas sed et vera
trinitas in vera unitate et vera unitas in vera trinitate.

Si quis autem solos illos mutuo dilectos quos superior ratio invenit in illa divinitate esse con-
tendit, qua queso attentionis sue ratione vindicare poterit. Numquid queso utrique eorum
proprii gaudii consortis deest? An quia utrique sic voluit, an quia unus voluit et alter
noluit? Ubi est illa que super veritatem et perfectionem omnis
voluntas? Sed quod unus voluit alter noluit. Ubi est individua illa intima amoris pro-
prium esse solet et ipsam in esse oportet? Ubi [illegible] unanimitas et intima concordia. Et certe si quis diverti-
gativa amorum [illegible] unanimitas et intima concordia. Et certe si quis dixerit
alterum velle et alterum nolle, quemque in sua voluntate non posse prevalere concessit summe
potentie negabit. Si vero neuter voluit exhibere sibi dilectionis consortium posse accipere,
quomodo queso de superius assignato dilectionis defectu poterit eos excusare? [illegible]
scere. Quomodo [illegible]. Si itaque vere et summe se invicem diligunt,
cum summo sapientes nichil potest latere.

quo unusquisque potest alterius defectum videre et non dolere. Nam si alterius alterius defectum videt, non dolet ubi est plenitudo dilectionis. Si videt et dolet, ubi est plenitudo felicitatis? Constat autem quia ubi causa dolendi invenitur, deest plenitudo felicitatis, esse non potest. Hinc ergo colligitur et in dubitata ratione deprehenditur quod plenitudo felicitatis omnem caritatis defectum excludit, cuius consummatio ut deest in personarum trinitate, cogit non posse deesse. Convincitur ergo quod summa bonitas et summa felicitas trinitatis assertionem concorditer clamant et mutua attestatione confirmant.

Grandis procul dubio defectus est caritatis non posse pati consortium amoris quo is vel iste vel dissilire queat. Sic agit itaque defectus (hoc iam dudum) ut mutuo dilectus in esse habet utique non solum quod multo dolet, sed et simul quod in seipso erubescit. Nam ubi vere et intimus amicus, sicut non potest intime dilecti defectum videre et non dolere, sic sane de proprio defectu cum amici conspectu non possit non erubescere. Ubi erit obsecro plenitudo glorie, si illi personarum pluralitati inest unde merito debeat erubescere? Ubi erit obsecro plenitudo glorie quam vere divinitati deesse omnino impossibile est? Sic summe felicitati non potest inesse materia erubescendi. Quis namque non videat quam sit contrarie dementie vel temeritatis suspicari illi summe maiestati felici quidem esse potuisse quod posset tante glorie splendorem tali macula obnubilare? Ecce quomodo plenitudo summe bonitatis, plenitudo felicitatis et glorie in una veritatis attestatione invicem sibi occurrunt, et quod de summe caritatis plenitudine in illa personarum pluralitate sentiendum sit, omnino ostendit. Totius defectus suspicionem in illa summa caritate penitus dampnat. Totius in illa consummationis plenitudinem concorditer clamat. Caritas autem ut esse vera possit, personarum pluralitatem exigit; ut vero consummata sit, personarum trinitatem requirit.

Si autem concedimus, quod non post tot premissas rationes ambigere possumus, unamquamque videlicet personam in vera divinitate esse tante benivolentie ut nichil divitiarum nichil deliciarum habere velit quod nolit communicare, tante potestatis ut nichil sit ei impossibile, tante felicitatis ut nichil sit ei difficile, consequens est ut fateri oporteat divinarum personarum trinitatem non posse deesse. Sed ut hoc melius innotescat, quod diffusius diximus ratione colligamus. Certe si sola una persona in divinitate esset, non haberet cum magnitudinis sue divitias communicaret, sed ei illa deliciarum et dulcedinis habundantia que contingere dilectionis optentu ei accrescere potuisset in eternum careret. Sed summe bonitatis plenitudo benignitatis non sinit illas avare retinere, nec summe beatitudinis plenitudo deliciarum permittit illas non obtinere, et ad honoris sui magnificentiam tam de illarum largitate letatur quam de earum fruitione gloriatur. Consideravimus quod ostensum est sit impossibile una aliquam in divinitate personarum societatis consortio carere. Sed si sola una socia haberet, cum utique non deesset cui magnitudinis sue divitias communicaret, sed cum caritatis delicias impertiret, omnino non haberet dilectionis dulcedine nichil iocundius invenitur. Nichil in quo animus delectetur, huius dulcedinis delicias solus possidet qui in exhibita sibi dilectione socium et condilectum non habet. Consortio itaque amoris non potest esse omnino minus quam in tribus personis. Nichil autem in deum est gloriosius, nichil magnificentius, quam quod quis habeat utile et dulce in commune deducere. Non potest hoc non summa sapientiam latere, nec summe benivolentie non complacere, et quia non potest summe potentie felicitabili vel summe felicitatis potestas suo beneplacito carere, tam non potest continuo personas in divinitate tria non deesse.

Notandum sane in divinis illis personis quod perfectio unius exigit adiunctionem alterius et consequenter in geminis perfectio utriusque requirit coherentiam tertie. Nam in geminis personis sicut alias iam diximus ut utraque ab altera merito sit summe dilecta, oportet ut utraque sit summe perfecta. Sicut itaque utrobique sapientia una, una potentia, sic sane oportebit ut utrobique sit benivolentia una et summa. Est autem proprium summe et

a quod intime diligitur propterea quod de corde proprio

habentur de corde alieno

usquequaque perfecte benivolentie omnem plenitudinis sue habundantiam intimare desideret. Ubi autem alterutra persona in qua benivolentia viget est voto pari, ratione consimili proprie gaudii sui consortem utraque requirat. Nam ubi se duo mutuo diligentes summo desiderio amplectuntur et in alterutro amore summe delectantur, summum gaudium istius est in intimo amore illius et e converso proprium gaudium illius est in amore istius. Quamdiu iste solus ab alio diligitur, proprie dulcedinis sue delicias solus possidere videtur. Similiter et alius quamdiu condilectum non habet, precipui gaudii communione caret. Ut autem uterque possit istiusmodi delicias communicare, oportet eos condilectum habere. Ubi itaque mutuo diligentes tante ut diximus benivolentie sunt ut omnis perfectionis consortes esse velint, oportet ut dictum est pari voto, eadem ratione condilectum utrumque requirere et inde pari sua plenitudine uno voto possidere.

Inter delicias caritatis et sapientie hoc solet maxime interesse quod sapientie delicie solent et valent haberi de corde proprio, intime autem caritatis delicie habentur de corde alieno. Nam qui intime diligit et intime diligi concupiscit non tam delectatur quam anxiatur si de dilecti sui corde non habeat dilectionis dulcedinem quam sitit. Sapientie non delicie sunt magis delectabiles quam de corde proprio habentur. Nichil ergo obstat contrarium, ut quantum videtur si plenitudo sapientie dicatur posse subsistere in singularitate persone. Nam quantum videtur etsi sola una persona in divinitate esset, nichilominus plenitudinem sapientie habere potuisset. Plenitudo autem sapientie non potest esse sine plenitudine potentie. Sic nec potentie plenitudo sine plenitudine sapientie. Sapientie namque plenitudinem procul dubio non habet qui ignoraret quomodo potuisset obtinere quod ei de omnipotentia deesse. Quisquis autem absque dubio caret potentie plenitudine qui aliquid sapientie deesse sibi posset in minus sufficiente. Plenitudo itaque unius non potest esse sine plenitudine alterius. Certe ergo de sapientia diximus congruentius est ut et de potentia intelligamus idem sentiamus si omnipotentia deesse non potest ubi plenitudo sapientie. Videtur itaque quod plenitudo tam potentie quam sapientie possit servari possit in singularitate persone. ¶

Completio autem ~~ferlibet~~ felicitatis et summe nullo modo videtur subsistere posse sine geminatione persone. Constat quod licet alius ... quo in superioribus iam diximus: nam si illa una in divinitate sola una persona esset, utique non haberet cui summi amoris impenderet. Ubi ergo summe dulces ille delicie habundarent, que ut dictum est non tam de proprio quam de alieno corde haberi solent? Sicut iam prefati sumus huiusmodi deliciarum dulcius nichil delectabilius, quam suavitatis salubrius preclarius atque iocundius. Nam ergo divina felicitas totius plenitudinis habundantiam optimissime, cui summa suavitas summa iocunditas semper deesset. Persone itaque geminationem ut dictum est felicitas exigit ut in omni plenitudinis integritate subsistere possit. ~~Sequitur ultra~~ ¶

Nomine certe nemo indignetur si ad evidentiorem intelligentiam de divinis et superintelligibilis humano more loquamur. Summe autem loquendi modo in rebus in apice tanto sublimius assumimus, quanto ad in supremis summe ... Summus amor ibi frequentissime invenimus, summa bonitas condecens esse videtur, quam summus amor ibi impendit. Hinc felicitas sic integre optinet. Et quam summe perfectionis ergo ... inter duos tamen mutuo dilectos inveniri non potest. Sicut dictum iam evidentissimum est, inter duos tamen mutuo dilectos utique amorem impendit. Ubi absque dubio mellifluas illas delicias ... nam que dilectus utique amorem impendit ... communione caret. Cum solus carens obtinenda habuit, quam habere posset animo non habet. Si solus esset et solitarius viveret ... magnificentie cumulus gaudiorum et iocunditatis acciperet. Et acciperet dilectionis. Summe ergo manifeste colligitur utique consortio ... et accipere dilectionis. Summe ergo manifeste colligitur quod summe ... singularitas condecens in divinitate locum non habet si nulla personarum ...

pluralitate ita persona deesset, et certe in ipsa geminatione personae non esset cui posset
quis duorum praecipuas iocunditatis suae delicias communicare. Hinc datur intelligi quod con
summata veritas summe bonitatis non posset subsistere sine complemento trinitatis.

xix

Quod divinitatis assertione multiplici omnis attestatione probatum est copiosa
satis multiplici et perspicua consideratione confirmari potest. Si virtute itaque acumine perspi
cacitatis dilectionis considerationem diligenter perpendamus et citius inveniemus quod gratia
dilectionis alteri amorem impendit et solus solum diligit. Dilectio quidem est, sed condilectio
non est. Ubi duo se mutuo diligunt et summi desiderii affectum invicem impendunt
et iste in istum, ille in illum mutuo affectus discurrit et quasi in diversa tendit, utrobique quidem dilectio
est, sed condilectio non est. Condilectio autem iure dicitur ubi a duobus tertius concorditer diligitur, socialiter
amatur, et duorum affectus tertii amoris incendio in unum conflatur. Ex his itaque patet
quoniam in ipsa divinitate condilectio locum non haberet, si duobus tantum consistentibus, tertia persona deesset.
Non enim hic de qualicumque sed de summa condilectione loquimur et quale tanta excellentia minime
Mortalis digna inveniret nisi [illegible] quaesito digne copulari valeat. Quanta sit summe
benevolentiae summe et utrique quam perfecte [illegible] quaesito communicare sufficiat? quae [illegible] quanta
sit dignitas intime et summe concordiae. Si tanta itaque dignitas est in his duabus
virtutibus, convenit ut [illegible] quaesito virtus quod dignitate [illegible]. Ubi quaeritur
dicitur ab [illegible]. Ubi una magnificat [illegible] ista aestimat [illegible] [illegible] aliud
est intima et summa dilectio nisi intime benevolentiae et summe concordiae intima [illegible]
Certum itaque tante dignitatis et supereminentis excellentiae sicut non potest in suo bono summo
universaliter perfecto deesse, sic nec potest sine personarum trinitate subsistere.

xx

Attende nunc quam tres personae copulat cordialis affectus, ubique comparat et consocialem
amorem probamus et in omnibus consideratis summa aliquorum cum duobus personis attenditur
videbis profecto quod eam concordiae vim [illegible] et [illegible] in omnibus
quam reliquae in omnibus amorem pari voto concordant. Si vero ab his [illegible] adducitur
procul dubio cordis affectum pari concordia nulla complet [illegible] attenditur ubi a
mortis singulis explicatur ut ibi [illegible] amoris [illegible] facilius oriri potest. Maius consociationis
signum [illegible] quo certe personae consodalitate nulla [illegible] agitur
ut concordiae caritatis et specialis amor ubique in [illegible] singularis nominatur et certe
unitatis assertione tanta tam rata unitatis attestata undique occurrit ut [illegible]
[illegible] cum tanta [illegible] satisfacere non possit.

xxi

Quod supra probatum est de duobus pari modo inferri potest et de tribus singulos
a singulis summe diligendos summe quam dilectos. Quia summe perfectio plenitudinem
felicitatis requirit, plenitudo summae iocunditatis requirit plenitudinem summae
caritatis. Plenitudo summae caritatis exigit summe plenitudinem perfectionis. Ubi
itaque oportet esse aeque perfectos, necesse est omnes in summa caritate convenire.
Est itaque in omnibus aequalis sapientia, aequalis potentia, indifferens gloria, uniformis
bonitas, aeterna simplicitas, felicitas ut ratio ostendit quotidiana professio
pace institutionis docet. Quia trinitas sicut una est divinitas, aequalis gloria, coaeterna
maiestas. Nullus ibi altero maior, nullus ibi altero minor, nullus ibi altero antiquior,
nullus ibi posterior. Constat itaque in illa trinitate omnes personas coaequales simul et co
aeternas esse. Nam si coaeternae non essent, coaequales non essent.

xxii

In illa itaque summa et universaliter perfecta personarum aequalitate summum illud et
summe simplex esse est omnibus commune. Idem enim est omnibus esse quod vivere, vivere quod
intelligere, intelligere quod posse. Non enim ibi est aliud sapientia quam potestas,
potentia quam essentia. Et ita hunc modum similis in similibus [illegible]

Vides ergo quam idem ipsum est totum quod in qualibet persona est. Si summa perfectio est in illa excellentie
et summa equalitas in illa perfectione erit singulis simul et omnibus summa plenitudo
sapientie et potentie. Sed quid est summa et plena potentia nisi omnipotentia. Nomine
autem omnipotentia ideo dicta sit quod omnia possit. Qui non omnipotentiam omnia posse
valet efficit et facile efficere potest ut quelibet alia potentia nichil possit. Hinc
ergo manifestum est quod omnipotens non potest esse nisi unus. Supra iam probatum est quod omni-
potentia idem ipsum est quod divina essentia. Sed ergo commune est simul omnibus personis omnipotentem
esse immo et esse quia ibi non est aliud quam esse. Commune est et omnibus unam et eandem
essentiam esse. Namque divina essentia esse. Non quod divina essentia sit omnipotens non potest
esse nisi una. Non solum itaque idem ipsum est totum quod est quelibet persona. Verum et
idem ipsum est quod omnes una quam quelibet alia. In singulis itaque summa simplicitas in omnibus
simul vera et summa unitas. Videlicet ut sic hic attendas mirandam [illegible]

xxiii

nos autem deum et de personarum equalitate possimus et bene et male intelligere.
Quantitate namque personarum simplicitate et unitate [illegible] equa-
litas esse. Tres statuas aureas si sint eiusdem [illegible] et ponderis et per omnia
eiusdem similitudinis possimus et solemus equales dicere. Sed eiusmodi equalitas nullam
[illegible] est ad illa que est in divinarum personarum trinitate. Nam in illa statuarum equalitate
alia est massa auri statue unius alia est massa statue alterius. et multa [illegible]
aliquid aliud est in una et aliquid aliud est in altera. Nichil autem [illegible] cogitare de illa
et vera trinitate quod sit ibi aliud et aliud. Sed unum alteri equale. Nam sic iam demonstratum est
quod est in una aliqua persona idem ipsum et totum est in qualibet alia. Tres homines sapientes
equales non omnino dicimus. Si sint eiusdem potentie eiusdem sapientie eiusdem [illegible] et bonitatis
Si [illegible] trinitate. sic sunt tres persone sic constat ibi tres substantias esse. Aliud namque
et aliud omnis equale invenitur in trinitate illa. Sed illa equalitas longe est a trinitate
divina. Sed in illa summa trinitate [illegible] personas equales dicimus. quia illud summum et
simplex summe esse in ea plenitudine et perfectione qua est persone unius in ea plenitu-
dine et perfectione est cuiuslibet persone alterius

xxiiii

Certe in una eadem substantia non est maius aliquid vel minus melius deterius nec [illegible]
[illegible] ergo est maius vel melius ad quamlibet invicem personam qualibet alia cum vna
sit singulis una eademque substantia. Est autem singulis simul et omnibus eadem ipsa
[illegible] nec maius nec melius aliquid est quelibet due quam quelibet sola nec tres simul pariter accepte
quam quelibet due. vel quelibet sola persona. In illa autem personarum trinitate ubi sunt plures substantie
minus aliquid est una sola quam due. et quibuslibet duabus maius aliquid tote tres pariter accepte
Nunc ergo attende illam uniformem et omnifariam magnitudinis equalitatem in illa summa
trinitate quam incomprehensibilis sit. ubi unitas pluralitati non cedit nec plurali-
tas unitatem excedit. Sequitur ultra

xxv

Sed ut hanc divinarum personarum equalitatem amplius admireris. attende et illud
in omnibus aliis personis. quam in unaquaque et eadem persona nec singularitas est [illegible]
pluralitate. nec unitas est sine equalitate. tanto quod potest crescere vel minui
et sibi ipsi inequalis fieri tanto quod aliud est eius potentia. aliud est eius sapientia
aliud est eius iustitia. et potest esse [illegible] ad maior et [illegible] aliud minor melior
sit deterior. Certe sola eius potentia. Certe sola eius sapientia est sibi ipsi dissimilis
est sibi ipsi inequalis idemque ipsum contingit multis. Potentia eius attende et in veritate
quia aliud est ei facile aliud difficile. aliud impossibile et sic [illegible] comprehendit [illegible]
est sibi ipsi dissimilis et inequalis esse [illegible] et ipsi sapientie aliud comprehensibile
aliud vero incomprehensibile. Namque humana vel angelica intelligentia. potest nunquam [illegible]

[illegible] cum non tamen [illegible] quod aliquid [illegible] [illegible] non [illegible] quod non [illegible] persone

directis tacta ut ipsam divinitatis immensitate complectendo. Quoniam itaque una eademque natura est in aliis efficacior, in aliis infirmior, in parte autem minor et in parte est maior, et ipsa sibi dissimilis et ipsa sibi in nomine equalis. Ex his itaque colligi potest quod ubi vera simplicitas non est, equalitas vera esse non potest. In illa autem trinitate in summa nec aliquis est dissimilis et nec inequalis in aliquo alteri alicui. Sane ergo sicut ubi vera eternitas est non potest esse prius vel posterius, et ubi est coequalis immensitas non potest esse magis vel minus. Et ubi itaque eadem eternitas et immensitas est, ibi nulla aliquorum inequalitatis vicissitudo vel alternatio inesse potest, quia nulla ibi dissimilitudo vel vicissitudinis obumbratio. Nihil ibi prius, nihil posterius, nihil maius aut minus. Sed tote tres persone coeterne sibi sunt et coequales. Ecce iam manifesta et simplici ratione probavimus quod unum sit quod tandem in bonorum ut unum videlicet deum in trinitate et trinitatem in unitate veneremur.

Capitula quarti libri

i. Quam incomprehensibile videatur quomodo intelligi possit pluralitas personarum sit in unitate substantie.

ii. Quam multa sint que quamvis intelligi non comprehendantur, que tamen ipsa experientia latere non sinit.

iii. Quam multa sint incomprehensibilia ad que experientia se extendit, non sinit que tamen ratio manifesta non sinit latere.

iiii. Quod ad doctrine evidentiam optat persone significationem determinare, et data occasione trinitatis unitatem assignare.

v. Quod autem nos quesitum est qua necessitate quod restat quodammodo est qua necessitate (unitate) tres illi in trinitate dicti sunt persone.

vi. Quod multum differat inter significationem substantie et significationem persone.

vii. Quod non sit necesse ubicumque sunt plures persone et plures substantias esse.

viii. Quod nihil distinximus sibi contrarium in eo quod diximus deum deum unum et substantialiter unum et personaliter trinum.

ix. Quod ut pluralitas substantiarum dividit unitatem persone in natura humana ut pluralitas personarum dividit unitatem substantie in natura divina.

x. Quod in distinctione personarum opus est gemina consideratione. Et in consideratione qualis quid sit et unde sit seu unde habeat esse.

xi. Quod sub nomine existentie possit utramque considerationem subintelligi et illam que ad rationem substantie pertinet et illam que pertinet ad rationem [illegible].

xii. Quod generalis existentiarum variatio triplici distinguitur modo.

xiii. In persona quid valeat personarum existentia in humana natura et in persona quid valeat in angelica natura.

xiiii. Quod divinarum personarum existentiarum differentiam optat querere [illegible] solam.

xv. Quod in natura divina sit existentia que est pluribus communis et existentia que omnino est incommunicabilis.

xvi. Quam recte in divinitate possit esse incommunicabiles existentie et quod tot sint quot persone.

xvii. Quod quantum ad divinam nihil aliud persona est quam incommunicabilis existentia.

xviii. Quod plures possunt esse existentie et quod consequens est plures persone ubi non est nisi unitas substantie.

xx. Quomodo intelligendum sit vel quomodo possit quod quidam dicunt tres substantias unam essentiam, quidam tres substantias unam substantiam, alii autem tres personas vel substantiam vel essentiam unam.

xxi. Diffinitio persone non convenit nisi pluribus [illegible].

xxii. Descriptio persone non convenit nisi pluribus [illegible].

xxiii. Descriptio persone que videtur soli et omni posse convenire.

xxiiii. Descriptio persone que videtur soli et omni inesse vel posse convenire.

xxv. Quod proprium sit divine nature personarum pluralitatem habere in unitate substantie et eo ipso ab aliis differre.

Sequitur primum capitulum

Ecce in huius operis exordio ea que de divine substantie unitate credimus tam evidenti demonstratione et propriis rationibus demonstravimus ut diligenter intuentibus nichil dubitationis remanere debeat. Hic tamen vel in modico hesitare oporteat sollicite et suo loco disponendo pluralitatem fidei nostre assertionem tam rata probatione persuasit, tam multiplex ita confirmavit ut mentis inopes videatur cui tanta veritatis contestatio satisfacere non possit. Et quid quelibet harum contemplationum et assertionum tu per temet ipsum sola et seorsum attendis, nichil credibilius, nichil verius credere videtur. Si quis autem unam cum alia conferens et quomodo concordent et simul stare possint attenderimus, nisi fidei firmitas obsistat, pene in ambiguum venit quicquid multiplex rationibus persuasit. Non enim facile capit humana intelligentia ut possit esse plures quam una persona ubi non est plus quam una substantia. Hinc alii in fidelium erroris hinc multiplices deceptationis hereses. Hinc quod alii divine substantie unitatem confundunt, alii personarum pluralitatem confundunt. Hinc est quod Arrium et Sabellium per contrarias sectas sunt ab invicem divisi. Hinc est quod aliqui contemporanei nostri persone nomen sub multiplici significatione accipiunt et tam profunda veritatis intellectum qua applicare debuerant maiori ambiguo involvunt. Ita ut quod velit persone nomine sub communi et propria acceptione intelligere nullo modo putat plures personas sub ea acceptione intellectas posse subsistere in unitate substantie.

Tertium hoc assignata queso intuearis trinitas et unitas trinitatis. Nunquid quia comprehendi non potest ideo esse non potest? Quis nisi mentis inops hoc senciat? Quis dicere presumat quia multa sint que humana intelligentia non comprehendit, que tamen quia vera sint nec tamen humana multiplex experimentum latere non sinit? Applica michi queso si potes de quo omnino dubitare non potes. Quid sit quod oculus corporis ubi videndo non sentit ubi et videndo sentit, ubi omnino non est speculo utique ubi non est stella positum videt palpebra tamen obductus ipsam sub qua latet palpebram non videt. Ceteri sensus corporei sola ad se tamen sentiunt atque discernunt. Solus oculorum sensus adherentia habet, et ad longinqua et remotissima vigeret. Nunquid quia quo sit non comprehendis ideo verum non esse contendis? Explica michi si potes quod negare non audes, quo in te ipso corpus et anima tam diversa utique vera sint una tamen persona. Et tu autem queras quomodo in summe simplici et communi natura personarum trinitas sit una eademque substantia. Illud incomprehensibile est quomodo sit quod tamen humana nostra per experientiam nouit quanto magis quod ulla humana experientia attingit.

Et si te dicis de operis nullo modo posse dubitare, et si videatur humane capacitati modo excedere adeo incomprehensibilia que sunt incomprehensibilia esse non dubitas que tamen per experientiam esse non probas. Multa namque ita manifesta latere non sinit ad que tamen comprehendenda nostra humana non sufficit. Nunquid de divina eternitate comprehendis? Non tamen de eius eternitate dubitas. Quis tamen comprehendere non valeas. Nunquid diffidis? Nunquid dubitas de immensitate? Dubitas. Quis eam comprehendere non valeas. Nunquid de dei omnipotentia a quibus comprehenditur a quibus predicatur et creditur? Si singulos theologos interroges ab omnibus id responsum accipies quod idem sit dei omnipotentia quod eius sapientia quod eius bonitas, nec aliud sit quod ista vel illa. Si queras quid sint hec tria vel aliud in nominibus quam divina substantia hec omnia ita manifesta convincit et latere non sinit. In hoc pene omnes theologi conveniunt. Hoc omnes in commune defendunt. Ad quod queso horum magis capabile? Quid magis comprehensibile, an quod substantia una sit deitas tria, an quod tres persone sint substantia una? Utrumque incomprehensibile, neutrum tamen incredibile. Hoc tamen ut michi videtur incomprehensibile efficit ut quosdam persone significationis pluralitas acceptiones variare. Ita sunt qui dicunt nomine persone aliquando substantiam, aliquando subsistentiam, aliquando personarum proprietates significari. Sic quoque volunt substantiam aliquando in singulari numero, aliquando in plurali numero. Nec tres personas confiteri videantur, et tres confiteri substantias, ad probandum autem tres personas proprietates persone sunt. Terminum autem imitat ubi dicitur adducunt Sabellium quoque declinates tres personas conspicuas subsistentiam distinctionis.

Marginalia: I — in uni[versa] b. — q. aliqui persone ... — η — no — q. nunquam ... — q. ... — η — q. ... — no — q. ... — a sint b. — q. ... — b. q. non ... ad ... persone

non enim nomina tria sed tres nominum proprietates, id est personas vel ut greci exponunt ypostases, id est subsistentias confitemur. Sed ut michi videtur Ieronimus in quibusdam libris non dicit personas proprietates personarum, sed proprietates nominum, id est que proprie significat nomina personarum.

Et de nomine ypostaseos tractans in quo sensu ab eo ponenti suspectum est, ut in quibusdam de nomine greco tractans qui greci non sumus. De nomine subsistentie tractare presumere non debemus. Quidam personas, quidam subsistentias opponunt, et tres subsistentias et unam substantiam in una divinitate dicunt, quod ostendunt. Sed quidam sic hec intelligunt, sicut complacet et si legentibus omnibus constet tres subsistentias esse potuisse et ubi constat non nisi unam substantiam esse. Hanc non sententiam non arguo, non reprehendo, non falsam esse contendo. Sed quod verum est confiteor confitendam, quamvis hec eorum doctrina non satisfaciat mee simplicitati et similium michi similibus inquisitoribus satisfacere oporteret. Quomodo tamen substantie quam subsistentie significatione diligunt differentiae et secundum datam differentiationem assignat quo possit esse plusquam una subsistentia ubi non est nisi una substantia. Aliaque quesivi quod possit michi ignoto significationis ostendi nomen persone, ut nec est omnium vestrorum usitatum. Nomen non subsistentie, ut ab omnibus quod saltem sententiae ostenderunt agnoscitur. Quo ergo quesivi ex eius proprietate quam ignorant simplices quique colligere potuerint quod tres subsistentie et eo ipso tres persone possint esse in unitate substantie. Et non quesivi michi illa doctrina satisfacere potuit quousque liber resolvatur. Deum ergo intentionis mee est in hoc opere simplicioribus et similibus et ut sic dicam mei inminoris studebo, prout dominus dederit, non tam subsistentie quam persone significationem differentiae certa potius differentiationis assignatarum ostendere quo possit personarum pluralitas cum substantie

Tollam licet quod sensu et quod fine et indubitanter teneo quod in unitate conveniens in illo tam sublimi et supereminenti misterio nomen persone illatenus assignat sine instinctu divino et spiritus sancti magisterio attendamus quo idem spiritus tot sacramenta fidei nostre, redemptionis nostre, resurrectionis nostre et glorificationis nostra prophetis predixit, nostra clarius exposuit, nostra doctores apposuit. Quis istud attenderit nullo credere potest quod summum fidei nostre articulum, quod sanctissime et secretissime trinitatis misterium quoniam illud quod noverit ab omni corde credi, ab omni ore confiteri, estimatori hominum apposuit et non propria inspiratione ordinavit. Licet dicamus quia hii qui nomen persone primo ad divina transtulerunt. Licet dicamus quod si ipsi conventi fecerint ut sicut quod respondetur querentibus quid ea tres ibi in eum essent, cum tres deos dicere non possent. Sed quod ab eis conventiculis factum fuit nomen spiritus sancti qui cordibus presidebat, qua voce et intentione id fieri voluit. Si non hec fideliter credimus cum omni diligentia querimus non iam si qua acceptione primo humanis sit impositum nequaquam conventiculis sit postea ad divina transsumptum. Sed in qua intentione proprium sensum veritatis sit translatum inspirat et a latina lingua certa ubi sequitur et illa cum sua certe reddit quam que communi acceptione format quod simpliciter et certum animi intellectum quem quilibet accipit ad notationem persone studebo assertionis mee

Distantiamque imprimis quod deum esse ab aliis quod persona seu modum formare substantiam dei et substantiam significare videtur intelligo tamen multum est inter significationem unius et significationem alterius. Sed ut melius elucescat quod dicimus, ipsius complaceamus apertius quod alter substantiam significet quis negat, quis dubitet. Multum tamen inter significationem unius distat et significationem alterius. Nomine enim aliud intelligitur substantia creata sensibilis et itaque substantiam significat. Sed et aliud aliquid consignificat nomine quibus alio significat substantia. Sed cum admixta sibi specifica differentia similiter

li

Quid sit alius et aliud

et hoc nomine homo indicat aliquid et eo ipso substantiam significat. Quid enim est homo nisi animal
rationale mortale. In eo ergo quod principaliter significat aliud quod significat animal, itaque significat substantiam non
qualemcumque sed sensibilem. Homo autem non omnem sensibilem sed rationalem. Nunquam autem di-
cimus personam nisi de rationali substantia. Et cum nominamus personam, nunquam intelligimus nisi unam solam
substantiam et singularem aliquam. Itaque cum multae sint substantiae, sub nomine animalis subintelligitur proprietas
communis omni animali, et sub nomine hominis subintelligitur quaedam proprietas quae non con-
venit nisi uni soli communis omni homini, et sub nomine personae similiter intelligitur quae
proprietas quae non convenit nisi uni soli, tibi cum dignitate. Sicut in ipso nomine animalis generalis
intelligitur proprietas generalis, hominis proprietas specialis, in nomine autem personae proprietas indivi-
dualis, singularis et incommunicabilis. Colligis, ut arbitror, facile patet ad intuitum quod inter se
multum differant significatio substantiae et significatio personae.

Sed cum pensas et diligenter attendis, nomen substantiae non tam quis quam quid significat,
e contra autem nomen personae non tam quid quam quis designat. Cum ad tam longinquum
animal sint ut distinctum non possit, interrogamus quid sit. Cum ad solum hominem accipe-
re respondetur quod animal sit, homo, equus aut aliquid consimile. Cum autem appropinquamus ut
quod homo sit distinctum possit, interrogamus non iam quid sed quis sit, et respondetur verbi gratia
quod sit Mattheus, Bartholomeus, Petrus vel filius eius. Vides quod ad interrogationem quid re-
spondetur nomine generali vel speciali, definitione vel aliquo tali; ad interrogationem autem quis nomen
proprium reddi solet vel aliquid aequipollens. Pertinet itaque interrogatio quid ad proprietatem communem, quis ad proprietatem
singularem. Si contingat itaque quod sit ad cuius aspectum angelice visionis unius interrogare aliquem
quid sit, et ille responsum accipit quod angelus Domini sit, et utique responsio non est pro-
prietate locutionis sed per intentionem quaerentis. Ac si aperte dicat interrogatus: non est
homo ut putas sed angelus Domini. Nam si angelum esse sciret, nequaquam tale ad quaestionem illam
responsum nisi improprie reciperet. Per quid itaque, ut dictum est, inquiritur de proprietate communi, per quis
de proprietate singulari. Per quid interrogamus, ut certificemur de qualitate substantiae; per quis ut certifi-
cemur de proprietate personae. Et nota quod ad interrogationem quae est ista persona vel
quis est iste, solummodo respondetur idem et nomine proprio vel aequipollenti reddendo. Colligis
ergo, ut arbitror, satis intelligi datur quod ad nomen substantiae non tam spectat quis quam quid materia-
liter; ad nomen personae non tam quid quam quis designatur. Ad nomen autem personae
nunquam intelligitur nisi unus aliquis solus ab omnibus aliis singulari proprietate discretus.

Quando igitur tres personas dicimus, quid aliud quam tres aliquos significamus, iuxta intel-
ligentiam supra quod accepimus personam in singulari, iuxta eandem personas intelligimus acci-
pimus eam et in plurali, nisi quod hic plures, et illic unus solus datur intelligi. Cum
dicitur persona, procul dubio intelligitur aliquis unus qui tamen sit rationalis substantia; cum nominantur tres
personae, absque dubio intelliguntur tres aliqui, quorum tamen unusquisque sit substantia rationalis naturae.
Et utrumque sint plures, tamen omnes una eademque substantia, nichil minus est quam proprietate unitatem quod ipse
sermo magis indicat, homines iuxta hoc ut quod nominatio dictat. Personas quidem humanas intelligimus,
divinas autem videre non possumus. In natura humana quot personae tot substantiae, et complectitur eos
totidem consequentia, de divinis similia aestimare. Animus enim carnalis animus acquiescit ei
quae propria consequentia dedicit ut vix aliquando aliter queat. Quam quod eis quae consequentibus novarum
ex aliqua pluralitate non comprimitur. Sed qui ad fidem dormitat saltem ad aptam rationem conci-
liat. Monstramus iam apta ratione quod non sit necesse ubique sint plures personae et
plures substantias communes.

Esse ubicumque tres personae, illud omnino est necesse ut
alius aliquis sit iste, alius alius sit ille, et alius alius qui est tertius ab utroque.

et quilibet alius eorum per se aliquid certius duobus, prima distinctione et distincta proprietate distinctus, procul dubio ubicumque sunt tres substantie omnino necesse est ut aliud aliquis sit una, aliud aliquis sit alia, et aliquid aliud sit ab eis sit illa que est ab eis tertia. Videas si in nullo a se differrent invicem, utique plures esse non possent. Si quidem ubi differentia nulla est, pluralitas esse non potest. Invenimus autem supra quod in illa summa trinitate sit omnibus communis summum et summe simplex esse. Non aliquid aliud sit quilibet unus quam quilibet aliquis. Ideo in illa trinitate tres substantias esse negamus. In illa in rationali natura esse aliud et aliud facit diversitas substantiarum, esse alium et alium facit alteritas personarum. Sed quia in illa divina et summe sapienti natura ista alteritatem [illegible] diversitatem invenimus, ideo plures personas ibi esse credimus et plures substantias esse negamus. Ecce perspicua iam et expeditiosa satis ut arbitror ratione ostendimus quod [illegible] diffinimus in eo quod dicimus deum unum et substantialiter unum et personaliter trinum.

Diligenter nondum minuta consideratione ostendum quod sicut esse substantialiter aliud et aliud non tollit ubique unitatem persone, sic esse personaliter alium et alium non scindit ubique unitatem substantie. In humana natura alia substantia est corporis et alia est anime, cum tamen non sit nisi una persona. In divina natura alius aliquis est persona una et alius aliquis persona altera, cum tamen non sint nisi una eademque substantia. Et quod summus et supremus [illegible] iam monstravimus quod in illa divinarum personarum pluralitate sit summa similitudo et summa equalitas, in humane autem nature substantiarum pluralitate sit multa dissimilitudo et magna inequalitas. Quid ergo mirum si in illa tanta personarum equalitate maneat vera unitas substantie, quando quidem in tam contraria qualitate diversitate invenitur unitas [illegible] persone. In humana itaque personata una eademque persona est ex uno corporea, ex alio incorporea, ex uno visibilis, ex alio invisibilis, ex uno mortalis, ex alio immortalis. Nichilominus tamen unitas persone consistit in tam diversis substantiis. Pluralitas itaque substantiarum non facit aliud et aliud in humana natura, nec pluralitas personarum facit aliud et aliud in natura divina. Addamus autem et id quod consequens est, quia nec pluralitas personarum hic dissolvit unitatem substantie, nec pluralitas substantiarum ibi dividit unitatem persone.

Ecce invenimus non esse impossibile plures personas esse in unitate substantie. Querendum est ut inveniamus qua possit esse alteritas personarum sine alteritate substantiarum. Inde [illegible] itaque personis opus est ut arbitror [illegible] consideratione ut sciamus videlicet et quale quid sit et unde habeat esse. Una itaque consideratio versatur in investiganda rei origine; ad aliam pertinet diligenter querere quid sibi sit id quibus commune, quid generale, quid speciale, quid denique proprium assignare nature. Ad istam considerationem pertinet subtiliter indagare hoc ipsum quod est unde habeat esse, a semetipso vel aliunde, et si aliunde quam a semetipso utrum modo isto vel illo vel alio [illegible] modo. Sed utraque [illegible] rei ipsius diffinito vel qualisque dispositio expectatur et assignatio. Hic non nature ordo rei ipsius origo [illegible] qualisque dispositio [illegible]. Illa itaque consideratio versatur circa modum essendi, ista non versatur circa modum optinendi. Illa circa rerum essentiam, ista ut sic dicam circa rerum obtinentiam. Ut tamen [illegible] de rebus ipsis quod [illegible] tinentia [illegible] [illegible] si verbis quibus valeo explico [illegible]. Illud autem [illegible] et pro magno munere habeo si quid amice [illegible] [illegible] quovis alio [illegible] et magis proprie explicat. Optinentia quod dico loco modum quo quis optinet quod substantialiter est vel naturaliter habet. Optinendi si quidem modus in aliis et aliis est multum diversus sive in accipiendo sive non accipiendo sive in dandi vel accipiendi modo.

[marginal notes, top of page: ... secundum personarum qualitatem ... ut in angelica natura ... / ... secundum personarum originem ... ut in ... / ... secundum utrumque ... ut in humanis personis ...]

Possumus autem sub hoc nomine consistentie utramque considerationem subintelligere tam illam scilicet que pertinet ad rationem essentie quam illam scilicet que pertinet ad rationem oppositionis, tam illam in qua queritur quale quid sit de quolibet quam illam in qua queritur tantum [illegible] esse. Nomine consistentie [illegible] ambo quod est consistere in ambobus subsistere notat potius quod pertinet ad considerationem unam. Similiter per adiuncta propositionem notat potius quod pertinet ad considerationem aliam [illegible] quod de [illegible] ut sit dicta quam insistere. Hoc est aliud subiecto inherere. Sed et subsistere dicitur ad utrumque [illegible] videlicet et ad id videlicet quod aliquo modo et ad id quod ullo modo [illegible] subsistere, tam ad id videlicet quod oportet quam ad id quod omnino non oportet subiectum esse [illegible] omne est [illegible] alterius [illegible] natura. Ita quod [illegible] consistit in corpore ut [illegible] et insit velud in subiecto. Et quod dicitur subsistere subintelligitur non solum quod [illegible] esse. Hoc cum intelligi datur tam se habet ad [illegible] quam [illegible]. Quod autem de consistere subintelligitur non solum quod [illegible] esse sed etiam aliud, hoc est quod aliquo [illegible]. Hoc cum intelligi datur in verbo composito quod adiuncta sibi prepositione. Secundum autem consistere inest quod aliquo subsistere. Hoc est subiacere quod aliquo [illegible]. In uno itaque verbo consistere vel sub uno nomine consistentie datur intelligi posse et illam considerationem que pertinet ad rei qualitatem et illam que pertinet ad rei originem.

Consistentia autem ut ex antecedentibus potest colligi triplici modo potest variari. Variari itaque potest aut secundum solam rei qualitatem aut secundum solam rei originem aut secundum utriusque concursionem. Secundum solam rei qualitatem variatur consistentia quando pluribus est una eademque origo [illegible] singulis tamen singulares propriaeque [illegible] plures itaque subsistentie omnino non possunt [illegible] differunt qualitate. Est autem talis varietas consistentie secundum solam qualitatem [illegible]. Secundum originem vero non solum [illegible] est illa varietas consistentie quando pluribus personis est unum [illegible] et indifferens [illegible] tamen secundum originem [illegible] differentia [illegible] secundum [illegible] originem differunt. Sed unus originem habet, alter originem caret. Vel si originem [illegible] origo unius differt ab origine alterius. Hiis modis consistentia variatur secundum originem solam, non secundum aliquam qualitatis differentiam. Tam secundum rei qualitatem quam secundum originis originem variatur consistentia ubi singulis personis est sua singularis essentia et origo diversa. [illegible] iam diximus [illegible] generalis consistentiarum varietas triplici distinguitur modo: vel secundum solam consistentium qualitatem aut secundum ipsius consistentium originem vel secundum utriusque alterationem.

In humana proinde natura sicut experientia nominum personarum consistentia tam secundum personarum qualitatem quam secundum ipsarum variatur originem. Videmus [illegible] omni humane persone est qualitas singularis et propria qua ab aliis omni ambiguitate differt [illegible] et origo propria et ab omnibus aliis diversa et singularis [illegible] distincta. [illegible] aliud est principium isti et aliud est isti et aliud est illi. [illegible] alius est pater istius et alius pater illius. Et ubi unus est pater pluribus alia tamen est [illegible] subsistentie [illegible]. Videmus itaque ut [illegible] in humanis personis consistentiarum [illegible] variari. Quod tamen secundum singularem [illegible] qualitatem [illegible] originem. In angelica autem natura nulla est propagatio sed sola simplex [illegible] creatio. Est ergo singulorum simul et omnium unum solum indifferens principium [illegible] creatione. Sunt autem in angelica natura tot subsistentie quot persone et ideo oportet eas qualitate differre. Nam si nulla qualitate differrent procul dubio plures subsistentie non essent. Variatur itaque consistentiarum differentia in angelica natura secundum solam qualitatem. In humana vero eadem est tam secundum qualitatem quam secundum originem [illegible].

(new)

Triplex existentia: ex propagatione ut hominum; ex creatione et propagatione ut hominum; ex creatione sola ut angelorum; que est substantiale ut divine nature que sine creatione et inchoatione.

In divinis autem ut probatum est personis nichil omnino dissimilitudinis, nichil est inequalitatis. Qualis est persona una, talis est et alia, tres nichilominus et tertia. Ubi itaque omnes invicem sibi similes et coequales sunt secundum qualitatem, quamvis differre non possunt, quibus enim est potentia unum et idem est sicut persolvenda ratio probavit summe simplex esse, nullo modo possunt ~~juxta aliquam qualitatis proprietatem~~ aliqua qualitatis diversa ab invicem differre. Cum igitur nullatenus possint juxta aliquam qualitatis proprietatem alternatim differre, relinquitur ut tendant juxta modum originis aliquam differentiam habere. Nam ubi nulla differentia, nulla omnino pluralitas esse potest. Pluralitas itaque personarum convincit quod in illa unitate distincta proprietas proprietatumque differentia deesse non possit. Sed quia identitas substantie omnem inequalitatis differentiam penitus excludit, differentes personarum proprietates certa sola origine querere oportebit ut quod breviter perstringamus quod diffusius diximus. Patet quod in divina natura variat existentiarum pluralitas secundum solam originem. In angelica autem natura secundum solam qualitatem. In humana vero natura tam secundum qualitatem quam secundum originem. Sed etiam iam invenimus quod superius querere proposuimus, quomodo videlicet possit alteritas personarum sine omni alteratione substantiarum. Invenimus namque quod plures ibi in unitate persone quibus commune est unum et idem per omnia indifferens esse quod pertinet ad identitatem substantie. Possunt tamen secundum originale tamen mutuam differentiam habere, si unus existit a seipso, alter originem trahit ab alio. Et si origine solum differant in obtinendi modo. Sicut autem alterat proprietas existentiarum personarum in dicto procul dubio variat proprietas existentiarum. In divina namque natura certa originem solam oportet querere tam personarum quam existentiarum differentiam.

Nomine existentie ut existimo possumus intelligere quod habeat substantiale esse ex aliqua proprietate. Proprium est aliorum habere substantiale esse ex sola propagatione. Proprium est hominum habere substantiale esse ex propagatione simul et ~~creatione~~. Nam caro propagatur, anima creatur. Proprium est angelorum habere substantiale esse ex sola creatione. Proprium est divine nature habere supersubstantiale esse sine creatione et inchoatione. Existentia vero alia pluribus communis, alia vero omnino incommunicabilis. Nam ut de ceteris taceam, que non quatenus nomine persone. Commune est divine simul et angelice et humane nature habere esse rationale. Sed tam angelice quam humane proprium est non esse et esse sed aliunde. Solius autem divine nature non aliunde sed a seipso esse. Existentia vero incommunicabilis est que non nisi alicui uni persone convenire potest. Sed ut de ceteris taceamus in divina procul dubio natura est existentia que est pluribus communis et est ibi existentia que omnino est incommunicabilis. Existentia demonstratio est supra sermo significat non tamen simpliciter sed cum proprietatis alicuius determinatione que pertinet ad considerationem originalis esse. Ad considerationem vero originalis esse pertinet non solum querere et invenire originem et ubi est ymmo etiam querere et invenire eam non esse ubi non est. Divine itaque existentie est habere substantiale ymmo supersubstantiale et sine creatione sine inchoatione. Commune proprium est omni substantie quecumque nomine habet quod vere habet quod esse compositum et accidentibus subiectum. Sola autem divina substantia que est super naturam substantie habet simplex esse et incompositum et nulli accidenti subiectum et ideo vere dicitur habere non tam substantiale quam supersubstantiale esse. Sed non quod existentia designat substantiale esse sed aliquid quod sit ex communi aliquid quod sit commo[…] mutabili proprietate. Commune autem divinis ubi intelligitur esse habens existentie cum in communicabilem vero ubi intelligitur esse habens existentie incommunicabili. Tamen ergo est proprium divine substantie non esse ab aliqua alia substantia sed solum a semetipsa. Quam vere est proprium persone originem non habenti non esse ab aliqua alia persona. Summo autem intelligitur proprietas communis, in altero vero proprietas incommunicabilis. Commune autem omnibus est personis divinis esse de substantia illa que non est ab aliqua alia substantia sed a semetipsa. Substantia non divina quod dicatur vel intelligatur et a semetipsa idem est quod communis existentia. Cetere

Existentia: communis pluribus; incommunicabilis; communicabilis; incommunicabilis

Ecce iam vidimus unde existencia, videamus nunc de existencia incommunicabili.

Illud vero incommunicabile est quod commune cuiquam quod non est ipsum nec esse potest. Considerandum itaque nunc est quomodo in divinitate possit incommunicabilis existencia esse. Sed in illa absque dubio Trinitate oportet tot personales proprietates esse quot sunt persone. Proprietas autem personalis creditur esse incommunicabilis. Proprietas personalis est per quam unusquisque habet esse id quod ipse est. Personali proprietate dicimus personam quamlibet unum esse ab omnibus aliis distinctum. Singulum enim personam dicimus nisi a ceteris omnibus singulari proprietate discretam. Si ergo personalis proprietas communicabilis esset, contrarium idem esset ac si dicas una persona posse esse duas. Et si una dicitur gemina et gemina una, facile convincitur quod neutra earum sit alia persona, quia neutra est ab alia singulari proprietate discreta. Hinc ergo aperte colligimus quod supra iam diximus quia proprietas personalis sit incommunicabilis. In illa personarum Trinitate absque dubio est necesse personales, hoc est incommunicabiles proprietates esse. Sed sicut est probatum eadem est differentia personarum et existenciarum. Si ergo proprietatibus incommunicabilibus differunt persone, utique incommunicabilibus differunt et existencie. Oportet autem ut sit incommunicabilis existencia cui est incommunicabilis differentia. Constat igitur quod [illegible] in divinitate quot persone tot incommunicabiles existencie.

Et si diligentius consideremus, quantum ad divina nichil aliud est ibi persona quam incommunicabilis existencia. Ut supra probatum est, omnis proprietas personalis omnino est incommunicabilis. Item eadem est in divinis differentia personarum et differentia existenciarum. Quid itaque erit ibi incommunicabilis existencia nisi non supra unum substantiale et proprietate personali? Et quid est persona divina nisi unus divinum esse ex proprietate incommunicabili? Et quid est divinum esse nisi substantiale, sive dicas divinum sive supersubstantiale sive summe simplex sive omnipotens esse, ut ceteris huiusmodi ad idem intellectu respice. Tam itaque divina persona quam divina existencia habet divinum esse tam ista quam illa habet esse substantiale, utraque proprietate habet personalem utraque incommunicabilem. Vides quia totum quod dicitur de una potest dici et de alia. Ita quod sicut verum est quantum ad divina nichil aliud persona divina quam incommunicabilis existencia.

Nomina precedenti tetigimus quia in divinitate possunt esse plures existencie. Nunc considerandum si possint ibi esse salva proprietate substancie, sicut usus habet dici utique posset sicut ab eo quod est esse essencia, sic ab eo quod est existere existencia. Vides fortassis quam hoc audiat vel legat. Sed malo te videre quam que dicere velim parum intelligere. Utilitate dividens si itaque existencia dicere usus haberet, quemadmodum essencia simpliciter esse rei significaret, sive itaque sub nomine existencie amplius aliquid oportet intelligere. Sicut enim subsistencia rei dicit [illegible] ex eo quod aliquo subsistat, sic existencia ex eo rei dici potest quod aliquo esse habeat. Existencia significat rei esse et hoc ipsum in qualiqua proprietate.

Nemo autem non videat quod sit differens existencia unius ex omnipotentiam proprietate ista et alium esse [illegible] quod [illegible] alia. Quamvis enim utriusque sit idem modus essendi, non tamen utriusque est idem modus existendi. Numquid quaeso dicat impossibile seu etiam incredibile si duo vel tres dicantur eque potentes et eque sapientes esse? Sed quid dicitur impossibile seu etiam incredibile si hoc ipsum quod communiter sunt unus dicatur ex proprietate una et alius dicatur habere ex alia? Non itaque videtur impossibile vel incredibile plures existencias et quod consequens est plures personas in divinitate, quas si eque potentes dicimus, quod manifesta ratione convincimus, fateri oportebit quod si omnipotentem habet una, omnipotentem habebit et alia. Constat autem apud omnes theologos indubitabili ratione quod in vera divinitate sit summe simplex esse. Erit ergo necesse ut idem ipsum sit illi omnipotentem esse quod omnipotentiam habere et quod non aliud aliquid sit omnipotencia quam divina substancia. Omnipotencia autem ut alias probavimus non potest esse nisi una. Ergo nec divina substancia non potest esse nisi una. Ecce ergo ex eo quod est probabile et theologis certum est necessario colligitur quod querimus, quia possunt esse plures existencie

ubi non est nisi unitas substantiae. Ut autem expressius subtilius adhuc aliquid loquamur, substantiis in rebus naturalibus et creatis diversum est esse et id quod est. Convenit autem quantum ad divinam esse et id quod est. Constat itaque divinam substantiam nichil aliud esse quam substantiale ymo supersubstantiale esse. Substantiale in se tale quid est quod consistit in se ipso. Supersubstantiale magnitudinem et nichil in est velud in subiecto. Timentes itaque ubi non est timor, vere timent, fateri personas secundum substantiam dici, cum persona simpliciter substantiale significaret, nisi aliquid consignificaret, scilicet autem tamen substantiale esse quod aliqua singulari proprietate. Ideo quod fidentur fateri personas in divinitate secundum substantiam dici et substantiam significare et plures personas ibi non plures substantias esse, quia ubi sunt plures tamen et indifferens esse quod differenti proprietate. Unitas itaque ibi est in nota modum essendi, pluralitas autem in nota modum consistendi. Unitas essentiae, quia omni indifferens esse, plures personae quia plures consistentiae. Pie quaerentibus ista ut puto debent sufficere. Nam ut ad plenum in tanta profunditate sibi satisfaciat, in hac vita nemo quod debet cupere vel optare. Notandum autem ergo quod ista consistentia quomodo se habeat una ad alteram. Etenim dubitatur, quod albintra vicissim probatur, quodalia. Nam quod in divinitate optat plures esse, facili probatur quod ratione personae, sed quod possint plures esse in unitate substantiae, longe cum maior quod considerate consistentiae.

Forte aliquis a me optat audire quo optat intelligi vel quo possit concedi quod Greci dicunt tres substantias unam essentiam, quidam tres subsistentias unam substantiam, alii autem tres personas et substantiam vel essentiam unam. Multi dissentiunt et omnino contrarium videtur, quod cum Latini unam in divinitate substantiam, Greci tres esse fatentur, sed absit ab eis diversa credere et hos vel illos infideles errare. Iudicat ergo ubi tonorum varietate intelligenda est unitas una quamvis apud diversos sit nominum acceptio diversa, quod personae ab aliis substantiae ab aliis subsistentiae dicuntur. Ad verbum respice. Videtur et cetera est quod receptio eorum quae eis solent in me dicitur substantiae vel subsistentiae quibus induuntur substantiae. Sermo itaque quod ubique deus, quod Greci essentia praevalet, quia impossibilis est proprietas et in essentia unitas. Personae eius in proprietatis igitur quae personis divinis inesse indubitanter quibus adinvicem distinguuntur in nota non nullam similitudinem eorum quae vacant sibi inherentibus subsistentiis, quamvis numquam proprie substantiae vel subsistentiae dici possimus. Sed cum tres illos in unitate sive dicat personas sive [illegible] sive subsistentiae nichil aliud oportet intelligere quod tantos [illegible] substantiale et subdistinctiva et differenti proprietate. Ideo in omnibus aliud videlicet diversi sub distinctiva non quod distinctiva proprietate ut intelligas quod illi in unitate dicant substantiae vel subsistentiae quamvis improprie. Dicimus quod proprietates personis inesse, sed illarum [illegible] sibi pertinemus non dat subsistere sed consistere, et ideo personae varii divinis consistentiae quod substantiae vel subsistentiae quae non sola divina attendunt, nullam proprietatem inveniunt qua divina essentia differat ab aliqua alia divina, quia non est in divinitate nisi una sola, sed proprietatibus ubi differt una persona ab alia. Non igitur in nota consideratione invenimus quo alia unitate substantiam dicant et ideo cum simpliciter et per se ipse essentia vocant et pluraliter alia [illegible] proprietates insunt, quamvis numquam proprie substantias nominant, et quod in illa essentia increata proprietas nulla inveniunt qua differant ab alia increata, quia ut iam dictum est non est nisi una sola. Inveniunt tamen proprio proprietas in ea per quam differat a qualibet creata essentia, scilicet quod attendentes non solum substantiam sed et essentia nominant. Nomine non subsistentiae quod parva significatur ad personarum designationem sustinuimus. Ut autem vere substantiam et subsistentiam in nota horum acceptionem bene designatam quod substantiam intelligere, quod supremus deus consistentiarum tenentem principalitatem consistentia subsistentiarum quia divina consistentia incommutabilem. Etenim ergo quod ubique quae supremus possum nominare quo in unitate substantiae possint esse plures consistentiae nomine mobiles quo ibi possint esse plures subsistentiae. Non me latet ista subtiliori ratione

dicenti posse parvulis simplicioribus et quibus de sermo debeat sufficere. Illud autem nondum sufficit quod retinendum, ut illos tres quos innuunt sive substantias sive subsistentias sive personas nominare audias, semper substantiam divinam intelligas. Nam in his omnibus quantum ad rei veritatem nihil aliud oportet intelligere quam tres quosdam rationale esse cum differenti et personali proprietate. Constat enim quod ubi ratio non est rationale esse non fieri potest. Convenit autem omni personae hic rationale esse cum incommunicabili proprietate. Ut dicta apud Graecos quam ut dicit Augustinus aliter accipiunt substantiam quam nos. Ex parte Latinos puto nullum novum invenire posse quod possit melius aptari pluralitati divinae quam nomen personae. Et quod fideli animo nihil magis auctoritati esse debet quam quod more omnium sonat et catholica auctoritas confirmat.

[H]ec tenus supra proposuimus prout potuimus aperuimus, similiter quod videlicet ad invicem differant significatio substantiae et significatio personae et quia ratione plures personae consistere possunt in unitate substantiae. Consideremus nunc itaque si placet utrum data illa de persona diffinitio Boetii possit convenire omni et soli. Nam si inventa fuerit generalis et sufficienter data, frustra procul dubio quaeritur alia. Diffinitio autem ut perfecta sit oportet ut totum et solum diffiniendae rei comprehendat. Nam ut quore nomen habeat oportet ut sensus diffiniti fines contendat nec excedat et ut conveniat omni et soli et possit sic ipsa converti. Constat diffinitio Boetii de persona quod sit rationalis naturae individua substantia. Ut ita generalis sit atque perfecta oportet ut rationalis naturae omnis substantia individua sit persona et econverso omnis persona sit rationalis naturae individua substantia. Quaero itaque de substantia illa divina cum non sit nisi una sola, quomodo magis videtur sit individua. Nam quod illa substantia sit quaedam personarum trinitas absque dubio creditur et ut supra est probatum manifeste convincitur. Si ergo substantia divina dicenda est individua, aliqua rationalis naturae substantia erit aliquid quod non est persona. Nam trinitas nec persona est nec persona recte dici potest. Notatur itaque haec diffinitio personae non videtur soli personae convenire. Si non illa substantia non est dicenda individua substantia, constat pro certo quod aliqua alia, sed quod divina quae non est individua substantia. Diffinitio itaque ista personae non potest omni convenire, sive ergo et sive non esse individua substantia divina dicatur. Dicta illa diffinitio generalis non esse deprehenditur.

Procul dubio quod infinitum est digne diffiniri non potest; tamen fortassis ad aliquem divinae cognitionis profectum proveniret si studuerimus quale sit quod dicit de superioribus personae divinae assignare. Juxta illam itaque existentiae significationem quam supra exposuimus non inconvenienter fortassis dicere potuimus quod persona divina sit divinae naturae incommunicabilis existentia. Nomen existentiae ut ex superioribus patet est intelligere, significat quod substantiale quod sit et aliunde quod commune est omni substantiae. Est et existentia generalis quae omnibus substantiis est communis, et est specialis soli et omnibus rationalibus communis, et est specialis solis angelis et solis hominibus substantiis communis. Singularis omnes excludunt in se esse existentiae. Si ergo restringitur divinae naturae additione determinatur. Item in divina natura invenire potuimus, si diligenter consideremus, et existentiam pluribus communem et existentiam soli uni personae convenientem. Et ipso incommunicabilis, quae est pluribus communis excludit in se quod incommunicabilis dicitur. Non inconvenienter itaque dicere possumus ut iterum de divina persona quod sit naturae divinae incommunicabilis existentia.

[A]t si dividuum dicamus tamen aliud quod plures personas, quod aliud quod pluribus substantias potest distribui et a pluribus communiter et singulariter possideri; illud vero dicamus individuum quod non nisi uni soli aptari potest. Sic magnum juxta hunc modum dividuum et individuum volumus accipere, potius fortassis non inconvenienter diffiniri quam quam commune est quod quaelibet certa persona rationalis naturae individua substantia sit, vel quod quaelibet creata persona rationalis naturae individua existentia. Sed ut magis diligentius distinguamus supradictum nomen existentiae, significat substantiale esse et significat aliquid.

quibus pluribus naturis
consistit aliquis
... aliquis ex pluribus personis

pluribus personis ... in unitate substantie
... ex pluribus substantiis in unitate persone
angelica

dubio mota superius data diffinitionem [illegible] aliud videtur ~~dicat~~ dicit substantia. Sed quia ea
principale et conveniens omni substantie est autem et principale non quia est substantie et quia adest
ei velud substantie inherens et individuale quid est, quia consistat in seipso et nulli inhereat velud
in subiecto. Sic itaque tam create quam divine substantie humane angelice et divine. Preterea ergo sane in
substantia tanta dignius et principalius dicatur in quo divine similitudini magis appropinquat
hic in eo ipso quod accidentibus substat ad ima substantia degenerare videtur. Ab eo itaque quod
omni substantie principale est, rationis creatura quod substantia dici potest. Notatur autem ut divine
nomine consistere et quod licet esse in seipso et quod licet esse ab aliquo et ab ipso omni
substantie constat a deo. Nam sive quod est vel est a semetipso vel ab aliquo
alio. Cetera que sunt in eadem descriptione satis ex superioribus patent et non expo
sitione non indigent. Cum videlicet non quelibet existencia sed sola individua vel in

communicabilis ... planius et ad intelligendum ... quod incommunicabili dicatur persona
[illegible] si dicamus quod persona sit existens per se solum iuxta singularem quendam
rationalis existentie modum. Quo quod dicitur existens accipiendum sit satis ex superi
oribus innotuit. Ideo autem per se solum adiungimus quia persona nunquam dicitur nisi
unus aliquis solus a ceteris omnibus singulari proprietate discretus. Sed existens per se solum tam
est omnibus individuis tam creatis quam increatis. Nunquam autem dicitur persona nisi de
rationali aliqua substantia. Ideo ad id quod premissum est existens per se solum adiungitur secundum sin
gularem quendam rationalis existentie modum. Secundum quod et rationalis existentie alius est
tamen pluribus naturis alius est tamen eadem natura pluribus subsistentibus alius omnino
substantiis pluribus personis. Sed personalis proprietas singularem rationalis existentie modum requirit
secundum quem persona nunquam consistit. Ut ergo existens per se solum persona esse possit
singularem aliquem rationalis existentie modum habere oportebit. Cetera vero que singula
accipienda sunt satis ex superioribus patent et ideo in presentis explanacione [illegible]
nere non oportet. Quod sicut pro modulo meo potuimus de presenti questione [illegible]
disputare digessimus. Si quis autem nomine individui, nomine persone, vel existen
tie aliter quam assignavimus accipit et sic acceptum non rationi sed sua aug
[illegible] procedit et ratiocinationis aciem ad deceptiones deducit, sciat quia ad
institutionem nichil agit et si putat agere se ipsum illudit et nescit.

Proprium est divine nature personarum pluralitatem habere in unitate substantie. Contra
rio proprium est humane nature substantiarum pluralitatem habere in unitate persone. Illa
quod humana persona in simplicitate substantie [illegible] non de natura ipsius co
[illegible] sed de conditionis ipsius corruptione [illegible] descendit. Nam [illegible] sicut
[illegible] divina atque humana, quo una alteri videtur opposita. Quibus
itaque duas ex opposito altrinsecus respicientibus et velud contrarium sibi in
vicem respondentibus angelica proprietas velud media interponitur et altrinsecus simili
tudine quadam videtur ambabus coniungi. Tam enim quam divina nunquam habet substantiarum plu
ralitatem in unitate persone, tam enim quam humana nunquam habet personarum pluralitatem
in unitate substantie. Est quo angelica proprietas velud proportionali quadam ratione
[illegible] differentia in una armonia componitur. Quamvis diversis sententiis nonnullos
de angelis aliter sentire [illegible] sit usque hodie qui putant eos corpora habere. Sed si in
[illegible] queritur subtilius et indagaverit indaginis humane [illegible] ut credimus, certius
inveniet. Sed nemo sanus sapiens inficiari audebit quod rationalis nature proprietas tanto
sublimior tanto dignior sit quanto ad incorporee et summe simplicis nature
similitudinem vicinius accedit. Sed nemo autem negat creaturam incorpoream et ab omni

Marginalia: quinimo ... divi[na] — nota — persona — persona describitur ... — persona ... — 8 — personalis proprietas — pluralitas divina — ... humana — angelica proprietas — rationalis nature proprietas tanto sublimior

in corporea conditionis adhesione aliena ad divinam simplicitatem spiritales sive celitudine magis appropinquare familiarius inherere. Quam tam naturam que et corporea et incorporea substantia componit et ad unius persone singularitatem conductibus contextus coniungit, absque dubio optimi generis contemperatio est. Quod constat in sola et simplici puritate spiritualis nature. Ergo est incomparabiliter quanta quam corporis effigies sine capite hoc modo comparatione divina benignitatis fabricata sit optimo genere contemperatio. Radix illud accedit quod superioritatis angelica conspectu discernit. Etenim tibi queso videtur ordo decorus quod summe capitis disponi quaeruntur. Si in illa natura tantum divine videlicet angelice et humane dicatur duarum specierum toto animo protractum oportet. Illa ibi media intervenire. Cum vero dicatur quod duas optimas tria intercidat et altissima sic [illegible] alternatim quieta deum congregare in una armonia componat.

Hec sic demonstrationis ratio documento sit ad hoc aliud forte suspicio. Attendat quid sibi persuadere debeat Augustini testimonium Sermone quo dicit: innotuit quod deus ab uno homine legionem demonum eiecit. Continet autem una legio sex milia sexcenta sexaginta sex. Si tot ab uno homine eiecti sunt tot in eo cum essent sunt. Si demones corpora habent ubi queso in eo sunt in corpore an in spiritu. Constat autem homine corporis magnitudinem latitudine altitudine locales [illegible] dimensiones habet, et corpus sine locali capacitate subsistere non valet, qualis quando spiritus omnino non habet. Ergo non in spiritu sed in corpore fuerunt. Sed quo illa qua hominis parte tot corpora continere potuerit? Sed dicis forte quod angeli spiritus tam boni quam mali subtilia corpora habent. Sed quantumcumque subtilia duo corporum [illegible] corpora unum eundem locum occupare non valent. Unde ergo queso corporeitatis substantias angelicas corporis esse sed [illegible] vel sola hominis parte corpori detracta tot angelica corpora possit complecti. Sed tandem [illegible] cum isto animo [illegible] evagati sumus. Contentus autem pio et simplici animo debet et posse sufficere ea que dicta sunt de composita quo quomodo videlicet nichil dissonat dum quod liberum [illegible] et unitate retractari.

~~Capitula libri quinti~~

Quoniam iam constat de divine substantie unitate et personarum pluralitate, constat et de concordi unitatis et pluralitatis admirandi beatitudine super est de personarum proprietatibus querere. ~~Quod congruit convenientie nature ut sit aliqua persona~~

Quod iocundissima personarum communitas non possit deesse in summa simplicitate vel ordinatissima conspectatio beatitudinis in summa pulcritudine.

Quod congruit rationi nature ut sit aliqua persona que sit archetipa tamquam ab alia aliqua.

Quod non possit nisi una sola persona que sit archetipa.

Quod due in divinitate persone habeant aliunde quam archetipis esse innata tantum conficiendi modum cum est ab ea vel tamen archetipo.

Quod processio persone de persona alia sit tamen immediata alia tamen mediata alia mediata et immediata simul // // ab una sola.

De processione tamen immediata et quod oportet in divinitate esse personam que sit de processione que immediata simul et immediata et quod oportet in divinitate esse personam que sit agonima. Quod processio que sit ad aliquam personam tamen modo mediato non possit esse in divina natura.

Quod in divinitate non possit esse plusquam una que sit ab una tamen modo persona vel nisi una sola que est non nisi agonima. Quod oportet quod in divinitate sit persona a qua non sit alia aliqua tamen eadem non sit agonimpa.

Quod non possit esse nisi una sola in divinitate persona a qua non sit aliqua.

Quod oportet ut in divinitate talis persona conspiciatur que ab alia procedat et de se procedentes habeat.

i
ii
iii
iiii
v
vi
vii
viii
ix
x
xi
xii
xiii
xiiii

Quomodo in divinitate non possit ... [illegible] ... quae ... [illegible] ... — xiiij

Quod in divina natura non possit esse quarta persona — xv

De vera amoris plenitudine et quae ex illo consideranda sunt circa distinctionem — xvj

Quod exigat integritas personae solius condigni amoris plenitudinem possidere — xvij

Quomodo exigat integritas personae solius debiti amoris plenitudinem obtinere — xviij

Quomodo sit in trinitate tam condigni quam debiti amoris plenitudinem obtinere — xix

Quod vero manifesta convincit quod quarta in divinitate persona locum habere non possit — xx

Ex praemissis summae ... proprietates quas possimus multa colligere — xxj

Quod dicitur plenitudo amoris condigni esse in solo dando et plenitudo debiti in solo accipiendo non sit opus iustitiae quae sit operis gratiae et non potius operationis naturae — xxij

Quod quantum ad substantiam dilectionis in omnibus est amor summus et unus, quamvis in singulis proprietatum distinctione distinctus — xxiij

Quod quantum ad integritatem personalis nulla sit differentia amoris vel dignitatis — xxiiij

Quae sunt quibus personae communia vel quae sunt singularum propria et quae sunt quae restant ad haec inquirenda — xxv

Quemadmodum alias iam diximus convenit omni personae hoc verum esse aliquem incommunicabili proprietate. Persona autem divina super id adhuc amplius exigit ut merito divina dici possit. Proprietas autem divinae personae exigit divinum esse. Divinum esse idem est quod supersubstantiale, id est quod summe simplex et summe simplex est et tamen idem ipsum est esse quod ipse est. Hoc autem superius modo est substantia divina, et eodem modo dicitur substantialis. Constat quia in divina natura non est nisi unum solum simplex et indivisum, et ubi ibi constat unitate substantiae. Sed si constat de unitate substantiae, tamen variatur constat de personarum pluralitate. Sed nunc alteritas esse potest ubi nulla est, quo ergo pluralitas potest convenire indifferenti? Et ubi non est divisum esse potest differens et distinctum consistere. Ubi enim plures sunt indifferentes et condifferenti conveniat sic sint unitate substantiae, ut tamen non desint plures existentiae, sicut supra monstravimus. Nihil aliud est persona divina quam incommunicabilis existentia. Notandum itaque quod quaelibet existentia divina sive vel unum aliquid invenitur quod incommunicabile, quod eo utique solo de processu atque conveniunt persona alia. Et si plura sunt incommunicabilia sufficit tamen unum solum ad probandum quod sit persona. Nam quo constat quod sit aliquis solus ab omnibus aliis aliena proprietate distinctus. Hic de hiis quae superius dicta sunt quasi recapitula de praemissis ut ad ea quae adhuc inquirenda restant, quanto expeditiores tanto promptiores accedamus. Sed quia constat de divina substantiae unitate, constat et de personarum pluralitate. Constat de eorundem pluralitatis et unitatis mutua concordia. Locus postulat ut de singularum personarum proprietatibus quaeramus et singulas propria singulis assignare. Nam quod tres illi in trinitate sive dicantur personae sive existentiae sive alio aliquo nomine tres quibusdam proprietatibus distinguntur iam novimus et quod eas tria plurale originis dicimus ... quaerimus de eorum agnominibus. Sed quae quibus singulariter conveniant in dicendo veritatem apprehendimus. Studeamus itaque non in hiis sicut et in aliis auctoritatis attestatione firmare veritatem ... ad certitudinis ... iam dictis ut quod tenemus ... rationis et demonstrationis apprehendere.

Primo itaque illud dicamus quod naturali quodam instinctu omnis ratione cognoscimus et usu confirmato cotidianis experimentis probamus. Patet profecto quod in personarum pluralitas quanto concordior tanto est gratior et quanto gratior tanto iocundior. Omnis autem attestatur auctoritas vel estimatio confirmat quod in illa summa felicitatis plenitudine desit quod magis iocundum agnoscitur illud nisi quod minus iocundum esse dubitatur. Sed ergo una quaeque persona ... esse dicitur, utique pluralitas nulla sibi affinitate coniungitur, nulla mutua concordia ... copulatur omnis ...

credere possit vel affirmare audebit quod illa summe unitatis pluralitas tam sit omnino coniuncta. quod alia tam longinqua et admiranda velud omnino perfecta ut contra preter quam omni sit sit summa in differentia. contra non preter quam plures. variantur (?) ab omni sit contrarie aliena. Vide nunc quomodo pluralitas personarum que tibi quomodo convenientior videtur an illa que ordinatissima quadam comparationis varietate distinguitur et decentissimo quodam proporcionali tam miranda tamen convenit. an illa que nulla dicitur concordia ut concordali dilectione vicissim sibi connectit nulla alteritate ordinatione [illegible]. Nonne puto estimare quod magis pulcrum sit summe pulchritudini posse decere et quod minus pulcrum est ipsi minime decere. Itaque oportet quod ut [illegible] personarum conformitas per decore infinita felicitatis, ut ordinatissima comparationis varietas in summa pulchritudine. Sed nos que possimus vos forte alium probabilius magis quam nostra videatur. Sed ipsum quidem alteri adhuc ratione investigetur (?).

Quod nos in primordio huius operis dictum est de substantia idem ipsum hoc loco absque ulla dubitatione de persona dici potest. Utrobique namque eadem ratio occurrit et de substantiis [illegible] sicut dictum est ibi de substantia. Sic de persona quod oportet ut aliqua existat que sit a semetipsa et non ab alia aliqua. Alioquin in una divinitate essent absque dubio persone infinite. Nam si ista esset ab illa et illa ab alia et in tanta huiusmodi processionis modo quoniam una esset ab alia aliqua, concatenationis productio absque dubio in infinitum procedit et [illegible] productionis terminus nullus occurret. Sicque fiet ut nec processus et ordo qui sine principio esse non valet principium non habebit. principium inquam non tamen temporis quod dignius vel eius quo auctoritas (?). Sed in his et in aliis [illegible] ipsa veritas adeo manifesta et perspicua ut omnino non egeant probatione aliqua. Quia quod nullus facit quod facere non valet. Nullus potest dare quod ipse non habet. Quod quidem aliquando non fuit ex tempore cepit. Nulla compositio sine componente. nulla participatio sine tribuente. [illegible] nichil est maius. sit quod nichil est melius. Patet omnibus nullum [illegible]. Hec et huiusmodi quam audit si sensum liberum percipit statim acquiescit. Nunc [illegible] dubitare possit. Hinc ergo contra [illegible] personarum numerum infinitum [illegible] oportet procul dubio ut teneamus ut aliqua persona a semetipsa existat et aliunde omnino originem non trahat. persona [illegible] ab alia aliqua persona. Quid de ipsa consequenter querere oportet utrum sit communicabilis an incommunicabilis existentia. Sed si sit solius unius a semetipsa persona an hoc ipsum possit [illegible] pluribus esse.

Quoniam diligentiorem consideracionem locus iste expostulat et nos ad sublimiorem intelligentiam vocat [illegible] movere. oportet nos ibi quasi altius fodere et in profundo altitudinis solidiori roboracionis (?) fundamentum locare ubi necesse est operis nostri structuram [illegible] intelligentie sublimiorem consurgere. Illud ergo incipiendum (?) est unde [illegible] dubitari potest. Constat sane quod omne quod est aut compositum esse habet aut simplex. Constat nichilominus quod omne quod habet aut per participationem aut per plenitudinem habet. Aliud est enim ex pluribus et diversis unum aliquid componere. Aliud aliud quod unum est in plura dividere et pluribus particulis distribuere. Sed sicut iam diximus nec compositio sine componente nec participatio sine distribuente. Videamus ergo si illud quod nature est summum in se possit habere compositum [illegible] constat aut quod omnis compositio compositore eget. Et quia sine compositore [illegible] esse non valet. procul dubio id [illegible] ipsum quod est a semetipso non habet. Patet ergo quia quod a semetipso est compositum esse non potest. Quod ergo omnium originem et esse causat summe simplex esse habere oportet. Cum ergo [illegible] est summe simplex [illegible] oportet ut idem sit ei esse quod posse, sapientem et potentem esse. [illegible] et eius esse [illegible] quod quoniam sunt de posse videamus. Intueamur itaque de eius posse utrum ei sit aut per plenitudinem aut per participationem. Sed ubi est participacio simul et distributio

simplex

compositio

simplicitas

participatio

ut ipsi in se ab alterutro … ut ipsi ipsi ut alterutro

procedit … immediate ut … mediate tantum mediate

ad participacionem sine distributione vel distributo sive distribuente. Quia ergo possibiliter non
nisi per participacionem habere valet procul dubio distributa consorcio indigeret. Constat itaque
de eo qui est a semetipso quia sic posse accepit participando ipsum suum posse ei consubstantialiter
est eius posse perfecto et esse. Quia sicut iam probatum est non ipsi aliud et aliud est et esse et posse.
Itaque alterutrum a semetipso habet. Alterutrum a semetipso non habet. Hinc ergo colligitur
quoniam a semetipso est posse per participacionem non potest habere. Et porro oportunitatem participacionis habere non
potest. Ergo habere non potest sine participacione. Sed ubi est plenitudo potencie ibi est omne posse.
Posse ergo eius idem est quod posse. Sed a semetipsa est summum a semetipsa est et et
summum posse sed summum posse est omne posse. Ergo est summa est omne posse. Sed summa est omne
posse. Summa est omne esse. Summa omne consistere. Summa itaque est omne esse. Summa
est omnis essencia, omnis consistencia, omnis persona, omnis maxime persona humana angelica
divina. Ergo tota quidem summa habet esse. Constat profecto quod sola ipsa persona
tantum. Constat nihilominus quod nulla alia potest nisi a semetipsa esse quia est omne posse.
Vides certe quod eiusmodi consistencia omnino est incommunicabilis non potest de pluribus communis.

Et credimus iam probato quod et personarum a semetipsa omnino sit incommunicabilis existencia
possimus ergo inde manifeste colligere quod non sit incommunicabilis existencia a personis
aliunde procedentibus qui est alioquin in divinitate non essent neque esse possent plures
due persone. Proprium itaque est uni persone a semetipsa esse. Ceteris autem commune esse
a semetipsis non esse. Vides ergo quod incommunicabilis consistencia communicabile omnino commune pro-
venit et quodammodo ista summa procedit et originem trahit. Tot vero consistendi
modos iam indubitanter demonstratione collegimus de quo inter opus exordio locuti
sumus. Ubi probabiliter quod quot convenisse sumus ut eam ibi plurimi sumus complexos
consistendi modos. Unus quidem est ab alterutro, est immediate medius qui est ab alterutro non
tamen a semetipso. Sicut iam supra probatum est, de tribus personis ubi sit tres ... Ex
esse que abeadem procedit. Hic itaque consistendi modus quod est communis personis duabus
et ab alterutro non tamen a semetipso. Videmus ergo tres personas quarum sit diverse ab
aliquo personarum ... omnino … contrarietate
... consistendi modus … quadam vero con-
venienti et ad invicem concordia sua mediacione duo extrema componit. Hic
tamen uno esse ab alterutro, hic ad alio non esse a semetipso. Comunis … ipse
... persone unus … quod sit communis duabus sed que sunt singularum persona
... uti … apprehendimus.

Post tres quas proposuimus ad memoriam quid tota in supra et
... querere debeamus in vestibulo cum dicitur … quia … sint …
… ubi ad alta consurgere volumus scala qua uti solemus hoc
qui homines sumus et ... non possumus … ergo … plenitudine
scala utamur et que ... non valemus … operis
scala et … in … meam … … quod persona
de persona procedit. Et eiusmodi processio habet procul dubio sic modus … pro-
cedit itaque persona de persona. Quedam quidem tantum immediate. Quedam non tantum imme-
diate. Quedam autem mediate simul et immediate. Tamquam Iacob quod Isaac de sua
Abrahe processit. Sed unius processio mediata tantum. Alterius autem tantum modo immediata
fuit. Nam mediante Isaac Iacob de Abrahe lumbis exivit. Et de sua ad eius
sed … processore. Sed prima processio in hiis fuit tantum modo immediata, media
non mediata simul et immediata. Nam … processit de sua ad immediate

utrique ingeniti sint de ipso summe / mediate uero ingenitus de summe esse / certe in summa
natura quo personalis processio triplici distinguitur modo. et quamuis ista mediata multiplicetur
ab illa singulari et supereccellenti natura. est tamen similitudo non ulla ut potest minima que
est ad similitudinem illius summa. oportet itaque cogitationem nostram ad illam contemplationis speculam
scala erigere. et in ipsa deinde consideratione quid ibi sit uel quid ibi non sit pro modo
similitudinis uel dissimilitudinis in summa diligentia inuestigare. Sed si tres tamen personas existen-
tias ibi esse dicamus quales superius iam distinximus excepta ea que asimetria
esse deprehenditur procul dubio nullam quamtamuis personarum numerum reducere uidemus
quapropter querendum est diligenter quomodo nam constet proprietatibus uacare ibi sint si omnes
ibi simul esse non possint

vii Illud autem constat certissime et de quo nullomodo dubitare possimus quod ab illa
principali et summa existentia necesse sit una aliqua immediate procedere. aliquin
oportet eam solam remanere. constat namque quod creaturarum nulla omnino esse valeat que non
ab illa immediate uel mediate procedat ~~procedat~~ / ubi autem non est immediata non
potest esse processio mediata / sicut uero in illa que prius est mediata et immediata / sed
nihil prohibet ut immediata quoque sit et ubi mediata deesse contingit / processio
immediata consistit in personarum dualitate / mediata uero nunquam sine personarum trinitate
Immediata sequidem processione oportet ut sit tamen illa qui aliam producat quam illa
que eam precipua precedit / mediata processio consurgit filius personis in quibus incipit et de-
sinit. Est et tria in qua mediato constituitur naturaliter prior est dualitas quam trinitas
ita illa potest esse sine ista. ista uero nunquam sine illa / naturaliter itaque et illa processio
prior est que potest subsistere in personarum dualitate quam illa que non potest esse sine personarum
trinitate sed in illa personarum pluralitate et uera eternitate nichil ibi aliud precedit nichil
ibi alteri succedit / et eo ipso nichil ibi tempore prius nichil ibi tempore posterius sed quod non potest
prius esse temporaliter potest esse prius causaliter et eo ipso naturaliter / sicut enim supremus longe
de ipsimus processio unius persone exigit utique consortium alterius et ita fit ut una sit
causa alterius et ita fit ut una ~~ubi~~ enim plenitudo bonitatis / ibi et plenitudo
bonitatis et quod consequens est plenitudo caritatis / plenitudo autem caritatis exigit ut
unus alterum sicut semetipsum diligat. Alioquin illius amor ad hunc est quo certe
unus alterum sicut semetipsum diligat aliquin necesse est ut sit cui tamen possit et merito debeat ut se ipsum
valeat. oportet ergo condignum habere ut sit cui possit et merito debeat ut se ipsum
diligere. Si ergo primordiale persona uacare constat esse summe bona nolle omnino
non potest quod summa caritas exigit / et si uacat constat tamen esse omnipotentem
quod decet et uoluit non potest non esse. exigente itaque caritate condignum habere uoluit
et exhibere potestate habuit quod habere placuit / certe quod dicimus quod perfecto persona unius
est causa existentie alterius / quamuis autem est ei existendi causa ab ipso tamen existentia non
est eum potuit ab illa non esse. a qua ut iam diximus est omne posse / certe
quo uero rationi attestatur. et quod persona quinque ex illa consistat. certe habes personam
de persona et existentiam de existentia una de una sola possibilem de impossibili
nascibilem de inascibili. una denique uni immediate adherentem. quia una diuina
immediate procedente. Et in diuina natura talis existentia sit indubitanter agnoscimus
sed utrum communicabilis uel incommunicabilis sit in sequenti demonstratiua ratione colligimus.

viii Quoniam constat etiam in trinitate personam aliam esse quam aliquam oportet
ut ab una aliqua deorum a ab ambabus simul habeat esse. et quid secundo
qua ratione conuenire possit restat inquirere quod persone summe digna con-
digna habere oportuit supremus plenitudinem persone eius demonstratio inuenit ut et
omnipotenti persone condigna esse / oportuit ut ab omnipotente omnipotenti existere

Immediata a imperio / processio dualitatis / mediata in sancto spiritu

Plenitudo karitatis

Persona primordialis prepositum in diuinis

a existenciam

et cum utraque eadem ~~persona~~ potentiam habeat. Illa inquam ut sepe dictum est omnipotentia. Nam potentia in persona una
sed aut idem posse accepit. Aliud utique posse accepit a quo est omne posse, omne ab
omni potestate, a quo ut supra dictum est habet esse omnis creatura, omnis potestas. Si igitur
idem posse est absque dubio ambobus commune existens et trina in unitate persona
ex ambobus et esse accepisse et potentiam habet. Sed adhuc fortasse dicturus est aliquis:
si idem posse quod habet innascibilis accepit alia persona nascibilis, ergo accepit
habet persona nascibilis posse a semetipso [illegible] innascibilis persone.
Verum qui hoc dicit, quam [illegible] non bene intelligit quod dicit. Sed ut melius
elucescat quod dicimus [illegible] diligentius discuciamus. Dicitur quia si innascibilis
immediate tamen existens procedenti dedit plenitudinem potestatis sue, ergo et posse a se-
metipso existit, ut potest qui omnipotens est et omnia potest. Ad hoc ipse respondeo
et fateor affirmo quod a semetipso et non a semetipso est potens. Sed innata divina
omnino invariabilis est. Si ergo est a semetipso, constat autem quod ex alterius
dono hoc habet. Quid ergo? Sibi hoc posse et innascibilis dedit, ergo ex alterius dono
hoc habet. Quid ergo? Utique a semetipso et eo ipso ex alterius dono habet quod ex
alterius dono habet. Vides iam credo quam sit sibi ipsi contraria ista assercio,
et aut omnino contra verum [illegible] et omnino ipsum idem habet ex alterius dono et
habet non ex alterius dono. Quid autem magis impossibile quam unum ad simul esse
et non esse. Sicut ergo supra iam diximus, ut summe digna persona condigna
habere potuit plenitudinem bonitatis possidere, de se immediate procedenti et consisti-
tie dedit quidquid ab omnipotente [illegible] potuit. Est itaque eis commune illud
posse a quo est et creatum et esse et posse. Absit itaque omnia consistencia
est omnis creatura, omnis persona, omnis potestas. Ergo et illa que est tercia in
unitate persona hinc procul dubio assercioni attestatur [illegible] quam supra invenimus
indagatione possumus [illegible] convincere. Potest namque ratione manifesta proba-
[illegible] demonstrare [illegible] persona [illegible] causa alterius
sic sane persona [illegible] est tercie [illegible] persone. Sicut persona unius requirit
condignum, sic persone utriusque exigit condilectum. Sed quam hoc diligenter superius
[illegible] sumus, non oportet eadem hoc loco ponere, [illegible] posse quislibet cum
voluerit [illegible] loco reperire. Illud autem [illegible] est [illegible] de tercia
persona [illegible] oportet. Qua a quibus [illegible] consistendi causa aliquis [illegible]
[illegible] iam [illegible] tenemus quod tercia [illegible] persona esse habeat
[illegible] duabus. Sed igitur aliquomodo ex duabus trahat [illegible] utrique in
consistencia communicabilis sit an non incommunicabilis [illegible] tenemus.

Hoc iam ex maiori parte invenimus quod superius quandoque proposuimus.
Invenimus oportere esse unam aliquam consistenciam innascibilem quam [illegible] me-
diante tamen quiete. Invenimus et aliam eius consistenciam tam medi-
atam quam immediatam [illegible] [illegible] quandoque instat [illegible]
aliqua sit [illegible] posse quod ei mediante tamen adhereat. [illegible]
sane [illegible] posse [illegible] sit aliqua persona [illegible]
tamen non [illegible] innascibilem immediate. [illegible]
[illegible] quid autem aliud [illegible] cognoscere et
cognoscendo [illegible] quid autem est aliud innascibilem cognoscere quam sapere plo-
[illegible] nichil autem aliud est [illegible] sapere quam esse [illegible] ergo accepit ut

Marginalia: [illegible] innascibilis [illegible]; [illegible]; [illegible]; [illegible]; [illegible]; [illegible] cognoscere innascibilis

sapiat. mediate accipit ut constat. Unde ergo cum sapientia mediate et ei consistencia
et si immediate ab illa accipit ut sapiat et immediate quod ab illa accipit
ut constat. Si quis vero dicat quod immediate non mediate constet et ut sedat
quam conformem utriusque comparacionem non habet iuxta id ergo non habet diversam plani
tudinem et quod constat, nunc autem diminutate. Forte ad hoc aliquis opponit et dicit
sicut quelibet persona mediate de se producitur et sic quelibet producens mediate produ
centem. Cur ergo non eadem racione conveniat illa esse ab ista quam probat atque
conveniat ista esse ab illa. Ad hoc breviter videlicet respondeo quod quelibet persona divina
ad aspectum alterius divine accipit plenam sapere et eo ipso divinum et nisi habeat
aliunde. Necesse est namque ut mediate habeat si aliunde non habet, si si habet aliunde non
necesse est et inde habet. Et ut id exemplo melius illustretur. Ecce vitam
scriptam uni aliunde cognitam alii autem aliunde minime notam. Utraque cum intelli
git et legit. sed plus ille vitam scriptam cognicionem conceptam lectore percipit qui
eam aliunde non habuit. Cum ergo omnis divine persone inniciant se immediate

[c]onspirant et

radios sicut lucis multum ostendunt aut concipiunt. et quia immediate
videntur immediate adhereant. Impossibile itaque est innata divina et aliqui
persona mediata tamen modo / alicui alteri germanitate convenire. Hac vero
racionative confirmat quod de tercie persone processione superius dicitur. Cum enim ea
inter ceteras personas et videbit cognoscere et cognoscendo videre. Est autem
utraque persona una eadem quod sapientia. Cum ergo constat ea nichil habere esse consequens est
ut comprehensor sapere sapere accipiat et eo ipso accipiat esse etc. Ecce iam questionem et
evidenciam quod superius appositum est ad querendum. Invenimus quod divina natura
nata sit processio tamen modo immediata. quod ibi sit que immediata simul et
mediata tamen omnino ibi non sit sed nunc esse posset

et immediata tamen

Hoc plenius completo que iam diximus vacare redubitat colligere possumus quod
si certa dominitate persona esse potuisset procul dubio certis rebus eam ori
gine tenere et immediate oporteret. Alioquin ceterorum eius non nisi mediata
germanitate cohereret. Nunc eam nisi mediate videt. Certe si certa persona ibi esse
potuisset. simili racione de certis quatuor immediate procedit iuxta hunc racionandi
modum similis in consequentibus sequencia inveniet. quantumque hunc progressionis seriem a
tenere aliter probat. Confirmat autem quod diximus ex his que iam superius probavimus.
Sicut enim duabus personis tantum est illud posse unum constat tria sorcium hoc
unum certa esse oportet. si certa dominitate locum haberet. Alioquin duo atque sibi re
spuadent. quod tercia persona utriusque competere deberet possent. Sed de istis dicimus ab
sque dubio in numeris et consequentibus. Ita quantumque huiusmodi prosecucionis lineam
produxeris eandem semper consequencia ubique exprimere videbis. quod hinc differencia spectatur
in solo constet numero productivo. Nam prima cum habet esse certa alia / altera
ab una sola. tercia vero a gemina. et si numerus cum pluces habundaret eiusdem pro
gressionis tenorem personis imponere oportet. Ecce quo habet ordo differenciarum surgit
et constituit iuxta numeri modum et ordinem numeros. Illud quod notandum iuxta
quamlibet eiusmodi diversitatem impossibile est esse plus quam una persona. Ita a sola una
persona non potest esse nisi una sola tamen. modo similiter quod si tamen a gemina non
potest esse nisi una sola. Ita si gemina et una tamen procedit procedo procedendum etc.

Si ea procul dubio illud posset tamen [illegible]

alteri immediate adhereret quod impossibile sit superius quod eo manifesta perdocuit
inspecta quod divinum est de una differentia multiplici datur de qualibet alia. Certe in istis
generalibus omnibus plurimorum habemus quam superius sine pluribus relinquimus. Constat siquidem
quia si ab una sola persona non potest esse nisi una sola tantummodo existentia
nec a gemina nisi una sola constat inquam quod utraque sit incommunicabilis existen-
tia. Sicut ergo in divinitate non potest esse nisi una sola persona que sit a semet
ipsa, sic non potest esse plusquam una que sit ab una persona tantum. Nec non nisi
una sola que esse non habeat nisi a gemina.

xi

Invenimus in superioribus divinas personalium proprietatum quo sibi invicem vel cohereant
vel procedant in mutua modum et consequentiam meliorem. Sed si tot essent persone di-
vine quot possent esse, earum differentie essent utique infinite. Oportet itaque
personarum proprietates diligentius perscrutari ne de earum numero possit aliqua sini-
stra suspicio oriri. Superius probavimus quod in illa divinarum personarum pluralitate
oportebat personam aliquam esse que non habeat aliunde quam a se originem trahere.
Sed sicut necesse est ibi esse aliquam que non sit ab alia, sic ibi oportet esse aliam
a qua non sit aliqua alia. Utrumque namque simul eadem convincitur utrumque pariter
quibus demonstrationibus approbatur. Nam si in illa vera divinitate non esset aliqua per-
sona a qua non procederet aliqua alia, sed quelibet aliam procedens de se procedentem haberet,
omnimoda deductionis protractio in infinitum procederet et personarum series in infinitum
deducta in monstrum sic nullum finem acciperet et aliqua usquequaque admitteret. Sed illa omnino que incipit nec ratio
talis aliqua constat de qua nulla alia originem trahat. Oportet itaque ut in divinarum personarum pluralitate
ipsa consistendi principium conformalia habeat. Sed in exemplo quemadmodum ut eadem
oportet ut alteri consistendi causam exhibeat. Sicut et illa que ab aliqua alia non est
vincitur in dissimili argumento. Ad ergo terminat ratio manifesta nominis ima
ut utraque eadem persona posse esse a semetipsa. Sed illa que ab alia non est, nullam de se
procedentem non habet sed antea alia procedit, sola simili quidem ratione. Et illa que de se
superius evidenter ostendimus multiplex ratio in illa divinitate soliditatem concludit
et personarum pluralitate terminet, oportet itaque ut sit ibi qui consistendi
principium aliunde non sumat sed exhibeat. Oportet itaque ut et ibi sit qui
eiusdem ipsum quod est ab alio accipiat et nulli alii impendat.

xii

Oportet attendere ut cum aliqua in divinitate persona constat a qua tanti
decurrimus nulla alia procedat, sed potest hoc alicui in dubium venire utrum
talis ipsum sit aliqua vel aliqua persona. Cum possit aliquibus esse commune, sicut
due persone essent quo habet tamen coherent procul dubio neutra earum ab alia
procederet nec una alteri immediate adhereret. Si vero ab alia procederet nec una alteri
alteri immediate adhereret fecerit utique communem sola mediata communitate
conveniret quod quidem quam impossibile sit superior demonstratio evidentissima ratione
convincit. Est itaque prorsus unius tantummodo persone de se procedentes nullo modo habere
quemadmodum non potest esse in divinitate nisi una sola persona que non procedit
ab alia, sic absque dubio non potest esse nisi una sola de qua non procedit aliqua.
Erit itaque ista quemadmodum et illa existentia incommunicabilis nec omnino po-
terit esse personis aliquibus communis. Solus enim unus in illa personarum pluralitate
sic accipit et habet esse ab alia ut nullus alius omnino ut accipiat aut esse

plenitudinis
Unus dat et non accipit ut pater
b Trinitas Alius dat et accipit ut filius
persona
Alius accipit et non dat ut spiritus sanctus

liceat absque. ecce duarum extremarum personarum proprietates tam aperte vobis colle-
gimus ut nullo modo vel in modico inde dubitare valeamus.

Docebat germana duarum personarum proprietate possimus absque omni scrupulo colligere
quid de illius quarum habet media est debeamus ex proprietate sentire. Inascibilis
non nisi unus solus esse potest qui non sit ab alio aliquo. quod enim ut constat aliquo
modo agimus non sit a semetipso. Item sicut ibi non nisi unus solus esse potest qui de
se procedens non est. sic de quo loquimur qui de se procedat corporis (?) esse oportet. Cum itaque
procedit de alio ut nescibilis (?) tamen alius procedat corpore. ecce ergo ut diximus absque
ambiguitate habemus quid de eius proprietate sentire debeamus. Hic procul dubio ex te-
stato ibi assertionem convenit cum premissa superius disputatio vera inveniatur. Illa
persona illa que dicitur innascibilis procedit tamen immediate videlicet primo convenit utrique
esse iam esse quod est in ea plenitudine que ab innascibili accipit. alter utrique
ulla integritatis diminutione impedit. Tertia itaque innascibili mediante persona
simul et innascibili procedit. Ecce quomodo racio iam occurrit et attestatione atte-
stato alludit. Dicte quod constat hic iam clarius tres in illius proprietatibus distinctas
inponimus. Unus enim ab alio non procedit tamen procedentes habet. Alius tamen ab aliorum
...de quod de se procedentem habet. Item ab alio procedit. Nec tamen qui de se procedat
habet et duas quidem ex personis proprietatibus incommunicabiles ut iam nominus. sed quid
de tertia sentiendum sit nunc demum investigando apprehendimus.

Sed et quia proprias proprietatibus vocemus attestatione incommunicabiles ut iam nominus
corpore ... de tertia sentire monemus sed non sit ... probabilis potius quam necessaria
videatur. Imprimis quod de his locus investiget. In primis itaque notandum diligenter et
attendendum quod germana duarum personarum proprietas una alteram quasi ex opposito respicit
ut et una alteri velud per contrarium respondeat. Una enim in plenitudine non acci-
pere sed dare. alius est non dare sed accipere. Ubi autem est summa pulcritudo et
plenitudo ibi nulla esse potest de ex profecto. constat quod quorum est et unde meus
sana ullatenus dubitare potest. quod divinarum personarum pluralitas omnino sit congruen-
tissima conformitate juncta et ordinatissima alietate distincta. Oportet itaque
ut in divina illa pluralitate summe pulcra et omnino ordinatissima sit mutuo sibi
inde maliturarum (?) differentiis concordia et concors discordia. Videt itaque et vere ut sub
illa enim est plenitudinem dare sit sola una media non accipere et ea enim
est accipere non dare sit sola una media enim sit esse proprium tam dare quam accipere
ut consistit in medio inter alterutrarum collocat. Conversio talium earum quatenus proculdubio
itaque fiet ut cum donatione concordi eum dante et acceptione concordi cum accipiente
et ex quo donatione differat a dante. ex quo acceptione differt a accipiente
ut sit maliturarum sicut superius iam diximus et differentiis concordia et concors discordia.
Si et due medie inter duas altissimas personas esse dicat. Videamus quid inconsequens
habeat assertione consequatur certa forma interius quatuor personas ita dico si consideret
... erit una. altera ab una sola. tertia a duabus. Certa quod his sicut superius
...s diligentius explanavimus. Illud quid dispositio iuxta unam considerationem videtur esse
adeo arismetica medietate. Eodem modo videamus quo geometrice medietatis
... convenit ista dispositio iuxta
... que ut superius per personarum unitas procendit. Convenit ista dispositio iuxta
aliam considerationem consideret. Ecce primi persone talis esse proprium est plenitudinis solum
modo dare. duarum mediarum tam dare quam accipere. Quarte vero tantum accipere et non dare.
... sola uno concordat cum altera. altera vero non omnino cuius in
duabus concordat cum tertia. tertia autem in duabus quidem sed in solo uno concordat cum

Quanta vides certe quomodo condilectionis germana atque concors proportionalitas non tam perturbat quam confundit ordinis pulchritudinem, nec tam auget quam minuit. Quis audeat dicere in illa summa pulchritudine aliquid esse vel esse potuisse quod pulchritudinem minuat, ordinem confundat? Ecce in illa ad superiorem condilectionis dispositionem vides quomodo una condilectionum medietas arithmetica in proportione condilectionum, alia medietas geometrica attenditur in proportione trinitatis et unitatis collationum, medietas armonica spectatur occultior et miranda ratione invicem sibi alludunt. Constat itaque quod prius unius persone proprium esse plenitudinem tam dandi quam accipere et habere proprietates sicut et ceteras duas incommunicabiles esse.

Omnibus absque dubio divinis personis constat esse commune dandi habere plenitudinem. Condilectionis autem distinctio habet certa duo. Constat namque in dando et accipiendo unius namque dilectionis proprium ut quod primum sit assistit in solo dando, alterius in solo accipiendo, tertii autem media tam dandi quam accipiendo. Sed adhuc fortassis dicturus es aliquis: si una dilectio constat in sola datione, alia in sola acceptione, non sit certa sive datione et sine acceptione in solo habere esse recipiunt. Constat dilectionis persone fateor videri. Proprium quoque omnis in divinis et superioribus tam apta ratio disseruimus ut diligens lector quilibet ipsi tamen dubitare possit. Ut enim superius monstratum est, vera maiestatis conveniunt quod nisi una sola in divinitate persona esse metipsa esse non posset. Nunc quod aliud non accipit ut sit vel aliquid possit simili respondit quod habet absque dubio ut alias dictum est. Respectum sola veramenti illam itaque in divinitate loci certa dilectionis habet cognoscibile. Sed et quaternitas suspicio omnino sentiendi. Constat itaque quod in divina natura omnino esse non possit certa persona.

Ea que superius dicta sunt de amore divine nature quaternitatis suspicari possimus adhuc aliter et evidentiori ratione confirmare. Nam si vera amoris plenitudo condilectionem adducimus condilectioque ad eam condilectionem pertinere distinctionem diligenter attendimus circa quod quemvis fortassis dubitamus. Dicere autem dilectionis plenitudo in solo constat amore summo. Ubi quod perfectio summus ubi amor solus alie non nomatur qui tantus est quo non potest esse maior, simul et talis quo non potest esse melior. Sed et audivimus licet quia vera amoris plenitudo habere non potest ab aliqua persona quo deus non est. Alioquin si preter deum aliquis vere amoris plenitudinem haberet prevaluisset nimirum in caritate et corpore in bonitate equalis deo esse potuisset persona que deus non esset. Sed quomodo hoc dicat vel tenere existimare presumat? Constat autem quod verus amor potest esse vel solus gratuitus vel solus debitus aut ex utroque conectus, id est quod in uno debitus et in alio gratuitus. Amor gratuitus est quando quis ei a quo nichil muneris accipit gratuitum impendit. Amor debitus est quando quis ei a quo gratis accipit nichil nisi amorem rependit. Amor ex utroque permixtus est quando alterutrum amando et gratis accipit et gratis impendit. Plenitudo autem amoris gratuiti, plenitudo amoris debiti, quemadmodum et plenitudo invenitur perfecti a persona quo non est deus nullo potest haberi. Sed quomodo hec satis ex superioribus preter adiectam expositionem non indiget.

Manifestissimum autem iam esse constat quod cum una in trinitate persona nichil nisi a semetipsa habeat, nichil omnino accipit ab alio aliquo. Nichil prius possidet quod munus alienum. Amorem itaque debitum et qualem superius tibi descripsimus nullo modo nichil possit habere qui a nullo alio dependet.

aliquid accepisse. Sed ubi nemo est cui sit ullus ab aliquo debitus competit. Genitus autem amorem
sibi debitum ostendit, qui procedentibus de se plenitudinis bonitatem tam largiter quam li-
benter ex gratia impendit. Genitus enim ab ipso percipit quicquid habet, ab ipso quod meruit
sibi ex debito exigere posset, quia caput debitum amorem quem genito dilectori
impendit, ex eius dono accepit. Alioquin adhuc haberet quod ex ipso non accepisset
quod quam falsum sit superiora docent. Habet itaque amorem gratuitum et gratuitum solum
habet in quem gratuitum amorem. Et quod adhuc amplius est gratuiti amoris plenitudinem
amoris gratuiti plenitudinem se habere demonstrat, quia eiusdem plenitudinis quam habet
nichil sibi reservat, sed totum communicat. Si enim plenitudinem non haberet, nec communicare vellet
totum posset. Plenitudinem gratuiti amoris non haberet. Constat ergo amoris plenitudinem
habere tum ad amorem benivolentie effectum non deesse velle vel posse.

Illa autem persona cui competit procedere nec tamen de se procedentem habere, que aliud accepit
totum quod habet plenitudinem vel amoris habere oportet. Alioquin si summe diligentibus summum
amorem non rependeret, summo amore digna non esset. Summo sane amore ab
ipsis diligitur a quibus omnem plenitudinem accepisse cognoscitur. Amandum itaque
debiti amoris possit eis respondere a quibus constat eam amoris plenitudinem
gratis accepisse. Et quia quod ipsius unus est ut cui iam diximus de se procedentem non habere non in
dignitate est cui possit plenitudinem gratuiti amoris exhibere. Et quod erga creatam personam
gratuitum amorem habere posset potest. Sed gratuiti amoris plenitudinem erga creaturam habere
non potest, quia inordinatum amorem habere non potest. Inordinatus enim esset amor si summo
amore diligeret, quia summe diligendus non est. Summo siquidem amore dignus non est
qui summe bonus non est. Persona vero que deus non est summe bona esse non potest, quia deo
equari non potest. Plenitudinem itaque debiti amoris debet persona increata supradictam com-
plere habere valet et habet, plenitudinem vero gratuiti amoris omnino non habet. Sed nec habere valet sola
itaque debiti amoris plenitudinem habere oportet. Persona illa que de se ipsa quemadmodum
dictum est procedentem non habet.

Ex hiis que de duabus personis circa instantem considerationem iam diximus, satis elu-
cescit quid de aliqua sentire debeamus. Verum quia esse ipsius unius tam ab alia
procedit quam de se procedentem habere oportet eam tam ab alia procedit quam de se procedentem
habere genitus quam debitus amor habundat. Et utriusque plenitudo ut potest unius amoris
habere gratuito quam debito amore habundat et utriusque plenitudo ut potest unius amoris
unius alterius alteri intelligitur exhibere. Debitum quippe est quod summo amore diligat a quo totum
accepit. Et gratuitum quod summe diligat a quo nichil accepit, sed
accepit et nichil impendit. Gratuitum vero quod summe diligat a quo nichil accepit sed
totum impendit. Ecce iam apta ratione convincimus quo modo singularum personarum increata habet ex
consideratione distinguere debeamus. Constat namque quia in uno est et amor summus et solum
gratuitus, in altero non est summus ut sit solum debitus summus ut sit ex
gratuitus in altero non sit summus ut sit solum debitus summus et sit ex
uno debitus ex altero omnino gratuitus. Ecce in amore summo trina consideratione distinctio est
tu et una eadem quod in omnibus ut potest summa et vera eiusdem dilectio. Hinc itaque considerari vel
colligere possumus. Utrum nam in illa divinarum personarum plu-
ralitate quarta possit persona locum habere.

Superiora satis probant atque demonstraverunt quod in divinitate non possit esse nisi una persona
que sit a se ipsa. Hinc autem potest diligens veritatis indagator indubitata ratione colligere
quod in illa personarum mutua caritate non possit amor esse qui non sit aut solum
gratuitus aut summe vel utrumque debitus et gratuitus. Constat in illa consideratione de dictis trium personarum
gratuiti amoris plenitudo sit in solo uno debiti vero amoris plenitudo sit in solo
tertio. Sed quid ad ista dicamus?
alterius tam debiti quam gratuiti plenitudo sit in solo tertio. Sed quid ad ista dicamus?
Numquid aliquis ex istis tribus aliquid aliud est et aliud aliquis amor summus? Numquid
corporalium ad est esse quod diligere? Diligere quam esse. Ubi est igitur illa vera et summa sim-
plicitas, quam supremus quesumus imponimus et multa ratione attestante probamus.

plenus gratuitus et impertiens

T amor primus plenus debitus in [illegible]

ex uno debitus ex alio gratuitus in [illegible]

oportet itaque absque dubio ut in summa simplicitate idem ipsum sit et quod diligit et quod diligitur. Est quoque unicuique earum idem ipsum persona sua quod dilectio sua. Nichil itaque aliud est plures in una divinitate personas esse quam plures una eademque ut ita dicam summa dilectione habere quamvis post et pro differenti proprietate. Nichil aliud est ibi persona ista quam dilectio summa habens proprietate distincta. Nichil aliud est proprietate persona alia quam dilectio summa proprietate distincta. Iuxta unius itaque proprietatis est et omnibus personarum. Cum ergo quelibet persona ut diximus est idem quod amor summus et assignata est singularum distinctio, constat in illa iam dictarum, sicut quarta proprietas sic quarta persona relationis ibi in nomine ponimus. Ne autem aliquis nos parum intelligat et consequenter inconsulte reprehendat meo quod gratuitum vel debitum ponimus, non nos utique lateat quod hec sub eadem non semper sub eadem significatione accipimus. Dicimus quoniam hic illum amare debet eo quod dignus sit. Dicimus nichilominus quod unus alium amare debet eo quod eum aliquo bono vel beneficio minus debitorem reddiderit. Sic et gratuitum alias et alias sub alia et alia significatione accipi potest. Sed sub qua significatione utrumque hoc loco accipi volumus, ne calumpnie locus pateat, adiuncta descriptione determinavimus. Nec autem miretur, nemo indignetur, si que de tanta profunditate sentimus illis eloquiis quibus possumus. Certe iam explicavimus quo ad superiorem assignationem ratio manifesta convincit quod quarta in divinitate persona locum habere non possit.

Tertium sibi hanc novissime speculationem velit quis in communione Trinitatis sicut diligenter inspicere. Multa superius disputata et diversis demonstrationibus probata. Potest fortassis cogitare sola indubitanter colligere et probabiliter asserere convincere. Si quis unum deum esse aliquis intelligit et ipsum summe bonum summe beatum esse manifesta ratione deprehendit, sed de personarum pluralitate diffidit, eo quod iam credit id quod non deum comprehendit, ipse habeat speculam assurgere potest quod hac una ut arbitror speculatione personarum pluralitatem immo totam Trinitatem potest elicere et documentis probabilibus astruere. Hec speculatio ut superius ratio docuit suspicionem quaternitatis excludit. Hec veram divinitatem credentibus veritateque consentientibus sic personarum pluralitatem commendat ut salva unitate conveniat. Ex hac speculatione cuiuslibet persone proprietas elucescit et in manifestationem compellitur nostra diligentia requisita proprietas vero clamat quod in divinitate sit persona que ab alia qua alia esse non habeat, quod sit ibi que a sola una, et alia que a duabus originem trahat. Cogitet qui hec legit quam magnum et utile sit ... familiare habere ad hanc summam communia speculatione omni passione vero reddere. Sed quam compressius que iam diximus ad hanc indagationem pervium iter ostendimus, sed diligentioribus perscrutatoribus plenius discutienda relinquamus.

Quod autem diximus unam personam habere vel esse plenitudinem amoris gratuiti, alteram non plenitudinem amoris debiti, nemo adeo errat qui unam aliquam illarum alia in aliquo precellat vel melius aliud perfectius habeat vel constat. Nulla quippe differentia gradus, nulla diversitas dignitatis. Certe constat quoniam proprietas unius est plenitudinem dare, non accepisse; alterius non accepisse nisi dare. Nunquid ideo aptius credendum una alia meliorem, una alia digniorem? Absit, absit ab animo hominis aliqua suspicio huius suspicionis ... et pravos errores dissipet. Nichil habet maius, nichil omnino melius, quam nichil eorum que habet ab alio accepit, sed quantum perfectionis, quantum bonitatis, quantum divinitatis habet, tantum et plenius dare in ea plenitudine possidet, et ille tantum est quantum totum accepisse. Sed et dicitur plenitudinem gratuiti amoris esse in solo dando, plenitudinem debiti in solo accipiendo. Nemo debet sic accipere quasi hec nulla differentia equalitate

o persona

oo alia

ooo persona

Gratuitus et debitus ... accipit

Tertio accipitur plenitudo ... debiti ... accipiendo

fi

sit opus gratie et non potius operatio nature. Sed tanti misterii altitudo nimis profunda est et
vix vel numquam ab ullo homine verbis ydoneis explicari potest. Homo ergo mittit hec
indigueret sed modo vigiliis arctatus accepta materia eludit verborum paucitas et vel
vix ad dissertum sermonem non valeo quem modo hic non requiro. Sed ubi constat de
veritate sue nichil restat sagacis lectoris prudencie nisi verba ydonea que tu omni
gratia accione suscipio verbis assercionibus adhibere.

Propterea est vel certe in intimo amoris illud efficit in illis etiam personis quibus
est diversum et ut sit in eis idem velle et idem nolle. Quanto magis summa
trinitas voluntatis alius in eis personis quibus est idem esse quod velle, et quod consequens
est sicut unum esse, ita et unum velle. Est itaque in illa trinitate omnibus una
voluntas, una caritas, una et indifferens bonitas. Quantum ergo ad substantiam dilectionis
est unus atque idem amor in omnibus personis, et tamen sit in omnibus unus atque
summus non potest esse in uno quam in altero aliquo melior vel maior potest esse
in una quam in altero aliquo. Certe sicut in omnibus est per omnia idem velle unus
quisque amat alterum quantum se ipsum, quantum se ipsum. Sic ergo unus quisque diligit
alterum ut se, totum quod communicabile est ibi vult cuilibet alteri ut sibi. Sed diligit ...
se, quomodo est ibi communicabile vel ardentius desiderat sibi quam alteri vel tepidius alteri
quam sibi. Consummatus itaque amor excellencie(?) tantus quo non potest esse melior
et altero tantus quo non potest esse maior. Erit itaque ut dictum est quantum ad substanciam dilectionis unus et idem in omnibus, ... modo invariabiliter in singulis
proprietatum distinctione distinctus. Nam pro tam acceptionem quam supra assignavimus
est in isto adeptu tamen gratuitus, iuxta quam namque loquendi modo recte
divinus amor in illo adeptu tamen modo debitus, in altero ad unum debitus, et ad
alterum gratuitus. Iuxta quam namque loquendi modum recte divinus amor dicimus quod
totum quem modo accipiens totum impendit, debitum non quem nichil impendit
et a quo totum accipit. Dicatur itaque illa divinitatis unda et summi amoris
affluencia in alio tamen effluens vel infusa, in alio tamen effluens quam infusa,
~~in alio tamen effluens quam infusa~~, in tertio non effluens sed solum infusa, cum sit
tamen in omnibus una unitas ... sit de ea loquendi multiformitas.

In hoc aliquis fortassis quando aliquid cogitas de divinis personis illa
persona maioris dignitatis reputat et ceteris excellenciorem iudicat que
a se ipsa est totum quod est habere constat. Sed absit ut credat esse aliqua
dignitatum distancia ubi vera et absque dubio est equalitas summa. Sed qui hoc
pro intelligencia vel dicto capit, et in cogitatione sua comparatione reprimere posset. Veraciter itaque est sicut supra iam dixi quia quicquid est omnibus
communicabile ibi unaquaque persona tamen amat alteri quam sibi, sic excluso quod sue
proprietatis est incommunicabile magis diligit sibi quam alteri. Quelibet itaque persona quo
quod est omnibus commune habet esse eadem summa cum ceteris, quo quod est sue proprietatis et in
communicabile habet esse singularis persona discreta ab aliis. Si ergo una quelibet quod
sue proprietatis est magis amaret alteri quam sibi, et quod alterius proprietatis est magis
amaret sibi quam alteri, quid hoc aliud esset vel quid aliud videri posset
quam nolle persona esse que ipsa est et velle esse persona que ipsa non est.
Sed nemini esse puto tamen dementem qui audeat hoc estimare vel
posset pacienter audire. Illa itaque persona cuius est ea proprietas qua putas
prerogativa dignitatis absque omni dubio magis vult eam sibi quam ceteris

et certe sine contradictione omnium absque omni ambiguo magis volunt eam alii quam sibi. Quid ergo? Numquid estimandi erunt maioris benignitatis esse quam illud quod putas preeminentia excellentie maluit alteri persone quam sibi ipsi. Quia ille qui maluit sibi ipsi quam alterum alteri persone / sed si ita estimat benignioris tamen non est eo ipso dignioris. Dicis adhuc fortassis / quam multo gloriosius sit plenitudinem habere et dare quam solum habere et non aliud dare. Certe itaque ut tibi videtur si secundum hominum iudicium in duabus personis quedam glorie prerogativa invenimus / sed illum dico qui habet quam putas prerogativam iuxta rationem predictam trinitatis persona maluit certius quam sibi / quam tamen certe sibi ipsis maluit quam sibi. Vincitur ergo illa dicetur certius benignior et eo ipso gloriosior. Certe secundum hominum iuxta iudicia humana inveniuntur omnia queque persona qualibet alia magis et minus benigna, magis et minus digna. Certe opinio falsa que invenit sibi ipsi contraria. Debemus itaque huiusmodi fantasias detrudere, imo abicere et omnino firmiter credere que iam diu possumus pro medietate capere. Porro certo et absque omni ambiguo quantum ad integritatem perfectionis nulla inveniri differentia valeat amplius dignitatis.

[illegible]

Nunc igitur si placet in unum breviter colligamus que in hoc libro rationibus occurrit summus. Omnibus divinis personis est commune omnem pulchritudinem vel plenitudinem habere. Commune solis duabus omnem plenitudinem dare. Commune solis duabus omnem plenitudinem accepisse. Commune est solis duabus non habere utrumque. Unius itaque proprietas est in solo dando. Alterius proprietas in solo accipiendo. Tercie tamen in accipiendo quam in dando. Solis duabus est commune personam de se procedentem habere. Solis duabus est commune aliunde procedere. Solis est duabus commune personam de se procedentem habere. Solis duabus est commune non habere utrumque. Illa tamen de se procedentem habet est proprietas unius. Tamen non procedere est proprietas alterius. Proprietas autem tercie tamen ab alio procedere quam de se procedentem habere. Propria est solius persone procedentia. Proprium alterius solius procedere ab una sola. Proprium solius tercie procedere a gemina. Sola autem una est a qua est nulla. Sola similiter una a qua est una sola. Sola non una a qua procedit gemina. Cum ergo sit duabus personis commune a semetipsis non esse sed aliunde procedere, restat adhuc cum summa diligentia querere in quo admodum differant processio unius et processio alterius. Iuncta autem diversitudinis convenire vel similitudinis ratio oportet ad ultimum rationis nomina propria assignare. Proposuimus quoque quid de huius sententie inconveniens proferre, sed quia in ipsis alia profunditas et facilius est in altioribus ingeniis altius discutiendum relinquere, et quod de huiusmodi que iam dicta sunt certitudinis vel incertitudinis mereatur, eo aliorum iudicio probare.

~~Capitula quarti libri~~

Quod in vera divinitate nichil sit iuxta dominum largiorem gratie sed totum iuxta doctorum proprietatem eius nature. — i

Quod contrarietas quo sentiuntur putant et plane videtur esse omnino inexplicabilis, trina persona de ipso principali procedentes. — ii

Quod contradicta plus diversus modus sit pro diversitate nature. — iii

Quia quicquid optimum est ut in illa trinitate unum quod duobus dicit per talis [illegible] — iiii

Quomodo ita et manifesta ratione tenemus tamen unum patronum alium ipsius solum dicamus. — v

Cum sit certis duobus commune de patre procedere quid sit inter processionem unius et processionem alterius. — vi

Quod alia sit contrarietas quam habet ad unum et alia quam innascibilis habet ad alium. — vii

ii. 6

Quod ille qui a patre filioque procedit eorum filius recte dici non potest possit. xiiii
Qua ratione dei spiritus donum sit qui a patre filioque procedit. xv
Qua ratione paraclitus advocatus donum est spiritus sanctus. xvi
Qua ratione filius dei filius ymago patris sit dictus. xvii
Qua ratione solus dei filius verbum sit dictus. xviii
Quibus que clarificandi modo solus filius clarificat patrem suum vel a mito
eius dictum verbum. Quomodo spiritus sanctus dicatur donum dei et vel ab
quo modo habeat mitti vel dari. Quare quedam spiritualia dicendi modo
potentia attribuitur ingenito. sapientia genito. bonitas spiritui sancto.
Quod pater dicatur ingenitus. filius genitus. spiritus sanctus nec genitus
nec ingenitus. Quid sit patrem gignere. quid filium nasci de patre.
quid procedere cogitationem. quid procedere sine genitione.
Item doctrina alia ratione quid sit pater filium generare.
Quod spiritus sanctus non sit ymago unigeniti sicut dicatur cum filius dei.
Quod ibi sit quedam ymago patris. ubi est mater mutua convenientia
non sine differentia aliqua nec differentia sine mutua convenientia.
Qua ratione dei unigenitus dicatur figura substantie eius.
Quod ea que de ingenita et genita substantia secundum catholica fidem
ut a sanctis patribus accepimus de beatitudine creditis quia vera sunt intelligentia capere nequeamus.
Qua ratione quis possit quod ingenita et genita substantia catholica fides tradit.
Ex qua consideratione possimus colligere quod generatio procedere possit ex sui generatione substantie.
Ex qua consideratione et quo per exemplum confirmatur quod de trinitate et unitate catholicus creditur vel traditur. Explicit primum capitulum.

Quibus ut dictum est tribus modis personis constat et omne quod in corporibus non est
sed aliunde procedit ingenio illud ad hoc videtur ad inquirendum refertur. utrum nam
idem procedat modo sit tamen in una quam in alia an potius minus in illa
et alius iusta materia satis modica sed multum profunda et diligenti inquisitione
dignissima. puto tamen quod an tam dicit non mediocrem curam quam possit adhuc explorationis enodationem ulterius valet. Ex quo invisibilia dei que incorporea sunt in quo facta sunt intellecta conspiciuntur. Ubi profundius aliquid de divinis querit. intro
ad illa nature recurrit ubi deo operante dei ymago depicta videtur. est autem notissimum ad ymaginem et similitudinem dei hominem factum et quibus incomparabiliter corporeo sit dissimilitudinis quam similitudinis. vacat est sed humane nature ad divinam
non nulla ymmo multa similitudo. possimus itaque ut credo nunc divine ymaginis speculo
tue ymmo et incorporea rationalis animi iudicio discutere. quid ibi sit vel per similitudinis
ratione approbandum vel pro dissimilitudinis improbandum. Novimus itaque quam in
humanis personis productio persone de persona non est ubique uniformis. Nam sicut de
propagationis modo originem accepimus in ipso protoplasto. uidemus quam alia fuit
productio ipsius eius et longe alia mulieris quam diversa productio prolis ipsius. Primi fuit
productio supra naturam. ista per naturam. ista per solam operationem divine gratie. ista secundum
patrem nature iudicia autem nature nichil est vel esse potest quam operante gratia. quod enim
est opposita operatione gratie operantis beneplacito potest esse vel non esse. Sed hoc aliquid
est mutabilitas omnis mutabilitas omni in esse nec valet esse ut non potest esse in ipsa divinitate. Alioquin totum incorporea proprietate qui
habet nichil itaque ibi est incorporea donum largientis gratie. Sed natale est ab alio non procedere sit sane ei
gentis nature. Sicuti enim innascibili natale est ab alio non procedere.

6 T[ractatus] de ... generatione ... plus

naturale debet processionem habere. Sequitur

Naturalem itaque in personis procedendi originem ordine debemus diligenter inspi-
cere. et quodammodo simile investigare circa omnia sagacius inquirere. quo invento
et cognito iuxta theologice discipline morem consimilitudinis ratione de
humanis ad divina transferamus nomina rectissime. In humana itaque natura sicut
supra iam diximus quia productio sive processio persone de persona alia est tantum
immediata, alia tantum mediata, alia vero mediata simul et immediata. Im-
mediata processio illa est que ex duobus alterutra parte, que fit nulla alia
persona mediante. Mediata processio illa qua debemus ... hominis alicuius
nepotem, que non fit nisi mediante aliquibus prole. Est autem illa processio mediata
simul et immediata ubi contingit unum eundemque hominem esse alicuius filium et
nepotem. In humana natura mediata processio multiplex et multiformis est que
in divina omnino esse non potest. Secundum non variantem procedendi ordinem et modum affi-
nitates valeant et multiplicantur in humana natura gradus et nomina cognationis.
Alia enim est cognationis quam habet homo ad filium, alia quam habet ad nepotem. sive
quod dico de ceteris intelligitur et de aliis. In tanta autem cognationum multitudine
primum locum tenet et principale cognationis illa que est inter patrem et prolem.
Nisi enim in humana natura illa precessisset, cetera omnia omnino nulla fuissent. et si
autem contingit unum eundemque multos liberos habere, sine dubio ipsa esse potuisset. ubi
... una et eadem ratione. et si contingit unum eundemque hominem esse nepotem
et filium eiusdem persone, utrumque quod dicitur non tamen eadem, sed diversa ratione.
Constat autem quod Eva immediate producta est de substantia Ade. non tamen ut superius
iam diximus secundum operationem nature, et inde est quod convenit illa plus ... ut iste dicatur
principali procedendi ordine et secundum operationem nature ... producit maximum plura
... persona patrem. alia prolem nominamus. Solemus absque dubio unam
divinarum modum humane cognationis nomina consimilitudinis ratione ad divina
... rectissime possumus non inconveniens dicitur quod illa cognationis est inter in nasci
... persona de ipsa principaliter procedit. que est inter patrem et prolem pro
procedendi ordine et secundum nature operationem. Quia satis ... liquet
amplior comparatione non indiget. Sequitur

Quod autem diversus sit modus in productione prolis quod distat nature, nec
nunc puto ambigere. Si autem scire volumus quis sit singularis ille
procedendi modus in illa deitatis supereminentia et superexcellenti natura
inaestimabilis bonitatis, sapientie, potentie, cogitemus et cum forte invenies
et maxime circa divina, nisi ratione. Ut sic dicam, infima et summa et si
in ... ... non potest optime quod voluit. quo quidem ... dici
nobilius ... hoc procul dubio est ei prolem producere in eo ipso
... complaceret. Sequitur quartum capitulum

Notandum quod in humana natura personis geminatur et ideo ... diversis personis generantis nomina variant. ponitur in uno persone patrem, in alio persone dicimus matrem, et prolem in uno persone dicimus filium, in alio filiam nominamus. In divina autem natura ut nominum nomine omnino nullus est locus. dignum ergo fuit ut ab eo persone quem di-generare esse demonstratur ad id quod omni dignissimum est nomina tulerunt. Videbis ergo cum eo veniant optimum usus ut unus eorundem in trinitate dicatur pater et alius dicatur filius. Sed ne in hiis aliquid eorum dictis vestigiis remaneat quod minime auditorum mente movere debeat. id ipsum quod de tersimptione nominis diximus diligentius adhuc consideratione discutiamus. Considerabit fortassis aliquis quare ad divina inde transferuntur nomina ubi vero similitudinis obviat et non potius inde ubi similitudinem collato gene naturae ... conveniunt ... Non enim sic natura humana ut filius procedat de solo patre sicut oportet in illa ratione. Si igitur indignum est generantis vocabula transferre ad divina ex ea parte qua non illa ratio similitudinis alludit. quo cogitandum est inde transferre ubi proportionaliter convenientia illa occurrit. Secundum itaque in primis sicut in ista trinitate dicitur filius qui ab uno solo procedit sic in ista dicitur pater. a quo solo et unico originem trahit. Secundum ergo notabilis quod principaliter sine dubio generantis illa est quemadmodum hic in ista natura omnino esse non potest. Tertium ... inquam notabilis ... carnalium animi de divina generatione nichil carnale capere. sed ad altiorem intelligentiam cordis ascendere. et ... conditatis misterio ... tenere. sed ... indicat.

Et si ad illa revertimur que superius iam indubitata vere collegimus quod ad ... rationis ... sufficiat ... patimus ... vero ... quod sit ... de se ... ratione ... dubio si ... adam ... in ... voluntate ... de se ipso solo ... sibi et ... potuisset ... principali ... generantis ... et ... generantis nominibus hic pater ille filius recte dicetur. Nam si omnino ... quid dispararent. Videbis certe quo modo ... ratio manifesta occurrit et evidenter ostendit quam ... in illa ... trinitate quod duobus unus ad alterum dicitur pater. alter ad unum ... filius nominatur. Ecce ... misterii profunditate ... similitudinis ... et ... dissimilitudo sit similitudine nec dissimilitudo ... dissimilitudinis absque dubio est quod in ista natura filius de solo patre procedere non potest ... autem quod si ... et potius ... contingeret ... generantis vocabula ... simili generantis singulis ... Ecce iam ut ... et manifesta ... tenemus ... unum patrem ... alterum ... filium ... quem ... filium ... ab ipso solo dicamus patrem ... ad alterum. restat adhuc quod

habemus iam quod sit ... generantis ... ad alterum ... restat adhuc quod ... querendum quid sentiendum sit de generantis ambobus ... aestimabit fortassis ab aliquo quod ambo ... filius ... dici possit qui ab utraque ... procedit ... filii filius ... pater et ... ipsius ... nepos et filius. Hec autem tanto sunt diligentius ... quedam que sunt ... et ... inveniunt ... rationis ... duabus personis ... Illud autem iam constat certissime quod sit ... duabus personis ... producere. quid sit persona procedit. Querendum itaque in primis ... procedat ... et processione unius et processione alterius ... processione ... diversa ... patria. potest ... esse ... processione ea diversa.

quod superius ratiocinando invenimus hujus fortassis allegatione non oportet nos diu
vel multum laborare. Attamen ista namque ratio ibi evidenter resplendet quia nasci-[bilis]
condignum sibi voluit et pro voluntate sibi optinuit ut esset cui summe amoenitatis
impenderet. Nec solum condignum sed condilectum sibi voluit et pro voluntate sibi optinuit
ut consortem amoris haberet, ne vel aliquid sibi soli reservaret quod in commune redonari
potuisset. Condignum itaque sibi voluit ut esset cui communicaret magnitudinis suae
divitias; condilectum vero ut haberet cui communicaret caritatis delicias. Communio itaque
maiestatis fuit ut sic dicam signaculum unius, communio amoris
videlicet quaedam causa originalis alterius. Communis ergo utriusque processionis productio
processit ut diximus de voluntate paterna et tamen in hac productione vel pro-
cessione ratio alia, alia ratio et causa diversa.

Licet autem utriusque processionis modum sit velle sibi condignum et velle sibi
condilectum. Videamus autem nunc quid horum sit prius, quid horum vero posterius.
Prius autem et posterius hoc loco intelligi volumus non in processionis sed ordine
naturae. Aliud est autem velle sibi condignum, nisi velle sibi quod intime dili-
gat et excellentia merito digne diligi debeat. Aliud est ergo velle sibi con-
dilectum nisi sibi velle quem secum a suo dilectore pariter diligat, cohibitis his amoris
deliciis secum fruatur. Et illud primum potest consistere in sola processione dualitatis, istud
autem posterius omnino subsistere non potest sine processione trinitatis. Constat non ad ordinem
naturae pertinet dualitas quam trinitas. Ita ubi est trinitas non potest deesse dualitas,
potest autem dualitas esse ubi contingit trinitatem deesse. Constat itaque quia
prius est dilectum quam condilectum sibi. Constat non ad ordinem naturae principalior est
processio illa cum in eo procedendi principalior causa. Scimus autem quod primum ordine
processionis erit procul dubio et ordo germanitatis. In humana proinde natura primum locum
tenet germanitas illa quae est hominis ad filium. Secundum autem illa quae est hominis
ad nepotem suum. Tertium locum tenet quam homo quilibet ad suum pronepotem habet
et quae quidem in quibus modo liceat. Scimus autem in hac natura humana facit hos
in differentes germanitatis gradus nisi diversus in diversis procedendi modus. Illa ubi
est in pluribus procedendi multiformitas, ut illa germanitatis diversitas. Contingit
namque eundem unum hominem sibi liberos plures, sed per eundem procedendi modum variatur. Procul dubio et qualitas germanitatis, secundum vel diffinitum modum processionis
duorum de patre procedat. Quia iam lucet clarius constat quia utrique
modus in alio; oportet ergo ut alia sit germanitas quam habet ad unum et alia
quam innascibilis habet ad alium.

Principaliter autem est illa processio primo modo naturae quam constat ab innascibili
sola procedere. Ubi non est principalitas processionis, ibi est principalitas germa-
nitatis. Obtinet autem primum locum germanitas illa quae est patris ad filium.
Ex ista ergo ut superius iam diximus filius ipsius dicitur qui de innascibili principaliter
procedere comprobatur. Sed alia germanitas est quam innascibilis habet ad unum et alia ut
iam probavimus quam habet ad alium. Sed in cujus eorundem filius veraciter deus est
alius ipsius filius veraciter dici non potest. Aliud est enim dici alterius unum et
filium nisi principali germanitate esse illi conjunctum. Sed illo quam tota trinitate

e persona principali ut probavimus generatur in innascibili, quemadmodum non est aliquis nec omnis filius recte dici potest. Sed sicut sufficienter in superioribus probavimus quelibet intime [illegible] procedit a ceteris duobus. Si igitur non est filius unius nec est filius alterius [illegible] proprius unius eadem que modo procedit tam a patre quam a filio, si quidem utrobique una eadem que est persona ratio. Sed que sit patris et superioribus patet. eadem replicare non oportet. Sed si non est filii filius nec pro filii est unius avus nec ipse nepos illius. Sicut generatio que est patris ad filium, et illa que est eiusdem ad nepotem suum [illegible] occurrit media in humana natura. Sic nec ergo quecumque est generatio et ista qua habet pater et filius ad eam que est tertia in trinitate persona. Certe in humana natura quidem est processio persone de persona principalis quedam est que sunt immediata. Aliud autem contingit ut iam evidentissime est in natura divina. Nam alia ibi invenis que est immediata et principalis. Alia autem quecumque immediata non principalis. Cum igitur sit immediata nec tamen principalis in humana natura omnino non est ex humanis ad divina vocabulum omnis generationis [illegible] non potest. Videlicet certe ad comprehendendam generationem patris et filii ad eam personam que ab utroque procedit usitati eloquii inopia omnino deficit.

Quia igitur pro more nostro generationis vocabulum aptari non potuit, in scripturis divinis spiritus dei vel spiritus sanctus dicitur. Veniamus per iam similitudinis nostre fines. Certus est spiritus qui ab homine procedit et sine quo homo omnino non vivit. Sed per plenius similitudinem ille de quo loquimur spiritus dei dici non asserit. forte aliquem et adinvicem quantum ad illum minus perfecta videtur. Spiritum namque qui procedit ab homine constat ipsi homini consubstantialem non esse. Spiritus autem dei ei a quo procedit procul dubio est consubstantialis. et omnino per omnia coequalis. Quod videmus mirum si perfectam similitudinem voluit dicere comparationem perfectionis. qui idemmet spiritus sanctus est digitus dei. Sicut autem quod dei digitus dicitur nulla inequalitas notatur. Sed ad aliquem effectum sive similitudinem refert. longitudinem faciens extendimus cum aliquid alicui ad aliquid ostendimus. Nam ergo dicis alicui verba et certa sapientia sive per suam illustrationem revelat. quid aliud quam videri vult dicendo digito suo demonstrat. Nam pater quidem et filius unus idem quod per omnia deus spiritus suo inspiratione dedit nobis de omnibus. Nonne magister veritatis spiritum suum divinum et spiritum inspirationis veluti comparationem docuit. qui discipulis apparens insufflavit et dixit accipite spiritum sanctum. Sic sapiens dicimus spiritus de homine procedit. et sine ipso homo omnino non vivit. Sunt ergo quod spiritus proprie sanctus spiritus dei dicitur. etiam de deo qui etiamsi omnino non vivit est processio demonstratur. In eius ipso quod et de deo etiam processio. in eo ipso intelligi datur quod deo consubstantialis sit. quia de deo procedit retinere [illegible] non potest qui deus non sit. Cum autem singularis quedam spiritus sanctitas comprimat in eo quod dei flamme vel spiramen vel dei spiritus dicitur. de spiritu commodius complicabit.

Recte considerationem intelligentia nos vocat et magno misterio non vacat quod ille qui procedit de duobus, ut diximus, deus est spiritus. Nam pater spiritus sanctus est et filius spiritus est. Sic et ex adverso dedicimus, quia spiritus est deus, sicut et pater et filius spiritus est. Sed et uterque de utroque vacat dici potest. Quidam sanctus est et filius absque dubio sanctus est et uterque de utroque [illegible] nomen accepit. Sed apparato cognomine utrique pater sive quoniam quo solus ille quem proprium nomen accepit. Sed comparationis non videtur esse per eum comprimendi cum suum proprium spiritus ille denominationis omnino non videtur esse pater eum comprimendi. Cum non multo magis spiritus ille qui de humano corpore procedit et est corporalis. Cum non multo magis spiritus ille qui de humano spiritu vel corde procedit et est spiritualis. Cum est enim spiritus ille qui de corde humano in aliis levius in aliis vehementius spirat. In aliis tepidius in aliis ardentius flagrat. Nisi intimus animi affectus et estuantis amoris [illegible]

Sicut est et illi qui dicuntur unum spiritum habere uno spiritu inherentes quibus inest unum consilium idem propositum qui idem amant idem affectant et pari voto desiderant. Sed spiritus ille spiritualis tunc vere sanctus est, tunc vere sanctus dici potest quando pietatis impletur et sanctitatis munere. Sine quo spiritu nullus spiritus sanctus est. Neque spiritus humanus neque spiritus angelicus. Spiritus quidem humanus tunc procul dubio sanctus incipit cum quod pietatis est diligit, quod impietatis detestatur et odit. Hic utique est pietatis affectus. Hic sane spiritus qui spirat de multis cordibus facit unum cor unum et animam unam. Ad hunc itaque spiritum pertinet qui procedit et spirat de multorum cordibus. Deus est spiritus sanctus ille qui ipsa unitate procedit de duobus. Quis enim dubitet nisi summa insania ductus quin in patre et filio sit idem pietatis affectus et amor vere idem et communis. Hic igitur amor qui communis est ambobus deus est spiritus sanctus. Hic est ille quem a patre et filio sanctorum cordibus inspiratur. Iste est per quem sanctificatur ut sancti esse mereantur. Sicut spiritus humanus vita est corporis, sic iste divinus vita est spirituum. Ille vita sensificans, iste vita sanctificans. Merito ergo spiritus sanctus dicitur sine quo nullus spiritus efficitur sanctus. Habet itaque nomen operis, habet nomen operationis similitudine.

Hoc itaque nomen quod est spiritus sanctus soli uni quidem proprie attribuitur quamvis in prima fronte sibi omnibus commune videatur. Notandum non quod sit quedam nomina proprietatis expressiva que nulla ratione possint convenire nisi uni soli persone. Hinc est quod solus unigenitus dictus est filius sicut superius iam diximus. Hinc quod solus dei filius imago patris. Hinc est quod solus ipse verbum dei nominatur. Fides catholica fatetur et veritas [?] exemplorum attestatur quia qualis pater talis filius, talis spiritus sanctus, absque dubio neque patri dissimilis neque patri per omnia coequalis. Sive sapientiam sive potentiam perpendas, sive bonitatem sive beatitudinem cogites, nichil magis in uno, nichil minus in alio remota ambiguitate reperies. Cum ergo dei filius vere deus est et imago patris pro summe expresse in eo similitudinis, cur non et spiritus sanctus imago patris vere dicatur, cum utrique similis et coequalis inveniatur? Sed quonam modo nodum istum solvimus si ad expectatam considerationem recurrimus. Commune est omnibus ut superius iam diximus omnem plenitudinem habere. Commune patri et filio est tam habere quam dare. Plenitudinem autem spiritui sancto habere non autem dare convenit. Igitur solus filius expressam in se patris similitudinem habet et imaginem tenet. Quia sicut divinitatis plenitudo manat de uno, sic eadem plenitudinis largitio manat et ab alio. Non minus aliquid, non alio modo accipit spiritus sanctus ab uno quam ab alio. Illa autem persona omnino a se ipsa sed plenitudinem divinitatis accipit et ideo imaginem in se ipso non comprimit. Ecce habes cur imago patris dicatur solus filius et non et spiritus sanctus. Sed si rem expressius et simpliciter adhuc expressius vel ut sic dicam grossius loquamur. Imago in prima acceptione humana magis solet dici pro similitudine expressa quam pro similitudine inexpressa. Ecce homines imagines dicunt statuam alicuius. Et hic utique pro sola similitudine expressa. Sed si et illa statue cogitas non tam similitudinem quam dissimilitudinem invenies. Sed igitur de illa supereminentis trinitatis aliquid loqui in prima humana modum quam intellectus [?] est quod summe sanctum est quia non expressius est similitudo qua habet ad alium eandem quam similitudinem qua habet pater ad spiritum sanctum, eandem in eo constat habere et filium. Sed cum igitur patris similitudinem et plenitudinis sue largitione inde solus filius imago patris nominatur. Quam in similitudine qua diximus necesse assimilatur. Ecce materia mysteriorum profunditate ubi clare videre non possumus similitudine attestatione palpamus. Sed

[illegible]

[illegible]

nec aliud premendum quod ideo fortassis non immerito spiritus sanctus dicatur ut in eo ipso false
opinionis obviaretur. ne quis ex propter pietatem et eius benignitate minus digne
Item si queritur quare solus dei filius verbum || sentire videatur.
dicatur. Intellig[illegible] considerata generatione [illegible] ut [illegible] divinus ex
presentis verbum filius et sapientie ipsius a quo profertur solet esse indicativum veritatis ergo
verbum dicitur quia patris qui est fons sapientie notitiam manifestat. Ad id fortas-
sis videbis et dices quod nomine patris manifestat non solum per illud verbum et per
spiritum sanctum. Sed quid ipse spiritus sanctus est illa unctio que nos docet de omnibus ipse
qui procedit omnia docet et suggerit et in omnem veritatem inducit. Sed si iuxta hec
verum verbum dicitur filius. cur non similiter verbum dicatur et spiritus sanctus. Addamus itaque
quod verbum nascitur de corde solo. et ipso propalatur per flatum intellectus. Sic ergo solius patris
sola genitura verbum nominatur. ipse qui ipse qui principalis sapientia est manifestat. Inter
hec itaque nuncupatio verbi per similitudinem vocis inducitur quoniam filio soli. Ad hec
fortassis item dices quia aliud videtur esse verbum cordis et aliud videtur verbum
oris. Illud de corde oritur. istud non ore profertur. Illud intus latet per istud cordis
cogitatio patere solet. et nonnumquam corrumpitur. Dicatur per pectoratum sed una verum
alia videtur esse alius. Ad hoc dico quod sensibiliter prius idem verbum esse invenies
et quod corde concipit quod voce profertur. Sicut enim est vox nisi verbi beneficium
vel si magis placet verbi indumentum. Sicut enim aliquis alius homo indutus
et aliquis alius nudus fuit conceptus. Sicut quod verbum quod ore profers proferre
potuisses prius nisi ipsum precogitares in corde. Sic esset et cum verbum platum abun-
dare fuit initium. non nec idem verbum incipit esse in corde suo. quod prius erat
in corde tuo. Sed non audiam dicere adlocutor cordis quemadmodum ad locutor
in corde tuo. Sed non omnino quod dixit ut et optior locutio fiet quod sicut ut non patet nud-
oris. non omnino quod dixit ut et verbum oris quod cordis. Sed in corde est sine voce. in ore non sine voce
[illegible] quod idem est verbum oris quod cordis. Sed in corde est sine voce. in ore non sine voce
absque dubio una et eadem veritas cordis concipit verbo profert. audiendo audit
verbum esse licet a solo corde placato ab ore. Audito aut aliunde. Si enim vero verbum
de solo corde procedit. et proprium cordis cogitatas innotescit. Hec assimili dei filius
verbum patris dei per quem paterna claritas manifestat. In patre omnis veritas ex proprio
inventis ab eo omnis veritas prolato. In spiritu sancto omnis veritas audito iuxta hoc
quod in evangelio dicit de ipso. Non enim loquetur a semetipso. sed quecumque audiet lo-
quetur. Sed non igitur pater potest dici verbum qui non est ab aliquo. sed non spiritus sanctus
qui non est ab uno solo. Sed solus filius qui est a solo uno a quo emanat omnis
veritatis manifestatio. De hoc verbo dicit in psalmo Eructavit cor meum verbum bonum
Huic verbo loquitur pater per spiritum sanctum. sicut hoc loquitur spiritui tanta angelico et humano.
locutio autem patris superius dicta alia inutilis alia optima fructifera. non illa est
qua capit solus spiritus sanctus. Ad quam optima est illa quam capit spiritus
creatus. Et sicut inutilis locutio in nobis fit sine humani flatus cooperatione. potior
aut omnino non fit. nisi ipso cooperante sit sane. Nulla superiori natura
intima illa locutio agitur auctore patre solo. Nam solus pater dicit. solus spiritus
audit. potior ut locutio peragitur auctore et flamine divino. Hic est spiritus sancto
Hinc est et quod spiritus vocatur flamine vel spiramine. Unde spiritus dei dicitur per quem
spiritibus angelicis et spiritibus humanis dei verbum propalatur. Ecce hoc quod superius
proposuimus cur unus solus inventus dictus sit dei spiritus. Habes. Intelligimus
tamen verbum dei dictus sit solus dei filius

Hec diximus contra quosdam simplices laborantes in alia materia incurrimus. Diximus quod dei filius sibi dixit. eo quod ipso paterna claritate loquitur / et qualis vel quanta sit propriam manifestat / Sed sicut filius clarificat patrem suum homini et per revelatione sua clarificat filium suum iuxta illud quod ipse filius ait ad petrum beatus es simon bariona quia caro et sanguis non revelavit tibi sed pater meus qui in celis est Sed attende propter quendam clarificandi modum. Filius clarificat patrem suum propter quem modum pater non clarificat filium suum / quem enim filius a patre suo non autem pater a filio Apparet itaque in filio paterne operatur gloria quanta sit qui filium eternum et potencia sibi coequalem et sic voluit et potuit quante benignitatis quante dulcedinis quante benivolencie fuit quod de magnitudinis sue diviciis nichil sibi soli reservavit. Nichil sibi voluit quod illi non communicaret / ecce hec singularem quendam significandi modum patris quo filius clarificat patrem suum Sed forte ad hoc obicis dicens quod eundem clarificandi modum pater clarificatur et ipsum spiritum sanctum sicut enim filium eo quod voluit ut haberet cui communicaret magnitudinis sue divicias Sic et spiritum sanctum colligere sibi voluit ut esset cui communicaret caritatis sue divicias delicias Utrumque paterna gloriam loquitur utrumque paterna operatur declarat Sed nota quod predicta paterne glorie operatur clarificatio quam habet pater in filio non est ei communis cum aliquo quia filius est a patre solo. Illa autem clarificatio que relucet in spiritu sancto non est declaratio paternitatis respectu filius patris sed est ei cum filio suo communis Quia spiritus sanctus non est a patre solo sed pariter a patre modo tamen a patre quam a filio Hec ergo solius filii vel lingua patris dicitur in quo solo in nota perfectio solius paternitatis gloria declaratur

Diligenti consideracione dignum videtur quare nomine spiritus sanctus donum dei dicatur Sicut in superioribus evidenti explanacione ostendimus in patre est plenitudo amoris gratuiti in spiritu sancto plenitudo amoris debiti in filio non est plenitudo amoris debiti simul et gratuiti / quod autem habet omnia operatur intelligi patris ubi diligentur quod ... nulla non sumere simpliciter naturam ubi non potest et tamen pro aliqua parte non est aliud aliquid spiritus sanctus et aliquid aliud amor ipsius Sed itaque est spiritus sancti dacio vel in missio in debiti amoris infusio Spiritus sanctus ergo tunc datur homini quando debitus divinitatis amor menti humane inspiratur Cum enim ergo spiritus divinus ... carnalis intrat animum affectum divino ardore inflamat et ad perfectum sue similitudinis spiritum transformat ut auctori suo quem debet exhibeat. Quid enim est spiritus sanctus nisi ignis divinus. Omnis enim amor est ignis sed ignis spiritualis quod facit ignis corporalis ita fere hoc agit ignis de quo loquitur veritas ignem veni mittere in terram. Ad similitudinem ignis infusionem in missione animi humani omnem nigredinem frigiditatem duriciam paulatim depellit et totus in eius a quo inflamatur similitudinem transit Ita quod sui trans fusione ignis divini incandescit totus quod ardescit penitus et eliquescit in amorem dei iuxta illud apostoli caritas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis Sed tamen quod dicit spiritum sanctum magis quod patrem aut filium Sed scimus quia pater auctorem vel datorem non habet. Sed nisi gratuitum amorem habere non valet filius autem ut superius diximus est habet amorem tam gratuitum quam debitum Eodem itaque modo pietati filii vel operatori patris conformari non possumus quia simul utrumque vel alterum solum gratuitum amorem erga divina habere non valemus In quo enim quod contraria datorem suum gratis diligere valet. a quo habet totum quod habet In quantum

sunt caritatis modo debitum amorem reddimus. merito Spiritus sancti proprietati assignamus. Ad hoc namque homini datur, ad hoc illi inspiratur, ut illi in quantum sibi possibile est consequenter ... At hoc dato vel datur, hoc misso simul et pariter modo ... Spiritus namque sanctus abutitur hoc toto ... Si ergo abutitur ... et posse et velle merito ei dicitur mitti vel dari a quibus accipit ut possit et velit. Unde

Licet hoc loco me repetere quod nolo me alias scripsisse, quare specialiter quodam modo potentia attribuitur ingenito, sapientia genito, bonitas Spiritui sancto, et nobis in esse ... Quid sit potentia, quid sapientia, quid caritas vel bonitas, omnes in ... nomine et cotidiano experimento probamus. In his itaque que manifesta et nobis nota sunt, evidentius ... facilior ad eorum notitiam que humane capacitatis modum excedunt. In his enim rebus forma quedam et imago summe Trinitatis reperitur, et quedam nobis velud speculum proponitur ut invisibilia Dei per ea que facta sunt intellecta conspiciantur que ergo sunt intrinsecus. Ista respondent his que sunt in Trinitate illa. In rebus istis (?) ... singula singulis. Videamus quia potest esse multiplex potentia et nulla est ... esse potest sapientia, tactu de elementis vel quibuslibet rebus insensatis. In rebus autem animatis et brutis est potentia audiendi, videndi, potentia ambulandi, comedendi et bibendi ... In his non nulla sapientia est, nulla natura in eis potest. Constat ergo quod supra iam dictum est, quod potest esse multiplex potentia ubi nulla potest esse sapientia. E contra autem ubi nulla potentia est nulla sapientia inesse potest. Nam posse sapere ab ... dubio est aliquod posse. Dat itaque esse posse non sapientia potentie, sed potentia sapientie. Item constat quod lucifer qui mane oriebatur multam habuit potentiam, multam sapientiam, sed nullam omnino voluntatem bonam, bonitatem et ... velle. Quid enim est bonitas nisi bona voluntas. Et est itaque ... ille ... ita potest esse et multiplex potentia simul et multiformis sapientia ubi nulla manet bonitatis vestigia. E contra autem nulla bonitas ... potest ubi sapientia vel potentia omnino defuit ... posse bene velle est aliquid posse. Sapientie vero est discernere inter bonum et malum ... Ut possis ergo bonitate et sine huius discretione non sit voluntas quid sit eligendum. Potentia dat posse. Sapientia dat nosse. Habere oportet ut scias et valeas bonum eligere. Convincitur itaque summe esse bonitas vera tam sine quibus bonitas non procedit ad esse. Sola potentia non est de reliquis aliqua ... a sapientia et a potentia. Inchoat itaque rerum Trinitate sola potentia non est de reliquis ... Bonitas vero de potentia simul et sapientia. Videtis ... Sapientia autem est de potentia sola ... bonitas ... proprietates Trinitatis ... summe et eterne. Ibi est quod inchoat rerum trinitatem ... ibi est persona genita que est ab alio ... persona ingeniti que non est ab aliquo alio. Ibi est persona Spiritus sancti que est tam a genito quam ab ingenito. Qui ergo in ... solo et ibi est persona Spiritus sancti que est tam a genito quam ab ingenito. ... potentia congruit proprietas ingeniti. Specialiter quodam ... modo merito ascribitur. ... proprietas geniti. Merito et illa ... ille quam in sapientia congruit proprietas geniti. Merito et ei bonitas ascribitur ... quia in bonitate proprietas Spiritus sancti ... Merito et ei ... quo ... rerum Trinitate ... specialius assignatur. ... ostendit qualiter intelligi valet quod de divinis proprietatibus legitur.

Quare autem Pater dicatur ingenitus, Filius vero genitus, perfacile est modo rationem dare nec ulla curiosa indiget expositione. Solus Pater a nullo alio est, et ideo ... genitus dici potest ... genitus ... ab alio accepisset merito ... ingeniti nomen accepit quem ab aliquo alio ... non habet. ... Filium ... genitum ... relatione dici potuisset ... Sed autem Filium ... habet ... dicitur ... patris. Filius itaque ... genitus fuit et merito dici debuit ... esse accepit. Dicatur ergo genitus ... ingenitus ... in Trinitate non est nisi unus Filius ... namque illam quam habet Pater ad Filium, nec Pater nec Filius habet ad Spiritum sanctum.

Inquantum itaque ubi persona de persona gignit unus pater alter filius nominatur. Videte quomodo spiritus sanctus genitus non dicitur nec quia filius non est esse putetur. Videte quomodo ingenitus dicitur nec eo ipso quod a semetipso non est aliunde gignere sic negetur. Homine enim generante quaedam sicut quae largius accipimus. Non enim omnibus quae gignere vel gigni dicimus secundum usum loquendi generationis vocabula attribuimus. Tamen homo hominem gignit sicut parentem illum patrem, hunc patrem illum filium, hunc genitorem illum genitum nomina dicendi docet consuetudo. Arbor ramum gignere dicitur, nec tamen arbor pater eius nec ramus proles illius nominatur. Ramus florem gignit nec tamen ille pater hic filius consuevit dici. Vitis fructum gignit nec tamen hic genitor ille genitus nominatur. Vide itaque secundum unam acceptionem genitum dicimus, et secundum aliam acceptionem genitum negamus. Creatura [illegible] largius accipitur nichil aliud videtur esse quam productio consistentis de consistente secundum operationem naturae. Productio non quae secundum operationem non est generatio iuxta usum dici non potest. Eva de Adam secundum operationem naturae non est producta, et ideo non dicitur generata. Quaedam autem naturalis productio propria generationis nomina suscepit, quaedam vero ut iam diximus omnino non suscepit. Quia ergo productio spiritus sancti prout diximus talis non est ut debeat dici filius, merito quidem non dicitur genitus. Sed quia eius processio secundum naturae productionem est, non debuit dici ingenitus. Rationabiliter itaque sicut iam diximus genitus non dicitur nec quia filius non est filius esse credatur. Nichilominus ingenitus non dicitur nec in hoc naturalem originem

Quantum vero ad humana spectat naturam consubstantialem de [illegible] habuisse negetur si ipsa productio, idem videtur esse quod personam gignere quod filium generare. In natura autem divina si bene perpendimus multo aliter invenitur. Pater siquidem tam filium quam spiritum sanctum de seipso producit. Utrumque autem sibi consubstantialem constituit et tamen utrumque eius filius dici non potest quia eius productio uniformis non est. Si enim utraque uniformis esset, una secundum ordinem naturae altera principalior non fuisset. Cum autem una principalior altera sit superior disputatio invenit. Sicut autem quia in comparatione humanarum personarum multiformis est modus secundum diversos generationis gradus, sicut superius iam diximus. Alius est procedendi modus filii de patre suo, alius nepotis ab avo, alius pronepotis a proavo, quod non dico de istis modis potest et de reliquis. Inter omnes autem procedendi modos constat primum locum tenere et ceteris principaliorem esse illum procedendi modum qui est filii de patre. Sicut ubi iste non precessit ceteros ullus consistendi locum omnino habebit. Quia autem transsumuntur nomina de humanis ad divina, constat utique hic fieri similitudinis gratia, iuxta illud quod in apostolo legitur: Quia invisibilia Dei per ea quae facta sunt intellecta conspiciuntur. Iuxta quod ergo verum filium a patre quid aliud intelligitur: tamen deus de deo gignit, pater deus deum filium generat, quid inquam aliud oportet intelligere quam illum qui producit alium de se producere iuxta principalem modum productionis. Credimus et veris attestationibus constituti sumus patrem gignere, et quod constans est filium nasci de patre, credit generatione esse processionem filii secundum generationem et processionem spiritus sancti. Si quis quaerit quid sit deum divinam personam gignere, hoc est quod de se sibi consimilem et consubstantialem secundum principalem modum procedendi producere. Et si quis quaerit quid sit filium nasci de patre, hoc est quod unum de alio secundum principalem procedendi modum procedere. Sicut videtis quod in producendo principalem procedendi modum generationem nativitatem processionem nomina oportet intelligere pro modo et dignitate tante excellentie et proprietate

superemineat naturae. Est igitur quibus quidem procedendi modus pro eo quod superius iam diximus procedendi modus procul dubio est qui est ipsa omnipotentia idem autem est et sic aliud producere quam ab ordinatissima causa id est ipsum velle. Ex principaliori autem causa ipsum velle id est quod generat, secundum eundem itaque procedendi modus constat in voluntate differt tamen ex causae alteritate. Ubi tamen causa principalior constat principalior modus procedendi. Videlicet super hiis que diffusius iam diximus, audire libenter affirmatur in genito velle hic et sic scilicet conforme atque condignum idem in videtur quod gignere filium, ita genitum in genito velle hic condilectum idem videtur quod proferre spiritum sanctum. In illo notatione amoris quod ad conformem diximus diligere libenter queat attentius ne forte ad id respici valeat vel debeat in quo quadam specialitate conformiter solus filius patris ymaginem portat.

Sicut iam superius notavimus paupertas humani eloquii compellit nos saepe dictionum significationes variare. Hinc est illud ut iam diximus quod pro generationis modo extendimus, modo restringimus. Quod dico est de generatione idem dicimus et de processione. Quod enim dicimus processionem non ubique solemus uniformiter accipere. Quantum ad generalem acceptionem idem est gigni quod consistens de consistente secundum naturalem operationem produci. Juxta hanc acceptionem solus innascibilis pater genitus dici non potest. Spiritus sanctus genitum esse negatur. Productio autem consistentis de consistente per naturam procul dubio invenitur esse multiformis. Perfectior autem dignior est pro dignitate naturae illius productionis modus, quem superius vidimus, qui secundum naturalem qui in creatura fieri esse non potest appetitum agitur et secundum quam solus genitor et pater ille qui generat genitus et filius qui generatur. Juxta hanc considerationem possumus dicere quod idem videtur esse qualis productio accidentis de accidente in conformitate substantiae quod proprie pro plenam generationem. Non autem omnis productio accidentis de accidente secundum operationem naturae potest in illa differentiam generare. Unus enim cum homine nascitur quod cum natura potest homo plenum vel hominem ipsius plenum factum. Octavo autem quod sic homo non homo plenum productio est per se dicetur quod non tamen secundum perfectus. Sic natus sive integritate generationis productio per se dicetur quod non tamen secundum appetitum naturalem, quia secundum consensum voluntatem. Est itaque homini ignominiosa in propagatione non tam appetitiva quam votiva productio plus in ipso conformitatem sui ymaginis sive. Sic itaque homo primordialem integritatem generationis puritate adducere similitudinis vero in eius magis accedit. Sed ut ad id redeamus quod quodcerta multitudinis possumus dicit id est in esse pater gignere filium quod persona de sua persona natura videtur possumus. Dicitur id in esse pater gignere filium quod persona de sua persona nati et producto producere juxta singularem quandam configurationem proprietatis sive communionis et ceterorum in illa trinitate plenitudinis divinitatis haec et ipse spiritum sanctum haec nec persona aliam dat communicatione autem patri et filio tamen dicitur quod dat. In isto quidem filius eius dici debuit cum habet pater appetitus sive signaculum et ymaginis formam. In tunc expresse et plene expressit per hanc conformitatem expressionem solus filius ymago patris dicitur. Appetitum hoc solus filius signaculum similitudinis tamen vocatur. Idem igitur pater in productione spiritum sanctum ei, ut sic dicam ymaginis signum non imprimit. Cuius filius dici non debuit, quoniam de eo naturali processit sicut non in omni processione consistentis de consistente secundum operationem naturae solet vim secundum usus proprius aliquid parentis nomen accomodare.

Sed sicut communio est patri et filio de divinitatis plenitudine dare, non est communio filio et spiritui sancto plenitudinem divinitatis accipere ipsis non

hic. Si igitur filius ideo dicitur patris ymago quia spectat similitudinem quam habet ad patrem
suum, cur non eadem racione spiritus sanctus dicatur ymago filii quia spectat similitudinem quam habet ad ipsum
utrique. tam filio quam patri mittitur et communiter de sua persona personam producit ad ymaginem
similitudinis sue. utrobique enim procedens de altero mittitur producitur ymago. Si igitur ideo
geniti filius dicitur quia producit de se ad ymaginem similitudinis sue, cur eadem racione
non ideo dicatur filius geniti quia genitus producit de se sub ymagine similitudinis sue. Si
ideo vero dicatur ymago dici non solet, precipue cum utraque similitudinem non habet. Sed precedens quia inequaliter
similitudinem habet. Alius modus quo dicitur unum alterius ymago, expresso quia utraque dicitur non habere
sicut enim habet a semetipso esse vel aliquid a semetipso habere. Aliquando ideo lapis
ymago hominis et homo ideo dicatur ymago lapidis qui a semetipso habet esse, sed
sed non hic valet, quia quam frivolum sit nemo non intelligit. Sed dicitur ad ista fortassis
sicut commune est patri et filio divinitatis plenitudinem dare, sic filio et spiritui sancto
commune est eandem plenitudinem accepisse. Cur ergo eadem affinitas connumeratur ut utrique
non ascribitur alterius per conformitatem alterius similitudinis. Sed notandum quod sicut spiritus sanctus accipit
procedendo est ei tam a patre quam a filio. Sed pater principiando non potest dici patris ymago qui
nichil omnino accipit ab aliquo alio. eciam sit unius inter ad alterum dissimilitudo magis
quam similitudo. Non ergo expresso in quo ei dissimilis est ei ymago vel eius filius recte
dici potest. Sed si non est filius unius, non debet dici filius alterius. quia conformitatem quam
habet ad unum eandem per ... habet ad alterum, eo quod uniformiter omnino procedat tam
ab ingenito quam ab unigenito, et totum quod accipit ab uno accipit et ab alio et
eodem modo. Denique expresso quod dicitur spiritus sanctus omnem plenitudinem accepisse, conditi-
a semetipso non habere expresso eo ut iam ... quod dicatur non habere, non ideo dicatur alterius
ymago esse. Sed ibi ad ymaginem et similitudinem producentis procedens non gignitur. Immo
cum usu loquendi nec pater qui gignit nec filius dicitur quem generat. Legitur autem de
Adam quod genuit ad ymaginem et similitudinem suam. in sola autem generatione cuius solet
usus dicta illa principalia connumerantur nomina accommodare. Ex hiis itaque que dixi
colligitur quod spiritus sanctus non sit ymago unigeniti nec eius filius debeat dici

Hoc estimabit forte aliquis quod filius ideo dictus sit ymago patris quia ei sit in
sapiencia, potencia et bonitate per omnia similis et omnino equalis. Sed si ob hanc con-
sideracionem dicatur filius ymago patris sui, cur non eadem racione spiritus sanctus dicitur
ymago patris simul et filii. Nam ubi dictum est qualis pater talis filius, statim
adiunctum est talis spiritus sanctus. Ubi premittitur omnipotens pater omnipotens filius, illico
et subiungitur omnipotens spiritus sanctus. Si filius itaque dicatur ymago patris propter simi-
litudinem vel equalitatem, quam non oportet de spiritu sancto per similitudinem talia sentire,
... cum summa diligencia considerandum. Quid pro capacitate nostre
Sed valde notandum et cum summa diligencia ... vel quid dicat magister ... suscepta
... dicat nimius ... vel quid dicat ...
quod satis iusta quod et velud ... minus ... ut quod ambiguitatis
... facilius capiant. Sepe autem ea quo dicitur ... solet evidenter
... per oppositionem corrigere. Hinc est quod ibi premittitur eternus pater eternus filius
eternus spiritus sanctus. et ad vitandam oppositionem statim adiungitur et tamen non tres
eterni sed unus eternus. Sic sane ut dictum est. omnipotens pater omnipotens filius omnipotens
spiritus sanctus, subsequitur qui corrigendo et tamen non tres omnipotentes sed unus omnipotens.
Sic dicitur quod deus pater, deus filius, deus spiritus sanctus, statim subiungitur et tamen
non tres dii sed unus est deus. Ubi itaque est simplex unitas et summa simpli-
citas, quod ibi facit qualis et talis. Nichil ideo dicitur sibi ipsi simile ipsi equale
ubi vera unitas est. Non tamen equalitas quam incomprehensibilitas quomodocumque dici potest

Marginalia:

Tercia filius ... ymago filii

... nota quod simplex ...

... incomprehensibilitas ...

... ad ...

... similis ...

Talis qualis ... similis ...

... incomprehensibilitas ...

Tercia est proprietas ... ymago ...

pr potētia est / et sp̄us sc̄us potētia e. filius potētia ꝫ h' tu mẜ vna et eadem p̄s
pr et filius et sp̄us sc̄us potētia q̄ diuin⁹ et diuina p̄sona idem et diuina p̄sapiencia
idem potētia et diuina substantia. Utraqꝫ q̄ma no est aliud dei potētia uł sapiencia
q̄ eius subā increata aut nata. subā q̄m dici pot ymago patris sui
q̄ alia e subā patris. alia filij increata no nata vna eadēqꝫ e subā patris et filij
et sp̄us sc̄i. Nunc ḡo compato pot esse ubi vera vnitas est summe. nāqꝫ simplici
vnitate no pot similitudo uł dissimilitudo in ea ymago patria ubi est quedam ubi
est mutua congruentia no sine differentia aliqua. n'c differentia sine p̄maxima conue
niencia / Oportet itaqꝫ ad p̄fectam considerationem redire qui ista de quibus loquitur cupi⁹
plenius agnoscere. et aut scire ut iam diximus omnibus tunc plenitudine diuinitatis
hic quomodo no est patri no accepisse ꝫ dare / quomodo itaqꝫ est incidendo differentia
no maiori / quomodo aut mutat mutua conuenientia patris ymaginem filius
gestat sicut supius doctrin⁹ apta ratione demonstrat

xxi

Opus est alta consideratione si cupim⁹ eius agnoscere. qua ratione deus dei fi
lius dicatur figura subē eius ubi nominatur figura subē alterius. possim⁹ ḡo
nisi fallor duobus modis intelligere. nam si ad humana redim⁹ ut p̄ speculum
uidere possim⁹ alia uidetur hominis figura que eius subām informat. et alia e
figura ymaginis que eius reputat. Utraqꝫ tu figura est. Utraqꝫ figura eius dici
pot. ubi utraqꝫ subā q̄ma pot ee. Hic informans illic reputans figura. Sed
patris et filij vna e eadē q̄ subā increata hinc inde reputans. Unde dici
potest figura informans / ꝫ si filius patrē informaret. Cum utiqꝫ formoso corpore
formosum reddit. et tunc no tam filius apparet. q̄ pr̄ aspectu pulcritudine eius
poterit. ꝫ in hoc n'c ratio consentit n'c fides catholica ꝫ recipit testante ueritate
dicim⁹ / qui sp̄us est deus / sup̄ hijs itaqꝫ que quim⁹ spiritualem naturam intel
legere / spūalis aut nata est anima tua. Anima aut tua e formosa aut
difformis e cum voluntate sua formosā facit voluntas bona. deformis uero
fit cum voluntate mala. formosā eam facit sua benignitas. deformem sua
malignitas / Quis licet spūalis que sit figura spūalis subē procul dubio dari
duo eadem p̄sonis forma pot informare animam tuam. et animam meam.
itaqꝫ in⁹ voluntas plenitudine patris et filij conformitate uł configuratione quom⁹
absqꝫ dubio et filij omni contradictione inuenim⁹. q̄ sicut pr̄ vult hic p̄sonaliter
producere dēc tu posse impossibile dilectionis delicias continere. ita et filius
formaliter uult hic et h' et voluntate. Sicut ḡo supius diximus de ymaginem sic et
configuratio colligenda est cum p̄fectam considerationem. ubi uti iam diximus inue
nitur mutua conuenientia n'c tamen sine aliqua differentia nec differentia
sine permaxima conuenientiá

xxii

Sed dices ad ista fortassis ubi no est pluralitas. ia pot conformitas
summa aut vnitate nulla est pluralitas subāꝫ cum tu ubi uariet sit
pluralitas p̄sonarum / Quod ḡo q̄ filius dei figura patris subē et non
p̄s patris p̄sone. Ita sicut dictum est no pot dici patris subē figura q̄ ipsa
informans. nec cum utriusqꝫ sit vna eadē q̄ subā. uidetur posse dici figura patris
subē. figura reputans. Est notandum quem q̄ filius ab aplo dicatur figura
patris subē. idem valet ac si diceretur. figura subē ingenite. hic h'l. ac si
diceretur. figura p̄sone subē ingenite. idem est ac si diceret figura p̄sone. Si p̄c
dicis subām. si ingenitam p̄sonam nominas eandē procul dubio
dicis. si ingenitam dicis subām. si ingenitam p̄sonam nominas eandē procul dubio
nichil aliud patris p̄sona. qua subā ingenita. nichil aliud e filij quam
subā genita q̄ generat et generatur in diuinis / ꝫ in alteri temporibus nostris simpro

quam non audiet qui dicere qui presumit quod multo periculosius est contra sanctorum patrum auctoritatem
et tot attestationes paternarum traditionum. audent negare quod modis omnibus tonat testimonium
nullo modo credunt quod substantia gignat substantiam, ut sapientia sapientiam. pertinaciter negant quod
omnis scriptura affirmat. ad id quod ipsi dicunt auctoritatem invenire non possunt. afferant saltem si pos-
sunt auctoritatem non dico plures sed saltem unam que neget substantiam gignere substantiam
nam adversus quod divinas auctoritates multas contra ipsi adducunt et in mortem gladium in quo
iugulentur. et scuta ad cautionem prebent. sed sic intelligendum est. inquiunt quod patres
dicunt. quod substantia gignit substantiam immo non oppositum adhuc contendunt ut credamus quod substantia
non gignit substantiam. oppositum et omni acceptione digna quod contra quam scriptura patrum pro-
clamat. contendit esse falsum et quod nemo sanctorum assentit. contendit tamen unum esse
sed dicunt si filii substantia est genita patris non ingenita. nunc ingenita substantia est genita
nunc tamen sequitur ut ibi sit alia et alia substantia. alia et alia persona. pro certo aliud
est in natura divina et aliud in natura humana. in humana natura si substantia unius alicuius
sit genita alterius non ingenita. absque omni contradictione consequens est ut alia sit
substantia unius. alia omnino substantia alterius. in divina natura procul dubio unius substantia est
ingenita. alia genita. nunc tamen quod est ut alia substantia sit unius et alia alterius
sed ut alia sit persona istius et alia persona illius. non capio inquit non intelligo
sed quod per intelligentiam capere non potes per fidei ductorem credere potes. alioquin tibi
cum istis similibus dicitur: nisi non credideritis non intelligetis. cum non credis quod veritas
dicit de se ipso asserit tamquam filius deus est consubstantialis patris cum sit ab eo genitus
sed fortasse non vultis hoc credere. et quod non potestis exemplo probare vel per intelligentiam capere.
numquid per intelligentiam capitis vel exemplo probatis quod unitas substantie possit esse in personarum
pluralitate et et personarum pluralitas in unitate substantie. numquid magis excedit humanam
intelligentiam illud quod pertinaciter negatis quam illud quod nobiscum vaciter affirmatis.
sed non eius assertionis enodationem nostis qua asseritis. cur tamen in lucem non
proferatis. cur eam fidelibus inviditis. et si vos latet utriusque enodatio. cur creditis
vestris prioribus immo et non eque creditis eis multo. si in ipsis inter creditis. non aliud est
patris persona quam substantia ingenita. nunc aliud filii persona quam substantia genita. sed
aut bene dicamus quod supra propositam quam sentimus. filius genita substantia ingenite
sed iam patri quod eandem quam ipsa dicit personam et eadem modo producit et omnis bonitatis
et origo auctor et principium consistit. eadem sane totius plenitudinis largitor per
omnia manet tam ab una quam ab alia tam agenita quam abingenita scientia.

Quando ad sublimium et inscrutabilium investigationem et demonstrationem utimur
similitudine scala habentem utimur vel hac quam ascendere possimus. qui con-
templationis pennas nondum accepimus. in illa utique natura quam ad divinam
imaginem et similitudinem factam agnovimus. divina simili latent quemadmodum et elicimus
in ad divinorum intelligentiam sublevari valeamus. Ecce sunt duo quorum unus alicuius
scientiam vel alicuius artis notitiam per se ipsum excogitando invenit et quod in-
venit potuit alteri tradidit et ad plenum et ad integrum erudivit. Videndo ergo
numquid non eadem scientia eadem veritas absque ambiguitate aliqua constat et tamen in
unius corde scientiam tradidit. alter accepit. videbis certe quod unius scientia sit ab alio
in illa sed quid intras in ista totum nunc aliud est in illa. procul dubio utriusque scientia
sit continualiter una. constat tamen nichilominus quod accepta scientia non sit inaccepta nunc
inaccepta posset dici accepta. tamen tamen inaccepta et accepta ut dictum est sic conve-

c goll.

[illegible]

o Bern

[illegible]

[illegible]

vna cogitat recipit ut circa speculatione possimus respondere quid optat de diuinis scientie
hunc ergo specto in intendo videamus si ex hijs que nobiscum crediderunt quicquid possit
quam de genita et ingenita substantia certum non. Non crediderunt nobiscum. quod pater quid quid habet
a semetipso habet / credunt nobiscum quod filius a patre accepit quicquid ab eterno habuit
constat itaque quod plenitudinem sapientie filius accepit a patre. Concedunt nobiscum quod non
sit alia sapientia patris et alia sapientia filij. sed vna eademque per omnia tam patris quam
filij. Nichilominus tamen constat quod sapientia filij sit accepta. sapientia patris inaccepta.
non accepta sit inaccepta. Constat quod inaccepta non sit accepta. non accepta sit
sit inacceptatum tamen tam accepta quam inaccepta sit vna essentialiter. procul dubio
quis adeo simplex vel ebes ut neget de sapientia diuina quod possibile non est in sapientia
humana. Sed ut adhuc diligentius huic speculo insistamus aliud inuenimus omnibus notum
quod filius habet esse a patre ex patris generatione sed ex cogitatione habet esse. Ergo et sapientia
non aliud est ei esse et aliud sapere. Unde itaque est ei essentia inde sapientia. Unde at
accepit esse ex generatione constat et ipsum genitum esse. Constat ergo quod filij sapientia vel
potius filius sapientia sit ex patre genita. non aliud est patrem filio sapientiam dedisse vel
filio accepisse quam patrem omnino quam sapientia est genuisse / pater siquidem filio generando
donat et donando generat. Recte ergo de filio dicitur quod sit genita sapientia. sicut et
de patre quod sit sapientia ingenita. Nichil illo omnino sapit vnus quod non eque sapiat et
alius. Utrobique itaque vna eademque substantialis sapientia. sed tamen non ingenita sit genita
non genita sit ingenita. Si ergo filius est genita sapientia consequitur et genita
substantia. Itaque cum aliud est eius sapientia quam eius substantia. Quid ergo de ingenita et de ge-
nita et ingenita sapientia innota eadem consequentia concedere oportet de genita et
ingenita substantia. Frustra itaque quidam timent dicere quod substantia significat substantiam
sapientia sapientiam / et quod pater sit substantia ingenita / filius substantia genita / qui inde co-
uinci posse quod alia substantia sit ingenitus / alia genitus. Sicut enim superius
iam diximus ex eo quod pater est substantia ingenita. filius genita. non ex eo sequitur
quod sit alia et alia substantia / sed quod sit alia et alia persona

Sed ut plenius elucescat quod de generatione persone sine generatione substan-
tiam diuinius superius posito exemplo ad hoc diligentius insistamus. Sed re-
petimus docemus quod vna eademque scientia posse esse in duobus. si autem alterius
notitia qua vnus apprehendit. alium ad plenum docuit. Sed itaque nomine doc-
trine tam passiue quam actiue accipiatur. ut doctrina dicatur tam eius qui docetur
quam eius qui docet. Profecto secundum genitiuo modo doctrina accipiamus / alia erit
doctrina vnius / et alia doctrina alterius. Sicut enim scientia dicitur de eo quod scit
sic pariter doctrina ab eo quod est doceri. Utrobique est idem scire ubique autem non
est idem doceri / nam vnus docet alter docetur / vnus erudit / alter eruditur.
In vno itaque est doctrina docens. in altero doctrina discens. Alia vero est doctrina
vnius et alia alterius. Innota hunc itaque modum. alia potest esse doctrina mea
alia tua. quamuis utrobique tam idem quam indiscretum sit vna eademque scientia
et si idem esse utrique mihi scientia substantia / quia scientia sua. posset esse utrique substantia
vna. sicut et scientia vna / et si utrique mihi idem esse persona sua quod doc-
trina sua esse utrique persona sicut doctrina vnius vna et alterius alia.
Si scientia mea alicui meorum transfundit ex tua ratione suo quodam modo mea gignit
consimilia. Si in humana natura scientia gignit consimilia / cur in diuina natura non
multo verius sapientia sapientiam gignere dicatur. ubi sapientia idem quod substantia omnino
esse conuincitur. Sed in humana natura scientia docens. et scientia edocta est vna eadem
quod scientia / recepta alia et alia doctrina. Sicut in diuina natura gignens et sapientia

genita est una eademque sapientia, et quod consequens est una eademque substantia. Verumptamen alia et alia persona. Sicut itaque in humana natura ex eo quod unius scientia est accepta, alterius inaccepta nullatenus esse potest quod sit in eis alia et alia scientia, sed alia et alia doctrina. Sic et in natura divina, ex eo quod unius est substantia genita, alterius ingenita, nec genita nec ingenita, fit nullo modo consequens quod sit ibi alia et alia substantia, sed alia et alia persona.

Dictum est de patre quod sit substantia ingenita, dictum est de filio quod sit substantia genita, dicendum est et de spiritu sancto quod sit substantia nec genita nec ingenita. Quomodo autem hoc sit intelligendum ex superioribus est manifestum, scilicet quia solus pater dicatur substantia ingenita, solus filius substantia genita, solus spiritus sanctus nec genita nec ingenita ... patris et filii et spiritus sancti est una eademque substantia. Nam sicut sepe iam dictum est, non est aliquid aliud divina substantia et aliud aliquid divina sapientia. Hanc autem ipsam quam modo loquimur paulo latius explicandam superiori exemplo informamus. Certe sicut tres aliqui quorum unus scientiam aliquam invenit et docuit, alter ab eo quod invenit didicit et scripsit, tertius legit et intellexit. Primus habet a semetipso, secundus a solo primo, tertius tam a primo quam a secundo. Scientiam quam ea primus invenit et alter scripsit ad tertii notitiam pervenit. Sic itaque eadem intelligentie veritas plena et integra est in omnibus. Numquid quantum ad eiusdem veritatem alia est scientia unius alicuius, secunda alicuius alterius. Et inde sic ille qui didicit legendo didicisset audiendo, numquid scientia genita et multiplicis alia et alia. Si ergo in tribus potest esse una eademque scientia, quare in tribus illis veritatis divine non multo magis credatur esse una eademque sapientia, nec tamen sapientia accepta ab uno solo, est sapientia non accepta ab aliquo, nec accepta a duobus, est sapientia vel accepta a nullo, vel accepta ab uno solo, vel ab utroque simul. Tamen in hiis omnibus quia est nisi una eademque substantia sapientia, et quod consequens est non nisi una eademque substantia. Substantia autem patris sit et sapientia non est ei ab aliquo alio, substantia filii a patre solo, substantia spiritus sancti tam a patre quam a filio. Et que de substantia de sapientia dicta sunt premissa, et de substantia dici possunt, quia sapientia et substantia in divinis non aliud et aliud possunt. Et si scientia eruditi viri inde disciplina dicatur quod ad plenum discatur, et ideo intelligatur disciplina quia ut sic dicatur discenda plena. Et si id quod disciplina dicimus ad modum discendi referamus, et in tota habent utique acceptam alia disciplina discentis ex cogitando, alia discentis in audiendo, alia autem discentis legendo, acceptam in habent acceptam ut in humana natura potest esse disciplina trina ubi non est una eademque scientia. Numquid ergo mirum si in illa natura ubi est substantia idem ipsum quod sapientia, quando magis mirum si ibi est persona trina, ubi non est nisi una sola substantia. Certe quod plane et apto exemplo confirmatur quod de divina unitate vel trinitate fides catholica confitetur. Sed et illud consideremus quod si ego et tu et aliquis tertius eandem et omnino equalem scientiam haberemus, numquid aliquid maius esset mea et sua quam sola tua, vel mea et tua quam sola sua, vel sua et tua quam sola mea. Denique mea tua et sua numquid maius aliquid esset quam sola mea, vel sola tua, vel sola sua. Nemo hoc dicat nisi qui dicere minime intelligat. Sic sane in illa trinitate quelibet due persone vel tote tres maius aliquid non sunt pariter accepte quam sola patris ingeniti, vel sola persona unigeniti, vel sola persona spiritus sancti. Huiusmodi operis in calce illud replicare et in nostre commendare volumus, sicut ex superioribus evidenter satis ostendimus quod omnipotentie consideratione facile convincitur quod non sit nec esse possit deus nisi unus, ex bonitatis plenitudine quod sit personaliter trinus, ex plenitudine vero sapientie liquido colligitur

quomodo conveniat unitas substantie cum personarum pluralitate etc.

Explicit liber Sextus per manus Nicolai de Orzomeszna [faded addition]

Incipit prologus Magistri Hugonis de Folieto prioris Canonicorum sancti Laurencii super libro de natura animalium

Desiderii tui karissime peticionibus satisfacere cupiens, columbam cuius penne sunt deargentate et posteriora dorsi eius in pallore auri, pingere et per picturam simplicium mentes edificare. decrevi ut quod simplicium animus intelligibili oculo capere non poterat, saltem carnali cerneret. et quod non poterat auditus percipiat visus. Nec tamen volui columbam formando pingere, sed etiam dictando describere ut per scripturam demonstrarem picturam. ut cum non placuerit simplicitas picture, placeat saltem moralitas scripture. Tibi ergo cui sunt date penne columbe, que elegasti fugere ut in solitudine maneres et requiesceres, qui non quibus delectem in voce tormina, citas, citas secundum continentem ingemitu columbino, tibi inquam non tantum ad prius columbam, sed etiam accipitrem pingam. Ecce in eadem pertica sedent accipiter et columba. Ego enim de clero et tu de milicia, ad conversionem venimus, ut in regulari vita quasi in pertica sedeamus, et qui rapere consueveras domesticas aves, nunc bone operationis manum silvestres ad conversionem trahas, id est seculares. Gemat igitur columba, gemat et accipiter, vocem doloris emittat. Vox enim columbe gemitus, vox accipitris questus. In principio huius operis ideo columbam preposui, quia spiritus sancti gratia per spiritum sanctum cuilibet penitenti necessariam per graciam provenit ad veniam. De accipitre non post columbam subiungitur per quem nobilium persone designantur. Cum enim aliquos nobilium contingit per exemplum bone operationis pauperibus preparat. De quibusdam vero volucribus ceteraque animalibus que ad exemplum morum divina scriptura commemorat quod michi visus potero breviter assignare temptabo. Item alius prologus

Quam sepe altitudine debeam non miretur diligens lector, si ad edificacionem illiteratorum et subtilibus simplicia dicta non imputat levitati quod accipitrem pinga vel columbam, cum beatus Iob et propheta David huiusmodi volucres nobis reliquerint ad doctrinam. Quod enim doctoribus innuit scriptura, hoc simplicibus pictura. Sicut enim sapiens delectatur subtilitate scripture, sic simplicium animus detinetur simplicitate picture. Ergo autem plus laboro ut simplicibus placeam, quam ut doctoribus loquar. et quasi vasculo pleno laticem infundam. Eum enim sapientem in vilibus instruit, quasi vasculo pleno latices infundit

Item libellus qui columba deargentata inscribitur ad fratrem Ranerum conversum Hugonis de tribus columbis

Si dormiatis inter medios cleros penne columbe deargentate et posteriora dorsi eius in pallore auri. In scriptura sicut tres columbas reperi legendo, que si attentius aspiciuntur simplicium mentes ad perfectionem poterunt edocere. Columba scilicet Noe, Columba David, Columba Ihesu Christi. Noe requies. David manu fortis. Ihesus salvator interpretatur. Peccator cui dicitur, peccasti quiesce. Si ergo vis esse Noe quiesce a peccatis. Ut David esse possis opera facias fortia. Si salvari desideras a salvatore salutem postula. Divertere ergo a malo et fac bonum, inquire pacem. Divertere ad archam Noe. Preliare tu David prelia fortia. In quire

pace tu xpu in ut[ili]tate[m] s[an]c[t]e ad q[ui]etem mentis / resiste temptationibus / copp[er]ta pacie[n]tia
salutis bu[c]c[e]llam ~~Item de columba nocte vero~~

Reversa est columba ad vesperam ferens in ore suo ramum virentis olive. Ad literam
nocte / columba revertitur tunc ad quietem mentis ab exterioribus animus revocatur. Revertitur ad vesperam. tunc deficiente luce mundane felicitatis vane glorie fugit pompa
timens ne incurrat obscuritatem noctis i. comminationem eterne dampnationis / Olivam
gerit quia miam quit olivam in ore portat dum indulgere sibi quod deliquerat
precibus exorat ~~De columba david~~

~~De columba~~ vero david dicitur Et posteriora dorsi eius in pallore auri. In posterioribus dorsi aurum habetur. quia bene operanti in fine regna premittitur. Similiter et
de saluatore legitur. tunc in specie columbe super eum. habet vox audita. hic est filius
meus dilectus in quo michi bene complacui ~~De columba xpi~~

Columba est spiritus sanctus gratia que super christum in iordane descendisse creditur et cuilibet
fideli aperte mundato gratia spiratur. penitenti ergo fit misericordia bene operanti
premittitur regna ~~Mistice de columba~~

Si dormiatis inter medios cleros penne columbe deargentate / et posteriora dorsi
eius in pallore auri. Columba deargentata est ecclesia doctrina divini eloquii
erudita. Que pulcritudine fert hec predicationis rostrum ramo divinissimi
quo gratia tollitur oculi et firmanti. sinas. scilicet. veteris et novi testamenti / habet
dextrum et sinistrum oculum. morale et misticum sensum scripturam respicit sinistro
sinistro. dextro vero contemplatur dextero. Duas habet alas activam et contemplativam
vitam hiis duabus alis scilicet tegitur / hiis duabus volans ad celestia sublevatur in-
volamus tunc mente procedimus. sedemus tunc mentes fides sobrii sumus In hiis sequitur
alis penne sunt inserte. Penne vero sunt doctores alis vite actionis et
divine contemplationis sunt inherentes. Cleros enim grece sortes vocamus latine. Due
sortes. duo sunt testamenta inter quas sortes dormiunt qui auctoritatibus veteris
et novi testamenti concordat et acquiescunt. Et posteriora dorsi eius in pallore
auri dorsum columbe illa prima corporis esse dicitur cum radices alarum se se-
riatim invicem coniungunt ibique componunt / Dorso proximi auro spectue beatitudo
in fine operis. Sicut aurum preciosius est argento / sic beatitudo futuri seculi preciosior
est felicitate presenti. posteriora igitur dorsi columbe in pallore auri erunt / quia
iusti in eterna beatitudine nimia claritate fulgebunt. Moralit[er] de columba

Si dormiatis inter medios cleros penne columbe deargentate et posteriora
Columba est quilibet fidelis et simplex anima deargentata in operis
declarata in virtutibus per famam bone opinionis que tot meritis colligit
sonum gratia quod ad bene operandum assumit sibi instar contemplationis. Duos
habet oculos. dextrum et sinistrum. meditationem scilicet et intellectum. In vico fixa providet
malis sui facta deflet / hos oculos clauserit in egypto patres nostri. qui
non intellexerunt opera dei. ut sunt medios multitudinis misericordie eius. Duas
habet alas. amorem proximi et amorem dei / una descendit per compassionem
ad proximum. alia erigitur per contemplationem ad deum / Ex hiis alis procedunt pene
virtutes anime habet penne argentea claritate resplendent cum per famam
bone opinionis audientibus argenti more dulce tinnitum / prebent / Cleros
vero grece sortes dicimus latine / Et quatuor autem sunt sortes. timor et spes. amor

Columbam · Ecclesiam · Felix · Talis · Dorsus Tenet

et desiderium. Sortes sunt quia partem hereditatis celestis nobis describunt. Timor et desiderium sortes sunt extreme, spes et amor medie. Timor animum conturbat, desiderium vero mentem cruciat, et nisi aliquod medium interveniat animus a quiete recedit. Oportet igitur ut inter desiderium et timorem spem ponamus et amorem. Spes enim timorem retrahit, amor desiderium temperat. Inter spem ergo et amorem qui inter medias sortes quietus dormit, qui inter extremas, scilicet inter timorem et desiderium vigilat et obstupescit. Si ergo columba vel columbe penna, dum times et desideras inter extremas sortes vigilas, dum speras et diligis inter medias quietus dormis. Et posteriora eius dorsi in pallore auri. In dorso solent honera portari, et pulli eadem possunt operum labores designare. Per posteriora vero dorsi denotatur expectatio premii post tollerantiam, significat post istum laborem in futuro sub specie tedium[?] iusti premia intuentur[?]. Reddet enim deus mercedem laborum sanctorum suorum et deducet eos in via mirabili. Et hoc in pallore auri est. Reddimus quia preciosa est in conspectu domini mors sanctorum eius. Superius igitur argentum, quia in lingwis eloquium, in posterioribus aurum, id est post labores premium. Item de columba.

Marginal notes: Sortes quatuor — De eleonomia — [illegible] — De argento — De moneta — De pedibus columbe — De penne columbe — De auro — Futurus

Si dormiatis inter medios cleros etc.

Columba deargentata est absque felle malicie, quelibet vero vinculis prelatorum persona que inter medios cleros dormit. Cleros grece, latine sors. Unde cleronomia grece vocatur hereditas que fit testamento. Inde contingit ut filii clericorum inter filios israel non traderent sortem, id est hereditatem propter quod decimis vivunt. Due sunt autem hereditates: terrena veteris testamenti et eterna novi. In medio igitur istorum dormit qui in contemptu terrenorum et spe celestium vitam finit. Unde nec nimis ardent cupiditatibus in hoc seculo et futura patienter expectant. Et posteriora eius in pallore auri. Oculi enim iustorum videbunt regem in decore suo. Tunc enim aurum in posterioribus habebit, cum apparuit in futura gloria maiestatis. Corone siquidem regum ex auro purissimo fabricantur. Ex argento vero monete fiunt, quibus ymagines regum imprimuntur. Immoneta imitatur, vocatur imitatio forme. In corona signum victorie, in moneta signum divini eloquii imitationem docet inter cetera[?]. Dona non victorie post labores preciosis, scilicet finem pugne. Ibi igitur aurum in posterioribus auro. Hic in penis predicationis argentum, quia cum ad illa dona columba pervenerit, iam predicationis eloquio non indigebit, sed in eo quod meruit, propter impunitatem[?] preconiis sine fine vivet.

Columba. De pedibus columbe sequitur.

Columba de qua hic agitur rubeos pedes hic exhibet. Hec columba est ecclesia que pedes agnus, quibus totius mundi spacium perambulavit. Pedes sunt martires qui tantis passibus terram perambulant, quorum bonorum operum exemplis viam iustitie sequentibus se demonstrant. Terram tangunt, cum dignis in operationibus actus et voluntates terrenas reprehendunt. Ex quo terra primum appetitu terre ad est, terrenaque tollerate[?] pedes voluerunt. Hic pedes ecclesie rubei facti sunt quia sanguinem propter nomine martires effunderunt. Rubor igitur pedum est cruor martirum. De pennis deargentatis.

Columba que pedes rubeos hic dicitur, pennas deargentatas habuisse usque sugerit[?] tutis demonstratur. Penne igitur dantur columbe deargentate, penne columbe deargentate sunt predicatores ecclesie. Est autem argentum divinum eloquium. In argenti duleclo[?] ubi color candet, tandem non argentum retinet. Dum qui docet iustitia verbis predicat et iustitiam opere habet. Dum quod docet diligit et quod amat factis operibus ostendit. Hec sunt eloquia domini casta. Argentum igne examinatum eloquia domini casta, quia nulla sunt simulatione corrupta. Nulla simi forme cupiditatis impugnata. Argentum examinatum igne solidatum inequalibus

cibatione. Candidi igitur argenteus in pennis est, in linguis doctrinarum lene blandimentum sermonis.

De colore alarum sequitur.

Alarum colorem sepius non repeto, sed ex similitudine materialis columbe potest aspici, ut si columbam pictam respicias, colorem materialis columbe cum hec non sit traditas. Alarum enim superficies saphirino colore superfunditur, quia celi animus contemplantis imitatur. Sed color saphirinus candidis lineis distinguitur, et saphirino colori niveus miscetur. Color enim niveus saphirino mixtus designat mundiciam carnis et amorem contemplationis.

De posterioribus dorsi columbe.

Posteriora dorsi columbe de argentate speciem temporat et pro fine mite puritas in qualibet homine moraliter demonstratur. Quando puritatem mentis inpallore auri designat mortificatio carnis. Est enim pallor animi paciens et mortificate carnis in natis color. Posteriora ergo columbe de argentate et palloris auri erunt, dum puritas cordis et mortificatio carnis finem cunctis moriens obtinebit, quoniam et ideo color aureus in posterioribus dorsi columbe color zaphirino iungitur, quia contemplantis animum future beatitudinis gloria subsequitur. Color ergo aureus in posterioribus designat eterne distributionis munus.

De oculis columbe sequitur.

Oculi tui columbarum. Columba sepissime super aquas sedere solet, ut cum videt umbram supervenientis accipitris fugiens declinet, contra illos sepius esse innuunt, ut insidiantis diaboli fraudem evitare possit. Hec igitur columba croceos oculos habet, quia cum matura consideratione futuros casus attendit et providet. Color itaque croceus modis discretionem designat mature considerationis. Dum cum aliquis aliquid agat vel quid cogitet mature considerat, qui croceo spirales oculos adornat. Habet enim croceus colorem maturi fructus. Croceus igitur oculus est maturitas sensus.

De colore reliqui corporis.

Color reliqui corporis imitatur colorem turbati maris. Mare motu fluctuum spumas ebullit, sic motu sensuum ebullientes fremit. Mare perturbationibus suis harenas movet et sublevat, sic dilectionibus delectationibus suis animi levitatem pulsat. Mare timens sibi exercitans aquas dulcibus accirit, sic lacrimis lacrimarum dulces rivulos obtinendi. Mare diversis procellis tumidis navigantium cursus impedit, sic procellosa vita vincatur motus in profundo iungitur. Dum tamen mare tempestatibus agitatur, undarum collisione terra fluctibus innitatur, et sic ex collisione maris et terre colorem mixtum recipit mare. Similiter dum sic fugit, et animus non consentit quod compugnit et [illegible] quidam in corpore color efficitur, qui ex diversis fit color medius appellatur. Marmoreus igitur color in pectore columbe turbationem designat in humana mente.

De diversis coloribus columbe.

De diversis proprietatibus columbe.

Invidiosis laceris diversas columbe proprietates recipi quas inspiciens hunc opus tibi fiat annotare cum iam forma nata. Prima columbe est quod pro cantu gemitum profert. Secunda quod felle caret. Tercia quod osculis in sunt. Quarta quod gregatim volat. Quinta quod ex rapina non vivit. Sexta quod grana meliora colligit. Septima quod non vescitur cadaveribus. Octava quod nidificat in petre foraminibus. Nona quod super fluenta residet ut visa accipitris umbra venientem citius declinet. Decima quod geminos nutrit pullos. Columba pro cantu utitur gemitu quia libens fecit plangendo gemuit. Caret felle id est iracundia. Castitatis amaritudine insistat osculis quia delectatur in multitudine pacis. Gregatim volat quia quantum amat non vivit ex rapto, quia non detrahit proximo. Colligit grana meliora id est mora lia decreta. Non vescitur cadaveribus id est desideriis carnalibus. Nidificat in foraminibus petre, quia spem ponit in Christi passione. Super fluenta residet ut visa accipitris umbra venientem citius declinet, quia in scripturis studet ut supervenientis

dyaboli fraudem destruet. Gemitus nutrit pullos i. amorem dei et amorem proximi. Qui habens igitur natas habet assumat sibi contemplationis alas quibus ad celum volet.

Quod due sint species accipitrum. De domestico et silvestri accipitre

Domesticus scilicet et silvestris. Idem tamen secundum diversis temporibus potest esse silvestris et domesticus. Silvestris sepe consuevit domesticas volucres, et domesticus silvestres. Silvestris aves rapit et rapinam devorat. Domesticus domino suo derelinquit quas prehendit. Domesticus aves captatas velocius ventres aperit et capit corda accipit medullam ... cuda sit interiora ventris cum fimo eicit quia intus remanens putredinem carnis facere contingit. Silvestris accipiter captas volucres rapit et devorat quia quilibet perversus actus et cogitationes simplicium dissipare non cessat. Domesticus vero accipiter est quilibet spiritualis prelatus qui totiens silvestres volucres rapit quotiens seculares ad conversionem operando trahit. Captas occidit dum seculares vitiis mori per carnis mortificationem cogit. Quas autem cibus i. corrupit dum ventres capit aperit cum mollitie carnalium proprias in operando solvit. Corda non ... dum cogitationes secularium per confessionem manifestas facit. Interiora ventris cum fimo eicit cum mediam peccati fetorem reddit. Domesticam itaque dum capite volucrem venire dum in corpus carnis petates doctores de tibi mastigati sese committunt.

De accipitre qualiter plumescat

Numquid per sapientiam tuam plumescit accipiter expandens alas suas ad austrum. Agrestibus accipitribus mos est ut flante austro alas expandat quatinus eo membra ad laxanda penna veterem veteri tempore totalescat. Cum non venit ... est alis contra radium solis expansis atque percussis tepore sibi amica faciunt. Sicque ... vetera expellit ut nove succrescant. Quid est ergo accipitrem in austro plumescere nisi quod unusquisque sanctus tactus flatu sancti spiritus totalescat et usum vetuste conversationis abiciens novi hominis formam sumit. Quod paulus apostolus admonet dicens expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis et induentes novum et renovatum. Licet is qui foris est noster homo corrumpitur tunc is qui intus est renovatur de die in diem. Vetustam autem pennam proicit cum inveterata studia dolose actionis amittit et novam pennam sumit cum mitem ac simplicem sibi vivendi sensum tenet. Penna namque veteris conversationis gravat et pluma nove mutationis sublevat ut ad volatum tanto leviorem quanto novitatem reddat. Et bene ait expandit alas suas ad austrum. Alas quippe nostras ad austrum expandimus cum per adventum sancti spiritus nostras confitendo cogitationes aperimus ut iam non libeat defendendo eas tegere sed accusando publicare. Tunc ergo accipiter plumescit cum ad austrum alas expandit quoniam tunc se unusquisque virtutum pennis induit cum sancto spiritui cogitationes suas confitendo subiungit. Quoniam qui peccata vetera non detegit nove virtutis opera minime producit. Qui enim necdum lugere que gravat non valet perferre quod sublevat. Ipsa namque compunctionis nostre poros cordis aperit et plumas virtutum fundit cumque se studiose mens de vetustate redarguit alacri novitate innovescit. Dicitur ergo beato iob. Numquid per sapientiam tuam plumescit accipiter expandens alas suas ad austrum. i. numquid tibi electis tu intelligentiam contulisti ut flante sancto spiritu cogitationum alas expandat, quatinus pondera vetuste conversationis abiciat et virtutum plumas in usum novi volatus sumat sicut tamen meliora colligat quia vigilantia sensus ipso esse non licet qui tamen esse tempore aliis nequaquam valet. De vento aquilone.

Aquilo frigidissimus ventus est. Ab aquilone inquit pandetur omne malum. Ubi sedes sathane sedet. Iunctus principium. Bonus aquilo. Omnis temptatio flatus aquilonis suggestio temptationis frigus negligentie torpor

aquilo ergo venit cum gravis temptatio mentem concutit, in vadit aquilo non surgit cum
ab animo temptatio recedit. Ab aquilone igitur et mare, aquilo temptatio, mare mundus.
Ab aquilone igitur et mare superbi suos aggravat cum a tumultu temptationis non tamen in-
sectos sed et peccatores sequestrat. Pena sedis manum ad aquilonem et esse similis Altissimo.

Pena mittit sedem manum ad aquilonem et esse similis Altissimo. Sedem ad aquilonem
ponere desiderat qui pennas superbie sursum levat. Esse similis Altissimo concupiscit
qui ubi ceteris subesse debet per arrogantiam suam se equalem facit, et ut plus dicam
non tamen se maiori suo comparat sed etiam se meliorem illo esse putat. Cadit ergo dum
se exaltat, volens simulari homo cum se exaltare concupiscit. Quoniam auster

Auster calidissimus ventus est. Deus ab austro veniet. Ibi sedes Altissimi, ibi
dilectionis ardor, ibi sinceritas vitae. Auster a serena regione procedit, quia
Deus in serenitate mentis requiescit. Ibi pascit, ibi cubat, ibi quiescens moratur, ibi re-
fectio contemplationis. Auster sancti spiritus gratiam designat. Flatus austri benignitatem
spiritus sancti, calor amorem. Auster igitur venit quotiens gratia spiritus mentem visitat,
cadit quotiens a mente gratia recedit. Deus ab austro veniet.

Deus inquit ab austro veniet. Ab aquilone diabolus, ab austro Deus. Iste ignorantie
tenebras illustrat, iste sanctitatis caritatem amat. Frigus aquilonis porrectas
manus stringit, calor austri clausas aperit. Et cum frigus avaritie stringendo retinet,
apertis elemosine manibus caritas larga prebet. Pena significat ventus in summa
inquit bona non cum ad celestia desideranda sustollit. Pena cum generat ...
sublevant. Qualiter accipiter plumescere debeat.

Domesticus accipiter quo melius plumescere debeat munita ac reposita
requirit loca. Loca munita sunt claustra in quibus dum plumescit accipiter
ponitur ut domesticus fiat claustrum tenet. Ibi veteres pennas omittit, novas assu-
mit, quia quilibet claustralis qui pristinis vitiis spoliatur novis honestis virtutibus
adornatur. Nec inde egredi ... nisi prius ... veteribus pennis nove solidentur,
quasi de claustro ... ad manum ... Similiter aliquis
... omissis volet et ad desideranda celestia toto ... mentis se ipsum
levet. Quod accipiter in sinistra manu gestatur.

Accipiter in sinistra manu gestari solet ut inde ... ad aliquid rapiendum ...
volet. Leva inquit eius sub capite meo et dextera illius amplexabitur me. Leva
sunt bona temporalia, dextera vero sunt eterna. In leva igitur sedet qui bonis temporalibus
... quasi columba ... in melius ... spiritus ... gratiam.

De pedica accipitris.

Pedica accipitris designat nobis rectitudinem vite regularis. Pedica
que alia longe suspenditur quia ... pedica ligatus sedet qui regularis vite statuta
... tenet. Duabus pedibus ... duo pedes sunt
... rectitudinem vite portant: activa et contemplativa vita.

De compedibus accipitris.

Quasi compedes impedibus accipitur que ... volunt ... cum
... fugiat qui timore iudicii et dolore supplicii mentis affectus fugit ...
... pedes ... compedibus ... assimilat
... qui ad ... pedes ... compedibus simulat
... affectus animi ligat. De corrigia accipitris.

Corrigia per quam accipiter ligatur ... correptio et monstratio ... per quam ...
quibus tenet in regulari vita. Corrigia significat quod sit ... mortui

c. lxx
c. sedem ponere ad aquilonem
c. esse similis altissimo
c. lxxi c. auster
c. lxxii
c. lxxiii
c. lxxiiii
c. plenus
c. lxxv
c. lxxvi
c. lxxvii
c. lxxviii

qualis designat mortificationem carnis. Sic rupit hec corrigia si solvitur tu de accipiendo aliquid accipit implicatur. Similiter si quis frater ad aliquid lucrum temporale operatur sic rupit propositum si ad veniens eadem corrigia qua prius se ipsum firmiter ligat.

T. c. xxvi — De turture — et passer.

Post columbe gemitum et accipitris exemplum rogas karissime ne dimittas dispositionem planctus turturis et clamoris passeris tibi ... [illegible]. Sic tum sibi ... pungam [illegible] qualiter turtur castitatem diligit et passer solitarium ... clamare sic designat. Ut sub exemplo turturis teneas medicinam castitatis et sub exemplo passeris ames custodiam talis discretionis ut in vas castitatis et ambules caute. De voce turturis. c. xxxv.

Vox turturis audita est in terra nostra. Vox turturis est dolor lugentis. Vox turturis gemitus designat cuiuslibet anime penitentis. Terra de qua hic agitur est anima que terrene fragilitatis occupationibus irretitur. Est autem terra nostra et aliena terra. Terra aliena est mens dyaboli dominio subiugata. In aliam insurrexerunt adversum me et fortes quesierunt animam meam. Terra aliena est babilonia. Terra nostra est ierusalem. Babilonia est confusio. Ierusalem visio pacis interpretatur. Terram nostram quamque alienam dicimus. Qui demones suis incursibus mentem vastant in babilonia eorum captivi sunt ut filii israel in libro legitur qui igitur captivitatis tenentur dum mentem alienam. Terra nostra eorum est dum nichil in mente nostra ... Terram et divinus tenemus dum mentem nostram ut patri et filio possidemus ut anima deo dedicata si in alia et sic communis fiat. Nostra igitur nostra vox turturis audit dum imposita mente culpa cognoscit. Vox turturis audit dum ad penitentiam animam ... molmat. Item de turture. c. xxxvi.

Turtur secretum deserti diligit quamque tu ad oculos pauperum et ad agricultores descendit ut qua semina colligat inveniat. Turtur est ecclesia vel quelibet fidelis anima. Secretum deserti solitudo claustri. Qua semina sunt doctores. Oculi vel agri doctores libri. Inveniens animus reficit. Inventa spirituali sic cum inveniatur et intellige vita spiritualis nostra ... locis tutissimis et delectabilibus. Invenit turtur sibi nidum ubi reponat pullos suos super ramos arboris que ... nidum collocat. Ova ponit in suo tempore et nutrit pullos. Per arborem intelligimus crucem. Per nidum salutem. Per ova spem. Per pullos germinum caritatem. Amorem vitis dei et proximi. Sicut ramos igitur nidum turtur quem omnes ... nidus nidum in arbore in spem salutis in ligno crucis. Notandum est quod plures ... natum turtur esse talem. Ut si semel socium suum amiserit absque socio semper vivit. Sponsus ecclesie vel quelibet fidelis anime ascendit super arborem crucis. Inveniens nidum quem ... ascendens inquit in palmam et omnia ... Christus est sponsus ... ecclesie vel quelibet fidelis anima ... et caste societatis nullum lucrum semper ... ad arborem ... nidum videt effusionem sanguinis ... videt mortis dum ... Similiter quelibet anima fidelis ... ad medium reducens ... attendit pretium sanguinis que dum attenta ... multiplicat ... ad lamenta vocat. Et turtur tempus adiutoris sui ... et agnoscat. Tu post voluntate ad omnia ... et agnoscit turtur in vere ... et in novitate ... petere ad divinum ...

~~De palma et turture et unus in nidulo suo moriar et sicut palma~~

Sicut palma multiplicabo dies. Palma dies multiplicat dies multiplicat quia tarde efficit ... in altum crescat. Similiter ...

T. c. 28 — Palma.

Tunc turtur

pficit priusq̄ veniet ad quod tendit. et enim iusti desiderium ut pueniat ad eam bti
tudinis requiem / sed hoc desiderium mundus impedit ut adoptata iusti tarde puenire
possit. palma dies multiplicat. Sed tu eam frigus hyemis uel nimius calor estatis
impediunt. qui semper viridescat. Similiter iustus semper viret nec ab aliquo impeditur
qui proposito bone operationis pseuet / frigus hyemis est torpor uel negligentia refrige
rate mentis. Nimius calor estatis est ardor libidinis. uel uenitudo flamma sine me
dium cupiditatis. Nec palma igitur hyemis frigore marcescit. nec nimis estatis retitur
calore. Sic nec iustus premitur qualitercumque temptatione. Aliter palma dies multiplicat
quia iustos dies antiquos ad memoriam reducit. et annos eternos in mente tractat pau
citate dierum suorum sibi imitat et copiam pro longitudine dierum suorum iustus sperat
quos igitur intra se colligit multiplicando dies veluti palma vincit mundum in [illegible]

Statua tua assimilata est palme — aliud crescit. Item de palma
Statua celsitudo uel cuiuslibet fidelis anime assimilatur palme. In statua cuiuslibet hominis
notatur paruitas uel magnitudo in membris plurimamenta corporis. Habet et statura
palme. iustus uero apud se modicus apud deum magnus. Iustus similis coram deo [illegible]
hominis. Hec palma est xpus. cui assimilatur iustus. Du enim tribulationes quas passus est
xpus patitur statue palme iustus assimilatur. Unde apostolus. Sicut enim estis participes tribulationum
eritis participes et glorie. Sicut igitur membrum corporis est quod sunt capiti sentire debet. iam
palma crevit in altum. cum cacumine illius penetravit celum. Iam cum capite sunt capitis
come. que sunt elatate palmarum. i. electe anime. adhuc stipes rugoso tectus [illegible]
cortice. i. ecclesia crudata tribulationum asperitate. in terra figitur. et rami. i. sancti [illegible]
in eterna felicitate gloriantur. Item de palma

q c 29

Iustus ut palma florebit. Iustus plantatur. floret et fert fructum. plantatur
in domo domini matris domus dei nostri. Domus dei nostri est domus conuersationis
est autem atrium ante domum. cum domum sequitur conuersionis. et atrium conuersa
tionis. Sicut enim mundo renunciat palma victorie qua mundum vincit in atriis
domus domini plantatur. Plantatur igitur in domo conuersionis. floret per famam bone
opinionis. fert fructum recte operationis. Et quoniam figit radicem / quo crescit / quo
roboratur / radicatur per fidem. crescit per spem. roborat per caritatem. Unde et tamen quod
de iustis dicitur plantati in domo domini in atriis domus dei nostri florebunt. quia
est quod plantatur in domo et florent in atrio. Sed fortasse per fidem plantatur in templo
bonum opus florent per gratiam et sic per famam bone opinionis foras operit
odor floris. Unde aliter plantatur in domo. florent in atrio. quia iusti plantantur
in puri ecclesia et florent in marcescibili florent in terra eterna. ibi etiam tum flore
retinent fructum. i. cum mundicia carnis et anime fructum retributionis premium

q c 30

Ascendam in palmam et apprehendam fructus eius | Item de palma

q c 31

Palma inferius circa terram gracilis et aspera. Superius circa celum grossior et pulcra. est
igitur ascensus difficilis sed fructus dulcis et ymmit ascendentis labor durum
ducit odor. difficultatem ascensus aufert dulcedo gustus. Palma est xpus.
fructus salus. Salus inquit populi ego sum. Instante go et mortem qui suavis

Gen

est deus beatus vir qui sperat in eo. spes salutis in ligno crucis. Ascendit igitur in
palmam. i. attendit crucem et victoriam. per scala si quis ascendens et ascendens ad solium victoris
tolle et tu crucem tuam et sequere eam. Sicut affligit carnem tollit crucem. palma

Crucem tollit

victoris manum ornat et iustus palma victorie in manu bene operando portat
terra dicitur esse de quibus iustus victoriam de acquirit mundus. Tribus de ira
iustus mundum vincit deum cum cum suis oblationibus contempnit. Carnem superat deus.

Iustus Dicuntur in

cum pabstinentia domat. Dyabolo ducatur. et cum subiecit deum a suis finibus
cum compellit. palma igitur in manum gestat quod de his tribus bene operando triumphat

De cedro et de passeribus qui ramis cedri nidificant c. 32

In bona significatione cedrus et libanus quandoque ponitur sicut in David et Cantica canticorum. Psalmista dicit: Species eius ut libani, electus ut cedri. Libanus per montem interpretatur. Mons eminens unde contra temptationes arbores illius proceritate spe et robore cedri plurima ligna precellunt. Per montem libanum sane intelligere possumus eminentia sanctorum. Eminens est unde contra temptationes. Nec dyabolus incedit vel tentationem inmittit propter temptationem. Arbores illius proceritate spe et robore alias arbores precellunt, quia qui sancte anime proceritate desideriorum spe certitudinis robore perseverancie alias antecedunt. Per cedrum intelligimus Christum. Hec est cedrus alta libani conformata in corpore, qui esset sublimis, factus est humilis. Passeres sunt predicatores. Pulli sunt hii qui libere predicationis sunt prelati. Nidus quiete montis locus in altari quo cedro nidificant qui tranquille innocencie et eterna beatitudine non desperant. Sunt cedri libani quos plantavit dominus. Cedri libani sunt divites huius mundi. Passeres sunt cenobia rectores. Pulli discipuli. Nidus officinarum loci. In ramis cedri passeres nidificant quia rectores claustrorum in possessionibus divitum cenobia locant. Ibi passeres clamare non cessant ut sibi a deo eternam querant. A deo sibi eternam querit qui verba domini eloquii, cum tibi suaviter volvunt, die ac nocte clamitat, quia prius lucifer toto dimissa mente deum rogant. In nido vero tranquille mentis per curas contemplationis inmittunt quibus ad predictam cedrum quasi citius evolare contendunt. Cedri ligna liberi volitat quia mira seu mores vivere sublimia sicut volunt desiderant. De lignis libani Salomon ferculum fecisse legitur, quia celestia de virtutibus sublimibus et infatigabilibus edificatur. Item de cedro c. 33

Sunt cedri quas non plantavit dominus, non plantavit ipsa voluntate, nec dilatavit cupiditate. Omnis autem plantatio, quam non plantavit meus celestis pater, eradicabitur. Hii cedri libani sunt divites superbi. In his nidificant heredes et accipitres, id est raptores nidos componunt, quia in possessionibus divitum raptores munitiones construunt. Pulli sunt complices raptorum seu ministri. Hec volucres in cedris ut rapiant latent, quia raptores nocendi potentiam a principibus suis habent. Sed dominus confringet cedros libani, id est divites mundi, quosdam per penitentiam, quosdam per vindictam per penam confringet. Quos sic antulit libanus comminuet. Comminuet sic vitulum libani ad imitationem eius qui vere ut fiat vitulus sacrificus aptus, ut carnem mortificet et cum Christo crucem portet. Per vindictam confringet alios, quia eterno igni reservandos. Predicta cedrus succisa in latinum proficit, quia Christi morte ipsa mundum redemit. Nisi enim granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet. Si autem mortuum fuerit, multum fructum affert. Cedrus ergo succidetur dum Christus moritur, cuius sequendo Christi multi proficiunt. Descendens ad inferos, surgens a mortuis, ascendens ad celos, spem resurgendi credentibus dedit. Quid enim prodesset vivere ceteris omnibus totum ad comparandum? Nisi sequeret spes resurgendi et quod prodesset resurrexisse nisi constanter esset beatorum immortale absque supplicio sine fine manere. Similiter cedrus quam plantavit dominus succidit multum proficit, quia ad eterne beatitudinis edificium transfertur. Cum autem cedrus quam non plantavit dominus succisa fuerit, non minime utilitatis erit, quia que nullum fructum ferebat in libano, id est in seculo, pondus edificii succisa sustinet et in spirituali templo. Ita dico si cedri superbiam succidas per penitentiam. Si non per vindictam succidas, gehenne incendiis illa concremanda.

In Salomonis Canticis quo dicitur: Anime mee transmigra in montem sicut passer. De passere. Sub passeris nomine designatur instabilitas mentis in qualibet homine. Est enim passer avis inconstans et instabilis, unde designat mobilitatem mentis. Porro per montem intelligimus elationis altitudinem. Quasi passer enim in montem transmigrat, qui de valle humilitatis mentis in superbiam levat. Propterea alibi dicitur ut per passerem intelligamus quelibet in fide

[...]ons non superbus eminencia sit [illegible] sensus si quis in hunc montem impingit nau-
fragit. Cum passer igitur in hunc montem transmigrat qui humilitatem in carnacionis
Christi descensu [illegible] deum et hominem esse negat. Hereticis itaque sibi repugnantibus
propheta respondens dicit se non destitutum auxilio quia in domino confidit non in
multitudine diviciarum suarum gloriatur. De nido passeris c. 37

Passer invenit sibi domum. In domo patris mei mansiones multe sunt. Pas-
ser qui de ramo in ramum volat vagat. Nunc de silvis ad domum volat.
Sic multi qui diversis seculi actibus inherebant nunc mentem in domum non
manu factam que in celis est levant. Passer qui vestiebatur levibus plumis in sca-
ribus tuis nunc meditur penarum luctibus et preceptis. Assiduitate et nidum por-
tat [illegible] fiat nidus. Verbum signis patris induit se feno carnis et
sic in alto nidus ponitur quia super angelicam naturam humana collocatur.
Edificat in foraminibus petre quia spem ponit in Christi passione. Petra
enim erat Christus. Hec est alta cedrus libani confirmata ysopo. Illic passeres
edificabunt. De caliditate passeris c. 36

Vigilavi et factus sum sicut passer solitarius in tecto. Passer solitarius in tecto loco manens in domo [illegible] passer inveni-
tur et qui [illegible] instabilis fuerat ne ab aucupe capiatur vigilare non cessat.
Sic [illegible] sibi agit ne a diabolo raptus teneatur. Vigilat sibi pro custo-
diam vigilat [illegible] proditur. In tecto passer vitat ut a terrenis longe fiat.
In domo manet in tecto residet. Qui sibi [illegible] tenet de culmine [illegible]
[illegible] quo passer qui prius ad motum [illegible] transmigrare consueverat
nunc privatur sibi vigilans de excelsis clamat. Cum ideo dicit solitarius
quia a terrenis desideriis procul sit remotus. De laqueo passeris c. 38

Anima mea sicut passer erepta est de laqueo venantium. Laqueus contritus
est et nos liberati sumus. Tenet anima similitudinem passeris dum in his que
agit viri caliditatis exemplo [illegible] anima sepius se separans considerat
quoque contingit ut considere assidue [illegible] animus callidior fiat. Viri via
est fallax suggestio demonum. Sunt autem tres laquei. Primus laqueus venatium
[illegible] carnalium. Hii laquei ponuntur insecuritate. In via in campo. Vomita
[illegible] vita. Via lata via campus spaciosa. Parta et ardua religiosi
plata et viam conjugati. Spaciosa et demum voluptuosi [illegible] laquis
passerum captum retinet dum diaboli metem possidet. Ut dum vita dulcedo mundi
placet si dei [illegible] gladiis decepto fovet. Si laqueus rumpitur et passer li-
berat si alicius carnalibus desideriis ad deum convertatur. [illegible] non sit
[illegible] potencia si peregrinum [illegible] in nomine domini. De precio passeris
Iuxta sermonem domini duo passeres asse veneunt et unus ex eis non cadet super terram sine patre vestro. Passeres
sunt homines vagi et inconstantes. Dupondius ex duobus assibus constat. Passe-
res precii pondus est asse igitur et dupondio passeres venduntur. Dum [illegible]
[illegible] et temporalibus [illegible] peccatis diabolo subiciunt. Dum [illegible]
oblivione coram deo non [illegible] quia peccatoribus semper parata est via. Redemptoris
vos autem pluris estis. Hoc discipulis dixit. Sunt iusti maioris precii. Domini enim
iusti se et sua [illegible] in seculo [illegible] in futura beatitudine
et commutabilibus eterna possidebunt. Sunt quidam qui duos passeres [illegible]
et corpus mercantur. [illegible] non passeres ad [illegible] corporis [illegible] coacte [illegible]
ione duo passeres asse veneunt et unus ex eis non cadet super terram absque
patre meo [illegible]. Si prima inquit alia et minima absque dei arbitrio non de-
cidunt. Vos qui eternum estis non debetis timere. Quia absque providencia eius [illegible]
nolite ergo timere eos qui occidunt corpus. Animam autem non possunt occidere.

De immolatione passeris c. 38

Lex moysi precepit ut qui ab lepra mundatur fuerit offerat duos passeres ex quibus
unum immolet sacerdos in vase fictili super aquas vivas alterum non mactat ymaginem
passeris immolati et eum liberum in agrum ad volandum permittat. Duo passeres sunt
corpus et anima. Vas fictile fragilitas carnis mobilis est. Aque vive sunt lacrime
compunctionis que nobis prestant potum spiritualem et ablucionem. Duos passeres offerimus
dum corpus et animam deo consecramus. Quod vero unus passer immolabatur retortis
ad pennas capite ita ut sanguis effunderetur id est cum caput a collo abrumpere desi-
gnatur quia ita caro nostra per abstinenciam est affligenda ut non penitus extinguatur.
Anima vero alter passer liber in agrum ad volandum permittitur et designat quod
ista concupiscenciis carnalibus edomitis pennis contemplacionis ad celestia sese sublevet.

Similis factus sum pellicano solitudinis. Valde. De pellicano cuius plurima passio
pellicanus est egyptia avis habitans in solitudine nili fluminis.
Hec avis rostro pullos suos occidit et per tres dies super eos flet. Post tres
dies seipsam rostro percutit et suos sanguine pullos aspergit et sic quos prius
occiderat aspersos sanguine vivificando sanat. Dicitur pellicanus significat per
Christum egyptus mundum. Pellicanus habitat in solitudine quia Christus solus de virgine
dignatus est nasci sine virili copulacione. Est etiam solitudo pellicani qui in nimis
est aspecto nita Christi. Hec avis rostro suo pullos occidit quia verbo predicacionis
incredulos convertit. Super pullos suos flere non desinit quia Christus eum resuscitare
lazarum misericordie flevit. Et sic post tres dies sanguine suo pullos vivificat quia
populus Christo sanguine suo redemptos salvat. Moraliter autem per pellicanum intelli-
gere possumus non quemlibet iustum sed a carnali voluptate remotum. Per egyptum
vita mala ignorancie tenebris involuta. Egyptus enim tenebre interpretatur.
In egypto igitur solitudinem facimus dum actus et voluptatibus seculi longe sumus
sicut et iustus in civitate solitudinem facit. Dum se in nimio in quantum natura huma-
na patitur aspectu custodit. Rostro pellicanus pullos suos occidit quia iustus cogi-
taciones et opera que male gessit ore proprio indicat et confundit dicens: Con-
fitebor adversum me iniusticiam meam domino et tu remisisti impietatem pecca-
ti mei. Super eos triduo deflet quia quicquid cogitacione locucione et opere
male gessit lacrimis deflere docetur. Et sic pullos suos aspersos sanguine vivifi-
cat. In carnis et sanguinis opera minuit et actus spirituales bonos [illegible]
huius est voluntas nata etiam dicitur esse quod semper assiat macie et quasi glu-
tito digit quia venter eius ultima est retinaculum in quo retineat cibum. Non
ergo tibi ille corpus impinguabat sed tamen sustinet et confortat. Huic siquidem
pellicano heremite vita sit similis qui parco pascit id est qui replecionem
ventris qui non vivit ut comedat sed comedit ut vivat.

De nicticorace. Nicticorax in domicilio consistens in occulto.

Factus sum sicut nicticorax in domicilio. Nicticorax est avis que amat
tenebras noctis in parietibus habitat quamdiu in maceriis que sunt sine domi-
nio tecto domicilium habeat lucem refugit in nocte volitans cibos querit.
Dicitur nicticorax Christum significat qui noctis tenebras amat qui non vult
mortem peccatoris sed ut convertatur et vivat. Ita enim deus dilexit mundum ut
pro redempcione mundi morti traderet filium. Et autem peccatores tenebre vocantur
Apostolus testatur dicens: Fuistis aliquando tenebre nunc lux in domino. Habitat nicticorax
in ruinis parietum quia populus voluit de populo iudeorum. Non sum inquit missus nisi
ad oves que perierunt domus israel. Sed populus oppressit ruinis quod attendi
amabis lucem refugit quia vanam gloriam detestatur et odit. Cum enim leprosum
curaret ut nobis exemplum humilitatis daret ait leproso: Vide nemini dixeris.
De hac luce dicitur: Auferetur ab impiis lux sua id est prosperitas vite gloria spes aut
est lux in accessibilis quo illuminat omnem hominem lux ergo refugit lucem

Ternarius
predicatur
Dicit

c. 39

c. 40

Ternarius

est unum

i[d est] vanitas mundane glorie narratur. In nocte volitans escas querit / quia peccator in cor ecclesie
predicator querit / temporalis aut meritorum non quibus nos instruit inmit / Si enim qui in te[n]ebras
degens alimentum bonum se in[v]entum potuit abscondere / lucem refugit quia humane laudis
gloriam non attendit. De qua luce dicitur Nonne lux impii extinguetur nec splendebit flamma
et ignis eius / lucem dicit prius vite prosperitatem / Si lux impii extinguetur quia fugitiva
vite prosperitas culpa terminatur. Nec splendebit flamma ignis eius. Ignem dicit temporalem &
sublimem fervorem. cuius flamma est decor vel potestas exterior. que dominio eius ardere prodit
si non splendebit quia in die exitus omnis exterior decor / et potestas peribit. In nocte vigilat
dum peccatorum tenebris attendens eruere corpus intrat / hortatur in morum pectus. dum mundi desideria
conspirat et comparat occasio / escam in nocte querit. quia per cantum vita veritatis & ex
emplis mysteriorum monte pascit. De corvo. Corvus cum castitas est doctor predicans 5 [?] 21

Corvus est divina pagina diversis modis accipitur. Ut per corvum aliquando predicator / aliquando
peccator / aliquando dyabolus intelligitur. Ysidorus in libro ethymologiarum sic dicit / quod
corvus in cadaveribus prius oculum petit. Corvus est dyabolus qui in cadaveribus oculum
prius petit. quia in carnalibus oculum discretionis extinguunt / et sic ~~[illegible]~~
[illegible] postquam extinxit cecos. quia extincto discretionis intellectu sensus mentis evellit. Item
per corvum quibus peccator intelligitur. qui cum peccatis pluribus nigredinibus vestitur. Omne autem
a religiosis patribus admictitur operant. de quibus dicit: Corvum pavent hichiam [?] ::
vos igitur peccatores intelligere volunt. qui desina (?) sub religiosos pascuit. Illos enim hec
iterius inhabitant. cum meus debent esse foris spirant. de quibus dicit scriptura. Corvus
ad archam non rediit tempus ortum delinetur. Sed et in bona significatione corvus autem
pit / ut per corvum quibus doctus predicator intelligitur. Unde per beatum Job dicitur. Quis preparat
corvo escam suam. quando pulli eius ad deum clamant vagantes eo quod non habeant cibos.
Corvus sicut ait beatus Gregorius. est quibus predicator doctus. qui magna voce clamat
dum peccatorum suorum mediam quasi quadam colore nigredinem portat. tamen nascuntur in
fide discipuli. Sed fortasse adhuc considerate infirmitate gloriam nesciunt / fortasse aptius
nigredine non ostendunt. et postquam asserunt oportet quod in die huius gloriam exultans
cum se sancti sublimibus quaerunt. Unde velud ad accipiendas escas os aperiunt. cum de
quanto nunc habuit / quanto illos peccata peccata minus digne deflere cognoscit. Sed
dant / et tunc demum cum pastor predicationis subtilissime nutrimenta preparat. Corvus
impleti ora insitancia respicit / Sed ante meis penarum nigredine in dicendo corpus
vivit et districtus doctor intima mysteria corporis sensibus non ministrat / quos adhuc ab hor
ratione reminat [?] Cum sublimantibus intime tibi revocat dum corporea intelligentia quam
cepit / esurientibus discipulis alimenta vite loquendo subministrat tanto ardentius de
hunc dum nigro se penarum colore vestivit & se et volatu promittit. quia cum magis
discipuli abiecta de se sentiunt. quo magis sese despiciendos affligunt / eo amplius sperant
quedam iudicia providit posse et aliis expedisse. Nunc doctrine distro. dum caute:
caritate afflictos discipulos novit dum perditione congruum tempus doctrine intel
ligentie nimia perpetit. Unde apte dicitur. Quis preparat corvo escam suam quando

Marginal note (right margin, beside lines 21–31): o — et scriptum / cuius dilucuiu[?] ut / ceptus [?] ut / ordinibus in[?] / scriptum [?] dit / dicitur peccator qui / carnalibus [?] / [?] qui cor / [?] ut / [?] / o — cum

Marginal note (beside line 44): Fides et predicator.

pulli eius ad deum clamant. vagantes eo quod non habeant cibos. Deum enim pulli ut saturentur clamant. Corvo eius escam preparat quia dum verbi dei boni auditores esuriunt proficiendi eis maiora doctoribus intelligentie dona tribuuntur. Cum igitur pulli id est predicatores opere collectionis ipse presumunt sed in mentibus redemptoris sui dei verbum dicit. Deum pulli eius ad deum clamant. nichil enim virtute sua posse se sciunt. et omnis auctura piis vocibus estimant. ab illo tamen qui cuncta interius operatur hoc sibi adoptant beneficium sicut comprehendunt. quia neque qui plantat est aliquid neque qui rigat sed qui incrementum dat deus. Quod vero dictum est vagantes eo quod non habeant cibos. Subiectio vagare vel aliud quam estuantis predicatoris vota signat. Sancti enim viri dum in excellentibus sunt virtute plena ambiunt. magno ardore succensi. nunc ad hos nunc ad illos colligendos discurrendo tendunt. Que quedam quippe vagatio est ipsa cogitationis estuatio et velud ad varia loca mentis passibus transeunt dum pro diversis animabus in modos in mentes partes diversas esurientis mentis dirigunt. Potest autem hec auctoritas aliter exponi. Ut pecorum quedam ecclesie prelati intelligantur peccatorum fuligine nigri. Quasi enim non in escam suam sibi parant. Sed eam parant ut pretiis delicatis vivat. Cuius pulli sunt eorum discipuli qui ad deum clamant et tamen imitantur quod eorum niger intelligunt delictoria sumant vagantes ad claustra veniunt et sic simulata victualium sibi querunt. Sunt et alii eorum potatores maiores dignitate sublimes qui quamque propositos in ecclesiis congregant communia predicant ipsi tamen in specialibus communiis carentes vivunt et simplices sic scandalizant et offendunt. Unde ipsi vagantes mente dubitant utrum communia que prelati docent ea ipsi perfecte credant. Et hec ad presens de corvo sufficiant donec aliquis de eo potiora dicat. De gallo intelligentia galli pro materia magna. gallus alis se percutiens est doctor aliis et semetipsum percutiens. Cm 22

de gallo Cm 22

Quis dedit gallo intelligentiam. De gallo queritur quomodo ei intelligentia tribuatur. Sed hec questio cito solvitur. Si beatus Gregorius loquens in moralibus audiat. Intelligentiam sic autem beatus Gregorius. gallus accipit ut prius nocturni temporis horas discutiat. et tunc demum vocem excitationis emittat. quia nimirum sanctus quisque predicator prius in auditoribus suis qualitatem vite considerat. et tunc demum ad erudiendum congruam vocem predicationis format. Quasi enim horas noctis discutere est peccatorum merita diiudicare. Quasi horas noctis discutere est actionum tenebras apta increpationis voce corripere. De gallo itaque intelligentia desuper tribuitur quia doctori veritatis discretionis virtus ut noverit quibus quid vel quo inferat divinitus ministratur. Non enim una eademque cunctis exhortatio convenit quia nec ~~cibos palmas~~ cunctos par morum astringit. Sepe enim aliis officiunt que aliis prosunt. Nam et plerumque herbe que hec animalia nutriunt alia occidunt. et lenis sibilus equos mitigat. catulos instigat. et medicamentum quod hunc morbum imminuit alteri vires iungit. et panis qui vitam fortium roborat. parvulorum necat. Pro qualitate igitur audientium formari debet sermo doctorum. ut et ad sua singulis congruat et tamen a communis edificationis arte nunquam recedat. Quid enim sunt intente mentes auditorum nisi ut ita dixerim quedam in cithara tensiones strate cordarum. quas tangendi artifex ut non sibimet ipsi dissimile canticum faciat dissimiliter pulsat. et ideo corde consonam modulationem reddunt quia uno quidem plectro sed non uno impulsu feriuntur. Unde et doctor quisque ut in una cunctos virtute caritatis edificet ex una doctrina non una eademque exhortatione tangere corda audientium debet. Habeamus nos aliud quod de galli huius intelligentia considerare debemus. quia profundioribus horis noctis valentiores ac productiores cantus edere solet. cum vero matutinum iam tempus appropinquat leniores ac minutiores omnino voces format. In quibus galli huius intelligentia quid nobis innuat considerata predicatorum discretio demonstrat. Hi enim cum iniquis adhuc mentibus predicant altis et magnis vocibus eterni iudicii terrores intimant. quia nimirum et quasi in ipsis noctis tenebris clamant. Cum vero iam auditores suos cordibus veritatis lucem cognoscunt clamoris sui magnitudinem in lenitatem dulcedinis vertunt et

de intelligentia galli

de discretione noctis horarum

de [illegible]

quia non est omnibus [illegible]

de sibilus

de sermone doctorum

tam illa que sunt de penis terribilia quam ea que sunt blanda de premiis perstrepit de
quantum inmunitis sunt vocibus cantat. qui appropinquante mane subtiliter gradatim
de misteriis predicant ut signatores sint eo minimora queque de celestibus audiat quo
luci vitas appropinquant / et quos dormientes longius galli clamor excitaverat
vigilantes fortius delectat. Cuius correpto multum cognoscite de regno subtiliter liberat
delicia qui prius de iudicio adversa formidabat / quod bene per moysen exprimitur cui ad
predicandum exercitum tuba clangere constitutum iubet. scriptum namque est: Fac tibi duas tu-
bas argenteas ductiles. et paulopost. cum concisus clangor increpuerit movebunt
[illegible] duas enim tubas exercitus ducit quia predicationis precepta caritatis ad perveniendum sibi
plebis vocat. Que ideo argentee sunt precipiuntur ut predicatorum verba lucis nitore
[illegible] et auditorum mentes nulla sibi obscuritate sui confundat. Ideo autem ductiles
[illegible] quia vite [illegible] hii qui ventura vita predicant [illegible] pulsu tonsionibus
crescat. Bene audit. Cum concisus clangor increpuerit movebuntur castra quia [illegible]
predicationis sermo cum subtilius atque minutius agit auditorum corda [illegible]
[illegible] flamma ardentius excitat. Et ad hunc in gallo sollerter intuendum est [illegible]
[illegible] pariter [illegible] prius alas concutit. et semetipsum feriens vigilantiorem red-
[illegible] movet prius se [illegible] actionibus [illegible] ne in semetipsis torpentes
[illegible] alios sollicitos reddunt. [illegible] autem se per sublimia facta concutiunt. et tunc ad bene
[illegible] inutiliter torpet. sollicita [illegible] deprehendunt. districta animad-
[illegible] prius ergo aliis [illegible] et tunc que aliorum sunt [illegible] punienda
[illegible] omne [illegible] sunt operibus clamat. et cum prius in semetipsis vigi-
[illegible] sibi prius vigilet et dormientes ad vigilias sub quibus [illegible]
[illegible] ut et peccatorum tenebras prius [illegible] discutiat et [illegible] modo lucem
[illegible] alios [illegible] ostendat ut singulis [illegible] modum et ipsa [illegible] et simul omnibus
quo est [illegible] doceat. Sed [illegible] et tam subtiliter [illegible] intellectus
[illegible] est. [illegible] actori vere [illegible] auctorem [illegible]. Vel quis dedit gallo intelligentiam
[illegible] que occulta sunt [illegible] quas inter [illegible] adminiculi
[illegible] quibus adeo intelligentia datur. [illegible] Potest et de gallo dici [illegible] quidam
[illegible] Non [illegible] alios excitat. [illegible] alios movet ut ad bene operandum sint
[illegible] quia culpas [illegible] non accusat. confessionis et penitentie
[illegible] intelligentiam sibi adeo data
[illegible] quorum. Sunt et alii simplices et [illegible] qui [illegible] gallus [illegible]
[illegible] legimus [illegible] platonis locum occupat et cum officium [illegible]
[illegible] ignorant [illegible] et tacent [illegible] pastor [illegible] sibi commissum ad
[illegible] ducunt. et sic igitur [illegible] intelligentia datur [illegible] filium dei predi-
[illegible] quia nescit quid predicare [illegible] tacuit [illegible] gallus [illegible]
[illegible] filios suos [illegible] corripuit [illegible] correptionem non [illegible]
[illegible] de sella [illegible] movit [illegible] filios suos vidit [illegible]
[illegible] ab allophilis capta [illegible] cognovit. De Strutione. Strutio simulatio in
[illegible] strutionis similis est penne herodii et accipitris / quis [illegible] conversio
[illegible] vel accipitrem nesciat. aves reliquas quanta volatus sui velocitate
[illegible] Strutio non pennae corpus similitudine [illegible] / sed volatus corporis celeritate

q[uod] due tube [illegible] argentee 2 ductiles

q[uod] nota de gallo

q[uod] nota de gallo

[illegible]

c. 43

non habet. aera quippe levari non valet et alas quasi ad volatum speciem erigit sed
nunquam se aera volando suspendit. Ita sunt nimirum omnes ypocrite qui dum bono-

ypocrite

rum vitam simulant imitatores se in speciem habent. habent quippe volandi pennas per speciem
sanctitatis [illegible] actionum quia alas sanctitatis ostendunt per speciem sed curarum
secularium pondere pergravati nullatenus aera sublevant. speciem namque phylacte-
rias dei quasi struthionis pennas videntur qui in opere aliud querunt et aliud
aliud in colore ostendunt. dicens. Ve vobis scribe et pharisei ypocrite. ac si diceret
sublevare vos videtur species penne. sed infimis vos deprimit pondus vite. de hoc
pondere per prophetam dicitur. filii hominum usquequo gravi corde. Hinc struthionis [illegible]
se ypocritarum [illegible] [illegible] ut per prophetam dicitur. glorificabit me bestia agri dra-

de [illegible]

cones et struthiones. Quid enim draconum nomine nisi in aperto malicie viri
exprimuntur. que [illegible] in infimis cogitationibus repunt. Quid vero per struthi-
onis vocabulum nisi hii qui se bonos simulant designantur. qui sanctitatis vitam
quasi volatus pennam per speciem induunt sed per opera non exercent. Glorificat itaque se dominus
admiratione vel astrictione affecti quia et aperte malos et ficte bonos ple-
que ad sua obsequia [illegible] cogitatione convertit. Habemus itaque quod [illegible]
struthionis penna de accipitre et herodio attenuatur [illegible]. Accipiter quippe et
herodii parva sunt corpora sed pennis densioribus fulta. et ideo cum celeritate transvo-
lant. quia parum in est quod aggravat. multum quod levat. At contra struthio ceteris
alis induitur et magno corpore magno gravatur. ut et si volare appetat ipsa pen-
narum paucitas molem tanti corporis in aera non suspendat. Bene ergo in herodio
et accipitre electorum persona designatur. qui quamdiu in hac vita sunt sine quoti-
diana culpe contagione esse non possunt. sed cum eis parum quod in est [illegible] pon-
deris multa virtutum bone actionis suppetunt que illos in superna sustollunt. At et ypocrite
et si qua facit parva que elevet superat multa que gravent. Licet enim ut
bona agit ypocrita sed quibus ea ipsa deprimat multa perversa committit. Pauce igitur
penne corpus struthionis non sublevant. quia parum boni ypocrite [illegible]

[illegible]

actionis gravat. Hoc quippe struthionis penna ad pennas herodii et accipitris simili-
tudine colorum habet. virtute vero similitudinem non habet. Illorum namque conclusae et sim-
[illegible] sunt et volatum [illegible] [illegible] [illegible] virtute sue soliditatis possunt.
At contra struthionis penne dissolute eo volatum [illegible] nequeunt quo [illegible]
que [illegible] debilitatem aere [illegible]. Quid ergo in his adjungimus accipimus
nisi quod electorum virtutes solide evolant ut ventos [illegible] superant. ypo-
critarum vero actio quibuslibet verbis videtur volare non sufficit. quia velut [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] laicorum aura [illegible] sed [illegible] [illegible] [illegible] bonorum
malorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] professionis [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] suppetat ut electos [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] agnoscimus. se [illegible] in medela [illegible] nos
[illegible] [illegible] qui aut in fructibus eorum cognoscit eos licet [illegible] sunt
quo ostendit in imagine. sed quo [illegible] in actione [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] struthio-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] subiungit [illegible] dicens Qui derelinquit in terra ova sua d[illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] quo diu fovenda est ut ad [illegible]

Gloria

volatile perducat. Ova quippe insensibilia in semetipsis sunt sed in [illegible] [illegible]
volatilibus [illegible]. Itaque nimirum parvuli auditores [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible]
insensibiles [illegible] remanent nisi doctorum sollicita [illegible] [illegible]
hec igitur [illegible] [illegible] [illegible] torpescat assidua doctorum voce [illegible]
sunt quousque valeat et [illegible] vine et per contemplationem volare. Quamvis
non ypocrite quis [illegible] semper oportet loqui tamen recte non desinunt. Bene loqui
[illegible] [illegible] vel [illegible] filios [illegible]. sed eos bene vivendo nutrire non possunt
[illegible] [illegible] struthione dicitur. Qui derelinquit in terra ova sua. [illegible]

filios ypocrita negligit quia per amorem intimo rebus se exterioribus subdit. In quibus quanto
magis se extollit tanto minus de propriis sive de se fetibus curat. Qua ergo intra dereliquisse se
[illegible] per [illegible] filios [illegible] actionibus nisi posito exhortationis modo
suspendere. Qua intra dereliquisse est velut relictis [illegible] exemplum prebere. Quia enim ypo
crite pravitas iustitia non valet de corpore propriis edere i. de honore suo. Filios nescit
docere. et quanto se libentius terrenis actibus inserunt tanto negligentius eos quos
genuerunt agere eterna permittunt. Et quia derelictos ypocrita filios superna non
despicit [illegible] exterioribus [illegible] intima dilectione [illegible] quem [illegible] ea
deserit [illegible] subiungit. Tu forsitan in pulvere calefacies ea. ac si dicat. ut ego
qui illa in pulvere calefacio. quia si parvulorum animas in medio peccantium positas
amoris mei igne succendo. Qua ergo dominus in pulvere derelicta calefacit quia
malorum animas predicatorum suorum sollicitudine destitutas etiam in medio peccantium
positas igne amoris sui succendit. Hinc est enim quod plerosque [illegible] et in medio [illegible]
[illegible] et tu intra torpentes ipsi non tenent. Hinc est enim quod [illegible] [illegible] et malorum
[illegible] non [illegible] et tu superno amore flagrare. Hinc est quod plerosque [illegible] ut ita
[illegible] in [illegible] cale [illegible] enim [illegible] nec [illegible] horum torpores [illegible] superne
[illegible] derelictus [illegible] [illegible] et [illegible] corda [illegible] quia [illegible]
[illegible] derelicta ova sunt et in pulvere calefacte. et [illegible] insensibiliter [illegible]
[illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] torpeat. [illegible]
[illegible] sese ad celestia contemplanda a volanda suspendunt. [illegible]
[illegible] non solum ypocritarum actio prava reprobat [illegible] a bono [illegible]
[illegible] si qua forte [illegible] clara premit [illegible] dominus dicit quod derelicta
[illegible] in pulvere ipsa calefacit [illegible] apte indicat quia ipse operatur [illegible]
[illegible] doctorum qui et [illegible] illius [illegible] hominis calefacit quos voluit [illegible]
[illegible] apte doctoribus dicat. [illegible] quia ego sum qui [illegible] loquor
[illegible] doctorum [illegible] [illegible] ypocrita [illegible] [illegible] ergo [illegible]
[illegible] adhuc [illegible] [illegible] plenius indicat [illegible] et qua [illegible]
[illegible] conculcet ea et bestia agri conterat [illegible] obliviscitur
[illegible] accipit. Quid magis [illegible] nisi [illegible] Quid in pede [illegible]
[illegible] ager [illegible] est mundus [illegible] [illegible] de quo dominus
[illegible] qui [illegible] mundi rapinis insidians [illegible] cotidie morte satiatur [illegible]
[illegible] pollutione [illegible] et mala bestia non [illegible]
[illegible] ova sua [illegible] obliviscitur quod pes conculcet ea. quia [illegible]
[illegible] eos quos in [illegible] filios generant derelinquunt et omnino non [illegible]
[illegible] exempla putant. Et enim ova que gignunt diligentius [illegible]
[illegible] ne [illegible] ea prava opera [illegible] calcaret. obliviscitur et [illegible] bestia
[illegible] filios rapiat ypocrita omnino non curat. Habeat ergo [illegible]
[illegible] suos [illegible] iusta continet [illegible] [illegible] tanto [illegible]
[illegible] sibi [illegible] quanto [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] quia [illegible] cordibus vivunt. [illegible] quos generant filios [illegible]
[illegible] cognoscunt [illegible] adhuc [illegible] subdit. [illegible] ad filios
[illegible] non sunt sui. que [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible]
[illegible] genuit [illegible] respiciat ut [illegible] ypocrite. [illegible]
[illegible] semper [illegible] [illegible] insensibiles [illegible] et [illegible] que
[illegible] [illegible] erga affectum [illegible] [illegible] caritatis [illegible]
[illegible] et quia caritatis iusta nesciunt [illegible] quanto [illegible] concupiscentias

[illegible] [illegible] [illegible]

mundi in operatione resolvitur. tanto per affectionem similitudinis obduratur et torpore ...
sibi frigescit intrinsecus quia amore dampnabili mollescit foris. Sepe namque ipsum ...
declarare non valet qui cogitare se minime studet. Cogitare non se non potest quia
tota apud semetipsam non sufficit quia per concupiscencias rapitur per quot concupiscencias
rapitur per tot a semetipsa spargitur dissipatur et sparsa in infimis iacet quod tamen
si vellet ad summa constringeret. Vix in istorum mentibus quia per custodiam discipline
a cunctorum visibilium fluxus appetitum constringit. Collecta apud semetipsam integra
... integratur. Et qualis erga deum vel erga proximum esse debeat plene se comprehendit
quia nichil secundum exteriorem delinquit. Et quanto ab exterioribus abstracta concupiscit
tanto arcta in summis inflamatur. Ergo quo magis ardet eo ad deprehendenda vicia amplius lucet. Hinc est enim quod sancti viri dum se intra semetipsos colligunt mira ac penetrabili acie occulta etiam aliena delicta deprehendunt. Sequitur cum tempus fuerit in altum alas erigit. Deridet equum et ascensorem eius. Strutionis accipimus ypocritas hoc tempore quo considerationes ypocrite cogitationes quod cum tempus fuerit in altum elevat quia opportunitate comperta eas superbiens manifestat. Alas in altum erigere est per affectionem superbia cogitationes aperire. Nunc autem quia se sanctum simulat semetipso sumit que cogitat
et alas in corpore per similitudinem plicat. Eas ergo ypocrita et tunc suas levat cogitationes cum modum vitae proximos formaret. Et quamquam se in irrisione sui conditoris conspicit
at ut quo clarior semper quod cogitat esse supplicijs accitionibus negat. Unde
subditur obliviscitur quod pes conculcet ea et bestia agri conterat. Tunc ova
pes conculcat et bestia agri conterat cum mentem deserit quia nullis unquam
... semper terrena cogitare que in via sunt agere appetunt ad contemnenda
se agri bestie id est dyabolo serviunt ut cum dominum infirma cogitatione abiecta sunt
que ... maiorem ... impetratione frangitur. Sequitur duratur ad filios
non sunt sui. Qui non suos respicit quos aliter vivere quam dantur ipsa despicientes
et diversa sentencia trahit admonet sepe in corporalibus ... atque
iudicio facilibus inflamata in quibus non laborant ut possint vivere laborant
ut debeant vivere. Ypocrite igitur qui perversionem intelligunt consuetudines
prebent ut dicto alio cura est. Si delibus que agit in se glorie et sui
solum hominum quod agit precio estimat. Sed obliuionis oculus vulturis non est meum
Semita ignoravit avis nec intuitus est oculus vulturis. Redemptor
Avis et hoc avis nomine nisi ille signatur qui corporis carneo quod assumpsit
sit ascendens ad ethera libavit. Quem apte quoque etiam vulturis appellatione
... Vultur enim dum valde sublimius volat cadaver conspicit ad comprehensionem
... deponit. Corpora etiam et ipse sic in morte capit dum ad mortuum animal descendit
... Mediator dei et hominum redemptor inde vulturis appellatione significatur
qui manens in altitudine divinitatis sue quasi quodam volatu sublimi cadaver
mortalitatis nostre conspexit in infimis et sese de celestibus ad yma submisit sic quomodo
pro nobis homo dignatus est. Et dum mortuum animal petijt morte apud nos
apud se erat in mortali inveniret. Sed huius vulturis oculus fuit ipsa ... in eternum
homo quia ipse ad eternam mortuus ab eterna nos morte liberavit. Ille enim ...
unde ... mortale nudit. Si quod ... morte sua mortem nostram destruxit
minime attendit. Conspexit quamvis oculos multos non aspexit quia
... similitudinis vias eius quibus nos ad alta sublevat considerare voluit. Semita
avis ignorant. Neque enim pensare studuit quod eius nos similitudo levaret ad
celestia et mors eius ... reparet ad vitam. Semitam igitur ignoravit
avis nec intuitus est oculus vulturis quia et si vidit eum que in morte ...
... voluit quam vite nostre ista de eius morte sequeretur ...

Iuramento ypocrite

Ecclesia 22

persecutionis cepisti. Ubi mente prope venit predicatores regni celorum presbiteros sermonis expulit fidelis dominum sed repulsi iudeam ad quam missi fuerant descendentes in gentilitatem collectionem diffusi sunt. Hec et natura vulturis esse dicitur ut plurimam multitudinem quamque peccatorum intelligi videat. Vultur significat peccatorem sequitur ut mortuorum cadaveribus satietur quia peccator pravos homines qui sunt in exercitu diaboli sequitur ut pravos eorum mores imitetur. Ideo mortuorum cadaveribus vescitur quia carnalibus desideriis que mortem generant delectatur. Vultur tardis pedibus libenter incedit. Hinc et aquile gradatim applicatur quia terrena peccator [?] terrenis inhiat. Aquila etiam multum in altum volat quia peccator ad celestia mente quandoque evolat sed qua intentione hoc faciat alter ignorat. Unus enim intuetur oculos interius intentionem cogitationis. Hoc enim omnipotenti sibi reliquit. Nota etiam quod vultur ut ait ysidorus a volatu tardo nomen tenet. Tarde enim cum volare cepit alta tendit quia peccator de imo ad magnum terrena desideria derelinquit. De gruibus. Grues ordine litterato volantes designant ordinate viventes.

Grues duce previo unam sequuntur ordine litterato. Excelsa autem petunt quo facilius videant quas petant terras. Castigat autem voce que cogit agmen. At ubi raucescit succedit alia. Nocte autem excubias dividunt et ordinem vigiliarum vicissim faciunt tenentes lapillos suspensis digitis quibus somnos arguant. Sed [illegible] et clamor indicat. Etatem in illis color prodit. Nam in senectute nigrescunt. Grues autem tam de loco ad locum transvolant ordine procedunt volando fruantur. Illos autem significat qui ad hoc student ut ordinate vivant. Dux autem ordinate volandi [illegible] esse [illegible] in volatu fingunt. Illos autem designat qui in [illegible] precepta [illegible] formant. Secunda eorum alias antecedit que clamare non desinunt. Quia prelatus qui primum locum regiminis optinet suos separatos moribus et vita [illegible] debet [illegible] ut semper clamet et [illegible] bone operationis [illegible] suis [illegible]. Hec autem alias antecedit si rauca fuit tunc alia succedit. Quia prelatus [illegible] subiectus non predicet vel predicare nesciat tunc [illegible] fiat. Necesse est ut [illegible] succedat. Si autem vox acquisierit illa que perdidit cum aliis ad terra descendens quietem petit. Sunt omnes simul ad custodiam sui vigilias ordinant ut reliquum [illegible] quietem sumant. Possumus autem per vigiles intelligere quosque discretos qui timent qui fratribus temporalia providerint et singulis spiritualiter [illegible] obsequia fratrum [illegible] suo vigilant ut ab eis [illegible] demonum et [illegible] vigilando [illegible] attendat. Grues vero que ad hoc eliguntur ut pariter vigilent pede altera suspenso lapillum tenent timentes ne si aliqua earum dormiat lapillus a pede lapillus cadat. Si autem cadat excubias clamat. Lapis est [illegible] pes [illegible] affectus. Sicut enim alios pedibus incedit sic mens suis affectibus quasi pedibus [illegible] optata tendit. Si quis ergo ad custodiam sui vel fratrum vigilet lapillum in mente [illegible] in mente portet. Illud autem summopere caveat ne si in peccato dormierit lapillus a pede id est propter amore recedat. Si autem ceciderit per confessionem clamet [illegible] dormientes excitet. Fratres tam [illegible] quam [illegible] exemplis ad vigilantiam [illegible] iunius inuitet. Etatem in illis color prodit. Nam in senectute nigrescunt. Hic enim [illegible] in senectute [illegible] cum pro peccatis plangendo gemit. Tunc enim que male [illegible] cum moderat in senectute colorem mutat. Mutat enim amorem [illegible] in dolorem [illegible]. Ecce qualiter [illegible] volucrum doctor per vita [illegible]. De milvo. Milvus rapaces designat et [illegible] luxuriosos voluptuosa querentes et [illegible] et volatu. Qui [illegible] avis. Hinc et nuncupatur rapacissimus [illegible] et [illegible] domesticis avibus insidiatur. Sicut enim in libro ethimologiarum ysidori legitur milvus a molli volatu nominatur. Est enim milvus mollis viribus aut milvios significat quos mollities voluptatis temptat cadaveribus

inlimis vescit quia carnalibus desideriis voluptuose delectatur. Ita coquinas et
macellum inlimis assidue volitat ut siquid crude carnis ab eis periciat festinanter
velocius rapiat. Quem igitur huius sunt voluptuosa querunt, macella frequentant et coquinas in theatris
ascendunt. Domesticos insidias solet insidiatur pullis ut illos rapiat et quos incautos rapit velocius necat. Sic molles et voluptuosi teneros pullos rapiunt
quia simplicitates et districtos suis moribus aptant et ad pravos usus pertrahunt
sup eos leniter volando incautos decipiunt, dum eos blandis sermonibus adulando
seducunt. Ecce quod volucres que rone carent pravos homines et race [illegible]
exempla prave operationis docent. De yrundine clamore yrundinis dolor

Turtur et yrundo et ciconia cognoverunt tempus adventus sui. || penitentis
populus autem non cognovit iudicium domini. Dicit ille super Iheremiam. Testatur
ut de yrundine et ciconia dissemamus. Unde Ysidorus. Hyrundo inquit dicta est quod
cibos non capiat residens sed in aere rapiat escas et edat. Garrula avis et per tortuosos
circuitus et flexuosos circuitus pervolans. et in nidis construendis educandisque fetibus
sollertissima. Huius est quiddam presentiens quod lapsura deserat nec appetat culmina. Cetere
etiam aves non impetit nec umquam preda est. Maria transvolat. Ibique hyeme commorans
custodit autem tempora adventus sui. Nomine est quod vocat quo re-
nomine prima avis annunciat adventus sui testimonio vocis unum. Per hirundinem
sicut auctoritas testatur aliquando superbia monitus aliquando contritio cordis
sed per hirundinem superbia designetur. Per Thobiam dicitur. Tu iactasti te in quem Thobias
impleta pietate et obdormisset contigit ut fimus hyrundinum calida ibi decideret
cum stercora insidebant super oculos eius fieretque cecus. Unde Beda super Thobiam. Hirun-
do pro levi volatu superbiam cordis levitate designat. Cuius immundicia ce-
cessit quod reddat nec enim mundi promittit qualis fuit. Item at per hirundinem contritio
cordis intelligi debeat. Ipsa dicitur demonstrat. Sicut pullus yrundinis mo-
dulabitur sic clamabo. Intelligimus namque per hirundinem quemlibet discipulum doctoris. Per hirundinis
pullum clamatorem discipuli. Per clamorem memorat contritionem. Clamat pullus hirun-
dinis, dum quis angusto lumine predicationis clamat pullus hirundinis. Dum quis con-
fessione integro manifestat affectum contritionis cordis. Sed nostri clamorem hirundinis
ni fallor questum designat anime penitentis. Hyrundo cibos residens non sumit
sed in aere quasi capit escas edit. Quia qui terrena non diligit remotus a terrenis
celestia querit. Garrula avis esse dicitur, quia garrulosis oracionibus sepe delectatur.
Per flexuosos circuitus pervolat ut diversa obedientie precepta meditetur. Sublimis fle-
tat. In nidis construendis educandisque fetibus sollertissima. Nidum construit quia
in fide passionis Christi spem fixam ponit. Solers meditatur fetibus, id est in do-
ctrinis fidelibus. Habet et quiddam presentiens quod deserat lapsura nec appetat culmina. Est
enim presentiens, quia qui vere penitet quod casura prius sunt fugiat et permansura se-
quitur. Cetere aves hirundo aliis avibus non impetit nec umquam preda est. Rapaces au-
tem yrundinem rapiunt, quia contritio cordis umquam demonibus preda fuit. Hi-
rundo maria transvolat, quia qui vere penitet altitudines et tumultus huius mundi
contemptus desiderat. Ibique hyeme commorat. Cum enim hyemis ingruit et frigus acci-
dit, tunc in sinus ad calorem caritatis tuetur. Ibique patientiam cooptat donec frigus tem-
ptationis amicitie recedat. Nomine prima avis annunciat adventus sui testimonio vo-
cis unum. Recedit hirundo post frigus hyemis ut annunciet vocis unum. Similiter
iustus post frigus nimie tempestatis temptationis redit ad temperantiam ma-
turitate meritis ut qui frigus temptationis evasisset ad estatem, id est dilectionis ar-
dorem, moderate pacientius boni operis attendat. Hec est igitur natura hirundinis.

De hirundine

et avibus

Superbia et contritio

anime penitentis que semper querit vocis inicium quia in omnibus tenet dolores et tam
inicie modum esse qualiter simplices animas eos instruunt quos ab initio divina providentia
curruce vocate a sono quo sibi tria disertos facit. De Curruca
Curruce tam quam cicanie que sonum oris potius esse dicitur quam vocis quia cum loquacitate
rostro faciunt. Hee vocis inicie societatis comites serpentum hostes mala tussio
in massam collecto augmine pergunt. Corvinos eas dicens perdunt ipse quam gerit
comam proxima illis ita filios pietas Nam ad eos nidos impensius fovent in
studio intuitu plumas conant. Nutriunt autem tempus impendunt in fetibus edunt
tantum et ipse in initio pullis alunt. Curruce sonum oris provocat quatiente
rostro faciunt. Illos autem perdunt quam cum fletu et pudore dicunt quod male gessere
premunt. Hee sunt inicie vocis quia tetis demonstrat temperantia commisse mentis
societatis sunt comites quia libenter vitant inter fratres. Dicatur ergo de curruca
sit serpentibus inimica. Serpentes sunt perverse cogitationes sine pravi fratres. Curruca
quia rostro percutit. Dum iniustus pravas cogitationes restringit vel pravos fratres
agenti in invectione reprehendit. Mala tussiolant in massam collecto augmine pergunt
la in pietate elevata. Mala igitur tussiolat et massam pergit quam spiritus mundi
in vilibus ad altiora tendit proxima illis ita filios pietas ut assiduo intuitu super eos
agunt plumas assiduo intuitu super pullos curruce plumas comunt quia dum prelati
subditos intuentur simplicitatis et lenitatis et plumas evellunt. Nutriunt autem temporibus
indulgent in fetibus educandis tamen et ipse in initio pullis suis alunt. Quamdiu pulli
indigent tamdiu curruce eos nutrire debent. Quamdiu indigent discipli-
na dum ubi doctrine eos debent alere prelati. Similiter subditi prelatos suis laboribus
debent ut eis ministrent victualia quibus egent. Similiter igitur et hirundo et curruca
eos reprehendunt qui ex premio in carne admonisse non credunt et medicum dum sumpserit
minus sunt. De Merula. Merula volitans suggestio temptans
Ysidorus de merula. Merula antiquitus medula vocabatur eo quod modulet. Alii merulam
autem vocitatam quia sola volat quasi mera volans. Hec cum in omnibus regionibus nigra
sit in Achaya tamen candida est. Merula est avis parva sed nigra. Filios autem annuit
peccati nigredo tingit. Merula dulcedine sue vocis mentem monet in affectu de-
lectationis. Illos autem figurate demonstrat quos voluptas carnis per suggestionem temptat.
Ea sicut narrat beatus Gregorius in libro dyalogorum scribit qualiter beato Benedicto voluptas
qualiter in tantis pro discessu voluntas temptatus fuit ardore libidinis. Qui-
dam namque die dum solus esset beatus Benedictus temptator affuit. Nigra namque parva
avis que vulgo merula vocatur eius faciem volitare cepit eiusque vultui
importune insistere ita ut capi manu posset si hanc vir sanctus tenere voluisset.
Signo crucis edito recessit avis. Tanta autem carnis temptatio avi eadem recedente
secuta est quantam vir sanctus numquam fuerat expertus. Quandam aliquando feminam namque
viderat quam malignus spiritus ante oculos mentis eius reduxit tantoque igne
servi dei animum in specie illius accendit ut se in eius pectore amoris flamma vix
caperet et iam pene deserere heremum voluptate victus deliberaret. Cum superna subito
gratia respectus ad semetipsum reversus est atque urticarum et veprium iuxta densa succre-
scere fruteta conspiciens exutus indumento quo indutus erat nudum se in illis
spinarum aculeis et urticarum incendiis proiecit. Ibique diu volutatus toto ex eis cor-
pore vulneratus exiit et per cutis vulnera eduxit a corpore vulnus mentis quia voluptatem
traxit in dolorem. Merula ergo volitans est suggestio voluptatis temptans. Similiter
aliter cupimus voluptates merule oportet ut exemplo beati Benedicti tussiat
ductu disciplinae et sic delectationum mentis contrahant passionum carnis
regionibus Achaye sunt sicut Ysidorus testatur sunt candide merule. Candida
merula est voluntas munda. Achaia ubi fervor laborans in pietate. Duo sunt
Rachel et Lia activa scilicet et contemplativa vita. Lia laboriosa interpretatur

Lectum [illegible]

activa vita docet elemosinas impendere, indiscretos docere, iniusticia castigat
ipsis manibus laborare. Hic est labor active vite. Hoc est sordes laborans [illegible]
ecclesia in qua activa vita in ecclesia quo qui candide merule sunt qui in activa
pure vivunt. De bubone infelix bubo peccator homo

¶ C. 29 ¶ bubo

Ysidorus de bubone. Bubo a sono vocis compositum nomen habet. avis feralis
onusta quidem plumis, sed gravi semper detenta pigritia in sepulcris die noctuque
et semper commorans in cavernis. Hinc Rabanus: bubo [illegible] peccato dedito
lucem iusticie fugientes significat. Hinc [illegible] inmunda animalia in levitico deputatur.
Unde per bubonem intelligere possumus quemlibet peccatorem. Bubo a sono vocis dicitur quia ex
habundancia cordis loquitur. Illa quod cogitat mente profert voce. Avis feda dicitur
quia fimo locus omnis in quo habitat commaculatur. quia peccator illos cum quibus
exemplo pravi operis dehonestat. Avis honusta plumis id est superfluitate carnis
levitate mentis. sed gravi quidem detenta pigritia detinetur in terra et pigra
quia peccatores ad bonum operandum sunt inhertes et pigri. Die noctuque in
in sepulcris habitans delectatur in peccato quod est, quasi fetor carnis. Habitat etiam in cavernis
id est per confessionem exire facit. sed lucem vitat odit. ab aliis avibus magnis caz...
ribus percutitur. magnis etiam inconsilibus vocatur. Cum enim peccator ad lucem cognicionis
magnum bonum agentibus derisionis questionem prestat. et tamen in peccato deprehensus
fuerit ab aliis verba reprehensionis audit. plumas evellunt et rostro lacerant
et carnales actus peccatoris bonum agentes reprehendunt et superfluitatem dampnant
Super ergo bubo dicitur quia infelix est qui ea que perdicionis operatur. De garrulo
garrulus garrulus [illegible] garruli

¶ C. 20

Rabanus de graculo. Graculus a garrulitate nuncupatus est. non
volunt quidam quod [illegible] volet. cum sit manifestum quod ex voce eos nuncupari
cum loquacissimum genus et vocibus importunum. quo non presens verba loquitur
vel hostium libertate [illegible] significat. Potest adhuc et aliud dici. Potest
garruli. Graculus enim garrulos designat et gulosos. Garrulus enim gulosus
dicitur post cibum rumores libenter referunt. et aures detractioni libenter prebent
Graculus in silvis degit. de una arbore in alia garriendo transit. Graculus
homo de hiis cum quibus habitat. et propria que de eis novit aliis confessus
cessat. Graculus cum aliquem transire conspicit garrit. et cum aliquos [illegible]
respicit similiter agit. quia garrulus homo non tantum de hiis secularibus sed etiam
religionis occultat locus. Graculus captus aliquando reponitur clauditur [illegible]
clara verba loqui doceatur. Similiter cum aliquis secularis ad conversionem venit [illegible]
religionis adiscit ut lingua volucris verba loquatur. homines ut qui in [illegible]
loqui consueverat ordinate loqui hactenus assuescat. Graculus tamen evenit quod
graculus qui clausus tenebatur evadit. et qui prius garrulus fuerat post [illegible]
magis clamat. Eodem modo garrulus homo cum vita religionis [illegible]
in lingua sua dicit. Si forte relicto habitu suo foras exierit bone [illegible]
in mala partem detrahendo et garriendo intrat. Moneat igitur [illegible]
quis recipi debeat ad consortium religionis. Discretus igitur doctor cum [illegible]
recipere debet saltem cum prius cogitatione probet. Quadam in re discreto [illegible]
esse videtur. quod sunt quedam conversaciones hominum que virum in regula religione [illegible]
ordinate detineri. Sunt autem quedam qui sunt ut emendari possint. Hii sunt [illegible]
medici ioculatores. et quidam alii qui per diversas religiones discurrere solent [illegible]
huiusmodi homines non possunt esse stabiles. Tales pictores nichil est debilius
cum pictor ecclesiam capitulum refectorium vel alias officinas pingit ad [illegible]
monasterium si concessum fuerit vagatus fuerit ab aliquo causa pingendi [illegible]

¶ qui non sunt recipiendi ad religionem

¶ pictor

opa xpi pungit in pictere / h' intima ea tenet in mente bestie coloribus exemplorum mo
nuit. / Alius no medicine aliqd indiget / et tamen aut magni pretate careat. Cum hec
opera notite est ut artemanibus habuit cum aliqs artic viciniis infirmitate pmit
medicus ad infirmu vocat rogat. Si aut abbas eum ire no permiserit nam
tur / medicus quam vidit et ordinate eum mouere no licet / tangit quod religiosos
tange no convenit. et vietus coppimenta loquitur / h' quia e coppimento fallax. io
sepe fallitur. h' si sepe no expedit. Nunquam vera loquat pmittit ac sue
h' eat ad infirmu. h' tacet scandalu et anime sue dampnum. Nosti forsitan fr
de monacho medico iusto nomine. h' intima iusta operatione qui in medicamine
tres aureos abscondebat. Ideo de eo beatus gregorius dicat. Cum licet ei in infirmi
tua sua timeat in correctione ei tamen no pepcit. fratres aute morte ei loqui
phibuit post morte no eum in sterquilinio sepelliri iussit. Hoc aut est absolutus
post morte / pecunia tua tecum sit in perditione. Sed et ioculatores cum histriones le
vibus eum ad collationem veniunt sepius vel loquitate levitate recedunt. Illi no qui pdi
ctas religiones sunt desertae quieti et tedio claustri sunt aggravati circius a
claustris exponit qui circinant diversitates noverunt. De ansere. Clamor anser

Anser vigilias noctis assiduitate clangoris testatur. / accusato fratres
Nullum aut animal ita odorem hominis sentit ut anser. Unde et clamore eius
gallorum ascensus in capitolio deprehensus est. Unde rabanus. Hic providos homines
et circa custodiam sua bene vigilantes significare pot. Anseres duo sunt species do
mestice videlicet et campestres. Campestres in altum et ordinate volat. Illos
designat qui remoti a terrenis ordine bene vivendi servat. Domestice no a uniis
simul habitant / multocies conclamat. seipsos invicem laniant. Illos significat qui et
si conventus agant / loquacitati in et detractioni vacant. Campestres anseres
omnes sunt coloris cinerei. nec aliquam carnem valeant h' mnicam indi. Indomestis
vero no solum habet color cinereus / h' et varius vel albus. In apostolis habet color ci
nereus. quia a seculo sunt remoti. In his pmenciis habitus. Unde qui in urbibus
vel in bitis habitant pulcrior coloris vestem portant. Anser pretis animalibus supue
nientis hominis odorem sentit / quia discretus homo per bona vel mala formam
alios licet longe remotos cognoscit. Cum igit anser odorem supvenientis hois
sentit nocte clamare no desinit quia eius negligentias et indoales discretus fr
in aliis videt clamare debet. In capitolio quidam pluris romanis Clamor anseris et
capitulo cotidie pdest eum negligas videt clamor discreti fratris. Clamor anseris a
capitolo repulit hostem gallicum a capitulo no clamor discreti fratris hostem re
pellit antiquum. Clamor anseris urbem romanam ab impetu hostis servavit
in nunc / clamor discreti fratris ne turbet apostolis custodit mira tamen forsitan
divina providentia naturas volucrum nobis no exponeret nisi eas in aliquo nobis forte
prodesse vellet. De ardea. Volatus ardee pcessus anime

Ardea vocata qi ardua pp altos volatus. Formidat enim ymbres et sup
nubes evolat ut procellas nubium sentire no possit. Cum aut volaverit sign
ificat tempestatem / hanc multi tantalum vocant. Unde rabanus. Hec avis pot
significare animas electorum que formidantes pturbationem huius seculi ne forte procellas p
secutionem instigante diabolo inclinant intentionem sua sup omnia temporalia ad sere
nitatem patrie celestis / ista assiduitate vultus dei conspicere mentesque suas ele
vant / licet ardea cibos magnos queat in stellis tamen aut in altis arboribus nidu
locat / quia iustus qui rebus laboribus et custodiis semetipsum pascit in ma
sublimibus spem ponit / et omnibus cado sustentat custodiis / cuius anima delectat
cetus / ardea nidos defendit nitit ne ab aliis avibus rapiat / eodem modo iustus
forti cautione premit quos pius ad decipiendos subtos noverit. Quedam enim
eas habent colorem albu quedam cinereum utrique tamen color in bona parte pait
/ h' p albu mundicia p cinereum pnia designet. Quedam enim genus sunt et qui

penitent et qui mente innuit / et color igitur ardet et mod[us] iute exemplu salutis dat religiosis. De Caladrio. Candor caladrij est iudicia xpi

Phisiologus de Caladrio dicit q[uod] totus albus sit, cui[us] p[ar]s interior femoris caliginem aufert ob oculis. Natura est caladrij talis esse dicitur ut ad infirmum hominem aliquotiens adductus utru[m] infirmus mori aut viuere debeat astantes certos reddat. Si enim faciem infirmi hominis respiciat n[on] oculos auertit, s[ed] infirmi faciem diligenter considerat signum est q[uod] viuat. Si aut[em] oculos auertat a facie infirmi hominis signum mortis. P[er] caladrium intelligimus xpm qui venit in mundum ut saluum faceret genus humanu[m] qui dicitur esse niuei coloris q[uonia]m ab omni pecto fuit immunis. Cuius p[ar]s interior femoris tegit ab oculis obscuritatem caliginis. P[er] femur p[ro]pagacio generis intelligit[ur]. Interior igitur p[ar]s femoris intelligit[ur] incarnacio saluatoris. Interior significat et occulta fuit incarnacio saluatoris q[uia] etiam dyabolum latuit. Venit xp[ist]us in mundum ut saluum faceret genus humanu[m] faciem suam a iudeis auertit, gentiles respexit, iniquitates in eas sustinuit, et qui pctm non fecerat iniquo tamen pctm portauit. Et etiam cotidie p[er] suos caladri[us] infirmitates suas inspicit, mente p[er] confessionem considerat, et eos sanat quibus gratiam penitendi p[re]stat. Ab illis non faciem auertit quorum cor impenitens nouit, istos respicit, s[ed] illos in quos faciem intendit sanos reddit. De Fenice. Resurrectio fenicis est spes future

[margin: c[apitulu]m 13]

[margin: q[uo]d Fenix / q[uo]d humanitas xpi]

Fenix arabie auis dicta q[uod] colorem feniceum habeat. Vel fenicem habeat. Vel nomen vel q[uod] in toto orbe singularis et vnica sit. Nam et arabes singularem fenicem vocant. Hec quingentis et ultra annis viuens. Dum se viderit senuisse collectis aromatum virgultis rogum sibi instruit et conuersa ad radium solis alarum plausu voluntarium sibi incendium nutrit. Sic q[uo]q[ue] iterum de cineribus suis resurgit. Vnde Rabanus fenix inquit pot[est] significare resurreccionem iustorum qui aromatibus virtutum collectis restitucionem p[ri]oris vigoris post mortem sibi p[re]parant. Fenix est arabie auis. Arabia non interpretat[ur] campestris, capis et hic mundus. Arabia seclaris interpretat[ur]. Arabes seclares. Arabes fenicem appellant singularem. Singularis est quilibet iustus a turba seclarium omnino remotus. Fenix p[er] quingentos annos viuere creditur sicut scriptura testatur. Centenarius non numerus in annis moraliter designat tamen p[er]fectionis. Quingentos annos viuens assignat pot[est] quinque corporis sensibus. Cum enim visus deficit homini centum annorum numerus deficit. Homin[is] centum annorum numerus tussit. Cum deficit auditus tussit sedes. Cum non tres reliqui sensus, scilicet gustus odoratus et tactus deficiunt tunc quingenta annorum moraliter cumulata sunt. Cum non morti fenix appropinquat, tunc diuersas species aromatum parat. Aromata sunt bona opera. Diuerse species anime virtutes. Congeriem aromatum construit et se in mediis aromatum speciebus ponit. Hoc totiens iustus agit quociens ad mediam bonorum operum multitudinem perducit. Ad radium solis alis igne voluntario concitat q[uonia]m mentem alis contemplacionis concitatam immensus ardore spiritus sancti inflamat. Sic igitur fenix incendit s[ed] ex cineribus eius fenix iterum p[ro]creatur. Cum ergo fenix moritur et cineribus eius fenix iterum nascitur, hoc exemplo agitur ut future resurreccionis veritas a singulis s[ed] credatur. Non est mirandum in actum fides future resurreccionis ex q[uo] q[ue] communem fere resurrex[it] fenicis cetere volucres nata simplicibus brutis argumentum p[re]stat et q[uo]d scriptura p[re]dicat opus nature confirmat. De Perdice

[margin: c[apitulu]m 12]

[margin: resurrexit iustus / s[ed]]

[margin: Tu[rbo]]

te ff[ur]tiuu[m] p[er]dicis insidie dyaboli

Clamant p[er]dix et congregant oua que non peperit. Effectos sibi non tamen in diebus diuicias in medio enim dierum suorum derelinquet eas et in nouissimis suis erit insipiens. Vnde ysidorus p[er]dix de voce nomen habet auis dolosa adeo ut fraudulenta ut alterius oua diripiens foueat, s[ed] fraudis fructum non habet. Nam cum pulli p[ro]prie vocem genitricis audierint, naturali quodam instinctu hanc que fouit relinquunt et ad eam que genuit reuertuntur. Vnde Rabanus de hac p[ar]ticipe dicitur congregauit pullos quos non peperit et deceptor sibi multitudinem sociauit. Quos post tamen dimisit et omni iudicio stultissimus esse p[ro]bat[ur]. Possimus ergo intelligere dyabolum p[er] p[er]dicem ponimus. Spem. P[er]dix non enim oua fouent, cetera pauldubio intelligitur. Perdice igitur scriptura dyabolum nobis innuit, qui oua alterius p[er]dicit, id est homines spem salutis firmat fouet et innit confirmat dum spem salutis eis

[margin: c[apitulu]m 14]

[margin: q[uo]d Fraus]

subtrahit, fovet ocio et lectione, nutrit, fovet exemplis et scriptis, nutrit carnalibus
affectibus. Qui autem pulli quos genuit audiunt quodam naturali instinctu eam recognoscunt
sicut. Similiter eciam aliqui dyabolo subiecti sunt et vocem ecclesiastice predicacionis audiunt
ad eam qui ad genitricem propriam relicto dyabolo transvolant sub alis divine protectionis
ulterius in pace vivant. Ecce qualiter perdix perdit ova que fovet et congregat, quia non
est mirum si quos male congregavit dyabolus in dicto [illegible] perdat. Jeremias: perdix fovit que non peperit, in novissimis
suis dyas(?) erit insipiens, quia in die iudicii eterna beatitudine carebit et tunc audiet
perdix cum perdicibus, id est dyabolus cum subditis: Ite maledicti in ignem eternum qui paratus est
dyabolo et angelis eius. Addicat omnium tendit qui in hac vita sequendo dyabolo
succumbunt. De coturnice. Coturnix mala transmeans est aut tabescit caritas.

Coturnices a sono vocis dicte, constat quas greci ortigias vocant eo quod vise
sunt primum in ortigia insula. Hec adveniente tempore iam estate depulsa
maria transmeant. Ortigometra dicitur quia gregem ducit. Eam terre appropinquantem
accipiter videns rapit. Ac propterea cura est universis ducem sollicitare generis externi
per quem caveat prima discrimina. Nota hec avis sicut et homo caducum patitur
morbum. Coturnices adveniente hiemis tempore ultra maria transmeant, estate depul-
sa. Calor estatis est ardor caritatis, frigus hiemis est temptacio refrigerans mentes
ab amore. Igitur proximi per mare hiemis tempore transmeat iustus ad amorem dei ut
calida regione semper maneat, qui semper calore dilectionis in semetipso flagrat,
ut in frigus hiemis procellas malorum et ventos impulsus temptacionis.
Ortigometra dicitur que gregem ducit. Eam terre appropinquantem accipiter videns
rapit, dyabolus per suggestionem temptans appropinquantes quos terre accipiter videns ra-
pit, quia eos qui terrena querunt dyabolus secum trahit. Prelatus igitur qui
gregem ducit diligenter provideat qua intencione terrena petat, ut in suos
usus ea redigat, ut ad necessitates fratrum ea querat, ne accipiter, id est dyabolus,
eum rapiat qui propriis temporalibus terrenis inhiare non cessat. Propterea est cura univer-
sis ducem sollicitare generis externi per quem caveat prima discrimina. Duo sunt genera
hominum, bonorum scilicet et malorum. Bonis externi sunt homines perversi. Iusti igitur perversos
sibi proponunt [illegible] et eventus eorum diligenter attendunt. Omni hora quo attente
considerant prima peccandi discrimina considerando vitant. Hec avis sicut homo
caducum morbum patitur, quia spiritualis homo sicut et carnalis aliquociens peccat.
Propter quod propheta: septies in die cadit iustus, non tamen iustus desinit esse. Quociens
cum iustus peccat, toties addicit ut resurgat. De upupa. Upupa avis
spurcissima peccatores designat homines.

Upupam greci appellant eo quod stercora humana consideat et fetenti pascatur fimo. Avis spurcissima est
cristis extantibus galeata, semper in sepulcris et humano stercore commorans. Hec
avis sceleratos peccatores significat, homines qui in sordibus peccatorum
assidue delectantur. Upupa etiam luctum amare dicitur, quia seculi tristicia mortem
operatur. Quod aptet eum qui diligit deum semper gaudere, sine intermissione
orare, in omnibus gracias agere, quia gaudium fructus est spiritus. De hac
upupa est phisiologus dicit quod cum senuerint et volare non possint filii eius
ad eam veniunt et pennas vetustissimas a corpore eius evellunt, et fovere
non cessant donec novae penne renascantur, tibiis sustentant. Inde
septima(?) donec sicut antea super vilius evolare possit. De compluvio igitur
[illegible] hominibus, timent qui patres suos iam senuerint [illegible] hominibus
petunt qui eos qui adhuc [illegible] dicantur. Videat ergo homo
[illegible] quod tibi mater debeat iam irrationalis natura in [illegible]
iam senuerint parentibus reddunt. De cigno. Albedo cigni prelato convenit.

c. 1. 8 c°

Olor auis est quam greci cignum vocant. Olor autem dictus est eo quod totus plumis albis vestitus cum inveniatur cignus niger. Olor .n. grece totum dicitur. Cignus autem a canendo est appellatus eo quod carminis dulcedine modulatis vocibus fundit. Ideo autem cum canere perhibent quia longum collum et flexuosum habet et necesse est eluctantem vocem per longum et flexuosum iter varias reddere modulationes. Ferunt in yperboreis partibus precinentibus citharedis olores plurimos advolare apte que ad modum concinere. Cignus plumam habet niveam sed carnem nigram. Moraliter color niveus in plumis designat effectum simulationis qua caro nigra tegitur. Quia peccatum carnis simulatione velatur. Cignus dum in flumine natat, erecte caput, erectum gestat. Quia superbus qui dum rebus transitoriis utitur eas labentium rerum possessione et ad tempus gloriatur. Ferunt in yperboreis partibus precinentibus citharedis olores plurimos advolare aptaque ad modum concinere. Quia qui voluptatibus totis desideriis inhiant quasi advolantes voluptuosis concordant. Sed cum cignus moritur valde dulciter canere moriens perhibetur. Similiter cum delectat vita superbus excedens adhuc dulcedine presentis seculi delectatur que male gessit ad memoriam moriens reducit. Quod uero plumam niveam cignus cum moritur in vertice positus ad ignem torretur. Similiter cum dives superbus moriens cum gloria mundana descendens ad flammas inferni trahitur. Et tormenta et qui cibum querere consueverat in undis in abissum descendens fit cibus ignis. De pavone. Clamor pavonis terror doctoris designatur.

c. 4. c. 19
3 Reg. 10
pres. pnal.
T. gaudium presens pnal.

Classis Salomonis per mare semel per tres annos ibat in tharsis deferens inde aurum et argentum, dentes elephantorum et simias et pavos. Tharsis interpretatur exploratio gaudii. Est autem gaudium presentis seculi et futuri. Gaudium presens sine claudicatione. Gaudium illud futurum inchoatum nequaquam fine terminatur. Gaudium presens ante dolor et tristicia sequitur. Gaudium uero futurum nec dolor nec tristicia subsequitur. Gaudium presentis seculi est honoribus sublimari, rebus transitoriis ad tempus perfrui, habundare rerum copia et corporis delectare presentia. Cum autem separat honoribus spoliat rebus, quando aliquos amicos mors tunc dolor sequitur. Hoc igitur gaudium pro doloribus in inferis. Per tres annos semel classis Salomonis mittitur in tharsis. Classis Salomonis est navis confessionis habet classe plurimis unde mare vehitur ne submergatur. In tharsis ergo classis mittitur cum inde aurum et argentum dentes elephantorum simias et pavos defere perhibetur. Aurum et argentum in tharsis et divina mira sapientia et eloquentia, cum de presentis seculi gaudium implorant et cognoscunt se ipsos cognoscunt, et de per classem Salomonis de tharsis in iherusalem veniunt in pace ecclesie per confessionem presides fiunt. De hoc auro purissimo fecit rex scuta aurea. Scuta aurea sunt qui penam muniunt et alios ab incursu diaboli defendunt. Ex predicto eo argento fiunt tube argentee id est doctores ecclesie. Detulit eos simias et pavos id est derisores et delicatos. Et qui in tharsis derisores et delicati fuerant in pace confessionis humiles conversantur. Detulit eos classis Salomonis dentes elephantorum id est detractores superbos. Qui cum in illis bonis operibus simplicium detrahunt quasi dentibus eorum ossa rodunt. Nota quod dentes elephantum materia fiunt eboris et de materia eboris fit thronus Salomonis. Quorum cum conversatione vite convenerunt fiunt non Salomon scripsit posita sedem parant. Per annos semel classis Salomonis non conveniat in tharsis. Primus annus moraliter est cogitationis. Secundus locutionis. Tertius operationis. Cum cum de his tribus simul confessio agit quasi classis Salomonis per tres annos semel in tharsis itur. Sed et Iosaphat rex iuda sicut historia dicit classes in mari fecit que navigarent in ophir propter aurum et ire non potuerunt quia confracte sunt in asiongaber. Iosaphat iudicans. Iudas confessio interpretatur. Iosaphat rex iuda esse dicitur quia iudicium dominatur. Quod cum peccator in confessione se ipsum iudicat, tunc rex iosaphat in iuda regnat. Ophir non habitans interpretatur. Glosa terra dicitur que ab aliquo non elaboratur que vestitur humiditate terminis ut moneat effectum delectationis sub.

glosos voluptuosos latent et desidiosos sedent. Sed eciam assiduitate facit dissolutos. Hoc glosema est quod mundus sitalis et insecundus inopliatur igitur classis iosaphat ne per aurum mittit ut finem mundi cursus attendit mens paritas acquirat. Hoc agit massongaber classis iosaphath fracta fuisse perhibetur. Gaber sicut a sermone de unicornis seu fortis interpretatur sicut est igitur in mundo si classe confessionis frangat impetus inimici. Rubrica de primo pulcra dicunt desitat ut de pavone. de quo aliquid in tractando aliquid postea dicam. Pavo sicut dicit ysidorus a sono vocis nomen accepit. Cum enim se premisso clamat tempus pavorem subitum audientibus incutit. Pavo quoque a pavore dicitur. cum pavorem eius pavor audientibus inferat. Pavo vero in tharsis habitat et delicatos designat. Quod vero per classem misit declaratus sunt doctores predicatum figuram gerit. duas habeat et puredinem restitutes. que vix atque coquitur foro vel calore cavatis possunt. Caput in stomacho. Quales sunt doctores metro quos nec flamma cupiditatis consumit nec calor libidinis attendit. Habet pavo vocem terribilem incessum simplicem. caput serpentinum pectus saphirinum. Habet etiam in alis plumas aliquantulum rufas. Habet etiam caudam longam et ut ita dicam quasi oculis plenam. Habet pavo vocem terribilem. quando predicator peccatoribus minatur inextinguibilem vel horribile ignem supplicii. Incedit quoties in operibus suis humilitatem non excedit. Habet caput serpentis. dum caput mentis tenet sub custodia calliditatis circumspectionis. Color vero saphirinus in pectore celeste desiderium designat in longa mente. Color subrubeus in pennis amorem designat contemplacionis. longitudo caude longitudinem representat vite future. Cum autem quasi oculos in cauda habet ad eam pertinet ut universorum doctor provideat et pertinet in fine singulis imminet. Est in cauda color viridis ut initio conveniat finis. delectatio quoque colore designat diuturnitatem virtutis. Nota etiam quod pavo dum laudatur caudam erigat quia prelatus quilibet adulantium laudibus per vanam gloriam levat mentem. Pennas in ordine ponit. quia quidem doctor agit sic ordinatur ut ipse teneret. Cum autem caudam erigit posteriora nudantur et sic quod laudatur in opere deridetur in elatione. Oportet autem ut pavo submissa cauda gerat ut quod doctor agit cum humilitate faciat. De aquila. Sumitur aquile renovatio.

Aquila vocata ab acumine oculorum. tanti enim contuitus esse dicitur ut super maria immobili penna ferata nec humanis pateat obtutibus de tanta sublimitate pisciculos natare videat ac tormenti instar descendens raptam predam pennis ad litus pertrahat. Nam et contra radium solis fertur obtutum non flectere. Unde et pullos suos ungue suspensos radiis solis obicit et quos viderit immobilem tenere aciem ut dignos genere conservat, si quos vero inflectere obtutum quasi degeneres abicit. Item sensus quidam aquile vocabulo in scriptura sacra. Aliquando maligni spiritus raptores animarum aliquando potentes seculi predatores. Aliquando vero vel subtilissima sanctorum intellectus vel incarnatus dominus ima celeriter transvolans et mox summa repetens designatur. Aquilarum nomine insidiatores spiritus exprimuntur Jeremia attestante qui ait velociores sunt persecutores nostri aquilis celi. Persecutores enim nostri aquilis celi velociores sunt cum tanta contra nos maligni spiritus faciunt ut ipsas etiam aereas potestates inventionibus malicie prevalere videantur. Aquile vocabulo potestas terrena signatur. Unde et per Ezechielem prophetam dicitur. Aquila grandis magnarum alarum longo membrorum ductu. plena plumis et varietate venit ad libanum et tulit medullam cedri et summitatem frondium eius avulsit. Quam videlicet aquilam quis alius quam Nabuchodonosor rex babilonie designat. qui pro immensitate exercitus magnarum alarum pro diuturnitate temporis. longo membrorum ductu. pro multis vero divitiis plenus plumis. pro innumera autem terrene glorie composicione plena varietate describitur. que venit ad libanum et tulit medullam cedri et summitatem frondium eius avulsit quia videlicet celsitudinem petens nobilitatem regni eius medullam cedri abstulit. Et dum Jechoniam regem prolem arcem sui culminis captivando sustulit. Quasi summitatem frondium eius avulsit. Aquile vocabulo

subtilis sensus intelligentia comprimitur. Hinc ubi propheta dum sub aquile specie evangelistas quatuor vidisse se describit, in eis quartum dicat, id est Iohannem significans, qui volando terram deseruit, quia per subtilem intelligentiam interna mysteria Verbi intuendo penetravit. Similiter qui terrena mente deserunt, velud aquila cum Iohanne per contemplationem celestia petunt. Item beatus Gregorius de aquila. Sicut aquila volans ad escam. Nomine quippe est aquile ut irreverberata acie radios solis aspiciat, sed cum refectionis indigentia urgetur, eandem oculorum aciem quam radiis solis infixerat ad respectum cadaveris inclinat, et quamvis ad alta evolet, pro sumendis tamen carnibus terram petit. Sic nimirum antiqui patres fuerunt, qui quantum humanitatis infirmitas admittebat, creatoris lucem erecta mente contemplati sunt, sed incarnandum hunc in mundi fine prescientes quasi a solis radiis ad terram oculos deflexerunt, et qui de summis ad ima venit deum super omnia et hominem inter homines agnoscunt. Qui pro humano genere deum passurum moriturumque conspiciunt, qua sua morte semetipsos refici atque reformari ad vitam noverunt, quasi more aquile post contemplatos solis radios in cadavere escam quesierunt. Aliter sicut aquila volans ad escam. Aquila cum alto volatu nubes suspenditur et ampliu penarum ad ethera librata, sed pro appetitu ventris terras appetit seseque a sublimibus repente deorsum fundit. Sic humanum genus in parente primo ad yma de sublimibus corruit, quod munere conditionis sue dignitas in rationis rectitudine quasi in aeris libertate suspenderat. Sed quia contra preceptum cibum contigit, per ventris concupiscentiam ad terras venit, et quasi post volatum carnibus pascitur, quia illa libera contemplationis insipiaria perdidit et deorsum corporis voluptatibus letatur. Item de aquila. Renovabitur ut aquile iuventus tua. Solet dici de aquila, dum senectute premitur, quod rostrum illius aduncetur, ita ut sumere cibum nequeat, sed inedia languescat. Veniens ad petram rostrum acuit et sic capiens cibum iuvenescit. Petra est Christus. Aquila quilibet iustus, qui ad petram rostrum acuit. Discretum Christo per bona operationem conforme reddit. Explicit

Incipiunt capitula libri de medicina anime

De homine qui microcosmus est, id est minor mundus appellatur
De quatuor elementis
De flegmate
De sanguine
De colera rubea
De colera nigra
De corporis elementis
De quatuor virtutibus humane complexioni ministrantibus
De medico et nomine
De modo signorum
De primo modo
De secundo modo
De tercio modo
De quarto modo
De quinto modo
De sexto modo
De septimo modo
De octavo modo
De nono modo
De dolore capitis
De dolore ventris
De capitis caloribus
De dolore frontis

Incipit liber Hugonis de medicina anime

Rogas me frater karissime ut ea que de medicina anime ad instar medicine scribere cepimus tibi transmittere non obmittam. Sicut enim dicis ea utilia nobis fore credis, si tota soli sint attente considerent, alias in columnes fuat sicut corporibus humanis sanitatem prestant. Bene sic quod sermone docet que corpori et anime conveniunt vel nocent, que alii dictorum notitio cupio; sed quia ea que de medicina anime scribere cepimus per negligentiam prius quam alibi scripta fuisset amisi, sed tu ea que ad memoriam reducere potero sub dictatione tibi transmittere curabo. Nec mireris si ea que multo labore quesita sunt in locis ordinavimus

ordinate. et quasdam comparationes in unum collecta composui. Sed forsitan dicet aliquis nova sunt que referimus, nec in divina reperiuntur scripta. Immo quia divina pagina de hiis scripta reperitur, ideo ad edificationem claustralium medicine commendata relinquimus. In ewangelio legimus de leprosis, de paraliticis, de febricitante, et de multis aliis legitur, quia a Domino mirabiliter esse curati perhibentur. Nec illud solum et simpliciter ad reparationem corporum factum est, sed ad edificationem morum. Sed in quibusdam aliis libris de oleo, de unguento, de collirio quedam dicta reperi que a sanctis patribus spiritualiter mistica ratione. Nota est quod non eum tibi aliorum dicta inponere, sed lectori. Restat igitur ut petitionem tue satisfaciam et quod diu distuli, debitum petitori reddam.

~~Incipit liber de medicina anime de homine~~
~~qui microcosmus id est minor mundus appellatur~~

Homo microcosmus, id est minor mundus, appellari ab antiquis solet, qui quamvis parvitate corporis similitudine maioris mundi tenet figuram. Potest et assignari magna convenientia in compositione corporis humani et constitutione mundi. Superiori celum capiti, aer pectori, mare ventri, terra extreme corporis parti assimilatur. In celo Deus residet, et in capite hominis mens principatum tenet. In celo sunt tres persone, pater et filius et spiritus sanctus, et in capite tres potentie: intellectus, ratio, memoria. Sunt et in celo duo luminaria, sol et luna. Et in capite duo oculi, qui illuminant firmamentum faciei. Sol et luna diem et noctem illuminant, et de rebus lumine cognitionis hominibus sua claritate prestant. Oculi vero rerum ymagines sua subtilitate in se suscipiunt, et sic de hiis que videmus per intellectum rationem iudicantes nos certos reddunt. Similiter in pectore sicut in aere volant cogitationes quasi nubes. Fit aliquando claritas letitie, aliquando obscuritas tristicie. Insurgit in illo venti temptationum qui conturbant animum. Diviso aere fiunt coruscationes etc. Sequitur igitur odium, id est conflictio animi, qui quotiens concussus ab alto motu elato descendit, totiens subditos ledit. Tunc signis tempestatum aliquando conlesunt pluvie, aliquando nives, aliquando grandines. Quosdam enim placat sermone consolationis, quosdam lenimento blande conpulationis, quosdam asperitate increpationis. Sed et sicut aque in mari, sic collecti humores in ventre solet congregari. Ibi a hepate fit inundatio sanguinis, fit effusio fellis, fit et more caloris. In pulmone emissio et attractio flegmatis. Fit et splenis plenus inundatio. Fit in stomacho cibi inordinate sumpti subversio. In tali igitur commotione maris, id est ebullitione ventris, fiunt estuationes quedam, aliquando per superiorem regionem, aliquando per inferiorem. Et hoc per secessum et vomitum. Sicut enim mare nichil fetidum in se diu tollerat, sic venter cotidie cibo indigens se per secretum nature purgat. Similiter hominis extreme partes, id est pedes, assimilantur terre, quia sunt frigide et sicce nature. Dum enim extreme partes hominis exfrigidantur, frigescunt, mortem nunciant, quia terre cuius naturam susceperunt appropinquare. Quatuor elementa

Quatuor sunt elementa mundi: ignis, terra, aer et aqua. Quatuor humores humani corporis: sanguis, colera rubea, colera nigra, flegma. Quatuor tempora anni: estas, autumpnus et yemps. Ignis est calidus et siccus nature, aer calidus et humidus, terra frigida et sicca, aqua frigida et humida. Similiter sanguis calidus et humidus nature, colera rubea calida et sicca, colera nigra frigida et sicca, flegma frigidum et humidum. Sic et ver calidum et humidum nature, estas calida et sicca, autumpnus frigidus et siccus, yemps frigida et humida. Elementa igitur conveniunt humoribus. Sed et anima per similitudinem dicitur habere sua elementa. Ignis enim intellectus subtilitate, pacem mentis puritate, procul stabilitate, aqua ingenii mobilitate. Ut animus de facili recte consentiat, ipse disputat, sine cedat et sine mora fidei preceptis obediat, et sic bonis operibus sanetur. Quia fides sine operibus mortua est. Necesse est igitur ut subtilitas temperet puritatem, puritas subtilitatem, stabilitas mobilitatem, mobilitas stabilitatem. Ignis alta petit, aer medium tenet. Sic cavendum est ne intellectus nimis alta scrutetur, ne levitate subtilitatis animi a veritate discedat, sed teneat puritatem veritatis et directio plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem. Cavendum est etiam ne stabilitas disputet per mobilitatem, ut mobilitas per stabilitatem. Sed velox sis ad audiendum

ver

tardius aut ad loquendum et tardius ad iram. Similiter et anima utitur quatuor humoribus:
per sanguinem utitur dulcedine, per coleram rubeam amaritudine, per coleram nigram tristitia,
per flegmate mentis compositione. Dicunt enim phisici sanguineos esse dulces, colericos
iracundos, melancolicos tristes, flegmaticos corpore compositos. Ut sit dulcedo
in contemplatione, amaritudo de peccati recordatione, tristitia de contritione, compositio
de emendatione. Est enim attendendum ne dulcedo spiritualis habeat amaritudine spirituali
vel amaritudo [illegible] de peccato corrumpatur dulcedine carnali. Nec utilis tristitia
habeat odio vel inquietia, nec mens composita dissoluatur per stultitia. Sed et anima fert
sua tempora: pro estate utitur caritate, pro frigoribus hyemis temptationis compositionis,
pro autumpno [illegible] et veri temperancia et mediocritate. Isto ergo temperatur secundum
medicos in corpore [illegible] cum que temperamentum custodit salubriter [illegible]

C[illegible]olo sunt potes ad edificationem anime de quatuor humoribus. Flegmate
corporis humoribus diligenter pauca disserere ut affectibus humores facilius dinoscere
valeant diversitates morum. Incipimus igitur de flegmate loqui incipia ut a fri-
gidis et humidis ex ordine loquendi sumamus. Flegma sequitur habet sedem in pulmone
cuius natura frigida est et humida. Unde fiunt homines tardi obliviosi atque somp-
nolenti. Imitatur naturam hyemis, naturam aque, naturam decrepite etatis. Pue-
ritiam habet pos[illegible] crescit in hyeme. In hoc tempore melius se habent colerici, peius
flegmatici; melius iuvenes, peius decrepiti. Pessima est infirmitas que est
ex flegmate ut est cotidiana unicusque quo fit ex colera ut tertiana. Sicut est bonum
uti calidis et siccis. Potest igitur natura flegmatis assimilari compositioni mentis.
Flegma habet sedem in pulmone et in discretione. Compositio etiam mentis
admittatur [illegible] discretionis. Sicut enim pulmo aerem attrahit et emittit,
sic discretio quod bonum est retinet et quod malum est expellit. Frigide et humide
nature dicitur esse. Est autem frigus quo restringitur ab estu viciorum, et est humor com-
punctionis quo inundam [illegible] ad eundem [illegible] dicit: Remitte michi ut refrige-
rer priusquam abeam et amplius non ero. Et de isto [illegible]: Lavabo per singulas noctes
lectum meum, lacrimis meis stratum meum rigabo. Inde fiunt homines tardi oblivi-
osi et somnolenti: tardi ad operandum malum, obliviosi ut obliviscantur popu-
lum et domum patris sui, somnolenti ut in pace in idipsum dormiant et requi-
escant. Sed aliter accipit frigidum et humidum ut in istis mitigat corporum
in humores corporum, corporum in mente, corporum in ope [illegible] cum enim humiditas [illegible]
tas restringet caliditas [illegible] et sic ex corrupto flegmate i. corrupta
mentis compositione fiunt homines tardi ad operandum bonum, obliviosi ut ob-
liviscantur dominum creatorem suum, somnolenti ut sic prevaleat inimicus obdormiat
in morte. Est autem status mentis aque similis quia in undatione periculosus
fluctuatur [illegible] motibus instabilis. Hyemis [illegible] imitatur tem-
[illegible] et [illegible]. Similitudine tenet etatis decrepite
quia vetus homo i. ad defectus et molestia vix redeunt amore. Respiratio
habet post superfluitates quas mentis purgaverit post intime confessionis. Crescit
in hyeme quia multiplicat temptationum tribulatione. In hoc tempore melius
se habent colerici, peius flegmatici; melius iuvenes, peius decrepiti. Iuvenes
et colerici calidi sunt et sicci; flegmatici et decrepiti frigidi et humidi.
Sunt igitur adhuc peccata sua deflet [illegible] amore celestium attrac-
[illegible] est [illegible] si in tempore temptationis citius corruptioni subiacet
[illegible] status et mentis. Pessima est infirmitas quo fit ex flegmate i. copia
mentis corruptione. Et propter quod corruptione mentis nascitur cotidiana [illegible]
extinximus [illegible] ardor carnis. In hoc itaque tempore i. in hyeme intendendum est
calidis et siccis [illegible] exemplis [illegible] etiam [illegible]
ardore sunt accensa. Notandum est autem quod [illegible] tempus [illegible] solet ex
nimia remotione solis, tunc cum sol intrat capricornum, quod esse dicitur infimum
signum. Nota naturam [illegible] unde signum nomen accepit ut inde accipiat mor-
talitas. Capra signum similitudine delinquentium tenet quia ex consuetudine

Margin notes:
- beside lines 16–17: flegma / aque
- beside line 23: [illegible] pulmo
- beside lines 24–25: frigidum et humidum [illegible]
- beside line 51: capricornus
- beside line 52: capra

pisci piscator scilicet que sunt in altis rupibus pascitur. Dum piscator vilis et contemplatis
sublimium virorum delectatur. In hoc igitur tempore sol capricornum intrat dum sole iustitie
peccatorum sponsus sui radiis illustrat. Post capricornum vero intrat aquarium ut peccato-
rum abluat lacrimis. Descendit etiam usque ad piscem. quod est tenuissimum signum et ob-
tinet finem hyemis ut quasi piscis sub aquis sic peccator vivat in lacrimis.

Post fletus et pluvias hyemis per illusionem [illegible] **De sanguine**

humiliter et lacrimas copiosi cordis provenit adventus temporis et accessum
caloris i. caritatem intus in novitate gustationis. ut perfecta que di-
ximus ad ea que de natura sanguinis sunt dicenda transeamus ad ea que de natura
sanguinis. Sanguis secundum scilicet habet in epate. Est autem calidus et humidus
nature. Crescit in vere. In hoc tempore mala est infirmitas que fit ex melanco-
lia ut febris quartana pessima. que fit ex sanguine ut synocha. In hoc tempore
melius habent senes. peius iuvenes. medii deterius. peius pueri. In hoc etiam tempore
utendum est frigidis et siccis sicut superius diximus. Sanguis est dulcedo contempla-
tionis. qui sedem habet in epate. quia in ipso sunt [illegible] calor secundum epar est locus
[illegible] et [illegible] [illegible] sanguinis [illegible] dirigitur ut corpus calore suo [illegible]
[illegible] cum [illegible] fit in stomacho. Et da in epate. Et tertia in omnibus membris.
Ex ardore igitur dilectionis qui est calor epatis mentis sanguinis profluit dulcedo spiritua-
lis contemplantis. Est autem calidus et humidus nature. Calor est amor. humor est
timor. Hic calor et humor crescunt per [illegible] nomine [illegible] qui assistant vel
et [illegible] novitati crescit in vere. tunc [illegible] homo [illegible] gustat spirituali dul-
cedine multiplicius delectatur. In hoc tempore mala est infirmitas. que fit ex melan-
colia ut quartana pessima que fit ex sanguine ut synocha. In initio eterne
visionis dum delectatur contemplans. Si ex superhabundantia boni operis que in inundatione sanguinis
nascitur synocha febris et contingit ex sanguine qui est amicus nature fiat inimicus
vite. Dicunt enim physici synochos esse mortis amicos. In hoc tempore melius habent
senes. peius iuvenes. medii deterius. peius pueri. Ex natura etenim consimilis
temporis augmentatur materia infirmitatis. Cum vero in contrario tempore infirmitas
temporis contraria nascitur dolor contrarie infirmitatis leniter. quia contraria contrariis
curantur. Ideo in vere utendum est calidis frigidis et siccis. Ne igitur per dulcedinem vane
glorie furor sanguinis ebulliat. Necesse est ut animus frigus temptationis et sterilitatis
siccitatis ad memoriam reducat et vitet. Huiusmodi [illegible] diete ut si amor sit in
vere. ne in initio conversionis appetat amor laudis. Nota etiam quod in vere conceptus calor
et humor temporis aperiunt poros terre. provocant diversos colores herbarum et arborum
florum. Diversi enim generis virtutes. Et sicut quasi novum ver in ima mente. Unde
dicitur. estate et ver tu plasmasti ea. In vere intelligens novum gustus ma-
[illegible]tudine temperatos. In estate [illegible] igne caritatis [illegible] In hoc
tempore sol ascendens tria signa facit. obtinet directum in initio. [illegible] in
medio. Dormos ipsius attende igitur in altere ducatu. in thauro ingressum sub-
iectionis conspectum cogitationis. ut sciat posse sub eo [illegible] distat temporis
quia in timore et labore cum amore hoc est itaque temperantia [illegible] mansuetudinis
[illegible] novum gustus movent. Solet autem hoc tempore inconstans esse. modo plu-
viosum ex vicinitate hyemis. modo siccum ex vicinitate estatis. modo tem-
pore frigidum modo calidum. Unde homines [illegible] in martio infirmantur. quia
tunc corpora humana apta sunt. ex calore statim corrumpunt ex subito fri-
gore. Homines secundum consuetudinem in estate motu solent agitari. et licet corda
eorum sint apta novo calore dilectionis. corrumpunt quoque subito frigore in-
[illegible] suggestionis. Modo in inundatione predictum delectationis qui pulvis
humectant. modo vero desiderio celestium qui solis radio desiccant predicto.
Est autem hec infirmitas que in fine hyemis orta stat in martio renovat
i. initio conversionis. et occidat. De colera rubea

Consequentia [illegible] nos inducit ut post humorem sanguinis de colera
dicatur. Colera secundum rubea habet sedem in cista i. in felle. Natura eius

calida est et sicca, unde sunt homines iracundi ingeniosi acuti et leves. Est autem similis igni, estati, calide iuventuti. Dispositionem habet Paulus. Crescit in estate. In hoc tempore
melius se habent flegmatici, peius colerici, melius decrepiti, peius iuvenes. Pessima
est infirmitas que venit ex colera. Minus mala est que venit ex colera cum flegmate.
Necessarium itaque utile est uti frigidis et humidis. Oportet autem sicut superius diximus ut colera
rubea assignet altitudinem virtutis. Dicitur enim in Canticis: Favus distillans labia. Sic et colera
rubea designat altitudinem, ut non tantum in spiritualibus dulcedinem set et contra vicia gignit
amaritudinem. Calida est et sicca. Calida fide et bone voluntate. Sicca ab humore
fluxe cogitationis. Facit iracundos contra vicia, ingeniosos ad destruenda
diaboli machinamenta, acutos ut subtiliter de rebus sentiant, leves ut audita cito
percipiant. Est enim similis igni, estati, calide iuventuti. Hec enim sunt calide et
sicce nature. Ut habeas ex colera rubea altitudinem et Petrus. Comminetur fortiter
(et) diabolus: cognosce claritate intelligentie cognoscendi Deum, ex estate ardorem
diligendi proximum. Purgationem habet Paulus. Dum enim libenter audis quid agere
debeas, Paulus colera rubea superfluitates purgas. Crescit in estate. Quanto
enim plus habundat caritas, tanto plus odio habetur iniquitas. Quia ita diligere sunt
homines ut eos non diligant errores. In hoc siquidem tempore melius sunt flegmatici
et senes, peius colerici et iuvenes. Senes sunt flegmatici, iuvenes colerici.
Illi frigide et humide nature, isti vero sunt calide et sicce nature. Melius igitur habent
senes et flegmatici, scilicet infirmioris in estate, id est in contrario tempore. Cum enim contrarium
contrario curatur, conveniunt. Iuvenes autem et colerici in consimili tempore
peius habent, sicut minus alta sapiunt. Si minus Platonis desideras, sicut contrarii calet.
Unde in hoc tempore pessima est infirmitas que venit ex colera. Minus mala que
est ex flegmate, quia augmentat materiam infirmitatis ex consimili natura temporis.
Necessarium utile est uti frigidis et humidis. In tanto siquidem ardore caritatis attendendum est frigus, pre oculis habere lapsus delinquentium ad confirmationem bonorum.
Si enim stas, videas ne cadas. Quanto enim gradus altior, tanto casus gravior. Tempera
ergo calidum frigido, siccum humido, et ne aliquem minime calcas. Attende Petri casum,
attende et lacrimas. Lapsus est Petrus, post lapsum flevit amare. Consulo vobis
illius casum et lacrime. Unde ergo hoc unguento. Non enim adhuc forsitan melius est
Petro. Nimio ardore flagrabat Petrus cum diceret: Et si oportuerit me mori tecum,
non te negabo. Immensitas caloris erat nimia confidentia, exuberans affectu ardoris,
et ideo quia plus ex arsit quam debuit, ex arsit dicens: Non novi hominem. Oportuit
igitur ut et ariditate temperaret et flamma nimie confidentie extingueret. Exivit
enim foras, flevit amare. Patrum inceptat Augustinus. Est enim rursum deficere a puteolis
sicut corpori si enim qualitate contrarie concessione frigiditatis et ariditatem infudit et
nimium calorem placat. In predicto autem tempore, id est in estate, ascendit sol usque ad
cancrum, et fit idus estivale solsticium. Hoc est enim omnium maxima nobis ab apostolo
demonstrata, de qua alibi dicitur: Est fides, spes, caritas. Fit solsticium ut
nichil diligamus plus quam Deum. Vocatur tunc tropicum, signum, id est conversionis, ut ab
amore Dei, caritas ad amorem proximi. Hic est, cum regressus accensio ad proximum
et Deum affectus amor Dei usque ad gastum amorem proximi. Sol autem in estate
estatem tria signa dicitur obtinere. In principio cancrum, in medio leonem, in fine
virginem. Ut habeat caritas in cancro ad proximi compassionis. In leone
vigilancia circumspectionis, in virgine puritatem vitationis. Cancer retrogradiatur,
leo dormiens apertos oculos habet. Virgo est que carnalis commixtionis admixtione
ignorat. In hoc itaque vigilet qui ad amorem proximi convertitur, ut non propter
aliud quam propter Deum proximus diligatur. Huius autem temporis proprium est radices herbarum
et arborum siccare. Sicca est omnis species huius mundi. Siccantur herbarum et arborum
radices, dum illo tempore dilectionis amore mundi fidelium mentes.

Restat nunc ut de colera nature nigre || De colera nigra
aliquid dicamus subtilitate. Ipsa cum dominatur in sinistro latere habet autem

Gaudius

q^a per annos pueri

q^a hominis [illegible]

de rubea [illegible]

Petrus

minor aut [illegible] in [illegible] igitur [illegible]

p

sedm in splene. frigida est et sicca. facit homines iracundos. timidos. sompnolentos
aliqn vigilantes. purgatorium habet pectoris crescit in autumpno. In hoc tempore melius
se habent sanguinei. peius melancolici / colerici. melius pui. pessima est infir-
mitas que nascitur de melancolia. minus mala est que de sanguine. In hoc tempore utendum
est calidis et humidis. colera nigra sicut alibi diximus intelligi pot tristicia ut
[illegible] que male operati tristes sumus. Et alia species tristicie dicit esse. de qua dicimus
tristandi ad deum desiderio tristicia. Dominatur in sinistro latere quia vitiis non subi-
ciunt que sunt in sinistra parte. In splene sedem habet quia quis de dilatione cele-
stis patrie contristatur / tamen in splene qui in spe gaudet. Et cum me legisse recolo
testatur philosophus in splene risum generari / Sic agitur igitur in trinitate satis congruum
esse ut melancolici quandoque rideant quandoque fleant. frigida est et sicca. frigus
et siccitas aliquando in bona significatione accipiunt / quandoque in mala significatione
In mala significatione frigus accipitur. tunc dicit hyemps abiit et recessit. unde
frigore nemis accendat [illegible] temptationis. In bona significatione ponitur. unde di-
transivimus per ignem et aquam. et eduxisti nos in refrigerium ut post estum et desso-
lucionem transeamus ad requiem. Ignis cum vincit aqua dissolvit. vincit enim tribula-
tionis adversitas. dissolvit blandimenta mundi prosperitas. vas autem igne solidatum
aqua non timet / post transitum non temptationis educet nos ad refrigerium mentis
Similiter et siccitas duobus modis accipitur. bonum et psalmista / et siccam forma-
verunt manus eius. Siccitas vocat cordis [illegible] amaritudinis [illegible]
sed et aliter siccitas intelligi pot. quia mentis ariditas voce celesti [illegible]
facit homines iracundos. iuxta illud nascimur et nolite peccare / timidos quia
[illegible] homo qui ipse est pavidus. aliquando sompnolentos / aliquando vigilantes quia
[illegible] aliquando vigilat intentos celestibus desideriis / Similis est autump-
nus senectuti ut [illegible] stabilitate. sequitur in splene [illegible]
in autumpno maturitatem. purgatorium habet pectoris. ab hiis enim viciis pro
quibus tristes efficimur. si [illegible] facta sunt per lacrimas purgamur.
crescit in autumpno [illegible] maturo. iugiter cum plus [illegible] matu-
ritate sensus et etatis / [illegible] magis debet crescere in mestitas dolor de pecca-
tis / [illegible] In hoc tempore melius se habent sanguinei. peius melancolici / peius
colerici. melius pui / habuisti [illegible] dulcedine caritatis [illegible]
colera nigra tristicia propter [illegible] mentis novitate in autumpno matu-
ritatem. Et tempore maturitas mentis novitas / mentis novitas [illegible]
tivitate. ut novit [illegible] prueme [illegible] ad maturitatem [illegible] et
[illegible] recogitet. quia frigus sunt in [illegible] Si igitur sic in ver[illegible]
tumpno [illegible] et [illegible] consideras in contrariis temporibus utrorumque
naturas in [illegible] Oportet ergo in hoc tempore uti calidis et humidis non
cum sufficit ad [illegible] sanitatem / [illegible] voluptatum [illegible]
[illegible] nisi ergo in [illegible] supne contemplationis [illegible] et [illegible] simul
accendat amor. Solet in autumpno sol obtinere [illegible] signa / libram videlicet in
principio Scorpionem in medio Sagittarium in fine. [illegible] quia autumpnus
ad [illegible] maturius colligat fructus / [illegible] hoc tempore contingat
[illegible] esse. Si igitur ad maturitatem venisti. si sponte non venimus ut
[illegible] si [illegible] si boni saporis / si [illegible] desideras
prueme. ita ut dicas cupio dissolvi et esse cum Christo [illegible] signum / [illegible]
[illegible] libra cum equali lance pondat noctes et dies [illegible]
[illegible] Scorpius non cauda minatur. aculeo pungit / aculeus signum
in cauda dolor est in fine. Quid autem ad senectutem [illegible]
post scorpionis signum signum intrat sol sagittarium. Sagittarius ex duabus naturis
constat forma [illegible] Superior pars hominis. inferior assimilat [illegible]
cum [illegible] vivunt digni sunt [illegible] autem bestialiter digni sunt [illegible]
[illegible] tenet sagitta iacit. Est arcus [illegible] est et [illegible] diaboli

T [illegible]

T frigus

T sicc[illegible]

T [illegible]

T [illegible]

Isti inimici spirituales, isti animales intendunt enim arcum suum peccatores ut sagittent
in occulto immaculatum. Quos cum religionis, loci et habitus immaculatos oc-
cultat, occultis insidiis dyabolus insidiari non cessat. Intendunt igitur peccatores arcum
occulte malicie, corda nequicie, habent enim pharetram i. sectatorum scientia
in qua portat sagittas cogitationes s. pravas. Et tamen peccatores intendunt
arcum, parant sagittas suas in pharetra. Sagittas parant qui ad hoc
student prius ut putant. Sed deus arcum conteret et sagittas confringet. Est
autem iustorum arcus spiritualis intencio, corda doctrina, sagitte verba doctrine,
pharetra memoria. Hunc arcum intendit dominus et parat illum, quando
dominus per eum nobis scripture sacre intelligentiam explanat. Ex hoc arcu emit-
tuntur sagitte potentis acute. Hic cum vulneraverit ut corda transfigant
nomen eius dominus. Et ait beatus Augustinus: sagittare ad mortem amorem
nemo aut pulchrius sagittat quam qui verbo sagittat. Sagittat enim ut aman-
tem reddat. Illa sagitta vulnerat sponsa: Vulnerata inquit sum caritate.
Ultima perversus(?) habet saeculo moveri huiusmodi sexto. De commotione elementorum.

VI

De omnium quatuor elementorum quibus omne corpus constituitur. Dicendum est quod gravia
duo levia quorum unumquodque duas habet extremitates et unum medium. Ut
ignis superiorem habet extremitatem que agilior et subtilior et levior est,
alia inferiorem que magis accedit ad aerem, que minus agilis est, minus levis et minus
subtilis, et medium quod est inter utrumque temperamentum est. Sic et aer. Sic et
superior extremitas aque que magis accedit ad aerem minus gravis est, minus mobilis, minus
obtusa, inferior magis, medium inter utrumque temperamentum similiter et terra. Sicut
in elementis sic in elementatis. Circa quod notandum est quod caliditate, frigiditate, humidi-
tate, siccitate complexiones commixtiones fiunt in corporibus. Cum igitur levia gravibus,
gravia levibus, calida frigidis, humida siccis commisceantur, fiunt inde quedam
quorum natura est prout eorum diversitas expetit, in quibusdam autem prevalent levia,
in quibusdam gravia. Sunt autem quedam que omnino sunt ignee nature ut
stelle. Aliorum vero in quibus prevalent superiores extremitates levium, et hec sunt
agiliora et leviora et tamen pacem(?) ferunt ut volucres, quarum quedam superiores
extremitates superioris extremitatis levium habent agiliores et leviores sunt ut
aquila, que medium minus ut grues, que inferius domestice ut anseres.
In quibus vero non levium mediocritas preeminet, non adeo levia sed mediocria sunt
ut maiora quadrupedia sunt, quorum que superiores habent illius medii extre-
mitates sunt leviora, que medium minus, que ultimum tardiora. In quibusdam
non levium extremitas inferior prevalet et graviora sunt ut reptilia, quorum que
superiora illius extremitatis inferioris levium habent agiliora sunt ut serpens, que
medium minus ut bufones, que inferiora tardiora ut testudo. In quibus
non graviora preeminet superbius magis ponderosa sunt. In quibus tamen prime
gravium extremitates preeminet minus sunt gravia ut pisces. Et horum qui por-
te superioris extremitatis gravium habent extremitate agiliores sunt, qui medium
illius superioris extremitatis minus, qui ultimum tardiores. In quibus non gravium
preeminet medium terre semper coherent et crescunt ut arbores et herbe. Earum
que superiora habent illius medii gravium altius consistunt ut pinus et abies, et
que medium illius medii gravium minus ut corili, que inferiora parva. In
quibus extremitas infima gravium preeminet gravissima sunt ut lapides et me-
talla. Videtis nunc breviter de commixtione elementorum secundum diversitates eorum. Videtis
ergo quod stelle omnino sunt ignee nature. Hec signum pluribus assimilantur. Debent
quidem eorum mentes amore spirituali fulgere et bonis exemplis lucere. De quibus
dicitur: Et qui ad iustitiam erudiunt multos quasi stelle in perpetuas eternitates fulgebunt. Et
non tantum in has tenebras verbo predicationis illuminant, sed etiam superiorem locum
preteris(?) fugiat vita cum preeminet et bene operando limite rectitudinis teneat.

De ... nequitie
De sagittis(?)
De elementis
De igne
De aqua
De qualitatibus elementorum
De stellis quod ignee nature
De reptilibus
De stellis quod prelatis assimilantur
De prelatis ...

Sunt autem quedam prelati in corde similes qui comitati matri assistant aquile. Aquila
preter ceteris avibus in altum volat pullos suos ad volandum provocat. contra claritatem solis
irreverberatis oculis aspicere cogit. volucres innuit volucres ciconie. Aquila ceteris avibus
volat. sic prelatus ceteris desideriis elongat pullos suos ad volandum
provocat. quia subditos sibi ad bonum operandum verbis et exemplis invitat. claritatem
solis irreverberatis oculis contra pullos aspicere cogit. dum ad contemplandam
divine lucis claritatem mentes discipulorum trahit. Volucres innuit. quia eos qui
divini verbi desiderant verbo doctrine pascit. volucres ciconie. Filios enim qui attollere
dei oculos gaudent et plenius arguendo predicat. Grues vero et anseres sunt dominis
subiecti ordines qui in volando ordine servat et gregatim volat. illos significat
designat qui certitudinem iusticie tenent et correctus sancti. longas
tibias et longum collum grues habent sublevant actiones et sermonem divinis
tenet. Sed et anseres que garrule sunt. aves illis assimilari possunt qui
cum in quibusdam ordinate incedat. sermonem tamen virtute negligunt. quia se
se ipsos lacerant et reclamant quia detrahendo sese invicem convicijs le-
dunt et quorum pro affectu mentis maledictis conspirant. Sunt volucres et reptilia
media sunt maiora quadrupedia que aliquantulum in altum se erigunt non tamen
longe alta recedunt. Moribus hominum desiderium videre simplicioribus assignari possunt
quia cum hiis tamen in loquendo spiritales tamen in mentibus obsequium prebent. In quibus
vero carnium concupiscentias inferior prevalet communiora sunt ut reptilia que pectore
et ventre repunt quia voluntate cordis et voluptate carnis terrenis de-
sideriis se coniungunt. quorum que superiora illis continuatis carnium sunt. agili-
ora sunt ut serpens que medium innuit ut bufones que inferiora tardiora
ut testitudo. sicut autem hec reptilia humanis venenum et aculeum designant
significat serpens bufo et testitudo quasdam dignitates hominum qui continuentur
in immundis. Serpens malicie astutias bufo elatos testitudo desidiosos. sicut desi-
diosi humum terrene detractionis elati venenum humane detractionis astuti aculeum
pungunt in vectionis. In quibus vero communiora preminet superbia magis sunt pedestra
et lucida cum sunt communia quedam communiora quedam communissima. Terrana sunt ut
pisces communia ut herbe et arbores communissima ut metalla et lapides. pisces
assidue in aquis et luto latent. herbe et arbores sunt radicibus inherent
lapides et metalla nisi abstrahant alicui substancia latent. Quasi pisces
sunt in aquis qui in fluctuationibus seculi cogitant tamen. Sunt et alij quasi
herbe et arbores terrenis desiderijs terrene cupiditati tamquam radicibus adhe-
rent. lapides vero et metalla sunt dura et incorrigibilia carnalium corda

~~De quatuor virtutibus humane complexionem ministrantibus~~

Docet phisica quatuor esse virtutes humane complexionem ministrantes. videlicet
appetitiva retentiva. digestiva et expulsiva. Appetitiva ministrat virtuti pascitive
virtus conpascitiva. ministrat generative. Sicut cito enim puer nascitur mater e-
ius lacte nutrit donec per incrementa temporis pasti valeat fortioribus alimentis.
Puer igitur lacte nutritur quociens de humilitate christi nomine consilio erudiet.
De hoc significat verbo abstracto de summi divine pietatis formant cominuendum me-
lat ve humilitate. donec illo pane caritatis possimus presumere de quo si assi-
due vesci studeas ambo potes superari. Caritas cum omnia suffert. omnia
sustinet. ita ut complexione mentis forti et in columine consuet. Est
enim diversitas inter delicias corporis et delicias cordis. Primus cum cor-
poralis cibus in presenti non habetur cum desiderio carnis affectus creatur. Cum vero
habetur et comeditur. comedendo ad fastidium per saturitatem devenit. Sed
econtra cibus spiritalis cum non habetur fit vilis. cum vero acomodere percipit maiori
desiderio gustatur esuri. In corporali igitur cibo saturitatem. saturitas fastidium
generat. In spiritali vero appetitus saturitatem. saturitas desiderium prestat. In corpora-
li saturitas nocet. fastidio displicet. In spiritali non saturitas generat nec

Trumulus ut aquila
prelati in corde similes

Trames. Grues

Virtutes humane
complexioni ministrantes

Caritas

Duo delicias
cordis et corporis

Appetitus

desiderium creat. Est itaque cibus mentis verbum dei quod dum sensus ordinate ingre-
ditur statim subtilitate complexionis in volumine stat. cibum ergo doctrine animus
appetit dum verbum predicationis libenter audit. appetit et retinet dum quod audi-
erit pectoris involutum medie retentum iacet. appetit retinet et digerit
dum quod acceptum et retentum sit in diversas species. in bonos mores convertit
Nec tamen appetit retinet et digerit sed est completum si ea que sunt moribus non conve-
niunt respuere nomine. Cibus enim intus remanens quod complere debeat ad bonum digestionem
corruptus prestat. Sed certe sunt quidam qui ullum cibum appetunt sed omnes
fastidiunt. Sunt alii qui quoslibet cibos appetunt sed digestos acceptos ejiciunt.
Sunt et alii qui appetunt et retinent sed nullam propria digestione
sicut. Sunt etiam quidam qui appetunt retinent et digerunt. Sed
complere debeat constrictio nature non complent. Sunt qui cibum doctrine non appe-
tunt sed fastidiunt dum vitae necessariam possunt. Ecce quis dicit Omnem
escam abhominata est anima eorum et appropinquaverunt usque ad portas
mortis. Qui cum audit vertitur verbum predicationis iam ad ingressum
festinat eterne dampnationis. Sunt autem appetunt nec retinent predicto illo
alienare medie lascescunt mentis stomacho dum languet. Sunt alii qui
appetunt retinent sed propria non digerunt quia quod vetus medie retinuit
in bonos actus non convertunt. Sunt autem non compleunt quod debeat com-
pelli hii sunt qui sunt moribus quod non conveniunt incorporant sibi. Dum igitur
per sensus suo ordine non insistunt a statu sue incolumitatis nature
mutat. Notandum est quod quatuor per ... quatuor elementis conforme
sibi sunt. Cum enim elementa coniungunt in aliquo corpore habitacula media humi-
ditatis et ignis calore et siccitate sic virtus appetitiva terra frigida et sicca retentiva
aer calidus et humidus digestiva aqua frigida et humida expulsiva. virtus
contingit ut complexionata sua ignis concitabat. complexionata sua terra frigida attrahit
retineat. complexionata sua quod terra retinuit aer dissolvat. complexionata sua
aqua quod aer dissolvit emolliat. Considerandum est sicut supra dixim(us)
signorum significatio intelligentie claritatem operatam mentis puritatem
paterna vite puritatem per aqua discretionis nobilitate. Cum enim intel-
lectus ardens sensu sit successivus celestia cogitat spiritualem appetitum inme-
...at et fit desiderium in corde hominis ut anima cibum querat sive consola-
tionis. Ubi autem appetitus in intellectum conversus stabilitas animi sum-
ma custodit et quod animus sumit conservat pietas mentis per bonos mores fide-
liter ordinat. Quod non sunt moribus non conveniunt discretio separat removet
et complet et sic accompanato animus non recedit. sed temptamenta suas
per morbos non succumbit. De medico et de modis signorum

Oportet medicum quam prosperam esse ut non solum de presentibus sed etiam de preteritis et
futuris possit mederi. ut preteritam cognoscat infirmitatem et infirmitatis
occasionem. ut sciat que sit morbi materia vel quis humor sit in
causa. ut tamen per previa signa cognoscat morbi finem mortem vel
salutem. Sunt enim xv. modi signorum. bonum vel malum significantium
quos Ypocras in pronosticis concedat. et de quibus in eodem libro plenarie
tractat. Primus modus est fortitudo infirmum morbum suum facile tolerantis
Contrarium eius debilitas infirmum morbum pati nequentis. Secundus levitas
infirmi facile se moventis. Contrarium gravitas infirmi inherentis et pigri
motu. Tertius effigies medicorum sibi suo similis. oppositum eius
habitus medicus effigiei non sibi sano similis. Quartus sanitas mentis et fa-
cilis appetitus. oppositum eius perturbata mentis et difficilis appetitus. Quintus
bonitas sompni in tempore congruo. scilicet infirmum iuvantis. oppositum eius
malicia sompni non in congruo tempore facti infirmo nocentis. Sextus
spiramentas spiritus. oppositum eius angustia spiritus. Septimus equalitas

complexio naturalis sanitatis. Oppositum eius inequalitas ut modo sit magnus modo parvus, modo fortis, modo debilis. Certans fortitudo virtutis in dolore detectionis. Oppositum debilitas virtutis in dolore detectionis. Nonus laudabilis purgatio consuetudinis ut est urina. Oppositum eius intrupabilis purgatio. Dicit ergo Hugo superius divinus oportet medicum circumspectum esse ut non solum de preteritis sed etiam de presentibus et futuris possit meditari. Medicus est quilibet prelatus qui sicut medicus infirmos debet spiritualiter curare subditos. Sicut morbus in carne sic peccatum in mente. Oportet igitur ut spiritualis medicus attendat peccati materiam, attendat et causam, ex qua multiplici oratione procedat, et ad quid tendat, ut destruat eam. Subtrahat paulatim materiam. Utrum ex se peccatum processit an ex alio processit. Corrumpunt enim bonos mores colloquia prava, ut subtrahat occasionem, sed ex peccat pestem sanam ne contagio serpat et ut ait beatus Augustinus contagione pestifera plurimos perdat. Oportet ut medicus perpendat ex egri facie signa conscientie. Unde ypocras in pronosticis: Primo inquit egri faciem notabis. Pronostica nota ypocratis quem iterum interpretatur pronostica future rei significationes. Ipse dicit presentis non et future infirmitatis. Ypocras quem iterum dicit equus temperate nature appellatus dicitur esse. Unde est cum impare quietus et ad bella paratus. Hoc est tamen ut equus regat. Habemus similiter quod est ut spiritualis medicus in debet quilibet prelatus animum interioris hominis habens regat dispositionis. Hec sit moderatio equalitas attendat morbo dissolutionis inveniat. Unde de illo summo medico dicit: Equitatem vidit vultus eius. Equitatem vidit quia omnem temperatum diligit. Equitatem vidit quia eum diligit qui in proposito bone operationis manet. Equa enim est via domini. Equitas mentis est temperamentum mentis. Et David: In equitate tua vivifica me. Equitas mentis iustificatio anime et cetera.

Est autem primus modus signorum boni vel mali significativus. Fortitudo modo infirmi sive morbum facile tollerant. Vel debilitas infirmi sive morbum pati nequiens. Infirmat qui temptatur, moritur qui desperat. Licet aliquis patiatur, si tamen adeo fortis remanet ut a bono opere non cesset, signum est bonum fortitudinis infirmi. Si autem adeo fuit eger animus debilis ut cesset ab effectu bone operationis, signum est mortis et future dampnationis. De secundo modo.

Secundus modus lenitas infirmi facile se movens vel gravitas infirmi mentem motu. Cum homo interior aliqua temptatione afficitur adeo lenis est ut facile convertatur, recuperande salutis spes habetur. Si non tanta gravitas infirmi ut obstinatus nequeat converti, aperto signum est mali. Sequitur de tertio modo.

Tertius modus effigies membrorum sibi sano similis vel distortio membrorum effigiei non sibi sano similis. Effigies mentis est interioris hominis compositio morum et in membris operationis distortio actionum, quam est sibi sano similis cum sunt actiones secundum temperamentum religiose mentis. Tunc illo non est sibi sano similis quod vacat propter opera pietatis. Sequitur de quarto modo.

Quartus modus est sanitas mentis et facilis appetitus vel turbatio mentis et difficilis appetitus. Sane mentis esse dicitur qui a rectitudine consilii non alienatur. Facile non cibum appetit qui verbum vite, quod est cibus anime, libenter audit. Est autem turbate mentis et cuius est appetitus difficilis si cibum vite non appetat sed fastidiat. Hoc est ut mortem proxime dampnationis minetur. Sequitur de quinto modo.

Quintus modus est sanitas sompni tempore congruo facti infirmi vel malitia sompni non congruo tempore facti infirmo nocet. Tempore congruo dormit qui dormit in nocte, id est qui tranquille mentis est in adversitate, in hac quiete dum sompniat et huius sompnus infirmum iuvat. Dormit non in congruo tempore qui dormit in die, id est qui delectatur in mundana prosperitate. Hic enim sompnus quanto magis placet tanto magis infirmo nocet. Sequitur de sexto modo.

Sextus modus est sanitas spus vel angustia spus / sanitas spus i. amplitudo spus est signo consolationis ut tu leniate corripiat scm . Angustia vero potentia. Sequitur de septimo modo.

Septimus modus est equalitas pulsus vel similitudo. vel inequalitas pulsus ut modo sit magnus. modo parvus. modo fortis. modo debilis / Arterie pulsus equalitas pulsus materius vite. tunc perdites motus inequalitas pulsus variat. et sic inequalitas mentis designat periculum mortis. De octo modo

Octavus modus est fortitudo virtutis in loco decoctionis vel debilitas virtutis a loco decoctionis. Primus decoctionis locus est stomachus. Hepar secundus. cetera membra tertius. Cum enim cibus anime recipit in stomacho mentale precordationem in talem operatione perditionem mentis membris separatum. tunc fortitudo virtutis est in loco decoctionis. Si non sequitur debilitas virtutis signum est mortis. De ix modo

Nonus modus est laudabilis purgatio per sudorem. vel vituperabilis purgatio per sudorem. sicut in quibusdam infirmis accidunt calamis post ut per sudorem fiat purgatio morbi. Sic per confessionem peccati fit laudabilis purgatio anime laudatur et sudor mediocris si fiat in omnibus membris. tunc enim sudor a toto corpore omnium membrorum fortitudinem quod est signum boni designat. Similiter oportet ut sudor confessionis fiat de peccato cunctis operationibus / tunc aut sudor fit tantum in quadam parte corporis velut cum capite contingit cum modo debilitate. Moraliter per capud intelligimus animum per capud intentionem per reliquum corpus actionem sequitur distributionem per sudorem confessionis. Cum aliquis intentionem laudat sua opera que male gessit confitetur et excusat. credit est vituperabilis. Huius purgatio sudoris est sudor confessionis porcis non aperit quas excusatio clausas per obstinationem stringit

Caput meum doleo. Caput meum doleo. Caput

De dolore capitis

Hominis est principium mentis. Dolor vero capitis est appetitus mundane felicitatis. Sine ideo dolor esse dicitur. quia quando tu doloris possidet tu timor amittit tu movere per quod non possumus intelligere puritatem cunctis pontetur anime puer igitur capud suum dolet. Dum puritas aie de transgressione ponitetur Sed postquam puer bis caput suum doluit dum puritas anime de delectatione et consensu peccati floruit. Cum etiam dolor eius inquit David in caput eius. Dolor capitis est appetitus nimie cupiditatis. Cum dolor in capite eius convertit qui meo desiderio recte temporalium amore teneat. Ecce inquit parturit iniustitiam et concepit dolorem et peperit iniquitatem. Concepit dolorem mali desiderii in cogitatione parturit iniustitiam tamquam mundum fiam in locutione mala quando possidebis. peperit iniquitatem in operatione. Sicut aut dolor aliquando nascitur ex timore aliquando ex calore. Calor est nimie cupiditatis avidi. Ut igitur sanus fieri debeas. morbi materiam subtrahe non obmittas / Dispersit inquit dedit pauperibus Cum pauperibus ubi tu temporalis commodi temporalis retributionis querit Sed igitur largiendo que possides contempseris mundi amore cupiditatis nimium eius appetitum. Hic tamen materiam morbi subtrahes. Sed et oleo rosacco unges huius signum oleum frigide nature dicitur esse. Rosaceum vero oleum est timor martirum. Cum enim calidas passiones legis oleo rosacco caput unges Sed cum oleum infundas oportet caput radere i. superflua resecare. et sic materiam morbi destruis. et somento frigidi olei sudorem caloris primus. Finge igitur estuantis que umbram divine protectionis roga summum medicum et dic. Domine domine virtus salutis mee obumbrasti super caput meum in die belli. Ne tradas me a desiderio meo peccatori. Appetitus nimius affectus suscitat protectionis. Virtus mea salutis mee. Ipse enim cunctis hominibus dat virtutem salvandi. Ipse est refugium et virtus adiutor in tribulationibus que invenerunt nos nimis obumbrasti super caput meum in die belli. Dies belli est prosperitas mundi que

dies belli esse dicitur quia caro adversus spiritum in eo fortiter pugnat. et inferiores
alter ab altero superatur. Calor diei est calor desiderii mali. Imponit igitur capiti
i. menti suum medicus umbram i. patientie protegentis sustinentiam. Ne nimis
calor mali desiderii mentem gravet. Ne ab affectu suo iustum pectus consumet.
Dolor est capitis ex timore nascitur. quotiens ex simulatione boni operis animus
gravat timor. Siquidem capitis est claritas mentis. et qui oderunt te extulerunt
caput. Extollentia capitis est superbia mentis. Illi enim oderunt te inquit. Illi
oderunt non obediunt. Illum autem diligit liber obedit. Unde si quis diligit me
sermonem meum servabit. Exhibitio igitur operis est indicium dilectionis. Oportet ergo
oleo violaceo caput ungere ut possis calorem timoris mitigare. Viola enim humilis
herba que dum de terra nascitur non procul a terra proceritate separatur. Oleum ergo
humilitatis placat superbiam mentis. Caveat tamen ne oleum peccatoris impinguet
caput tuum. Oleum peccatoris est blandimentum adulationis. Hoc autem oleum timorem
capitis non destruit sed auget et nutrit. Ut autem ad plenum sanare possis timoris
morbum habe tecum Salomonis oleum. Ait enim oleum de capite tuo non deficiet
unguentum [?] non deficiat oleum de capite i. caritas de mente. De ~~dolore capitis~~

Convertitur dolor in caput eius et in verticem ipsius iniquitas eius descendet.
Superius diximus caput interioris hominis esse mentem. Hunc autem verticem
capitis pessimus appellat mentis rationem. Sicut enim vertex capitis in dex-
teram et in sinistram partem capillos dividit. Sic ratio mentis bonas et ma-
las cogitationes discernit et dividit. Igitur iniquitas eius descendit. Cum
malitia peccati rationem subitam premit. Est et infirmitas capitis quam medici solent
[?] ut caput in duas partes videatur scindi. In duas partes caput scinditur
cum ratio mentis ad diversa partitur. Oportet autem si huiusmodi infirmitas contingat aliquem
ut caput infirmum vitta i. rubeo panno imbutam [?] stringat. Caput igitur vitta vel
panno stringit cum mens vitta i. doctrina corrigendi ligat. Hoc enim medicamen
agit ut mentis ratio ad unum colligat. Unde et psalmista Verumtamen deus con-
fringet capita inimicorum suorum v. ca. p. in d. s. Capita inimicorum sunt mentes
superborum. Vertex capilli est versutia quorundam in disputatione subtilis. Que
ideo vertex capilli esse dicitur quia per similitudinem subtilitati capillorum mo-
ralis comparatur. Cum autem mens perversitas questiones sophisticas lites generant
sed ut dicitur lis plurima dividit. Oportet autem ut huic infirmitati apolimine me-
dicine desistat. Quam huiusmodi morbus velut cancer serpit. Unde Paulus dicit ad Thi-
motheum prophana autem et inania devita. multum enim proficiunt ad impietatem
et sermo eorum ut cancer serpit et medicinam. Stultas autem et sine disciplina que-
stiones devita sciens quia generant lites. Servum autem domini non oportet litigare
sed mansuetum esse ad omnes. Solet autem infirmitati capitis dolorosum nocere
multiloquium. Sed in sermone potest possis prestare remedium per electuario oris
cuius impone silentium. De ~~capillis cadentibus~~

Capillus ex nimio grosso et calido nascitur et ex pinguioris intensis est
humoribus quo crescente crescit et capillus ut patet ab ipso initio. Huic
simile qui perdidit et capillos perdit pro qualitate ergo humoris crescunt ca-
pilli sicut in herbis videmus. Oportet humore vel siccitate intestinis vel aug-
mentantibus. Et si humor omnino deficit perimit in hominibus capilli et fiunt
calvi quibus nulle medicine quoniam nunc amplius come crescunt. Sed at
humor optatus non amittat sed solum ex aliquo humore inficiat infirmitas
quedam nascitur que alopicia vocatur. Hic autem morbus alopicia ideo
dicitur quia vulpes que grece alopades nuncupantur hoc sepe patiuntur. Hic
superius diximus mens est caput interioris hominis. Capilli vero capitis sunt

de timore
de calore [?]
de oleo peccatoris
timor
de oleo salomonis
de vertice
de divisione capitis
[?]
de ... [?]
de lite
de capillus [?]
de calvis
de alopicia

distracte cogitationes mentis prodeunt aut fumus. Moraliter concupiscentia terrena et sitim febribus. De fumo capilli cotidie crescunt qui caput tegunt et concupiscentia distracte cogitationes prodeunt que secretum mentis abscondunt. Qui autem hoc fumo caret calvus fiet. Similiter animus qui agendi providentiam non habet calvus apparet. Hic distracte cogitationes mentem cooperiunt sed que interius latet operibus in decentibus aptum reddunt. Nulle igitur medicine prevenunt ubi distracte cogitationes desinunt. Si autem fumus ex toto non amittatur sed solum ex aliquo humore inficiatur et infirmitas nascitur que alopicia vocatur. Ex calore cutis ipsius loci potest cognosci ex quo humore hec infirmitas oriatur. Si enim citrina est calida et sicca vel dubitamus ex colera orta esse. Rubea sicut enim in passionalis legitur oportet in iura balano citrino viola absinthio et huius similibus mederi. Mirobalani orientales ... insunt. Viola est herba humilis. Absinthium est amarissimum. Hec enim et his similibus providentia mentis iuvat ut capilli i. cogitationes distracte crescant vel desinant. Oportet enim ut oculus cordis peccati morbum diligenter inspiciat. Similiter consistodiis amare penitentia. Hec autem medicamine facies ut inchoant capilli capitis i. pravide cogitationes. De capitis signis. Capilli quoque desinunt et in terram inferiam cadunt et hoc fit quotiens cogitationes mentis terrenis inherent et terrena concupiscunt. Iudicatur vero capiti quotiens inherent divine maiestatis contemplationi. Hinc in canticis dicitur Capilli tui sicut greges caprarum. Per capillos intelligitur subtilitas cogitationum comparata capris que ad excelsa tendens et si temporalia astringit necessitate non tamen recedit ab eterna intentione. De dolore frontis

Frons meretricis facta est tibi noluisti erubescere et adversare mulieris propheta loquitur, et ea que loquens dolens tangere videtur. Per eam siquidem animam sine dominis intelligitur que domini inde deficiens fronte pudicicie simplicitatis velamine tegere consuevit. Si autem per peccatum eiusdem advenit per imprudentia frontis desto operta gerit. Set que prius iuste nupsit absque simplicitatis velamine scortum prodire non cessat. Etsi in religione aliquem contingat quantum tamen cultor secularibus mutamentis postat. Donato enim gradus altior tanto casus gravior. Hinc vero per ysaya de erubescere Sydon ait mare. Hinc quoque per locus mare ... seculari confundit. Altero religiosorum. Hinc domini illi ultra habitu assumunt opera et isti inepta ordinis proprii contituat corda. Insinuatione quippe signatur stabilitas religiosorum in mari non mira seculari. Si ergo Sydonem mari ad verecundia Sydon adducit. Qui per comparator inter seculari religiosorum qui ... et qui stables tamen in ita reprobat. Noluisti inquit erubescere. Erubescere noluit qui penitere recusavit. Rubor igitur frontis est pudibus penitentis. Si quis igitur abhorrat infirmitate tanti dessudat necesse est ut emplastrum verecundie fronti supponat. ~~Explicit liber de medicina animae~~ per manus N. de C.

~~Incipit liber hugonis de tribus diebus~~

fiat

Verbum bonum et vita sapiens que mundum fecit contemplato mundo conspicit et verbum ipsum videri non potuit et fecit quod videri potuit et visum est. ... Invisibilia enim ipsius a creatura mundi per ea que facta sunt intellecta conspiciuntur. Tria sunt invisibilia dei potentia. Sapientia. Benignitas. Ab his tribus procedunt omnia. In his tribus consistunt omnia, et per hec tria reguntur omnia. Potentia creat. Sapientia gubernat. Benignitas conservat. Que tamen sicut in deo ineffabiliter unum sunt, ita in operatione omnino separari non possunt. Potentia per benignitatem sapienter creat. Sapientia per potentiam benigne gubernat. Benignitas per sapientiam potenter conservat. Potentiam manifestat creaturarum inmensitas. Sapientiam decor. Benignitatem utilitas. Inmensitas creaturarum in multitudine et magnitudine. Multitudo

de capillis

de infirmitate capitis

de fronte

fiat

invisibilia dei ca

ad Ro 1.

in similibus, in diversis et in permixtis. Magnitudo est in mole et spacio. In mole, id est massa
et pondere. Spacium est in longo, lato, alto, profundo. Decor creaturarum est in situ et
motu, in specie et qualitate. Situs est in composicione et ordine. Ordo est
in loco et tempore et proprietate. Motus est quadripertitus, scilicet localis, naturalis,
animalis et racionalis. Localis est ante et retro, dextrorsum et sinistrorsum,
et deorsum et circum. Naturalis est in incremento et decremento. Animalis est in
sensibus et appetitibus. Racionalis est in factis et consiliis. Species est forma visi-
bilis que oculo discernitur, sicut colores et figure corporum. Qualitas est proprietas
interior que ceteris sensibus percipitur, ut melos in sono auditu aurium, dulcor in
sapore gustu faucium, fragrancia in odore olfactu narium, lenitas in corpore
tactu manuum. Utilitas creaturarum constat in grato, apto et commodo et necessario.
Gratum est quod placet. Aptum quod convenit. Commodum quod prodest. Parti-
ciones a principio repetamus. Necessarium est sine quo quid esse non potest.
Nunc propositas particiones a principio repetamus, et in uno quoque divisionis que-
qualiter vel quomodo immensitate creaturarum creatoris manifestetur potencia, vel quomodo decore
sapiencia, vel utilitate benignitas [commendetur] comprimamus. Et quia immensitas prima
fuit in particione, prima esse debet in explanacione.

Diligenter igitur attendite et considerate que dicturi sumus. Numquid nichil erat
facere ut aliquid esset, qualis erat potencia? Numquid scis potenciam comprehendere
que tanta sit de nichilo aliquid facere? Et si aliquid facere, et unum aliquid
facere quis comprehendit? Si ergo unum aliquid quantumlibet parvum de nichilo facere
tanta potencia est ut comprehendi non possit, quanta estimanda
est potencia tam multa facere et tam multa quot sunt? Numera stellas celi,
arenam maris, pulverem terre, guttas pluvie, pennas volucrum, squamas
piscium, pilos animalium, gramina camporum, folia et fructus arborum et ceterorum
innumerabilium innumerabilia numera. In innumerabilia in similibus, in numerabilia in
diversis, in numerabilia in permixtis. Sunt similia que sub eodem genere
continentur, ut homo unus et alter, leo unus et alter, aquila una et altera,
honocrustupia una et altera. Hec singula et cetera talia in suis generibus similia
sunt. Sunt diversa que dissimilibus differenciis informantur, ut homo
et leo, leo et aquila, aquila et honocrustupia. Hec inter se diversa sunt.
Sunt permixta omnia simul considerata. Tot modis ergo infinita, quot
modis in diversis infinita, quot modis in permixtis infinita. Unde homo
unius generis est, sed unus homo non est. Quis eos numerare potest? Leo
unius generis est, sed unus leo non est. Quis eos numerare potest? Aquila unius
generis est, sed aquila una non est. Quis eas numerare potest? Cetus unius gene-
ris est, sed unus cetus non est. Quis eos numerare potest? Et ita in ceteris innumerabilibus
innumerabilium rerum generibus. Infinita rerum genera et in singulis generibus infinita
similia. Simul non omnia infinita innumerabilia.

Sed fortasse qui tot fecit parva fecit, simul multa et magna facere
non potuit. Quia tu metire moles moncium, tractus fluminum, spa-
cia camporum, altitudinem celi, profunditatem abyssi. Miraris quia deficis,
sed melius deficiendo miraris. Meditationibus de creaturarum immensitate quasi semi-
narium quoddam iecimus. Nunc ad contemplandam earum pulchritudinem transea-
mus. Quam multis ac variis modis creaturarum pulchritudo perfecta sit. Quatuor
tamen precipue sunt in quibus earundem decor consistit, hoc est in situ et mo-
tu, in specie et qualitate. Nunc quis investigare possit, sufficiet? In [talibus]
mei[s] sapiencie dei lucem inveniet. Et utinam ego tam possem subtiliter perspicere,
tam potenter enarrare quam possum ardenter diligere. Delectat enim me quia
valde dulce et iocundum est de hiis rebus agere, ubi simul et racione eruditur
sensus, et suavitate delectatur animus, et emulatione excitatur affectus,
ita ut cum psalmista stupentes et admirantes clamemus: Quam magnificata

ficata sunt opera tua domine, omnia in sapientia fecisti. Delectasti me domine in factura tua et in operibus manuum tuarum exultabo. Quam magnificata sunt opera tua domine, nimis profunde facte sunt cogitationes tue. Vir insipiens non cognoscet, et stultus non intelliget hec. Universitas

ꝗ liber ʒ mundus

enim mundus iste sensibilis quidam liber est scriptus digito dei, hoc est virtute divina creatus, et singule creature quasi figure quedam sunt non humano placito invente sed divino arbitrio institute ad manifestandum et quasi quodam modo significandam invisibilem dei sapientiam. Quemadmodum autem si illiteratus quis apertum librum videat, figuras aspicit, set litteras non cognoscit, ita stultus et animalis homo, qui non percipit ea que dei sunt, in visibilibus istis creaturis foris videt speciem set non intelligit racionem. Qui autem spiritualis est et omnia diiudicare potest, in eo non quod foris considerat pulcritudinem operis, intus concipit quam miranda sit sapientia conditoris. Et ideo nemo est cui opera dei mirabilia non sint, dum in eis et insipiens solam miratur speciem. Sapiens autem per id quod videt foris profundam rimatur divine sapientie cogitationem, velut si in una eademque scriptura alter colorem seu formacionem figurarum commendet, alter vero sensum laudet et significationem. Bonum est ergo contemplari assidue et admirari opera divina, sed ei qui rerum corporalium pulcritudinem in usum novit vertere spiritualem. Ideo et idcirco scriptura tanto opere ad considerandum mirabilia dei excitat, ut per ea que foris cernimus intus ad cognitionem veritatis veniamus. Unde psalmista quasi pro magno aliquo se iam et hoc fecisse commemorat et adhuc facturum promittit dicens: Memor fui dierum antiquorum, meditatus sum in omnibus operibus tuis et ammonicionibus tuis exercebar. Sunt

glorium

est contra quibusdam ignorantibus creatorem suum et cultum deo debitum nolentibus exhibentibus in Ysaia dicitur: Quis mensus est pugillo aquas et celos palmo ponderavit? Quis appendit tribus digitis molem terre et libravit in pondere montes et colles in statera? Qui sedet super gyrum terre et habitatores eius sunt sicut locuste. Qui extendit velut nichilum celos et expandit eos sicut tabernaculum. Et psalmista item in quodam loco cum arguet ydolatrarum cultores ait: Omnes dii gentium demonia, dominus autem celos fecit. Quid est ergo quod putatur quasi in assercionem vere divinitatis opera dei ita in medium deducuntur et dicitur: dominus celos fecit? Dominus celos fecit, nisi quia creatura vere considerata homini creatorem suum ostendit. Consideremus ergo et nos quanta sunt mirabilia dei et pulcritudine verorum conditarum, quamvis pulcritudo

ꝗ pulcritudo

pulcrarum omni pulcritudinum quam tam mirabile et ineffabile est ut omnis pulcritudo transitoria et si vera sit comparabilis ei esse non possit. Et quia superiorem pulcritudinem in visibilibus in quatuor constare dicimus, hinc ordine per singula currendo qualiter corporis in visibilibus dei sapientia elaceat videamus. Dico enim quod in numero et quantitate dicimus, set in celestibus non est ut ideo omnia creaturarum cognicio perspicit. Ubi si fieri posset maxime deceret loqui deberemus. Consistunt ergo quatuor dicimus: situm, motum, speciem et qualitatem. Primum ergo primo distinguamus.

ꝗ composicio

ꝗ aptitudo

Situs est in composicione et ordine, id est in componere et disposicione. Composicio duo habere debet, scilicet aptitudinem et firmitatem, id est ut componenda apte et competenter locantur et composita firmiter coherent. Laudabilis est composicio talis. Aptitudo consideratur in quantitate et qualitate, in quantitate ne nimis tenuia et corpulenta grossis *(z cor pul.)* inequaliter, ne nimis humida siccis, nimis calida frigidis, nimis levia ponderosis. Et si qua

sunt etiam in ordine coniuncta. Videlicet pulchritudinem decorem aptum aliquid horum
deesset, et si inutile decere videbitur, iam aliquid habebit. Sed et in hac parte mirari
... quid si universitatis huius machinam intueamur, invenimus quam mirabili ratione
et sapientia compositio omnium rerum perfecta sit, quam apta, quam congrua, quam decora. Constructa
partibus suis absoluta, in qua non solum concordia perficit similia, sed etiam quam contrarie
potentia diversa atque repugnantia ad esse convenerunt. Dictante sapientia in unam
quandam modo sapientiam, in unam quandam modo amicitiam et federatorum con-
venerunt. ¶ Quid enim repugnantius esse potest aqua et igne? Que tamen in rerum
natura ita Dei contemperavit prudentia, ut non solum ad invicem commune
societatis vinculum si dissiliunt vim et vastantibus cunctis ut subsistere possint
vitalem motum subministrant. ¶ Quid de humani corporis compage loquar,
ubi omnium membrorum mutue tanta ad invicem servant concordia ut nullum
omnino possit inveniri membrorum cuius officium alteri non videatur prestare adminiculum.
¶ Sic omnis natura se diligit et miro quodam modo plurimum dissimilium et in
unam redactorum concordia, una in omnibus harmonia facit apta esse ordo et co-
nexiones rerum omnium compositio. ¶ Sed quomodo est firma, quis non videat? quis
non miratur? ¶ Ecce celi qui ambitu suo concludit omnia, quodammodo solidi sunt
et quasi ex ere subtiles et desuper cunctisque expansi. ¶ Terra non in medio suo pondere
librata semper immobilis perseverat ut certa in medio fluctuantia. Hinc soliditas
celorum illinc terre stabilitas in unum coarcet et castigant ne citra legitimos
terminos diffusa concordia universitatis disrumpat. ¶ Ecce [quia] prospecta telluris media
secus fractiones aquarum per se et per se pallicos suos in diversa deducti ipsam
terram intus fatiscente ne dissolvat conglutinat et foris ne fatiscat arentem
rigant. ¶ Ecce quomodo in humani corporis fabrica invicem ossium vincula nervorum
ligant et medullas intus per fistulas tibiarum diffusas carnalia et venarum
vitale sanguine per omne corpus deducunt, et densam teneritudine carnium
cutis tegimen involvit, ut et rigor ossium intrinsecus corpus sustineat et
pellis munimine foris defendendo custodiat. ¶ Nunc dimitto lapidum duram
soliditatem metallorum. Quis nodositatem roborum? quis tenacitatem glutinum?
quis certa immobilia intuetur conquirat? ¶ Quomodo clarent que sunt firma rerum
vincula. Tu singula queque contuitu tanto nisu naturam et certum servant federat
similitudo omnia concordia societatis si dissolvi omnino non queant.

Post compositionem sequitur de dispositione rerum qualis sit consideremus. Harum
enim mira fit admiratio si quis diligenter attendat, quod sic in singulis
locis, singulis temporibus, singulis rebus divina providentia causas suas distri-
buit, et in nullo penitus ordo rerum perdet. ¶ Ecce celum sursum est, et terra de-
orsum. In celo stellas et luminaria collocavit ut subiecta omnia illustrent.
Aerem ventis et nubibus mansionem fecit, ut aggregationibus suis diffusis pluvia
deorsum fundant. ¶ In imo telluris moles aquarum recipi iussit ut per gurgites
suos hinc illinc quasi quodam suo fluerent in venis suis discurrant. Volucres in aere suspen-
dit, pisces aquis immisit. ¶ Terram bestiis et serpentibus et aliorum reptilium
generibus replevit. ¶ Nunc quasdam regiones dotavit ubertate fructuum

quasdam opulentia vinearum, alias fertilitate olearum, alias fecunditate pecorum,
alias potentibus herbis, alias gemmis preciosis, alias animalibus et bestiis mon-
struosis, alias calidis venis, alias diversarum artium studiis, alias metal-
lorum, alias tinnimentum diversis generibus, ut nulla prorsus regio sit, que non

citra
de regionum diversitate

aliquid preciosius et speciale ab aliis accipere queat. Quid quod et loca que
quamvis usibus necessaria sint, non tamen hominum scientia ipsa locorum providentia constituit
ea non que non natura pro necessitate sed cupiditas expetit, extra spem in abditis locorum
finibus abscondit, ut quem amor virtutis ab immoderato appetitu non castigat saltem
laboris tedio metus [illegible] compescat.

Hec et que de dispositione locorum diximus. Quid de dispositione temporum dicam?
Hic nimis satis admirari potest, qua mira ratione providentia divina cursus temporum
distinxerit. Ecce post noctem venit dies, ut torpentes in otio labor excitet;
post diem sequitur nox, ut fessos ad refocillandum quies excipiat. Non semper dies,
non semper nox, non semper equalis dies et nox, ne aut in modicum labor debilita-
tos frangat, aut quies continuata naturam inficiat, aut indempnitas perpetua
[illegible] tedium gignat. Item quemadmodum vicissitudo dierum et noctium diurna
variatione, quatuor tempora anni ordine sibi succedentia totius mundi speciem immu-
tavit. Primum per temperiem veris quadam innovatione mundus nascitur; deinde
per fervorem estatis quasi in iuventute roboratur; post hoc superveniente autumpno ad ma-
turitatem conscendit; postremo succedente hyeme ad defectum vergit. Recto autem per
deficit, ut semper post defectum renovari possit. Quia nisi prius a statu suo de-
ficeret, veteri [illegible] illis locum occupantibus non valent exurgere nova. Est autem
satis mirabile in hac dispositione temporum, quod ipsa tempora ita immutabili lege sue
mutabilitatis vices custodiunt, ut nunquam aliquid ab expleto cursu suo deficiat
neque secus [illegible] continentia ordinem prime institutionis confundat. Hec de ordine rerum toto
et de dispositione temporum exempli causa dicta sufficiant. Nunc considerandum

Hec [illegible] qui in [illegible] et consideret secundum congruam dispositionem partium. Sic
[illegible] in [illegible] est [illegible] locum et tempus [illegible] sunt [illegible]
mirandum est divine sapientie efficacia, que ita congrue singula in universitate
distribuit, ut nusquam omnino [illegible] parum generet repugnantia [illegible].
Ut exempli causa de multis pauca ponamus, in compositione humani corporis
quanta elucet sapientia creatoris. Primum homo uniformis dorso bifurcata
divisus, quod et uniforme est principale mentis, id est ratio que in visibilia ex
surgit, et gemina est anime qualitas, videlicet ira et concupiscentia. Que dorsum
ad terram descendit, ita brachia in latum extendit. Tibiis deorsum figit
statura humani corporis, quia et intentio operationis anime extendit et affectus
desideriorum figit. Item secundum latitudinem brachia in [illegible] per digitos manuum, deorsum
per digitos pedum. Inquantum sunt humani corporis protensio, quia sive in latum tendat
animus per intentionem operis, sive deorsum figat per desiderium affectionis, quinque sensus
sunt per quos foras exit. Item digiti tribus articulorum intervallis distinguntur, qui
manibus de una palma, in pedibus de una planta prodeunt, quia de una
sensualitate quinque sensus exeunt, in quibus trina distinctione sentiunt sensus, post
modum sensibile inveniunt. Postremo in singulis digitis extimorum articulorum
capita super positis unguibus quasi galeata tenentur, ut quotiescumque sive manus
extenta sive pes promotus offendiculum invenerit, illesi permanere possint.
Similiter corona ipsa ad similitudinem unguium foris sensibus in [illegible]
in [illegible] muniunt, sed quod non pertinet ad intelligentiam qui extra etiam sine
sensu extendi possunt. Ecce hec humana facie quam venerabili distinctione in
quinque sensus collocata sunt. Supremum locum obtinet visus in oculis,
deinde auditus in auribus; post hunc in naribus olfactus, atque post hunc in
ore gustus. Tactus autem quod omnis sensus est foris venit. Solus visus de intus
foras exit et quasi porta. Mira quedam agilitate prosilit. Ubi quasi speculator
quidam omnium [illegible] locum obtinuit, ut que ceteris sensibus superveniat

sunt aut proximi prae ceteris possit. Post haec auditus et loco et nobilitate secundus est.
Deinde olfactus, deinde gustus, aut quintus sensus potest nisi id quod tangit. Inter ceteros
ceteris sensibus in uno residet. Tactus specialem sedem non habet, cum ideo universalior
est, quia totum corpus sensibus tangit et in digitis potius. Cum tactu sufficiat ...
...nitatis in uno digito, solus omnibus inest, quia sine tactu nullus sensus esse
potest. Vide etiam quo in humano corpore ossa interius collocata sunt, quasi robur
corporis corpus sustineat. Deinde caro ossa vestit, ut duritia corporis mollius tactum
recipiat. Adultiorum pellis carnem induit, ut sua quodam modo tenacitate ab
incommodis foris accidentibus corporis munimen. Attende quod istud quod molle est
et ursum in medio et in loco tutiori ponit. Nec vel in exterius tactus sufficiunt
... ut exterius munimento non solum satisfacit. Quod autem in uno ex
simplicitate est, in tactu omnibus rerum inveniri potest. Sic omnem corticem muniunt
arbores, sic penne et rostra volucres, sic squamae pisces, ... singulis
propria competentia naturae suae providentia ... munimenta instituit. Haec usque
de situ locuti sumus. Nunc ad motum transeamus.

Motus autem quadripartitus est, scilicet localis, naturalis, animalis, rationalis. De quibus quia
per singula dicere non possumus, breviter singula perstringamus. Vide quomodo in motu
locali sapientia conditoris appareat. Cogita nunc unde ... fluctibus et semper
aquis ... suspensa insistat ... motus ventorum educit. Cogita
infatigabilem astrorum cursum moderat. Quis soli proprias signa descendendo
... quis ... annua signa ascendere facit. Quis eum ab oriente
in occidente ducat. Et ... ab occidente in oriente revocat. Haec cuncta mirabilia
et soli deo possibilia sunt. Deinde et de motu naturali dicam. Considera
... in ... et quomodo occulto naturae semine in apertum
germinant ... Unde ... facit ... diligenter in motibus mirabilia apparebunt. Deinde sequitur motus
animalis qui est in sensibus et appetitibus. Cogita ergo qualis esse possit qui sensum
omnem viventem ... appetitum et in singulis quibusque animantibus quid appetere
et quid appetere debeant ordinat. Denique motus rationalis qui est in factis
et consiliis ... admirationis tibi ingerit, si attendere volueris quam ineffabilis sit sapientia
quae omnium hominum ... omnes denique voluntates omnes cogitationes cordium ita
ad suae voluntatis arbitrium ... ita temperat et moderat ut ... in universitate
... possit quod non ipsa ad decorem suorum operum aut perpetrando aut permittendo
et de motu pro brevitate dicta sufficiant. Deinde sequitur species. Sic velut

Species est forma visibilis quae continet duo, figuras scilicet et colores. Figurae
autem rerum multis modis apparent mirabiles: aliquae ex magnitudine, aliquae
ex parvitate, aliquae quia rarae, aliquae quia pulchrae, aliquae quia, ut ita loquar,
quadam convenientia ineptae, aliquae quia in multis una, aliquae quia in uno
diversae. Singula ordine suo persequamur. Figura secundum magnitudinem attenditur
cum res quaelibet sui generis modum in quantitate excedit, sicut miramur gigantem
inter homines, cetum inter pisces, gryphem inter volucres, elephantem inter
quadrupedes, draconem inter serpentes. Figura secundum parvitatem consideratur cum res
quaelibet sui generis modum in quantitate attingere non potest, ut ... et
tineae et tenues et ... et alia ... quae inter cetera quaedam animalia
vivunt. Sed ... ceteris omnibus corporis ... sunt. Vide ergo quid magis
miraris: dentes apri vel tineae, alas gryphis et ... caput equi
vel locustae, crura elephantis vel culicis, rostrum suis et curculionis, aquilam
vel formicam, leonem vel pulicem, tygridem vel testudinem. Ibi miraris magnitudinem,
hic minimam parvitatem. Corpus parvum magna sapientia conditum
magna sapientia cui nulla subrepit negligentia, illis dedit oculos quos vix visu
comprehendere potest ... oculus ... compactis corporibus, sic ... liniamenta

q inl
q motus
f Gylerna
meditit
q spes
q fi
q talia magna

nature sue copia plenissime distribuit ut vix sit invenias deesse in minimis quod
cum hiis que nata fecerant in magnis

[illegible] rara
[illegible] inutilia

Restat nunc dicere de hiis que rara sunt et ob hoc magis mira videntur. Sunt quedam in rebus conditis que ideo tantum videntur magis mira sunt quia ad hominum noticiam raro perveniunt et ob hoc quod in usu quia pauca creata sunt vel quia in remotis sedibus et in abditis nature finibus abstrusa. Sunt autem ideo creatoris providentia seorsum collocata voluit ut illa absconderet que noxia sunt ne lederent humana securitas et ea que preciosa sunt ipse probet humana cupiditas et ea que rara sunt novitate excitata admiratione excitat humana tarditas. Postremo ut et bona simul et mala qui omnino posita quodammodo alloquitur hominem ut attendat quanto studio cum mala fugere et bona cum appetere debeat si pro hiis temporalibus bonis adipiscendis et malis evitandis tantos labores sustinet.

numerus

Sequitur de hiis que inutilia sunt apud pulchritudinem quia vires sufficit ratione imitari quia spectaculi quodammodo sunt et quoniam captant dispositio operis minime videtur. Spectaculum sibi excitatam diligentia conditoris et in suis alia ideo mira quia monstruosa quedam sunt vel ridicula. Quis plasmatoris quantum ab humana ratione aliena est tanto homini humanam in admirationem compellere potest. Unde hac tota [illegible] in [illegible] non monet et quomodo salamandra in igne illesa permanet. Unde quod herecius spinas et vermis cum ut se pomis in turbine distusus involvat ab hominis [illegible] stridet cum plaustra et formica que hiemis suppeditura pestia hiemis horrea sua replet. Aranea quoque de visceribus suis laqueos nectit ut predam rapiat. Isti sunt testes sapientie dei. Est et aliud adhuc etiam aliud divine sapientie argumentum quod omne genus simile sibi parit et in tam multa similitudine propagata prime originis formam non mutat. Non ovis lupum non vacca agnum non tigris capreolum non leo vulpem. Sed in se sibi simile propagine sua ostendit omne quod est. Hoc etiam insensibilis natura custodit. Aliud genus est tilia aliud fagus aliud quercus. Unumquodque suam speciem tenet et unumquodque sui generis servat similitudinem. Unde folium quo serratis dentibus per gyrum distinguitur. Et non modo in insectis producit costulis sunt illius [illegible] humana unum [illegible] aliud omne quod est unius generis unum invenies similitudine et tot dentes in uno quot dentes in alio tot costulas in uno quot costulas in alio talem colorem in uno qualem colorem in alio. Et quomodo in una [illegible] fraga quibusdam similis ad invicem [illegible] distinguuntur et tale unum quale aliud et omnia nata que [illegible] in insectis dictum. Precipuum accipi [illegible] suos [illegible] Hoc quoque mirabile est quod in uno quoque corpore tot consistunt membra tot membrorum forme tot loca tot officia [illegible] in uno hominis corpore [illegible] in uno hominis corpore quot membra. Aliud auris aliud oculus aliud lingua aliud nasus aliud pes aliud manus. Singulis sua forma sua loca sua officia et cum sint ita divisa ipse singula in unitate tamen corporantur omnia. Sequitur

in corpore

de colore
lux
celum
sol
stelle
gemme

Post figuram sequitur color de quo multum disputare opus non est cum ipse visus probet quantum nature decoris addit cum tam variis distincta coloribus adornatur. Quid luce pulchrius que cum colorem in se non habeat omnium tamen colores rerum ipsa quodammodo illuminando colorat. Quid ad videndum iocundius celo cum serenum est quod resplendet quasi saphirus et gratissimo quodam sue claritatis temperamento visum excipit et demulcet aspectum. Sol sicut aurum rutilat, luna pallet quasi electrum, stellarum quedam flammeo aspectu radiant, quedam luce rosea micant, quedam vero alternatim nunc roseum nunc viridem nunc candidum fulgorem demonstrant. Quid de gemmis et lapidibus preciosis narrem quorum non solum efficacia utilis sed aspectus

quoque mirabilis est. Dicite talis rerum vestimenta floribus quae rotunditatem perfectam praebet oculo visui delectat quo affectum provocat. Videmus rubentes rosas, candentes violas, in quibus omnibus non solum pulchritudo sed origo quoque mirabilis est, quomodo scilicet de sapientia Dei terrae pulvis talem producit speciem. Postremo super omnem pulchritudinem viride, quomodo animos intuentium rapit, quando vere novo nova quadam vita germina prodeunt, et sursum erecta in spiculis suis quasi deorsum morte calcata ad imaginem futurae resurrectionis in lucem pariter erumpunt. Sed quid de operibus Dei loquimur? cum etiam humanae industriae fucos adulterina quadam specie fallentes oculos tanto opere admiremur.

Post speciem et qualitatem rerum discernere debemus. Ob hoc providentia creatoris tam diversas qualitates rerum induxit ut omnis sensus hominis sua oblectamenta inveniret. Aliud percipit visus, aliud auditus, aliud odoratus, aliud gustus, aliud tactus. Visum pascit pulchritudo colorum. Suavitas cantilenae demulcet auditum, fragrantia odoris olfactum, dulcedo saporis gustum, aptitudo corporis tactum. Et quis omnes delicias sensuum enumerare queat? Haec tam multiplices sunt in singulis, ut si quis quaelibet consideret per se, quaelibet per se singulariter dictare putet. Et cum oblectamenta oculorum in diversitate colorum monstravimus, tot oblectamenta animum in diversitate sonorum inveniemus. Sunt quae prima sunt dulcia, sermonum commercia, quibus homines ad invicem suas voluntates communicant, praeterita narrant, futura indicant, praesentia nuntiant, occulta revelant, adeo ut si his careat vita humana bestiis comparabilis videatur. Deinde quid autem concentus avium, quid humanae vocis melos iocundum, quid dulces modos sonorum omnium commemorem, quia tam multa sunt armoniae genera, ut ea nec cogitatus percurrere, nec sermo facile possit explicare, quae tamen auditui serviunt, et in eius delicias creata sunt. Sunt et de olfactu: sicut thymiamata odorem suum, sicut rubeta odorem suum, sicut unguenta odorem suum, sicut rosaria odorem suum, sicut rubeta odorem suum, sicut prata odorem suum, sicut tesqua odorem suum, sicut nemora odorem suum, sicut flores odorem suum, sicut fructus odorem suum, et cuncta quae suavem praestant fragrantiam et dulces spirant odores, et olfactui deserviunt et eius delicias creata sunt. Eodem modo gustus et tactus varia sicut oblectamenta quae considerationem pro satis comprehendi possunt.

De mutabilitate rerum et de pulchritudine rerum quantum potuimus, non quantum debuimus, locuti sumus. Nunc restat ut ad considerandam rerum utilitatem transeamus. Utilitas rerum quattuor complectitur: scilicet necessaria, commoda, congrua et grata. Necessarium est quo minus ipsa subsistere commode non potest, sicut est in victu hominis panis et aqua, in vestitu lanea vel pellicea aut quaelibet eiusmodi indumenta. Commodum est quod licet aliquando amplius delectet, sine ipso tamen duci vita potest, sicut est in victu hominis potulum vini et esus carnium, in vestitu byssus et sericum vel quodlibet aliud mollius indumentum. Aptum et congruum est quod licet utilibus non conferat adminiculum, tamen quoniam qualis sit tinctura colorum, pretiosi lapides et quaecumque eiusmodi. Gratum est omne modi quod ad usum quidem habile non est, et tamen ad spectandum est delectabile, qualia sunt fortasse quaedam herbarum genera et bestiarum, volucrum quoque et piscium et quaeque similia. Et dignum valde inquisitione est quare Deus, sicut tacite volunt, quae in rebus hominis propter quae omnia fecit, non necessaria fecit prodire. Et hoc citius agnoscitur si causa et modus humanae conditionis attendatur. Deus hominem propter se fecit, cuncta alia propter hominem condidit. Propter se fecit hominem, non quia ipse indigeret homine, sed ut homini, quia nil melius dare poterat, seipsum fruendum daret. Alia vero creata sic facta sunt ut et subiecta homini essent pro[pter] [illegible] supra se Deum, subter se mundum. Homo ergo quasi in quodam medio collocatus est, et corpore quidem deorsum mundo contingit, spiritu autem sursum ad Deum sublevatur. Necesse ergo fuit ut visibilium conditio

¶ qualitates

propter quod

o mirandum

Nota

¶ auditui

¶ de olfactu

¶ utilitas rerum iv

¶ necessarium

¶ commodum

¶ aptum congruum

¶ gratum

quare homo factus

ita ordinaret quatinus homo foris in eis agnosceret quale esset invisibile bonum quod
intus quaerere deberet. Hoc est ut sibi subiectum videret quid super se appeteret. Non igitur debebat
ut invisibilium rerum copia aliqua in parte defectum sentiret quae ob id maxime instituta
est ut inaestimabilem eius bonitatis affluentiam indicaret. Hoc est quod deus cum
de illa rerum creatione voluit ante quam universis visibilibus initia non esse providit. Ibi cui sola initia
tribuit bonitas quid esset, sed divites non esse. Deinde non initiis rerum commoda adiungit divi-
tias sue bonitatis ostendit. Deinde autem commoda congruis superaddidit et simul cum
superabundantia divitias bonitatis eius demonstrat. Sed deinde postremo gratis et grata
addidit quid adhuc superabundantes divitias bonitatis notas facit

H

Haec de utilitate creaturae dicta sufficiant. Sed libet adhuc ad omnibus dinc
lanus paulisper attendere quomodo unumquodque in specie suo consonavit decore
quanta admiratione dignum sit. Sed facilius fortasse cogitationibus si prius
qualiter in opere humano simul esse non possint consideremus. Certe homo cum multa
facit et considerat magna facere non potest, quia tanto minus prevalet in singulis
quanto plura sunt per quae intentionis sue conatus dividit. Item sibi cum ad ma-
gnitudinem intendit amplitudine retardatur, quia multis operatur minus non suf-
ficit, quod ad unum vel cursum operaliter effundit. Similiter minor diligentia decori
operis impeditur quociens ad multa solam sive ad magnitudinem perficiendam
animus occupatur. Videmus enim quia scriba eas figuras quae exiles sunt com-
petenter format. In magnis figurandis comprimens insudat et talium quanto velo-
cius scribit tanto deformiores sunt littere quae exprimunt. Item et contendunt
vestibus hii qui nimis pulcritudinem diligunt utilitati perimunt. Et e contra
tales consuetudines cupiunt pulcritudinem habere vero possunt. Deus in opere dei nec multitudo
magnitudinem minuit nec magnitudo multitudine constringit, neque simul vel magnitudo
vel multitudo pulcritudini officit neque pulcritudo utilitatem tollit. Sic sic facta sunt
omnia quasi facta sint singula ut cum universa apposite singula intueri. Haec de
visibilibus dicta aliorum fortassis quam ad compendium tractandi pertinet plurima in-
debitur, sed attendendum est quod tam copiosa materia non facile paucis verbis explicatur. Nam
cum dicat apostolus quod per ea quae visibilia sunt, videlicet vere est ut quisque per visibilia
ad agnitionem invisibilium venire desiderat. Prius ipsa visibilia agnoscat. Ergo quod
et ego tibi pro posse meo investigationem proposui. Ecce in invisibilibus in exordio imagi-
nes tibi ubi etiam invisibilibus tenent. Haec dispositionis ratio sicut est competentissima
narrandi ordine ut prius ipsarum invisibilium aliquam immediate affectionem notitia
ac si deinde recitatore contemplationis addito pervestigationem in invisibilium procederet.
Post haec ut igitur de hiis quae de invisibilibus dicenda erant finem faciamus hunc quo-
que quo ordine procedit ad invisibilia ostendat considerare debemus.

T

Tria dicimus invisibilia, scilicet divinam potentiam, sapientiam, benignitatem. Secun-
dum
ordinem quo est, quod haec prius contemplantibus in agnitione occurrat,
et tercio quod aliud invisibile prius in contemplatione comprehendit quod suo
invisibili simulacro expressius et manifestius declaratur. Simulacra ad hunc in-
visibilium ipsa invisibilia dicuntur, ut potentie invisibilis potentie simulacrum est
creature immensitas, invisibilis sapientie simulacrum est creature decor, invisibilis
potentie benignitatis simulacrum est creature utilitas. Omnis autem creatura
quanto vicinius similitudo creatoris exprimit tanto minus creatorem suum de-
clarat. Illud ergo invisibile simulacrum invisibile exemplar prius ostendere debet
quod divine similitudinis imaginem prius perfectius in se expressam retinet.
Immensitas autem creaturae magis ad essentiam. Decor vero creaturae magis
pertinet ad formam. Essentia non absque forma considerata informitas est
et ideo autem informe est. In hoc quidem quod est deo simile est, sed in illo quod
forma caret adeo dissimile. Quod ergo formatum est magis deo simile

Vin. dicitur (?)

quod decoris pulcri.

In mundo invisibilia cernuntur quae invisibilia sunt medio.

quod declarat deum

quod formatum

est quam id quod forma non habet. Hinc constat quod plus credendus simulacrum est decor-
tatiua quam pertinet ad formam. quam magnitudinis tantitas que ad speciem pertinet.
essentia sic decor tantitas que formam ualorem pertinet ad tantum. utilitas uero
ad actum. quia [illegible] utiles sunt quam subiecti homini fiunt et obsequium
reddunt. decor autem ad situm pertinet magis proprium est et magis eminens quam id quod
pertinet ad actum quia [illegible] natura uendidit. actum uero in situ ad [illegible]
simulacrum non decoris magnificentiam [illegible] et utilitatem [illegible] precedit. et pro
ea magnitudine [illegible] est quia in manifestatione est euidentius. Simulacrum igitur
simulacro primum uestigium contemplationis ponitur [illegible] ut dum per [illegible] cognitionis
[illegible] incipimus [illegible] que quemque ducit. inoffensus pede ad re-
liqua procedamus. Competit autem inquirenda sapientia. ab ipso sapientie simulacro
inquisitionis exordium sumitur. quia [illegible] sapientiam suam prius manifestat non
solum qui sapientiam suam in modico tenuit [illegible] Sed [illegible] quoque qui [illegible] sapientiam
suam in modico tenuit. Decor tantitas que simulacrum sapientie dei et [illegible]
templatur. scilicet [illegible] motum speciem et qualitatem. Et in hiis quatuor motum
excellentiorem [illegible] dubium non est. quia uiuentia sunt iure nobilia quam
ea que moueri non possunt. Motus autem quadripertitus est. scilicet localis. naturalis
animalis et rationalis. Et motus naturalis localem motum superat. quia in naturali
motu non solum imago [illegible] sed ipsa quodammodo uita inchoatur.
[illegible] animalis motus tanto ualorem [illegible] quanto [illegible] sensibile id quod sentit.
Postremo rationalis [illegible] supponitur. quia in eo non solum sensus ad [illegible]
sed ratio quoque ad intelligendum mouetur. Hoc simulacrum in talium potest [illegible]
[illegible] quia inuisibile manifestat [illegible] id quod sapientie [illegible] commendat prin-
cipale [illegible] sapientie simulacrum [illegible] rationalis [illegible] quia
secundum aliquid uisibilis est. sed ad inuisibilia ianua contemplationis facta
est [illegible] in quantum uisibilis est ianua. in quantum inuisibilis est uia. ia-
nua est quia ingredienti ad contemplationem animo primum aditum pandit
uia est quia [illegible] ad finem perducit. ianua est quia
quadam [illegible] inuisibilia uisibiliter ostendit. uia est quia de inuisibilibus [illegible]
[illegible] usque ad inuisibilium [illegible] inuisibilium [illegible] perdu-
cit. Hoc in semetipso potest agnoscere homo. Homo enim est sane sapiens
qui se esse non uideat. Et tu homo si uere id quod ipse es attendere cepit omnia
que [illegible] uel uident uel uidere possint nichil se esse intelligit. Illud namque
quod nos [illegible] ut ita dicam [illegible] et [illegible]
sit tamen se [illegible] ratione sentit. et [illegible] intelligit. [illegible]
go inuisibilia [illegible] dubitat. qui [illegible] quod uere homo est [illegible]
neque dubitat. inuisibile esse uidet. Ianua ergo contemplationis homini aperit-
ur [illegible] ratione ducente ad se recognoscendum [illegible] ergo [illegible]
usque ad finem [illegible] restat. ut scilicet [illegible] contemplatione [illegible] ad agnoscendum
creatorem [illegible] Illud namque [illegible] non est essentia
[illegible] potest habere materiam. [illegible] ita se
scit quia [illegible] intelligit esse. semper se fuisse non meminit. [illegible]
[illegible] esse non posset. [illegible] ergo [illegible] esse non potest nisi [illegible] restat
ut que non semper [illegible] cognoscimus. non semper fuisse. [illegible]
[illegible] quia [illegible] materia [illegible] non pot-
[illegible] esse [illegible] Si igitur in uisibili [illegible] sunt. [illegible] est ut non
de [illegible] materia sed de nichilo factum sit. [illegible] nichil [illegible]

ipsi dare non potest. Et ideo quidquid initium habet, dubium non est quin ab alio esse
acceperit. Quod autem a semetipso non est, esse aliis dare non potest. Igitur quis ab eo
est qui rebus esse contulit ab alio esse non accepit. Quod inde quoque liquido
comprobatur, quia si quidquid est creaturam esse dicimus, illam in rebus finem
invenimus. Nostra ergo nos natura instruit quod creatorem habemus, cuius tamen sine
et summum est quod subsistit. Quia si ab alio esse accepisset, primam rerum
originem vere dici non posset. Si enim aliquando non fuit, erat. A seipso initium non habuit,
hinc primus dici potest si ab alio esse accepit. Igitur si creator est semper fuit. Iste quoque se
metipso est, non esse non potest. Quidquid enim a semetipso habet, idem est esse
et id quod est, et constat quod nulla ratione a semetipso dividi aut separari potest. Cum igitur
idem est esse et id quod est, necessario semper est, quia a semetipso separari non potest.
Si igitur quidquid a semetipso est, hinc idem est esse quod aliunde esse non accepit,
exigit ratio ut semper sit, neque ut aliunde auferri possit quod aliunde datum non
sit. Summe est ergo ut quem creatorem credimus nec principium nec finem habere possit. Constat
principium enim non habet quod semper fuit, nec finem quod numquam desinit. Neque ergo creatus potest
solum creatorem esse, neque creator nisi eternus esse potest. Hanc autem cognitionem in rationabili
motu invenimus, quod scilicet creatorem habemus qui principio caret, quia semper fuit, fine
non patitur, quia semper erit. Hanc autem cognitionem triplex motus attestatur: hic est
animalis, naturalis et localis. Naturali namque motu sunt sensus et appetitus. Omnis autem
naturalis appetitus in rebus complementum invenit, neque aliquis est ordinatus affectus
cuius sinus effectus consequi non possit. Verbi gratia, esuriunt animantia, inveniunt
quod comedant. Sitiunt, inveniunt quod bibant. Algent, inveniunt quo
calefiant. Constat ergo providentia divina perfecte cuiusque conditio hoc tribuere, ut eadem
que quod inde indigentibus rerum natura providentia deesset. Nam enim appetitus instituit
ipse appetitibus alimenta preparavit, neque ullo modo fieri posset, si rerum auctor fac
tum esset, ut sic per omnia cunctis affectibus sui effectus responderent. Idem
motus naturalis probat. Sicut enim impossibile est ut ipse aliquid de nichilo
fiat, sic etiam omnino est impossibile ut ipse aliquid augmentum accipiat. Hoc est
quod sibi ipse non potest dare initium, sibi ipse non potest dare incrementum. Quidquid item
constituti in augmentum venit, potest id esse comprobari quod ipse per se solum sine incremento
fuit. Si ergo nil crescere potest nisi addatur ei quod prius non habuit, patet quod nulla res
crescens per se incrementum sumit. Item ergo crescentibus dat incrementum, ipse constitutis
dedit initium. Idem motus localis probat. Namque quasdam creaturas perpetuo mo
tu agitari cernimus, quasdam vero per tempus moveri videmus, et alias sic atque
alias sic. Et licet ita dissimiliter res moveat, nusquam respectu rerum ordo con
funditur. Ubi non est dubium quin motus sit dispositio presidentis qui cuncta lege
cuncta moderatur. Natura iure ergo negamus providentiam, si omnis naturalis ap
petitus naturalem sibi preparatam invenit alimoniam, neque umquam omnino
deest sic contingat ut quod in uno natura appetit, in alio natura non habeat.
Similiter et motus et incrementum. Ita namque et dissimiliter fieri cuncta nisi
eum considerat ordine. Quomodo negare possumus motus esse dispositorem?
Dubitari igitur non potest quin invisibilis rector presidat, qui rerum omnium cunctas
et providentia sua provenit et sapientia disponit. Ubi inquam illa et quod ipsa ratio
docet, unum scilicet et rerum omnium opificem unum esse rectorem. Illa si dubia mentes
consilia presiderent, ipsi se facti rerum cursus ad assumendum aliquid diversi
discordarent. Dum ergo omnia dum sic concordant ad unum finem, circuit perfecta meditatur
quod unus est factor et origo unde procedunt. Sed quia unum diversis modis accipitur,
considerandum est quo creator rerum unus esse dicatur. Unum est collectione
et unum essentia et unum identitate. Unum collectione est quemadmodum
cum gregem unum dicimus in quo multa sunt animalia. Unum compositione

Cum igitur

et id quod est

In animali

Coordinatus affectus

Sitientibus

Fragmentis providentia

fons

Unum multis modis

et quemadmodum cum corpus unum esse dicimus, in quo tamen multa sunt membra, vel quemadmodum
quemadmodum cum vocem unam dicimus que a multis est prolata. Sed hec omnia multis re-
spectibus unum est, secundum aliquem tamen respectum unum dicta sunt. Quia quedam non
ad unitatem accedunt. Spiritus ergo non est ut corpus, cuius quantitas omnis vel ex collec-
tione diversorum vel compositione partium vel plenitudine plurium unum esse. Tale aliud [illegible]
nobis variabile est. Hec enim omnia in se invicem nichil possit in eo omne aliud omnino unum
quod prorsus multitudine compositum sunt. Non variabile sed variabili quod etiam et ipsa
mira ratione compleat. Si ergo unum variabile vere unum est, quanto magis creator eius
vere unus esse credendus est. Vere autem unum est quod essentialiter unum est, cum totum
est unum esse et simplex esse quod est. Secundum quod igitur unum est simplex et ipsum
omnino aliquas separationes non patitur, et ideo sectionem partium non admittit, quia principio
portionem non accipit. Creator igitur vere ideo unum est esse quod est, quia totum
unum et simplex est esse quod est. Sed adhuc considerare nos oportet quemadmodum
res inveniunt que vere unum sunt, et tamen simpliciter unum non sunt. Sunt autem que
unum sunt essentialiter, sed unum non sunt invariabiliter. Est autem vere et simpliciter
unum quod essentialiter et invariabiliter unum est. Restat ergo ut secundum vere unum ac
creatorem unius [illegible] simpliciter unum dici possit incommutabilem. Quod tunc veracius osten-
dimus, si eum omnino invariabilem esse comprobamus. Sed quia scire non possumus
quo deus invariabilis est nisi prius cognoscamus quot modis res queque variari
possit, idcirco nos oportet omnes mutabilitatis modos describere ac deum per singula
qualiter a deo removentem ostendere.

Tribus modis fit omnis mutabilitas: secundum locum, formam et tempus. Localiter muta-
tur res quelibet que de loco ad locum transit, hoc est esse desinit ubi fuit, non tamen
quod fuit esse desinit, et esse incipit ubi non fuit, non tamen quod non fuit
esse incipit. Formaliter mutatur res quelibet quando secundum suam essentiam in eodem
persistens loco vel per augmentum aliquid accipit quod prius non habuit,
vel per decrementum quod prius habuit amittit, vel per alterationem aliquid quod
prius habuit aliter habere incipit quam prius habuit. Mutatio per tempus omnibus
predictis nascitur, quia nichil temporaliter mutari potest quod vel formaliter
non mutetur vel localiter. Ex hoc evidenter colligitur quod immutabile omnino est quod
neque forma neque loco mutari potest. Si igitur deum neque forma neque loco
mutari constet, immutabile omnino esse dubium non est. Localem ac mutationem
facile ab eo removemus, si eum ubique ostendimus. Quod enim ubique est, in omni
loco est. Quod autem in omni loco est, de loco ad locum transire non potest. Deum ac
autem ubique esse multa sunt indicia. Primum ipsa anima nostra, quam et rationalem
simplicem esse non dubitamus, et tamen per omne quod vivificat corpus diffusa
esse probatur, quoniamque cum corporis [illegible] leditur ipsa vivens est ad quem sensus
omnis doloris recurrit, quod omnino non fieret, si unus et idem diffusus ubique
non esset. Si ergo rationalis spiritus hominis tam simplex per omne quod regit
corpus diffunditur, dignum non est ut ille creator spiritus qui omnia regit
et possidet uno aliquo in loco coartari, et non omnia per implere credatur.
Illa et ipse rerum motus qui tam recto et tam rationabili ubique moderamine
currit, intra universa [illegible] moventem esse ostendunt. Sicut enim nullo modo credendum
est quod sic spiritus hominis tam corpore quod vivificat personaliter coniungitur, ita
quoque creator ille spiritus tam corpore huius sensibilis mundi personaliter coniungatur.
Sed anima aliter implet mundum deus et aliter anima corpus. Anima implet
corpus et continet, quia corruptibilis est. Deus implet mundum sed mundus
non includit, quia ubique presens nusquam comprehendi potest. Porro tamen divine
virtutis effectus ipsum deum esse convincunt, cum eandem dei virtutem omnibus inesse
nullus dubitemus. Si autem virtus dei ubique est, cum alia non sit dei virtus
quam deus, constat quia ubique deus est. Licet enim ut homo ad

[Marginal notes:]
q[uod] [illegible] unum 3
q[uod] [illegible] unum [illegible]
q[uod] [illegible] primum [illegible]
q[uod] [illegible] loci
q[uod] [illegible] mutatur
q[uod] [illegible]
q[uod] [illegible] immutabili
q[uod] [illegible] ubique [illegible] gratis
[illegible]
[illegible]

operandi aliena virtute non indiget quia homo saepe alieno adminiculo perficit quod
facere propria virtute non valet. Ubi secundum quandam loquendi consuetudinem ille homo aliquando
operari dicitur quia per semetipsum absens esse non dubitatur. Quemadmodum civis in
civitate sua residens procul confligere cum hostibus, vincere vel superari perhibetur, quia
milites eius volente ipso et iubente confligunt, vincunt vel superantur. Tale est
cum quis in rem eminus positam vel virgam extendit vel lapidem iacit, et tangere
dicitur quicquid virga vel lapis tetigit. Et multa quidem sunt talia secundum humanum morem
quae dicuntur, quia alteri tribuuntur quae alter operatur. Deus autem qui per semetipsum cuncta
propria virtute facit, ubique praesens est operatione, praesens et natura est ut sit veritate. Quod si
quis forte quaerat quomodo divina essentia quae simplex est ubique esse possit, sciat quod
aliter spiritus simplex esse dicitur, aliter corpus. Corpus enim propter parvitatem simplex dicitur,
spiritus autem simplex dicitur non parvitatem sed unitatem significat. Creator igitur et simplex
est quia unus est, et ubique est quia deus est. In omni loco consistens ubique totum
comprehendit, quia universa replens continet, non continetur. Essentia igitur in omni loco est,
mutari localiter non potest; et quia a nullo loco comprehenditur, localis non est. Sed neque
illa quae secundum formam est mutabilitas in ipsum cadere potest. Quidquid enim secundum formam
mutatur, vel secundum augmentum vel secundum diminutionem vel secundum alterationem mutatur. Sed
horum omnium divina natura nihil recipit, quod facile est in singula perspicere. Non
augetur. Quidquid enim per incrementum crescit amplius aliquid semetipso accipit. Sed
quod autem praeter id quod in semetipso habet aliquid accipit, aliunde accipiat
necesse est, quia nulla res sibi ipsi quod non habet dare potest. Creator autem recipere
a quo aliquid quod non habet accipiet, cum omne quod consistit ab eo procedat?
Non potest igitur crescere qui semetipso amplius nihil potest recipere. Quidquid enim
semetipso minus fieri potest, vere unum non est, quia id quod in se separatur fit dividi,
in quantitate idem non fuit. Deus igitur cui totum est unum esse quod est, nullo
modo semetipso minor fieri potest. Neque igitur perfectio augeri, neque unitas minui, neque
immensitas comprehendi, neque qui praesens est ubique localiter potest variari.

Nunc de alteratione sola restat ut ostendamus qualiter divinae naturae non conveniat.
Et quia alia est alteratio corporis, alia spiritus, deum vero quem supra diximus esse dominum
non corpus sed spiritum esse, cum de deo loquimur non necesse est de alteratione corporis
multa disserere. Breviter tamen attingimus ut competenter ad alterationem spirituum
proveniamus. Alteratio corporis fit in dispositione partium et vicissitudine qualitatum.

De alteratione

Alteratio spirituum est cognitionis et affectus. Secundum affectum mutatur spiritus, ut nunc tristis nunc
hilaris. Secundum cognitionem, ut nunc minus nunc amplius sapiens. Secundum bonos
sunt praecipue quae affectum operantis mutare solent, idest sive quia aliud ponendum
fecit imperfecto, sive aliquid inordinatum componat in facto. Sed quod deo non competit
mutari satis evidenter ostendit immutabilis esse. Iacobus recte omni quod sic legitur
ge perfecta sive institutionis modo non defecit. Quod vero nec condicionem
componat, venerabilis praedicat eventus qui in toto naturae tempore ubique sibi concordat

Alteratio spirituum

dicit. Semper ergo immutabilis est voluntas dei, quae nec consilium mutat de
praeterito nec praevidentia de futuro. Sic quoque cognitione immutabilis esse credendus

Voluntas dei est immutabilis

est. Tribus enim modis mutabilitati subiacet humana cognitio: per augmentum,
per diminutionem, per vicissitudinem. Per augmentum, ut cum discimus quod nescimus;
per diminutionem, cum quae scimus obliviscimur. Vicissitudo autem quadripartita est: in natura,
in forma, loco et tempore. In natura vicissitudinem patitur humana cognitio
cum nunc hoc nunc aliud cogitamus, quia simul omnia mentis sensu apprehende-
re non possumus. In forma, ut cum de ipso nunc tale nunc non tale attendimus,
quia utrumque simul non valemus. In loco, ut cum nunc illud cogitatione discurrimus,
quia simul ubique cogitatione non valemus. In tempore, quia nunc praeterita nunc
praesentia nunc futura consideramus, quia in eodem tempore simul omnia non
possumus. Tunc eo tempore cogitatio variatur cum nunc excitamur cogitantes,
nunc iterum memoria, nunc intermissa iterum reservamus, quia ea simul intermissione
sine

non possimus. Ecce habes omnes mutabilitates cognitio divina non recipit. Non augetur
quia plena est. Non enim nescire potest omnia qui creat, qui gubernat, qui penetrat,
qui portat omnia, et qui omnibus presens et deitate absens esse non potest. Visione / cogi-
tum non potest, quia aliunde non est quod habet, sed idem ipsum quod habet est, ab ipso est
est. Ab uno et unum totum quod est. Aliud de vicissitudine dicam. Et alio modo vicissi-
tudinem recipere posset ipsa sapientia, que omnia simul et semel sub uno visionis ra-
dio comprehendit. Simul quia omnem creaturam, omnem formam, omnia loca, omnia
tempora. Semel quia visione non intermissam recipit, non iteratam recipit, non iteratam
intermittit. Sed quod semel est semper est, et quod semper est totum est. Omnia videt et de
omnibus omnia videt, et semper videt, et ubique videt. Nichil ei novum, nichil ali-
quid advenit, nichil sibi recedit. Sed nec futurum providet. Quod presens est videt. Quando
preteritum est retinet, nec aliud in semetipso est. Providet, videt et retinet. Quod ad
nos in tempore fuit in visione, et quod preteritum in tempore permanet in visione. Quem-
admodum si totum corpus tuum esset oculus, nec aliud tibi esse et aliud videre, quecumque
sic res intueretur presens et non esse non posset, et sub uno visionis ictu immobilis perma-
neus comprehenderet quecumque quaquaversum in circuitu levares, immo non nisi ante te tuos
quietos teneret quacumque, quo potius levaris vel levares vertisset et staret visio. Et quotiens sua
se mobilitate intueretur, statim non nisi presens esset. Vel aut dicit quia corporis vides muta-
bilitur vides, et curvos videnti visus ad videri deficit. Oculus mutabilis in visione
deficit. Sed si totus oculus esses, sic mutabilitatem non vides. Sed natura ergo corporis est im-
mutabile est. Et quod est corporis non est mutabile non est. Deus autem cui idem est esse
vivere et intelligere, cuius presentia corpus non sit, nec per sapientiam corpus esse potuit.
Sed sicut immutabilis est essentia, ita et immutabilis est sapientia. Hoc iam de cog-
nitione divina dictum sufficiat. Est specialiter, comprehendit cognitio et visio dicitur
et sapientia dicitur et scientia dicitur et prudentia dicitur. Visio est quia aspicit,
sapientia est quia intelligit, scientia est quia comprehendit, prudentia quia disponit.
De quibus multe difficiles et perplexe questiones oriuntur, quas hic compendio
in explanationis causa aggredi in ea que restant tractantes.

Ergo quia de invisibilibus ad invisibilia ordo contemplationis ingressi sumus, ad
summa investigationis penetravimus veram essentiam esse unum sine
principio, sine fine, sine commutabilitate esse non dubitamus. Et hoc quidem
non contra nos, sed in nobis met ipsis invenimus. Consideremus ergo si adhuc aliam
ipsius ipsa creatura veritatis ratione nos doceat, quia fortassis non solum unum
sed et trinum ostendat. Certe mens rationalis una est, et generat intellectum de
se. Una unum, que non in magnum distans aspicit, qui subtilis, qui verus, qui ce-
lerius, qui cominus sit maior diligit eum et placet sibi in ipso. Videt pulchri
et stupet et se tale in se potuisse aliquid potuisse miratur. Vehementer libenter semper
illud aspicit, semper hoc. Sed illo frui semper in illo delectatur, ipsum per se placet. Ipsum
per se placet, vel aliquid est quod et illud gerit, quia in illo totum amat.
In illo contemplatio miratur. Ad videndum delectabilis, ad habendum suavis, ad
fruendum dulcis. Tum illo secure mens requiescit, nec in quem scienti sine tedio
afficitur, quia unico quidem non tam solitario et parte letatur. Considera igitur
hec tria: scilicet intellectum, mentem, amorem. De mente intellectus nascitur. De men-
te et intellectu amor oritur. De sola mente intellectus, quia mens de se
intellectum genuit. Amor non nisi de sola mente, nec de solo intellectu, quia ab
utrisque procedit. Prius mens, deinde mens et intellectus, postea mens et
intellectus et amor. Et hoc quidem in nobis sic est. Deo autem imitatione longe
aliter suadet ratio, quia cum ipsum semper fuisse credimus, semper quoque sapientiam
habuisse oportet confiteamur. Nam si aliquando sine sapientia dicitur, omnis cum per quem modum
sapientem fecit et a quo sapientiam accepit, illo modo invenit. Cum ergo hoc
aliquando defuisse sit et ab omni veritate alienum est, eum qui est fons et origo
omnis sapientie aliquando sine sapientia extitisse. Semper ergo in illis sapientia semper

Sp[iritu]s in illo sp[iritu]

De genitore patre · *communione* · *unitate* · *Pater diligit sapientiam suam* · *Filius dilectus in quo* · *Complacui* · *Summum bonum* · *Beatitudo* · *Beatus*

ab illo sapientia quia sapientiam habet ille qui genuit. Semper enim illa sapientia quia genita
se agnoscere non desinit semper genita est et semper gignit. Nec enim gignit inchoans
nec enim genita est cessans. Semper gignit quia etiam semper genita est perfecta
est. Ergo qui genuit est et qui genitus est. Qui enim genuit pater est, qui genitus est
filius est. Et quia qui genuit se genuit, eternus pater est. Et quia qui genitus
est semper genitus est, eterno patri filius coeternus est. Item qui sapientiam semper habet
semper sapientiam diligit. Qui enim semper diligit semper amorem habet. Itaque eterno
patri et eterno filio coeternus amor est. Et enim pater a nullo est, filius a patre solo
est. Amor vero a patre simul et filio est. Sed quia supremus trinitatem omnium summe et
vere unum esse asserimus, hec tria in modo unum esse substantialiter oportet confiteamur. Quia
item ille qui genitus est non potest esse ille a quo genitus est. Neque item ille
qui ab agnoscente et genito procedit idem esse potest cum eo a quo generatur vel genitus
incomprehensibili ratione unitatem trinitatis in unitate et personarum trinitatem et substantie
unitatem cognoscere. Tribus ergo in unitate una tamen est et equalis eternitas
et eterna equalitas quia non potest esse singulis dissimile quod omnibus facit
deitas una totum. Tres ergo unum sunt quia in tribus personis una est substantia
sed tres unum non sunt. Quia sicut distinctio personarum unitatem deitatis non dividit
et unitas deitatis distinctionem personarum non confundit. Sed libet adhuc pa-
ululum contemplationis considerare quo dictum sit quod pater diligit sapientiam suam. Homines
enim sepe solent diligere scientiam suam propter opus, non opus propter scientiam. Sicut est
scientia agricolandi, scientia texendi(?), scientia pinsendi et cetera huiusmodi. Ubi profecto
scientia meditatur inutilis [illegible] consumatur in opere fructu utilitatis. Hoc modo si de
sapientia dei dicatur iam minimus opus scientie suo aufert. Profecto dicendum est sapientiam
pretiosiorem esse opere suo et semper potius se amandam esse sapientiam. Sed
si cuiquam forte sapientie opus suum aufert non erit [illegible] considerata vita hec ope-
ere [illegible]. Sapientia enim vita est, et amor sapientie est felicitas vite eterna
ut est enim dei. Quod pater sapientie complacitat sibi in illa absit ab intellectu nostro ut cre-
damus quod deus sapientiam suam propter opera que per illam fecit diligat. Quin potius
omnia opera sua non nisi per illam amat. Propterea enim dixit: Hic est filius meus
dilectus in quo mihi bene complacui. Non in terra autem in celo, non in sole et
in luna et stellis, non etiam in angelis. Et que etiam perfectissima sunt in natura
quia et ista si suo modo placita sunt, tamen nisi in ipso et propter ipsum placere
non possunt. Tanto enim amplius amore in eo digna sunt quanto minus ad similitu-
dinem accedunt. Non ergo propter opera sapientiam sed propter sapientiam opera sua diligit deus.
In illa enim omne pulchrum et verum et ipsa tota est desiderabilis. Incomprehensibilis et vita
immortalis tamen aspectus est tam desiderabilis ut oculos dei delectare possit sim-
plex et perfecta non [illegible] et plena. Sola non tamen solitaria una et to-
tus omnia. Sed quia tres personas in unitate una eternus supra ut quod de
qualibet harum dicitur utrum nec de aliis dici possit inquirat. Dictum est autem
quod pater amat filium. Restat ergo ut consideremus si pari modo dici possit quod amor
patris et filii amat filium et quod filius amet seipsum. Item quod pater amet se
quod filius amet se patrem. Item amor patris et filii amet seipsum. Item quod amor
patris et filii amet se. Item pater amet amorem suum et filii. Item filius
amet amorem suum et patris. Postremo si unusquisque eorum amor est quo quibus
amat seipsum vel alterutrum unusquisque ad alium. Sed hic facilius inveniemus si ea que
dicta sunt ad memoriam revocamus. Insuper dictis enim rationibus asserimus quod deus
prima causa est et origo bonorum omnium. Deo autem qui bonus est et principium omnium
perfectionum bonum nullum esse potest. Summum igitur bonum deus est. Beatitudo autem
nusquam vera nisi in summo bono collocatur. Deus igitur solus et per se et prin-
cipaliter beatus est. Beatus autem quo esse potest cui non placeat id ipsum quod

est quisquis igitur beatus est et seipsum diligit et id quod ipse est diligit. Si ergo pater et
filius et amor patris et filii unum sunt et unus deus sunt, cum in solo deo vera beati
tudo sit necesse est ut et quisque amet seipsum. et admirere quisque aliud similiter eorum
beatitudo naturaliter dici posset immo potius summa infelicitas fieret si per contrariam volun
tatem se dividerent. et per consequens naturam a nomine separari non posset. Diligit
natura unum sunt pater et filius et amor patris et filii. ita quoque volun
tate et amore unum esse non possunt. Unus amor se diligit quia unum sunt
Non aliud est quod quisque amat in alio quam quod quisque amat in seipso. quia non aliud
est quod quisque est. Cum quale est / Quod pater diligit in filio hoc et filius diligit in se
ipso / et quod amor patris et filii diligit in filio hoc filius diligit in seipso. Et e contra
quod filius diligit in patre hoc pater diligit in se. Ita quod pater et filius diligunt in amore
suo hoc amor patris et filii diligit in seipso. Ita quod pater diligit in seipso hoc diligit in
filio et in amore suo / et quod filius diligit in seipso hoc diligit in patre et amore
suo. et quod amor patris et filii diligit in se hoc diligit in filio et in patre. Quando
vero vox patris super [illegible] descendit. hic est inquit filius meus dilectus in quo michi
complacui. Non dicit separatim ego michi complacui. neque dicit separatim ille in
complacuit. neque non dixit simul ego michi complacui et ille a michi complacuit
sed dixit ego michi complacui in ipso. hoc est quod michi de me placet in ipso
est. contra ipsum non est. quia ego sum ipse est. quia cum aliud quam ipse non sum
contra ipsum michi placere non possum. hic est ergo filius meus dilectus in quo michi
complacui. Quidquid michi placet in ipso et per ipsum placet. ipse est mea sapientia
per quam feci omnia. in ipso eternaliter disposui quidquid temporaliter feci. et tanto unum
quodque opus meum diligo quanto perfectius sue dispositioni concordat. Nolite
putare quod tantum ipse sit mediator in reconciliatione hominum. quia per ipsum omnes comme
dabiles et placita sunt aspectui meo cuncta omnium creaturarum. In ipso conspicio cuncta opera
mea que facio. et non amare nequeo quod invenero simile illi quem amo. Et quia
ille me offendit qui ab eius similitudine recedit. Si ergo vultis michi placere
ei similes estote. Ipsum audite. Et si forte ab eius similitudine in aliquo
discessistis ipsum imitando audite redite. In ipso dat preceptum. In ipso dat con
silium. preceptum ut persistatis, consilium ut redeatis. Utinam custodisset preceptum. Ecce
quia transgressi estis preceptum, saltem audite consilium. Magni consilii angelus
vos mittit ut qui conditi estis datus sum ad gloriam, iterum perditos revocat ad me
gloriam. Ipsum audite. ipse conditor. ipse est redemptor. ipse deus in me et vos condidit
qui nobiscum homo solus ad vos venit. Ipsum audite. Ipse est forma. ipse est me
dicina. Ipse est exemplum. Ipse est remedium. Ipsum audite. Felices fuissetis semper tenuisse
eius similitudinem. Sed iam nunc gloriosum non erit ad eius redire imitationem. Ipsum
audite. O homo quid causaris ignorantiam tuam. certe ipsa te tua ignorantia ac
cusat. ipsa tamen. Nosti qualis sis. cur venias. que [illegible] habeas quem me
diatorem queras. et tamen adhuc te [illegible] respondent. contra deum clamas. Nosti
quia malus es, cessas et non clamas ad eum qui te fecit. ut veniat et re
ficiat. qui venit ut redimat. Noli dubitare de potentia eius. vide opera eius
quanta sunt. Noli dubitare de sapientia. vide opera eius quam perfecta sunt. Noli du
bitare de benivolentia. vide opera eius quomodo ad utilitatem tibi fiunt. Ostendat
ergo tibi in suo opere quantum possit in tua redemptione. Demonstrat etiam tibi quod formi
dande operari possis in dicite si volueris habere redemptorem. Nemo ei resistere potest
quia omnipotens est. Nemo fallere eum potest quia sapientissimus est. Nemo eum cor
rumpere potest quia optimus. Nemo eum declinare potest quia ubique est. Nemo eum
tollere potest quia eternus est. Nemo eum flectere potest quia incommutabilis est. Si er
go volumus talem [illegible] mediatorem ipsum queramus redemptorem.

Quando quidem de invisibilibus ad manifestanda invisibilia progredi cepimus
primo a corporea creatura ad incorpoream. hoc est rationalem creaturam tran[s]

sumus at deinde a creata creatura usque ad sapientiam dei pervenimus. Unde non videmus primo a sapientia dei ad rationalem creaturam, deinde a rationali creatura ad creaturam corpoream. Et ita consideratione procedamus. Hic ordo est cognitionis. Iste conditionis quia prius corporea creatura quam invisibilis et in ea cognitione stetit, deinde a corporea creatura ad incorpoream cognitio transsit. Postremo in ea investigatione sapientia usque ad conditorem intuitus pervenit. Considerate non primo gradu ad imaginem dei rationalis creatura facta est, deinde corporea creatura. ut creatura rationalis in ea sapientis agnosceret quod a creatore intus accepisset. In sapientia dei est veritas. In rationali creatura imago veritatis. In corporea creatura umbra imaginis. Et rationalis creatura facta est ad dei sapientiam. Corporea creatura facta est ad rationalem creaturam. propter quod omnis motus et conversio corporee creature est ad rationalem creaturam. et omnis motus et conversio rationalis creature esse debet ad dei sapientiam. ut deus quadam sui semper superior celsitudine [illegible]. Hic primo conditionis ordine. Hic semper contemplationis in se pertinet similitudine. Conversio [illegible] in ea investigationis de invisibilibus ad invisibilia transsit. Primo a corporea creatura ad rationalem creaturam. deinde a rationali creatura ad corporeationem [illegible] creatoris mentis intuitu deducitur. Excitatus autem de visibilibus ad invisibilia primum a creatore ad rationalem creaturam. deinde a rationali creatura ad corpoream creaturam descendit. Ordo autem cognitionis deinde ymmo semper precedit ordinem conditionis. quia nos cum foris simus ab intimis videre non possumus nisi prius oculos mentis intima penetremus. Excipitur autem per ordo conditionis ordine cognitionis. quia et si aliqua humana infirmitas ad intima contemplanda vel tenuis admissa fuit diu ibidem stare habet. sive mutabilitatis fluxus non permittit.

Postquam igitur nos. quantum deus largiri dignatus est de invisibilibus ad invisibilem cognitionem pervenimus hunc iam mens nostra ad semetipsum redeat et quid conspexerat cognitione sibi utilitatis conveniens posset attendat. Quid enim nobis prodest si modo cognoscimus maiestatis celsitudinem et utilitatem nobis inde colligimus utilitatem. Ecce enim deus de illo intimo contemplationis secreto vultum. quid nobis tamen afferre potuimus. Deinde nisi lucem de regione lucis venientes. hoc enim dicens et necessarium est nisi aliud regione venimus ad fugandas nostras tenebras nobiscum lucem apportemus. et quis scire potest. qui ibi fuimus. si estimari non vidimus apparet quod. qui ibi fuimus apparet at quod ibi vidimus. Si ibi vidimus potentiam. apportemus lucem dei timoris. Si ibi vidimus sapientiam. apportemus lucem veritatis. Si ibi vidimus benignitatem apportemus lucem dilectionis. Potentia torpentes ad timorem excitet. Sapientia ignorantie tenebris cecatos illuminet. benignitas frigidos calore caritatis inflammet. Videte quos quod lucescit. nisi dies. et quod tenebre nisi nox. Et sicut oculus corporis habet diem suam et noctem suam. itaque oculus cordis habet diem suam et noctem suam. Et dies tot dies sunt in invisibilibus lucis. quibus interius spiritualis mens tunc distinguitur. Primus dies est timor. Secundus est veritas. Tercius est caritas. Primus dies solem suum habet potentiam. Secundus dies solem suum habet sapientiam. Tercius dies solem suum benignitatem. Potentia enim ad patrem. Sapientia ad filium. Benignitas pertinet ad spiritum sanctum. Alii sunt dies nostri quos habemus exterius alii quos habemus interius. Dies nostri exteriores tot tamen volumus transeunt. Dies non interiores si volumus permanere possunt. Dies de timore dei dicitur. quod in seculum seculi permanet. De veritate quoque dubium non est quod permaneat in eternum. quia et si permanet in nobis etiam tamen ipse quem est veritas per hominem interius manifestus appellatur. De caritate autem dicitur quod caritas numquam excidit. Boni dies isti qui numquam transeunt hoc est quod caritas numquam excidit. Boni dies isti. quam numquam transseunt. Nam alii dies mali sunt. qui non solum non permanent semper. sed nec admodum stare possunt. De his diebus propheta dicit. Homo sicut fenum dies eius. isti dies sunt quos meruit culpa. illi dies sunt quos dedit gratia. Dedit

[Margin notes: "ordo est cognitionis conditionis"; "Creatura creature"; "... cognitionis ... contemplatione ... primo ad ..."; "Nota bene"; "dies tres"; "... volumus ... dies interiores exteriores"; "dies mali ... dies boni"]

diebus dixit propheta In diebus meis invocabo te a.s. De aliis diebus dicitur. ante non est in
nocte invocaret. Item alibi dixit cotidie nocte surgebam ad confitendum tibi. Quod
illos dies suos nominat quia alios dies non amat. Sicut Jeremias dicit diem
hominis non desideravi tu scis. Isti sunt dies quibus plorans fuit Iob ut quarto capitulo
est quia mortuus est senex plenus dierum. Illa de aliis diebus plenus esse non po
terat. qui tristantur iam erant. Illos dies qui forte sunt solos mali nominant homi
nes qui iam minus dies inde meruerit. eos qui solis sunt non solum non di
ligunt sed eciam maledicunt. peccat inquam dicit beatus Iob dies in qua natus sum
et nox in qua dictum est conceptus est homo. dies illa vertatur in tenebras et non requi
rat deus desuper et non illustretur lumine. Illos dies ergo qui intus sunt potius homines
amant. ubi lux non sequitur tenebre ubi eternum solis illuminant oculi interiores
cordis mundi. De hiis diebus psalmista termit Annunciate de die in diem salutare
eius. Secundum est salutare eius nisi ihesus eius. Dicit enim interpretatur ihesus quod est sa
lutaris. qui ideo salutaris dies dicitur. quia per eum homo ad salutem reformatur
De ipso autem loquitur iohannes dicens. lex inquit per moysen data est. gratia et veritas
per ihesum christum facta est. Item paulus apostolus vocat christum dei virtutem et sapientiam
Dicit igitur dei sapientia ihesus christus est et per ihesum christum veritas facta est. Dies ergo
sapientie est veritas. De hac die suo ipsa sapientia iudeis loquitur dicens abraham
pater vester exultavit ut videret diem meum. vidit et gavisus est. Veritas
autem dei redemptio est generis humani. Hanc enim prius promiserat qui innumeram
eo per modum exhibuit quod aliud est scriptum vatum ostendit. Tracto autem
prophetiam hec veritas impleta est a qua omnis veritas est. Hec alius ad implendam
veritatem antecedens fuit nisi dies in quo omnis veritatis plenitudo consistit. Hunc ergo
abraham ad diem veritatis exultat quia impleri veritatem desiderat. qui perfecto
diem tunc per spiritum vidit. qui dei filium ad redemptionem humanam generis
venturum agnovit dicitur. Ergo Annunciate de die in diem salutare eius. die
scilicet de die primo in diem primum tempus. diem veritatis. de die timoris in diem
caritatis. Primus unus dies erat timoris. venit dies alter dies veritatis accessit
non successit. quia prior non discessit. Ecce duos dies habemus et tertium diem
in diem caritatis. Sed et iste cum venit priores non expulit. Hii dies isti tres
dies homines impleri possunt ubi fiunt superioribus priores non tulerunt ubi
unus tunc augetur claritas multiplicatur. Primum homines sub peccato constituti plage
inspicati sunt et receperunt. dominum time iudicem. quia cognoverunt inique
pressi ergo time hoc iam erat agnoscere. quia perfecto time nequaquam possent si
istud modo agnoscerent. Iam ergo aliquid lucis erat ipsa agnitio. Jam dies
erat sed nondum clarus. quia peccati adhuc tenebris caligabat. Venit ergo dies
veritatis salutaris. quia peccatum ~~destruxit~~ destrebat destruxit. claritate priorem diem
illuminavit. et timorem non tollit sed in melius commutavit. Sed nunc diu plena
erat claritas donec adiungeretur veritati caritas. Nam ipsa veritas dicit adhuc
hec vobis dico sed non potestis portare modo. Cum autem venerit ille spiritus veritatis
docebit vos omnem veritatem. omnis ergo veritas dicit ut et mala tollet
et bona reformaret. Ecce tres dies sunt. dies timoris qui manifestat
malum. dies veritatis quia aufert malum. dies caritatis qui restituit bonum
dies veritatis clarificat diem timoris. dies caritatis clarificat et diem
timoris et diem veritatis donec perfecta fiat caritas, et perfecte manifestetur
omnis veritas, ~~et timor pene~~, et timor pene cessat in timorem reverentie
mutatur. ergo de die in diem salutare eius. De hiis diebus locutus est propheta
osee dicens vivificabit nos post duos dies et in die tercia suscitabit
nos. Ita qualiter dominus meus ihesus christus tercia die resurgens a mortuis
nos vivificavit audivimus et gavisi sumus. Sed dignum valde est

Plenus dierum · Peccant dies · Salutare · Ihesus quod salutaris · Dies Christi · Abraham vidit diem · Annunciate de die in diem · Dies tres · Tres dies · De die tercia vivificabit

ut recompensemus ei beneficium suum. et quemadmodum nos in ipso tercia die resurgente
eum resurgere in nobis faciamus. licet credendo resurreximus. ita et nos ipso ip-
som tercia die resurgentes eum resurgere in nobis faciamus. licet credendo et quem a nobis
sibi ipse velit reddi. quod pro ipse nobis voluit impertiri. Sicut ergo ut in terram in se et
ipse salutem operaretur tres dies habere voluit. ita et nobis ut interim in nobis et propriam
salutem operemur. tres dies dedit. Et quia illud quod in suo corpore est. non tantum remedium
sed et exemplum fuit. et sacramentum oportuit ut visibiliter fieret. quatinus illud
quod in nobis invisibiliter fieri debuit significaret. dies ergo eius corporales fuerunt. nostri autem spiri-
tuales quemadmodum sunt. Tres ergo dies hominis interioris quibus illuminatur anima nostra
Ad primum diem mors pertinet. ad secundum pertinet sepultura. ad tercium resurrectio
Primus dies est timor. secundus est veritas. tercius est caritas. Dies timoris est dies
potencie. dies patris. dies veritatis dies sapiencie. dies filii. dies caritatis est dies be-
nignitatis dies spiritus sancti. Sed dies quidem patris et dies filii et dies spiritus sancti videlicet
claritatis unus est dies. sed in mentis illuminatione quasi alium diem pater. alium filius
atque alium habet spiritus sanctus. Non quod credendum sit trinitatem que inseparabilis
est natura. in operatione posse separari sed ut distincte personas in distinctione operum valeat
intelligi. Cum non omnipotencia dei consideratur in admiracionem cor nostrum excitat
dies patris est. cum non sapiencia dei inspecta agnitione veritatis cor nostrum illuminat di-
es filii est. Cum non benignitas dei attenta ad amorem cor nostrum inflammat
dies spiritus sancti est. Potencia terret. Sapiencia illuminat. Benignitas letificat. In die
potencie per timorem morimur. In die sapiencie per contemplacionem veritatis a strepitu huius mundi
sepelimur. In die benignitatis per amorem et desiderium eternorum bonorum resurgimus
Ideo enim sexto die christus mortuus. Septimo die in sepulcro iacuit. octavo
die resurrexit. ut simili modo primum potencia in die suo per timorem nos a carnalibus
desideriis foras occidat. Deinde sapiencia in die suo intus in abscondito contem-
placionis sepeliat. postremo benignitas in die suo per desiderium divini amoris vivifi-
catos exurgere faciat. Etenim sextus dies ad laborem. septimus ad requiem
octavus pertinet ad resurrectionem // ~~Explicit liber tercius [illegible]~~

~~Incipit liber Hugonis De archa~~

~~Sapiencie~~

Qui gustata sibi gratia collata sit nescit. quantas largitori grates debeat non intel-
ligit. Primus homo ad hoc conditus fuit ut si non perfecisset per contemplacionis presenciam
vultum creatoris semper aspiceret. ut eum semper videndo. semper amaret. et amando
semper ei adhereret. semper adherendo ei qui immortalis est et ipse vitam sine termino
possideret. Mente autem a domino discreta amore illo quecumque temptacio impetierit subvertit cor
hominis quod prius amore unius stabile persistit et unum amando unum permansit.
Postquam per terrena desideria defluere cepit quasi in tot divisum est quot ea sunt que
concupiscit. Hinc ergo nascitur sine stabilitate labor sine requie. cursus sine
pervencione. ita ut semper sit in commotione cor nostrum. donec illi adherere cepit ubi
et desiderio suo non deesse gaudeat et ea que diligit semper mansura
spectat. Inter amorem huius mundi. et amorem dei hec est differencia. quod amor huius mundi
principio dulcis esse videtur sed fine habet amarum. amor vero dei ab amaritudine incipit
sed ultima omni dulcedine plena sunt. Sponsus inde postremo bonum vinum por-
rigit. Dum mentem sui amatoris dulcedine replere disposuit. quandam prius tribulacionis
compunctione amaritudinem fuit. ut post gustum amaritudinis amaris bibat suavissimum
poculum caritatis. Si deus pulcher est. si fidelis est. laude dignus est. Si dominus
sine tuam bene agit pulcher est. amore dignus. Si pius est. si misericors est. si humilis
est amore dignus est. Si dominus sine tuam bene agit pulcher est. Si punitor sed
fraudare nescit fidelis est. Si peccatoribus libencius parcit pius est. Si afflictis com-
patitur misericors est. Si subditos non premit sed humanus regit humilis est

amor

Domus dei totus mundus. Domus dei ecclesia catholica est. Domus dei quelibet fidelis anima est. Sed aliter mundum inhabitat, aliter ecclesiam, aliter unamquamque fidelem animam. In mundo est ut imperator in regno. In ecclesia est ut paterfamilias in domo. In anima est ut sponsus in thalamo. Omnes in domo eius sumus per conditionem, quia creavit nos. In domo eius sumus per fidem, quia vocavit nos. In domo eius sumus per dilectionem, quia iustificavit nos. Qui in domo dei es per conditionem et quasi lapis es in tecto. Qui in domo dei es per fidem et palea cum granis in area es. Qui in domo dei fuisti per caritatem beatus es, quia non solum tu in domo dei sed tu domus dei esse cepisti, et ipse tectum habitat in te qui fecit te. Duobus modis deus cor humanum inhabitat, per agnitionem videlicet et amorem, [illegible] quia scientia per agnitionem fidei fabricam erigit, dilectio autem per caritatem virtutis quasi colorem superducto edificium pingit. Tanta est divinorum operum immensitas ut ad ea perfecte contemplanda nullius creature sufficiat intelligentia. Minus ergo sanctorum operis ~~comprehendere~~ comprehendere valebimus cum ipsum opus sanctorum ad plenum capere non valemus. Virtus divinitatis omnem creaturam et creature precedit et dignitate transcendit et potestate disponit. Immensitas divinitatis temporales angustias infra se claudit, quia et prius tempore est quod initium cepit et postmus tempore est quod finem nescit, et super tempus est quia mutabilitatem non recipit, et neque manum eius vel dexteram ad premium vel sinistram eius effugere potes ad supplicium.

Quadruplex est archa: due visibiles et due invisibiles. Prima est in re, secunda in fide, tercia in cogitatione, quarta in virtute. Primam vocemus archam Noe, secundam archam ecclesie, terciam archam sapientie, quartam archam matris gratie. Archa est ecclesia et quatuor mansiones sunt quatuor status, tres presentis vite et duo future. Primus status est aliorum hominum qui dicuntur carnales, de quibus dicit apostolus: non potui vobis loqui quasi spiritualibus sed quasi carnalibus. Secundus status est animalium, de quibus iterum dicit apostolus: animalis homo non percipit ea que dei sunt. Tercius est spiritualium, de quibus ait apostolus: spiritualis diiudicat omnia, et ipse a nemine iudicatur. Quartus status est eorum qui excitati a corpore [illegible]. Quintus est in anima et corpore resurgentium. Nam [illegible] corruptionis tegimine exuendam quasi quadam [illegible] abeuntis facie perhibent. Sunt unicuique nostrum tres voluntates, scilicet carnalis, spiritualis et animalis. Carnalis est [illegible] concupiscere desideriis carnis [illegible] obedire quod quid libuit facere. Spiritualis voluntas est adeo spiritualibus virtutum operibus insistere ut etiam necessarios carnis usus oportet excludere. Animalis voluntas quasi in quodam [illegible] medio consistens nec vitiorum flagitiis delectatur nec virtutum de laboribus sit quoniam [illegible] passionibus compatiens nec tamen [illegible] consentiat de laboris [illegible] sustinere. Postremo sic vult conservare futura bona ut non amittat presentia. [illegible] aut [illegible] delectatione separare et virtutibus operam dare contendit, cooperante gratia dei edificare debet intus edificium virtutum, cuius longitudo in fide caritatis trecentos cubitus habeat, in latitudine caritatis quinquaginta, in altitudine spei que in Christo est [illegible], ut sit in bona operatione longitudo, in dilectione [illegible] fide fidelis altus. Inter quodammodo rationalis anima similitudinem sui creatoris habet, quia sicut in mente divina omnium rerum esse eternaliter sine mutabilitate et distinctione temporali subsistit, ita et in mente nostra preterita, presentia et futura per cogitationem simul subsistunt. Habeamus ergo veras [illegible] et castas cogitationes, quia de tali materia fabricabimus archam [illegible] aut [illegible] tunc suavius [illegible] potius nisi prius malos contra per mansuetudinem ~~[illegible]~~ et [illegible] per caritatem non odisse. Quatuor modis [illegible] per actionem. Actiones namque alie sunt carnales que ad usum corporis pertinent, alie spirituales que pertinent ad instructionem mentis [illegible] boni et mali [illegible]. Nam ad explendam voluptatem [illegible] actionibus [illegible] similes sunt in medio animalibus que de archa [illegible]. Nam autem eas ad usum necessitatis administrant

Marginal notes: De domo dei — De diffinitione divinorum operum — Non quadruplici archa — Quatuor status mansiones — De tribus voluntatibus hominis — Quod anima rationalis similis est deo — De quatuor modis actionum

dialia quidem sunt sed munda. [A]lium non ecclesiastici regiminis curam que multiplicet
~~alio~~ spiritualis agenda suscipiunt et astricto intus quietis non per ambitionem sed per
preceptum obedientie ad publicam prodeunt. Similes sunt noe qui corvos de ar-
cha sacrificium obtulit. Alii autem qui propter gloriam honores suscipiunt. et tunc se in sub-
limi positos videntes ceteros despiciunt. et inferioribus quibusque in eterna potius eorum
passione condescendere nolunt. Similes sunt cham qui denudati patris verenda
derisit. [Q]uatuor ergo modis homines per contemplationem. Primus modus est quo con-
siderantes omnem creaturam quid sit in se et in omnibus omnia vanitate. quia omnis
creatura sicut de nichilo ad esse venit. ita per cotidianam mutationem indicat
quantum in se est ad nichilum tendit. [S]ecundus modus est qui considerantes quod sit
eadem creatura conditione creatoris et trinitatis in ea divine vocis similitudine. omnia
ipsa que sua conditione mutabilitati subiacent dum ab opifice creatoris ac-
cipiunt ut magnum esse designat quadam modo opus temporale eterni opificis firmitatem
stabilitate. [T]ertius modus est qui considerantes quo modo creator de suo misericordie
creaturas ad implenda iudicia sua sine propria vice beneficia largiendo. sine
peccato in ipso supplicia irrogando. [Q]uartus autem consideratione invenimus omnia
divine dispensationis ministerio et nostre preministrat argumentum. [S]ubest genere
contemplationis audimus omnem creaturam tribus vocibus loquentem. prima vox dicit
accipe. [S]ecunda dicit redde. [T]ertia dicit fuge. accipe beneficium. redde debitum. fuge
supplicium. prima vox est famulantis. [S]ecunda admonentis. [T]ertia comminantis. [C]elum
dicit. ministro tibi lucem in die ut vigiles. tenebras in nocte ut pauses. Ego
ad oblectationem tuam gratas temporum vicissitudines paro. temperiem veris. et estatis fer-
vorem. autumpni plenitudinem. et algorem hyemis. [E]go alternatis incrementis
dierum et noctium spatia vice dissimili contendo. ut et varietas tollat fa-
stidium. et ratio prestat oblectamentum. [A]er dicit. vitalem tibi prebeo flatum. et omne
genus avium ad tuum mitto obsequium. [A]qua dicit. potum tibi prebeo sordes purgo
arentia rigo. et diversa genera piscium ad tuum esum mitto. [T]erra dicit. ego
te porto. ego te nutrio. pane conforto. vino letifico. omni genere fructibus
oblecto. diversis animalibus mensas tuas repleo. [V]ox admonentis est. [M]undus
dicit. vide homo. quomodo amavit te qui propter te fecit me. Omnia tibi qui-
tus sunt propter te. ut tu servias illi qui fecit et me et te. me propter te. te propter se
[S]i sentis beneficium redde debitum. accipis benignitatem redde caritatem. [illegible]
et si [illegible] oportet deus. [V]ox comminantis est. [I]gnis dicit a me combureris
[A]qua dicit a me submergeris. [T]erra dicit a me absorberis. [I]nfernus dicit a me
deglutieris. [O]mnia omnis creatura sicut conditione sua homini famulatur. Sic
ex peccatoribus pro malefactis ultores contra comminatur. ut in singulis creaturis precepti time-
antur. quasi vindices cognoscuntur. [Q]uartus modus contemplationis est qui in spiritualibus
creaturas secundum hoc quod homo eis uti potest ad complendas carnales concupiscen-
cie voluptates et in eis cogitamus non naturales instinctus subsidium sed lubri-
cis [illegible] oblectamentum. [E]t quem sancti viri quanto magis foris opera divina aspiciunt
tanto magis intus in amore conditoris videntur. [D]um enim rerum pulcritudinem
tabilitatem aspiciunt continuo omnia que in hoc mundo pulcra videntur
eis in cogitatione vilescunt. [I]n primo ergo genere contemplationis materia vani-
tatis inspecta in nobis generat contemptum mundi. [I]n secundo simulatis rationis
laudem. [I]n tertio inspectio timorem et amorem dei. [I]n quarto fomes turpi-
ditatis interitum libidinis. [T]res materie in intellectuali creatura sig-
nificavit tria cogitationum genera. [S]ecundum utile vituperetur est cogitatio
dilium de sanctorum virtutibus. et dei operibus cogitando. et de aliis quecumque ad emen-
dationem morum sive ad excitationem morum pertinent. [V]tilis est qui id quod
in aliis admiror et laudo imitari non negligo. sed ad exemplum vite mee
traho. [I]nutile est ut quod foris ostendo in opere intus possideam in virtute

---

Marginalia:

ratio

~~de quadruplici contemplatione~~ primus

q 2us

q 3us

~~de triplici voce creature~~

~~vox celi~~

~~vox aeris~~
~~vox aque~~
~~vox terre~~

~~vox mundi~~
q vox admonentis quarto [illegible]

q vox comminantis

iii [illegible]
q quartus modus contemplationis

q [illegible] cogitatio

q utilis cogitatio

q inutilis

et quidquid foris lucratus apparet apostolis, quamvis intus satagam putare obstinatis
ligna de conversatione suscepte infirmitatis et infirmis superbia demonstrat, reprimit
et illuminat cecitatem, sed quod virtute divine maiestatis. Et animas interius cibos invi-
sibili pascit et corpora interna per obumbrationem sancti spiritus ab estu protegit. Interdum
idem ipse nobis et lignum vite et liber vite efficitur. Lignum quia obumbrat
et pascit, liber quia incorporat et erudit. Incorporat elatos, illuminat cecos, esurientes
cibat, estuantes obumbrat. Audiat elatus incorporationem et humiliationem.
Audiat cecus amore doctrinam et illuminetur. Esuriens confirmetur. Estus in corpore umbram
petat ut refrigeretur. Cum esuriunt et sitiunt iustitiam que sequuntur et satu-
rantur. Nemo se excuset. Omnis homo quemadmodum suo morbo remedium invenit
ubi et malis locus datur ut se corrigat et bonis ut meliores fiant.
Neque enim ad perfectionem pervenire possumus nisi et in bonis que agimus semper in
intentione crescere studeamus. Lignum igitur duo habet, fructum scilicet et folia. Fructu
pascit et foliis obumbrat. Sic intus divinitas et illuminatio nutrimentum est
refectio et humanitatis obumbratio. Tres sunt libri. Primus est quem facit
homo de aliquo. Secundus est quem creavit deus de nichilo. Tertius est quem deus
genuit deum coeternum deo. Primus opus est hominis corruptibile. Secundus est opus
dei quod inicium habuit esse. Tertius est non opus dei sed sapientia per quam fecit omnia
opera sua deus. Item tria sunt verba. Primum est verbum hominis quod plato de-
finit. Secundum est verbum dei id est opus dei quod creatum non inenarrabile subsistit
licet in aliquo desinit. Tertium est verbum non creatum sed genitum quod sine initio principium
nescit neque ullam mutabilitatem recipit et hoc est verbum vite. Aliud igitur est
verbum hominis, aliud est verbum dei opus dei non deus, aliud verbum dei deus. Sed opus dei
quia visibile est coniunctum verbum dicitur quod ut plato. Sapientia vero dei quia
invisibilis est intellectum verbum appellatur quia mentis conceptio et sicut vox
statim parit intellectus et permanet, sic quod fecit deus variatur, quod est
deus non mutatur. Et sicut per prolationem vocis cognoscitur cogitatio cordis, sic
more suo manifestat sapientiam creatoris. Opus enim hoc operis est pulchrum, opus deo
opifice dignum, opus quod sapientem delectat, opus quod nemo nisi omnipotens
facere queat. Et ideo ipse sua tamquam voce quadam virtute sui creatoris pro-
testatur et sapientiam loquitur. Verbum igitur loquitur verbum, sed verbum quod factum est
verbum quod fecit, verbum quod iussit, verbum quod mutabilitatem non recipit, verbum
sensu percipit, verbum quod animus cordis videt. Verbum pulchrum, verbum pulchrorum,
verbum quod corporis delectat, verbum quod oculos cordis illuminat. Verbum creatum
non creatum sed genitum, non oris prolatum sed cordis [illegible], non quod desinit emissum
sed quod permanet genitum. Item tria sunt ligna vite. Primum est arbor ma-
terialis plantata in medio paradisi. Secundum est dominus ihesus Christus secundum
formam assumpte humanitatis in medio ecclesie sue constitutus. Tertium est sapientia
patris scilicet filius dei in celesti paradiso beatos spiritus reficiens. Ad tertium creatus fuit
homo. Ad primum creatus est homo sed per secundum renovatur homo. Similiter tres sunt
paradisi. Primus paradisus terrestris cuius incola fuit primus homo adam terrenus. Secundus est
fidelis sive spiritualis scilicet ecclesia sanctorum que fundavit et inhabitat novus
adam celestis scilicet Christus. Tertius est celestis qui est regnum dei et vita eterna.
In primo paradiso lignum vite est arbor visibilis. In secundo lignum vite est humanitas
salvatoris. In tertio lignum vite sapientia dei. Verbum vite et origo boni est hec
sapientia dei que in cordibus sanctorum tamquam in paradiso invisibili primordium sum-
natur, per gratiam rigatur, per dilectionem [illegible], per devotionem germinat, per fidem radi-
catur, per compunctionem [illegible], per desiderium crescit, per caritatem roborat, per spem viret,
per circumspectionem frondet et expandit ramos suos, per disciplinam floret,
per virtutem fructificat, per patientiam maturescit, per mortem recipit, per contemplationem
//cedat

ideo 3 habet et lignum
Sic quasi
quomodo morbi remedium
Tres modi perfectionis
lignum
3 sunt libri
tria verba
3 ligna vite
triplex paradisus
lignum vite
a bat

De timore

Divitie duplices

De dolore

De fide

Nota

De devotione

Zelus

Compassio

Benivolentia

De compunctione

Dignitas hominis

Thesaurus absconditus

affectus

De desiderio

Timor domini ipse ad nos caritatem adducit. quia deus docet timere prius sed amare postmodum. porro timor dei per quem veniunt ad cor facit pauperem spiritu. Sunt namque divitie spiritus duplices. et sunt corporales divitie in affluentia rerum temporalium et sunt spirituales divitie in possessione virtutum. Utrasque ergo avarus [illegible] possidet. et ille malus qui temporalibus hiis et virtutum bonis superbiendo tumidus concupiscit. et ille qui cum magnum aliquid de se existimans sua se virtute stare gloriatur. Sed timor dei veniens admonet deum pondus futuri examinis. et quam districtus sit in perpetuum cogitationes deponit. omnem mox etiam concupiscentie delectationem extinguit et intra infirmitatis humilitatis ad mediam veritatis. quam humilia dum sentire debeamus ostendit. Has metas intentionis dulcedinis desiderium trahit quas nullus concupiscentie carnalis affectus sequi vetigant. Timor igitur primo carnalis delectationis affectum ab animo pellit. ac deinde gratia eiusdem animi quasi iam defecatum expedit puriorem assiduis spiritualis delectationis perfundit. Deinde post perceptionem gratie dolor nascitur. quia tunc de inmundis malis suis iam agnoscimus quam per infusionem divine gratie illuminati dulcedinem spiritualium bonorum aliquatenus degustare valemus. Cumque enim spiritualium bonorum dulcedinem non noverit carnalis concupiscentie passiones et tunc amat cum affligitur. Tria sunt genera hominum infideles. infirmi in fide. et fideles. Qui ignorant deum et non credunt christum ipsum et preter hanc vitam quam temporaliter vivunt aliam vitam nullam esse arbitrantur. Infirmi in fide sunt quibus aliquid persuasum est de veritate, sed tamen adhuc in quadam ancipiti mentis sententia fluctuantes hiis qui in sacro eloquio de futuris premiis bonorum vel penis malorum referuntur non omnino credunt nec penitus acquiescunt. Fideles autem sunt qui fidem et dilectionem radicatam sunt in deo. hinc quod infideles negat et de quo infirmi in fide dubitat hoc credunt et expectant. Devotio est fervor bone voluntatis quem mens celare non valens certis manifestat indiciis. Hec dividitur in tria in zelum compassionem et benivolentiam. Zelus est dei per amorem iusticie defensorem utroque esse animus talium iniuria vitat pati non sustinens. Compassio est qua miseriis alienorum condolemus. Benivolentia est qua prompta voluntate beneficia rogati exhibemus. Sicut ita conditus est cor humanum ut in eo tamquam in speculo suo divina sapientia reluceret. et que in se videri non potuit in sua ymagine visibiliter appareret. Magna prorsus dignitas hominis portare ymaginem dei et illius in se [illegible] multum inspicere atque per contemplationem presentem habere. Sed postquam primus ille parens vetitum assecutus et mendacium delectationem sua in terra posuit peccati subditus. plus subditus cordi humano. proximum istum ab oculis suis thesaurum abscondit et caligo ignorantie oppressa lumine sapientie intercepit. Thesaurum inventum manifestat qui accepto dono sapientie meditatione portat. Thesaurum autem inventum abscondit qui accepto dono sapientie non foris in oculis hominum sed intus coram deo videre gloriam querit. terra nostra corpus nostrum terra ea que foris possidet terrena bona et hominum. De cognatione tua corpus nostrum qui vitiis que in nobis et operibus nata sunt renunciamus. De domo patris tui corpus nostrum qui omnem mundum et ea que in mundo sunt per cogitationem in ea sequestramus et omnem animi intentionem in sola eterna defigimus. Egressis autem de terra tua et de cognatione tua et de domo patris sui. alia terra a domino ostendit. qui nobis preter hunc mundum mortuus quodam iam de futuris gaudiis de longe odorare concedit spiritu sancto infuso lito gaudio animus superastit (?) et mirat quale adgustandum esse possit quod tam innate (?) vesicat (?). Sicut compuncto medio rumpat ita desiderium simile est fumo. Postquam enim pigritie compunctionis rubigo peccati consumpta fuit in mente et intus fulgor mire cepit confestim animus in quadam contemplationis spetiam sublevatur. ibique quadam modo se ipso

alter effectus quidam ut ita dixerim lucida regione et terram novam omnino suspi-
cit. quale numquam antea vel vidisse se meminit vel esse estimavit. Clarificat et ipsum
intellectum et pre gaudio priori luminis ignorancie sue tenebras accusat. Clarificat
et subtus se in imo quo prostratus iacuit. Clarificat supra se in summo quo tendit. Gau-
det se tamen iam evasisse quod doluit. dolet se tamen adhuc abesse ab eo quod
diligit. Caritas similis est vino. vinum namque eos quos inebriat reddit alacres
audaces. fortes. obliviosos et quodammodo insensibiles. Sic caritas inundando
conscienciam exhilarat. Deinde audacem reddit quia pro mundicia consciencie fiducia
prestat. Deinde vires auget quia sicut testatur scriptura: Fortis est ut leo qui re-
sidet in domo. Constancia enim in ea nullius adversis superari potest quia cum mente
semper de dei adiutorio presumit. quidquid adversi foris toleravit facile totum per-
transit. Oblivionem quoque generat. quia dum totam animi intencionem ad de-
siderium eternorum trahit. omnia que tulissent memoriam ab animo funditus evellit.
Insensibilem quoque reddit. que dum mentem interna dulcedine medullitus replet
quidquid exterius amaritudinis infert contempnit quasi non senciat. Sicut dicit quidam pos-
nimia [illegible] mente numquam arescit arbor sapiencie. sed quemadmodum lignum illesum
servat viriditatem suam dum equale habet contemperancia humoris et caloris. sic
animus arescere non potest. quem et calor sancti spiritus inunxit quem desuper radiat et
studium bone operacionis quod subtus rigat. Sunt etiam nonnulli qui
pro gracie divinitus sibi concessam primo multum in contemplacione proficiunt sed dum multos
alios simplicitatis [illegible] occupari actionibus eos in comparacione sua despi-
ciunt et cum inprofitiles sint ab eorum opere bona tamen opera non pertimescunt indicare.
Cum a igitur in humilitate stare negligunt. iure elacionis concessam a fastigio
contemplacionis cadunt deiecti quia variis patent erroribus. et multiplicant
ad illa interna [illegible]. Quorum multorum errorum principium hoc est quod
infirmitatem suam [illegible] agnoscere voluit. Et dicitur nunc quod accepant in ante
se [illegible]. Necesse est enim ut in oculis eorum inlecscat [illegible] aliena qui de suis
[illegible] senciunt tamen immoderata. Nec si possent vitam alienam iudicare presumerent
nisi prius [illegible] convenissent. Hoc igitur male [illegible] meus [illegible] decepta tota
se curiositati dedit et paulatim [illegible] morbo [illegible] aliorum [illegible]
[illegible] assuescit. Postremo ad hoc deducat ut quod [illegible]
vel aperte calumpniandi vel sinistre interpretari conetur. Ut si aliquos forte aliquos
pro communi utilitate aliquantulum sollicitari viderint. hos cupidos vocant quos parci-
dos esse perspexerit avaros vocant. Hos autem qui se affabiles et hylares
omnibus prebent vicio adulacionis insimulare [illegible]. Illos vero qui sepius [illegible] multum
[illegible] invidia tabescere credunt. Et quos alacres et devotos in ministrando
perspexerint leves et [illegible] et inquietos esse asserunt. Quos debiles autem
[illegible] invenerint quasi pigros et inertes accusant. abstemios morbo ypocrisis
laborare et eos qui plus [illegible] indulgent [illegible] deserunt opinantur. Mala
[illegible] et [illegible] curiositas que secretum alicuius improbe scrutari contendit
sepe quis nichil inveniat. quod iuste reprehendere possit. [illegible] tamen suspi-
cari non desistit. Bonum est ei ut in temporis studio contemplacionis ad tempus
servans opere compleat. et opciora dispensanda suscipiat. ut dictat ex
[illegible] quia difficile sit proficiendum sine opcioribus et tamen per desiderium
meliora non deserere. et cum sic ad curam suscepti regiminis impositi coagunt-
ur sciat quid de his sensisse debuerat. quos prius in eodem loco positos
[illegible] despiciebat. Sunt autem quatuor quibus circumspecto dicitur quod sunt
timor. cura. necessitas. et affectus. Timor amplectitur [illegible] periclitandi. Cura
est sollicitudo evadendi incomodi aut comodi adipiscendi. Necessitas
est debitum dandi vel indigencia accipiendi. Affectus est desiderium
prosequendi. Timor premit. Cura tenet. Necessitas ligat. Affectus inviscerat.

Similis Beati Bernardi sentencia
quam scripsi in libraria [illegible] in urbe
de libro [illegible] potestas [illegible] et
in [illegible] [illegible]

Infirmitas humane conditionis · b   Vanitas mundi · a

Quia et adeo permittit mala dyaboli cum temptationibus · d

Ut adhuc ... permittit ... passionibus carnis ... · e

Et ... ut temptet · f

Ista quatuor nascuntur ex quatuor generibus malorum que homo sustinet in hoc mundo. que sunt ira et invidia dei. vanitas mundi. infirmitas humane conditionis et invidia dyaboli. Ira dei est cum flagellis atterimur. Vanitas mundi est cum modo nimio obruimur in voluptate animi. Infirmitas humane conditionis est quod facile ledimur adversis et difficile ad bona agenda conamur. Invidia dyaboli est cum ipso instigante ad vitia inflammamur. Ira dei percussionem premit. Vanitas mundi curas superfluas ministrando derisum trahit. Infirmitas nostre conditionis nos necessitatibus ligat. Invidia dyaboli ... nos inflammando volvit. Sed in his omnibus dei servus debet ad premium et cum ei quedam mala subito sinuntur. cum enim affligendus probatur non subvertitur. Sed desiderio ad tempus contra suorum motibus dimittit ut cum per experimentum didicerint quam inscia fallens esset delectationibus inhesit. deinde etiam illa eterna gaudia requirant que nulla tristitia corrumpit. Et salubre aliquando delicti permittitur ad tempus servis passionibus carnis sic ut agnoscat infirmitatem suam. et de se non presumat. et multo devotius dum ... per modum se subiciat deo. Tanto manifestius ex precedenti casu didicerint non esse ... infirmitate quod stant. Est et adhuc aliud quare non imminit servus dei utile est ut temptetur. ut in illis ipse temptationes eos ... et cautiores reddat ... conflictus ... sunt ... et sicut sepe cadendo discit homo qualiter ... firme et caute ambulare debeat et in conflictu belli cum firme plagatus est cautius ... ictum excipit. Sic quem a dyabolo sepe decipit subtilius ... eius ... et machinationes subtilius. Alterum quippe aliud est ... consilium dei est ut illud ... servus ... ad bona ... sibi ... ad ... Quod timemus ... sollicite studemus a nobis removere. et quod desideramus adipisci sollicite studemus obtinere. et sic per affectionem passionis sequitur cura sollicitudinis et per curam sollicitudinis sequitur ... operationis. et post ... operationis ... cautela ... Sepe qui anime mortem non metuunt. mortem carnis pertimescunt. et qui ... gehenne cruciatus non considerat. penas temporales pati reformidat. Sepe qui illa confusione que ante dei oculos et sanctorum angelorum ventura est nunc adhuc non didicit. nihil esse in oculis hominum pertimescit et erubescit et ... laborant homines. que servus dei non solum fugienda non sunt. ymmo etiam non ... cum fructus ... agnoscit appetenda. et sepe homines pro carnalibus desideriis adimplendis plurimos labores graves et amaros libenter tollerant quos pro amore eterne vite vel ad modicum subire recusant. Cum tamen electi sine intermissione laborent et affligant semetipsos ne desideria carnis perficiat qui etiam necessitatibus suis non sine timore deserviunt timentes ne usque ad delectationem effluat voluptas. Quod cogit infirmitas conditionis. Filii hominum miseratione divina ab errore suo conversi pura studia deserunt. Sed prudentia qua in pravis desideriis deduxerunt non amittunt. et in bonis agendis tanto cautiores fiunt. quanto in malis perpetrandis prius ... consilia ... Varios sunt timores nimidam. ut carnales scilicet timor militaris timor pene. et timor mortis. Necessitas duplex est. Alia in debito reddendi. et alia in indigentia accipiendi. Secundo notandum est ut deus ... reddere. quia dare deus ... quia indiget accipere. Ut ... et cesar et venter ... et ... cesar et patria. Sed ... volumus ... cesar tollendo pecuniam quam venter accipiendo escam. Cesar enim auferendo pecuniam magis nos alleviat. venter accipiendo escam et corpus ... et ... gravat. Cesar auferendo pecuniam per paupertatem nos humiliat. Venter accipiendo escam per habundantiam ad vitia nos inflammat. In flore tria sunt scilicet color. species et odor. quia omnia ... in bono opere in ... Sicut enim in flore fructus maturus premittitur. ita in bono opere futura ...

Cesar } ... accipiendo magis ...
Venter }

Infirmitas humane conditionis | Vanitas mundi | Invidia dyaboli | Mala ... | Cesar | Tribulatio | Necessitas | De disciplina | Flos ... fructus | Bonum opus

retributionis praemium exspectat. Ut sicut flos per speciem fulget et per odorem redolet,
ita boni operis per exemplum quidem fulget quod praesentibus laudabile apparet,
cessu admirationem attendit; per odorem autem redolet quod absentibus et longe
positis per opinionem bonae famae innotescit. Postremo illius docti sunt qui ab
eo non didicit. et quisquis ab eo discere meruit nemo imperitus remansit
per eum. ergo quantum in rebus invisibilibus possit qui haec visibilia tam mira conde-
disposuit. Ad aedificationem domus dei tria requiruntur: locus, materia, artifex.
Locus est cor hominis, materia cogitationes mundae, artificium autem duorum est dei
videlicet et hominis. simul operantur hii duo. Deus enim qui dignatur cum homine
habitare, non dedignatur cum homine habitaculum parare. Deus virtus est et sapientia, et
non potest aliquis esse cum virtute deficere, esse cum sapientia ignorare. Magnum ergo tu [illegible]
ipse sit qui nobis operantibus bonum cooperatur et non operantibus ut velimus et possimus
operari bonum largitur. Dei quippe opus in quantum nobiscum est, et nostrum opus nobis
ab ipso est suum bonum. Nam dura res et miranda quas in ordinate appetimus
infinite sunt cogitationes quarum quas cupias vero media intellectus
cepimus finite esse non possunt. Terra enim sunt i. per infinita distrahuntur. In
eo se persiste et moderate vagari quod unum habere non possumus. Unum habere
non debemus, et ideo hoc solum superest ut, quia adhuc per corde stabiles esse
non possumus, interim saltem ab immoderata distractione corda nostra colligamus
ut dum semper interim minus instabiles fieri semper magis ac magis incipiamus
veram stabilitatem imitari. Nemo subito perfectus fit, sed proficiendo quisque ad
perfectionem tendit. Ideo dum adhuc fuit in quo proficere posset, nondum ad perfectionem
summam pervenit. Primus homo sine labore stare potuit et sponte cecidit. Unde
autem homo sponte surgere ad illud per tormenta redit. Ordinatissimum igitur
est divina reparatione divinae dispensationis consilium, ut qui sponte cecidit
non coactus sed sponte surgat, et qui per liberum arbitrium infirmatus est sanari
non recuperet donec per liberum arbitrium sanari velit. Gratia dei praevenit et
excitat liberum arbitrium nostrum ut possit et velle sanari qui se potuit velle
infirmari. Hoc igitur est quod nunc melior agit ut medicus in praesenti vita
ad futuram beatitudinem praeparent, ut homo in hac infelicitate positus mereatur
ad illam felicitatem ascendere, sicut prius primus homo in illa felicitate po-
situs meruit ad hanc infelicitatem descendere. Non igitur sine causa factum est
quod hominem per peccatum caecitate ignorantiae revocans sic cognitionem suam
ab eo temperat ut innotescat quid et tamen semper maneat occultus.
Si enim ita aperte manifestaret hominibus ut nullus de eo dubitare posset,
tunc nec fides meritum nec infidelitas haberet locum. Innotescit igitur ut fides
nutriatur, occultus permanet ut fides probetur. Innotescit ut infidelitas confundatur.
Placuit autem deo ut beatitudinem qua creatura datum est homini prius
hominem facere mereri, sic tamen ut ab ipso esset et meritum et meriti praemium.
Differt igitur nunc dare quod daturus est ad plenam videlicet sanitatem plenam
cognitionem et plenam felicitatem, et interim per fidem mentem illuminat, excitat
ut perpetuam proficiendo pervenire mereatur ad eius claritatem. Corde ergo
quod semper in secreto loquitur deus, nisi quia ut nos colligat. Anima
ergo primus homo auditum interius perdidit, quo deum loquentem audiat, et revo-
cans nos deus ad se foris clamat. Sed cum loquitur semper tamen quasi occul-
tari volens se subtrahit ut mentem humanam et per hoc quod loquitur
ad se admoneat, et per hoc quod se occultando fugit ad se trahat, invitat
enim desiderium nostrum ut augeat, quia et loquendo amorem suum in nobis
excitat et fugiendo ut se sequamur inflammat. Talis est cor hominis
ut si quod diligit adipisci non valeat amplius desiderio inardescat

Offert ergo se deus nobis quotidie ut ad amorem suum attendat (nos). Deus quotidie fugit ut nos post se currere faciat. Nisi enim prius ipse se nobis ostenderet, nemo eum diligeret. Et nisi deus quotidie fugeret, nemo eum sequi vellet. Secretum meum michi. Quia mecum est, unum nemo non habens habet manentem amicitiam. Secretum est quod inculcatur. Aliud. Hinc venisti. Si pater vester mecum est, utique peccatores non diligeret. Propterea et ego veni ut habeant vos autem non ut vobiscum permaneam. Hinc et ideo de abscondito ad vos clamo, quia in notitia tamen non permanere volo. Non venissem nisi vos diligerem. Non fugerem nisi vos post me trahere vellem. Dignum est enim ut sub figura verba abscondant secreta amoris intellectum, quia cito vilescunt si omnibus passim patent. Ita enim vitas et pravorum fideles oportet, ut ne ab infidelibus inveniatur occulta permanet. Secretos dominum difficile invenit maiori desiderio inflamatur. Illos deus omnino invenire non potest occultatur. Ex eodem ergo et fideles proficiunt et infideles cadunt. Quia et illi humiliter audiendo et fideliter requirendo verba dei ad agnitionem veritatis pervenerunt. Isti autem vel negligendo vel contempnendo vel prave intelligendo nunquam ad veritatem pertingunt. Sicut hominis natura ita a deo ordinata et instituta fuerat ut anima que corpori preerat perfectius, quod iustitia corporis solis implevit, similiter ea creatorem semper ad creatorem suum intenderet. Hoc est ut membra corporis sensificando solis ad agendum moveret. Secundum intentionem et desiderium intus ad suum creatorem diriget et nichil solis ageret quod eo omnis dilectione non procederet, et ad eius dilectionem non pertineret. Ita ut omnem actum et caritas imparet et ratio disponeret et sensus impleret atque perficeret. Quoniam postquam initio prevaricationis sue eiectus est a facie domini factus est cecus et instabilis pro concupiscentia carnis. Ea que ad conditionem hominis facta sunt magis nobis potentiam opificis indicant. Ea vero que ad redemptionem hominis facta sunt precipue caritatem spectant. Quamvis igitur omnia opera sua deus propter hominem fecit, alia tamen voluit esse opera illa que statum conferrent eius, secretum. Atque alia que infirmis conferrent remedium. Poterat enim mundus sano sufficere sed non poterat egrotum reparare. Primo post illa prima conditionem rerum que facta sunt ut statibus subessent, necesse erat alia facere que tanto primis digniora sunt quanto magis necessaria. Sed sciendum est quod opera divina aliter electi atque aliter reprobi percipiunt. Electi namque opera restaurationis preferunt operibus prime conditionis quia illa ad servitutem, illa ad salutem facta sunt. Sed contra reprobi plus amant opera conditionis quam opera restaurationis quia presentem querunt delectationem non futuram felicitatem. Electi restaurationem suam considerantes igne divini amoris inardescunt. Reprobi autem pulcritudinem rerum conditarum prospicientes ab amore dei refrigescunt. Reprobi dum temporalibus inhiant cogitationem eorum perdunt. Electi autem dum temporalia dei beneficia recolunt ad cogitationem eorum proficiunt. Reprobi per visibilia ab invisibilibus cadunt. Electi autem per visibilia ad invisibilia ascendunt. Secretum cordis est et concupiscere et terrena, aliud hoc est quod eterna diligit. Aliud quod hoc quod celestia querit. Concupiscentia carnalis cordi inmaculat. Fides non contaminat sed a deo cordi inspirat. Cuius manens in concupiscentia mundi qui delectationem animi in ea ponit, qui ad eam complectendam ingiter intendit, qui de ea assidue cogitat et propositum animi sui in ea confirmat, qui eam cum deliberatione sequitur atque in ea proposito delectat. Sublata enim mundi fugienda non esset si concupiscentia mundi mala non esset. Cum ergo concupiscentia mundi fugimus, ideo fugimus quia mala est. Cum non sublatam mundi fugimus, ideo fugimus non quia mala sed quia est occasio mali. Ex cogitata enim mundi specie nascitur affectus concupiscentie proximus, si concupiscentiam mundi declinare volumus prius necesse est ut mundi huius mediam a cogitatione excludamus. Beati igitur signa mittunt. Sic cogitationes desideria pariunt. Sufficit ergo non inquam ut quod fecimus cogitamus vitiose aliquam concupiscentiam illicite rerum facti indicat quam pro consensum in cogitatione delectat. Eorum quidem ad ipsas res pertinet quia omnis creatura dei bona est, ulla res est que cogitari non possit sine peccato. Viventes quam si pravos affectus attendimus, ulla res est quam preter cogitando non possimus. Ita et de malo bene et de bono male de-

a mundo immdo. et immde immde possimus cogitare. Cogitationes enim mocere deo singunt. si affectu que gignunt meditando sunt. iudicat inter est quale sit illud quod cogitatur. si qualis affectus ex ipsa cogitatione consequatur. quia cogitationes inter non possunt libere delectacione constiam non corrupit. Ab adam usque ad diluuium prima etas secundum quinque annos mille secentos et lxvi. Secunda etas a diluuio usque ad abraham quinque annos ducentos nonaginta duos. Tercia etas ab abraham usque ad dauid habens annos nogentos quinquaginta duos. Quarta a dauid usque ad transmigracionem iudeorum in babilone habens annos octogentos lxxiii. Quinta a transmigratione iudeorum in babilone usque ad aduentum xpi habens annos quingentos octoginta octo. Sexta etas que nunc agitur nulla annorum serie certa consistit. sed ut etas decrepita ipsa morte totius seculi est consumanda. Natura secundum modos in sacra scriptura accipi solet primo secundum integre et corrupto bono in quo conditus fuit primus homo. secundum quam acceptionem dicimus omnia naturalia esse bona. Secundo pro illa corruptione in qua nascimur. secundum quam dicit apostolus nati sumus necessarie corruptibiles natiuitate et peccato sumus abnegonem. Accipitur eciam natura pro reliquiis illius naturalis boni que in homine post peccatum remanserunt. naturale enim bonum per peccatum corrumpi in homine potuit. sed extingui omnino non potuit. quia mansit adhuc scintilla quedam naturalis racionis in mente hominis per quam distinxit inter bonum et malum. secundum quam dicit apostolus Cum gentes que non habent legem naturaliter homines naturalis legis sunt qui alia lege non habentes per naturalem vnum mores et uitam suam instituunt. vel qui secundum corruptionem peccati cum qua nati sunt in concupiscencia ambulant. post desideria carnis sue. vel tamen regulantur naturali motu sine racionis sine concupiscencie. Concupiscencia naturalis uero dicitur quia in illa concipitur et cum illa nascitur homo. Peccato non uero naturalis appellatur quia iam adhuc ex prima condicione ittinet homo. Illa igitur naturalis est. ista condicione illa natiuitate. quia illa cum nascimur inchoauit inter nobis fuit et in nobis portamus ista condicione. quia ea cum primo condemnamur accipimus. Homines scripte legis sunt in quibus maior iniget cognicio quam ex tradicionibus scripturarum et prophetarum que recta et honesta sunt forma viuendi accipiunt. Homines autem gratie dum in quorum cordibus diffusa est caritas per spiritum sanctum qui datus est eis per que illuminantur ut quid agendum sit agnoscant et adiuuantur ut implere valeant bonum quod intelligere meruerunt.

~~Translacio abbatis super angelicam ierarchiam~~

Cum in libris magni dyonisij ariopagite commia ex prioris difficultate inmarsibili altam scientie nec tam priosos theologos sapio dumptaxata expellitur studium quandam tapediosa ex titione sensu que in ipsis libris quibus in gilijs quo labore pauos per ex patrem scilo qui ex proximo priit scientia inlibat primitie aliqua interserens dilucidationis gratia non ulli plura porro ad exhauriendam scientie profunditatem postillas ex parte certam inita conniti diligencia complectimur ipso aspirante cui reuelat profunda de tenebris utrumque hanc translacionem principaliter in nitens. Sed et aut si ex opusculis super varia sunt enim utilia dictine potuit quam eadem cum textu librorum istorum et explanacionibus eorum sunt euiatrasij ad regem henrichum seu alijs diligenter contulit quibus abbatis huius doctrine et maxime mistice theologie medullas mortalium nemine audiendo legendo sentiendo perpe ubi non intus doceat ab primitate. Homo autem iudicat dona plegit quia ex omni libris istorum excepi scolares collacione quoti singulas inethiam inquibus omnibus preciosis fulgent sapiencia de utroque testamento paphin non fallo similem sic apparet perita scient ... Sed incitum utraque semper legant primo textus libros et ista contractio. Titulus primi capituli est quod plenitudo luminis sapiencia ubi eternum. per homatur spiritus apparet.

de etatibus

Natura triplex in sacra scriptura

Homines natiuales lege

Concupiscentia naturalis

Homines scripte lege

Homines gracie

Translacio commentarij super ...

Titulus primi capituli

Plenitudo luminis

et ipso uno procedunt naturalia se generans electis in se tamen manet simpla et eas sibi ad unitatem unificat aggregans illuminata

Omne bonum datum naturale et omne donum gratuitum perfectum desursum est et procedens a patre luminum. qui lumine creat simplicissimum in essentia et summe multiplex in efficacia. et ipsum nobis lumen ab ipso patre procedens ad generandum suam cognitionem et participationem non solum ad mentes celestes sed etiam ad nos per distributionem fontis bonitatis proveniens virtus tamen unifica unus in se nos adimplet ut a [illegible] separatos suscitet ad suam considerationem et cognitionem et remota mentis distractione convertit nos ad unitatem eterni patris congregantis dispersiones istas et simplicitate nos [illegible] super simplici [illegible] conformitatem. Cum ergo hoc unificum lumen perficiendi sumus invocemus castissimis orationibus ihesum qui est primum lumen quod verum est et est etiam lumen quod illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum per quem accessum habemus ad patrem actorem luminum. ut primo ab ipso domino ihesu intus illuminati deinde inspiciamus secundum nostram qualitatem sacrarum scripturarum anagogicas illuminationes nobis a sanctis patribus traditas et per ea contemplemur secundum posse nostrum ierarchias aut angelicas manifestatas nobis illuminationibus signis anagogicis sic intus suscipientes primum et post ratione roborati intelligentiis principale immo super principale et patris luminis donationem que performalia signa scripturarum manifestat nobis beatissimas ierarchias angelorum et tamquam [illegible] luminis participatione suscitentur ad unitatem. contemplandum simpliciter ipsius unificum patris radium i. verbum sapientie quod ab ipso patre eternaliter radiatur. Hec signum radius quamvis se naturaliter multis infundat numquam tamen ipsa et singulari unitate privatur sed ad sui formationem et unifica conversionem electorum secundum propriam dei bonitatem multiplicatus et communicans manet tamen intra seipsum immobili identitate singulariter fixus et ad se conversos et pro posse intendentes iuxta singulorum capacitatem sursum extendit et sibi ad unitatem unificat secundum propriam unitatem aliorum simplificativa. quoniam non est possibile aliter nobis [illegible] supplere divinum principale radium nisi circumvelatum variis velaminibus sensibilium formarum secundum quod agit et expedit ad sui formationem preparativa providentia coaptatum his que a nobis cognoscuntur. qualiter nobis et familiariter ipsi [illegible]. Sicut propter hoc sacra ordinatio dei que est principium perfectionis dignata facere in nostra sanctissima ierarchia supermundane imitationem angelicarum ierarchiarum ipsas angelicas ierarchias in se immateriales in sacris scripturis designavit variis materialibus figuris et formis compositis ut nos iuxta singulorum capacitatem per sacras significationes formarum sensibilium reducant ad contemplationem simplicium et non formalium et ipsis se [illegible] supernarum intuitum. nec enim possibile est nostre menti sursum potentiam ad illam immaterialem imitationem et contemplationem celestium ierarchiarum nisi ipsa [illegible] secundum conditionem proprie [illegible] utatur manuductione signorum materialium reputando quod [illegible] intima extimatione sensibiles pulchritudines ymagines invisibiles et sensibiles [illegible] esse expressiones distinctionis ordinis invisibilis et materialia lumina esse ymagines intelligibilis luminis et cognitionem [illegible] sacrarum scripturarum esse ymaginem comprehensive contemplationis que mentem satiat ~~[illegible]~~ Satiabor cum apparuerit gloria tua. et reputando ordines congregationum sensibilium ordinate dispositarum esse ymagines ordinationum et habitum qui sunt in celestibus ordinibus ad dei imitationem ordinatas et assumptionem divinissime eucharistie in nostra esse ymaginem plene participationis ihesu que perficitur in patria et similiter reputandum de quibuslibet aliis que celestibus quidem substantiis supermundane conveniunt. nobis autem sub signis sensibilibus in scripturis traduntur. Ut ergo nos optineamus [illegible] dei assimilationem secundum mortalium virium capacitatem. ideo benignus principium totius perfectionis manifestans nobis celestes ierarchias et faciens nostram ierarchiam secundum nostram possibilitatem comparticipem ipsarum per assimilationem sacrarum [illegible] qua deo conformatur describit mentes super celestes sensibilibus ymaginibus in formalibus compositionibus sacre scripture quatenus nos per sensibilia reducat ad cognitionem intelligibilium et per signa sacerdotalia descripta et ad contemplandum et imitandum summas celestes ierarchias. ~~Titulus secundi capituli quomodo divina et celestia per signa sensibilia nobis [illegible] dissimilia manifestantur~~

Nunc quidem ergo de ierarchiis celestibus cognoscendum est ut exponamus que sit generalis diffinitio ierarchie que fiet in iii capitulo et quam utilitatem conferat ierarchia quibuslibet personis in se constitutis et ministeriis. deinde specialiter laudamus celestes ierarchias secundum testimonia scripturarum eis convenientia. quod fiet in iiii capitulo et x capitulis sequentibus. tamquam post et ultimo capitulo quibus formis vel figuris sensibilibus cele

Secundus modus notificandi invisibilia dei per
2 quibus …

stes in scriptura designet. et ad qualem unitatem (simplicium) aptat reduci nos per illas formas
vel figuras. ne et nos sicut et alii multi stulte arbitremur mentes celestes et deo
conformes esse multipedes quia dicitur Eze. i. b. pedes eorum etc. et quosdam esse multorum
vultuum quia dicitur Eze. i. b. quatuor facies uni et esse sortitas per figuram bovum …
quia dicitur Eze. i. c. similitudo vultus eorum facies hominis et facies leonis etc. usque fa
cies aquile. Et sic ipsos quatuor et apoc. iiii. In medio sedis etc. aut habere tam ordine
alarum quia dicitur Ysa. vi. a. sex ale uni etc. et ne ymaginemur sicut celi rotas igneas dicitur
Dan. vii. c. rote eius ignis et thronos materiales quasi tectos ad recubationem principa
tus divinitatis quia dicitur Dan. vii. c. throni positi sunt et quosdam esse colorum multorum
quia dicitur Za. i. d. in nocte etc. et apo. vi. a. b. et principes purpureo induti …
ceas quia dicitur Eze. xxiii. de principes purpureo induti etc. quod admittendum alibi non invenitur
in scriptura. et hymnilaudia Job xxxviii. c. sap. v. f. et similiter queque alia in sacra scriptura
nobis tradita sunt per formas sensibiles. Sed varietate signorum manifestavit statim
celestium animorum artificiose enim theologia utitur formis coaptans ad significandum mentes
infigurabiles ut dictum est. consolata infirmitati mentis nostre et providens illi familiari
arcum et connaturalem sursumductionem prout dictum est supra i. b. et quia reflectens ad ipsam ymaginarie
mentis sacras scripturas anagogicas. Si quis autem arbitretur convenire designari celestia
in sacris scripturis signis sensibilibus tamquam in corporibus ignota et non contemplabilia
sed inconveniens esse ut tam vilibus signis designentur. post quam publica narratione angelicorum
nominum sunt. et debere theologos figurare celestia preciosissimis sensibilium … vel …
per tamquam ipsis angelis per sui preciositatem quodammodo. sed possibilium sensibilium …
cognatas et familiaritas nostris celestibus animis simplicibus et deo conformibus debere at
tribuere viles et infimas sensibilium formas. eo quod iste modus inducat et nos ce ad
celestia cognoscenda expeditius et firmiudans mentibus honorabiliorem. Sed contra multas
formarum forte posset legentes ad talem errorem inducere ut putet super celestia re
pleri multitudine leonum et equorum et similium animalium et decantari ibi laudes
mugitibus more bovum et esse ibi volatiles angelos ad modum avium et alia anima
lia et materie viliores partis ut designat lapidibus Eze. xxviii. g. et herbis
virentibus Job xxxix. b. et illa quecumque sacra scriptura testimonia designent sensibilium
similitudines vilia celestibus dissimiles et distantes. et firmiudans ipsa celestia ad
… et ignobilitatem et passibilitatem. Si quis in gentium ita ut dixi arbitratur
ergo sic ei respondeo dicatur in manifesto dicat quod theologia per signorum vilitatem
prestat providet ut nostris celestibus fiat iniuria nec fideles seducantur opinando eas
a vilibus esse … in celo non enim … sola tamen possibilia et infima significare
invisibilia celestia. ut animus noster qui non potest immediate extendi ad intelligi
biles contemplationes sed indiget sursumductione familiari et connaturali signorum …
per que ad cognitionem celestium manuducatur. Sed preter hoc et alia causa est. Sunt dicit quedam
signorum quibus nullum conformitas fideles … ad cognitionem celestium …
nullitas abscondat … divinam … ne … Sicut tamen quia ut dicitur ap.
… viii c. … est … a … sensibilium signorum vilitas non …
celestibus faciat sed inducit … cognitionem … Modus
notificandi invisibilia dei. et quod celestia … ut … dicitur …
… possibilia aliquo … negatis et possibilia et … in gentia. et que …
ei omnino non convenit. Si quis … divinitati … quod … septime …
vel … … et sapiam ipsi … et … essentiam
que est vera causa omnium … vocat … … et …
tamquam … … … divinitas … omnibus …
… et illa signa multum … … … est enim divinitas …
substantia. et … adeo ut nullum … dignum valeat … significare. Sed … omnis
… et … … … incomparabiliter … Alius autem modus … mani
festandi divina vel celestia per negationes et … dissimilitudinum. ut quando
dicitur in scriptura invisibilis … in … quibus omnibus … quid … Sed …
ipse non est … et iste modus secundus … nos inducit ad cognitionem
dei qui sit … a … doctrina … … non … dicitur … esse
… … … … omnia possunt … et … … …
… aut …

… quo … … … … …
… aut … … … …

Unde per viliores creaturas corporales celestia designantur

Furor quo irrationalibus quo dicitur

Summo ...

affirmationes. Secundo autem modo plus conveniunt negationibus, que ipse sunt, quemadmodum primus dicit mysti-
ca theologia. i. c. a. et b. Hec enim ignorantiam supersubstantialem et incomprehensibilem et ineffabilem
ipsius infinitatem, que ipsam excedit unitatem. d. b. a. Cum ergo omnia de deo negationes ipse
negent et removeant, et nichil de eo ipse affirmet, divino occulto convenientior est manifestatio
per viliores et dissimiliores formas sensibiles quam per preciosiores. Cum ergo sacra scriptura
designat divina et celestia formis vilioribus, non eadem per hoc dehonestat sed honorat, et ostendit
per hoc quod ipsa formidanda excedant omnia materialia. Sed non arbitror aliquem prudentem viri
negare quin signa dissimiliora efficacius sursum ducant mentem nostram quam similiora. Quia per signa
preciosa facile posset seduci animus noster ut putaret ad litteram tale aliquid esse in celo,
scilicet quod sint ibi homines lucidi et fulgentes, vestiti clarissima veste splendida et e-
mittentes absque ignoxias flammas non urentes nec ledentes, quia dicitur Eze. i. c. aspectus
eorum quasi carbonum ignis et similia; et similiter decipi posset mens in similibus signis preciosis,
qualia in scripturis inveniuntur, designationibus animarum celestium. Hoc ergo habent in titulum
[illegible] ... nichil nomini aliquis putabit sensibilibus. Sapientia sanctorum theologorum
similitates melius ad celestia deponit se admovendo similitudinibus valde dissimilibus, ut celestium
designatione ne permittat mentem nostram in illis manifestam quiescere in talibus ymagi-
nibus, sed per earum turpitudinem valde similitatis et sublevans mentem nostram sursum
applicaturam eam quam non conveniat nec visibile videatur quod valde vilia et tam defecta
sint ipse comparabilia celestibus et divinis. Preterea est alia ratio quare per viliores creaturas cor-
porales quam ... celestia designat, quia nulla enim res vel ... pervenit participatione boni sicut dicit
scriptura, Gen. i. g. Vidit deus cuncta que fecerat etc. v. b. Longe ergo ex omnibus malis
designari possunt celestia et divina intellectualibus, tamen alio modo hominibus ea que
sensibilibus longe alio modo attribuuntur. Verbi gratia, furor quem attribuunt irrationabilibus
ingerunt ex motu passibili et motus ille subitus plenus est omni irrationabilitate.
Quando attribuunt intellectualibus significat fortem ipsorum dispositionem et insolubilem in mobili-
tate immutabili stabilitate bonorum quibus deo conformantur. Similiter concupiscentia quam at-
tribuunt irrationabilibus est quedam incircumspecta et malis passio respectu alicuius rei sensi-
bilis ingenita et vel motu vel consuetudine impetuosa impetu corporalis appe-
titus irrationabiliter obtinens quod appetit, scilicet totaliter impingens ad adquisibile sed scilicet
cum concupiscentiam celestibus eius attribuimus, nomine ipsius intelligimus divinum amorem in
materialitatem quam est super mentem et indeclinabile ad aliud et irremissibile affectionis
desiderium contemplationis de potestate omnis sublimi nisolos sponsi amplexos tenendi
et nulla anxietate affligi ut accidit in desideriis carnalium voluptatum quod
appetitus plenus est anxietate et satietas penitentia et tendens ad summum
purissimum, et enim summum splendorem quem comprehensores suos omnino certando patientur
amando eos ipsa specie mirari et ad dilectionem pulchritudinis plenitudine etiam
et vere conformes ad deum pulchros faciunt suos contemplatores et amatores in
illud corpus. Nos autem omnes etc. Desiderium dico non valens cohercere vel
vincendi ipsum sua fortitudine. Ad id est appetit et in quisibilitatem ad aliud.
Quia nulla occasio valet movere ipsum quia posse et singulariter deum desiderat
et nichil est quod eos possit ab eius amore revocare vel retardare. Et quare deus
per uniformis est equaliter et bonus et pulcher, quia ipse in se summe simpli-
citer habet per omnem desiderabilem, ut sapientiam, bonitatem, pulchritudinem, claritatem,
omnipotentiam et similia, et super omnia et totus desiderabilis, ut dicitur ca. v. g. Item
plenario intime irrevocabiliter in se trahit omnia suos comprehensores desideria.
Item cum in creaturis irrationabilibus attribuimus insensibilitatem vel irrationabilitate
ostendimus quod privat sensu vel ratione. Cum autem significatione attribuimus celesti-
bus substantiis ostendimus eas excedere sensum et rationem nostram quam per materialia
investigamus immaterialia et ultimum sensibus quam valde alienum sit a celestibus. Ab
hoc ergo per predicta quod non magis designat celestes mentes per formas sensibiles ex-
et vilissimas, cum enim omnia tam corporalia et visibilia constituta a deo bono
esse suum habeant sunt omnes ipsorum proprietates habent ostensiva ressonantias et repletiones
sive intellectuales et formalitates dicere et possibile est per omnes ipsas
sursum agere per in malos archetipias que sunt vere valde vel ... vel ...

Item per sacris per celestes ... virtus sacras virtutes ...

Item ...

Talia ... Item ...

Item ... concupiscentia corporalis

Item ... concupiscentia ...

... carnalis voluptas

Item summus ...

Item irrationabilitas ... insensibilitas

... Sacrata ... distinctio

Item ...

laria de quibus dicetur v. c. Non quidem eo modo secundum ulla dissimilis accipiendus hunc modum
proprietates sensibiles ut secundum suam differentiam [illegible] alium attribuant intellectualibus et secundum
differentiam sensibilium sensibilibus inveniunt autem scripture. Quod theologi non solum
angelis attribuunt formas sensibiles sicut dictum est sed etiam ipsi deitati quoniam attribuunt
dignissimas formas sensibiles vocando eum solem iusticie Mal. iiii. et stella matu
tina Apo. ii. et. quia in mente oritur qui iustificat, et lumen quia resplendet in
telligibiliter et ineffabiliter ps. iiii. [illegible] signatum est et xxxv. c. [illegible] in tuo [illegible]
Io. x. a. erat lux vera. Alii attribuunt ei mediocres formas vocando deum ignem Deut.
iiii. d. quia illuminat comburit [illegible] ledat et urat et aquam. Io. vii. f.
flumina [illegible] Dan. vii. c. fluvius igneus egrediebatur. Eccl. xxiiii. f. qui a
libus affluentiis mentes replet sicut aqua administrat materiam vitalem pla
tis Ysaia xv. [illegible]. Aliqui autem attribuunt deo formas infimas ut unguentum. i. Ioh. c.
unguenti unctio eius docet nos de omnibus. Eccl. xxxviii. c. unguentarius conficit pig
menta suavitatis. ps. xliiii. c. Act. x. f. unxit eum spiritu sancto. Lapidem angularem
ps. c. xvii. c. lapis angularis. Iob xxxviii. a. Ys. xxviii. d. Act. iiii. b. Attribuunt
etiam ei formam bestialem ut leonis Os. xiii. d. consumam eos ibi quasi leo. Apo. v.
b. et pardi [illegible] Os. v. b. ubi nos [illegible] catulus leonis et
pardi Os. xiii. sicut pardus in via Assyriorum et ursi eodem d. occurram eis quasi ursa
raptis catulis [illegible] i. a. Attribuunt etiam ei formam que videtur esse vilior ceteris
scilicet vermis qui ipse deus de se asserit ps. xxi. a. ego sum vermis. Ita et omnibus secundum
cognoscentibus et gustantibus qui propriam veritatem quam sibi occulte divinitus
inspirata sunt [illegible] sermonibus [illegible] distinguunt celestia et divina ab ipsis
et immundis materiis aliud ut dictum est attribuendo celestibus que aliud continent
sensibilibus [illegible] materiam [illegible] quam [illegible] honorant ipsa celestia
distribuendo ea per formas dissimiles et viliores ut [illegible] magnus absco
dat qui despiciunt tam viles descriptiones [illegible] in investigatione [illegible]
libus pateat qui ut [illegible] eam per sensibilium collationem diligentem [illegible]
et [illegible] desiderant [illegible] permittat [illegible] sensibilibus formis [illegible]
intelligendo [illegible] ipsa formarum deformitate eos [illegible]
ergo theologi divina [illegible] ab eis quo [illegible] possit ab eis [illegible]
[illegible] insensibilem [illegible] et [illegible] infimis
sensibilibus [illegible] eorum [illegible]
celestibus [illegible] formis viliorum sensibilium [illegible]
[illegible] deformitas formarum quibus angeli [illegible] describuntur [illegible] mente
[illegible] ad [illegible] inquisitionem et [illegible]
[illegible] intelligentie spiritualis [illegible] ad quam forte non [illegible]
[illegible] ipsa deformitas non permittit mentem [illegible] permanere
et quiescere in formationibus tam manifeste dissimilibus a celestibus substantiis [illegible]
inducit ad [illegible] investigationem diligentem ut [illegible] a celestibus [illegible]
[illegible] vel passibilitates [illegible] sensibilis [illegible] collationem sensibilium
[illegible] ad [illegible] et contemplationem celestium [illegible] ad [illegible]
[illegible] et utiliter per formas sensibilium [illegible] celestes substantias
[illegible] diffinit ierarchiam et ostendit quod [illegible] ierarchia
[illegible] Divina [illegible] sit [illegible] mens [illegible]
[illegible] manifestationem omnis ierarchie [illegible] o puer Thimothee secundum
traditionem apostolicam [illegible] sicut [illegible] divinum [illegible]
divinorum et [illegible] a visu [illegible] ab auditu et noti
tia [illegible] multitudinis [illegible] iuxta [illegible] viii. v. [illegible]
[illegible] lucisforme et mentes [illegible] veritatem intelligibilium
[illegible] Est autem secundum me ierarchia sacra rationabilium [illegible]
et officia ordinate distincta scientia et operatione sibi competentibus ad dei confor
mitatem [illegible] sibi possibile est assimilata et [illegible] sibi divinitus infusas [illegible]
[illegible] capacitati ad dei imitationem [illegible] Divina autem pulcritudo [illegible]

[illegible]

Marginal notes:

[illegible] theologos

[illegible] formas sensibiles

[illegible]

[illegible] mediocres

[illegible]

[illegible] infimas formas

[illegible]

Capitulum tercium

Diffinitio ierarchie

sunt Ierarchie angelorum et hominum sicut simplex et bona et principaliter consummativa divinitas que est ab omni non solum distante et est distributiva pro luminis. secundum capacitatem cuiuslibet illuminatorum. et principii luminis distributionem perfectiva est et perfectione que perfectius maxime assimilat deo. secundum incommutabilitatem ipsorum conformitatem ad deum divine pulchritudini coaptata. qualis est in prima intendit autem Ierarchia assidua spectatione in deum desiderans secundum suam possibilitatem assimilari et uniri deo. ipsum habens ducem omnis sacre cognitionis et operationis. et indeclinabiliter aspiciens ad divinam pulchritudinem et eam contemplando ab ea tamquam pulchrificata informata et perfectos suos celebrans deum laudatores faciens eo divina insignia et clarissima et immaculata specula susceptiva radii principalis et thearchici luminis. et sic impleta claritate divina sibi permissa radium infusa i. quos superiores ipsam claritate suis inferioribus copiose tunc splendide influant. secundum quas est divinitus constitutum et superioribus qui perficiunt. et inferioribus qui ab eis perficiuntur ad operationem quibus singulis ordinatum est a deo principe perfectionis. siquidem necessaria est eis hec ordinatio observata adeo ut in suc felicitatis statu persistant. et divina claritate ipsas desiderantes perficiant et ad ipsam reforment. immota cuiuslibet status metum capacitatem quos sunt desiderant. patet ergo expressius quod nomine Ierarchie generaliter designat sancta quedam aggregatio divinam in se reputans pulchritudinem et spirituales operationes que continent commensuratas species secundum congruentia potestatis et sic sui sacreprincipatus. et assimilata secundum suam possibilitatem ad ipsum principium. convenienter ergo Ierarchie perfectio est ad dei imitationem. secundum quam congruentia reducta esse et fieri cooperatricem ex efficacia omnibus divinam inquiunt conformitatem reputare in se divinam operationem secundum quod possibile est ergo manifestata. unde causa in dei cum adiutores sumus. unde ergo ordo Ierarchie ut inferiores purgentur. illuminentur. et perficiantur a superioribus suis et superiores purgent. illuminent et perficiant inferiores suos. Hec autem purgatio et illuminatio et perfectio activa et passiva. secundum eorum possibilitatem aliqualiter conformat deo Ierarchicas personas. Divina enim plenitudo secundum quod ab hominibus laudari potest munda quidem est ab omni dissimilitudine et sic plenitudinis. tamen aliqualiter assimilant Ierarchice persone in quantum purgant. Ita divinitas plena est sempiterno lumine. tamen aliqualiter assimilant Ierarchice persone in quantum illuminant. est etiam perfecta ut nichil desit sue perfectioni. tamen aliqualiter assimilant Ierarchice persone in quantum perficiunt. est etiam divinitas perfecta purgans illuminans immo ipsa purgatio super omnem purgationem et illuminatio super omne lumen. et perfectio super omnem perfectionem per se perfecta. perfectionis principium et omnis Ierarchie causa ab omni quibuslibet sanctior. secundum excessum segregata. tamen aliqualiter assimilant Ierarchice persone in quantum inferiores suos purgant et perficiunt. et tamen super ipsos precipua purgatores et illuminatores et perfectores. Nam quemadmodum lumen ab eis percipiunt. secundum ex sua plenitudine eius influunt et sublimiter eisdem perficiunt. oportet ergo purgatos munitos omnis fieri et liberari ab omni nebuloso. Illuminatos autem oportet impleri divino lumine secundum suum actum ut stabilis et superius pure et sine divino lumine desiderantibus ad plenius obtinenda et sine possibilitatem divinam contemplationem. perfectos autem oportet esse traductos ex imperfectione suppositionis imoitate. et participe augmentum perfectionis sic coepiendi mentem gustum sapientie. purgatiores autem alios oportet inferioribus tradere de habundantia sue castioris purgationis. et illuminatores tamquam lumen divino familiaris cognitos et cum habundantia impletos inferioribus suis. secundum ipsorum capacitatem eorum lumine superinfluere. perfectivos autem tamquam cooperantes in traditione perfectiva inferiores suas perficere sanctiore doctrina per cognitionem inviolatorum gustum sapientie. Congruum ergo in ordine Ierarchico constitutus secundum propriam capacitatem sursum agitur ad divinam cooperationem in se et in operatione sua quodam modo purgationem et lucem divinitus sibi collatas alia reputans que sunt trinitati naturaliter immo supernaturaliter insunt. et ab ipsa supersubstantialiter sunt. videlicet gratia pro tunc sit plenitudo centrale. vite sapientie. bonitatis. potestatis. et omnis plenitudo omnis plenitudinis desiderabilis ab illo accipiens. sed ipsa sola auctoritate supersubstantialiter continens eandem omnem plenitudinem. supernaturaliter et supersubstantialiter dat filio ipsum generando et eandem ipse cum filio dat spiritui sancto supernaturaliter ipsum supersubstantialiter spirando. cum in ipsa trinitate non sit gradus superior vel inferior secundum superioritatem et inferioritatem quedam supernaturale et supersubstantiale exemplar. f. auctoritas et sup auctoritas

Nota exemplar et
...
Quid sit Ierarchie perfectio
Quod perfectio Ierarchie est in ... ...
Quod ordo Ierarchie.
Quod purgatio.
Quod Ierarchie personas deo assimilantur.
De trinitate quod ... ...
Quod in trinitate ...

que quo in divinitate sunt et sunt supersubstancialiter manifestat Ierarchus ad hoc ut sancte mentes in eis constitute que deum diligunt possint aliqualiter divina cognita imitari. Unde significat angelos nominatos. Cum in primo capitulo diffinivimus ierarchiam in generali, hic in hoc laudanda est ierarchia angelica specialiter et intellectualiter inspicienda sunt testimonia sacre scripture in quibus sensibiles forme angelis attribuuntur ut per eas formas collatas sursum agamur ad contemplandam angelorum simplicitatem que prectis causis conformior est deo simplicitati. Et laus ista inchoanda est a deo qui est causa et omnium principium, quia a nobis laudandus est non per diffinitionem quia a nobis diffiniri non potest sed cultu et veneratione principali et gratiarum actionibus quantum possumus consistimus in ipsius laude. Sed ad primus convertamur quod ipse in se habet omnimodam bonitatis plenitudinem et collata sua plenitudine supersubstanciali esse accipiunt et ad esse deducuntur omnia existencia. Deo enim qui est causa omnium et bonitas omnibus [illegible] ipsum est imitare existencia ad convenienciam in ipsis modo unicuiusque causatae capacitati. Quidam siquidem capacia sunt eciam vite sancte bonitatis et beatitudinis quidam vero unius tantum istorum, id est vite. Sed amplius divina quo existencia participant persona distributione emanante a deitate que est supersubstancialis et causa omnium, non enim essent nisi a deitate que est omnium causa et principium participarent. Vivencia siquidem deo participant ipsum esse. Deitas enim est esse omnium que est super omne esse sed supersubstancialis. Vivencia autem premissa virtutem participant vitam deitatis que est super omnem vitam. Racionalia autem et intellectualia participant sapientiam dei que est per se sapientia immo superans omnem sapientiam et est super omnem racionem et mentem. Manifestum est autem quod ille substantie familiares quiquid que multiplicius et copiosius eo participant. Sancti quo ordines celestium ierarchiarum preminent et manant hic viventibus et irracionabilibus aliis et eciam nobis qui racionales sumus. Ipsi enim intelligencias suas prime modo conducentes ad ipsius imitationem se reformant et divinam speciem assimilandi sunt comprehensione contemplant et illi desiderant conformare suam intellectualem speciem et plures copiosiores habent communiones ad deum pre ceteris que deum manet ac inde conditio infatigabiles et accensi semper existencia ad summa excellentie pie spectacula incita cuiuslibet capacitate et habet profectitudinem deum amoris aequo nulla occasione posse deflecti vel retardari et ipsi a deo intus suscipientes primaliter et principales illuminationes sui casu ordinant habentes plena et integra vita in mollo intellectuali sensu deficientiam aut diminuta. Ille quo celestes substancie principaliter et multiplicius sunt manifestative divini secreti. In prectis causatis excellent dignum habent angelica nominatione eo quod divina illuminacio primo incingunt illi et manifestationes deum hominibus que super nos sunt per ipsos ad nos deferuntur. Unde dicit scriptura Gal. iii quod lex est ordinata per angelos. Angeli quod ad superiorum cognitionem et amorem provocantes sanctos patres nostros et ante legem et post legem et eos ab errore infelicitatis et prava conversatione reducentes ad veritatem et iusticiam revelaverunt eis. Quod ordines celestium eorum ut Ysa. vi a seraphym stabat etc. Ezechiel xxx c. vidi dominum etc. Daniel vii c. milia milium etc. Aut occultas visiones celestium misteriorum ut Cor. xii a. Scio hominem etc. Dan. xi c. revelatum est etc. Ps. Annucio et Genesis xli c. Aut quasdam dictas pronunciationes ut Ysa. vii. Ecce virgo. Dan. ix. Ebdomadas etc. Set si quis putet aliquos sanctos patres vidisse deum immediate attendat quod dicit scriptura Jo. i b. Deum nemo vidit umquam. Et Ex. xxxiii. Non videbit me homo et vivet. Dei autem appariciones sanctis manifeste sunt per quasdam formas visibiles vel intelligibiles deo quidem utrique convenientes et mentibus cognoscibiles. Theologia autem tamquam ex plenitudine sapientie emanans tale apparitionem vocat divinam visionem tamquam similitudinem invisibilium invisibiliter ostensam que convenienter vocatur dei apparitio eo quod videntes sursum agit ad divinam cognitionem et videntes eciam divinitus illuminant et per eas demum ad actionem. Has autem divinas visiones docebat sanctos patres per mediationem celestium eorum ut per regulam datione. Legitur enim Ex. xxiiii et xxxiii quod Moyses recepit legem a deo non ab angelo et Deus legitur dixisse Moysi xxxiiii. Dabo tibi tabulas lapideas etc. Et tamen dicit apostolus Gal. iii c. quod lex ordinata est per angelos. Et Act. vii c. Accepistis legem in dispositione angelorum. Scriptura sacra per hoc nobis insinuare quod divina ordinatione constitutum sit ut inferiores per superiores sursum agantur ad dei cognitionem et amorem. Nec solum autem ordines inferiores ordinantur et sursum aguntur per ordines superiores sed et in quolibet ordine inferiores persone sursum aguntur per superiores eiusdem ordinis sicut dominus ordinavit in singulis ierarchiis primos et medios et ultimos.

Quod [illegible] ordo superior supra [illegible] ordine inferiori ad [illegible] ordini superiori inferiori.

Quod ordinavit [illegible] ierarchias.

Item ii.

Quod angeli per formas [illegible]

Quod [illegible] diffinitio [illegible]

[illegible] laudandus

Quod aut principat [illegible]

Quod [illegible] manant

Quod [illegible]

Quod [illegible] intellectualia

Quod sue familiaritas deo [illegible]

Quod [illegible] angelica nominatione

Quod [illegible] angeli patribus [illegible] et [illegible] revelaverunt [illegible]

Quod de visione divina appariti [illegible]

Quod [illegible] per [illegible]

Quod ordinatio divina [illegible] inferiores [illegible] per superiores

timos ordines et in singulis ordinibus superiores esse medios et manuductores inferiorum addu
cendo illos in divinam illuminationem et unionem. Ad quintum primo dico i.e. ubi legitur quod Gabriel angelus
docuit zachariam sacerdotem futurum misterium quod ipse a deo didicerat scilicet primum de se per spem
divina gratia nascituri futurum prophetam qui mundo manifestaret salubriter deum incarnatum
misterium quod ipse a deo didicerat scilicet dei assumpturi carnem de illa [illegible] evangelium do
cuit ioseph vere adimpleta esse que promisit deus david de ipso [illegible] et angelus evangeli
zavit pastoribus qui pro solitudine et silentio purgati ut apti fierent percipiende reve
lationibus angelicis christi nativitatem et cum angelo multitudo celestis exercitus mortalibus
formam illam laudabilem ad glorificandum tradidit. Gloria in excelsis deo etc. Considere
et precipuas annunciationes angelorum in tria exhibitas. Sequitur: Dominus ihesus qui superaliter
preminet celestibus substantiis [illegible] humanam assumpsit manens in impassione perfecte [illegible]
non a se reiecit ordinationem quam ipse cum patre et spiritu sancto constituerat scilicet ut humana hierar
chia per angelica disponatur sed obedienter se subdidit in eo quod homo ordinationem dei patris
per angelos administratam [illegible] per angelum est annunciata fuga ioseph in egyptum a deo dis
pensata et iterum eius reductio de egypto [illegible] et ipse per legem dei data per angelos
ut patet est circumcisus et et oblatus in templo et plura alia. Per legem impleta sunt
que non eius tibi secundum scripturas quale est quod angelus confortavit deum in agonia ut
legitur Luce xxii. Et ipse dominus ihesus carne in ea assumpta veniens ad manifestandum nobis
divina et celestia dicitur angelus consilii ys. ix. secundum antiquam translationem ubi nos habemus consiliarius
et ideo dicitur angelus quia ipse evangelizavit hominibus quecumque audivit a patre
Jo. xv d. Quod omnes celestes substantie communiter angeli vocantur. Eorum enim novem ordines [illegible]
celestium ultimus specialiter dicitur ordo angelorum et alii ordines possint archangeli principatus
potestates virtutes. C. Qua ratione in scriptura singulis ordinibus proprio nomine differunt
dicantur angeli [illegible] communiter ordinum inferiorum illuminationes et virtutes plenius illis
habent ordines superiores inferiores non non habent illuminationes et virtutes in ea plenitudine in
qua habent superiores. Hic tunc nomina ordinum singulorum designat spirituales ipsorum gradus
ut dicitur [illegible] a multo superioribus possunt inferiorum nomina attribui tamen ipsorum illumina
nes [illegible] nomina imponunt plenius habentibus. Sed non econtra [illegible] et ipsi seraphim vocant
angeli [illegible] quia ipsi manifestatum sunt divine illuminationis [illegible] eadem ratione requirit ut
ultimi ordines sunt dicantur principatus aut thronum aut seraphim quia non equaliter
ut illi participant divinis illuminationibus. Sed sic angeli inferiorum ordinum secundum hierarchias hu
mane hierarchie similiter agunt et ad splendores sapientie sibi cognitas. ita ordines supe
riores ordinis angelici qui ultimus est in ordinibus celestibus similiter agunt [illegible]
[illegible] cognitorum. Omnis dici possit quod angelica nominatio communis est omnibus cele
stibus [illegible] qui non lumine divinum [illegible] manifestat omnis [illegible] quam maius
et minus sunt horum clarior sit doctrina [illegible] ordinum vel hierarchias
proprietates iuxta testimonia scripturarum. Que sit prima celestium substantiarum in hierarchia
que media que ultima [illegible] et dignitate et gloriam et dispositionem hierar
chica celestium substantiarum solus deus manifestat. Ipsi autem [illegible] virtu
tes et illuminationes et sua ministeria ordinationis nobis autem impossibile est scire
illarum substantiarum misteria et perfectiones nisi [illegible] dispensatione divina ab ipsis [illegible]
[illegible] hos quod nichil dicimus de eis in [illegible] statu de motu [illegible] sed
que contemplati sunt apostoli et discipuli et alii sancti qui scripserunt de statu angelo
rum ea nos prout possimus exponemus. [illegible] sic [illegible] sacre scripture
testimonia colligit. Novem sunt ordines angelorum [illegible] nominibus designati
quos sanctus paulus apostolus institutor meus distinguit in tres triplas hierarchias et
primam hierarchiam dicit collocatam circa deum semper et attente et [illegible] et immediate
deo uniri. Et dicit [illegible] colligit [illegible] hierarchia collocatur principaliter
et immediate circa deum tres ordines quorum ultimus vocatur thronum medius
ebrayce cherubim qui dicitur [illegible] multitudine scientie. Primus non dicitur
ebrayce seraphim [illegible] quia supervolat omnibus aliis. Habent ergo
hierarchia hos tres ordines [illegible] nos [illegible] esse sicut una secundum
[illegible] et prima omnium angelicarum hierarchiarum quia non est alia deo con
formior et quia ipsa est in immediate [illegible] illuminationibus divine hierarchie

q de Johanne baptista

ix chori angelorum

seraphin

tres i ordines

[illegible] ... purgat / assimilat / purgat / lux / illuminat

primo emanantibus quasi de principali fonte. Secunda autem ierarchia dicitur complecti quibus ordinibus quorum primus est dominationum, secundus virtutum, tertius potestatum ut patet infra viii c. Tertia vero et ultima ierarchia dicitur continere tres ordines quorum primus est principatuum, secundus archangelorum, tertius et ultimus angelorum ut patet infra ix c. De cherubyn, seraphyn, thronis et prima eorum ierarchia. Sciendum autem quod quia ab apostolo [illegible] angelicarum ierarchiarum ordinationem [illegible] [illegible] ordinum nomen declarat aliquam proprietatem cuiusque ordinis secundum gratiam vel officium vel dignitatem et operationem secundum quam proprietatem ille ordo deo conformatur. Dicitur autem [illegible] quod nomen seraphyn interpretatur incendentes vel calefacientes, cherubyn vero interpretatione significat multitudinem cognitionis vel effusionem sapientie. [illegible] autem est in celestibus supremis substantiis [illegible] prima ierarchia que super [illegible] collocatur et circa deum immediate collocatur et ad quam tamquam deo proxima principaliter descendunt prime dei illuminationes [illegible]. Nominantur autem ut diximus isti tres ordines seraphyn id est calefacientes, cherubyn id est effundentes sapientiam et thronorum quibus nominibus designantes singulorum proprietates manifestat. Interpretatio autem huius nominis seraphyn scilicet incendentes vel calefacientes [illegible] naturales proprietates ignis qui incendit et calefacit nobis significat sempiternam mobilitatem substantie [illegible] ordinis circa divina et incessabilitatem et caliditatem et acumen et [illegible] sempiterne motionis [illegible] que [illegible] et irremissibilis et [illegible] [illegible]. Significat etiam in eis substantiis esse virtutem que assimilat inferiores suos sibi et deo operans in eis augmentationem [illegible] et reducendo eos sublimius in divinam similitudinem faciendo eos similes sibi fieri. Significat etiam in dictis substantiis esse virtutem [illegible] incendium [illegible] et proprietatem lucentem et illuminantem aliorum [illegible] luminis copia [illegible] [illegible] velari et [illegible] copia [illegible] semper conformat se [illegible] et destructivam omnis tenebrositatis obfuscantis. Manifestatio autem interpretationis huius nominis cherubyn significat [illegible] illius ordinis [illegible] virtutem [illegible] cognitivam et divinorum misteriorum [illegible] et supreme illuminationis divine post seraphyn susceptivam et contemplativam principalis divine pulchritudinis et repleta sapientifica sapientia [illegible] distributione et [illegible] copiose [illegible] inferioribus suis donata sibi sapientia. Nominatio autem altissimorum et elevatorum thronorum docet ipsos per elevationem propriam longe remotam ab omni indigna submissione et [illegible] sursum [illegible] ierarchia et [illegible] inappabiliter suppositum [illegible] divinalissimum omni conatu [illegible] et stabiliter collocatam et esse susceptivos divinam superadventum [illegible] ponderosa oppressione [illegible] sicut [illegible] et esse [illegible] et familiariter [illegible] tos ad divina [illegible] susceptiones. Declarata igitur [illegible] nominum significatione [illegible] laudanda est prima istorum nominum ierarchia. [illegible] autem sufficienter [illegible] esse super capitulo in quo omnis ierarchie intentio ineffabiliter dependet ad divinam imitationem et conformitatem et omne ierarchicum [illegible] ad inferiores [illegible] et [illegible] [illegible] manifestat prima ierarchia [illegible] primus et dignissimus substantias que proximo [illegible] [illegible] constitute sunt [illegible] est in angelis et [illegible] virtutis [illegible] immediatorum [illegible] ordinate omnium invisibilium et visibilium [illegible] virtute [illegible] habebat prima est et omnino conferens. Sciendum autem [illegible] super iii c. quod ordo ierarchie [illegible] alios purgat, alios autem purgat, alios illuminat, alios illuminat, alios perficit, alios perficit. Considerandum est qualiter [illegible] accipienda sit in istis celestibus substantiis. Tunc quidam purgare dicitur. Non quod ab immundis maculis et coinquinationibus liberet quas nunquam habuerunt neque a malis fantasiis quod aliquem eas habuerunt [illegible] eis accidit. Sed quia [illegible] fundata mundicie [illegible] [illegible] augetur et intendit. Et ipse secundum propriam castitatem [illegible] inter se inferiores collocantur super omnes substantias medie et infime ierarchie et [illegible] [illegible] ordine [illegible] firmissime et stabilissime divinum [illegible] et ab omnibus [illegible] valeat [illegible] et alias [illegible] conformiter [illegible]. Contemplative autem [illegible] ipsi [illegible] intuentur [illegible] id est [illegible] angelicas substantias

2a ierarchia
3a
C[apitulum] vii
Tres ordines qui declarant
seraphin
cherubin
[illegible] ierarchia
Ignis proprietates
[illegible] seraphin [illegible]
2a cherubin
manifestatio nominis thronorum
[illegible] ierarchie
Ordo ierarchie
[illegible]
[illegible]

sic pallas monet inferiores ierarchias n° aliqn ad inf'ius diligendo diminuit in aliquo
divinum sum amorem. Sicut perfectis spalem et excellentem percipiunt sunt puritatem
qua deoppe perfectis conformat que magis cadit infer' amorem. Sed semper ascendit
perdum amor flama magis intensum sed semper sunt et uniformit personat. Contem
platiue aut divine forme iste sube non quod ipse secundum modum magis fudit contemplationes
ymaginarias umbris rerum sensibilium. aut in variis anagogicis expositionibus sacre scripture
Sed quia adimplet aliter luminis quod inferiores ierarchie celis et intellectualis cognitionis
dei repleantur et secundum una capacitate contemplatione divine pulcritudinis. que ipsos
et omnes vos sunt contemplatores pulcrificat et superat omnem pulcritudinem et solam
et plene et integre lucet in singulis tum personarum divinarum. Sed et humanitatis gloria
divinum ihesum plenius celis participat non contractando ipsi subfigimus sacramentorum. Sed nos ex
sensibilibus contractos sicut invisibilem unionem et assimilationem ad ipsum. Sed per ipsam speciem
celestis intimius et copiosius immediate participat cognitione luminum ipsius quibus ipse
super omnem aliam naturam singulariter deo assimilatur et unitur et omnibus principium et post ipsum
quantum est in angelis quantum est supreme divinum unitatis et in prima et immedia fontali luminum
effusione contractant ipsius virtutibus eos excellentibus deificationibus et ipsis benignissime et
largissime impensis. Secunde aut divine iste forme sube non tamen illuminate perfectiva scientia
que variis scripture testimoniis a creature spectaculis per comparationem vel rationalem collatione
resplendet acquisita sicut adimplente primo et excellente lumine deo eas deo assimilante
et hoc secundum suprema scientiam divine operationis quantum est in angelis quod semel potius in consilibus
locus est subintelligendum. Ideo quod salvator meus secundum humanam et beata virgo sunt angelis
sunt superiores et ad divinam magis accedentes et sola anima salvatoris sit ad divinam vere consim
ilari immediata et ea mediante deipara plenitudine accepit et angeli et homines
Non enim ille prime intelligentie ierarchie gubernat ab aliis celestibus subditis Sed ab ipsa maie
state eo quod ad ipsam maiestatem sine mediatione aliorum angelorum extendunt eam virtute
quod ordine omnes alios ordines vel ierarchias excedente et per immediatos sponsi amplex
us in prima divinum amorem castitate stabiliunt omnino ineffabilie et ab ipsa deitate ad
ducuntur ad contemplandum specialem et intelligibilem divine pulcritudinis speciem. Sed singulorum
capacitate cum ab ipso principio perfectionis gubernantur docentur ab eadem sanctificans vocationes
divinarum operationum tamen forme sube et immediate ea divinum collocate. Colligitur autem ex
testimoniis sacre scripture quod inferiores angelorum ordines expetunt scientias se deificantes a su
perioribus ordinibus. Summi non angeli sublimius illuminantur ab ipsa deitate quod inferiores
doceantur a superioribus. ostendit ps. xxiii. Quis est iste rex glorie. ubi intelligitur quod
quod superiores angeli docuerunt inferiores in ascensione divinum aliqua incarnationis sue in
stella. Secunde aut summe sube angelice docent adeitate. ostendit ps. hom. et ubi loquitur
summi angeli tunc sic qui ascendo et admirando dicunt. Quis est iste qui venit de edom
rc. Non ex aliis creaturis descendi interrogavit sed quia non perspexerunt priores
eius contracta revelationem intelligere divinum aliquos illius mistice profunditates dominum eis da
ret interrogandi fiducia. quod tamen scientiam se desiderare ostendebant ideo primo intersesse admi
rando conferunt Quis est iste rex ipso non eis immediate docente ego sum qui loquor
iustitiam ecc. posita enim immediate allocutio sunt dictos ecc. ego ac propinqua immediate
diatione ostendit quod ille summe forme superiores angelice. Prima ergo celestium anime
ut dicitur est ierarchia ab ipsa deitate gubernata eo quod ad ipsam immediate extendat
plene iuxta sua proportione castissima purgatione purgatur. inlapsu luminis illuminatur et
perfecta perfectionis operatione perficitur munda ab angelice conspectus puritatis in moratione et ple
primo luminis et principaliter perfecte scientie cognitionis primo a deo in angelos effusa. Et
aut has operationes ierarchicas breviter compechendo. Dico quod purgatio et illuminatio et per
fectio sunt divine scientie assumpta perfectarum doctrinarum cognitione. Sed eidem ordinum inmedia
mundans ab ignorantia. id ab aliorum cognitionis imolitate. et illuminans ipsa divina
cognitione propinqua et purgat mente paleorum illuminatorum ad conspiciendum ea quo prius
non inspexit. et ipso lumine perficiens mente. suma et beatudinaria largissima deo
rum operatione sicut ergo prima scientiam magis laudanda prima angelorum ierarchia stans per
plexationem circa tronum in circuitu dei. et ita deus sibi intimum et impenetrabile sine
mediatione aliorum angelorum et sola eterna dei cognitionem resplendet ambiens

¶ quod angeli primi docent adeitate

Marginalia (left margin):

¶ quid angeli divine contemplantur a deo nos

donatum

¶ quo divine perfecti angeli de primo ordine

¶ in humanitate ... et beata virgo prima ... angelos

¶ quomodo ... illuminantur ... angeli ... homines

¶ quod alii angeli inferiores ... a superioribus

... de verbum ... propaginem

... illuminatio ¶ in purgatione perfectione

et

per inaccessibilem fruitionem desiderii et contemplationis secundum supremum gradum quantum est in angelis
et in eodem illo sunt supreme substantie summe collocate ut nulla armonia non valeat in dominum
aut se movere desiderio et contemplatione. de hoc di. vii. q. secunda est illa prima ierarchia
mediis precise inter eas theologias perfundentes bis contemplationibus. et illuminata simplicitatibus
et immediatis splendoribus divine claritatis et adimpleta intimo divine dulcedinis
influxu et digna habere summe effusione immediate a deo emanante in intelligen
tias et unita summe simplici et invariabili et unifica unitate divine con
templationis affectum reficientis et satiantis. et nulla communione virtutum et co
gnitionis luminum et cooperatione ierarchicarum operationum. et habet perspicaciter assimilatos
ad deum in bonis habitibus virtutis et scientie et ierarchicis operationibus. et nulla divina
profunda mysteria supernalias celestes substantias cognoscit. et secundum sua capacitatem
participes sunt theandrice scientie intellectualis et cognitionis intellectualis. Unde sacra
scriptura laudes huius summe ierarchie mortalibus tradidit. in quibus excessus sue
supreme illuminationis manifestatur ezechiel. Unde quidam propheta sensibile sonitus
aquarum laudes eius exprimit capitulo i. et dicens capitulo iii. benedicta gloria domini
de loco suo. ut loci nomine prima ierarchia intelligatur. in qua deus principaliter
quantum est in angelis requiescit. mystica theologia i. de hiis mysteriis eius ierarchie laudibus
venerandam illam de laude commemorat. ysaie vi. ~~Sanctus. Sanctus. Sanctus.~~ dominus deus
sabaoth. plena est terra gloria eius. Istas autem et huius summe ierarchie laudes recitamus
in libro de divinis laudibus. ubi de hiis sufficienter ut nobis videtur diximus et de hiis
dictis sufficiat ad presens commemorare. Et licet prima ierarchia secundum sua facultatem
scientia illuminet ab ipsa deitate ipsa ierarchia tamen divine bonitati conformata
~~de eadem scientia divina distribuit~~ De eadem divina scientia distribuit ierarchiis inferioribus
secundum hoc et huius commemoro quod venerabilis et laudabilis deitas ab huius prime
ierarchie substantiis benedicatur et laudatur. quantum possibile est ipsam divinitatem cognosci ut
laudari ab intelligentiis eam recipientibus. Hec enim substantie tamen eterno deo conformi
ores sunt tota divina et deitatis receptive. Sed [illegible] p. io. a. r. [illegible]
de vi. a. [illegible] laudat unum deum in trinitate personarum. dicendo ter sanctus conformiter deo
omnia summis celestibus intellectibus usque ad omnia corporea mundi sensibilia optime
omnia disponentem extendit providentia sua tamen super principale principium
et causa omnium rerum. et cuncta stabilit in inestimabili continentia. ierarchia de
dominationibus virtutibus potestatibus et media est ierarchia. ¶ Post primam ierar
chiam [illegible] laudata est de media intellectuali contemplatione tres ordines primus secundum
Dominationes virtutes potestates. Dicuntur autem sancte dominationes aliqua ipsius
ordinis proprietate per quam ipsius ordinis substantie deo conformantur. Nomen quoque dominationum
significat substantias illius ordinis ab omni inordinata servitute et indecenti subiectione
liberas ad quam [illegible] agi per primam ierarchiam et nulla violentia premi. veras
[illegible] [illegible] et indissolubiliter dominationem et concernentem omnem servi
tutis in debite non valentem ab aliquo violenter subici et et servitute excedentem
omnem mutabilitatem. eo quod vera sit illa dominatio et indesinenter deside
rans deum qui est principium dominationis et ad ipsius similitudinem et imitationem secundum
sua potestate et seipsas et inferiores suos per bonas gratias et operationes infor
mant et toto desiderio et contemplatione non ad ea que vane apparent bona
sed ad vere existens bonum convertit et secundum sua capacitatem conformitate dei qui
est principium dominationis participat. ¶ Nomen vero virtutum significat quandam virilem et in
concussa fortitudinem ad exercendas omnes operationes que suo ordini conveniunt
[illegible] gratias et virtutes suas quibus illius ordinis substantie deo conformantur non [illegible]
debilitate informata. quantum in [illegible] efficacitate posset suscipere quaslibet illuminationes
sibi divinitus inditas. Sed potentes divinas operationes secundum sua conventia imitatur
nulla pusillanimitate deficiente motu quo deo conformatur. Sed summe tendunt
ad deum virtute que super substantialis est et effectiva omnis virtutis. et effecta imagine
eius divine virtutis secundum sua potestate conformans inferiores suos virtuti divine
et fortiter quasdam ad similem virtute que est principalis virtus et ad inferiores

Margin notes:
quod [illegible] medius super [illegible]
loci nomine intelligitur prima ierarchia
T. hic de divinis laudibus [illegible]
T. de [illegible]
T. de media ierarchia
T. de dominationibus [illegible]
[illegible]
T. de virtutibus [illegible]

q(uod) tres p(ri)ncipatus — sicut precedenti distributione iterum diximus. Nomen autem principatuum significat ordinatam
potestatem subiectam illius ordinis qui dominationibus et virtutibus coordinatur, id est eadem ierar-
chia ... collocatur ad divinas susceptiones sine ulla ordinis confusione vel perturbatione
sicut et in eis ordinatam in inferiores et superimmundanam potestatem intellectualis ordinate
susceptivam non abutentibus virtute sua tyrannice ad inferiores. Sic potest similiter benigne
suum [illegible] ad plenitudinem dei et cognitionem amorem et [illegible] infimam ierarchiam

q(uod) infima ierarchia [illegible] — que continet principatus archangelos et angelos. Et ad deum qui est princeps omnis po-
testatis et facit omnem potestatem [illegible] et facientibus [illegible] angelis inferioribus se
[illegible] quantum ipsis angelis possibile est capere in tribus ordinibus infime ierarchie
angelice que [illegible] ordinatur. Has tres dei formes [illegible] media et
[illegible] mediam ierarchiam ut dictum est purgat illuminat et perficit [illegible] ultima
[illegible] per primam ierarchiam et ipsa prima mediate [illegible]
[illegible] et una celeste mente. Alia superior mediante

q(uod) [illegible] — [illegible] ostendimus. Dicit enim [illegible]
qui salvatorem immediate audierunt [illegible] apostolis et discipulis [illegible] me-
diantibus [illegible] immediatis celestibus quia clarius et perfectius illuminant
[illegible] immediate ostendunt [illegible] mediatis [illegible] illuminant [illegible]
tradicio apostolorum docet [illegible] sunt et [illegible] purgatione et illuminatione
et perfectione inferiorum [illegible] agant inferiores ad deum qui est [illegible]
le principium omnium et facit [illegible] purgationum et illuminationum [illegible]
[illegible] singularum capacitate [illegible] ordinatum est ut [illegible]

q(uod) [illegible] — inferiores participant divinis illuminationibus et hoc colligitur [illegible] exemplis scriptura(rum)
[illegible] zach. [illegible] ubi [illegible] dei iusticia [illegible] castigatione [illegible]
[illegible] captivitatis babilonice [illegible] signat [illegible]
[illegible] adiustitatis et adeundatorem vel [illegible] legitur
zach. i. [illegible] angelus qui [illegible] esse de primis [illegible] sunt. Didicit

q(uod) [illegible] — [illegible] bona et [illegible] de restitutione captivitatis et [illegible]
angelus ab illo tamen [illegible] docuit zachariam ut
[illegible] et amplitudine [illegible] colligitur [illegible]

q(uod) [illegible] angelus — [illegible] capitulis eze. [illegible] dei [illegible] filios [illegible] per disciplinam [illegible]
[illegible] inditavit [illegible]
[illegible] cherubin et [illegible] cherubin angelo qui iuxta [illegible]
esse vestitus lineis [illegible] in lumbis angeli autem qui ibi [illegible]
signat [illegible] vasa in manibus [illegible] lineis indutus
[illegible] et aliis [illegible]
[illegible] eze. [illegible] penitentiam [illegible]

q(uod) [illegible] — [illegible] oculus [illegible] que [illegible]
[illegible] dan. [illegible] angelus qui [illegible]

q(uod) de daniel [illegible] — [illegible] daniel [illegible] ego autem
[illegible] ubi [illegible] ad alium primo [illegible] primo [illegible]
[illegible] daniel [illegible] legitur quod unus angelus [illegible] igne de medio
cherubin et [illegible] igne in manus alterius angeli qui [illegible]
in [illegible] lineis. Ubi ostendit quod [illegible] superior [illegible] cherubin [illegible]
et ille alii inferiori. Item legitur dan. [illegible] quod quidam angelus tamen superior in-
[illegible] gabrieli tamen inferiori ut faceret danielem intelligere visionem [illegible]
ille superior docuit gabrielem et gabriel danielem. Item colligi potest ex aliis [illegible]
[illegible] que [illegible] de [illegible] bono ornatu celestium ierarchiarum
[illegible] ierarchie ordinatos [illegible] assimilata ad angelicum [illegible]
[illegible] ymaginale [illegible] agitur ad deum qui est [illegible] princeps

q(uod) e 7 [illegible] — [illegible] ierarchie. De principatibus archangelis et angelis et postrema eorum
ierarchia. Decimus tercius de ultima ierarchia angelica que continet

q(uod) de ultima ierarchia — principatus archangelos et angelos. Nomen ergo principatuum significat principa-

q(uod) tres principatus [illegible] — litate [illegible] illius ordinis respectu inferiorum et [illegible]
[illegible] est infima ierarchia [illegible] archangelos et angelos ad deum
qui est [illegible] princeps et ipse ad eundem [illegible] et quas ad [illegible]

¶ Quod non [illegible] ab infimo ordine angelorum

¶ Quare cum principes nationum angelos habuerint [illegible] fuerint [illegible]

et secundum singularum pluralitate [illegible] et per ornatum suarum principalium intuitu sup[er]excellentiam distinctae ordinationis principatum quotannis reputantur. [illegible] nomine nos archangelos qui cum principatibus in eadem ierarchia ordinat sunt eos medium [illegible] ierarchiae ordine [illegible] inferiorem principatibus et superiorem angelis. Modo quoniam quaelibet ierarchia [illegible] et primas et medias et ultimas virtutes [illegible] medius ordo archangelos [illegible] ordinem suae ierarchiae ordinem principatuum [illegible] et illi [illegible] sua pluralitate [illegible] et angelos inferiores [illegible] ordinat et inspirat eos inducendo ad divinum ordinem quia angelicae [illegible] revelationes est caelestium [illegible] [illegible] ierarchiae superiores [illegible] virtutes superiores sunt. Et caput medias angelos et per angelos manifestando hominibus secundum capacitatem [illegible] divinae illuminationis [illegible] Angeli enim ut [illegible] complementum [illegible] omnes ierarchias caelestium virtutum. Innota quod infima caelestium ordinum [illegible] nominis significatione attribuit et illi [illegible] vocantur angeli [illegible] ordines qui cum caelestia manifestat. Eo quod [illegible] principaliter manifestius [illegible] ad nos [illegible] [illegible] et similiter [illegible] ut [illegible] illa ierarchia quae occulto deo proprius approximat occultius regit ierarchias [illegible] ierarchia manifestius regit [illegible] [illegible] infima regat ierarchia ecclesiastica infima [illegible] ierarchia quae continet principatus archangelos et angelos in medietate [illegible] ecclesiasticae ierarchiae ita tamen quod [illegible] principatuum mediantibus ordinibus archangelorum et angelorum [illegible] et mediate ut secundum regimen [illegible] ordinati fiant ad divinum [illegible] et [illegible] et consilio et [illegible] divinum [illegible] distributio a deo [illegible] est omnibus ierarchiis angelicis et humanis ordinatissime [illegible] ad [illegible] omnibus [illegible] ierarchiis [illegible] sacra scriptura [illegible] ierarchiam regi ab infimo ordine qui dicitur et est angelorum. Dicit angelus ad danielem. Dan. xii. Consurget michael princeps magnus qui stat pro filiis populi tui [illegible] et Dan. x. c. Nemo est adiutor meus in [illegible] omnibus nisi michael princeps meus. Ostendit etiam scriptura sacra aliis nationibus [illegible] alios sanctos angelos [illegible] Deut. xxxii. Constituit terminos populorum [illegible] filiorum [illegible] sanctorum angelorum. Si quis autem quaerat quomodo soli hebraei [illegible] dei illuminati sunt [illegible] quo aliae nationes [illegible] sanctos angelos sicut [illegible] quod non fuit culpa vel defectus in angelis [illegible] gubernantibus alias nationes gentium. Et [illegible] gentes [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] doctrina [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] cognoscere et [illegible] [illegible] carnales [illegible] voluptates [illegible] quae [illegible] [illegible] cognoverant [illegible] [illegible] sit [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible]. Et autem non angeli custodes [illegible] [illegible] sunt accusabiles colligit [illegible] ab angelis [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] iuxta illud [illegible] Etiam [illegible] repulisti [illegible] abierunt in voluptatibus suis et [illegible] cordis sui mala [illegible] abierunt [illegible] non audientes [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non culpandi sunt angeli custodes [illegible] quia non est [illegible] cogere nos [illegible] ad bona [illegible] libero [illegible] [illegible] simpliciter [illegible] [illegible] [illegible] luminum [illegible] [illegible] [illegible] simplices et [illegible] semper et omnem intelligibilem [illegible] simplicitate incompabilis [illegible] [illegible] sapientiae [illegible] [illegible] sapientiae [illegible] omnibus intellectibus [illegible] innota intellectualis [illegible] dissimilitudine et [illegible] et plenitudine luminis sui singulis aut nullam participationem sibi eos [illegible] distribuit aut participationes [illegible] [illegible] aut magnas [illegible] [illegible] aut claras [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] capaces ipsius luminis efficiuntur. Et autem [illegible] hebraeis [illegible] aliis gentibus [illegible] et nos [illegible] qui ad infinita et copiosa divini luminis [illegible] tempore [illegible] omnibus [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] demones [illegible] sit omnium principium et ad illud [illegible] agebant [illegible] angeli singuli de singulis gentibus suo regimini divinitus commissis eos qui ipsorum angelorum inspirationes recipiebant et sequebantur exemplo melchisedech colligi potest qui fuit

¶ [illegible]

sunt sacerdos dei altissimi. nos alium ydolis sed dei altissimi theologi eum dicunt sapi-
entes. vero tamen vocat melchisedech amicum dei sed sacerdotem. Gen. xiiii. f. p. c. ad Heb.
vii. a. hic ut predictis apte significetur quod non solum ipse ad verum deum accessit sed et alios
tamquam sacerdos dicatum prebebat reducebat eos ad verum et solam principalem deitatem
sed aut [illegible] tamquam sacerdos septuaginta sacras. Tercium exemplum
que omnibus providit et divina potestas que omnibus dominatur declarabant visiones
ymaginarias pharaonem ab angelo presidente egyptiis Gen. xli. a. principi babilonis
ab angelo sancto sibi et regno suo presidente. Dan. ii. d. est dicitur medius revelans
ministeria et famuli [illegible] d. s. Joseph et Daniel. erant illis temporibus ad hoc
constituti in gentibus declarans et interpretes visionum ymaginarium formatarum in
dictis principibus ab angelis ipsis et eorum regnis presidentibus angelice annunciationis
ad hoc divino principio revelantibus sibi viri Joseph et Danieli. Deo proximus pre-
dictos angelos dei eiusdem principium ad decentiam et providentia ad gubernandum
et neque arbitrandum sed quod una et principalis deitas que per particulam sorte dominationis
principatur in deus aliis in gentibus ipsa ducere. dominantur aut angeli boni equales
in suis potestatibus aut sibimet oppositi aut demones. Est septima illa de vi. xxxii.
a. Constituit terminos populorum iuxta numerum filiorum israel. Sit ergo intelligendum et non quasi
deus in esse. et alios a angelos dividat principatum hominum sibi ipsa heredit-
assumens solam gentem israel. quam ipse fecerit et regat. sed quia una et singularis
divina universorum providencia omnes hominum nationes ad perducenda earum salute sub
singulis suis angelis eas ad celestia provocantibus ordinante solus pene preter
omnes nationes ante tempus incarnationis populus israel ad illuminationem et regimen
in deum conversus est. Unde septuaginta ostendens deum populi israel [illegible] deo hereditatem pos-
sessionem propriam et specialem cultum. dicat pars autem domini populus eius in quo [illegible]
populi israel. sicut alias nationes divinitus ordinatum esse sub quodam sancto angelo
dicturam michaele esse ducem populi iudaici. Dan. xii. a. Ut proprium reducerent
ad cultum unius principium universorum. Plane nos. perfecte dicens unam esse ultimam
providentiam universorum in invisibilem virtutem [illegible] super collocatam omnibus omnes
aut angelos sanctos qui in singulis gentibus presidentes ad ipsam tamquam ad proprium
principium iuxta singulorum electorum capacitatem [illegible] extendunt eos qui in sua ra-
tiones suas acceptaverunt et imitaverunt. ~~Expositio et congregatio~~
~~angelice ordinationis~~

Dixeramus super [illegible] i. quod summa ierarchia celestium mentium ab ipsa deitate
gubernata eo quod ad ipsam immediate extendit super vii. c. occultiore
et clariore viii. l. primo data principalis divinitatis illuminatione purgatur
et illuminatur et perficitur. viii. b. occultiore quidem tamquam magis intima et magis
simplificatiora et unificatiora. clariore autem tamquam prius emanante et magis
[illegible] claritate divina et celestibus motibus prius apparente et magis [illegible] et
magis ad primum principium effusa. [illegible] nunc secunda ierarchia similiter agit ad dominum
hec ierarchia secundum ipsius proportionem et post ea tercia. Et tercia nostra ierarchia similiter agitur
ad deum qui est super principale principium et consummatio omnis ierarchie et [illegible]
secundum eandem legem qua ordinat divinus principatus in similitudine angelica
receptum iuxta quod deum decet et in ierarchie est possibile. omnis autem te-
ologus anima sunt manifestant superiorum [illegible] v.g. inferiores angeli sunt
super manifestatores archangelorum et superiorum ordinum et archangeli principatum
et ordinum superiorum ordinum et sic usque ad summum summi angeli i. seraphim sunt
manifestativi ipsius divinitatis que movet eos et cherubim sunt manife-
statium ordinis seraphim et sic deinceps. secundum singulorum ordinum proportionem
et quomodo post id agit ordines singuli. quia divina plenitudo cuncta
armonice disponens cunctis ierarchiis vel ordinibus angelorum et hominum dividat
providit et distribuit in suis et mentibus. Unde quibus ordo vel prima ierarchia
secundum similitudinem et operationem sibi constituta possit efficaciter perficere

Margin notes:

¶ Nota [illegible]

¶ Quomodo [illegible]

[illegible]

et [illegible]

[illegible]

¶ [illegible] angeli [illegible]

Ex his autem considerandum quod unamquamque ierarchiam distribuit in tres ordines scilicet primum medium et infimum et particulariter [?] ordinem distribuit intra tres partes continentes in se primas, medias et ultimas virtutes. Quod colligitur ex eo quod dicitur [illegible] unum seraphim clamasse ad alterum ostendens plane quod ille qui clamavit docuit eum cui clamavit, et ille audivit, quod in eodem ordine alii aliis distribuunt divinam cognitionem, scilicet superiores inferioribus. Eandem et confirmandum non inconveniens quod unaquaeque mens angelica vel humana bene ordinata habet in se ipsa singulari persona speciales primas, medias et ultimas ordinationes et virtutes additas secundum unamquamque ierarchiam personae. Et habet in se sursum actiones ierarchicas illuminationum manifeste distinctas et ordines iuxta proportionem suam unicuique valitam [?]. Sicut ante nos [illegible] diligenter tractavit claustri sancti Victoris professus secundum principium [illegible] c. Ysa. Vidi dominum etc. iuxta veterem translationem. Secundum quas sursum actiones omnis quisquis angelus vel homo ierarchice participat secundum propria capacitate sed castissima dei purgatione, et super plenum omnis lumine, et perfectionem omnis quae perficit et causat omnem creatam perfectionem. Nichil enim est quod sit perfectum perfecte ante quod non indigeat aliqua perfectione nisi solus deus qui plenitudo est [illegible]. Et habet plenam plenitudinem propria virtute et una et aucte [?] qua et habet ad omnia et super omnia. Dicitur omnes celestes substantie quae celestes virtutes vocantur.

Deinceps querendum est propter quid tamen omnes angelicas substancias cuiuscumque ordinis communiter celestes virtutes [illegible] secundum [illegible] super. Ubi divinum omnes celestes mentes ita vocavit angelos. Admissimus enim celestium sit ordo angelorum et superiores habeant inferiores virtutes et illuminationes [illegible] denominantur. Et quidem ordo virtutum superior est quam inferiores continet nomine virtutum aliis ordinibus [illegible] non possunt illi quam inferiores quia non eadem plenitudine virtutis et illuminationis eadem participant. [illegible] gratiosa [?] conclusio inducitur [illegible] in distinctione angelicorum ordinum nominibus [illegible] quod omnes celestes animi qui vocantur virtutes [illegible] [illegible] [illegible] celestium [illegible] scilicet substantiam virtutem et operationem [illegible] aut omnes mentes celestes aut aliquas eas indifferenter vocamus celestes substantias et celestes virtutes, illas [illegible] locum sic vocamus [illegible] [illegible] substantias aut virtutes [illegible] denominamus. [illegible] non [illegible] subiectis ordinibus attribuere [illegible] virtutis in ea plenitudine qua ordo virtutum ea possidet [illegible] quod est contrarium [illegible] ordinum angelorum. Ut enim divinum [illegible] et [illegible] superiores ordines habent [illegible] [illegible] inferiores non in ea plenitudine habent [illegible] et virtutes [illegible] qua et superiores [illegible] [illegible] participat secundum singulorum capacitatem illuminationibus ad alias [illegible] superiores. Qualiter homo ierarchice angeli vocantur.

Querit etiam qui sacras scripturas intelligere [illegible] quare [illegible] ierarchia dicat angelus domini exercitum. Malach. ii. ca. [illegible] super [illegible] inferiores non participant illuminationibus superiorum in eadem plenitudine qua et illi [illegible] quod non [illegible] [illegible] superiores inferiores enim licet in eadem plenitudine [illegible] hunc participant. Alii sublimius, alii inferius [illegible] et ab eadem [illegible] denominantur. [illegible] cherubim participat sapientia et cognitione [illegible] sublimius quam ordines inferiores. [illegible] inferiores participant sapientia et cognitione. Ita quod inferiores [illegible] participat [illegible] respectu superiorum. Commune enim est omnibus mentibus deiformibus participare simpliciter sapientia et cognitione. [illegible] participare in [illegible] primi ordinis vel in gradu [illegible] inferiorum non est omnibus commune. [illegible] singuli participant secundum gradus [illegible]. [illegible] de ordinibus angelicis divinum de omnibus divinis mentibus [illegible] sentit. Sicut enim superiores mentes habent virtutes et [illegible] inferiorum [illegible] inferioribus sic et [illegible] participant virtutibus et [illegible] superiorum non equaliter illis [illegible]. Non ergo inconveniens ierarchia in sacra scriptura vocat angelos qui [illegible] secundum suam virtutem participat [illegible] angelorum et [illegible] manifestationis angelice. [illegible] et celestia [illegible] in [illegible] sacris scripturis. Quod sacra scriptura tam celestes virtutes quam [illegible] et [illegible] [illegible] vocat deos quamvis divina [illegible] ab omnibus et omnino [illegible] super [illegible] et [illegible] et omnino [illegible] [illegible] aliquo modo sit ei comparabile. [illegible] omnis celestes mentes et homines qui [illegible] secundum [illegible] virtute omnino [illegible] et [illegible] ad divinas [illegible] illuminationes in [illegible] [illegible] omnis [illegible] singulorum capacitatem [illegible] digni habentur et dei imitatione et divina [illegible]

Rubrics and notes in the left and right margins:

- Nota
- [illegible] quod [illegible]
- [illegible]
- quod [illegible]
- [illegible] principales [illegible]
- [illegible] cherubin
- [illegible] mentibus [illegible]
- [illegible]
- [illegible]

Quare autem seraphim dicatur purgatus fuisse propheta ysaias

Considerandum eciam quare dicatur ysa. vi. c. unus de seraphim mitti ad purgandum ipsum [illegible]
opiniones [illegible]. Ille quidem qui missus est non fuit de supremo ordine angelorum sed de primo
qui dicitur seraphim. Dicunt autem quidam quod ipse [illegible] est infimum ordinem nobis
proximum et secundum [illegible] ordinat. Ille angelus missus ad prophete purgationem non fuit
de summo ordine sed de infimo et illum dictum esse seraphim equivoce substancias summi ordinis
propter materiam ignite qua purgavit labia ysaie. a qua denominatur seraphim et propter susci-
tationem prophete purgati ad divinam obedientiam ut dicit. Et quem mittam. respondit
Ecce ego mitte me. Alii et scriptura simpliciter dicit. Volavit ad me unus de seraphim
id est de intellectibus in ierarchia et non specificat summi ordinis qui deo immediate
assistit sed ab alio in alia dici [illegible] nomen. Ratione qua me docuit quidem ille ma-
gnus angelus qui impressit ysaie visionem ymaginariam per quam docet eum divina
quedam misteria. suam purgationem operationem qua purgavit ysaiam principaliter attribuit
deo et post deum ordini seraphim sive primo seraph. ipso tamen immediate prophetam purgans
de infimo ordine erat. Dicebat secundum quem hic me docuit. quod divina principalis
virtus omnibus se communicans omnia replet et in omnibus existens omnibus est incomprehen-
sibilis. et omnia latet [illegible] cunctis [illegible] elucet. et sic non solum est [illegible]
ipsius supereminentia qua ab omnibus incomparabiliter separatur. sed et [illegible] et exac-
tissimas [illegible] operationes suas. quibus incomprehensibiliter providet universitati [illegible]
omnibus intellectualibus [illegible] ipse est immobiliter composita. Et ad se attrahit superiores
illustrationes summis intelligenciis lumine sui copiosius influens per eas tamen primas
ipsius lumine inferioribus seriatim per ordinem distribuit secundum quod singuli ordines vel subie-
cti inferiores capaces sunt. [illegible] cognitionis [illegible] plenius intelligat
consideremus id est speculationem exemplorum sensibilium. que quidem incomparabiliter deficiunt
[illegible] et ab omnibus segregatur sed ut infirmitati sit manifestior [illegible]
ergo in primis exemplum radii solaris qui primo et immediate et clarius illuminat [illegible]
sibi proximam et [illegible] materiam et per illam manifestius splendet. Et illa mediante
seriatim attendit ad [illegible] materias [illegible] obsequium. vel minus clare lucet et
luminis sui distributionem minus manifestat. propter incapacitatem materiarum illuminatarum et
inopportunitate ad eius lumine diffundendum et sic paulatim restringit et abscondit
donec omnino cesset ulterius illuminare. Item aliud exemplum apparet in igne qui magis
calefacit ea que magis sibi propinqua sunt. et propterea calefiunt et sic
consequenter et seriatim In materiis non sibi naturaliter oppositis [illegible] manifestat
operationem suam scilicet calefactionem et [illegible] ad opposita attendit eius operatio per mediationem
corporum que sibi conveniunt ut [illegible] vel [illegible] aqua non calefacit nisi mediate
testa vel [illegible]. et postea aqua mota singulorum [illegible] et capacitate [illegible] ergo
qualecumque lumen naturalis operationis similitudine. deus qui [illegible] est principium
et principium omnis visibilis et invisibilis operationis ordinationis lucis sue ful-
gorem per primam apparitionem [illegible] in angelis manifestat copiosissimis effusio-
nibus in summis intelligenciis. et illas summas alie que post eas sunt participare
divino radio. Summe [illegible] principaliter deum [illegible] et divinam virtute
perfectius quam alie [illegible] digne [illegible] sua [illegible] operatores
virtutis et operationis imitativam [illegible] virtute. et operationem et ipse [illegible] sua virtute
[illegible] inferiores [illegible] conformant ad [illegible] virtute [illegible]
eius copiose de divina claritate. qua ipse desuper accipiunt. et [illegible] primum
sit subiectis inferioribus reddit copiose de eadem claritate. et per tota ordinationis
angelice seriem. prima reddit ei que post ipsam est. de divino lumine sibi dato et
ad omnes iuxta singulorum capacitatem [illegible]. Deus ergo qui [illegible]
et [illegible] principium illuminationis omnibus illuminatis. sicut qui est [illegible] luminis et
causa [illegible] esse cognitionis [illegible] supposita est causa luminis [illegible]
ei [illegible] post ipsam [illegible] superiori sibi tamen inferiori desuper ad
[illegible] divina lumina [illegible] summum ordinem [illegible] seraphim [illegible] angeli
inferiores ut [illegible] post deum principium omnis [illegible] cognitionis et imi-
tationis dei eo quod [illegible] ordinis mediationem. ad omnes alias celestes mentes

et ad nos homines distribuat divina illuminatio. Sic et omnis actio inferiores subter omnem sua
sciam et dei imitationem operationem principaliter refert ad deum tamquam causam primam. Secundario
vero ad primas intelligentias tamquam ad primos operatores et magistros divinorum luminum. Prima
ergo ierarchia super omnes ordines inferiores habet maxima virtute et effusa traditione
divine sapientie et virtutis luminis. que sunt apta optimitati recipiendi deum. Ierarchie autem
vel ordines inferiores participant mediocriter virtute et sapientie et cognitione et dei recep
tione. ergo infimus quam prima ierarchia. et illi ordines inferiores recipiunt ad primas in
telligentias. et principes tamquam ad dei imitationem primo operatores secundum suam virtutem agentes ad sibi
assimilem dei conformitatem. Dicebat ergo virtutes quas inferiores per primas essentias partici
pant [illegible] post deum. sic ierarchis attribuunt. Docebat ergo quod [illegible] solum mediocrit
visionem deum [illegible] super solium etc. monstratam fuisse ysaie prime angelum. de infimo or
dine qui nos immediate presidet. et ysaiam fuisse [illegible] manductore
illum angelum ad illam sanctam contemplationem. secundum quam ipse videbat supremas substantias ut
figuratiue loqui sub deo et circa deum collocatas. et videbat super principa
lem divinam summitatem supremis substantiis et omnibus aliis [illegible] ineffabiliter segregatim ac
collocatam in medio supremarum virtutum. que tamen in comparabiliter sunt deo inferiores.
Docebat ergo ysaias per illam visionem quod deitas super omnem [illegible] omnino in
comparabiliter collocatur super omnem visibilem et invisibilem virtutem. et que ab omnibus
segregatur tamquam causa [illegible] primis quidem substantiis sit aliquo modo comparabilis quia post
ipsam esse eam principium et tam substantificam et [illegible] stabilitate indisso
lubilis mansionis [illegible] a qua et esse et bene sive beate esse percipiunt. et supereminentes
et prime virtutes. Idem docebat ipse [illegible] virtutes sanctissimorum seraphym
que designat ipsorum nomine ascripta ab ipsis proprietatibus de quibus [illegible] infra
xv. c. ad declarandas secundum [illegible] pluralitate [illegible] que primis proprietates sig
ficant. [illegible] alarum [illegible] seraphym describebat ipse absoluta et liberam
et [illegible] [illegible] et contemplationem. quibus prime intelligentie sunt
sunt in deum [illegible] ordinibus prime ierarchie scilicet primo medio et [illegible]
[illegible] vi. c. secundum aliam [illegible] celestibus [illegible] multitudo pedum
et faciei manifestat [illegible] multa virtute [illegible] imitatione dei et
contemplandi deum. Et quod seraphim volabat alis mediis et superioribus alis ve
labat faciem inferioribus pedes manifestat ysaie [illegible] prime intelligentie [illegible]
[illegible] in divina sibi cognoscibilia. et [illegible] quam [illegible] super
[illegible] sua altiora et profundiora dei substantie et [illegible] super posse scrutari super
posse scrutari et indesinenter et sempiterna [illegible] in operibus dei imitationis
[illegible] docebat et ipse illam [illegible] laudabilem [illegible] ymnum
Sanctus sanctus. [illegible] ab angelis [illegible] visione. qui [illegible] capacitati
tradidit. [illegible] cognitionem. Docebat ergo ysaiam [illegible] angelus [illegible]
[illegible] divine [illegible] singulorum capacitati. purgatio est omnibus [illegible]
purgat vel [illegible] aut luminum distributo [illegible] divina [illegible]
et omni [illegible] virtute [illegible] ad omnes status [illegible]
[illegible] primis intelligentiis que [illegible] assistunt manifestior est et magis
[illegible] manifestat et [illegible] In mediis autem et infimis intelligentiis ange
licis et hominibus [illegible] magis vel minus [illegible] magis
vel minus singulis [illegible] et ad sue simplicitatis [illegible]
[illegible] singulis [illegible] inferioribus [illegible]. et ut compendiose loqui primo per primas
intelligentias [illegible] ad cognitionem deducit. Docebat ergo ipse ab angelo ipsum il
luminante [illegible] purgatio et omnes alie divine operationes per primas intelligentias [illegible]
resplendent. et omnibus inferioribus [illegible] plus vel minus capa
[illegible] divine participationis. Sic purgatiam [illegible] que [illegible] [illegible]
[illegible] angelis ordinis seraphym. iuxta nominis interpretationem [illegible]
[illegible] seraphym [illegible] ysaiam. quia fuit causa purgationis ipsius. Sicut et deus
omnes purgatos purgat. quia ipse est causa purgationis omnis [illegible]
exemplo magis [illegible] nobis. [illegible] pontifices per mediatorem [illegible]

Quod angeli inferiores referunt ad deum principaliter primas autem [illegible]

[illegible] seraphym [illegible]

[illegible]

Sanctus

[illegible] purgatio

similitudinem vel operatorum suorum aliquis purgat vel illuminat. ipse summus pontifex dicit illum
purgare vel illuminare. eo quod ministri purgationes per se exhibitas attribuunt summo pontifici
Similiter modo angelus operans purgationem prophete ipsam purgationem sicut principali
attribuit deo tamquam prime cause. Secundario summo seraphin tamquam secundario primo post
deum operanti quod est in angelis. et ipse angelus inmediate purgans ysaiam purgantis
virtutem dicit purgationis quam ego interpreti de principio et secundo alta et suba
et creator et cetera omnium. qui et primas intelligentias ante deduxit ad esse et quasi
eas circa se vicinius collocatas et confirmat eas ut sint ad esse de [illegible] in quasi
et a sua sublimitate omnino cadere non valeat. et ipse movet primas intelligentias
ad participandum primo et inmediate suis divinis operationibus quas providet communicari
primo autem seraphin. qui post deum est primus sanctitate et duxit primas substantias. a quo
seraphin ego qui sum angelus infimi ordinis edoctus te purgare consumpta. Ille magnus
seraphin. primo te purgat. purgare deus qui est causa creator totius purgationis sic primo eo
duxit de [illegible] suo ad nos celestes animos. suas divinas operationes quibus
primi [illegible] Et secundum iam dixi. dicat igitur promissionem seraphin ille qui
me docuit hanc solam. Ista significans ille me docuit et [illegible] tibi sic tradidi. tunc
autem intellectualis et distincte scientie est. una istarum solam tibi commendo attestata
[illegible] et [illegible] autem [illegible] studium ad [illegible] in vero aut [illegible]
doctor dignitatis de [illegible] revelante et [illegible] angelis suis et angelorum
amatoribus. et simplex est magis splendida et magis amabilem sic [illegible] contempla
tam in revelacione. Quid significat numerus angelis attributus.

Consistit enim angelico principatum quod legitur. Dan. vii. c. milia milium ministrabant
ei et decies centena milia assistebant ei. Id est maximum simplex numerus in
milenariis [illegible] et multiplicat per manifeste significat quod celestes sibi
nobis sunt innumerabiles. Multi significat sunt supra nos celestes et mensura et [illegible]
mensuras nostras [illegible] et a solo celesti intellectu et scientia [illegible]
tunc diffiniunt sibi datas [illegible] scientiam cognitionis que est super
substantiale principium et substantificata causa et virtus contentiva et [illegible]
complexiva omnium simul existentium

Decreto requiem [illegible] intellectuali et contemplationibus
angelice sublimitatis difficile contemplabilis in speciem sensibiles et
[illegible] plurimas formationes angelicas in scripturis per sensibilia sim
bola [illegible] nos abicere tamquam imaginibus reflectamus mentis oculum ad [illegible]
figurandum celestium mentium simplicitatem per sensibilium collationem. [illegible]
quod in quota sensibiles dispositiones in scripturis et [illegible] intellectuales oppositiones
celestes sunt quas [illegible] dicunt vertere. quas [illegible] vero et post
alias vertere et prime vertere [illegible] et [illegible] et primas et medias et
postremas virtutes divisis temporibus. ut per aliqua induceret confusio ordinibus
angelicis. confusio signum esset si diceremus quod celestes substantias [illegible]
[illegible] vertere a superioribus. et [illegible] vertere [illegible] a quibus ipse [illegible]. Et iterum
quod aliqui superiores sunt regiunt inferiores. et aliquos [illegible] [illegible]. Si
autem dicamus aliquas substantias vertere inferiores et vertere a superioribus [illegible] in
[illegible] [illegible] scriptura ostendit per sensibilium dispositiones quod sibi
celestes divinis temporibus dicuntur principales et primis et medijs et postremis
virtutibus eo quod ipse ad superiores [illegible] [illegible]. et circa superas sortiuntur [illegible]
nature [illegible] [illegible] et ad inferiores [illegible] procedunt [illegible]
sic virtutis participationem quod [illegible] omnibus celestibus substantijs alijs quidem
plenius. alijs autem particularius ut sepe dictum est. Deo in [illegible] dispositio
nes sensibilium formarum [illegible] in quantum [illegible] sacra scriptura ponere [illegible]
formas sensibiles [illegible] igneas ad insensibilium designationem quod
Dan. vii. c. ponit rotas igneas. et ezechiel. i. b. et d. animalia ignita et
math. xxviij. a. divos quasi igne fulgurantes et ezechiel. i. c. carbones [illegible]

Tem xiiij
[illegible] numerus [illegible]
Tem xv
[illegible] sacra scriptura [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] formas ignis

Ignis

bonum attribuit celestibus substantiis. et Dan. vij. c. dicit flumen igneum et rapidum egredi-
a facie dei. et ibidem dicitur thronus eius flamme ignis. et primas intelligentias ostendit
ostendit scriptura esse incendentes. [illegible] quod vocat eas seraphyn et ignis proprietatem
et operationem. ibidem eis attribuit in purgatione ysaie. et omnino in designatione cele-
stium seu supercelestium seu infra celestium scriptura eminenter honorat proprietates ignis. Ut in omnia
sensibilia arbitror ignis efficacissime significare celestia et divina. ipsa enim sup-
stantialis et non formalis dicitur substantia in multis locis scripture significat. preterea tamquam
habentem proprietates multas significativas divinorum invisibilium. quomodo ipse est in ymagina-
bilibus sensibilibus. Ut dicit [illegible] in c. et mal. in a. de ignis dicit Ignis sensibilis seu
[illegible] est quodammodo per omnes sensibiles substantias et corporis. et per omnia pe-
netrat. et tamen ab omnibus segregatur et perfectum splendens secundum substantiam suam est occultus
et ignotus non adiecta sibi materia manifestet propriam operationem. Item non [illegible] propter mobi-
litatem et subtilitatem. Item secundum suam substantiam oculis carnalibus incontemplabilis. Item vincit
clemens super eminentes. Item eis quibus insigitur propriam operationem inducit. Item variativus.
Item sui ipsius [illegible] omnibus quocumque modo appropinquantibus. Item renovativus. Item [illegible]
illuminativus. Item visui impenetrabilis [illegible] in variabilis sursum ferens acute pe-
netrans. altus non recipiens ignominiosam subiectionem. per se mobilis. seipso mobilis. motor
aliorum comprehensivus aliorum non totaliter comprehensibilis aliis. nullo indigens latere
augmentativus sui ipsius. et in adhibens sibi materias perfectum manifestans sicut occulte
virtutis magnitudinem. Item activus. potens. omnibus invisibiliter presens. neglectus videtur
non esse. attritione vero [illegible] quadam inquisitione naturali provocatus subito perfectum ma-
nifestat. et rursum subito fit incomprehensibilis impalpabilis. Item copiosus sui
traditionibus in nullo diminuitur. Et multas est potest quis invenire proprietates ignis
familiares significationes divinas operationes. Quomodo igitur sic potest per sensibiles ymagines
comprehendentes theologi qui sacras scripturas scripserunt. frequenter celestibus substantiis
et pignis proprietates attribuunt. Hij sapientes divinam imparem conformitatem et di-
mitatem quantum eis est possibile. Describunt eos angelos in forma humana. eo
quod homines sicut virum intellectualem. et quia sicut oculos ita rectos ut libere
sursum respiciat. et figuram rectam et sursum erectam. et secundum naturam principat
aliis animalibus et ea regimine et dirigimine. et secundum sensibiles virtutes inferiores
sunt. secundum vero mentis virtutem et rationale scientiam et libertate arbitrii quam cogi non
valet omnibus aliis preeminet simpliciter. Et quod secundum singulas partes humani corporis est
cogitare ymagines convenientes ad designationem celestium virtutum. Ut quod visum oculi
humani dicant significare in celestibus mentibus clarissimum respectum ad divina lumina
Item qui tenere sunt et refugiunt offendicula et humiliter tamen omnes formas susceptibiles
et conformes et acute mobiles significant invidiam et aptam susceptionem
divinarum illuminationum sine repercussione vel lesione. Item vis olfactiva significat intel-
lectibus aliis susceptibilitatem divine fragrantie. super mentem benivolentis et vi-
detur esse perfectissima et evitandi contraria. Vires autem audibiles significant virtutum
angelicam participationem et cognitive susceptivam divine inspirationis. Vires vero
gustativa significat susceptibilitatem societatis intelligibilium alimentorum et perfectivum
promotionem eorundem intimantes. Vires vero tangibiles significant distinctionem ea que
naturam iuvant ab hiis que ledunt. Palpebre vero et supercilia significant virtutem
custoditivam intelligentiam dei in perfectionibus. Etas vero adolescentie vel iuventutis
significat vivificam virtutem angelorum per equalitatem. Dentes vero virtutem divisivam
perfectionis [illegible] superiorum mentium indita et ipsam mittentis ad emanandam
sibi inferiori. Humeri vero eius celestis intellectualis humeri sibi a superiore in
[illegible] virtutem dividit tamen portiones et massa et multiplicat
ad sursumductionem inferiorum. secundum singulorum capacitatem. Humeri et brachia
et manus significant virtutem operandi et eorum virtutum operationum et operationis

---

Ignis materie [illegible] celestia.

Proprietates ignis

Nota

Quare angeli describuntur in forma humana

Quod homo preminet aliis [illegible] angelis

Oculi quid significant

Olfactus quid significat

Auditus

Gustus

Tactus

Palpebre et supercilia

[illegible] adolescentia

Dentes [illegible]

Humeri brachia manus

¶ cor
¶ pectus
¶ dorsa
¶ pedes
¶ pictura pinnarum
¶ ala
¶ leuitas alarum
nuditas et discalciatio
¶ [illegible]
¶ vestes angelorum
¶ vestes sacerdotales
¶ zona
¶ virga
¶ quare virgas portant
¶ lancea et securis
¶ instrumenta [illegible]

effectiuum in inferioribus. Cor autem significat deiformem uitam que distribuit quasi munifica uirtutem celestis [illegible]. Pectus autem ubi sedes est roboris et custodia spiritualium significat fortitudinem uitalem et inuiolatam spiritualis et custoditiuam munifice distributionis potentie quam corde prece[illegible]. Dorsa autem significant continentiam continuationem omnium uirtutum que germinat bona opera et omnes bonos mores sicut compagina dorsi quod producit et pullulat omnes costas. Pedes uero uirtutem motiuam acute penetrantem et uelocem quasi tendentem in diuina. Unde legitur ys. vi. duabus uelabat pedes eius. ubi dicit intelligi quod seraphyn habebat alas in pedibus quibus uelabat pedes domini. sicut ostendit pictura [illegible]. Ala enim que sursum fert aue hec est acuta in summitate et macie suspendit. et ut fert donec longe ab ea [illegible]. significat uirtutem mentis sursum ductiua actiua et acute penetrantem in celestibus et eius potentiam sursum [illegible] illud et. xxxiiii b. Quare celi et et [illegible] mentis apice ab omni sensibili. leuitas uero alarum significat mentis uirtutem ab omni terrenitate [illegible] ditam et totam mundam et ab omni deorsum [illegible] liberam. alta potentie. nuditas uero et discalciatio in celestibus mentibus significat quod libere sunt et facile absolutam [illegible] animo [illegible] ab aliqua inferiori actione uel occupatione. et quod [illegible] sensibilia eis non applicantur uel adherent. quod diuine simplicitati similiter [illegible] assimilantur. Quia uero sacra scriptura que tota in simplici ueritate [illegible] uarietate multiplicetur. quandoque dicitur celestes indutas uestibus uidetur. ut zach. iii. auferte uestimenta sordida ab eo et. et paulopost induerat eum uestibus et dan. x. b. uidi uir uestitus lineis et. uasa [illegible] ezech. ix. a. apoc. xvi. a. ostendamus quid significet uestes et [illegible] que celestibus mentibus attribuuntur. Uestes quidem splendida ignea sicut carbo incensa [illegible] addidit iuxta ignis [illegible] suis sicut C. assignatas anagogice intellectas [illegible] uirtutem lumine accipiendi et dandi. Splendor autem eis attribuitur [illegible] xxiii b. [illegible] v. b. est autem [illegible] hec opposito. nec quod supponit [illegible] attributiones in celestibus mentibus que [illegible] aliqua esse corporalium [illegible] et [illegible] in quibus est [illegible] simplex lumine. quod tamquam fons luminis omnes [illegible] illuminatos illuminat. Uestes autem sacerdotales apoc. i. c. significant uirtutem adducendi angelos uel homines ad implendas diuinas uoluntates que prius eis [illegible] latebant adducendas. et ad totius [illegible] spiritualis [illegible]. Zone uero apoc. i. f. vii. C. significant uirtutem [illegible] et sine [illegible] suas uirtutes et [illegible] spirituales per [illegible] et alienas personas spiritualiter pullulatas. Sicut zona tingit uestes ne defluant et constringit uentrem in quo sunt uirtutes nutritiue [illegible] ut quibus celestes animus in se ipsum [illegible]. et sic simplificet plurimum spiritualium indisseparabilitate. Sicut et zona uirtute celestis animi circa se ipsum [illegible] inseparabiliter [illegible] quolibet. Sicut zona circa corpus [illegible]. Uirge autem p. xliiii c. [illegible] v. d. zach. ix. c. significant uirtutem et potentiam bene regendi et addidit ducendi subditos. et quecumque negotia [illegible] cum iuncta recto modo [illegible] et fine debito concludendi. quia reges et iudices [illegible] et sceptra portant. talia faciunt ut facere debent. Lancee uero et secures [illegible] interfectionis eze. ix. a. ysach. xi. b. xv. f. iob. xviii. c. [illegible] xlvi. f. significant uirtutem separandi [illegible] ab electis uel potius a bona natura et acute discernendi [illegible] bonum et bonum et melius et optimum et efficaciter complendi operationes suas. Instrumenta autem mensurandi et edificandi eze. xl. a. apoc. xxi. c. amos vii. c. significant uirtutem inchoandi uirtutes uel bona [illegible] et [illegible] uel perficiendi. Et [illegible] hunc modum intelligenda sit [illegible] deo uel celestibus animis prouidentia ad inferiores suas [illegible] et conuersionis ad deum per prouidentiam superiorem. Quia autem instrumenta corporalia angelis attributa significant iudicia diuina in homines [illegible]. Quedam autem significant diuinam castigationem ut [illegible] i. d. uirgam uigilantem [illegible] quedam [illegible] iusti[illegible] etiam ut eze. xx. c. quedam liberationem ab angustia aut fine discipline et reuocationem [illegible] beniuolentie aut additionem honorum donorum priorum aut

magnorum sensibilium et intelligibilium et qualitate proprietatum secundum similitudinem coaptatae
sensibilia signa intelligibilibus veritatibus. Quod autem angeli vocantur venti, per [illegible] significat
velocitatem eorum actionem et ad omnia se sine mora transeuntem. et motum ipsorum expedite de-
ferentem a superiora supra et in mediis superiores transeunt in inferioribus et summi movent medios
ad prius influendum divina lumina inferioribus et emanando eorum ipsas illuminationes secundum
singulorum capacitatem. Prefata nomina venti quem [illegible] qui spiritus aeris significat conformitatem celestium
mentium ad ipsam divinitatem. Est enim ventus imaginalem formam divinae operationis. dicitur
in a. ca. ix. et xv. de [illegible]. Sicut ostendimus in symbolica theologia in anagogica
expositione quatuor elementorum quorum unum est aer. quem divinas operationes significat
in quantum habilis est movere [illegible] alia et continua [illegible] et quia velociter operatur
et quia non valet contineri. et quia subito incipit motum et subito cessat. et nos causam
vel motus sui vel cessationis non cognoscimus neque videmus quo se occultet, iuxta quod
de deo scriptum est Job ix. b. Si venerit ad me non videbo eum. et si recesserit non intelli-
gam. et Jo. iii. b. Spiritus ubi vult spirat. et nescis unde veniat aut quo vadat.
Nomine enim nubium designat angelos inspiratos, que implentur lumine radii solaris sic
angeli lumine divino occulte subradiantur. de quorum primi prima divini luminis appa-
ritionem intus sine [illegible] iactantia suscipiunt. et eam ad inferiores copiose per ipsorum
capacitatem defundunt secundario sicut nubes lumen intra se suscipiunt et de [illegible] trans-
mittunt. Alia est ratio nubes angelis comparantur. quia nubes effundunt pluvias
quibus fructibus [illegible] continet propterea terra [illegible] pullulat [illegible] crescit et
maturescit et ita terre fructus [illegible]. Ita est angeli fecunditatem celestis sapie(ntie)
in se suscipientes et continentes eam [illegible] in inferioribus et inflammat et au-
gent et perficiunt. et sic [illegible] agunt eos. Quod autem Eze. i. a. b. c. viii. a. [illegible] et
electri forma et xxviii. c. forme lapidum preciosorum angelis attribuuntur. sic intelligendum
ut nomine electri cuius color medius est inter colorem auri et colorem argenti
et ita quodammodo utrumque continet. quantum ad colorem auri significat in angelis splendorem
indeficientem non valentem destrui vel esse in minimum vel aliquomodo maculari. quantum vero ad
colorem argenti significat eorum claritatem celestem in se splendidam et aliorum illuminare
[illegible] aut [illegible] coloris sui [illegible] in igne vel auro significat. In variis autem lapidum
coloribus pallidis que colorem splendidum intelligitur celestium mentium splendor
[illegible] mystica [illegible] colorem mystica [illegible] coloris per pallore
[illegible] semper qualescunt. et iuxta hunc modum in qualibet
[illegible] anagogica exposita sunt speculativa mentium [illegible]. Quod autem [illegible]
materia mihi sufficit. Considerandum [illegible] qua ratione ferarum et aliorum animalium forme
angelis attribuuntur. Effigies vero leonis in angelis significat virtutem aliorum regendi et ducendi
[illegible] et fortitudine spiritualem non valentem aliqua violentia cohiberi et [illegible]
per suam [illegible] ipsi occultissime et ineffabili divinae maiestati [illegible]
[illegible] iuxta quod aliter [illegible] secretissima ad [illegible] ad ipsam illuminantur
et [illegible]. Sicut leo venatores timens vestigia sua cauda obliterat
[illegible] Job xxxviii. c. In [illegible] tua [illegible] xi. [illegible] altitudo divitiarum sapie(ntie)
et scientie dei. et quam incomprehensibilia. Effigies bovis significat fortitudinem et qualescentiam
et virtutem aperiendi [illegible] mentes [illegible] ad susceptionem celestium [illegible]
[illegible] copiose influentium. et divinarum in eis cognitionem augmentandum copiose
influentium. Cornua autem bovis significant defensionem et robur. quamvis [illegible]
[illegible] et est [illegible]. Effigies vero aquile significat regalem dignitatem et sublime
ascensum in divina et velocem volatum contemplationis et virtutem penetrandi [illegible]
[illegible] et [illegible] et haustum divine dulcedinis que [illegible] roborat et
[illegible] contemplationes suas sine omni offendiculo recte
et inflexibiliter [illegible] et [illegible] suarum contemplabilium intuitum [illegible]
[illegible] ad copiosissimum et lucidissimum radium [illegible] sapientie. que deus [illegible]
in plenitudine spiritualis luminis et [illegible] sicut sol quedam plenitudo et fons
corporalis luminis et [illegible] iuxta quod aquila a longe [illegible] sublimat

inducit et ad ea velociter et divine comparatur alis volat et intabulata acie solis radios
intuetur. Equos autem figurat quod angeli deo obediunt. et ad omnem ipsius flectuntur vo-
luntatem. Sicut equus freno. Aliqui autem albos aut equos. Apoc. vi. a. Zach. i. c. sicut ange-
los splendidos esse. et divino lumini proximos assimilat. Nota quod albedo color clarus
nigredo significat in eis secretam occultationem. quia medius est color obscurissimus. rube-
us vero igneus et activus. Ideo non tales medium inter albedinem et nigredinem
significat in eis quandam claritatis et occultationis primitive occultandi claritatem et de-
clarandi occulta et coniungendi superiores inferioribus. Diversos processus inferioribus influunt
et inferiores ad superiores convertunt concordant et [illegible] totius pluralitatem
diversorum aliorum particulares proprietates et omnes eorum colores [illegible] et figuras celestibus
mentibus attaminamus. Aliter attribuendo ea celestibus que sunt in ipsis animalibus ut
supra. v. f. [illegible] quam dominus in animalibus intelligitur in angelis fortitudinem. aqua
[illegible] maxime distat et est eius remotissima figura. [illegible] carnale [illegible]
[illegible]. spirituale in angelis amorem dei. Et ut breviter dicatur omnes sensus corpo-
reos et multiplices alium partes [illegible] et [illegible] virtutes et unifor-
mes virtutes celestium amorem. Sufficiunt autem sapientibus non solum ista que
diximus sed etiam unius forme vel figure anagogica expositio que sit suo signifi-
cato tam dissimilis ad exemplum figurarum expositionum exponi. Deinde exponamus
quod scriptura attribuit celestibus substantiis flumina. Dan. vii. c. et Apoc. i. c. f. et ro-
tas. Eze. i. d. vi. d. Fluvius autem rapidus igneus quem egrediebatur a facie dei. Sicut au-
tem dicens significat plenitudinem divini luminis et fluvius apte luminum procedentium
ea que celestibus substantiis elargitur copiosam et indeficientem affluentiam spiritualium
donorum et spirituale nutrimentum quibus fluunt in ipsis et innascitur [illegible]
[illegible]. Deinde autem per malum ipsorum [illegible] significat [illegible] [illegible] omnium
celestium luminum [illegible] celestium mentium que coordinat, coordinatur in ipsa
[illegible] vel ordine. Rote autem [illegible] se elevates Eze. i. c. x. f. que leguntur
[illegible] sua [illegible] et non revertuntur et [illegible] ut in [illegible] declinacionem et
elevationem. [illegible] ut patet Eze. i. c. f. xi. d. significant in celestibus substantiis virtute [illegible]
[illegible] indivina in declinabilem et [illegible] contemplationes [illegible]
[illegible] per [illegible] abilitate [illegible] et [illegible]
sensus anagogicus in descriptione [illegible] dure Eze. x. c. Rotas istas vocat
volubiles. audiente me. [illegible] suo significat revolutiones et revelationes.
Conversiones siquidem celestes et rotis et igni comparantur. sempiterno motu revolvuntur
circa bonum et revelat occulta inferiores [illegible] agendo. sublimia declarando
descendendo ima a superioribus ad inferiores. Deinde ostendamus quod sit gaudium quod
angelis attribuitur. Luc. xv. b. cum ipsorum gaudium non sensibile sit. sicut [illegible]
[illegible] affligit et assidue deficit. [illegible] gaudium et exaltationem que angelis
ibi attribuitur de peccatorum [illegible] et [illegible] conversione in deum et salvatore signi-
ficat [illegible] angelorum divino gaudio conformis et copiosa et ineffabilis qua semper
replentur. quem etiam [illegible] ad [illegible] in carne mortali constituti [illegible]
sibi radiatis divinis illuminationibus. Ideo que de sensibilibus, invisibilium descriptionibus
[illegible] non plenarie [illegible] manifestat. [illegible] et [illegible]
ymaginariis descriptionibus animos [illegible] [illegible] ultra vel supra quam
[illegible] in aliis figuris sensibilibus in [illegible] invisibilium [illegible]
Si autem [illegible] non [illegible] angelicis virtutibus. operationibus et ymaginationibus
que [illegible] tangit [illegible] [illegible] libro [illegible] viii. c. et
[illegible] et [illegible] plura [illegible] tu quia diliges [illegible] de celesti-
bus [illegible] etiam magis indigemus de ipsis ab alio doceri.
[illegible] tum quia [illegible] que dicta sunt alia permissa. que expositionem [illegible]
[illegible] et difficultate intelligi possent. [illegible] ut [illegible]
[illegible] et [illegible] ut [illegible] quia [illegible] superat [illegible]
[illegible]. et [illegible] cum [illegible] [illegible] dei et [illegible]
[illegible]. Explicit celestis ierarchia.

O Thimothee quod [illegible] misteria [illegible] que [illegible] est ut [illegible] que perfecte
[illegible] sunt in [illegible] spiritualium misteriorum. et [illegible] erudi-
[illegible] sunt in institutionibus ewangelistarum officiorum et misteriorum que in eius

sequitur de mistico nos sacre scripture quod nostra ierarchia est tam secundum quam operationes
que utrisque personis in deo manentes et ierarchias personas dilatant. Clave autem
ne ista interiora misteria ultra quam debeant pote pupsere. sed ipsa tamen de occulta
tacere et honora imitantes ea solis intellectualibus cognitionibus virorum spiritalium
ea apte illa signans ut non audiant ab imperfectis qui ea despiciunt velut in
modum. sed solis sanctis et perfectis ipsa cognitos sancta et ultimata doctrina sic dicit
secundum sacre. ita enim dat nobis sacra scriptura doctrinae. et sacre dominus ihesus
qui est divinissima mens et super substantialis. secundum deitatem qui est principium
et substantia sanctificationis et divine operationis omnis ierarchie angelice et humane
et divinissima virtus in eo quippe dicit. q. vii. noli te secundum dare canibus et cetera
vos datum nosse et cetera. Ite in eo quippe celestibus animis que sunt superiores nobis
illucet ex sponsa. et ipso lumini eos assimilat. secundum singulorum capacitatem hic ca^m
xviii. d. angeli eos. p. i. d. in quo despicant et cetera. Hom. a. Deo capit et cetera uniorum
aut spiritualium perfecta nostrorum amore ad ipsam convertendo. et eos contendit con-
simplicitate concludit multiformes eorum mutas et affectiones et perspicitos eos
ad uniformem et divinam vitam et habitum. et operationem donat eos virtutem
divini sacerdotii. que decet sanctos per quam ipsi perficientes ad statum sanctificationis operatur
proximiores efficiatur animis celestibus per mutationem mortalibus personis collocationibus
eorum que perpetuam et commutabilis. Nos autem qui perfectum amplianimus et hoc
potentiam plenitudine modum recipientes ad divinum splendorem domini ihesu. et que in se sunt
facultatis conveniunt inspicientes et ultimati primitiva sanctam cognitionem eorum
que inspeximus potimus sanctificari et sanctificati et sanctificantes et lucisformes in nobis
et deificati alios et perfecti et perficientes. Quod autem sit ierarchia angelorum et ierarchia
gelorum principatuum potestatum. virtutum. dominationum et thronorum et coordinationibus
divinarum substantiarum. et theologia tradit proxime et semper assistentes deo ps. vi. eze. x.
Qui sedes super cherubim et seraphim secundum lingwa hebrea et glosa
sunt istorum ordinum trinatus. et ierarchie ordinationes et quasi distinctiones
invenimus in libro de sacro angelico principatu in quo tetigimus de hiis omnibus
non quantum dignius sed secundum quod nobis est possibile et multa attestationes sacre scripture
et deinde ibi decis repetimus. secundum xiii. c. m. c. quam angelica quam ecclesiastica ierar-
chia perfectissimum ierarchicum negocium est cum hac vita. et virtute et omnis ierarchia
sed que quamlibet ierarchia ecclesia in mutua ierarchiarum proxima proportione et singulorum
ordinum suscipit divina conformitate et deificatione et sibi subiectis influere de sua deifi-
catione sibi ad deum contemta secundum ordinem singulorum dignitatem. et ut sibi subie-
ceptum quasi suos superiores et inferiores et supremis emendant et aliis ordinatu
probant et illa probant divinam ierarchica armonia una quasi ierarchia prima
principem deo qui vere est pulcher. sapiens et bonus secundum singulorum capacitatem Sed
celestis substantie sunt ordines de quibus mentionem fecimus incorporales sunt. et intelligi-
biles et eorum ierarchia supermundana est. Nostram autem ierarchia videmus datam
secundum capacitatem mortalium per multiplicia signa sensibilia. sicut patebit in tractatu
bap. eucharistie consecrationis et aliorum sacramentorum ut per ipsa signa secundum mensuram
nostram ierarchice sursum agam ad uniformem dei conformitatem. preterea videmus quod ce-
lestes substantie tamquam pure mentes intelligunt divinam virtutem. secundum quod illa conveniunt
Nos autem per sensibilium imagines. secundum quod nobis est possibile sursum agimus ad di-
vinas contemplationes iuxta illud ro. i. Invisibilia dei et cetera. Sap. xiii. et epla
dion. ad tytum h. omnis autem vale virtutem desiderant omnis uniformes angeli
et homines. i. d. iiii. d. sed eorum vale participat sed quod divine in me distribuuntur uni-
cuique participatione sibi competente. Et hic diffusius tetigimus in tractatu de intelli-
gibilibus et sensibilibus. Hunc autem computabo. secundum quod michi est possibile tractare de ier-
archia ecclesiastica. et de eius principio et substantia invocans dominum ihesum qui est
principium et consummatio omnis ierarchiarum. Est quod ierarchia secundum venerabilem
traditionem quod ab apostolica doctrina suscepimus omnis sermo vel doctrina dicitur

[Margin notes: qui [illegible] / sed [illegible] / [illegible] — [illegible] — nota / [illegible] — i. ierarchie [illegible] — [illegible] — sed [illegible] — et intelligibilibus — et sensibilibus — [illegible]]

Ierarchia. i. utilissima vel misticorum sacer principatus angelica vel humana. Ierarchia ergo sacra est doctrina comprehendens omnia mistica ad negotium ecclesiasticum pertinentia in quantum perfectus est ierarchia ecclesiastica omnium sacramentorum ecclesiasticorum sicut principatorum sibi congruentem agnita et denominat ierarchia. Sic enim significatio huius nominis ierarchia simul comprehendit omnium misticorum dispositionem. i. et hoc nomen ierarchia designat diuinum iuuamen in deo manente qui est perfectus omnis sancte cognitionis in quo omnis doctrina ad ipsa pertinens ierarchia inde perficit et cognoscit. Principium autem huius ierarchie est sancta trinitas que est fons vite substantia bonitatis. una consistentium causa existendi et esse et bene esse est existentibus propter suam bonitatem. Huic autem diuinissime omnium summi principalis substantia altitudinis vere existentis trina in personis. et unica in essentia secundum quod nobis quidem est incomprehensibile ipsi autem facile est. Voluntas est rationabilis saluatio hominum et salutum celestium animorum. saluari autem non possunt nisi qui fuerint deificati. Deificatio autem est assimilatio et unitio ad deum secundum possibilitatem. Totius autem diuine autem ierarchie finis et consummatio est dilectio intenta ad deum et diuina et absoluta et diuine et unitive sanctificata. et ante hoc perfecta et in quantum possibilis ignorantia agnitis et cognitio existentium. sed quod existentia sunt et sancta visio. et scientia veritatis et diuina participatio uniformis perfectionis et de ipso uno. secundum quod possibile est perinspectionem tibi intuens intelligibiliter. et deificans omne quod ad ipsum extentum est. Diuinissimus ergo ierarchia beatitudo que est primam deitas que est principium deificationis. cognata deificantur. omnes qui deificantur per diuinam bonitatem ordinauit ierarchiam ad salutem et deificationem hominum et angelorum celestibus quidem et supra humanis mentibus simplicioribus deo. eo quod deitas eos moueat ad diuina cognoscenda et diligenda non procedentem per inuestigationem naturarum et scripturarum. sed per ipsas intelligibilibus. et diuinius illuminata mouet ad diuina per purum splendorem gloriose sue. Nobis autem illud datum est uniformiter et conclusum in simplici verbo cognoscere. hoc nobis donatum est incognitum sacris secundum possibilitatem cognoscere quam inuestigatam variorum et multorum diuisibilium signorum. substantia secundum quod intrinsecus sacrate doctrine nobis ad eo tradite. quas nobis tradiderunt sancti apostoli hagiographis et theologicis libris et quas ipsi didicerunt immediate a domino ihesu per doctrinam uiue vocis que immaterialior est et simplicior quam scriptura. et quedam vicina est doctrine celestis ierarchie in eo quod connatam in mente transfundit per media solum quinis et palam quam quidem simplicior et spiritualior est quam scriptura. Et hoc ipsa apostoli nobis tradiderunt. ad eo intellectum sanctificationem non impressam et intellectualiter doctrinis. sed in signis intellectualem significatis ut celestes veritates indiguimus ut enim dicit apostolus. tecum enim deus non in omnibus est scientia. erat ergo conueniens ut apostoli qui fuerunt primi duces nostre ierarchie repleti sunt spiritu sancto a summa deitate missi ad nos a diuina bonitate ut ipsum spiritus donum ad alios sibi adherentes et ipsorum sequaces producerent. ipsi autem tamquam deo pleni copiose amauerunt misticos et sequaces suos sursum agentes per indeificationem. secundum suas ordinationes nobis tradiderunt doctrinis scriptis et non scriptis. in signis sensibilibus celestia in varietate et multitudine conclusa unita in humanis. diuina in materialibus immaterialia in nobis. que secundum nos sunt supersubstantialia. et hoc non tantum ea de causa ut veritas celet in multis. quomodo non licet sancta tangere. sed quia ut diuina ierarchia indiget sensibilibus signis. adhuc ut per ipsa officia officiatorum sursum agamur ad immaterialia. secundum nostram capacitatem. perfectius tamen doctoribus reuelant misticas significationes signorum quas non licet eis propalare imperfectis. sed solis perfectis. Sciendum quod diuini legislatores. iuxta quod dictum est in presenti ordinauerunt ierarchiam sacrorum ordinum ecclesiasticorum summis et consequentibus ordinationibus secundum congruentiam unicuique secundum perfectionem sanctitatis et meritorum proportionibus et spiritualium gratiarum distributionibus. secundum congruentiam unicuique secundum proportionem sanctitatis. Tu ergo per eclesiam promisisti quod quidem commendare religiosum est quod de unius superpositione ierarchia locutione non tradas alium

per episcopos et alios presbiteros in doctrinis ierarchicis. et quod eis presidentibus [illegible] permittat quod secundum legem ierarchicam mundana [illegible] regant et contineant divina solius divinis et prestita presbiteris et sanctis scripta a deo nobis persuasisti ut hec divini [illegible] et alia sanctifica tibi tradiderim etc.

Quod intentionem ierarchie nostre est assimilationem et unitionem ad deum consequi diligendo et operando divina mandata. et quod statu divina regeneratio baptismus est principium operandi mandatorum dei. Sanctus et quasi fundamentum intentionem hominum ad susceptionem et [illegible] omnium aliarum doctrinarum et operationum et sanctificationum et studium et consummationem divinorum. Hec autem nostre hic ostendit per dilectionem dei que teste ierarchio primus et principalis motus est mentis in divina. baptismus vero quem in divinum esse nos regenerat principium et quasi fundamentum est ipsius dilectionis per quam implent mandata. divina sicut prius esse quam scire vel movere vel operari. et prius est esse hominum quam operari humana. ita prius est esse divinum quam operari vel scire divina. post autem misterium [illegible] sub exemplo [illegible] et quedam hominum qui legitur de presumptione puniti et correpti. prosequitur primum baptismi articulum. scilicet quod ierarcha provocans peccatores ad primam annuntiat similiter primam in bonitate commorando ubi in incarnatione. et dei ad nos unitionem. sub exemplo ignis [illegible] illud Jo. [illegible] [illegible] [illegible] etc. Deprecatione compuncto ad confessionem et conveniente duce et [illegible] confessionis sue scriptum arguente. obedientiam promittente. et ad cautela [illegible] statute. que duo [illegible] susceptores et clamore [illegible] ducit ad ierarcham que ierarcha suscipit [illegible] exemplo [illegible] ovem perditam reportantis. et de ipsis [illegible] [illegible] gratias agit deo. et adorat corporaliter et [illegible] imitat ad [illegible] salutis eius. qui convertit et ad gratias agendas deo cum aliquo cantico sacre scripture publice decantando. post ierarcha osculatur altare. Deinde procedens qui convertit quid ipse petat. Quod se ipsum accusante de prava conversatione. et nesciendo erroris et boni ob [illegible] et rogante ut fiat ipse mediator reconciliationis sue ad deum. ierarcha dicit quod oportet eum totaliter ad deum converti et inter priores [illegible] renunciare. et qualem eum conversatione oportebat [illegible] quaerit an paratus sit ita agere. quo id confitente imponit manum capiti. et iubet eum et susceptorem suum a sacerdotibus describi [illegible] orationem. qua completa ab universa ecclesia [illegible] eum [illegible] [illegible] per manus ministrorum. postea facit eum positum ad occidentem et ter [illegible] renunciare sathane. et conversationem priori. Deinde ducit ad orientem et [illegible] [illegible] et [illegible] confessionem [illegible] facit [illegible] et sacras scripturas. Deinde ierarcha [illegible] et confitenti ut super eum [illegible] benedicit et tunc ponitur [illegible] denudat eum ministri et ierarcha cum oleo sancto unguere incipit [illegible] signacione. et sacerdotes complent unguere oleo totum corpus eius. et tunc ad baptismum procedit. et premissa benedictione super aquam ierarcha eam consummat [illegible] cruces facit in ipsa aqua cum [illegible] de cantationibus alia. et psalmorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Deinde [illegible] [illegible] susceptione [illegible] [illegible] quod susceptor suus ipse in a sacerdotibus ad aquam adducit [illegible] eum in aqua manum ierarche. Deinde sacerdotibus recitantibus nomen baptizandi. [illegible] ter eum immergens in aqua et ter elevans baptizat eum [illegible] nominatione sancte trinitatis. quem sacerdotes mox assignat susceptori suo et ipsi [illegible] ipso susceptore baptizatum veste sibi congrua indutum reducunt ad ierarcham. qui eum consummante signans. concedit ei eucharistiam. quibus completis baptismus consequenter ad cognitionem misteriorum. quorum simbola suscepit. tamquam per perfectionis manifesta se ostendens et [illegible] oblitus [illegible] aliquo ad extrema [illegible] [illegible] divina ita spiritu sancto semper promovendus. Hec autem que simbolice in baptismo fiunt nichil continet in mundum vel inconveniens. [illegible] in misterio dei opera consummat ut propria qualia et hominibus convenientia. [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] misterio [illegible] [illegible] persuasio conversionis. et [illegible] sibi [illegible] salutis eius qui convertit. et [illegible] ablutionem in [illegible] eius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] opera [illegible] illa simbolica. licet nichil aliud [illegible] continent in mundum [illegible] [illegible] [illegible] et eum qui convertit ad vitam ordinatam inducat et [illegible] priore [illegible] eius [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] facile intelligibilis

contra introductionem mysteriorum ad sacrificium qui p[ri]mus iam distinguunt a b[...] multitudine et coaptant in sedibus m[ysti]cis. sibi [con]venientibus [con]uenientib[us] ... [con]fert ad p[...] [...] que h[ec] sunt mysteria intendi et horum caracterum et ymaginum occulta scire. Sensibilia enim via probant ad investigandum inuisibilia tamquam talium ymaginum imitatione et intelligibilia sunt sensibilium principium et imitatio. Articulus primus articuli huius sacramenti quod est sup[ra]. Ecclesia ergo malos cunctos admittat cognitos in imitatione diuina sicut eius bonitas se[cundu]m uniformiter cunctis intellectibus supradiat se ipsam offerens et exponens. Ubi autem mens aperte et supradiate lumine uel in intellectuales actiones clausit uel auertit uel ex mensura sua excedens in ultima diuinorum presumptuose se ingerat. Diuinum tunc lumen nichil aget nisi quod suum est ut predictum est. Cum autem super mensuram suam presumunt et alia priora ... presumunt non consequuntur et ... quod due consequentia potest ... autem lumine ut diuinum est ... se mentibus ostendit ... ex aperte ... lumine semper presente et pacissimo semper dare propriam sibi bonitatem imitatur ... cunctis offerens lumine doctrine sue ut iracunde ... infidelitatem uel malicia intra [illegible] qui ... sed benigne eos suscipit et erudiens ... glorie capacitate. Secundo de eo qui ... semper cognoscente et accusare ut sup[ra] ... f. ... mentes diuinam cognitione ... in se reflectat et consequentis dei a ymaginibus in diuinas theorias ... Cum autem inuisibilia ... obtusione et a tenebratione ... iam tenebrose ignorancie ... ad diuine ... Hec enim ... a infimis gradibus ad medios et per medios ad summum ... et huius mediationis simbolum est. quasi ... susceptores ... eciam simili ... mediatorum medios ... ad diuinam participationem ... significationis et ... quasi et susceptores ... propter ... et ... ut sequatur ... et ... Hoc ... sup[ra] f. ... anagogice angelica ... xv ... significat abrenunciato ... adorante ... Cum ... mortificationibus et assiduis in ... spiritibus ... intellectualis ... et hunc sic uestimento ... non sufficit ... nisi assidue et ... in ... Quorum simbola sunt que ... unctio que pugili ... aut ... que pat[ri] attribuitur ... pugile roborat ... que filio attribuitur ... bonitate que attribuitur spiritui sancto ... pugil autem spiritualis luctas contra uicia et demones in predicta sua ... superans ... ad imitationem saluatoris uestigiis ipsius xpi primum ... bona ... unctionis. tamen baptizatus ... xpo ... id est aperto ... cum non ... baptismus morti ... quia baptizatus totus aque in ... absconditur sicut mortuus in sepulcro. Et tria in ... in aqua ... sicut imitationem mortis ... tribus diebus fuit sepulta. Et ... splendidis uestibus induitur sicut ... splendidis ... Et ... uncto sicut baptizatum ... ecclesiastico ... intellectualiter ... et diuina ... in tantum ... ad participationem eucharistie. Et eucharistia est ... sacramentum ... ad sacramentum est ... quod ipsa singulariter dicitur ... uel congregatio ... alijs sacramentis ... et ... congregatio ... quia ... diuinitus ... Et ... alijs est que ... attribuitur quia aliorum sacramentorum ... Ita alia sacramenta ... consummatio sit in missa ... omnia sacramenta ... tamen ... baptismus ... dicitur ... et ... aliorum sacramentorum ... in ... ecclesie celebrationem ... apostolorum ... sacerdos ... altari ad chorum et iterum redit ad altare incipiens ... psalmos

[Marginalia, left margin:]
q[uod] a sensibilibus ... ad inuisibilia.
... q[uod] ... p[ri]mo ...
q[uod] ... presumptuosis ...
q[uod] ...
q[uod] ...
...
q[uod] ...
q[uod] ... pugil ...
q[uod] ... baptismus ...
q[uod] ...
q[uod] ...
q[uod] ...
q[uod] ...
q[uod] illuminatio ... baptismi

simul cum choro. postquam ministri legunt lectiones de sacris scripturis. postea exeunt cathecumini et energu-
mini qui sunt in penitentia. Cum autem dignum fuerit communione manent. et quidam ministri con-
stant ante portas templi clausas. alii ministeria sua alibi implent. et diaconorum
primi cum ordinatis cum presbiteris apponunt super altare panem sanctum et calicem decantato
prius simbolo catholico a cuncta ecclesia. Episcopus vero cum aliis orationem faciens pacem omnibus ad-
nunciat quibus invicem osculantibus perficitur predicatio tabularum. alia titulis liber volumina
locis manibus tenentibus coram episcopo sacerdotes. et quidam dyaconorum electi cum episcopo conficiunt
sacramentum in altari. Quo consecrato episcopus revelat. et alios ad sacram communionem admittit
Demum episcopus gratias agit. et sic officium complet. et aliis quibusdam venerantibus sim-
bola sacramenta. Episcopus ad eorum intelligibilia misteria sursum agit. premissis quidem sensibilibus
simbolis in ... ad mistice vitam intellectualem concordiam. et ipsorum signorum [illegible]-
litate scilicet malicie peccatorum instructionem et exhortationem earum que leguntur vel cantantur
sacramentorum communionem pacis traditionem. divine cene commemorationem. misteria divini ma-
xime in qua dominus dedit apostolis sacram communionem. digne accipientes sanctificat me...
Iuda vero qui non digne sumpsit dampnationem ostendit quibus non cum vero solum cor-
poraliter sed spiritualiter accedit celestem gratiam largiatur. Ergo qui introductoria imperfecta
relinquentes qui perfecti sunt ad horum perfectiora misteria contemplanda proficiant
et quo perfectius invocat divinitatis illuminationem. Nota episcopi thurificatio ab altari ad chorum
descendentis. et ad ipsum altare redeuntis. ut supra dictum est. significat quod divina bonitas in
illa se predicando communicat et varie distribuit. ut nichilominus in sua simplici identitate
immobilis constat et eos quibus se multiplicando communicat in se unit et simplificat
Ita et episcopus doctrina multitudini conferre impertiens ipse nichilominus ad se simplici-
orem intellectum recolligit. Ex quo doctrina publica cum divinam ... Item psalmorum cantatio
que aliis est ad quodlibet sacramentum ... principalissimo de ea non dicit. ostendit quoniam
omnes libri utriusque testamenti divinas laudes continent operationes et doctrinas. ut in unoquoque
et singulis recitentur lectiones vel cantica in celebratione divinorum sacramentorum. Cui
decantatio scripturarum sanctarum in diversos coadunavit ad operationem sacram quam
omnes et ipsa melodie consonantia nos armonice divinis et nobis admixte consecretur
sancti chorus decantavit psalmos qui copiosam intelligentiam spiritualem compendiose et obscure
continet exposita recitant lectiones agiographorum scripturarum ... quam plamor ... intel-
ligentia. et quam intus subtiliter inspicit intelliget ab eodem spiritu eadem processisse
Deinde ponitur testium in ecclesia sequitur ad ostendendum quod ea que veteris predixit scripta novum
annuntiat impleta spiritualiter divine incarnationis misteria. et quod vetus in dualitatis ...
sub testamento veteri typus sunt in novo perfecte sub tempore gratie. Nota cathecumini et energu-
mini et penitentes ad premissa audienda admittuntur. scilicet psalmos et lectiones. sed non
ad consequentia quia ecclesiastica ordinatio ordinat unicuique quod sibi congruit. Item
quod ordo cathecuminorum ultimus est quia nondum eruditus non modo consortes per baptismum
sed ad hoc doctrinis qui obstetricant. Deinde sicut pueri ante congruum nascendi tempus conceptus
abortivum pariunt et moriuntur. Ita sancti cathecumini ante tempus congruum regenerationis
baptismalis ad perfectiora admittentes eos ipso perturbacionis... Deinde eis primo providet
diligens eruditio et post baptismum distinguit autem ecclesiastica institutio sic perfecta
ab imperfectis tam sacramentorum convenientiam providens quod cathecuminis ordinata eruditio
in luce et in vita energumini qui immundi sunt. et secundi catholicos tamen quod particulare
iam instituti sequuntur ... et superavit seductionibus et perturbationibus contrariis
et ipsius energuminis iusto et quod omnino sublevat. Similiter autem perfectius divinis digne
communicans longe ab his quam reddens et sinistrum actus ... ipsam dissimilitudinibus
voluptates carnis imitat solus vel ... sancte mentis communicavit. et sicut
qui dei templum et obediens imitator dei spiritus sancti sunt. sed sua perversitate
tamen dominum ... absolutam iste talis deo viventes non negat conantibus et mor-
talibus maligni spiritus. sed contra eius acceptabit. derridebit et despiciet et viriliter
expugnabit et persequetur ea et potius aget mala quam ab eis patiatur et propter pas-
sibilitatem et inremissibilitatem que utitur est aliis communibus medicus talium
reparationum. Et plane novit quod euangelica institutione cum energuminos removent
a communione et inspectione sacrorum eos qui in immundissima vexantur operatione actualium

peccator(um) q(ui) post macul(as) agnicio(n)is accepta(m) vita(m) recedentes consensu et gustacione co(m)mu(n)icant
demonib(us). ita et etiam sponte et corruptis delectacionib(us) concupiscencia et operacione
inherentes hii et ante ceteros in ianuas ecclesie excluduntur. Hos e(n)i(m) ad mensam suam ad-
mittunt nisi ad doctrina(m) exhortantes eos ad emendacionem. Si e(n)i(m) impenitentes ambi-
guntur non possunt ad sacra admittuntur. et ipsa sacra quando abstersione sua acclamat
se esse impossibilem invisibilem et incomutabilem. et omnes non valentes possunt cuncta
[illegible] discussorum digne [illegible] compleuntur. multo magis excludendi sunt predicti
qui immundam sunt gustacionem postquam aut(em) exclusi sunt inducti et ipsi et
aptare possunt. et postquam facile leduntur apud receptacionib(us). Docemur q(uod) p(ri)ma
gustacionem dimiserit. et qui longe ab ea recesserit adhuc tamen non purgant assumta
sibi mutacione. Deinde qui ablucione quasi purgant. sed non dum lumine perficiunt. hiis omnib(us)
exclusis possunt fide et lumine laudatorum hymno catholico. s(cilicet) credo in deum qui vasis nominib(us)
admissi vocatur. et hoc simboli includit omnia pene misteria divine incarnacionis continet
et maximam gustacionem inseruit et ordinat commemorans nobis omnia beneficia nobis in
persona. Completo aut(em) simbolo aperit in altari divinus panis cooptus et
calix benediccionis. et dat osculum pacis. postea recitatur quedam sacre scripture
commemorantes statim gustacionem et bene sine scisma pacis. Dat aut(em) pacis osculum ante
sacram comunionem quia divisis unitis s(an)c(t)a non congruit et divinis conformarunt f(ra)t(r)es adversa-
rias [illegible] non destruamus. co(n)quib(us) p(er)veniunt int(er) homines unire qui sunt
natura conformes. Scripture non que nobis commemorat statim vita et bene sine scis-
mate pacis nos ad eandem imitat. qui eorum non ut mortuos sed ut p(ro) [illegible] vive-
res attendimus iuxta illud Luc. xx. F. Deus aut(em) non est mortuorum sed vivorum
om(n)es e(ni)m vivunt ei. Divina se(cun)d(u)m memoria in qua s(an)c(t)i reponunt non est fantastica-
lis obliviosa. sicut memoria humana. sed cognicio in transmutabilis. iuxta illud
thim. ii. c. Novit d(omi)n(u)s qui sunt eius. et memor suor(um) i. p(er)fecto in [illegible] c(on)
[illegible] eius. Impon[it] aut(em) in altari [illegible] quib(us) [illegible] signat et [illegible]
asse s(an)c(t)i ab aliis [illegible] ad se coadunati. in quo signat eos ad invicem
unito p(er) fidem et caritatem. et p(er) communione sacrificio unito [illegible] ad [illegible]
[illegible] complet [illegible] et sacerdotes manus lavat. iuxta illud Io. xiii. b.
Qui lotus est in [illegible] i. non indiget ni(si) purgacione quorundam venialium que [illegible]
tive [illegible] et sic purgatus [illegible] et conformis. r[illegible] adve-
niu(n)t [illegible] sua [illegible] in [illegible] salvas [illegible] purgatos p[illegible]
tate sue [illegible]. Idem aut(em) [illegible] lavacro in sacerdotibus. q(uia) in [illegible]
tes enim ad sacrum sacrificium p(ro)cedendi sunt et [illegible] fantasiis et ipsi [illegible]
[illegible] assimilandi [illegible] ipsum divinis [illegible]
[illegible] celestibus [illegible] tamen [illegible] copiosius et [illegible]
infulgentibus. abluunt [illegible] et sacerdotes. [illegible] ad [illegible] sacrificium [illegible]
[illegible] q(ui) inspicit [illegible] occulta cordis. [illegible] purgato ipsis
est [illegible] qui tam diligenter et familiariter divina inspiciunt.
[illegible] go [illegible] et divina sacramenta [illegible] et manifestat [illegible]
tempus [illegible] operaciones divinas [illegible] humanis in hiis sacramentis
commemoratas. [illegible] docuerunt nos apostoli iuxta attestaciones sacre scripture
[illegible] natura humana in primis parentibus lapsa est p(er) peccatum penale [illegible] in [illegible]
et [illegible] et [illegible] homine alia [illegible] apostasia et [illegible]
[illegible] [illegible] consensu spontaneo dyabolice [illegible]
prima immortalitas qua poterat [illegible] commutata e(st) in [illegible]
[illegible] et [illegible] in corrupcione et [illegible]
et [illegible] vita [illegible] inducta est [illegible]
i. ad [illegible] et [illegible] afflicta et [illegible]
[illegible] maleficia multitudine seducta. q(ui) [illegible]
[illegible] abusi sunt ad [illegible] et [illegible]
Infinita [illegible] non [illegible] nos [illegible] assumpt[illegible]

q Qui [illegible] [illegible]

q [illegible]

q ymnus katholice et [illegible]

q [illegible] osculum pacis [illegible]

q [illegible] int[er] [illegible] et [illegible]

q [illegible]

q [illegible]

q [illegible]

q [illegible]

no q [illegible]

pata et infirmitatibus nostris quod recepit peccato et ignorantia sic sue dignitatis confusione iure humili
humanitatis unita. nobis dona non suorum donorum communione qui quidem pro dolo dissoluit patris
in dolorem non sola potestate in medico et iustitia. et nobis amicis et iuvandis ad virtutes
infusionis et bona et ambas [illegible] passionibus et corruptis ignorantibus
liberans. digenus ad supprimendam suis sanctificationem. et divine conversationis forma quod nobis
est perfecte assimilationis. que nobis potissime conveniunt. primo in memoriam veniens et
sepe renovata operum Christi per contemplationes et sanctificationes sanctitatis. iuxta illud
Luce xxii. hoc facite etc. ¶ Deinde episcopus assistens altari laudat divinas sanctas
operationes Christi quas ipse pro nostra salute et beneplacito patris in spiritu sancto perfecit. quas
tamen episcopus laudavit et ipsas in mistica methodum contemplatus fuit. procedit ad sig
nificationem ipsarum sanctificationum prout salvator discipulis tradidit. ¶ Cum post gratias sanctas
operationum laudes mistice se convertat ad sanctificationem que ipsius mistica et [illegible]
prius ad patrem clamans. tu dixisti hoc facite in meam commemorationem ¶ Deinde postquam
laus sanctissima se dignum facit sanctificatio et deificationi imitationem divina perfice et caste aliis
distribuere et alios digne participare sacramentis. ipsa sacramenta manifestat et
discooperit et dividens ea fidelibus universis distribuit. in quo significat quod Christus forma divinitatis
simplex et secreta propter nos salvandos factus compositus per humanitatem et invisibilis operatus
est [illegible] communionem ad ipsam veniens in via humana divinus. et sic coaptare [illegible] ipsi
sicut membra eius divina imitatione et vita mortificans in nobis carnales
passiones ne nos corrumpat adunabimur propriis divinis et sanctissimis et membris
eius prius factum non coaptati. et non coherentes et non conjuncti Christo velud membris
eius. ¶ Si autem volumus ipsi vere communicare oportet nos attendere ad sanctissima eius
conversationem in carne qua assumpsit et ipsam imitantes sine peccati immunitate deo
conformiter et immaculate conversari. ¶ Sic enim ipsi congrue communicabimus per sacra sacramenta
¶ Est autem manifestatio et divisio et multiplicatio sacramentorum prius coopertorum et
unitorum et communicantium et unico significat divinum ihesum qui est vita in via vere
[illegible] veritate attulerit et simpliciter per humanitatem compositus et invisibilem nos ad [illegible]
et numerorum suorum participationem benigne vocare unitos divine ipsius vite et
sic dei et divinorum participes effectos ¶ Congruit autem ordo ecclesiasticus ut sanctissima prius
committet qui aliis sacra communione distribuat. quia prius bona divina participare
quam aliis tradere. ¶ Unus non primus sanctissima terminat officium in gratiarum actione. Ideo
autem oportet prius divina participare quam distribuere. qui presumunt ad [illegible] docere
divina antequam conveniunt [illegible] omnino a docendi officio sunt arcendi.
¶ Sicut enim solares radii primas et [illegible] materias capaciores claritatis illu
strant et adimplent. et per illas inferiores magis bona diffundunt. ¶ Sic officium
docendi divina et alios ducendi non presumant suscipere nisi qui habitu sacerdotii
divine et [illegible] tamen dei inspiratione et iudicio. ad hoc officium
assumptus est ut de sua habundancia valeat divina distribuere ¶ In hiis tota sacer
dotum congregatio sacramentum communicans in gratiarum actione terminat. [illegible] singulorum
operationum sacra cognoscens et laudans. divinorum [illegible] non participes et ignari dono
reverunt. quamvis dona dei que in bonis naturalibus perceperunt digna sunt per quibus
gratie referunt. ¶ Et tu [illegible] amore mali nunc respice volentes ad dona divina
ingrati permanet ad operationes divine gratie infinite. ¶ Ideo suadet septima
¶ Dignitate et [illegible] quam nunc sacra doctrina [illegible] magnitudine divinorum munerum
ipsi cognoscentes dei gratiam et donorum dei altitudinem et magnitudinem
per participationem in spiritu [illegible] laudabunt. supercelestia dei beneficia gratias agentes

~~Explicit liber magistri Th. Gallo abbatis super angelicam ierarchiam~~

[illegible]

~~Incipit [illegible] ecclesiastica~~
~~Ierarchia~~

Quod sacramentum crismatis coordinatur sacramento eucaristie. Et in conse-
cratione crismatis eadem concluduntur proprie. Sicut in consecratione eucaristie
premisse turificatio epi et psalmorum decantatio et scripturarum lectio. Deinde
epc superponit altari unguentum tegitur tam convallatum xii alis duodecim
fidelibus. ~~[illegible]~~ et et alia. et per omnis contemplationem consecrato crismate spi-
ritualis plene ad omnem sacerdotalem operationem circumvelato crismatis sicut quod sancti viri
spirituales suas virtutes et gratias optime celant per figuram vane glorie quod est deo
placitum. iuxta quod occultari et super mentem bene olentem decoris divini solis sanctis
manifestatur. qui sic eius formam sua puritate conformare desiderant. qui enim bene
imitantur in circumspectione et bene olens insigne virtutis deo conformis vel conformatus aspi-
ciens ad illam .i. invisibilem intelligibilem pulcritudinem propter sibi illa ne posset
conformari iuxta illud Cor. Nos autem omnes [illegible] sic est in sensibilibus. Si quis ad
aliquod exemplar respiciendo solum aliud exemplar indeclinabiliter inspiciat ad vel
aliud [illegible] similiter aliud dimisso. ipsum exemplar. sicut artifex puritate qui duplicant
et utrumque in alio monstrabunt excepta [illegible] differentia. ita invicta et attenta
et indeclinabilis contemplatio amatam divinam pulcritudinem et ea melius sivis in
perveniunt insigniet eius similitudine deiformissima et non erronea. Boni vel spiri-
tuales sensum suum intellectualem qui quedam sua scripta conformes divino decori sup-
sensibili. Bonum olentem virtutum opus virtutis sanctum adhuc ut videat absconditum. sed atten-
dunt exemplum circumvelationis sancti crismatis. et ipsi iuxta hoc operum virtutes deo in
tectis omnibus deo conformantur adeo sibi impressas celantes ad solum bonum fontem respi-
ciunt aguo hoc propriis. quia non imaginaliter celant. sed vere ad eos in bonis atten-
dunt. Boni non ea que nunc apparent pulcra et iusta sicut que vere sunt etiam amant
vel respiciunt ad opinionem multitudinis irrationabiliter deificata. Et boni et ma-
lum ad dei imitationem in se ipso indicantes. [illegible] sunt in signis ymaginibus divini
boni amoris odoris. qui [illegible] bonis veram suavitatem non attendit ad opinionem multi-
tudinis inconformis imitatione non ficta sua vera imitatione que bonum et forte exhibe-
mus perficit. Sed demum perfectionem quid sicut revelato seu discooperto cris-
matis. sicut et divinam pulcritudinem sacratorem ac ipsa resplendens propria claritate
adimplente nos puro bono ~~ordine~~ odore. quia invisibilis operatio crismatis non ab-
scondit hiis qui sunt circa sacerdotum. sed ab eis videtur et revelatur et tetat et a
multitudine separat. divinis enim et spiritualibus viris radius intelligibilis vere spiritua-
lium ~~[illegible]~~ spiritualium immediate sacratos. et ad mentes spiritualis suavitate
profusos ad alios minus vel non spirituales non similiter procedit. sed abiectis spiritualibus
sic acuti intelligibilis contemplationibus sed enigmatibus recepit. nec ab invisibilibus et in
pectus continetur propter que enigmata inscripta et in primos sensu agit per singulorum
facultatem. Crismatis ergo consecratio ad perfectionem pertinet sacerdotis ordinis et virtutis
in suo apli. Et sacramenta tamquam eucaristie coordinatum. et ad efficacias eius
ymaginationibus in multis et misticis civitatibus et certationibus ordinamur.
Similiter et sacerdos cum thure aromatico ad choros procedit. et ad altare revertitur
ostendens divinam participationem omnibus sanctis in eiusdem singulorum dignitate. et
nichilominus divina plenitudine in se ipsa immobiliter in commutabiliter collocatur. Sed
et et cantica et lectiones sacre scripture educuntur imperfectos in perfectos ad filiorum
adoptionem et conversionem faciunt immunde operatores et afferunt contrarium timorem
et attentionem ad perfectionem. acuunt et revocant monstrantes illis quod est deiformis habitus
et utriusque sunt perfectorum operationum sunt qua virtute et que efficaciis complent virtutes
gratias et ad dei imitationem obtinebunt magisterium mediante aliis et ceteris
operibus et immobiles erunt non solum in se habitus sed aliis dantes actualia bonitatem
tam contra tumultus gratias. Hiis autem qui aptius ad bona mente consistunt
sunt sacre scripture et lectiones in ponunt habitum servant in bono perficiunt.

q(uod) [illegible] lectionem [illegible] g

q(uod) d(icitu)r angeli non dicu(n)t c(ontra) alterutru(m) (et) clamare ... [illegible] ... G.
q(uare) ... multos vultus (et) pedes. H.
q(uare) d(icitu)r hab(er)e senas alas. F.
q(uod) ... et pedes vel ... vel media. M.
q(uare) d(icitu)r mediis alis volare ... N.

oio

omnino non castos ipse mundat. sacros aut(em) inducit ad inspectionem divinarum ymaginum vel quomodo ... eos his intelligibilibus inspectionibus et adimplentes eorum ... mentes unitate divina. et non de chrismatis celebrato ordines non omnino immundos. de quibus superius ... ait. ... quod in celebratione eucharistie ... ipsa aspectibus sacris et ymaginibus ... sit. et aspectus sacros inmediate inspecta et ... sensu actionibus catholice. ... ergo ... superflue repetere nolumus. ... dictos. ... secundum chrisma ... ... alis et sic consecratur. ... est chrisma. chrisma continet plures materias aromaticas que se olfacientes grata odoris suavitate afficiunt propter quod ... cui participat. sic sanctum chrisma ... ... mentes ... spiritualis delectationis ... adimplente. sicut enim sensibilium aromatum susceptio moderata vim olfactivam ... sana delectatione ... et intellectualem sensum ... spiritualis suavitatis ... ab appetitu inordinato ... facultate nos ... susceptio ... delectatione et divinissimo alimento replebit. chrismatis non aromatica ... nos ... ipsum ... fontanea copia divinarum susceptionum suavium refundente de sua plenitudine ... fragrancias ad ... ... mentes suavitate delectare et sanctis susceptionibus ad implevit intelligibili alimento ... ad intimos ... intellectuales ... divinam participationem ... distributionem manifestum est ... fragrancia divinum fontalis suavitatis ... celestibus quam nobis. et ... manifestat et distribuit ... copiose. et ... multiplicat ... et ... ... susceptiva ... non angelis ... capacibus ... ... que excedit ... capacitatem ... distribuit ... fragrancias ... capacitati. proportionales et ... ordo ergo seraphim qui omnes alios celestes ordines tam sublimiter excedens ... stans et collocatus et ... ... in ... inmisibili distributione in castissimis susceptionibus adimpletus et iugiter deo acclamare dicit. ~~sanctus sanctus sanctus~~. et sic ... alarum dicitur autem superne mentes divinas laudes clamare iugiter ... infatigabiliter et continua ... contemplationem et in ... et ... amorem ... ... non tamen clamor sicut ... et in ... et inmisibilem ... actionem et divinarum cognicionum seu contemplationum. quales autem sunt ... proprietates seraphim in ... de ... nos ... collationem de celesti hierarchia angelica capitulo ... chrisma ... ... in chrismatis celebratione ... ordine seraphim ... aliqua de ipso ordine et de omnibus ... ... Ergo dicitur seraphim habere multos vultus et multos pedes sicut ... sunt ... ad divinas principales illuminationes. et ... in ... et amore divinorum bonorum. ... autem dicitur seraphim habere senas alas ... non ... in ... significat quod prima et media ... intellectualium et ... ipsius seraph. ... principalis et ... et in ... ordine ... sensu activa et absoluta et super ... attribuens eis alas ... vel media vel pedes. ... et ... sensu actionum ... quod dicitur seraphim velare vultus et pedes. et mediis alis volare sicut ... summa et prima intelligentia ... ... theoriarum ... non que sibi divina ... ... sibi ... possibilitate sensu agitur ... ... cognitionum intellectualiter disposita. ... autem alter seraph ad alterum clamare dicitur sicut ... alteri ... superior ... ... theoriis. ... autem summe intelligentie ... hebraice seraphim ... qui ... sensu ... et ... nobiliter ... ... ergo ... hebraica ... dicitur seraphim ... et ... et ... nomine ... ... et ... ymagines ... eorum que sunt in ... chrismatis ... sensu ... manifestationem chrismatis. et ... fragrantia distributionem operationem

¶ an angeli principes ... xpm ...
¶ ... z ... infimus . b.
¶ ... ... d.

et enim divina sublimitas [super] vetera bona olens diligit abigimus et indissimus metalli moni
z pretiosis ad cognitionem et donat divinissimas suas inspirationes in copiosissimis distri
butionibus eis summis metallis ipsam super mundane innovatibus. ¶ Divinissimus ergo ordo subla
celestium non ignorant dominum ihesum descendisse pro incarnatione . adhuc ut sanctificaret . et id
ordo intelligit dominum ihesum per divinam suam bonitatem . se ipsum humiliasse ad nostre nature
assumptionem et ipsum aperte et se ipso et spiritu sancto sanctificatum tamquam verum hominem et corporis
intactis divina virtute patratas novit ipsas esse principaliter sua. Sed in eo
immutabilem sic divine sublime vel secundum indistancia altera nata bene symbolice appo
ntia scripturam sanctificato consimati sanctos et describens xpm in variabilem secundum divinitatem
suam esse intelligere nos totaliter qualem in vera humanitate et autem operationum omnis
sancte perfectionis manifeste innuens. secundum scripturam xpm sanctificatum esse sanctificatum sicut per
omnia sibi ipsi secundum omnem facultatem sive operationem . propter quod et donum baptismi perfectum et
gratia perficat per in perfectionibus consimat. ¶ In ergo unctionem baptismi sancti finiendo consimat in formam
crucis . commorat spiritualibus actibus dominum ihesum usque ad mortem perfectionem secundum minime pro
multa reguationem . et per incomprehensibilem suam divinam humilitatem humiliationem amplissi
ma ... mortis corruptione et renovasse secundum divinam et eterna essentia. eos qui
secundum apostolum in morte ipsius baptizati sunt et ipsi baptizato unctio sancti consimati donat
sancti adventum spiritus sancti in quo nobis insinuat quod ipse ihesus ... spiritu sancti
ficatus virtute sua divina spiritum sanctum donavit in apostolis in pentecoste. ¶ Ecclesiasti
ca constitutio . et quod altare consecrat consimat in functionibus . ¶ Altaris autem consecratio in
primum xpi gerit qui est principium totius nostre perfectionis dificite . et sublima et ut perficiat
¶ ipse scilicet qui est divinissimum altare nostrum et ... sanctificatio celestium amorem in
quo et nos sanctificati et insitate oblati accessu homines ad deum. ¶ In in altaris nostri
consecratione perfectum consima quoniam contemplamur intellectualiter dominum ihesum in ipso altare
in quo perficiunt quae perficiunt et sanctificant quoque sanctificant ab ipso divinissimo
unguento perfectum. ¶ Ipse enim dominus ihesus sanctificat se ipsum et propter nos sicut deo gem
tos divina dispensatione ... ¶ In apostolis secundum divinam inspirationem licet
sacramentum operie perfecta ... vocat ungenti perfectionem . tamquam habeat vocatione
laudatos tam de perfectionem alterum multum ... actione et passione. ¶ Est enim ipsi
perfecto et secundum quod homo sanctificat . et secundum quod deus est sanctificare et perfice ea quae per
ficiunt. ¶ Alla enim secundum hebreos interpretatur . laus dei. ¶ Vel laudate dominum forma quae q
scripta sunt de xpi apparatione et divina operatione in variis signis symbolice . ¶ Ipsa
notabiliora in carnatione divine sacramenta ... memorialiter ... quae multi
gerit . ab psalmorum david intitulatus per alla docet enim in omnibus ille deificata be
neficia digna esse sanctis laudibus

Post divinas operationes in consecratione consimatas dignum est [proponere] sacerdotales
ordines perfectiones et virtutes ipsorum et operationes . et perfectiones et illuminationes
ordinum sub ipsis constitutorum . ut ostendat nostra hierarchia composite esse in ordina
tione et confusionem . et in ordinibus suis sinceris bene ornata et stabilis ordina
tionem in ipsa singulorum ordinum consequentias et cum de hierarchiis qualiter tractemus
tria eis dicione attribuimus . divine . sive hierarchicum negotium dividi in sanctas
perfectiones et divinos magistros . et eos qui ab ipsis perficiunt. ¶ Celestis autem hierarch
ia perfectionem habet secundum superam virtutem intellectum dei et in intellectualem ... tempora
... et incarnatum secundum eandem suam virtutem dei conformitatem et dei imitatione
sima . et habet primas sublimes . illuminatores et duces inferiorum ad statum perfectionum
. Ipse enim ad subiectos ordines deferunt deitatis cognitiones sibi donatas a
divina hierarchia quae sapientes facit nectos divinas formis aut subiectis
subiecti sunt . et deinde perfecti ordines . tamquam ab illa ... ad divinam illumina
tionem post angelicam nostram hierarchiam divina bonitas ad nos perfectionis dona
sua antiquis ipso sublatae tamquam primus secundum scripturam legalem hierarchiam ...
obscuris et remotis imaginibus ... spiritualium intellectuum et dif
ficilibus enigmatibus ad contemplandum propter figurarum obscuritatem quibus contemplare
spiritualis intelligentie non clare ... in ipsis secundum capacitatem

¶ ... n.
¶ qui ... b.
d.
¶ ... xpm
¶ ... ipsi
¶ ... xpi
¶ alla
¶ ... xpi
¶ ordo ...
¶ ... angelis ... inferiores ...
¶ scripturam legalem ... figuris.

antiq ppli tamq infimus oclis sine lesione ss splendor sunt aut legalis ier
archie pfecti est sursum actio ad spiritualem unn q dr cultu | agamn doctor nro ad ista qe
prima leg magis moyse docti sunt . de hiis qui ad diu thabnacli ptinebant
qm moyses ad manuductoriam noticiam thabnacli cu suis ptinenciis sectos iera
rchiam legale ymagine figure sibi in monte syna ostense vocabat oma scdm
lege sctificata | Subiat aut legali ierarchia pfecti erat qui actis manductoribz sporto
ualis sursum agebant ad doctrina pfectorum psigna legalia | pfectorem no doctriaz
theologia dicit nram ierarchiam vocans ipam adimpletom z sctam finem le
galis ierarchie | Nra aut ierarchia media est int legale et celeste tamq comunis
fim ad qmcians . s . celesti ierarchie intellectualibz contemplombz et legali q variatim
sensibilibz et vilia in diuina sursum agit | Et similiter triam het divisionem
s . in pfectores et pfectores . et pfectos | buagoz no hanc divisionem tiny inr ierarchie
ordinat . sicut in legali et in celesti ierarchia . s . pma . media . et ultima . pmo
inse qtenet utilite et quenietes singlis pporcom . et vniusque ordinatam
et qmcitam cunioneny | pfcomi no sctificato pma uirtute . in pfectos mundatoz
Mediam aut uirtute doctrina mundators illuiativa | Ultima no et pmos
pfcom doctors in sacram pticipare doctrinaz | ordo aut sctificatoris in pma uirtute mdat
inpfectos p pfectores | In media aut illumiat mdatos | In ultia aut et sima uirtutum
sanctificatiua pficit eos qui diuino lumi comunicant in sctificis pfcombz illuiatoriis
quas contemplati sunt | eoz aut qui pficiunt pma uirtus est mundatia media
uirtus illuiatia . et qedam contemplatia | Ultima et aliis diuinior illuiatia p pfectaz
sciam scias illuiatorum est pfectiua z contemplatio | Laudamini q tpliciz uirtutem
sctificatoris pfcomi | Dupliciter qmod in baptismo . s . mundatorum illuiatorum | Sua no
in eucharistia et csmate diuiciam comunionem et sciam p qua pficiunt uniusta
deducto et bissima qmo inr ad ipam diuitatem | Resta diuinceps cetrac de ordine
sacdotali p que ista administrat . qm ordo diuidit in ordinatom mundatiuam
et illuiatiuam et pfectiua | Est aut gualis hos ierarchie ut inferiores pfectos supi
ores sursum agant ad diuinos splendores sibi illucentes . morta q madimq in
rebz sensibilibz et elemetat qma cogmtoria sibi et pmequmoia pius et fami
liarius mutat fm sua plitudine . et illis mediatibz coptaudit opacom
sua adultiora | Comunicant ergo ds qui est pncipium omnibz in sensibilis z insensibi
ordinacomis primo inprimit radios suos intales et diuitos primis et supiorbz
sic sr contemiorbz et pilos tamq ydoneos ad hune diuin redamend et alijs
influendum eluttet z supapparet inferiorbz fm eoz capacitatem | Primorum ergo diuinis lumi
contemplacio est copiose demostrare inferiorbz suis fm ipoz capacitatem diuinas
infusiones quas ipi receperunt | Eoz est dote eque ierarchia scientia pfectiua cuipi bu
dederunt diuina uniuse ierarchie / et palijs accepint pfectiua uirtutem docend
et ipoz est trade diuina . hiis qui sacdotali pfectione integre ptcipat fm ipoz
dignitatem | Ordo aut epalis pfectis ordinibz ecclesiasticis qmmq est do et
sumus et ultimus . i . csummans alios . qma in ordine epali consumat et ad
implet omnis ornatus ecclesiastice ierarchie . sicut uniusa ierarchia anglica et
humana in ihu xpo consumat sita equaliz epalis ierarchia tiat in ipso ierarchia
| Virtus aut ordinis ierarchici continet omnes uirtutes et opacones ecclesiasticas
quas pmissos fiat subministrato . et ipa opat in mistica sibi appata psinglos
alios ordines | Hos aut diuina qtradicit attribuit ordini epali sup reliquos
ordines . diuinores sctificatones ad opacom sibi appatam | Iste aut opacones epi
scopales sunt pfectiue ymagines diuine uirtutis . pficientes oma signa diuina et or
natus ecclesiasticos | Quius eni a sacdotibz quedam mistica symbolica impleantur
ut baps et offitio eucharie cu quibzdam ptinentiis . tu baps no celebrat solleps
inter sn csmate et euchia . cu fiunt in altari . csma aut et altare no sine
epo csecrant . | Hinc nec aliquis fit sacdos nisi ab epo consecrat | [illegible] diuinitus ordiatur
est apostolis epum ptine sacdotum csmat et altaris csecratom | Ordo ergo epalis
adimplet q est uirtute pfectiva nate inr pficiens contollit ea que pficiunt

q legalis hierarchie
q de moyse
q nra ierarchia
et mco
q tria do ierarchie ..
pmo
q habet
q baptismus
q eucharistia q csmma
q de ordine sacerdotali
quo dicit
. m .
et et firmamentu
. n .
do
q ordo epis
q opones epales
q ordo dinis epi pfectus

sacerdotum et manifestative edocet spirituales scientias. et edocens sacerdotes et alios ministros
ordines scientias et virtutes. Ordo autem sacerdotum illuminativus eos qui perficiuntur a sacris hierarchis manu-
ducit ad cognitiones perfectionum et cum eiusdem hierarchie operatur divinas operationes quas
et demonstrat per signa sensibilia accedentes faciens contemplativos et scientes perfectionum
communicatores. et ad episcopos mittit eos qui desiderant scientiam sanctificationum quas con-
templati sunt. Ordo autem diaconorum qui mundativus et separativus est dissimilium
mundat accedentes. antequam accedant ad sanctificationem que fit per sacerdotes. secundat autem
eos generantes et renovans eos facit ad sanctificationem in perfectionem et communionem. Unde in
baptismo diaconi accedentem exuunt vestem veterem et discalciant. et ad occi-
dentem statuunt ad faciendam abrenuntiationem. et iterum reducunt ad orientem et non
ne ordinis mundativi. et iterum mundative sunt qui precipiunt accedentes abiece-
ramus vestes post lavacrum. et obstinatam prius vitam. et ostendentes. et docentes illos
abrenuntiare obstinate ad illuminationem reducunt utrumque. concludit ergo ordo diaco-
norum sicut agens mundatos ad manifestas sacrorum sanctificationes et imperfectos
mundans. et inflammans doctrinis scripturarum illuminativis et exhortationibus mundans et
et segregans ab immundis. et ideo constitutio ecclesiastica statuit ordinem diaconorum
ad portas preparatas mundationes significans initium ad sacra et perfectos mundatos
inferiores adductionem ad sacras inspectiones et communiones sacrorum. et perfectas communiones
sacrorum ~~et perfectas communiones~~. et inspectiones suscipiens eos in maculatos. Ostenditur e-
rgo quod ordo episcopalis perfectivus est et perfecta operans. Sacerdotalis autem ordo illuminativus et
lucidus. Ordo autem diaconorum purgativus et discretivus. episcopali ordine non solum sci-
ente perficere sed mundare et illuminare. et habente in se virtutem sacerdotum. et virtutem
illuminativam et sciam mundativam. inferiores namque nequeunt operationes maiores ipsi
nec eis licet ad tale presumptionem conari. Similiter non ordines communes et divinas
et sublimiores scientias cognoscant. tamen quia typum gerunt divinarum operationum. divisi
sunt ecclesiastici gradus in primas. medias et ultimas sacras operationes et or-
dines per hierarchicas distinctiones perfecte manifestantes ut dixi in se ipsis inmo-
biles [illegible] celestes [illegible] ab [illegible]
fusam ordinationem divinarum operationum. Ita quia deitas celestes primo
mundat. post illuminat et illuminatos perficit ad operationem perfectionis deo conforme
quemadmodum ecclesiastica hierarchia diligens imitatrix divina sicut ipsam dividit in distinctos
ordines et virtutes perfecte manifeste ostendens operationes ecclesiastice hierarchie in
sanctis et immundis ordinibus firmiter et in se [illegible] esse collocatas. Cum autem sacerdo-
tales ordines et ordinum perfectiones et virtutes et operationes tetigimus sanctificationes
per litterarum [illegible] eorum perfectiones. Episcopus quidem qui consecrandus est ambo ge-
nua flectens ante altare. super caput habet sacras scripturas. et episcopus ipsum con-
secrans ponit manum suam super caput eius. et primus invocationibus ad deum
sic eum consecrat. Sacerdos autem qui consecrandus utrumque genu flectens. episcopo eum
consecrante manum capiti eius imponente sanctis invocationibus consecrat. Dyaconus
vero uno tantum genu flectens ante altare. ab episcopo imponente manum dextram
capiti eius ordinatur sanctis ab episcopo invocationibus ad dyaconorum perfectionem perti-
nentibus. Similiter autem eorum qui perficiuntur imprimit signum crucis ab episcopo eos per-
ficiente et quibus specialiter debetur et omnes qui ibi presentes sunt in sacratis recip-
iuntur enim in osculo sancto. Colligitur ergo quod communis episcopo sacerdotibus et dyaconis
communia sunt in adductio ante altare. inclinatio impositio manus. episcopalis signatio
[illegible] perfectio consecratio. Episcopus autem electus et singularis est quod libri sacre
scripture capitibus eorum supponuntur. Sacerdos autem ambo genua flectit. dyaco-
nus autem tantum unum genu flectat. Adductio autem ad altare et inclinatio sig-
nificant eos qui sacerdotaliter perficiuntur vitam deo supponere totam suam et intellectum
et intellectuales operationes suas omnino divine maiestati presentare et [illegible] suam
facultatem se divina presentia dignam exhibere. et celesti [illegible] dedigne

adductio ad altare et inclinatio episcopi sacerdoti dyaconorum [illegible]

Marginal notes: ordo sacerdotum — ordo dyaconorum — nota — ordo ordinum — consecratio episcopi — consecratio sacerdotis — consecratio dyaconi — quae communia episcopo sacerdoti et dyacono — quae episcopi propria — sacerdos utrumque genu, dyaconus unum genu flectit.

offic[ii] Impono no[n] man[us] . sign[ificat] q[uod] ep[iscop]i signat q[uod] ep[iscopu]s eos quos p[ro]ficit p[ro]ter
p[ro]tegit tamq[uam] p[ar]uos et custodit . p[ro]ue ip[s]is impertiens g[ra]tiam et uirtutem sacerdotale
et co[n]te[n]s co[n]tinuas uirtutes . docet eni[m] eos p[ro]ficere sacerdotales op[er]ationes tamq[uam] do[...]
subditos . et ip[s]i[us] g[ra]tiæ duce in omnib[us] p[er]f[ec]tæ op[er]ationi[s] | Cruciformis no[n] signo
abstinentia ab omnib[us] carnalib[us] appetitib[us] et uitam deo conforme p[ro]mittentem ad
co[n]firmatione[m] saluatoris n[ost]ri incarne u[e]l poti[us] ad ip[s]i[us] diuina[m] uitam . quonia[m] ad
c[ru]cem et morte[m] cu[m] p[ar]i immitate plenissima p[er]ue[n]it et ad s[u]i imitatione[m] nu[n]c
tes insignat p[ro]p[ri]a cruciform[i] ymagine imprimitur p[er]fi[cien]ti | Ea[m] aut[em] p[er]fectionem
eor[um] q[ui] p[er]ficiu[n]t ep[iscop]us p[ro]nuntiat in quo p[er]ficit ostendit q[uod] ip[s]e sit ... p[er]fecti
in d[e]i amore manifestatiu[us] est diuinæ electionis n[on] p[ro]p[ri]a uolu[n]tate eos adducu[n]t
men g[ra]dus sacerdotalis exaltans . s[e]c[un]d[u]m ad mot[um] ad omnes sacerdotales sanctificatio
nes . s[ic]ut moyses p[er]fectione[m] legalis ... et aaron fr[atr]em suu[m] carnalem
ad dignitate[m] sacerdotale[m] et d[e]i amicitia no[n] sublimauit n[isi] cu[m] ... co
secrauit p[ro]p[ri]a g[ra]tia . Et d[omi]n[u]s q[ui] p[ri]ncipalis est auctor ... et ip[s]e do[minus]
ih[esu]s ... nos ... homo no[n] se ip[su]m glificauit ut d[icit] ap[ostolu]s ad hebreos s[ed] q[ui]
locutus est ad ip[su]m . tu es sacerdos in et[er]nu[m] s[ecundu]m ordine[m] melchisedech . Dein[de] ip[s]e
d[omi]n[u]s ih[esu]s discipulos suos in ep[iscop]os constituens . q[ui] ip[s]e ... s[ecundu]m ...
p[re]cep[to]s g[ra]tiæ p[er]fectionis . tu[n]c tamen ponit p[er]fectionem eor[um] ad p[at]rem suu[m] et sp[iritu]m
s[an]c[tu]m annuncians eis sicut sc[ri]ptu[m] est in actib[us] ap[osto]lor[um] ab ierosolimis ne discederent s[ed]
expectarent rep[ro]missionem patris . qua[m] audistis in q[ui]t p[er] os meu[m] . q[uia] baptizabimini
sp[irit]u s[an]c[t]o | Et b[ea]t[u]s petr[us] p[ri]nceps ap[osto]lor[um] cu[m] aliis x . coap[osto]lis ... duodecimo
ap[osto]li[ca]m deo ... electionem diuinæ ... ostendit que elegit . et diuina sorte demonstratio
in ... ap[osto]lic[am] suscepit . | Desorte aut[em] illa que cecidit sup[er] mathiam
et aliqui no[n] recte dixerunt . et ... q[uod] sors ... ad diuinam ... demo
strans ap[osto]lice congregationi que d[eu]s in ap[osto]l[u]m elegisset | demonstrans est q[uod] op[or]t[et] no[n]
op[er]tet p[ro]p[ri]o motu aliq[uo]s p[ro]mouere ad ordinem sacerdotalem . s[ed] instinctu diuino . et
inspiratione celesti | N[on] at in fine q[uod] p[er]ficit in ... suscipit . ... ab ep[iscop]o ...
aliis sacerdotib[us] q[ui] p[re]se[n]tes su[n]t . sign[ificat] q[uod] ... s[an]c[t]a ... et uirtutib[us] et diuina ...
sone sacerdotale p[er]fectionem p[er]ueniens ... s[an]c[t]as ... amat . et ab illis amatur
... et mutuu[m] sacerdotii ... ostendit ... mecu[m] . et mutuo
amabilem ... et ... diuinæ ... pulchritudine p[er] g[ra]du[m] sacerdotale
. ... que ... a sint toti[us] ordinis sacerdotalis | Ad solu[m] no[n] ep[iscop]m p[er]tinet ut
s[an]c[t]a eua[n]gelia ponat[ur] sup[er] caput eius cu[m] co[n]secratur . in quo signat q[uod] diuina
bonitas ... ep[iscop]is tam ... p[er]fectiua omnis sanctificationis ...
... et ... diuinas op[er]ationes . ... sanctificationes
... et ... uno u[er]bo om[n]ia diuina et op[er]a et u[er]ba donata ... a
... diuina op[er]atione ... sacra sc[ri]ptura ... capiti ep[iscop]i ... tamq[uam] deo
conformis . et om[n]i sacerdotali uirtute ... p[ar]ticipatiu[us] | Nec tu[n]c in ...
... et diuina s[an]c[t]a ... locutionu[m] et op[er]ationu[m] . s[ed] aliis s[ecundu]m singulos
... et capacitate ... dispensatiu[us] . et p[er]ficit alios ... in ... cog[nitio]n[ibus]
... et ... in omnibus p[er]fectissimis toti[us] ... | ...
... aut[em] ... est ... gen[u]a flecte | ... aut[em] ...
flecte tu[n]c . | ... flectit no[n] ... altare ... q[uod] tam adducitur adductus q[uod]
ip[s]e q[ui] adducit deo supponit[ur] . ... aut[em] ... sunt ... p[er]ficiendi . s[cilicet]
purgatores illuminatores . et p[er]fectores . et ... ordinib[us] eor[um] q[ui] p[er]ficiu[n]t[ur]
purgandos et illuminandos et p[er]ficiendos . ... p[er]ficiendi uirtutes . s[cilicet] purgator[um] illuminator[um]
p[er]fectionem et eor[um] deo supponit | Co[n]gruit ... q[ui] ... adductum
... coram s[an]c[t]o altari ... gen[u]a flectendo | Sacerdotes no[n] q[ui] ...
... adductam deo ... duo gen[u]a flectat ...
... illuminatione . et illuminator[um] p[er]fectione | Ep[iscop]us no[n] et ambo gen[u]a flec
tit et sup[er] caput ... eua[n]gelia ... p[ur]gatos et a sacerdotib[us] illuminatos

c. 4 A

et perfectos ad contemplatorum et communionem sacrorum secundum singulorum proportionem hierarchice ad ducens. purgata perficit adductos ad integram secundum ipsos sanctificationem. ¶ Explicatis ergo ordinibus perficientium consequenter dicendum. Sunt tres ordines eorum qui perficiuntur. Ordines autem mundandi sunt multitudines separate a cetibus tam cogitationibus quam operibus. de quibus supra in .4. [illegible] quorum alii inferunt [illegible] ad [illegible] abrenunciatorum [illegible] eductiva aperto. alii autem tamquam productiva spiritualia contraria renovati ad statum contemplationum aqua perfundi indigent. Alii ut a contrariis temptationum tumultibus timide peccati et a constantia superni confirmati. Alii sicut qui a prioribus operibus ad bona opera transducuntur. Alii quidem in bona contemplatione constituti nondum tamen castissima mente in dominationibus virtutibus et sanctis sunt roborati. Isti quidem ordines quos purgat ministerio dyaconorum actionem eductio et mundatio. et istos perficit dyaconum officio suo. ad hoc ut perfecte mundati ydonei fiant ad illuminationem contemplatorum et communionem sacerdotalium sanctificationum. Medius autem ordo contemplatus est et communicans quedam sacramentorum hierarchia secundum proportionem scilicet quam attribuunt sacerdotibus tamquam superioribus ut ab illis illuminetur. Eum enim mundat ab omni macula et facit casta et immobilem sue mentis collocationem ad divinam contemplationem et virtute sanctificat et iuxta suam proportionem contemplandis et communicandis spirituali leticia complectitur et elevatur ad divinum amorem. sic ipsorum signorum virtutes sensibiliter actuans. Summus autem ordo contemplatum dico caput esse populum fidelem laicum baptizatum quem admittit ad inspectionem et communionem sacrorum perfectionem et contemplationem summo ordine predicto. Summus autem inter eos qui perficiunt et non perficiunt est ordo monachorum qui ab universali virtute et perfecta castitate mundatur et admittitur ad contemplationem intellectualem et communione sibi competente [illegible] operationibus. et adducit eos perfectis virtutibus et divinis illuminationibus et [illegible] doctrinis erudiret in inspice sanctificationes quibus erudiat perficit ab ipsa sua ad summam perfectionem sensibili actionis. Unde apostolorum alii vocaverunt eos famulos propter puram et assiduam dei famulationem. alii vocaverunt eos monachos scilicet a monade quia ex unitate propter ipsorum vitam indivisibilem et singularem que unit eos simplicem contemplatione et tenet ad conformitatem divine simplicitatis et perfectione deo amabilem propter quod ecclesiastica constitutio attribuit eis perfectam gratiam et sacerdotalium pontificali non [illegible] in vocatione benedicitur. et sacerdotum ministerio deo [illegible] sancte sanctificat. Soli enim gradus perficientium ab episcopis consecrantur. Sacerdos quidem stat ante altare. cum cantu divino invocans pro monachorum benedictione. Monachus autem qui benedicitur retro sacerdotem stat. nec utrumque genu flectens nec super caput habet evangelia. Sacerdos autem monachum benedictum interrogat eum si vult renunciare omnibus secularibus conversationibus et fantasiis postquam enarrat ei que sit perfecta conversatio monachorum sanctificatas quam oportet eum perfectius vivere quam ordine medium scilicet fidelem plebem. autem omnia quem perficit attente confessus. Sacerdos cum signans in forma crucis detondet ipsum cum in vocatione sancte trinitatis et veste perfectam indutus induit alia. et cum omnibus fidelibus circumstantibus ipsum osculans facit communicare eucharistie. Et monachus neutrum genu flectat nec habet evangelia super caput significat quod non est officii sui alios adducere. et [illegible] genuflectere [illegible] et singulariter ad superna agi. Et autem astat sacerdoti significat quod a sacerdotibus sub esse et obedire. et eis propter [illegible] ab ipsis adducimur sciant sibi competentem sensibilibus agi. Et non renunciat secularibus conversationibus et fantasiis. significat perfectam monachorum sapientiam ordinatam in scientia preceptorum intellectualem. Est enim monachus altissimus ordinis eorum qui perficiuntur. et non perficiunt. Unde multa ei prohibentur que ipsi [illegible] possunt a populo fideli ut sunt [illegible] milicie et similia. eo quod monachi debeant uniri et ad statum unitatis [illegible] et conversationi sacerdotali iuxta suam proportionem conformari tamquam plena [illegible] sacerdotibus intima et perfectis ordinibus qui perficiunt nec perficiuntur [illegible] sacerdotibus comparantes. Signat autem transformis signat abstinentia ab omnibus carnalibus appetitibus ut supra v. capitulo. De tonsio capillorum que sedam caput

q[illegible] [illegible]

q ordo monachorum

q monachi [illegible]

q [illegible] no

q benedictio monachorum

q [illegible] monachorum [illegible]

q [illegible] monachi

q de tonsio capillorum

demudat. sicut nuda et non ficta conversacionis vel mentis simplicitate optior tam
poricionis sicut ornatum. Secundo precium metere in suam puritatem ad dei conformitatem similitu-
dinem. non paupertas optiorem. Tertio per singularem vitam in tuo clerum. dignitas vestis
sicut imitacionis eius demedio ordine ad deum. quorum medio perfectos sicut in baptismo
significat similitudinem inter purgacionis. Ideo aut sacerdos et fideles qui assistunt osculant
manum qui perficit significat communione fidelium qui conservantur deo. et in ipsa
sibi unitatem et in leticia spirituali sibi mutuo delectant. Tertius monachus
comitat. sicut quis nec terminat. monachica conversacionis non sint contemplatos
statis sic plus. nec semper magis ordinis medii comitabit sacramentum. Secundo per ipsi
talem mediam et cognicionem divinam sacramentorum. quibus participat perfectius
quam fideles prius participet communione divinam. Ideo enim sacerdos vel sacerdotibus qui
perficiunt in sine dat. sacra communio eukaristie ab episcopo qui eos consecrat. non solum
eukaristie assumpto consummatio. omnibus ecclesiastice participacionis. Secundo quia singuli ordines
secundum suos gradus vel dignitates participat eukaristia. tenemus dignissima et
divinissima inter divinas communes quam inter participacionis addificacionis inter similitudinem
accionem et perfeccionem recapitulando ergo concordiam cuius sunt perfectiones. scilicet mundacio
illuminacio. et perfeccio. Ecclesiam tres sunt ordines. scilicet ordo mundans. diaconorum et il-
luminans sacerdotium perfectionis episcoporum sunt tres ordines eorum qui perficiunt. Primus eorum qui
excluduntur a sacris ipsi fideles. qui ad sacramentorum communionem et contemplacionem ad-
mittuntur. qui est contemplatus. Tertius monachorum singularium qui est perfectus. et ita
in sacra ierarchia. perfectiones divinas disposita ierarchie angelice conformis et ad dei imitacionem
et deiformes ierarchie angelice distinctiones ut mortalibus congruit continet. Dubitatur potest
cum ierarchia angelica non sit quis ordo qui purget ut fit in hominibus eo quod ibi
nullus sit immundus. Ad quod respondeo quod nec angelici ordines omnes sunt immacu-
lati et super mundane castitati. Et quis enim in malicie maculam inciderit eo ipso
ab armonia celestium ordinum cadit in tenebras demonum infernales. Secundo eciam attribuitur
purgacio passio celestibus animus nescitum est quod eis a suis superioribus debet cognicionis
divine augmentum per quod sunt purgati. et hunc dum capiunt quod prius fuit. Sic ergo
purgantur a quadam ignorancia sapere et venit sui perfeccionis. dum sunt sapientes et per-
fectores. et tres primos qui prius firmat sicut. Simile angelica ierarchia. vii. sicut ita
in celesti ierarchia sit sicut ut dictum est purgant. sunt et ordines qui illuminant et qui
perficiunt. et sunt qui et mundat. et qui illuminant. et perficiunt superioribus nobis
Subditos igitur ordines ab eo igneo. id est a quadam sancte mediate mundantibus. Primum
ierarchia celestium dispensacionis et operacionibus eorum divinis illuminacionibus. et perfeccionibus
ipsos sanctissima sancta divinarum intellectum. Iam enim dyonisius et scriptura testatur
non esse equales omnes celestes ordines intellectualis sanctus quibus deus inspirat
Et primos in mediante illuminat et per illos sibi subditos divinis splendoribus
per singulorum proporcionem

Post predicta tractandum est de sacramentis fidelium que abierunt qui iam in mor-
te ut in vita amplectibili et in mundo distinguntur. eo quod in vita statim quoniam
ad vias dei promissiones respicientes. et quia ipsarum promissionum consummacione
propter insinuare attendentes. tunc propter summa et spirituali leticia ad mortem equitem
redeuntes. sicut cognoscentes se post agonem suorum consummacionem perfectam et in tra-
bilem vitam et salvacionem consecutos. perfectam sua gloria veniens ille. Item sicut dic-
tum quod deus hic in corporibus militant. post predicta tradatur in fra hinc et consumma-
te in bono. et in dei conformitatem transmutate. Dicendum ad tertium. sacras animas con-
tinga cooperancia et in istis laboribus vel tribulacionibus constancia consummat animabus
ingressibus in divina et eterna vita. per primam stolam. post stolam secundam accipient
gloriam hinc. Ipsa enim sancta corpora unita. id est hinc sanctis animabus. quibus unita
fuerant in hoc seculo tamquam opera mea difforme et incorruptibilem et im-
mortale et beatam accipient vitam. Item ergo consideracio dormicio sanctorum in leticia

---

sacri

non bene

Quod in quo precipiunt prima per preceptores

Quod illuminare ... pro

cap.

Quod quomodo et purgantur angeli.

Quod secunde mortuorum

secunde

Quod in precepto

Capitulo .. de fide .. de morte

et spe i mobili pveniunt ad fine[m] diuinor[um] agonu[m]. Infideliu[m] aut[em] et reprobor[um] alij putant
se omnino deficere et desinere esse in morte cu[m] corp[or]e. Alij putat a[n]i[m]a[m] a corpore sep[ar]
separatam i[n] q[ui]ete deinceps et iocunditate q[uod] corporis o[mn]i[n]o difformis vite et beati
tudini obsistat q[uo]d ideo q[ui]a no[n] intelligu[n]t n[on] sufficient[er] considerant [illegible]
q[uo]d iam i[n] isto s[a]eculo difforme vita[m] i[n]choam[us] q[uam] in celo co[n]summabim[us]. Alij aut[em]
dicunt q[uod] a[n]i[m]e a corporib[us] separate alijs corporib[us] iungu[n]tur q[ue]q[ue] i[n] ip[s]is est [illegible]
fatiunt corporibus que tu[n]c sumu[n]t qualis co[n]te[m]pt[us] vita [illegible] inco[n]su[m]pta cor
pa intrat p[ro] his q[ue] s[unt] retribuc[i]o[n]ib[us] cu[m] ip[s]a cursum laborum suorum finaliter consumma
uerunt. Alij nec i[m]mo carnalit[er] subicientes dixerunt futuram s[an]c[t]or[um] beatitudinem
similem esse p[ro]sp[er]itati h[uius] s[a]eculi et alime[n]ta q[ua]lia tu[n]c ipi [illegible] futi sint
equales angelis [illegible] ulla i[n]ge[n]ue[n]t h[abe]t asp[er]it[er]. Christiani fideliu[m] intelligunt
istos errores ut co[n]similes [illegible] post [illegible] corp[us] et a[n]i[m]am co[n]siderant in fine indi
receptiuos esse gloriam [illegible] retribuc[i]o[n]em ad imitac[i]o[n]em resurrectionis xpi. et i
[illegible] co[n]sideratione [illegible] de corpore attendunt se appropinquare premiis [illegible]
[illegible] ad desiderata in corrupc[i]o[n]em et laudant diuina munera et p[er]petuali delec
tatione adimplent no[n] tam formidantes de toto lapsu p[re]ci[i] sed bn sciuntes q[uod]
bona q[ue] post morte[m] p[re]parant sunt et actualit[er] possidebunt. Cordi[bus] u[er]o et in mundo
qui itam [illegible] doctrina p[re]p[ar]a[n]t et eam ip[s]a p[ro]sp[er]itate repellentes corrupti[bus] co
cupiscencijs inhesciunt quam uita[m] sumunt corporalem no[n] ita ut [illegible] co[n]te[m]pnunt
catholica doctrina s[ed] p[ro]p[ri]as delectaciones [illegible] passione[m] [illegible] q[uod] [illegible]
et uita[m] sua[m] q[ua]m ipi stulti delinquant [illegible] nolentes absce[n]dunt ab
hoc s[a]eculo n[on] [illegible] [illegible] co[n]templacionis q[ui]a [illegible] ple[n]e [illegible]
te n[on] p[ro]p[ri]ate [illegible] p[ro]p[ri]am q[ui]a [illegible] sine [illegible] pomet uita
eterna [illegible]. Illam aut[em] q[uam] [illegible] i[n] [illegible] [illegible] dormitionib[us] [illegible]
no[n] accidant. fidelis [illegible] qui migrat [illegible] est de s[a]eculo [illegible] [illegible] agonu[m]
suar[um] [illegible] leticia adimplet et tu[n]c delectacione [illegible] tendit ad uita[m] glorie
[illegible]. Cum u[er]o sp[irit]ualit[er] familiares sunt s[an]c[t]o dormienti et [illegible]
ip[s]i [illegible] tamq[uam] p[er]uenie[n]te [illegible] p[ro]p[ri]am [illegible] ad fine[m] indulte[n]te[m]
sibi uictoriam et tu[n]c [illegible] agunt de fine [illegible] [illegible] optantes
~~[illegible]~~ ad similem fine[m] tollentes aut[em] defuncti ad eum [illegible]
q[ui] ad donatorem s[an]c[t]ar[um] coronar[um]. Ep[iscop]us u[er]o de [illegible] cu[m] suscipit et complet
ea que p[er]tinent ad s[an]c[t]or[um] dormitione[m] co[n]gregans [illegible]. ep[iscop]us si fidelis [illegible]
fuit ordinis sacerdotalis [illegible] altare [illegible] ip[su]m incipit orac[i]o[n]em ad d[eu]m et
g[rati]ar[um] accione[m]. Si u[er]o fuit monachus ul de fideli p[o]p[u]lo [illegible] ip[su]m [illegible]
[illegible] an[te] [illegible] sacerdotale. [illegible] ep[iscop]us orac[i]o[n]em ad d[eu]m [illegible]
de[in]de [illegible] legentes in libr[is] sacre scripture [illegible] p[ro]missiones de [illegible]
[illegible] psalmos ad ip[s]am [illegible] p[er]tinentes. Postea qui p[ri]mus est int[er]
[illegible] archidyaconus [illegible] catheci[mu]mos et p[re]dicat [illegible] qui [illegible]
[illegible] rogans [illegible] defuncto [illegible] in bonis [illegible]
et adhortat[ur] [illegible] [illegible] defuncto [illegible] [illegible] [illegible].
Post accedat ep[iscop]us et orat sup[er] eu[m] et [illegible] [illegible] [illegible]
et p[ost] ep[iscopu]m alij [illegible] [illegible] ip[su]m defunctu[m]. De[in]de ep[iscop]us [illegible]
defuncto oleu[m] s[an]c[tu]m et [illegible] orac[i]o[n]em [illegible] defunctu[m] [illegible]
[illegible] cu[m] alijs s[an]c[t]is [illegible] [illegible] [illegible] defunctos
[illegible] uident ul audiunt hoc [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] n[on] [illegible] ut [illegible]
[illegible] [illegible] no[n] intelligentes [illegible] qui no[n] credunt
n[on] intelligunt. Nos aut[em] intelligibilia mysteria [illegible] que [illegible] sunt
[illegible] q[ui]a [illegible] ep[iscop]us [illegible] qui [illegible] ad [illegible]
[illegible] in [illegible] et i[m]ponit [illegible] q[uod] o[mn]es fideles [illegible]
glorificabunt [illegible] ~~[illegible]~~ quibus [illegible] sunt [illegible] ut q[uod]

premie

Margin notes:

C. diuersis difformis [illegible]

[illegible]

ca[pitulum] [illegible]

C. [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

C. [illegible]

C. quare [illegible] ad corp[us] [illegible]

q difformit et sic inpervit. Dum inpta plitate sua imitadi infito participant
diuinas et btas retributiones. Cum in no bta uita sunt quibus inpfecta et infelicita
tam inpta mestiaz uitaz recipiat mercedem uite eterne et pbat iusta dei retribu
tione. Septuagesimus gradus orationis facit et laudat dilatatem que destruit spirituales
nequitias nobis inmiste et tirannice resistentes. et nos ad gaudia iuste nobis ad
uditata perducit. Cantica uero et lectiones diuinas promissiones commemorantia declarant
beatam remuneratorem electorum in qua eternaliter constituerunt qui in diuinis propter uita con
summat. Requies autem illa cum qui dormiunt suscipit et inuenies ad similem
consummationem inuitat tempore aut incepcionis non omnibus qui adhuc innidat defici
unt sicut fit in celebratione eukaristie uel consumatur. Si soli cathecumini et eis
inferiores a choro nunc excludunt. Est enim quedam ignara et prestigiosa. Hij non licet
eis inspicere ad sacramentum eo quod cathecumini non dum perceperunt uite inspirationem sacra
mentorum perhapnus per diuinum lumine inciat et donat. Reliqui autem quidam cetorum qui
adhuc inuidant didicerunt statum doctrinam scilicet penitentes qui anima ista quia
didicerant errauerunt. et iam penitentes adeo redeunt. et ipi a sublimioribus diuinis
sacramentorum inspicione et cognitione separantur. adhuc quia si aliquando illorum admit
tantur ledunt. et deueniant plus ad maiorem tam diuinorum quam sui contemptum
contemnentes autem assunt cognomines primentes. docti inuitate ut attendat rime
mortis contemptum et honores sanctorum asatica scriptura laudatos et sic errantibus
ut ipi errauerunt in innumerabiles tristicias inmine. Utile autem est diuinis penitenti
bus uidere fidele defunctum qui presens est eruntiat et predicat adinatone esse
connutatorem esse sanctorum predictum. presbiter enim prouocat et ipi ut idem defecerit
et docebit annuntiare diuinam dyaconi beatam esse consortium in xpo. Deinde episcopus
orationem faciens super defunctum et osculatur eum episcopus et omnes presentes. omnino et
postulat adeo ut admittat defuncto omnia que commisit humana prauitate
et constituat eum in lumine et in regione uiuentium et in sinibus abrahe
ysaac et iacob in loco a quo effugiet dolor et tristicia et gemitus. Hac ergo
oratione postulatur defuncto beatissima dona que donant sanctis in patria uidelicet
cum dici pot tale inmortali glorie que omnem remouet tristiciam et replet
mentes diuino lumine. Separatis retributiones ille summis designationibus quod dei
uel cogitatione sufficienter sequitur omni intellectu altiores sit et ipse significatos
uult secta uitate. continuat Scripta enim est scriptura que dicit Quod oculus non
uidit nec auris audiuit et in cor hominis non ascendit que preparauit deus
diligentibus se. Omnis autem sanctorum patriarcha et aliorum sanctorum omnium beatissime beatissic
aie consummate quietis dicunt electos omnes suscipiunt ad beatissima presentem sit
defunctum Scimus autem pot quod episcopus rogat dimitti peccata defuncto et donat
ei beatam sanctorum uisionem. Deus enim diuina iusticia retribuit infinito bona et mala
que gessit in hac uita. et defunctus iam cuncta opera sua finaliter com
pleuit. quo pacto episcopus alia retributionem optinebit quam ipse meruit
pro opera que fecit in hac uita. Ego autem sacra scripturam sequens nominatim
quisque habebit retributionem in fine quam hic promeruit. Dicit enim declarauit deus
apostolus et portabit unusquisque in corpore suo ea que fecit siue bonum siue
malum. Est autem orationes sanctorum non possunt sit in hoc seculo siue post mortem
hijs qui se eorum orationibus indignos exhibuerunt sacre scripture nobis docent
Quod enim saulis profecit orationes samuelis. aut presbiteros hebreorum pro populo prophetica
vadijs illustrati. Alioquin si ab satiros et perspicatos tunc oculos petat solaribus
sanctorum orationes petit. et qui naturam apponere concludit ipsorum sanctos operatos non
uiua dona et actionibus et bonum essentibus dei propter iudicium. Sed dico
aut hominum scripturas quod orationes sanctorum utiles sunt in hac seculo. Hoc modo

q Baptismus

q primitiui ubi sunt
ad quid defuncti

q Omnis alius
sanctorum patriarcharum

q Eo quod non profecit

q De paulo qui non
profecit ei oratio samuelis

tm
pmts
bs

q v.o

q quo sanctorum orationes
sunt utiles in hac seculo

Si quis dona dei desiderans affectu suo bonus ipsos participacionem tamquam propriam cogites
puritate rogat aliquem in iustum sibi suum susceptorem et decoratorem iste consequetur
ex hiis maxima utilitate et divina dona recipiet deo ipsum exaudiente media
tibus suis ipsius religiosa cogitacione valentia inmutilis iustis laudabili desi
derio ordinum peticionem et desiderium habita ipso divinus intentus est divina dona
dignis ordinate dat per eos qui sunt ea digni. Si quis ergo potius modum obtinendi
divina dona respicit falsa opinione arbitrans se sibi sufficere ad ordinandum
dei et suas contempnat et eciam sibi peticiones indignas deo et iniustas pro
tulerit et tepide divina dona desiderat et quod sibi non congruit propriam culpam
probabit consecucione peticionis implere. Sicut enim dicit de dicta ordine episcopi sed defectu
apparet videlicet. Sic deinceps episcopus secundum sententiam manifestus est divinorum iudiciorum
unde malach. ii c. Angelus dei dicitur. Dicitur ergo episcopus sacra sententia quod
hiis que sibi imposuit clarissima et divina inita digne amicissimus legibus
retribuit divina clemencia supportante maculas per humana infirmitate contractas quia
nemo ut dicitur sententia mundus est a macula. Quod ergo homini episcopus iniuste promissa et
postulat ad se et dat. Hiis qui sibi imposuit sacras retribuciones iubet deo co
formatus benignitate qui aliorum dona sibi proprias gracias petit et ideo quod ipse
sicut illas promissiones futuras ~~promissiones futuras~~ partibus manifestat ea que
ipse petit secundum attestaciones scripturarum omnino fient hiis qui iusta conversacione
decedunt. Episcopus enim qui vitator est divine iusticie non postulaverit nisi deo
placita et a deo promissa. propter quod et hiis qui in mundo moriuntur non iusta postulat
non solum ut eo faciens divine veritatis ordine puteret et opus aliquod
catholicum sive divine instructionis presumptuose exercet. Sed quia iniuste orans
non consequitur audiens exacta sententia petitis et non accipitis eo quod male peta
tis. Episcopus ergo petit a deo que promisit deus diligit eo modo donabit propter bono
affectu ostendens deo bonorum amatorem. et hiis qui ibi presentes sunt manifestas
retribuciones que fient sanctis. Similiter episcopi claves habent quibus fideles ab in
mundis segregant tamquam manifestatur divinorum iudiciorum non quod divina potencia
irracionabilibus motibus eorum obsequatur sed quia iusticia deo digne [illegible]
dignitatum veritatum ab episcopis spiritus sancti instinctu segregent iuxta quod dominus in apostolis
auctem clavium prelatis collatas ostendens ait Jo. xx c. Accipite spiritum sanctum. Quorum
remiseritis ~~retenta sunt et beato petro~~ peccata remittuntur eis et quorum retinueritis
retenta sunt. Et beato petro divinis revelacionibus illuminato dicitur [illegible]
Quodcumque ligaveris super terram erit ligatum et in celis et quodcumque solveris super terram
erit solutum et in celis tamquam ipso apostolo et consimilibus illi episcopis secundum suas ipsis
divinas revelaciones divinorum iudiciorum manifestandi et confirmandi omnia iudicia
assimilatis bonos et conquirendi complacentibus reprobos. teste enim deo exemplo
xvi. d. beatus petrus non proprio motu sed revelacione eternis et singularibus sed deo
ipsum intelligibiliter docente protestatus est. tu es christus filius dei vivi. Sic igitur
debent episcopi communicacionibus et aliis clavium actibus sicut divina inspiracio
eos monet et qui episcopis subditi sunt eisdem tamquam divina inspiracione moris
obedire debent dicente domino ad apostolos luc. x c. Qui vos spernit me
spernit. Deinde [illegible] que consistit. Episcopus appleta oracione osculatur
defunctum et post eum omnes presentes quia qui laudabiliter vitam compleverunt
amabiles et honorabiles sunt omnibus iustis. Deinde attendendum quod in baptismi re
generacione ille qui baptizatur in primis oleo sancto ungitur, post perfec
tis totale communionem dormientibus non infunde offert oleum sanctum in unctione bap
tismi quia baptizandus inungitur qui tamen agonista. Dormientes vero
qui victor terminum. Deinde episcopus sepelit corpus inter sepulturas fidelium eo
ordinatorum et merito quia qui dormierunt et [illegible] et in corpore deo de
vote vixerunt horum corpus et cum anima certavit iustis laboribus cum [illegible]
sed quietem retribucione et ideo divina iusticia retribuet [illegible]

Marginalia: nota quod dona divina ordinata deo . a digni — nobis — cap — exemplum — quod claves episcopi — quod claves datur prelatis — quod beato petro [illegible] — debent — sed facta [illegible] — [illegible]

simul cum corpore suo quod ei in hac vita copulatum et conparticeps fuit sive in bona
actione sive in mala propter quod ecclesiastica constitutio divinitus ordinata tam anime
quam corpori impartibus insinuat divinas recitationes anime quidem per contemplationem
et spiritalem intelligentiam eorum que fiunt ut supra diximus, corpori per unctionem et
eukaristiam que constituit totum hominem et universam eius salutem operatur et per
catholicas sanctificationes denunciant perfectam fore in anima quidem contemplatione
et corpore hominis. Orationes autem et operationes que fiunt in consecrationibus
quas interior obmisisse non dicunt perscriptuarum declarare neque ipsarum mysteria et virtutes
divine in ipsis factas educere occulto in publicum conduci. Sed sicut nobis traditum est
in ea dicenda sanctissimis sanctissimus scilicet divina inspiratione legendo meditando sermonis
audiendo ad maiorem dei conformitatem et sinsu actionem profectus in divino amore et
sanctis operibus ad divina illuminatione eas ipsas suprema ascendere sanctitas. Ita ut mihi
significasti ipsam dicendum videtur. Infirmis quod primum non dum valentes intelligere divina
baptismi participat et eukaristia. Et quia ipsi illos non valentes intelligere docerent
divina et vane eis tradant sanctas traditiones quas ipsi non intelligunt, et hiis ipsis insi
dilibus magis irridendum videtur. Quod alii pro ipsis premissis faciunt abrenunciationes et con
fessiones. Sed non vero tua episcopalem discretione errorilibus infidelium contra eas qui potius
cum modestia ad ipsas illuminationis amabiliter contrahendos, qui ipsi etiam respondent ad
dicendum. Primum sanctas episcopalis testimonia quod non omnia divina animam sancta circumscribunt.
Multa autem causabilia incognita eis sunt aput deum conveniens quam nos quidem ignoramus
et apostola divina sapientia cognoscitur. Tempus autem hoc articulo scilicet de primis baptizatis
dicitur quod doctores nostri eorum sermonibus docti nobis tradiderunt scilicet quod infantes abin
fancia scilicet sanctam et divinam institutionem educati assuescunt recte. Vero remoti ab
erroribus et a immunda vita immunes. Vero visus est sanctis apostolis primum sunt modus
suscipere infantes quod quod pater et mater primum tradunt eum alicui bono pedagogo
in divinis mysteriis. Et deinceps puer sub illo pedagogo ageret tamquam secundum divino
patre et sancte salvationis susceptione. Ab isto ergo pedagogo promittente edu
care primum mystica conversatione. Expetit episcopus ut confitetur abrenunciationes et sanctas
confessiones. Non aliud patio doces divina. Nunc primum pedagogus promittit se
abrenunciaturum et confitendo loco primum sed quod puer abrenunciabit et coordinabit
fidelibus quod dicit promitto me persuasurum pueros nostros eruditionibus ad mente
sanctam inductis quod abrenunciabit illicitis et confitebitur et operabit divinas
confessiones. Non est ergo inconveniens quod puer primum divina susceptione actionem
educatur. Sub ducentis et susceptionem inducerent ei statum divinorum et custo
dientem ipsum ab illicitis in primis tradit, at episcopus pueros sancta signa ut
mutat in ipsis. Et non incitat alia conversationem nisi divina per consideramen
et inspecta fidei et bonorum operum divinis conmutavit et sanctam terminum vel potius
intelligere. Et sinsu actu ad informam susceptore tamquam amico sancto tuo
Thimothee aperuit mysteria sacramentorum ierarchie ecclesiastice. Aliis autem qui
sunt me perspicaciores non solum hec sed forsitan manifestiora et splendida
aperiunt mysteria et forte adiacendum divinum conscitato dicet gradibus clarebunt ut
arbitror pulcritudines splendidiores et divinores. Tua perfectorum illuminationis tu
forte aperuit mihi tradidit et splendida mysteria que perspicacioribus mihi data
quibus autem quod ea que in hoc libro scripsi ergo in te reportans divini
ignis accendam scintillas. ~~Explicit ecclesiastica Ierarchia~~

~~Hec incipit Translacio Lincolniensis super libro de divinis nominibus~~

Commentacio primi capituli de divinis nominibus. Post librum de divinis
caracteribus in quo etiam de distinctione divinarum personarum tractavit ad

laudanda divina nomina et secundum apostoli sententiam .1. cor. 2. b. affirmo mirate de deo docto
non in persuasibilibus humane sapientie verbis sed in demonstratione virtutis theologorum qui
a deo monentur secundum graciam virtute ipsi theologi qui scripserunt sacras scripturas sicut
moyses iob david ysaias ysaias et alii ineffabilibus et ignotis coniunguntur
ineffabilibus et ignotis theoricis per unitatem que efficacior est in divinis cognicionis
virtus vel optitato racionalis vel intellectualis (non enim audiendum aut dicere vel co-
gitare de super substanciali occulta deitate preter ea que nobis per sacras scripturas de
deo divinitus sunt expressa) oportet enim deo attribuere super substancialem scientiam que
est prestita ignorancia super racionalitatem et superat omnem racionem intellectum et ipsam
substanciam. Nos autem sursum [illegible] respicientes secundum quod sapientia que radiat ex scriptu-
ris scripturam immittit et nos manuducit ad splendores divinos. Divinis autem et de-
centes et discretes constructi misticos divine [illegible] et in re sublimitatis [illegible] sic
et temperate mittendo divinis. Signum teste scriptura ait xxxv. divina bonitas
revelat mistica sua electis secundum ipsam universalium virtute in mistica salutari
que distinguitur in sanitate et in comprehensibilitate divinam ab omni finito. Sicut
enim intelligibilia sunt incomprehensibilia sensibus corporis et compositis et figura
simplicia et infigurabilia et intangibilia et infigurabilis privato forme corpo-
raliter figurati. Sic unitas divina que est super omnem mentem et substanciam superat
cognitionem et substanciam et bonum quod est super deliberationem et omnem mentem [illegible]
omnibus deliberationibus est intractabile et verbum bonum quod est super omne verbum est ineffabile
omni verbo et hec est unitas talis unificitas omnem [illegible] unitatem et intellectus
non intelligibilis verbis non dicibile nisi soli eius patri in racionalitas non intelligibi-
litas et inopilitas [illegible] omnis et intelligencie et [illegible] in ullius consti-
tucionis constitutis et est omnibus causa essendi ipsum autem est non constitutum [illegible]
essencie. Deus autem ipsum bonum est sicut ipsum tamen de se ipso potest ipse et scienter
enunciare. De hac ergo occulta deitate non est audiendum aut dicere aut cogitare nisi
que de illa in sacra scriptura nobis divinitus exprimuntur. Omnibus autem via eius scientia
et contemplatio omnibus existentibus est impenetrabilis preter quod omnibus super substancialiter segre-
gat sic ipsa sapientia de se ipsa docet in variis locis scripture et invenimus plures
theologos vocasse eam invisibilem eo quod nullum sit manuductum et symbolicum
vestigium eorum que tulerunt omne comprehensibile usque ad contemplationem sive occulte
infinitam. Verumptamen bonum est omnino incommutabile aliter constitutum sed ipse
ipso ita singulariter collocat sapientie radium ut sit ipse radius benigne super exp-
ansa(?) mentibus se illuminabilibus cuiuslibet constitutum secundum singularem proporcionem et sacras
mentes que scipsi proposse immittitur eo modo medio ut nec super quod sibi divinitus
concessum est presumat nec in scientis [illegible] torpeat sed firmiter et assidue ad sapi-
enciam sibi desursum irradiantem se extendat. Moderata accepta graciam venerant
et caste ad superiorem contemplacionem elevat. Has igitur sacras mentes inspira-
te extendit ad sui contemplacionem et communionem et assimilacionem dando eis virtute
ut id possit. Nos ergo sequentes leges sanctitatis sed ut quibus [illegible] timeas prius
se contrahat ad divina sive presumptione et negligentia quibus legibus gubernant
te omnes ordines angelorum nos dico venerantes occultum divinum principatum
investigabilibus et sacris venerantes mentis et venerantes ineffabilia casto sil-
entio extendatur ad splendores eterne sapientie illuminantes nos in sacris scripturis
et ab eis splendoribus extendimur super illuminam ad cognoscendas [illegible]
de laudes illuminati ab ipsis splendoribus sublimius [illegible] [illegible] manuductione
et pertransire splendores assignaliter disponi ad [illegible] laudis enunciatores ut per
ipsos cognoscamus secundum singularem capacitatem luminarium nobis data et sci-
amus laudare divinum tamquam principium omnium luminum nobis [illegible] [illegible]
qui dat bonum secundum quod ipso de se testatur ait vii. a. per in. qui [illegible]
est spiritum bonum dabit. sed per se [illegible] qui est omnium causa et principium
et substancia et vita revocatio et resurrectio [illegible] ab ipso et sancta collocat

corporum qui vacillant motu temptationibus et firmitas stantium et susceptiva manu ductio surgentium actorum ad ipsum et illuminatio eorum qui illuminantur et principalis perfectio perfectorum et deificatio deificatorum et simplicitas simplicitatorum et unitas unitorum super principale principium omnis principii revelatio occulti sui quantum possibile est et convenit et ut equaliter dicatur ipse vita viventium substantia consistentium principium et causa omnis vite et substantie propter naturalem ipsius bonitatem que omnia ex nichilo deducit ad esse et continet. Sed Scripture pauca commemoravimus qualiter autem omnia scripture testimonia ad laudes divinas pertineant. varie distinctiva divinas nominationes scilicet declarandi dei cognitionem seu ad cultum eius excitandi. pluribus autem modis laudat deus in scriptura. Uno modo scilicet incausalem unitatem propter eternae sue supernaturalem simplicitatem et indivisibilitatem eius tanquam virtute unifica unium et varias tamen et compositiones nostras super intelligentiam conclusas congregamur ad monadem nos deo conformantem et unitatem dei imitantem. Alio modo scilicet trinitate propter manifestationem supersubstantialis fecunditatis trium personarum ex quo omnis paternitas in celo et in terra nominatur. laudat etiam scriptura Jerarchiam sicut causam existentium. qui omnia deducit ad esse propter suam bonitatem scilicet sanctificata sicut ut sapientem et pulchrum quia omnia existentia secundum naturam incorrupta sunt gratia plena sunt omni divina armonia et sancto decore. Sed benignam amodo personis scilicet quia in persona filii intellectualiter et vere assumpsit naturam nostram revocans eam ad se et restituens humanam communitatem. comparavit deus ihesus ineffabiliter simplex, sua deitate compositus est secundum humanitatem cuius accepit participationem temporalem et nunc in nostram naturam secundum quod est qui omnem ordinem super omnem naturam substantialiter excedit. in tranquillitate et in consistentia divina Sed magna est dei thearchia propter que et alia divina manifesta sunt que apostolica doctrina iuxta attestationem sacre scripture nobis manifestavit. Ubis autem scriptis sicut in istia docti sumus iuxta capacitatem viatorum per sacras scripturas est quibus ista revelant et doctorum scilicet apostolorum scilicet prophetarum sive aliorum secundum opponentium sacras scripturas benignitate. qui nobis per collocationem sensibilium revelat intelligibilia et per collocationem existentium super substantialia. et huius revelationis gratia attribuerunt formas et figuras informibus et infiguratis. et scilicet naturali et infigurabili simplicitati multiplicitatem et compositionem et per simbola sensibilium varia et dissimilia Sed tunc autem cum simus immortales et incorruptibiles et perveniemus beatitudinem ipso conformabimur. iuxta illud philippenses in c. reformabit etc. et thessalonicenses in c. Propter tunc deus cum simus saciati cum apparuerit gloria sua. castissimis contemplationibus et manifestissimis splendoribus sic ipse irradiantibus et circumfulsit quorum splendorum fulgor designabatur in lumine quo perfusi sunt apostoli in domini transfiguratione de qua cyt. xvii. a. et. xix. d. a. Jo. xx. d. tunc intelligibilibus intelligibilibus luminis datione ipsius mente iam impassibili participabimus. et tamen vera que ex creatore mundali. et quod unitione que est super mentem in ignotis et in beatis immissionibus scilicet clarorum sapientie radiorum per quam unionem divinius imitabimur celestes angelos scilicet equales angelis erimus. qui erimus filii dei et filii resurrectionis iuxta illud luce xx. f. Intimat nunc signis sensibilium quantum possibile est nobis ad investiganda et considerare divina et similium collatione secundum singulorum capacitatem contendimus ad contemplanda simplicem et unitam veritatem intelligibilium theolorum que tunc contemplatilis sunt propter ad invisibiles. et tunc tota virtute nos vim eius theo ... tunc restantes intellectuales operationes in intimum nobis tamen nobis divinius conceditur ad supersubstantialem radium in quo omnes terminantes omnium cognitionum sunt ineffabiliter preexistunt quam neque cogitare possibile est neque dicere neque omnino aliquo modo contemplari eo quod sit ab omnibus segregatus et superignotus et sicut substantialiter in seipso per accepit simul terminationes omnium substantiarum

modi laudandi deum

differunt

quod omnia plena divina armonia

propter quid persona filii

quare attribuunt formas informibus et infiguratis

castissimis

q̄d̄ ꝫ incōphēs angl̄

nō līn
ꝙ dē dē in ꝓpinꝗ fon
tinꝗ

cogitatum a virtute et collocatus sit in incomprehensibili virtute sup omēs mētes celestes
Ꝉca em omēs cogitacōes contēta sunt et omīa contenta fine excedit ille qui
est sup omem subam segregatus ē ab omi cogitacōe. et qui melior est omi
sermone et cognicōe. hic sup mente a subam collocatur. ipē em excedit omē
ita apphensiuā ꝛ cōphensiuā et cōpphensiuā. ubi est in cōphensibilis omibus
et de ipō neqꝫ sensus neqꝫ fantasia. neqꝫ opinio. neqꝫ nomē. neqꝫ sermo neqꝫ
tactus. neqꝫ scīa. ideo ergo adeo sit incōphensibilis et ignotus quomodo possit tractari
de diuinis nominibꝫ ut demostret deitatem innominabilem et sup nominabilem et sup
substancialem. Ꝛꝫ sicut diximꝰ in libro de diuinis caractibꝫ. vult qꝫ vere est qꝫ est
ipm bonum ignotum. et sup substale. scꝫ trina unitas. sic trium psonarum et unarum una
trinitas. quarum queqꝫ est vere deus. queqꝫ unum et summum bonum. nec dici pot nec
cogitari. sm qꝫ est Ꝛꝫ ꝛ unitiue cogitacōes celestium ciorum ad hunc de sup
ignota dei bonitate. probat qꝫ diuina bonitas seipsis copiose immittit. et ipi
ctas in missiones potent suscipiunt nobis sunt ineffabiles et ignote. et tales
unitiue cogitacōes. eximiis incōpabiliter angelicas infelices illis solis diuinus
credunt qui omem cathiam cet angelitatis complandas excedunt. et unitate
unitiuis angelice participat. spitales ergo mitias cogitacōes mētes moꝝ
spiritalium unite deo angelica imitacōe sm singuloꝝ possibilitatem dicunt
laudare deum. maxime pomi composicōes ablatom eo qꝫ omēs illas unito
motum ad hunc suppmi omem opacōem intellectualē unum suspendat
Ꝛdocent ccꝰ ipē mentes coniunctione ad hunc. qꝫ ipm suppmi lumē ca
est omi consistencium. et ipm nō ē aliud dnio consistencium. cū sit ab
omibꝫ consistentibꝫ sup substāliter segregatum ꝓlixus ergo mitatis amator scꝫ ē sup
omem unitate adeo efficax ē ut possit laudare sup subalem deitate. pm
entia et sup bona causa sua quibꝫqꝫ nocabli intelligibilibꝫ. sū ut racōem
seu ut virtute aut mente. a uita a subam. a aliovacabulo qꝫ iesꝰ b
lum Ꝛꝫ apert laudare eā sic comfitent segregata ab omi addictu et
motu. uita fantasia. opinione. nomine. uerbo deliberacōe. intellectu. subā
stacōe. collocacōe. sine. infinitate. ꝛ ab omi. eo qꝫ mete cōcipit et
gualiter ab omibꝫ comtibꝫ. nec tu ab eius laude cesset. cū ipa sit causa
ipius bonitatis. et causa ipm esse. ca ē omi consistenciū conuenit laudare
diuinam puidencia pncipaliter bona et ipius bonum cacuꝫ consitantem cōpcibꝫ
effectibꝫ suis sꝫ omibꝫ causa. ca ipam em omibꝫ in tima. et ptam qꝫ ipa
est omia efficienter sꝫ omia. et ipa ē etualiter ꝛ caliter. cū omia et
omia. et ipa cōpsitur. et generatia. et omēs causa ē deducto omi adeo
et suba omi. et ipam desiderant omia intellectualia quidē et racionalia
i. angeli et homines cognitiue racionalia sublimē sic inferia pmotu
uiuificum cū anata sm aptitudinē subalem et habitudinalem. hec ergo attēn
dentes scripturas sacre scripture laudant deum. et sic innominabilem et ex oi noie
innominabilem quidē sic qd quid nomē dō. exempla. et. iudic. pm. e
angelus qui cōpparia dei. vidit. et aliud quid nomē meū qd ē mirabile
tamqꝫ aliquid intueamur ab omi cogitacōe dicitur. hoc ant ē nomi
inabile. qꝫ sic dr apstus ad phil. ii. et ē sup ome nomē. et sic id
dr ad eph. pmo. et. qꝫ ē sup ome nomē qd nominat nō solum in hoc
seclo. sꝫ in futuro. Ꝛꝫ laudant deum. comultis nominibꝫ ut cū inducitur
eū cōpse dicentem. ego sum in i modo ego sum qui sum. dicit em uita et ve
ritas. pmi a. hum. Jo. i. a. dō. exem. i. a. spiritu nō in diuinis quibꝫ tri
omi cōpulsus sui effectibꝫ laudat multis nominibꝫ sic bonum luc pmi. d.
sic pulcrum. cant. i. d. sic sapie. iob. xx. a. sicut diligibilem. cant. v. et.
sic deum deoꝝ. ps. plerumqꝫ. sic. dim duorum apoc. xvii. f. xx. e. sicut
sanctum scōꝝ. dan. ix. sic etiam bar. iii. b. c. sicut consitoris. apoc. iii. d.

ꝙ p q̄cursum

ꝙ quo oia depēdent
dm

Job xxiiii b. deut. xxxii c. sic tamen scelerum. ecc. xxiii a. prov. iii d. sic mite longitudinem dierum. ecc. xviii f. sic sapiencie ecc. cor. i f. sapie. xv b. sic mente. job x c. corde tuo. ezech. xxviii a. cor dei ysa. xxviii d. antiqua cuncta creatura sunt intellectu. p° xxxii c. sic vniuersis disponentem indicate disputauit. sap. viii disponit. jer. xxix f. ego sum iudex ys. lvii a. quantum creatura disputo iusticia et jer. xii a. job xli a. angelica sancta viii sicut cogitatorem ecc. viii c. solus nosti. ps. xliv d. sap. i c. hebr. iiii c. sic prudentes omnes thezauros sapiencie qua omnia cognoscit. col. ii a. deut. xxxii c. ps. cxxxviii c. job xxxviii d. sic intuente potente. cor. i f. job xi c. xii c. ps. xcii f. sap. xviii c. sic rege regum apoc. xix c. sicut veterem dierum dan. vii c. ysa. xliv b. sic sine senectute et defectu. ecc. xviii a. sic inuariabilem. mal. iii b. ps. ci d. sic saluatorem. cor. c f. sicut iusticia sic sanctificatorem sic liberatorem vel per aliam creaturam sic redemptorem. cor. i d. deliberatione ys. xxxi c. sic in magnitudine omnia precedentem ys. cxliii a. bar. iii d. sic in minima subtili. act. xvii d. deut. ecc. xxiii cum in minimis. pc. i d. eph. iii f. in arabes sap. vii d. in corporibus cor. vi d. et in celo. ys. cxx a. ysa. lxvi a. et in terra jer. xxiii c. bar. iii d. et simul in cadauerata mundanum et in mundo consistentem jo. i a. ysa. lv c. et ista mundanum continendo. sap. i c. sic mundanum ysa. lxvi altera stabilium p in super celestem p. lxviii d. sic solem ecc. vi c. thab. ix a. super omnia rec. iud. xiv d. dan. iii c. sole erat illi iii f. sap. v b. ecc. xliii c. lastrum pc. i d. apoc. ii angelica sancta ii lignum deut. iii d. ix a. ad jo. vii f. spiritum jo. iii c. circum iii d. ideo ezech. v c. ecc. xlv f. lapidem. p. xxviii f. dan. ii d. petrus sum pc. c. cor. x a. omnia consistentia talia. cor. xv d. in nichil consistentium per se pcate. Sic ergo deo qui est causa omnium et super omnia conuenit innominabilitas et conuenit omnium nomina talia et ipse equaliter gubernat omnia et omnibus est intior et omnibus comitabilis et in omnia sunt presignata ab ipso in quantum ipse est causa et principium et finis omnium et est omnia in omnibus sic dicitur. cap. i. cor. xv d. et ad laudem ipsius que dei omni substantia principalis et prima origonima et custos ys. xc f. et tibi thab. xx d. ecc. xxiii c. continentia ps. lxxii c. jer. iii d. et habet operationem in rebus manens nichilominus in sua simplicitate et recipit multitudine et sic vnitas cuncta cum processu in quantitatibus et attinet separatus quia non solum est ea quomodo corporum que sunt tamen aut inter corporum que viuunt et sentiunt ad perfectionis rationalis et intellectualis i. ut bonitas que est super omne nomine nominetur ab aliquibus primis deitate et non ab aliis sed in sua simplicitate participet omnia et equaliter participet consistencia. petuas ibi graciones que sunt vna et perfectissima bonitas rebus naturae distributa cuius participatione omnia bona sunt. et per qua distributionem conuenit laudari et nominari nominibus omnium creaturarum theologi qui scripserunt sacras scripturas non solum deo attribuunt predicta nomina imposita a perfectionibus uel imperfectionibus siue bonitate participationibus aut participantibus sed nominant super splendentes. et super nominabilibus a quibus apparitionibus in templo. ut ysa. vi a. act. viii b. a alibi ut ezech. iii f. a illuminantibus misteriorum reuelatione doctores populi. ut josue et alios iudices et salomonem et prophetas ut moysen et ysa. sunt varias visionum conformitas et inspirationum efficacias et imponunt ipsi formas clamant. v c. et figuras ut cant. v f. liniamenta ysa. vi a. a ignitas ut ezech. iii a. exod. iii d. a electuas ut eze. i b. viii a. et laudat oculos ipsius. hebr. iiii f. et aures sap. i d. ys. lxxxv a. crinulos. cant. v b. dan. vii c. e.

Tq qualiter xx d. d.

Tq. deo conuenit innominabilitas et omnium nomina

Tq. quare deo laudari nominibus creaturarum

et multus. ps. xxxiii. et manus. ps. xxviii. et spinas sua posteriora. secundum aliam translationem ... xxxiii et alias. deut. xxxiii. b. et brachia. ysa. lii. a. xl. b. et dorsa. ysa. xxxviii. luc. et pedes. deut. xxxiii. a. et circumposuit ei coronas. ps. xxxiii.
b. hom. b. et thronos. dan. vii. c. et calices. ps. xxv. et crateres. cant. vi. a. prov. ix.
a. et quedam alia mistica de quibus tractabimus in libro de simbolica theologia.
In hoc autem libro nomina divina tractabimus que pertinet ad presens negotium et respicientes ad ea que dicta sunt quantumque ad quendam canonem procedimus in expositione divinorum nominum. secundum quod scilicet anagogice intelligenda et inspiciamus ... sacra sapientia que significat nominibus divinis et que in insibilia dei cognoscitur a sanctis contemplatoribus. et licet faciamus modesta et discreta investigatione promouentes nos ad dei contemplationem. et quod generaliter docet et suadet sacra scriptura et apponamus temperatas intelligentie auditus restaurationibus nominum divinorum collocantes sacra doctrina in sanctis discipulis. secundum divinam traditionem ... lite ... sancta sapientia et ipsa sancta subtilioribus inuisionibus et doctoribus et libantes corpus ab oratione in principio dic. tibi autem oppedit ut verum est custodie et non opptac divina ad aures indoctorum ... laudabilitas deificas nominationes. dicitur in nominabilis secundum nam sic decet deum et non auferat ulterius veritatem absque meo. Continentia sexti capituli

Perfecte bonitas laudatur a sacra scriptura ut quemcumque simul personarum divinarum et communicabilem existentie distinguens. Hic autem ostendit. luc. xviii. d. ubi ipse deus ... ait quid me interrogas de bono. nemo bonus nisi solus deus. Alibi autem ostendimus omnia nomina divina essencialia indifferenter attribuuntur a sacra scriptura omnibus divinis personis et sic commemoravimus in libro de divinis caracteribus. si quis vellet dicere quod hoc non sit dictum de tota trinitate sed particulariter de aliqua vel aliquibus personis respondemus ei quod ipse filius equaliter bonus. dic. io. x. a. Ego sum bonus et pastor. ps. spiritus tuus bonus deducet me etc. Similiter si quis dixit quod hoc in. d. de una sola persona dictum sit. Ego sum qui sum. veniunt ... apoc. i. qui est et qui erat et venturus est omnipotens. et ps. c. i. manet idem ipse es. et io. xv. e. Spiritus veritatis qui a patre procedit. Item si dicatur quod quelibet persona divina est vita. quomodo verum erit quod dicitur io. v. d. sic pater suscitat mortuos et vivificat sic et filius quos vult vivificat. cor. iii. d. c. spiritus vivificat. Dominatio autem in multis locis scripture attribuitur patri et filio. sed et spiritus sanctus deus dominus quod in attribuitur ... toti trinitati pulcritudo et sapientia et lumen et deificatio et causalitas rerum et generaliter omnia vocabula pertinentia essencialia deo convenientia secundum naturam divinam attribuuntur omnibus personis. quecumque convenientia. quecumque divinis in. Communiter ut cum dicitur omnia esse ex deo. divisim vero ut cum dicitur ro. xi. e. ex ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia. et ps. cxi. c. emitte spiritum tuum. et creabuntur. et ut bene dicam io. x. f. ego et pater unum sumus. et io. xvii c. omnia quecumque habet pater mea sunt et xvii c. mea omnia tua sunt. et tua mea sunt. et universaliter quecumque sunt opera patris et filii attribuuntur spiritui sancto convenienter. cor. xii. b. Hec omnia ... et fontanam et indeficientem causam io. vii. f. cor. i. xii. b. et ultimus ... contrarias notabilis dicta notabilia esse toti trinitati quia nisi prius ... intentionem. Ergo ista hic quod bene alias sufficienter tractaminus quecumque nomina divina essencialia in omnibus tractatum sumus toti trinitati ipsa attribuenda dicemus. Si autem aliquis nos putet in plus inducere confusionem in distinctione personali credimus quod non patitur secundum veritatem. Si autem ipse sacra scriptura non accepit ... contrarius est meam intentionem et si sapientia divina non erat disto ... nos quo tractabimus ... et ad theologicam sciam mandatum. Si autem secundum expositionem scripturarum procedit et nos illis tamquam regula et lumine utentes quanto rectius possimus ista in confuse tractabimus. Deinde aggreditur principalem materiam illius capituli

ostendens quod in sacra scriptura quedam attribuuntur deo ratione, scilicet secundum tantum personarum uni-
tatem essentialem que omnia ut dictum est omnibus personis sunt communia. Quedam vero
distincte et cum significatione et connotatione proprietatum singularum personarum ut sunt
innascibilitas, paternitas vel generatio activa, filiatio, [illegible] vel generatio passiva, principium
rationale, spiratio vel spiratio activa, processio, expressio vel spiratio passiva cum significa-
tione [illegible] notionalium ut sunt in, de, apud, ex, a, cum et ubi
et principiis et quibuslibet aliis vocabulis qualibet modo personalem distinctionem nota-
tibus. Docet ergo diligenter cavendum ne vel unita, id est essentialia, dividantur vel distincta
id est personalia confundantur, que pro ea que de ipsis docet scriptura fuerint precise sine addi-
tamento vel diminutione seu corruptione pensanda. Deinde ostendit vocabula
aliqua essentialia et aliqua personalia tamquam exemplificata de quibus dicit
ad deum et distinctis ea que denotat in incarnati ubi iustitia. Deinde procedit
ad pleniorem declarationem vocabulorum predictorum assignans aliud genus unitionis et di-
visionis secundum essentiam et processionem ad trinitatem, ostendens quod secundum sacras scripturas in
unitate divine essentie sit distinctio personarum et in personis distinctis sit et specialis
unitio et specialis distinctio, videlicet communia toti trinitati uniformiter conveniunt essen-
tialia ut essentia, deitas, bonitas, incorruptibilitas et omnium consistentia simpli-
citate excedens, et super deo [illegible] ineffabilitas etc. Item unitiones distinctionum
et distinctiones unitionum declarat ponens exemplum, verbi gratia: Esto quod in una domo sint
plura lumina in uno lumine uniuntur et unam claritatem efficiunt, non posset aliquis
luminare lumina distincte discernere in aere omnia lumina continente, cum tamen illa lumina
in ipsa unione proprietates retineant distinctiones, unde patet quod si aliquid aliorum luminum
de domo exeat totum lumine suum secum adducit precise nichil ceterorum de lumine
aliorum luminum. Et hoc in aere corporali et in igne corporeo apparet. Secundum tamen
corporee [illegible] multo fortius sentiendum est de supersubstantiali deitate que non
solum corporales sed et mentales uniones incomparabiliter excedit. Non solum autem
tota distinctio inconfusa est in personis divinis in unitione essentiali, sed et personarum
una est alia, non pater filius nec filius pater nec pater aut filius est spiritus sanctus
et e converso, et singule persone habent ipsa distinctiva que sic possumus breviter col-
ligere. Proprium est patri ipsa auctoritate eternaliter esse et patrem esse et filium eternaliter
generare, et proprium est cum filio eternaliter spirare et a nullo esse a quo accipere.
Proprium filio a solo patre esse, et hic quidem est vel [illegible] et cum patre spiritum spirare.
Proprium est spiritui sancto a patre simul et a filio esse, et hic quidem est vel [illegible] et nullum
de se eternaliter existente [illegible]. Et licet omnia non communia generis secundum proprietatem divine
nature. Item secundum quod dictum est supra eadem [illegible] expressiones et hierarchie sunt distinctiones
quibus divina bonitas sine simplex in se ipsa [illegible] se ipsam multiplicat vale
et multiplicat se generando creaturas seu potentia seu paternitate seu per sapientiam
aut iustitiam a alia sua nomina. Sed tamen omnia in deitate unita conformi-
ter et quoniam tamen inequales divinarum personarum. Et sunt omnes singularum
personarum participationes retentae a singulis et illam retinentes nec singulis
singule sed singulis omnes attribute, sicut punctum quod est centrum circuli ab omnibus
lineis circumferentie integre et uniformiter participantur et multe sigilli impressi-
ones et uniformiter participant exemplar una forma ipsius sigilli, et non
una in impresso una parte et alia alia, sed tamen exemplar exemplata incomparabiliter
excedit divine simplicitatis imperceptibilitas, cum non per contactum nec alio intelligi-
bili modo coniungitur participantia, respectus que est exemplar de sigillo. Potius
aliquo dissimiles impressiones, attendo quod illa dissimilitudo non provenit ex
sigillo quod unum et idem et uniformiter quantum in se est omnibus impressis se ingerat
sed ex aptitudine vel ineptitudine recipientium impressiones. Item ad distinctionem

Dionysius pertinet mysteria ubi incarnati, propterque omnia ubi incarnatio a patre et spiritu sancto discreta est, excepto quod tota trinitas incarnationis ubi operata est. Etiam ipse Ihesus homo factus quod deus est. Secundum ergo modos predictos studemus intellectualiter divina unire et discernere. Harum autem et unitionum et discretionum causas deo convenientes quasdam in sacra scriptura invenimus in libro de divinis caracteribus quas posuimus tractando qualiter propria earum ipse sibi convenientia vel de qualibet divinitatis unitionum vel discretionum ipse ei competentia. Et secundum intelligibilia quod intelligibiliter declarando super intellectualibus non nos ut possibile est iunctius super intellectualiter. Divina enim omnia propterlas propter participationes a nobis perceptas cognoscimus. Ipsa autem secundum mysteria qualia in se sunt in sua sua perfectate plenitudine super mentem sunt et super omnem substantiam et cognitionem sunt super substantiale occultatio. Et tunc dicimus deum esse aut vitam aut substantiam aut lumen aut rationem, nichil aliud hiis nominibus intelligimus nisi processus divinos et participationes sue plenitudinis quibus nos aut iustificat aut sapientificat. Hoc autem participationibus substractis divine plenitudinem nos ignote et super intellectualiter invenimus ab omnibus intellectualibus absoluti ullam indiculos deificatorum aut vitam aut substantiam que aliqua proportione sunt corporalis causa omnia ab omnibus per processum segregata. Hoc in suis aspectibus colligimus. Quod preterea est de substantiali origine per verbo filio per generationem, spiritui sancto per spirationem. Et filius et spiritus sanctus sunt quasi quedam pullulationes apte vitalis originis fontes, et quasi quedam flores et lumina supersubstantialia ab ipso patre sine consistentia. Quomodo autem hec sunt nec dicere nec cogitare est possibile. Sed omnis situs nostre intellectualis operationis adhuc tamen pervenit quod omnis spiritualis paternitas vel filiatio que et in angelis et hominibus et ipsis est a divina paternitate ab omnibus segregata et a divina filiatione ex qua et secundum deos filii et patres sunt et nominantur deiformes mentes et hec paternitas et filiatio non carnaliter sed spiritualiter secundum intelligentie et incorporaliter. Ita tamen quod spiritus divinus secundum efficies intelligat secundum omnem intelligibilitatem immaterialitatem et deificationem collocatam et pater eternus et filius eternus ab omni paternitate spirituali intelligibili per processum segregatus. Non diligens a proportionale comparatione cause principia causa, sed causata sunt qualiscumque ymagines ipsius contingentes cause autem causa causatis segregantur et supercollocantur per naturam sue causalitatis. Verbi gratia delectationes tristitie faciunt delectare et tristari, ipse tamen non delectant nec tristantur. Sic ignis calefaciens et urens non dicitur calefieri nec combusta. Et si quis dicat se ipsam vitam vivere vel lumen illuminari, in [illegible] non recte. Et ipse dicere nisi forte intendat dicere quod vita et lumen causatorum abundanter et substantialiter preinsunt ipse vite et ipse lumini. Sed et compositio Ihesu secundum humanitatem qua compositione in eo operata est divinitas ineffabilis est omni verbo et ignota est omni menti et summo seraphin. Secundum quod ubi deus vere homo substantialiter factus sit in mysterio doctus sumus, sed ignoramus quo pacto natam alia ignota lege compositum sit corporibus lignis quo pedibus siccis et naturaliter ponderosis ambulavit super aquam humidam et fluidam naturaliter que supernaturaliter scripsisse legitur. De hiis autem alibi diligentius tractavimus. Sed et Ierotheus in theologicis absconsis commentatus de eis super naturaliter tractavit quod ipse didicit super alias doctrinas seu perscrutans scripturas seu per divinam inspirationem et divinorum compassione admirabilem et mysticam communionem et fidem ex quibus ista commendata divinitas Ihesu Christi causa omnium sunt et adimpletam proliferatas partes singularum rerum que salvat per eas universitatis armonice ordinatas et ipsa divinitas neque est pars universitatis neque tota proventia et est ut sic ex parte ipsa in se participando secundum huius et plenius perfecta in perfectis ut non per distinctionem perfectionis ut causatis imperfectis sunt. Sed per processum ut perfecta formalitas qua formam facit in hiis que carent forma sicut principalis factor et dator forme informi et super omnem formam. Substantia omnibus talibus et ab omnibus substantiis supersubstantialiter segregata in confusis distinctiones omnia

ipse principia et ordinationes et collocatur super omnem principatum et ordinem celestis.
mentis cuncta terminat et temporibus et sunt eum et an eum in omnibus est inin-
tentibus ipsa plena et superans omnem plenitudinem indicibilis ineffabilis se-
mente. intra subiam super naturaliter super specialiter sed specialitate. Non quia deus istius
de super specialitate venit usque ad naturalem diuinam humique solo et ut homo est et
vere deus super omnia existens. et hanc speciam impingationem super monte laudamus
Anima aut natura constituunt super naturaliter et super specialiter non solum in eo quod nostra
assumens diuina in confuse tenuit ultimam diuine plenitudinis passus diminutionem
passimpte in humanitatis mansionem. Sed et in eo quod quamquam similis erat naturalis
et super naturalis. et subnaturalia agens et super specialia. sed specialiter agens omnia in ea
super nos humanus. Post quam ipse capituli intentionem explanatas divina nomina
que conveniunt deus personis conveniunt. et variis processibus et distributionibus super
simplicis deitatis que distinctionem quandam faciunt de multiplicibus ipsius simplicitatis parti-
cipationibus distinguit eam inicio et multiplicat et distincte unitur unitate divina
in multiplici sui participatione manet in dissolubili. et deo deum substantialiter existens
dat esse omnibus existentibus multiplicata sed semper unum existens. quia ex ipso
omnia existentia in esse deducuntur. Ille tamen manet unus in multiplicatione
et processione. et plenus in participata distributione. eo quod sit ab omnibus
sed specialiter segregatus et ab ipso omnia inicio in esse deducuntur et distributiones
sue non plenitudine minuunt. non quoniam totus se unum totum eum parti-
cipium. eam multitudinem unum in dissibilitas et specialiter est. neque per aliam multi-
tudinis est. neque toto aliquibus partibus. neque unum est. neque est unum. quia
nichil multitudinale est. vel inest hic. sed incomparabiliter est super unum quod est incompositi-
bus. et ipse specialiter est multitudo. sed imparticipabilis per causatione sue summa simpli-
citate. et ipse sed plenitudo sine repletione omne unum. et omnem multitudinem
ad esse adducens et perficiens et in esse continens. Iste in hiis que sunt multis
existentium. scilicet angelicis et hominibus deificatione gratie vel glorie quia deo ex-
formati sunt secundum rationem singulorum virtute. videlicet et deus sed distinctio et multipli-
catio simplicis deitatis. recepta qualitas et quantitas distributiones gratie
glorie vel gratie. Deus tamen imparticipatur. ipse nichilominus uniformiter manet
in plenitudine sue principalis. et omnia superans deitatis. sed specialis et
semper unus in dimissibilis in dissibilibus sibi ipsi unitus unitas et multis connatur
non multiplicatus. Hinc est quod beatus paulus qui est lumen mundi adeo mo-
tus dicit. et si sunt qui dicuntur dii multi. et dii multi. nobis tamen unus
deus pater. ex quo omnia. et nos in illo. et unus dominus ihesus christus. per quem omnia
et nos per ipsum. Intendimus sequentes intentiones naturaliter pervenimus distinctionem
et in illo dissolvimus preces et nos contemplabimur secundum facultatem maiorum imperfecta
testimonia sacre scripture laudare de clarum istas distinctiones. scilicet processus et ca-
tenas que quoddam sunt omnibus eius personis et in singulis veniunt. post quod
tertium de perfecte distinctione diuine unitatis que vere est et unita et ingressibilis
et naturali et talitate preedit distinctionem processum in causatis. Non est prius dicta
tractavit in libro de diuinis caractibus. et post in libro isto de ista. Hic autem ipse
re quod nomina dei communalia de quantitate dicuntur per personam diuinam. singulis tamen conve-
niunt convenient. innota quod super de trinitate est

Quem in quarto capitulo sit aggressus principale materiam huius libri quarti
tertio capitulo. orat et orare hortatur post tantorum misteriorum revelatione
ostendens quibus modis nos contemplativa deo approximat vel assistit cum
deus a nullo localiter distet. sed in omnibus sit et in infinitate sua cuncta co-
plectat et continet. Deinde ad orationem complectiva inuitat sub exemplo
catene multi luminis de celo dependentis. et simul alterius ad navem

in nave

constitutos operatores aut certius petram in nobilem divine intellectus. Unde
an omnia [illegible] non ut de aliquo sunt nos ad deum trahamus et uniamus postea
contulit se de eo capitulo tractat. tunc sanctus Ierotheus ipse maior et magister cuius fuit spiri
tualis tractatus in obscuris [illegible] theologie. qui fuit tota theologia sententiam tra
dignatus fuisset Dionysius michil ab eo tractatum [illegible] tractat prosequimur. Et que ipse
Ierotheus tunc [illegible] docuit multa breviter compendiose. Et Dionysius et discipuli ipsius
magni precepto minus capacibus spiritualiter [illegible] capacitatem
Unde Thimotheus cum hunc librum scripsit dicens quod [illegible] libri Ierothei tamquam excedente
multum sancto Dionysio commisit, quo libro tractavit [illegible] quorum [illegible] tibi
perfectissimis [illegible] [illegible] scripturarum [illegible] et [illegible] insipidibus at
doctoribus [illegible] ad perfectionem [illegible] Ierothei aut perfecti
[illegible] excedente et [illegible] laude divine bonitatis [illegible]
Petri Iacobi Iohannis in unitate [illegible] sepulcri dum [illegible] scriptis apostolorum
[illegible] ad tractandum de misterio [illegible] Dionysii Thimothei et alia spiritualium [illegible] quem
Paulus [illegible] ostendit incarnationis divine [illegible] disputatores bonus
[illegible] laudatorem Ierothei [illegible] suppresso eius nomine. Ipse quidam
[illegible] se non sufficientem esse ad intelligendum divina intelligibilia. non ad eloquendum
de deo [illegible] non doctrinam de deo nisi que de deo [illegible] accepit [illegible] nec
neglectum que de deo nomine dicat cognitionem [illegible] non neglige [illegible]
solum suadet memoriam de [illegible] naturalis sapientie [illegible] scriptura
[illegible] [illegible] modo [illegible] physicos [illegible] in hiis que [illegible]
[illegible] de deo cognoscere datum est monet [illegible] in aliis [illegible] tractatus
[illegible] post paucos [illegible] et pusillanimitati [illegible] cupiens
eis qui [illegible] ipso non capiunt tractatum [illegible] nomine assumit [illegible] eius
nova doctrina [illegible] que Ierotheus [illegible] tractavit [illegible] spiritualibus
caracteribus manifestavimus

In hoc quarto capitulo principalem materiam tractatus incipit [illegible] quod in titulo
ipsius capituli [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
tractatus de [illegible] de hoc nomine bonus quod dicitur [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] distinguere [illegible] ut ipsa divina essentia bonitas
dicatur. eo quod deitas [illegible] bona sit bonitate sua [illegible] [illegible] quod
[illegible] qualicumque [illegible] ostendit qui non [illegible]
[illegible] deliberatione vel electione [illegible] quod principali nature sue [illegible]
[illegible] est [illegible] [illegible] sua capacia et [illegible]
[illegible] singulos [illegible] proportionum sit bona deitas in [illegible] super [illegible]
non [illegible] quod super [illegible] imaginem [illegible] nature sue [illegible]
sua omnibus [illegible] proportionaliter [illegible] radios sue [illegible] bonitatis [illegible]
[illegible] omnes intelligibiles substantie et [illegible] virtutes et operationes et ipse
intelligibiles substantie propter istos radios sunt et [illegible] vel [illegible]
[illegible] alicuius corruptionis et sine morte et [illegible] et [illegible] sunt
[illegible] et corruptibilitate et [illegible] [illegible] instabilium et [illegible]
[illegible] et sic in corporales et [illegible] mali intelligunt et sic [illegible]
intelligentie [illegible] intelligunt et [illegible] [illegible]
[illegible] ubi [illegible] et rursus [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] intellectualiter [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ubi [illegible] ad ymaginem ipsius [illegible]
[illegible] est et [illegible] in deo [illegible] mansione et [illegible]
[illegible] et [illegible] et custodiam et [illegible] et ipsa
bonitate [illegible] sicut [illegible] esse et [illegible] esse et ipsi [illegible]
[illegible] ea [illegible] et [illegible] ea [illegible] vel [illegible]
[illegible] ea [illegible] [illegible] suis [illegible] legem divinam et

t de Ierotheo
quis erat

t quod de Thimotheo
quod non [illegible]

t c 4
t bonus quod dicitur
t [illegible] bonitatis [illegible]

opera ordines angelici sunt ut sibi in medium [illegible] et ab inmediate capiat
infusione distribuat inferiores inde sunt intra se [illegible] gerarchias ad superiores [illegible] et strictas
tias inferiorum et quod licet ipse lucis custodia et ita desiderium veri boni in mutabilitatis
se ipsum in tussimutabilem quolitatem et ita desiderium veri boni in mutabilitatis [illegible]
titate et summi complessimum et quecumque alia de angelis [illegible] in angelica
gerarchia et quecumque sunt angelicorum ordinum purgationes illuminationes perfectiones
sunt conformia divine bonitati. conformia que ipsi sunt ut boniformes sunt et occulta
divine bonitatis in se manifestent et divini silentii [illegible] et sicut ista [illegible]
secreta divini occulta interpretant. Sed et corpora bonitate anime [illegible] sunt et primo
sunt et que intellectuales et que immortales et animo que sunt et possunt et que
tendant ad angelos et que ad superiores ad summum bonum sursum agant et que
illuminationibus inde manantibus proportionaliter participent et divine bonitati conformes
ment et quecumque alia [illegible] de animabus in libro de anima. Sed et omnia
animalia irrationabilia sive aerea sive terrestria seu aquatica sive pluribus
[illegible] vivencia, et corpora anime [illegible] bonum animata sunt et vivunt.
Sed plante inde sunt vegetabilem et manata inde sunt ut sunt que
sunt. Omnium autem bonitas est super omnia existentia. quo modo ergo est [illegible]
forma formans. Primo [illegible] sibi in ipsa sola est sine mente et ita
de quibus [illegible] non existens et [illegible] vita in ipsa est non vivens et [illegible]
tollens sapientia in ipsa est sine mente et ita de quibus [illegible] formati
omnium non habentium formas [illegible] tamen existentia divina bonitate participat.
Sed et quod non divinum est tenendo in esse quodammodo ut ita dicam appetit bonum
quod est spirituale [illegible] ab omnibus vel est quod omnino non est [illegible] super
[illegible] quodammodo appetit esse in bono in [illegible] ipsum bonum spirituale est
et ab omni [illegible] Sed motus continue spere quod [illegible] est primum non
est ita quod medium est [illegible] et non [illegible] et [illegible] motu nos [illegible]
[illegible] assidue [illegible] diu [illegible] simul incipiunt et desinunt
et hoc modum bonum appetit et bonum est causa ipsius celi id est summe
spere que ubique [illegible] incipiens ubique [illegible] et neque augmentum suscipit
neque diminucionem. et habet [illegible] [illegible] et bonum est [illegible] motum ma
xime volutionis celi sine sono et ordinationem stellarum et pulchritudinum
et luminum et collocationem ipsarum stellarum et [illegible] quoddam [illegible] astro
[illegible] motus ut planetarum erraticarum et restitutionis [illegible] a puncto ad
idem punctum duorum luminarium que specialiter [illegible] vocat magna scilicet solis et
lune quorum motibus mensurant[ur] dies et noctes menses et anni
et circulares motiones temporis et eorum que sunt in tempore distinguunt [illegible]
et ordinat et continent. Sed et solaris radius per naturam suam [illegible] bona est
et est ymago bonitatis. Sed bonum laudat nomine lucis sic [illegible] in sua
ymagine declarata sic enim divina bonitas omnibus super eminens [illegible] a
summis [illegible] usque ad ultimas et ad hoc super omnes est superioribus non [illegible]
[illegible] et inferioribus non [illegible] ipsius ambitum. Sed et illu
minat omnia lumine capacia. et creat et vivificat et continet et [illegible]
dat rebus quantitatem continua permanentem continua successiva et quantitate
discreta et ordinat eos et terminat. et ita inicialis omni et finalis. ita et
magnus iste sol [illegible] divine bonitatis ymago [illegible] [illegible] [illegible]
corpore [illegible] multis aliis totus splendens et super lucens et omnia ca
pacia lumine illuminat. [illegible] in se est et super quod tendit lumen ad omnem modum
[illegible] sursum [illegible] et si ad splendoribus eius non participat hoc non
est quod de [illegible] sive illuminativa virtute sed quia radio non [illegible] vel quia non
est capax illuminationis et [illegible] multa [illegible] radius solis remota [illegible]
[illegible] et [illegible] in [illegible] ad quod non pertingat [illegible] est in [illegible]

dois sunt et generationem corporum sensibilium operatur et admirans ea movet vegetabilia
et operatur eorum incrementum et augmentum et consummationem et mundat et renovat et
mensurat sol motu suo tam continue quam discrete horas dies et lumine tamquam in
temporis. ipse enim sol formatus est quarta die de illa luce ad quam confecta que
secundum moysen distinxit primum triduum in inicio mundi. Et sicut divina bonitas est
principaliter congregativa dispersorum omnia ad se convertens ut principia unifica et
omnium separatorum ut principium et continentia et finis appetitus et bonum est ut
dicit scriptura ex quo omnia subsistunt et sunt ex eo tamquam ex causa perfectissima
adducta ad esse et quodlibet ad esse suum et in quo consistunt omnia sic omni
potenti plantatione custodita et contenta et quod omnia perficienda convertuntur
singula sicut ad proprium finem sic et quod omnia desiderant intellectualia quidem et
rationalia cognitione irrationalia sensitive plante motu vitalis appetitus
in anima aptitudine eorum vel secundum ymaginariam imitationem lumine solis con
gregat ad se convertit omnia videntia et que movet et illuminat et
calefiunt et que omnino continentur ab eius splendoribus eius continentur propter quod et appellatur sol cum omnia
indestructibilia facit et congregat dispersa et omnia ipsum desiderant tamquam ap
petentia aut videri aut moveri aut calefieri et omnino contineri a lumine. Et hoc dicit
secundum errorem antique ydolatrie qui solem sicut deum et cultorem luminis venerabatur et precipue
[illegible] que inmota apparent in sensibilia de creatura mundi per ea que facta sunt in
tellecta conspiciuntur sempiterna quoque virtus eius et deitas. sed hec in simbolica the
ologia tractabimus. Nunc autem tractabimus qualiter quomodo divina bonitas di
citur lumen intelligibile. quod utique ideo dicitur quia ipsa implet omnem supercelestem
mentem intelligibili lumine et omnem ignorantiam erroneam expellit ab omnibus
animabus quibus ingignitur et omnibus illis sanctum lumen tradit et intellectuales co
ulos mundat [illegible] ignorantia [illegible] et move
et aperit ipsos oculos multa tenebrarum caligine prius conclusos et primo [illegible]
dit claritate sue infinitati [illegible] post lumine gustantibus et mag
desiderantibus magis ipse infundit et habundanter superfulget. quoniam dilexerunt
multum et semper extendit ipsas animas ad anteriora secundum valitudinem ipsarum ad [illegible]
[illegible] Bonitas ergo divina dicitur lumen intelligibile. quod est super omne
lumen tamquam radius fontanus et effusio luminis superefluens illuminans
omnem supermundanam mentem ex sua plenitudine et renovans omnes intel
lectuales virtutes earum et omnes in [illegible] et quod omnibus [illegible]
et omnia comprehendens [illegible] et generaliter ipso [illegible]
[illegible] omnem donationem illuminative [illegible] tamquam principaliter lucens et omnes
superlucens intellectualia et rationalia scilicet angelos et homines in superfusio radii
congregans [illegible] et facit ea indestructibilia [illegible]
quedam [illegible] ignorantia est divisiva ab invicem
eorum qui decepti sunt errore [illegible] multitudine in presencia luminis
intelligibilis est coadunativa et illuminativa eorum que illuminant et [illegible]
perfectiva et conversiva [illegible] et varias [illegible]
vel potius fantasias congregans ad unam et veram et mundam et uniformem cog
implent spectatores suos unitio luminis propter hoc divina bonitas laudat [illegible]
scriptura et sic pulcrum et sic pulcritudo que est effectiva pulcri et sic dilecto
et sic diligibile passive et aliis variis [illegible] divina pulc
[illegible] pulcritudinis pulcrum autem et pulcritudo non sunt [illegible]
[illegible] sic causa et effectus sic prius et posterius in deitate que est causa [illegible]
[illegible] omnia habent enim divisionem pulcritudinis
[illegible] participationes et participantia [illegible] et pl
et pulcrum [illegible] pulcrificat
quod participat pulcritudine [illegible] pulcritudine [illegible] participationem [illegible]
omnia pulcra [illegible] loquentes de summo bono [illegible]

[Margin notes: "quo [illegible] intelligentia (?)"; "antiquitas ydolatria de sole (?)"; "ignorantia [illegible]"; "pulcrum / pulcritudo (?)"]

pulcrum dicitur pulcritudo eo quod ipsum pulcrificat omnia existencia secundum propriam singulorum propor-
tionem. et causat universale omnium armoniam et claritatem et inmixta resplendentias
solaris luminis eius fulgores in modum immittit universitati rerum pulcrificatas distributiones
sui fontalem radium. et quasi omnia ad se ipsum vocat et kallos i. pulcritudo dicitur
sicut omnia in omnibus ad idem congregans. pulcrum autem dicit deus sic pulcherrimum
et super pulcrum. et propter existens semper eodem et simili pulcrum. et neque factum neque
destitutum. neque auctum. neque minoratum. nec uno respectu pulcrum. alio respectu
turpe. nec pulcrum et alibi non. neque quibusdam pulcrum. quibusdam non pulcrum. sed
sit ipsum secundum se ipsum cum se ipso semper existens uniforme pulcrum. et sic preexistens
in semetipso excedens fontana pulcritudine omnis pulcri. omnis enim pulcritudo
et omne pulcrum uniformiter et taliter preexistunt in simplici et supernaturali natura
omnium pulcrorum. et propter hanc preexistente pulcra omnia existencia habent esse pulcra
singula secundum suam proportionem et propter pulcrum sunt omnium concordie et amicicie et
communiones. et pulcro omnia uniuntur. et pulcrum est principium omnium sed effectivum
omnium et movens. omnia continens amore proprie pulcritudinis. et ipsum est finis
omnium sed causa finalis. omnia enim fiunt causa pulcri. et pulcrum est causa exemplaris
omnium in quibus. quia secundum ipsum omnia determinant. Ideo colligit quod idem est pulcrum et
bonum. quia omnia secundum causam desiderant pulcrum et bonum. et non est aliquid
existencium quod non participet pulcro et bono. Ausu enim laudat dicere quod et
pulcrum et bonum per omnium existencium ablationem. tunc propter non existens in pulcro
comprehenditur. et quod unum pulcrum et bonum singulariter est causa omnium multorum
pulcrorum et bonorum. Et conservat ea sunt omnes existencium substanciales essentie
et unitiones et discretiones et identitates et alteritates. tam substanciales
quam accidentales et similitudines et communiones aliquae. et contrariorum sibi ipsa con-
traria sunt sub eodem genere. et in commixtiones unitorum. ut ostensum est supra
in Re. et providencie superiorum ad inferiores et altrinsecus similitudines coordinatorum
in eadem ierarchia vel ordine vel gradu et inferiorum conversiones ad superiores sive
suas et intransmutabiles mansiones. tam superiorum quam inferiorum constitutione in
semetipsis et communiones et coadaptationes singulorum ad singula in propria unius-
cuiusque proprietate et proportione. et infusae amicitie adunatae et omnino
armonie universitatis totius et indissolubiles connexiones ipsius universitatis
et indeficientes totius generationes et successiones causatorum. omnes stationes
omnes motus mentium. et animarum et corporum. illud enim quod est super stationem
et motum collocans unumquodque in suis quod sibi competit rationabiliter ipso in-
taliter statu omnium stans. et movens omnes motus ad ipsum. Dicitur autem
mentes angelice moveri circulariter sine fine existente in quantum uniunt illumina-
tionibus pulcri et boni. quod sunt sine principio et sine fine. inmota quod circulo
non inveniunt principium et finis. recte autem dicitur moveri recte in quantum sic
eos procedunt ad inferiorum providencia cunctos visitantes. et per medios ad
infimos recte transeuntes. oblique autem dicitur moveri. i. nec circulariter nec
recte. quod in inferioribus ut dictum est providentes intellectus incessibiliter [?] ma-
nent uniformiter. et determinant laudantes inter se pulcrum et bonum causa
sue inimmutabilitatis. Anima autem motus circularis est. quod ipsa ingredi-
ens quod exterioribus ad se intellectualiter. quod ad punctum de quo exiit circulariter
reflectitur a multitudinis de suis revocata. et primo ad se ipsam coadunata
ta et uniformis facta. et unitis virtutibus unita. manuducitur ad pulcrum
et bonum quod est super omnia existencia. et quod est vere unum. et idem sine
principio et sine fine ut est [illegible]. Oblique autem dicitur moveri anima quod non
simpliciter et intellectuali ex ratione in divina secundum conditionem mortalium

---

pulcrum idem quod bonum

et etiam non existens participat pulcro et bono et cetera

contraria.

motus

quomodo angeli dicuntur moveri circulariter

circulus.

quomodo recte.

quomodo oblique

quomodo anima dicitur moveri circulariter

quomodo oblique

pulcrum
non bonum

rationali et simbolica investigatione etiam lucem manuducat ad illuminationes divine
cognitionis. Dicat autem nemo nos dum qui ad potiora procedens non in se ipsas
reflectuntur quod esset motus circularis sed per illius tamquam simbolis multiplicibus ad simpli-
ces et unitas superaguntur contemplationes. Pulcrum ergo et bonum quod est super
omnem stationem et motum causa est et continens et finis status motuum in mobi-
libus et spiralis motus rerum sensibilium. Si vero circularis et obliquus ... insensi-
bilium immutabilitate et multo familiarius et quod divinius est causa mansionum et stationum
et collocationum omnium deorum. et propter pulcrum et bonum et ex illo et in illo et ad id
et omnis gratia est omnis status et omnis motus corporis enim et principium est omnis
substantia et vita et mentis et anime. et omnis nature permutationes. equalitates magni-
tudines mensure omnis et consistentia proportiones armonie in situ contactu
et immutabilitatem continuatio contentiones diversorum et unius totalitates partes unum
omnis multitudo continentes partium omnis multitudinis unitates consummatio
immutabilitatum qualitas quantitas infinitum comparationes distinctiones omnis infinitas
omnis finis distinctiones omnis ordines sensus elementa forme omnis sta-
tus operatio habitus sensus omnis visus omnis sensum omnis tactus scientia unitio
et generaliter omne existens ex pulcro et bono et in pulcro et in bono est et ad
pulcrum et ad bonum convertitur et omnia quecumque sunt et fiunt propter pulcrum et bonum
sunt et fiunt et ad ipsum omnia inspiciunt et ab ipso moventur et continentur
et ipsius gratia et propter ipsum et in ipso et omne principium exemplare finale efficiens
formale elementare et simpliciter omne principium omnis continentia omnis
summitas et ut tunc compreendam omnia existentia ex pulcro et bono sunt
et bonum et pulcrum omnia non existentia substantialiter sunt in bono et pulcro et bonum
et pulcrum est super omnium principium et finis superprincipale et superfinitum quoniam ex ipso
et per ipsum et in ipso et ad ipsum omnia sunt sicut dicit apostolus. Ideo enim sic omnibus
desiderabile et amabile et delectabile est pulcrum et bonum. et propter ipsum et in ipsius con-
versatione inferiores amant superiores continentur se ad eos. et coordinati in ea-
dem (?) hierarchia vel ordine vel gradu amant invicem coordinatos sibi et superiores amant
inferiores eis inferioribus. et singuli singulos et omnia que desiderant pul-
crum et bonum. Idem faciunt quecumque faciunt et volunt quecumque volunt.
Possumus autem dicere fiducialiter et veraciter quod deus qui est causa omnium propter sue boni-
tatis excessum amat omnia et facit omnia. et omnia perficit et continet et ad
se convertit et est divinus amor boni bonus propter bonum. Ipse enim amor qui bene-
ficus existentium per excessum in bono existens non dimisit ipsum bonum manere
sine germine sed movit ipsum ad eandem ... secundum excessum bonitatem
qui est generativus omnium. Nemo autem putet nos attribuere deo nomen amoris
preter sacre scripture attestationem. Non attendat ad nova sonos et dictiones
et syllabas sed ad eadem significata sub quibus voces nate sunt ad dictionis
intentionem et ad novam significationem compellentias. et circulationes et ad ex-
primendum conceptum intellectum. ... ut si dicat hic duo quatuor ant-
matum (?) ... aliud attendendum est autem quod in veritate ... elemen-
tis et dictionibus et orationibus non propter ipsas voces sed propter eadem significata que
compererit ... superflue sunt voces sicut anime intellectualiter ... superflu-
sunt ... sensus corporei et cum in mentem se adunitam in accessibili
et super intellectualis luminis ... superflue sunt intellectuales virtutes vel operationes
sed qui in eos per sensibilium collationem studet manuduci ad intellectus contempla-
tiones sue enim ... et preelegerunt ad planiores orationes et planiora
sensibilium simbola que ... faciunt reputationes et fiat divinis
nomine amor ... in divinis. et hic ... sacre scripture attestationem
Prov. iv. b. Dilige illam. i. sapientiam vel ama. Sed aliud ...

confirmabit, et cetera. Arripe illam et exaltabit te et glorificaberis ab ea cum eam fueris amplexatus. Et multe alie scripture sunt in cantico amoris sive in aliis libris. Amoris nomine utuntur in divinis vel divinorum licet quibusdam catholicis doctoribus et theologis in divinis videatur nomen amoris dilectionis, i. minus conveniens divinis, quam antiquis translatio dicat divinis, i. magis conveniens. Et scriptum scilicet sanctus Ignacius sic scribit: amor meus crucifixus est in Christo. Et in libro sapientie que continet invitationem exhortationem et inductionem ad sciendum de iuvenibus Salomone dicente de divina sapientia viii. c.: hanc amavi et exquisivi eam a iuventute mea et quesivi mihi sponsam assumere et amator factus sum forme illius. Sed contra quam uniformiter utendum est de divinis nomine amoris et nomine dilectionis, videtur plus utendum nomine amoris ad representandum bonitatem divinam quam nomine illud. Quia quidam sacre scripture amorem deo attribuant quia non capiunt simplicitatem spiritualis amoris et divini nomine illius simpliciter amoris mota consuetudine sue carnalis cogitationis et affectionis utuntur. Tamen adsignatur amoris corporalis qui non est verus amor sed longinquum ydolum vel amoris et casus a vero amore sed ad auferendam autem molestiam ubi amicitie non valent intelligere unitatem dei amorem propter ipsorum sensum vehicorum et fructuatorum amoris tantum est archeologia ut nomine timoris in divinis assimantur secundum plurimum propter illos sed et propter nos. Qui sunt appetentes formam vel hominum sacre scripture possunt suppeditare nominum spiritualem decentiam amorem. Ex eo quod dicitur Regum ii. i. c.: dolco super te frater mi Jonatha decore nimis amabilis super amorem mulierum. Sic intelligendum autem ut divina intelligentia apostolica accipit in divinis nomine amoris et nomine dilectionis et in differenter significat utrumque nomine utitur unificativa et continuativa dilecti et diligentis in pulcro et bono preexistens in ipso per bonum et pulcrum, et ex bono et pulcro per bonum et pulcrum tributa continens coordinata in invicem sanctitate quam in uno ordine vel gradu sed altiora et mutua ipsorum habitudine. Movens autem prima ad providentiam subiectis et collocans in sciolam imaginatione ad superiora. Est autem amor in deo tendens faciens extasim et non permittens amatores esse suos, permittens sobrietatem sed corporalis amator provenire extasim et facit superiora esse inferiorum per providentiam et coordinata sibi in invicem permittit continentiam et inferiora superiora per amorem per amoris conversionem ad ipsa. Unde et beatus Paulus in amore dei magnifice extaticus dicit Galat. ii. c.: vivo ego iam non ego, vivit autem in me Christus. Sed autem dicitur sicut verus amator et extasim passus vivens deo et non sibi sed amati vita. Sic unde diligibili laudiendum autem pro deo dicere quia ipse deus omnium causa pulcri a bono amore omnium per abundantiam amative bonitatis extra seipsum fit providens omnibus existentibus et per bonitatem et amorem trahit. Et ex eo quod est super omnia et ab omnibus segregatum ad id quod est in omnibus ducit, vel utitur super substantialem faciente extasim sed abscisso inseparabilem propter quod qui perfecte divina intelligunt deum zelotem vocant tamquam habundantem amatorem existentium et excitantem in ventre ad se nos. Desiderium ipsius ostendentes ipsum esse per que sunt amabilia amantium ab existentibus et per que ipsa existentia fiunt amabilia. Et omnino amabilitas est pulcrum et bonum. Et amor in pulcro et bono precollocatur. Et propter pulcrum et bonum decet et ingignitur omnibus in est. Vocant autem theologi divinum quandoque amorem et dilectionem, tamquam et per creationem amoris vocant et diligibilem et amabilem quia ille est omnia omnibus appetibilis et in quantum amorem aliis ingignit sua scientia et ubi appetibilitate movens dicitur. In quantum vero est ipsa appetibilitas propter infinitatem pulcritudinis et bonitatis omnium attractive. Sicut adamas amores facit sive movens sive movens dicitur in quantum per bonitatem adductivus est sive ipsius ad existentia. Movens vero in quantum motivus et adductivus existentium ad seipsum. Dicitur autem amabilis et diligibilis quia

Tu quidem in Tirsilato. Secundum.

Tum propter ipsam iterum amor per se. Secundum magis.

Tamen amor corporalis non.

Tum amor dei ad Jonatham.

Tum quod amor et.

Tum quia exceptio

Tum dei dilectionis et amabilis.

Tum quomodo movens dicitur deus et movens.

ipse est plenitudo bonitatis et pulcritudinis cuiuslibet appetibilis. Dicit et amor
et dilectio in quantum ipse virtus movens et qui sine fine agens omnia ad se omnibus
naturaliter appetendum et bonum et pulcrum existens simplex activus motus sive
[illegible] unitatis ab omnibus segregate et ad omnia procedens per se mobilis per se
operans preexistens superabundanter in bono ex bono et ad existencia emanans
et per virtutem ad bonum convertitur in quo divinus amor monstratur sicut quidam cir-
culus quidam sine interminabilitate et principii carencia circumambulans propter
bonum ex bono in bono et ad bonum per quandam circulacionem non errantem et ipse
amor in eodem et secundum idem procedens et in se manet et ad se restituitur. Que tota-
liter [illegible] ad eo mox in laudibus divini amoris. quos hec primum commentabimur
qui capiunt in ponendo [illegible] qui amorum hymnum seu divinum seu
angelicum sive intellectualem sive animalem seu naturalem dixerimus nomine amo-
rem quandam dicimus unitivam et continuativam moventem superiora ad providenciam in-
feriorum et coordinata ad communicativam et mutuam habitudinem et inferiora
ad conversionem ad superiora. Iterum autem convocantes plures amores ex uno
aliquibus dicemus consequenter dicemus quales sunt mundani amores cognitio-
nes et virtutes. Vide quod precedunt ordines et omnes amores intellectua-
lium et intelligibilium, id est mencium que intelligunt et bonorum que intelli-
guntur. Post quos ordines vero spiritales qui vel per studii contemplatione
vel divina revelacione divina intelligunt perimunt aliquid existentibus
aliis pure pulcros amores et istos amores ipse karissimus [illegible] non
resumentes omnes amores [illegible] qualiumque et refundamus eos ad unum
et conclusum amorem qui omnes [illegible] amores ingignit et congregans omnium
amorum [illegible] colligentes ipsum ad singularem amorem summi boni et pulcri vel in-
tellectualem et rationalem et corporalem et recollectum per quos [illegible] principale [illegible]
in comprehensibilis causa omnis amoris ex eo qui est super omnia, ad quo ultimi
amoris omnium existencium singularis unius [illegible] nam intendit [illegible] ergo duos
duos amores ad unum congregantes dicimus quod una est simplex virtus
[illegible] et per se motiva ad unitivam omnium contemperacionem ex bono ad optima existen-
cium procedens et iterum [illegible] per omnia reflectens se ipsum ad bonum ex se per se
et ad se semper convertitur et [illegible] revolutam [illegible]
at autem aliquis procedens sic dicitur est super [illegible] quod pulcrum et bonum omnibus
est desiderabile et amabile et dicitur super [illegible] quod ipsum non existens desiderat
bonum et tractat aliquo modo in bono esse et ibidem paulatim [illegible] quod formam
[illegible] forma et dicitur super [illegible] quod omnia non existencia sunt super [illegible]
in pulcro et bono. Sed si ergo ita est quomodo fit ut tanta sit multitudo
demonum [illegible] non desiderat pulcrum et bonum sed [illegible] et [illegible] ad
appetitum materialem et [illegible] ubi [illegible] angelico desiderio boni et
[illegible] et hominibus causa est omnium malorum que sunt. Demones autem si
sunt demones [illegible] ex bono producta non sic bono conformis et quomodo
bonum ipsum producere noluit aut volens potuit [illegible] aliqua causa. Et quod
bono est malum que est [illegible] aut existente divina providencia
potest si malum a manu non destructum. Et quomodo aliquid existencium desiderat
malum aut ad potest bonum [illegible] malum non esse. Et si ad est ex bono ipsum
non est malum [illegible] ignis [illegible] est ut [illegible] [illegible] quod nam
bonum est ut [illegible] ad non bonum et cum omnia existencia ex bono sint
nichil existencium est ex malo [illegible] naturaliter bonum producit ad esse et sal-
vat in esse vel [illegible] aut esse malum non corrumpit et destruit et [illegible]
mala omnino non est [illegible] quod est mala est [illegible] non [illegible] quod est mala
est non est omnino mala [illegible] aliqua boni participacionem [illegible] qua omnino
est [illegible] existencia pulcri et boni desideramus et omnia quecumque

faciunt per hoc quod sibi inuicem bonum faciunt / nichil enim facit aliquis respiciens ad natu-
ram mali. quod non ergo est malum in existentibus. et omnia existentia desiderio boni probabitur.
et si omnia existentia ex bono sunt et bonum est summitas eorum ergo et non existens
est in bono / malum autem nec est ens nec est non ens. aliquin non esset omnino malum.
nichil enim est ut non ens nisi secundum quod ens superessentialiter est in bono ut deus et super-
eo dicitur bonum ergo est super simpliciter existens et multo superius quam existens non existens
in bono collocatur / malum autem neque in existentibus et neque in non existentibus
sed ab ipso non existente magis absistens quam bonum et magis sine substantia / malum enim
opera eius et non eius perfectum / bonum ubi est utrumque est perfectissimum / sed obicit
unde ergo est malum. Si enim malum omnino non est aliquid quod non est aliud quam uirtus
neque in generali neque in particulari. nota malicia repugnat uirtuti quod stare non potest
quoniam castitas contra est impudicicie. et generaliter iusticia iniusticie et hoc
dicto secundum iustum et iniustum. prudentem et imprudentem / et etiam aliquid apparet quod
malicie a uirtutibus. et passiones interiores repugnant rationi. unde sequitur quod aliquid
malum est contrarium bono tamen bonum non sit sibi ipsi contrarium / sed ab uno prin-
cipio et una causa procedens gaudeat communione et unitate et amicicia
sed nota minus bonum contrarium est magis bono sicut minus calidum non est contrarium
magis calido. nota minus frigidum frigido. uidetur ergo quod dicas quod malum sit in
existentibus et existens et adversetur bono / et si malum est corruptio com-
ponentium. postea non uidetur excludi ab essencia sed esse generatiuum existentium
et indicamus inultis[?] quod unius corruptio sit alterius generatio / et ita uidetur
quod malum complet rerum consummationem largiendo rerum uniuersitati ut non re-
maneat imperfecta / ad hoc ratione dicitur quod malum secundum quod malum non est substantia
nec generatiuum est alicuius rei. sed tamen malum facit in quantum in ipso est corrumpit
substantiam existentium. Et ita dicta est corruptio non dat alicuius generationem
sed tamen malum facit et corrumpit. generatio autem et substantia a bono sit / est quod ma-
lum secundum se ipsum corruptio dicitur aut generatiuum per bonum. malum secundum se nec
est existens nec effectum existentium. sed per bonum nam existente dicitur bonum
et existens et bonorum effectiuum / contra non est idem secundum idem bonum et malum
nota eadem uirtus sed idem est generatio et corruptio eiusdem. nota ipsa uirtus est generatio
et corruptio alicuius. nota ipsa corruptio est generatio et corruptio alicuius /
a malo ergo secundum se nota est existens. nota bonum nota aptum generationis. nota effec-
tiuum existentium et bonorum. bonum autem ea que se perfecte et integre parti-
cipant. facit perfecta et integra. et imperfecta bona. que autem minus ipso par-
ticipant facit bona imperfecta et imperfecta per participationis siue diminutionis
malum autem per carentiam. nota est bonum. nota facit bonum. sed secundum quod ad magis uel
minus bono approximat. uel magis uel minus illo participat. secundum hoc magis uel
minus bonum erit. diuina enim bonitas in summis substantiis se rapto se tu[?]
quod placere. mediis minus. extremis extremi. sed enim extremis eam se to-
tam equaliter et uniformiter participant bono. cum non omnia sint ad plenariam
bonitatem quod praeparata se et sui ipsius praeparationi facit esse. sed quod ubi ab omnibus
possit. et omnia existentia generaliter in quantum sunt et bona sunt et a bono
figuratur[?] autem praeparat bono nota bona sunt nota existunt. Tercia in particularibus

Margin notes:
Quod nec in existentibus malum est nec in non existentibus
Quod malum quid sit
Quod bonum
Quod nec malum
Quod contraria uirtutibus
Quod bonum non habet contrarium
Contra
Quod malum secundum quod est malum
Quod in quantum est corruptio
Quomodo participant

accidentibus accidit ut eis recedentibus subiectum tamen constat. sicut aliquod calidum et frigidum
et tamen recedente caliditate vel frigiditate manet quod prius erat. Et multa etiam
consistunt que nec mente nec vita participant. et ab ipsa substantia per concessionem segregantur
et tamen super substantiale est. et omnino quamlibet alio tamen. quia recedente aut non acce-
dente consistentia aliqua sunt vel esse possunt. Item autem peccatum privat bono
nullo modo sunt. aut est quod est quod esse potest. Ut autem oculis multi quam formam
talis privat bono. et tamen est et amor eius est et privat omni bono. Et iudeo quod
in quantum concupiscentia eius irrationabilis est. id est privat bono et non est nec concupiscit
consistens. Magis vel appetit munimen amoenum in quadam longinqua et obscura re-
sonantia participat bono et appetitus consistens. Sed et motus furibundus participat
bono in quantum motus et desiderium quietandi que et redigendi ea que appetunt
mala ad id quod appetit bonum. quamvis non sit. Et aliquis appetens vitam
que est certa pessima sibi tamen videtur optima. sed hoc ipsum quod desiderat vitam
optimam et ad talia respicit participat bono. Si autem omnino bonum auferas nec
relinquatur substantia. neque vita neque desiderium neque motus neque aliquid aliud.
Item ergo unius corruptionem sequitur alterius generatio non ex aliqua virtute mali. sed
presentia boni. licet inordinati in quantum est. Et egritudo est ex defectu ordinate
proportionis humorum non omni modo. quia penitus deficit et ipse morbus non subsisteret
sed morbus per modicam ordinationem que restat. Sic quod omnino est expers boni nec
existens est nec in consistentibus. Item autem mixtum est ex bono quod licet consistit etiam
consistente consistit. et omnia consistentia magis et minus bono participant
in tantum magis et minus sunt. et non solum consistentia. sed et quod nullo modo est
aut erit. sed concedit ipsum eius in bono tantum consistit. Item autem mixtum est id est partim
vanum bonum partim privatum malum. in quantum participat malo bono consistente in toto est
perpetuum vero ab eo recedit nichil non est. et omnino posse ipsius quod tenet et sustentat
non consistens eius id est per bonum per malum. Malum autem quod ab eo omnino recedit nec
minus bonum erit. Item autem perfectum bonum perfectum non bonum est. sed partim quod deficit est et par-
ticipat non adversatur bono et tenet. et quod substentat boni privatio ipsius boni
participatione. quia ut bonum omnino substrahit. nichil neque bonum neque malum
neque mixtum erit. Cum enim malum sit imperfectum bonum. sicut malus homo vel
malus angelus vel mala actio. ubi ergo perfecte abest bonum. ibi et aberit
et perfectum bonum et tunc tamen erit. aut esse inhibitur aliquod malum. quod bono
adversatur. vel a bono segregatur. Impossibile est enim eadem partem idem vel eadem in sibi
sibi adversari. malum ergo non est consistens sed nec in consistentibus est malum. Sed cum
omnia consistentia sint ex bono. et bonum generat omnia que sunt in consistentibus
aut non malum erit in consistentibus. aut malum erit in bono. Sed in bono esse
non potest malum. sicut nec in igne frigiditas. nec bonum facit malum. sed in ... quod se
malum. Si autem dicitur quod malum sit in bono. sequitur inde inconveniens. et Christus
non enim potest arbor bona fructus malos facere. nec econverso ut dicitur Matthei
vii. Si autem malum est ex aliquo et non est ex bono. ergo est ex alio princi-
pio et ex causa alia. et sequitur ut aut sit malum ex bono. aut bonum ex
malo. Item si est impossibile ex uno principio et causa esse. bonum et non ex alio in
malo. Sic ergo erunt duo rerum principia. quod esse non potest. quia omnis binarii
principium est unitas. et omnino in deus est ex uno et eodem simplici prin-
cipio duo perfecte contraria procedere et esse. et ipsum principium non esset nec simplex
et singulare. sed divisibile et biforme. et contrarium sibi ipsi. et mutabile. Sed nec
possibile esse duo esse principia rerum sibi contraria in unitate sibi in civitate
adversantia. Si enim hoc dicitur sequitur quod non sit sine lesione et molestia utrique
adversantia. Sed enim quod est ad deum per adversans vel per se ut pax immunitas sit inordinata et
omnia per pugnantia. bonum autem omnibus tribuit consistentibus amicitiam et
concordiam. Igitur laudatur a sanctis theologis ut perfecte pax et pacis donator per quod omnia

bona amica sunt et sibi convenientia et omnia inter se conformia, et ad unum bonum coordinata et mansueta et similia et se invicem adamantia. Sed neque malum non est in deo nec est innata actio. Sed neque omnino actio est malum. Deus enim est pure bonus qui sola bona facit et producit, et non aliqua facit bona, aliqua non, sed semper facit bona, nec aliqua facit bona et alia non bona, sed omnia facit bona, aliquin pateretur transmutationem et variationem contra se ipsum, ipse quidem est omnium divinissimus secundum causam. Quoniam autem essentia dei bonitas sit, semper existit de bono existit et de essentia, et ita aliquando est existens, aliquando non existens. Si autem deus non per essentiam, sed participatione habet bonitatem, quia ab alio eam accipit quam plenius habet, quia quandoque ipse est aptus habere vel non habere, vel aliquando habere, aliquando non habere, possibile quia in essentia indigentie convenit quod malum non est in deo, nec in deo nec eternaliter nec temporaliter. Sed neque in angelis bonis est malum. Quia autem angelus boniformis enunciat divinam bonitatem secundum existens est secundum se angelus bono consideratio, post deum et principaliter enunciat. Propterea quod angelus imago quia dei est manifestatio occulti luminis, speculum purum, clarissimum, incontaminatum, incoinquinatum, immaculatum, suscipiens plenitudinem pulchritudinis quantum possibile est conformatus deo et bono conformatur et facit in se invicem splendere quantum possibile est incognitam bonitatem que latet in occulto. Unde in angelis non est malum. Sed neque in demonibus malum est, quia puniunt delinquentes. Secundum hoc enim sacerdotes mali erunt, in quo contrarium est quia puniunt delinquentes, sicut qui exclusi sunt a sacramentis profanos et separant eos a sacramentis. Puniri siquidem non est malum, sed fieri vel aliquem sit dignus sit pena. Neque malum per ipsum separari a sacramentis, sed malum est inquinare se et recedere a sanctitate et facere se indignum sacramentis. Sed neque demones mali sunt per naturam. Si enim natura mali essent, non essent a bono, neque essent de numero existentium, neque essent transmutati a bonis ad mala, sed naturaliter et semper mali fuissent. Item si natura mali sunt, aut sibi aut aliis mali sunt. Si sibi, corrumpunt se ipsos. Si aliis, corrumpunt quoniam malis aut substantiam aut virtutem aut operationem. Si substantiam, ipsius quod non est secundum naturam. Sed quedam sunt naturaliter incorruptibilia et illa non corrumpunt. Dices forte quod corrumpunt susceptibilia corruptionis, sed talium corruptio non omnibus est malum. Neque omnino est malum, ut in rebus qualium et bonum et aliis. Preterea nichil existentium corrumpit secundum quod est substantia et natura, sed quod defecit naturalis ordinationis. Infirmitas autem ista imperfecta est. Infirmitas enim perfecta substantiam destruit et essentiam. Infirmitas autem ista imperfecta est corruptio se separans corrumpit et destruit. Unde sed infirmitas non est malum sed boni defectus. Quidem omnino est corpus bonum non est existens. De corruptione autem virtutis et operationis eadem est ratio que de corruptione substantie. Preterea si demones per naturam mali sunt, a deo non sunt. Bonum enim sola bona producit et subsistere facit. Dicet forte aliquis: demones mali sunt, non secundum quod sunt, quia a bono sunt et bonam substantiam obtinuerunt, sed mali sunt secundum quod non sunt et secundum quod conservaverunt suum principatum et dereliquerunt suum domicilium, sicut dicit scriptura in epistola Jude. Angelos enim malos dicimus scilicet demones nisi in carentia habitus et operationis divinorum bonorum. Item si demones per naturam mali sunt, quia semper mali sunt, sed malum instabile est, quia semper quod per uniformiter et eodem modo se habent mali non sunt. Quoniam enim bonum est esse semper idem. Nam demones non sunt semper mali per naturam, sed per defectum angelicorum bonorum. Sed neque omnino demones corrupte sunt boni, sed participant bono in quantum sunt et vivunt et intelligunt, et omnino in eis est quidam motus desiderii. Mali autem esse dicuntur quia infirmantur circa operationem que convenit nature ipsorum. Malum quoque in ipsis est aversio sua a bono et excessus convenientium sibi et non constitutio et imperfectio etiam potentia et infirmitas virtutis salvantis ipsorum perfectionem et fuga et casus ab eadem virtute. Preterea quid est malum in demonibus: malignitas furor irrationabilis, amens concupiscentia et proterva fantasia. Sed licet ista mala sint in demonibus, ista tamen que innata sunt non omnino in omnibus in quibus sunt secundum se ipsa mala sunt, et enim in animalibus multis non talium habitus sed

Quomodo cum peccaverunt demones natura

Quid demones desiderant et quomodo bonum desiderant

Quod est in malo

ablato vel carentia corrupto esse ipsis animalibus et malum. Virtus corporis salvat
et esse facit naturam ipsorum animalium etiam convenienter. Colligit ergo ex predictis quod et
damnatio non est mala secundum quod est privatio, sed secundum quod non est et totum bonum et perfectum
est quod a bono acceperunt privationem. Sed ipsi deciderunt ab integritate boni dati et data ipsis
a bono naturalia angelica non dicimus esse mutata sed sunt integra et splendidissima
quamvis ipsi non contemplentur etiam claritate in naturalibus suis virtutibus intellectualibus in bo-
ni participationibus quod ideo est quia ipsi privantes eas amiserunt et clauserunt. Quod ergo sunt
bono sunt et bonum sunt et in eo quod desiderant esse et vivere et intelligere que ta[lia]
in suo constitutivo sunt pulchrorum et bonum desiderant per privationem vero et recessum et casum
a bonis sibi competentibus mali dicuntur et sunt secundum quod non sunt et duo non existentia desi-
derant malum desiderant. Sed dicet forte aliquis animas esse malas que quidem [illegible]
ideo male sunt quia cum malis coniungant ut eos a malis retrahant. Sed [illegible]
et bonum est et a bono et malos quoque facit bonos. In quo ergo male sunt anime in de-
fectu bonorum habituum et operationum et quia per propriam infirmitatem non consequitur virtute
sed ab ea preabiunt. Sic dicimus aerem nobis circumpositum obtenebrari per defectum et
absentiam luminis. Ipsum autem lumen per se est quod tenebras illuminat. Sic ergo neque in de-
monibus neque in nobis est aliquod malum sed est sicut defectus et desertio et desolatio
perfectionis propriorum bonorum sibi convenientium nature competentium. Sed neque in animalibus brutis est malum.
Si enim auferas ab eis furorem, concupiscentiam et alia que [illegible] non est ipsa
mala sed neque iste affectiones in eis male sunt quia sunt naturales eis. Si enim aufe-
ratur a leone animositas et superbia non erit leo et si canis est omnibus mansue-
tus non erit canis. Natura enim canis est familiarium custodire et ad eum accedentes
alienos autem repellere. Hec ergo que non corrumpunt naturam sed salvant non sunt mala.
Corruptio nature est defectus et infirmitas naturalium virtutum et operationum. Et cum omnia
que generantur in tempore recipiant perfectionem esse impossibile non est. Tamen autem per ipsorum natu-
ram sunt quod quamvis imperfecta sint. Sed neque in tota natura est malum. Omnes enim nature
naturales rationes sunt a divina universali natura, sed cum nichil est contra [illegible]. In particularibus autem
naturis aliquid fit secundum naturam, aliquid est naturam et item quod unum est naturale alii est
innaturale. Malum autem est quod est preter et contra naturam secundum privationem ordinis naturalis. Sed
malum est impotentia et ad perficiendum ea que sunt proprie nature. Sed neque in corpore
est malum. Turpitudo autem et infirmitas corporalis est defectus forme et privatio
naturalis ordinis. Hoc autem non est omnino malum sed minus bonum. Si enim perfecte desti-
tuatur pulchritudo et forma et ordo nature, perdit ipsum corpus. Quod autem corpus non sit causa
malitie anime inde patet quia sine corpore est malicia ut in demonibus. Secundum [illegible]
et animabus et incorporibus hoc est malum scilicet infirmitas virtutis que est habitus bono
sibi competentium et casus ab illa virtute. Sed neque in materia corporis que dicitur yle in-
pingi potest malum secundum quod est materia. Ipsa enim suscipit participationem ornatus
et pulchritudinis. Hiis autem exclusis materia secundum se ipsam consistens sine qualitate et
forma. Quomodo est autem facere malum que secundum se ipsam neque agit neque patitur? Item materia
que est sine forma et non consistit quomodo facit aut est bonum aut malum? Si autem
dicitur quod materia consistit, cum ergo omnia consistentia ex bono sint, si materia malum est
aut bonum est effectivum mali aut malum eo quod consistit ex bono est bonum aut modo
quod est supra dictum duo erunt rerum principia et ipsa ab uno alio principio [illegible]
gratiae procedentia que omnia sunt inconvenientia. Item si materia necessaria est ad mundi
universalis completionem quomodo erit materia malum? Malum enim non est necessarium. Quomodo
autem bonus deus quod malo deduceret res ad generationem, aut quomodo est malum quod
est bono necessarium? Malum enim fugit naturam boni. Item si materia est malum quomodo
procreat et nutrit naturam? Malum secundum quod est malum neque est generativum neque nutritivum
effectivum neque salvativum alicuius rei. Si quis autem dicat quod materia non efficit
maliciam in animabus sed trahit eas ad maliciam, quomodo hoc sustineri potest [illegible]

Quod non in anima neque in demonibus est malum

In animalibus brutis

Superbia leonis

In canibus

malum

Quod corpus non est causa malitie

Quod in yle non

corporis malus ad bonum respiciat et conuitant. Et non enim ad bonum conuertentur si modo
eas ad malum traheret. Non est ergo malum in eiusdem corporibus materia sed cum inordinato motu pro
quod si materie impingitur eo, omne malum instabile sit, restat quod materia instabilis necessaria
est stabilitati rerum que est in se ipsis stabilium non posset quod est omnino in generationes. Preterea quomodo
potest fieri ut malum sit necessarium vel necessarium sit malum. Deinde nec in habitu adunsat in bono quod secundum se
privat omni forma. Privatio enim fortis privato est potentius impotens est particularis aut virtute
sed non secundum quod est privatio sed secundum quod non est perfecta privatio. Dum enim particulare est privatio non
est malum, perimit non recondite ~~procedure~~ particulari boni participatione que facit privationem
imperfectam secundum ipsum malum deficit. Et aut bonum colligamus determinationem hic eius de malo dicta
quod bonum quorum universalis causa est. Malum autem quod multis et particularibus defectibus. Deus
inducit et malum a bono et apud ipsum omnes malorum sunt virtutes bone in quibus deficiunt
aliquin malum esset eternum. Et si est et causat et apparet et facit. Deinde hic unum habet, a enim quod bono
a bono habet quod malo. Dicit ambo habent quod alia causa que omnia destructa sunt superius
Dicit aut demonum virtutes esse causas malorum non est hic secundum naturam sed secundum defectum nature. Omne
enim quod est secundum naturam quod causa determinata sed cum ergo malum non sit quod causa determinata indefinitum
est et non secundum naturam et nec habet terminum hic dicitur in eo dicit quod est contra ars. Similiter quod ergo
est et non secundum naturam et nec habet terminum hic dicitur causa quod est contra ars ... sibi approximatio re
causa causa est malorum sicut ignis causa est caloris ut sit ignis sibi appropinquantia re
plet calore. Sic anima sibi appropinquantia replet malicia. Abest virtus quia natura anime semper est
bona, operationes autem eius quedam bone quedam male. Si enim natura vel essentia mala
est, sed unde ea habet nisi quod bona causa que causat omnia. Et si composita bona causa
est, quomodo potest esse mala substantia. Omnia enim bona sunt, que componat causa causata sunt
Si aut secundum operationes mala est anima, illa malicia est equalis et cessare potest, sicut patet
in multis enim propter peccata replent virtutibus et bonis operationibus. Relinquitur ergo quod materia
bonum sit infinitas et defectus boni. Similiter corporum eius una est. Et malum est bono quantum
talis autem multe sunt cause sed virtutes naturales non secundum naturalem effectum sed per impotentiam
et infinitatem et immoderata dissimilium mixtione que in modum bona naturalia perire et secedere
in moderate conuenit. Item mala non sunt stabilia nec immobilia eodem modo semper
tia sed sunt infinita et initiata. Et varie differentia et hijs misce in finitum principium
tamen et finis omnium malorum aliquo modo est bonum. Omnia considerationem boni faciunt
quecumque sint, sive bona sive contraria. Facimus enim utraque desiderantes bonum. Nullus
enim ad malum respiciens vel malum sibi desiderans facit quod facit. Sed malum
non habet substantiam sed substantie privationem. Fit enim non gratia sui ipsius sed gratia boni. Et malum quod
esse dicitur parcius. Et propter hoc et non quod propter principio. Quando enim fit malum putat bonum
esse quia amabile est propter concupiscentiam, iterum aut malum et non vere est propter defectum
Et ergo peccans opinatur bonum esse quod non est bonum cum ipse aliud desiderat
et aliud facit. Et malum ergo preter viam preter intentionem, preter naturam, preter causam, preter principium, sine
diffinitione et voluntate et substantiam. Privatio ergo est malum et defectus et infinitas
et a quesitatio et preter intentione et sine intentione. Et sine pulchritudine, sine vita, sine mente
sine ratione et est imperfectum incollocatum, in tali indefinitum, infecundum, vacuum non
operans, inordinatum, dissimile, infinitum, obscurum, in substantiale et penitus nichil quod
est eius et ideo quod quod potest malum. Sed propter quod commixtione ad bonum quid quod enim omnino
est expers boni nichil est et nichil potest. Quod enim bonum sit existens ne et voluntate
est appetitum et potens et actuum. Quomodo ergo potest id quod est ipsi bono contrarium et est
privatum substantia et voluntate et operatione. Item non omnia omnibus nec eadem secundum idem
mala sunt. Demoni enim malum est agere contra deiformem intellectum, anime non
malum est agere quam ratione, corporis est naturam. Et quomodo permittuntur esse mala
existente divina providentia. Dicit quod malum secundum quod est malum non est existens neque in
existentibus et nichil existentium est improvisum sed et malis utitur bonitate providentia divina et ad utilitatem faciendum mala aut aliorum aut quemcumque et
unicuique existentium ipse providet. Vanas vero multorum rationes sed hic non recepimus

quod malum in rebus

quod bonum et malum

nota

quod malum non habet causam

quod malum

quod malum

quod peccato

dionisius
quod malum ...
...

quod quomodo divina providentia
... malis ...

quaternus perfectus

[illegible]

No[ta] quod non pertinet ad providenciam corrumpere naturam [illegible] b
et quod providet irracionabilibus

Cum dicitur quod divina prudencia debet etiam nos invitos facere bonos et virtuosos. Sed
quia ad providenciam non pertinet corrumpere naturam. vii. [illegible] liberum arbitrium immo non
auferre. Providet ergo racionalibus ut proprio arbitrio et non coacto moveantur volendo et nolendo
et propter hoc salvat naturam singulorum et distribuit proximas bonitates ubique et largissime pro-
videncie proporcionaliter singulis attributas ut natura liberum arbitrium et omnia et sin-
gula iuxta omnem et singulorum potestatem percipiat in quantum suscipit naturam unicuique [illegible]
[illegible] malum ergo non est existens neque in existentibus omnino enim non est malum
[illegible] quod malum et facere malum non est virtutis sed infirmitatis. Et in demonibus quod quidem est
[illegible] bono et bonum est. Aliud autem aliis est [illegible] bonis et convertibilitate
que est contra propria [illegible] et communem [illegible] suorum et personis quomodo
desiderant non bonum [illegible] desiderant non existens et hoc non est [illegible] desiderium sed
peccatum desideriorum existentis. Peccantes autem [illegible] dicit scriptura eos qui cognoscunt
et non implent precepta audita sine [illegible] fide sed [illegible] operacionem et qui volunt
malum omnino est infirmitas et impotencia et defectus cognicionis [illegible] fidei et opera
non utique [illegible] infirmitas [illegible] est non punienda sed [illegible]
dicit scriptura [illegible] dat omnibus affluenter [illegible] fidelis deus et [illegible]
sibi [illegible] et fuga et [illegible] bono [illegible] autem diligunt [illegible] in libro et de
et [illegible] capitulo [illegible] in iusticia et mediatur [illegible]
[illegible] facultate laudata. Divina bonitas [illegible]
sicut principium et finis omnium sicut [illegible] existencium sicut et informis et
datio boni et super [illegible] existencia et non existencia et reducens mala ad bonum per
malicie [illegible] sicut omnibus [illegible] amabilis diligibilis et [illegible]
[illegible] capitulo demonstravimus.

In hoc capitulo ostendit quod deus dicitur ens vel existens. [illegible] intendit manifestare
divinam [illegible] quod est [illegible] ineffabile est et ignotum et [illegible]
non manifestabile et excedens ipsam unitatem que excedit intellectuale [illegible]
[illegible] intendit laudare processum divine essencie. Cum substanciam dat rebus sicut enim
divina bonitas ad [illegible] et se ipsam manifestat et ad existencia et non
existencia [illegible] et [illegible] divina in omnia existencia extendit et super omnia.
Vita autem divina ad omnia viventia participacione sui extendit et super viventia.
Sapiencia non [illegible] extendit ad omnia intellectualia racionalia et sensibilia et super omnia
ista [illegible] processus divine prudencie intendit [illegible] non permittens
[illegible] substancialem bonitatem vel divinam substanciam [illegible] sapienciam dei [illegible] que
[illegible] Iob [illegible] et est abscondita ab oculis omnium viventium
[illegible] et non est qui possit scire vias eius [illegible] laudare nomina
[illegible] bonitatis et prudencia que extendit est bonificativa et omnium bonorum
causa et essencia divinam et vitam et sapienciam [illegible] quod facit substanciam [illegible] et dat
sapienciam [illegible] que substancia et vita et racione et sensu participant [illegible] nomina
[illegible] est quod [illegible] aliud sit bonitas et aliud essencia et aliud
vita et aliud sapiencia [illegible] quod sint diverse [illegible] existentes et [illegible]
et alie alias [illegible] unius simpliciter essencie omnis processus et [illegible] divina
nomina et [illegible] totius prudencie [illegible] dei. [illegible] neque
quasdam esse [illegible] sed [illegible] et [illegible]
sit esse [illegible] et vivere [illegible] sapere: quo fit ut viventia sint digniora

existentibus. et sensibilia digniora hiis que vivunt et non sentiunt. et rationalia sub-
limiora sensibilibus. et intelligentie sublimiores rationalibus. et deo magis approximantes
tu ea que melioribus dei donis participant meliora sunt / Unde quod obicitur [illegible]
si intellectualia non haberent esse et vivere etc. Sed intelligentie habent esse melius et super-
ius cetera existentia et vitam superiorem quam cetera viventia. et intelligunt et cognoscunt
superiori cognitione quam sit sensibilis vel rationabilis. et plus quam cetera existentia
pulcrum et bonum desiderant et eo participant / et ideo plus ceteris ei approximant propter
abundantiorem participationem. et quia plura et maiora dona ab ipso percipiunt sicut
rationalia excellunt sensibilibus. quia per sensualitatem addit eis rationalitas. ita
sensibilia sentiunt et vivunt. inanimata non sunt tamen et non vivunt. Sed plante
vivunt et non sentiunt. sic plante sunt et vivunt. inanimata non sunt tamen et non vivunt
et ideo quia intellectus celestes abundantius participant ipso deo. qui infinitum est
munificus. Ideo ipsi sunt ei propinquiores. et deo conformiores quam cetera inferiora. et
qui dicuntur primicerii angelorum [illegible] angelica [illegible] in. b. [illegible] ad
[illegible] reductam. et laudamus divinam bonitatem sic existentem et omnibus existe-
ntibus [illegible] substantiam. ipsa siquidem [illegible] ea [illegible] et secundum suam virtutem
substantialem et est causa omnis existentis substantie. [illegible] principium et mensura
seculorum et que facit esse tempora et eum existentium tempore eorum que sunt et
quocumque modo existentibus coexistente. quanto quotcumque modo quantum et omnia et substantia
et existens et tempus. et quanto et quantum. et ea que sunt in existentibus. et ea
que quocumque modo insunt vel subsistunt. Deus enim non dicitur aliquo particulari
modo existentium existens. Sed simpliciter generaliter indefinite. et conclusive existens
eo quod eundem vel totum plenitudinem in seipso accepit et preaccepit / propter quod dicitur
et rex seculorum. Dionysius. [illegible] tamquam ille qui in seipso. et etiam seipsum factor est et con-
stitutor cuiuslibet particularis et ipsius [illegible] et qui neque fuit neque erit neque factus
est neque gignitur neque gignetur. Immo neque est. Sed ipse est esse existentibus. neque
solum talis est existentia omnia. Sed ipsum esse existentium et existens ante secula ipse
enim est eum [illegible] qui est ante secula. enim dicitur quieta et tota simul vita / Resumamus
ergo dicimus quod omnibus existentibus et seculis et [illegible] a deo qui preexistit. et omne eum et
tempore eorum est. et ipse est preexistens. principium omnis seculi. et omnis temporis et cuiuslibet
rei existentium existentibus. et hec que dicta sunt. et omnia deo participant. et ipse a nullo ex-
istentium recedit. et ipse est ante omnia. et omnia in ipso consistunt. et ubi si ad
aliquo modo est ipsum in ipso preexistente. et est. et intelligitur. et salvatur. et ante alias
omnes dei participationes esse propositum est. et ipsum esse secundum se antiquius est. eo quod est
esse per se vita. et eo quod est esse per se sapientiam. et eo quod est esse per se divinam similitudinem
et quecumque aliquo modo participant existentia participationem naturaliter prius participat ipso
esse. ubi prius est enim esse quod esse vita vel sapientia et est ipsa. secundum que omnia par-
ticipant existentia ut vita seculis ratio intelligentia. et ipsa omnia eadem secundum se par-
ticipant ipso esse et nichil est existens cuius deus non sit substantia. et eum et ipsum
esse / Conveniunt ergo principalius aliis laudat deus sicut existens tamquam ex
illo bono dei quod est inter alia bona eius dignius et principalius. et ipse in se si-
mpliciter plenus et fit esse et posse. [illegible] ipso quod [illegible] fecit preexistere ipsum esse secundum se
et deum propriam fecit subsistere et [illegible] quod aliquo modo existit / et quod omnia parti-
cipant existentium participat esse et posse. et sunt. et principia sunt. et prius naturaliter sunt
postea principia sunt. et simul viventium. Ut dicatur per se vita esse principium
[illegible] secundum quod sunt similia. et per se unitas principium unitorum secundum quod sunt unita
et per se ordinatio principium ordinatorum. secundum quod sunt ordinata / Et quod dicitur
[illegible] et aliis [illegible] archetipis [illegible] rationibus [illegible] est. Ubi [illegible]
per se bonitas per se unitas per se eternitas per se [illegible] et similia que simpliciter
et eternaliter consistunt in verbo dei et primordialiter tamen omnia existentia

f

[illegible]

[illegible]

nunc antiquitas primordialior est ipsum esse. Per se quaecumque igitur existentium partici-
pant aut una participatione a duabus ut vita et sensu aut pluribus ut vita
sensu ratione intellectu bonitate continuata etc. et invenies ipsas participationes primor-
dialibus fundari in ipso esse. Prius enim est naturaliter esse quam esse vitam vel ex ipso
a sapientiam etc. Hae itaque causae primordiales seu ydeales primo fundantur in ipso
esse. Et ipsa principia et causae sunt participatione existentium ut viventium
vel sentientium etc. et ita tamen existentia quam existentium ex primordiales
participant ex. Quid ergo tanto existentium participant et multo magis oportet quod
causata. quia et quae sunt aut vivat aut sentiat aut intelligant
ipso esse participet. Divina ergo bonitas quoniam ipse aequalis et per se bonitas par-
nisi omnia dona sua ipsius esse laudat. Unde tamen condignae sunt prin-
ticipatione et ex ipsa bonitate. et in ipsa est ipsum esse. et sunt existentium
principia. et omnia quae sunt existentium. et quae quocumque modo habent
continent. et omnes et in se ipsis sunt incomprehensibiliter. et divisiones et multipli-
cationes unitas et singularitas. Omnis qualescumque omni ptet in causis. In unitate siquidem
omnes numeri existunt simpliciter et inconfuse. et unitas eius fit in pluribus et
simplex omnium numerus in se ipsa singularitas continet. et omnis numerus in unitate
unum. et in quantum ab unitate procedunt recedunt in tantum distinguuntur. et in
multitudine aguntur. Ita et in centro circuli omnes lineae ipsius circuli simul prima
unitatem recipiunt. et ipsum centrum omnes lineas ad circumferentiam protendentes
procedentes sunt simplices in se ipso unitas et sibi invicem. et ipsi centro aequo
communi principio ipse lineae fluunt. et omnes ille lineae in simplici centro
parte uniunt. et ipse lineae quanto minus attentius distant tanto minus a se
invicem distant. et quanto magis et magis elongantur quanto sunt centrum proximo
vos tanto et ipsi centro et sibi invicem uniuntur. quanto non plus attentius distat
tanto et a se invicem. Sic et in generali omni natura omnes rationes universitatis
particulares naturae coniungunt inconfuse ad unum quod principium omnium fons eius
in anima simplici virtute concurrunt et uniunt omnes virtutes quibus corporis vivi-
ficat, sensificat et unificat in omnibus membris et partibus. Hoc ergo igens
ut contemplatione catholica quae ymaginis sunt in insensibilibus divinis. omnis
abstrusae et remotae. et ad deum omnium causam ascendentes intellectualibus oculis
et uniformiter et unitive contemplentur omnia in omnium causa. Et ea quae
sunt in invicem sunt contraria. Omnia siquidem existentia sequuntur deum qui principium
existentium. a quo est et ipsum esse. et omnia existentia. omne principium omnis
finis. omnis vita. omnis immortalitas. omnis sapientia. omnis ordo. omnis ar-
monia. omnis virtus. omnis custodia. omnis collectio. omnis distributio. omnis
intellectus. omnis sermo. omnis tactus. omnis sensus. omnis status. omnis
motus. omnis unitio. omnis quantitas. omnis amicitia. omnis concordia omnis
diffinitio. et alia quaecumque per esse existentia. Et eadem omnium causa sunt intelli-
gibiles et intellectuales substantiae divinarum angelorum et animarum. et naturae totius
mundi. quae per se subsistunt. sive dona naturae sive gratiae. et quaecumque ex
per cogitationem attingunt ut diffiniendo. et quaedam sublimius et anterius participationes
paradisi fulgeat at omnium ea existunt. summe et sanctissime substantiae. summe paradisi
quae collocantur in invisibilibus specialis tenentur. Ut angelica ierarchia. unde
et ab ipso et in ipso sunt et esse. et bene esse. et substantiae ierarchiae
relucent quod illae summe. et substantiae infime ierarchiae. scilicet principatus archangeli
angeli minus quam ordinat. quam mediae. ab eadem omnium causa habent et esse et
bene esse. Sunt autem celestes substantiae. omnis quo ad angelos sunt optime
in superiores nobis sunt et supermundane. Ab eadem est omnium causa. et animae

et omnium existentia similiter et esse et bene habent esse et sunt, et bene sunt et in ipsa preexistunt habentia esse et bene esse et existentiam, et bene existentia et ex ipsa in-
cipiunt et in ipsa custodiuntur et in ipsa tendunt. Sed autem qui omnium causa tradit existen-
tibus esse existentiam sublimioribus tamen substantiis quas scriptura eternas vocat quarum nec
scibiles sunt, vel omnia etiam vitam per ... in esse sunt et vivunt. Et post ...
aliam post eternales formas in quam substantias distribuit ... principales ... dig-
nitates et in bonis naturalibus, quia ad ipsum esse generaliter omnibus existentibus distribuit et
ipsum esse est ex preexistente. Ita omnium et esse ipsius et non ipsa generatio, generatio eius
esse et esse in ipsa et ipsa non est in eo, quod est et esse habet ipsam et participat ipsa
et ipsa non habet esse nec participat eo. Et ipsa est evum et principium et mensura
eternitatis et ipsa est existens ante substantiam et ante id quod constituit esse, et evum et
et ipsa est substantificatio et principium et medietas et finis omnium. Et ideo ipsa ne
existens secundum omnem existentiam multiplicem insuperque multipliciter nominatur. Et erat
et erit et fuit et est et factum est et fit et fiet. Hec enim omnia vocabula de deo dicta his qui recte divina intelligunt significant quod ipsa omnium causa
secundum omnem intentionem existentium superessentialiter sit et sit omnium existentium causa
semper et ubique. Ipsa enim non est in hoc ut non sit in illud et in hoc non est alicubi quod
non sit alibi. Sed generaliter est omnia et omnium causa et in ipsa sunt omnium principia
et terminationes et ipse omnia comprehendit et preabet et super omnia est et est super-
essentialiter super existentias ante omnia, quia quod et omnia de ipsa et simul predicatur et tamen
nichil est omnium, et est omnis figure et omnis forme et sine forma et sine pulc-
ritudine principia et media et fines existentium in se ipsa non comprehensibiliter
et excellenter precipiens et in maculata lucens omnibus super simplicius esse
secundum unam super unita causam. Enim enim sol iste singulariter unus est lumen
sed uniformiter superfundens sensibilium substantias et qualitates tam multas
tam abundanter differentes sua operatione et cooperatione renovet et mutat
et custodiat et perficiat et discernat et univat et reflorere faciat regirare
augeat et minuat et tolleret et complanta [illegible] radice plante producere fa-
ciat et sursum moveat et vivificet omnia terre nascentia. Et unumquodque
sensibilium omnium inspecta singulorum proprietate uno et eodem sole participat et singula-
rum unus sol omnium sine participationem causas in se ipso simpliciter participit multo magis excedens
est exemplaria esse in causa unius solis et omnium existentium secundum superalem unitatem
et ipsa causa omnium producat substantias secundum excessum a substantia. Exemplaria autem dicimus
divinis substantificas rationes existentium simpliciter et singulariter et in simpliciter ubi dicit
eternaliter preexistens, quod aptius ad [illegible] vero [illegible] est nominate dici de hoc predestinationes
ubi dicit quos et predestinavit hos et vocavit et voluntates divinas in exem-
plorum est que distinguunt existentia et efficiunt secundum quod divina est substantialis esse-
ntia omnia prediffinivit et ad esse produxit et deduxit. Dicit autem beatus
clemens in quo fuit predestinatus et confirmatus fuit quod principales rationes que in ipsis rerum
sunt et rationes sunt aliqua ratione dicantur ita exemplaria. Hec tamen rationes non
proprie dicuntur exemplaria nisi prius. Sed et ipse sunt taliter abactius exemplaribus
ubi que proprie et perfecte cavit omnia, ut [illegible] tamquam causa omnium adoret
et non aliquod causatum quod in [illegible] ... non indiget aliqua similitudine
unde quasi errore deceptus [illegible] signum dei quibus sunt nobis utiles non sunt tamen
adorande, sed per eas manuducendi et provocandi sumus ad rationes prime cognitionem
et veneratione. Omnium ergo existentium causato vero singulariter est attribuenda pro ipsius
si quidem substantificas omnia existentia ab eterna bonitate originem sumens
et per omnia fluens et ex ipsa bonitate eterna omnia implens et in omnibus

¶ quod de eo ... nominibus ...

¶ de sole ...

¶ q[uod] ...

¶ exemplaria ...

¶ predestinationes

¶ dicit beatus ... clemens ...

¶ q[uod] ... [illegible]

continens omnia quia in se ipsa prehabet secundum excessum divine simplicitatis omnem duplicitatem
respuens. et eodem modo omnia continens secundum simplicem sua infinitate. et ab omnibus parti-
cipatur. Deus ergo omnium existentium preconstitit principium et finis. principium quidem sicut causa
finis non causa gratia sunt. et quia est terminus omnium et infinitas omnem infinitatem continens et
contentus et preexcessivum continentium et oppositorum. vel etiam oppositus. ut enim sepe dictum est in
simplici non omnia existentia et prehabet et preconstitit faciens. presens omnibus et ubique et secundum unum
idem omne et ad omnia procedens et manens in se ipso. et stat et statu motus non habet prin-
cipium. nec medium. nec finem. nec est in aliquo existentium. nec est aliquod existentium. nec
aliquid ipsi convenit. ad eternaliter existens. nec temporaliter subsistens. sed segregatur ab eterno et a tempore
et ab omnibus que sunt in tempore. Unde et ipsum eum et existentia omnia et mensure
existentium. et mensurata per ipsum et ab ipso sunt

Deinde laudandum est quod deus dicitur vita eterna. ex qua est ipsa vita et omnis
vita. et a qua omnia quocumque modo viventia disseminant iuxta proprietatem vivere. Ex
ex ipsa signum et per ipsam sunt et subsistunt. Vita immortalium angelorum et eorum
immortalitas. indestructibilitas sempiternus motus angelicus. propter quod ipsi angeli et viven-
tes sunt. et dicuntur et immortales per naturam simplicitatis. ideo dicuntur non immortales quia ab
ipsis non habent quod immortales sunt et eternaliter vivunt. sed ex deo qui est causa vivifica
effectiva et generativa omnis vite. et sic superpositus in existente quod talis est ipsius
esse ipse ita dicimus quod divina vita super omnes vivifica est et substantifica ipsius ipse
vite. et omnis vita et omnis vivificationis motus ex ipso ex ipso est. et causa est super omnem
vitam. et omne principium omnis vite. et ex ipsa habent anime naturalem indestructibilitatem
et ex ipsa habent vitam omnia animalia et plante secundum ultimam vite resonantiam
que sublata deficit omnis vita. iuxta illud ps. c. iii. auferes spiritum eorum et
in cinerem illa que defectum participationis submissionem facta fuerint ad illa convertunt sicut dicunt
ut patet in arboribus et plantis. unde sequitur in ps. emitte spiritum tuum et creabuntur et ipsa
dat primus ipse vite esse presentia. deum omni vite participabilem dat esse vita secundum singularem
naturam propriam. animus quidem celestibus dat deo conforme et immaculabilem sempiternum
motum. ut supra angelica ierarchia c. 8. ca. 6. ostendit autem per bonitatem superabundantia
addendo hominibus vitam. Vita enim illorum ab alia causa esse non habet. nec esse
vita. nec permanere. sed quia illa sola dat etiam hominibus qui compositi sunt ex rationali
natura et corpore vitam angelice vite conformem. et propter habundantem bonitatem
nos aversos revocatos ad se ipsam convertit et vocat. et quod benignius est nos totos
idest animas et corpora ipse promittit translaturam ad vitam perfectam et immortalitatem quod ge-
neraliter omnibus philosophis gentium insanum est esse contra naturam. christianis autem et ipsi veritati
demonstratur esse divinum et supra naturam. dico autem naturam dico quam ad nos et non quantum ad deum
qui est vita omnipotens. cum enim ipse sit natura omnium vitarum maxime divinarum. et ipsi
nulla vita est preter vel contra naturam vel supra naturam. Unde longe expellantur a christo ecclesie
et specialiter ab anima tua assertiones stultitie simonis et ceterorum contra corporum quibus resurrectio
corporum dicitur esse contra naturam. sicut contra quam multi sancti patres scripserunt et longis-
simo ab aliquibus putatur fuit magus esse sapiens. sed latuit eum quod bene sapientem
non oportet per indirecta ... et dicere eius que de occulta omnium causa senserunt
dicendo quod ei aliquid sit preter naturam. cui nichil est contra. ex ipsa autem omnia et vivifi-
cantur et florent omnia animalia et plante. et sive dicas vitam intellectualem sive
rationalem. sive sensibilem et augmentabilem et qualemcumque aliam. vel vite principium
aut substantiam. omnia ex ipsa et vivunt et vivificantur. que est super omnem vitam
et secundum omnia secundum causam uniformiter preconstituitur. ipsa ergo que est super vivens et principium
vite. et omnis vite causa. et generativa. et adimpletiva. et distinctiva omnis vite
ex omni vita laudanda est secundum copiosam fecunditatem omnium vitarum sicut largis-
sima. et omnis vite contemplatione laudata et exposita. et sic non indiges

inte(llectu)m (et) pl(us) q(uam) plena i(n)ta p(ro)p(ter) se i(n)nuens. et sicut sup(er) o(mn)em i(n)tam i(n)nusitas et sup(er) nunc(?) et q(uo)m(od)o alie i(n)ta supi(n)ventes et i(n)effabilem l(a)udam(us) illius laudare poterit. ~~Titulus septimi capituli de sapi(enti)a. mente. rac(io)ne. virtute et fide.~~

Laudem(us) d(eu)m d(omi)n(u)m sic sapiente(m). et sic p(ro)p(ter) se sapiam. ul(tra) p(ro)p(ter) sic om(n)is sapie(nti)e sanctificatore(m). et sup(er)existente(m) sup(er) o(mn)em sapiam et p(ru)d(enti)a(m). q(uonia)m d(eu)s n(on) tm e(st) s(ed) plen(us) sapia. et sapie ei(us) n(on) est n(umer)us. s(ed) collocat(us) s(upra) o(mn)em rac(ionem) et i(n)tellect(us) et sapiam. Et h(oc) sup(er)nalit(er) intendens beatus paulus qui est sol totius ecclesie et in dic(tis) stultu(m) d(e)i e(st) sapienci(us) ho(m)i(ni)b(us). cor. i. c. Et no(n) t(antu)m ideo d(icitu)r q(uia) o(mn)is h(uma)na deliberac(io) error quida(m) esse i(n)ue(n)i(tur) s(ecundu)m stabilitate(m) et p(er)fectissimas i(n)tellectui(m) op(er)ac(iones)? S(ed) et q(uia) (con)suetu(m) est (con)fundens theologis attribue(re) deo (con)tenta ipi p(ri)vatione(m) p(er) positionem (con)trariam ut efficacior sit p(er)vasio et solemnior insinuac(io). hac (con)sideracione dicitur se(m)p(er) clarissimum lumine(m) i(n)visibile(m). heb. xi. c. et multu(m) laudabile(m) et i(n)multiplici(ter) no(m)i(n)abile(m). dicitur i(n)effabile(m). ps. c. v. a. et i(n)nominabile(m). Gen. xxxii. et Jud. xiii. c. et o(mn)ib(us) p(rese)ntib(us) et ab o(mn)ibus i(n)ue(n)tu(m). dicitur et i(n)co(m)p(re)hensibile(m) et no(n) i(n)vestigabile(m). Ro. xi. c. Eph. iii. d. h(oc) g(ener)e mo(d)o ap(osto)l(u)s sapiam d(e)i vocat stulticia(m) q(uia) (con)tinet ea que p(er) racione(m) i(n)ducunt(ur). et s(ecundu)m i(n)tellectu(m) h(uma)num i(n)sipiencia. et h(oc) facit ap(osto)lus ut i(n)ventus sufficat ad cognicione(m) i(n)effabilem que e(st) d(i)u(ina)m amo(rem) racione(m) s(ed) ut ali(qu)i dixim(us). nos accipiente(s) ea que sup(er) nos sunt. s(ecundu)m nac(ionem) n(ost)re corrupte (con)ditate et s(ecundu)m estimacio(nem) sensuu(m) i(n)tra quib(us) co(n)tinent(ur) (con)fi(n)gim(us) d(i)u(in)a co(m)parantes d(i)u(in)a(m) i(n) eo q(uo)d s(ecundu)m sensibilium ap(er)ta cia (con)cepim(us) d(i)u(in)am et i(n)effabile(m) racione(m). Sciend(um) est aut(em) q(uod) mens n(ost)ra h(abe)t v(ir)tute(m) ad i(n)telligend(um) q(ue) dici possim(us) theorica(m) i(n)tellectu(m) p(er) qua(m) mens i(n)telligibilia (con)spiciat. h(abe)t p(re)terea mens vnitione(m). qua i(n)telligim(us) summu(m) affectionis apicem. qua(m)q(ue) p(er)ficiat dilectio d(e)i (con)cedente p(er) op(er)atione(m) na(tura)m mentis p(er) qua(m) mens i(n)iungit(ur). Ceteris tam(en) na(tur)am sua(m) q(uam) (con)tinentia sua (con)cedentib(us) p(er)ficiat. g(ra)ta vnitio(n)e(m) op(er)et(ur) nos i(n)telligere d(i)u(in)a n(on) s(ecundu)m solicitate(m) i(n)telligi(bi)l(ium) s(ed) statu(m) eundo nos sup(er) nos ip(s)os. tota v(ir)tute deo v(ni)tos. Iuxta illud eccl(esiastic)i. iii. Ecclamit se sup(er) se. et Cor. v. Cum adh(er)et deo vnus sp(iritu)s est. melior se(cundu)m statum e(st) esse d(e)i p(er)ficiunt (con)tra vnione(m). q(uo)d esse(?) n(ost)ri ip(s)o(rum) p(er)s(er)vat nat(ur)e (con)dicione(m). q(uonia)m tunc tand(em) d(i)u(in)is mu(ner)ib(us) copiose ditam(ur) q(uando) deo vnim(ur). Hu(m)a(n)us s(ed) i(n)tellectualis vnico(n)e d(i)u(in)a sapiam i(n)raconabilem et amentem et stulta(m) (con)cedunt laudantes eam q(ui) i(n) ip(s)a est ca(usa) o(mn)is mentis. (et) o(mn)is sapie (et) o(mn)is prudencie. et i(n) ip(s)a est o(mn)e (con)siliu(m). et ab ip(s)a e(st) o(mn)is cognicio et p(ru)d(enti)a. et i(n) ip(s)a sunt o(mn)es thezauri sapie et cognicionis absconditi. Et eni(m) n(on) (con)sequencia p(ro)cedas sup(er) sapiens. et cum sapiens ca(usa) s(ci)l(icet) d(i)u(in)a sapia que o(mn)em sup(er)at et (con)tinet sapiam (et) s(an)ctificatura. et ip(s)i(us) p(ro)p(ter) se sapie. et illis. et sing(u)l(is) p(ar)ticulari. et (ex) ip(s)a angelice mentes que i(n)telligunt et i(n)telligunt h(abe)nt simplices et bonos i(n)tellectus. n(on) (con)gregantes d(i)u(in)a(m) cognicione(m) i(n) reb(us) divisibilib(us) ul(tra) ab ip(s)is. aut sensib(us) corporeis a(ut) s(er)monib(us) corporeis. n(on) ab aliquo com(m)uni ab istis collecto. s(ed) carentes i(n)de et ab o(mn)i n(atur)ali i(n)titudine i(n)tellectualit(er) et i(n)materialiter et vniformit(er) i(n)telligunt ea que i(n) deo sunt i(n)telligibilia. et h(abe)nt v(ir)tute(m) i(n)tellectualem. et spacio(sa)m resplendente(m) puritate. i(n)nuda(?) et s(upra) n(on) aliud(?) i(n)maculata et (con)puritate d(i)u(in)ar(um) i(n)telligibiliu(m) simplicit(er) et(er)nalit(er) (et) dec(enter) n(ost)re mentes i(n)tuentes sunt d(i)u(in)e(?) vnite. et i(n)pleta angelica p(ro)p(er)i(?)litate (con)tinent(ur) reformac(io) ad d(i)u(in)a et sup(er)splendente(m) et mente et rac(ione) p(ro)p(ter) d(i)u(in)a(m) sapiam et an h(abe)nt racionabilitate(m) p(er) qua(m) diffuse et circulari (con)sistencia v(er)itate(m) q(uo)quo(m)odo i(n) (con)uerrit et p(ro)missib(ile)(?) et largissima v(ir)tute i(n)magistror(um) deficiunt ab

uniformis mentibus angelicis per multorum et sensibilium collectionem ad simplicem contempla-
tionem manuducere mentibus angelicis mota possibilitate sua comparavit. Dicis [illegible]
at ab dixit eos scientiam quidem esse qualem resonantiam et ymaginem divine
sapientie nisi non dicat. Et quamvis demon mens sit quia est mens et ab eterna sapientia
et tamquam ab ea prima magis est mens deformata non destituens vero sapientiam non species
non volens in tamen non est dicenda sapiens secundum tamquam a sapientia. Est igitur divina sapientia prin-
cipium est et causa substantificationis et perfecta et custodia et finis. Deus autem est quo igitur ipse
deus qui est super sapiens sapientia omnem sapientiam et mentem et bonum et cognitionem
dicit esse mens et ratio aut cognitor. Et quomodo intelliget deus ad intelligibilia
cum non habeat intellectuales operationes. Aut quomodo cognoscet sensibilia cum ipse sit collo-
catus super omnem sensum. Patet et contra scriptura asserit ipsum scire omnia et nichil
effugere divinam cognitionem. Heb. iiii. f. et Job xlii. a. Sed ut sepe dixi divina intelli-
gi debent ut decet deum. Si non passionem sed per excessum ut dicat esse sine mente et sine
sensu quia est et cognoscit super omnem mentem et sensum. Sic et attribuimus irra-
tionabilitatem ei qui est super omnem rationem et imperfectionem ei qui est super rationem omnem
perfectionem et lumen inaccessibile secundum excessum omnis et invisibilis luminis. Dicimus cali-
ginem esse impalpabilem [illegible] et invisibilem [illegible]. Sed divina mens omnia
continet et ab omnibus segregata cognitione precipiens seipsam scientiam omnium secundum quod
ipsa est causa omnium sciens. Et in eo producens angelos taliter dicitur ipsi angeli sciunt
et a seipso tamquam principio ea sciens et ad esse deducens quam mittit scriptura dicens
Christum scit omnia antequam fiant. Divina enim mens non novit existentia cognoscens
ea ex collectione existentium sed in seipsa et quod ipsa taliter preter et precipit omnium scientiam
et cognitionem et substantiam non singula per singula [illegible] inspiciens que excausans [illegible] ea cognoscens
et continens. Sicut lux in se ipsa secundum suum simplicem esse continentiam que ipsa est
omnia sciens et continens. Sicut lux in se ipsa tenebrarum in seipso taliter precipit et
novit tenebras non ex alia causa quam lumine. Divina igitur sapientia in se ipsa seipsam co-
gnoscens cognoscit omnia materialia immaterialiter et divisibilia indivisibiliter et
multa unitive. Et in ipsa simplicitate omnia eternaliter cognoscit et omnia ad se
producit. Sicut enim deus secundum unam simplicem causam omnibus existentibus dat esse ut
secundum eandem causam taliter sciat omnia tamquam ex ipsa causa existentia et in ipsa
preexistentia. Non precipit existentium cognitionem ex ipsis existentibus sed singulis exi-
stentibus sic et alia cognoscentibus et sui et aliorum cognitionem largitur. Non ergo deus ha-
bet unam propriam cognitionem sui ipsius et aliam cognitionem existentium omnia compre-
hendentem sed cognitione sui cognoscit omnia. Ipse enim cognoscens seipsum tamquam
omnium causam [illegible] aliam intentionem non ignorabit ea que ab se sunt et quorum
ipse causa. ~~Sed et angeli dicuntur scire omnia que sunt in terra.~~ Deus igitur cognoscit ex-
istentia non scientia existentium sed scientia ipsius. Sed et angeli dicuntur scire omnia que sunt
in terra non quod cognoscunt sensibilia per sensus corporeos sed secundum propriam virtutem et naturam
mentis. Hic deo conformis. Ulterius inquirendum est quomodo nos cognoscimus deum cum ipse
non intelligibilis sit nec sensibilis nec omnino sit aliquid existentium. Dicendum
quod nos cognoscimus deum non ex natura ipsius. Secundum enim naturam suam ipse ignotus est
et omnem rationem et mentem excedit. Sed ex dispositione ordinationis universitatis
rerum tamquam ab ipso nobis proposita et habente in se quasdam ymagines et assimilationes divinorum
exemplarium viam et ordinem in nostram [illegible] ascendimus ad deum qui est super omnia
in eo quod omnia ab eo tamquam omnia excedente auferimus et ipsum omnium esse causam
attendimus. Unde et in omnibus cognoscitur deus et sine omnibus. Propter quod et de
illo est intellectus et sermo et scientia et tactus et sensus et opinio et fantasia
et nomen et alia omnia. Et iterum nec intelligitur nec dicitur et ipse non est aliquid existen-
tium nec in aliquo existentium cognoscitur et omnibus omnia est et in nullo nichil et
ex omnibus cunctis cognoscitur et ex nullo alicui. Recte quidem deo omnia nomina attribuimus.

[Marginal notes:]
quomodo demon mens quo est et quomodo non
quomodo deus dicitur [illegible]
Sicut et intus sic precipit aut quia ipsa fierent
Quomodo divina mens quo novit existentia
quomodo angeli [illegible]
quomodo angelorum cognitio
quomodo cognoscimus deum

a p lumen

et tamen omnium tamen quam divinis condicionibus laudamus secundum singulorum proportionem. et est unitissima divinissima cognitio dei qua ipse cognoscit per superhabundantiam secundum unitionem scilicet mentes scilicet mentes ab omnibus intellectualibus et intelligibilibus recedens et tandem seipsam deserens deo unitur radiis etiam sapientie super capacitatem intellectus superfulgentibus inde illuminata inscrutabili profunditate sapientie. Sed sapientia vere laudatur ab omnibus qui teste scriptura Sap. vi. c. est causa effectiva omnium scilicet omnia condidit. et est causa indissolubilis coaptationis et ordinis omnium et semper que fines superiorum principiis sequentium et pulcre operans unam universitatis conspirationem et armoniam. Laudatur etiam sicut creatrix scripture ut Io. i. attribuitur ei ratione effectus ysaie xxvi. 3. meditatus est. et etiam non tamen ideo quia ipse largitor rationis et mentis. Et quia ipse omnium causas in ipso uniformiter precepit. et quia teste scriptura Sap. viii. attingit a fine per omnia fines pertingit a fine usque ad finem omnium. et quia divina ratio omnium simplicitatem simplificat. et secundum suam scilicet finalitatem que omnibus supereminet ab omnibus est absoluta. Et est ideo consistens simplex. et veritas constans divina. et quam tamen inundans. et non errone omni cognitioni usat. Fides divina que est stabilis collocatio credentium collocans illos in veritate et confirmans simpliciter veritate in transmutabili identitate in ipsis credentibus habentibus cognitionem veritatis. Quia enim cognitio unitiva sit eorum qui cognoscit ad cognita ignorantia autem esse ipso ignoranti semper est causa transmutationis et divisionis. Sic credentes in veritate teste Sap. tima. xx. viii. c. nichil movebit a letitia que est secundum veram fidem. sed habebit mea permanentia immobilis et in transmutabilis identitate. Qui enim veritati unitur hic est corpora unitione bene novit quod bene sentit quamvis corripiat ipsum tamquam movens extasim passum qui enim in veritate per veram fidem extasim patitur alios ut dignum est latet corporibus errore ipsa autem novit se ipsum non furentem ut estimantes et imponunt. Sed per simplicem veritatem tamen et continuo se habentem liberatum ab instabili et innaturali divisione et largissima varietate erroris. Ista ergo principes et duces nostre sapientie scilicet apostoli et eorum discipuli pro veritate cotidie moriuntur. cor. xv. d. testificantibus omnibus sic commendatus est et verbo et opere. et unitiva principales nam dei cognitione ipsam superiorem esse omni alia simplicitatem et divinitatem immo ipsam esse solam veram et unam et simplicem dei cognitionem.

Capitulus viii. Capituli de virtute iusticia salvatione liberatione ...

Quoniam autem divinam virtutem et super sapientem sapientiam theologi laudant sic virtutem et sic iusticiam. et sic salvationem. et sic liberationem resistentem. et istas dei nominationes prout nobis est possibile exponamus. Dicit autem divinitatis principalitas per excessum segregata sit ab omni virtute quamvis modo excedente autem cogitabili non ignorat conditati in sacra scriptura. theologia enim sepe attribuit deo dominationem et celestium virtutum. Ergo divinitas segregata sit ab omni virtute quomodo ipsam laudant theologi tamquam virtutem. aut quomodo quid per attribuimus nominationem virtutis secundum quod deo attribuitur. Dicamus igitur quod deus est virtus sic prius. et sic super omnem virtutem. et sic causa omnis virtutis et producens omnia per virtutem suam. in se tamen manente inexplicabilem et immobilem et omnino infinitam. et sicut consistens causa ipsius quod est esse virtutem seu valorem sive potentiam et sic consistens infinite virtutis non tamen ex eo quod producit omnem virtutem. sed ex eo quod sic omnem per se ipsam virtutem excedens et superans et multiplicat ad diversas condicionibus virtutibus alias virtutes multas. et quamvis producte virtutes numquam possunt hebetare super infinita actionem virtutis divine. que est virtutifica i. faciens virtutem. Dicit tamen quod deus virtus eo quod virtus ipsius cuncta excedens ineffabilis sit et ignota et incogitabilis que per habundantiam potentie confirmat infirmitatem. et continet et fortiter tenet infimas ipsius divine virtutis resonantias que nullatenus videntur tota cognitia minorem et eminentem virtute sicut quod apparet in potentiis ... sensibilium. Verbi gratia splendidissimi radii solis pervenerunt ad conspectum angelorum pene ... et sonitus tonitrui percipit auribus pene surdi. ... omnino ... obscura lumine

indicat neque clarissimum et auris omnino surda neque leves sonos audit neque maximos. Ipsa
siquidem distributio infinite virtutis dei ad omnia constituta provenit, et nihil est omnium
quod perfecte privetur quali virtute, sed omne existens habet virtutem aut intellectualem prout ut angeli,
aut rationalem ut homines, vel sensibilem ut bruta animalia, aut vegetabilem ut plan-
te, aut substantialem saltem ut inanimata. Et si licet dicere ipsum esse habet virtutem a substantiali vir-
tute. Addit quod sic. Et ex ipsa divina virtute sunt deiformes virtutes ordinationum an-
gelorum, quam ex ipsa habent quod intransmutabiles sunt, et ab ipso accipiunt omnes motus
suos intellectuales, et immortales et sempiternos, et ipsam suam fortitudinem et non
immobilem desiderium boni. Ipsa virtute divina immittente ipsis angelis posse quod
possunt, et esse quod sunt secundum potentiam, et desiderare et semper esse, et ipsum posse quo possunt
semper desiderare. Processus autem indeficientis virtutis per angelos provenit ad homines
et ad alia et ad plantas et ad naturam inanimatorum, et unita confirmat
ad mutuam amicitiam et communionem. Discreta vero firmat adeo quod singula secundum propriam
rationem et diffinitionem sunt inconfusa et incorrupta, et salvat ordines et dis-
positiones [illegible] ad bonum proprium, et immortales vitas angelicas simplicitatum
immaculatas custodit. Et celestium luminarium substantias et ordines facit secundum naturam eternas
et invariabiles. Dat enim ipsis circumvolutionibus posse esse, et distinguit eas per processus
et congregat per restitutiones ad puncta ex quibus processerunt. Ipsa etiam divina virtus operatur in-
extinguibiles virtutes ignis et indeficientes aque influxiones, et tenet aeream
fluiditatem, et terram super nihil stabilit sine exteriore corporeo fulcimento, et terre nascentium
propagationes uniformes inalterabiles custodit, et salvat mutuam elementorum armoniam
et inconfusam et indivisibilem distinctionem, et continet connexionem anime et corporis, et sursum
movet plantarum virtutes nutritivas et augmentativas et inanimatorum, et omnium substantiales virtutes
sua fortitudine retinet, et insolubilem universitatis permanentiam firmat, et natu-
rali ipsam deificationem donat, prebens virtutem hiis qui deificantur. Et omnino nihil
omnium segregatum est a firmitate aut exclusum ab ambitu divine virtutis. Quod enim penitus
nullam habet virtutem nullum omnino est, vel est ipsius positio. Sed at dicit Elimas magus
obiectus sancto Paulo dicenti ad Thimotheum ij° c°: Quia deus negare seipsum non potest. Si deus
omnipotens est, quomodo dicitur non posse? Sed habet eius obiectionem impugno [illegible]. Videatur
tamquam puer in luto [?] quod structa dissolvit edificia in arena super arenam fundata, et p[?]
theologica deliberationem impugnare intentionem manifeste [illegible] Communem vitas
sic negata dicere [illegible] auctoritate. Vitas autem est existens [illegible] auctoritate [illegible]
ab [illegible] quod est manifeste [illegible] est quod dicere deum non posse se negare, quod dicere
ipsum non posse cadere ab esse vel a posse vel a scire. Sed Elimas non intelligens imitatur
in [illegible] tironum [?] qui adversarios suos infirmos esse supponunt secundum suam opinionem,
et contra illas [illegible] absentes pugna audacter simulant et vanis plagis aerem
percutientes confidunt arbitrantur se iam ipsos adversarios impugnasse et propria virtute
[illegible] adeo ignorantes virtutem adversariorum. Nos autem vera verba beati Pauli secundum maximam
possibilitatem [illegible] laudamus deum sic potentem, sic [illegible] in sua potestate eterna,
sic ab [illegible] excedentem vel [illegible] sic [illegible]. Et [illegible] omnia constituta
secundum suam virtutem sic [illegible] et copiosa effusione largientem omnibus existentibus
posse esse et esse secundum habundantiam sue virtutis omnia excedentis. Deus etiam dicitur
iustitia tamquam distribuens omnibus secundum suam congruentiam et commensurationem et pulchritu-
dinem et bonam ordinationem, et singulorum ordinum specialem ornatum. Et sic segrega-
tus [illegible] distributionis [illegible] celestium et graduum ordinationis secundum iustis-
sima dei diffinitionem [illegible]. Et sic [illegible] omnibus [illegible] cooperationis [illegible]
cooperatur deo ad propriam perfectionem. Iustitia siquidem divina omnia ordinat et [illegible]
et singula a singulis incorrupta et inconfusa salvat, et omnibus existentibus
singulis que sibi conveniunt secundum dignitatem a deo supponente singulis existentium

Marginalia: q° quo [illegible] virtus — et immortalis — Elimas magus — contra impugnatorem — quod negare deus — quomodo deus possit negare — de iustitia dei

Et tamen ista iterum dicta sunt, quemadmodum sine iustitie derelinquunt ipsam insipientiam ignorant et ipsam iusticiam manifeste condempnant, quales sunt qui dicunt deum iniuste eos qui mortales sunt fecisse perfectos, et hiis qui habent liberum arbitrium eligendi bonum et malum fecit indivisse virtutem faciendi. Sic lapis violent sensu fecit et variabilibus contulisse invariabilitatem et infinitis perfectam potentiam et temporalibus eternitatem et naturaliter mobilibus immobilitatem et temporalibus delicias delectacionem eternam et omnino qui sic decipiunt singulis attribuenda arbitrantur que non ipsis sed aliis conveniunt. Iusticia autem divina in hoc declaratur esse vera iusticia quia ipsa singulis omnibus propria distribuit et cuiuslibet rei naturam salvat in proprio ordine et virtute.

Si quis autem dicat obiciat quod iusticie non est sanctos homines dimittere non adiutos qui aspirant hominibus terrenis, intelligimus quod isti qui dicunt, scilicet terrena diligunt que ab hominibus carnalibus desiderantur omnino deciderunt a divino amore, et digne vocantur scilicet qui divinis bonis vere amabilibus inimica faciens. Eadem qui irreligiose replent propter temporalia que non sunt vere amabilia; in eo quod volunt abiisse patri ut illa eterna possideant. Quod si vera bona amat de ista separatione letari debent qui consequitur ea que desiderant. Et ea signum tunc magis appropinquant virtutibus quam secundum quod eis possibile est propter desiderium divinorum bonorum recedunt a passibili affectione temporalium. Unde fortiter certantes in adversitatibus temporalibus pro bono eterno consequendo. Divine providentie convenit iniusticiam sanctorum consortia non eripere vel destruere per commoda temporalia nec eis subtrahere gratiam adiuvantem qui aliquis reprobus corpus facere conantur, sed potius corroborare ipsos in pulcra et inflexibili statione sine certamine in repletos iterum retribuere eis bona eterna secundum meritum singulorum. Ipsa igitur divina iusticia vere et dicitur omnium salvatio in quantum salvat et custodit unumquodque secundum propriam substantiam inconfusam segregatam ab aliis simul et cum hoc in ordine et in singulis rebus unde consistit causa propria operationis. Sed at dicitur vocatur salvatio tamquam consistentia perditorum ad meliorem recta salvatione et renovationem in dicentes. Nos autem hanc laudem largissime salvationis sic recipimus et rogabimus ipsum ut diffiniat hanc primam salvationem omnium que omnia in se ipsis in transmutabilia et fortia esse posita salvat et immunitate custodit secundum propria et singula bellantia ornata propriis rationibus et compartiat ab immunitate omni in equalitate et alicuius operationum et ordinat proportiones unicuique rei ne corrumpantur a proprio ordine nec transeant ad aliquem. Non longe recedunt ab intentione theologie qui ita laudaverint salvationem sic liberante omnia accessu propriorum bonorum per bonitatem salvatricem omnium per natura unicuique rei que salvat capax sint propter quod theologi vocant ipsum liberationem in quantum non sinit vere existentia cadere et non esse et in quantum peccantes et seductos et in perditionis bonorum suorum specialiter diminutione passos a passione ponere et infirmitate et bonorum privatione liberat unumquodque sentiens impletum et infirmitate pacia pietate supportans et lapsos suscitans a malo in uno statuens in bono et bonum diminutione lesum adimplens et ordinans constituens et in ordinationem vel in ornatione reformans ordinans et ornans et integritate perficiens et ab omnibus maculis solvens. Sed de istis et de iusticia dicta sufficiant secundum quam omnium equalitas mensurat et diffinit et omnis inequalitas que privat totam equalitatem a singulis eliminat. Si enim dicat equalitas diffusa unius toti ad totum, qui unum est magis alto aut quia tota est magis sua parte habent inequalitatem salvat iusticia non permittens fieri immunitate commixtione et unitate inconfuse participatione et custodiens omnia existentia secundum speciem in qua unum quodque habet naturaliter esse. De magno et parvo eodem et altero. Simili et dissimili. Statu. Motu. Equalitate. Sequitur

c^m ix

Tractationis deinceps quod attribuitur deo esse magnum / aut parvum / eiusdem et alterius
simile et dissimile, stante et motu et equale. Magnitudo siquidem attribuitur
et ipsi principio. Magnus dominus et laudabilis nimis. Et parvitas ut xix. Sibi dei apparere
in sibilo aure tenuis. Identitas psalmo c. 1. Tu autem idem ipse es et anni tui. Alteritas cum variis
figuris describitur in sacris scripture locis multis. Similitudo eo quod omnia similia
et omnium similitudinem operatur. Dissimilitudo eo quod nichil incausatum sit ei simile. Status
dicitur vii c. Immobilitas Mal. iii. 6. Sessio in sella. Ysa vi c. Motus eo quod
omnia procedat in participatione. Sap. vii c. omnibus mobilibus mobilior est sapientia et
ita de aliis nominibus que comprehendit ista et attribuuntur deo in scripturis. Magnus
ergo dicitur deus quia magnitudine omnibus tradit participationem. Et est equalis magnus
et omnis magnitudo est super omnem magnitudinem est superfusa et super continentia
omnium locorum et super excedens omnem numerum, excedens omnem infinitatem et super
plenitudo ipsius et magnificentia et fontana dona in quantum ipse ab omnibus participat
per effusionem omnino fit non innovata et habet eandem superplenitudinem et non
innovat participationibus sed potius superefflunt. Hec autem magnitudo infinita est
et sine quantitate continua et discreta, et hec est exercitus sive absoluta et sic continentiam
effusione incomprehensibilis magnitudinis accipere. Parvitas autem id est subtilitas deo att-
ribuitur quia ipse excedit omne pondus et sine positione per omnia vadit. Et est parvitas
causa et omnium quia nichil est quod eam non participet aliquo modo. Ista ergo
accipienda est in deo parvitas vel ut significet deus per omnia sine impedimento vadens
et operans et pertingens usque ad divisionem anime et corporis et compagum et medullarum
et intentionum cordis. Heb. iiii. Magnitudo autem est ut omnia continentia non est aliqua
communia attributa in conceptu eius. Hec parvitas caret quantitate tam continua quam discreta
nec valet tamen et est sine tumore et sine diffusione omnium comprehensiva et ipsa omnibus
incomprehensibilis. Deo autem attribuitur identitas super substantialis. Eterna in quibus in
se ipso manens. Ipse autem semper idem et eodem modo se habens omnibus eadem presens et ipsa
per se ipsam sunt in se ipsa et incontaminata collocata in optimis finitatibus
redundans identitatis in transmutabilis in opposito non valens cadere. Fortis invaria-
bilis munda et immutabilis simplicissima nullius indigens non augmentabilis non immo-
rabilis ingenita non quasi ad huc generata vel perficienda sed simpliciter non aliunde tota
et absolute ingenita et semper ens et semper esse perfecta et eadem ens secundum se ipsam
et a se ipsa uniformiter et indissolubiliter determinata et eodem et eodem modo supplens
omnibus convenientibus ad participandum ipsa et est fundamentum analogia coordinationis varie
communicata ipsis in omnibus convenientibus est causa identitatis in se ipsa et contra eadem
presentis vna et singularem totius identitatis precedente causa. Alteritas autem deo at-
tribuitur quia ipse per provisionem in omnibus est et omnia in omnibus propter omnium salvationem
manens tamen in se ipso propria identitate et consistibiliter stans secundum unam et incessabi-
lem operationem et se ipsum donat in flexibili virtute ad deificationem ad se conversorum.
Alteritas autem variarum figurarum quas sunt multiformes visiones in scripturis deo attri-
buuntur et alia significat quam videntur foris protendunt. Sic aliquis vellet attribuere anime
compositum parvum vel quantum compositum, per quam non sive simplicis essentie ullo tamen modo de-
ceret longe aliter oportet intelligere nomina partium anime quam partium corporis. Verbi gratia capud anime
mentem, collum opinionem que collocatur inter rationem et irrationabilitatem, pectus latus
furorem, ventrem concupiscentiam, crura et pedes quibus totum corpus innititur sapi-
entiam anime naturam. Deo ergo pro nomina partium corporis designationum variarum partium
rationes multo magis convenit purgare mente assumimus causas et compositiones in sanctis
et mysticis revelationibus et deo convenientibus quem in scripturis attribuitur altitas
formarum et figurarum deo qui est super omnia. Deus autem corpus corporis in se attri-
buatur deo in palpabili in figurabili complicite corporis distinctione secundum longitudine
latitudine et profunditate. Latitudo divina in illa est super latus deus procurrens

Marginalia: quomodo parvus deo attribuitur / b Idem quomodo alteritas quomodo attribuitur deo / Quietus deus / quomodo deus magnus / quomodo talis magnitudo attribuitur deo / quomodo deus parvus / qualis parvitas deo attribuitur / quomodo deus idem immutabilis / immutabilis / quomodo deus alter / varietas figurarum attribuitur deo / corporis anime / collum / pectus / ventrem / crura pedes / non bene / latitudo divina

[illegible]

ad omnia. Longitudo uero virtus eius extenta super omnia. Profunditas autem incomprehen-
sibilitas eius omnibus existentibus occulta et ignota. Sed ut clarius pateat ratio
figurarum et formarum quibus in scripturis incorporales altitudines et denominationes
designantur per signa sensibilia, ideo de talibus tractabimus in libro de symbolica theo-
logia. Itaque in divina altitudine homo suscipit variationem aliquam suae super in-
visibilis incomprehensibilitatis, sed intelligat unitiva ipsius multiplicis formationis et infi-
nitae fecunditatis uniformes processiones ad omnia. Si quis autem attribuat deo simili-
tudinem in eo quod ipse idem in omnia sua invisibilia sibi ipsi singulariter et indivi-
sibiliter similis est, id est in eo quod omnia invisibilia sua sibi similia et conformia
penitus vere et summe unum et idem sunt, hoc quidem verum non reprobamus. Theolo-
gia autem dicit deum qui est super omnia nulli esse similem. Sed dat similitudinem suam
his qui ad imitationem suam possibiliter conveniunt ad ipsum convertentes se omnem differen-
tiam. Virtus autem divinae similitudinis est quae omnia ad ipsum tendentia ad proxima-
tionem convertit. Talia ergo dicenda sunt a deo similia secundum divinam imaginem et
assimilationem. Neque enim dicimus deum esse ipsius similem, sicut nec dicimus quod homo sit
similis imagini suae. Siquidem coordinata possunt etc. et dicimus invicem sibi similia
et convertere se ad mutuam similitudinem et esse utraque sibi invicem similia secundum speciem
precedentem. Iuxta autem et suis causatis non recipit istam conversionem. Divina enim similitudo
non tantum est [illegible] aliquibus possibiliter vel proprie concedit. Sed omnibus divinam simi-
litudinem participantibus deus causa est et ipsa sunt sibi similia. Et est substantificator ipsius
similitudinis et quod quidem est aliud sicut est quodam vestigio similitudinis divinae
et ipsa complet ipsorum conversionem et quid novum est ultra distinctionem. Ipsa enim
theologia predicat deum dissimilem omnibus et nulli coordinatum, sicut ab omnibus
alterum et incomparabilius. Mirabile nichil esse deo simile. Similitudo non est contrarium ei quod
dicimus aliqua deo assimilari. Eadem enim contraria sunt deo similia secundum qualemque
ipsius imitationem et dissimilia secundum quod ipse causa est et illa sunt causata et infinite
et incomparabiliter ab eo differunt. Statio autem vel sessio divina significat quod deus in se ipso
manet singulariter fixus immobili incomprehensibilitate et super collocatur. Et quod similiter eadem
et circa idem et eodem modo operatur et secundum quod ipse omnino intransmutabilis est per se
ipso et propter morem in se ipso et omnino est immobilis. Et sic totum fit sensibiliter
quod predicta statione et sessione designatur. Omnia stans vel sedens in eodem loco
uniformiter manet. Deus quoque est causa sessionis et stationis omnium quae est
super omnem stationem et sessionem et ipsa cuncta consistunt conservatione et immo-
ta custodia propriorum bonorum. Sed autem rursus theologi deum in mobilem dicunt
ad omnia procedentem et moventem. Sic ut deum dicit intelligendum est. Non enim movetur
deus per portationem aut mutationem vel alterationem specierum vel localem motum rectum
vel circularem vel mixtum ex ambobus vel per motum intelligibilem vel aliorum vel naturalem.
Sed moveri dicitur eo quod omnia ad se deducat et contineat et virtute omnibus omnia
providet et eo quod adest omnibus omnia tenens et omnia continentia prius
operationibus procedens. Motus quidem immobilis dei secundum quod deum dicit semper laudare
deus permittit et attribuit ei motus rectus secundum inclinabilem et inflexibilem
processionem operationum eius et generationem omnium ex ipso. Obliquum autem secundum stabilem
processionem et generativum omnium. Circularem vero secundum incomprehensibilitatem media et extrema
continentia et contenta continentem et secundum conversionem ad ipsum eorum quae ab
ipso processerunt. Sed autem in scripturis deo vel iustitie attribuitur equalitas intel-
ligendum est deum dici equalem vel equum non solum sicut simpliciter et inflexibiliter
existit ad omnia et per omnia equaliter procedentem et ipsius per se equalitatis
substantificatorem secundum quam operatur per omnia similiter ipsorum ad invicem pro-

Longitudo dei. Profunditas. Quo tractatur in symbolica theologia. Quo similitudo. Quibus deus dat similitudinem suam. Quo deus sit similis et dissimilis. Quid statio et sessio. Quomodo moveatur. Quo deus moveri. Quo motus rectus. Quo obliquus. Circularis. Equalitas attribuitur deo.

motorum et suscipientium equale participatorum secundum singulorum optimitatem. et equale secundum quod dignum est omnibus distributa donationem dicitur. et deus equalis secundum quod ipse omnem equalitatem intelligibilem et intellectualem et rationalem et sensibilem et substantialem et naturalem et voluntariam in seipso precipit segregate et unite secundum virtutem effectivam omnis equalitatis et super omnia existente. ~~Titulus decimi capituli de omnipotente et vetere dierum in quo et de evo et de tempore~~

c. x

quare antiquus dierum / quare omnipotens

Deus in scripturis et dicitur antiquus dierum. Scholium Dan. vii. Omnipotens autem dicitur eo quod ipse sit sedes omnia continens et tenens et collocans et fundans et constringens omnia firma in seipso perfectes. et ex seipso tamquam radice continente omnia producens et omnia ad seipsum tamquam plantatorum continente convertens et continens omnia sicut continens omnium sedes et firmans omnia contenta secundum unam continentiam omnia excedente et non dimittens omnia decidentia a seipsa sicut perfecta mota ponimus tale et dicitur. Scholium. et divinitas omnia continens et sola gubernatio omnium principans. et sic continens omnibus mediis et desiderabilis et omnino amabilis et desuper in iniciens omnibus voluntarias leges et ductus per divinum et omnipotens et in dissolubiles amoris bonitatis sue deductivis est dierum. Dicitur autem deus quia eo quod ipse est evum omnium et ante tempus et ante dies et evum et tempora. Dicitur ergo deus sunt quod evum decet. et tempus et dies et [illegible] post evum et evum sicut existens secundum omnem motum intransmutabilis et immobilis et in eo quod semper movetur manens in seipso. et sic est evum et temporis et dierum. Dicitur in mysticis et apparitionibus quasi dicitur canus quasi novus. Ysa. lxvi. et xlvii. Canities autem eius vel senectus significat ipsum a principio existere. Novitas vel iuventus significat ipsum non senescere vel deficere senectute. Senectus vero vel iuventus quiddam significat ipsum a principio usque ad finem per omnia procedentem iuxta illud Sap. viii. attingens usque ad finem et sic secundum recollectionem utrumque divinorum significat divinam principalitatem. Senectus quidem quia primum in tempore existens. non quia secundum in minus [illegible] quia sicut iuventus est principium etatis. ita unitas est principium numeri et numeri enim sunt propinquiores unitati sunt principaliores magis distantibus. Considerandum est autem naturam temporis et evi ex testimoniis sacre scripture in quibus eterna dicuntur non solum illa que ponimus et simpliciter et peracta ingenita sunt et eterna sed etiam incorruptibilia et immortalia et invariabilia et conformiter continua ut evum dicitur ps. [illegible] De angelis et eternam porte et alia similia. Evum est antiquissima enim nominatione designatum ut ps. lxxvi. Cogitavi dies antiquos et annos eternos. Quia est tota temporis continentia secundum nos evum appellatur secundum quod eius proprium antiquum esse vel immutabile vel totum totaliter metiri. Tempus autem dicitur quod est in generatione et corruptione et variatione. Verumtamen in aliis accipitur. unde et scriptura nos in hoc seculo temporaliter creatos de participatione evo quando sequimur incorruptibilitatem per eadem modo se habentem. Verum etiam dicit in scripturis et evum esse temporale et tempus esse evum. Ro. xvi. temporibus eternis taciti. Quamvis in scriptura ostendat ea que magis proprie sunt ut meruntur esse in evo. ea non que in generatione. ut corpora magis dicantur proprie esse in tempore. Non enim simpliciter dicenda sunt esse coeterna deo qui est ante evum. Contra tamen dicuntur in scriptura eterna esse secundum predictos modos intelligere. Que aliqua creata dicuntur eterna quia non mediata sunt que secundum ad principium eius. secundum ad tempora. Deus autem laudandus est et sicut evum et sic tempus tamquam causa omnis temporis et evi. et antiquus dierum tamquam qui est ante tempus et supra tempus variatus alternans tempora et evum et rursus existens ante secula. in quantum ipse est ante evum et super evum et regnum ipsius regnum omnium seculorum amen. ~~Titulus undecimi capituli de pace et quid vult per se esse et per se vita que per se virtus et que ita dicuntur~~

c. xi

Eia de laudanda est pax divina pacificis laudibus que est princeps coaggregationis. Ipsa enim est unitiva omnium et generativa consensus et qualitatis omnium scilicet. Unde et omnia eam desiderant. convertibilem divisibilem eorum multitudinem

ad vniversalem vnitatem et simplicitatem naturalem bellum omnis rei seu vniversitatis ad conformem
totalitatem huius pacis participationem. Sic virtutes que sunt inter ordinationes angelice
virtutes digniores et ipse ad seipsas et ad alias vniuntur et subiectas sibi virtutes
vniunt ad vnam participationem pacis omnium et propriam ad seipsas et ad alias inter
et ad vnum et perfectum pacis omnium principium et causam que simpliciter sicut nomen omnibus
omnia diffinit et terminat et finit quibusdam celestibus conclusionibus dimensis et non
sinit divisiva effundi ad infinitatem et infinitatem inordinata et incollocata
et destituta a deo quod superna; sed non apta vnitione continentia in seipsa facit
omnium armoniam coniungi. Hanc divinam pacem et silentium sanctus Iustus de quo actuum
primo et statuerunt etc. vocat ineffabilitatem ad omnem cognitionem processum. hec
scriptura apud nos non extat. Quomodo autem deus quiescit et silentium agit quo
in seipso et intra seipsum est et apud seipsum totum totus subunitus est et ad
seipsum insuperdicens et multiplicans se continentibus consistens non derelinquit suam ipsius vnitatem
superprocedit ad omnia intus manens per excessum vnitionis omnia superans
nec fas nec possibile est aliquem contingentem dicere aut cogitare, sed hoc licet ineffabile
et ignotum in ipso tamquam continens sicut omnes intelligibiles et dictas ipsius participa-
tiones quibus solis ab continentibus cognoscitur. et hanc eius cognitionem superiacens
precipue est in nobis. primo nos quia multorum virorum sapientia defecimus. primo quod
dicimus quod deus ipsam per se pacem tam vniversalem quam particularem facit subsistere et
facit omnia ad se inuicem coniuncta secundum inconfusam ipsorum vnitionem secundum quam omnia indi-
visibiliter et inseparabiliter vnita singula tamen pura secundum propriam speciem subsistunt non ob-
fuscata permixtione ad sibi opposita nec transformata diligente vnitionem et simplicitatis
tamen opposita. vnam ergo quandam et simplicem pacifice vnitionis contemplantes naturam
vnientem vniversa sibi ipsi et salvantem omnia in continentia omnium inconfusa et
immixta et coaptata per quam divine mentes vnite propriis intellectibus vniuntur et aliis
vnitis et super se ascendunt ad ignotam vnionem collocatorum super mentem
per hanc et anime vnientes rationes suas largissime dispersas et congregantes
eas ad vnam intellectualem puritatem per immaterialem et simplicem intellectum proveniunt
via et ordine iuxta suam coaptationem et eam eius vnitionem que est super intellectum per
quam eius vnitionem pacificatam subsistit vna et indissolubilis omnium complexio
secundum divinam suam ipsius armoniam et concordat perfecta consonantia et consensu et con-
tinualitate (?) et est congregata inconfuse et coniuncta indifferenter (?) et indivisibiliter et perfecta
eius vniversitatis pax transit ad omnia entia secundum simplicissimam ipsius et
inmixtam vnificam virtutis presentiam vniens omnia et coniungens extrema extremis
per media secundum vnam connaturalem (?) et coniunctam amicitiam et contendens minima
sua vsque ad extremas totalitates omnia convenientia facit vnitatibus identi-
tatibus et congregationibus pace divina indivisibiliter stante et in vno omnia
monstrante et per omnia perficiente et apta vel immutabilitate non recedente propria.
eius omnia et tenet se ipsam omnibus inperceptibili singulorum proprietate et supermanat
omnibus habundantia pacifice fecunditatis et manet in se per excessum vnitatis
tota ad se tota. et secundum seipsam tota super vnita. Quomodo dicis omnia desiderare
pacem. multa enim gaudent alteritate et diuisione et numquam vellent sponte
quiescere. Si solo (?) alteritas vel discretio dicitur propter vniuscuiusque rei proprietas et secundum hoc con-
cedimus quod nulla res vellet aliquam amittere et hoc ipsum pertinet ad desiderium pacis
omnia enim appetunt ad se inuicem pacem habere et vniri tamen sua propria que
sunt eorum esse inmobilia et non valentia deficere et perfecta pax conservativa
propre proprietatis singulorum per providentias ipsius pacis donantes alias omnia
vt sint non bellantia et inconfusa tam singula ad se ipsa et ad omnia ad-

in mteim. et omi stabili et inflexibili virtute statuens ad sui ipsorum pace et im
mobilitate et si omnia mota non quiescere sed moveri secundum motum suo appetatibi
ipsi pertinet ad deffendendum divine pacis omnium salvans omnia inconfusa quo non valeat
appetat et mita motiva inconfusa quo mota ad se invicem pace sincera et eadem
qua operantur ea que sibi sunt naturalia / Si autem dicat alteritas esse ea appe
tunt tale alteritate perfudimus quia nichil est omnino quod ab omni participatione p
fecte recidit Omnia enim omnia est instabile et mutativum et intollerabile et im
deffinitum non consistens est. nec in contentibus est / Si quis autem dicat illos immitabiles
pacis et bonis pacis qui litibus et furoribus et variationibus et instabilitatibus gaudent
contendemus quod et illos afficiunt quibusdam obscuris imaginibus pacifici de
sideriis eo quod ipsi appassionibus suis gravare multum impugnati et illas sedare
quod desiderantes sed stulte arbitrantur se pace hic semet ipsos per adimpletionem
desideriorum suorum superfluentium eo quod perturbant non consequendo delectationes quas
appetunt / Magnifice autem laudanda est pax quam divina benignitas effudit per
dominum ihesum per quem non solum conspita est discordia hominis ad se ipsum hominis ad
alium hominem et ad angelos sed ut nos simul cum angelis secundum maiorum possibilitatem
divina operemur sed providentia ihesu omnia in omnibus cooperantur et faciens pacem
ineffabilem a seculo perfinitam et reconsilians nos sibi ipsi in spiritu et per ipsum et
in ipso patri de quibus supernaturalibus donis in libris de divinis caracteribus sufficienter dictum
est attendente scripturarum attestatione / Item autem alias me peroptavimus intro
gasti quomodo per se esse vita per se sapientiam et te subiungo dubitans se dixisti
quo aliquando dicam deum esse per se vita aliquando autem per se vite sanctificationem dignum
duxi mente absque dubitatione absolvere et nunc sepe dicam nunc item non est
contra deum esse per se virtute et per se vita et ipsum esse per se vite et per se pacis
et per se vite virtutis sanctificatorem / Dicit enim per se vita etc. sicut ea quidem
omnibus contentibus et maxime primo consistentibus / Sanctificator autem per se vite
etc. sicut super omnia et etiam ea que primo sunt super omnes specialiter causas
autem quod omnia dicimus per se etc. et per se vita et quecumque huiusmodi que absolute
et principaliter ponimus in deo subsistere / Dicimus autem quod cavitate non denigat
sed hec simpliciter unitatis manifestatorem non enim dicimus aliqua substantiam vel divina
iuxta voluntate credentem vel angelicam per se esse / quod sit ea causa divine et
ipsius esse specialem et principium verum et sic de aliis. Nec dicimus alia causas
generativa vite preter superdivinam vitam omnium inventivam et causam ipsius per se vite
et ut comprehendere dicamus non dicimus aliquas substantias et personas et principales
contentivam et causas quas videlicet esse dixerunt deos contentium et causas per se
contentium facientes quos nec ipsi non contentes nec ipsi sciverunt nec patres
eorum. de quibus xxxi. sed dicamus verum deum super principale et super speciale prin
cipium et causam omnium divine et talium per se etc. et per se vita et per se deitatem
et dicimus ipsum causam esse per se sanctificatem et per se immunificatem perfectissimas
virtutes participabiliter datas et per se deificatorem deificato esse deo qui sunt sicut
simplices esse imparticipabiles sunt autem virtutibus continentia omnia inspecta singularum
spectante participationem et spectat participatione sunt et diverse et inunificaciam ex
scientia et divina etc. et huiusmodi ipse quod divina bonitas primo dicitur esse sanctificator
suorum inimpleblium quibus vadens super unitate bonitatis ut sunt per se etc. per se vita
etc. Secundum previarum causarum que huiusmodi omnibus perfectissime omnium causarum parti
cipant ut est via vocalis possessa participantem ipsius natura ut angelorum et

[Marginal notes, left:]
Et sicut ... [illegible]
immunicari
Ipsa pax ... et homo
et intelligamus
... vita
Sanctificator ... quod est

Deitas ... aut deificatio ... [illegible]

et hominum vel gradum et ordinum. sive angelicorum sive humanorum perfecta mentium coadunata que deus et domus non incepta vel omnibus participat. sed participatur ut in creata que in sunt vel inveniuntur vel creata sunt. inveniuntur vel senciuntur etc. Dignum enim est veritate super quos sanctarum quorumdam sanctorum angelorum mentium qui quod spaliter mittit designat. Propheticis et aliis apostolorum discipulis qui dixerunt super bona per se bonitate et fundamentum et per se deitate esse substantificatrice per se bonitatis et per se deitatis. Dicitur etiam beatificatrix et deificatrix esse donum quod a deo provenit. et idem dicitur de per se pulchritudine, secundum quod est in deo et per se pulchrifica effusione secundum quod divina munifica tota causaliter se in fundunt et communicant quibus tamen quantum perfectum in deo est communicabilium sanctorum super unita et imparticipabilis simplicitas secundum quam neque cellula vel ratione intellectuali vel alicui mentis cogitabili vel sensu intellectuali distinguitur essentia unita vel sapientia vel bonitas etc. Quo eadem etiam dono dicuntur esse totales et totalis pulchritudinis influxiones que confluit circa angelis et hominibus et creationibus causatis. et ipsa etiam pulchra. et vita et vivencia et sapientia et sapida. et ita de aliis quecumque providentiis et bonitatibus participans ab existentibus et procedentibus a deo qui secundum se est imparticipabilis copiosa effusione. et etiam sanctificationibus. et quod omnino omni ea sit super omnia. et super substantialitas. et supervitalitas divino precedat essentia. secundum quamcumque substantiam et naturam.

De sancto sanctorum rege regum domino dominorum deo deorum

Restat laudare deum secundum quod dicitur sanctus sanctorum. rex regum et regnator seculorum et in seculum dominus dominorum. et deus deorum. Primo quidem videndum est quid sit sanctitas ipsa. et quid regnum. et quid dominatio. et quid deitas. Deinde quid sibi vult talis nominum reduplicatio ut dicatur sanctus sanctorum etc. Sanctitas quidem ut nos volumus si recte describit. Sanctitas est munditia libera ab omni immunditia et perfecta et omnino immaculata. Dominatio autem est non tantum excessus minorum. sed universalis perfecta et omnimoda possessio pulchrorum et bonorum. et fortitudo vera et non valens decidere. Unde a tali divino dicitur et dominatio et dominus et dominans. Deitas autem dicitur providentia secundum aliquem sanctitatem. dominationem deitatem et similia quoniam laudare in deo qui est causa omnium tamquam absoluta et simplicia et ab omnibus segregata et adiecta et ipsam tamquam esse precedente sanctitate et dominatione et regnum superpositum. et simplicissima deitate. et quod ipsa in simplici unitate collective subsistit. et distribuit omnis munda diligentia. omnis clara munditie. omnis convenientia ordinata et ornata, et veniencia et inequalitate exercens. et delectabiliter producens ad bonum ordinata et inimplicitate et directione ea que apud ipsum digna sunt ipsius participatione et quod ipsa est omnis omnium pulchrorum perfecta possessio. omnis bona providentia et contemplatio et generatio electorum benigne se ipsam tribuens ad deificationem ad se conversorum. Cum igitur deus qui secundum unum excessivum omnia excedente causa est omnium sit plenus est omnibus bonis et pulchris, et ideo dicitur sanctus sanctorum. rex regum. deus dominantium etc. secundum eius superinanitate et segregatione ab omnibus excessivum. ac si diceret magis superinfima et dignissima et dignissima communia excedit infimis et participata participantibus in tantum collocatur super omnia et sanctissima et dignissima deus qui est super omnia essentia. et qui est imparticipabilis in se causa omnium participatium. Sanctos autem et reges et dominos et deos vocant sacre scripture principaliores in singulis ordinibus per quos sui inferiores communicantes divina munera multiplicitatis participationis variis variae distribuendo et in se convertendo plenioribus qui ad ipsam unitatem congregant providentie et distribut

Capitulum. De perfecto et uno.

c. xiii

l. i

Laudat autem sacra scriptura deum tamquam perfectum et unum. Perfectum autem non solum sicut per se perfectum et secundum ipsum a se ipso uniformiter ab omnibus segregatum, et totum per omnia in imperfectibilia sua perfectissimum. Sed et sicut superperfectum secundum excessum omnium. et terminans omnem infinitatem. et extentum super omnem terminum. et a nullo captum vel comprehensum. Sed extenditur et simul ad omnia et super omnia in immissionibus indeficientibus. et operationibus consummatis.

1° de deo perfecto

Dicitur autem deus perfectus sicut inaugmentabilis et semper perfectus. et sicut non minorabilis. et sicut omnia que in se ipso perfectus et super manens secundum unam incessabilem et super plenam et imminorabilem largitatem secundum quam perficit omnia perfecta et adimplet eorum propria perfectione.

2° de uno

Unum autem dicitur deus quia omnia unitive est et omnia secundum unum unitatis excessum et unum est incausabilis causa omnium. Nichil enim est existentium quod non participet uno.

quod omnia participant uno

Sed sicut omnis numerus participat unitate ut dicatur unus et duo et tres et unus decimus. unum dimidium. et unum tertium. et unum decimum. et sic de aliis illa omnia et quelibet omnium partes uno participat. et per id quod est unum omnia existentia sunt et non solum unum est causa cunctorum simul et multorum. Sed nec unum est aliud quam omne unum. et ante omnem multitudinem. Non enim est aliqua multitudo que non participet uno.

quod omnis multitudo participat uno

Sed omnia ea que sunt multa partibus sunt [illegible] toto et que sunt multa accidentibus sunt unum subiecto et que sunt multa numero sunt unum virtutibus aut specie et que sunt multa speciebus sunt unum genere et que sunt processibus sunt unum principio et nichil est existentium quod non participet uno. secundum id quod unum secundum suam singularitatem omnia secundum omnia tota et ante omnia opposita singulariter coaccipit. et quidem sine uno non erit multitudo. sed sine multitudine potest esse unum et unitas que est simplex et ante omnem numeri multiplicationem et si quis cunctis omnium vel cuncti vel unum supponat omnia. et omnia tota in ipso erunt unum. Alia et hoc attendendum est quod unum sit ante omnia cum sit per [illegible] unicuique specierum [illegible] vel ydeale unum dicitur. omnia que uniuntur et unum est omnium elementum. et si auferas unum. neque totum neque totalitas neque pars neque partialitas. neque aliquid existens erit. Unum enim singulariter omnia in se ipso uniformiter preaccepit et circumaccepit. In sacra scriptura dicitur. et quidem divina persona una deus. sic una omnium causa ut sic dicatur unus pater deus. unus [illegible] unus dominus Ihesus Christus. et unus et idem spiritus propter excedentem divine unitatis simplicitatem in qua omnia singulariter congregata sunt et superunita et preexistunt supersubstantialiter propter quod ad ipsam divinam unitatem omnia refundunt et reponunt tamquam ad fontanam causam [illegible] auctorem. et propria perfectiva causalitatem

et continent

et propria ponendo et influendo procedunt in qua [illegible] et ad quam [illegible] ad perfectionem omnia sunt. et in ipsa coordinata sunt et manent et continent et adimplent et convertuntur. et non invenies aliquod existentium quod non in unitate quo sic specialiter attribuitur toti sancte trinitati sicut sic quod est et perficiat et salvet. et nos a multitudine ad unitatem divine unitatis virtute conversos oportet laudare sancte trinitatis personas et eandem unitatem. sic enim tamquam unum quod est omne unum. et tamquam multitudinem. et partem. et totum. et dissonancia consimilitate. et [illegible] et [illegible]. quia unum omnia existentia et ipsum est [illegible] et singulariter est ea omnium. et partem omnium totorum. et simul et ante omnia et sic omnia. et est unum sic quod et ipsum unum fiat [illegible] cum [illegible] accidit multitudo. et numerus participat [illegible] non sit [illegible]. et [illegible] unum [illegible] fiat. et ipsum sic specialiter unum est principium et causa. et numerus et ordo unius et [illegible] et omnis [illegible] propter quod deitas in qua laudat super omnia

et trinitas non est aliqua unitas aut trinitas que a nobis aut aliquo modo

non bene [illegible]
[illegible]

conventio sit cognita. sed et ut est unita unitate simul et fecunditate superspale ditatis secundum nostram possibilitatem laudemus. Deo superinnominabili et superspalem nominum innominatione trinitatis et unitatis; nulla autem nominatio aut unitatis aut trinitatis aut unitatis sive fecunditatis aut alicuius existentium quod sit aliorum conventio cognitio ad cognitionem educere potest occultum superdeitatis. quod est super omnia et super rationem et mentem. et super omnia superspaliter superens. neque ipsius sermo vel nomen. sed est ab omnibus segregatum ubi nulli menti patet via vel vestigium. nec ei attribuimus nomen bonitatis quasi proprie ipsi conveniat. sed cum desideremus ad intelligere vel dicere de illa ineffabili natura dignissimum nominum. primum enim cum reverentia attribuimus. Inquantum et cum theologis concordantes qui in scripturis similiter ipsum nominant. Deinde cum quasi a ... veritate deficimus. Ubi et theologi precipue in vocabula negativa ipsi attribuenda consenserunt per quibus anima suscitatur ab hiis que sibi sunt cognalia. et per omnes divinos intellectus pergens a quibus segregatum est divinum occultum quod est super omne nomen et rationem et cognitionem. tandem ... et omnia ipsi ex occulto coniungitur prout nobis est possibile coniungi. Veritates divinorum nominum intelligibiles significationes prout potuimus revelavimus. non solum a veritate deliquimus revelatio deficientes quod et angeli deficiunt. sed nec solum ab angelica laude deficimus eo quod potentissimi theologi mortales minus possunt in divinis quam illorum quam minimi. sed deficimus etiam a laude apostolorum et discipulorum apostolorum et etiam nobis competenter et sublimiter coordinatorum. Ubi ea que diximus vere se habent sit super cognitionis ... bonorum causa esse est ascribendum. quia dat primum dicere postea bene dicere. et si quid competentes dabis pertinens est aliud sibi addere secundum causam ad consiliationes aut regulas. Si autem ea que diximus aut non vere aut ipse veritate sunt et amicitie aut in toto aut in parte erravimus tue sit benignitatis dirigere me ignorantem non voluntate et ... meliores rationes in indigenti dare et subvenire michi non habenti sufficientem virtutem et sanare me volo ... tecum ... et hec sive per tuum studium sive per ... in nobis. et omnia ... ne autem pigritieris amico benefacere. vides bono deo recipiens et ad nos tu ... nos traditis et tradimus ipsos et tibi et ... sermonibus nobis traditis et tradimus ipsos et tibi et aliis ... nos sufficimus dare. et illi quos docemus sufficiunt intelligere in nullo priorum traditionem offendentes ... forsitan ad intelligentiam aut expositionem ... sed hec ut deo placuit ita habeant et dicat ut hec sit finis secundum nos intelligibilibus dei nominationibus ad symbolicam theologiam ducente deo transibimus.

Explicit translatio ... de divinis nominibus

Incipit de mystica theologia

Trinitas superspalis et superdea et super bona inspectrix ... divine sapientie amorum que est optima potio mariter cum antidotat sapientia gentilium philosophorum dirige nos ad contemplationem tibi etiam quod est summus utique fontalis ... ... et super splendens in quo ubi primum misteria simplicitatis eternalis et incomprehensibilia sunt clausa et abscondita et mariter simplicissima ... et ... sive simbolorum ... abscondita absoluta et omnino immutabilia sunt autem cooperta per caliginem in inaccessibilem lucem ubi quod ... in auditis loquitur super splendente et faciente ... super clarissimi super splendentissima in insensibilitate et incomprehensibilitate et ...

influente intellectibus superintellectualiter vincens super pulchras claritates, ubi non ratio neque investigando palpat neque intellectu contemplando conspicit. Ego autem oratione postulo prima et hec illuminatione. Tu autem amice Thimothee adhibe circa [illegible] mysticas contemplationes quas in hoc libro docere intendo, sic tecum age: radio divino derelinque sensus et sensibilia [illegible] et intellectuales operationes et omnia sensibilia et intelligibilia et omnia non entia et entia forti conatu mentis comprime et sic quantum est tibi possibile consurge ignote ad superintellectualem adunationem Dei, qui est super omnem substantiam et cognitionem. Etenim per te ipsum et omnia puriter excessu nullo mentis retinaculo impeditus, transcendendo ab omni concupiscentia et tua absolutus et purgatus, tandem sic cuncta auferens et ab omnibus expeditus sursum ageris ad supersubstantialem radium divine incomprehensibilitatis. Caveas autem ne quis indoctorum hec audiat. Indoctos autem dico eos qui secundum phisicam mundana cognitione quasi contentum ad altitudinem Dei cognitionem et illam sapientiam finem imponunt quasi estimantes nichil esse superaliter supra existentia omnia et super ipsum omnibus. Hii putant se per investigationem existentium rationalem sibi cognoscere comprehendere Deum qui posuit tenebras latibulum suum, id est per supereminentiam in incomprehensibilitate sua omnem cognitionem se subtrahit, Job xxviij: Absconditur quoque celi latet. Hii autem doctiores [illegible] divinas perfectionum causarum physicam scientiam in comparabiliter excedunt. Quanto magis scientiam aliam [illegible] intelligentiam qui per vilitatem eruditionum figurant Deum qui est super posita omnium causa ex extremis materiis, sicut lapidibus et metallis, quo inferiora sunt animalibus et aliis plantis. Nec putant Deum ad in se esse sublimius figuris et formis quas ipsi in ipse composuerunt. Quoniam autem de Deo recte sentiunt omnem formam et figuram et compositionem et omnia omnem causarum de Deo attribuunt tamquam omnium causae et eadem omnia magis proprie removent tamquam super omnia super existentia. Non est ergo negationes sunt illis affirmationibus contrarie, causa cum omnium incomparabiliter excedit omnem negationem et affirmationem, cum ipsa sit super ulla affirmatione ponit nulla ergo negatione aufert. Etenim omnia recte Deo attribuit secundum modum unum et secundum alium modum omnia eadem recte ab eo removentur. Ideo dicit beatus Bartholomeus amplius theologiam et plurimam esse et coartatam et evangelium latum et magnum et iterum arctum et primum, in quibus videtur mirifice intelligere quam amplius superaliter intendit, ex bona causa omnium et multis sermonibus designatur et tractatur, et iterum paucissimus in quantum non ratione capitur nec intellectu, eo quod omnia superaliter sit omnibus supposita et illis solis revelate et vere apparet qui per mentis excessu transcendunt non solum sensibilia et ymaginabilia sed prime intelligibilia et superat omnem ascensum summorum spectatorum intelligibilium et omnia divina lumina lumina et derelinquunt et in supra [illegible] revelatorias intellectuales ambiguias ut [illegible] et intrant in caligine, id est in incomprehensibilitati divine in qua vere et proprie est Deus ut dicit scriptura Exodi xix, Psalmi xvij, a qua est super omnia. Etenim non frustra divinus Moyses non solum iubetur in se ipso mundari ad hec ut preceptis Deum contemplet, sed et ab immundis separari precepit, omnem mundationem audit sonitum buccine tonitrua et videt fulgura in tantum eminentia multos et multum effusos radios, tandem segregatus a multitudine plebis cum Aaron et Nadab et Abiu et septuaginta senioribus Israel, attendit ad verticem domini Exodi xxiiij. De quibus Moyses pro [illegible] non Deum sit et [illegible] sed videt non ipsam Dei substantiam quia invisibilis est, sed locum ubi Deus est, cuius loci nomine arbitror designari summas et divinas archetipas sive rationes sive exemplaria omnium creaturarum que sunt in verbo eterno. Quorum intellectuali spectatione Deum cognoscimus. Hii sunt eius loca divinissima quibus nichil divinius oculis intellectualibus intuentur. Iste autem rationes sunt omnium subiectorum Deo qui cuncta excedit et per has rationes inter nos sit deus, nobis se desuper infundens et manifestans

q. difficultas divinorum

q. Volens esse capax mysticarum contemplationum

q. Indoctos dicit esse [illegible]

q. quod posuit latibulum suum deus

Non quod principia theologie excedit phisicam

q. Non negationes non sunt contrarie affirmationibus

q. Deus dicitur et ab omnibus removetur

q. Beatus Bartholomeus dicit

q. quod theologia ampla est

et intravit

q. Exodi xix et xx

q. De Moyse quomodo vidit deum

quomodo loci dei

principaliores et superiores cadentium rerum. que tamen nobis sint speculative intelligibiles. Et
adhuc restat principalior omnibus cognitio que significatur in eo quod Moyses per supradicta
separatur absolute ab hiis que videntur locum sentiunt videant et subintrat ipsis in ipsis. et intrat ad
caliginem ignorantie. que est vere mistica. id est unitiva incomprehensibilitati divine quam non
penetrat intellectus que non est aperta clausura. et ipse claudit. et secretissime
celat omnes cognitionum comprehensivas. tamen in primitate omni ea. et per eam omnibus
unitur deo qui est super omnia constituitur in incomprehensibilitate. qua non vero investigat
non intellectus perscrutatur et ab omnibus et qui a se ipso segregatur. et primitate dilectionis. et que est optima non cognitionis unitur deo intellectualiter cognoscendo
cognitione multo meliori quam sit cognitio intellectualis. et in eo quod cognitionem
intellectualem derelinquit super intellectum et mente cognoscit //

In hac superlucenti caligine precamur nos consistere et per non videre cognoscere, ubi intellectus non videt non aliquo modo cognoscit set intellectualiter cognoscere dicimus
per intellectualis cognitionis remotionem que est super omnem visionem et cognitionem
et per eam nos laudare posse supersubstantialem supersubstantialiter per ablationem omnium existentium
sicut artifices facientes aliquam ymaginem de qualibet materia in natura sculpendo
vel incidendo auferunt exteriores partes ipsius materie que occultat. et eo ipso
et mediante prohibet illa parum ymaginem. que naturaliter et potentialiter est intus
et per ipsa ablationem talium offendiculorum sine aliqua additione manifestatur ipsius
ymaginis pulchritudinem in ipsa specie que prius latebat in occulto. [illegible]
divine [illegible] est ubi deum laudamus per ablationem omnium que in hiis posterioribus nisi sumus. Ubi laudamus cum affirmationes. ibi enim a potioribus principaliores in extremis procedentia descendimus ad ultima. Hic autem ab ultimis ablatione inferiores usque ad ablationem principaliorum superiorum procedentia ascendimus
et tamen ad ultima reflexi. omnia per ab eo auferimus ut non [illegible]
[illegible] per [illegible] ad ipsam cognoscimus divina incomprehensibilitate latente sub
[illegible] velis omni [illegible] que possunt dici vel cogitari et [illegible]
illa super substantialem caliginem occultatam in creatura ab omni lumine. Capitulum iii

In libris quidem de divinis [illegible] id est [illegible] distinctionibus maxime usi sumus
affirmationibus sicut positionibus in laudibus divinis ostendentes quod divina natura
singularis est in essentia et trina in personis. et qualiter intellecta est deo paternitas et filiatio et spiratio spiritus sancti. et quomodo plenitudo [illegible]
divine bonitatis in corde patris super manens pullulat [illegible] et simplici bono id est persona patris secundum generationem filii et processionem spiritus sancti. quorum
uterque a patre accipit plenitudinem et pater [illegible] filius et spiritus sanctus manet
in patre et in se ipsis et omnes tres persone [illegible] ipsa [illegible] plenitudo
in filio et spiritu permanet [illegible] patri. a quo [illegible] que
tamen nichilominus manet in patre. In eadem libro [illegible] quomodo [illegible]
[illegible] et alia plurima
ibi [illegible] In libro autem de divinis nominibus
[illegible] quo [illegible] et de aliis
intelligibilibus de nominibus. In simbolica autem theologia [illegible]
[illegible] ad [illegible] anagogice in [illegible] biblia
divina ostendendo qualiter [illegible] deo attribuatur forme ut phil.
[illegible] figure [illegible]
[illegible]

ezech. iii c. ps. lxxxvi d. ornatus daniel. x c. apoc. i f. zona aurea. aut sinus
ps. vi a. ps. xxxv f. aut crapule. Gen. ix c. aut insanie. ezech. vi c. propham
insaniam eccl. i f. mat. iii e. aut ebrietas et crapule. ps. lxxvii g. inamenta
ps. c. xv et xliii d. aut evigilationes. Jer. i b. vigilabo ego et de aliis
corporis formationibus deo attributis in libro de simbolica theologia. Docet autem
comprehendisse quomodo libri posteriores plus habundant verbis quam priores. apparet enim
libros de divinis caracteribus minus prolixiores in verbis de divinis nominibus quam simbolica
theologia. quanto enim tenemus intellectum per simulationem et remotionem ascensu vel
magnitudine tanto minus ... est intellectualis actus. Et in primo libro
ubi tetanimus de divina incomprehensibilitate que est super mentem in tantum non solum
brevitate verborum sed penitus irrationalitate et impotentia. i. ratione et impotentia
incomparabiliter excellentissimi et in presentis quidem libri sermo in ascensionibus ad infe-
riora descendens secundum maiorem vel minorem descensum dilatabitur ad malo-
rem vel minorem verborum pluralitatem. Hic autem ab inferioribus ad superiora ascendens
secundum mensura ascensionis contrahitur et nunc ad metam ascensionis pervento sine-
tur deficit omnino sermo et mentis et corporis non restat menti in divinis verbo
ineffabilis et ethico forte autem quis que sit ratio quare ponens in principio a digniori-
bus et ablationes ab inferioribus. Hec autem est ratio quia cum volumus per positionem
designare deum qui est super omnem positionem oportet ut ipsi dignioribus et magis
ei propinqua attribuamus principaliter. cum non volumus designare per ablationem
primo incipit ab eo illa auferre que magis ab ipso videntur distare. verbi gratia
propinquus et convenientius ei attribuit vitalis bonitas quam aer vel lapis et crapula
ebrietas removet ab eo quam capla vel insania quam dici vel intelligi

Primo ergo a remotissimis incipientes auferimus a deo non subiacere sine non esse
quia remotius est hiis que sunt et vivunt et racione carent et mente
quam remotius hiis que sunt et vivunt rationantur et intelligunt. Deinde re-
movemus ab eo omne corporeum et omnia corpori vel corporee accidentia ut
est figura. forma. qualitas. quantitas. pondus. localitas. visibilitas. sensi-
bilitas. tangibilitas. et activa et passiva et inordinatio carnalis concupiscentie et com-
plexionis quidam malis passionis et remonemus ab eo invalitudinem ca-
sibus subiectam casibus sensibilibus et luminis indigentiam et generationem et corruptionem
aut diminutionem et passibilitatem et fluxum temporale. non enim deus est ad istorum
aliquid ipse est. aut est ad sensibilium

Iterum est incipientes negationes ab altioribus dicimus quod omnium causa non est anima non
mens non habet fantasiam superiorem aut inferiorem non opinionem non rationem non intellectum
non est ratio non intellectus. non dicitur non intelligitur. et ut deinde transcamus per media ad consimilia
non est unus. non est unus ordo. non magnitudo. non parvitas. non equalitas. non pluralitas
non dissimilitudo. non stat. non movetur. et ut ad summa procedamus media
relinquamus. et infinimus negationes terminemus. non virtute habet. non est lucis
neque lumen. neque vivit. neque vita est. neque substantia est. neque evum. neque tempus
neque est intelligibilis. tangibilis secundum essentiam suam. non est scientia neque veritas. neque
regnum. neque sapientia. neque unum. neque unitas. neque deitas. neque bonitas. neque
spiritus. secundum quod nos intelligimus spiritum. neque filiatio neque paternitas neque aliud
aliquid plene cognitum creaturis vel ab aliquo contemplatore sive homine puro vel angelo
neque deus est ad non existentium aut ad existentium. neque existentia ipsum
cognoscunt. secundum quod ipse est. neque cognoscit ea secundum quod ipsa existunt in se

cum nō ku... divinis ... leibus et ... ens est

corpula

...tentis ... corpore

ipsis. secundum quem quod sunt in ullo. nec est ipsius rationalis investigatio nec nomen nec cogitatio nec ipse est tenebre aut lumen deficientes, nec est lumen intelligibile nec error nec est veritas. et omnino nulla est ipsius aut positio aut ablatio. sed cum aliqua que circa sub ipso sunt ponimus vel negando auferimus, quia et super omnem positionem est perfecta et unita omnium causa. et super omnem ablationem est excessus ipsius ab omnibus absoluti et super omnia eminentis.

nona epistola

O Tite, tot anime dicit thimotheus quod nescio si qua theologica mistica que ipse ignorat et incerta in simbolica theologia quod eius sponsi diligit et dilecte et oppositionem omnibus scripturas que videntur de deo attribuere prodigialiter tales signis attributiones non spiritualiter intelligant in primo divina in congruentia in perfectis animabus que sunt sancti spiritus sapiam cellula secretius recipientes per quandam enigmata occulta et iuxta aliquas sensibiles proprietates circumscripta manifestat divina veritatem que in se clausa est. et sibi non autem primus purgatus in via sancti sit in nulli in credulitate sunt. huius quia tales modus docuit de divinis misteriis quoniam attendunt illa tamquam adiuncta sensibilibus signis quibus describuntur. ideo oportet ipsa misteria ita declarare ut in scripturis nuda et munda intelligant. quod faciendo sancte inter honoramus deum ostendendo ipsum ad omnia sensibilia precedere deum per causam cognoscit. quod in se ipsum refusum et in se sive stante nec progressus se ipsum relinquente et conte in illam et summa cognitionem omnium cognitionem. et semper per se operante et per opera sua et omnia mentes contemplandum et desiderandum reducente. Tibi ergo o thimothee et aliis prout possumus exponemus qualiter intelligende forme et passibilitates que figuratione attribuuntur deo cum in credulitati corporalibus signis ad intrusionem ad inducant. et cum dicitur de superbali dei secunditate sub figura corporalis generationis vel spirationis. ysa. pl. xvi. c. Numquid ego qui alios parere facio, ipse non pariam dicit dominus. et ps. xliiii. a. Eructavit cor meum etc. et sing. in ps. c. ix. g. Emitte spiritum etc. et z. xxxiii. b. spiritum oris eius. Io. iii. b. Spiritus ubi vult spirat. Io. i. c. Unigenitus qui est in sinu patris. ysa. xlv. b. Germinet terra salvatorem. Ego in portatam a vulva qui gestatam a matre vulva. aut sub figura plantarum pullulantium ecclesiastici xxiiii. c. plantatio rose in iericho etc. aut arbor ecclesiastici xxiiii. d. Ego quasi vitis fructificavi. xxiiii. f. rigabo ortum meum plantationum et inebriabo etc. flores ecclesiastici xxiiii. d. flores mei fructus etc. cantica ii. a. Ego flos campi. ysa. xi. d. radix iesse qui stat in signum populorum. fontium ecclesiastici i. a. fons sapientie verbum dei etc. et ps. xxxv. Quoniam apud te est fons vite. et Io. iiii. b. fons aque splendoris. heb. i. a. qui cum sit splendor glorie. ps. c. ix. in splendoribus sanctorum. et similibus. de aliis figurativis locutionibus scripture quibus significant superbalia dei invisibilia. vel cum per figuras et formas sensibiles designat providentie divine predestinationis. deut. xxxii. b. sicut aquila etc. et carnes protectiones pennis grati. ps. xci. f. capis in manu etc. aut manifestationes ut patris in voce spiritus in columba. verbum in homine manifestatum. l. c. iii. c. et essentie simplicitas in igne simplicissimo elemento. quod in ea. per c. ignis est potentie activus illuminationis et calefactivus. divino tia prosequentium attributionum. aut virtutes ut ps. xxxiiii. d. induisti me etc. vii. c. deus indue. Iob. xv. d. super ipsum etc. in magestates seniorum animalium in alia cuiuslibet et pervasionem. osee xiii. c. ero quasi leena. aut divinum loci vel temporis. ut ps. lxxxi. c. et dominabitur etc. ysa. lxvi. a. lxxxiv. a. celo etc. aut mansiones. ysa. lvi. c domus mea etc. Io. xiiii. f. mansiones

apud serenissimam faciem ... in domo patris etc. aut passus. Ecc. xxxiiii. c. Sic
cinamomum et bal. etc. ad. qui libanus non incisus etc. ego qui in te etc. f. Ego
sapientia effudi flu. aut distonos. Ecc. xi. a. diones gravis sunt. Eo. xi.
b. diminuit sic deus dimisit etc. hinc ad alimenta etc. ad unctiones. Eccl. i. xi.
a. i. dama. ps. idem a deo. Vel dyptico pertinet ad distinctionem personale et
unitio ad unitatem essentiale sicut tractat Dionisius in libro de divinis nominibus
capitulo ii de hac distinctione. ps. xxxii. b. Verbo domini celi. de unitione Dionisius
vii. Deus tunc deus in nos ... coaptatam humane figure ad deum. cant. iii. d.
en lectulum salomonis. Eo. exordium. v. f. capitis eius. aur etc. ysa. lxii. c. gaude-
bit sponsus aut saracos. ps. cii. a. Sic rugitus leonis Joel iii. f. Dominus de
syon rugiet a alim aliorum. Je. xi. f. Ego quasi agnus. aut platanus. cant. iii.
a. lilium gnalium etc. lapidum. apoc. iiii. b. et qui sedebat similis erat. Eze. p.
a. aut ornatus monilibus. ysa. lxi. Eo. qui sponsum. ps. c. indutus lune sic
ne. a barbaritas armaturas ut apoc. ii. ... triplicia que teste
philacteria est estima armatam barbaros. sap. v. f. accipiet armaturam. ps. xxx
iii. a. apprehende et artificium ... figas. Ezec. x. d. dolam ...
Je. xviii. a. Iniquus sic etc. ysa. xlv. c. Iniquum dicit lutum figulo etc. aut
flandi in igne Je. vi. Eo. frustra conflavit conflator etc. ysa. i. f. coctaque ...
c. coctam etc. et eque baruc. iii. c. cantus. ps. lxxiii. d. tiranos. dan. vii. c.
tionem post etc. tibias Je. xiii. d. ego a tribu habeo etc. r. d. meus tibi ...
r. xxx. d. Iniquum pulmentarium habens etc. ysa. vii. d. butyrum etc. potum. cant. vii.
d. dignum guttur meo etc. inebriatum Je. xxiii. b. in persona domini sicut sum
ut ebrius dormientem. ps. lxxiii. Eo. dormite quasi crapulam. ps. lxxvii. Exci-
tatus est ... deo inspiratus ... ps. c. v. et natus est ...
Ge. vi. c. tactus dolore ... ps. c. ix. ... deus Ge. xxii. f. primum
primam Ge. vi. c. penituit eum quod fecisset ... maledictiones. Ge. iii. d.
xxvii. c. maledictus ... infamia ... ardens ... Ezec. ix. c. ...
... et commotiones multe sunt ... que videntur fuisse sophisti-
ce et incomplete Jona iii. b. adhuc xl. dies etc. ... xxvi. a. f. et secundum tuo
cum legat act. vii. a. non dedit illi hereditatem et heb. xi. Eo. non acceperunt re-
et qui pugna ... Ecc. xi. b. Ubi quod ... legitur deus ...
... at si timet ... conformia ... ibi colligi
posset ... machina non ad aliorum ... ad propria sal-
vationem et consilium quod dolosum ... xxi. c. Ubi legitur dicit ...
quis decipiet ... achab etc. et verba cantici que videntur ...
carnale et malum amorem et honestas passiones. ut cum dicit cant.
ii. b. amore langueo. et similia. et quecumque alia scripture testimonia p-
scripta sunt ad designandum occulta mistica per formas sensibiles et simpli-
cia et incorporalia ... corporales et infigurabilia per figuras sensibiles quorum
figurorum qui spirituale mellium cognoverit in nomine eam plenam celesti-
bus et divinis mysteriis ... cum arbitretur quod sensus sensibilem de-
scriptionis ... in scripturis contineat. Sed ad significandum secreta et multipli-
tam spirituale mellium ea sic intentionem ut ipsa spiritualis mellia non sa-
tile pendeat ab inmundis sed solis amatoribus veritatis revelet quod sunt
studiosis nec sapiens in sacris signis verborum mallum. abolita omni inepta et

triplex philacteria

fantastica compositione puritatem pure unitatis et amoenam vel bonitatem tu
sennt ad contemplationem simplicis et spiritualis et ad divina collocate unitatis datis signorum
spectra ad contemplationem sensibilium signorum. attendendum est quod duplex est tradicio theolo
gorum de divinis in sacra scriptura. una que est secreta et clausa. que celestia et divina
mistica sub obscuris figuris significat. vel in ipsis in prompto indiget declaracione spiritualis intel
ligentie. in congruentia sensibilium representativa quibus et animus per se impeditur. et cum
de invisibilium cognitione suadet. tu celestes ac qualiumcumque figuras designat ecc. i.
b. apo. iiii. de. Jacobus angelica. xv. et ipsa deitas. ezechiel. xiiii. d. alia autem
evidens et notior est et philosophica et naturali idem acceptior. que ineffabilia tractat
quasi sit potentia nec ut cum dicitur In principio erat verbum. et Jo. x. f. e. ego et pater
unum sumus. laudate deum omnes angeli eius. Dan. vii. c. milia milium et
similia. et ista monet et figit mentem in spirituales theorias in complicabilibus
intellectibus. non solum in testamento veteri sed etiam in novo designatur per lampades
et d. p. iiii. animalia. et etiam ipse dominus ihesus sepe in evangelio loquitur locutus est
parabolice / math. xiii. c. absque parabolis non loquebatur eis ut impleretur scriptura. ipse
sub formis sensibilibus se tradidit apostolis in cena. non solum per incarnatam formam
corporalem inspectorum ab immunda inclinatione. congruit per formas sensibiles designare spiri
talia et divina. secundo ex parte ut homo qui consistit ex duabus naturis. s. anima rationali
que simplex est in essentia et corpore composito mixta utriusque nature sue proprietate. illuminet
divinis cognitionibus / ut mens eius puritas et simplicitas. et in intimas sensibilium
signorum inticias suggerente ab ipsis signis appetitiva / et sensualitas eius per naturae
sue proprietate et pluralitate cooperatur mentali cognitioni et sic ad divina contendat
tertio significativa signa scripturarum ita sunt ingeniose coaptata ut et sensualitati cogitata
et qualia sunt ipsa. spiritualis intellectus velamina / sed contingentia signant. prima
et theologica unitate qua sunt velamine audientes. quando patet clarius quod primi
non capiunt quod est possibile quod dicta incipiunt ac imagine manuducere ad dictam
theologicam unitatem / Nec solum sensibilia signa scripturarum. sed et tota ipsa mundi
sensibilis secundum quod sunt per te et qui per signa divina invisibilia. ro. i. apostoli
ro. i. d. Invisibilia enim ipsius etc. Unde est quod theologi quedam secundum capacitatem
multitudinis et consuetudine veteris testamenti de deo tradunt / quedam autem pure et clare
quedam ad mediocres doctrina / quedam super mundana et perfecta / et alii doctrine
sue viam assumunt ad eius hystoriis. ut sensibilium rerum proprietatibus / alii ab
occultis theoriis. sive sapientiis spiritualibus. et iste difficiliter dispensavit. secundum quod convenit
pater luctis et nimiis angelicis et nobis humanis / Sacra enim scriptura non est
hystorialiter vacua. secundum mea continet proprietatem invisibilia perfectorum intellectu spiritualis
sive typolice. sive allegorice. sive anagogice. / ad commonendam ergo celebratam
susceptionem qua de divis simbolis concipit popularis multitudo. que susceptio
mentes ligat et non ad viam intelligentiam promoveat / oportet nos ipsa
signa investigando penetrare. et non inhonorare ipsa signa. que sunt quedam
prima divina scripturarum et expressiones et manifeste ymagines secretarum
et spiritualium visionum. non solum divina invisibilia que super spiritualia sunt et sim
plicia signis sensibilibus variis in sacra scriptura designat. ut cum dicitur deus
ignis. deut. iiii. d. et eloquium eius ignitum. ps. x. c. xviii. f. pr. xxx. f.
Jer. xxiii. f. sed et angelici ordines intelliguntur. et solo intellectu cognoscuntur
variis formis sensibilium describuntur. et specialiter ignea. ut ps. c. iii. a. qui
facit angelos suos spiritus et ministros suos ignem urentem. oportet autem aliter coaptare ipsa
signis sacris aliqua variis super spirituali deitati. aliter autem divinis providentiis i

---

T quo p divinis theolog. & divinis.

T quomodo per sensibilia ... & honor.

& per pura a ... divina per sensibilia signa ut ...

T angelis ... per sensibilia

T quo ... mundi & ...

T quomodo doctrinam ... & aliis ...

T ... per propria

vide ... & ...

T ignis p.

T quo alii ... per sensibilia per ... omnibus aliis angelis r. p.

intelligibilibus aut coronibus et aliter angelis dictati quidem secundum qualitate prudentis ipsius
secundum ecclesia angelis secundum participationem et inferioribus naturae secundum singulos proportionem quod
divina ordinatio singulis constituit. Et non oportet attendere dicta signa tamquam casu et
sine arte et confuse posita sed convenienter singula coaptata ut dictum est. Propter causas
enim dicta signa sunt manifestativa et non ultra quam convenit complexionem competentia
q̄ de domo z conuiuio quo ea equant decenter quoniam qua nos perplexum proposuisti. Scilicet de domo et con-
sapientiae et perfectione vivio sapientiae. Unde dicitur prov. ix. a. et alibi. Dicimus ergo quod omne alimentum sa-
b. alimentum quia tietat et adimplet repletionem et indigentiam eorum que aliuntur et infirmitatem corrigit
curat et vita firmat et reflorere facit et renovat et ministerio illius beatificatum
donat et omni abstinentia et impressione liberat et leticiam ipsis et perfectionem largitur.
Recte ergo super sapientes et ne bona dei sapientia dei in scriptura sacra statuit civitatem
prov. ix. a. ubi nos homines possint mensa. Vel cantare in b. crateres tornatiles et
compendio potu seu sumi et sublimius hiis proponit sua fortia alimenta. Scilicet solidos
panes meos. Unde ibidem legitur immolavit victimas suas et infra Venite comedite
q̄ pri. alimentū de panem meum. Et dei lingue officia se amatoribus suis et tu publica dominum
q̄ cratere ditione dicens misit ancillas suas et cetera. Vel ergo pro pedes colliget divina sapientia
duplex alimentum proponit. Unum forte et manens aliud humidum et perfusum. Hoc
ergo cratis intelligitur dominus distributo bonitatum. Notatur autem in cratere quod rotam est parva
tulus. Dicitur autem tornatilis apto eius significat per apte concreta ad omnia sic
divina bonitate. Rotunditas significat etiam eius providentia eius omnia continentem
et complectentem carentem principio et fine. Vel autem crater tornatilis movetur in
loco et non de loco et ita simul movetur et figitur significat quod dei sapientia et ad
& ppria omnia procedit et circa se in se ipsa movetur et figitur in mobili prosperitate et potestate
invisibili in se ipsa singuli collocata. Unde dicitur dei. Edificavit domum dei sibi ipsi et
in eadem alimenta fortia et potest et cratem ut dictum est hiis que divina vere intelli-
gunt insinuat quod perfecta dei providentia ea est omnium et ad omnia procedit et in
omnibus est et continet omnia et in ipsa in se ipsa tamquam propria domo manens
in eo quod procedit omnia nichil est in aliquo et secundum nichil est sed segregat
ab omnibus ipsa in se ipsa eodem modo et equaliter et stans et manens
et per secundum eadem et alio modo se habens et numquam extra se habens sed neque
propria collocatione et immutabili mansione et circa defectus sed in se ipsa omnes
et perfectissimas providentias optime operans et in omnia procedens et in se ipso
manens et stans semper mota et neque stans neque mota sed ut ita dicam
providentias operationes et mansiones in providentia equaliter simul et secundum aliter
habens. Restat ergo videre quid sit alimentum forte et quid humidum
ista enim duo dicit simul et providere dicit sapientia. Dicendum ergo quod forte alimentum
q̄ forte alimētū significat intellectuale et perfectam et manentem perfectionem et immutabilitatem secundum
quam divina intelligunt et perfecta et forte et unitiva et in divisibilem cogitationem
ab intellectualibus inter sensibilibus participant quibus illorum sapientissimus Paulus apostolus
compara sapientia accipiens ne forte alimentum tradidit in familiaribus doctrinis
sicut ipse dicit. cor. i. n. b. sapientiam loquimur inter perfectos. Humidum vero alimentum
q̄ humidū alimēt significat cognitionem dei ad se in providentia manducantem in perfectam inspicienda ipsorum capa-
citate quod in sua simplicitate non capiunt. Cum doctrina liquida intelligitur com-
q̄ liquidum patitur quia sicut vos liquida prompte et cito fluunt undique et per aula dei
indit in hiis doctrina capit amplitudine et plurima signa narrat. Unde
apparet io. i. de ut. ppppi. a. et aque vivi pro. a. et lacti heb. v. f. cor.

in a. cant. in s. bono. cant. i. a. ipsa. b. a. ezechi. ps. c. xviij. c. q̄ dulcia et
eze in a. apo. x. et vidi et aque pp sensitive mte quatina. lacti pp vim spita
lis augmentativa. vino pp vim confortativam. melli pp vim indulcificativam et
nativa. Hec enim spiritualiter donat copiose divina sapientia amatoribus suis. et horum alimentorum affluentiam eis indeficienter largitur et superemanat. Hec autem largitur ne e
aliter alere. et pp ista dicuntur sacre scripture et vivificative et priorum initiative et
perfectorum perfective. Bibitur horum alimentorum inebriari. Deus qui est omnium optimus dicitur
inebriari. pp superabundantiam spiritualis alimenti secundum omnem plenitudinem et ultra
ut pos quia ipse habet perfectam et ineffabilem et omnino a ineffabilem bonitatem
In nobis sequidem ebrietas in malo dicitur in ineffabilis adimpleto. et potestativa
mentis et sensuum. Deo autem attribuitur ebrietas in bono que non est aliud nisi superple
omnium bonorum immensurato precedens in ipso secundum causam. Et postea potestatem sciendi qui con
sequitur ebrietatem oportet intelligere in deo potestatem qui est super omnem intellectum secundum
que deus segregatur ab intellectu. et ab omni quod intelligitur vel intellectu. et ab ipso
esse simpliciter omnibus quecumque sunt bona. Dicitur ergo in ebrietate et potestatem passus
in eo quod omnibus superiacet continendo omnem immensurationem. et est ultra
omnia et super omnia superplenius positus hoc est speculatione mundi imposita qualibet modo
accipimus communiter scorum in regno dei. De quo legitur luc. xij. c. faciet illos discum
bere et transiens ministrabit illis. quibus nobis sequitur communis quedam et consonantia
et ea communio sanctorum in divinis bonis et spiritualiter circa communiorum receptorum intel. et
generaliter secundum quod omnibus bonis perfectos. et omnibus bonis adimpletos. reclinationem
autem illam intelligimus quietem a multis laboribus. beatam sublevatione et divina consummationem
infine circa regione inventam. adimpletam omni delectabili esse et secundo consensu. et
copiosam donationem copiosissimorum et beatissimorum bonorum in patria secundum quod sancti
adimplentur plena et vera letitia. Legitur quod luc. xv. c. legitur. Domus
illius letatur et facite sicut recumbe. et ministrare et thue etiam quiete et omnium
bonorum adimpletionem eis dare et infinitam. Sompnus autem deo attributus signi
ficat ipsum esse segregatum ab aliis. et omnibus incogitabilem potestatem. Vigi
lia autem in eo significat attentionem ipsius ad providendum indigentibus perspiciatam
a salvationem. et multa quidem sequuntur theologica hec autem prenittuntur que et
dictis gratis que et etiam in simbolica theologia. Sed superfluum videtur
hec eadem iterare tamquam nova. Licet cognoscimus esse bona. Sit ergo epistolam
finem quod tu epistolam exposuimus quam tue littere postulaverunt. Adventum
autem eorum que hic prenittimus totam ipsam inventam simbolica theologia
pernittimus in qua nominibus. et sapientiam domini invisibilem. et voluptuas sepie
diversitas et sorte alimentum ipsius divinissimum in sacrificio et pane. et que sit
dei ebrietas que crapula et ea que hic dicta sunt breviter ibi diffusius
tractantur et evidentius distinguntur. et in libro illo breviter explicanda. est causa
breviter inveniendi omnis simbolicas theologias iuxta consonantia scripturarum

~~Explicit de mistica theologia~~

Flumen igneum rapidusque egrediebatur a facie eius. Ego
inter in ndis paupertate mea ut pote corruptionis ergastulo mancipatus
passionum vinculis constrictus fantasmatum nebulis obtenebratus. Inter tu
tholica nature tagar conspicere. qui in tenebris sedeo. et lumen celi non video

quam nichilominus et vitiorum inpellit cohortatio et sinorum compellit preceptio et demum
compellit fortitudo. Ad celestis sapientie et arcessas et splendidas opulentias
inter migrantem dispensans intimas formidandi exsilii angustias mam
anabunt. patet michi sola inventio. quia qui clamorem pauperum non obliviscitur
in fine monstrat in principio. Cum obsecrationibus loquatur pauper. premitur licet cum
filiis adam michi corpus quod corrumpitur aggravat animam et deprimit terrena inhabi-
tatio magis. sapientia que in altissimis habitat et thronus eius in columpna nubis
exemplo salomonis arctatus qui preparatam humiliter confessus in diligentia eam sola
sapientiam postulavit pro divine aspirationis clementia tanta precibus obtinuit
quanta usque hodie natura non habuit personam quam philosophis erudivit qua dic-
ta est et que nunquam marcessit sapientia. et facile videtur ab hiis qui dili-
gunt eam. et invenitur ab hiis qui querunt eam. preoccupat qui se con-
cupiscunt ut se illis prior ostendat. qui de luce vigilaverit ad illam non labo-
rabit assidentem illam in foribus suis inveniet. paucitatem ipse sed apostoli confor-
tatus in qua precepit dicens. Si quis vestrum indiget sapientia postulet
a deo qui dat omnibus affluenter et non improperat et dabitur ei. postulet in fide omnia de spiritus
accipies fiducia. ad patrem luminum apostolus quia omne donum optimum et omne
datum perfectum non solum est inceptum sublimiter consistens. Sed ad nos non in expo-
lata dignatur descendere secundum suum descendens. In hac mea tanti vestri et auctoris divi-
sima domini dyonisii donum deo largiente ut postulet inferioribus michi consti-
tutis aut ut spiritu et mente dicens sic in intermissione quam sustinemus indig-
nitatis professitas infatigabili vigilantia dirigenda fore putavi. qua sic la-
orat Trinitas superessentialis et superdea et superbona inspectrix divine sapientie christianorum
dirige nos ad misticorum eloquiorum superignotum et superlucentem et summum
verticem. ubi simplicia et absoluta. et inconvertibilia theologie mysteria co-
operta sunt secundum supersplendentem occulte docti silentii caliginem in obscurissimo
supermanifestissimum supersplendere facientem et in omnino impalpabili et invisibili super-
pulchris claritatibus superimplentem non habentes oculos mentes ista
sic oratione postulata. ecce trinitas si tu et et et michi inspirationis ad hoc
nec oculos splendor fulgoris intus radians non retinebat. in divinis eloquiis
quanta dignitatis celsitudine quantaque decoris splendore quantaque deliciarum
affluentia sublimibus gaudeat minimis et pareat maximis. eorum ad passiones
comprehendendi. ad mentes elevandi ad postulata impetrando. efficacissi-
me lucubrationes suauitatis virtute prestituit. tam sublimem quia dulci-
flua sapientia dilucidans. sermo potius sermone. que intus despiciat secu-
lato misticorum contemplator pretatur. Danielem in quod prophetam in misteriorum
gloria sublimatum et admiranda divine fidei super universas scripturas et
altitudine sub conquisito expendens pronunciat. prelumine in visionis igneus
et rapidus egrediebatur a facie eius. Tamquam tu preclarum igneum etiam
pidum non inveniret posset intelligi. Christus Dei virtus et dei sapientia qui est
emanatio quedam claritatis dei omnipotentis sancta candor lucis eterne omnia i-
nnovans et purificationes in animas sanctas se transferens amicos dei et prophetas con-
stituens. aut spiritus sancti conumque predicans. ut pote comprehendens perfluens
qui suum spiritualem effusio est ignea nuper summum. cum huius virtute et
affluentia mire ignalis fulgentis et valide purgationis. et influentia
gloria celestis lucentis. et simul ad ieiunationem. aut dinatio mentis ...

O[ra]cio beati dyonisii

O Trinitas supersubstancialis

ppetificatem est ignea et p subtilitatem est rapida. aut ap(osto)l(us) secundum dudi
iudicium inuidens flagicio distantius. cum mos vnumquodque istorum psalmum ignem
et rapidum. et si non vinnote tam manifeste designet. quadam intellectuali spiritualis
prerogatiue conuenientia propriam diuinorum eloquiorum ut potest omnia predicta co
uenientia purificatione eleuatione sanctificatione dilatatione. ut quasi prius insistit salte
scintilla perurat. quam fere litterae duxerim igneo natura obstruas facit singulas
eloquiorum flumini ignei et rapidi. de multis proprietates spectantes in principiamus
est igitur flumen mundificatiuus limpiditas et mundificatas sequendo non mundificatiuum
perfectiuum. et illuminatiuum et rapidum quod ingens velox et violentum. Quod autem
celeste pater scriptura sapientia sit mundificatiuus ostendit eccl(esiasticus) dicens. ego sapientia sicut
ut crescit limus in defluxus. et inundans in diluuio. celum et terra transibunt. verba
autem mea non transibunt. Quod ergo sit limpidus scribit ipsa dicens. repleta est
terra scientia domini sicut aque maris operientes. quod per eandem insinuat. Ubi dicit cum venit
ille paraclitus docebit vos omnem veritatem. Quod non sit mundificatas testatur eze-
chiel dicens. effundam super vos aquam mundam. et mundabimini ab omnibus in
quinamentis vestris. dominus etiam in evangelio ait. Iam vos mundi estis propter sermonem
quem locutus sum vobis. Quod autem sit viuificat ostendit eze(chiel) dicens. prophetaui
sicut precepit michi. et ingressus est in me spiritus et vixerunt. et ipse in evangelio
verba que loquor vobis spiritus sunt et vita. Quod ergo sit perfectiua scribit philo dicens
venerunt michi omnia bona pariter cum illa. et innumerabilis honestas per manus illius
et apostolus ad ro(manos). et renuntiat septima sit admirabilia d. ps. Quod non sit illuminatiua testatur
ps. dicens preceptum domini lucidum illuminans oculos. et salomon in prouerbiis quia mandatum lucerna
est. lex lux. Quod autem sit ingens ostendit ecclesiasticus dicens sermo illius potestate plenus
est et apostolus ad hebreos viuus est sermo dei et efficax. et ipse et omni gladio ancipiti.
Quod ergo sit velox scribit ps. dicens Qui emittit eloquium suum terre et velo
citer currit sermo eius et salomon in cantico fons ortorum puteus aquarum viuentium que
fluunt impetu de libano. Quod non sit violenta testatur ieremias dicens. Nunquid non
verba mea quasi ignis ait dominus. et quasi malleus conterens petram. et saluator in
in evangelio ego dabo vobis os et sapientiam cui non poterunt resistere etc. omnes aduersarii
vestri. ergo ostensum est singulorum diuinorum eloquiorum sapientiam propheticam summa
tio dicitur flumen igneus rapidus etc. a. f. e. hic est ergo flumen ille qui in
scribitur egressus fuisse de loco voluptatis ad irrigandum paradisum. diuisus in quatuor
capita. in quatuor scilicet salutaris eloquii sensus in historie tropologie. allegorie anago
ge. vel tamen intelligatur. vel ad regendas quatuor affectiones naturalis appetitum
vel in suscitandas. quatuor matres virtutum cardinalium. Quod si hominis primum
et capitalis admiranda celestis attendamus excellentiam per quam sicut in rupta
bilem celestium dispensationem orientalis in ipsum lucis influentia pa
radisus rigat terra infundit mare subtiliat aerem intrassat. celorum virtus
absoluit methecora perstant terre nascentia vegetantur animantia sen
sificantur. humana vita sustentatur. mundanarum creaturarum vniuersitas conseruatur
quod manifeste investiganti mistica patere poterit. quanta sit hominis sacre
sapie que propriam diuinis designatur. super omnem que post hanc contagi
tare potest scripturarum sacrarum confessionis sublimitas. et perfecto. ut insistet de ipsa
sublime premium. Ubi iob dicitur. non dabitur aurum   pro ea nec appendetur

argentum in commutatione eius. non conferetur tinctis indie coloribus. nec lapidi sar-
donico pretiosissimo vel saphiro. non adequabitur ei aurum vel vitrum. non commuta-
buntur pro ea vasa auri excelsa et eminentia. non adequabitur ei topazion
de ethiopia. nec tincture mundissime componetur. Ecce enim namque iter nobis insigne
summo proponit quibus in comparabili sublimitate sapientiam divinorum eloquiorum omnibus
huius mundi studiis anteponit. Et ergo convenienter propheta designat que in com-
parabiliter pro ceteris in pro coordinationibus rerum summa convenientium plenariam
in distantiam in investigabilem notitiam sacrarum litterarum precellit eminentia. et
si pro speculativa perfectione partibus infelius ut valuero tangendo divina adhibeatur
quod et si minus assequitur. sibi tamen ad investigationem acquisitionis promittit universa
pro ceteris. certa multis ethnicorum contemplatione per adeptam excellentis studiis perfectionem
detenti per partem summam salutarem scripturarum ad illas. ad manuductionem declarat
celsitudo. Cum est tam spiritualis essentie vita quam corporalis substantie natura quamvis
suscipiat partitionem corporum que sunt divina maiestas universitate complete com-
prehenduntur. Est namque spiritualis substantie vita sive essentia separata et pura
ut sunt divina maiestas. et spiritus angelici. aut est sive essentia iuncta
et operatrix. ut sunt scientia virtutis et negatia potentia. aut quadam medi-
atione. ut ista consistens separata sive essentia. iuncta sive operatione
multis hominis intelligentia. Est est similiter corporalis substantie alia simplex. ut sunt
celi et elementa. aut est composita. ut sunt terre nascentia et alia. alia quadam
mediatione ut que constituta. simplicia quidem sive uniformitate proprie com-
posita non sive commixtione elementorum ut sunt meteorologica. Cum in quod intelli-
git cogitabile quod propter haud denariam eiusdem in quem distributionem perspicuam hanc
tamen denario. quid autem quod ad que perfectam plenariam designis. pro cuius partibus
acquirit scientiam celestis theologie in explicabilis declaratur excellentia pone
insinuans quemadmodum singula singulis conferunt ostendere temporis exclusus angustia
ad prius obmittendo fore indicavi. addit autem adipiscendo non tam insertabile
quam super excellens misterium. quod est flumine igneus et rapidus a facie antiqui dierum
exibit effusus. Est enim per antiquum dierum designat nisi deus pater sive omnium
rationum antiquitate insinuare consistens. cogitabis dies antiquos. qui sunt
sic fulgidi et sic fundi splendores in initio prime lucis sic scriptum eternaliter re-
ducentur. in quibus scilicet splendoribus cum lucifero intellectualis ante ullius nature
conditionale sibi filium qui facie ex corde deprimens generavit. Hic enim vita verbi
humano. quod est originale eius domicilium quod coequatam sibi ymaginem
eius facie figurat de se generando exprimit que est splendor sive decus suo per
quam est in universas mundi species se diffundit. et earum ad se reducens
ut sibi fiant participes apud se invenientes. sic de intimo cordis primi filius
propagatum procedens splendor est ipsius glorie. et figura substantie. verbo quo virtus essentia
sit portans salvat omnia. interior spiritus qui ipsa sibi et propagatorem omnibus
de fecit facies ad ipsum patrem revocat. ut sunt per fontem inter consummata
eternam quomodo ipse per facie antiqui dierum iuxta sermonis pluralitatem
exprimit. aqua divinissima expressa sunt eloquia hic est enim ille sublimis
dyonisius qui prout est misticorum eloquiorum sic igneus. et sic splendidus
et summus intro vel simplicia et absoluta et in contubia theologica mi-
steria cooperata sunt. pene olim deus loquens patribus in prophetis testamenti
veteris umbris supposuerant sacramenta novissime vero diebus istis loquens
nobis in filio celestium misticorum luculenter revelavit archana. primo quod

legale instituens ierarchia quam illuminans ecclesiastica que est finis et plenitudo
prioris media consistens inter utramque et celesti legali communicans in eo quod symbolis
sensibilibus velatur celesti vero in eo quod iam in intellectualibus oculis contemplatur donec
ad perfectionem omnia reducantur cum ierarchia celesti feliciter in omnibus consimilabitur.
Considerandum est ad hunc quod elegant sub efficaci compendio prefatus summo luminis
sanctissime sapientie efficientiam, naturam, formam et finem, seu auctorem, fontem, doctorem et
utilitatem. Sed principium substantiam virtutem et operationem complectitur prefatione atque
dicitur super omne principium. Per flumen consistentem substantiam, pinguem clarissimam
virtutem. Per rapidum fortissimam operationem, luculenter declarans quoniam prefatus fluminis
impetus civitatem dei letificat dum sibi iuxta propriam capacitatem omnis creatura rationalis
super castissima dei purgatione et super splendido eius lumine et super perfectione eius
sanctificatione participare desiderat ut altitudo divini consilii super universitatem ca-
-ritatis impleatur et dei regnum summe beatitudinis consummationem perficiatur et in omnibus
quod ipse est omnia in omnibus deiformitas per divine imaginis reformationem agnoscatur.
Adulteriorem autem luminis fontis sapientie commendationem investigemus prout sufficimus
per quam viam iste fluminis a fonte vite egrediens et iterum ad ipsum regrediens
decurrit per quam viam divinorum eloquiorum auctoritatibus sedibus ad nos usque lumen
sanctum perveniat et quomodo ipsas diffusionis varias eorum producat ut per ipsum
non lateat per quam viam lux ipsa spargitur et dividitur eius estus super terram.
Ad cuius evidentiam celestis ierarchie que sumpta est iuxta mentem beati dyonisii
summam ierarchiam distinctiones et ad omnis imitationem militantis ecclesie distinc-
-tas ierarchias prout dici sufficiet optimitas sub sermonis brevitate perstringamus.
Et ergo summi tertiuertibus oculis a longe conspicio in celestibus cum per promissa dicens
divine sapientie bonitate iuxta singulas trinitatis personas singule
constitute ierarchie in quarum unaquaque summe ineffabilis omni in singulis consiste-
-re per summis personis ordines quoddam perfecta constituit ierarchia. Igitur prout consti-
-tutus dyonisius se a sancto paulo apostolo institutum esse dedicisse. Suprema quidem
ierarchia primo seraphin secundo cherubin tertio tronos. Infra media prima dominationes secundo
virtutes tertio potestates. Infima primo principatus secundo archangeli tertio angeli
collocantur. Suprema quidem ierarchia super ceteras exaltatur et sicut ceteris dignitate
maior ita deo immediate intimatur ad quam tamquam deo proximam
et primo differunt influentiones divinas que purgationes et illuminationes et
perfectiones transfert ad media. Cuius est media divinante ad postrema
perfectiones transfert ad media. Cuius est media divinante ad postrema
disciplinam ergo distinctiones singulorum proprietates ipsorum subiunge divine distri-
-butiones. In seraphin excedente ardorem sempiterne motionis in divi-
-nis et cherubin divinorum misteriorum et summe pulchritudinis contemplationem faciens
patula et stabilem divinum fit adventus susceptionem. In dominationibus indissolu-
-bilem dominationem vel prelationem omnem subiectionem indebite preeminentem. In vir-
-tutibus robusta et inconcussa fortitudine ad operandas operationes per
supernas influentias sibi divinitus inditas. In potestatibus ordinatam sine con-
-fusione et perturbatione ad divinas agendas dispensationes. In principatibus
principalitatem quomodo conveniunt ducatum summi divini super principatus conformi-
-tate. In archangelis principale divine initiationis revelationem. In angelis
ultimo completa divinarum initiationum manifestationem. Cum autem fit divinitus

inbetur tabernaculum fecit secundum exemplar quod divino moysi monstratum in monte
secundum imitationem etiam triumphantis in ecclesia militante tres ierarchie per novem ordines
dispertite iuxta salvatoris dispositionem consistunt scilicet ut sit prima ierarchia primorum ordinum
constituta in moribus apostolicis. secundus in patriarchalibus. tercius in prarchialibus. eadem modo
prima in pontificalibus. secundus in sacerdotalibus tercius in mediatoralibus / postremo eciam
spiritualis celestis cum revelatur oculis in supplendum ipsam in tota simplicitate
contemplantur et a superioribus et in inferioribus hierarchias ordines ordinatissime
matas in hierarchos et institutionis ordines secundum sua capacitate pertinente
mediationem transfudit. propter ad eadem causa priorum illuminationum quo sint secundum
quietata et iuncto in eis eorum manducatibus supremis spiritibus et ab in
fimis usque ad summos promotoribus scilicet consummatur summas et celestes
et mundane hierarchie salvatorem in mediate docente ordinet ipsa tunc eorum
introducit dominus ipsius redemptionis adimitur dispensantes hiis ubis eternis
est ille qui nomine de eodem tractat n. d. b. dominum deum ihesu sublimius re
sponsione eum dicit ergo qui loco iusticia. et propugnator ad salvandum et
ab superioribus celestium ceterarum inferiores ordines divinas recipiunt afflu
entias. liquet etiam per ysaiam ubi refert unum seraph clamasse ad alterum ostendens
plane quod ille qui clamavit. quod eius manifestationes divinas primo suis
centris ingignit per ipsas ad nos transferunt. quoniam beati apostoli ad eos
insinuat in eo quod scribit. hoc ordinata per angelos in manu mediatoris. et
igitur primo precipue consumatur quecumque beatissime dei genita secundum omnes celestiam
celitus sublimante divine incarnationis misterium quod ipse absconditum diutius
angelus mutavit non solum autem in supremis celestibus et ad eorum imitationem
in humanis ecclesiis per sapientiam modum pretio et hierarchie et ordines hierarchie
et consistunt dispositi. Ita ut ait beatus dyonisius. secundum se ipsam unaqueque rationalis
et humana mens spirituales habet et primas et ultimas. et medias ordinationes
et virtutes additas secundum unamquemque hierarchiarum et illuminationum. sunt secundum
iuxta proportiones manifestatas. itaque si ad unamquamque humanam mentem bo
ordinatam ab infimo sursum ascendentes intendamus occurrit primo ipsa
notitia speciarum creaturarum in quibus eius vestigium. ad similitudinem relucet creatoris
que dici potest initiatio ad ordinem relata angelorum. consequitur ac ordi
nata mutatorum divinitatis qua dicatur de rebus mutatur que sit bono et
dictato non magis magis principas et sibi convenientes aut in convenientes que dici potest
reprobando fugiendo primo dictata inclinatio sub ducatu principalis que dici
potest ductio ad ordinem relata principatuum et in hiis tribus ordinibus hoc modo
diversas et bonitas creata qua sola bene inimicus primus prefatum ducatum sive
ductionem valeat ipsam mentem considerant ostendendus occurrit potestas ordinaria
per qua ipse ducatus dictatorum in summi boni et in quantitate includ sensu
actione gubernatur que dici potest ordinatio ad ordinem relata potestatum. eo
sequitur vero dicte potestati nigolis eius tenuis constantia perficit fortitudo que dici
potest roboratio ad ordinem relata virtutum. Deinde quod dicte roborationi subli
mitur propter libera ordinatio ducatio que per auctorem preceptionis proprietas
ordinat. et fortitudo corroborat expirationem voluntatis in operationis producit

efficatia que dici pot ipato ad ordine relata dnatonu Et in his tribz ordi-
nibus h° modo poni pot consiste media mentis ordinate ierarchia porro rationis
nac sm q ptactu est no estimat felicitas ni et seipa et omibz terrestris
cautis ad pum dilatat complexion in qua sola consistit. eternitas sn tusitm
tatone. vitas sn mudato. bonitas sn malitia. sn sny acta ad cuny intelz
aquo cepit velutat. p9 ptata impugnatam sup qua nichil sm se ipaz it9
age valet. h sm dilatate agit ap° monte sm potas. vi ordines deten-
tissime apposita. et qi. vi. gradibz quibz ascendit ad tum salomis sublimata
sursu ascendendo invenit. dnu sup adnoms ad nisplo sublimis pates et
displa que dici pot suscepto ad ordine relata thronos. pt ista no suscep9
t mes dnius agit in dnos hunc revelatis ocis sctissima contemplatom
concipit sapientifica misterioz celestiu inspiato que dici pot revelato ad or-
dine relata cherubin. Demu tu ad hoc omenu sena dnioz spectaclos sic g°
complexum. ad concedenti fuoem ardentissimoz desideriorz semipitine motois
in dnu mens agit dnius ut unus fiat spus cu deo in ea ignitos excessibus
quos no licet homini loqui ei sociatur ult q nichil requirit. tunc in supremo h9
ascensionis deformitatis incipit estimato. que dici pot unito ad ordinem
relata seraphin. Et in his tribus h° modo poni p° consiste suprema mentis ordinate
ierarchia. que quidem sm imitatom ierarchiarz ordinu in aibs celestibz tc dnu-
tatis celsitudine immediate consistens. sup castissimas purgatones sic sple-
dissimas illuiatones. superstissimas psificatones sibi dnius influentes. In
media sm sua capacitate refundit ierarchia. media michilo9 castis pxima
sm sua pluralitate tuffudente. pot at ligit spectanti mens. qui istarz ierarchi-
carz ordinu tres sini consistunt in methia. Quedam no in industria. suprimi q
in sapia. et he in primis tribz sola agit na. In medijs no na cu gra. In
supremis q sola gra. et spalit in primis tribus nimit mes cca dnu sesi
strus inse. In medijs no cu deo agens sm se. In supremis q ndm eleua
ta sup se. In infimis tribz peculiali pscriptuas adinta mundanas. In medijs
pscriptuas dnita dnas. In supremis sup omes scriptuas in summu intertem
dnaz supsidacta scriptuaz. Cum nanq sm. cui cca operatone se hnt ad
dnas scriptuas alias. sigficatos voces et litterarz apices. omi catinaz
spes quas se hnt ad dnas scriptuas alias. sigficantes voces et litteras
apices aico ut tuqz tatne ignorata na et alia sat scripte cpln
dat inspia et intellectualis actus cpmto mentis et corruptela tarms
ad nraz qtintio langat obtenebiatz p pruda dine dispensatoms langi
tatem adinnamentu intellectus. q° pducatur in salutaria scriptue celestis
archana scriptura cappsis pp obtinenda btam vita invenita est psia
no quo ipi instituunt ut i cet. h i ce p9 in nonerit. nalis moralz vato
nalis. et moralis. nali ad tas subsistendi rtonali ad vany intellidi
spirali ad ordine inueniendi ptinentibz. nalis go que tua suscipit
dione moralz in psica. doctrinale et theologica. disciplina. q psica
cca nas hntes spem in rea sm esse et sm dispone. doctrinalis vero
cca res hntes spem in ma sm et a dispone spectat applicades vniti
intellectus sm9 parte et ad anglorz ordine relate psonarz cognitone

Nota. vniustati spem inciat

suffragat' Rationalis vero que nichilominus tria suscipit perfectionem intellectualem, in scientiam lingue
scientia quexionis et scientiam ornatus circa rationem intelligendi insistat que principaliter
declarationem in aspectu quemoniti ab in quemoniti intendit, ut sit expedita scientia sim
gue. ut sit ita scientiam quexionis iocunda scientiam ornatus. et sic dictationem utilis
prius poterit. ad archangelorum ordinem relate. per cognitionem distinctionem admiculatur. ergo
rationalis que etiam triplex suscipit distinctionem. scilicet in monostica yconomica et politica
que circa imminendi ordinem consistit. aut in collatione sui ad se. aut sui ad familiares
aut sui ad quosque. ut sit sui imitationem supernarum legio iuxta ad se ipsum sobria, ad
familiares pia. ad ceteros iusta negociatur et sic potest multitus ductionem ad
ordinem principatuum relate. partuosa solitudinis operam ampliat. Liquet
ergo quanta divine pietatis protectione administratio humanam intellectus inventa est phisica si
secularis practica. et quanta precis ipsius ad maxima mentis sanctitatis efficatus misteri
affluunt utilitate. Sed quia nimis ista ut ostendit beatus Augustinus non est phisica nisi
illa que verum continet iuxta ait liberande quod constat non hic modo dictam
sapientiam. Illud namque post vera rationalis induitur ad iusticia ut beate vivatur
licet et ut solas sit iuxta dimitat. tunc potest habent illa que in creatione supernis virtu
tibus prestat. nichil expectabile cognoscitur. expediet ad rectio vera iustificans
ea que propriam iustificat. preciosissimi divine sapientie concludit. ubi dei caro
factum phisica liberantes auctor iuxta verum continete. divina intellectus eloquia propriis
dei sapientiam inventa et ad ipsum divina iuxta reducatur. in quo inveniunt summa
causa subsistendi et vera ratio intelligendi et beatus ordo vivendi. ut ipse solus
queratur in nobis facta sunt omnia ipse solus tenear in nobis creata sunt omnia. similiter
sub summe ex quisitionis deligentia investiganda esse docent. ad quam ut patet
per expressis quecumque in mundana continet phisica illa comparatione respiciunt. qua
noctes et lucas apices intellectuales legendi clementia ad sceptulas omnes comparantur.
Ista ergo factorum divinorum eloquiorum phisica tanta subtilitatis longitudine omnem
scientiam phisicam fecit. intima distribuit perfectionem intellectualem mentem que scilicet declaravit
vaant. scilicet certissimas res historias et sanctissimas misteriorum prophecias et mentem que
spe corroborant. scilicet divinas leges et moralia precepta. et mentem que dilectionem
exaltat. scilicet beatissima euangelica et spiritualia eloquentie mandata. Prima ergo quia
ad fidei pertinet declarationem prestata indusse dignitur ordinationem ad ordinem
potestatum relata. prima vero que ad spem pertinet corroborationem prestatam in dusse
sustentatur fortificatam ad ordinem virtutum relata. prima que ad caritatis
pertinet inflamationem prestatam induste stabilitur operationem ad ordinem dominationem
relata. quibus solis tribus gradibus operante vera cum gratia ad vite iustificationem
et verum mentes pertingit liberationem. patet ergo qualiter sacra divinarum scripturarum
phisica apud medie sancte mentis humane sanctificatos ordines qui deriguntur
cum egiptiis ad opulentias divine hereditatis sub umbre literalis adumbrationis
figure iustitie illuminationis mania profundis sive sanctitatis etiam cum
producte comparat. Circa autem intellectus omnibus que nunc dicta sunt. aut non perspicue
aut vera cum gratia philozophatur primus in investigationem et intellectuale speculationem
in quibus apud mentem humana tiat ultimum de primo. hoc complectitur autem in ipsa
largitionis divine influentia. ut postensio est super omnem rationem et intellectum
divinitus superaddita ad consummata divinitus perfecta agente gratiam producta
post quod in tanta tam sublimi donationi celsitudine predictos ordinum
sanctificatorum modus sublimata consistit. restat ut in investigabilem divinam dispen

ad secundum terminum ductum sermone ad quem ut capax fiat latitudinis que est mentis contemplative mistica contemplationis altitudine radio divino qui est super videntis et sublimis patet modo cooperit ut declinat sensus exteriora / et ex multimodis operatione omnia sensibilia et intelligibilia et omnia entia et non entia forte conatu mentis circumiecte et sic est ei possibile conmingat ignote et supintellectualiter ad unitionem dei qui est super omnem substantiam et cognitionem tunc ex se ipsum et omnia per mentis excessum unio mistica extimacio expedita transcendit omnia concupia et tantum absoluta et purgata tunc tandem sic mota affectus et ab omnibus expedita sursum agitur ad supersubstantialem divine incomprehensibilitatis radium ut cum sponsa langueat amoris desiderio sic sublimata dicat. Osculetur me osculo oris sui Indica michi que diligit anima mea ubi pascas ubi cubas in meridie. Veniat dilectus meus in ortum suum ut comedat fructum pomorum suorum. et secundum dilecti sui sic adventum presentiat salientis in montibus et transilientis colles. et sic practica est primum quidem adducat in deum sic advenientis deiforme susceptionem ad ordinem thronorum relata Consequenter non deducat ad illuminationis divinam contemplationem ad ordinem cherubim relata. Novissime quia ad voluptates divine deificam unitionem ad ordinem seraphim relata. Hii sunt summe jerarchie mentis humane ordines jerarchici quos spiritus sanctus per admirabilem sublimium sortem sanctitatem inchoavit et consummans in lascivis valetudis sermonibus inter sponsum deum et sponsam animam velut [illegible] valet in noticias proponit. quorum sermonum quibusdam articulis thronorum susceptionem quibusdam vero cherubim contemplationem quibusdam vero seraphim unionem perfectis in summis designationibus ut est videre in uno textu quod dicitur Que est ista que progreditur quasi aurora consurgens pulchra ut luna electa ut sol terribilis ut castrorum acies ordinata. Per primum enim evidentur in summis mentis humane de tenebris perfectionis noticie. apud perfectam eius jerarchiam prima proficientis per auroram consurgentem. tandem in admirabile lumine apud perfecta mentis media jerarchia perfecte illustrationis status spiritualis consideratur. postrema apud supremam mentis jerarchiam summas thronorum susceptionem per solis [illegible] cherubim contemplationem per castrorum acie ordinatam in mirabilem motionis in deum flagrantissimas desideriorum ordinationes. ad quem tendit et amor et [illegible] quod sursum agat. divinitus in perfectas susceptionem et contemplationem solum dilectionis desiderium fervens excessus inexplicabiles sublimat ut sponsus inspirat odores degustat dulcedines amplexatur sponsam. qui est enim de ubi summus intellectus fontalis spiritualis spiritualis cuius in principio mens eius [illegible] consignatis excessive quo ad trinitatem. et supplendo singulariter in se ipso in quo ubi profunda mistica spiritualia [illegible] et incomprehensibiliter clausa et abscondita et inacte simplicissima coartata. et aliorum symbolorum // involucris absoluta et alio in [illegible] sunt autem cooperta caligines in accessibilem lucem ubi ex parte inaudibiliter loquitur super splendentium et faciente deum sic claissimum sic replenda in summa invisibilitate et dei ex facie affluenter mentibus sic intellectualiter superpulchras claritates ubi non [illegible] in investigando palpat. non intellecta contemplando depictat / Ecce vides quemadmodum sermonis superius ponit intellectum [illegible] perpetua [illegible] lux et docte [illegible] super [illegible] quia lux [illegible] eloquiorum perfectos animas assumere spirituali radio splendens ordinate dominatur ut [illegible] distribuat. Sermonis ex [illegible]

fluminis igne(us) et rapidus p(ro)cedens septies ca(m)i(no)r(um)? ... d. egressus supernos que in po-
tenti(a)? p(ro)ximus sit. item in mente h(uma)na fons aque salientis in vita(m) et(er)na(m) q(uasi)
quid(em) q(ua)si circulari egressus et regressus p(ro)p(ter)tatas? ezechielis quibus e(st) rota q(uasi) sit rota in
medio rote. in quib(us) et sp(iritu)s e(st) vite quo appetant ... ut rota mediet
opt(ima)?r sit egressus ... ap(osto)l(u)s sta(tum) septenaru(m) p(ro)ximas medias et in
finas celestium ierarchias ab infima p(er) media ad supp(re)ma ecclesiasticam
ordinum ierarchia(m) ... infimum ... ite ... regrediens. rota u(er)o in medio rote in
eius regressus p(er) ierarchicos ... angelice ordines. et ab illa
... est altitudo ... ordinatores quib(us)
ad ... ierarchias ... regrediens et regrediens ... ita(que) ... stat ad
ea que p(er) modulum ... balbuciendo ... intencion(em) ... quam
eloquio ... sapiencia(m) ... declarat ... magnu(m) ... est
sacramentu(m) q(uod) manifestatu(m) est in carne iustificatum e(st) in sp(irit)u apparuit angelis
p(re)dicatum e(st) in gentibus creditum est in mundo assumptum est in gl(ori)a ... stat
... ut h(uma)na mens celestium ... totaliter ... angelicas ...
... p(ro)ficiat ... p(ro)stan(s) ... flumine
ignee et rapide p(ro)pter mediatore(m) ... ex qua fonte vite
... ut valeat rapti ... in tempore gustando et in ... suauis
e(st) d(omin)us. illud in ... gl(ori)a eius ... facietate
... in eternitate et ... mereatur ...
tu sit vita eterna cognoscere te solum ... et que(m) misisti ih(esu)m xpm
cui e(st) honor et gl(ori)a p(er) infinita secula seculor(um) amen.

Incipit co(m)mentum super libros Dyonisii angelice ierarchie. etc.

Ierarchia co(m)petens ... sacer ... principat(us). et sunt ierarchie i(d est)
sacri principat(us) tres. p(ri)ma et su(m)ma ierarchia est p(ro)tas diuinita(tis) s(e)c(un)da et
media ierarchia est p(ro)tas angelica ad similitudine(m) p(ri)me p(otes)tatis s(e)c(un)da et ...
p(ri)ma p(otes)tate (con)stituta. t(er)cia et ultima ierarchia est p(otes)tas h(uma)na ad si(militudinem)
angelice s(e)c(un)da et sub ea (con)stituta et p(er) media ea(m). sub p(ri)ma et su(m)ma.
his ierarchiis i(d est) principatib(us) sacris totius regit(ur) mund(us). in quib(us) su(m)ma p(otes)tas
est. que imp(er)at t(antu)m. et infima t(antu)m imp(er)at(ur). et media que imp(er)at
inferiori t(antu)m a superiori imp(er)at(ur). Su(m)ma g(ita)o p(otes)tas et ... et ... et ...
p(otes)tate ... (con)stituit in angelis et ho(min)ib(us) ut ei ... conformes ...
... et cooperatores ... p(otes)tatis et ... dona ... et ...
... distribuit officia p(otes)tatu(m). et ... dona ... et ...
p(otes)tates (con)stituit et o(mn)ia dona ... et om(ne)s potestas sub uno et uni
in o(mn)ib(us) et o(mn)ia ad unu(m) et in uno. Angelica u(er)o ierarchia p(ri)mo ...
... theologus. s(e)c(un)do ... de h(uma)na t(er)cio q(uasi) in fine et (con)summatione ...
... et su(m)ma ... angelica in tres subdiuidit ierarchias et ...

tum partes ordines distinguunt ut nove angelorum ordinum numerus compleat. Tamen
ierarchia unius potestatis et unius officii et unius dignitatis. et in unaquaque ierarchia primos
constituunt et medios et ultimos ordines. Et primos quidem illuminat. ultimos vero illuminat
medios ac ultimos a primis. et ultimos illuminat. ¶ Post hec de ultima ierarchia
celesti dictiones donorum et distributiones potestatum et dignitatum et officia et or-
dines et operationes ad celestis angelice ierarchie ordinata prosequitur. ¶ Convenientissime
ad divina et simpliciora et super excellentem ierarchiam que impossibilis in humanis
contemplationi ascendens et in ipsa summas summitates hec summa. ¶ Exordium ac
quia summum bonum cum sit unum infinite multiplicatur. et valeat ad decorem et pul-
critudine dicionis et perfusionis in omnes qui eius participatione digni sunt
ut in illo unum sint. omnis qui dona eius summa sunt et lumina faciunt lucentia
et illuminata ~~lumina fiunt~~ lucencia et illuminata lumina sunt et una lux ubique et
unum lucencia. et illuminancia ipsa et sunt lux lucentia et illuminata lumina
Sicut lucentia et illuminata lumina lux sunt et una lux ubique et unum lu-
centia in multis una. et multiplicatur in multis. una et multa in una unitur
Sola ergo theologia incipit. quia lumina lucentia et illuminata spaciosa
sunt divina. et videntur in eis lux lucens et illuminans que incomprehensibilis
et inaccessibilis in se manet. Et propterea ut videri possit. comit in ipsa et in-
fundit se illis ut apprehendatur ea et capiant et videant in seipsis luce-
tia corpora. Non enim possunt videri vel apprehendi illa que non lucent corpora
quia sine luce neque ipsa lux videri potest. Et sunt quidem ista preciosa spec-
tacula lucis ad incomprehensibilem perfusionem ut per invisibilia et invisibilia videntur
Non est bonum illud et lux ipsa ita lux est. et tu fili ad lucem est. et lux illius
ymago est et quod in hac luce est in illo bono est. quia et ipsa lux ab illo bo-
no est. et totum in illo est. quia ab illo totum est / et totum in illo est / quia ab illo
totum est. Non est cum ab illo esse cepit / in illo esse desiit / sed processit ab illo et
permansit in illo. propterea sunt ymago et monstrat creatura opificem qui ad
hoc facta est ut videat in illa. propterea dona lumina sunt illuminancia et participa-
cia lumina illuminata et ipsa illuminancia illuminantur lumine superna. Inde que
illuminant sunt gratie principes in celo. Non que illuminantur efficiuntur potestates co-
pites et constat duobus omnis ierarchia et perficit gratia et officio virtute et
misterio. Et omnia pluritudinibus et figuris et enigmatibus variis ampliabilibus
superius theologice demonstrantur. Primus liber dyonisii theologi

Primus liber dyonisii theologi ariopagite qui de celesti ierarchia de ce-
lesti principatu inscribitur. xv. capitulis. contentus est. in quibus celestium
per omnium dona et officia virtutes et operationes per singulos ordines regio-
et distributiones et differentias diligenter enarrat. ~~Capitulum autem primum capituli~~
~~est hic~~ Omnium omnis divina illuminatio etc. ¶ Ipsa gratia divina illuminatio est et
ipsa dona gratie levia sunt illuminantia eos qui per se participant. et omnis
gratia ab uno fonte descendit. et omnis illuminatio ab uno lumine. et multi
sunt radii et unum lumen. et porrigit se unum lumine. ut multos illuminet et lu-
ceat illuminanti multi et non videtur nisi unum lumine. et sunt unum in lumine
uno. Et tali similitudine monstrat theologia. quomodo unum bonum multis se
participandum prebet ut unum sint in illo. quia una tenent similitudine

cpilo. Deinde pstquit theologus et ostendit quod in invisibiles gre opatões et donoꝝ
invisibiliu distributões no in visibilib; signis et silib; inde possint demonstrari a
intellig. Et quod omnes spes visibiles et sensibiles in aliqua silitudine teneat
ad invisibiliu demonstratões. Cum sic omne bonu a summo bono e. ita in omi.
bono summi emulatom pticipatõis summi boni ɔtemplar pot soꝝ theologia
quemeus cu omi spe et forma et qualitate sensibili in invisibiliu significatõe
ɔformac. Et hec est sensus primi capituli

Omne datum optimum et cetera. Ducta aplica et dine theologie primu pbat omne bonu
esse a summo bono. Deinde ɔsequa subiungit summa. omne bonu respicere et refundi
ad summu bonu. quia sic unu in pluribus pticipatõe dividat ita multa in
uno silitudine et imitatõe uniunt. data optia dona nate sunt. dona
pfta dona gre. pr luminu auctor et largitor donoꝝ || Omne ergo datum et cetera
Etiam ergo bona omnia su que na primu bn ɔdita accepit. sive que postea
pgratiam glificata obtinere meruit ab uno auctore nae et largitore gre da
ta sut omnib; qui descendere sunt a fonte plenitudis sumie ad pticipatoꝝ ipsorꝝ
neme. omnis cum creatura ɔditione creatoris nã inferior e. et ideo omne bonu
quod dono creatoris creature infudit merito quasi ad inferiora descendere phibet. Descendit
e. quia subditi nae et inferiori dignitate se infundit. descendit ecc quia
apsta et ɔsumata plenitudie in ea que opptet est pticipatoꝝ se dividit ita
tn ut n descendendo sumat. n divisio decrescat. Sed maneus in se qd erat in
eo a quo venit primu est. eis ad quos venit se pbet. et hec que esse accepit
et primu esse in eo quod sut meruerit. Ita ab uno bono omnia bona sut. et in
uno bono. omnia bona sut. ipm bonu a quo sunt omnia bona bonu est
et luna s. lucentia oplumante lune. hec e bonu michil esse tenebra
alienu relinquit esse n tn illumat. n ea tm que canit ad se et formavit
primu se illa c sola lume capnit que lute possint oplere quam lume veraus
sibi no dispilia in venit et infuso ad maiorem sui silitudine et ymagine
pficere optabilit. Ista ergo sola data optima et dona pfta accipiunt. quia
omnia creatura pt ea que ymagine creatoris h et silitudis capax e. sive
sua genere bonu est quod creatore esse accepit n optimu et tn datu e n
pfectu tu ɔsumatu et racionalis no creatura. que sola ad ymagine ɔdito
ris facta est. data et donata accepit. optima quidem dequibus ad infima
et pfta dum sublimaret ad summa neqz e. melius ad alti nae datu e ab
eo quod primu accep. neqz pfectius eo quod postmodum esse meruit. cum et primu pre ceteris
omnib; bona ɔdita est. et postmodum ei quo facta est ymagine et silitu
pfta ergo data optima et dona pfta apice lumi descendia. rationalis
in creature celsitudine ɔtingunt. que sola sublimis facta est. primu dum ɔ
dit ad ima et pfca deglificaret pfecta e. quod dat ɔsplus et coequalis
ad summa lia ipa data optima et dona pfta luna sut que a patre
luminu descendit. et ipe lume est a quo descendit pr luminu et in quos
descendit ipi luna fiut. quia n pr lius ad gigne potuit quod ipe est
n suscipetur lius ad quod lume fieri pot. Si ergo lume est. qui lume ge
nuit et lume est. qui lume suscepit et ad quendam modo idem in venitur
esse et qui genuit. et qui suscepit. ita tn ut ille hic ec cedat pnaz
iste no hic est agnostat pgratiam. pp hec ergo unu lume in multa se luna

pticipatione psudit ut multos illuiatos ad unu lume reformaret ut dicit
pticipandu multi attipiunt in illi forma omis unu apperiant. ppterea theologus
ad pxima magistri aucte. qui omne bonum a summo bono et sua statu fingit
sua. qui omne bonum ad summum bonum et q ab illo quod dio ne pticipatoris
psudit. et ad illud plitudine pfitiois mitit. Omne datu optimum et omne
do. p. de. &. ro. quid ergo pbat qui omne bonum a summo bono est. post hec sub
iungit. qui omne bonum ad summum gusione hr. et reductiom et fine. Hec et omnis
paternitas rc. motus pat effectus est prie benignitatis. Sola enim benignitate reprime
sola pat commoverit luna sua effundat se nobis. Monet ergo contribatione sui. Et moventur
nunc infatione mi no se evacuas. Et nos repletas. Monet ergo ut ad nos veniat
et no movet ut esse recedat. Monet ut nobis esse incipiat. Quod no erat. & movet
ut sibi esse desinat quod erat. Sic ergo pr luminu monet sup nos et moto
pre luna eius pcedit in nos. & pcedit in nos. manifestat primos. primum nobis. post
hec aliis opnab. Et omnis ista pcessio manifestationis lumine est. i. pquam lua
manifestaut. Vo enim manifestaent n pcedunt. opicus apte moto. omnis.
ista pcessio manifestationis luminu in nos pvenientes h opat. multa qr replet
nos no utiq alio q se ipso. et eo q replet item restituet repbando repando
sicut pus gstituit creando. restituit. s. ut potentiam minsita utus q dispsa
colligit. divisa gponit et ex multis unu facit. et ita restituet et reforms
gutit nos. qui pus dissilitudine sumus aust pmitate pusi. multitudine divisi
guuit dico. Ad agnitatem patris unitate et dei. rc. lius enim cum pr simum.
filius ipse procedens in nos et opicus ad manifestatiom natuos in nemit
et malios alio bono et infundens se nobis replet nos. primum unitatum
uirtute et capacitate. et eo replevit gutit nos no dissidamus a patre
s in eadem plitudine et ymagine respiciamus ad ipsum quia no discordamus
ab ipso. replet q illuminando. et gutit luna faciendo. Replem enim in eo q
lume accipimus. gutum aut in eo q ex accepto lume et ipi luna sumus. Ita
in eo ad lume unu sumus et in lume unu sumus. q lume sumus et e unitas
in una plitudine. in uno lume. in una claritate. et unu illuminans & unu
lucens lume. Prima ergo omne bonum a summo bono est. et omne bonum
ad summum bonum e. ab illo enim accipimus q ad illo unu simus. Nunc aut in nobis
quo respiciamus ad illud si pus pfsum e. in in fiet psllu. Et enim ex ipso oia
et in ipsum ut dicitur aut alibi. i. dum ubi actas testat ex ipso pcedentia
in ipsum gpssa est ex ipso pncipio in ipsum fine. possumus aut adhuc et
motiu pit no in quemeniit accipe pncipium mt gtemplationis. Mens
et cum tenebris sub assueta quo in tua claritate gtemplari mtit quasi
tinctis et publicatis luubz unu insoliti fulgoris. no sustinens. ipis
pnm apptus radiis turbatur. et appet illi qui tinlux lume et movei
mdetur ipm lume ad poris illis tenebre plus moneat et fugiat pncia
luus thorustaute. et mdet mots q lums esse. ad sit tenebrarum fugientium
lume. et post motu ipis fundit luna et pcedit ad manifestationem q statibz
tenebris mdeti no potuerunt. et replent nos lume ut luceamus & luna sumus
sic lume est ipm quod nos illumat et ex ipso sunt omnia et in ipm q pnm
pnm subsistendi accipunt ab ipso et fine gsuationis in ipso. Sic dum ubi
ps paulu aplus testat. Quoniam ex ipso et pipm et in ipso sit omnia ipsi gla in
secla amen. Explicit liber in vocatiuos rc. [?] capitulo sequitur opus [?] sum [?]

bonit' conplexiue qui omne bonum assummo bono. et omne bonum adsummum bonum ducit
prius quam contemplacionis sue in quadam innotacione facit ad illum qui est primum lumen quo
omnes sensus illuminaciones. et dona gracie illuminande veniunt. ut ipso illuminante et
adiuuante fiunt diuinorum eloquiorum condiciones. que et ipsa ad illuminanda corda hominum
apte condita sunt possent et naturam agnoscere et digne narrare celestium principum
inuisibiles illuminaciones et dispositiones sacras. Ergo illum innotat ac si diceret
dominus quid illuminacio hec potest. ergo nos qui illuminati possimus illum innotantes
apte esse sed sine illo mediatore nulla illuminacio hec potest. ergo nos qui illuminati possimus
illum innotantes ut. scilicet illuminat meam. Deinde sequitur de ipso illo est. et patrum
lumine procedit quod dicit debuit qui est primum lumen adsequitur deum acclarato sed est
quod est primum lumen. vel illum innotantes primum lumen quod scilicet lumen est. et est vnum
et eciam et immutabile esse hec. et lumen est quod est. non sic illuminata luna
que luna sibi non quod est quod sit. sed quod est quod accipit. quod est lumen vnum splendet
et lumen quod est quod est lucet. et non solum sibi lucet. sed et alios illuminat. quod
illuminat omnem hominem. et non quia omnes illuminat. sed quia ex omnibus nemo
est qui esse habeat nisi per ipsum alter illuminatus veniat. Hic enim illuminatio est non nature
dari non debeat beneficio largiente. non primum accipient. Hinc quod omnem hominem ne
inicio modo. hec lumen illuminat quam omnes ita omnis capaces sunt sit. et lumen mal
ligencie percipiunt. vel omnem hominem ne in lumine quod illuminat. non quia omnes
sic dictum est illuminant. sed quia alium illuminat non sunt omnes qui illuminant
vel non illuminant. Illuminat enim non est lumen. sic illuminat non est vt lumen accipiat
qua propter sic enim est lumen accipe. ita filius lumen est omnes illuminat. per que ad prin
cipale lumen. per lumen illum accessionem summus ad lumen patrem. ille enim lumen est
et pater illum lumen et genitus est alium patre. filius lumen. et vnum lumen pater et
filius et deus pater principale lumen. non quia maius lumen. vel melius lumen quod
idem lumen. sed quia non de lumine lumen. ideo principale lumen. filius lumen de lumine
pater. lumen non de lumine. et tamen vnum lumen pater et filius. sic vnus deus pater et filius et
ideo pater principale lumen. quia de lumine patre filius lumen. potest ad hec et aliter
legi. quia pater principale lumen deus est. video enim et ipsum filium secundum ad lumen
esse in quo non potest patri equalis esse pater quippe illum deus est et solum deus. filius
autem deus est vt vnum solum. sed et homo et deus. et est lumen illius in eo quod est illius deus
et vt lumen quod est pater deus in eo non quod homo est lumen est. qui et ipsa illum humanitas
lumen sunt in eo quod mutate diuinitatem et principale lumen patrem reuelant. sed
lumen humanitatis illum tamen sunt lumine deitatis. et in lumine quod humanitas illius ipsi
sunt patre in lumine non diuinitas vel cum patre. et nemini per ipsum ad ipsum per lumen
humanitatis in quo erat filius filius ad lumen diuinitatis in quo erat pater et filius
ideo accessionem summus per filium ad patrem vel ad solum patrem. sed et ad filium et ad
patrem. video et alium accessum petimus ad principale lumen patrem. Filius est sapiencia
patris patre permanente in abscondito. et manifestat pater in inuisibilis et sapiencia eius
inuisibilis facta est ut ad inuisibilem patrem perduceret et tamen facta est visibilis non
desiit inuisibilis esse. quia venit ubi non erat. et ubi erat non recessit.
et venit per creaturam mundi, et manifestauit se in operibus suis et semper
inuisibilis videri in visibilis in eo quod erat visibile et creatura est quoddam lumen
ut duceret ad maius lumen. et erat per lumen sapiencie. et per lumen sapiencia
et filius et nobis illius via ad patrem ex inferiori lumine ad lumen principale. Deinde
postea venit ipsa sapiencia. et venit ut deus est creature et facta est lumen in testa

ut illuminet nos et assuefaciat ad maius lumen et perducat ad principale lumen
Sed et ita altissimus luminis radius ad principale lumen patrem. Ergo illum etc.
et est sensus. Nos invocantes illum respicientes quantum possibile est nobis in illuminationes sacra-
tissimorum eloquiorum. que est mysticissima eloquia que illuminant nos doctrina in ea
contenta sacratorum a patre traditas. Tradite enim sunt a patre illuminationes divinorum eloquiorum
ut nos corporis illuminent. quoniam quantum capaces efficiamur contemplationis luminis prin-
cipalis. et ipsis illuminantibus nunc cognoscimus secreta celestia. que non est possibile
comprehendere velaminibus illuminationes quam sacratissimorum eloquiorum accipere possumus
descriptiones per eloquium et configurationes ex formis visibilibus supratas in quibus
nobis stat in invisibilium rerum et celestium secretorum. unum modum quam coaptata sunt
tudine divinitatis ipsis cum signis visibilibus humana mens commodius insistit et
illuminatur ad invisibilium cognitionem. aperta pone velamen in sacro eloquio rerum
invisibilium species per significatione ad hec. cum humana mens ad hoc erudit divinius
que abscondita sunt ab intelligentia humana. ut per ea que nominat tradere posset
et intelligere que non nominat istas illuminationes sacras ad eruditionem nobis propo-
sitas illum invocantes cum intus corda illuminat inspirare debemus et primum supra
divinationem secreta celestia addiscere et ab ipsis simbolice etc. est ita lego
ut primum sacras spirituales illuminationes tu in invocatione illum perfecte intuitu illu-
minato dat et sic quo cordis manus est in inspiciamus. ac deinde illuminate
illum corporis perfecte sacre illuminationibus et divinationibus celestium animorum id est spirituum
celestium principatus sacros et potestates qui nobis inspirare sacre sunt sedicos manife-
stant in visibiles animo cernit et incogniti considerabimus. hic est enim quod dicit
despicabimus et iherarchias id est sacros principatus. celestium animorum id est angelicos spiritus
iherarchias dico. manifestatas nobis id est demonstratas. ab ipsis scilicet illuminationibus
id est divinationibus sacri eloquii. Simbolice et anagogice. Simbolum est
collatio formarum visibilium ad invisibilium divinationem. Anagogice autem ascen-
sio seu elevatio mentis est ad superna contemplanda. Notat autem hic duplicem
modum revelationis divine que theologos et prophetas mentibus infusa est per im-
missiones et divinationes quas greci theophanias appellant. id est divinas appari-
tiones. ex eis aliquid per signa sensibilibus similia invisibilia divinita sunt aliqui
per solam anagogen id est mentis ascensionem in simplicia pura contemplata ex quibus non
duobus quibus inspiravit deus hec descriptionem quia in sacro eloquio sunt formata
divinum que foris et figuris et similitudinibus manifestat rerum occultarum veritas ob-
umbratur. ac quomodo unde fit pure sic est absque integumento exprimitur. Veritas
formis et figuris et similitudinibus manifestatur quod occultum est vel manifestum
est describitur simbolica divinatio est. ubi non pura et nuda contemplatione sed vel pla-
na et aperta narratione datur anagogica et principale etc. ordinibus
est nobis respicientes claritatem divinam patris principalem et superprincipalem celestis
mentis in materialibus et non tenebris que claritas manifestat nobis beatissimas
iherarchias angelorum in figuratis simbolis illum ex ipsa in simplicem suum restitutum
radium restitutum id est reformatum illum id est reductum quem ad id unde venimus
in simplicem eius radium. ut in uno lumine unum simus. cum lucem eius ex uno
lumine et non sit dispensativa lucentium. sed diversitas luminum. non est illa
claritas autem patris principalis // dicitur quia non solum dignitate vel ca-
lucentibus omnibus superior est. sed eorum exterior nam. et hec claritas que non corporalis

// et superprincipalis

sed spiritualis est et spiritualiter lucet ideo non insinuatur materialibus tantum et incorporalibus et spiritu-
alibus oculis videri potest. quos oculos et non tuentes. i. sanos et purificatos et in eius
beatos esse necesse est ne lippienti acie tanti lumine intuentes tenebras sibi compa-
claritate obducant. cito autem post claritatem angelorum per sacra eloquia contemplata
ad deum pater claritate illuminam quia et ipsa nobis angelorum claritas a claritate patris
procedens in nos descendit comparat eloquiorum revelatione manifestat. hoc quare de
angelorum nobis etc. angelorum enim ordines et potestates et divine eorum operationes nobis
invisibiles sunt. et in invisibilibus signis et similitudinibus comparabilibus simpliciter divinitus
intelligere ab his qui invisibilia tantum norunt nequaquam possunt. propterea patris claritas
ad principale lumine suum nos reparare volens. per illuminationibus sacrorum eloquiorum ad con-
templandam angelorum claritatem nos excitat. et ex ea claritate illuminatos tandem
ad suae claritatis agnitionem lumine quod refert ut unusquisque in illa qui unum acce-
pimus ab illa. sed non scilicet claritas patris unius simpliciter radii emissione et il-
luminatione pervicta se diffundit. et penetrat cuncta. qui una sapientia pater-
nitatis per quam cuncta opera sua fecit. verbum est. et ipsa sapientia lumine de procedens
a quo nata est una de uno. et propterea radius unus a claritate una a quo illuminantur
qui ad ipsum referuntur ut lucidat corpore et lux sit cum ipso sit ipse lux et
cum sint multa lumina illuminata unum tamen est lumine illuminans in omnibus illuminatis
hoc est quod sequitur. Et enim neque ipse etc. Sapientia enim dei omnibus se naturaliter dispertit quod mentibus
spiritualiter illuminandis secundum susceptionis capacitatem et possibilitatem insinuat ipse
tamen una permanet et simplex. non maior sibi in his que abundantius capiunt non
minor in his que secundum mensuram participationis gratiam minus accipiunt in ipsa. sed
tota in toto et in singulis tota. summa descendens et infimis condescendens. in nos se par-
ticipanda prebens et ipse una permanens. propterea non se ipsa participata dividitur sed per
suam participationem plura participantia ad unitatem restituit. nos enim colligere possumus
in ipsa. sed ipsa dividi non potest in nobis Et enim ipse radius. hoc est ipsa sapientia illuminans
a principali lumine patris exiens. et usque ad illuminanda omnia procedens. Sua unitate
ipsa qui unus est. et singulariter. qui a se ipso non est. non deserit unquam. quod ipse cum illo
est. neque usque. qui ubique in illo est. ita et cum pervisa propria mentibus illuminandis
dispertit se prebet. tamen et in dissimilis est et cum diversis sit. diversis quod participationis
capacitatibus simul pure se exhibet. multiplex non est ad anagogica nos etc. ac
si diceret. hic scilicet radius qui spiritualiter lucentes illuminat. quamvis ipse unus per-
maneat participatione tamen et distributione donorum naturaliter multiplicatur. quia multi-
tudinis quod modos distribuitur et multiplicatur. sed non multiplicatio et variatio uni-
versorum est pulcritudo. quia non dispertitur. pulcherrima erant singula summe pulcra non
essent simul universa. non enim unum ad capacitatem plenius capere potuit quod erat pul-
critudinis et ideo summa pulcritudo variata participatione distributa est singulis
ut perfecta esse possit simul in universis. ipsa non distributio multiplicatur. optime
in universis. et pulcre in singulis. vel optime secundum participat infusionis placet
secundum participantium dispositionem. optime autem multiplicatur ut magis sit bonum quod
amplius percipitur et pulcre multiplicatur ut maior sit decor universitatis quod par-
ticipantibus singulis naturaliter divinis quod modus infunditur ut quam multiplicius numerus participantibus
participantibus bonum fiat quantitate quod distributione dispertit participantium pulcritudo
divine simpliciter radii quo nos illuminati multiplicatio convenienter intelligi possit
secundum multas ac diversas divinorum eloquiorum figuras ac similitudines quibus secundum
nos suppositi divina sapientia in sua puritate ac simplicitate omnino incomplex-
sibilis est mentibus humanis naturaliter multiplicatur quod tamen ipsa una eadem quod semper

sic declaratur. Multiplicatur ergo quia multis modis declaratur. optime quidem ad se et perfecte
quantum ad nos. optime multiplicatur quia per ipsa multiplicatione declarationum perfectius
agnoscitur. pulchre declaratur quia pulchritudo est decor declarantis formam speciei et solempniter
manifestatur et ipsa multiplicatio fit adcompetentia eorum que pervisa sunt. hoc est decorum
et pervisorum ad invicem ut contemperentur. et participationis immanent concordia. sicut multa
membra in uno corpore ut ipsa diversitas donorum unitatem et pacis societatem
adiuvare continet continens unum quodam modo se contractius corporis compage dividi
non permittat. cum bonorum plenitudine quod in se minus habet in aliorum societate possideat
ita est unusquisque habet quod alter non habet propterea unum quodque in alio habet quod in se non habet
vel in alio plus habet. quod in se minus habet. et ideo singula in invicem tendunt ad se. et
concordia et pace firmat in se. et ipsa concordia et pax competentia est qua
sibi conveniunt et stant in unum et referunt ad unum. propter hoc ergo ipsam contemplationem
contemperantia pervisorum anagogica dicit et unifica. unifica quidem ut stet in
unum anagogica ut referunt ad unum. unifica. quia dispersos in unum colligit anagogica quia dilectos ad superiora reducunt. unifica perditorum propter
anagogica perditorum hoc est. propterea pulchra est magnificatione optima et melenatio
ipse ergo radius divine illustrationis multiplicatur sive per distributionem donorum spiritualium quam
intellectus percipit. sive pluralitate mysticarum determinationum qua in textus sacro
eloquio declaratur. procedit. hoc est procedit in corda illuminanda sive ab initio perspicacitatis
ea replens. sive a se propter ubi eruditionem scripturis infundens. et tamen manzimte
se minuit. ut cum mentibus illuminandis naturaliter ac multiplicatum participandum praestat quod
sic tamen unitatis simplicitate non effluat ipsa enim eius unitas propter ea se intra
se manet quam minuit atque custodit coessentialis in committabilitas. ut licet adicitur
communicationi accedat participantium pluralitas ad divinorum tamen illius non pluralem
ac participationis diversitas. manet ergo intra se manente. ut propter id sic neque quod
erat aliud quod dividit quod non est. sed in incommutabili etc. ut multis a se ipso non
dispergit. sicut dispersus sibi effusus neque solum ipse in ea manet. sed et respicientes
in se et ad se. quia sacramentum est id est licitum et possibile illis. extendit se eis
id est porrigit ut ad eos se nectat quam longe sunt. et esse tamen non recedat
proportionaliter. sed ut alii plus. alii minus accipiat secundum dispositionem distributionis
munerum vel possibilitatem capacitatis participantium est enim proximum sunt ea
abundantius ex illo accipiunt. et sic deinde singuli. quo magis accedit magis
accipiunt. et quo magis recedit et minus accipiunt. omnes tamen accipiunt unumquemque
proprie sua. hoc est quod agit proportionaliter etc. quia tamen ad omnes se extendit et
omnibus se se infundit. omnes illuminat. et bona esse facit ex lumine suo. ac
per hoc unum esse facit. sic ipso unius est. hoc est quod dicit. unificat eos et bona
perfectione unum esse facit. sicut ipse unus est. hoc est quod dicit. unificat eos et bona
cum illuminatio omnium unitas similitudo et una forma in qua unum sunt omnes
ex illa qui illuminantur ab illa et unum cum illa. quia illuminati bona sunt sic
ipsa est lumine illi tamen qui ex illa unum sunt unificatione unum sunt non unitate
quia unum sunt ex multis unum sunt in uno. ubi enim multi sunt. et propterea
unum non sunt in eo quod sunt. sed quia multi in uno sunt. ex uno multi unum sunt
et unificatione unum sunt non unitate ipse non non unificatione sed unitate unus
est quia unus ex eo quod est quod unum est et propterea simpliciter dicitur unitate
quia ex uno unus est, et id unum aliquis est. ipse est. ideo unitas in uno
simplex est. unificatio non multiplex in uno. quia illic ex uno unum et

unum in uno sicut et compositis unum. quia multa et unum in multis. Deinde subiungit
tamen quod diuinus radius .i. sapientia diuina que apte innata est. et apud patrem simplex est
naturale multiplicat proportionaliter et formas dinumeratum misticis eloquiis. quem multis aliter
innotescere non potuit in uisibilibus dei sapientia. et sensibus. que nominis inuisibilium uerba
formis adsimilitudine conformauit. et preces nobis sua inuisibilia que non nominis
significando exprimeret. et ipsa diuinus radius. qui in se unus est et simplex. ad nos ue-
niens significationis et dinumerationis uarietate multiplicatur. quia tu sua puritate
et simplicitate capere non ualemus et sibi necesse possibile est aliter nobis lucere diuinum
radium. sacra uelamina in quibus diuinus radius lucet sunt mistice misticorum eloquiorum
descriptiones que inuisibiles adducunt formas. et similitudines in uisibilium declaratione
quibus multis uelaminibus ipse radius diuinus anagogice circumuelatur. Anagoge enim
sicut dictum est. ascensio mentis. seu elatio uocatur in contemplatione superiorum. Anagogi-
ce ergo circumuelatur. quia ad hoc uelatur ut amplius clarescat. obumbratur ut magis
appareat. Sicut ergo obumbratio mea est illuminatio. et sua circumuelatio mea est eleuatio.
Radium enim solis plena nube tectum libere conspiciunt qui ex fortitudine eius lumine
respicientibus intueri non possunt. sic et diuinum radium respicientibus mentis oculis lucere in-
possibile est in ualitate sacrorum uelaminum circumuelatum et preparatum et ornatum
prouidentia paterna conaturaliter et proprie hiis que secundum nos sunt. Nisi enim prouidentia paterna
nobis ineffabili bonitate misericorditer prouidisset. oculis mentis lumine ipsius diuina lucere non posset
et ideo paterne et proprie prouidit nobis ut ipsum lumine preparet nobis. et coaptaret
hiis que sunt secundum nos rebus et similitudinibus et formis. et sic conaturaliter et proprie
quod est secundum naturam nostram. et preparare eos que natura nostre erat preparatum et coap-
tatum ostendit nobis condiuersi(?) semper(?) ut prima innotescat nobis ut ea que
conaturalia sunt. et parata nobis in deinde composita sacralis intelligantur a nobis. Propter
et sacratissima nostra etc. Et sic dicit Omnia per inuisibilia conueniet inuisibilia
dinumerauit. Ideo diuina sapientia que omnia disponit. et ad similitudinem angelice
ierarchie que in uisibili ordinata erat meliore. humanam ierarchiam formauit in terris
ut essent hec in hominibus sicut in angelis principatus et potestates sacre quibus humana
congregatio spiritualiter meliores(?) gubernaret ut conuenit disponere. Hominum in uisibilibus in-
notescat dispositio angelorum. Hoc est quod ait. Propterea perfectissima etc. .i. summa
ierarchia ipsa multis ineffabilis unitas aqua(?). et secundum quam sacre omnia .i.
sacre eius ordinationes disponunt. iudicauit sanctis nostris etc. .i. humanam. dignam
supramundana .i. spirituali uel intellectuali. imitatione celestium ierarchiarum. ut
eos spiritualiter imitetur et secundum illas disponatur. et ideo uarietates .i. uarie ac
multipliciter declarans ipsas. scilicet dictas .i. mundanas(?) ierarchias .i. spirituales et angelicas
materialibus .i. corporalibus uel inuisibilibus uel secundum uisibilia sculpturis figuris et corporibus
formalibus .i. aptis et compositis secundum nostram fortitudinem compositis. tradidit .i. transmutauit(?)
ut in hoc ea ratione(?) perduceret in uisibilium dinumerationem ad inuisibilem unitatem. ut nos
ascendamus tamen a corporis sacratis formis. que fortis ad deinde componit. ad alti-
tudines scilicet non figuratas. hoc est simplices et spirituales ascendamus dico propor-
tionaliter nobis ipsis. .i. secundum proportionem et mensuram donorum spiritualium. Similiter per
ea que facta sunt .i. inuisibilium agnitionem et ad sublime et simplicem et ad
eandem semper consistentem unitatem. altiores enim et sublimiores ipse sunt inuisi-
biles potestates. altiores quam dicuntur. similitudines incommutabiliter non figurate

simplicitate ad quarum cognitionem secundum dictam perfectionem et mencionatam illuminationem
proportionaliter nobis ipsis ascendimus perfectiones spiritualium perfectivum in nobis vel secundum donorum
virtutes nobis. secundum namque illa proportionem quo non dona gratiarum differunt percipimus in vita presenti vel
quod pertinet contemplationem. vel aliter per distributionem in nonum angelorum cetuum. Sic enim
proportionaliter nobis ipsis ascendimus quia sicut quod in presenti per dona gratiarum et graduum
dignitatum differenter disponimur ad invisibilis veritatis participationem facta et in invisibili
participatione sublevamur. ipsa autem veritas in nobis quando perficiat spiritualium dignitatum et
gradus et dispositiones ordinum figaliter. et materialiter figatur atque fortitur secundum situs
et actiones. et signa invisibilia que in vita sunt varietas ad declarationem apposita
que omnia in celesti atque angelica varietas secundum simplicem veritatem fulminis et nature
vite excellenti modo absque signis et figuris preter et conformiter constat secundum quam
excellentiam ipsos angelos ordines. altitudines theologia notat et similitudines vel quod
pulla immutabilitate a semetipsis dissipant. vel quia ea que in ipsis secundum simplicem
veritatem sunt quasi similitudines et opera esse videntur. eorum quasi perfigurans et imagines
assistunt. Ubi autem quod illa aliqua similitudo esset per ad illa nulla declaratio esset
nunc autem quia quod invisibilia sunt ad invisibilem emulationem divina sapientia in prima co
ditione formavit in secunda disponere operatur quasi rationali suo ad invisibilem cognitionem
ascendenti. signa et exempla demonstrationum constituit. Hec sunt enim in positione
non naturalem spiritualem imitationem dicitur vel contemplationem in celestem. quia omne quod celeste
est vel vita est vel forma est. Spiritualis autem natura vivit immaterialis dicitur. neque forma
est ut sit de alio. neque vita esse potest ut de ipsa sit aliud. in aliam autem manu
ductione celestia signa multum. quod sicut manuductione vite humana venit. ut ita
a sensibilibus ad invisibilem imitationem et contemplationem dirigatur. Ad imitationem quidem
perfectivum virtutis. ad contemplationem ad cognitionem veritatis. Nos autem nova conponere
et similitudine nova in eo operatur manuductio. quemadmodum et omnis homo tenebris
ignorantie sue obscura obvoluta ad hunc veritatem que non potest nisi dirigatur
et quasi totius manuductione vite quo non videt incedat. Ipso autem manuductiones
et ductiones quibus vite ad invisibilia tendens venit a sensibilibus sunt signis
et demonstrationibus secundum invisibilia factis. et hoc totum disponit et ordinavit per
sacratissima patrum dispositio. que greci ierotesia notatur. quod est sacrorum positio summa veri
tatis. aqua et secundum quam omnia sacra disponit et ordinat in celo et in
terra. que alio nomine theologo thelearchia [illegible] principium purgationis dicitur quia ab
ipsa omnis emundatio est et principium purgationis non solum ut bona fiant quasi
mala sunt. sed et illustrationis et dignitationis. ut meliora efficiantur que
bona fuerunt. Ipsa quidem summum sacerdotium vel summa principatus omnia emundans
et sacrificans et illustrans. hoc instituit et ordinavit. ut primo loco secundum ipsam
angelica natura in invisibilem formetur. et secundo loco humana natura ad eandem imaginem
per invisibilia excitata reformetur. quia non potest humanus animus ad invisibilem
cognitionem vel imitationem reduci. nisi per visibiles demonstrationes erudiatur. quia
et ipsa invisibilia adeo sit sancta sunt. ut secundum illa similitudinem et emulationem
quasi ad ipsa invisibilia accipiunt eadem convenienter declarare possunt. ut mens
animus humanus ductione vetus ad illa dirigatur secundum ista complicitate demonstrationis
illa estimans et ponderans comparatione sequentur. Visibiles quidem res summa tam
capitulo hoc est quam non potest mens animus ad invisibilem imitationem et contem
plationem ascendere nisi per visibilia dirigatur ita videlicet ut corporis invisibilibus

invisibilia arbitrari et estimare sciat secundum quod ipsa ad illa similitudinis habent et significationem
faciunt. Quod vero visibilium similitudines ad invisibilia mens animi ipse arbitrari debeat et esti-
mare quedam distincta subiectione complexa dicit ac si diceret. Ideo per visibilia invisibi-
litas demonstrata est quia non potuit mens animi ad ipsorum invisibilium veritatem ascendere
nisi per visibilium considerationem erudiretur ita videlicet ut arbitretur visibiles formas esse yma-
gines invisibilis pulchritudinis. Ceterum in formis visibilium pulchritudo earum consistit
quod ex formis visibilibus invisibilium pulchritudine demonstrari dicitur. Quoniam visibilis pulchri-

pulcritudo invisibilium

tudo ymago invisibilis pulchritudinis est. Ceterum in rebus visibilibus aliud est forma
et aliud essentia. Ideo quecumque visibilia sunt mutabili pulchritudine sunt. Quoniam quecumque

nota

non diversa sunt et non mutabilia inseparabiliter simul non subsistunt. In invisibilia autem quia
aliud non est forma et aliud essentia. Quoniam omne quod eorum est et simpliciter idem
esse pulchra sunt eo quod sunt. Et non pulchritudo illorum per partium compositiones
imminuit sicut visibilis nam videtur cuius forma per spatia locorum applicatur et figuras
compositas coaptatas disponit. Ideo alia est pulchritudo visibilis et alia invisibi-
lis nature quia illa simplex est et uniformis, ista autem multiplex et variata per por-
tiones conducta. Est tamen aliqua similitudo visibilis pulchritudinis ad invisibilem pul-
chritudinem secundum emulationem qua invisibilis artifex ad utramque constituit in quo quasi
speculamina quedam diversarum proportionum unam ymaginem effingunt. Per hoc ergo a
pulchritudine visibili ad invisibilem pulchritudinem mens humana convenienter
excitata ascendit. Quasi de similibus ad similia conducta facile in semet ipsam invisibi-
liter intelligens que sit eorum que foris visibiliter apprehendit ad invisibilia co-
gnitio. Nam per invisibilem lucem inspecta sibi mens animi ad invisibilia respiciens
facile arbitratur visibiles formas invisibilis pulchritudinis ymagines esse illi qui
invisibilis mens ipse habet animata quadam similitudine. Videntes eas per apparationem
et effigiem mirantes. Est enim in animo et invisibilis esse sic ipse animus in-
visibilis est et concipit totum ipse cum invisibilis est. Ex hiis que visibilia sunt
gaudium et amorem et affectum et diligit. Ex hiis que quedam visibilia sibi
et amica et cognata et spirat se illis voluntate et exultat in ipsis. Alia
autem apprehendit et odit et refugit et longe se facit ab illis. Amorem et dilectionem
et meditatur repugna ad se esse et disconvenientia et nulla societatis similitudine
atque inde magis mens animi composita natura docet quod invisibilia ad invisibilia
cognatorum habent et similitudine. Et quia ipsa visibilia ymagines sunt et similitudines
eorum que invisibilia videri non possunt. Cum ex hiis intelligunt ea que non videntur.
Et quia per ad totum illic in incommutabili natura invisibilis consistit. Quod visi-
biliter et sensibiliter natura mutabilis accepit ut ad invisibilia conducat. Est enim
hic species et forma que delectat visum et melodia iocunditas que demulcet
auditum et suavitas odoris que reficit olfactum et dulcedo saporis que in-
fundit gustum et lenitas corporis que fovet et blande excipit tactum.
Illic autem species est virtus et forma iustitia, misericordia dulcedo, amor et odor
desiderium, cantus non gaudium et exultatio. Contactus ac amari et desiderari
lati et quesiti bonum inventio. Hic enim anima ibi sunt et non ibi sunt
et habent eos que non non sunt ad similem. Per hoc intelligunt a nobis ex
hiis enim mens animi ad illorum cognitionem et imitationem ascendit arbitrans
visibiles formas. Quod vel natura per propria conditionem editas dicit vel sacras eloquiis
dispensatione ad declarationem faciendam in significationem proponit invisibilis pul-

studinis ymagines esse · et sensibiles fragrantias etc · i · dulcedines sensibiles
subaudi arbitrantur in animis figuras esse et similitudines · invisibilis distributionis
· i · dulcedinis que invisibiliter distribuitur · i · diversis modis tribuitur ut unusquisque aliis plus
alius minus accipiat spiritualis mensa et dona gratie largitatis · et ymmaterialis lucule
etc · i · spiritualis lucis subaudi arbitrantur in animis ymaginem esse materialia · i · corporalia
lumina · et ymmaterialium intellectuum etc · et sacras disciplinas · i · sacras scripturas · discussas · i ·
investigatas · et perscrutatas ingenio subaudi ut supra arbitrantur in animis ymaginem
esse · contemplative pulcritudinis · i · placere ac perfecte contemplationis que est
ymmaterialium · i · intellectualis plenum et invisibilis et capit et instruit · omnis
enim illa cognitio · quam modo perscrutatis eloquiis studio lectionis vel medita
tionis discimus est ymago tamen illius placere ac perfecte cognitionis · quam perfectius
experientia contemplationis habemus · bene et apostolus dicit · videmus nunc per speculum etc · et
quo nunc ex parte est ea que foris apparent sensibilia invisibilium ymagines esse
dicuntur · tamen ipsa vera scientia que ad hoc comparatur spiritualis · et invisibilis certitudinis
ymaginis et similitudinis loco ad illa estimentur et ordinati ad divina etc ·
et ipsum subaudi arbitrantur etc · ordines dispositionum que sunt hic · i · corporalis sunt
esse ymagines · celestis ornati radii · est enim quod habitus inveniunt hoc adiu
vare ad divina et qui tollerare in unum carnis desideriorum suorum et ordinate
ut recte mereatur adunare ymaginis predilectione et ordinare per dictorum adunare
ad eum et ordinare in immo animus ymaginis habitus invisibiliter ordinari et sub
sistens ymagines sunt ordines dispositi · que constituentur in gradibus et officiis
et ministeriis in sancta ecclesia dispositi · Sicut enim in una ecclesia diversi ordines
et dispositionis unius in unanimitate pacis et concordia sub ministerio et cooperationis
et ministerio sibi una perfectionis forma componitur · Ita et in unoquoque mentis contemplationis
consonis dispositio et ordo innascitur · atque agendi modus interioris harmonie forma
contemplationis dominatur et Ihesu participationis etc rursus intelligere · quod supra sunt arbitrantur
in animis · ipsarum assumptionem divinissime · rursus sunt arbitrantur in animis · ipsam
in animis · ipsam assumptionem divinissime · Ipsa enim assumptio divinis
assumptaz etc ymaginem esse · participationis Ihesu quia nunc
sume eucharistie · i · sanctissime perceptionis corporis et sanguinis Christi Ihesu · quia nunc
sacramentaliter et invisibiliter in altari tractamus · ymago est et forma illius parti
cipationis Ihesu · quam nec ei in spiritu predilectionis coniungimur · vel postmodum in celesti
patria glorie apparentes plena similitudine innotum domine hec notandum
in quodam nostri loco invenimus errorem suum dare putaverunt doctores · in
quo quidam nostri loco invenimus errorem [illegible]
sacramento altaris veritatem corporis et sanguinis Christi non esse · sed ymaginem
illius tamen et figuram [illegible] quia scriptura dicit · id quod in eucharistia altaris sunt
ymaginem esse illius quod in participatione Ihesu percipiet · et pro eo hic errorem
laqueum non incidunt simul sacramenta dicit vera et similiter fide suscipientur vel scripturam
tamen satis competenti [illegible] suscipient · sic autem quia in sacramentis dicit pictura
similitudo fidei respiciunt et in scriptura sanctam interpretationis formam tenere contemplantur ·
fit ut ipse sermo veritatis amplius amplius eos caliginem faciat · De veritate ullus
erroris veritatem ministrat · et tamen scripture intentio non est · sed legentium et
non intelligentium cecitas in sacramentorum confusio · sed prominentiam veritas · quod
aut periculose errarunt tot manifestis sermonibus et assertionibus non dubiis
verum ambiguum proferentes et in ipso magis mendatium quam veritatem eligentes

Eukaristie sacr. [illegible] hic notandum

non quia hec ibi magis dicebatur. Sed quia hec ab illis magis credebatur. Secundo est Amicus ideo
sacramentum altaris veritas non est quia figura est. Sicut et morte christi et resurrectione figuram
esse et ymaginem et similitudinem et sacramentum et contrarium apostolus manifeste declarat
dicens. Christus mortuus est propter delicta nostra et resurrexit propter iustificationem nostram. ut peccatis
mortui iustitie vivamus. et apostolus petrus dicit. Christus passus est pro nobis nobis relinquens
quem contrarium est. ergo mors christi et contrarium sunt ut peccato moriamur. et resurrectio eius contrarium
sunt ut iustitie vivamus. hinc ideo veritas non sunt. ergo christus nec mortuus non est
et nec non resurrexit. Si mors eius vel resurrectio illa non sunt. Absit. Sicut dicit propheta scriptum
est. Vere languores nostros ipse portavit et tulit. ergo mors christi vera fuit / et tamen contrarium
fuit. Ecce ergo sacramentum altaris similitudo esse non potest et veritas in aliquo quamvis simili-
tudo et in alio veritas. Sicut tamen unum sit sacramentum tamen et distincta ponuntur. species visi-
biles et veritas corporis et virtus gratie spiritualis. Aliud est enim visibiles species que visibiliter
tenentur. aliud est veritas corporis et sanguinis que sub visibili specie invisibiliter creditur
atque aliud gratia spiritualis que cum corpore et sanguine invisibiliter et spiritualiter percipitur.
Christus enim in dominus species est panis et vini. Christus autem sub specie illa continens verum corpus
et verus sanguis id est christi qui pependit in cruce et qui fluxit de latere. Hec post pa-
nem et vinum corpus et sanguinem tamen significat. Christus sub specie panis et vini verum
corpus et verum sanguinem continet. et specierum quamvis visibilium sacramentum est veri
corporis et veri sanguinis. Corpus autem et sanguinem sacramentum esse gratie spiritualis
Christus quidem species aliud tenetur tamen res vel substantia alia esse non creditur. Sed res ibi
veraciter et substantialiter presens creditur tamen species non tenetur. Videtur enim species panis et
vini. et substantia panis et vini non creditur. Creditur autem substantia corporis et sanguinis
christi et tamen species non tenetur. Christus ergo videtur secundum speciem sacramentum est. et ymago illius
quod creditur secundum corporis veritatem. et quod creditur secundum corporis veritatem sacramentum est alius quod percipitur
secundum gratiam spiritualem. Sacramentum ergo altaris et eucharistia divina in suo corpore et sanguine
domini nostri ihesu christi. et ymago est secundum speciem panis et vini in qua tenetur. et res
secundum substantie sue veritatem in qua creditur atque percipitur. Et rursus quod invisibiliter secundum sacra-
menti speciem. et corporaliter secundum corporis et sanguinis veritatem christi in altari sumimus
sacramentum est et ymago eius quod ipsum eiusdem invisibiliter et spiritualiter secundum gratie infusionem
et spiritus sancti participationem in corde sumere debemus. Ergo divinissima eucharistia que
in altari secundum veritatem visibiliter et corporaliter tractatur et secundum panis et vini speciem
et secundum corporis et sanguinis christi veritatem sacramentum est et signum et ymago invi-
sibilis et spiritualis participationis ihesu que intus in corde per fidem et dilectionem
perficitur. Voluit enim sapientia dei que se per visibilia manifestat ascendere quamvis ipsa
cibus et refectio est per eam carnem assumptam in edulium proponit. ut per hu-
manitatis ad gustum invitaret divinitatis. Sed rursus humana infirmitas contactum
carnis horreret in assumptione consueti et principalis eduli speciem illam ve-
lavit. et sic sunmedia proponit. ut sensus in uno fovetur. et fides in alio edi-
ficatur. fovetur enim sensus in uno. dum solita tamen et consueta percipit. Edificatur autem
fides in alio dum in eo quod videt quale sit aliud quod non videt agnoscit. Proponuntur
ergo species panis et vini ut doceat plena et perfecta refectio esse in sumptione
corporis et sanguinis christi conditione christi. plena autem refectio cibus et potus
est. cibi autem et potus panis et vinum principalis substantia est. Proponuntur species que
principali substantia refectionis ut in ea sumatur et per ea significetur veritas corporis
et sanguinis. Sicut et ipse testatur dicens Caro mea vere est cibus. et sanguis
meus vere est potus. Et tamen corporis et sanguinis sumptio. quia sola sine spiritu-
ali effectu salutem non confert ipse idem salvator manifestat dicens. Caro

nichil prodest spiritus est qui vivificat. Virtus ergo et plenitudo spiritualis refectionis que in corpore et sanguine Christi est, per speciem quidem panis et vini significatur in perceptione autem gratie et infusione interne et eterne refectionis perficitur. Et sic quidem ad ea in uno ibi sunt in primo quidem signum invenitur sacramenti, in secundo autem ea tantum, in tertio non virtus sacramenti et veritas primum. et hec ea in uno sunt. et unum sacramentum. Clarat ergo quod divinissime eucharistie assumpto sacramentum est et imaginatio participationis Ihesu. Et quia hec corporis sacramentum visibile participationis signum est quod ei spiritualiter et invisibiliter unitur deiformius. Ipsa autem eucharistia, id est bona gratia, ipsa scilicet hostia sacratissima divinissima notatur. que divinos facit et participes bonitatis divinitatis eos qui se participant. Et quia ipsa est signum et veritas in qua vera caro Christi sub specie panis sumitur. et in carne eius digne sumpta ipsius deitatis suscepto et participato et consortium condonatur. recepta divinissima et sanctissima et sanctificans sanctificatio omnia et sancta. Et quecumque alia etc. Postquam quedam exempli gratia ad ostendendum visibilium ad invisibilia similitudinem apposuit, nunc generaliter de toto concludit dicens et quecumque alia etc. ac si diceret. Hec que superius memorata sunt visibilia arbitrari debet animus noster secundum exempla posita ad invisibilia similitudinem habere. et non solum hec sed quecumque alia etc. Non enim sola hec que posita sunt visibilia, id est forme, suavitates, lumina, discipline, ordines, eucharistie participatio, invisibilium habent similitudinem et divinationem sed et omnia alia invisibilia quecumque nobis visibiliter erudiendis symbolice, id est figurative tradita sunt et posita ad invisibilium similitudinem et declarationem. et non solum hec visibilia que nobis symbolice tradita sunt, id est invisibilium divinationem habent sed et illa quoque que celestibus essentiis, id est angelicis spiritibus supermundane, id est invisibiliter et spiritualiter, et non secundum nos tradita sunt, signa sunt invisibilium et imagines eorum que in excellenti et incomprehensibili deitatis natura super omnem intellectum subsistunt et sensum. et hoc est quod dicit quia non solum ea invisibilium signa sunt que nobis tradita sunt symbolice sed et illa quoque que celestibus essentiis tradita sunt supermundane. Habent namque et ipsi angelici spiritus signa sua et divinationes, per que de invisibilibus dei et valde occultis et secretis absconditis intus et moraliter et invisibiliter et simpliciter erudiuntur. que quidem signa quamvis ad nos invisibilia et inmaterialia omnino estimantur, quantum tamen ad illa multum visibilia invisibilium et inaccessibilium lucis et incomprehensibilis deitatis que subsistit et precedit ambitus ad divinationem. propter quod et ipsa signa que superveniunt mentibus scilicet angelicis divinitus illuminatis theophanie, id est dei apparitiones vocantur. quia in eis ad manifestationem venientibus id quod omnino occultum dei divinatur. Hec ergo sunt que celestibus supermundane traduntur. non secundum ea que apud nos demonstrationem sed invisibiliter et simpliciter apparata. Multa quidem et diversa similant de hec contemplationis genere que dicuntur theophanie, id est dei apparitiones divinitus apparate mentibus illuminandis superveniunt. et eas de occultis et invisibilibus dei nimio et abscondito et secreto ac singulari modo erudiendo sapientes efficiunt perpetue. Quod hic dicit quod quidam in cogitationibus suis evanuisse inveniuntur. dum vanali animo omnino incomprehensibilium, id est divinis apparitionibus vel similitudinibus divinis et inaccessibilium predicantur per quas theophanias quibus deum, id est divinis apparitionibus vel similitudinibus divinis in contemplatione positis de ipso erudit. Ipsa autem est quedam sanctificatio absconditi deitatis inter sacramentales nos et dominum media ponit altiora quidem mente in sua deitate. et hec quod solum

de deo videri ut potest quam in se ipso cuncta mente vel alio videri posset sed simulacra
sunt eorum et fantasmata vanitatis in quibus deo solido ditatis luce insensibilem
et perceptibilem tenuat asserere nam ditat cognitionem et in spiritu mentibus sicut
probavit auctoritate quondam enim et in illis solum deum videri et quilibet non videri nec unquam nec
videri et verum unquam videri. Ergo ymago sola sed videt veritas unquam videtur quam ymago
veritas non est. et tu de veritate es. Tollant ergo fantasias suas quibus hinc metu
veritatis ab umbrae vitiis. neque enim deum in simulacris creationum suarum invenire se
putat. quia nos sicut solum non potest ad potest ipsum ita nunc sistere usque ad ipsum
ipsa ergo theophanias alio modo et veritati constanter estimemus. Sicut enim duo
sunt. scilicet lumen sed et quod suscipit lumen corpus. sed et cohesis duobus unum efficitur
lucens et ipsum lucens ymago quedam est. et splendor luminis meo quod lucet sicut ipsum
lumen. ita et deus ut lumen est et verum lumen est et ipsum lumen rationalis anime
videri et prius concepit. cum eo lucentes sunt et non sunt ipsi ymago luminis meo
quod sunt sed in eo quod lux quod lumen sed ipsum lumen lucet et sunt ipsa lucentia [illegible]
[illegible] luminis in quibus lumen videt quam aliud lumen videt sed ultimus [illegible]
[illegible]. Ideo et qui ipse lumen videt lucentem se videt quod perfecto non videt. sed non
lucet et se lucentem non videt. Ergo non consistimus ad videndum deum in nobis et nos. sed
immediate unde facimus et nos ad ipsum et ipsi usque ad nos ut simus in ipso
et ipse in nobis. et non sit aliud quam ipsum in quo beatificamur. sic ad non potuit
esse per ipsum a quo creationem per hoc ergo super deum summam theologie ad comediorem
intelligentiam interpretationem [illegible] cum dicat invisibilia quedam per ea que de creatione
sunt invisibiles ymagines demonstrationum nunc quale de ipsis invisibilibus summam sub
iungit dicens et quecumque alia etc. ac si diceret non solum illa invisibilia quorum signa
composita sunt in manifestationem venerunt sed et quecumque alia invisibilia quibus
quid. scilicet hominibus symbolice vel figurate et perceptibiles demonstrationes que nobis tradita
sunt hec est composita et manifesta celestibus autem [illegible] vel angelicis spiritibus
supermundane vel spiritualiter pura et simpliciore veritate revelata. propter hac
ergo corporale theologie vel demonstrationem que nobis est corporalis vel [illegible] apta
[illegible] est enim ut per ea que nota sunt nobis divinorum participes efficiamur. propter
hec autem ergo etc. quasi diceret quia hierarchia humana non potest de invisibilibus erudiri
nisi per visibilia et cognita ac cognita sibi. Ergo invisibilis principium perfectionis
vel deus a quo omnis perfectio initium habet sic in ipso consummatione caput et finis sola
gratia et [illegible] ut nos ad sua cognitionem revocaret et feliciter reformaret
manifestans nobis celestes hierarchias vel angelicas potestates. et perficiens etc. in nostram
hierarchiam consistit eorum vel celestium hierarchiarum ut sit illis et in dignitate
conformis et in ministerio divino similis. Formata in nobis feliciter difformis eorum
sanctificationis ut simus consortes sanctificationem eorum qua deo conformes sunt
adducuntur [illegible] vel quam plures esse possumus quam homines et mortales. et pro
ad hoc [illegible] simus descripsit super celestes intellectus vel invisibiles spiritus quos nobis
[illegible] erant sensibilibus ymaginibus ut per nota incognita discernamus
et hec autem descriptiones fecit in sacris ~~eloquiis~~ compositionibus vel in sacris eloquiis
descriptionibus que compositiones et figuras et similitudines ponunt nobis ad in
visibilium demonstrationem. et hoc ideo fecit ut nos reduceret per sensibilia
ad intellectualia hoc est per visibilia ad invisibilia. et ut nos reduceret
compactas figuratas symbolicas hoc est de figuris sanctis et sacris [illegible] scripturas

simultatem. hoc est in simplices et spirituales excellentias et congregationes celestium ierarchiarum. ipsa
enim illas in sensibilibus signis descripsit ut eas nobis intelligibiles faceret et ad eas nos imi-
tatione conformaret.

Primum dixi et dico nunc ne nos comparatione [illegible] quam i. ierarchia Dyonisii potentiam [illegible]
suscepit non ut perfunda [illegible] sanctitati perscrutari sed ut detecta solum et in luce exposita tota
libentius. hoc enim introducentes primum magis conveniens est. precipue quia illa que differen-
da consumimus magna nimis et sapientia nostram possibilitatem agnoscimus.

Quoniam in principio dixi et [illegible] iam diximus quid sit simbolum collatio invisibilium i. comparatio in-
visibilium formarum ad demonstrationem rerum invisibilium proportionata. Hoc est. cum spiritum celestium naturam
comprehendere volumus invisibilium quid multus denarios sed et alas avium in corpora corporalis
speciem coaptamus ut parvuli homines qui solum comprehendunt visibilia vocem [illegible] ipsi eos in invisibi-
les spiritus rationales et sapientes esse intelligant. per alas autem agilitas nature illorum et
velocitas ad omnia motus exprimatur. Ostendit ergo in primo capitulo generaliter de omni ierarchia di-
cens quod summam scripture opus [illegible] ad doctrinam perducant primum quia omne bonum
a summo bono participatione multiplicatur et omne bonum ad summum bonum similitudine et co-
nversione convertitur. Deinde quia convenienter scriptura est ad declarationem in invisibilium invisibilia sig-
na assumpsit. Nunc sequenti capitulo ostendit sicut titulus ipse proloquitur Quoniam multiplice
i. apte et convenienter manifestat hoc est repertatur et significatur manifesta fiat divina
sed ea que in summa sunt ierarchia et celestia que in angelica sunt ierarchia utraque hec
manifestat convenienter non solum [illegible] simbola i. non solum potentes corpulentias [illegible]
corporum maiestati congruas sive consimiles figuras et formas sed etiam per dissimilia simbola
i. per tales formas et descriptiones que ab eorum excellentia aliene et prorsus [illegible]
que videantur. Et quod aliquibus minus decens esse videatur sed bene considerantibus ratione
magna et dispensatione [illegible] ordinatum invenitur. Ratione quidem ut divina aliena in
demonstrationem assumpta timeamus. illa quoque que congrua esse videbantur [illegible] ad aliena
esse et dissimilia a summa veritate cognoscamus. dispensatione non ut divina illa que
moneo [illegible] in divinis collocata non sustinet significationem illorum [illegible] alia quam
que digna videbantur at [illegible] et ipsa [illegible] potarint figurativa esse et perpetue
veritati adducta velatum posset dubitari. Ergo simbola similia in demonstratione
adhuc [illegible] sunt. ut in invisibilium veritate ipse consimiliter ostendunt. Dissimilia autem
ut significanda figura ad veritatem convenire et convenienter [illegible] que non esse non po-
terant demonstrarentur. Ergo [illegible] simbola prestant ipse tamen dissimilia simbola
[illegible] significatione quam si illa [illegible] speciem pulcrore. sed ista significatione tenent
manifestiorem. illa veritate ostendunt. ista absurditate sua [illegible] ista sunt veritate
significant ut facile possit videri omnibus in hiis determinari. ista sunt erudiunt ut non simul
significant ut facile possit videri omnibus. in hiis determinari ista sunt signa veritatis tamen aliqui
insipientia venerationem [illegible] falli ista tamen sunt signa veritatis tamen aliqui
fortasse [illegible] [illegible] excellentiam speciem recipi faciunt nisi ista signa [illegible]
veritas non [illegible]. et sic propria veritas [illegible] aliud est enim veritas atque aliud signum ve-
ritatis quia signum veritas non est et tamen veritatis signum est et verum est. Illa ergo signa eiusdem
tamen demonstrationem faciunt que et similitudine qua appropinquant veritati ipsam veritatem
manifestant. et dissimilitudine qua elongantur veritate se non esse veritatem sed signa tamen
et imaginem veritatis demonstrant. Hoc est ergo quod in isto capitulo demonstrat intendit
sicut capitulum ipsius exprimit. Etiam ergo divina et celestia perfecte et decenter
non solum per similes sed etiam per dissimiles formas et figurationes demonstrantur et quia illa
sicut quidam estimaverunt [illegible] divinis et celestibus non in [illegible] fiat sed aliqui
in scriptura sacra per similes figurationes et que ab eorum excellentia remotas et indignas

figurent quemadmodum in scriptura deus plaustro et angelis bobus comparantur
etiam cetera in hunc modum

Oportet ergo ut estimo ut prudenter recipiat affectionem suam ut predicte dicit in
rebus excellentibus et assensum humano remotis. ultra humanam possibilitatem
existimare videtur dictis. ut estimo vocat enim ipse quod dicebat qui ab eo
doctus erat quod videbat et probabat / et finaliter modestia dictionis ut sub humilitate
non elatione quenda et non i nemenda ostendere oportet ergo ut dicimus hic scribo galli
considerant a modo inductionis legentibus exponit que sequentia capitula signant ergo
ponit primum generale omnis ierarchie diffinicionem secundum continuam ierarchie utilitatem / tertium
ipsarum formationis et dispositionis quibus celestes virtutes signavit civitate / Quartum que
corporis que in spiritu adinspiciendum declarationem et laudatorum exponit inces humana
considerationem i que in unaque utilitas assistat tertio quod excellentia in spiritu ierarchiarum
in spiritu signa ostenditur quarto civitate signorum et diuinationem inuitatorum cognoscere
quarto signatum assumptio imitatione consignata fore per / oportet primum exponere quod speculationem
i qua diffinicionem estimamus esse omnis ierarchie i quo generalis et vel diffinienda
est ierarchia. Diffinicionem autem iterato speculatorum vocat quod diffinitio rei quasi speculum
est in qua ymago rei ita tenetur sicut in speculo materiali corporis oppositi ymago tenetur materialis
diffinitio tenetur que diffinito et convenit et in toto in venitur Quoniam enim dicit principatus
angelicas ierarchias esse unum dicit sed vel non diffinitur quod in temporibus ergo ierarchia
invenitur tertio quod dicit ierarchia et ordine unum dicit quod in potestas est ordo est sed non
toto dicit quod non omnis ordo ierarchia est quia non omnis ordo potestas est Itaque
vocalis diffinitio est que omni convenit et convertitur toto / habeat ac quicumque
ipse positivus est et oppositus est nos in punti accipere non oportet / Deinde sequitur
ad complexius que exprimere vel componere oportet videlicet quod possunt unaque
ierarchia laudatoribus ymnis i divinis laudatoribus suis hoc est quid vel quod possunt
unaque ierarchia i sat potestas divinis laudatoribus suis i celestis qui in ea constituti et
ordinati deum laudant sive laudes divinas celebrant et cantant / Omnes enim
ierarchie ad laudem divinam ordinate sunt et instituite sive superiores sive inferiores
ut ab omnibus laudetur deus aquo et per que sunt omnes et in omnibus omnia ergo quod
excellentiores sunt amplius laudant / et quod amplius laudant sublimius conveniant
Itaque omnis ierarchia tunc divinis suis laudatoribus prodesse ergo accepit per gratie distributionem
et dona largitionis. ut sit vel in cognitione sublimior vel devotione
ferventior / Secundum enim gratiam sunt dona / et per dona sunt munera et per dispositionem
virtutum primorum dignitas constat / Omnis quoque ierarchia dei laudatoribus suis tunc
in primo possunt quantum contulit in dona quia omnis dignitas et potestas per
ministerium et officium gratiarum quia dei laudem exclamare et gloriam predicare et
annunciare potuit instructum retributionis conferat / Et et ipse celestes virtutes
quibus ipsum primum est deum laudare. tunc singule per ordines suos et dignitates
in principatibus et ierarchiis suis utiles accipiunt ergo plus vel minus in
laude certatis pro donum gratie cooperante assurgunt Deinde autem oportet i post
posita diffinicionem omnis ierarchie et utilitate oportet laudare celestes ierarchias i
angelicos principatus i laudes eorum et scire et diiudicare secundum ipsos vestes
ierarchiarum in eloquiis manifestatorum i per quod laudes eorum in eloquiis scripture
divinis septimus manifestant exponit enim in sacro eloquio figure et de

demonstrationes quibus virtutes et laudes angelicas prenotatum declarantur quas actori
percipiendas et considerandas dicit ad angelice ierarchie manifestatorem. Sequitur Conceptibus
ex hiis .i. consequenter pro ista supradicta vel consequentibus hiis. Hoc est in hiis que sequuntur oportet
dicere. qualibus divinis formationibus etc. At si diceret quomodo oportet considerare quod eloquia divina
celestes virtutes per descriptionem formationes laudabiles producunt. Deinceps quales ex sint
ipse descriptiones et formationes quas divina quadam ratione in eloquiis super celestium
virtutum declarationes figurant. Novissime autem oportet considerare ad quale optimum
ascendendum per formas virtutum. Non enim sufficit hoc solum quod invisibile invisibile contemplando
vel ex summa sciamus quale operatur quod illo quod invisibiliter deiformat invisibiliter imitando
cogitare. Non enim putamus hoc solum esse quod invisibile ad demonstrationem divinum invisibiliter imitari
per teipsos efficimus destinamus quod secundum civitate ut sciamus ad esse quod solis sensibus
erudiendum apponit. ad hoc quod intus eius dispensando respondeat et docto hoc dicere oportet
ad quale imitare ascendendum debeamus ab hiis figuratorum invisibilibus formis ne nos
ex sic multi estimemus/ Hec omnia que ex figuris celestium in scripturis proponuntur
figurate ita esse sicut quemadmodum hic mystice figurantur in similitudinibus et formis
et figuris ad corporalia tamen et sensibilia pertinentibus que in divina et spiritualia
omnino non cadunt. Hoc est enim quod sequitur Ut quod non et nos vel ut eidem multis
estimemus in mundo etc. quemadmodum multi estimant celestes et deiformes animos .i. spiritus
invisibiles et incorporales et dicunt non corporum similitudines atque formas habentes multipe-
des etc. quemadmodum videt figurative in eloquio sacro sub figuris et formis animalium
describuntur ut in ezech. i. et zach. et mich. et aliis prophetis. angelici spiritus pro alia
figurantur quadrupedia et volatilia. et cetera ad hunc modum et ne estimemus
eos quosdam ideo sunt multorum vultuum etc. .i. multos vultus sive facies habere ut
in ezech. scriptum est de animalibus factis. quatuor facies uni erant. Explicatur ad statum
ecclesiasticum vel apostolos vel quoslibet iustos quorum refert. sive etiam de illis angelis in incar-
natione ubi et passione et resurrectione et ascensione annuntiatibus et in hiis omnibus
ubi incarnatio cristi familiam consequentibus in conuentu accipit. Sequitur et ad bovum
pecudalitatem .i. similitudinem forma est bovem que pecudalis est non angelicam
ezech. forma hominis vel vituli in animalium figuratione computatur. aut ad leonum etc.
.i. admirationem sive imaginem leonum que bestialis ac spiritualis ac rationalis
nature indigna. sic in ezech. facies hominis et facies leonis in figuratione aliud
memorat. Et ad aquilarum eius rostro compressio designa monet missionem sic in
celis adinvisio eas quin hic putat spiritualis nec similiter complectens asserta viso et at
quin descriptione ezech. et facies aquile memorat. Sequitur aut ad volatilium
hirsuta etc. Sicut in ys. scriptum est de solio sedentis. et templo seraphin stabant super
illud. sex ale uni et sex ale alteri. duabus velabant caput. duabus velabant
pedes. et duabus velabant etc. et aliter quin duabus tegebant corpora sua. ubi
quidem ipso alarum plurima et divina distinctione. et sua vel hirsuta cogniti
inveniuntur. Sex enim ale hinc et hinc inicio sicut circa pia alarum efficiuntur. Sequitur
et rotas quasdam igneas etc. subaudit necnon pennata. sive igneum etc. et ne
igneum. eos thronos materiales etc. cum divina natura que sola eius preter
sublimitatem non exercet. De rotis autem igneas. et thronis in libro danielis
testatur thronus. et ipsa. et in mich. / de solio excelso et sublimi sedentis
/ et in apoc. similiter invenimus / et arcuifices et auspicatores .i. principes

et duces milicie arma ferentes sine armis indutos. sicut in zacharia legimus et in michea
vidi dominum sedentem super solium excelsum / et exercitus celi adstitit eius et assistebant a dextris
et. currus et equos et equites in motibus igneos variatos, et helyseo et puero
eius in auxilium eius venientes / archistrategi dicti sunt qui duces vel ductores prin
cipum exercituum. compositum nomen ab eo quod est archos. i. princeps et stratos quod est exer
citus et egemon quod ducem vel ductorem significat / archistrategi itaque duces intelliguntur
principum exercituum qui ipsos ipsis et principibus principantur sine ducatu per exercitus superiores
Sed quod omnia ab hiis que sunt circa nos sunt consimilitudine supposita / atque illis spiritibus celesti
bus omnia que in ipsis invisibilia sunt significanda attributa sunt a nobis accipienda sunt
ut scilicet ita in ipsis esse non estimemus sed per alia que in ipsis nobis invisibilia sunt insolite
composita percipere studeamus / non enim per corporalia corruptibilis ad illorum indicia attingit et
composita quodammodo in nuda estimatio est. que sic distributione tam similia et indig
na. convenienti nature proprietate attribuit. Et hinc ergo est sine quecumque alia theologicis
i. scripture nobis sacre et formaliter i. sacra sacre rei formatione vel figuratione tradita sunt
in varietate manifestorum symbolorum i. figurarum et descriptionum sacrarum quibus manifestantur
secreta et abscondita. omnia sic accipiamus ut sint similitudine et significatione et illa de
quibus sic dicta sunt omnia vera esse credamus et tamen nichil horum in illis proprietate cogi
temus. Et enim vel etc artificialiter theologia etc. Ad hoc videtur quod super dubitat considerandum
esse qualibus formationibus sacra scriptura celestes ordines figuraverit. ac si diceret. composita
ipse formationes celestium ordinum in sacris eloquiis diligenter inspiciende sunt. quomodo ideo
facte sunt. ut mens nostra ad invisibilium cognitionem per visibilia et nota revelarentur i.
illuminarentur. Et enim vel etc artificialiter. i. vel potius sic considerate nostra est theologia. i. scriptura
poetice. i. sacris formationibus. i. descriptionibus formarum vel figurarum ad sacra vel sacra
reputanda composita. formationibus poetice. i. excogitatis et adinventis ratione et corpo
reis consimilitudine instituite redditionis in non figuratis intellectualibus. i. spiritibus sub figura corporali
vel forma in sua simplicitate consistendis significandis. mens nostra ut dictum est supra in primo
capitulo. cum revelatas ablato ignorantie velamine. ut nuda et aperta facie ce
lestia contempletur. et ipsi supra animo quodammodo equali reductione providens ut mentibus re
ducatur ad invisibilia cognoscenda instructionis gratia que qualia et quanta illi sunt
et adipiscatur. sum mens nostra. reformans vel coaptans sic contemplans. sacras scripturas
anagogicas ut per ipsa nobis gratiam ad nos descendat. et postea ad superiora reducendo
cando illuminantes sublevaverit. Sed quod theologia vel artificialiter fecit ut nobis lo
quens nostra susciperet. et propria divinitatis et eruditos ad sua nos sublevaret
Sed tamen ac videtur etc ac si diceret. sed tamen fortassis hoc probandum videtur mihi quod ipsa theolo
gia ad significationem invisibilium pulcritas et dictus ab hiis que nostra sunt formas
assumpsit. reprehensibile aut etiam contrarium illud quod inductorias est etiam dignas
tante et maiestati similes apponit. videlicet composita theologia non solum similes
sed et dissimiles in divinatione divinorum formas assumpsisse. ut quod quod dissimile et quasi
alienum manifeste de ipsis per figuram dicit. et illud quod proprium videtur potius figuram
et alienum ad proprietatem cognoscat. hoc est quod sequitur. Sed tamen autem videtur sacras quidem
etc. hoc est dignum esse ut recipiat sacre compositiones. i. figurationes sacre que de ipsis
divinis et invisibilibus facte sunt. ut pote de hiis que simplicia et incomposita sunt
figuratione corporali et forma. ac prius. nobis quidem corporalia tamen contemplari et co
gitacione nominis ignota et incontemplabilia subsistunt et in se invisibilia signa
et divinationes invisibiles ostendit. ac propterea ab humano corde non possunt. Sed tamen
quod videtur dignum et iustum propter eius modi eas sacras compositiones recipiendas

esse ita dictavat si pulchre et decentes tante puritati fuerint. nunc autem i. decentes
et incongruentes estimat ille multis quibusdam statum mentium i. spiritum. despectiones
que in eloquiis sacris facte sunt et estimat ille esse in deus esse de angelicarum nominum
ut sibi theatrale multis significatio ut multis angeli boves et leones et aquile
et tamen ethereum etc. hujusmodi inducuntur et nominentur quod prius sua estimatio theatrale
multis. ethereali i. receptatione et irrisione dignum. nobis autem perfectis et recte
credentibus sic dicit divina. vel omne sic dicit divina i. omnes sic divine et i. honores
dictaciones et despectiones quod quasi quoddam angelicarum nominum theatrum. vel sic estimat
ille sic dicit. i. sic dicentes. de hoc quod in scriptura fingitur quasi divina i. conformiter
et i. deus angelicorum nominum theatrum etc. et sic ille aut theologos vehementes
vel despectos. ad corporum formam i. ad male figuratos. universaliter i. omnino
incorporalium celestium multis et invisibilium fecit ea. si invisibilia et manifestare
quod prius posse esset eis propriis et cognitis figurationibus i. congruentibus et similibus
sumptis apud nos. i. nunc invisibilia ista. compreciosissimis apud nos speciebus que pre-
ciosissima sunt apud nos. et commaterialibus quoquomodo i. potius quecumque quo-
i. aliquo modo immaterialia esse videntur et incorporalia. sic multis lux. et ignis et
splendor et calor et cetera hujusmodi que tamen materialia sunt et corporalia multum tamen spi-
ritualis nature subtilitate et puritate appropinquant. Si ergo dicat ille potius preciosis-
simis et aliquo modo immaterialibus et supereminentibus essentiis debent theologos
supposuisse figuras eorum que omnino incorporalia preter que fere immaterialia et in-
corporalia sunt. vero incorporalia figuraverunt et si ad hoc dicat. non debent corporeitas
esse tertias et novissimas. i. ultimas vel infimas sine ablatas. multiformitates
i. compositis formis et variis corporeitas figuras. deiformibus simplicitatibus i. spiritualibus
naturis. que quia deiformes sunt in gloria. et quia simplices in essentia. tertie
et novissime multiformitates eis omnino attribui non debent. et si dicat ad hoc
hoc quod. i. si compreciosis et supereminentibus essentiis figure invisibilium sequentur
et tertie et novissime multiformitates deiformibus simplicitatibus non componentur
vel aptarentur. hoc quod et minus sublimius fuerunt etc. i. sublimius nos ad cognitionem
spiritualium conveniret. vel hoc quod minus esset. quia corporale esset et materiale
et sublimius fuerunt etc. i. divinis et spiritualibus minimis. ut conveniens parte rationabilius fieret
et plus quam minus esset. i. familiare et cognitum nobis erudire nos posset. et plus
quam sublimius et dignius foret. spiritualium excellentie et dignitati conferret et sic non
divinas i. celestes et spirituales manifestationes non deduceret incongruentes dissi-
militudines quaedam iste despectiones faciunt quo excellentius et novissimis
essentiis plenitudines incongruentes et dissimiles rebus spiritualibus adducunt. hoc est
i. si compositas et decentibus formis tamen spiritualium figure fierent. non faceret
nimias indignas virtutes. i. congruentes formas eis attribuendo quod facere inconveniens
est. et eque i. similiter. non seduceret animum nostrum. sic ista deinde in diversis formis seduc-
tit ut aliena de illis virtutibus et indigna cogitaret. dum se in istas inmundas
ingerit vel ingerit conformationes que de ipsis indicunt facte sunt. et fortassis ad hoc
aliud de hujusmodi temporibus compositionibus malum conveniat quod estimabunt super celestia
repleri vel repleta esse leoninis quibusdam et equinis multitudinibus i. multitudinibus
equorum et leonum. et mugitua laudum oratione et volatilium angelorum principatum
quod leonum et equorum et boum et avium quorum mugire et hinnire et volare etc. quod
laudare deum non possunt. non mugiendo vel rugiendo. aliis [illegible] et estimabunt

omnia celestia non solum simplicibus sed et aliis animalibus et materiis ignobilioribus ne umbris
et strabonibus et aliis huiusmodi que prefigurationum de spiritualibus dicta inveniuntur repleta tamquam
reclusa id est patefacta et apta sit ipsa celestia ad inquisitionem in quemvis [illegible]
et passibile ut huiusmodi admittat inquam et secundum omnia estimabunt. Sed describunt solitudines
manifestationes eloquiorum quas ad manifestationem proponunt clare id est manifeste descriptiones
Si enim ergo hoc totum videtur ut sicut usque perveniat summa et deinde ita inferatur
ei quidem ita iudicii solas superpulchritudines et excellentes species spiritualium et divinorum signifi
cationum appositiones. Sed tamen sequens veritate diligenter inquirat potius agnoscere quia
sapientia divinorum eloquiorum utrasque convenienter apposuit. Hoc est quod sequitur. Sed imitatur
ut estimo inquisitio etc. celestium et spiritualium ita neque in divinas etc. id est ut neque per ipsas
similes formationes vel figurationes et iniuriam facit divinis virtutibus id est spiritibus qui
divini sunt et patri et in corpore. Quod tamen fortassis aliquis iniuriam diceret et dictum
putaret tamen iniuria non sit. Neque nos per easdem figurationes insigere passibilium
viles similitudines immanissimum. Verum quod enim sapientia divinorum eloquiorum providit et tamen ut
per ipsas similes figurationes neque divinis iniuria facit neque animum nostrum ad viles
figurationes vel estimationes falsas inflectit. Et quidem primum quod divinis et invisi
bilibus manifestationes corporales et visibiles figure et forme apposite sunt, nunc ita et
convenienter causa demonstratur. Quia fortassis aliquis non unam diceret esse sed duplicem id est non
solum ideo quia illa in ipsa animo nostro manifestari non poterant, sed etiam ideo
quia misteriis et enigmatibus mistica descriptionum ab impuris mentibus et animali
volis omnia sacra tegenda fuerant et claudenda. Ita inquit misticam descriptionem
tam aliquis diceret. Quod tamen ipse indubitanter et veraciter dicere potuisset modeste alteri
attribuit ne forte sua auctoritate commendare videretur. Hoc ergo est quod ait: Et omnia quidem
omni pulcre etc. Quod usitatum latinum idioma lingue convenientes glomerantur. Sive
quia per anod legatur ut sit sensus quia quidem est id est ab dicere non unam esse tantum
causam per invariam analogiam id est non solum invariam analogiam esse huiusmodi rei quod prolatae
sunt pulcre id est convenienter a sacro eloquio attribute sint forme et figure illis cele
stibus spiritibus qui in sua natura nec formas corporales habent nec figuras huiusmodi inspicientes
forme informium et figure carentium figuris quod in sacro eloquio attribute sint forme
et figure illis celestibus spiritibus qui in sua natura nec formas corporales habent nec figuras
huiusmodi inspicientes dicit quod non solum esse tamen analogia id est conditionem nostram non
alie valentes ad invisibilium cognitionem pertingere neque valentem immediate id est sine
medio aliquo contendi proprium invisibiles contemplationes id est in contemplationes
invisibilium et invariam analogiam dicit et descripserunt proprias et quales reduc
tiones hoc est reducti ad invisibilium cognitionem et contemplationem per ea que ipsa
illi sunt et qualia id est invisibilia et corporalia que secundum corporalia pretendunt
id est apponunt formationes informium id est spiritualium speciationem et supernaturalium id est naturam
invariam contendunt et spectationem et omnis in comprehensibilium nobis visibiles per ipsas
formationes possibilium nobis demonstraverunt id est insinuaverunt nobis analogiam conditionem
nostram quia analogia est iuxta rationem et convenientia plurium similium in uno
proprietas quadam convenienti analogias vocant assignare plenam similitudinem
plurium sub una proprietate carentium analogia ergo [illegible] id est conditio vel
proprietas sive convenientia est ea posse et nosse que ad homines pertinet

et que homo nosse et posse accepit. Propter analogiam autem nostram, id est secundum proportionem
nostram et equalitatem nostram est celestia sanctitas per ea que apud nos sunt visi-
bilia et nota nobis erudiamur. Et ideo analogia, id est conditio humana, ea sunt que
sacra eloquia mentibus humanis erudiendis de invisibilibus visibilia signa apponunt.
Sed quia hec mistica eloquia etc. ac si diceret non solum hec sunt causa quod predicta
est. Sed etiam quia hec in operta enim enigmata et parabole et figure in mistico
eloquio sanctitatis apponuntur ne veritas spiritualium rerum carnalibus et immundis
spiritibus pateat, et ut simul studiosos et devotos ipsa sua profunditate ex-
citat. Etenim tantum hec auctor conspiciendam commendare indicat. Et ideo
igitur ita sunt ne omnibus pateat divina scientia, quia omnes digni non sunt
agnitione veritatis. Est enim non omnis sancte vero [illegible] ut eloquia autem sancta
operta etiam quia non omnis homo sanctus est. Ideo omnibus veritas manifestata
non est. Que si cunctis manifestaret multi illa vel spiritualia contemnendo vilia
vel nimium inmunda [illegible]. Unde est Salvator sanctus dicens sanctis(?) canibus
hiis videlicet qui dente malitie veritatem sanctam rodunt. Neque margaritas
spargite ante porcos eos qui oblata Christo [illegible] est male [illegible] polluunt.
Hec sunt nam non sanctus, id est non dignum sanctis. Quorum non est sancta ut eloquia
autem sancta scriptura. Apostolus enim dicit: quia fides omnium non est quod illa [illegible]
cognito qua nunc de celis et [illegible] [illegible] apostolus quibusque vel non
recipit vel non digne tenet. Si autem deformes ymaginum etc. [illegible]
tandem ad quosdam superius ablata videtur magna commovebat sanctos et divinos
non convenit mistice eloquio viles et abiectas formationes apponi dicens
et honestum esse rerum. Si quis estimaverit eas deceptionis ymaginum de-
formes. Hoc est si quis estimaverit deformes, id est inconvenientes esse eas
describendi ymaginum dictas et honestum esse rerum, id est aptas sic typicas
formationes describi et [illegible] [illegible], id est [illegible] [illegible], sic quis inquam
estimaverit. Et ita dixit: sufficit ad hoc dicere quod duplex est sancte mani-
festationis modus que sit proprietas. Duplex modus esse ostenditur. Unus quidem
qui consequens, id est conveniens et decens in quo signa significantia veritatem proprie,
proprietate secundum per similes ymagines sancta ficta, conveniens ad sancti-
tates manifestatione vel conveniens, id est aptas et concordantes cum eo
quod significant. Alter vero modus est formatus et omnino [illegible], id est discrepans
et in genus et idcirco operta quod ipse figure et ipsa signa manifestantia
veritatem non decenter indicant. Hoc est quod ait: per dissimiles formationes factas
itaque et collectas etc., ac si diceret quod duplex est modus manifestationis in sacro
eloquio. Alter videlicet consimilia signa. Alter per dissimilia signa fortius. Itaque
cum divine veritatis manifestatio ipsa sancta eloquia aliquando per similes, aliquando
per dissimiles formationes reputat per similes quidem aliquando, alias in corporalibus,
aliquando accorporalibus, sapientias, alias in corporalibus sic cum ea ratione et vitam
accorporalibus quandoque cum ea lumine et splendorem nominant et cetera que

sunt ad hunc modum. Aliquando autem per dissimiles formationes scilicet ab hiis corporalibus vel
incorporalibus superitas divina nam manifestat. Ab hiis corporalibus quidem sicut in eo circa
celum potentiam attribuunt. incorporalibus non qui illi fortis vel figuras bestiarum vel aliarum
quarumlibet rerum corporalium in manifestatione apponunt. Hoc est ergo quod dicit Itaque mi
stice traditiones. manifestationem eloquiorum laudat colendam beatitudinem sup
ersubstantialis divinitatis. aliquando quidem sicut rationem et intellectum et essentiam declar
antes divinam subsistentiam cuius nec existentem et nec tamen subsistentie omnium causam
que sunt. qui et ipse nec subsistit et subsistit et subsistentia omnia nec
subsistere facit in eo quod illa essentiam appellant. tamen ipsa tamen sit ratio rationis
et intellectus et essentia in sua maiestate neque intelligibilis neque comprehensibilis
sit super omnia subsistentia subsistens et quia lumen eam formant et vitam notat
colendam superbeatitudinem mistice traditiones. eum tamen ipsa super omne lumen et super
omnem vitam vita subsistat. Dicit ergo ac tamen modus sacra eloquia divinam
maiestatem in manifestatione formant. ipsis tamen invisibilibus formationibus castioribus
manentibus quam cetere que indigne induunt et indigne et ipsis tamen invisibilibus
formationibus. prelatis quemadmodum perfectis etas malas formationes. ac si dicat quamvis
eadem omnis forma vel reputata in suos nominatur ad comparationem eorum aliarum
formationum tam pulcre et tam decore formationes perfecte probantur esse sancte.
ditatis vita et intellectus. et essentia et lumen. et vita nominatur quamvis
et in ipsis quod formationibus admissibilibus formatione comparemus. similitudo in mani
festatione deficiat ut ait. deficientibus et sic divina adimitate similitudinem
ipsis melius perfectioribus similitudinibus et sic deficientibus id est etsi in tanta ex
cellentia deficientibus a divina similitudine deficientibus sine adimitate subaudit ex
comparatione omne enim quod est in genere minus est quam quod est in imitate
est esse enim sine divina natura super omnem essentiam et vitam et caracterizante
vel figurante vel comprimente. et est perfectior omnibus rationibus et intellectu in comparatione
possibilitatis et delictis rectius sine minus aptitudine ipsius divinitatis appetit se
similitudo omnium rationum et intellectuum tamen superior quam ad omnis similitudine equidem
neque ratio neque intellectus attendere potest. Aliquando vero dissimilibus et ac si dicat non
solum similibus ac perfectioribus manifestationibus atque ad omnis imaginem acce
dentibus manifestat sed aliquando et manifestationibus dissimilibus et ab ipsis
non propinquis. ab ipsis eloquiis supermundanum id est mistice et spiritualiter supra
humanam potentiam. laudatur circa omnem populares species laudatur super speciem quam inde
laudatur id est deus super id quod ipsum quod laudatur etiam non per dissimiles et asocia
les formationes laudatur supermundane laudatur quam neque id quod dicitur nec super
id sed super id totum ad quod laudatur. Copula ergo supermundane laudatur
ab ipsis eloquiis formationibus dissimilibus eloquiis dico sive ipsis formationibus
notantibus eum sine natura inuisibile et omnia infinita in se. Deinde invisibi
lem nobis per incomprehensibilem a nobis et alia quoque multa ipsis eloquiis
notantibus divina natura que talia sunt ex quibus non quid est sed quid non est
significatur. Deus enim invisibilis et infinitus et incomprehensibilis dicitur deus
non quid est dicitur sed quid non est. Non enim est visibilis quia nichil capit
neque infinitus est quia loco non clauditur sed tempore terminatur. neque comprehensibilis

Aliquando vero

est quia et si ipse idest deus non est capitur etc ergo in inpossibilem dicere non esse deus
quod est. sed non esse quod non est simpliciter et quantum infinitum deus et incomprehensibile non
esse deus ipse. quia nichil esse affirmat. sed non esse deus quod non est quod et quod
non affirmat est quod dici non potest. et quod negat non est quod potest intelligi
Sequitur. hec enim est ut estimo potencius est in ipsa. sed intellectu quoniam non quod est
sed quod non est significat. potencius est idest efficacius et magis proprie et convenientius
in ipsa. quia cum deus esse est. deus quod aliquo modo potest intelligi. quia autem deus quod
deus quod nullo modo potest intelligi et comprehendi ergo potencius et convenientius quo secundum
oppositione dicere non est deus quod quod est. Etiam quod ut occultatur et si
diceret. Sicut testatur auctoritas sacre scripture sub inducta quod occulto in manifestatione
et tradita ad veritatem et in sanctitatem. Sicut ergo ipsa tradita sed est
auctoritas tradita occulta quoniam ad mysteria sacrorum occultorum et sacerdotalem quoniam
ad opera divinorum dignitatem et sanctitatem et sanctificatione. quia et a divinis sacer-
dotibus et apostolis tradita est et per sanctitates per divinitus sanctificata sed
ergo ipsa occulta et sacerdotalis tradita sub induxit divinorum eorum que sunt non esse
sed idest tale deus quoniam quod nec dicimus eam esse. idest divina natura quia nulla rerum creatarum
species ita eius similitudinem approximat ut id quod nec in ipsa est proprie et quoniam
veritate ostendit. Et ita. dicimus non esse eam nec quod dicimus eam esse quoniam
sed est quoniam aliquid eorum que sunt totum dici non potest et ideo tamen ea quoniam illa
que sunt aliquid esse dicimus. non divinum quod nec est per oppositionem manifestationem
cognoscimus at superessentiale ipsius et incomprehensibilem et ineffabilem ineffabilitatem eius enim
infinitum est ab humana scientia estimari non potest. quia quod ineffabile non dicitur
et quod invisibile est non cognoscitur. Et quia superessentiale est. non comprehenditur
De ipso intellectus humana aliquid capere potest ipsum non potest. et lingua humana de ipso
aliquid dicere potest. ipsum non potest nisi. idcirco tamen plurimum estimandum est. quod de ipso dicitur
quam de ipso tamen est. et non ipse. quod deus necesse namque quod de ipso cogitatur. quam de ipso
tamen est et non ipse. sed quod cogitatur que sit dicitur ad ipsum quoniam sublimius
et excellentius constat in ipso Si ergo negationes in divinis nec etc. et sic dicere contra
oppositis et magis proprie divinum esse quod quod esse dicamus. tamen et esse aliquid et non
esse nature dicamus manifestum est in divinis. idest hiis que de deo dicuntur. et deo attri-
buuntur. negationes veras esse. idest proprias affirmationes improprias. idest impropias et non
convenientes. quia dissimilia magis convenit. quoniam istum modum tradidit de deo sancti non
potest aliter humana locutio Si ergo negationes nec sunt. idest proprie affirmationes impropie
idest improprie manifestum est. quia obscuritati archanorum. revelandorum. magis apta
est manifestatio sancta. per dissimiles formationes quam per similes. quia illa commotiones
quam per negationes quod non sit deo deus in natura mittit ista non ponendo quam per affirmationem
quod sit ostendere convenit et sunt itaque non turpes replent etc. Etiam quod dissimiles
figurationes in divinis magis proprie conveniunt quoniam eum modum quo de deo conveniunt
que sunt nichil proprie nominatur. quoniam sunt itaque modum. non replent. idest repletas
asserunt celestes ordines vel dispositiones ipse turpes. idest deformes quas in sacro
eloquio promittit formationes manifestationes eos secundum ornatus dissimilibus factas
idest operationibus formarum dissimilibus et alienis ab eorum convenientia. et per eas
secundum factas idest operationibus formarum dissimilibus et alienis ab eorum convenien-
tia et per eas secundum factas ostendentes supermundanum idest celestem et in visibilium

Ecce pulcra de deo audi magnum

congruentias simul omnibus materialibus. Hoc est congruentias ad omnia materialia, id est ostendentes quod ipsa supermundialia et spiritualia omnibus materialibus precellunt. Superhonorant enim quae eius dissimiles figuras attribuunt, ostendunt quod nec et illa que sunt pulcherrima corporis dicti videntur ad comparationem illorum non attingunt. Animam vero et mentem nostram reducunt etc. At si dicat: Quo solum ideo dissimiles figurationes probabiles sunt, quia supermundialium ostendunt congruentias sed ideo etiam quia mentem nostram magis quam similes figurationes animalibus et corporalibus reducunt, neque in se quiescere sinunt. Audi magnum sacramentum. Credo quod deus super omne est et tu quis quid est. Hoc dici non potest, quod cogitari non potest. Credo enim cogitari potest ascendit in cor hominis et capit cor hominis, vel in hiis que videntur apud speciem vel secundum ea que per imaginationem, vel in hiis que sentiuntur intus per proprietatem et naturam. Et non capit cor hominis nisi que novit. Novit autem ea que foris per sensum accipit, et ea que intus per experientiam sentit. Et omne quod capit vel in istis capit, vel secundum ista concipit. Quod autem nec in istis est nec secundum ista est cor hominis capere non potest. Credo autem deus est nec aliquid horum est, quia creata non est, nec secundum ista, quia creator est. Credo ergo deus est nec in istis potest quod est nec secundum ista intelligi quale est. Si enim intelligerent secundum ista in eadem similitudine deduceret ad ista, et esset hoc in istis quod in illo est. Creatura quidem at in creatoris sunt magis sunt intima et cognita quam facta sunt que opus artificis et factura plasmatoris. Omne enim tempus ad eternitatem comparatum et omne spatium ad immensitatem comparatum minimum invenitur. Longius quod quamlibet prolixitas temporis ad momentum conducta vel quantitatis extensio quantumvis coextensus ad athomi proportionem relata. Sic quod deus est ad creaturam comparatum amplius contraries invenitur quam quod summum est conditum ad ea que sunt una et communia secundum comparationem. Non ergo secundum ista cogitari potest deus, quam aliud est et aliter est et longe et remote et dissimiliter. Et quid est dici non potest. Si enim ad hoc dico aliud est, si secundum ad hoc dico aliter est. Et quid ergo dicendum est quod deus est? Si celum dico, aliud est. Si terra dico aliud est. Et quod in celo est et in terra est non est hoc quod deus est. Ergo aliud est hoc quod deus est. Et hoc quod est solum hoc dici potest, hoc quod aliud est et quid est dici non potest. Habemus ergo quid dicamus non esse hoc deus, sed non habemus quod dicamus hoc est deus. Quia omne quod novimus hoc non est deus, et non habemus in istis omnibus neque invenimus quod deus est. Omne ergo hoc quod ad est adeo, quia non est deus omne quod factum est adeo, et non videt oculus neque mens capit. Nec hoc vel secundum hoc quod non est deus. Habeo homo enim hominis sensum habet et sentit secundum sensum hominis, vel quod corpus est secundum carnem vel quod est intus secundum mentem. Et non habet amplius homo. Oculus carnis ad carnem, oculus mentis que ad mentem. Amplius quod nemo hominis scit que sunt hominis nisi spiritus hominis qui est in homine sic et que dei sunt nemo novit nisi spiritus dei. Oculus carnis, oculus rationis, oculus contemplationis. Oculus carnis apertus est, oculus rationis lippus, oculus contemplationis clausus et cecus. Oculo carnis videt mundum et ea que sunt in mundo. Oculo rationis animum et ea que sunt in animo. Oculo contemplationis deum et ea que sunt in deo. Oculo carnis videt homo que sunt extra se, oculo rationis ea que sunt in se, oculo contemplationis ea que sunt supra se. Ergo deus quod est incogitabilis est. Sed homini et humane rationi que non percipit nisi que novit vel secundum id quod novit, quod est in se vel extra se. Eterni autem spiritum et mentem habent et deum habent. Hinc deum vident quia oculum illuminatum habent. Quia deus videri potest et sentitur non in alio vel secundum aliud quod ipse non est sed in ipso

Oculus 3x

et in seipso quod est ad plus est. Licet tamen id dici potest quod ineffabile est. quia incogitabile est et sentitur et non comprimitur. Ergo omne comprehenditur de deo quia est sum
id dicitur. quod dici et cogitari potest. qui aliter dici non potest. et omne quod dici
et cogitari potest minus est et infra est quam quod deus. Quia qui aliud dicit quam deus
dicit. et cogitat quod dicit. et quando dicit nominas deum. et duas sillabas formas. et
totum dixisse putas quod est. Quid cogitasti. quid enim cogitasti. hoc dixisti. Cogi
tare magis quam super omnia est hoc quod est. Si cogitare potes quod est hoc et dicere
potes. si autem cogitare non potes dicere non potes. quia quod non potest cogitari non potest
dici. Dixisti deus. et quid est deus. Quid cogitas. et quale cogitas tu dicis deus.
Quid enim formet hoc est inspirans vel timidus. sine timore vel corpus aliud esti
mamus ut potes de ipso. Ergo tu dicis deus inspiratorem dicis et contemplatorem
et apprehendentem omnia. Et quid est hoc. Cum non inspicit deus. et quo videt. Quid
est videre et non esse eius. et hoc quale est. Si autem circuite intelligis quia penetrat
omnia et apprehendit et continet omne quod est circa illum hoc status est. et hoc quis
capiat. Sed non timorem intelligis. et ipsum sublimi nomine cogitandum asseras
tu dicis deus. quis explicare possit. quod timor sit deus. Quid ideo timorem
dici potes qui timet. quo timet. quod non videt. quo timeri potest quod non potest
sciri. Vide ergo quid dicas. tu dicis deus. aut quid cogitas tu dicis deus. Cre
atorem in quo cum cogito dico deus. qui omnia fecit. et ipse factus non est.
Ergo tu dicis deus cogitas quod fecit omnia. cogitas quod fecit. et non cogitas
quod ipse est qui fecit. Non dum adhuc attigisti quod proponendas et cogites et in
telligas. quid est deus. Quoniam est hoc totum quod dicis. et non est totum hoc ipse de
quo dicis. et tu de ipso hoc dicis. non ut attendas ad ipsum. sed ut ipsi approquas
magnum est homini ire ad ipsum venire. et si non datur pervenire dabitur autem tu pervenire
venit quod perfectum est. et cepit videre homo sicut videtur non per speculum ymagi
gine. sed facie ad faciem veritatem. Nunc autem nimium totum ymago est et ipsa
ymago longe a veritate est. et tamen facit quod potest que ymago est et ostendit
dominum. sed non perducit. Hoc est enim solum potest in nobis. et nobis nichil hoc solum quia
nunc ipsa amplius ostendere potest. ut nobis aliud apprehendere. Et est tamen ymago
quedam sublimior et magis appropinquans veritati. ita ut a nobis appellari veritas
possit. quia aliud nichil est super illa. quo expressius veritas determinari possit.
Dicit namque quod deus ignis est et manifesta est figura. quia deus ad comparationem
ignis non est. quia ignis corpus est. deus non est. Dicit etiam quod deus lumen est
et apparet quod subtilior ymago veritatis. ad veritatem. quia deus lumen non est sicut
comparatione. et hoc sicut figuram nominatur. Quoniam hoc multa sunt et longe a deo
sunt per comparationem nature et si per similitudinem sola que et ipsa ad excellentiam
maiestatis congrua est coaptatur. Est autem alia natura in corporea magis vi
cina deo. inter quam et deum nulla alia media est natura. et hoc ad similitudinem
magis accedit. quamvis et ipsa a veritate longe sit. Eadem tamen itaque altissima
natura a nobis ad deum nobis sublimius similitudinem format. tu dicis. deus
spiritus. et sapientia. et ratio. et amor. quia anima spiritus est. et angelus spiritus
est. et in ipso spiritu. id est et sapientia et amor est. Et nomine quid sit spiritus
quantum animam nominus. et angelum nominus. et per angelum animam nominus
quantum nomine ipsas nominus. quamvis et hoc modicum sit et inde dici possit
cogitando. Cum ergo audimus quia deus spiritus est. cogitamus animam et angelum

Quod ipsum hic quod dicere nequeat de. Et ipsum hic non dicere deus quod quoniam

Si ... deum ... inspiratorem ...

Deus quod est timor

Deus spiritus
sapientia
ratio
amor

et estimamus similitudine. Qui enim dicit aliud deus est quam anima est et angelus, quia anima et an-
gelus spiritus est, et nescimus quam longe deus est a veritate incomprehensibilis excellentie. Quem-
admodum diceret corpus spiritum simile, diceret quia corpus spiritus non est, nec spiritus corpus. Quem-
admodum ergo hoc diceret nunc reprehenderetur et veritati contrarius indicaretur, et tamen qui deum dicit spiritum
verum dixisse estimatur. Dico enim aliam similitatis arguit. Cum tamen magis vicina sint
et comparatione corpus et spiritus quam spiritus et deus. Hoc enim utrumque creatura est et utrumque
perceptibile est et mutabile utrumque et finitum. Similiter autem unum eternum est aliud
temporale, unum immensum, aliud comprehensibile, unum semper idem manens, aliud mutabile,
unum sub sensu cadens, aliud incogitabile. Et tamen quia aliud dici non potest, hoc di-
ne nichil dicatur vel aliquid dicendum est, et dici non potest quod est, vel si dici potest, multi
gi non potest. Hoc ergo dicitur et celat hec veritas de se et concedat hec nobis pro veritate que ipsam
ad hanc veritatem capere non possimus, donec transeat figura et veritas manifestetur
super omne hoc et citra omne hoc. Bene et apte ut ipsa est dicitur. Ergo usque ad hoc ma-
neant figure, et corporis quedam longe sunt et apparens que sunt sensibus in-
quedam non aperte sunt et accipiuntur. Que pro veritate cum sint tamen signa veritatis et
non veritas in quibus quasi nichil aliud sunt ad ipsam. Concedit hec veritas nobis
ut non reputetur in possibilitate. Cum autem proprium sunt et complexe proxime tamen
non sunt et appareat illius sublimius ad veritatem manifestanda non patitur veritas
ad ipsas descendi propter proprietate. Cum in alto perfectionis se demonstrat, in quo probat se
hic tamen de perfectitudine in illo non supremo quo altius nichil est ad ipsam non
appetit altiorem quo figura probet. Et ideo ipsum sic oportet accipere ut est. Quod
aliud non datur donec veniat quod perfectum est. Omnis ergo figura tanto evidentius
veritatem demonstrat, quanto per dissimilem similitudinem figuram se esse et non veritatem
probat. Atque in hoc mirum cum dissimiles similitudines magis ad veritatem reducunt
quo ipsum in sola similitudine manere non permittunt. Cetera propter magister non estio
quamque hanc sapientum contendere hoc quod dissimiles similitudines nos cum ad veritatem
reducunt. Propter quod enim preciosos sacras sanctiones etc. Et si dicat celestium
vel convenire vel contingere potest sacrale ut per illas sacras voces sanctiones quas pre-
ciosas reputant in sacris eloquiis seducat cogitationes hominum, estimantes
quasdam celestes essentias esse auriformes. Sic in quibusdam locis Scripture a
perfectitudine reputant et estimantes ex metallo. Quosdam fulgentes viros
decora indutos vestimenta quando angeli apparuisse leguntur splendidissimis
vestibus et multis fulgoribus candidum et igneum in nocte respergentes id est emicantes
et fundentes claritate lumine. Candidum quidem quantum ad vestimenta et igneum
quantum ad multas flammas et ardentes innocue id est sine lesione contestate
in hoc ipso dono invarcto (?). Quia in divinis et celestibus naturis que hec demo-
strant propositum aliter aliter secundum veritatem. In quibus nature insensibiles spectantur
effectus non inveniuntur. Et consequenter et quecunque aliis similibus imaginatis formis
id est secundum imaginalia corporis theologia celestes figurant intellectus id est spirituales
reputant naturas et ascensionibus subaudiuntur. Huius consequens est seduci estiman-
tes celestes essentias insita (?) tales corporales. Credo quod ne pateant se
hoc est ne estimarent hii qui alia esse bona non putant altiora vel
meliora hiis insensibilibus. Sicut ideo sancta theologie restituta sapientia in-
valuit descendit ad inductorias similitudines id est ideo sancti theologi qui per

sapientiam suam restitueret et reformaret nos ad cognitionem veritatis. divina non eloquia
tradiderunt in mobili consideratione descenderunt ad indecoras similitudines assumendas ut
eas divinis et celestibus naturis coaptarent. et proprias alias quam que de ipsis magis
facte et decore dici videntur ad similitudines et non ad speciositatem referenda ostenderent. quasi
sit sapientia scilicet theologorum. Non contendens male in his etc. i. turbans sensum nostrum
ac si diceret. Sapientia theologorum ad indecoras similitudines descendens in hoc ipso
in mobili mentis restitutionem providit. Non contendens super male in his i. turbans sensum
nimium et malis inherentem. quiescere male dico. remanens in turpibus imaginibus
i. quasi in se remanere volens. ut hec sola cogitet. et sola hec quasi nec
accipiat si in eis quiescere permitteretur. et ipsas turpitudines imaginum ad alia
pulchra et vera quedam conare compellet. Vel non contendens male in his quiescere
remanens in turpibus imaginibus i. non cedens ut vel quiescat vel remaneat
ac propriorum imaginum turpitudine aliud replicans ad superiora promovens
compingas non sensu fere ac i. intellectuale ipsius ac que sensu fert et
ad superiora intendit provocans ab imaginum [illegible] ut spiritualiter et in
invisibilia pure et simpliciter contemplari assuescat. et suggerens i. admonens et
persuadens ei corporum compositionum deformitatem. quia super celestia et divina spectacula
non valde similia sunt secundum veritatem materialibus proprie sic corporibus tamquam neque
iusto in illo probante esse. in deliciis huius illa similia vel suggerens deformitatem
compositam tamquam neque iusto non probato esse subaudit. eo modo ipse spiritualiter
et invisibilium vias [illegible] ipse et in imagine invisibilium demonstrat
et suggerens etc. quia non valde i. non multum similia sunt secundum veritatem sua
super celestia et divina spectacula materialibus sic corporibus. Hec itaque hic intelligere
oportet ut superius demonstraret dissimiles representationes competenter ad divinorum
manifestationem quomodo adduci ut corporis que videntur dissimilia appareant
illa quam que similia videbantur et spectata [illegible] cognoscant. hinc non dubium
determinat quia [illegible] non in quomodolibet dissimilitudines assumet. quia et
illa quamque que dissimilia divinorum et spiritualium veritate [illegible] videntur aliud
habent cum ipsis in quo similia dici possunt. quia nichil in universitate est quod
omnino bono participatione non careat. ac [illegible] in eo quod [illegible] participat [illegible]
nomine imagine alius ad similitudinem reputatur. Itaque non solum superiorem tamen
considerare oportet. Hec et hic etc. intelligere oportet nichil eorum que sunt vult esse
bonum participatione privatum. quia sicut eloquiorum veritas ait i. vera eloquia
aiunt. omnia bona valde. Dicit enim scriptum in Genesi vidit deus cuncta que
fecerat et erant valde bona. Si ergo omnia bona erant. in omnibus bonum
erat. et omnia bono participabat. et quod bono omnia habebant aliud simile
cum bono. quo bonum ipsum intelligi posset et cognosci in ipsis. [illegible]
Est ergo ex omnibus etc. est i. contingit. ex omnibus secundum rebus intelligere bonas
speculationes et in invisibilibus et intelligibilibus formae sine aptae similitudines
dicas dissimiles. quas supra superius diximus dissimiles formae dico corporis
materialibus i. corporalibus et invisibilibus sed tamen ut ea que secundum similitudinem invisibilium
in invisibilibus habentur. aliter in ipsis visibilibus. aliter in invisibilibus subsistere agno-
scant. Hoc est enim quod ait. alio modo intellectualibus [illegible] ea. scilicet quasi sen-
sibilibus aliter distributa est. Est enim sensus hic. Ex his quibusdam exemplis pro-
positis probat quam ea que de invisibilium natura etc in visibilia referuntur aliter

sunt atque aliter ibi subsistunt. quemadmodum furor et concupiscentia vera que de insensibilibus ad intellectualia proportionitudine referuntur. at si dicat ea que de insensibilibus ad intelligibilia aptantur aliter se in ipsis insensibilibus atque aliter in intelligibilibus habere credenda sunt. sicut in hiis que sequuntur apte potest intelligi furor enim in irrationabilibus id est irrationabiliter incedentibus et agentibus sive ea racione non habent sive racione habita secundum racionem non incedunt hiis ergo furor inest ex passibili motu id est impetuoso et furenti et secundum passionem dominante nato. et omnis irrationabilitatis repletus est subitus est motus. ille namque motus furor nominatur qui omnino contra racionem furens solo impetu fertur passionis. Sed in intellectualibus alio modo oportet intelligi. hoc modo scilicet ut ipsum irascibile in ipsis intelligentiis declaret earum virile racionabilitatem et immobilem quietem in divinis et immutabilibus fundamentis. tunc enim furor in spirituali celestique natura nominatur non impetus vel motus nominatur. sed quies et immutabilitas intelligitur habita racione inter difficilia et contra confortata. quia sicut in hiis furor et vehementia et impetus supervenientes molestias repellere nititur. ita illic quies immobilis persistens nulla confusione supervenientes turbatur propter hoc ipsam quietem immanentem notat id est fortem et robustam et imperturbabilem omnem motum sive motus repellentem et omnem molestiam sive confusionem et conturbationem sive commotionem que tunc quies corporis non est. sed ex divinis et immutabilibus fundamentis quibus inherent id est amore et complexione divina quibus adherentes irrationabilitatem fugiant. ne ullatenus amore amoveri possint. Hec autem quies que non necessitas est ut invite teneatur. sed voluntas ut infatigabiliter amantes non desistant. ideo quieti racionabilitatem virilem adiungit. ostendens quia per racionem illuminantem mala que distinguntur viriliter respuunt. et per amorem efficientem in bonis que sentiunt quieti sunt. ut et quies per racionem dirigatur ne affectum malorum suscipiat et racio per quietem custodiatur ne modo mali se opponentes fines tranquillitatis custodiantur. Habent ergo virilem racionem et immanentem quietem liberam et absolutam nullam perturbationem suscipientem. furor divinis aptatus significat quia sicut diximus quemadmodum hic furor ingerentem molestiam presumptam repellit ita illic racionalis quies et voluntas per immutabilitatem confusionem non recipit. Secundo. concupiscentia. Et postquam determinavit quod significet furor sensibilibus et malibus attributus quod vero in malibus et insensibilibus naturis coaptatus. nunc que ostendit differenciam concupiscentie sive que de corporalibus dicitur. sive que in spiritualibus et divinis nominatur. corporalium quidem diffinimus esse passibilem quandam sive passionem id est dominante affectum inconsultam quandam quia racione non fertur. sed ferens temerario appetitu in ea quorum delectatione afficitur. et materialem id est corporalem et sensualem carnali surgentem et carnalia et sensibilia appetentem. scilicet passibilitatem dico ingenitam a corporali motu. scilicet quia secundum naturam est appetitus eius. aut ex consuetudine in ipsis mutabilibus contingentibus. Contra que contra naturam vel contra fertur desiderium illius. et in irrationabilem corporis voluptatis continuitate subaudis. dicimus ipsam concupiscentiam irrationabilem continuitatem id est proditionem et incitationem vel effusionem corporalis voluptatis hoc est de corpore surgentis et ad corporalia tendentis et complectentis totum animal. scilicet per appetitus sive molestia. Inde ergo concupiscibile est secundum sensum et tale quidem concupiscentiam corporalium esse intelligimus. Cum non dissimiles vero transponentes vel vestientes transformamus id est aptamus eius concupiscentiam non qualem prius. sed amorem per divinum intelligi oportet et dilectionem in materialitatis sive incorporalitatis et divinitatis super racionem et intellectum confessa que plus amari potest quam investigari vel intelligi. et inflexibilem que ad divinum

semper est et non indigens. qui quod amat presens est. desiderium dico contemplationis supersubstancialis caste et impassibilis. Hoc est eius rei qua contemplantem supersubstancialiter omnem scienciam et racionem omnino transcendens. Unde ibi amor et castus est qui corruptorem amati non ingerit et impassibilis qui suauiter refectus desiderante non affligit. Et oportet intelligere ipsam concupiscenciam desiderium esse tendens ad illa prima et sublimissima claritatem et admirabilem et deifica pulcritudine entis ne et invisibilis sanctitatis etc. Intellige pulcritudo deifica dicitur. qui sibi conformat quosque adse ut pulcer fiat amatus pulcherrime racionem. non sicut interius et suum carnale. Non amor pulcherrimus ipsius esse potest et pulcherrimus possessor non bonus inveniri. Illic autem qui amat possidet et incipit quod tantum diligit tale ergo amorem et tale desiderium in concupiscencia spiritualium atque divinorum intelligere oportet. Et velud prima etc. At si dicet ipsa concupiscencia seu desideria spiritualium eternorum et invisibilium bonorum. quia inflexibile est sicut dictum est et non indigens. ideo corripit. sive accipit nostra sufficientia ad deum et ad divina per preeminentem quandam sui excellentia et sanctitate ut affligi omnino non posset ab aliqua contraria virtute. vel molencia vel fortitudine ullius. cum ledi potest vel affligi non in eo quod diligit et contraria qui illud solum diligit. quod cum sufficiens non potest ledi omnino non potest quia non contraria vel aliud appetit. in illo sufficienciam habens non de illius amissione sollicitatur illud immutabiliter captivus. Et quia non sufficiens est non patitur indigencia. et quia inflexibile est non potest sustinere molencia. Et hoc quando ei contrarie preposito et immutabilem divine pulcritudinis amorem et universaliter renovacionem in eo quod ne est apprehendendum. Et quia enim in illis amor dei infusus est vel ut aliter dicitur impermixtus et purus. ideo desiderium eorum ad diversa non scindit. Et quia immutabilis est ab eo non flectitur. Et quia universaliter renovantur et colliguntur in eo quod ne est apprehendendum. illa contraria molencia [illegible]. Qui cum toto desiderio ad unitatem amandam non renovarentur et colligerentur procul dubio ledi et affligi posset vel immutabilibus et transitoriis incite inhererent. Sic autem quia toti illuc sunt in omnia immutabilia conferuntur sic ut ipi quod prolocutione dilectionis et afflictionis immutabilitatem sentire non posset. Sed et ipsam irrationabilitatem etc. aliis exemplis propositis ostendit ea que de insensibilibus et irrationabilibus eadem dicuntur non similiter dici negant. At si dicet. Non solum amor et concupiscencia aliter hic atque aliter ibi intelligenda sunt. Sed irrationabilitate et insensibilitate aliter hic atque aliter ibi intelligere oportet. Irrationabilitas enim que significat excessum racionis et insensibilitas que excessum sensibilitatis demonstrat quem hic nominat in irrationabilibus et sensum non habentibus defectum ostendit racionis et sensibilitatis quem notatur non illic. Sic enim in divinis et intellectualibus naturis dicitur super racionem et sensum ad non perfectum sed per perfectum significatur. excessus enim racionis et sensibilitatis vel sursum fit vel deorsum. cum infra racione et sensu vel defectus currunt ut hic non habeat vel super perfectus transcendit ut amplius habeat. Unde et in sacra scriptura sanctos viros spiritu dei afflatos extasim id est mentis excessum aliquotiens passos invenimus. qui super racionem et sensum quadam ducti intus a racione et sensu excesserunt. quod ad id quod ab alio erat racione contingentes in ipso inusitate et ab ipso illumine ce[illegible] potuerunt. illis ergo excessus fuit in eo quod amplius acceperunt. sic istis excessus est in eo quod id ipsum perdiderunt. Contraria ergo irrationabilitate et insensibilitate et irrationabilibus quando animalibus et inanimatis in animatis defectum racionis et sensus hoc vocamus. in animalibus autem et intellectualibus earundem quotiens irrationabilitatem et insensibilitatem nominamus. consistent non defectum earum sed post supereminencias earum ut potentes super irrationalium consistant dico sic et dicuntur intellectualem intencionem et dilectionem eis attribuentes sed sicut dicet supereminencias

et insensibilitate

Tertia et tempore

excellencias supramundalium i spiritualium essenciarum · que excellunt maiorem intellectualem et corporalem
racionem · i · racionem que neque super intellectualia ascendit · neque extra corporalia omnino tam
procendit ad pot · Sed excellencius sensu animi mentem malem et alienatum in corporalibus
hoc est ad materialia tam ingente · et spiritualia et corporalia ab immaterialibus et corporalibus
alienatum ea propter non valente · Summa ergo super talem racionem et super talem sensum pro
excellencia contemplacionis constitute sunt · multo alteri racione et sensui aliene prohibentur
ut hec inparacionem sensibilitas et irracionabilitas non intelligatur · stupor sit ignorancia · Sed alia
esse et in cognita et bonum percepto · et qualis apud nos est · vel sicut nos ex hoc ce
Est itaque non dissonas fore ic Subiungit alia tamen possibilia per quomodo compre
sensibilibus ad invisibilia similitudines transmittit · Sicut ea est que contraria videntur · non similiter
quia ea que divine aliter hic et aliter ibi subsistere intelliguntur · Sed ideo est ergo continet
hic sunt · Sicut aliud similitudine sunt ad ea que ibi subsistunt · quoniam et hec et illa ab
uno bono sunt ex sunt · et sicut ymagine qua ad illud possident · ista illorum quasi
figuram et similitudinem pretendunt · hoc est quod dicit est i · contingit fore celestibus
i · certis formas non dissonas esse extremis partibus materie · i · corporalis substancie · quoniam
et ipsa materia possidens subsistencia est bono · Et quasdam ymagines intellectualis
pulcritudinis per omnem suum materialem disposicionem · et per eas · scilicet ymagines · possibile
est reducere animam · ad primas illas immateriales formas · i · ad formas immaterialium
et spiritualium essenciarum que prime sunt ad ista quia sicut illa ista et ad illa ista
et propter illa ista · possibile est dico reducere de illis ad ista · tamen similitudinibus ipsis dissi
militer acceptis · ut videlicet que hic sunt · et que de illis divine aliter ibi esse · et
subsistere intelligantur · et proprietatibus eisdem non similiter diffinitis · Sed in comparacione i · convenient
et apte · et pulcre i · decenter subaudiuntur · diffinitis eisdem proprietatibus utrobique videlicet
et intellectualibus et in sensibilibus · similiter dicit quod per corporeas formas vel figuras vel
qualitates descriptiones invisibilium animabilibus sumunt · proprietate aut qualitatum
racioni naturam similitudinis conducit · Divine ergo scilicet artibus invisibilibus ad invisibilium
naturam contemplatur tussim proponat · Sive proprietates ab eisdem invisibilibus et materialibus rebus
ad declaracionem invisibilium assumat · Sic utrobique comparata et coaptata respondens
est ut et ipse similitudines que sumunt utrobique propriorem videntur dissimiliter tamen
accipiantur · et aliter hic et aliter illic esse intelligantur · et ipse proprietates que utrisque
eedem attributum videntur · aliter visibilis atque aliter invisibilis diffiniantur · et alie esse
esse intelligantur · ita ut unicuique competenter convenienter et aptum sicut naturam conveniat ·
Hec misticas theologias ic eidem supius commemorant · quoniam scilicet mistici theologi
i · theologi qui mistica et secreta narrant · hec · i · tales similitudines et propri
etates supradictas animabilibus · et conformant et coaptant · Non solum declaracionibus
celestium disposicionum · i · celestium ordinum angelicorum · scilicet primum · i · non solum ad
declarandas vel demonstrandas celestium disposiciones et angelicas ordinaciones
tales similitudines et proprietates rerum invisibilium proponunt · Sed est ipsis aliquando
divinis manifestacionibus · hoc est · ad ipsam deitatem manifestandam et indicandam
adducunt · et aliquando quidem ipsam · scilicet deitatem compluribus preciosis laudant · Similiter
eam preciosis comparando · et laudando eius pulcritudinem que inter certas res visi
biles preciosa est · et decora · demonstrando · ut ubi gratia · cum ea sole vocat
non hoc visibili qui oculos corporales et ad magnitudinem proportionata illuminat
ut sole iusticie qui spirituales oculos ad veritatem et virtutem cognoscendam
illustrat · et sic cum ea vocat stella matutina · cuius ortus tenebras
fugat · non in hunc mundum visibilem illustrandum ascendentem · Sed in animi racionalem
hominis · Sed hic mane roipe pot sto · i · ad scificacionem faciendam · dicitur

Quod similitudinem proprietatis dicant

Sol

Stella

et sic est tu eam vocant lumine incircumscripte et invisibili resplendens. Non quidem
quod invisibile lumine quod et concludi obstinat et circumscribi et loco concludi et uno
continetur potest. Sic ergo per species et formas summarum et preciosarum rerum divine maiestatis
excellentia laudat mistica theologia. Aliquando vero ex mediis subaudit rebus — Medius
quo in ordine conditionis nec summa sunt nec infima laudat ipsa theologia
divinam maiestatem ut ut in medijs igne eam vocando. Non qualis est iste corporalis ignis
qui licet possit illuminando vocat urendo et consumendo. Sed igne innocue resplen-
dentem illuminantem scilicet et non consumentem accendentem et non consumentem. Et quem-
admodum tu eam vocant aqua vitalis plenitudinis dantem que dat in medijs
vite et vita implet. Ebrientes et potantes eam et aqua. Et ut symbolice
i. figurative sic dicat iuventute sub eminente summa redundantem in inenarrabili
refluentia. Sed enim omnia non in proprietate sed in figura sola de ipsa divina. In omnibus
hijs divinitatis maiestatem et bonitatem laudat mistica theologia. Aliquando autem — Infimis
ex infirioribus et creaturis ipsam laudat et laudis eius figurative manifestat ut tu
eam nominat unguentum suave et sicut tu eam vocat lapidem angularem etiam
rerum infimarum species presentium ei coaptat ut aliquando etiam adiacentes et contrarias
formas in eius descriptione descendere videatur. Quod tu sicut eam superius memoratam qua
vitiata dispositione pagit. Sed et bestiale ipsi formam etc. ac si dicat non solum in de-
claratione divinitatis theologia ex rebus inferioribus similitudines assumit sed quod mirum videtur
accidentalas et dissimiles et que si secundum proprietatem intelliguntur in digne omnino eius
maiestati essent. Fictiones descendunt et bestialem ipsi formam circumponunt
et leonis ei et pantheri qualitatem i. speciem vel formam vel figuram coaptant
et vestiunt eam. Scilicet deitatem pardalem subaudit formam i. formam pardi et vestiunt
eam subaudit item deitatem ursa femineam. Sed est speciem ursi femine vel ursa
femineam eam dicunt ut inmunis dyschonomeno appareat. Tu et deformitatem
pulchro et miti crudelitatem attribuunt. Addam vero et quod omnium etc. Ac si diceret. Li-
cet in precedentibus que enumerata sunt et certis eiusmodi magna indignitas in-
dicatur tu in hoc quod subiungo multo maior apparet inmira. Addam vero persumma
quidem et audaciter loqui videbor cum et hec divinis figurationibus addicia. Quod omni
vilius esse visum est ac plus sicut ioine superdictam qua dissimilia symbola
magis declaratoris faciunt. Amplius significare probat. Et tu fortassis homo divine
maiestati aptare non audet. Si non ipsa sibi hec sapientia dei spontanea dignatione
assumeret. Quia et vermis ipse tradiderunt ipsam divina sapientes se ipsam tra-
dentes sicut scriptum est. Ego sum vermis et non homo obprobrium etc. Nisi enim
ipsa prius de se hoc dixisset quis de ipsa dicere hoc audet. Cum enim nichil vme
vilius et humilius esse videatur quis summe maiestati inferant absque diffidentia
presumeret. Nisi ipsa prius propria dispensatione tali creaturis significando apta ipsa super prius
de se dignata est dicere quod faciebat humanam conditionem per se incarnationem sive non
audet. Sic et omnes theosophi etc. theosophi i. divina sapientes et occulta
inspiratione prophetice sancti sunt hij omnes tu per invisibiles species et visibilium rerum proprie-
tates invisibilia distinguere volunt. Distinguunt ita ut superius demonstravimus
a sanctis ingrammatis sacra sanctorum. Sacra ingrammata sunt symbola divinarum populi
circumis et decentibus formis assumpta. Sacra sanctorum sunt ipsa que plus significant
divina theosophi ergo plus quod dissimiles figuras divinis attribuunt et similes fictiones
et eas que digne videbant ab illorum excellentia et maiestate fecerunt

Creatura enim et que non mundi putant secundum proprietatem non esse similia. sic ergo in una eadem
que etc. et in similibus significationibus civitate separant et in dissimilibus unitatis societate signum
unitatis honorat quia illa tamen alia ostendunt discernunt. et ista tamen ad similitudinem
coaptant honorant. Si enim convenientes erat ut id quod simile est omne ad causalis
excellentiam comparatum et in sublimibus convenienter non esse equale et in infimis non esse
dissimile. Creatura enim simile est non potest ad equalitatem comparabile et quia ab eo simile
illi a quo simile est non potest omnino esse dissimile. Sequitur. Et neque divina in mundis
rete accepta sint et neque invisibilium ymaginum studiosi tamquam veris remaneant
signis. Hic ergo agit per dissimiles formationes figurationes ut in causarum contractionem (?)
in mundi tenebre (?) et indignum cognitione unitatis amplius contrahant. et hii qui
studiosi sunt in contemplatione invisibilium ymaginum. hoc est sacrarum repraesentationum
invisibilium statim amplius contrahant. Si enim ubique in sacro medio perficit ut divinitas
unitas in manifestatione que nulli indumento se contegit et indignos ad contemptum
sui provocet. et dignos ad illa spem sua que latet conspicienda et querenda
invitet. ut non statim contenti eo quod foris apparent. sed ipsa deformium compositionis
divinationis repulsi in signis non remaneant tamquam veris quam signum unitas
esse non potest. cum tamen unitas est signum. Divina itaque honorificant etc. ac si diceret
quasi quidam negationes in divinis sed compositum unitatem eorum significant et dissimiles
formationes ymaginum candentius privatam eorum demonstrant. ergo nullam iniuriam
faciunt ipsis divinis theologi scilicet et nos negationes de ipsis facientes et dis-
similes formationes ipsis attribuentes. sed honorificant potius ipsa divina veris
negationibus quibus ostendunt illorum excellentiam tantam esse ut quod sunt
nullatenus possit comprehendi dici. et honorificant etiam ea similitudinibus ab illorum
sublimitate per humilium formationum divisas et similitudinibus ymaginationum comparatas
ad novissima hoc est comparatas et coniunctas novissimis id est infimis et vilibus
rerum corruptibilium speciebus. Sequitur. Nichil ergo inconsequens est etc. ac si diceret cum
quasi veris negationibus et formationibus diversis divina honorificant. Nichil id est inconsequens
id est inconveniens sic formant theologi id est repraesentant celestes essentias configurationibus
dissimilibus et inconvenientibus hoc est per repraesentationes figuras ab earum natura dissi-
milium et quodam modo inconvenientium non est inconveniens dico secundum superius
dictas eas. Non enim fortassis utique etc. qui diceret. compendientia mea in conventione hic hoc est
ad ista quendam conversum ad ymaginum invisibilium compositionem vel in anagogen quod est reduc-
tibilis unitatis in negatione. compendia neque indigentia quam unitatem sacrarum figuris
informationibus non indigentem quod inhabitavimus conversione non venissemus. vel per alios inde scan-
dalizati possent si non crederent. deformitas nos contorquet. per unum negotiis
contractione nota qua compositio facta est. vel in hoc manifestum est deformes
formationes in divinis utiles esse. quia et nos divinorum unitatem ita diligenter
non scrutatam vel deformitas manifestationum nos contorquet id est compellet hoc est
quod dicit. Non utique fortassis nonnumquam in conventione ducunt in anagogen
hoc est supernorum contemplationem. compendigentia scilicet nullatenus unitatis non ponentes
dico. per diligentem divinorum scrutatorum. vel nos contorquet id est compellet venire
in conventione compendigentia et per conventionem in anagogen. ipsa deformitas ma-
nifestationis formationis angelorum id est deformitas formationis per quam in scriptura
sacra manifestantur angeli compellet dico. Non sinens mentem nostram remanere
in dissimilibus formarum facturis hoc est in deformibus repraesentationum compositionibus

que civitate spiritualium dissimiles sunt. Visus ergo ipsa deformitas reputationis miram animum
invisibilibus; si quis ad quendam unitatem compellet. ipse non animus in hiis que solis proposita
sunt sensibilibus credendis et vocandis remanet non indigencia sua agnoscet. ut alia
contra hic concupiscenda sibi et querenda putaret. Hinc autem ipsa deformitas inducem-
ens compellit animum cogitando assignare adunitatem animum dico non valentem remanere
in hiis que posita in contraria sunt. Sed reluctantem negare aliquibus dico istas indecoras
passibilitates que forte in signis apparuerunt et per se ipsa sic abhominatur. Assue-
scentem primo contendere se per visibilia concitatum in supermundanas altitudines id est con-
celestias angelicas que mundanis omnibus supereminent et excedunt. id est cum
aliquis concitatus per contemplationis provocationem eadem ipsa omnino relinquet illa ad que
contemplanda mittitur prime intueri non valet. Tanta quidem a nobis dicta sunt etc. Con-
tinuat ipse precedentia ad subsequentem narrationem. Tanta quidem quia hactenus diximus
dicta sunt a nobis per descriptiones ymaginum angelicarum id est per descriptiones angelorum
que facte sunt per ymagines et formas visibiles invisibilibus suppositas que descriptiones
sunt divinorum eloquiorum id est per divina eloquia facte et in divinis eloquiis posite. que
etiam descriptiones materiales sunt id est secundum materialium et corporalium naturam et similitudinem facte
et sunt etiam inconvenientes per intelligentias et per significationes earum quibus attribute sunt
excellencie per omnimodam eam quo que acceptus ventilata et exposita sunt. De materia
oportet nunc dicere id est post supradicta investigare id est distinguere. quod existimamus esse
ipsam rerum generaliter accepta diffinitione omnis posita. Dicere oportet investigare quo possunt
id est utilitatem accipiunt sortientes laicorum ab ipsa [illegible] ierarchia qua singuli sortiuntur
atque in illis dicendo. Precor in quantum ut sit dux sermonis mei propter meus ita tu
[illegible] fas est id est licet dicere meus [illegible] est [illegible] et qui presuppositi proximum
esse videtur ut precor primum inde accipiat et ab eius de altissimam familiari-
tate assidue [illegible] dico corpus et si amplius audeo dico. meus. Dux sermonis
mei sine quo non sermo verus esse potest quia illud est non [illegible] quia
sapiens est. Etiam omnis qui vere sapiunt per ipsum sapiunt et ipse in [illegible] totius
ierarchie manifestationis. qui ipse sapiens [illegible] sanctorum theologorum in [illegible]
ierarchie dispositionis rerum sine que [illegible] est sine que [illegible] est [illegible]
ipse multis modis manifestat. Tu non opinor [illegible] ad Timotheum loquitur
Pauli discipulus ad quem hec scripsisse fertur. quem et puerum vocat [illegible] vel
quia etate antecedebat eum vel quia doctoris et magistri loco et dignitate
fungebatur ad ipsum. Tu non opinor astulta at si diceret quia ea que dicen-
da sunt magna sunt. ideo tu scis ac decens astulta. Scis ipsa scilicet que
dicenda sunt decet. astulta dico secundum statum [illegible] sacerdotalis traditionis
legis latorum. que non ostendit iubet non respiste in doctrina sed vendunt
et similiter astultate. sine astulta. Hec que dicta sunt secundum sacram legislatorum
[illegible] sacerdotalis traditionis id est que dicta sunt secundum sacram legem id est scilicet scripturam
que collata est nobis a deo prodictam proditionem sacerdotalem id est proditionem sanctorum
et scrificatorum a deo [illegible]. Sit ergo astulta inmobilia dictorum. hoc est ea que
inmobiliter dicta sunt tu dico. qui sanctus es. divinus in divina doctrina quo audi-
entes et sapientes divinos facit. vel in divina doctrina inmobiliter dictorum. divinis
factis astulta que dicenda pono. et non solum astulta. ut dicta vocentur
[illegible]. Sed etiam secreto [illegible] que sancta sunt sacrorum communia multitudine
id est ab hiis qui [illegible] in mundi et desideriis [illegible] sunt. tamquam [illegible]

Tenta quidem Rempendeat

Astulta

i. indivisa et intacta custodit, nec impudenter lamanda et polluenda corporis hoc cum
fas est, ut eclegma aut imporcos. Et ipsi enim sunt immunda illa multitudo quam per portos
inspiratio septula signantur, quam sibilum dei male vivendo polluunt et in ipsos margar-
itas .i. spirituales intellectus quibus ornatur moribus intellectus lucet per prima in terra te confuse
sunt per affluentia gratie beneficie sine reverentia et honore attingunt

Rationem quem sibi decenda erant introducendo in ierarchiarum cognitionem pronunc de-
monstrationem invisibilium in significationem in invisibilium positam theologus deserviens de-
mum nunc principale narrationem in hoc decursu primum diffinit. Quid sit ierarchia
non universaliter tamen, sed secundum eam tamen que in angelis et hominibus constat ierar-
chiam significationem restricta

Est quidem ierarchia etc. Quod ait secundum me ita accipiendum est ac si dixisset secundum estimatio-
nem meam. Prudenter enim temptat assertionem suam, ne de sua estimacione plus iusto
presumere videatur. Deinde in diffinitione ierarchie ponit principalia que perficiunt
ipsam ierarchie diffinitionem. Sunt autem hec: ordo, scientia et actio. Horum trium si defuerit unum
aliquod, non consistit ierarchia. Primum est ordo divinus, quia non est potestas si ordinata non est
a deo, et que a deo bona sunt. Propterea quicumque potestati resistit a deo ordinate deo resistit
propter hoc ergo ierarchia est ordo divinus .i. potestas a deo ordinata et secundum deum disposita. A deo
quippe est per ordinationem et secundum deum est per imitationem. Propterea ordo divinus quia a deo est
ut sit et secundum deum est qualis et quantus sit. Deinde quia omnis potestas que a deo ordinata
est ad quod perficiendum atque complendum ordinata est, sequitur in diffinitione post ordinem
scientia et actio. Scientia quidem qua quid sit intelligant, actio vero qua quod intelligunt agentes
perficiant. In ordine officium, in scientia discretio, in actione ministerium. Sine ordine presumptio
est actio, sine actione negligentia. Ordo est sine scientia vero et actio reprehensibilis
et ordo inutilis. Propterea hoc ergo ierarchia est ordo divinus et scientia et actio. Ierarchia dicitur
tam in ordine quam in scientia et in actione similans deiforme, hoc est conformiter deo imi-
tans quantum possibile est illi est et ascendens in deum similitudinem proportionaliter ad illuminationes
i. secundum illuminationes divinitus ei inditas. Utraque secundum modum et mensuram gratie divinitus ei
effuse in ordine suo perficiens et ascendens ad imitationem dei ut nec discendendo et bene
operando ipsum imitetur. Iubetur enim divinam similitudinem emulari omnis ierarchia sine medio
meo quod ab ipso disponitur sine medio quod secundum operatur. Hec ait dyonisius, sicut diximus, ange-
licam tamen et humanam ierarchiam complectitur, que ad similitudinem summe et celes-
tis sunt ierarchie et ipsam imitantur secundum ipsam disposite divina pulchritudo ut simpla et
Deinde subiungit quod divina pulchritudo qua summa nominamus ierarchia secundum quam cetere
facte sunt ierarchie prima est universalis .i. omnino ut patet que simpla quidem est
est unitate, optima bonitate, consummatia perfectione. Ubi enim unitas est diversitas
non est. Dissimilitudo nulla esse potest ibi perfectio est et gradus non est. Scientia non est ubi scientia
non est. Dissimilitudo nulla est, ergo divina pulchritudo que forma et exemplar est
boni et pulchre dispositionis omnium, quia una est pluralitatem non recipit, et quia
optima est et consummatia, non aliud consummata sed consummandorum omnium consummatia
et consummationis causa. Diversitatem non admittit a parte omnia dissimilitudine nescit
quia et una est simplicitate et causa est perfectionis. Et tu in semetipsa talis sit
ut non confundat pluralitatem nec inferior sit diversitate in ipsis tamen que participes
fiunt gratie distributa est secundum singulos illuc hinc diversis modis tribuens secundum dignitatem
uniuscuiusque. Unicuique participantium altioribus quidem maiora inferioribus autem minora
largiendo dona gratiarum ut in ipsis pulchre multiplicat que in se nec una
persistit. Perfectiva etiam est ipsa divina pulchritudo quam perficit et consummatos facit

participes lumen fecit. perfectiva dico in sacrificio divinissimo quo perficit perficiendos secundum
immutabilem fortitudinem et parte perfectorum ad ipsam. divinus summus sacrificus vocat ipsam illu-
minationem divinam et gratiam et purificationem quo purgat et emundat purgandos omnes et
peccantes. non solum a corruptione mali ut boni fiant sed adiectu quod boni purgantur
ut meliores existant. ipsa ergo oblatio summa et telethas id est principalis purgationis hostia
hostia ipsa scilicet gratia divina que nobis offertur. offert nobis nos ad purgationem. offert pro nobis ad
purificationem. offert nobis ut eam habeamus. offert pro nobis ut per eam placeamus. offert
nobis per infusionem. offert pro nobis per emundationem. offert pro nobis deo in nobis ipsis esse quod
non sumus. offert nos deo acceptabilem et puram quod sumus. ipsa ergo thelethas
id est principalis purgationis hostia et sacrificium divinissimum sine quo omnes hostie et sacrifi-
cia omnia nec offerri licite possunt nec prodesse. ipsum est quo divina pulchritudo perficit et
perfectos facit eos qui perfecti sunt ad ipsam. id est ad pulchritudinem ipsius referri id est con-
tendere ut ab eo mediante non discrepent. secundum immutabilem fortitudinem. ipsos perfectos ad
ipsam id est secundum similitudinem eius qua semel accepta immutabiliter firmantur ut non defluant
ab ipsa. divina enim pulchritudo que in se una est et perfecta perficiendos ad se per principa-
lis purgationis hostiam id est infusione gratie sue cum a sua plenitudine prout purgan-
dos et perficiendos in participacionem diffundit. purgat et perficit secundum uniuscuiusque modum
et mensuram et capacitatem quam dono eius gratie perceperint. secundum immutabilem
fortitudinem illos ad ipsam que mediante formatur. vel ideo immutabilis fit dicitur vo-
catur eo quod ipsos qui formantur et reformantur ad immutabilitatem conatur vel quia i-
mmutabilis consistit in eo a quo est. etsi mutetur his quibus est et in quibus est
inspiratio ergo ierarchie et cetera. Quod in greco dicit scopos quod translator inspirationem vocat
magister hic intencionem vel directionem nominat. est enim intencio sive directio que scopos
dicitur et destinatio in aliquem finem. omnis enim actio in aliquem finem tendit.
et per aliquam directionem tendit. et est ille finis quidem quo tendit. scopos est
id est directio vel destinatio qua tendit. omnis ergo ierarchia scopon habet id est directionem secundum
quam meditatur in ministerio suo complendo imitationem scilicet et similitudinem divinam
ut quemadmodum ab ipso ordinata est in gradu et dignitate ita secundum ipsum meditatur
in ministerio et operatione ut pro modo et mensura ab ipso assignata et or-
dine suo debitam nichil agere presumat. est ergo inspiratio id est directio sive pro-
et contemplatio ierarchie que intendere debet et dirigi omnis ierarchia. Similitudo
et unitas hec est imitatio et indempnitas ad deum ut in nullo deviet vel declinet
ab ipsius pulchritudine in qua posita est. sed cum quantum possibile est emuletur per omnia
Similitudo ad deum est ipsum imitari. unitas non solum scopum et hec est scopos id est
directio vel destinatio omnis ierarchie ut secundum ipsum ad ipsum meditetur ipsum habens
omnis sacre actionis et scientie ducem ipsum sacrique indicio et actione illuminata
ab ipso ad cognitionem veritatis et suis predicanti in exemplo bone actionis
et ad suum divinissimum decorem immutabiliter quidem diffiniens quantum possibile
reformat et suos laudatores agalmata divina perficit ipsa quidem similia
immutabiliter diffiniens hec est immaculabiliter sive inflexibiliter. quasi vel inte-
dens per suam scopon ad divinus summum decorem ipsius dei imitando et sequendo
ipsum. ut pulchritudinem ipsius et decori divinissimo conformet secundum que omnis
ierarchia pulchra et decora in suo ordine et gradu disposita est quantum possibile
est reformat. id est eos qui in ipsa deum laudant et ad laudem dei dispositi
sunt et ordinati reformat. dico in se ipso quod imitatores dei facit et ad
similitudinem ipsius in suo ministerio trahit et contendo ac reformando. agalmata

divina perficit ut sint ipsi divina algamata .i. sancta receptacula divinitatis et specula
clarissima ut sint ipsi agalmata divina divini luminis percipientes specula ante
clarissima luceque consuscepto lumine perficit et ipsos laudatores suos munda re-
ceptiva sint receptacula principalis luminis et divini radii hoc est luminis immediate illu-
minantis et ad ipsa prima illuminanda descendentis ut post susceptionem quod lumine
repleta sint claritatis satis indite sibi hoc est infuse et ut sint etiam decla-
rantia eam scilicet claritatem illam hoc est secundum totum in ea que sequuntur declarantia
dico copiose secundum divinas leges sensus hic est secundum ierarchia secundum dispositionem qua
divina pulcritudine imitatur laudatores suos ubi quidem .i. sive superiores sive
inferiores tales facit ut divini sint et luminis divini percipere et lucere quod lumine superior (?)
at quosdam ita minus perficit ut sint capaces principalis luminis et immediate
illuminentur a deo at deinde ad eos qui secundum potestatem et dignitatem constituti sunt
subiecti lumen suum transfundat copiose quidem consummantia perfectionis prime
secundum principatus institutos secundum nata duntaxat lege divina in qua unicuique
prescriptum est quid vel quantum aut tamen condono gratie sibi concesso debeat impertiri. Non
enim fas est sacrorum perfectoribus et cetera. Divina sive divina lege .i. ea dispensatione divina
qua dona gratie in participes largitionis secundum certam mensuram et portionem tribuuntur
et assignat officia ut sciat unusquisque quid sibi liceat secundum ministerium assignatum
quod in nihil sibi liceat manifestat cum subdit Non enim fas est et cetera ac si dicat contra
secundum quam in ordine ierarchias superiores sunt secundum divinas leges lumina sua ad
inferiores transfundunt. quia fas non est hoc est licitum. omnino ad opera sive
sacrorum perfectoribus .i. hiis qui alios in sanctitate perficiunt. aut sancte perfectis .i. hiis qui ab
aliis in sanctitate perficiuntur preter propria hostiarum mysteria .i. propria gratiarum dona et proprias
sacras ordinationes .i. sacros ordines unicuique proprios assignatos nam sine gratia
operari vanum est preter ordinem operari autem contra (?) presumptio est nam singuli propria dona
secundum que valent operari et ordines proprios secundum quos debeat operationem suam
moderari. propterea necesse est ut studeat unusquisque gratiam quam accepit ag-
noscere ne incipiat presumere in eo quod non potest et officium proprii ordinis contemptibus (?)
ne audeat transgredi in eo quod non debet hunc namque ordinem divine dispensa-
tionis diligenter servandum esse Petrus apostolus admonet dicens unusquisque sicut acce-
pit gratiam in alterutrum administrantes et paulus apostolus eos qui hanc divina(m)
ordinationem et dispensationem tenere noluerunt reprehendit dicens numquid omnes
apostoli numquid omnes prophete numquid omnes doctores numquid omnes virtutes numquid
omnes gratiam curationum habent numquid omnes linguis loquuntur numquid omnes
interpretantur emulamini carismata meliora. propterea ergo fas non est hiis qui
divine gratie participes facti sunt sive immediate a deo sive per alios eam
acceperint aliquid operari preter propria data et officia ut divina pulcritudo in
omnibus consistat et ordo dispensationis permaneat. Sacrorum perfectores vocat eos
qui tantam gratiam a deo acceperunt ut alios etiam illuminando et erudi-
endo ad sanctitatem perficiant. Sancte perfectos qui ab aliis superioribus illuminati
et eruditi in sanctitate perficiuntur. mysteria hostiarum sive dona gratiarum intel-
ligi vult que propterea dicuntur quia occulte imponuntur. hostie autem
que ad emundationem et operationem percipientium tribuuntur. sive mysteria hosti-
arum consecrationes sacrorum operum dicit et administrationes divinorum sacramentorum

que et hostie sunt quia offerunt pro cohibitione actionis et iustitia perfectiva sig-
nificationis quia per quod sacris invisibiliter infrascripto agitur invisibilis virtus significatur
sta ergo preter ipsa hostiarum iustitia. i. dona vel iustitia ipsa sacris non est operari ad vel
stos prestantes. i. hiis qui gratiam acceptam iustitiam professionis perficiunt. horum
sacris est et hiis sive aliis aliquid operari. preter sacras ordinationes suas
i. preter id quod ad sacras ordinationes suas spectat ut unusquisque id solum unus-
quisque operari presumat quod ad ordinem et officium sibi assignatum pertinet spectat
Sz unusquisque subsistere aliter etc. q. d. non solum debitum illius est ut sacra iustitia et
ordinationes sacras custodiat. Sed unum quoque qui aliter subsistere non possunt
in eo unusquisque statu quo divinam pulchritudinem imitantur vel ordines suos
servando secundum leges divinas incedant. Sic ergo appetunt divinam ipsius caritatis
sui claritate et ad ipsam percipiendam respiciunt imitando et conservando
sacre per affectum decent. plurimum etiam referunt ad ipsius similitudinem imitando ipsam
et sequendo unicuique [illegible] scilicet intellectum. i. angelorum. Sed unicuique analogia. i.
secundum modum et mensuram possibilitatis sue qua [illegible] secundum ordinem et gradum et capacitate
sua unusquisque aliter subsistere imitatione possunt in eo bono quod appetunt
nisi secundum leges divinas incedunt et ordines suos servando et iustitia ipsa eo
exequendo. Hic ergo ierarchia qui dicit sacra etc. Celum inquit verum est ut omnis
ierarchia divina appetat similitudinem aliter subsistere potest nisi in eius imitatione per
sueta. Ergo qui dicitur ierarchia declarat sacram quandam dispositionem. que ymago
est divine speciositatis. i. pulchritudinis dispositionem dictam sacrificantis misteria
i. [?] sive cohibente iustitia opera vel divina iustitia. proprie illuminationis que est
secundum ipsam illuminationem in ordinibus et scientiis ierarchiis que unusquisque datum est unicuique
operari secundum ordinem et gradum suum et donum gratie illuminantis et operantis assimilando
ut licet. i. quantum possibile est creature secundum modum et dignitatem suam ad proprium
principium suum a quo et sacra est et adsistit et secundum quod disposita est ut talis sit
Hinc ergo qui ierarchia dicitur declarat dispositionem sacram quandam vel. i. in omni or-
dine et gradu suo. sic scilicet tamen qui unusquisque disposita est et ordinata ad
imaginem unusquisque divine pulchritudinis et ordinibus et scientiis ierarchiis et significat
iustitia proprie illuminationis. ut in omni dispositione sua et ordine dignitatis
sua distinctionis et imitatione operis principium suum emuletur. iustitia proprie illumina-
tionis significat qui receptam gratiam ad alios cunctis talentum commissum
multiplicat iustitia et proprie illuminationis sacrificat quia ea solum que suo
ordini et officio conveniunt administrat. Est enim unicuique ierarchia sortitorum
perfecta ait qui dicitur ierarchia qualis quadam dispositione significat. pulchritudinem
divinam in sua ordinatione imitatur. quia hoc est perfecta unicuique ordini scilicet
perfecte omni ierarchie perfectum ascendere unusquisque secundum propriam analogiam. i. modum
et mensuram in dei imitatione. Est inquid perfecta hoc est ascendere in imitationem ac scilicet dei
et factus hoc est perfecta scilicet ascendere in dei imitationem et sic cooperationem dei ut elagma
ait divinius omnium. i. tel quo nichil divinius aut elagma vel omnium divinius scilicet
cooperationem dei. i. quo nichil magis divinos facit quam sic dei cooperatorem fieri et
ostendere in se ipso divinam actionem relucere. ut scilicet ad alios relucendo
diffundat per [?] operis quod secundum prope movetur proportionem occulte aspirationis
Sic ergo perfecto constat ierarchie. ut qui purgantur purgent et qui illuminantur
illuminent. et qui perficiuntur perficiant. Ut pote qui ordo ierarchie est et [?]

pgant pfca illuminant quem pficiunt nisi precedat purgatio non sequitur illuminatio et non
sequitur illuminatio non veniet consummatio. Sic enim non potest illuminari qui non est purgatus
sic consummari non potest qui non est illuminatus. quia et cognitio veritatis non nisi mundos
illuminat. et pfcio virtutis non nisi illuminatis veritate appropinquat. Et sunt superiores et sub
limes. et ipsi appropinquantes divinitati immediate ab ipsa recipientes et pur
gatores ut sunt mundi. et illuminatores ut sunt clari. et pfectores ut sunt sancti et
ab illis primis per inferiores ordines divine dispensationis hii qui secuntur et in ordine pos
iecti sunt et purgant et illuminant et pficiunt et fit per hunc modum unitas
ordinationum id est ordinum et distributionum. quodam modo disforme id est difformitas sive
displicitudo ipsius videlicet purgari et illuminari et pfici et unusquisque suo modo et men
sura singuli disserentur et de pluribus sciant quod fuit purgatione mundi. veritate
illuminati. bonitate pfecti. Divina beatitudo etc. Sicut dominus vult quia bonum
quod in natura suo purgata sive illuminata seu pfecta constat pgrans in ipo
tatae a quo est subsistit. propterea cui divina beatitudo et munda est sibi purga
et lucens sibi illuminatione et pfecta sibi susceptione. Non enim ut munda sit
purgatur neque ut luceat illuminatur neque accipit ut pficiat. Sed hoc ipse
totum aliena non indiget et sine instituto ea que pfce indigentia sit repleta
pura manet est ab omni purus displicitudine scilicet est ergo ideo quod munda nunc nominatur
quod displicitudine non habet ullam. Ubi enim puritas est displicitudo non est. quia id
ipsum est totum et gravitas omnis corruptio enim displicitudine inducit et aliud
facit quia a suo esse recedit et deficit ut sit aliud quam fuit. Ergo
quod id est displicitudine non capit. et quod inmutabile pseverat corruptionem non ad
mittit propterea divina beatitudo munda est et incorrupta. et ab omni displicitudine
aliena. consistens in eo quod est et incorruptum servans quod habet. Est quoque plena
luminis etiam non tamen quasi illuminata. Cum ipsa lumine est nunc lucet incipiens cum
eterna est. nunc consistens in lumine cum plena est pfecta quia est et non indigens simul
omnibus pfectionibus habet est nullo indigens quod ad pfectionem pertineat quia totum
habet et possidet. nunc maior esse potest quia totum habet. nunc minor cum immuta
bilis et eternaliter habet. ut tamen ipse talis sit ut nunc purgari egeat pura neque
illuminari lumine plena. nunc pfici consummata purgat tamen et illuminat et pficit
omnes qui purgari et illuminari et pfici merent sive primus loco immediate gratiam
accipientes sive mediate per eos qui primum accipere meruerunt participantes
habet ideo totum videlicet quod divina beatitudo pura et lumine plena et pfecta vocatur
dicendum est quasi in nominibus id est per eum modum quo id quod ineffabile est aliquo
dici potest. Item quasi ad ipsum ineffabile sive veritatis puritate magis dicen
da est ipsa divina natura. purgatio sancta et illuminatio et pfectio. ut parum id est
intelligatur quod pura dicitur. Sed magis ipsa purgatio quam illuminata. Sed magis ipsa
illuminatio quam pfecta quod et ipsum tamen minus quam adhuc invicem ut cogitetur purgatio
super omnem purgationem. illuminatio super omnem illuminationem. pfectio super omnem pfectionem
propterea autem. purgatio. illuminatio. pfectio. super purgationem. super lumine autem pfecta sive
plusquam pfecta id est super pfectam. quia omne habet quod dicitur per id dici a quo
longe est quod sive est et propterea super omne habet est. Quod est dicto purgatio est
qui ipse non recipit contaminationem et coinquinationem vel corruptionem patientibus
et recipientibus corruptionem tollit. et tamen super purgationem. cum corruptionem non
contingit. Est etiam illuminatio que ipse lucet et a se tenebrosa clarificet

fatit et sup illuminato₂ quod omnia irradians et penetrans asc no opit et est
pfca quia nichil minus hꝫ in se et minus bonitib₂ q₃ dc est largit et pstat qsi
et tn an pfca sive plusq₃ pfca qui in singlaritate bonam constat tota et in
pticipatae indimisa ut n̄ minus eius bonum sit. quia vinn e n̄ multiplos
quia pticipatiu pfc pse ipam pfca e. quia quod hꝫ aliunde no accipit
et pse ipam pfcois pncipiu. quia pficiendo quod hꝫ largiendo ipa no
amittit et est ea omnis ierarchie et omnis sac sup eminete₂ celsitudinem
pncipiu est qui ab ipa et ea qui p ipam. et forma qui fm ipam. omnis
ierarchia in ordine dignitatis. et omne sacre ministerio actionis dispensat ab
ipa p destinatione p ipam cacon ipam glificato₂ ad ipam qusione ut ipaz
imitet. et in ipa bnficet. Oportet itaque ut estimo et p q₃ dicimus dima
beatitudine formi esse et cam omnis satie pratis et dispois ipam quia
et munda esse et lucente et pfcam, et munda quidem et pura in eo quod omni
dissilitudine et qfusione careat, lucentem aut in eo quod tota lumis plenitudine
in se qtineat, pfcam no in eo q₃ omnia bonis nullo indigeat, modo infert
pratis eos q₃ qui ad silitudine ipius et imitato₂ in sacris dispoitoib₃ ordinati
sunt simili mundos esse debere ab omni qtagione et qfusione et lucentes
initate. et pfcos bonitate ut et ipi alios q₃ emundare possint et illuiare
et pficere. doctrina et exemplo ut in utroque dei imagine et silitudine cato sui
assingant. sive in eo quod ip̄i mundi et clari et pfci sint. sive in eo
q₃ alios mundant et illuiant et pficiunt. Oportet itaque ut estimo purgandos
quidem. sive eos qui primo loco sive eos qui mediatib₃ aliis purgato₂
accipiunt. purgatos pfici omnino et liberari a dissilitudis qfusione. q̄ vl eg.
varietas ira vel qtupia mali induxit. Illuminandos no oportet repleri
divino lumine ut pote reductos in castissimis mentis oculis ad qtemplatiuaz
beatitudinem et virtute. i. ut mentis oculus castis et mundis expedite purgatione
gatione pcti et errois potentibus qtemplatiua habeant beatitudine et virtute₂
beatitudine videlicet pmentis puritate. virtute aut p qtemplationis stabilitate₂ ut
possint qtemplari diuina que et natit apprehendat et retineat pficiant
et in pfectio aut restandos oportet pticipes fieri qsploratoris sacros pfectione
scientie. ut videlicet no bona et sacra illa que pfectiora pfcam qsplorant
dilatione scripturis et scitate apprehendat ut sic pfciam pfciam sicut in
cognitione. ita plenitate pfciam fiat sint in pticipatione. Purgatores
no magnitudine purgationis aliis tradere pura castitate. i. ipas purgatores
quos. s. insitum est ut p eos alii purgent ab errore et culpa. oportet
tales esse ut magnitudine purgationis sue. i. mundicie sue qua in se hent
aliis tradant purgato₂ pura castitate. no alieno sed suo exemplo pur-
gandos. Illuminatores aut oportet sicut sup qtertes lumine
in eos qui digni sunt lumine supnoscere ut pote lucentes luculentos
animos ad pticipatione luminis. qua lumine ipi pticipant. et ad distributioz
luminis. qua proprius lumine ad alios illuminandos transfudunt. Lucentes dico spe
et singlariter et excellent. quia qui alios illumiare debent. plus aliis
lucere debent. et certissime. i. habundant repleti esse debent sacre claritat
ut ex habundatia pfectionis singlis lumine possint quod opus e. ita

Causa forma

lit

Oportet itaque ut estimo

Munda
Lucens
pfecta

Mundos
Lucentes
pfectos

qui omnes docere debet omnem scientiam habere debet. quia non potest omnino quod oportet in
instructione qui eas omnes non novit et utilitates. supercelestie que debent homines sciri
ut quod supra dicitur. per experientiam inter commendentur. qui in sublimium luceates et
luna fundentes ad eos qui conversatione infimus manet. perfectos non oportet facere
perficiendos sacra doctrina perfectos facere scientiam tamen perceptores perfecte scientie
sacra natura inspicit. qui bonum per experientiam cognoscit. sacra natura inspicit divina
interna bona gustando percipit. Sacratissima ergo doctrina habet qui docet quod
sapit. qui insinuat quod sentit. qui docet non per cognoscere unum. sed apprehendere
bonum et amore instructum. Hec traditio doctrina perfectiva vocatur. quia si solum bonorum
ad perfectum ducit. quia bona que presentiam cognoscere potuit. perfectum bonum
operis apprehendere. Talis ergo doctrina. ipsi perfectores perficiendos perfecte debent ut
sunt sed et perfecte bonitate imitatores illud ad eius formam et similitudinem reformant
et superiores tribuendo et inferiores percipiendo gratie divine participationem dicit sic. non quo [illegible]
rei per propriam analogiam. i. medium et mensuram et ordine reducat ad divina coopera-
tionem illa agens et perficiens per gratiam et intuitando data. que divinitati naturaliter et super
naturaliter insunt et ab ea. divinitatis supercelestialiter acta postea manifestata sunt sacre
ad possibilem imitationem amore. i. primum deum diligentium. vel cum alia bona que in deo sunt
per gratiam ad istos descendunt per gratiam. non sicut illi soles. et vel ipsi agendo obtinent
que ipse non agendo. sed sciendo possidet. non sicut illius imitatores. postremo vel ab eius
secreto invisibili bona illa ad manifestationem deducta essent. itaque possibilitatem crea-
ture imitabilia fuissent. vel dignitas sui propriam est. nisi gratia ab eo quesita esset quod
caritas facit. Solis enim diligentibus deum abscondita divina manifesta fiunt. et
ad imitandum possibilia. interna namque et eterna bona vivales cum per solam caritatem
percipiunt. illa per dilectionem et gustando ut intelligant. et sciendo ut apprehendant
vel eum diligentes non intelligunt. quia non intelligunt nisi eum diligunt et rursum
vel amaverint non querunt. et nisi quesierint non inveniunt. quia non invenerunt
si non quesierint. Hinc scriptum est Iam non dicam vos servos. quia servus nescit quid
facit dominus eius. Vos autem dixi amicos etc. et item pater gratias ago tibi quia ab-
scondisti hec a sapientibus etc. Patet ergo quod sola caritas revelat ea que
abscondita sunt dei. Similiter etiam et ipsa ad possibilitatem deducit que sunt
ineffabilia et supercelestialia et supernaturalia omni creature secundum incomprehensibilem
sublimitatem dei. Unde si quis me diligit sermonem meum servabit. et pater meus
diliget eum et ad eum veniemus etc. Sic ergo omnis ordo dispositionis ierarchie
gratia et unitate accepta ab eo per solam caritatem perficit agendo et imitando deum. et
illi actione et imitatione esse incipiunt. que divinitati naturaliter insunt quia ea
ipsa sunt naturaliter. que etiam supercelestialiter. quia celestialia est cum primo natura-
liter. Deus autem ille est super naturale est. quia natura ipsa est. et ipsum natura est.
Sequitur et ab ea supercelestialiter acta et ad possibilem deum diligentium
imitationem ierarchie manifestata. Hec sunt ea que divinitati super naturaliter in-
sunt et ab ea supercelestialiter acta sunt. postremo ad possibilem imitationem deum
diligentium ierarchie manifestata. quedam bona intelligi vult invisibi-
lia et ineffabilia que apud deum sunt. et in deo sunt. et non veniunt ad
hominum cognitionem vel participationem ut cognoscantur et sicut nisi ab eo solo cognita
erant. et in quo erant postea ab ipso facta sunt. quia sicut deus ut sicut in
nobis et supercelestialiter facta sunt. quia ab ipso primum facta sunt nobis. ut per modum
propriam sicut in nobis. facta nobis per estimationem ut sicut in nobis participatione
facta nobis eam cernunt. ut sicut in nobis eam percipiunt. facta super nobis eam incipiunt

nome ad nos. sta in nob. cu incipit sui a nob. sta sup nos. cu descendit ab ipso sta in nob cu tenuit pprij. Her go fuit cu dimitati an nos sup nalit insunt et abca ad nos sup teucialit sta sunt. postremo in nob pcam manifestata manifestata fuit incipit iarchie i sacre dispon que sm diu ordinata e et in terdit et h sim est ad possibilem imitacoz eor diu diligentiu. i. ut anim diu diligentes imitari possint. quia n manifesta fuissent. imitabilia no essent nisi ei cognoscent no quererent et nisi quererent no invenirent. h ante diligent attendendu est q no singlis quibusq. h iarchie i. dimustati bona illa manifestata sunt. ita tn ut a singlis in dimustate imitacois studio operant. quia gra ad dimusos effundit et in singlis opat. qr unitat nllus illam attape pot et i unitate alti data nlli suffice pot. pptea iar manifestant ad possibile imitacoz diu diligentiu eas deducta

Igit iarchia quid est etc. postqm demonstrauit data et oppoita gnali difficte quo intelligenda sit iarchia sm anglica et huana ordinacoz. dina ei q infinita est. diffiniri no pot. hinc de anglica iarchia spalit tractare incipit. pmm ondens qua nomina anglor. que ab homib et sm homines data sc in illa spali eclosiq nata intelligenda sunt. determinat predicta ad narracoz subsequentez dicens. Igit iarchia quid e etc. ac si dicat postqm sm manifestacoz bn ostendimus quid sit iarchia coditifficate cuius ppoita hinc ostendis e ut laudem anglicam iarchia. i. ut ostendamus qm laudata sit in sacris scriptis sine qm celestis que scripa dicit sit laudabilis appeat demonstremus et ad h demonstrandu ostendis e ut intueamur. supmundanis oclis i. spualib. et spualit intuitib oclis imeabiles formas. i. dispositiones vel adaptaciones formarum que in eloquiis sacris illi attribuunt ad impossibilem eius naturam demonstranda. Ideo ait spualib oclis ea que ponunt visibilit intuenda sunt ne h. solid reputet q videt. nemone in illo remaneat quod foris apparet. h per illud q optime incarnacoem ponit. ad aliud uemus et sublimius contemplandu conat. Ideo sequitur ut ascendamus in difformissima eorum f. anglorum simplicitate prinstas formas Ideo inqt supmundanis oclis intuende sunt imeabiles formas factue ut p ipas instricas formas contigus cividatas crititati multeas ascendamus ad difformissima ipsor anglor simplicitate oti ei multiplicitas est. quedam anglis ipa p qua optime diminat multiplices formarum varietas simplicitas qui illorum spualis et imalabilis nature sue unitas immultiplicitatem q sua difformitate no sunt. h in simplicitate. quia in ea pte qua pmpsibiles sorte demonstrat corporee nature similitudine assumunt. In ea aut pte qua spual ipi et incorpea natura intelligunt ad imagine et similitudine dei respiciunt que no similitud no solid difformis. h ec difformissima appellat. quia cu ead ipa in homib quacumq inveniat in anglis tu excellentior exstit. Et similis omis iarchie etc. Ideo inqt q anglicam iarchia laudabimus sed et laudabimus dinam et sumam iarchiam. que principium e omis sacre iar. i. qua homis iarchia. et pqm dispositi e omis iarchia. et pea disponit. et abca illam naturam laudabimus inquantum principium omis iarchie. no tu diffone. h diminatee sit anglica no diffone et aphensione sit huana. quarum alta i impsibil. impsibilia dininat. alta impsibilis nisi se ipa cognoscit. Et laudabimus dina religiositate et psissimus gras actionib. neq ei dinacione lauda q incogitabile est. neq comphensione laudar. q e incomphensibile. Solo la go religione et gras actione deus laudari pot qui investigari et comphendi no pot. Si go dicendo no potes. lauda mirando quod

Quia laudari debemus dominum

lingua non explicat · vita bona commendat · bona voluntate contingit · sensus perscrutans
non investigat. Si ergo non apprehendis ipsum vivendo saltem ipsum tenendo adipisci. Hoc est
laudare divina religione. Quamvis si dicere non potes ipsum · dice potes que data sunt
ab ipso dona eius optima · commendare ipsum ineffabiliter bonum predicare. Hoc est
laudare perfectissima gratiarum actione. Sic ergo laudabimus principium nostrum divina reli-
giositate et perfectissimis gratiarum actionibus. In ipsa autem laudatione principium nostrum
primo omnium hoc commemorandum est. qualiter divina bonitas que ad omnia diffundit
primo se reformavit hoc est quod dicit · primum simul omnia · id est pariter ad omnia · propter
illud dicit unum · id est illa unitate dicit. Hoc est qualiter scilicet superessentialis divinitas
universali bonitate sua adduxit ad esse essentias eorum que sunt substitutas
post carentiam nullius dispositas et ordinatas vel statutas subsistere et ordinatas primo
se esse omnium hoc est omnium tale et. Ac si diceret propter hoc divina bonitas ea que tamen ad
se revocat et reformat · quia primum illi est commixta benignitate ea que esse
acceperunt ab ea · ut bene esse possint ad suam conversionem vocat · quantum scilicet unumquodque
primo ordine conditionibus sue et modo capax esse potest participationis illius
est etiam nequit hoc est principium tale omnium et bonitas super omnia · id est bonitas que
causa est omnium · quia per eam facta sunt omnia · et super omnia est que tamen
ad se facta esse. Hoc est scilicet principium est illi vocare ea que sunt ad communionem suam ut hoc
est sic continuans eorum que sunt diffinitur vel dispensatur · congrua analogia · id est
mensura · et modo et ordine suam et in ipso pulcritudo unitatis perfi-
citur · quia non uno et eodem modo omnia singula quecumque primo ordine congru-
um nature et multitudinem ad communionem divine bonitatis revocavit ut in eo
quod differunt compleat opus bonitatis. In eo non quod nature disponitur ad decorem
et pulcritudinem omnium opus sapientie perficiat. Omnia ergo que sunt participant
providentia eo quod in quantum hoc est principium est divine bonitatis ut omnia re-
vocet ad suam participationem ut quasi ad eam substantiam que ab ea pro-
cedit ut esse acciperet ergo omnia que sunt participant providentiam · id est pervisam
et prevision gratiam manente ipsa divinitate que de fonte et primo principio omnis bo-
nitatis que superessentialis est · quia in sue nature excellentia omnibus essentiis et
substantibus naturis supereminet et talissima scilicet talis omnium causa et prima causa quam ab
eius bonitate procedit bonum omne · quod verbis assecutis omnibus ut subsistet par-
ticipando probet. Non enim fortassis essent nisi eorum que sunt essentie et principium essentie
participatione. Congruit magnificum probari potest omnia que sunt divinam providentiam participare
quia aliter subsistere non possent nisi ipsius divine bonitatis a qua omnia esse acceperunt et
in qua omnia subsistunt participatione subsisterent. Omnia enim que sunt nisi a divina
bonitate principium accepissent · non incepissent · et nisi in illa essentia sicut in eo quod
super non permanent · contra ipsa principium omnium est · quia assumendo et participando
incipiunt · et essentia omnium est · quia assumendo et participando subsistunt. Vel secundum
consistentia quod omnia et ac si diceret quia sine ea nichil subsistere potest. Manifestum
festum est · quod esse eius participant omnia que subsistunt. Ipsa ergo una et eadem
consistens nisi divina natura quanto ad effectum et virtute et operatione omnibus consistentibus
et assecutis essentiis et naturis. Et principium est a qua esse acceperunt · et essentia
omnium est in qua subsistunt et vita est non omnium quia non omnia vivunt
sed viventium omnium vita est · eo quia et per quam vivificantur et vivunt. Et sapientia
est non omnium consistentium aut viventium · quia non omnia consistentia aut

viuencia sapiunt. sed sapientum omnium sapientia est et intellectus et id quod et per quam
diiudicant et sapiunt et intelligunt et discernunt. hoc est quod dicitur esse enim omnium est super
esse diuinitas. quia per esse diuinitatis quod super esse est. esse habent et subsistit quidquid
est. viuencia autem que iam non solum esse sed et viuere ab ea accipiunt participando eadem
vita. que est super omnem vitam. et eiusdem viuifica virtute participante viuifi
cantur et viuunt. rationalia autem et intellectualia participando eandem ipsam sapientiam
existentem super omnem et rationem et intellectum per se perfectam et ante perfectam. id est super omnia
perfectam sapientiam participando ratiocinantur et intelligunt et sapiunt. id est ratiocinantur quidem
inuestigando intelligunt cognoscendo. sapiunt participando ut supra. eadem quidem bonitas
et subsistentibus existencia fit et viuentibus vita et sapientibus sapientia. cognoscenda
est. quod illa causalia cause nature plenitudine et vitate magis propinqua sunt que ab
illa magis in dono percipiunt. hoc est quod sequitur. Claret quidem est quod illa existentiarum circa
eam sunt quecumque in immutabiliter ab ipsa accipiunt circa eam. medelz naturam id est proprie
et vicinie illi sunt et immediate coniuncte ille essentiarum. hic est de ille essentie sunt
nature. quecumque per ipsum esse datum immutabiliter vel multipliciter ab ea dona vir
tutum. accipiunt in quibus primo loco censentur. celestes ille et spirituales nature
angelorum que non solum possibilitate sapientie rationalia. quia intellectu discernunt. sed per
possibilitate quamquam spirituales nature intellectualia. quia solo intellectu intima natura
percipiunt et sensibus corporis non contingunt. ait pater super omnia que irrationabiliter
viuunt quia discernunt. hoc est quod ait. Sed ergo celestium essentiarum dispositiones. id est
spiritus celestium spirituum ordines. sed sunt in participatione bonitatis causalis. id est par
ticipatione gratie que redit iterum ipsum diuina dignitate. super ea que tantum sunt quia
et viuunt. et super ea que irrationabiliter viuencia sunt quia discernunt. similiter quod
super irrationabiliter viuencia nos homines rationalia alia vocantur et similiter quod intimius
inquirit est si spiritus angelici non solum super existentia et non viuencia et super
viuencia et non discrecia. sed et super rationalia et corporalia dignitate sua sunt quia ra
tionalia corporalia. id est homines licet ad diuina plenitudine reformentur. nomine tum
corporalibus mediantibus eruditi et excitati. ad illa respiciunt. angelica autem sub
limitas super cetera omnia constituta immensibiliter et immediate ulla alicui crea
ture medio ipsam et diuinam constituta ad diuinam plenitudinem conformatur copiosius et mul
tiplicius ab illa gratiam recipiendo et vicinius illam in proxima contemplando
immensibiliter cum ait hoc est sub rationalibus et corporalibus insistimus et pergimus insensibilibus
in diuinam vnitatem secundum nos conformantes. ipsi sed celestium essentiarum dispositiones. et
ad diuinam plenitudinem. primitatem et conformatorum supermundane. id est spiritualiter apparent
copiosiores pulcre sunt ad eam conuenientes. id est multiplicatores ab ea intelli
gentes copiosiores pulcre sunt ad eam conuenientes. id est multiplicatores ab ea intelli
gentes diuina plenitudine sumunt donorum spiritualium perceptiones in quibus circa ipsa conueniunt
sunt. quia bonum eius in ipsis spiritualibus donis percipiendo et continendo in ipsa
et circa ipsa possident. pulcre quidem et puri sunt corporali contagione et mali
actu simpliciter et illud assumpte. attendendum quidem sunt amorem vita. id est sum
mam vitam in qua est omnis vita et que causa est vita nostra. aliud viuens
sed vita ait pater participientes confirma vita amorem vitam ut in eo ipso coniunc
tiare plenitudine vite accipiunt appetunt. in ipsis vita nunquam deficiat. ipse
ergo sunt immediate ad summum. quia perfecte et semper. quia sine intermissione
existente medelz gratie. id est fas est. id est licitum vel possibile causalis potentie. in conformitate
diuine et ineffabilis amoris. id est cause inpeccabile et immutabili diuina amantes

et p̄misflexibilem et diuinum amorem ad deum absque contentes et reformantes. Sunt et ipse
s. celestes uirtutes recipientes principales illuminationes .i. primo et principaliter datas
inmaculate .i. sine toto et pure sine contagione. inmaculate sine in insensibili segregatione
datas. ut sic diuinam ordinibus diuina sit participationis. uel ordinate ad ipsas in nobis illuminationes percipie
subicientes se. et recipientes diuine bonitati, poma ut in eo ipso gratie illuminationes
sine impedimento percipiant quo ab omnis unitate per diuersorum inequalitates non discedentes
Sunt et effluentes multiplicato totam unita. quia ipsum quod sunt unita sunt. et esse ipsum
ales sibi ipsum sunt unie quod esse. quia non in eis aliud non est quod unificat
et aliud quod unificatur sed unum ipsum totum tenent unita hic dicitur. uel omnis unita
esse. quia totum quod sunt unita sunt. et ipsa summa unita in qua sunt et in qua unitur
omnis unita est. quia esse unum et unita est. et totum quod est ipsum unita est ipse
quod sunt primo. ipse inquit celestes dispositiones facte sunt in participatione dei .i. ut
deum et gratiam diuinam participet. primo. quia nulla creatura ante ipsas. et multipliciter
quia nulla creatura super ipsas. primo quia ante omnia. et multipliciter quia plus
omnia. et sunt manifestatores diuine occultationis .i. diuine gratie inuisibilis et
occulte sic inspirate. dicitur id quod ipse in nobis quod occulta inspiratione percipiunt ad alios
p̄ modum manifestandi transfundunt. uel diuine occultationis .i. deitatis occulte
et insensibilis manifestatores sunt. quia in eis et per eas inuisibilia dei ad mani
festationem ueniunt uel apparuit tunc claritas diuina et in eis. primum licet. et per eas
postea illuminat subiectos ordines primos postea aut. Propter quod sunt . i. specialiter
uel singulariter. uel omnia cognominatione angelica eo quod primo in se ipsas eduit
diuinam illuminationem. et post in nos defluunt que super nos sunt manifestatores
postea quia diuinum lumen in ipsas primo loco se effundit et per ipsas ad nos illu
minandos postea descendit. Propter quod sunt uel omnia cognominatione angeli
ca angelus quippe nuntius interpretatur. Enim gratia accepta gratiam aliis inspirando
deferunt. quid aliud quam auctoris et largitoris gratie eiusdem nuntii. Et sic sunt
nuntii alii priores alii posteriores. Angeli enim qui primo loco diuinam gratiam percipi
entes illa p̄ modum ad bonum cognitionem defluunt ei eiusdem gratie primi nuntii sunt
Sic nos homines tunc gratiam percepta aliis predicando et annuntiando defluunt. nuntii
quidem nominantur. sed primi nuntii non sunt. quia ab aliis primo illuminatis et primis
nuntiatoribus quod nuntiant perceperunt. postea celestes illi et inuisibiles spiritus sin
gulari dignitate. et propria cognominatione angeli nominantur. quia et eis p̄m
occulta inspiratione manifestant quod de inuisibili deitatis luce in semet ipsis appa
ruit et per eos primo loco ad nos transfundunt. propterea ipse ad maiorem cognitionem
manifestandi portat primo namque loco qui quod occulto contemplationis diuine percipiendo
in se ipsas diuinam illuminationem eduxit non contineri celando. sed ab intimis concipi
endo luce claritatis eius. ut ab intimis prodat adesse quod in uidant. et ad nos trans
fundant postea. Et enim primo in semetipsis illuminationes diuinas percipiendo post
postea defluunt ad nos manifestationes ipsarum illuminationum que sunt super nos
Ita sic enim donate sunt nobis per angelos manifestationes scilicet diuine. sic theologia
.i. sacra scriptura testatur et glosas quidem ante legem et sic ita ait. Sic theo
logia ait manifestat manifestationes diuine nobis per angelos donatas esse
quia et ante legem scilicet datam et post legem datam .i. sub lege et gratia glo
riosos patres nostros .i. electos et iustos. quorum unita imitandis filii sumus.
angeli ad deum .i. ad diuinam cognitionem reducebant quod agendum scilicet erat in nobis
ducentes .i. prece et iuste docentes diuine. et ad rectam ueritatis uiam quod

ergo et intra immunda reducentes, i. docentes ire tal. et sic nunc ut et fides
illorum esset ita et intra immunda. aut etiam revelantes ordines sacros mysticorum super-
mundanalium, i. secretorum celestium, de intra beata et celestis patrie gaudiis et impossibi-
bilium spirituum ordinatione, qualiter omnes in uno bono felices sunt, non tamen equales, et
quod superiores sive superbia prelati sunt, et inferiores sive inferiora subiecti. et ordines
sacros mysticorum supermundanalium, i. secretorum divinorum revelantes, qualiter si impossibile
et spiritualiter ab hominibus impleri oportet quod deus invisibiliter et secreta dispensatione agendo
disposuit. aut etiam revelantes occultas aliquas visiones de preteritis sive de presentibus
sive de futuris ad perstantes. aut revelantes divinas quasdam amplificationes
super statis i. per periculum revelantes ut hiis in dicto qui diviniunt cognitione
futurorum, vel hiis qui audierunt multam doctorum instructionem, et in hiis omnibus sanctas
mentes sive ad itinerem fidem sive ad bona operationum instruendo ad divinam cognitionem
et participationem reducentes. Si autem dixit quis contra hoc quod dixi divinas revelatio-
nes per angelos ad homines cognitionis venire, dixit etiam angelis non mediantibus
non nunquam quasdam sanctorum patrum ab ipsa divinitate revelationes accepisse, dicat
apertissimis eloquiis quod ipsum deum occultum nemo vidit atque videbit. Si ergo quis
hoc contra aliquis dixit, videlicet se certo divino fuisse i. sanctis sanctorum quibusdam theophanias
i. divinas apparitiones immediate, hoc est primo loco in ipsos descendentes nulla alia
creatura mediante, si quis unquam hoc dixit, dicat ille hoc sapienter intelligere
apertissimis eloquiis quod nec unquam vidit neque videbit occultum dei, i. divinam
naturam, que occulta est et ab omni sensu remota. vidit dico. quid? si est
hoc ipsum occultum hoc est et si vidit manifestatione sua, ergo hoc apertissimis eloquiis
cognoverit intelligat, quia humana mens in acceptibilis lucis contemplationem per se
ipsam attolli non potest nisi theophaniis i. apparitionibus vel revelationibus divinis oc-
tata sublevetur. theophanie autem sancte sunt secundum decentes deum propinque quasdam
sacras mentibus proportionalium visionum manifestationes. theophanie inquit
i. divine revelationes sancte sunt, non hoc quod modo ut mens humana in
carne mortali posita et inter sensus humanos constituta ad incomprehensibilem naturam
contingendam immediate accedat, sed sic sunt secundum quasdam sacras manifesta-
tiones sive invisibilium formarum corporibus sensu adiectas sive imagina-
tionum spiritualia visiones animo iniectas, sive alio aliquo modo alteri
et excellentiori spiritualiter humane menti impressas tali quomodo coaptatas ut et ipsum
deum de quo facte sunt erant decentes et ipsis quibus fiebat mentibus secundum uniuscuiusque
capacitatem convenient. hoc est quod dicit: sanctis facte sunt theophanie secundum quasdam
sacras manifestationes decentes deum et per manifestationes visionum proportiona-
lium mentibus. que scilicet ita comparate erant proportionabili possibilitati videntium
ut in infirmiores quidem inferiori et perfectas quidem visionis celestium virtutem perspicue
excellentes aut sublimiori modo secreta divina cognoscerent. et tamen sive in
istis sive in illis continet de deo ad humana cognitionem pervenire potuit, nimis
ipso et quodam modo infra ipsum fuit. sicut enim scriptum est, ea que sub ipso
erant replebant templum. quia omne quod mens humana cogitat intra
de cognitione illius capere potest ineffabili maiestati eius equari non potest.
Ipsa ergo sapientissima theologia etc. divina quidem scriptura manifestationes
illas quibus deus mentibus humanis se revelat theophanias i. divinas appari-
tiones vocare consuevit. quia et si natura dei non est quod videtur secundum demon-
strationem tamen est. quia per ipsum et in ipso deus manifestatur. hoc est sed

quod deus non potest videri in sua natura

Ipsa ergo sapientissima theologia .i. divina scriptura que sacra divina sapientia ad humanam
cognitionem educit. revelavit pulcre .i. convenienter vocat theophaniam visionem illam
que in ipsa descripta est ut potentem divinam similitudinem informium .i. spiritualium et corporalium
formam non habentium. naturarum in forma visibili vel figuris visibilibus similitudine expressa revelavit
dico pulcre vocat theophaniam. conductione videntium in divina .i. per eam videntes in
divina cognoscenda reducuntur quasi propriam videntibus divina sua illuminatione et quod divinos
ipsos sic perficiendo .i. non solum quia divina videntibus manifestavit sed quia ipsos et
videntes divinos efficit. Has autem divinas visiones gloriosi patres nostri perceperunt per
medias celestes virtutes .i. mediantibus celestibus virtutibus per quas ablatione cogitati
reducte sunt. adepti sunt et instituti et perfecte comprehenderunt visiones istas gloriosi
patres nostri. Aut non et sacra legislatione et visione inquit tradicio eloquiorum .i. auc-
toritas scripturarum dicit sacram legislationem donatam esse moysi a deo per se nullis mediis
intervenientibus mediatorem in legislatione inter deum et moysen sed ipsum per se deum mo-
ysi latorem fuisse testantes. Sed et docet nos etiam mediis legem esse sacros et
divinos caracteres .i. sacrorum et divinorum signa que in visibili in legislatione gesta sunt
alia quedam invisibilia signata et determinata ostendat sicut scriptum est. Facias ergo
tabernaculum iuxta exemplar quod tibi monstratum est in monte. Eodem sicut ergo
modo et ipsa visibilis manifestatio ac malis allocucio quasi invisibilis dei et divina
manifestatio perduxit. et que occulta erant signa ad cognitionem duxit. Iniqua tamen visibili
manifestatione ministerio angelorum mediante tum ita operatus est ut id quod ergo
visibile factum est et dici dicti posset. per prima auctorem et angelorum possibilem operacionem
huic [illegible]. Docet autem et hoc sapiens theologia per angelos etiam in
nos provenire. Non solum inquit testatur theologia legislationem donatam moysi
a deo mediante sed docet etiam secundum legem provenire in nos hoc est ad maiorem cognitionem
opportunam per angelos ut apte determinet qui illa legislatio et dei erat operum
auctorem precessit. et angelorum erat quorum etiam ministerium sic exhibuit tamquam inquit
divino legali ordine illud legaliter ponente hoc est prima secunda in divinum reduci
[illegible] inquit scripta legislationis a deo per angelos in hominibus ordinata ostendit tamquam
ipso legali ordine divini [illegible] illud legaliter ponente .i. sanctum reduci in divinum per
[illegible] divina lex prima a deo in angelos ac deinde per angelos in homines processisse
perhibet manifeste ostendit per prima et superiora etiam secunda et inferiora [illegible] ad divinam
cognitionem reducuntur. Etenim non solum etc. Et enim non solum inter deum et angelos vel
inter angelos et homines sed in ipsis etiam angelis intelligi oportet. quem superiores inferiores
reducuntur ad divinam cognitionem. quoniam et in ipsis angelis ordines sunt. alii
superiores. alii inferiores. et quoniam superiores sunt capaciores divine claritatis [illegible] et
ad eos qui sequuntur per se illuminandos transfundunt. et in ipsis etiam ordinibus in quibus
primi patet dispositionem multi equales sunt. hec lex diffinito firmat. ut sint
in eis divine perceptione. alii primi. alii secundi. alii tercii ultimi. et tamen etc. que ordine
pares sunt. non sunt inquit perceptione equales hoc est quod dicit. Etenim non solum
in superpositis et submissis animis .i. spiritibus. sed in eque potestatibus ipsa lex diffinit
a supersubstantiali principio ordinationis omni hoc est id est per [illegible] ierarchia .i.
sacra ordinacionem esse et primas et medias et ultimas. et ordinationes et
virtutes. et in ipsis ordinationibus et virtutibus divinores per esse doctores et ma-
nuductores minorum. ut eos doceant et adducant in divinam adductionem
et illuminationem et communicationem in adductionem. provisione. illuminationem. progressionem
in cognitionem propriam. Video autem etc. Et hoc inquit patet quia a deo
mandant hominibus per angelos initiant. quoniam et ipsum divinum misterium humanitatis

Video aut

xpi angeli docuerunt. tam eos qui preierunt et precedebant quam eos qui sequebantur et
subsequuntur. Deinde h(oc) e(st) consequenter per ipsos angelos in nos scientia gratie descendit. Sic ergo
et in illis xpi nativitas per angelos initiata est. nativitas quidem primitus dei eius
per gabrielem angelum legitur initiata. Sic inquit divinissimus gabriel et zachariam
summum pontificem sacerdotem docuit mistica. h(oc) est primum nasciturum corpore contra spem
quia ex sterili matre et sene patre. gratia divina prophetam fore manifestandi virilis
operationis divine ihesu et mundi divinus et salutaris. ac si diceret. divinissimus gabriel docuit
zachariam summum sacerdotem quod puer nasciturus corpore prophetam fore operationis ihesu vi
rilis quia in natura humanitatis quam secundum carnem assumpsit. effecta est et divine quia
per potentiam divinitatis in qua et carne sua operatus est facta. operationis dico mundo ma
nifestande prophetam divinus et salutaris h(oc) e(st) ad salutem mundi divinus proventuram
docuit et idem divinissimus gabriel. mariam quo fieret complendum divinum mi
sterium ineffabilis divine formationis. q(uod) s(cilicet) divina operatione ineffabiliter super usum et
legem naturam in ydinnemento ubi etiam inhabitat formatur. Et alius angelus
docet alius erudiebat joseph quo implerent ea que promissa erant divinitus
i(d est) a deo progenitori eius david. alius inquit rursum evangelizavit pastores tamquam purgatos
i(d est) puros effectos multorum receptu. i(d est) separatione vel segregatione multitudinis et
tumultus et strepitus et purgatos ex silentio. i(d est) quiete mentis. et pace interiora
ut in illo ipso digni evangelico et angelico fierent eloquio. quia seorsum a
multitudine ad semetipsos redeuntes in silentio et quiete mentis constituti
spiritualis annuntiationis capaces efficiuntur. Supernaculi(?) crescente gratia post humanis
evangelizationem celestis exercitus multitudo audivit. quia illa ubique laudabilem doxo
logiam. i(d est) hymnum glorie. tradebant hiis qui intra sunt hominibus. s(cilicet) bone voluntatis
respicia quod inter. ac si diceret non solum misteria que dei ubi incarnatione hominibus per
angelos initiata sunt. apparet qui divinorum cognito ipsis mediantibus et institutis
bus ad homines descendit. Sed in ipsa quidem persona ubi incarnari idem videri potest
que licet deitatis maiestate angelis imponeret. ea tamen que erant eius humanitate
tempaliter facienda sciunt per angelos voluit dispensari. In illo ipso conditorum humanitatis
dignanter suscipiens. que omni nititate tacuis sola dispositione ad pontifices humilibus
et concordem iure invitatis dispositionibus angelicis se inclinavit respicientiam inquit
ad excellentissimas operationes eloquiorum sunt. i(d est) ad apparitiones ipsius ihesu xpi quia
videmus ipse ihesus qui hinc est enim in carne assumpta invisibilis apparuit. dum cap
pitones sunt excellentissime existunt pretiis omnibus apparitionibus eloquiorum. i(d est) pretiis
omnibus apparitionibus que in eloquiis sacris inseruit quia inquam ita existit deus
in nobis se manifestavit. sic qui in carne assumpta ipse invisibilis apparuit. Et habet
et apparitiones sunt excellentissimas. omnibus apparitionibus eloquiorum respicientia incarnatis
esse h(oc) e(st) propter. quia divina archana in homines per angelos dispensavit. Et enim
erat illum hominem. qui super omnes homines est angelica dispositione non esse re
putandum. quanto magis in eis qui peccato obnoxii sunt. et in tenebris ignorantie
constituti. probat esse necessaria in illo quoque homine. qui caput est hominum cognoscere
possumus quid de aliis hominibus membris eius sentire debeamus. Video enim inquit
quod est ipse ihesus super celestium essentiarum supersubstantialis essentia ad id quod secundum nos est
inmutabiliter veniens non resilita se ordinata et assumpta humana ordinatione
ipse inquit ihesus qui secundum deitatem suam quia universa subsistunt. supercelestium
essentiarum. i(d est) angelorum spiritum quam non solum titulo primitate sed et celestia quidem sta
bilitate transcendunt. essentia est. non solum essentia quia in eo subsistat. sed et
super essentialis essentia quia ad eius equalitatem non pertingunt. Ipse ihesus cum
ineffabilis maiestas et divinitatis potentia ipsos quidem angelos et portat. per gratiam

Sic divinissimus Gabriel

Mariam [illegible]

Ast alius

Respicia

!!

Video enim Ihesus

et sustentabit naturam. veniens ad id quod secundum nos est. hoc est ad susceptionem carnis que in-
nature erat et nobis similis erat et immutabiliter veniens. hoc est secundum immunitatem sue divi-
nitatis. non resilit ab humana ordinatione hoc est ab ordinatione secundum legem humanitatis debita
ordinatione dico ab eo secundum ordinata qui prius hominem instruxit. et postea ab eo
assumpta cum humanitatis forma et naturam assumpsit. Si autem humana naturam assump-
sisset et humanam conditionem respueret ab humana ordinatione resiliret. qui enim resilie-
bat esset id quod prius assumpserat. predictorum nature talis hinc veniens ad huma-
per susceptionem carnis ab humana ordinatione non resilit per custodiam humilitatis. Sed obedi-
ens subdit dispositionibus dei patris per angelos ita cuius humanitati administrat et pre-
dictos ipsos angelos i. mediantibus ipsis angelis annuntiat ioseph ut pote pedago-
go infantie eius. recessio ipsius filii dei ad egyptum a patre deo disposita et iterum a
iudea de egypto traductio sive reductio Sed et ipsum mater [illegible] per angelos sub pater-
nis legislationibus ordinatum. ipsum in deum ordinatum per angelos. hoc est dispositum
sub paternis legislationibus i. sub mandatis legalibus que mandata legis quos secundum ra-
tionem patres tenuit et antecessores acceperant observanda. Dubitans itaque mandatis
legalibus ordinatus est per angelos. qui secundum legis patrie precepta et circumcisus est die
octavo et quadragesimo die in templo cum muneribus et hostiis presentatus legem per
angelos datam et observans dux angelorum. Iusto enim dicere ut sicut [illegible] per est
magnum quod dico quia ihesus in humanitate ab angelis sub paternis legibus
ordinatus est. qui in eadem humanitate ab angelo passionem appropinquasse con-
fortatus. Iusto dicere quod fortassis si prius deum non esset inaccessibile omnino non esset
iusto dicere de angelo ipsum ihesum confortante. Iusto dicere quod et ipse ergo secundum admiratione
presentem [illegible] possum. quod taceo et stupeo. quod si insipienti dominus esset. dicere omnino non
possumus. iusto dicere. quod tam magnum est ut operibus sciam comprehendi non posset. tam
admirabilem ut operibus fide non posset credi. de angelo ipsum confortante iusto dicere
quod [illegible] deum putaret non videt. tibi autem sciunt que expressa sunt i. mani-
feste prolata circa traditionibus sacerdotalibus et sacra institutis. et presentat unus
tibi audacter iusto dicere veritate nichil [illegible] de tua fide. que [illegible] et
scandalum non recipit [illegible] quod secundum quod deus est. tibi [illegible]
[illegible] sicut scienti inter sacerdotalibus traditionibus expressa. i. fiducialiter iusto dicere
et de angelo ipsum ihesum confortato autem et hoc iusto et dicere. quia ipse ihesus
preveniens salutationem beneficam et manifestatoriam veniens ordinationem angelus
magni consilii appellatur. hoc est quod ipse ihesus appellatur magni consilii angelus. hoc
hoc est in eo quod venit ad nos preveniens ordinationem. i. secundum quod ordinavit [illegible] or-
dinatur erat nomen in nostra natura que eruditio salutis erat et benefica
et manifestatoria salutis in redemptione. benefica in gratie largitione. mani-
festatoria in glorificatione. Salutaris quia a morte redemit. benefica quia
redemptis ad iustificationem dona gratie contulit. manifestatoria quia deum
iustificandus deum in humanitate invisibilem [illegible] et [illegible] iustifica-
tos per unionem humanitatis ad contemplationem deitatis perducit. Secundum hanc ergo
manifestatoriam ordinationem veniens ihesus angelus magni consilii appellatur
quia ut ipse angelicus dicit. quecumque audivi a patre annuntiavi vobis. Ergo
angelus merito dicitur. unde et ipse salvator nuntius notat qui voluntatem
dei patris nobis annuntiavit. et intima bona sua per [illegible] inter [illegible] ipsi
valde revelat. In quo etiam dignitas angelica manifeste ostendit. quod
et ipse salvator ad nos mandata patris deferens angelus cognominatur
Sed tu summa inter salutis pro redemptione non secundum angelica cognominatione

IHC
mag[ni] c[on]silii an[gelus]

presentis patet quod cetera que ad eandem salutem pertinent angelica administratione dei perveniunt. Et hec quidem de angelica cognominatione dicta sunt.

Hec questio quam in presenti capitulo continet sicut patet ex titulo subscripto. Contraria videtur quod in sacris eloquiis celestium spirituum quedam deo per assistentiam faciemque eius speciem videre perhibent. quedam vero foras ad operationa ministeria completa mitti dicuntur. Hinc namque contrarium esse videtur quod hii qui per missionem divino assistunt ad operationa mittenda non operantur. Hii autem qui foras mittuntur divino conspectui immobiliter sine intermissione non assistant. Exemplum quidem est in libro Danielis prophete. Milia milium ministrabant ei et decies millies centena milia assistebant ei. In qua distinctione per assistentes hii significati esse videntur qui ad operationa non exeunt, per ministrantes vero hii qui ad operationa exeuntes per hoc non assistunt. Propter quod quia inferiores similiter et posteriores ordines ad operationa exeunt, superiores tamen et excellentiores divine contemplationi sine intermissione assistunt. Pauciores assistentes plures vero ministros esse perhibent. Etiam tamen novem sunt ordines angelorum. duo tamen id est angeli et archangeli pro eo quod ex officii sui distributione mitti habent, exinde ipsa cognominationem susceperunt. Angeli videlicet nuncii. Archangeli vero principales nuncii dicti, eo quod et alii minora id est non maiora quedam ex ministerii dignitate annuntiant. Sed quia rursum in scriptura sacra quosdam de superioribus ordinibus missos legimus, sicut in Ysaia unus de seraphim volasse ad prophetam atque labia eius carbone quem forcipe de altari tulerat tetigisse memoratur. Et in epistola ad Hebreos apostolus omnes administratorios spiritus in ministerium missos testatur propter eos qui hereditatem capiunt salutis. Magna nobis ambiguitatis difficultas oboritur. Et quid per hoc intelligere possimus assequendum sit non facile invenitur. Auctor hanc questionem in hunc modum solvit. Nomine angelorum inferioribus tamen ordinibus et quod ex officio proprie operationa initiare habent convenienter testatur. Est quia divina secreta que ab ipsis inferioribus operantibus ad cognitionem [illegible] deferuntur [illegible] superioribus initiantur. Non quod angelorum superioribus esse communicabile. Qui licet ad operationa initiando non operantur cantur tamen que operationibus initianda sunt. Desuper ipsi accipientes per legem divine ordinationis ad inferiores. Et per se subsequentes ordines initiando transportant. Communique virtute et gratiam et proprietatem inferiorum ad superiores participationem propterea que et cognominationes inferiorum ad superiores transisse. Licet autem et gratiam et proprietatem superiorum non omnino inferioribus esse communicabilem. Et ideo cognominationes que ipsorum sibi vindicant ad inferiores non posse deduci. Aliquando tamen inferiores que superiorum proprietatem ex officii similitudine susceperunt nomine que ipsorum in eiusdem officii constitutione assumunt. Hinc est illud quod superius commemoravimus quod angelus qui prophete labia attingit et purificat vocatur seraphim dicitur quia in huius operis qualitate ardentem sive inflammantem proprietatem continebat. Aliud vero quod apostolus dicit omnes esse administratorios spiritus et in ministerium missos. Hoc modo intelligendum putat. Quia sicut superius diximus illi quoque non in quemquam missi dicuntur. Qui licet ad operationa non operantur [illegible] tamen que operationibus initianda sunt inferioribus et subsequentibus ordinibus initiando transportant. Alii putant omnes celestes ordines tam superiores quam inferiores proprie et loco et ita ad operationa dirigi. Eos tamen qui hec ex officio proprio habent specialiter angelos seu archangelos cognominari. Ita quod omnis aliquando mittatur. Apostolus in eo quod superius commemoravimus testimonio asserere videtur dicens: Nonne omnes sunt administratorii spiritus in ministerium missi propter eos qui hereditatem capiunt salutis. David autem et superiores quidam aliquando non ex officio sed ex causa accidentali ad operationa dirigantur psalmista asserere videtur cum dicit: Qui facit angelos suos spiritus et ministros suos ignem urentem. Sunt ergo et alii sunt qui ex officio assistunt. atque alii

danielis

Nove ordines

Ysaias

Ad hebreos

Solutio questionis

Quare Seraphi dictus

psalmista

qm ad excelsiora contemplanda conuertunt et tamen assistentes aliquando missi in ministerium deputentur inferiorum suscipiunt. Nomen quoque ipsorum magnificatione assumunt. Quam tamen tu ad excelsiora conuertunt ab intima contemplatione non recedunt. quam illum aspiciunt quem prius ipsis est quamquam vadunt. Et hic modo quando prius quam verba libri distinctionis ad euidentiam dicendorum tamquam conuenientiorum liberius faciendam esse putauimus. Nichil tamen diffinientes sed secretum venerantes quod fortasse nescisse venialis est infirmitas. asserere autem presumptuose dampnabilis temeritas. Hic tamen sciendum est quod auctor illi parti post assumpsit plus videtur quo modo secundum plurimos et non omnes celestes ordines ad excelsiora ministeria et per omnes spectatis participatione quia superiores inferiorum gratiam et virtutem continent. Nomina quoque inferiorum a superioribus assumi. Sicut et aliquando inferiores quam superiores spectatione eo officii qualitate suscipiunt. Nomen quoque illorum per significationem assumunt.

Et quid est quod dicit ad nos etc. Hic incipit est quam superius diximus. tamen angelice significationis

Hierarchie quia multa secreta diuina per eos nobis nunciant. et ideo quia ad nos diuina precepta nunciando deferunt. quoniam ad nos id est quantum ad id sine per id quod nos aperiunt angelorum nomen assumunt. Et quia hoc id est ministerium preceptionis nuncia sedet ad summum cognitorem essentie vero omnibus quo nominat nodum manifestatorie vel auctoritate probatur. Et nunc vero est inquit quod angelorum nomen in sacris eloquiis quantum celestibus virtutibus attribuitur. Hic et quod ait Scriptura ut estimo oportet aliquam causam dicit et si dicatur. Hic nunc quod vero restat quod theologi omnes illas celestes virtutes vniuersaliter angelos nominant. tamen tamen specialiter vltimum ordinem aliorum multa per eum quam venerunt ad nos ad manifestandas ipsas supermundiales dispositiones id est spirituales et diuinas. et inuisibiles ordinationes. ordinem angelicum nominant. completiue tradentes diuinas et celestes res id est nos ad completorem et finem perducentes vel diuinitus in celesti secreta quoque ordinatione dispositas. Preceptum namque diuinum assumens deorsum eumtens per superiores ordines ad inferiores defert. Donec tandem ad summum cognitorem nemens dispensatione compleat. Propter quod et ille ordo celestis ad quem nouissime per suppositas virtutes mandatum diuinitus descendit. Ad eum primi fontis nunciat. completiue siue ad completionem illud tradere dicitur. quia primus illud in nouissime inuisibili operatione complendum et annunciatorem defert. Hic ergo quod vero est quod sicut nouissimus iste ordo specialiter angelica cognominatione fruitur. omnes celestium essentiarum ordines angeli nominantur. Archangelicos vero supposite archangelicos etc. Et si diceret ipsum quamquam angelicum ordinem vltimum et nouissimum reliquis quoque supernos propinquos diuinas quoque missiones postrema annunciatione essentie et tradentem theologi constituunt. Deinde ipsum non ordinatum sed supposite id est in ordine suppositos dixerunt archangelicos ornatus id est choros archangelorum ornatos et pulcre dispositos qui in ordine ipsis angelis et superiores sunt dignitate et potestate annunciatione. Deinde quoque et constituunt ipsi theologi non solum scilicet secundum angelos sed etiam secundum archangelos. principes id est principatus. et potestates et virtutes et alias essentias id est spirituales naturas. quasque cognoscunt id est ad cognitorem perueniunt. manifestatorie tradentes eloquiorum sacrorum essentias dico secundum firmitates eius superiores. multa angelis vel quasque alias superiores sub dictis omnibus ut sunt non solum dignitate sublimiores sed perfectionis firmitate feliciores. et magis ad eternitatem et immutabilitatem stabiles. Diximus autem etc.

Et si diceret. Cum in illa celestium dispositione alii superiores sunt. alii inferiores superiores quidem omnem illuminationem et virtutem inferiorum habent. sed inferiores superiorum ordinum illuminationes et virtutes omnes non habent. propterea quoque inferiores nomina aliquando ad superiores ordines transferunt. ut potest quam ipsis in eis nominum spectationibus participant. Nomina vero superiorum non ita ab inferioribus assumi possunt. quam ad

eas proprietates nominum universaliter non tulerunt. Hoc est quod ait Divinum autem quia per
omnem statum dispositionum celestium mentium spirituum excellentes quidem sunt superiores
ordines habent omnes illuminationes et virtutes inferiorum dispositionum. Hoc est supremorum ordinum
sed ultimi id est inferiores et medii ordines sequentes non sunt participes omnis sed audit per-
illuminationes et virtutes excellentium scilicet id est eorum que ipsis sunt excellentiores. Illumina-
tiones intelligimus in cognitione veritatis. Virtutes autem in amore bonitatis et perfectione
operis. Ergo sanctissimos et cetera. Divina ait superiores ordines omnes habent proprietates in-
feriorum ergo theologi sanctissimos ordines excellentissimarum essentiarum id est excelle-
ntissimorum spirituum vocant angelos quoniam et ipsi angelica proprietate participant
inferiorum quod licet ad excelsiora nuntianda non vocantur tamen eis qui praesentantur
ordinibus divina illuminatorum quam desuper accipiunt transfundendo et quod nuntiando
manifestant. Ordines vero omnium animorum celestium non habent rationem archas
aut thronos aut seraphym nominandi. Non enim habent inquit rationem ipsi theo-
logi nominandi extremum ordinem animorum celestium id est ultimum ordinem spirituum cele-
stium angelos mentium archas id est principes aut thronos aut seraphym quia
ipse scilicet extremus ordo angelorum non est in participatione excellentissimarum virtutum quare
non possunt angeli principes aut throni aut seraphym nominari. Sed principes et
throni et seraphym angeli nominantur quia superiores angelica proprietate univer-
saliter participant. Angeli vero non videntur superiorum illuminationes et virtutes participare
et eas percipere ex quibus speciales cognominationes accipiunt. Licet cooperte possi-
deant ad dignitatem, tamen cognominationis eiusdem proprietatem non habent. Neque enim omnis
qui aliquam virtutem et proprietate participando habet statim ab proprietate nominandus
nisi illa vel inter ceteras singulariter vel perfectius excellenter obtineat. Non enim omnis
qui aliquid sapit statim sapiens nominatur vel qui recte quidpiam fecit continuo
iustus dicitur. Sed qui plus quam ceteri sapientiam et iustitiam vel excellenter vel singulariter
obtinet sapiens et iustus propria et expressa cognominatione appellari debet. Sunt itaque
celestes illi ordines spirituum secundum proprias cognominationes habent in quibus dispositi
non quod singulariter accipiunt sed quod possideant excellenter. Seraphym namque
quia ex amoris caritatis sunt tamquam vicinum et proximum et ipsi ardentes sunt
et alios accendunt excelse ardentes sive incendentes interpretantur. Non quod soli
super ceteros habeant singuli sed cum ceteris et perfectius excellunt et tamen soli spe-
cialiter ardentes vocari debent quia ipsius amoris igne et primum concipiunt et fortius
ardentes ad ceteros quod accendentes flamma dilectionis emittunt. Sic et che-
rubyn quod plenitudo scientie interpretatur quia maiorem perfectius cognitionem habent id est
sunt ex eo soli accipiunt nomen quod cum ceteris possidentes perfectius omnibus
excellentius omnibus perfectius meruerunt. Throni quod dei sunt ideo quod in eis
deus sedet et iudicia sua disponat. Sed quia quod excellentius ceteris et minime
accipiunt proprie hoc corporis specialiter cognominationem tenent. Et ad hunc modum de ce-
teris ordinibus intelligendum est ut in illis medii eandem singuli proprias cogno-
minationes accipere quod excellentius probantur quod dono gratie possident. Ergo omnino
non comprehenda quo et que magna animo confusione videatur. Si non
adversa distincta non sunt. Secundum enim ut dictum est in illa celesti dispositione
singuli quique ordines excepta proprietate singulares cognominationes tenent in
ceteris excellentiores esse probantur. Sed supremorum ordinum omnes illuminationes et
virtutes superiores habet et excellenter possideat. Michael propositis consequentibus

non digna voc

pluto

quod ordinibus singulis requirit. ex quo patenter dicta quod inter ceteros cognominationem
sortiantur. Unde oportet diligentius considerare quadam duplicem simul unum sit quod multa
celestium ordinum superiores velut et excellentius estimatores et dona possideat. et tamen
singuli quique ad proprium ac speciale retinet. Unde ipsa dicta quod appellatione signi-
ficat. Seraphym namque communi nomine singularem dilectionem exprimit. Cherubym
autem excellentiorem cognitionem innuit. Constat non minorem unum dilectionis excel-
dunt. Constat tamen quod qui ardentius diligunt perfectius perspiciunt et subtilius di-
cernunt. Quem omnes magis respiciunt proculdubio evidentius cognoscunt.
Quo vero ordo Cherubym quod singularis quod plenius cognoscat. Sed si hec aliis excel-
lentius in summe retinet. Unde ipse appellatione sortitur. Licet non quo hec fortassis
adhuc non inconveniens sentimus. ita tamen si solertius veritatis ulla prejudicium
veritate violet. Si namque potest ut licet omnia virtutum dona superiores ordines
excellentius possideant. ab hiis tamen que inter ipsa virtutum dona sublimiora
sunt solis cognominationem excellant. atque alia que ordine dignitatis secuntur
posterioribus ad denominationem relinquunt. Quemadmodum teste scriptura omnia
virtutum dona caritas excellit. Propter quod congruus erat ut ille ordo qui omnium eminen-
tissimus est caritate sola singularem sumeret insignem dilectionis appellatione. quamvis et alia
quoque dona virtutum excellentius possideat. a quibus appellatione et vocabulum sumere potuisset.
Scientia autem cognitionis veritatis post amorem virtutis proxima dignitate cognoscitur. Ideo
ab ipsa qui dignitate secundi sunt post primos angelici spiritus merito cognominantur. Indi-
cium autem discernende veritatis quamquam summam adhuc quod dubia hic multum et suspensum
in qua veritas non cernitur [illegible]. perfecta cognitione caret. et ideo quia ipsum per plenam contemplationem
per duas potestates ordinum nomine dedit. [illegible] summe cognitionem respicit. Nec
ipsis data sunt. intelligere oportet. Licet illic iudicium non est ambiguum. diffinitio-
nem veritatis discretio. utque ubi manifesta sunt omnia ad complacet destituitur. si quod
estimamus. qui sapientia simplicitate et veritate meditatur. iudicium autem per bimembri
lectionis ad diversa secernenda reperitur probat. Unde excellentiori cognominatione ab ipsa
sapientia sumenda erat. propria ordo excellentiori designandus erat. Quamvis licet et
sapientiam et iudicium ut potestate sublimiori et perfectiori plenius possideat. a sola tamen
sapientia vocabulum sumens secuntur post se ordinibus iudicium cognominationem relinquit. Secundum
itaque comparationem omnis angelicas cognominationes interpretari volunt. nichil fortassis
inconveniens erit. Si omnia virtutum dona superiores ordines perfectius possideat. et
tamen inferiores ordines compulsoria specialiter donis propriis cognominationes sunt. de
ipsis autem ordinibus angelis infimus quidem et ultimus eadem sua constat omni-
um. Seraphym loco supremo ponitur et primos. Cherubym. ac deinde thronos
ubi qui statim scripture testimonia novit intelligentiam esse potest inferiores ab
uno summo ascendentibus. primum angelos atque archangelos collocari ma-
nifestum est. Sequentes quatuor ordines. quidam hoc modo disponunt. ut atten-
dentes de ordine: primum dominationes. deinde principatus. deinde potestates. deinde virtu-
tes constituant. ut in hunc modum novem ordines tribus ternis distinguant. quorum
primus et supremus. seraphym cherubym et thronos continet. Secundus et medius
dominationes principatus et potestates complectitur. Tertius et infimus. virtutes archan-
gelos et angelos disponit. Sic quod ab uno summo primum angeli nuncupantur. deinde
archangeli. deinde virtutes. deinde potestates. deinde principatus. deinde dominationes.
deinde thronum. deinde cherubym. deinde seraphym. Theologus autem primum

anglos ponit. deinde archangelos. deinde principatus. et hos primo triadi deputat
Inferius autem secundum potestates. deinde virtutes. deinde dominationes. constituit. In medio vero supra
thronos. post cherubym. postea seraphym. ab inferiori ad superiora progressione facta
collocandos censet. Sed in hac via explicita distinctione sed maxime considerare
oportet. quod supremi quidem tres ordines. i. seraphym cherubym et thronorum. conpetunt
singularis excellentie et dominationis sue ad interiora tantum respicere videntur
amare deum et cognoscere et meditari intus possidentium. et conversione ad inte-
riora. secundum ipsum est. Ultimi vero tres et ultimum postremi ordines competente
cognitionis sue ad exteriora solum secundum officium ministerii sui disponi ac probantur
sive angeli et archangeli pro eo quod agenda queque et manifestanda hominibus
expertius nuntiant. sive principatus pro eo quod que circa homines administranda sunt
et dispensanda invisibili potestate dispensant. Medii autem ordines. sic disponere
ita officia quoque inter invisibilia et visibilia sua videntur. et que a superioribus
ad inferiora descendunt secundum dignitatem et officium suum administrare. Inferius
autem dominationes prime sunt. que singulari excellentia invisibilium administrationem
in virtutibus solo imperio formant. Virtutes autem secundo que preceptum imperium competens
in potestatibus edunt. potestates vero tertie. que conceptum mandatum in principatibus
archangelis et angelis sibi ad operationem subditis preficiunt. Quia autem post angelos
et archangelos constituit virtutes illos nimirum spiritus intelligi voluit per quos
frequentius signa et miracula fiunt. ut intelligatur quod postreme dispositionis ordo et pre-
latus fuerit. cuius ministerium ad exteriora sola dispensanda ordinatum est. Principatus
potestates vero dicit illos spiritus nominari. quia adversas virtutes subiectas habent et eas
secundum data potestate libere comprimunt ne tantum nocere valeant quantum volunt. Principatus
vero appellatos putant eos nimirum spiritus. qui ipsis bonis angelorum spiritibus
prelati sunt. quibus divina agenda queque imperant subditis ad complenda ministeria
divina principantur. et superiores consistunt. Dominationes autem dicas qui etiam principatus
excellentiori potestate transcendunt. ut ipsos quoque subditos habeant qui aliis ad
ministerium complendum meruerunt. Hec sunt de ordinibus angelorum et nominibus ad
utramque naturam prelibanda esse putavimus ut semel dicta lector ad singula
queque prout ratio dictaverit et poposcerit etiam in consequentibus commemoranda super-
ius. et fortassis sine his obscura dicenda existimat et minus adiripiens textus
dictorum complanando reuitant. Sequimus autem quia non sunt [?] theologi
nominandi angelicum ordinem. archangelos. aut thronos. aut seraphym et ipse
universaliter angelicus ordo non est in participatione illarum excellentissimarum virtutum
ut ipsis participet in nomine quibus non participat in nominis proprietate. Sunt id
per consequentibus probat verbis. quia inde angelicus ordo excellentissimis virtutibus
non participat cum ipsis. sed quod participat atque a complenitudine principatum atque
Sic itaque angelicus ordo excellentissimis virtutibus subiectus est ut non participet
cum ipsis. sed conpletis sed sic ipsos magis. Et si dicat. Sic ordo ipse angeli-
cus eos qui in nominibus ad divina cognitionem reducunt illuminando et erudi-
endo reducit. sic et ab hiis qui cum ipsum sunt virtutibus divina ipse illuminationem
suscipit. Hoc est quod ait Sicut ipse. i. sanctos viros medijs angelicus ordo in nos
divinos summos sacerdotes. i. sanctos viros qui sacra divina ab angelis i. mediante
susceperunt et nobis tradiderunt. reducit ad cognitionem ei divinitas subjectos
divinam cognitionem quam ipse percepit. et perceptam habent. sicut ipsum etiam
reducunt virtutes celestes quo sunt ante se. i. ante ipsum vel super ipsum

Nota in sacris
ordinum distinctionem

virtutes dicte vel sancte vel omnino sancte ut possint per excellentiam sanctitatis sed presentis
esse subiecti et sunt ex ipse virtutes sancte addimus scilicet ostendendo et cognitorum divinitatis
danda. Dispositionem ostimatur angelicas ierarchias id est dispositionem que presentat vel presta
continet secundum hanc angelicas ierarchias hec est intellectus ultima dispositio in qua est ordo
angelicus in eo quod prefectus est ostimatur et in eo quod ultima est omnium sanctorum ierarchie
tiam. Hanc sit spectabilis in templo error tavendus est qui celestes virtutes in
mundas dei opistimatur etiam quo pameron id est vel sancte vel omnino sancte vel
vel sancte vel sine sancto intelligendum putavit. Unde quod quis etc. Non possint inferiores
inferiores ordines superiorum nomina assumere quia in eadem excellentia virtutis tunc eius
non participant. Nisi quis dicere velit propterea nominationes angelorum omnes tamen et
debere quia omnis per unum lumine adeo datum subiecti participat et ipso lumine percepto
conformes sunt et unius superiminentes cointinentes in uno lumine participes constituit
Unde dicit. Quis est hoc dixit omnes angelicas ierarchias tamen esse secundum omnium
celestium virtutum substantie in lumine sive ad lumine deiforme et a deo datum participi
ordinum. Et secundum contractam supereminentes ordinum spiritualis ut quecumque una gratia ad
omnium participatam se diffundit. Si una omnibus ierarchiatus ierarchialis lumen possit
sed ut magis altos vero deum dictata sit ostendimus etc. Et magis possimus in
quid mediatur habent tamen utrumque intellectu ierarchiationes angelice quies esse debeant
aut non considerabimus scilicet substantias et detractas potestates beneficium dispositionis sancte
sancte in eloquiis sancte. Expectatibus cum veri sanctarum constituant diligenter fortasse potest
agnoscere utrumque contractam nominationis ad esse possit quibus et si gratia una insunditur
una tu inenarrata ac proportione non dat.

Quanti quidem sunt et quales super celestium ornatus etc. Dicit in hoc
capitulo de sua dispositione ipsorum ordinum quarum prima et summa tres ordines co
tinet seraphyn cherubyn et thronos. Secunda et media similiter tres dominationes
virtutes potestates. Tertia et ultima tres similiter principatus archangelos et angelos
quibus nonne ordinum dispositio consumatur. Dicentes ac de rebus tam sublimibus et ab hu
mano sensu remotis propriam ignorantiam sua publice confitetur ostendens secreta illa
celestia non solum hominibus ignota esse sed absconditis quod angelicis spiritibus perfecte ut sunt omnino
comprehendi non posse solam ipsam a qua sunt divina virtute perfecte scire quod si hoc est ergo quanti
Quanti quidem et quales sunt supermundanalium celestium ornatus et quos per eos ie
rarchie perficiuntur solam diligenter scire dico contemplatorum eorum perfectionis principem
id est solam divinam sapientiam que et principium esse ut sunt et ad ipsam contemplatorum
respiciunt ut perfecti sunt ipsam quam magis sapiam divina scire dico quanti et quales sunt
ornatus super celestium ornatus id est supercelestium naturarum quia numerus quales adeo
contenti sunt nisi ipsi perfecte comprehendere possunt pretera magis dico. Ad hoc autem et cognos
cere ipsas virtutes et illuminationes et suam sanctam et secundum ordinatam ordinationem
Sola ergo que fecit divina sapientia perfecte comprehendit et quales eos fecit et qualiter
disposuit ut magis ope demonstravit quod in catalis in magestas omnem creature possibilitatem
transcendit. Et ad semetipsam ex comprehendenda nequaquam ipsa creatura sufficiat
impossibile enim nos scire etc. Hoc autem vel mirandum si nos dixit non possimus
scire quod ipsi ex deo non possint comprehendere qui eo ipsi ex quod de illis scimus non ita
perfectos adeo datum et instructum scire possimus propterea impossibile est nos scire de ipsis
ad hoc quod divinitas perfectos nos docuit. Unde ibi dixit quis etc. Impossibile est nos scire
nisi quis dixit ibi nos tantum modo scire ubi per eos edocti sumus. Quatenus mysteria
id est secreta divinitatis. Divinitas per eos nos docuit tamquam bene scientes ipsa mysteria
bene ergo sciunt ipsa mysteria quantum sufficit ad nostram eruditionem et hoc nescimus

quod sufficiat ad plenam et perfectam comprehensionem. Non ergo nos quidem etc. Quid quidem magis
magis nichil per nos de ipsis scire possumus quam ab ipsis didicimus. Ergo nichil que de ipsis
dicere volumus. Non distinguimus nos, id est, corporeo sensu vel motu, sine cogitatione intellectuali
sed quecumque sancti theologi per contemplationem de ipsis angelis speculati sunt nos com
mittentes quam possimus sancte per dicemus. Omnes theologia celestes essentias, id est, spiritus
vocavit theologia novem manifestatis cognominationibus, id est, distinctis per nomine ma
nifestas et evidentes cognominationes, scilicet angelos, archangelos, principatus, potestates,
virtutes, dominationes, thronos, cherubim et seraphim propriis vocabulis distinguens
has noster divinus magister etc. Dionysius scilicet quem perfectissimum nomine hic melius significasse
credit quam apostolum Paulum in quo baptizatus et in fide catholica eruditus fuit
qui usque ad tertium celum in paradiso dei raptus, ibi quam secreta que non licet homini
loqui audivit. Quamvis de hijs habere mente mortali cognoscere vel utile vel possibile
fuit, tamen habere uno sancto quam alijs qui prophetia dei humana intelligentia comprehenderunt
ad mediam positatis iussit. Tandem per eos per revelasse putatur. Thimotheus quam autem
totalitate fieri sacris quam scripturis testimonijs fultus. Celestium cognitorum intrarum
deduxit. Habet noster scilicet essentias, id est, hos novem ordines. Sicut in suis perfecti
significat, id est, distinguit intra suas dispositiones et prima quidem etc. prima quod
dispositionem dicit circa deum esse perfecte constitutionem neque ad quam aliquid communi
et tradita, id est, ordinata et disposita unitive ipsi scilicet deo, id est, ut ipsi uniatur deo alias
celestes scilicet virtutes que sunt per ipsam et immediate uniantur ut ille sunt circa
ipsam sanctissimos enim thronos etc. ait ergo ipse pastor et doctor noster. Dionysius
eloquiorum manifestatorum sed autem tradit ait per hijs. Sanctissimos thronos et
pennosos ordines hebrea voce nominatos cherubim et seraphim collocatos
scilicet cherubim per contemplatores, pennosos seraphim per ardatores. Hos scilicet ordines, id est, thronos
et cherubim et seraphim ait ipse collocari circa deum immediate [illegible]
qua sicut ad deum suppositam et excellentiorem alijs omnibus ordinibus divina
ergo sunt ordinata etc. Hos ergo tres ordines ait unam constitue ierarchiam. Per
ad alias eque ordinata intus inquam scilicet ierarchia sicut alijs aliis constitutiones
sunt in singulari gradu. Pares tamen quodammodo omnes sunt in dispositione una quod
sunt aliud equales consistunt quam omnes immediate deo respiciunt. Similiter
in dilectione. Secundi in cognitione. Tertii in dispositione. Quia scilicet ierarchia non est alia
differentior. Vita noster ierarchia alia differentior est quam ista in celsitudinem dei
magis intendes illuminationibus ditatur in ipsa sola principatibus, quia ante alias
et post operantibus qui non per alias. Dicunt enim illuminationes in ista sola ierarchia
ante alias operantur, que omnes per hanc ierarchiam ab ipsis divinis illuminationibus
illuminantur. Secunda non esse ait etc. ordine tamen conumerato ut dominationes scilicet
scilicet virtutes etiam potestates intelligantur. Et tertiam novissime etc. subaudiendum
est assumptam ait ipse magister noster. Tertiam celestium ierarchiarum novissime col
locatam dispositionem angelorum, archangelorum et principatuum. Ubi si queratur
cur hac Paulus in epistolis suis tamen angelorum dispositiones distinguendo enumeret,
in hac ordine non servavit tamen talem esse ordinem in eis alijs astruxit potest
dici. Illic enim non tamen ordine disponendi celestium quam nimium complicare voluisse
et maxime cum in uno loco quosdam tamen enumeret. Malo autem eos quos illic
tacuit sine aliorum repetitione complevit, in quo manifestum est, quod si ordinem
tantum attenderet simul omnes in una vocationis serie complicare studuisset

Et quidem

Pulchre quod prima

viciña

Et si qua alia racio est que adhereat aliorum convenienter respondere possit

Hanc nos accepimus sanctarum ierarchiarum ordinem. postquam enumeravit ordines celestium ierarchiarum hic de immensitate et significacione cognominacionum tractare incipit. et primo de hiis qui in prima sunt ierarchia computati scilicet seraphin et cherubin et tronis. primo propter auctoritatem appellacionis virtute eorum divinans. Hanc nos accepimus et hanc ordinem sanctarum ierarchiarum que superius diximus nos accepimus et appellatur. dicimus quod quia omnis celestium mencium cognominaciones declaracionem habent unicuique deiformis proprietatis. omnes enim cognominaciones sanctarum mencium propriam declaracionem habent deiformis proprietatis unicuique. hoc enim unicuique ordini cognominacio declarat quod proprium est illi et singulare per excellentiam donum indifformitati collatum. omne enim gratia ad dei similitudinem animam reformat. et tamen quamvis ipsa una forma singulis collata est. propter hoc sic distributa est in munere sic distributa est in appellacione. Et quidem sanctarum seraphin etc. dicimus igitur quod omnis celestium mencium cognominaciones declaracionem habent unicuique deiformis proprietatis. nos dico. scientes nominacionem seraphin hebreorum sunt etc. id est hebraice sic appellant manifestare aut incendentes et calefacientes etc. ubi subaudit nominacionem. cherubin scientes manifestare multitudinem aut infusionem sapientie. ut in ipsa expressione nominis spiritualium declaret gratia donorum. que et si singularia non sint excellentia tamen constant. pulchre quod prima celestium etc. hoc est inquit et pulchrum et conveniens est ut prima ierarchia superius stat excellentiores. qui et ipsa ordine celestis altior est ierarchiis et deo vicinior. circa ipsum immediate id est nulla alia inter ipsam et deum consistente collocata est et propter ea quia deo etc. ideo theophanie id est divine apparitiones vel manifestaciones sive illuminaciones primo operaciones a causantes scilicet incausatum non perturbatum sic omnes sunt operaciones divine illuminacionis incausata sine causa. sic perturbatur id est causa et perfectiones celi donorum spiritualium in ipsam primam ierarchiam primitus et principaliter deferunt quam mediatas consimiles et subditas. quippe que omnem spiritualis gratie participacionem non nisi ipsa mediante concipiunt. Calefacientes quod etc. quod quidem divine illuminaciones et perfectiones in ipsam principaliter deferunt. ideo qui in ea sunt ordines constituti alii igne amoris continue calefacientes nominantur sicut seraphin. alii iudicio veritatis potentes. thronorum alii cognitione sic lucentes et illuminantes fusione sapiencie sicut cherubin appellant. manifestativo nomine disposicionis habitudinem. quod ipso quippe nomine appellacionis manifestat utriusque disposicionis habitudinis ut in ipso nosceretur divina similitudine preditum. quo distincta ac singulari appellacione noscuntur signati nam quia in uno quoque ordine distincta nominis singulariter gradatim ac propriam vocat habitudine divine participacionis subiecta sententia probat dicens Mobile omnium semper eorum etc.

Quid est illud angelorum nobile spectaculum ita divina et inaffabile et calidum et acutum et
superfluidum orationis semper intente et forsan in fine. Et inaffabilis spiritus sibi dixerimus
quam dilectio hec est fortassis parum dixisse vocabulum nescientibus quid sit dilectio
unguinis enim parum dicit quam dilectorem dicit nisi forte per ea dicat dilectorem. Non autem
iste per ea dilectorem dicere voluit qui tam multa de dilectione dixit. Nobile inquit
et inaffabile et calidum et acutum et superfluidum. Nobile quia vita. inaffabile
quia perpetua. calidum quia amor. acutum quia sapientia. Unde satis est hec. vita
dixit. perpetua nominavit. amorem posuit et sapientiam adiunxit. et totum hoc ipsa
dilectio est. et una dilectio est. Vis scire quia dilectio est eandem dilectivum et dilectorem
commendant dilectionem. Qui non diligit manet in morte. ergo dilectio vita est
et qualis vita. Caritas numquam excidit. Si enim caritas numquam excidit vita perpetua
est dilectio. et quid amor. Ubi calidum illud et fervidum ostenditur potius in dilectione
ubi fervorem et calorem amor habuit. vel ubi amor sine calore et fervore facit
ambulantes et euntes precedentes et sequentes. quid dixerunt de ihesu quem
audierunt et non cognoverunt in via. Ambulabat enim et movebat in spatia
dilectionis acti. quia si starent non amarent. Nobile enim amoris est sicut et
calidum ut non tepescat. nec tepescat dilectio. Ambulabat ergo in nobili amoris
et ardebant in calido. et dicebant. Nonne cor nostrum ardens erat in nobis dum ihesus
dum loqueretur nobis in via. Anima enim ambulabant nobile habebant et calidum quia
ardebant. acutum autem non habebant quia non cognoscebant. Propterea enim quia
acutum non habuerunt audierunt. O stulti et tardi corde ad credendum in omnibus que
locuti sunt prophete. Ergo hebetes sunt et tardi ad cognoscendum. sed non tepidi aut
pigri ad diligendum. Et ita prius tamen dilexerunt postea cognoverunt ut acutum
dilectionis esset. Sicut et calidum prius calidum postea acutum. propterea non dixit acutum
et calidum. sed calidum et acutum quemadmodum prius nobile postea inaffabile. ut
nobile ad inquisitorum pertineret. inaffabile ad perseverantiam consisteret. calidum ad
sensum inunctionem. acutum autem pertineret ad comprehensionem. Designat enim acutum
impetum quendam amoris et vehementiam desiderii ardentis. fervens sit in actu
et intentus et penetratus ut ibi sit ubi est ipsum quod amat. tu ipso et ipso
ut non solum ab ipso calidum sit. sed transeat acutum in ipsum. Potest enim calidum
esse et de longe calefieri cum hec satis et amare. ita absente et presente non inherere
vel penitus possidere. Sed non erat amor iste perfectus neque amabilis multum nisi
acutum faciat sibi et transeat omnia et penetraret. donec ad dilectum perveniat
immo potius in dilectum veniat. Si enim in dilectum non vadit, adiungit foris amans
neque acutum habens dilectionis sed hebes et torpens dimissus manens et extra
alius. ut unum non efficiamus. Amor autem unum te facit velut tu ipse. et ideo
penetras omnia. et approximat quantum potest ad unum ipsum. Considera modo quomodo
acutum amoris habebant de quibus dictum est. Ubi erat impetus spiritus illuc
gradiebantur. Impetus namque ipse acutum fuit. Sit et liquidum in alio quodam
loco acutum nominat dilectionis et puto quia sponsa erat que loquebatur
et non oportebat dicere ad autem approximi paucorum a timide adduci. Dilecto loquens
nominatum est pacatum in blandimentis dilectionis. Ita et ipsum liquidum penetret
sicut acutum et non cessat donec ad intima perveniat. Dilecto ait anima
mea liquefacta est. ut dilectus locutus est. quesivi illum. Propterea enim quesivi
illum quia liquefacta est ad illum. Nisi enim liquefieret ad illum non curreret
post illum. sed dura staret et non incideret. Nunc autem liquefacta est et currere

cepit. Sic ergo cum ad statum venerit dum praevenit dilecto et hoc quasi ineffabili intimo affectu ut
praeveniendo dum intrat et penetrat et dicit: Tenui illum nec dimittam donec
introducam in domum matris meae et in cubiculum genitricis meae. Introducta inquit cum
in domum matris meae et in cubiculum genitricis meae. Ergo ipse ad te introibit ut tu
ingrediaris ad ipsum. Tunc enim tu intras ad ipsum quando ipse ad te ingreditur. Quando amore
illius cor tuum penetrat et ad intima cordis tui dilecti amoris pertingit. Tunc intra
intrat ipse et tu quasi intrabis te ipsum ut ingrediaris ad ipsum. Sed tu ipsum ad te introdu-
cito nec qualitercumque modo ad te introducto ut maneat. Sed subsistat contra apud
te vel in portis tuis vel in atriis tuis sive cum hospite domestice. Aut certe solum
in domo tua quia non multum est neque magnum hoc dilecto magno. Usque
usque ad thalamum perveniat et cubiculum ingrediatur et usque ad interiora penetret
et intimis tuis requiescat. Adhuc amplius dicta quia et cubiculum genitricis
forte non amat nisi in cubiculum genitricis introducat. Ubi dilectio magis tenera
est et blandimenta dulciora ut apud te durum aut rigidum inveniat nil
truculentie sed totum liquefiat et mollescat igne dilectionis. Tunc enim nec
duritie obsistat ut ad intima caritatis perveniat et acutum fiat omnia penetrare
dilecto. Hoc nobis dicendum erat pro acuto dilectionis et liquido ut intelligas in
amoris et dilectionis quanta est. Sed tu hoc intelligere potes qui dilectio supereminet
scientie et maior est intelligentia. Plus enim diligit quam intelligit et intrat dilectio
et appropinquat ubi scientia foris est. Nec mirum quia dilectio se amplius comprimit et con-
fidit se et ingerit se sine cunctatione amari contra acutum fecit et liquidum
penetrans omnia et impetu suo ardens desiderium nec displacere valens
donec ad amatum perveniat et eo ipso amplius adhaeret sicut intrat in ipsum
et esse cum ipso et tam prope ut sibi possit hoc idem ipsum sit quod ipse. Unde
non acutum illud est hoc omnia penetrare et ad intima intrare nec reperiri
posse aliqua invite donec perveniat ubi amatur. Unde magister apostolus: Quis separabit
nos a caritate Christi? persecutio an fames an gladius et cetera multa quae
pertimescere esse potuisset si dilectionem non obstitisset. Dilectio autem quae acutum
habuit terreri non potuit. Sed pertransiit et penetravit cuncta libere et tutus
ad desiderium suum. Tu ergo tale est calidum et acutum dilectionis quale putas est
quod statim superfundit. Nam illud oportet aliquid amplius hic quod in incrementum
adiectum est precedentium invitum. Et ipsa vos admonet in eo maius quiddam
cogitare quod superfundi est quam quod calidum et acutum. Hostis enim cum id quod fuerit
quandam caloris et incendium sine molestia iactat contra se et calet superfer-
vescit quamvis est motum magna compulit et invisibili aestuatione concepti
fervoris et non videtur quamvis est et monet calor incendii latentis. Sed quam mo-
net videtur et eo et quo eo quod videtur comprimimus et intelligimus vim magnam
et intus robustam et molestia forte ignis qui latet et non videtur. Ecce
potest digne et insensibilem simulationem ad invisibilem maiestatem conducere spe-
cta comparata sunt et ostendit nobis sibi comparationem et [illegible] sive in [illegible]
comparatione. Et in diminus gradum calor sine simulatione [illegible] ad [illegible]
ut in [illegible] illum potentius et molentius [illegible] fugit se in imperabilem ut illum
manifeste attollat quam tu dicit [illegible] nolit quae tam vehementi velut
turbida indignatione circa se [illegible]. Proveniet ergo calidum ad acutum. [illegible]
promovet acutum ad superfundendum quando cum prius acutum fuit et liquidum in dilectione
absistentia omnia penetrare valens superfundendum fit iam et lucidius [illegible]
stare non valens. Acutum enim est amoris cum omnia transeundo [illegible] super-
fundendum autem cum [illegible] semetipsum tantquamodo relinquit. Nam quod appetit quod

amat. in illius operatione etiam semetipsum despicit qui amat. Neque enim illud plenum
vere appeteret si vel sanctum ipsum cum illo amaret. Non autem hoc facere potest nisi magis
et singularis dilectio. ut per amoris ignem quem solum diligit. ille est qui amat quodam
modo a semetipso despiciat. Sic ergo miro quodam modo. ut dixi predilectionis igne
in illud sublevatur qui est supra se per vim amoris compelli incipiat. et conare etiam
ipse. Denique ergo fiet et quod bullit corde qui percipit semper amoris igne dum
in illud solum. quicumque sursum ad appetendum fertur cogitatione et desiderio. ipse semetipsum
preterit. et supra se elevatur. ut se cogitat dum illud solum amat. Sic intelligimus mo-
bile et incessabile et calidum et acutum et superfervidum dilectionis. Et quod hec
assignat positum in illis supercelestibus naturis quibus idem est vita quod scientia quod
non alia quam scientia que vita. Primus est ille circa incessabilis motus circa di-
vina. et calidum et acutum et superfervidum. Denique fuit illa divina que incessabiliter
movent et calefiunt. et acuunt et superfervent. Illum quem intentum est non dicimus
quia vel tepet ut calidus vel torpet ab acuto. Sic ergo acutum sunt quo intentum
sunt. forte quia divina illa de quibus scriptura illa locuta est intus sunt omnibus
et ita penitus secreta et latentia. ut etiam contingi possunt penetrari non possunt. alia
vero divina quedam sunt que in manifestationem veniunt. et se quodammodo ad cognitionem
exponunt vel dum prodeunt intus ad animum. vel dum procedunt foras usque ad sensum. Ita
quedam divina penitus intra se esse. et abscondita et latentia. quedam vero foras
processisse et manifesta esse. Apostolus insinuat dicens quod notum dei est manifestum
est illis. Cum enim dicit quod notum est dei. et invisibilia deo ostendit. plane ergo
ostendit que dei sunt et modo sunt ad esse manifestum. modo ad occultum. Et id quidem
manifestum est. quod etiam posse tangi. id vero quod penitus absconditum nulla ratione
posse penetrari. Sunt ergo divina quedam et dei quedam ad manifestationem posita
que sunt ad penetrari posse et comprehendi. quedam vero tam profunda sunt et
occulta et intima illa. et impenetrabilia omnino ut scrutari non possint a
nostris intellectus. neque illa sapientia investigare. De quibus magnum hoc est cum
datur ad illa contingere et si non datur illa penetrare. et cum ad illa penetrando
venerit. illa tamen non penetrantur sed manent impenetrabilia. et incomprehensibilia. quibus
solum quod foris est pervenienti intellectui ad cognitionem ostendunt. Et id quod
penitus est ad apprehensionem non aperiunt. Considera modo et vide. Si non te erudi-
unt de invisibilibus dei. et ea que invisibilia facta sunt. a deo cetera que sola ra-
tione aliquando animus investigat non nunquam luce exemplorum cognoscibilia effi-
ciunt. Vide ergo quid possit sensus carnis in mundo. ut ex eo intelligas sicut
intelligere potes. quid possit sensus mentis in deo. Cum videmus visibilem oculo
carnis contingimus ea quo foris ipsi sunt percipimus. et ad ea que intus latent
sensu eorum penetrare non valemus. Et si apparuit aliquando quedam que latent
patuerunt. latent adhuc alia multa que comprehendi non possunt vel in
[illegible] quia sensum excedunt subtilitate quia sensum effugiunt vel ob
[illegible] quia sensum ad se non admittunt. Ita cogita etiam sensus mentis
rationalis ille quo divina percipimus. Si cum ad deum contingendum admittitur ea
solum que quasi foris illi sunt percipit. et illa que intus occulta et abscon-
dita latent non comprehendit. Dico autem dixi quod ibi foris est et non nobis quam
[illegible] quod in deo est ad amorem [illegible] intus est. Sed tu ad comparationem corpo-
ne animo comprehendi non possunt. illi quodam modo sunt illo forinseca.
Et quod de illo secretissime et et subtilissime intellectu mani-
festat. Ipse acutus ergo amoris penetrat. ad ipsum et in ipsum incomprehensibilem ma-

magestatem ipsius permanet ita ipsum ut non ad totum ingrediantur et si penetrent
ad ad [illegible] et [illegible] ipsum considerare oportet. quia ita ipsum esse dicimus. et non in una p[illegible]
aliqua ambiunt circum desiderio. et intellectu non penetrant ut non relinquunt. quia
incomprehensibilitatem comprehendit omnibus que possunt agnoscere se videntes et se [illegible] scientes
stabiles nec recedat. mobiles ut incessanter appetant interiorem. quia ad tale
quandoque non intrant intimum. quia immediate appropinquant intimum quod om[illegible]
quando in illo nocabile est. per contemplationem et dilectionem [illegible] sit ergo mobilis ea
ita divina et incessabilis. et ipsius motionis incessabilis. et intentione et for[illegible]
intime et inflexibilis calidum et acutum. et superfundum possunt [illegible]
[illegible] hoc aut potius non oportet. quod motorum invisibilium naturarum incessabilem
intentam. et forsan intima nominamus. et flexibilem. immo solo dubitatio
[illegible] tamen ait forsitan quod tota sit certitudine asserere. hoc solum [illegible]
dicere non audet. Motio ergo illorum spirituum summe divinitati approximantium [illegible]
bilis dicitur et intenta et intima et inflexibilis. quia ab [illegible] [illegible]
divinum radium tendens et mobilis perfecte est. ut nunquam in se subsistat et inten[illegible]
ut in illum pergat. et intima ut ad exteriora non effluat. inflexibilis [illegible]
ad illa exteriora ipsum non dimittat. quae ergo non dixit absolute intime [illegible]
dubitans et an ita esset sive ita dicendum esset nesciret forsan add[illegible]
forte [illegible] quia nec intimum [illegible] plus intelligendum et dicendum putavit. quia
intimius nichil est intima ergo motio non est nisi que ab intimo [illegible] vel ipsi
ad intimum. Quia ergo divina natura sola eius natura est sola ipsa ad omne
naturam intima est. cuius motus sive motum ad creaturas pluris in re intim[illegible]
dicitur quia ab eo quo nichil intimum invenitur. Motus autem creature ad creatore[m]
quibus sacris et penetrans intimus tamen proprie dici non potest quia ab eo est quod ille
solus ad que est. et tamen ad ipsum qui intimus est [illegible] dicatur. via illi [illegible]
ad ipsius intima non capit. quia ergo et [illegible] ad et solus [illegible] [illegible]
[illegible] et solus [illegible] ipsius ad intima totalis penetratio non pertingens. intim[illegible]
omnino nominari non debent. licet tamen [illegible] quod ab intima natura ad intima [illegible]
intimus dici possit [illegible] bene ait forsan intime ut innuerit. quia [illegible]
intimus dici poterat quod primum amorem modum intimum non erat. potuit naturaliter intimo
dici proprietate non comparatione. intima illi aquo est [illegible] ille ad que [illegible]
et suppositionis reductive et active contemplationis in superiori [illegible]
[illegible] virtute dilectionis ne in dicti [illegible] est nescio [illegible] puto quod [illegible] dici [illegible]
[illegible] subsequenter audit eiusdem dilectionis vim effectum ad proximum [illegible]
tamen eius et dispositione ad superiora [illegible] quo [illegible] sunt [illegible]
non [illegible] motum eius et dispositione ad inferiora. Motio ergo dilectionis [illegible]
ad superiora intenta et intima et inflexibilis dicitur. [illegible] ad superiora et
inferiora reductive et active contemplationum vocatur. Motus enim ille qui
in superiori contemplatione inferiori est operatio. ad superiora tendit ut in eis quiescat
ad inferiora tendit ut ea ad se reducat. Omnium ergo caritas movet ut illic
maneat. [illegible] ut reducat [illegible] modo caritas in superioribus quod ad inferiores
reductiva et activa dicitur. reductiva in eo quibus ad caritatem sunt [illegible]
illos ad ipsius voluntatem componit. reductiva est ergo sub [illegible]. quia illos ad
superiora [illegible] activa. quia illos ad superiora [illegible] activa. quia illos in [illegible]
[illegible] disponit. reductiva ut ad deum tendant activa ut [illegible] [illegible]
[illegible] ergo motionis reductive et active sub [illegible] que subiecta reducit ad ea
que sunt supra se et ad agendum instituit in se contemplativa est forma illa di[illegible]
lectionis in qua contemplatio superiorem sub [illegible] ostenditur. quanto affectu caritas [illegible]

in medio et ad ipm debeat inclinare. Vide ergo quo modo se expandit caritas
[illegible] complecti desiderans in illis spiritibus. Unde et dicto premius quod [illegible] ardentibus
et fervent ampliis ignis dilectionis ad superiora. Quando ducat predilectione
bonorum sua species movet et ad inferiora et subiecta principes bonorum suorum et con
[illegible] secundo collige ipsos. Diligentes ergo diligendi formam subiectis tribuunt et ar
dentes inspirant alios. Quod flamma dilectionis succenditur [illegible]. Itaque dilectio illorum
exemplo suo subiectos ad superiora tendendi et pro superiora [illegible]

Ipsa uero cherubin cognoscibile eorum etc. Ipsa scilicet cognominatio cherubin supple do
cet. id est in eo quod cherubin interpretatur plenitudo scientie cognominant docet et
significatur cognoscibile eorum. id est cognitio sive notitia et scientia quam inuenit et
significatur et hoc nomine dimidio eorum. id est in eo dicit que in eis quam lumine sapie
ntie [illegible] eis maiestate caritatis sui clare contemplantur significatur et receptiuum al
tissime dationis luminis. hoc est significatur quod primo diuinitus data altissime et perfe
ctissime accipiunt. In eo enim quod plenitudinem scientie eorum ipsa sua cognominatione habere
significant. perfecto enim sapientie lumine aliunde accepisse docent. Quia primum a pri
mo in se accepisset omnino habere non potuissent. In eo ergo quod habent notat accepto.
In eo quod plenitudinem habent notatur perfecto. Est autem ordo quod primum lumine sapientie
diuinitus datum accipiunt et perfecta eadem lumine illustrari auctorem suum diuinum
cognoscunt. Unde ergo illuminatur qui sic illuminatur ut eum uideant et cognoscat
quo illuminant. Aliter illuminant ut recta uideant et ipsum per quem illuminant
non uideant. Et non est magnum opus uidere si artificem ignorans [illegible] scientia
[illegible] non potest. scilicet ad operatricem pulchritudinem non pertingas. Ipsa ergo cherubin
cognominatio docet cognoscibile eorum etc. docet et contemplatiuum scilicet eorum in prima
operatrice uirtute etc. Ubi distinguitur cherubin cognominatio docet contemplatiuum
sive pulchritudinis in prima operatrice uirtute. In eo namque quod cherubin id est plenitudo scientia
[illegible] ostendit quod plenitudine date sapientie diuinam pulchritudinem contemplantur quam perfecto
uidere scientiam plenitudo scientia non esset. scilicet diuinam pulchritudinem aqua et in qua prima
[illegible] ordinata sunt omnia non cognoscerent quia ergo plenitudo scilicet sapientia
diuina utique pulchritudinem contemplantur. Nec quolibet modo contemplantur. sed in prima operatrice
uirtute ut primum scilicet et principaliter illuminati ad eos ceteros per se illuminent. Diuina enim
uirtus primum et principaliter et per se operatur in eis qui proximi sunt. Deinde per illos
in aliis qui subsequuntur. Hoc enim docet cognominatio cherubin contemplatiuum
pulchritudinis diuine in illis esse per primam operatricem uirtutem. Quia primum de operatrice [illegible]
[illegible] ut perfecta per eos operetur. Docet et repletiuum significat sapientificatiue dationis
[illegible] docet repletos eos esse gratia diuina que sapientificat communicationem caritatis
[illegible] plus et aliis minus in participatione distribuitur. Quia ergo excellentia illorum
[illegible] ostendit qui aliis bonorum ex sapientia caritatis ad pulchritudinem diuinam [illegible] diffusam [illegible]
non potest. sed plenitudinem habere dicuntur. Et communicatiuum copiose etc. scilicet docet
[illegible] cognominatio cherubin communicatiuum eorum id est communicatorem et participatorem copiose
[illegible] donate sapientie. Hoc est quod communicatores participat non mediocriter sed copiose
[illegible] datam eis sapientiam et nunc multis suis primum in eis copiose scientia etc. ut
[illegible] per eos diuinum fiat ad secunda. Quod uis lumine sapientie quod ipsis primum desuper copiose
infunditur per ipsos per inmediate ad secundos id est sequentes ordines illuminandos transfun
ditur. Ipsa autem altissimas et separatas solium etc. Hic transit ad thronorum
cognominationem explanandam. Ac si dicat. sicut seraphin cognominatio ardorem dilectionis
et cognominatio cherubin claritatem cognitionis. Ita et cognominatio thronorum
celsitudinem significat dignitatis pro eo quod in illis iudicat in ipsis sedens

Iudicium

pedes sub[s]ta omnia iudicandis supponit pro hanc eius dignitate et excellentiam iudicii divini quod pedes exprimit. ipsos thronos altissimas et capaces sedes nominat altissimas pro dignitate capaces pro [ca]ritate. thronos namque regnum et iudicium sedes esse manifestum est. et ad regnum quidem sublimitas ad iudicantem non iniquitas pertinet. et ideo ipsos thronos vero altissimas sedes nominat. qui in eis regnans superiorem non habet et capaces quia in eis regnans superiorem habet iudicans. civitate non differt. Aliud est capacem. apte .i. convenienter convenientem. videre intellige secundum dei iudicio secundum convenientia est iudicatus. cum iudicium ex alio aliud infert. ex culpa penam. ex iustitia gloriam. convenit premium. ex qualitate operis qualitatem retributionis. Invenit culpam adiudicat penam. Invenit iustitiam adiudicat gloriam. bene ingerit. capaces est sedes ista. bene convenit et apte [illegible] pena culpe. gloria iustitie. Sed gloria culpe ingerit et pena iustitie non conveniunt. ad invicem [illegible] capaces sedes habet iudicium capaces ergo secundum veritas est iudicatus. [S]ecundum non est. quod tamen iudicium [illegible] in nigromancie [illegible] ante contradictionem a superiori [illegible] at [illegible] simpliciter. [S]ummum autem iudicium quia super se aliud non habet. a quo [illegible] nec sedes dei non solum capaces pro veritate sed altissime vocantur pro dignitate. Sed cum non capaces sed sublevatas legimus quia [illegible] ambiguo [illegible] dilectionis [illegible] [illegible] potest habere [illegible] quia [illegible] illi [illegible] quibus adiudicans [illegible] deus quod [illegible] alti sunt [illegible] non [illegible] [illegible] nature sed [illegible] [illegible] dicat ergo [S]ed ipsa autem altissima [illegible] secundum .i. thronorum [illegible] docet habere [illegible] thronos exaltatos sive elevatos et [illegible] .i. [illegible] ab omni ignominia subiectionis .i. ab omni ignominiosa [illegible] [S]ed quanto [illegible] [illegible] [illegible] subiecti sunt tanto [illegible] et [illegible] super cetera omnia exaltari [illegible] docet [illegible] [illegible] sedes [illegible] .i. sublevatas illorum usque ad summum et [illegible] supremitatem .i. [illegible] sine [illegible] atque omni mundana et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ergo thronorum non solum docet [illegible] [illegible] in [illegible] esse [illegible] sed [illegible] [illegible] usque ad summum exaltatos ut [illegible] ipsos et eum qui summus est [illegible] sit ad [illegible] et omni [illegible] docet [illegible] thronorum [illegible] illorum .i. [illegible] sine stabilimentum. incommutabiliter et stabiliter [illegible] [illegible] [illegible] .i. [illegible] [illegible] et [illegible] fortitudine. [illegible] [illegible] [illegible] longe ab omni [illegible] [illegible] ultra omnem sine [illegible] [illegible] [illegible] ubi enim esse sedes dei ubi deus sedet. ubi habitat deus. ubi regnat. ubi sedet. ubi [illegible]. ibi throni eius sunt. et sedes eius. Videte quod longe sunt ab omni subiectione summa maiestas. ab omni [illegible] eterna immutabilitas. ubi maiestas est. thronus est. ubi immutabilitas [illegible] sedes est. thronus [illegible] immutabilitatem. [illegible] in ipsa eternitate. in ipsa immutabilitate. sedes dei [illegible] sunt et quod longe [illegible] sit ab omni [illegible] finis ubi finis [illegible] quod [illegible] potest [illegible] est [illegible] finis ubi finis [illegible] est finis [illegible]. finis [illegible] est. [illegible] [illegible] sine habet finis [illegible] est. [illegible] [illegible] [illegible] nec in [illegible] quod ad [illegible] finis .i. [illegible] ubi [illegible] nec ultra [illegible] se [illegible] quam magnum est [illegible] nec in [illegible] superant. qui in [illegible] [illegible] [illegible] possumus [illegible] alio modo [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quippe sunt que cetera [illegible] omnia. quia sicut ab infimis [illegible] [illegible] supremum est quo nichil est altius. Ita ab intimis [illegible]

venit. Proximum est quomodo intelligendum est verbum. Subsellia vero divina sunt in eo quod thronorum divi-
na sublimitate in summis ostendunt [illegible] incommutabilitate in summo excellenti sublevata. itaque
in eo quod sedes dei dicuntur ab omni fluctuatione optime perstabilitate in im-
mobili incommutabiliter collocata neque tamen sursum sublevata in ineffabili celsitudine
qua possit sub eo qua sunt neque ad inferiora collocata imitari tamen
ita qua sunt [illegible] hoc est vero sedes dei. quod et sunt per ineffabilium maiestate superius
positi et recumbunt per incommutabilium divinitate intimis conexi. Susceptiva
acceptiva divini superadventus. quod divinitatem desuper eis advenientem suscipiunt in
omni immaterialitate et impassibilitate. hoc est incorrupte et pure. Omnia enim illa
accipiunt in sua puritate immaterialiter illa accipiunt et [illegible] quia illam sine
sine labore et fatigatione suaviter influentem accipiunt. quam ad oculum divini-
tatis notitia consequendam et laborem perficiunt. isti divinum superadventum impassibiliter acci-
piunt [illegible] quibus occulta divinitas per signa exteriora et figuras corporales co-
gnoscenda se ingerit ad ipsos quodammodo quam materialiter venit. Omnia vero sunt ille
[illegible] ad percipiendam divinitatis notitiam non studio perficiunt non materialibus figuris re-
[illegible]. vero divinum superadventum et impassibiliter et immaterialiter accipere perhibent. Deum
[illegible] ferentes etc. sub alia [illegible] thronorum [illegible] dicit [illegible] hoc est quod deum
[illegible] perferunt et famulantur aperte [illegible] etc. hoc est quod famulantur id est obediunt
et aperiunt et voluntate cooperantur ut ipsum deum advenientem in se suscipiant quantum
[illegible] operatam bonitatem subito videat et [illegible] non [illegible] dilectionis esse
[illegible] [illegible] ordo. Primum consilia dei sublevant per dignitatem divinam collocantur in
stabilitate [illegible] deum advenientem in se suscipiunt et ferunt. postremo quia ra-
tionalia sunt [illegible] ut cooperentur sit in [illegible] et voluntate ad in-
[illegible] etc. dictis [illegible] trium ordinum. nunc ad eorum ierarchiam
sacra [illegible] diffiniendam et exponendam transit. et quod ad nos id est quantum nobis
[illegible] ad nos [illegible] id est per nos ut nobis [illegible] declarentur
[illegible] ipsas [illegible] nominibus [illegible] noti esse possint. [illegible] quia ierarchia
[illegible] [illegible] illorum [illegible]. Nunc de sacra eorum [illegible] qualem
[illegible] esse dici debemus. Omnis quidem etc. sensus hoc est arbitror suffi-
cienter [illegible] esse a nobis ante ierarchie [illegible] id est generalem ierarchie diffinitionem
ineffabiliter [illegible] esse [illegible] hoc est [illegible]
[illegible] in deum imitari. hoc est [illegible] imitationis dei est enim [illegible] ierarchia
[illegible] id est [illegible] vel [illegible] ad deum quae in est imitabilis deum. Sumpsimus
in [illegible] capitulo universaliter ita ierarchiam diffinientes ierarchia est ad deum quantum
[illegible] est similitudo et unitas. Ita arbitror sufficienter deum etc. quod sit
ierarchia [illegible] pertinet ad generalem diffinitionem. Similiter arbitror iam satis de deum
[illegible] quod omnis ierarchica actio dividitur in participationem sacram etc. Omnis enim
[illegible] actio vel in eo constat quod participant [illegible] vel in eo quod [illegible]
[illegible] purgationem et illuminationem et perfectionem. [illegible] est gratia qua duobus
[illegible] accipiendo et [illegible]. Primum est [illegible] ad puritatem [illegible]
[illegible] ad [illegible] ad bonitatem. hoc est [illegible] sua [illegible]
[illegible] facit. [illegible] unitas [illegible] hunc autem etc. [illegible] diffinitionem
[illegible] universalis ierarchie. [illegible] dicit quae ierarchia eorum id est supernorum
[illegible] id est seraphin. cherubin et thronorum. in quibus prima angelica ierarchia est ordinata
[illegible] etc. [illegible] ordo [illegible] postulat ut post
generalem diffinitionem et divisionem ierarchie ad [illegible] descendat

No[ta] digna

[illegible] ierarchia

et in primis quod de prima ierarchia que in tribus illis ordinibus consistit. quemadmodum et
qualem eam esse sacra eloquia manifestant. Et ne forte quis putaret eorum sacram
potestatem. ideo divisam esse quia ordines illos differentes sunt. dicit in omnibus illis
unam esse omnino et consimilem ierarchiam. Intelligendum est omnes prime et summe secundum principalem
ierarchie primo loco uniuntur. et ab illa sue sacre potestatis dignitatem immediate
sortiuntur. Unde subdit In primis quidem essentiis et prime essentie supremum illi sunt et principales
tipales tres ordines angelorum que inter omnes causatas sunt et post divinitatem
sanctificatam causam. i. que eas sub se facit primo constitute et velut in vestibulis
ipsius ordinate. i. ita prope ut quamlibet ita sit non in impura et ipsa sit divini-
tas. in illis insuper contiguis estimandum est esse ierarchiam. i. sacram potestatem quam
i. districtam et differentem ab aliis insuper. et omnino conformem. i. consimilem et equalem
in se. In illa enim sacra potestate qua habent sic sunt omnibus excellentiores
ita adinvicem omnino equales consistunt. ita ut singuli in eo quod supprema dicitur
immediate accipiunt alios superiores non habent. et in eo quod inferioribus condonant
participationem largiuntur. omnes simile principium dispositionis consistunt. Sub hac ergo una
est eorum consimilis ierarchia in tribus primas ergo eas esse et Semper divinitati in illis
tribus ordinibus esse unam et consimilem omnino ierarchiam. i. sacram potestatem. Hinc consequitur
adiungit ea que ad ierarchiam eorum. i. ad sacram potestatem operatorum pertinent. esse
illis in esse. hoc est purgatorum illuminatorum et perfectorum. que ea omnino sacra potestas sub
summa potestate ordinata duobus modis est. s. et accipiendo et impertiendo ut inferioribus
impertiendo. Dicit ergo. quia prime essentie in quibus prima est ierarchia purgatorum
habent. quam et accipiendo dicitur accipiunt ut perficiant. et inferioribus conferunt
ut purgent. accipiunt autem purgatorum non quia ab aliqua immunditia vel corrup-
tione liberantur sed ab omni imperfectione et diminutione perficiendo. hoc est quod dicit
consistimandum esse primas ierarchias. Hanc purgationem maculas et malas fantasias
dicit quia spiritualis inquinationis quod possit unum quod est in defectibus suis. aliud
est incogitationibus vanis despicitur cum pura incidentia. Quidam qui lutum in
quantum Hec autem cogitationes quasi pulvis quidam superpositus celant. eius
obnubilat. Dicimus ergo purissime illae essentiae summas supponit. neque in primis de
sordibus vel incogitationibus vanis. corruptiorum illa suscipiunt. Ideo neque
ab inmundis spiritibus maculis neque animalibus fantasiis indui consueverunt. purae
ergo intelligende sunt non quia pravitate ac corruptione sed quia inde absumptione
vel solo absumptione aliene. sed et per excellentiam perfectionis cetis omnibus profec-
tiores et superlocatis. hoc est quod sequitur et altiores etc. super sanato templo
i. omni ruinali causae ut quia dicitur. et quasi perfectissime ipsum ad simul bonum
consummata. omnibus hiis prime ille essentie superconstitute sunt. Primum excellentissima ca-
stitatem. excellentiorem. s. castitate eloquiorum omni. castitate dicto consistente. omni-
bus dissimillimus. hoc est ad conformitatem dei accedentibus magis quia similitudini alie
accedunt. et estimandum est. ineffabilem recreatas esse etc. hoc est sine mediatione. et eo
motu hoc est sine deminatione semper ipsum intendunt in virtute. hoc est in quasi prolix-
tate. Dum dicitur. qui enim iniquum respicit adulatione nunquam flectitur aut concutitur
ab intentione. et si speciat quam etc. estimandum est Dicitur eum puritate dei desup
participat sine diminutione. ita ipsius participando perficiunt sine declaratione in se ipso divi-
nitates. quam dat omnibus efficiunt. et non impediat. quam deiforme spiritualitate intel-
ligit excellente et singularem consummationis divine pulchritudine in qua habent collo-
cationem castiale. et hoc quia in transmutabilibus vel incommutabile. Summa capitulo hoc
hoc est quod prime essentie purgatorum sine puritate sua sine diminutione participant

De illuminatione

sine elacione percipienda possent. sed immutabilitate incorrupta possident. et sic de
purgacione illarum dicta sunt. Jam postea sequitur de illuminacione dicens Contemplacionis
ergo illa etc. quod non solum estimandum est eas purgatorum hierarchias et puras esse. sed adhuc et
estimandum eas illuminatorum hierarchias et contemplativas esse sensibilium symbolorum et speculativas
intellectualium. sensibilia symbola vitalia sunt signa sive figurationes sive in scripturis
sive in sacramentis divinis ad divinacionem invisibilium proposita quasi mistica significacionum
et invisibilium veritate sunt illi angelici spiritus per divinam illuminacionem contemplantur agno-
scunt et speculantur et per eandem illuminacionem intellectualia subaudit symbola i. con-
[illegible] theophanias i. divinas manifestaciones per quas eis intus occulte et invisibilis
divinitatis natura manifestatur. Vel sic legi potest. estimandum est eas s. celestes con-
templativas esse sensibilium symbolorum et speculativas intellectualium. ut non subaudi-
atur symbolorum. Sed omnis enim in sensibilibus vel magna signa sunt. symbola sunt intus
aut in intellectualibus ubi signa non sunt sed veritas. symbola non sunt [illegible] i. sensi-
bilibus in sacris symbolis signa veritatis contemplantur. intus aut in intellectualibus
absque signis nudam veritatem speculantur. Non tamen quod reductas in divinam i. in divinam
cognicionem varietate i. multiplici doctrina theorie i. divine scripture theorie dico
sacre scientie. quia s. de divinis et sacris rebus scribit et loquitur. per divine enim contempla-
cionis simplicitatem illuminatorum non per variam et multiplicem scripturarum doctrinam eruditi omnes sa-
cras significaciones et sensibilia signa que vel in veteri vel in novo testamento ut pote
tabernaculum federis et archam testamenti et cetera huiusmodi ad divinacionem invisibilium scripta
ponuntur. visibiles et spes [illegible] per quas invisibilia demonstrantur. invisibilis [illegible]
[illegible] per sensibiles [illegible] omnia s. sacra symbola contemplantur et non
[illegible] que sola sunt. sed intellectualia [illegible] que perspicua et nuda veritate [illegible] lucet
speculantur. ad hoc aut omnium speculatorum et divinam cognicionem non estimandum est
eas reductas esse varietate sacre scientie theorie. hoc est multiplici doctrina scrip-
turarum divinarum. que [illegible] nature est [illegible] alienate ab eo ad
cognicionem veritatis reducunt et [illegible] caligant in omni. non sic. sed potius
replete etc. alias quippe et dignius est huius cognicionis [illegible] invisibilium
apparatum infundit. [illegible] eruditorum possident. [illegible] itaque
[illegible] celestes s. estimandum est sanctas et [illegible] repletas dico [illegible] i. possibilitate
[illegible] significat aut divinam pulchritudinem que formifica est. quia per se
formavit esse sacra omnia et principalis est. quia cum sit forma omnium ipsa tamen ab
alio formam non accepit. sed super celestialis est. quia non solum precedit [illegible] in eo
quod exemplar est omnium. sed [illegible] quoque [illegible] in eo quod [illegible] et
ter lucentis etc. s. pulchritudinis contemplacione repletas esse estimandum est ter lucentem
pulchritudinem eandem divinam pulchritudinem significat. que in tribus lucet. cum ipsa tamen
triplex non sit. sed una. pater et filius et spiritus sanctus. tres persone sunt. sed deus unus deitas
una natura una essencia una. pulchritudo una. vides patrem pulchritudine illa
lucentem vides in patre. vides filium pulchritudine illa lucentem. vides in filio. vides
spiritum sanctum pulchritudine illa lucentem. vides in spiritu sancto. Ecce ergo ter lucet. quia
in tribus lucet. cum tamen ipsa triplex non sit. sed una que lucet. alius est pater in persona
ibi lucet. alius filius in persona ibi lucet. alius spiritus sanctus ibi lucet. et tamen sicut
pater et filius et spiritus sanctus deitas una. et natura una. ita et pulchritudo una
eiusdem ergo [illegible] est. s. sunt ille [illegible] opera divina et invisibilia [illegible] cognoscuntur
que [illegible] caritatis contemplacione [illegible] s. creature possibile est plene sunt Commu-
nicacione aut ihesu non solum [illegible] divinitatis contemplacionem et cognicionem [illegible]
ruerunt. sed illius et salvacionis. que in humanitate ihesu perfecta est tamen et
cognoscendo et participando digne facte sunt. cognoscunt enim ihesu misterium incar-
nacionis eius et [illegible] sicut predictum [illegible] et tamen fiet [illegible] et postquam

fin est homini ad civitatem reparato in eadem beatitudinis societate congaudendo pra-
subiungit ostendens quod divina contemplatio sic aliquibus superius immediate ab ipsa divi-
tate illuminate percipiunt. Sic enim superius determinavit quod cognitionem omnium invisibilium non per
excellentiorem doctrinam sed puritatem in ipsa dei sapientia legunt et hauriunt. ita intel-
ligunt quod eandem contemplationem divinam non per aliquas formas vel imagines mediate
sed ab ipsa divinitate deitate primo loco immediate unde et pure percipiunt. Non
figurant etc. distincta similitudo ipsa est contemplatio divina. quia deum per
illuminate hierarchie sunt. quedam primus lucis illuminant similitudine accipiunt in
hec autem distincta similitudine non se figurant sed illa sibi acquirunt. per aliquas sacras
imagines formatas et fictas i. compositas ad determinationem spiritualem sicut homines
quam perceptibiles et materiales divinationes in sacra eloquia student ad invisibilium
cognitionem. Non ergo mediatis quibus illo summe tenere illuminant contemplatione divina
sed ut necesse approximantes ipsi veritati quia inter ipsas et veritatem nichil est medium. ideo
approximantes sibi in prima participatione sunt. quia primo loco participant sciam difi-
cus lumen quia immediate contemplantur et sciunt et cognoscunt. Una eius di-
fica i. distincta. quia illuminantes asse per divina similitudine quodammodo deos effi-
ciunt. Et quia deo simile ipsis spiritualiter etc. Ideo et ingt nec et in prima participa-
approximantes sunt ipsi deitati quia deo simile donatum est eis i. quia similitudo
dei donata est eis spiritualiter. quomodo deo similes sunt. non quo alio aut per aliud
sed quia ipsam divinitatem invisibilem unde et pure percipiunt. vel simile deo donatum e
eis sublimissime. quia primo loco subiti sunt ut ipsam similitudinem dei prima participa-
tione participant. Commeant ergo ut possibile etc. Concludit supradicta. quia cum ipse
sunt hii i. iste summe essentie contemplatione principalis luminis et pulchritudinis ideo
commeant deificis virtutibus et quia digne sunt communione ihesu ideo commeant humanis
virtutibus. et quia primo et proximo loco participant ideo commeant ipsa operatione vir-
tute dei. que scilicet ipsum in eis operatur ut perfecta operetur perfectos. vel humanas virtutes
ihesu notat virtutes eius ... i. clementia sive benignitate exhibitas
ut sit sensus qui sicut eius virtutibus commeant in contemplatione maiestatis. ita et
commeant in cooperatione benignitatis. commeant ipsi per contemplationem in sua maiestate
et commeant ipsi primitivi cooperationis in nostra redemptione. Sic ergo commeant deificis
et humanis virtutibus ipsius. ut dictum est. quantum possibile est eis. Sicut datur gratia mediante
perfectas autem simili. non ut sacra varietate etc. Et si dicatur non solum purgatas et illu-
minatas eas esse estimandum est. sed et perfectas in habitu et scientia quo sunt virtutes
recepta. non tamen quasi illuminatas sive eruditas sciam vel disciplina i. re-
plicatoriam sacra varietate i. multiplici doctrina sacre scripture. Non enim sic hauri-
entes multiplicitate sermonis erudiunt. ut eis per disputationes et discursus ea
que occulta sunt et perplexa in scientia ac disciplina reserentur. sed per simplicem in-
contemplationem illuminati accipiunt ut absque ratiocinatione nichil eorum que sciri possit
abscondatur. Si ergo estimandum est eas perfectas esse. non quasi illuminatas ad resolutionem
et explicabilem sciam per varietatem sacri eloquii. sed quasi repletas prima etc. hoc est
divina illuminatione. qua ante alias omnes essentias illuminant. Non enim per alias
sanctas etc. probat istas summas essentias ante omnes alias celestes essentias illuminatam
divinam accipere. quia non per alias sanctas essentias. sed ab ipsa divinitate perfectione ipsarum
immediate perfectionem et formationem ostendunt. sed virtute et ordine. hoc est gratiam
et dignitatem. qua habent omnibus supereminentem. Sic itaque divinitati immediate co-
mitte ab ipsa sola accipiunt. et purgationem et illuminationem et perfectionem. Hac ergo theolo-
gia etc. cum te probat quod dicuntur primos i. angelorum ordines a sola divinitate il-
luminari. inferiores non a superioribus erudiri. hoc enim theologi i. prophete et sancti qui de
celestibus et divinis locuti sunt aperte declarant supponentes quidem deos i. inferiores

ordines ornate i. pulchre et convenienter erudiri etc. i. suppositis ordinibus. Eas non quae
altiores sunt omni ab ipsa divinitate quod quidem factum est i. possibile illis ad doctrinam illuminari
quasdam enim etc. Exemplum ponit ubi caelestes essentiae inferiores a superioribus erudite sunt
libri s. theologi inducunt quasdam caelestes a prioribus sive a superioribus eruditas ut sciant Dominum
caelestium virtutum et regem gloriae Christum humanitate sua in caelo esse receptum. Dicit enim septimum
[ca]p. quia salvatore Christo carne assumpta ascendente in caelum quibusdam angelorum ignorantibus
eius exaltationem et quaerentibus atque ideo admirantibus et dicentibus quis est iste rex
[gloriae] ab aliis amplius illuminati dictum est Dominus virtutum ipse est rex gloriae. In quo probat
aliquos alios ab aliis erudiri. Et quasdam vero apud ipsum Ihesum etc. Hoc exemplum de Ysaia
assumptum est ad probandum quod supremi ordines angelorum a solo Deo ad scientiam immediate illuminantur
[de] actionibus [illegible] Christi actionem divinam ipsius Ihesu vocat passionem et mortem quam
pro nobis sustinuit quae actio dicitur divina dei quia soli deo possibile fuit ut per mortem
mortis destrueret potestatem. Ipsum igitur actionis scientiam caelestes essentias ab ipso Ihesu convenientes
introducunt in indumento carnis assumpte sanguine passionis [illegible]
[illegible] est iste qui venit de Edom tinctis vestibus de Bosra. Et deinceps quare ergo
rubrum est indumentum tuum et vestimentum tuum sicut calcantium in torculari. Ita ergo
convenientes et discere appetentes introducuntur [illegible] et ipsum Ihesum eas immediate
et per semetipsum docuisse et manifestasse sibi etc. qui manifestationem eius confert
largiens i. cum omnibus aliis largiens scientiam operationis suae. Ego inquit disputo iusti
tiam etc. iustitia et iudicium pluralis i. salvatoris sive salvationis redemptor
[illegible] [illegible] iustitia fuit [illegible] factor creaturae suae ab alia
[illegible] renovavit et iudicium [illegible] in [illegible] alienam in
[illegible] quae possidebat homine potenter eiecit. Habent autem iustitia et iudicium id
[illegible] disputare se dicit quia ea quod quidem ad dolores carnis assumpte pertinent cum la
bore et cum quadam certatione adimplevit. Amor autem etc. Ad hoc respicit quod
supremas essentias immediate a deo illuminari et erudiri quia continuum [illegible]
[illegible] non solum assumptionem suo sed admirationem [illegible] et quae dicere vole
bant [illegible]. Respondendum est quod haec questio non doctrinae inquisitio est sed con
fessio. quaerunt enim ostendentes quia nesciunt et quia doceri optant [illegible]. Ubi autem
[illegible] quaerunt [illegible] aliunde se doceri debere ostendunt. quaerunt ergo inter se doceri
[illegible] se quia tamen [illegible] questio doctrinae et sic ab invicem inquisitio etc.
[illegible] eas a plus superioribus erudiri constat. ideo autem amor quia prime ille etc.
[illegible] dico quia appetunt [illegible] i. faciunt [illegible] appetentes scientiam [illegible] i.
[illegible] sicut [illegible] et inferiores et [illegible] illuminationis suae non attendentes
[illegible] quod autem ut mediate i. velut ille quae medium sunt inter se et deum et ab
[aliis] erudiri indigent. Vel ut mediate quia non ut mediate quia ad alias
[illegible] faciunt sed admirative [illegible] refert. Et enim non inde interrogat etc. [illegible]
[illegible] ut immediate quoniam faciunt quia non ad ipsum Ihesum [illegible]
[illegible] verba dicunt [illegible] est iste qui venit de Edom etc. Non enim igi
[illegible] interrogant [illegible] est ab illo interrogatorum [illegible] rubra vestimenta tua
immediate ad ipsum [illegible] dicunt sed prius inter se quam mediate [illegible]
[illegible] est quod ille supreme [illegible] primae sunt et proxime divinitati quae
mediate faciunt [illegible]. [illegible] non delibant etc. Et voluit quoniam [illegible]
[illegible] inter se quoniam faciunt quia [illegible] se met ipsas delibant interrogare
[illegible] festina interrogatione [illegible] sive [illegible] illuminatorem [illegible]
[illegible] in ipsis sit [illegible] sed [illegible] gratiam in ipsas illuminandas

pcedente ostendetes et ppriam deliberatoni intigatonis sic qua appetunt dirita sci
meo ampre qntinigat sectant se stiam appete meo at ep pns int se ostenit goho
et delibant demutant quia dinalme gressione no audent puenire eth c ep segm
No aut psilientes rc appetunt em stiam et no intigant si no psilientes illumatos di
dant ipa sapiam offat sponte pcedens in ipas gdo delibant, apnit se pns n c qn
illum intigare quonsq ipe se offat dicens ergo sum qm locr iusticia rc Enc dim
assupta sciencia eadem qle dicunt diuane rubrie est indinnictu rc No ergo p
et sensus hic est no pnone go pma ierarchia celestium intelleccium pgat et illmat et
ficat perficiata ab ipso pfectonis pncipe hc e ab ipa dimitate que pnceps est et pncip
aims pfectatonis perficiata dico imeo q ipa diuinitas inmediate in eam extenditur
illustrans sine mediis ul replens eam pertonalit i. differenti pticipacione ab ultim
me reliquorum eo sctissima pgatone et eo mito lme et eciante pfca i. sup oporthem
gsiatone ul pfcone pmigat dico et illmat et pficit ut sit pma ab omi inmnde
ul impfcone et ut plena pm lms hc est incom pmu an alias lucem et ut sit
facta pticipas pfca scia et cognitone pma sibi data Est aut aut perficiata ul ut cm
dius fortassis omis inuisitatis cuiusque potificata ab ipa pncipe pmigatonis pncip
pmigatonis ipam ut diuinis diuinitate pgat que gte theletarchis i. pnceps perficia
nis sive pmigatonis notat Comphendens aut rc tamq si queiet que sit i. a
gato dud qua assumpto diuine scie in anno ronali et pmigato est et illmat
et pfecto pmigato qua ignorancia pmigat illmato quia diuina cagitone illmat
pfecto quia illuminando scia pfectas doctrinas sine disciplinas sm sciendi illmato et
fimat ideo dr appropinquendo rc i. sint in diuinis supra caliginis sm ordine i. sm gd
tas et excellencia vnum dum ep ordine oppositum illmans aut rc ideo illmato dici
quia illmat vnaquaq ierarchia diuina cagitone pquam s. diuina cagitoni et pma
ipam ierarchia ierarchia dico No pus eontemplant ep pmiget sicut scriptum est bean
mundo corde qm ipi deum videbunt qua s. ierarchia ipa diuine scie assumpto manifest
pal rc hic em eam alteriorem ceteris omibz esse declar ep eam dr altam et gte
cencioi tunc diuine cognitonis illustrat et pfectos iam rc No saus manifestend
tingitur illmatorz et pfcone pro qntz de intagimne et scia assignac intim
Hoc tn intelligt ep illmato ipe ad illa cagnitoz ptinet que sciam edificat pf
aut ad illa cogimtoz que dencis mod forma et ptinuj iuitiu demrat Sunt
em queda que tm inpostigant ad cagnitom intelligendi queda no spali
ptinent ad intelligencia faciendi ad illa ultia est illmato ad ista pfco Non
em pfcim facit cagnito uitatis n ilius uitus subsequat Ideo lucidissima do
ctrinam notat que in ilitu uitutis constat quia magna intelligendi sapienti
est et ille optime uitate nouit qua no audiendo solu si gustando et fa
ciendo didicit Insipiencia et ilitu uitutis cagnito uitatis pficit quem ipsa int
gendi illmatone inchoat ep toto pdine scie assupcoz acquit ideo ipa et
pmigato rc quenient appllat Ipa est go ep ad nostra sciam rc Infert asup
dictis qui dicat qm quidz illa summos spm ierarchia sm et pncipalit ab ipa dimitate
et pmigat et illmat et pficit go ipa est pma et pncipalis dispono sm ordo
status in medietate et intuitu et ita dim Erat em pmiginntabilitez ex plone
ten aut pmanifico et ineffabile depictum etne dilconis ideo in cessante
quia no deficit ad dilcone ideo simplir qua tenens no recedit ab unitat
Ipa dimitas inmedio est simplicitas dimitatis in eticinitu et ita sit in q
inmediate illi approximat qntinitu et qua ineffabili eius occulte ep in tom
pconspllitam quadam pdis et ipe sunt ad que. omio no penetint tn am
timnt et desperant et admiciora intuitur et cagnitone et dilcone accedent
approxime sunt sm grecl rc. quia licet iuxta dm ep in angelis i. ad eppatom

illius que intuetur omnibus angelis inveniuntur per nobilem sui collocatorem quia contemplacione
non recedunt et desiderio semper accedunt. Ideo principalis inter eos Civitas quid etc. Seraphin
ad hec in laude huius ierarchie alia post alia multa excelsa et sublimia et divina admira-
cione digna accumulans et profunda quedam et non nisi paucis nota. Talis inquam est
disposicio illa collocacione proxima desiderio et intencione ardentissima. Sane licet ad
totum quod dei est incomprehensibile penetrare non prevaleat eius tamen dilectione quantum capi potest
et comprehendi attractiva ambire non cessat. Sed ne forte laboris non sentiat fructum
quam inde si semper ambiret numquam attingeret, si quereret et numquam reperiret, si desi-
deraret et numquam gustaret, attingit fructum manifestacionis et desiderii effectum. Dicens Civi-
tas quid etc. Dixit quo dici potuit. Tres civitates constant: seraphin dilectione,
cherubin cognitione, thronum dominatione. Tota hec civitas est dominatus imperatrix,
sapientia in filio, dilectio in spiritu sancto. Videbatur seraphin supposuisse quia caritas super-
eminet. Sed ecce inveniunt quia thronus patris est et insinuat thronum tamen patre et di-
lectio spiritui sancto datur. Sed thronos subtus putas quia post cherubin notat. Atque inani-
platos etiam puta quia ad patrem pertinet quam ad filium et spiritum sanctum dei. Sed in trinitate
gradus non est: pater et filius et spiritus sanctus unus est deus. Non potest unitas inferior
esse superior. Propterea ierarchia illa superior summum que summa et supereminenti unitatis
dominacione primo et principaliter formatur quam ad perfectissimam similitudinem quia simplice
unitate imitatur, gradum in dominacione non habet. Quomodo tamen sit eam qua tantum e
atom non potest mensurare participacionis et distinccionum que differentia habeat propria.
Una est tamen dominacio quia universaliter subtus omnibus post summa et supere-
minentem deitatis dominacionem preferunt ad minime non subiciunt. Propterea omnis sibi proximum
locum habent et constant proxima collocacione singuli ut alius alium non intercipiat
posicione nec preemineat participacione nec transcendat dominacione. Ita est disposicio ista
proxima intuitu dei et circa deum immediate stans ita proprie. Sed quis est fructus huius
tate familiaritatis? Audi quod sequitur: Civitas quid etc. Hec ergo mirus si sic ambiunt
et elongate non patiuntur aliquid ibi est quod teneant et quid est hoc quod optas ut dicat
quid sit illud quod intimi desiderancium affectum irritat et provocat ad dilectionem. Sed
quomodo putas a nobis dicetur quod ab illis non penetratur? Illi ad hoc non intuentur
sed intimi stant et magnum est illis accedere ad illud ut videant et teneant
et gustent et experiantur qualis sit dulcedo boni sine obstaculo dilectionis corpo-
ri ut intuitu tamen non penetrat ut comprehendat et insuper ad totum capiant
quanta sit immensitas occulti. Sine tu foris expone putas tamen et illi qui
intus sunt foris manet. Non ergo dici potest a nobis bonum illud quod illos beatos
animos pergaudium eius contemplacionis et inmota se immobiles tenet ut ad ea
dicta non effluant et iugi possidendo maneant ad se tenent ut ipsum incessa-
bili dilectione appetat. Sed ne omnino taceat quod expressius dici non potest, audi
quid sit qualis et tenet inmota se et tenent ad se per bonum quod est magnum
et supra bona ista omnia que nosti aliud expressius non solum differentia sed super-
eminentia ut tamen sit hec que nosti bona tibi insinuet et notum fiat sic.
Et dulcedo est illud bonum. Hinc laus hinc quia
potest dici tamen hinc est. Duo sunt ista apud
illos clarissime facit: hinc dulcedo quia reficit. Duo sunt ista apud
nos magna bona et non inveniunt aliqua maiora hiis neque ad gaudium
vel ad felicitatem nostram magis operancia: lumen et dulcedo. Aliud ad illuminatorem,
aliud ad refectorem. Sed illuminaris et non saciaris, magnum bonum est, sed non plenum.
Si saciaris et non illuminaris, magnum bonum est, sed non perfectum. Refectio iocundum
facit quod intus est; illuminacio iocundum exhibet quod foris est. Utrumque ad gaudium
omnium plenum exigitur. Si enim in altero deficitis non est leticia perfecta cum tibi
ria mixta est. Hinc ergo refectorem et iocundum tibi sit que intus est, contra

Hic Incipit

Alia

beati ordines
Seraphin
Cherubin
Tronus

In Trinitate
Gradus non est

Et quod illi
Angeli
ha... tenete
....
Audi ad
aliter

Nota
fortiter

Sed ne
omnino taceat

[illegible] dulcedo

Quintus pp...

Videt quando refertur magis necessarium est

illuminatorum ut iocundum tibi sit quod contra te est. Videt quomodo refectio magis necessaria esse
quadam magis spiritum est tibi bonum quod intra est quam quod extra te est bonum corporis
illuminatis contemplationis quam iocunditas apponit dulce lumen [illegible] delectabile oculis mentis
solem. Aspice mundum istum quam multa spectacula iocunditatis prebet et omnia que per sapientiam
dei facta sunt totum quod mentis mente conspicit ubi ratio et causa omnium [illegible] quoniam tam pul-
chritudinis artificis contemplari. Noli cogitare quia una sapientia nominatur quod solitariam
quadam et fastidiosa contemplatio in deum est illa. Una est sed non ita una. Una
forma una, locus unus et tempus unum habet omnia unum unum sunt et idem est
uno distinctione quod est uno [illegible] quod est uno persone. Sicut enim unitas [illegible]
eadem unitate probatur ab omnibus esse diminutum quibus ostendit ipsa bonitate differt et
[illegible] sapientiam dei ita esse unam putas. Ergo ipsam unitas et dicis [illegible] hoc
et non illud [illegible] ipsa est et non illud. Ergo non totum est ipsa quo tu dicis hoc
et non illud ipsa est. Noli ergo [illegible]. Scriptura tibi dicit: Sapientie eius non est numerus.
Omnia que per ipsam sunt in numero facta sunt et pondere et mensura. Ipsa autem sine numero
non est in qua et vera unitas est sine pluralitate et simplicitas sine multiplicitate
nec sub pondere est inestimabilis nec sub mensura incomprehensibilis. Et tamen ergo putas
esse inde sapientiam dei quo mundum istum [illegible] quia in ipso [illegible] et totum hoc
enim est [illegible] in sapientia dei non aliud sit. Et intelligit opus suum deus et semp[er]
[illegible] intelligit que ista est sapientia plus enim est illud quod est deus quam quod ipse fecit
Si ergo [illegible] quod fecit et [illegible] quam ipse qui fecit quod magis [illegible]
[illegible] et non est sapientia [illegible]. Sed cor tuum capere potest et comprehendere ea
facies et que complicitas ope [illegible] ratione intus distare dispositionis et
que fecimus [illegible] omnia prius in ratione concipis et tu ad opus convertit [illegible]
non recedunt quo mensura ratione conditionis non esse potest omne quod foris [illegible]
intus sunt multo maiora et mirabiliora contemplet et manibus agnoscat esse
quod ipse est quam omne quod extra ipsum est. Non potest eius artifex in ea sapientia [illegible]
[illegible] ergo que sit sapientia ista in qua sunt omnia que facta sunt et per omnia
est species ista in qua facta sunt tanta pulcritudo est. Talis putas
nominari. Hoc totum cogita. Sicut totum in ipsa est et ipsam in deo totum sic videre
est in ipsa videntur omnia que facta sunt et ipsa videt a quo omnia facta sunt
Apud summum illi spiritus qui pre excellentia superemineat quo ipsi immediate
eminent ab ipsa illuminantur ad contemplandum ipsam et in eius contemplatione
est ipsa. Iste ergo sunt contemplationes quas prime videt summa ierarchia ad simp[lices]
[illegible] fulgores immediate illuminata. Iste sunt contemplationes et multe sunt
illic omnia videntur et beate sunt quia ibi omnibus ille est qui fecit omnia
videtur. Non enim preter ipsum videt quod in ipso videt omnia et bonum est quod videt
quod ipso est et in ipso omnia videntur in quo omnia unum et unum omnia est.
Vide quam multe sunt contemplationes. Ubi nichil omnino absconditur. Quam beate contemplatio-
nes ubi in summo bono cuncta videntur, ubi videt et [illegible], et amat. Et ymago
est bonum id est si non videt nec veritas non amat nec bonitas. Duo enim sunt

Videre
Habere
Amare
Gustare

[Margin:] Disputat ... dicit

[Margin:] [illegible]

[Margin:] Ad propositum

[Margin:] Multe Beate

Duo sunt { Cognitio / Amor

cognitio et amor alterum ad illuminationem pertinet. alterum ad refectionem. cognitio illuminat
dilectio satiat. cognitio veritatis. amor bonitatis. In his beatitudo constat. cognoscere
et amare bonum. Gustate inquit propheta et videte quoniam suavis est dominus. Gustare
dilectio. videre cognitio est. duo ista distincte. comedat cognitionem et dilectionem.
cognitas quidem et beatas etc. usque illuminata. Hoc de illuminatione et cognitione dictum est.
Divino alimento repleta etc. Hoc dictum est de dilectione et refectione. utraque in illis fruitionis
comedat. primo cognitionem in contemplationibus illis et beatis puris mentibus per illuminationem
fulgores simplicium etc. In sunt simplices fulgores prime illuminationes. per primas
illuminationes venit. ad primas contemplationes. Prima illuminatio est. qua veritas per
semetipsam concipit prima contemplatio est. qua veritas in semetipsa in deitate
semetipsam concipit. prima contemplatio est. qua veritas addicit. Non est prima illuminatio. qua
sub presubita ymagine vel figura veritas addicit. Non est prima illuminatio. qua
in subita ymagine vel figura veritas cognoscitur. Non est prima contemplatio. Neque
enim simplicitas esse potest nisi ubi solum est. neque puritas nisi ubi verum. et simplicitas
pluralitas in sola. puritas in vero. propter ea quod immediate contemplantur et per seipsos
ad veritatem attendunt. soli simplices illuminationes habent. et primas contemplationes
Divino alimento repleta. Quid est divinum alimentum. divina refectio. et ipsa refectio que
est nisi dei dilectio. propterea cum dixisset. supereminente illa dispositione angelica re-
pleta divino alimento. adiunxit et dicens repleta unitate divine refectionis
Divinum est autem divina refectio. nisi divinum alimentum. Unitas ergo refectionis et
unitas alimenti. una est refectio et unum alimentum. Ergo in mensa dei non nisi unum
ferculum apponitur. Sed noli contemnere satietas multa est. Satiabor inquit propheta cum
apparuit gloria tua. angelica multa in mundo sunt. et si omnia tot homines satiare non
possunt. Unum autem bonum est apud deum. et hoc solum. cum percipit satietas inveniri
ergo in multitudine. Sed in unitate satietas est. Quando satietas est. quando satietas est
satietas est. pone modo ut omnes illis que in mundo sunt quedam aliqua
habeas que diligis. et videbis quia non sufficit. veniat plura. adiungunt non dicens
sufficit apponat universa. et inveniemus te querere adhuc. et non dicis satis sicut
in omnibus ergo his satis esse non potest. ubi satis esse non potest. veniet autem quod bonum
et satietas erit. quia satis erit. Non mireris. omnia si multa sunt. Sed multum non
sunt. illud unum est. et multum est. propterea percata illa. quia multa dimittenda
sunt. non multa. Sed multum diligit. quia multa dimisit. et multum elegit. Capiens erat
non attendit etc. Sed pretium pensavit. In multis pars. in uno multum. propterea non
attendas etc. Sed fructum inquire. unum est bonum quod comparavit deus. No time cum
audis unum. unum bonum est. Sed in illo bono. omne bonum est. bona refectio unum
audis unum. unum bonum est. Sed in illo bono. omne bonum est. una refectio unum
tibi unum ferculum. unum paule comparavit. Sed ne despicias. audi quod scriptum est. Habentes
omnem saporem. et omne oblectamentum suavitatis. Hoc divinum alimentum est multa
fusio vel habundans fusio sine infusio. qua inde infusione beata illa satie
tas primo loco sibi data repleta est ex unitas divine refectionis. que summa uni
tate sola habet est singularis et domestica et mixta spiritualiter digna effecta
est propterea non una et simplex divina refectio. ideo singularis dicitur. quia cum alie
est propterea non una et simplex divina refectio. ideo singularis dicitur. quia cum alie
dilectione et dulcedine communicat non percipit. Domestica quia amicis in
et familiaribus comparatur. Mixta quia unum ferculum efficit omnes quibus se simul da
et participando concedit. angelica quidem communione etc. subaudit repleta est iam
tertia prima ipsa dico digna effecta ad eam. scilicet communione et cooperatione dei
ut possibile eis est similitudine bonarum virtutum. in virtutum et actionum per illo
cum virtutibus digna effecta cooperatione. et virtus ordo primum pulchritudine cogni
tionis illuminatione postea plenitudine dilectionis refectione ut sic deo et contempletur in
virtute et cooperetur in actione sicut scriptum est Si quis diligit me sermonem meum

Divino Alimento Repleta

Pura Illuminatio est

Simplicitas in Solo / Puritas in Vero

Divinum Alimentum quid sit

Perfecta Illa Satia

No timeas Vnum

Multa fusio

Propter et laudes

sinabit. et pri. ius diliget eum. et ad eum veniemus etc. preterea et laudes etc. de
si dicat. quia tanta est sublimitas eius preterea theologia hominibus laudationes
dationis manifestat convenientia assimilationis. alii quidem etc. et si dicat Laudationes
quia alii eius. i. quedam ex ea sinaa etc. i. per similitudinem sensibilium et con
palium de spiritualibus theologia tradidit. quali eius. i. de modo propriis
tanquam vox aquarum. benedicta gloria dei etc. hoc testimonium de ezech. sumptum est ubi preterea
voce confessionis magne post strepitum commotionis. que vox quasi ibi plata non dicitur
tamen iste assimilis ad celestium ordinum spiritibus sine ambiguitate fratres et testa
aliud illa etc. hoc testimonium de ysaia sumptum est. ubi duo seraphym volantes alter
ad alterum clamant theologia. i. divina allocutio sine laudatione adinvicem conclamasse
commovarunt. habent etc. superdictas hymnologias. i. divinas laudationes celestium
spiritum dicit scripsisse vel expressisse quantum sibi possibile fuit. in aliis scripturis
sunt abipso facte de divinis laudibus. hec autem scriptura que de divinis laudibus sese
tisse asserit. inter hec eius scriptura que apud nos sunt minime reperitur. ex quibus in
recordationem etc. hoc sufficit ad presens dicere. quia prima disposito apud divina
bonitate illuminata est ad sciam presentia. sed sciam tradidit semetipsam dominam
consequenter aliis lateribus post sequentibus. tamquam disforme. i. disconformitate replete
benevole et divine imitatione in eo capabiles illuminata alias illuminat et scripsis quasi
forma vel exemplar proponit divine conformitatis. hec ergo nunc sufficit dicere de
superdictis laudibus. quia in eis prima disposito angelorum catatorum sicut laudas. sorum
laudandi aliis post laudantibus sequentibus lateribus semetipsam tradidit sub

Impossibile

infinites etc. i. suggerens eis vel infimas per bonitati etc. suggessit quod occultum
est et paucas manifestum de vatis non nisi occultum suggerebat. quod erat in
impossibile. et non nisi bene dicebat. quod erat ineffabile. quantumque enim exponeret ad
cognitorem occultum esset. quod erat impenetrabile. et quantumque extulit pro
monere bene esse adipiscium. quod erat intelabile. suggessit tamen et infima. et
ponit ut precam ad aliorum cognitorem veniret. quod ipsa nullo mediante preparat

Breve

se esse prissima est. parata sed largiri et non indigentis accipere. et que summe
benedicta est et omnino vel sanctissime benedicta. hec cuius gloria in semetipsa tanta
est ut nec alicuius benedictio augeri nec aliqua laude amplius cumulari posset
fas inquit est iustum vel debitum. ut quibus nisi ita perfecta sit. ut benedici vel lau
dari non egeat. tamen multis. i. cunctis rationalibus eam benedicant et laudent
quam per se eam cognoscere et per cognitorem perfectam laudare possunt. consideratione
non debemus. quam et si benedicendo et laudando illi non conferimus. perficimus tamen

Vel aliter intelligi potest

nos tamen aliquid bene et laude eius esse
ac illas. Vel aliter intelligi potest ex dicit. iustum esse divinitas. quam nisi summe
benedicta est ex intellectibus dum recipientibus benedicat. quod dicat quis laus dei in summa
ipsa perfecta sit hec tamen laudi eius nunc addidit. quod per graciam esse fecit in se
bonitate dignatur. Sit ergo iustum est divinitate in seipsa summe benedictam. pro eo quod
benedici et benedicta esse. quod si mentibus beatificandis reparandis preberet. et eas cap
locum quod in bonitate dignatur. Non enim ita in eas beatitudinem ut quasi stabilimentum quelibet
et velud avicula. quod fulcimentum non liceat. non enim locum quid dicitur. quod sibi quod et non
possit non contineat. sed quia receptaculum quiescit. cui si in fundendam posset. quomodo
beatum esse non posset nisi ab ipso repleret. addatur ergo super omnem laudem eius esse summe
benedictam nisi alios benedictas facit ipse benedicat ab illis benedicat et per illa ab

illis benedicat quia illis cognoscendus et laudandus revelat. quia ipsis benedicat
quia in illis manifestat. Ipsi enim sunt tamquam dei formes etc. reddit. At tamen
qui recte quod deum est benedicta gloria deum collocato suo pro capacitate intelligat gloriam bene-
dictam esse debere. Comitantibus deum recipientibus. Quia magis ipsi intellectus deum reci-
pientes ipsi sunt capaces deum theodochos dicitur qui theandochos. Grece enim di recep-
tor quo nomine omnis primus animus sive humanus sive angelicus potest sig-
nificari. In ipsis cum duabus dicitur capax et quiescit. Ipsi ergo tamquam deiformes deum
capaces sunt, qui tamquam reddit quae deum capaces deum. Eadem enim ratio est quae capaces
sunt et quae deiformes sunt. Recte quippe quod lumine capiunt locus luminis sunt
et in usu recte ipso quod lumine capiunt lucentes sunt et conformes lumini con-
sistunt. Sunt ergo deum capaces ut possunt deiformes et conformitate deo et simili-
tudine lucentes. Et in usu quia deum capaces sunt constat ordine quietis capaces sunt,
quia deum capaces omnino esse non possunt nisi quietis et pacis capaces essent. Sic ergo
dicunt. In pace factus est locus eius. Et monas etc. Hoc de sequenti exponere quod dixit
sumptum fuerat adiungit ac si dicat. Sicut summa illa celestis ierarchia clamans
beatam gloriam deum collocato suo divinum sibi inesse, sed in estis eos suis benedicendum et glo-
rificandum esse docuit. Itaque sanctus proclamans et non duos sed dominum sabaoth glori-
ficando tres personas in una deitate non tres deos sed unum deum esse significant. Hoc est quod
significet dicit. Et quia monas etc. Sane quod monas et unitas unum idem innuunt ge-
minato positum est. Proprio scriptum est in greco duo nomina sunt monas et enas, que
quae apud nos una sunt interpretatione. Verbo enim unitas sonat. Sed tamen dicta est in-
quod monas magis illa unitate significat que secundum distractionem dicitur. Enas vero illa que
secundum simplicitatem vocatur. Omne enim quod simplex unum est. Non autem omne quod unum
secundum simplex est. Sunt enim et unum collectione dicitur et unum compositione et unum simili-
tudine simplex est. Que omnia quia non totum quod sunt unum sunt, nec unum non sunt a unitatis
nomine similitudine tamen mutuant, non proprietate. Divine autem nature tamen unum est
et simplex esse totum quod est nec unum esse est. Et ideo recte non solum monas sed enas
dici appellari debent, quia unitas eius in natura eius atque individue sublime se sim-
plicitate subsistit. Dicat ergo quia in una unitate deitate monas et unitas tri-
substantialis sunt. Quia sic trinitas personas in deo essentie unitate non dividit,
ita unitas nature trinitatem personarum non confundit, sed tres unum substantiale
sunt. Quia deus substantia est una. Et supercelestibus essentiis etc. Sed magis summa
ierarchia sequentibus post insinuavit. Quia vera unitas et summa trinitas ex-
tendit et penetrare facit bonitatem suam a supercelestibus essentiis usque ad
novissima rerum, id est a summis usque ad yma bonitate dico consistentes providentia
in omnia. Quia omnibus providet et nichil expers eius relinquit. Ut potest que
est super principale et super essentiale principium omnis esse et causa omnium. Quia
ab ipsa et ad ipsam facta sunt omnia. Et que est omnium continentias, id est continentia
quia continet omnia et complectitur et continet super essentialiter. Eadem nunc
inseparabili continentia que totum comprehendit et ipsa incomprehensibilis manet.
Quia ergo principium est a quo facta sunt omnia et causa per quam sunt omnia et
continentia continentia in qua consistunt universa, ideo plena est terra gloria eius
quam ab ipsa bonitate replentur et continentur omnia ut subsistant in ipsa
que facta sunt per ipsam.

De media ierarchia

Transcendimus nunc autem autem nobis etc. Superioribus supremo capitulo tractatum
de rebus primis ordinibus, id est seraphim, cherubim et thronis et dictum
id est facta pretate cor que in celesti dispositione prima et principalis. Et post

Locus deiformes

Et Monas

Monas Enas

Providentia

Continentia

Plena est terra gloria eius

De media ierarchia

dominationum ymmediate ordinata sunt ergo consequenter ingreditur tractare de tribus sanctis ordinibus
i. dominationibus virtutibus et potestatibus et de ierarchia i. sacra potestate eorum que in celesti
dispositione secunda vel media est constituta de hac ergo ierarchia eorum quo de superioribus
ordinibus simul ierarchie attributa est. deinde incipit ipsius ad rationem cognominationis que ipsius or-
dines. dominationes illas etc. transcendunt inquit est nobis dico. explorantibus i. illa
i. ierarchia dominationes et virtutes et potestates. isti enim sunt tres ordines ie-
rarchie. quorum virtute et officia diligenter explorare oportet eum quorum sacra
potestate exponere desiderat. explorantibus dominationes illas. i. celestes. et con-
plorantibus speculamina i. speculationes vel contemplationes. potestatis et virtutis
et dicit explorantibus se speculationes vel contemplationes potestatis et virtutis vel ita
intelligendum est ac si diceret perspeculatorum vel contemplatorum de illis siquam illorum di-
gnitate exploratius vel ipsarum eorum contemplatorum que deum contemplantur et divina
percipiunt explorantium et investigantium se restat. vel potentia speculamina vel po-
tentes speculationes notat [illegible] quod ipsos nec potestates explorant. potestate
potentes et invitate equalia sequendo possibile esse non est. si non posse
sic scriptum est. secundum equales in malitia cum potestas etc. quia propter ipsas
divinas potestates notat. quia potestas et modo possunt esse quod possunt et
eam unaquaque super nos etc. ac si diceret certe potestates et virtutes divinas
nominant. quia et ipsa earum cognominatio docet. sicut unaquaque cognomina-
tionum earum que super nos sunt i. celestium specificat disformes proprietates earum
et ideo disformes quia dei imitatoras. quia enim disformitate sunt celestes ille
essentie non est qualitate sensu sed conformitate. quia similitudine dei illis
non natura confert sed gratia de cognominatione dominationum igitur sacrarum dominationum
etc. sed omnia nominata dominationum docet sic est enim quod dominationes appel-
lant omnia que de ipsis dicta sunt [illegible] et factis [illegible]. hoc est quod dicit estio
manifestata etc. i. nominationum qua manifestat et declarat earum virtus
et excellentia et dignitas. estimo inquit illa nominatorum declarare sed omnia
eius omnia audi. estimo etc. absoluta quedam i. liberam et aliam de
persone aliqua anagogen i. excellentiam sive sublimitatem vel sursum ductionem
earum qua ad summum elevat ut nulli infra summum subiciat et estimo ipsarum
cognominatorum esse declare eam. s. anagogen sive excellentiam earum non esse
inclinatam universaliter etc. i. nullo modo omnino esse inclinatam. nulla tyrannica
dissimilitudine i. pravam sive per illa tyrannica scilicet dissimilitudine
i. per aliqua tyrannidem que omnia ab earum dominatione dissimilis est. ac
si diceret sicut per excellentiam illorum super omnem subditum elevat ita
ad oppressione subiectorum pravam tyrannie inclinat. liberaliter propriam etc.
estimo s. declarare nominatorum dominationum dominationem earum. liberaliter propriam
i. benigne seu vera sanctitate sed non impotente liberalitate in benignitate
propriam quia assumpta potestas exercet. durior liberalitas non tollit. i. de libera-
liter propriam dominationum. omni inimice servituti suppositam i. non subiectam alicui
ad servitute que libertate imminuit. sed superioriorem etc. et remota ab omni
dissimilitudine i. aliam imitate sive impositione que eam dissimilium
[illegible] suo officiat. et incessanter appetentem etc. i. proximitudine dominationis
et conformitate [illegible] respicientem sive tendentem vel inherentem et con-
formantem se et ea quo post eam sunt ut singula que sibi possibile est
divinam virtutem optime et spectatose invenient et ad nullum vanam videntem
bi[illegible] ponit secundo et dicit declarat impossibile instantissimo etc. [illegible]
cum aliis [illegible] vel [illegible] cum [illegible] est dominat. vel
dominat

sit sensus. Est ymo declaratio conversam non ad aliquid eorum que interna videntur. id est que prius considerata vana apparent et transitoria. Sed conversam post ad ipsum universale id est conversam ad id quod ipse est et sibi ad deum scilicet cui et ipsum esse quia ipse subsistit et ubique quia omnibus esse tribuit. Secundum non quod apud essentias quid primo sit terminatum id est o breve sibi incitabile est et importat quod est in ... non quod id est longum sibi maximum est et importat quod est in quo ipse est creator omnium et principium quod est et quod est ipse in se et ubique ad omnia. ad quod principium ordinatorum facit conversam dicit. et statim impetu id est praeteritam efficaciam divine difformitatis id est divine similitudinis qua sunt id est incommutabilem retinet. ¶ Ipsam non statum virtutum etc. hinc transit ut demonstraret quid significet nominatio virtutum ipsam insuper statum etc. virilitatem dico indicantem eis quod in difformitate eorum quia in se sunt similes et conformes deo sunt quod ad omnia agenda forte et incommutabilem virilitatem sine virtute accipere meruerunt. Divina sequitur virtutibus et fortis est ad agendum ut non frangatur difficultate aliqua operis et incommutabilis est ad perseverandum ut non languescat aut inclinet spatio diuturnitatis. Sub hoc ergo virtutes difformes sunt et ideo consimiles sunt quod habent incommutabilem non solum habent virilitatem ad omnia agenda rationem forte sunt et incommutabile non solum habent virilitatem ad omnia agenda subsistere sed habent etiam virilitatem sine virtute non infirmata in debilitatem ad ullam susceptionem etc. fortes enim sunt in operatione operum. fortes etiam sunt in perceptione bonorum quia virtus eorum et si infirmatur ad divinam virtutem comparata in perceptione bonorum quia virtus eorum et si infirmatur ad divinam conformata infirmatur conditione ad capiendum totum non tamen infirmatur ad divina conformata infirmatur corruptione ad percipiendum totum quod scilicet creator ipsum est. Sed non infirmatur consistit. non ergo in debilitatem infirmatur quae et si virtute non habeat creatoris tamen debitudine. Non ergo in debilitatem infirmatur que et si virtute non habeat creatoris tamen fortitudine creature sufficienti. propterea virilitatem habet forte equale. habet tamen fortitudine creature sufficienti et non infirmata ad perceptionem et incommutabilem ad operationem faciendorum. et non infirmata ad perceptionem et incommutabilem ad operationem sine conformata in virilitate immotum et reducta potentie. Hoc est conversam sine conformata in virilitate dei. hoc est ut deum imitetur. reducta quod participatores et imitatores propria dei. hoc est ut deum imitetur. reducta quod participatores et imitatores dei hoc est ut deum imitetur reducta quod non relinquentes difformem motum etc. de difformem rationes et habent in virilitate non relinquentes difformem motum etc. de difformem motum vocat quo ipse virtutes celestes incessabiliter moventur ut deum immotum vocat quo ipse virtutes celestes incessabiliter moventur ut deum imitentur ad deum sunt scilicet appetendo accipere quod habet ut idem sit cum ipso. Ad deum tendentes et habent virilitatem non re faciendo quod faciat ut non recedat ab ipso. Sic itaque habent virilitatem non relinquentes difformem motum. Sed perfectum difformem motum. Sunt sententie se in superessentiale etc. et post hoc statim ymaginem etc. Sub hoc enim quod virilitas illorum superessentiale et potentiam virtute creatoris susceptibilem perdifforme motum insuperessentiale et potestativa virtute creatoris sustollitur ... ymago et similitudo sua complebatur. propterea insuper est ymo virilitatem illorum ymaginem efficiam similem divine virtuti. et conversam ad ipsam virilitatem illorum ymaginem efficiam similem divine virtuti et conversam ad ipsam divinam virtutem. ut potentiam ad principalem virtutem. ad secundam non virtute dans etc. Sic divina virtute ut potentiam ad principalem virtutem. ad secundam non virtute dans etc. Sic insuper cognominatio virtutum docet virilitatem eorum conversam ad superiorem inferiorem dei ut ab illa que a prima difformitate accipiat. et docet etiam providentiam dei ut ab illa que a prima difformitatem accipiat et docet etiam providentiam vel producte ad secunda id est ad consequentes ordines ut illis difformem providentiam deus eis virtute et in ipsa virtute dei conformitatem. ut ipsam dei conformitatem et superiori accipiat et inferioribus tribuat accipiat. perdonum tribuat per exemplum. ¶ Ipsam autem statum potestatum etc. post cognominationem virtutum transit ad cognominationem potestatum ipsam autem statum potestatum. Sub audit cognominationem est ymo declarat ordinationem quondam etc. id est equalis equalis potentie cum dominationibus et virtutibus ordinationem dico. bene ornata et inconfusam. etc. divinas susceptiones id est etiam dona divina suscipienda. quia dona dei que adornantur pulchritudine spiritualis

suscipit in suo gradu et ordine conservans similiter per conversionem custodit. estimo ergo ipsarum

honoratam potentiam declarare. ordinativam .i. ordinatam potentis et potentis dico non propter

potentiam in divina per suam ordinatas .i. per virtutes que eciam ordinate sunt et pro

testatis dico. non propter ipsam et reducentes disponunt .i. per plenitudinem divina et per ipsa

sunt .i. ordines angelorum qui post eam substantie. Est enim ipsa mediatibus superioribus

ad plenitudinem divini convertit. ita mediate ipsa que inferiora sunt ad eandem divinam similitudinem

revelavit. potentis assimilare etc. ad potentificam calcem etc. quia omnia potest et causa

est eius. et potentis dico revelantes eam. per divina potentia quod impossibile est ea in

gelis revelare. secundo revelantis: potentiam virtute. ubi revelantes .i. ordinibus per

ipsam suam creatas hoc est in subsequentibus ordinibus quos creat divina eis potentiam speculo

sum revelando. Has hiis deiformes etc. media inter disposicio celestium ordinum que

constat ex ordinacionibus et virtutibus et potentatibus ipsa hiis deiformes potestates has

scilicet quas predixit purgat etc. quemadmodum dictum est. de prima ierarchia purgat dico a

divinis illuminacionibus in ditis sibi secundo subcedit loco per prima ierarchia et prima

ierarchica disposicio in tribus ordinibus constat .i. seraphim etc. que primo loco ab ipsa

divinitate divinas suscipit illuminaciones. quibus illuminacionibus postea secunda manifestatione

inmedia illam ad ierarchia dictatis ipsa secunda ierarchia per eandem divinas illuminaciones

quibus illuminacionibus secundo loco purgat et illuminat et perficit. Itaque palam etc. ergo

complo et auctore probat quod dicebat media disposicionem angelorum illuminat a prima sine

per prima hoc est quod dicit. symbolum faciens. hoc est exemplum sine demonstracionem perfectionis

scilicet divine a longe supposite. quia scilicet longe super omnia posita est. et occultat preparatorum

insequentia. quia cum ipse occulta sit et in nobis per personem tamen quod et

manifestat insequentia .i. medios qui post ipsam primo loco sunt inmediate sine

medios. qui post illos sunt. hinc in perfectionis divine ipse posita et occulte et in

pleraque cognitionis insequentia procedunt symbolum faciens. dictum .i. dictorum sine

sermone. palam angelum prolatum. et postea remotiorem in alium angelum et abeo

auditum simul eum quod alius angelus dixit. alius audivit. alius doctrina precul

alius suscepit. symbolum tuum est. hoc est demonstracio sine argumentum quod divina perfectiores

priores et superiores ad sequentes et inferiores participanda processit. Nam sapientes et

et si dicat non est mirum si in angelis alius docuit. alius docebat. quod alius

alio doctior est. hic sapiencius ita sanctus etc. .i. ita in ea sanctificacia sine sacrificata

ipsi aiunt. divinos plenitudines .i. illos angelos qui plenum sunt divinis donis

sine illuminacionibus et perfecte ipsas lucent. perfectiores esse principacionem contemplacionem

per alias hoc est principacionibus contemplandis per alios generativum possunt per ablativo

eam inquit sapientes sunt vel pueri in nostris sacramentis testantur quod illi angeli

spiritus qui perfectius ipsos divina inmediate contemplacionem suscipiunt. perfectiores

sunt quam ceteri. qui mediatibus superioribus eandem participant contemplacionem. Hic estimo etc.

quia inquit sapientes hoc testantur aperta et ego estimo .i. mediata etc. hoc

illos angelicos ordines qui primo loco et principaliter in deum contemplantur inme-

diate ipsum principat perfectiores esse prmedicatam perfectorum .i. perfectis prmedie

tatem hoc est perfectiores esse quam illi qui perfecti sunt aliis mediatibus per quam

sat etc. ac si dicit quod superiores spiritus perfectiores sunt inferioribus et consequentibus

aperta autem ad primum meliores .i. supremi ordines angelorum vocant perfecte et

lucide et purgative etc. quia priores inferiores perficiunt et purgant et illuminant

virtutes nominant eorum .i. inferiorum in pete reductorum per hoc est. priores et si

etiam alio principium .i. deum. et inferiorum dico. secundo in participacione. quia principes

secundum sunt. quod eis fas est instituta vel priores utique superiores per quos purgat

et illuminant et perficiunt. hoc enim est omnio etc. hoc inquit est divinis promulgatum

vel manifestatum omnino .i. valde de divina ordinacione quod secunda ubique per prima

Has igitur deiformes

2a manifestatio 1a 2a relatione

Iterum per alium

... ad Nat... xxv ... ...

pticipant diuinis illuminacionibus Inuenies aut hic etc. hic inquit gsidera p primam etc. in
uenies tu oppositum .i. manifeste significatum et notatum in sceptinis s. sacris atheo
logis .i. qui de diuinis ratiocinati sunt et scripserunt. Deum enim diuina etc. probat q eplo
q dixat in zach. pphia legitur. angelus mandato accepto ab eo qui ipse et angelo
alteri sibi de contra mandatum didisse ut dicat et ipse mittat. q ad hoc absq
uniuersaliter gitabit illum hic ? q d. deum diuina etc. .i. pietas dei paterna iusticie cor
ripiens more mitti qui primulum filium ad hoc flagellat ut castiget. corripiens
israel. flagello babilonice captiuitatis. procurans eius salutem ut s. deum corpalem
eum ad tempus optis dispensauit. minus ad sanitatem reparando saluaret et tradens eum
in correpcionem. addit s. ut corrigeret nacionibus caldeis s. nacionibus dico et ulci
scentibus et inmanibus. diuina et .i. manum dei ulte sunt. et tu hic no zelo iusticie
s crudelitatis fuit de faciunt. et Unus dico tu reductione ut s. reducerentur. de patria in
melius. tu reductiona dico. omnigena .i. uniuersali sine generali. omnium prius dictorum .i. meli
hic est ad salutem praestimatorum. probant signis captiuitatis et reductionis que in uno
populo corporaliter facta est. omnium electorum et acceptorum peccati liberandorum forma demonstrata
est. tunc uidebis unus theologorum unum post angelos .i. unum de primis angelis s.
excellentibus et superioribus ut ego estimo. nam theologia hic no dicit. quod ille unus
de primis fuit. h ego estimo. quod ille unus de primis fuit. qui a precepto ab illo poe
no accepit. s mandatum ad secundum dedit. Ideo inquit estimo ego. quod ille unus fuit
post angelos. cum angeli primi no sunt. qui qui ultimum sunt et infimum tantum
angeli nominantur. Ideo inquit sic angelum dico. s primi hic quod commune est aliquid omnibus
sicut supra dictum est. s angelica cognominato hic supremos ordines angelicos no
to. Sit itaque unus theologorum zach. uidet unum post angelos ab ipso deo dictorum.
tem. contemplatoria uerba. de hoc. s. negocio captiuitatis et reductionis israel. uidet et
alterum subiectorum angelorum etc. .i. ponentem uel premeretur .i. premeretur eum quod noceret in
tempore patrum et deuotum esse ad susceptorem. et perceptorem illuminacionis sue. diuina accep
tum quod erat ab illo. deum et inuidet ipse zach. illum secundum angelum. erudientem illum
ab ipso primo s. angelo. tamquam a summo sacerdote uidebit et eundem angelum. in quo pia genitor
hic est quasi a primo angelo tamen intendebat ad theologum .i. ad ipsum zach. ut eum
doceret hic s. diuinum illum quod ipse dictabat. a primo angelo. primus aut angelus a deo
hoc aut illum quod ipse annunciat. qui fructuose .i. copiose gitabit etc. alter
aut theologorum etc. alterius theologi testimonio probat quod dixit. quod diuina consilia
a primis angelis inmediate suscepta. deinde inferiores angelos infra ad theologos
anglos alios deferunt hic ? quod aut alter etc. hic inquit ezech. dicit quod diuinitas
ipsa gloriosissima in maiestate supfirmata inertitate. illum fuit cherubin
sanctissime primigenit uel reuelauit. a quibus postea consequentibus e ordinibus
manifestatum. bonitas .i. pietas diuina. supra creaturis sine magna creaturis
tu reductos ipsius israel in meliorem etc. nociores condempnant. correpcionem iustificat.
et hic s. iudicium. quod diuina iusticia reducit corrigentibus s. angelis. qui missi
erant ad puniendum. quod addito diuina pietas flagella induceret ut reprobos co
dempnaret. correptos iustificaret. Vel ipsa diuina iusticia reducit corrigentibus
quantum ? quod reprobi condempnet. correpti iustificet. Vel corrigentibus caldeis
.i. persequentibus per quos deus populum suum flagellauit et corripuit. quod diuina iusticia
reducit. uel ipsa diuina iusticia reducit ut recipiant sicut meruerunt. sublitas et
correctos diuina pietas iustificavit. hoc docet primum etc. hoc inquit diuinum illum
condempnacionis et iustificacionis. docet primus post cherubin constitutus. qui .i. dic
batur etc. Deum enim post cherubin. quidam apud hebreos sapiens primus et posita
induitus. simbolum erat ierarchicum .i. figura ierarchica. diuina ierarchia inuisibilibus
figuris uelut ad inuisibilium demonstracionem. Reliquos aut non solum inquit alio

Orrigena

Vnus theo
logorum

Alter aut
theologorum

qui post cherubim primus erat docet diuinum consilium secundum quod reliqui qui sequuntur hoc est
subiungit et reliquos ac etc. declarat secundum consilio sine declaratione ope diuina ordinatio impat
ipsi cherubim reliquos angelos docta ab eo qui primus erat post cherubim ut eo
ordine preceptum diuinum in cherubim descendit. deinde per cherubim ad eum qui proximus
erat post cherubim ut eo erat podera indutus per que tandem ad sequentes angelos qui cum secundis pari ratione
nomen cignus eum etc. vel a. hoc est cherubim dixit diuina ordinatio ut ille
percipit scientiam se percipisse media ultimum vel ei i. scienti post cherubim i. proprii
cherubim dixit media percipisse ultimum etc. et non solum illi per cherubim i. proprii
dedit secundum alijs post ipsum sequentibus hoc est quod subdit alijs conuenienter etc. hoc est omnia que
dispositionibus ypostaticis assumpta sunt. ad quid valet ut ostendat quod primum et summi
angeli ab ipso deo erudiunt. secundi a primis. tercij a secundis et sic fortassis etc. singulis
testionibus ypostaticis sit superdiximus. hoc solum auctor probare intendit quod inouentis
alij alios docent et inferiores a superioribus precepta et doctrina suscipiunt sine
etiam cum homines ab angelis erudiunt. et inferiores a superioribus cognitionem accipiunt
pro ut quidem dixit quibus etc. non quod inferior a superiori erudit et doctrina sit
suscipit aut etiam quod dixit aliquis de alio primo supremus post cherubim quomodo
iacto podere induto. et ignem commedio. etc. itaque non hic solum quod alius ab
alio recipe ostendit quod ipse hic non potest. aut quod aliud est aliud ensis
in visionis sine exempli quod simulanter est sine copiosus in ostensionibus etc.
ad ostendendum quod angelis alij alijs superiores ordinati sunt illud dico
quod cherubim in inmittit ignem etc. ibi sic dicit dixit ad virum qui indutus
erat lineis ingredere in medio rotarum que sunt subtus cherubim et imple
manum tuam prunis. ubi manifeste de proparatus palam in aliud se diuinat
illud quod in visione ezechielis. de quo hoc scriptum est ex testio intimi magis quam
apparuit. cum certe quod primus ille post cherubim scientiam stola sine podere in
ductus de medio cherubim ignem accipere iubet. eundem ignem ab ipso cherubim
non in quinqe accepisse credit. de hoc itaque quod dicere potuit ab inferiori
quod manifeste ostendit. diuina largitionis palios ad alios tusibile. ante etiam
de angelo notauit etc. quod dicere potuit ab non quod primum omnis dispositionis ordinationis
diuinum preceptum palios et alios descendit. et quomodo superiores sunt inferioribus
impartit facienda. quadam cognoscenda insinuat. de hijs itaque ante alijs
omnibus quecumque etc. quod ad dicere potuit non quod superdictum est. adequm. secundum ornatum
celestium ierarchiarum nostre i. humane sine ecclesiastice ierarchie ordinatione etc. quod
in caracteribus i. signis et similitudinibus. ornatum enim modo hic in figura sollicitu
tandem per modum habebit intellectitudine glorificationis. quodo quidem caracter et
signum hic insignia. tunc vero et nitare littera in gloria eiusdem caracteres etc.
potme inceptal conati sunt in illa figura gloria beatitudinis superne secundum
ab quidam et ymaginem errorum probo intemplatione spectabilis opponemus
diuinum in sua subla nulli umquam insibilem assentes. hoc nos beatitudine non cap.
tamus in templone figuras quibus ueritas ipsa commissa est. nunc ergo ierarchie
dispositio ad angelicum ornamentum formata. quod modo in caracteribus et figuris
hec similitudinibus. tunc post modum sicut in gloria pulcritudinis modo quod facta
per eum. hoc est primus eum. secundum angelicum ornatum. et mediate eorum ornatum an
gelico. reducta ad supercelestiale simul omnis ierarchie. hoc est reparata ad filios
dei qui est supercelestialis omnis ierarchie. non solum primum secundum quod secundam hic. re
tonem ierarchiarum ipse non solum instituit secundum quod tamen. et post ipsum est sub
sub ipso conditione secundum deo prelatos reducit in ierarchia ad supercelestiale quod
boluit angeli. ut in eis remanere uelimus. qui non sufficit ad beatitudinem

nisi illa unitas cum visione et participatione boni sunt angeli i. satis et angelos
imitari nisi et creationis unitivum [illegible] licet virtutes

Reliquum nobis in contemplatione et relinquitur nobis est nunc hoc ut con-
templemur sive consideremus ornatum i. pulcram dispositionem angelice ierarchie que
conclusio est divinarum perfectionum et finis. in qua disponuntur sunt tres ordines
i. principatus archangeli et angeli. Et primas quidem dico et cetera [illegible] esto
necessarium esse ut primum dicam manifestationes cognominationum manifestant ut
primi principatores cognominationum manifestant proprietates eorum. Hoc ergo primum
estimat exponendum. que in sit ultima ierarchia alii principes alii archangeli
alii angeli nominantur. Manifestat enim et cetera exponit quod singulares cognominationes
in sit ultima ierarchia sufficient. Et primum de cognominatione principatuum tractat
ostendens quod ipsa cognominatio manifestat illud principale eductum. hoc est illum prin-
cipale ducatum quem habent differenter hoc est ad similitudinem dei. quia sic deus summus
et unus princeps est omnium. ita ipsi principes et duces sunt subditorum angelorum
honorem. hunc itaque ducatum ipsa cognominatio manifestat cum ordine sacro
et principibus et cetera. quia eorum ducatum et cum ordine sacro sunt et cum principalibus
virtutibus. quia quod duces et principes aliorum sunt et cum hoc sunt quod ad hoc cum
effectu ordinati sunt et cum hoc quod principalibus virtutibus certis excellentiis [illegible]
et ad super principale principium i. deum et cetera. hoc scilicet manifestat cognominatio principum
et significat alias scilicet virtutes vel aliorum virtutes. ducatu ad illud ipsum et cetera. eas
scilicet virtutes formam ad illud vel conforme alii duci dico. ierarchice i. sicut mandat et
[illegible] platonis sive bonas enim virtutes ad principium summum ducunt. alii
continens aliorum virtutes ducunt ad principium summum ierarchice procedendo. quia
in tantum duces sunt in quantum procedunt vel esse debent quando ierarchice ducunt et
in tantum duces [illegible] in quo plati non sunt et cetera duces esse non possunt. hoc itaque mani-
[illegible] ad plenitudinem dei cum officio et virtu-
festat eorum cognominatio. quod scilicet principum sunt [illegible] et aliorum virtutes ducunt
et cetera. et quod ad principium summum et suas virtutes continent [illegible] ornatum ipsarum et cetera. hoc [illegible] principatuum
manifestat etiam eorum cognominatio [illegible] ordinationis eius scilicet principii summi [illegible]
dispositionem manifestat supercelestiale [illegible] in eorum platone summi
ipsa quippe cognominatione principatuum. Ipsa autem sanctorum archangelorum et cetera. scilicet cognominatio
principum principatus manifestat [illegible] equale potentia significat. celestibus et cetera. est una
imitatio [illegible] i. eorum potentiam [illegible] ordinum. et licet [illegible] una et cetera
ierarchia est et una dispositio [illegible] et medios et ultimos ordines. ideo archangeli
est que non habet primos et medios et angelos qui ultimi sunt medio loco
inter principatus qui primi sunt [illegible] principat hoc est quod dicit. Desursum et cetera. enim non
constituti [illegible] principat [illegible] et primas et medias et ultimas
est ierarchia aliqua. que non habeat [illegible] communicative medietati ierarchie
virtutes [illegible] ordo archangelorum [illegible] communicans ierarchie
[illegible] hoc [illegible] in medietate [illegible] communicans ierarchie
[illegible] ad possidendam [illegible] medietati [illegible]
[illegible] hoc est quod [illegible] et cum
[illegible] medietate. que communicativa est [illegible] hoc est quod [illegible]
[illegible] principat archangelorum ordo cum principatibus et cetera [illegible]
patribus in eadem virtute quia [illegible] ad super celestiale principium summum et [illegible]
[illegible] possibile est sibi et quia [illegible] hoc [illegible] ad [illegible]
principum colligit angelos [illegible] duces [illegible] ordinatos
ambos illos subditos et [illegible] duce [illegible] ergo archangelorum ordo [illegible]
[illegible] principatuum communicat. quia ad plenitudinem sive imitationem illorum ad summum

de ultima ierarchia

de cognominatione principatuum

de cognominatione archangelorum

principium suum et se convertit et sequentes se colligit et non solum principatus
dicit. Sed et angelis infra constitutus competit. quod est quod dicit constitutus non quia et ad
conversivi etc. id est angelis magis competit quia eis et conversiva etc. id est ordo conversivus et
ad convertendum ordinatus convertens eos ut potest inferioribus divina secreta. divinas quidem
illuminationes etc. per principatus enim priores et superiores sunt ipsis suscipientes dicit ierar-
chie. id est secundum quod ordo et dispositio ierarchica composuit ut scilicet inferiores a superiori-
bus suas illuminationes suscipiant. suscipientes dico et annuncias eas. Si-
militer ut et magis quod a superioribus suscipit angelis inferioribus annuncians ut discer-
nit ut et magis quod a superioribus suscipit ierarchicam dispositionem custodiat quia
quod non cum inferioribus [illegible] ad conformitatem non accedit. qui simul cum omnibus
[illegible] sua divina principiata largitur illuminationem quippe a superioribus suscipere
ierarchicum est. inferiori autem dare divinum. At per hoc ordo archangelicus medio
constitutus secundum dispositionem ierarchie et superioribus et inferioribus principatibus divinas
illuminationes a superioribus suscipiens principatibus et angelis inferioribus easdem
nuncians et per angelos nobis qui postremis et infimis easdem divinas illuminationes
annuncians secundum sacram etc. quod est secundum modum et mensuram capacitatis uniuscuius-
que ad eandem divinam illuminationem percipiendam. Et annuncians nobis per angelos
secundum sacram etc. analogiam uniuscuiusque illorum scilicet angelorum divinis illuminationibus id est
intantum quod unumquodque divinam illuminationem annunciat inquantum unusquisque aptus
est ad eam capiendam ipse et annunciandam aliis. per se ipsi enim angeli etc. ac
si diceret. contingit nobis ordo archangelicus per angelos divinas illuminationes annun-
ciat quia ipsi angeli in celesti dispositione ultimi sunt et hominibus proximi
et nostris complent. sive [illegible] sive consummant omnes ordines celestium virtutum
quia ergo angeli omnes celestes ordines consummant. secundum quod consequens est. id est secundum quod con-
summati sunt ipsi scilicet ordines angelorum. quo autem consummet angeli celestes or-
dines subiunget dicens. quippe in celestibus etc. non inquit mirum est si in
eis celestes ordines fiant quia inter omnes celestes essentias compositione nobis
divina secreta nunciat. et magis habent angelicam proprietatem. quod compositione est magis
inferiores esse nobis et ideo apud nos [illegible] angeli vocati sunt. quia priores sive
superiores inquiunt scilicet ipsis est ierarchia id est potestas vel officium. ita ideo quod manifestius
est nobis et magis [illegible] ubi ordo magis est. perceptibilis et in-
telligibilis nobis [illegible] propinquus. ideo eis magis est [illegible]
[illegible] est cognoscibilis vel comprehensibilis ordo. quia nobis proximus. excellentis-
sima quidem etc. estimandum est inquit quod excellentissima dispositio id est suprema
ierarchia ipso occulto id est deo ordinat secundum eam [illegible] id est occulte et incompre-
hensibiliter formas eam. secundum non etc. estimandum est posse ei scilicet ierarchie que
est principibus etc. Et estimandum est quod forma ierarchica manifestius scilicet principatus
divinas illuminationes vel potest [illegible] non que prima id est secunda occultius prima
patrum [illegible] etc. maiestatem id est nota et [illegible]. estimandum est propter hoc
ierarchie etc. per consequentia id est consequenter [illegible] a superioribus perceptum sunt ut se
per ordinem ad deum etc. id est ut [illegible] ierarchia communia
et de media ad suprema. quasi ascendant ad illud unum [illegible] quod de
est. et quidem etc. [illegible] ordine unum bonum ab omnibus commune [illegible]
[illegible] in omnibus ierarchicis ordinibus ut eos [illegible] supervenientes eis et
[illegible] quod ait. processio fit ab eo [illegible]
omnibus ierarchicis scilicet ordinibus optime [illegible] eis et communicare [illegible]
hoc est ad communicandum et [illegible] ornata [illegible] omnium magnum [illegible]

cur sit finis angelorum

diuine disposicionis q tu unum bonum omis participet no uno tm comitandi puet
s paliis alij illud percipiunt et iuxta alij posse comitandi pbent . quadm
in illis spiritib prima ierarchia sedet . sc̄da tue . tercia me . i . huane . Dnas autem
naciones comitandas pbet . hic q aut . sacra theologia mam ierarchia et
spiritualia quia inferiores assignorib regunt theologia . i . dnia scriptura distribuit
iustam et . Et in dan . princeps psarum et principem grecorum nominatum legimus
et no solum in illis testimoniis pbat angelos principari hoībz . s etiam alibi
ubi ait scriptura Statuit terminos gencium iuxta numerum angelorum dei . quia illi angelorum numerum gencium aptarunt ut singulis gen
tibus singuli angeli possent ¶ Si aut quis dixit et Si qs aut inquit . tm
boni angeli illas gentes quibz preficerunt . adequate ueri ueri dei et
passi sunt . credendum est hic culpa angelorum sanctorum no esse . in deos no consti
tuit . i . quia errando illos coluerunt . qui no erant dij . s illos ipsos et . i .
exhibet deos qui no ppria uoluntate . recedentes a recta reductione . i . cognitione
ppria homo reducit in diuinum ut exhibent deos qui no erant dij . et illos mcp
ipsos accusados . qui ppria uoluntate mcp . liberi arbitrij erant amitate merit
rorem lapsi sunt . et hoc comamo ppo quia seipsos amarunt plusqm deum
et suam gloriam querebant . et ideo superbi erant . et cum superbia insuper et a ca
que ipsis reuelata sunt diuinitus . et que reuelata sunt eis etiam coronabili
cultum . s . dino . i . cum quibz ronabili uel pbabili intelligere potuissent . quadm
deum cole debent . quia sic dicit apostolus . tu cognouissent deum et . ecce error in eo q
istens deos . quia finierunt post creaturam q creatori . Et diuinitus . et coronabili
ente subaudit eis deus . hoc est sapient et condigne cultum . hoc est sic decebat
cultum falsorum . s . deorum insuper ipsis hoc . e . q ipsis indebant dij . et no erat sufficient
em sapient et ronabili . reddunt eis deus . quia sic dicit apostolus . quia deum no
pbauit hic in noticia tradidit eos deus in reprobum sensum ut faciat que no
optet in semetipsis . quia in semet ipsis insoniet enim ipsis conuenit fuant . sic et alie naciones rect
preciaunt hic pbibet et hoc . s . q a cultu dei recessit . sic et alie naciones
seruiunt in cultum ydolorum . et hoc . i . in uindictam diuina ...illorum quia similit
a cultu dei recessit . et cogniciones dei abiecit aut enim nox ipi uel cogniciones
dei et relicto . s . deo qui intus prima mote colit . coniecti foras p amore insubi
hui quo te tot tunc . i . desiderium et uoluntas prima distichat quibz omibz libi
arbitri potas appet . quia sine racione homo siue ad bonum adminus siue ad
malum primus ppria uoluntate inclinat . hoc est q sequit . Neqz enim tracta
hoīus mta uoluntas enim ronali creature dari pot libera s tragi omnino no pot
. et sic in mia potate no ut diuine nobis illuminacionis donum offerat . ita no h
in mia potate est . ut oblatum suscipiat nisi aliquo et tu uolumus offert
s nunqm suscipit nisi tu uolumus . et tu uolumus . quando adeo uolumus quia
donum dei est uoluntas bona . tu aut nolumus quando nolumus . quia nolle
nichil aliud est q no uelle . q de recto bonum est ad no esse . et nichil
sine ipo factum est . Itaqz diuina lima prius illuminat quia pca prius deus
illuminat . No reuelat pprie potatem prudentum . i . eorum que operis accept
prudentes sunt uel primis . i . eorum que primi sunt uel pessimati adeo
ad illa accipienda . Notandum q ubi nobis reuelauit hoīus illa tussilaro hz
expectaunt . que licet diuisa sunt ad eandem tamen intencionem construendam ptinet
. ut . s . ostendat . quia utrumqz diuina lima reuelet . i . manifestet uel coerceret
. i . abscondat et occultent no in potate accipientum . s in arbitrio dantis

constat. Sed tamen omnibus ipsa manifestatio vel occultatio ipsorum potestate non sit. sed
excepto tamen. nunquam fit nisi tamen eorum voluntate quia rationabile bonum est quod non potest
nisi cognoscente et volente participari aut propria voluntate fit ut omnino
repellatur. aut differentia huius bonitatis ut dissimiliter participetur. hoc est quod dicit
Sed intellectualium inpromptitudo id est spiritualium aliquorum rationalium scilicet intentiva dissimilitudo
facit donatorum luminis nemini scilicet desuper plena hoc est divinitus plena et continue
plena propria bonitate illa inquam donatorum facit ipsa dissimilitudo aut omnino
non participatam et non distributam ad eos scilicet inpromptitudo refectione aut facit parti
cipatione differentes hoc est parvas aut magnas etc. unius fontalis radii etc. radius
enim divine illuminationis a fonte bonitatis descendens nisi unus et simplex et per eandem
se huius cunctis rationabilibus mentibus super expandit et ab eis non secundum suam simpli
citatem sed secundum illarum diversitatem differenter participatur aut etiam inpromptitudine sunt et omnino
illum repellunt et faciunt ut nullo modo participetur neque distribuatur eis reflexionem
aut dissimiliter bone sunt et differenter eum suscipiunt Deum quia et aliis etc. Et
sic dicit etiam in gentibus boni angeli prelati sunt non solum ex eo probari potest quod al
tissimus terminos populorum constituisse dicit iuxta numerum angelorum dei. Sed ex eo etiam quod ipsis
gentibus non alienigene dii aliquando imperabant sed unus deus. palam enim est
omnino quod homines deus nisi et publica sua bonos sibi ministros constituerit
quorum ministerio et hoc scripta scriptum est quod nos qui ex gentibus credidimus reversi
sumus ad deum et ad plenitudinem illuminationis eius reducti per eos. etc. nunquam
non fecissent si boni non fuissent. hoc est quod dicit Deum etc. apud omnes in traditione
sive largitione quia largitur se et tradit omnibus volentibus et desiderantibus illud
accipere non imperabant alienigene quidam dii. quamvis hoc videri possit quia ydola
coluerunt et falsos deos adoraverunt sed unus deus illis imperabat et dominabatur
quia sic est unum principium omnium a quo sunt omnia. ita unus deus et rector
sub cuius potestate constituta sunt universa. quia sic ipse ipse bonus erat ita bo
nos sibi ministros et rectores et duces angelos constituit et illi angeli re
duxerunt nos sequentes per fidem ad ipsum principium nostrum. reduxerunt dico secundum quod
erant sacerdotio id est sancta prelatione singulares secundum unamquamque gentem hoc est unus
quisque ex ea gente in qua sacerdotio vel sancta potestate fungebatur ad se re
ducit eos qui credidimus. et ad principium suum respexerunt Melchisedech etc.
De angelorum ministerio et officio tractans subito de Melchisedech narrationem inducit
non quia ut quidam putaverunt angelum fuisse aut ipsius sacerdotium inter ministeria
angelorum connumerandum existimet. sed ut ostendat quia non solum angelos sed et
eos et deo placentes homines aliis ex hominibus in hiis que divina sunt prepositos
[illegible] ope et ministerio suo sic quia [illegible] ex gentibus ad fidem et cultum
veri dei quisque sunt. Secundum hunc itaque modum quo angeli ex officio prelationis sive
sacerdotio functi sunt in gentibus ad fidem veri dei convertendas intelligendum est Mel
chisedech summum sacerdotem fuisse existentem deo amicissimum non existentium
primo quia non existentium sed vere existentis excelsi dei littera expressa est. sicut
autem hic est. Et enim dicit Melchisedech deo fuisse amicissimum non existentium
[illegible] qui cognitos deos suos [illegible] quia in eos qui vere non sunt existentes
dicat subiungit non existentium. secundum quod scriptum est. omnes gentes que non sunt
sic sunt coram eo et quasi [illegible]. omnis quod existit subiungit solus [illegible]
deus qui vere habet existentiam quod ait non aut ne existentis excelsi dei
sed ne existentis excelsi dei per similitudinem [illegible] nominis scriptum est ut [illegible]
[illegible] tanto respondet non existentium sed ne existentis excelsi dei [illegible]

sic legi pot melchisedech existente dno amicissimo omni existentium intelligendum
est fuisse sacerdote non quorumlibet existentium sed creatori dei nec existentis sicut scriptum
est sacerdos dei altissimi. et enim non sic simpliciter etc. Dum intelligit ipsum melchisedech
sacerdote intelligendum. quia theosophi i. divina scientes non sic simpliciter amicum dei
sed et sacerdotem etc. et qui sacerdote vocantur subiungit dicens an ut sapientibus
etc. eorum intelligit melchisedech qui de iudeis non erat non solum amicum dei sed et sacerdotem
dei vocaverunt utique hoc ideo sic fecerunt ut sapientibus apte significarent quod
non solum operis i. conversi qui soli timebant ad cognitionem divinam reducti et conversi dei
debuerunt gentiuum in ipsum deum hoc est ad fidem et cognitionem ipsius dei qui vere est sed
etiam ex aliis s. gentibus multos educit de tenebris ignorantie s. ea reductione quoque
est ad solam etc. hoc est ad cognitionem dei. non solum ipse melchisedech aliquos ex israel
convertisse legatur qui nondum erat populus nisi forte israel in patribus superioribus
accipiamus ex quibus aliquem forsitan preter ipsum melchisedech tempore suo ad no
titiam dei ducti sunt. vel ut sic legatur quod s. ideo non solum amicus dei sed
et sacerdos vocatus sit. quia convertit subaudit ignotos et nescios ad ipsum
deum quod vere est credendum. et si aliquis obiciat quod ipse melchisedech qui de
israel non erat sed alienigena nullum ad fidem dei convertit. quia solus israel deum
cognovit credidit. quia non solum conversi ad fidem dei gentes sunt. sed et ex aliis
gentibus quos s. gentes alios preter ipsum melchisedech facta est quam tunc genti. i. qui
abraham benedixit sacerdos dei altissimi vocatus est. tunc non esse conversi ut
ostenderetur quod conductus esse ad deum multos. et quod deus non solum israel sed et i
gentibus et sacerdote habet. et plurimum preterea non ait eduxit. sed educit in
gentibus et sacerdote habet. et plurimum preterea non ait eduxit. sed educit inque
ad illud quod tempus quo hec dicta sunt futurum significans. quod vel melchisedech
ch. preterea post ex gentibus convertit ad deum. vel prius cuius ille typus erat non
solum conversi sed et ex omnibus gentibus perfidem multos ad ecclesiam suam deducit
ne desit infidelitatis eduxit et hec aut una etc. deinde alia subiungit
auctem ex qua probat multis gentibus bonos angelos a deo platos. quidelicet
apud egyptios pharaonem angelus visione demonstrat. et per eam illi defutura sed
litate cautela imperat manifestata. deinde eadem visione per ioseph et similiter
babilonios principi s. nabuchodonosor ipsius prophetis i. ipsius positus summe in
debet ipsius angelus visione formavit. eamque preterea per danielem respondendo
manifestat in quibus omnibus apparet quod deus omnium rex et providentia sit et dominatus
et potestate suum quod per alias visiones distinctio vel distinctio vel distributio que in
sanctis primum in angelis revelate sunt a deo et deinde quoniam per angelos sacerdotibus
non solum superiora sed et
viri ioseph et daniel et hoc est quod dicit. othmnothece non solum superiora sed et
tiam etc. prope deo. i. angelo qui per ei platus erat. pharaonem inquam quod angeli illius
impasse legimus. distributio est providentia etc. i. ostensum est quod deus providentia sua
et potestatem singulis gentibus gubernandas distribuit et ostensum est etiam quod gentibus
illis vel dei ministri duces statuti sunt. et quo ostensum sit hoc subiungit. mani
manifestationes s. visionis sanctorum ab angelis. et hoc est visionis inquam de
invate sunt sanctiones sive figure. ab angelis facte in mentibus prophetas ad si
gnificanda futura. quales sunt vacce et spice quas vidit pharao et arbor et
statua quam vidit nabuchodonosor. talis itaque visionis manifestatione
monstrata est divina providentia et potestas per angelos gentes disponens. unum
est enim omnium etc. etc. probat quod supra dixerat. quod unum est principium et providentia
omnium i. unus est deus a quo sunt omnia et per quo reguntur universa et ideo
nullo modo estimandum etc. hoc est dicatum plurimisse iudeis. plorime vel ab

solute. hoc est per semetipsum s. sine mediante anglorum ministerio aliis aut angelis vel
spaliter hoc est particulariter sine minus excellenti potestate aut eque honorabili hoc est
potestate equali et qui illi dñe dominatorem. aut oppositis subaudit in ipsis que
admodum apostata angelus dixisse legitur. sedem meam ad aquilonem ponam. et
altissimo potestate similis ero. aut eis non est estimandum aliquos quosdam deos
in pace aliis gentibus qui omnes et vi dei potenti et dominatorem omnia subiecta non esse
non est magis estimandum qui in ipsis indeis verus deus potentie habeat et aliis gentibus
sive angeli sive alii quidam dii. sive equali sive inequali contraria tu
et contra illic ductorem imperium potestate. Vel sic legatur nullo modo estimandum
dimitate propriam sine interpositione subiecta potestate angelica indeis dominatum p
buisse. angelos aliis gentibus impasse spaliter hoc est particulariter s. inferioribus potestate
et dignitate inferioribus quam ipsi iudei sunt. aut eque honorabiles hoc est equalibus
s. eque potentibus et honorabilibus. aut eis in oppositis gentibus quomodo s. in
diis opposite et que fuerunt oppugnatores eos non est magis ita estimandum s.
deus ideo indeos per semetipsum duxit. quia ipsi ceteris gentibus omnibus honorabili
ores sunt. alias aut gentes quas in fidelis et minores dominatorem angelice relin
quit. cum in aliis nationibus plures non solum honorabiliores sed eis fortiores et po
tenciores ipsos quod indeos sua potestate et fortitudine comprobatos fuisse non du
bitet sed et eloquium aliud sibi separatum est quod dictum est. cum dividebat altissimus
gentes statuit terminos populorum iuxta numerum anglorum dei quos aut dominum plus eius
ia. sunt hoc. eius non ita intelligendum est quod ceteras gentes angelis regendas
dedit solo israel sibi hoc est sue providentie et gubernatori retento ut indeis
vel ipse israel sine angelis vel angeli reliquas gentes sine ipso disponerent
quia et israel michael prelatus legitur. et deus omnes gentes in suo eloquio
possidere et gubernare memorat. secundum sacram intelligentiam que asserit. i. contrarie
non discordat hoc est aut sacra intellectu ut intelligamus deum non ita ut hoc est
quod prelatione deo ducatum reliquis gentibus cum aliis quibusdam diis aut angelis
et solo israel concreto vel retento in gentes principatum et ducatum hoc est
ut illi soli genti princeps et dux esset. non ita intelligendum sed ita ut hoc est
quod ipsa quidem communis vel communis providentia que una est. quia omnibus providet
illa incomprehensibilis providencia salutari distribuente omnes homines restitutivis rectis
i. ducatibus omnibus qui ceteri intendebant ignorancie manuducunt et ad lumen
veritatis restituunt. et solo israel quasi vel fecit ultra omnes gentes preterea
cum solus israel adeo in preciosum acceptus et ductus legitur. quia solus tunc
comparatis gentibus ad cognitionem dei reuocatus est et adulteri divine institutionis
vel magis theologia figurans scripsit i. deum possedisse israel in porcione sua et
sic est porcio dñi ipse s. israel hic itaque porcio eius fuit israel quem sic alio
possidebat ut ipsum possidet et hic. ostendens aut etc. vel magis quod
sacra scriptura dixit. michaelem duxisse indaicum populum ostendit plane
eum .i. deum distribuisse ceteris gentibus s. ducatus .... i. sigillatim unicuique
i. aliam sibi angelorum vel ut expressius dicam. unam unum vel unam quamque unicuique
vel singula singulis distribuisse dico. incognoscendum petrum s. angelum hoc est
ut unaquaque gens proprium angelum cognosceret. Unum omnium principium a quo
sunt omnia. et sub quo reguntur omnes. vel hoc magis ostendit sacra scriptura
dixit michaelem ducem indaici populi quem spaliter deus sua sub providentia
et gubernatione tuendum suscepit. hoc est dicens aperte hos .. docuit unam
esse providentiam que omnibus gubernandis preest sub qua per singulas gentes

Sed et eloquium [marginal note, left margin]

f. CVII

imparites. angeli eciam gerentes sequentes ipos voluntate essenciali. hoc est libero arbitrio
naturali insito ostendunt vel premonet in ipsum ipsum principium sive sursumagendo et ad
inuandum. Scriptura magister dixit. Zacharie indantur duxisse spiritum. cuius ducem ipsum
deum alibi commemorat. In hac parte nos docens unam esse omnium prudenciam scilicet
hoc est non secundum potencialitatem scilicet est naturalem presidentem omnibus inmaterialibus et angelorum
et hominum. hoc est enim quam in utrisque simul constat. ostendens et omnes angelos sub illa
prudencia. persingulas gerentes imparites esse dicit conclusum. sive singulas virtutes
illarum mentibus gerentium. in ipsum scilicet deum ut in primum principium virtutes dico sequentes
voluntate essenciali hoc est aliter arbitrio libero et naturali. angeli enim superanas
mentes ad deum amandum virtutes sursumagendo excitant non coactas necessitate
sed sequentes voluntate

10 c

Conniexa est itaque sicut ipsa quidem et in priori capitulo sic patet ex suprascripto
titulo huius repetit quod superius dictum est secundum quod ordinata sit synagoga id est
aggregacio vel multitudo angelica in ordinibus suis primis et secundis et tercijs
Connexa est etc. Id est prima iherarchia deo que tribus constat ordinibus. scilicet cherubin
et seraphin. honorabilissima vel excellentissima omnium reliquarum. connexa est circa deum
hoc est et inter se concordet inicia. et deo inmediate sociata. sit ordinata quod
hoc est et inter se concordet inita et deo inmediate sociata. sit ordinata a
perfectissima etc. id est diuina que sola perfecte lucet et illuminat. Ita namque enim ab ipsa illuminata
perfectissima etc. id est diuina que sola perfecte lucet et illuminat ... enim ab ipsa illu-
minantur. lucendo quidem ei assimilantur. et illuminando alios eam imitantur. Secundum ...
... ab ipsa illuminatur inmediate. singulariter ex perfectissima illuminacione ordinatur. alij
quamplures insufficientes illuminaciones mediate suscipiunt. quemadmodum et inferius disposi-
ti et ordinati sunt ista non iherarchia que ex perfecta sive celestiarchica illumi-
nacione id est diuina que princeps est sanctificacionis id est prima et maxima et singular...
causa sanctificacionis ordinatur. vel ut ex perfectius dicatur pontificatur. hoc est in ipsam
pontificale ordine sive dignitate formatur. quemadmodum tunc dignitate suppo-
in eam. scilicet illuminacionem inmediate ascendens occultior existens et manife-
stior ex tanto diuinam illuminacione perfungat etc. occultior quidem et non autem prima
iherarchia ex eo quod diuina illuminacionem inmediate suscipit. et occultior et ma-
nifestior ubis sequentibus exponit dicens. occultior etc. occultior est magis
inmediate ubis sequentibus exponit dicens occultior etc. occultior est magis
magis simplificata vnificata. quia in eo occultior
est quod inmaterialior est. et magis propinquior simpliciter diuinitatis vnitati. ergo
est quod magis inmaterialis est et propinquior ... data est ante id est plus quam alijs ratio
... et est ut pote lucens ex luce data est ante id est plus quam alijs ratio
inferior autem est ut pote lucens ex luce. quia vilior est in qua vna
primo lucet et excellencius manifestior etiam est. quia magis notum est quod magis commune est. et pluribus
similitudine in pluribus constat. quia magis notum est ... adimitte conspicit ostendit
nent. hij autem vilior sit et magis conplus adimitte ... ut luceat magis id est
quia scilicet forma id est diuina illuminacio ex qua formatur ut luceat magis id est
ex perfectius vel habundancius effusa est in eam quam in alias iherarchias scilicet tantas
ex perfectius vel habundancius effusa est in eam. quam in alias iherarchias primo effudit id
Sensus autem hic est quod scilicet diuina illuminacio in istam iherarchiam primo effudit id
eo perfectius illuminat. quanto autem perfectius hij qui in ea sunt prius eam
illuminacionem suscipiunt. tanto perfectius et clarius lucentes in ipsa vna forma
vnius luminis sint et quod in ipsis diuisa connata multipliciter distinguntur
vna claritas forma supernaturaliter lucens dissimile non mediat. Ita ergo ista
iherarchia que prius lucet perfectius lucet. et quia perfectius lucet vberius
vel plenius vel ex perfectius lucet. et quia ex perfectius lucet. manifestius lucet. Ergo
ergo generaliter occultior est. similiter est manifestior. quia subtilior est
ex qua claior est exigua ab ipsa autem intima vero ab ipsa incipit iherarchia pri-
ordinem vel quintum et alia tria et altera quintum illa scilicet iherarchia que est
primitivas. prima enim iherarchia angelica quintum sedarum. secunda tria. tercia

Occultior

data Ante

angelica committit humana. Deinde autem continuat ostendit dicens ad supprincipale princi[pium]
et consummatas simul omnis boni ornatus i. ad deum qui principium est omnis bone et pul-
chre dispositionis debite et laicarchie i. sui officium vel ordinationem sine lege sacer-
chias in quibus ordinatum est ut superiores suum modum et virtute sua inferiores il-
luminando et suggerendo ad principium suum convertant. convertant autem suum ipsum legem
bonum ornatus ordinationis que ornat omnia. cuius lex est et institutio ut alii ab
aliis illuminentur et convertantur in armonia et analogia divina hoc est in concordia
et proportione adeo uniformitati collata quod cum quod bonum principatu pariter aliis
proportionaliter conscendit concordia in uniformitate perficit et consummat. Deus autem in
reducit sicut intelligendum est i. secunda reductione. prima enim reductio est qua primi
ab ipso deo illuminati ad ipsum convertuntur secunda qua a primis secundi vel a secundis tertii
inferiores autem cetera omnes mentes celestes manifestatores sunt et angeli. Hoc est
et nuncii. Causa quia sunt ad ipsos qui cum a precedentibus accipiunt sequentibus post se
nunciant. Deinde ipsi quidem honorabilissimi et superat omnes virtutes et prelatos
ad sequentes nunc subdistinguunt quod ipsi quidem honorabilissimi i. excellentissimi spiritus
qui soli deum stantes sequuntur nuncii sunt spiritus dei movet eos per inspirationem
ut per eos secreta sunt sequentibus revelet. Ceteri autem qui post ipsos sequuntur nuncii
sunt ipsorum motorum a deo nuncii inquam sunt proportionaliter i. secundi primorum et de
per primos tertii secundorum et primorum per secundos dei et per secundos et primos. atque in hunc modum
ceteri per hos sequentes. Deus autem proportionaliter singuli divina secreta revelet
sequentibus ubi apparitionis astitentes quod non unumquodque tamen per se datum est quantum
tenent ordinem et locum in quo positus est. hoc est quod dicit Tantum
enim omni supercelestis et secretalis inquit armonia i. divina providentia
que omnia creavit disposuit tamen providit sive virtus vel potestas uniuscuiusque
rationalium vel intellectualium tam sacro ornatu et ordinata ductione i. sacre
ornatas et ordinatas ducens tamen in quantum providet. quantum est sacre et de-
cent positus unusquisque ordo laicarchias. Hoc autem quod dicit sicut...
tertia ordinis unicuique. de quo ordine in quaque iararchia distinctiones
subiungit dicens. et omnem iararchiam et cetera. Non solum unaquaque iararchia sed et
unusquisque ordo per singulas iararchias. hoc est quod sequitur Et et ipsam
per singulas iararchias et cetera. ipsa inquit divina providentia distinxit vel distinxit in
primam. sive unaquaque dispositione et ordine divine armonie ut sive distracte
esset et dissonantia non esset. et hic dicendum est sicut per singulas iararchias
quod sive per singulas iararchias singuli ordines speciales habent distinctiones. Et sequitur
per quas et ipsos divinissimos et cetera. quia singuli ordines in semetipsos dis-
creti sunt. ideo ipsi theologi aiunt ipsos seraphym qui divinissimi sunt
i. divinitati propinquissimi clamare alterum ad alterum. Sic in ysaia legitur Ysaias VI.
quod alter ad alterum clamabat dicens aperte declarantes quod theologicas i. divinas
scias ipsi qui primi sunt in illo ordine. tradunt hiis qui secundi sunt in eodem
ordine constituti in quo clarent unum eundem quod ordinem primos et secundos hic
quod sicut de primo et de supremo ordine maxime accipitur. De sequentibus vero vero dubi-
tari potest. ad dicit fortassis autem et cetera. Et sequitur hic est divina non solum ubi
iararchia in primam et mediam et ultimam iararchiam. et singule iararchie in primos
et medios et ultimos ordines. et singuli ordines in primos et medios
et ultimos spiritus dividuntur. Et et ipsi singuli angeli spiritus sunt quoniam in
semetipsis virtualiter discreti sunt primas et medias et ultimas
virtutes continentes per quas spiritus anagogicis i. sursum ductionibus sive ascen-

sionibus ab infimis ad medias et a mediis ad supremas secundum caritatis illuminacionis proporcionaliter ascendentes participes fiunt quoniam eis possibile est divine purgacionis que est incognitissima vel occultissima quia intima purgat et divini luminis quod est plenissimum quia omnes tenebras fugat et divine perfeccionis que est ante perfecta quia tuetur et prior est creatura et superior dignitate et plenior virtute. Caritates autem illuminaciones dicto proporcionales dicat quia in sacra potestatibus ubi alii superiores alii inferiores constituti sunt divinas illuminaciones non omnes uno modo percipiunt superiores enim et capacioribus in donis gracie amplius habent inferioribus secundum modum capacitatis sue unusquisque participandi probatur. Secundum sunt itaque modum quo vel in singulis ierarchiis divisis ordinibus vel in singulis ordinibus divisis animis different divine illuminaciones tribuunt unusquisque enim in seipso in eisdem illuminacionibus racionali differencia amoribus ad maiora ascensus proficit. Hoc est quod dicit. Addidimus autem etc. ac si diceret. Nos plus de singulis ierarchiis sive ordinibus convenienter dicere possimus quia unusquisque et celestis et humanus animus secundum seipsum vel in seipso habet speciales scilicet et proprias et primas et medias et ultimas ordinatas et virtutes scilicet virtutes in primas et medias et ultimas ordinatas ad quod autem virtutes habeat ipso primo et medio et ultimo loco ordinatas ad quod autem virtutes habeat ipso primo et medio et ultimo loco ordinatas ut habeat unusquisque ascendere diffinitas subiungit. scilicet ad proprias anagogas ut habeat unusquisque asce[n]siones suas proprias et promociones in ascensionibus sicut scriptum est. ascensiones in corde suo disposuit et ibi ascendet de virtute in virtutem. Videbit deus deorum in Syon. Ad has itaque anagogas id est ascensiones disposite sunt virtutes alie superiores alie inferiores ut ab inferioribus ad superiora ascendendo participes earum fiant summi boni quod est deus deorum in Syon. Vel ad proprias anagogas dicto dictas iam id est primas et medias et ultimas ad proprias anagogas dicto dictas iam id est quas supra iam diximus convenienter scilicet ordine caritatis illuminacionis quia tunc ostendimus qualiter in distribucione caritatis distincti ordines differentes illuminaciones percipiunt et monstravimus quod eciam eadem in eis in se [illegible] proporcionaliter illuminaciones percipiunt. Proporcionaliter dico id est in racionali differencia promocionis perfeccionis ad suprema ascendit. Apposita dicit anagogas caritatis illuminacionis proporcionaliter manifestatas sive congrue dicti manifestacione tractacione in qua hoc demonstratum est quod ascensiones iste proporcionaliter fiunt vel magis proporcionaliter manifestatas quia quanto magis crescit ascensio tanto magis tanto magis crescit cognicio [illegible] ad ascensiones quas virtutes dispositi sunt per quas melius ascensiones unusquisque id est unusquisque animus ascendens per eas fit in participacione et fit particeps super incognitissime purgacionis et plenissimi luminis et ante perfecte perfeccionis particeps. Dico fit sicut est possibile id est ut particeps fiat sicut fas est et possibile fas quoniam ad participandi bonum dignitatem possibile quoniam ad suam capacitatem. Sequitur et ante perfectum etc. Et bene magis dixi divina perfeccionis ante perfectam quam quia nichil que perfecta sunt quam ipsa perfecta sunt quia nichil est post perfectum et nichil quod non sit post imperfectum. et non sit indigens perfeccione vel omnibus perfeccionis nisi aliud bonum summum quod est et ante perfectum quia nichil ei deest et ante perfectum quia omnis plenitudo an eterna est sicut quasi supra scripto manifestum est titulo hec est questio que in primo capitulo movet et solvit. Cum primus tamen ordo in celestibus virtutibus virtutes vocantur quare hoc vocabulum aliis =

Nos autem diffinimus illud dignum intelligere etc. Continuatur Hoc quippe dignum in quisicione est quia non eadem causa hec constat

qua reddim9 qd oms celestes essentias angelos vocam9 quia s. ordo angelo(rum)
ultim9 est. et ideo nome eius ad superiores ordines assumunt. quia ab eis p(ro)prietas
aliqu(am) nome eo(rum) assumunt. Sz hic simili dicere no(n) possum9 qd oms cele-
stes sp(iritu)s virtutes nominam9. quia tu quos ordines inferiores sunt ipsis u(el)
in vocabulo p(ri)ncipat(us) no(n) vocantur. H(oc) est quod d(icit). Non eni(m) est dicere ut in
angelis. ac hec eni(m) si u(er)u(m) esset. no(n) esse(n)t infer(ior)es si nome eo(rum) oms alii or
dines p(ar)ticipabunt. hoc est quod scrip(sit) Et quid nominat ce(lest)es essentias vel
tima(rum) sp(irit)ui(m). s(cilicet) iam et decora ultimato(rum) p(ar)ticipant sup(er) e(st). d(ic)it. Ulte(rius) no(n)
et cu(m) gr(aci)a d(icitu)r dign(u)m m(agis) est intellige(re) cu(m)9 r(espo)ndit(ur) rei gr(aci)a oms divin(as)
intellectus celestes virtutes nominant(ur) tu(m) ullo modo nominent(ur) seraphym
et thronos et dominationes. Nam q(uod) angeli nominant(ur) vnde hic est q(uod) angeli ulti(mi)
sunt. et eo(rum) p(ro)prietas a superioribus p(ar)ticipat(ur) vniu(er)saliter. H(oc) est q(uod) d(icit) optime. cu(m)
s(ed) audit(ur) sciencie ut sunt angeli p(ar)ticipare sit ab excellentissimis et vniu(er)sa-
libus p(ro)prietatibus sive in omnibus p(ro)prietatibus suis. Sz no(n) co(n)u(er)so superiores p(ro)prietates
ad inferio(rum) p(ar)ticipat(io)n(em) vl(tim)e veniunt. p(ro)pterea inf(er)ius est quo angeli et qui no(n) an-
gelos sunt archangeli et p(ri)ncipat9 et potestates nome virtutu(m) assumant
tu(m) no(n) p(ar)ticipat p(ro)prietate. quia p(ro)p(ri)e virtutes ab ipsa theologia ordinati s(un)t
i(d est) admi(ni)stratio p(ro)p(ri)a p(ro)p(ri)9 virtutes ordinati refulsit et tu(m) tu(m) aliis suis celestis
vocant(ur) omnes celestes virtutes. Dicim9 at(ten)de(n)d(um) quod plurium questio(n)es
quaslibet no(n)9 virtutu(m) inferioribus ordinibus tribuat(ur). Dicim9 m(agis) quia nos vite(re)
tes vocatione celestium virtutu(m) co(mmun)e nominibus no(n) indicim9 co(n)fusione(m)
aliqua(m) p(ro)prietatu(m) vniu(er)saliu(m)q(ue) disposic(i)onis. i(d est) p(ro)ph(eti)c(e) q(uod) nome co(mmun)e facim9
distinctionis p(ro)prietatu(m) no(n) co(n)fundim9. Sz p(ro)p(ri)9 qd inferiores ordines virtutes no(n)
nominam9. no(n) aliquo ordinis p(ro)prietate. Sz co(mmun)e(m) eor(um) virtutu(m) significam9
oms eni(m) divini intellectus inta ordinant(ur) no(n) inf(er)ius se. s(cilicet) aliq9 ad aliud. sed
vn9q(ui)sq(ue) p(er) se sive in se. supermundana ro(ation)e i(d est) sp(irit)uali s(ecun)d(u)m no(n)
tota in p(ar)tes. Sz natura distinguit inp(ro)prietates p(ro)p(ri)a subiungit(ur). in q(ui)b(us) ta(men)
vn9q(ui)sq(ue) sp(iritu)s in se dividat(ur). s(cilicet) in essencia et virtute et operac(i)o(n)e. in om(n)i
e(ni)m sp(iritu) d(icitu)r ta(men) sunt. p(ri)m(a) essencia in qua subsistit s(ecun)d(u)m virtus p(er) quam
valet. t(er)tiu(m) operac(i)o p(er) qua(m) efficit. Ad q(uo)d o(mn)es simul i(d est) sp(iritu)s e(st) eor(um)
cor(um) in ob(s)cur(it)ate i(d est) in distincta sive co(mmun)e. Vocam9 aut(em) celestes essencias
aut celestes virtutes. estimandu(m) est nos eos de quibus sunt e(sse) significac(i)o
p(ro)p(ri)e rasticos i(d est) p(ar)ticulariter. eccl(esi)a essencia vel virtute que p(ro)p(ri)e singulos
eo(rum) i(d est) que co(mmun)is omnibus est no(n) ex ea quo e(st) singularis eius q(uo)dam ordi(ni)s
dignitate distinct(a). Necz ait re ex singularis p(ro)prietate(m) vni9 ordinis
aliis sublimis ordinibus attribuere volit ostendit dicens. Neqz eni(m) fas
te est nobis supp(o)sitam p(ro)prietate(m) statu(m) virtutu(m) iam a nob(is) distinctam. i(d est)
p(ro)p(ri)e et singulariter eis attributa(m) inmoribus (?) celestis omnem sine toue
inconfusione ordinationis in e(ss)e angelorum ornatum. quia sc(ilice)t fa
te(m) qui(d)e(m) sive p(ro)p(ri)am ordinac(i)o(n)e(m) angelico(rum) ornatu(m) que i(n)co(n)
fusa est. quo aut(em) inconfusa sit ordinatio angelico(rum) ornatum. i(d est)
angelico(rum) ordinu(m) pulcre sive ornate disposita ostendit. quia s.

(in margin:) essen(tia) / 3 sunt virtu(s) / 3 in (o)p(er)a(tio) / sp(irit)u ... oper(atio) i(d est) op(er)a

servant discretionem suam. non sunt communicent superioribus quo ad proprietatibus participare non
valent ipse quidem supereminentie dispositiones, id est superiores ordines habundant sine
plene habent eas quod modo sacras proprietates. ultime non et summus iam aliquibus
summus quo ille ubi est deus omnia in omnibus ad proprium esse possit. aliter
quod omnibus tamen non sit. hic quoque non omnino tamen actor. quod id intelligendo
sit in eo quod habundant habent quidem. quod proprietas intelligenda est quasi super
ordines quoniam quod superiores habundant habent. Est enim tam magnum potest
esse ubi quod in communione universaliter non tussitat ubi caritas est. quam maior
omnibus est. quod omnia sunt omni. Sed hoc solum proprium deo est. quod habundat aliter
est quam omnibus non est. quia superiores quidem virtutes inferiorum universaliter et ha-
bundanter habent. inferiores autem non eque virtutes superiorum habent universaliter et ha-
bundanter habent. inferiores autem non eque virtutes superiorum habent vel, id est secundum summam
plenitudinem illuminationibus divinis tamen. tamen participant post in aliis appetentibus
non in eas primo apponentibus. sed primo participant in eas etiam in alias, id est inferi-
ores primo apparet universaliter et deum prout certa proprias primas proportionaliter
hoc est secundum potentiam non secundum tamen plenitudinem eas distribuunt. Erit secundum hoc
minores ierarchie angeli vocantur.

Prospecti tituli sensus est. quod illi qui sunt ierarchie, id est sacri principes secundum homines
sive inter homines sic sunt summi pontifices vel quibus sacerdotes et alii ministri
libri dei quod illi secundum angeli vocantur. cum deum sit super. quod inferiores sunt superiorum
proprietates non participat ita eas nomina assumere non debent. Sed cum ordo angelorum
quia inferior virtutibus est nomine ipsorum secundum proprietatem eorum participare non potest
non homines qui in dubitanter angelis inferiores sunt nomine ipsorum secundum eas
proprietates usurpare possunt. Sed hoc quod in eo solvit quod super diximus. quia quod
quidem spiritualis quoque in tamen omni tussitatem appellationem eorum in participatione
universalis deducitur. ut quibus quedam in eo quod singulariter proprietatem conveniencia ascriba
propter discreta appellatione faciat in eo tamen quod secundum aliquem modum communia
sunt nomina aliqua secundum convenientia earum ad eandem appellationem deducatur.

Veniet autem et hoc et assiduitate intuentibus. hoc est assiduitate in superioribus intelli-
gibilium eloquiorum, id est divinorum eloquiorum. que sunt intelligibilia, id est spiritualia et pro-
funda. et diversis intelligibilibus sancta. quod dico. hoc scilicet quod homines preclari angeli
angeli vocantur. quod autem hoc conveniat ratione subiungit. Sic enim ultima, id est infima
ordines ordines non sunt participatia universitatis excellentiorum, id est proprietatum que
sunt in excellentioribus. vel sicut ut excellentissimus dicatur. universaliter, id est plene et perfecte
ob quam tamen quod sacerdotes qui secundum nos sunt inter nos, id est homines summus etiam
nominat ab eloquiis angelis dei omnipotentis. Sed cum singularitate proprietatis
non licet. quod expressione appellationis assumit. contrarium inquit ut nomine discretionis
ad rationem reducatur. Sed tamen inquit. Non est contraria ratio ista sive asserto ut
estimo cum diffinitis, id est hiis que non diffinita sunt. secundum de discretione singulorum
nihil. cum quod tali ratione appellationis accedimus plurium discretionem non talium
singulorum dicimus cum et. Nos quippe dicimus. quia ultimum sive infimum
relinquunt ab universali et supposita virtute maiorum ornatum, id est excellentiorum
ordinum. ut scilicet non participant virtute superiorum. secundum illa universalitate sive
totalitate vel plenitudine participant tamen secundum appellationem imitatorum concedit
cum inquit et proportionale participant. subaudit virtute. hoc est participant
virtute illorum. et si non secundum summam participationem in qua sunt equales parti-

pant tamen secundum mediam vel mediocritatem et infimam eorundem participatorum inequa-
possunt esse consimiles. Hec autem participatio fit non secundum singularem unitivamque
perfectorum sed mixta una simul unitas et continuitas participationis. Hoc est non in-
id quod unitivumque singulare est sed id quod omnibus est commune. Quod quia divinum id est commune
tuetur est in eo simul omnibus coniuncti sunt et sociati. Eandem id ipsam quod commune tuetur
est singularia norma ad communem participationem tenuntur. Quia sicut diximus id etiam
quod per excellentiam aliquibus proprium est per participationem tuetur commune est. Equale est
sanctorum cherubim ordo et exemplo subiecto probat quod dixit quia id quod
quidam excellenter possident secundum infimam communionem in participationem inducunt vel
equale est hoc quod ordo sanctorum cherubim participat sapientiam et scientiam altiorem
dispositiones autem celestiarum id est ordines spiritus qui sunt sub ipsis cherubim
participat et ipse quidem sapientiam et scientiam sed tamen particulariter et subiecta ad illos
id est non ita perfecte neque ita excellenter ut illi et quod omnino et cetera et nec non solum che-
rubim sapientiam et scientiam participat sed et alii inferiores quia in participatione et
sapientie et scientie esse omnino id est universaliter commune est omnibus deiformibus intellectibus
id est omnibus spiritibus quibusdam commune deo conformibus et similibus participare quidem
sapientiam aliquo modo omnibus commune est. Sed attente et primo hoc est proprie
et principaliter eam participare aut secundo aut consequenter eam participare non equaliter
omnibus commune est. Quidem enim participant primo participant secundo et id est sed conse-
quenter et infra hec conformibus et etiam imperfectis participat non participant primo
quia quecumque perfectorum sunt inchoatorum sed non quecumque inchoatorum sunt
statim perfectorum esse possunt. Sed hoc tamen commune quodammodo sic unicuique diffinit
vel disponit vel determinat unum ad cetera in propria analogia id est secundum regulam
vel modum vel mensuram propriam que ei convenit quia in tua dei providencia
predestinata et promissa sunt. Hec scilicet quod superiores virtutes non secundum plenitudinem
tamen aliquo modo participet. Fortassis de omnibus divinis mentibus hoc rationabilibus
spiritibus ab diffiniet vel affirmabit non errans nisi quod verum est. Et cum sciant
primum et cetera sed infra id est imperfectius quod illi inde ergo et cetera mater ut ego ergo
ino nihil ordinatum sit si theologia angelum vocat summum sacerdotem secundum
nos id est eum qui secundum nos homines summo sacerdotio fungitur. Et angelum vocat
secundum nos quia nobis nuntiat verbum dei et ideo angelum quia participa-
tione mixta propriam virtutem hoc est secundum gratiam ex proprio officio sibi datam partici-
pant dico proprietatem spectare angelorum quia ei competit ... et annuntiare
verbum dei sicut angeli annuntiant et illum dico esse optentum vel preceptum
sine sublimatum ad manifestationem similitudinem scilicet angelorum quia in hoc similis est
angelis qui secreta dei ad eruditionem subiectorum manifestat vel revelat. Sunt
nomen autem et cetera. Non est mirandum mater si homines angeli vocantur cum et angeli
et homines patet dii vocati sunt et hoc est quod dicitur. Invenimus autem quia
et deos theologia vocat ipsa celestes et supernas essentias id est angelos et
non solum illos sed et quosdam apud nos id est in nostro genere viros scilicet amabiles
et amantissimos deo. Equale autem vel angeli vel homines dii vocentur tamen
subiungit quia nullatenus divinitas tamen sit secreta et remota secundum excellentiam
nature sue ab omni creatura tamen divinabilibus mentibus que se convertunt
ad unitatem illius et illuminatorum convertunt quodammodo germinat et participat et ideo
in participatione divinitatis participes sunt secundum aliquem modum non in convenienter

dum vocari possint. hoc est quod dicit et quasi divinum secretio i. divinitatis secretio
et remotio etc. et nullum eorum que ab eo sunt subauditur excepta. valet enim
et propter nominari. sicut et quia calor et candela corpore simulia esse non potest
demonstrativa. quecumque virtus intellectualem et rationalem i. angelorum et hominum dicat
qualiscumque virtus sive angelorum sive hominum convertitur ad unitatem omnium i. divinitatis
et qualiscumque virtus ostenditur inseparabiliter ad divinas operationes. sicut dictum est illum
nationes capiendas. illa virtus digna facta est divina imitatione participes
et divina invocatione appellationis. digna dico facta cum illa virtus secundum
virtutem i. in tantum digna in quantum virtus est. facta tamen secundum hoc iustum est dicere in-
aliqua vocis quantumvis magna digna esse possit divina imitatione et divina
invocatione. Dicit a seraphim dicitur purgatus fuisse propheta Ysaias XIII capitulum

Hec et hec pro virtute inspiciamus et ceterum magis . . . Timothee per tota
que dicta sunt. et hoc quidem pro virtute et possibilitate magis ut que
sicut a theologis dicitur unus de seraphim missus fuisse in Ysaiam in libro
qui forcipe carbone sublato de altari prophete labia purgavit. et inter-
est ut hanc questionem inspiciamus et discutiamus. quia dubium sit utrum
seraphim hic unus ab superiori ordine intelligendus sit propter appellationem nominis
an de inferioribus aliquis appellatur administratorum. quia inferiores et excelsiores
quod est magis carentia administrationis et inspicienda est quo ut ambi-
guitas existimationis tollat. Fortassis enim quidam dicit quia non superio-
rum quemquam i. aliquis angelorum purgavit sacerdotem Ysaiam. sicut unus quidam
sanctorum qui i. aliquis. angelorum (?) quidam dicit et inferiorum . . .
de inmmiaris maiorum ordinis quod est supremis potestatibus. Secunda ergo etc.
Prima non quod supradictum est dubium esse non potest propter ea quod supremum ordi-
nem quod supradictum est dubium sive administranda non mittitur. appella-
tionis ad exteriora dispensanda. sive inmittit . . . sanctorum intellectum iam au-
quidam autem. quia iuxta diffinitionem societatis . . . intellectuum iam au-
dita a nobis i. supremis hoc est supremis diffinimus. omnis superius societatem quidam
reddita a nobis i. supremis hoc quod supremis diffinimus. omnis superius societatem quidam
hic inter se et spectatum et nominum dicit. quod eloquium non vocat nominat i. non dicit
una aliqua primarum mentium i. priorum superum sancta dicitur sub audit [illegible]
tutorum in theologi sicut Ysaie purgatorem venisse. sed dicit quidam quidam
purgatum nobis i. quam nobis tamen hominibus prelati sunt sacrificare purgatorem
prophete i. facientem sanctam et deo quasi quandam sacrificium offerre. notatum fuisse
seraphim cognominatione sicut nominis non excellentia spectatur divina similitu-
dine seraphim cognominatione sicut nominis non excellentia . . .
ante angelus extremi ordinis seraphim vocatur sic subiungit propter ignea
sicut et celeste ablationis. sive mediatorum dictorum iam supra peccatorum ipsius prophete
et propter resuscitatorem vel vivificatorem ipsius purgati in divina obedientiam. quia
sicut ignis est rubigine eius purgat. et mortua atque extincta cale-
faciendo vivificat. sic iste divino igne et aptus purgatus est et ad actum
dei inflammatus. sed quia ministro angeli factum est. aut quidam eloquium
factum vero ex seraphim simpliciter dixisse non una aliqua intuitum collo-
catam sancta dicitur. sed una potius. purgationem intuitum nobis prestantem i. unum
angelorum nobis hoc est hominibus prelatorum propter similitudinem actionis tamen a primis se-
raphim appellatum est. Alii autem non minus inconvenienter etc. Secunda magis dicit
angelum qui prophetam purgavit de supremis fuisse spiritibus. propter hoc quod seraphim ap-
pellatus est. alii autem dicunt de extremis eum et inferioribus fuisse. et propter similitudinem
actionis tamen seraphim appellatum facta similiter prima estimatione vicissitudine diffinitione
tres vel alii quidam vel aliis. vel tamen iste autem consentiens prestitit in

hic ponit
opinionem prelatorum

alios ponit
prelatorum ordinis
in opinione

f. cxxx[illegible]m capitulo

quandam apologiam .i. excusacionem vel satisfactionem sive defensionem non minus interno
vehemente superhumeralis et immodici statu .i. diffinicione per quam status rei describitur vel simpliciter
humane instancia .i. questione que quodam modo instat et importuna donec
salvatur divina ac satisfactione vel defensione ille prestitit· contra quem habuit sub
iungit· ait enim subaudi ille apologiam prestans· quia magnus ille angelus
qui tunc erat formans in spiritu in theologia docendum divina· hoc est inmitte
significacionem hoc est operacionem qua ipse tunc· ipse et singulariter ipse ierarchia significant
et sancta fecit· illam suam operacionem reposuit in deum. hoc est attribuit deo et post
deum reposuit in primo operantem ierarchiam .i. in ierarchiam in qua et per quam deus
primo .i. ante omnes alias operatur· deo autem suam actionem illi ierarchie attribuit a qua
ut hoc ageret post deum principaliter accepit et hoc id est seraphim .s. summus dicitur quia
quem fecit hoc angelus sic illud post deum principaliter a seraphim accepit ita etiam
post deum ipsi seraphim attribuit· hanc ergo racionem reddidit ille contra quem hec dicit
et in quid hec id verax est. verba sunt auctoris hec· qui intellectus suam considerationem
habuit sine accommodacione veracem intellexit intellectum esse racionem hanc dicit enim ... ille theologus
qui hoc dixit aut ostendens quod divina virtus in omnia veniens implet omnia
et non solum venit. sed etiam pervenit et penetrat per omnia inenarrabiliter· tus se
eius ea. et est invisibilis omnibus item. hoc est ita invisibilis tus se ostendens omnia
sine termino. sic invisibilis est omnibus subsistens ante omnia sine principio· vel
item invisibilis est per immensitatem· sic invisibilis est per eternitatem· quia sicut
eternitate non capitur mensura temporalis· sic immensitate non comprehenditur natura
circumscriptibilis· vel item invisibilis est .i. non solum ipse sed quod est celestialiter et ineffa
biliter ab omnibus remota sed etiam in nobis sed quod est incomprehensibili omnibus occulta
ipse ergo est invisibilis et in nobis est invisibilis· et in utroque modo manet in eo
incomprehensibilis hoc est quod ait ille quia non solum invisibilis est ipse· qui ab omnibus
supercelestialiter remota sed etiam in nobis est invisibilis· quia occulte pervenit
vel penetrat faciens in omnia providas suas operaciones· ita ergo divina virtus
et ipse ipsa invisibilis est qui remota et in nobis invisibilis est qui occulta
per operacionem quia secundum providenciam suam operatur in nobis sed tamen quibus ita invisi
bilis est sic suppliciter effundens se ad manifestacionem omnibus intellectualibus
hoc est racionalibus mentibus suppliciter dico proporcionaliter .i. aliis plus aliis
minus secundum uniuscuiusque mensuram et capacitatem· et tamen omnibus communiter super
lucere excellentem tamen propriam voluntatem illuminacionum ingerens precipuis ceu
tis .i. subtilissimis et excellentissimis spiritibus per eas intellectus celestes quas
primas priora describit se hic ornate in alias· hoc est celestes sublimes primis
communitas .i. firmitas vel collocatas vel disposicionem describit dico· secundum commen
suratam .i. propria consideracionis uniuscuiusque disposicionis .i. secundum hoc quod uniuscuiusque disposicio sive
ordo secundum propriam mensuram capax est contemplacionis illius quam ordinavit distri
butam divine illuminacionis· ita differenter secundum mensuram accipiencium commensurate
ut aperte dicta et per ipsa exempla ostendam propriam ingenii et sic est quibus
deficiencia deo omnibus remota· hoc est ad comparacionem dei deficiencia quibus omnibus
rebus remotus est. et ulla plenitudine ipse deminui potest ita ergo defici
encia et non ipsa descripcio ipsa· quia nobis manifesta non ipsa ad di
vinam maiestatem ipsa ad humana possibilitate· neque ipsa sicut in illo est

ipsa sicut nobis ostendi potest. ¶ Solaris radii distributiones etc. Ut per exempla
de hoc ipsa nobis de ipsa divine illuminationis dispersam distributionem ostendam hanc
similitudinem pono Solares radii etc. distributiones inquit sive effusiones solaris
radii bene distribute in primam materiam hoc est in illam materiam venientes que est
prima que est optima et purissima et ad illuminationem aptissima. ad talem inquam
materiam venientes implent eam ultimum inhiat parte obstaculum invenientes
lumen et implendo faciunt eam lucidiorem omni alia per quam ipse radius mani-
festius declarat proprios splendores. quia quanto perfectius illi infundit tanto clarius
refundit ex illa. accedens vero crassioribus materiis i. ad crassiores materias et minus
illuminationi sunt apte illic obscuriorem habet distributivam superapparitionem. Sicut enim
se infundit in illius capacitate imperfecte ita et clarius se infundit per illas super hoc e contrario
capacitatem obscure conveniunt comportunitate illuminandas materias que i. opportunitatem
tas noverit et impedimento est ad distributivum habitum illuminationis i. ad hoc ut illumi-
nationis ipsa vel distribuat vel habeat. Ita ergo et minime et longantis corporibus perfectius
luceat in crassioribus et grossioribus moratur. Et paulo post ad illa ad que minus apta
descendens ex hoc defectu i. proximum defectum coartatur fere ad perfecte indistributivum
i. ad hoc ut nullo modo distribuat a subtilissimis et materiis a quibus perfecte comp-
rehendit. ad minus aptas descendens a quibus imperfecte capitur tamen ad alia tam
feculenta et grossa et obtusa pervenit que fere omnino lumine replentur et nichil
illuminationis capere possunt. ad hunc modum spiritualis lux admittens rationales demones
eas quas primas invenit et desperatas perfecte illuminat. eas vero quas minus aptas
recipit minori claritate et ut ita dicta luce obscuriore illustrat. Ceteras vero
omnino contrarias lumini et feculentas ostendit sua presentie participatione et ratione
in minimis relinquit. Ita perfectitudine invisibilium et invisibilium mutas determinat.
¶ Item ignis caliditas etc. Non solum in lumine sed etiam in calore mali invisibilitas mutas
imago est. Nam ipse calor ea corpora que magis apta susceptioni fuerit
magis attendit. alia autem minus donec tamen in contraria omnino et dissimilia
venit magis attendit. alia autem minus donec tamen contraria omnino et dissimilia
offendens nullum in eis sue operationis effectum ostendit. hoc est quod dicit Item ignis
caliditas etc. Non solum in splendore lucis sed etiam in caliditate ignis superdicta
similitudo invenire potest. Nam ignis caliditas in sui receptionem distribuit in opera
similitudo inveniri potest. Nam ignis caliditas magis se receptam distribuit in materia
que sunt convenientia ad sua similitudinem. ut sunt
que sunt convenientia ad sua similitudinem ut sunt
ciora subiacendi corpora et ea que sunt convenientia constat. sicut inter
operaloe calefactat, quia inter calidum et calorem plurimis constat sicut inter
album et albedinem et bonum et bonitatem et omnino omnis appetatur ad effectum
sunt. Demones ergo ipsa sed caliditas ad contrarias qualitates repositionibus sunt quia
sunt demones ergo ipsa ad similitudinem caloris reperiri debitum contraria qualitate re-
sunt calefactorum. et quia ad similitudinem caloris reperiri debuit contraria qualitate re
si calefactorum, propria ad similitudinem caloris reperiri debitum contraria qualitate re
pungit in eis ipsa caliditas nullum manifestat vestigium vel saltem absconsum
sine obscurum presentie operationis hoc est nullum effectum ibi ostendit in quo vel
tenuiter possit agnosci quo saltem principium ibi aliquod habeat operationis Sublimi
modo rationales subsistentes animis igne eius suscipiunt si apte sunt et
preparata habitacula quemeconcia susceptionem illius eius omnino repleti si dispergat
qualitate contraria ut attendi non possunt. Ergo opto ut anima mea nulla
feculentia sordium tenebras lumine claritatis mentis repleat nullo malitie fri-
gore se devotionis calorem excludat sed claresceat et calesceat in divina (celitus)
similitudine refecta equalis anima super naturali bono cognita beata
natura super naturali bono plena. felicitas sua est que se refici meretur. Si in
hoc operatissimus fuit non habeo ultra quod desiderans omnibus que poterant tuissent
considerat creatura artificium et in alliud opinionem formam propriam commendat au-
toris. Unum est bonum et una est pulchritudo et ipsum bonum ipsa est pulchritudo

Summum bonum et summa pulchritudo. et in summo bono omne bonum unum bonum et in summa pulchritudine omnis pulchritudo una pulchritudo. Non poterat autem invisibilia in uno omnia continere et ideo multa bona facta sunt ut unum bonum summum ostenderent et similiter pulchra multa ut unius pulchritudinis summe ymaginem demonstrarent. Quare et vite multe constitute sunt in hiis quorum conditio amplius ad gratiam inveniunt hiis que bona quidem et pulchra facta sunt. et tamen hoc bonum quod vita est capere non possunt. et hee vite omnes unam vitam summam emulantur. unaqueque in genere suo in eo quod est et quod est alia et prima eam que sola vita est.

Que sunt principia vite corporee

Omnis autem vite corporee principia duo sunt. calor et humor. unum i. humor nutrimentum prestat vite. alterum i. calor vitam vivificat. Sine calore subsistentes non vivunt. sine humore vivens non subsistit. Propterea quod rationabili contemperantia tactis se ... insinuant. ut consensus unaqueque vita primum in mensuram capacitatis sue quantum oportet accipiat. Quinque insuper vite per gradus incrementa ad suorum ad ymaginem summe vite proficiat. Primus enim gradus corporee vite vivificatio. Secundus per sensum ingrediens ymaginatio. Tertius per ymaginem conceptorum memoria. Quartus primum passibilium applicatio sensus quedam secundum intellectus discretione prudentia. Quinta quidem communis ymago est secundum rationem ulla est. Secundum hanc ergo et bruta quedam animalia aliis sui generis calidiora videntur. et quod quasi sensus facilitate rationalis mentis prudentiam imitantur. Ergo tamen magis sensus passio quam intellectus operatio esse probatur. In hiis autem omnibus vita corporea vitam spiritualem imitatur. Primum videlicet in eo quod sentit. Secundo in eo quod sensum concipit. tertio in eo quod conceptum retinet. quarto quod secundum ymaginationis sunt in sensibus presentibus passione. primum quadam communis similitudine vel ad petendum vel ad fugiendum se inflectit. In hiis itaque omnibus vita corporea imaginem spiritualem ymaginem tenet et per medias ... summa vita quantum possunt imitantur. Nam et ipse spirituales vite omnes a summa vita accipiunt quod vite sunt participantes in eo ... spiritualem calorem et humorem quo vivant et vivificent ut imitat dico ista spiritualiter concepta spirituale vita proficiunt. Spiritualis calor sensificans per dilectionem. spiritualis humor nutriens per gaudium. Et non constat vita illa que calorem et humorem sine non habet nutrientem et sensificantem. ut in eo quod vita est subsistere possit. Et quo magis hoc habet vivendo magis vitam nominatur ut multe sunt vite. sic participationes sunt multe et omnis participatio ab uno et omnis vita ab uno. Sic itaque summum bonum in omnia se diffundens omnem vitam constituit. et ad summam vitam omnem vitam secundum reducit et hoc eo amplius etc. ac si diceret hoc sibi habet ... corpora et calorem materialem quedam corpora suscipiunt quedam omnino repellunt. argumentum est in invisibilibus imitans. Sicut est quod magis calent alia minus calida accedunt. hoc instat ad hoc amplius argumentum est. amplius post prima non amplius super prima. hoc argumentum est in invisibilibus vitans. quia ipsa caliditas materialis ignis admittit et confundit hiis. secundum corporibus que non sunt cognata sibi i. apta ad suscipiendam ipsam ... fundit. dico ... materia optima i. que sequitur optime ad illa primum eam suscipiunt. ut potest ignita faciens aliquas facile mollia. Ipsa quippe caliditas aliquas que magis calent facit ignita. alia que ... et minus calescunt. Sunt tamen et ipsa ideo ignita sunt ab ignis quia facile mobilia sunt et apta ad susceptionem caloris. Sic itaque ab igneis primum et principaliter calentibus facit ignita et per hoc ignita s[unt]

Quinque gradus vite corporee

Tamen quomodo diffusive recipiunt ultimatum dicit

posita calefacit h(oc) est frigidiora et remotiora .i. sicut aquam aut aliud quod
h(oc) est aliquid aliud. non facile ignescentium .i. eorum que non facile ignescunt et
calefacit. dico proportionaliter h(oc) est unumquodque secundum modum et mensuram suam
et capacitatem suam ad calorem suscipiendum ¶ Iuxta hanc etc. ad aptam
similitudinem. secundum hanc imaginem ymaginem .i. similitudinem naturalis ordinationis
.i. ordinationis naturalium corporum et insensibilium. etiam ipsa super naturalis ordinatio .i. divine
distributio que est ordinatio omnis boni ornatus .i. omnis ordinis bene et ordinate
dispositi. sive insensibilis ut in hominibus sive insensibilis ut in angelis. illa inquam super
naturalis ordinatio. congrue manifestat primo claritatem sive dilucidationis .i.
manifestationis vel revelationis apertissimis essentiis .i. supremis spiritibus
claritatem illa dico primo apparentem in eis ut potentem in copiosissimis effusionibus
.i. sic ea debet apparere quam se copiosissime effundit et per eas se expletissimas
essentiabiles essentie que per ipsas sunt participat divinum gaudium .i. claritatem
divinam ¶ Accipimus etenim primo et hec se essentie excellentissime. primo sunt cog
noscentes deum et desiderantes superimminentem divinam virtutem et quia principaliter
cognoscitur et diligitur. digne effecte sunt primo patres sicut quantum possibile
est eius virtute et actione similes deo .i. ut ante omnes alias primo post deum
insensibilia omnia operentur divina virtute largiendo ut in eodem ipso solo deo stant
quia virtutem quam desuper accipiunt subiectis impendunt ¶ Ipse enim essentias que
post se sunt. sive subiecte sibi extendunt ad virtutem similem. se sue virtuti ut
potentem in virtus disseminant se habens. quia in eo quod hoc faciunt virtute sua deum imi-
tantur. copiose tradentes ipsis se subiectis essentiis ex claritate supponente in
eas et ille se subiecte essentie iterum tradunt subiectis sibi. et ita per singulas
effusione divini muneris currente prima tradit ei que est post eam et sic de
inceps usque in finem ¶ Ipsa aqua etc. per similem quam deligit secundum claritatem et
calorem proponit aliam iterum similitudinem de aqua proponit ¶ Ipsa aqua etc. ipse
calorem proposuit aliam iterum similitudinem de aqua proponit ipsa aqua etc. proportionaliter
humor aque quem per se ponens per se tie et tironis corporum diffundit proportionaliter

Aliud exemplum de aqua

tincta replet alia plus. alia minus humectans secundum h(oc) se quod unumquodque
plus vel minus capax est humectationis ¶ In hoc ergo exemplo simili divine gratie
distributio non pari modo cunctis per omnes convenienter dominatur ¶ Et est ergo etc.
distributio non pari modo cunctis per omnes convenienter [illegible] et ab uno lumine multa
entium quod ait sicut unum insensibile lumine multa illuminat et ab uno lumine multa
lucentia lucent. ita in insensibilis lux. cuncta in insensibilia lucentia illustrat ergo
deus principium est illuminandi sive illuminationis. sive cunctis illuminat. hic inire
quam et ipse lumine est. et ab equalizino lumine. sed natura .i. naturaliter et bene et
ipse naturaliter. quia esse et non quam quod est lumine est. et ipse quia propri
quod est lumine est. naturale secundum est. quod aliud non assumit nec est quod esse
tialiter possidet ipse est. quod palim non confert ¶ Sic itaque deus lumine et
participando eo dico ad esse lumine ut potentem qui essentia est ipsius luminis
certi enim qui lucet essentia luminis non sunt sed effectus. ¶ Illi ergo quod luna sunt
ex lumine sunt. ille non lumine est. esse eo quod est. et est eius causalis et eius
.i. essentie et infusionis ipsius luminis qui sic dicet deus essentia luminis est. et ipsius
essentie etiam causa est. quia quod lumine est essentialiter est. et quod essentialiter est
esse est ¶ Sicut ergo causa est essentie luminis. et non solum modo essentie luminis
sed et ipsius infusionis sive manifestationis luminis. quia non solum esse sed et quod
essentialiter lumine est lucis perpetuam sed h(oc) etiam quod temporaliter lucet. illuminans per
gratiam ¶ Accipimus enim disseminate etc. ¶ Videamus inquit lumine ipsum aliud non est quod essentia

ipa illi tamen idem est esse et lumen esse. qui ipse metipso principium est illuminandi quia eos qui primum lucent ipsemetipso illuminat. Unde ait .i. deum per proprium .s. deiuum omnium ad eas supposito primarios deiformes et deo similes hoc est primum conformatos et similitudine dei sub ancilla principium fit illuminandi per se ipse sufficienter divina lumina in illud .s. per se constitutum. Deinceps hic est quod deus qui omnibus suppositus est. eos qui proximi sunt ipse illuminat et sic fit principium illuminationis primos lucentes illuminans. Deinde ipsorum primum lucidum unusquisque ceteris omnibus subiectis per conformitatem et similitudinem dei suppositus fit principium illuminationis unicuique subiectorum divina luminis ipse sufficienter in illum .s. subiectum ex deo communicatum. ponit suppositum ordinem quo quod dixisse debuisset sed potius .s. ordo vel angelus inde spiritue sunt est maxime cum de ignotis et invalidis agitur. cum dicere sit inde dicimus quod illud suppositum contingit est ipsum ex ipsius singulis sub lumine probeat. Et in eo quod prius dictum adiecit in illud divina lumina sufficienter quod per modum spiritue vicissim sine primo nubis sine pergene genus ponat dictis. ac si diceret. Ergo excellentissima et infert a supra et subiectis omnibus illuminationem probet. Ergo omnium reliquarum dispositionum contemplant ipsam. excellentissima celestium mentium dispositionum principium post deum dum et ipsos qui primi sunt post deum suo modo principium ad sequentia venerunt per quos gratia divina ad eos qui subiecti sunt descendit. et hoc est quod sanctificant eos principium esse omnis sancte et divine scientie et divine imitationis quoniam ad subiecta per ipsos valeant tamquam divina illuminatione distributa per illas magis alias celestes essentias. et non solum in eos sed etiam in nos intellectus homines qui divinas illuminationes illis mediantibus accipimus. Et quia omnis reliqua creature celestes primis mediantibus illuminantur quod causa est quod facultatem operationis possint. et deo similes. hoc quod primum deo attribuit causa est omni. deum ipsis primis spiritibus quibus operantibus et mediantibus gratiam divinam perficit hoc est quod dicit [illegible] .s. quia per illas a deo illuminatos reliqui illuminant. deo ipsi reliqui. omnem sacra et deo similem operationem suam in deum quod talem refert. quia ipse est prima causa omnium deum refert in primos intellectus .i. in supremos spiritus. qui deiformes sunt vel deo conformes magis quam bona spiritualia habent non tamen ut deus. quia prima causa est. a quo sunt sed tamquam primi effectus per quos sunt a deo ad ipsos referunt bonum suum per quos est. tamquam primos operatores et magistros divinorum .s. donorum. operatores quidem in eo quod movet efficaciter. agere non in eo quod perdunt dirigendo. Non ergo prima et non in primo. Nonne ergo magis prima dispositio sanctorum angelorum que tamen ceteris omnibus sublimior est magis etiam vel hoc reliqua spectat .i. caritate sit in seraphim. et effusa .i. cumulata tradita divine sapientie et iustitie excellentissime divinas illuminationes scientie .i. iustitia vel occulta sine confusionem excellentissima scientiam qua cognoscit

illuminationibus percipit sicut in cherubyn et sessiua spectatiua sicut in thronis gestatiua
diuini s. et portant diuina susceptorum. quia in eo quod throni dicti sunt apte signatur
quod deus in se sedente et quiescente susceperunt. Deus est bone prima cau-
sa excellentius et habundantius ceteris omnibus sicut et igne caritatis et lumine cognitionis
et in deum dispositionis. licet utriusque omnia amplius ceteris omnibus quod ipse nos dispo-
sitionis super positas essencias. i. subiectos ordinum participant quod et ipse
lignea intuitu. i. caritate sicut seraphym et sapientia atque sciencie intuitu
i. cognitionis sicut cherubyn. et intuitu susceptioiam dei sicut throni participat
dico sed infra i. imperfectius quam prime. et aspicientes ad primas et imitantes
primas et per eas s. primas reducte in deiformitatem quod possibile ipsis est
i. reducte ad tantam deiformitatem quanta eis possibilis eis est per eas s. primas
primas dico digne perfectas hoc est dignas factas diuina imitatione. i. ut deum
imitentur. sinnopatiue i. prius et excellentius omnibus aliis ab ipso et sic in ipsum
operantes quod dictas quod ut. Dicit quod per primas inferiores subsequentes dona gratie
accipiunt quod scias spectatiuas iam supernis dictas quale fuit labia prophete carbone
mundantes quod ipsum videtur esse seraphym cuiusmodi quod spectatiuas quas participa-
rent per primas essencias alie essencie subsistentes per eas. has in quam spectatiuas
reponunt in ipsis. i. attribuunt illis ipsis primis s. quas per eas participat tamquam in
ierarchys i. in principatibus et superioribus ut eas ad illos referant a quibus acce-
perunt reponunt dico in illis post deum quia primo eas deo attribuunt de quo
illis qui proximi sunt post deum. dicendum autem ait quod subsequentes essencie participa-
runt spectatiuam primarum modus loquendi talis est. ac si diceret spectatiuam primarum
sunt quod quando primi possident per spectatiuam. Dicit continuam per participationem quod ait
quoniam ut hic dicit de quo supius dixi qui nos in quemcumque fecit analogia
illo dicens hoc que hactenus dicta sunt de diuina illuminatione palias descendere
aut mysione superdictam de qua questio orta est de purificatione labiorum prophete
susceptam fuisse ab ipso theologo ysaia s. primum scilicet et honorem angelorum
imparientium nobis hominibus descendente ab illa sub audire prima ierarchia. Sed
cum ait ille quod visio illa qua vidit ysayas a prima ierarchia descendit
et oblata est ipsi prophete per unum angelorum de novissimo ordine conscium
et ideo ait illum angelum. cum ultima
anglis sunt optime et nobis tamen proximi. et ideo ait illum angelum. cum ultima
tinam ipsius manductiony i. reuelationem illam qua ipse manducauit et cu-
iusmodi ipsius illuminatus erat a prima ierarchia reposuisse in
deum principem. et qua ipse cum illuminatus erat a prima ierarchia agnita contemplabatur
illa scientiam contemplatorum. hoc est in ipsam primam ierarchiam. et supposuit uidet de uidit
se habuisse quod habuit. et fecisse quod fecit et superposuit uidet ut uidit
ipse ysa. s. sedem i. in alto et sublimi sedem excellentissimas essencias collocata
eas proximos. et circa deum constitutam in simbolis i. figuris et similitudinibus ex diui-
nis hoc enim totum simbolicum est et figuratum. quod deus sic corporaliter similiter similitudine
in solio excelso sedere dicitur et seraphym circa eum. et in eo ipsa stare perhibentur et
uidet quod ipse ysa. sic principaliter supereminenter i. quam summus et principalis omnino
super collocatam in medio et superseminatas virtutes in medio eorum virtutes i.
scilicet primum quam seminati sunt et stabiliter eterna collocatione circa super omnia quod
ut summus et principalis sedens uidet in solio excelso et eleuato in hiis quod
in sermonibus dicebat ipse theologus ysa. s. hoc. quod diuinum s. diuinitas super collo-
cata est incomparabiliter hoc est quod diuinitas incomparabiliter transcendit omnia

ipsum scilicet deum excellendi modo omnem virtutem visibilem et invisibilem et non
mirum si transcendit omnia ipsum divinum atque .i. certe quia ab omnibus est remotum
per excellentiam. Sed ut patet illud quod ultra est abyssus que opposite sunt omnia ut non
primus centrus eorum que sunt simile sit sed longe distans et transcendens. Et ac
aut primus centrus eorum que sunt tale est ac si diceret. centrus eorum qui sunt ipsum
sive illis centris que sunt prime .i. supremis spiritibus angelorum. non solum dicitur
divinum ab omnibus remotum et nulli simile esse omni principio sed addit sive ipsum
et dicitur ipsum esse omni principium. quia ab eo sunt omnia et eam sub
sanctificam quia per eum subsistunt universa. et .i. mutabile fundamentum eorum que
sunt sancta singularitate quia in eo consistentia permanent universa. que sancta
et occulta divinitate sua omnia continet unitas universitate colligit. et
singularitas multiplicitate constringit. Ex quo esse et bene esse est eorum ipsorum sive
virtutibus virtutibus .i. illis spiritibus qui in summa virtute et felicitate firmati sunt
et stabiliti qui ab ipso habent non solum ut sint. sed etiam ut bene sint. Hoc quantum
dicitur in visione illa de divinis excellentia quod deinde casti etc. ac si diceret
deinde dicitur .i. edoctus est. castissimorum seraphym. vel ut expressius dicatur
castissimorum seraphym differentias nos virtutes vel castas virtutes quas in
deo esse dicitur dicitur eum esse in seraphym ex conformitate dei quia quid
quod deus habet per naturam ipsi habent per gratiam consorti deo. Tunc aut glos
virtutes. Sive etiam ex quo dicitur virtutes esse in seraphym subiungit dicens
ex sancta quidem cognominatione ipsorum quod .i. que cognominatio est ignitum quia
seraphym ardens vel incendens interpretatur. et significat ignitum. De quo ignito est
paulo post nos dicemus quantum nobis possibile erit sublimi duce .i. deiforme
.i. mentem tam dignam et deo complens. Explicat inquit sancta cognominatione
dicitur ipse apertissima anagogas .i. sursum ductiones. sive ascensiones vel perfectas
ignite virtutis .i. caritatis ipsorum. sed seraphym inexpansa autem sancta sextuple
alarum .i. ex sancta sextuple expansione alarum dicitur esse apertissima. absoluta
et altissima in divinum conclusione quo est in primis in mediis et in ultimis
intellectibus. per cognominationem igitur que ignitum sonat. dicitur ignita virtus
.i. caritate desiderio ad alta ascendentem. expansione vero alarum dicitur
cognitionis subtilitate in longum se porrigentem. et usque in divina capienda
se extendentem in primis et in mediis et ultimis intellectibus .i. spiritibus in illo
ordine primis et mediis et ultimis. Vel primis intellectibus quia divina ca
piunt super se. mediis quia capiunt in se. ultimis quia divina capiunt
sub se. extensio vero ipsa sive porrectio cognitionis et absoluta est quia
nulla ignorantie caligine ad rem mestitate se diffundens retinentur. et al
tissima quia ad summa pertingens nulla infirmitate per gravatur. Sed et cohiben
non solum expansis que deo sunt virtuti dilectionis et cognitionis ipsorum co
gnoscit. sed etiam multiplicem et multiforme eorum motus ipse intellectualis theo
logus sed ipsa. et videns etiam eam visione. distinguit alis subtus pedes
et distinguit et eam alis subtus facies. et videns et eum motum qui
semper est mediis alis per hec omnia reductus est et erudit admini
strationem sacram eorum que in ipsa sunt. Per hoc enim quod distinctorum vidit alarum
que subtus pedes deorsum. et alarum que subtus facie sedentes sursum
porrigebantur. et alarum que in medio movebantur. per hoc sed vidit
ipse multiplicem virtutem illorum que multiplicata est in opere significata per motus
et multiformibus in cognitione et dilectione significata per porrectionem et illius
omnibus reductus est ide et ad montem vel invisibilem cognoscit. Ergo pri

quod dicitur ipsa vel aliam in sidere

speciem insensibilem videt. manifestata ei per omnia ultima et ultimida virtute
superiorum altissimorum intellectuum que ultima est in quantum multiplici diffinitur possibile
do. quia ultima mee quod pergit sensu sanctitatis ultimida i. eo quod inveniunt penitudo
equalitate sunt vie quibus itur ad bonum unum. ideo ultima. Sed quae ultimida
[illegible] unde sic quod indicat non quod in eo tuta videntur. Sic ergo reductus est propheta
ad sanctam imitationem. monstrata ei per sanctas imagines ultima et ultimida virtute
altissimorum intellectuum. demonstrata etiam ei sancta formidine eorum sine tenue
varietas qua dicitur supermundane i. impassibilis et pure. insuperbam et audace
et impossibilem similitudinem altiorum et inferiorum i. nec superbe et audacter et impossi
bilem servitutem [illegible] altiora mensuram possibilitatis sue sancta dei. que altiora
ipsis sunt pro maiestate. et inferiora pro profunditate. Ideo quippe velant caput
ut altiora sibi tecta perficiant. Ideo velant pedes ut inferiora impenetrabilia ex
istentia propter ea superbi et audaces esse formidant. ad id quod impossibile est
tandem. superbi ad alta audaces ad profunda. superbi ne nimis eleventur. auda
ces ne precipitentur. Intelligitur ergo sancta formidine dicitur. quia sacrum est time
quod presumptio vitetur. et supermundane dicitur. quia sine passione et afflic
tione formidant. timent et non afficiuntur. contremiscunt et non concutiuntur
pavent sancte et sine ulla molestia vel concertione sue quietis. Deinde ad
incomprehensibilem maiestatem mensuram transire sue possibilitatis. Ad hoc
omnia sanctam reductus est propheta superdicta videns in extensione alarum [illegible]
etiam inextensibile et altivolum se perscrutans motionis in commotione alarum
que commoto in inquisitione constat diu imitandum actionem i. [illegible]
ipsorum quibus imitantur deum inquisitionis se possibilitatem sue. ut nichil preter
vacationem et mensuram agere presumant. Sed et illam etc. ac si diceret non solum
[illegible] sancta presumptio virtute eorum cognovit. Sed et in nate eorum i. laud
[illegible] dedicatur forme visione angelo ipsi theologo secundum virtute capacitatis
sue ipsius et tradente ipsam sancta sanctam. quia quod ille angelus formi
[illegible] sancta visione theologum sanctum fecit. docuit ergo ipse angelus eum
in theologia. nichil quod labia eius. qui iam in ictus [illegible] [illegible] car
bone sumpto de altari. quia ipsa [illegible] [illegible] divine claritas ac
cepta quantum possibile est purgatio est quantumcumque perfectis. quia quantumcumque
purgatis sit. purgatio fit illa precepta. Hec autem quidem primis etc. Dixit
quod propter claritatem divine purgatio est. Nunc quem videt quod hec claritas
que occulte sic divinitatis procedens ad perficiendos et illuminandos omnes sacros
intellectus primo se manifestat altissimis virtutibus appareat. ita se potius et
ostendit. quo est in se et vero esse suo. Deinde post primas ostendit se
secundis et postea novissimis. ad postremum et in nobis humanis intellectibus et ita
descendens conducit illuminationem suam ad unam quamque virtutem. Sed quod divina
deiformitas sancta est ab ea. Hoc est quod dicit. Hec claritas procedens pre
motis causis divinitatis a qua divinitate quod illius perficit omnes sacros intel
lectus i. rationales mentes illustrando eos super totalem occultationem i. velata
occulto et secreto apparatione quod illius in quantum remotis causis procedens ad
manifestationem. primum. manifestior fit quod est i. secundum vim esse suum altis
simis virtutibus. ita se potius et manifestat et distribuit semet ipsam.
illis magis quam aliis. et deinde post illas manifestat se secundis deinde no
vissimis postremo etiam nostris intellectualibus virtutibus. i. rationalibus mentibus
et sic a primis usque ad ultima descendens conducit illuminationem suam

per singulas virtutes sit. hoc est lumen in eis manifestat in singulis. quia unaqueque
virtus compescit ab ipsa sui claritate secundum deiformem hoc est secundum conformitatem. tanto
magis eum unaquamque virtute illuminat. quanto magis eam ad deiformitatem
recipiat. Continuat autem claritas ista procedat ad manifestationem subiungit. ad
hoc occultationis laudandum ignota. Dicto enim ad de ipsa principium. in
illo et per illud. quod occultum et ignotum. et incomprehensibile erat i. ipsa
est laudamus. Sequitur lucet autem et cetera. ubique enim secundum se lucet prima sine
propinquas. Et propter et cetera. Quia enim in se ipsa est omnino occulta est. et tunc
primum incipit videri quando secundum incipit fieri. Nam enim ab aliquo unumquod videt
nisi aliquod. Sic hoc igitur et cetera conductor claritatis angelis dedicat. secundum nova compositio
lumen ducente. ac si dicat lucis ductor. Ab illo ergo dedicat secundum theologus
quid hoc. hoc est secundum quod dicit. purgator et cetera. i. modum et mensuram unus
et cetera. Propter quod ignitis purgationem pietate reposuit. ille angelus. i. attribuit
ipsi seraphim contemplative post deum et non in Michael incordi. deo et cetera. plana sunt hec
et expositione non indigent. Quod magis autem et cetera. Non solum deo secundum magis in hoc ipso
videlicet potest. quomodo facere ad deo non propinquo sit solum. Sed quomodo sit. quomodo magis
proximo ut cum exemplo. Dicit enim seraphim dicitur purgare illum quem pur-
gat inferior angelus accepta virtute et mandato a seraphim sic secundum nos
summus sacerdos per suos ministros aut sacerdos purgat aut illuminat ipse dicitur
purgare. et illuminare ordinibus propriis purgationes proprias sanctas operationes
reponentibus in ipsum. i. attribuentibus ipsi per se. quod omnes proprias operationes proprias
ei attribuit. Dicit et quam purgationem et cetera. Ista ergo angelus quod facit propter
deo. deinde seraphim attribuit. propinquos facit. Veluti fortassis quis dixerit
i. ut sibi gratia. Si quis cum angelica reverentia. i. sub persona angeli quae est
reverenda. Docens ipsam purgationem ascribit ei et ipsa purgationis
perficiende necesse prime non ego sum principium. sed aliud necesse principium est et causa
i. deus quod est. et scientia et factor. et talis omni. et adducens ad sci-
entiam scientias primas et gignens eas ita secundum collocatione. i. stabilitate sim-
tate et observans eas in compositis et tam facturis. i. ne commutentur
et cadant. et seraphim in primas participationes propter providas
operationem. i. operationes quas secundum providentias facit. quia autem quod
temporaliter facit mentia providentia disponit. causa operatio dicitur est quia
per semet ipsum operatur sine mediante causa. Quia immediate prima par-
ticipatio venit. quia illi cum sine medio suscipiunt quae omnibus operationis
primi effectus sunt. prima siquidem dicitur operatio est. qua se movet ad se. prima
participatio qua se praebet per se. et illa quidem altissima causa est. ad quam
est prima operatio. et secunda est prima participatio. per illa deinde ad sub-
sequentia descendens. Ad hunc modum subtilis angelus. hoc quidem facit super-
dicit seraphim attribuit. a quo ut hoc facere posset accepit. hoc enim
secundum quod ab alio illud facere posset accepit. ut docens me hec manifestare
vel figurare. mysterium ipsius seraphim. Ille inquit qui suspecta fecit anima
apologiam praestans me docuit. ipse ait mysterium seraphim figurare,
et quia secundum illud quod facit ab alio utique facere acceperat. a quo venit
Dicto quomodo ipse angelus ipse dicere potest. Ego purgationis quae
necessario principium non sum. sed secundissimum et primum principium est deus.

qui est auctor et causa omnium. Deum autem ipse ornatus perstantium eminaciam i. ordo
summorum spirituum qui est post deum purgatus et super divina eductus et ad deum reducens
aliquos ordine et ego credidi eum divinitus purgare quemadmodum in te facie
ipse s. ordo est purgans te per me propter hoc quia me purgare docuit perpetuum
s. ordinem ipsa causa et opifex totius purgationis subaudi divinitas. Quandam
enim alias antiquas perduxit etiam nos opiniones s. angelos hic et in huius similia verba
s. angelus purgator factus ad prophetam dicitur in quomodo non esset. Unde
patet quia tu propheta ad prophetam volare dicitur et prophetam purgare dicitur
s. convenienter intelligi potest propter operationem proprie quod angelum administrata
est s. superiores aliquos erat attributa est. Et hoc ille quod de verba sunt actione
ad propositum redeamus ille magister qui apologia inscribitur docuit me hec super
dicta omnia. Ego autem Thimothee tibi trado omnia me. sive dicta sive appro-
bata. ad utramque partem questionis. Tu autem subaudi voluntati tue dilectio-
nis gressum aut ad alteram partem. Et hoc est tue voluntati committo ut prepositis
tuam et scientiam aut alteram prius similiter istarum remota dubitatione eligas et
honores plus quam alteram tamquam veram et rationabilem. aut si non eis placet committo
tibi accipere invenire quod vere verum intimius sit. aut si ad hunc aliud non placet com-
mitto tibi ab altero discere deo nobis dante sive hoc modo sive alio agnoscas
prius tamen ipsam scientiam predicare recipientibus angelis dicto et per ea per angelos
angelorum amicis i. scientibus intime nobis revelare. i. ad hoc recipientibus ut nobis compre-
hendere velint perveniens magis venerabilem contemplationem. Verum mirabile angeli a deo
accipiunt et homines ab angelis alios homines docent et veniunt doctrina
virtutis per alios in alios et vident multi esse magistri et doctores virtutis et
nemo tamen docetur qui ab eius contemplatione non illuminatur. Alii magistri ad-
hibent ministerium. Unus magister est qui solus prestat sensum. Ille sine aliis do-
cere potest. alii sine illo non possunt. Unum in duos verbum. Quemadmodum est
verbum sit in nobis plenum quod in multa venit. sed illo inchoam in corde permanet
ut eius illuminat. Non qui foris sonat. Unctio eius docet nos de omnibus
In foris laqueis sermo non angelis per ea in quid amabilius quod est in
eruditio. sed magis quod est eius contemplatio quia ille quod in ea macrum
dictione amabile est non nisi per eius contemplatione est

Hoc autem dignum etc. Non solum magister supradicta sed hoc intellectuali cogitac-
tione dignum est ... et diffinitur inius angelicis spiritibus attribuantur
quia traditio divinorum eloquiorum de angelis ait et millies millia et
decies millies decem millia angelorum revolvens sublimissimos numeros
per nos i. numeros qui per nos sublimissimi sunt. revolvens dico i. scriptura
hoc est inmutatione librorum que in ipsa continentur. verba revolvens in verba
et alia per alia multiplicans. sic millia in millies. et decem millia i. decies
millies per multiplicationem revolvunt. quod apertius dixisset. revolvens numeros nisi
ipsos. Quibus tamen hoc expressius dicitur sit. quia non numeri sed nomina numerorum
multiplicationem nisi collecta et collocata revolvunt. Dicit itaque traditio eloquiorum
multitudine celestium spirituum significans ait. millies millia. et decies millies de-
cem millia angelorum esse. sublimissimos numerorum per nos nisi revolvens vel nisi
se conferens et alios per alios multiplicans. et per hos aperte significans innumerabiles
esse ordinationes i. ordines celestium essentiarum. Quo eo enim quod maximos
numeros posuit pateret innuit. quod ad hoc dicere debuisset. sed ampliando dicere

potuisset. Sane sciendum quod id quod ait milies milia et decies milies de-
cies milia intra celos hoc modo continet .x. milia milium. et decies et decies milies
centena milia quod tunc ad eandem unitatem spectat quod singule cum sint et ideo ergo
infinitos figurate plurali volens maximos numeros finitos posuit. quia nostre
sit hec milicie i. hec multitudines dco militares supermundalium intellectuum
superantes etc. et diffinite a sola gnostica i. cognitiva scientia vel cognitione sua
divina. quia omnia cognoscit et sola novit numerum illarum supernarum virtutum
et sola discernit eas. et plene cognoscens secundum ipsam puritatem i. puritate
vel integritate simplicis et incorruptibilis nature earum donata eis divisse
i. habundantissime supermundana et celesti sapientifica et [illegible] est
quia sola dei sapientia que est gnostica i. cognoscitiva omnium diffinita et per-
fecte cognoscit numerum illarum celestium creaturarum in illa puritate et integritate
ingigna eas tamen et format que scilicet sancta et celestis est et divina et multa
celestis proprietatum divina puritate. multa per incomprehensibilitatem. et cum talis
sit in se sapientifica est et in opere suo. sapienter faciens omnia. nichil quod
reprehensione dignum constituens et ita ista talis sapientia per quam omnia creata
sunt et omnia cognoscuntur ipsa est illa qui est principium omnium que sunt
quia ab ipso sunt omnia super essentialiter et subsistens. per se ipsum perfectus
et nullo indigens. et qui est causa sanctificativa omnium. quia omnia subsistere
facit ut sint. et est unus continens omnia ut maneat in esse quod sunt
et est confirmator ambiens omnia. ne deficiant aut decidant ab eo quod se
sunt. Hoc ergo mirum est si ille sapiens quo dominus non incomprehensibilibus et per-
tantam et tantam scientiam discere possit per quam omnia qui non tamen creata
sunt. et sint ne admirabiliter sancta virtutum in ipsa subsistunt

Fer age quod restat etc. Hactenus tractavit de invisibilibus proprietatibus angelorum que sunt
scilicet dona illarum virtutum et invisibiles operationes in eis sic consequenter de visibilibus
formationibus tractare incipit quas sacra eloquia ipsis secundum corporalium rerum imagines
et similitudines in sancta figuratione attribuunt. Fer age. Hic etiam vox hortantis est
vel se ipsum vel Thimotheum ad quem loquitur. Ergo dicamus quod restat. Secundum est quod
restat. Hortor scilicet hoc nos si ita videtur tibi remittamus vel relaxemus nostri intellec-
tualem oculum hactenus sancta sublimes contemplationes per angelicos ingenuos conspicuos
habitus intentum. et reflexo oculo descendamus. ad divinam et multiplicitatem [illegible]
multiformis varietatis angelicarum specificationum hoc est ad multiformem varietatem
que est in speciositationibus angelicis vel multarum formarum varietate que est in speciosifi-
cationibus angelicis sive formationibus. in qua varietate quia ampla multitudo est
vel multa amplitudo per simplicitatem eidem et per unitatem eidem et pluralitate
inveniet multiplicitur. Hic ergo dicamus quod restat remittentes oculum nostrum ab
invisibilibus et descendentes ad visibilia iterum in ipsas descendentes et considerationem
figentes et tunc reflexis iterum sursum reductis ipsis imaginibus analitice i. re-
solutorie in simplicitatem celestium tamquam per se inspicientibus i. in cognometibus et con-
versus nos descendentes per contemplationem de invisibilibus ad visibilia et in ipsis scilicet
visibilibus considerationem figentes iterum ipsa ad simplicitatem invisibilium reflectamus
resolvendo et opponendo seu ostendendo quod videmus quod visibile tamen id quod
videri non potest significet. Alioquin visibiles formas in aspectis et in conomines esse si in
illa simplici natura et puritate celestie esse credit quod ei figuras variarum formarum cor-
poralium rerum species in significatione multiplex attribuit. Facit ergo descendimus sim-
plices naturas formis visibilibus reputando sic ascendimus. et quasi resolutorie
ad divina contemplationem reflectimus cum corporales formas spiritualiter opponendo
in sancte intelligendas predicamus. descendimus cum simplicitati celestium naturarum

Cap. XV

quod sit fer age aggressio
intentionum congruens
et quod dicit

f. CXLII

multiplicitate corporalium formarum figuratarum aptamus. ostendamus quomodo cum multi-
plicitate visibilium formarum ad unitatem simplicem vitae componendo resolvimus
Quoniam autem sit tibi etc. O thymothee primus quod de invisibilibus formationibus angelorum tractemus
dominum sit tibi prognitum. ut primus illud cognoscas. et quod est illud. hoc est ut co-
gnoscas. quo facie dispositiones formatarum ymaginum. id est quo facie scripture differ-
in ymaginibus quas formant de ipsis angelis significant et repraesentant. earum dispositiones
id est ordines. celestium essentiarum. aliqui ut ordinationes. scilicet inferiores. et iterum earum
ut ordinatas a superioribus. In quo significant quodam modo eas medias et et in-
feriores habere quos ordinent et superiores a quibus ordinentur. et iterum secundum aliquas
significant. et novissimas dispositiones ut ordinatas et primas ut ordi-
natas quod tamen innuere videtur. tamen nec ille inferiores habeant quos ordinent nec iste
superiores a quibus ordinentur In quo tamen dat intelligi quod et suppreme. et si alios
super se non habent angelos a quibus ordinentur. habent tamen a quo ordinentur
et sanctificantur. Novissime iterum et si non habent angelos sub se quos ordinent
habent homines quos ordinant et disponunt. et sanctificant ab ipsis. Vel item mul-
quod supremi ordines ordinati et novissimi ordinantes inducuntur. significatur quod in
ipsis alii ab aliis differunt et sunt in superioribus quidam inferiores qui ab aliis
in eadem gerarchia constituti ad aliud ordinantur. et in inferioribus quidam superiores
qui alios in eadem gerarchia collocati ad id ordinent. et hoc est quod sequitur
quia ipsa eloquia significant earum scilicet dispositiones primas et medias et ul-
timas habentes virtutes sicut iam supra dictum est. unaquaque dispositione
hic in spectantibus Ita inquit distinctos formationum facturas representant. primos
et medios et ultimos primus in eadem ordine. et primas et medias et ulti-
mas virtutes in eadem persona. nulla tamen in hiis in ordinata ratione inducta sunt in-
modum hominis vexationis id est oppositionis. Siquidem enim etc. Deinde hoc modo inter-
sicut nos supra opposuimus. nichil inconveniens est in hac repraesentatione
qua idem et ordinantes et ordinati inducuntur nullam inconvenientiam esse
quia confusio sive suppositio nulla nota dispositionis ibi est. tamen ab aliis
ordinati. et alios ordinantes inducuntur. Si vero respectu eorundem ordinati
et ordinantes dicuntur inconveniens esset. hoc est quod dicit Siquidem dicimus
quasdam subaudit dispositiones ut pote medias. ordinari a prioribus et eum-
ipsas posteriores ordinationes sive ordinantes. easdem scilicet medias et iterum priores
medias ordinatas sive ordinantes. ultimas scilicet inquit illas posteriores or-
dinantes mediam et ultimam converso ordine. ordinari dicimus ab illis
ipsis ordinatas vel res interposita esset. tamen multa ordinatione. et confusione
multa. quia ordinatum non esset aliquod ordinari ab hiis qui ordinant
Si vero earum diviso respectu. ordinare et ordinari dicimus non autem eorundem
ordinatores a quibus ordinantur. aut ab earum ordinari quos ordinant. sed
eas singulas id est distinctas sine confusione recapitulationis permanentes. ordinari
quod a prioribus ordinare aut novissimos. utique inconveniens est et sicut hic
fortassis non inconsequens id est non inconveniens. aliquis dixerit facie factas
formas. que sunt in eloquiis aliqui perfecte et pulchre et recte id est convenienter
et varie adaptari id est aptari earum. et primis et mediis et ultimis virtutibus
et secundum quod etc. at si dicet cum quidem aliquis varie dicere potest earum formas
convenienter aptari et primis et mediis et ultimis virtutibus. igitur ipse ille

qm hoc dixit no falso coadunabit . i . com[m]une att[ri]buet . om[n]ib[us] celestibus
ce[n]ciis et sim[ilite]r co[m]prehendi p[re]dicatoz dei . et circa seipsas sime[n]t quolibet . i . co[n]stringi
et ambiri . co[n]stringi ne bonu[m] effluat ambiri ne malu[m] influat . singulo
inicius custodiu[n]t . hoc itaq[ue] . i . sim[ilite]r custodit[ur]e co[n]stitute p[er]fect[um] i[n]tuitu . i . s[e]p[ar]as
cas in p[ar]ticipatione i[n]tuit[u] subaudit[ur] parab[ilem] . p[ro]p[ter] quod hoc est intente sine
note circa veneracio[n]e p[ro]fessione societabili . h[oc] est ta[m] com[m]une aliq[ui]b[us] attri
buet v[er]e om[n]ib[us] ce[n]ciis celestib[us] . s[ed] q[uod] sim[ilite]r co[m]prehendu[n]t p[re]dicatoz dei . et
q[uod] circa se co[n]volunt p[er] custodia[m] sui et q[uod] pate[n]t sime[n]t p[ro]p[ter] quod . et intente
et devote ad p[ar]ticipanda[m] i[n]tuitu[m] su[a] circa veneracio[n]e ad separacio[n]em soci
alem p[ro]ducu[n]tur et ult[er]i[us] se offerunt ad dilectoz sociabiliter . hoc ergo om[n]ia
com[m]une om[n]ib[us] att[ri]bui possunt / q[uonia]m alias q[uonia]m supponere et comp[re]hendere . i .
excellent[er] et plene co[n]ve[n]iunt . ut sepe dictu[m] est . alias no[n] p[ar]ticulari et subtr
c[ir]ca investiganda etc . sic si dicet[ur] . circa q[uonia]m de for[m]onib[us] angelicas co[n]standum
est . ergo in p[ri]mis investigandu[m] est i[n]ven[ire] et q[ue]rendu[m] . in p[ri]ma etc ignita
sacra for[m]o[n]e[m] . i . fortone . in qua ignis s[e]p[aratu]s ad s[i]g[n]ificatione[m] p[ro]ponit[ur] . fere
ultra o[m]nes alias descriptiones . raro e[nim] invenit[ur] aliqua s[e]p[ar]atio[n]es invisibilis
est ergo ca[usa] . s[ed] theologia no[n] solu[m] rotas igneas for[m]ite[m] in p[ro]p[ri]os in in[visi]bilib[us]
s[i]g[n]ificatio[n]e . s[ed] et alia etc . et no[n] solu[m] h[oc] . s[ed] et thronos igneos ait ipsa theolo
gia in celo esse . ait et ipsos excellentissimos seraphim etc . et ipsos et seraphim
dicu[n]tur ignis s[e]cta[r]e et operari . et ut b[reviter] dicam . omnino sim[ilite]r et de ipso
ubiq[ue] honorat schola . i . spe[ci]ale . ignita figuralam formam . ergo igneam etc
circa quod theologia in r[ati]o[n]e veneratur ignea for[m]o[n]e[m] . ergo indico ego i[n]venire
s[i]g[n]ificac[i]o[n]e dei formosissimu[m] celestiu[m] amorum . i . illa i[n]tuitu[m] que est mens d[ivi]
formosissima et inito . q[ui]a ipsi theologi sepe describunt in igne in ignis
s[pec]i[e]s et figura . ecia[m] ipsa[m] sup[er]essentiale et informe essencia . divinitas
que et sup[er]essencialis est p[er] maiestate . et i[n] formis p[er] incomprehensibilitate[m] de
scribunt dico . in igne tamq[ue] habe[n]te multas ymagines divine s[ub]stancie q[ui]b[us] in[...]
invisibilib[us] s[ed] h[oc] pot[est] ymago divine s[ub]stancie . ita tame[n] dico . si fas est dicere
q[uod] divina s[ub]stancia aliq[ua]m similitudine[m] habeat . que ulle in incomprehensibilis est et
invisibilis . ignis e[nim] etc hinc ingreditur s[ub]stancias ignis describe in q[ui]b[us] eius
naturam et qualitate[m] ex potencia invariabilem ostendit . ad s[i]g[n]ificatoz cor[pora]l[iter]
locute divinitat[is] ignis e[nim] magis sensibilis q[ue]m est sic e[nim] ostendu[m] e[st] . s[ed] q[ui]
sit sensibilis hoc adiungit ideo . q[ui]a aliquib[us] fortassis videri poterat p[ro]p[ter]
ea . q[ui]a materia ignis no[n] n[isi] subtilia materia sensu p[er]cipit[ur] igne no[n] corpus
no[n] esse . dicit ergo q[ui]a vere ignis sensibilis est et corp[us] q[ui]a ignis longe excelle[n]
tius et subtilius om[n]ib[us] aliis reb[us] corporalib[us] . et nac[?] sp[eci]ali p[ro]ximi . ad p[ro]hoc
longe dissolu[t]i cuncti aliis essend[i] sim[ilite]r demonstrus ignis e[nim] in om[n]ib[us] et p[er]
om[n]ia clare venit . et p[er]d[uci]t remonet[ur] ab om[n]ib[us] . ipse est p[er] p[ro]pria[m] . longe est
p[er] excellencia . In om[n]ib[us] e[st] . q[ui]a impossibile[m] se p[re]stat p[ro]ximitat[em] et longe
est ab om[n]ib[us] . q[ui]a p[er]ceptibilem se no[n] p[re]bet p[er] dis[...]ta[n]tia[m] subie[c]tu[m] sic p[ro]p[ter] p[ro]ximitate[m] et ratione
hoc . e[st] quod sequit[ur] et lucidus simul est . et q[ua]si occultus . lucidus e[nim] e[st]
q[ui]a in subtilia materia p[er]cipit[ur] . occultus q[ui]a in sua essencia corporalit[er] no[n]
videt[ur] incognitus q[ui]ppe est p[er] seipsu[m] no[n] accumbente materia . q[ui]a sine
subtilia materia ut dictu[m] est p[er]cipi no[n] pot[est] . in qua inde[...] materia p[ro]p[ri]a[m] ma
nifestat actione[m] q[ui]cq[ui]d quodammodo magis in corporeis esse videt[ur] q[ui]a

propter subtilitatem materiam ad sensum non venit. Unde videtur quodammodo medius esse inter visibilia et invisibilia, inquantum illis approximat incorporeis et corporeis inquantum illis appropinquat. Est etiam immensurabilis quia in infinitum excrescit et quamdiu materia subiecta sufficit ipse non deficit. Et est invisibilis quia in sua pura substantia subiectam materiam non videtur. Est etiam per se ipsum potens simul omnium, id est vivet potens est omnium, quotienscumque in eis videlicet rebus sunt ad actionem propriam. In igne siquidem primus motus corporeus est qui omnia alia movet et ipse ab alio non movetur per ea quorum contingit in omnibus agit non ipsos proprium est quibus fit sed ipsius partium pro que fit sequitur. Absolutus totus per se ipsum omnibus per quemdam modum permanentibus quia enim per se movetur in proprio motu diffundit se in omnia. Unumquodque movens secundum quod ei appropinquat, id est secundum quod plus vel minus mobile invenitur. Est etiam renovativus omnium quia renovat vetustatem ne omnino deficiant et in nichilum cadant. Videmus quod per singulos annos ignis naturam innovat, quando ea que hyemali algore senuerant nimio calore concepta tepefacta reviviscunt. Ignis ergo ipse ignis custodia est nature, quia naturam custodit ne omnino esse desinat, sed per defectio patitur et [illegible] reparetur. Est etiam illuminativus quia illuminat omnia et occultatur splendoribus. Splendores siquidem eius ad illuminatorem fons emicat, sed occultat quando in cinere se ad secretum nature sue reducit occultatur propter ea. Ergo est incomprehensibilis, quia fons quidem effusus sensu percipitur sed intrinsecus subducitur non comprehenditur. Est etiam clarus manifeste apparens et distinctus divisa distinguendo. Est etiam resiliens quia deorsum patitur et sursum movet in superiora ardere appetendo, sed absque sursum levitate propria ad alta resiliens propria sequitur sursum fertur quia ponderi carens summa petit. Est acute meabilis quia per se [illegible] motu cuncta penetrat. Et excelsus quia supereminet omnibus quia quicquid corporeum propter ipsum est natura subiectum est. Non receptivus continentie minorationis, quia sicut cum effundit non augetur ita cum recipit non minoratur. Neque enim eo quod augmentum recipere videtur capiens gloriam, neque enim eo quod minorari putatur passus continentiam, quia quod est ipse per totum est. Est etiam per se motus, id est sibi motum et per se ipsum motus, quia motum que fit ab alio non habet et in eo quod se movet alia omnia motu [illegible] movet et ideo est movens altum. Et est comprehendens omnem enim materiam virtute sua comprehendens continens utendo et consumendo in se trahit et ambo corpore tenet sed contra continens [illegible] in semet ipsum revertitur. Est ergo non indigens alterius quia supposito eo quod comprimit in semet ipsum revertitur. Est ergo non indigens alterius quia supposito eo quod comprimit in semet ipsum revertitur. Est ergo non indigens alterius, quia per subiectam materiam in qua ardet non tamen tenet ut sit, sed tenet ut ibi sit per subiectam materiam. Et sic crescere videatur quod ipsa non accipit corpora in incremento substantiam conservat et sic crescere videatur quod ipsa non accipit corpora in incrementum substantiam ipsius quia non fit maior in se sed in ipsa corpora crescendo in ipsa tamen firmat, quia non fit maior in se sed in ipsa corpora crescendo. Latenter crescens a se ipso, quia quanto ad magnitudinem magis [illegible] ait, quia est latenter crescens a se ipso, quia quanto ad magnitudinem ab ipsa subiecta materia crescere videtur sed in veritate a se ipso crescit non in se ipso, quia maior fit sed ut in ipsa materia magis fit. Propterea in incremento quod in se maior fit sed ut in ipsa materia magis fit. A se ipso accipit cum crescere videtur in res subiectas manifestas tamen sumit magnitudinem ad illas materias in quibus est. Hoc est ita crescit in materia qua suscipit, id est apprehendit, ut in ea quidem maior appareat, sed tamen in se ipso maior non fit. Non enim magnitudinem ibi accipit sed ostendit manifestas ibi aliquid quod in se habet per se. Est etiam activus et potens quia potenter agit atque movet cunctas obstancia destruens. Est etiam simul omnibus presens invisibiliter. In quibusdam enim rebus tamen modo videtur sed omnibus invisibiliter presens habetur quod apparet aliqua offensione et contactu corporum sine attritione videtur etiam continet

ubi non esse videbatur. neglectus quidem et non motus sive quietus permanens non
permanet. activum autem sine actione vocatus et commotus quasi quadam victa subito accen-
dit complicens et in se que corripuit desinens. quod tamen qualiter et quare i. copia virtute
et potentia facit et item cum relabitur assensu et incomprehensibilis manet et immunis
sinuet [illegible] quia quidquid ipse rebus subiectis ad aliqua virtute tradi-
in semine non licet per plenius persistens ... igitur ... proprietates omniam et fortasse
multas alias invenies quibus ignis proprietates pulcras i. similitudines divine
operationis. ut hec est sicut insensibilibus imaginibus similitudo illius esse potest
et videt theosophi quasi scientes i. tanta excellentia ignis conferunt vel figurant
celestes essentias ex igne figurantes. post disforme eas et divinabile. quoniam eis
est quoniam possibile est habere quidem ... et transformes et non solum ex igne con-
formant eas sicut et describunt eas transformes i. in humana forma per intellectu-
ale vel rationale corpus i. rationabilitatem corporis sicut homo solus inter omnia visibilia
rationalis invenitur. Omnino in humana forma describunt eas propter intimas i.
contemplativas virtutes earum quas homo sensu habet ipse sicut solus inter omnia
animantia erectum habet vultum ad superna et describunt et in humana forma
propter ipsius figure humane rectum i. rectitudinem quia recta est statura humana
non quia sit aliorum animantium. et propter plurileticum i. clarum et evidens sive ipse
ipsius figure humane quia corpora erectione sua magis evidente constat et
cognitionem appetitum et propter principale et regale quod ipsi homini datum est. quoniam
tamen ut principet et dominet ceteris creaturis et propter minimum quidem sensu ...
i. quia homo minimus in sensu corporali viget quam cetera animantia que in sen-
tiendi maiorem ipso virtutem acceperunt. propter minimum quidem in sensu et propter omnium
virtute etc. propter hoc enim in forma humana angelus describitur. quia homo quanto
minus sensu viget ubi alios superat. tanto potior est racione et intelligentia
et libertate naturalis arbitrii angelus assimilatur ¶ est autem et per singula etc. et
sedulitet non solum propter hoc que dixi conveniunt humana forma angelis proprie
figuratam aptat. sed et est hoc est contingit celestes virtutes in nostra parti-
cula etc. similis omnibus partibus humani corporis per mysticam significationem invenire
possimus spirituales virtutes. quia omnia que visibiliter facta sunt aliqua ad
invisibilia habent significationem. Ita possunt etc. considerantes ex visibilibus invisibilia
perpendere. dicentes ipsum clarissimum respectum quem homo dat ad divina luminaria
ut puta solem et lunam et stellas. significat contemplativas virtutes i. contempla-
tivas que sunt in rationabilibus. Similiter dicentes adhuc ipsum respectum oculorum
intimus significat. susceptione quadam divinarum illuminationum tenera i. facile sentiente
et liquida i. clare perspiciente et non repercussam i. efficaciter comprehendentem sed
acute mobilem. quia non repercussa. prima quia liquida. plana i. passi-
bilis. quia tenera Ita quidem de sensu corporali dicentes ¶ olfactum non
secundum decet olfactum corporalium discretivas virtutes dicentes significat illud receptivum
distributionis sive donationis sive effusionis gratie spiritualis. superne olentis
super intellectum receptivum dico quoniam possibile est esse receptivum. et corpora que
sic non sunt i. corpora que non suaviter olent. discretivum proprium et omnino respu-
gnativum hoc est olfactum dicunt significat spiritualiter virtutem illam sive virtute anime
que spiritualiter discernit inter ea que spiritualiter bene olent. et que non et bene
olentia appetit male non olentia refugit ¶ auditum non virtutes dicunt
significat illud quod in anima est participes et cognoscitivum et susceptivum divine in-
spirationis ¶ Gustativas non virtutes dicunt significat illud quod in anima e

districtum pretiam tanementis et notomis. palpebras dum et supercilia dicit sig-
strae custoditum intellectus divinas inspectionis. Sic palpebre et supercilia oculos pro-
tegunt et includunt. sic et angeli divinas et intelligunt et custodiunt. archa-
na enim que in divina contemplatione inspiciunt nequaquam obliviscendo amittunt
sed continua conservant omnia. media iuvenilis vero et adulta etate. Jo. Sar. bi-
dicit magis iuvenes se in deo. adulta quippe etate inlem sit iuvenilis
vero et adulta etas comprimit illud inde et frigescit intellectualis virtutis spiritualis nova-
tis. quia intellectualis eorum virtutis spiritus eos eos innovat. dum in adulta spiritus et no
sunt facescente sunt inita. Dextras quibus tibi dividit et communicat et corpus

Sing

intelligim tractat dum sigtrae divisio mittentis perfectionis indice vel instite spi-
rituali spiritu. Unaqueque enim essentia intellectualis uniforme intelligentiam donatam
sibi a divinore essentia s. que tibi integram. providentia virtute dividit et multipli-
cat communiens et adaptans ad ductionem analogiam inferioris. Hec est admo-
nita pro qua tum fieri possit ad participationem inferioris essentie. Unum enim aliud quam magis
accipit ad mensuram communicat necessariam ad inferiores intellectus participationem
susse valet. humeros autem et brachia et manus. dicit sigtrae factivum et
operativum et activum. humeris autem et in hiis tribus membris humanum corporis for-

Jo. sco.

titudo consistit. factivum ad manus refert operativum ad brachia in quibus tota
nis operationis consistit. activum ad humeros in quibus veluti in quodam car-
dine actionis motus primo volvitur. dum per brachia in manus extenditur. Ut
autem in anima rationabili primus motus eius in animo est veluti quibusdam sinus
humeris qui motus actio dicitur. deinde descendens per progressus medios veluti per
quedam brachia in artificiis estimationes operationis nomine accipit. deinde in
effectum motus corporis exercetur factivus vel effectivus non incongrue vocatur. ita ut
opinor intellectibus animis veluti primo motu primordiales causas in principio omnium
quod deus est super se intuentur. actio eorum dum in se ipsis quod super se vident conformant opera-
tio dum vero que facienda sunt in natura rerum iuxta analogiam eorum que sup-
se contemplantur et inspiciunt formant. faciunt atque efficiunt. factivus vel effectivus
eorum motus non incongruenter dicitur. Cor eorum symbolum esse i. signum deiformis
vite seminantis vel spargentis sive diffundentis. propriam intellectualem virtute vitam que
providentia sunt. sicut cor motum diffundit intellectualem vitam ad media certa pro-
cea dicit cor esse in deo sive in rationali spiritu illa virtute aqua diffundit gra-
intellectualis in alios qui primi sunt adeo ut illa accipiat. Gregorius enim tamen dicitur
quam ad illa accipienda primi sunt et predestinati ad vitam. Cor non eo dicit

Jo. sco.

esse. cor symbolum signum plane. deiformitas vite. que i intellectualibus et ratio-
nabilibus creaturis. que propriam intellectualem vitam deiformiter formant in ea que divina
providentia sunt sicut intelligentia. Et non in loco nominandum quod omnes virtutes que per
singula membra humani corporis ymaginantur. non solum ad celestes essentias verum et
ad eam omnium. Quemadmodum omnes predicte virtutes possunt referri. Quemadmodum ergo veluti in
timo corde intellectualis motus in universitate visibilis et invisibilis creature tamquam
in unum quoddam corpus distribuunt atque formant. Sinuere et quod ait cor et symbolum
deiformis vite. intellectuale virtute seminantis. Et intelligo hic pectora ingrem sedem
intellectualis motus totius intra corporis non in cerebro sed in corde constituta dicit pectora

Sing

item dicit sigtrae divina i. firmum et custoditum illius vivifice distributionis acce-
de procedentis. ut pote a supposito sibi pectori. quia cor pectori suppositum est. ut
in ipso muniat et custodiat. dorsa vero et sic enim ossa spine firmiter cohe-

Jo. sco.

rent et pilosos medullas intellectualis motus in toto corpus diffunditur. et maxime
qui est in tactu. Ita spirituales virtutes sibi inter adunant inseparabiliter ut ubi una
ibi omnes. ab una quippe caritate inde omnes procedunt et concatenantur singule speties

Aug.

dependent et sensibilitate angelicas et humanas inferiut. Pedes autem dicit significare mobile etc. pro quod scilicet quia velotes motu sunt. theologia pedes sacros intellectum per natos figurarunt et mito. quia penatiu significat anagogica id est sursum ducentem velocitate. et significat etiam celeste actum. id est celeste actione. vel impulsione sive promotione immobilis quod est sursum usus et significat etiam remotiu id est remotorum ab omni humili id est humilitate vel abiectione sive depressione quod remotiu inferis est. per sursum ferens. quia in eo quod sursum ferunt ab omnibus que in imo sunt removentur ipsa non penatis levitas etc. Unde quoque etc. nudiu et discalciatiu quod eis attribuitur significat dimissio corporis etc. hoc est quod nudi et discalciati describunt angeli significat habitam apparere sive emittione corporis que contra sunt. id est impossibilium describi sunt. id est separati et absoluti et puri. ac persici immensurabiles. Sicut non enim minus corporea commotione vel appositione coartatur. eo amplius per puritate intellectus in mensurabili intellectu dilatantur. Significat etiam nudiu et discalciatiu assimilatum

quod angeli non sunt corpora

corporum ad divinam simplicitatem quantum possibile quod a corporea admixtione puri id est quod simplici substantia non subsistunt. Sicut sua sunt quam angelos corpora hic dicunt. auctor quippe ab omni appositione corporis que contra sunt puras esse testatur et primum aut pura essentiam sua in qua subsistunt divinam simplicitatem imitari. Sed quam item etc. de si diceret. dixi quod divina scientia in eo quod angelos nudos describit. puritate ac simplicitatem corporis significat. Sed quam item ipsa sophia que et simplex est puritate et multi vaga perfectorum diversitatem. quam magis ipsa talis sophia item et nudos vestit et vasa quedam id est instrumenta dat ipsis circumferre et dat id est etiam apparuisse sicut quod nobis possibile sacros amictus celestium amorum et organa id est instrumenta quia sicut dictum est. et vestiti describuntur et vasa quedam eis in ipsa mistica descriptione circumferenda tribuuntur. Et bene dico apparuisse. quid hoc significant. quia significativa sunt omnia. Claram quidem etc. inquiens. ergo claram vestem et igneam que angelis attribuitur existimo significare deiforme. quod in eis est in nota ignis imagine que similitudo est deiformitatis. et luculentiu id est clarum. existimo eis attribui propter quietes et que sunt in celo ubi lumine sed non quodlibet lumine sed omnino invisibile. Ita enim dictum est quod omnino sit invisibile lumine illud quod ibi est aut intellectualiter illuminans sic modo aut intellectualiter illuminatum. sicut in angelis. Sacerdotalem vero etc. veste sacerdotalem inquit existimo significare ductivum vel ducativum sive directionem ad divina et mistica spectamina significare etiam notiu totam vitam sacerdotali namque veste significat quod ductores sunt ad spectamina id est ad contemplationes divinas et misticas subditos erudientes ad cognitiones et ad illorum intentione deo dedicant exhortantes eos et confirmantes ad boni operis devotionem. Zonas quoque etc. dicit zonas significare custoditivum ipsarum secundarum virtutum et significare conuertivam in se ipsum circumn convertante eas sed virtutes conuertivam virtute in se ipsum et circumferri teneri ita se ipsum circa se ipsum in sensibilitate tacente causa assimilitudine nature deiforme est. quod zona que lumbos et umbilicum membris est formaliu propagationis ambit et constringit significat custodiam secundarum virtutum. que custodia ipsas virtutes ambit et custodit vel constringit ne in sua multiplicatione contra metas iusticie relaxentur aut defluant. Significat etiam ipsa zona in eo quod corporis ambiendo more circuli in se ipsam convertitur et vim congregativus virtutum ipsas virtutes in unum congregans ne defluant sive ab unitate concordie recedant. quod ille in eo quod circus ita se ipsum circulariter circumplectitur per coherentia unius et primitiva ipsarum virtutum consolidatione circumplectitur dico in sensibilitate quia sensibiles per similitudine et concordiam de virtute in virtutem progresso fit que sensibilitas causa tacite assimilitudine nature quia magis

ut determinat assimilitudine nature. Unctio enim post processio non corrupto. sed reparatio
nature est. et. Virgas etiam etc. Dicit in libris inditio. Extendit angelus domini
summitatem virge quam tenebat in manu et tetigit carnes et azimos panes
et quod virga significet. Ezechiel exponit dicens de quadam vinea et facte sunt ei
virge solide in sceptra dominantium. Virga ergo sceptrum designat. et per sceptrum virtute
et i. mortalitate et i. passibilitate malique totius annone. cum nata sint sol-
lis. ut per omnia in eis regia dignitas agnoscatur. Virga itaque regalem atque
ducalem in eis dignitatem indicat. et omnia rite omnia diffinit. Nam illi spiritus
qui singulis gentibus praesunt una cum subiectorum tenent corporum ut iustum est administrat
sed in principe agentibus nequaquam deterrent sed corpora sua iuste inditatos comminat
et mixta superne cure consilio cuncta diffiniunt. Tela vero etc. Tela et secu-
res que per organa celestium animorum vocavit significare estimo diiudicatio-
nem virtute. qua veluti quadam secure dissimilia assimilibus separant. rationa-
biles motus ab irrationabilibus. humiles a superbis. penitentes a volentibus se emen-
dare pigros etiam. aut significatur fideles plane ab infidelibus. credentes vere
Christi aut credentibus. et discretionem virtutem acumine significarent secures acuta et
efficax. ut telum velox et acutissimum i. actionis plenum. Divina siquidem virtus
discretionis omnia penetrat atque discernit. ac sine mora temporis agit. Velut quippe
cuiusque actio celeris est. sine processu sine per angelos suos. Geometria etc. Geo-
metrice fabricativa vasa significare estimo. fundativum et edificativum. et perfectum
hoc est quo messiam et fundati et collocati sunt divini animi incommutabiliter
absque ulla ruina apostasie. et quo edificati super illud fundamentum divinum intelligibiliter
videlicet dominum Ihesum Christum. super quem veluti inconcussam petram universalis ecclesia
rationabilium et intelligibilium fabricatur. et quo perfecti sunt in amore et contemplatione
veritatis. quo etiam infideles elevatas ad ipsum fundamentum in quantum edificatos
et perfectorum reducit quod subsequitur adiungit. Et quecumque alia reducit etc. hoc
est. Et quecumque alia simbola corporalium humanorum corporum armonia introducit ad signi-
ficandam providentiam que reducit et convertit secundos animos et intellectuales
et rationales perimos in vivum divinum cause principalium. Est autem etc. ac si dicat
ea que sunt invisibilium sanctorum angelis attribuunt non solum signa sunt invisi-
bilis virtutis eorum sed significant etiam aliqua ea que in nobis et circa nos agunt
hoc est quod dicit est hoc est contingit cum illa organa i. instrumenta que
dicta sunt hoc est exhibita vel putata assumunt angelis symbola sunt i. signa
et demonstrationes divinorum inditorum que in nobis vel erga nos exercentur
aliis quidem sunt organis perfectorum. Declarantibus corrigentem disciplinam sicut dici-
tur virga que vigilans videtur. aut declarantibus punientem iniustitiam. sicut
secures et gladii. aliis vero organis declarantibus liberatam vel liberatorum de an-
gustia. aut fine disciplinae i. correctionis et pene. aut resumptionem i.
recuperationem prioris beatitudinis aut appositionem aliorum donorum post data priorum
aut magnorum sensibilium sicut in corporalibus bonis. aut invisibilium sicut in
spiritualibus. et ut ubi dicta. Forsitan perspicax animus non dubitabit omnino i. per-
fecte pulcre admittere i. adaptare perfectorum invisibilia invisibilibus. ut intelli-
gi. ex omnibus invisibilibus relinquit quod non aliquem ad invisibilia significationem habe-
demonstraret. Hos etiam ventos etc. Hos intellige angelos ventos nominat
i. illud etc. quod ipsi angeli venti nominantur significat eorum velocitatem et efficaciam
eorum pervenientem in omnes vero fere absque mora. et significat etiam motum
eorum transitivum etc. quod autem motus ille hinc inde transiebat consequenter
adiungit motum dico. erigentem secunda i. inferiora ad superiorem celsitudinem
et moventem prima i. superiora ad communicativam et pellidam minorum processionem
i. ut procedant ad minora i. inferiora providentiis et communicationis

Jo. Sar. vi.

Jo. Sco.

Jo. Sco.

Hug.

uirtute suam ¶ Dicet aut(em) et Dicat supremus angelos ventos nominari propter
velocitatem suam. hinc subiungit quod fortassis aliquis dicere potius quam venti nomi-
nam propter diuinam similitudinem. quia et venti sunt ad diuine operationis formam
et ymaginem sicut et in alia theologia de quatuor naturalium diiudicatione i. de quatuor
elementorum perscrutatione per plura argumenta se demonstrasse testatur quod opus apud
nos non habemus. Dicet inquit fortassis quis i. aliquis ventosam cogitationem
aeris spiritus perscrutare non solum velocitate sed et disforme i. disformitatem celestium
spiritum habet enim et hoc subaudit elementum in se et ymaginem et formam diuine
operationis ut hoc est. sicut per plura multa exempla demonstrat in symbolica theo-
logia i. in theologia que de symbolis i. signis et similitudinibus visibilibus
demonstrat dico perscrutatiua i. quandam demonstratione diiudicationem ubi per
singula quatuor elementa ostenditur quod visibilia in inuisibilia et similitudines
signa et signa. Secundum hoc illa diiudicatione demonstratum est quo modo hoc
elementum i. ventus diuine operationis et ymaginem et formam est. In quo at-
tenditur habent ymaginem et formam subiungit per capacitatem nature sue motiuam
et gignentem et velocem et potentem. quia motus aeris motu et mouente
rebus subicit et veloces cursus et impetus potentes sine violentia impellit et
sine principio et sine motus eius sensus non apprehendit. Hinc sepe dicitur quod veniunt
educit ventos de thezauris suis. ventos sequitur de thezauris producere est de
occultis et latentibus causis per causam ventorum per manifestationem agitatione
et inuisibilis permanens cuncta mouet et commouet sua uirtute et inuenitur
que mouet. et qui mouet non uidet potens in sacro. cuius opera quidem fac-
tum. Sed ignotum et inuisibile latibulum primas causas et principios mone-
tibulum non penetrat quia cum quid ad effectum non penetret. Similiter et consumationem ignotum la-
tibulum sit ut fiat uel ad quid sic fiat non inuenimus. hoc est quod in visione seraphim
caput et pedes conteguntur in solio sedentis. quia diuine operationis media quidem
in tempore agimus cuiusque. que autem ante tempora sunt prima. et que sunt
post tempora postrema futura sunt. inuestigare non possumus. quia latibulum
inuentum principiorum et consumationem inuisibile nobis est. et ignotum
Similiter et qui spiritus ad cor venit sentit quidem in eo quod percipit. Unde autem
ueniat aut quo vadat non inuestigat. Unde venit principium est. quo
vadit consumatio est et finis. Sed nescis inquit unde veniat aut quo vadat
quia et principium et finis similiter latibulum ignotum et inuisibile est. propterea
dicitur nescis unde veniat quia intuitu mentis non inuenis. nescis quo vadat quia comprehendo demo per quod te intra accipisse
non intelligis. Secundum itaque omnia ventus diuine operationis ymaginem et
formam et formam ¶ Sed et nubis et hoc inquit theologia angelos ventos vocat
sed et spiritum nubis etiam conformat. uel aptat nubes eos vocans signi-
ficans per hoc sacros intellectus super repletos super mundane. i. supernaliter ar-
cane i. inuisibiles claritatis illas dico accipientes pompose i. excel-
lenter prima manifestationis ignis luminis in prima apparitione ignis. quia primi-
cis monstrat et excellenter ab eis percipit. Ideo sunt ipsi accipientes per prima
manifestationem eius pompose et glose et sunt et distribuentes ignis per manifestationem in ea que sunt secundo. s. post eos distribuentes eis illa tunc i. idem
et proportionaliter i. secundum mensuram uniuscuiusque. Sicut nubes primum solis lumen
suscipiunt. deinde illud corporis resplendens inuisibilia diffundunt et ideo

angeli etiam nubes dicuntur quia in eis subsistit genitale et vivificum etc. Sic nubes
que per effusionem ymbrium tiam fecundantes rebus ex terra nascentibus exhibent vim ge-
nerandi et vivificationis et augmenti et perfectionis. Sic ergo nubes dicuntur propter eius-
modi ymbrium acceptionem. Conceptionem dico exornatam sive pluoratam vel eliciatam
in vitales partus excipientium sinum, id est tiam que ymbres sinu suo concipit e-
xornante dico cum humidis pluviis. Per pluvias enim tiam provocat intendens ad in-
tales partus pariendos. ¶ Ipsa etiam eris etc. Ac si dicat non solum in specie nubis
ipsa theologia angelos describit sed etiam speciem eris et electri et multorum lapidum
etc. et recte. Nam electrum quidem ut potente auriforme sit et argenteum significat ut po-
tente in auro splendorem incorruptibilem etc. Sicut aurum non eruginat aliquo sed splen-
dorem purum habet atque perpetuum et significat etiam ut potente in argento claritatem
puram et aptam etc. ¶ Sicut argentum nitidum est et lucens. Sic ergo electrum sim-
militerque speciem auri sit et argenti significat nitidum et fulgidum id est clarum et ig-
neum quia superna sapientia que in illis spiritibus lucet et clara est pretiosa
et ignea predilectione. Hoc enim per electri speciem in supremis spiritibus significat. Aeris autem
attribuendus est eis aut igneum aut auriforme secundum rationes iam dictas id est oppo-
sitas in electro ubi secundum ad similis species invenitur. ¶ Lapidum vero etc. Ac si dicat
multi colores lapidum species ~~[illegible]~~ aut luciforme qui albas id est sicut
albe multe species significant aut auriforme etc. et ut breviter dicam per singulas
species in eis anagogica id est spiritualis similitudinum typicarum id est figuratarum in
imaginum. ¶ Sed quia etc. Ac si dicat ex hoc que sufficienter dicta sunt, ideo sufficiens
est in statim recitationem id est expositionem satis significare etc. Ut sed exponamus be-
stiales formas que satis significate sunt de celestibus animis ad significandum
ipsos. Leonis enim etc. Leo significat principale et robustum et indomitum in
angelis spiritualis conspectu et significat etiam assimilatum intellectualium re-
gionum [illegible] ad adytum id est secretum divinitatis ineffabilis que vestigia sec-
retus id est res spiritualis potest imitant vestigia leonis quia sicut leo vestigia
sua cauda delet et quodammodo planum quod pede impresserat reformat
et restituit ut occultus sit incessus eius, ita invisibilis consensus celestium spi-
rituum quemadmodum formatur itinere suo insemet restituto id est ad priorem statum re-
ducto et in planum redacto delens vestigiorum signis cum [illegible] et ut
ita fortassis potius mistice dicatur restituto itinere cum pomposo amictu id est
insignium vel excellenti sive splendido et glorioso amictu premoniente eis sum-
mi [illegible] illuminatorum progentibus enim [illegible] ad secretum divinitatis lumine contemplandum
et supereminente splendore posteriora vestigia delentur. Quia omne quod prius
[illegible] amenoria agit cum [illegible] animis [illegible] claritas
manifestat. Sicut est quod Paulus dicit [illegible] que retro sunt oblitus in ea que
anteriora sunt me extendens. Quia ergo sine vestigiis in eorum est delata ab animo eius
imaginationum cogitatione in ictu [illegible] lumine contemplandum mente perfectiori.
Sicut quippe [illegible] superne mentis claritatis splendore [illegible] quia quodam
amictu tectus quantum pro illud lumine in semetipso est etiam ipse modo non potest.
Hec ergo omnia leonis formam significare estimandum est. ¶ Ipsa vero bovis [illegible]
formam estimandum est significare et nomen et renovans id est roborans intellectuales / sum
sulcos etc. et significat etiam custoditum et fortissimum quia enim bos fortior
[illegible] firmitate et stabilitate id est immutabilitatis significat. Sulci autem [illegible]
sulcos renovat terram et renovat ad susceptionem celestium ymbrium quibus ad
germinandum fecundat significat intellectum voluntatem qua mens temperat et aptat.

[illegible]

ad susceptionem celestis gratie. que secundaria quidem sumptum perfectius ... ergo quod boves forti-
tudinis continet. et ingentes portas custodit significat custodiam quam in omni actu
in sui custodia sine defectu perficiat. Et speciem describit aquile subaudiendum
forma estimandum est significare regale quia volatu in altitudinem se fert. et altissime
alimentum acutum et sobrium quia in sublimi volans alimentum sibi acute per-
spicit. probe appetit. potenter rapit. Significat etiam forma aquile agile quia
ad sermonem ... expedita est. bene machinatum quia motu suo convenienter
se coaptat. et significat etiam contemplativum ad radium divini solis copiosum et
multo lucentem. i. multilucentem. una dicto. contemplativum dico. cum deflexo incurvo
in supercelestiam magis i. intus vel interiora contemplantem. et contemplativum dico. cum
partibus obtinentibus et immediate certe et inflexibiliter. sicut aquila inrever-
berans oculis radium solis intuetur. hec ergo omnia in contemplans potentibus ... ille
forma estimandum est significare. Et iam nos equos subaudit formam estimandum
est significare obedientes et frenabiles. et album quidem i. albam formam estimandum
esse significare ut lucidum et quod maxime cognatum est divino lumini. Obscurum autem scilicet equos
qui magis sunt formam estimandum est significare absconditum i. occultum et com-
prehensibilitatis divine scilicet quia sicut magis color tenebrosus est et visui mi-
nus lucentie respondit. ita divinitas est occulta et visui intelligentie inaccessibilis
Rubicundum vero colorem estimandum esse significare igneum et activum quia fervorem
exprimit bone voluntatis que in opere completur compositos quoque subaudit equos
ex albo et nigro colorem estimandum est significare igneum et activum quia fervorem
... bone voluntatis quo in opere completur. compositos quoque subaudit equos ex albo
et nigro colorem estimandum est significare. continuum extremorum virtute perfectiva virtute
quia perfectiva virtus est que facit perfectorum summa secundis et secunda primis copulabiliter
ac providenter conectens. i. ut admirantem per amorem mutuum et providentiam continuantem
Et itaque in supradictis speciebus intelligi potest. Set si non sermonis etc. ac si dicat et
fortassis si non tractatum sermonis commensuratum i. in hoc esset quod timeamus voluminis tali me-
sura sermone et amplius per singula exponenda non ne et nisi admirarentur omnes
proprietates et omnes corporales species supradictas aliud per partes eorum iam dictas
i. nisi hoc quod opporteret iam de eis divinum continet universaliter de ipsis dicta potest sive
in melioribus proprietatibus sive inferioribus consortionibus bona similitudine significare volu-
isset. hoc magnum esset quod per singula ne voluminis exponenda. fortassis non in qualibet ad
vicarem celestibus virtutibus etiam subiungendum cum ... similitudines dissimiles Sic
supremis datum est quasdam similitudines similes quasdam non dissimiles. Sedem leonis ita
quod modum non incongrue aptassem subiungendum celestibus virtutibus in ipsis virile
fortitudine significandum ... sive fortitudinis. Similiter novissima imago est qua in-
tellectu probatum et de longe significat speciem nos concupiscentiam irrationabilium non incongrue
aptassem in amorem divini significandum. et ut universaliter dicam sicut sumatim dixi
est convenienter aptassem et omnes sensus et omnes multiplices partes irrationabilium
animalium ipsis scilicet spiritualibus proprietatibus sensus et partes dictas reducentes nos significando
immaterialis i. spirituales intellectuales et uniformes virtutes essentie celestium. quod
partes que corporaliter et materialiter in sensibus et membris irrationabilium animalium
describuntur ad immateriale i. ad spiritualem intelligentiam earum virtutum que simpliciter
et pure in essentia sunt. spiritualium earum possent multa alia dicta sed sufficientibus
perspicientibus non solum hec ipsa que dicta sunt sed etiam vim significative imaginationis
dissimilitudines ... i. solum imaginum simili facienda Et suspici-
endum est etiam hoc ipsos scilicet angelos plurimos deos fuisse et rotas et currus

gnexos i. adaptatos. per significationem celestibus essentiis vel inspiciendum est in celestibus
essentiis deos et nominatos fuisse currus et rotas et currus gnexos i. copulatos
et quietos adinvicem. Nam ignea quidem flamma significant divinos primos i. principales
sine effusiones. Hinc gratie donatos ipsis celestibus essentiis copiosam et non deficientem
lucemque et currus autem in inferioribus multa copulata per volunt significant continua so-
cietate similitudinum que sunt in ipsis per quas concordiet et uno assensu mo-
nent ad deum omnia. Rote autem tamen sunt quedam pennate i. agiles et sunt euntes
inquiescibiles i. sine retrogradatione et inflexibiles i. sine declinatione. In ea que sunt
ante conspectum i. anteriora significant virtute operationis eorum s. celestium essentiarum
operationis dicto operantis porrecta et iusta viam omnium simul earum s. essentiarum in
intellectuali rotatu supermundane i. spiritualiter directo incedente secta viam ut scilicet
et concorditer motu iter incedant sine flexu i. sine declinatione et recte i. sine
retrogradatione. Hec itaque rote significant ¶ Est autem etc. Non solum hoc quod superius dictum
est significant rote sed est etiam i. contingit ut conveniat per aliam anagogen i. spiritualem
interpretationem divinitatem imaginationem dispositionem intellectualem rotarum vocitatum est
enim eis s. angelis ut ait theologus i. propheta Gel. Gel. Gel. dicit enim ezechiel quia
apparentibus et convertentibus rotis audiente ipso angelus eas volubiles appellavit
Hebraice vocitatum est et clamatum Gel. in qua Hebraica voce revolutiones et
revolutiones utriusque interpretationis causa subiungit significare signum et disformes
ac quadam circulus per se in semetipsum revolvunt quia circa unum et idem ipsum i.
centrum per movet dicit spirituales rote qui in semetipsas revolvunt dum circa id
ipsum quod est optimum i. deum qui circa centrum suum contemplatione per ipsum ambientes
movent et ideo semper mobili motu movent quia desiderium est incontin-
gibile et quod desiderat incomprehensibile per hoc omnia spirituales rote revolutiones
habent revolutiones ideo habent i. manifestatione potestatum et virtutum suarum
quia ad subiectos quidem descendunt eos illuminando sed iterum reducunt ipsos per contemplationem
ad superiora reducendo et sic revolutiones habent in deductiva perfectione altorum
illuminationum in ea que subiecta sunt quia illuminationes quas ab alto suscipi-
unt ad perfectionem subiectorum deducunt per quas eadem subiecta rursus ad superiora reducunt
¶ Reliquum nobis etc. post explanationem figurarum et descriptionem materialium rursus ad
intima convertitur gaudia angelorum in novissimo contemplatus. Et bene fine de celesti-
bus gaudio tractat quia celestium omnium gaudium est finis. Reliquum nobis est in
explanationem fine de gaudio angelorum quia hoc solum nobis restat ut de gaudio ce-
lestium explanationis gratia sermonem faciamus et bene non simpliciter de gaudio sed
de gaudio celestium sermone restat dicit quia celestes dispositiones accep-
tes eius passibiles delectationis que super nos est. sed congaudent deo dicit i. gra-
udio divino simili gaudio gaudent deperditorum inventione. Sic qui perdita ove reducta
et dragma inventa ad congratulandum invitavit. et in qua disforme epulatio
illa que prodigo filio revertente in vitulo saginato signata est et pasta. ut sic
legi potest Congaudent deo dicit deperditorum inventione non aliqua temporali et subito pas-
sibili exorta letitia affecti sed in qua disforme epulatio i. delectationem et iocundi-
tate dei impassibiles et immutabiles perficiunt et non dei gaudium dei imitatores et
congaudent deo dicitur per disformitatem in providentia et salute reductionem indigentium quia
ad similitudinem dei saluti providentia reducunt eos dicitur etiam congaudere deo secundum in-
corruptionis letitia i. incorrupta sine plene et perfecte dulce letitia cui nulla
amaritudo inmixta est. et secundum illam ineffabilem beneficentiam. Hinc gratie per quam ipsa
dulcedine effusa omnia sancta reficit in ipsis i. participatione i. tamquam s. dulcedinis
ut beneficientie participes facti sunt sed veniunt perfectos adventus divinarum illuminationum

ccLx

de sup aduenientium. Tanta autem et c. Clausula format in qua bene recapitulacio-
ne narracionis constituit. Tanta inquit autem dicta sunt de sacris formationibus dicta dico
de sufficientia diligenti manifestatione hoc est ad manifestationem diligente dicta dico
sacratam cause i. formationum quia ea que autem dicta sunt nimis manifestationem diligente mani-
festator ad diligentem et perfectam manifestationem sacrarum formationum sed magis ad
hoc perfecta non sunt perfecta sunt ut est immo ad aliud scilicet ad non remanendum nos sim-
figuratis fantasiis i. ad hoc ut erudiant nos aliter omnino saltem non remaneamus
simpliciter i. absolute in figuratis fantasiis nichil aliud esse credentes quam quod sensui visibilium
formationum sepius invenimus sed eruditi per assignationes ad eos que vera sunt cognitores
ascendamus. Si autem hoc dixeris tu aliquis vel tu Thimothee quo nos non formi
vel mentionem omnium angelicarum virtutum et operationum et ymaginum que in eloquiis in
venimus. Deinde i. post ista que diximus laudemus quod verum est quia nimis quidem
in virtutibus aut operationibus aut ymaginibus quarum supermundana i. nimis alta scilicet
ignoramus. altum lucis ductorem desideramus ducentem nos i. ut doceat nos et
ducat ad lucem cognitionis eciam dicta et tamquam corporea dictis i. equalia et non
maiora hiis que diximus pretermisimus tu comessacionem sermonis prudentes i. pru-
denter ne sermo in mensuram suam transiret nimium dicemus si vel hic totum diceremus
quod dicere possemus Simul eciam honestatem secretum quod super nos est plenius dile-
timus. cum secretum honorat quia illi quod tacet aliquid maior reverencia exhi-
betur. Et tegenda sunt non inquam aliqua que dici possent ut semper superfluitas
quod amplius requirat et ne invescat si totum exponatur. Hoc quid in ierarchia de
vestri sensus possibilitate presumpsi. Sed timeo ne inter sermones addiciens marmo-
rem picto luto superduxisse comitans per ea recatum presumpcio. implacet dilecto
cuique aut solacium affert. quia illius que exponendum suscepi in quo sapia-
tur contendit. scilicet civitas condescendit. Et leone et c. Quia leo principatum quod dam in-
vincibilitas optinet bestias et est fortissimus atque indomabilis. pro interpre-
leo designat principale et robustum et indomitum celestium animos principale
quia excellenciores sunt principatum super inferiores hierarchie. et nomissime superiores
robustum. quia nil infirmum nil fragile habent sed corpore forte sunt et ideo vir-
tutes vocant indomitum quia actiua rectitudine nullomodo flecti possunt. Designat
eciam assimilatium eorum i. quia assimilant ut sibi magis est i. possibile ad ab-
ditum ineffabilis divinitatis. et quo assimilant ad hoc abditum circumclamine
intellectualium vestigiorum et mistice pompose et c. Leo ut fertur si forte venato-
rare voluerit perse et deleat dum incedit ipsa vestigia simultate cauda
ne cognoscant atque dei nobis vestigia occultat. quia secretum est investiga-
biles meos cuius ipsum est in mai mea tua. e. semita t. via. mea. et. ne t. non cog-
noscent. In aquis enim si quis amblet mox eius vestigia delentur. Hoc ergo
leonis acto que demolitur sua vestigia quedam omnia operationis hec ymagi-
gine. Sic enim leonis via non invenitur. Nec in aquis vestigia signat. Sic et
dei inme nobis sunt investigables. Dum enim dura corda emollit dum rigida
inflectit dum aspra mitigat dum frigida accendit dum debilia roborat dum
vaga stabilit dum mutancia confirmat quis intueri valeat incorporaliter vei
eius. quibus ea meatibus illustrat. Hoc quippe omnia nobis fieri cernimus non aliter
intuitus efficiant ignoramus. occulta sunt ergo vestigia dei et investiga-
biles vie eius Sed angeli ad abditum ineffabilis divinitatis assimilant. abditum
ineffabilis divinitatis aut quia divinitas usque adeo occulta est ut non solum
dici non posset sed nec intelligi Jam ultra omne verbum et sciam. et intellectum
est etiam enim intellectus vel quis intellectus capiat quid sit deus. neque enim ex

natura sua deum cognoscimus que super omnem est cognitionem secundum excellentiam dispo-
sitione vel et theologi de natura divinitatis nisi per paucissima divinitatis opera eius operta
ti sunt narrationem. Quoniam est ergo abdita divinitas ut omnibus ignota sit et ipsis
quoque quibus magis est cognita. Absconditum quoque eius est de quo dicit apostolus
quis enim cognovit sensum domini. Et filius Sirach. Vias eius quis intelliget atque
Salomon. Intellexi quod omnium operum dei nullam possit homo invenire rationem eorum que
fiunt sub sole et quanto plus laboraverimus ad querendum tanto minus inveniet. Et
si dixerit sapiens se nosse non poterit reperire. Occultus itaque deus est atque ineffabilis
et nec illius intelligere nequimus neque opera eius ratio invenitur. Et hoc est vestigi-
orum eius suspecta occultatio. Iterum dum opera cernimus que impressa vestigia potuisse
habemus sed dum cursus ipsorum operum rationem reperire non possumus ignorantie nu-
bilo velut pulvere vestigia que probabant operiunt. Et itaque ad ignotum
nos que videbamus reducitur dum incertiorem faciant incertum hominis. Ad hoc itaque
divinitatis abditum et vias eius occultum spiritus angelici quorum sex sunt assilant
tamen velamine intellectualium vestigiorum id est corporum que in cordibus suis imprimunt
passibus cogitationum et intellectuum. Hoc enim liquet ex eo quod eadem vestigia dicit intel-
lectualia id est intelligentia. Hec sunt enim vestigia que intelligunt vel que in intel-
lectuali sunt cogitando et volendo et intelligendo. Hec in deo vestigia beati
illi spiritus tandiu velant quia per hoc ad abditum divinitatis assilant ut ipsi et occultum
illi spiritus revelant quia per hoc ad abditum divinitatis assilant ut ipsi et occulta
et secretum ad ipsius considerationem secundum sublimiores multa divinorum noverunt quam minoribus
nequaquam pandunt. Illa ergo vestigia nobis precipue tamen velant id est undique occultant
quia intellectu quodam magno ignorantie nostre velamine confusus cogitationum et
intellectuum tamen superiorum humane mentis oculis conspici non possunt. Longe est
enim cogitatio nostra a cogitationibus eorum et voluntas nostra a bonitate eorum et cor-
pus anterior eorum et ideo vestigia voluntatis et intellectus eorum tenere non valemus. Quia
quo pergant affectu mentis non videmus. Et hoc fortassis dici potest mistice quia ita
eorum restituunt memet amictu pomposo id est sinuitate longi et sinuosi vestimenti incete
complanant eius non est amictus est nisi honestus mentis habitus sicut est sapientia
caritas pia devotio intellectus et huius similia cum pomposus id est amplus et sinuosus
ac longus est secundum divina illuminationis quia luce visionis intime mentis capa-
citas suius. Tunc in dei lumine rapit super se in intellectibus ampliat tamen et expandit in deo
sinus. Tunc in dei lumine rapit super se in intellectibus ampliat tamen expandit in deo
ut angusta videatur ei omnis creatura huius ergo pomposa veritas indumenti iter eorum ipsemet
restituunt quia cum mens eorum assiduitate visionis inclusa lumine profusis sic sit
dilatata ut universitas creature sit ei angusta. Quolibet cum quia in ipsum vadunt et
et exeunt deo per assistunt et ita vadunt quod sic tamen illi eorum ipsemet restituunt
amictu pomposo quia in intimum quod intuitur per eos quam celsitudo capiunt sa-
lutis secundum mentis amplitudinem per divine visionem assistunt. Et et secundum divina illuminationem
restituunt iter illorum ipsemet amictu pomposo quia deum intuitus illuminant
passidua eius contemplatione in quo omnia sunt. Quoque vadunt velut uno loco
consistunt quia immobili intuitu omnia contemplantur aspiciunt aut certe ut intel-
ligentie et voluntatis eorum sic et vestigia superius accipiamus amictum non est sua
scientia ne omnibus in notitiam contegunt. Licet enim suas adinvicem cogitationes aspi-
ciant maiores tamen ut sepe iam dictum est multa sciunt que minoribus ignota ma-
nent. Velamentum ergo quo superiores archana quedam inferioribus operiunt amictus nomine
signum accipimus ut. Hoc itaque amictu pomposo quasi tumido et sinuoso ita eorum in-
semet restituunt id est quasi non sunt sic complanant quia subtiles quedam intellectus ipsorum magis
hii qui inferiores sunt ignorantie quadam superiorum velamine tamen non possunt ignorantia
dico quia minores habent

Explicit liber scriptor sit crimine liber

Incipit damascenus

Sermo de philosophis i. amatoribus mundi et philotheis i. amatoribus
dei et quem oportet tu diligenti labore et intellectus intentione libris tuis inscribere
in quo et de conversatione humiliatione salvatoris nostri et de paupertate et crucifixione et de sancti patris nostri Damasceni in damasco conversatione et ea
que in monachali vita pura enarratio et sequitur congruus est ab ipso liber ipsius
Tunc ad hunc dulce philosophis existit sensibilium paradisus i. ortorum letitia sed
et philotheis intellectualis paradisi divinarum scripturarum delectabilis meditatio appellata
est conversibili quidem philosophi florum multa varietate et frondium pulcritudine
et foliis ornatis arborum inspiratione delectantur et volucrum clangoribus
et in cristalli pre aquas fluminibus et musicorum bene sonantibus vocibus letantur quas
optimam intelligitas quam sine ipsorum inebriatibus et lumine timant et quia unique
difficilius in vanitate sui ipsorum vitam complevimus et in fine corporis letificantes et pulcritudine
cristantes miseram animam ingestaverunt et obscuraverunt et a primordiali pulcritudine
tudine expulerunt et tormentis tradiderunt et pena adeo misera prestet
pape de requiem quales malas recte unde philosophi ex mundi leticiis ceperunt
non tu oportet has vocare leticias sed tristicias quam dominam animam inficiunt
luxus quidem philosophi i. amatores mundi. Intelligibili autem paradiso divinarum scripturarum
philothei i. amatores dei conversatione seipsos tradentes. et in divina perscrutante
meditatione perscrutantes et vigiliis et orationibus et lacrimis deo appropinquantes secundum
perceptibilibus arboribus venerabiles patres foliis ornatos et florentes divinis virtutibus hunc
quidem ut oliva fructiferam hunc autem ut palma florentem alium ut cedrum et alium ut
cypressum alios ut lilia agri florentes et ut lignum plantatum secus aquarum decursus
altos et divinos modos ipsorum et virtuosas conversationes et delectabilissimam ad nos et
mansuetam pedagogiam cum diligenti labore et perscrutant et bene composite i. meditates
bono ordine et bona respiratione dogmatum ut floribus pulcrificat et divina eloquia
et dulciora super mel et favum ut arborum fructus comedentes et concomitantes
et super cristalli speciem aquis scilicet carismatibus spiritus deo appropinquant incorruptibilem et ipsum
leticiam et exultatorem inenarrabilem possident. Finis autem ipsorum vita eterna gaudium indeficiens
leticia sine tristicia requies inenarrabilis delinquentes eam terrena in celos abierunt
angelorum contineris existentes dei gloria scilicet paradiso intelligibili dignificati sunt et
bonis que preparavit deus diligentibus ipsum effecti sunt participes consimiliter autem integritudinibus
filii dei et heredes effecti sunt ut regna angelica dei separabunt sed cum ipso in
inenarrabilia gaudia secula regnabunt ut bene vincentes bene et fruentes digna laboribus
reportantes. Pulsemus igitur et nos dilecti ad optimum paradisum divinarum scripturarum
bene olentem dulcissimum speciosissimum omnino delectabilem aures nostras circumsonante omnimodis
intelligibilium de seraphim curium cantibus attendentes corda nostra et gaudio
eius adimplente. et statum quidem cooperante natum ad pacificate et divino timore
firmate et mente nostram ad amorem lucentia dorsa divine columbe assequi faciente
et manifestissimis ipsius alis ad unigenitum filium et heredem plantatorem intelligibilis
vinee reducente et per ipsum patri luminum adducente. Nec pulsemus
autem semel et multiplicit sed pinpite magis et perscrutantes neque fatigemur pulsantes
Sic enim nobis aperiet. qui enim petit accipit. et qui querit invenit et pulsanti
aperietur. Delectemur et insaciabilius in divinis colloquiis et super delectemur in vita et
conversatione sanctorum patrum. Gratiam enim divina gloria incomprehensibilem possidet et in eos
qui sincere ipsam desiderant sine dolo ingreditur. Si legamus semel et bis et
non intelligamus que legimus non segnes efficiamur neque negligamus sed perseveremus
concitorum intragemus intraga enim patre tuum et annunciabit tibi seniores tuos
et dicent tibi. Non enim omnium est cognitio hauriamus autem et de fluctibus aquas
corporis paradisi huius fonte salientes in vitam eternam. et sedes quidem petrarum expugnantes

De intendendo divine scripture

et carnalis dilectionis sitim sedantes et obtenebratos oculos mentis delictis nostris ablu-
entes et apud divinam bonitatem pro nobis specialiter operantes et sic spiritum paraclitum omnino consolan-
tem et gaudio sine tristicia implebimur et vita eterna fruemur et potentia
et gratia philanthropi et misericordis dei nostri qui propter nostram salutem humiliavit in-
humiliabilem ipsius celsitudinem et carne mortali indutus est et per omnia
factus est similis nobis sine peccato quod non erat assumens et quod erat non deponens
et tamen seipsum optime humiliatorem reddidit quam plurima ad nos dilectione magis
aut pedagogia eius quod non alta sapere quod etiam domicilium aliquod in hoc
non habuit ad habitationem ut ipse testatur dicens Vulpes foveas habent et volucres
celi nidos filius autem hominis non habet ubi caput reclinet neque palatium (?) tr-
actabilis erat ipsi non germen vini vince (?) non tunica sumptuosa sed qua induebatur
simplicem. Et quamvis erat magis habitat (?) humiliatione et vilitate ut enim unus pau-
perum secundum omnia conversatus et quos alios et pauperes vocavit fratres. Hijs et
cohabitavit humilia semper eligens. Sed o ineffabilis ipsius sustinentie et longa-
nimitatis magistri et incomparabilis sapientie inequali enim ineffabili figura dolorum de-
cepit neque una occasione dans ipsi consolationem glorificationis addiscendum quemadmo-
dum homine indutus sum sed admodum (?) paupere et vili ostendit et volens pro nobis eius
que ad nos ipsius dilectionis sustinuit a propriis suis tradi et flagellari et il-
ludi et alapis cedi et conspui et ut malefactor ligari ligantes enim sine
manus ipsius et collum ut malefactorem contra civitatem duxerunt et cruci
affixerunt. Hic autem ut agnus innocens et omnibus ducta coram tondente ipsum
sic conticebat inclinato capite neque verbum sonans. Et ipse induens (?) immaculata agna
secundum ista inclinata et capillos dilanians cum aliis mulieribus propter agnum
sepius a longe caput habet et illuc movens lugubriter loquebatur. Heu me fi-
li dulcissime. heu me peregrine matris peregrine unice fili. et me peregrinabit
peregrinus in iste mense (?). Propter quid et ego ante passionem non mortua sum et non
quid sic tantos pertulisti (?) me et neque verbum ei que peperit te loqueris. Dissecta ma-
nu me dilacerant videntem te sine causa ut malefactorem ligatum et crucifi-
xum. Cuius gravissimi (?) doloris cuiusdam (?) pertulisti (?) et ei que sine tristicia peperit non loqueris.
Sed o mee carnis (?) prolis et difficile portabilis in opere me. Et peregrinationis
consolationem precor et sola in orbe (?) mea peregrinos derelinquor. Sed o fili et deus meus
ne derelinquas me et alia verba ipsa domina dolore digna cum lacrimis loquens
et tristicia loquens gemebat a sepulcro autem misericordis dei nostri tertia die resurgens et
mamam (?) sacriam (?) exhibens (?) cunctis audientes omnibus nobis resurrectionem donavit

Hinc quidem transferam sermonem et veniam (?) ad optimum doctorem meum et patrem et magistrum
orbis terrarum (?) suppliciter narratorem Damasci Johannem. et secundum angustiam et inopiam
mee lingue largita michi de ipso ipsius sermonibus enarrabo. Iste erat quidem in Con-
stantinopoli primus conversans in bibliotheca (?) aut ei propter summum ipsius amorem disciplinae
adolescentibus (?) et in consilium recessit in Damascum. Inqua et agarenorum [illegible] eductus
optime propter ipsius in litteris disciplina et humilitatis electionem manifestus regi effec-
tus est et honore maximo ab ipso dignificatus est et cum ipso abibat ut dilectus ad
ipsius Machometi foveam ut non dicam sepulcrum et omnia que illuc confabulatione
digna conspiciens et in mentibus reputans in corde ipsius reservabat omnia ad re-
dargutionem et confusionem quidem veniam (?) pro quibus et Mectesima (?) hec Ismahelitarum
primum enarravit. Coactus est autem cum rege eius adorare et ipse ipsius venerabile
et lapidem acclinare et ipsum Machometh predicare. Sed non propter timorem tamen hec magis
autem propter redargutionem enarrandi nobis. que illuc lapidem quidem inclinans compunxit (?) et
foveam non adoravit et ad predicationem ascendens magnus deus dixit. et non est
deus preter deum meum ipsius autem Machometh testimonium non dixit quem est propheta

De humilitate salvatoris

De planctu beate virginis

De Johanne Damasceno

Machmeth [illegible]

sed alta voce dixit. testificatus est obstinate autem quem isti dicunt magna voce et quem
apostolus dei est et intelligunt hic quietans descendit a predicatione illo instituto quod di-
pit residentibus autem ipsis in damasco honoratus est a rege et magnatibus ipsius
magnifice velut predicans omnes magnatum. magister autem et sermones plurimos ipso-
rum ipsis sapientissimos et grammatica et medicinali et reliqua alia simplici
sapientia non enim sancta omnibus tradidit neque primam fidem inanem vel turbulentam. sed
ut lapis adamas in medio lapidum tenebrarum et ignatorum habitans. sed eam non
turbulentam. non multum autem post invidus ipsi huius pedagogus. tamen et successit ipse
turbulente ipsum in omni sapientia et non ferens respicere ipsum in ipso ordine preficiente
et laudatum ab omnibus misit in persona ipsius ad alium regem litteras plenas scan-
dalo velut volens tradere ipsum dominum ad illum. et ipsius regem iussisse ad ipsum le-
gens autem litteras rescribit ad damasci regem amicitie gratia et inimicitie sermones
ad iohannem ut ad proditorem et dolosum. simul autem ad redarguendum ipsius misit ad ip-
missas litteras. Rex ergo videt has rex et iracundia effusus confestim misit advocari io-
hannem et ostendit ei dolose emissas adversus ipsum litteras et legens obstupuit. hec
quidem dicens ut mee sermones autem non mei. valde enim sunt et ingeniose assimilant
littere et ut breviter dicam ... regis et magnatum adversum dilectionem et a-
micitiam precepit dextere manus pollicem amputari. Et nos sicut consideratio maxima tam
procedit ut pugnos iohannem et attritus abibat ad domum in imagine qua
scitato possidebat huius scitum abscisum et gemma flexis deprecabatur ipsam ut da-
ret ipsi sanitatem. Hic autem faciebat preces dicens quod solus permanebat. Insuper
autem ipsius deprecationibus immaculata domina fidelium velocissima pretio adherere
sibi digitum in abscisus est. et in nomine ipsius immaculate et per ipsa gemini dom-
ini ihesu christi restitutus est sanus ut alius. Cognoscens autem hec et gaudens effectus
querebat ab ipso quis medicus esset qui salvaverat eum. eo disserens obstupebat de
glorioso et inspirabili miraculo. Posterius quidem parum disserens. qui hominum pedagogus
doli adversus ipsum machinatus est pessime cum penis malis ipsum misit. sic quod
adimpletum est in ipso quod scriptum est lacum aperuit et effodit eum. et incidit in
foveam quam fecit. et de iniusto custodit dominus omnes diligentes se ipsum et non dabis
sanctum tuum videre corruptionem. Demissus ergo confessionis honoratus est a rege iohannes et
ab omnibus principibus et ab omnibus ut corregnator cum rege venerabatur et glorificabatur.
Ipse autem omnia que vane huius vite velut somnium et in nihilum reputans et per-
petuam glorificam amenitatem et futurum eternum et immortalem mundum contemplans per-
... mortem dans omnia pauperibus que possidebat et derelinquens cenosa huius vite
delectabilia christum secutus est et in ... abiens monachus factus est coma
restituendus et attondens vita venerabili et conversatione virtuosa conversatus adornatus.
Dans enim seipsum meditationi divinarum scripturarum et cum diligenti labore vacans in
ieiuniis et vigiliis et ... et orationibus intermissis perseverans
deum deprecabatur. Et eius quidem patrum studiose imitabatur. huius autem mansuetudine huius
... sustinentia alius non pedagogia. alias doctrina. Et quid ad hec dico. Cum se
ipsum abstinentie commisit dedit et omnis laboriosi amori discipline condignus
factus est potisse sancti gratia. et misterii divinorum christi et misteriorum constitutus est. et
factus est ab alius ab aliis. Sedes et quod apparatus ab ipso sermonum summa veritate
ostendit cunctatum optimeque nobis primum incomquinata vita manifestant
et innarrabilium multarum questionum manifeste solutionem tradidit. Incipiam autem hic
modum ab ipso editi istius libri enarrare. Existente enim ipso in mansione
in qua tondebantur divinas commata venerabilibus et sermonibus docebat in spiritu
erant ut orthodoxos et hereticos opinios omnes gravissime et plurime igitur
et multi orthodoxorum dubitabant in gravissimis questionibus et dubitatione
existentes dei omnipotens inventu non permittens neque in ipsum sperantes

nisi audierunt de optimo viro isto et de ipsius philosophia et multa disciplina et qualiter obsistebat
hereticorum orta sancti spiritus gratia qualiter ad ipsum veniebat plurimum hereticorum oratione quomodo
nimis confirmatos vincebant. ipse autem beneplacito patris et potentia filii et cooperatione spiritus
sancti sicut et indiuidue trinitatis moderate et mansuete hos obstinuit et ad eam que
in ipsum fidem instruxit et certificauit de ipso amatores dei. simul autem et de ipsius uitam
rogauerunt sanctum episcopum iohannem cosmam sanctum ut mitteret ad eum annuntiantes ipsi pabulum
cum zizaniorum in maculata contra heresiologias. et ipse sancti spiritus gratia mittet apud eos quomodo
omnium manifestatorum. inclinatus autem deprecationi ipsi sicut spiritus misit ad ipsum que quomodo
subtiliter omnia. et ab ipso manifestatorum credens accipiens autem litteras omnino sicut continentes
et leges. et quomodo magnitudine agnoscens non incepit continuo scribere sed ad ordinem
ostensam et plurimam dedit scripturis simul autem et a deo collectum collegium suum et scissum
episcopum et eos qui sub ipso honorabiles viros hiis prescripta epistolam rescribens deprecatus est
ut pro ipso orarent ut daret ipsi deus intellectum in omnibus et sermone in operatione orationis
impleri a spiritu sancto, primo quidem tempore perseverans in oratione incepit scribere hunc librum. sic primum
abeunte incipiens eas que apud grecos optimas et utiles quomodo composuit conse-
quenter autem scripsit hereticorum garrulitates ut mediatam cognoscentes unitati obediamus
postmodum autem edidit tertium librum omnis sapientie et intellectus et fidei primo inscripta hunc
litate deinde ergo conceptores propter tertii libri magnitudinem et propter eam que in ipso fidei p
sectione quoque scilicet deum nemo uidit unquam incipiunt et teste fidele factor libri nos
... ipse nos enarrauit et quod ad
induxit deus unigenitus filius qui est in sinibus patris ipse nos enarrauit et quod ad
inuicem sapientum libros. ipsius prudentium cum diligenti labore summa ipsius philosophiam et in
tellectus rectitudine et puritate. qualiter incipit desuper quomodo primum quod dictus nobis
qui non oportet querere et perscrutari neque tradita nobis et ab apostolis et prophetis et docens quod non
omnia effabilia neque ineffabilia deum ostendens qui est deus et inconfusa et inseparabilem
bilem et participatam quoque et mutabilem. et per se uiuentem et immortalem statim trinitate
confirmans et addens nobis fide confirmans. Consequenter incipit enarrare de angelis
et demonibus celorum et luminaribus, terraque et aqua aere et aque. simul autem et de ordine delec-
tabilis paradisi plantatorum. et duplice hunc ostendens et hominis creatorem et corpora
secundum natura huius omnia subtiliter enarrauit et post mandati transgressionem et genus
addens natura huius omnia subtiliter enarrauit et in perditione secundum genus captiuitatem anime
augmentatorum. et ... ipsum abluentem. et in perditione ... diligenter enarrauit et incarnationem
ationem incepit et que de ipso manifeste et diligenter enarrauit et incarnationem
et nationes unione et etatis augmentatorum simul autem et sapientie et gratie et operationem
et voluntatum duplicitate et etiam quomodo de passione et morte anime et cor-
poris et diuinitatis completorum impassibilis autem consistens diuinitas et sic cum ipsa passi-
bilis permansit passibilis autem consistens cum passa est quod dolente ipsi anima non separata
ab utroque diuinitate neque cum ipsius patiente illuminata enim arbor a sole et percutiente
recisa arbor quod quod que nata est pati scinditur sed illesus permanet et sicut incarnatus
passibiles iudei. quanto magis facilius incarnata et in passibili natura. post etiam autem
que de sine et discipulis apparitione et in celos ascensione enarrationem quodque
sermone et addens generationis genealogia et assumptorum in maculatorum misteriorum et sancta
reliquias honorem et plurima alia apponens et antixpi aduentum enarrans
misterium aduentum ponens in quo et fine libri posuit et plures regulas bo-
noram ... posuit post hec et exhortamenta i. bona compunctiua et dulcia cantica
et bona spirationes melodias et ... et agnominationes dissolutiones et dicta agro
politica i. secundorum ... edidit et alia multa apponens omnino optimus pater
in bonis ... et bonas philomena irreprehensibilis tantum ... simplex
columba celestis omnino delectabilis paradiso ... non in inclinabilis columpna et gloria
et firmamentum hereticorum autem obstructio et subuersio et obstaculum. Relinquens igitur
nobis ab ipso editas dulces et delectabiles enarrationes et opera plena gratia
et fide et sapientia consistentia et ipsius uirtuosa uita imitato nobis et deus ...

quo composuit libros ... hereticis
mauris libri ... primus

de ... posuit ... politica

inspicidissima senectute ad dominum ingenit de lingwis arena ad celos retrit. ad desiderata dominacionem pueri admirabilem splendorem ad delectabilem supremum ad ne celo virginum consorcis angelis effectus est cohabitator patrum concertator misteriorum quorum iunctas et modus ze latus est inconquestabiliter dei gloriam aspiciens et ineffabili gaudio astans

Deuctissimo et deo honorabili patri Cosme beatissimo episcopo cyamine Iohannes minimus angustiam quam mentis et desensum lingue me sciens perscrutabar. obtu ea que sit potentia incipe et impossibilia audere quemadmodum aliquis pictor et audax patri talia auditibus aspiciens pictum. Sicut enim moyses ille diuinus pictor ab omni humana retardes visione et inter procellas de linguis. et omnem materialem abstergens aspicione et anime desiderans peragans et hinc ad dei visione effectus aptus quia ad nos ubi dei misericordiam condescensione et ignis supernalem in carnatorem in rubo et in materiali igne modo dignificatus est inflamare quidem et ignicere spiritua et ad supremus splendorem supponere non quomodo aut neque optante in arbor ipsum primitate natura generis entis et ne super solam entis editus est nomine familiarium et consolacio ornatum. ad hunc etiam eloquitem vocabat seipsum et impedicionis lingwe ut non potest diuine familiari voluntati et haut ad manifestum ductus et mediator dei et hominum constitui. Que ego qui sorde quidem omnis peccati coinquinatus sum. ferens aut cogitacionum

ipso multiplicatur turbante fluctuacionem et neque intellectum in inmeritum purgatus in spiritum et diuinarum conspicta aspicionum neque sermone huius suffitere intellectus potente diuina et ineffabilia loqui. omnis venabilis cause super excellencia comprehensione. Nunc aut cogitatus perscrutabar ad sermone. timeba aut preceptum. dicet enim secundum veritate ne forte duplice debeam risum indisciplinacionis simul et insipiencie. hoc utique difficillimum condonabilis quod enim indisciplinacionis accusacio. sed non contemplacio perdat Simul disciplinacione a possedisse cognicionis constimacionis difficile et incapabile et nemo omni indignum et maius ut dicta contine indisciplinacionis signum. Sed in obediencie fructus mors. humilis aut et obedientes christi imitator constitutus usque ad fine ad excelsum reducit et gratiam adeo lucida re apportat et aspiciens ob repletum et secundum cor purgat et secundum mente illuminat. et accipit sermone in aspicione oris non solicitus consistens in ipso loquitur spiritus pro nos in nobis karissima teneri ipso obediens iustissimo precepto et aspicio ob confidens quod in orantibus implebit spiritu et lo quar eloquia non mentis fructum sed fructum certos illuminantis spiritus quecumque de accipies et hec loquens et primo quidem apud grecos sapientum proponta optima sciens quod si quid quod bonum desuper hominibus adeo donatum est quia omnis dato bona et omne donum perfectum desursum est descendens a patre luminum. Sed quid aut iniciacionem opportuit sacramenti erroris inicato tenebrosa et meritis sicco infelicitas ut magnus in theologia dixit graecorum. aspis modum imitans eius gracilis in utilitatis componam et ab inicias salutem fructificabo. abiciam aut omne quod primum et medicinam huius cognitionum Deum huius conuictas deo edibilium hesium coordinabo garrulitatem ut magis mentem sacram cognoscentes plus vitat Deum eius productum et medicinam appellante quemadmodum tintinnabulis aureis adeo inspiratorum splendorum et adeo doctorum perscrutatorum et diserciorum pastorum. et doctorum sermonibus decorata et circumvelata cum deo et cum ipsius corporis gratia cuius gloria intus refulgens consistentes cum decenti purgatione et turbancium cogitacionum depone illuminat splendoribus. Dicta aut meam hec de ipsi Michel Ceuca et apostolicis doctorum elaborata sunt in unum colliges secundum posse copendiose sermonem faciam et secundum omnia obediens meo precepto. Sed michi condonatores fiatis de precor deo honoratissimi nostris mandatis obedientes. et accipientes obediencia oracionum largitionem retribuite

Primum capitulum de ente et substancia et accidente

Secundum capitulum de genere generalissimo et specie specialissima et specialius

Tercium capitulum de individuo

laus moysi

de obediencia et obediencia

et vtilitas applicis accipienda

Quartum de differentia
Quintum capitulum de accidente
Sextum capitulum de proprio
Septimum capitulum de predicato
Octavum capitulum de communitate et eorum predicatione
Nonum capitulum de eo in quo quid est predicatione et eo quale quid et quale predicatione
Decimum capitulum de yppostasi et emypostato et antipostato
Undecimum capitulum de substantia et materia et forma individuo et persona et ypostasi
Duodecimum capitulum de divisione
Tercium decimum capitulum de natura porphirii
Quartum decimum capitulum de diffinicione
Quintum decimum capitulum de communitate
Sextum decimum capitulum de univocis
Septimum decimum capitulum de polionymis
Octavum decimum capitulum de aliis et eteronymis
Nonum decimum capitulum de denominativis
Vicesimum capitulum de decem generalissimis generibus
Vicesimum primum capitulum de homogeneis et homoideis et etherogeneis et eteroidibus et numero differentibus
Vicesimum secundum capitulum de maligno
Vicesimum tercium capitulum ad quod de substantia
Vicesimum quartum capitulum de fortuna
Vicesimum quintum capitulum de ypostasi
Vicesimum sextum capitulum de persona
Vicesimum septimum capitulum de emypostato
Vicesimum octavum capitulum de antypostato
Vicesimum nonum capitulum de natura
Tricesimum capitulum divisio entis et substantie
Tricesimum primum capitulum adiungitur de substantia
Tricesimum secundum capitulum adiungitur de homogeneis et homoideis etherogeneis et eteroidibus et ypostatis et numero differentibus
Tricesimum tercium capitulum de quanto et quantitate
Tricesimum quartum capitulum de hiis quae ad aliquid et quali
Tricesimum quintum de hiis quae de quali et qualitate
Tricesimum sextum capitulum de facere et pati
Tricesimum septimum capitulum de iacere et situ esse
Tricesimum octavum capitulum de ubi
Tricesimum nonum capitulum de quando
Quadragesimum capitulum de habere
Quadragesimum primum capitulum de oppositis
Quadragesimum secundum capitulum de contrariis et privacione
Quadragesimum tercium capitulum de priori et posteriori
Quadragesimum quartum capitulum de simul
Quadragesimum quintum capitulum de motu
Quadragesimum sextum capitulum de habere
Quadragesimum septimum capitulum de enunciacione et affirmacione et negacione
Quadragesimum octavum capitulum de termino et propositione et silogismo
Quadragesimum nonum capitulum diffinitiones phisice sunt secundum
Quinquagesimum capitulum de eo quod est ypostasi unione
Primum capitulum de ente et substantia et accidente

Ens commune nomen est omnium entium. Hoc igitur ens dividitur in substantiam et accidens. Substantia quidem est res per se consistens non indigens alio ad consistentiam, id est per se ens et non in alio habens consistentiam. Accidens vero quod non potest in seipso esse sed in alio habet consistentiam. Substantia quidem enim subiectum est quemadmodum materia rerum. Accidens autem quod in substantia considerat(ur) ut corpus et color. Non enim est corpus in colore sed color in corpore. Est igitur corpus quidem substantia, color vero accidens. Similiter et anima et prudentia. Non enim est anima in prudentia sed prudentia in anima. Propter quod neque dicitur corpus coloris sed color corporis, neque anima prudentie sed prudentia anime. Est ergo anima quidem substantia, prudentia autem accidens. Anima quidem enim ablata semper interempta seu interimitur aufertur. Non consistit enim anima in quo est prudentia. Prudentia enim ablata non omnino aufertur et anima. Contingit enim esse animam sine prudentia. Similiter et in omnibus entibus quod in se ipso habet esse et non in alio substantia est. Quod autem secundum se non potest esse sed in alio habet consistentiam accidens est.
~~Secundum capitulum de genere generalissimo et specialissimo et subalternis~~
~~Genus~~ explicat dicat secundum unum quidem.

Genus multipliciter dicitur. Secundum unum modum ut origo quemadmodum qui sunt ex Israel israelite dicuntur. Secundum alium modum a patria quemadmodum a iherosolimis iherosolimite dicuntur et a palestina palestini. Secundum tercium vero modum genus dicitur quod dividitur in species, de quo apud philosophos sermo. Secundum dyalecticos dicitur genus quod de pluribus et differentibus specie in eo quod quid est predicatur. Species diversa significata habet. Dicitur enim species figura et forma, ut puta species statue. Dicitur autem species quod ordinatur sub genere, id est quod a genere dividitur. De hac apud philosophos sermo. Forma autem de genere dispu

i. vel disputantes

tantes spei meminimus dicentes. species est que sub genere dividitur. oportet cognoscere quoniam
quemadmodum de patre dicentes conmunitate et filii mentionem facimus iste enim est
pater qui habet filium. et de filio disputantes conmunitate patris meminimus iste enim est filius
qui habet patrem. Sic et hic impossibile tractare de specie sine genere vel de genere sine
specie. Genus enim in species dividitur omnino, et quod non habet species contra se divisas non
est genus. et species est que sub genere dividitur et que non habent genus non sunt species. Et quemadmodum
primus homo non habens patrem i. adam non dicitur filius dicitur enim pater habent
enim filios. seth autem dicitur et filius generantem ipsum habet enim patrem adam et pater de
generante corpore et enim genuit filium abel, filius dicitur. habet enim priorem. pater non
non dicitur non enim habet filium. Sic et in genere. et in specie conmuni genus non dividitur i. nec
habet ante se genus. Genus solum est et non est species et dicitur generalissimum genus quod et

i. et non ad sub species

destantes autem generalissimum genus est quod genus eius non est species. propter non habere ipsum
genus. Corpore autem divise species propter non habere si habeant sub ipsis alias species contra se divisas
inferiores et species sunt eorum que ante ipsas i. superiores contra quibus dividuntur. et genera
eorum que contra se inferiorum. et dicuntur genera et species subalterna. Species autem extreme
et inferiores non habentes sub ipsis alias species non dicuntur genera. sed species solum propter non
habere sub ipsis alias species contra se divisas. Impossibile enim dici genus nisi habeat
sub ipso species contra se divisas. Dicitur ergo species que non est genus specialissima species
quemadmodum genus quod non est species dicitur generalissimum genus. Oportet et cognoscere
quoniam omnis est contra species et nomen generis ipsarum et diffinitionem suscipiat. et genus generis
usque ad generalissimum admittere. et species non possunt diffinitionem suscipere. Primum ergo et
generalissimum genus est substantia. Hec enim dividitur convenienter substantia et accidens sed non est genus
ipsorum eius. quia nomen quidem eius suscipiunt diffinitionem non suscipiunt. Eius enim sic

genus est
substantia
accidens

declarant. eius est vel per se existens et non indigens alio ad existentiam vel quod non
secundum se potest esse. sed in alio habet existentiam. Substantia non res per se existens et non in-
digens alio ad existentiam solum. et accidens res que non per se separari potest esse. sed
in alio habet existentiam solum. Ente neque substantia suscepit totum terminum entis neque accidens
sed substantia quidem medietatem et accidens illa medietatem. Species autem et nomen et totum
terminum generis propter hoc volunt suscipere. Et nunc substantia non est species non habens super ipsam genus
sed ipsa est primum et generalissimum genus. Ipsa enim substantia dividitur in corpus et incorporeum
incorpus ergo et incorporeum species sunt substantie. Nam sub corpus dividitur in animatum et inanimatum
ente rursus corpus eius species eius substantie genus est animati et inanimati. Et animatum

de insensibili

rursus dividitur in sensibile et insensibile. Sensibile quidem animal vita et sensu habens
Insensibile autem planta propter hoc nutritiva et augmentativa et generativa potentia
Et rursus dividitur in rationale et irrationale. Rationale in mortale et immortale.
Mortale in hominem rationale et irrationalia ut equum canem et talia que non
amplius dividuntur in alias species sed in individua i. ypostases. dividitur enim homo
in petrum paulum iohannem et in reliquos secundum partes hominis qui non sunt species.
Species enim ut diximus non suscipiunt diffinitionem admittere ut corpus non suscipit
diffinitionem incorporei homo non suscipit diffinitionem equi. Petrus vero et paulus
et iohannes unam diffinitionem suscipiunt eam que hominis. Similiter et reliqui ho-
mines qui non sunt species hominis sed individua i. ypostases. Nam sub autem species
divisa habent hec que sub ipsa et nomen et diffinitionem. Petrus non divisus in
animam et corpus neque anime habent nomen et diffinitionem ipsius neque corpori. Amplius
autem divisio omnis a genere in species fiat usque duo vel tria vero autem usque ad quod
attingit. Impossibile enim est genus dividi in quecumque species et super homo et in omnes
partes hominis dividitur qui infiniti sunt. vero propter quod quidam neque animam di-
visionem dici eam que a specie in individua. sed enumerationem hominum qui non
sunt petrus paulus et iohannes. species sed individua i. ypostases. Et homo non
est genus petri et reliquarum ypostasium. sed species propter quod specialissima species est
homo. Species enim est superior et species inferior. Similiter et equus et canis et

o q̄ Indiuiduū — q̄d nō diuiditur p̄ p̄tes — q̄d differt ab alꝭ ut adamas — q̄d in dīr ꝫ ss ut ho — q̄d manifestat ypostasim · p̄onas

talia sp̄es sunt et nō genā. ꝑ quod sp̄alissime sunt. Int͛ media aūt gnalissi
gnūs. et sp̄alissimaꝝ sp̄oꝝ. gnā sunt et sp̄es subalterna sp̄es quidē sup̄ioꝝ
gnā uō inf̄ioꝝ. et hec sunt substāles et nāles differencie et q̄litates. q̄ dī
diuisiue et q̄stitutiue. diuisiue quid' sup̄ioꝝ. q̄stitutiue aūt inf̄ioꝝ. Corpus
aīa et ī corpeā diuidunt substām. Similit' aīatū et ī aīatū diuidunt corp'
Similit' sensibile et ī sensibile diuidunt aīatū. hec igit' q̄stituūt aīal. accipio
eīn substām aīata sensiblez et facio aīal. Animal eīn est substa aīata sensibilis
accipio i⁹sup̄ substām īaīata insensibilem. et facio lapidē. Itē accipio
aīata insensiblem. et facio planta. Rursus ronale et ī ronale diuidunt aīal
mortale. et ī mortale diuidunt ronale. accipio go aīal genus eius et rōna
le et mortale. et facio hominem. homo eīn est aīal ronale mortale. Et
accipio aīal ī ronale mortale. et q̄stituo eq̄m forte ul' cane et c̄tia. diffe
rencie aūt dicunt' et naturales. q̄m ipe faciūt differe sp̄em ab alia sp̄e. et
naturā. et sp̄em substām ab alia subā et nā. Textus capituli de indiuiduo

Indiuiduū quadruplicit' dicit'. Indiuiduū aūt dicit' quod nō diuidit' neqꝫ
p̄tit' ut pūct⁹ et nūc et unitas que est sine q̄ntitate dicit' et difficile
diuisibile indiuiduū dicit'. ut adamas lapis et talia. Indiuiduū dē et
sp̄es que nō amplius in altas sp̄es diuidit' ī sp̄alissima sp̄es. ut homo
equs et talia. Indiuiduū aūt p̄ncipalit' dicit' quod diuidit' quidē nō
aūt saluat p⁹ diuisione p̄ore sp̄em. q̄admodū petr⁹ diuidit' quidē in aīaꝫ
et corp⁹. sꝫ neqꝫ aīa sedm se ip̄am est homo p̄fectus. ul' petr⁹ p̄fectus neqꝫ
corp⁹. Dē' apud grecos sīno. et manifestat ypostasim. Substancia
gnālissima genus est

hec diuiditur
incorpus — corpus — et incorpeū
inaīatum — aīatū — et ī aīatū
insensible aīal — aīal — et ī sensible (corpus · planta)
in ratonale — ronale — et ī ratonale
in mortale — mortale — et ī mortale
in hominem — homo — et homē ītane ītia
in petrum — et paulū ī reliquos

sedm p̄tem hominē. qm sunt indiuidua et ypostases et p̄sone. Corp⁹
sp̄es est et genus aīati. aīatū aūt sp̄es corpis et genus aīal sensibilis
sensible aīal sp̄es aīati. et genus ronalis. Ronale sp̄es aīal. et
genus mortalis. Mortale sp̄es ronalis. et genus hominis. homo sp̄alissīa
sp̄es. Sp̄es eīn est mortalis. et sp̄es petri et pauli. que est natura et
forma et subā. hec media gnālissimū gnūs ī subē. et sp̄alissimaꝝ
sp̄oꝝ ī hominis. hominis. gnā sunt et sp̄es subalterna. Hec aūt dūr substāles
et nāles differencie. et q̄litates diuisiue sup̄ioꝝ. et q̄stitutiue inf̄ioꝝ
et sp̄ecifice sp̄alissimaꝝ sp̄oꝝ q̄stituētes ipas et diuidentes naturā
a natura. Natura aūt dē sp̄alissima sp̄e dr. Textus capituli de differentia

q̄ lapis
q̄ planta
q̄ de diur uālēs
· o ·
ā q̄ ul' eīn
q̄ indiuidua
q̄ ypostases
q̄ p̄sona
hec
q̄ rū

Differentia tripliciter dividitur communiter et proprie et magis proprie. Impossibile enim in permansione aliqua non differentia advenire. secundum ad aliis igitur rebus differt species a se ipsa et aliis ypostasis altera que eiusdem speciei et eiusdem speciei ypostasis et aliis ypostasis a se ipsa. Differt quidem enim species hominis a se ipsa secundum rationale et irrationale et dicitur rationale et irrationale substantialis differentia. Similiter et omnia quibus differt species a se ipsa naturalis et substantialis et constitutiva et specifica differentia et qualitas dicitur que vocatur apud philosophos maxime proprie differentia vel magis propria qua et nature manifestativa. Rursus differt homo ab homine et equus ab equo et canis a cane secundum quod hic quidem est longus. hic quidem brevis. hic quidem senex hic quidem iuvenis. hic homo prudens. alter fatuus. hec autem omnia accidentales seu adventicie differentie et qualitates dicuntur quod est accidens. Quintum capitulum de accidente

Accidens est quod adest vel abest preter subiecti corruptionem. et rursus quod contingit idem et esse et non esse et enim contingit et album esse et non album esse. Similiter et longum et prudentem et simum. Hoc autem accidens in duo dividitur in communem differentiam et proprie differentiam. Communis quidem igitur differentia separabile accidens. puta sedet quis et alter stat. contingit enim in se ipso sedentem et stantem separari differentiam ypostasis. et a se ipsa ypostasis alia preparari. secundum a se ipso differre secundum separabile accidens. differt enim a se ipso in senectute et iuvenescere et senescere et egrotare et simum esse et talibus. Propria autem differentia est inseparabile accidens. puta est quis simus. impossibile est separari ab ipso simitatem. similiter et glaucitudinem et similia. Secundum hec igitur inseparabilia accidentia individuum ab individuo vel ypostasis ab ypostasi differt. ipsa autem a se ipso nequaquam. hec enim non confertur ad differentiam. contingit enim hominem esse simum et non esse. et absente glaucitudine in oculorum homo manet homo. Sextum capitulum de proprio

Proprium quidem quadrupliciter dicitur. secundum quod soli quidem inest speciei non omni autem quadmodum geometria esse hominis. Solus enim homo geometria. sed non omnis homo geometria. Secundum quod non soli autem ut bipes. omnis enim homo bipes. non solus autem homo bipes. sed columba et alia. Tertio quod omni quidem et soli non semper autem quadmodum canescere hominem. hoc enim omni quidem et soli hominum tamen non semper autem sed in senectute. Quarto quod fit tribus primis quem coeuntibus. hoc est omni et soli et semper quod convenit. quadmodum risibile homini et hinnibile equo et talia. Solus enim homo est risibilis et omnis homo et semper et si non semper utitur ipso. De hoc significatio apud philosophos summo quod de se ipso alias vel dicitur. proprium est quod omni et soli speciei et semper inest. Hoc autem tripliciter dividitur. a nominatione. et latinum lingue hec hominum ab operatione. ut ignis dicitur ignis apotentia. ut dicimus ignem inesse calefactiva potentia super corporalem aliorum corporum caliditates. dicitur autem proprium accidentale seu adventicium vel super ingressivum. Septimum capitulum de predicatis

Omnis predicatio vel in plus fit vel inequale. in minus autem nequaquam. Et in plus quidem universaliora predicantur de particularioribus. universaliora sunt superiora particularia autem inferiora et universalibus quidem omnibus est eius proprium quod et de omnibus predicatur. et enim et substantia eius dicitur. et accidens eius dicitur. Non possumus autem dicere quia eius substantia est. Non solum enim substantia est eius. sed et accidens. Similiter et genera predicantur de speciebus ut universaliora. Species autem non predicatur de generibus. Species enim particulariores sunt generibus. Predicatur substantia de animali. et animal de homine et enim animal substantia est. et homo animal est. non convertitur autem. Omnis enim homo animal est. non autem animal homo. Et equus enim et canis animalia

sunt. Similiter et omne animal substantia est, non omnis autem substantia animal est. Et lapis enim et
lignum substantia est que non sunt animalia. Similiter species predicatur de subiectis sibi continentibus in
dividuis id est ypostasibus ut universalior; individuum autem id est ypostasis non predicatur de spe
cialiori. Enim est species ypostasis, et petrus ergo homo est, et paulus homo est. Non
omnis autem homo vel paulus vel petrus est. Sunt enim et alie ypostases sub specie homi
nis. Et differentie predicantur de speciebus quibus insunt et de individuis ipsarum universaliores enim sunt
quam species. Rationale enim universalius est specie hominis. Et enim omnis quidem homo
rationalis est, non omnis autem rationalis homo. Et angelus enim rationalis est, sed non est homo.
Hoc est in plus predicatio inequale autem predicatio. Que convertuntur predicantur enim propria de speciebus
quarum sunt propria et species predicantur de propriis ipsarum. Omnis enim homo risibilis et
omnis risibilis homo. Et si enim ridere dicat simia, non ridet totaliter sed solum figurans
imitatur. Enim animal est. Et nunc que genera quidem de speciebus predicantur, et que differentie
de speciebus, et que species de individuis in plus dicuntur. Et nunc autem propria inequale sunt
autem que inequale convertuntur et equaliter predicata dicuntur. Capitulum quartum decimum de univoca

et equivoca predicatione

Univoca predicatio est quando et nomen et diffinitionem ipsius
nominis suscipit, ut animal predicatur et suscipit homo et nomen et diffinitionem
animalis. Animal enim est substantia animata sensibilis. Sed et homo suscipit diffinitionem hanc
et substantia enim est homo et animata et sensibilis. Equivoca predicatio est quando nomen quidem
suscipit, diffinitionem autem neque, ut ymago hominis nomen hominis suscipit, diffinitionem autem
hominis non suscipit. Diffinitio enim hominis animal rationale mortale intellectus et dis
cipline seu scientie susceptibile. Ymago autem neque animal est, non enim est animata neque
rationale neque intellectus et discipline susceptibile. Oportet autem cognoscere quando quecumque predi
cantur de aliquo ut de subiecto univoce et subiecto ipsi predicantur, velut animal predicatur
de subiecto homine univoce et homo de petro. Subicitur enim homini petrus, predicatur igitur et
de petro animal. Oportet autem cognoscere quoniam subiectum quidem dupliciter dicitur: hoc quidem ad existentiam,
hoc quidem ad predicationem. Et ad existentiam quidem quemadmodum subicitur substantia accidentibus. In ipsa
enim habent esse et extra ipsam non substant. Et nunc autem ad predicationem subiectum est particu
lare. Subicitur enim universaliori ad predicationem quoniam universalius predicatur de particulariori
ut animal predicatur de homine. Dicitur autem universale quidem de subiecto particularius autem subiectum
ad predicationem dicitur. Autem accidens subiectum in substantia. Substantia autem subiectum ad existentiam.

Capitulum quintum decimum de eo quod in eo quod quid est predicatione et de eo quod in eo quod quale est predicatione

Aliud est in eo quod quid est predicatio
et aliud in eo quod quale quid
est. Et que in eo quod quid est quidem quando interrogati quid est
homo dicimus animal. In eo autem quod quale quid est quando interrogati quale animal
dicimus rationale mortale. Et nunc genus et species quidem in eo quod quid est predicantur.
Differentia autem et substantialis et accidentalis id est accidens et proprium in eo quod quale
quid est predicantur. Ypostasis neque quid est ostendit neque quale quid, quid est
sed quis est. Interrogati enim quis est iste dicimus petrus. Deinde interrogati quid
est petrus dicimus homo. Rursus interrogati qualis est dicimus longus simus vel simus.
Oportet scire quoniam que natura differunt aliud et aliud dicuntur. Dicimus enim aliud
est homo et aliud est equus. Aliud est secundum naturam. Et enim alia species hominis
alia equi. Illa autem differentia id est ypostases alius et alius dicuntur. Dicimus enim
quoniam alius est petrus et alius paulus. Non possumus autem dicere quoniam aliud est petrus
aliud paulus quoniam semper dicimus natura enim unius sunt non sunt autem unius
in [illegible]. Oportet autem cognoscere quoniam substantia quidem aliud vocatur quoniam simul constitutivas
differentias accidens autem alterum, quoniam substantiales quidem differentie terra speciem id est terra naturam consti
tuunt et faciunt constituunt accidens autem terra individuum. Constitutiva enim y
postases accidentia. Aliud quidem est homo et aliud est equus. Alter autem et alius petrus
et alter et alius paulus. Omnis autem differentia et substantialis et accidentalis alteratum
facit. Alteratum enim perficitur et aliud et alterum. Et natura quidem perficitur

Marginal notes: et simula; et talia; et talis; et ypostasis sive in dividuum; et aliud et unum; et alius; et aliud; et alter alius; et alteratum

ypostasis autem sunt aliquis et hoc aliquid. Diuis autem differencia quale est. Oportet cognoscere quoniam quot essencia tot et differencia. essencia autem uel substancia sunt uel accidencia ut petrus et paulus. **Decimum capitulum de ypostasi et enypostato et**

Ypostaseos nomen duo significat simpliciter quidem enim dicitur significat **antipostato.**
simpliciter substanciam secundum seipsam autem ypostasis indiuiduum significat et determinata
personam. Et enypostaton uocamus autem duo significat. significat enim et simpliciter esse. propter
quod significatio non solum simpliciter substanciam sed et accidens enypostaton uocamus. Significat
et eam que per seipsam ypostasim i. indiuiduum. Et anypostaton autem dupliciter
dicitur. dicitur enim ypostaton et quod nusquam nequaquam est. Dicitur rursus anypostaton accidens quia accidens non habet propriam essenciam sed in substancia subsistit.

Sciendum quid philosophi secundum **Undecimum capitulum de substancia et natura et forma in**
propriam sinonime. diuinam sed **diuidunt et persona et ypostasi**
uocabant substancie et nature. substanciam quidem dicunt quod simpliciter est. naturam autem
substanciam specificatam essencialibus differenciis et cum simpliciter esse et tale esse habentem
scilicet rationale seu irrationale. siue mortale siue inmortale. i. ipsum ut dicimus
in transmutabile esse sed in transmutabile principium et causam et potencia accommodarationalem uirtutem speciei ad motum. Angelus quidem ad intelligere et sic platonice
tradit ad intellectum hominis non ad intelligere et racionali. et per platonem simo
et respiratum motum plantis autem inmutatiua et augmentatiua et que ex se potencia lapidibus
autem eam que est calefaciendi et frigefaciendi. et alios in
magis species ut angelum hominem equum et talia ut uniuersaliores et continentes ypostasim et in uniuersale ab ipsis continentur ypostasim et continentes existentes. Sunt autem particulares quidem uocantur ypostasim simpliciter et
uniuersalius et continentes ypostases uocantur naturam. simpliciter autem essencia
uocantur substanciam. Sancti autem patres dimittentes multas contenciosas garrulitates hanc quidem et de multis dicitur i. specialissimam speciem substanciam et naturam et formam uocantur angelum hominem equum canem et talia. Et enim a re ipsa
i. substancia ab esse. i. esse dicitur. et physis i. natura apo phyesthai
et epephykonai idem est. Et et forma et species idem significant nature. Particulares autem uocantur indiuiduum et personam ypostasim. Volunt enim hic substanciam
cum accidentibus et secundum seipsam subsistere et sensu i. actu apparens. Impossibile
autem duas ypostases non differre ad inuicem accidentibus et illo differre ad inuicem.
Oportet autem cognoscere quoniam caracteristice proprietates sunt caracterizancia ypostasim. **Duodecimum capitulum de diuisione**

Diuisio est prima sectio rei ut animal diuiditur in rationale et irrationale. Subdiuisio autem uniuersalis partis duas sectiones ut sectio et diuisio animalis diuisio i. rationale et irrationale i. una pars i. rationale diuidimus in mortale et inmortale. Subdiuisio autem eius faciens diuisionem rei facta rursus alia diuisionem
eiusdem. puta diuiditur homo in masculum et feminam. Hec diuisio et rursus diuiditur
homo in animam et corpus. Hec subdiuisio. Non autem semper fit diuisio et subdiuisio quod non omnia continet sub prima diuisione hec et in masculo et in femina
spectantur anima et corpus. Oportet autem cognoscere quoniam que diuisa dicuntur due species
ad eadem genere secte. ut animal diuiditur in rationale et irrationale. Rationale quidem et
irrationale que diuisa dicuntur. Hec autem diuisio diuisi modi octo. aut ut genus in species ut
animal diuiditur in rationale et irrationale. uel ut species in indiuidua. Ut homo diuiditur
in petrum et paulum et reliquos per partes. Homines uel ut totum in partes et hoc dupliciter uel similes partes uel dissimiles partes. Similes partes quidem igitur sunt quas
partes suscipiunt nomen et diffinicionem totius et ad inuicem ut cum diuidimus carne
in multas carnes et una queque per carnis caro dicitur. et diffinicionem carnis
suscipit. Dissimiles autem partes sunt neque partes nomen neque diffinicionem suscipiunt

neque totius neque ad invicem. ut qui divisimus potestate in caput et manus et pedes
non enim caput neque manus neque pedes suscipiunt nomen neque diffinitionem potestatis
neque ad invicem. vel ut equivoca vox indivisa significata et hec duplex. vel ut totum
vel ut partes. ut totum quidem ut hec vox canis. dicitur enim de terrestri cane. de stellari
et marino. que totum equivoca sunt. et non partes animalis. vel autem partes qui lingue
nomen dicitur. de extremo calciamenti. et de extremo fistule. et gustativa particula
animalium. que partes sunt et non tota. vel ut substantia in accidentia. vel cum dico homines
hii quidem sunt albi. hii autem nigri. vel ut accidens in substantias. vel cum dico albos quosdam
hos animata hos inanimata. vel ut accidens in accidentia. vel cum dico frigidorum hoc
quidem sicca hoc autem humida. vel ab uno ad unum. ab uno quidem ut a medicinali
medicinalis liber. medicinale instrumentum. ad unum autem ut sanativum farmacum
sanativus cibus ad unum enim respiciunt ad sanitatem. secundum hunc ergo modum dividentur
entis in substantiam et accidens. oportet autem cognoscere quod neque in uno modo divisionis
predicte in sectionibus natura prius et posterius. neque magis et minus. nisi in hiis que
ab uno vel ad unum. Tercium capitulum de natura priori

Natura quidem igitur prius est quod conferunt et non confert. et quod continuunt et non
continuunt. Ut animalis natura prius est homine. interempto enim et non existente
animali consimiliter neque homo erit. animal enim homo est. homine autem interempto
et non existente possibile est et animal esse. erit enim equus. canis et talia que animalia
sunt. Amplius ablato homine omnino. et animal infertur. animal enim est homo. animali
ablato non omnino infertur homo. sed equus vel canis. et aliquod talium. animalia enim
sunt et ipsa. Neque igitur petrus est natura prior paulo. neque rationale animal
irrationali. petro enim interempto et non existente erit paulus. et paulo ablato
non confertur petrus. neque paulo ablato non confertur paulus et neque petrus
est magis. i. plus paulo homo vel animal. neque paulus petro. Simili modo
aut sanativus sanativus sanato et liber medicinalior alio libro. XIIII.

Diffinicio est sermo compendiosus ostensivus nature capitulum de diffinicione
subiecte rei. i. sermo per paucum significans naturam subiecte rei velut homo est
animal rationale mortale mentis et sciencie susceptibile. equivoci quidem enim
sectentur sermones sicut compertadin. i. ostensione seu ostensive i. extenso
et magis. sed non sunt compendiosi. propter quod neque diffinitiones sunt. Sunt autem
et compendiosi sermones ~~et dialoga~~ ut doctrine. sed quia non ostendunt doctrinam rei
non sunt diffinitiones. sed et nomen interdum ostendunt naturam subiecte rei. sed non est diffinitio
nomen enim una dictio est. diffinitio autem sermo est. Sermo autem ex duabus ad
minus componitur dictionibus. Et nunc diffinitio multis ex divisis dictionibus componitur
et compendiosa esse et ostendere naturam. ab ipsa diffinitione rei. Constituitur autem diffinitio
ex genere et constitutivis differentiis. i. substantialibus. ut in diffinitione animalis. Animal
enim est substantia animata sensibilis. etenim substantia quidem genus est. animata autem et sensibile
constitutive differentie sunt. accipitur autem et pro materia et pro specie. ut statua est ex ere
facta vel speciem habens. Est quidem igitur materia est hoc autem unum species. species proportionale
est cum materia generi. species autem differentie. accipitur autem et pro subiecto et fine
Ubi gratia. medicinalis est ars circa humana corpora negocians. sanitatis effectiva.
etenim subiecta sunt medicinalia humana corpora. finis autem ipsius sanitas. Describitur
autem ex accidentibus componitur. Ubi gratia. homo est risibile erecte ambulativum. latas
habens ungues. hec enim omnia accidentia accidentalia sunt. propter quod et descriptio dicitur ut
obumbrans et non substantialem existenciam subiecti manifestans. sed consequentia descriptio.
autem diffinitio mixta est. ex substantialibus et accidentalibus. Ubi gratia homo est animal erecte
ambulativum latas habens ungues. Dicitur autem hec diffinitio seu terminus a metaphora
terminorum seu terminum ponendorum. Quemadmodum enim finis seu terminus ponitur separat proprium

i. ostensione seu ostensive

vniuscuiusque hic et diffinitio seu terminus naturam uniuscuiusque separat ex alterius natura. Quantitas autem diffinitionis est neque superhabundare neque deficere dictionibus. Aliqua autem deficere et superhabundare. Perfecta autem diffinitio est que convertitur ad diffinitum, imperfecta autem que non convertitur. Neque igitur que deficiat dictionibus convertitur, neque que superhabundat. Illa enim que superhabundat dictionibus deficit rebus, illa autem deficit dictionibus superhabundat rebus. Verbi gracia, perfecta diffinitio hominis animal racionale mortale convertitur. Omne enim animal racionale mortale homo est, et omnis homo animal racionale mortale est. Si igitur deficiat una dictione superhabundat rebus, ut animal racionale. Ecce enim deficit dictione, non enim dicebat mortale, et superhabundat rebus. Non enim solus est homo animal racionale, sed et angelus, et non convertitur. Si autem dicebat animal racionale mortale grammaticum, rursus non convertitur; superhabundat enim dictione per hoc quod dicit grammaticum, deficit autem rebus. Non omnem enim hominem diffinivit, sed vel solum grammaticos. Omne quidem enim animal racionale mortale grammaticum homo est, non omnis autem homo animal racionale mortale grammaticum est. Non enim omnis homo grammaticus est. C. Undecimum capitulum de equivocis

Equivoca sunt que nomine conveniunt, diffinitione autem vel descriptione differunt. Verbi gracia, hoc nomen canis equivocum est; ostendit enim et terrestrem et marinum canem. Naturam autem hec diffinitionem terrestris, et aliam marinus, quia et alia natura et alia. Describuntur autem equivoca sic: Equivoca sunt quorum solum nomen commune, secundum nomen autem racio substancie alia. Racionem autem hic diffinitionem dixit esse. Dicebat enim aliam esse diffinitionem nominis secundum quam sunt equivoca, ut terrestris et marinus canis; secundum nomen canis sunt equivoca. Si enim velit quis diffinitionem terrestris canis assignare et marini secundum quod uterque canis vocatur, utrique ipsorum aliam diffinitionem assignabit et terrestri et marino aliam. Contingit enim ipsos et convenire diffinitione rursus et nomine. Alia enim dicitur utraque et diffinitionem animalis recipiunt, sed non sunt secundum nomen animalis equivoca, sed magis univoca. In equivocis autem ea oportet querere si est equivocorum interrogatio est facta. xvi capitulum de univocis

Univoca autem sunt quecumque et nomine et diffinitione vel descriptione eiusdem nominis conveniunt, ut animal ostendit et hominem et equum, et secundum nomen hoc, id est animal, alias vel univoca. Univoca sunt. Utraque enim ipsorum et nomen et diffinitionem animalis recipit. Describuntur autem univoca sic: Univoca sunt quorum et nomen commune et secundum nomen racio substancie eadem. xvii capitulum de polionimis

Polionima autem sunt quecumque diffinitione quidem conveniunt, nomine autem differunt, id est quando multis nominibus eadem res notatur, ut gladius, ensis, spatha, machera, mucro. Omnia enim hec nomina unam diffinitionem recipiunt, id est ferrum anceps, id est ferrum utrimque acutum. Describuntur autem polionima sic: plura nomina de eadem re dicta. xviii capitulum de alteris et eteronimis

Que autem secundum ambo differunt, vel unum subiectum habent et dicuntur eteronima, ut ascensus et descensus. Habent enim unum subiectum, scala. Vel non habent unum subiectum et dicuntur alia, ut substancia et accidens. Hec enim et aliam non habent et aliam descriptionem, et neque habent unum subiectum. Horum autem utrorumque est eteronimorum et alteriorum descriptio hec: quorum nomen et diffinitio altera. xix capitulum de denominativis

Sunt autem quedam media equivocorum et univocorum et convenientia et differencia et nomine et diffinitione, que dicuntur denominativa, agnominativa, grammatica, grammaticus. Conveniunt quidem enim nomine, differunt autem secundum finem nominis, id est finalem sillabam. Et rursus et diffinitione differunt et conveniunt, quoniam grammatica quidem cognitio est, grammaticus autem substancia in qua cognitio. Denominativa autem sunt quecumque ab aliquo differencia casu, id est declinatione, nominis appellacionem habent. Oportet autem cognoscere quia grammatica et iusticia non sunt denominativa, sed iustus et grammaticus.

gramatic(us) e(n)im q(uod) a gramatica denominat(us) est. et iustus a iusticia. Oportet a(utem) cognosce(re)
qu(i)a denominatia quid contin(et) ea a quib(us) denominata sunt. ut gramatic(us) gramatica(m)
iustus iusticia. et hec a(utem) ab uno nescit(ur). Non e(n)im continet medietate(m) ve(l)
medietatem medietalem. Primi capituli de decem generalissimis generibus

Dicto(rum) que dicunt(ur) hec quid(em) simplic(iter) et sine complexione. ut substa(n)cia et accide(n)s
et talia. hec a(utem) cu(m) complexione. ut equus philozophat(ur) hic(?). socrates phi-
lozophat(ur). Dicto(rum) a(utem) que simplic(iter) dicu(n)t(ur) et sine complexione. hec quid(em) substantia(m)
significat. ut homo. equus. hec a(utem) quantu(m). ut ad duo. tria. ut bicubitu(m). tricubitu(m).
hec a(utem) ad aliquid. ut pater filius. hec a(utem) quale. ut album. nigru(m). hec
aut(em) ubi. ut in templo in foro. hec a(utem) qua(n)do. ut anno preterito. p(er)endie heri hodie.
hec a(utem) situ(m) esse. ut stare sed(ere). hec a(utem) habe(re). ut indui calciatu(m) esse. hec
face(re). ut urere secare. hec a(utem) pati. ut uri secari. hec a(utem) decem dicunt(ur) cathegorie
(et) predicamenta. et ut dicit(ur) ab aliquib(us) argumentum e(n)im hic est. Oportet cognosce(re)
o(mn)i(u)m vniu(er)so(rum) hor(um) decem generalissimu(m) genus est. Harum g(ener)o decem cathegoriarum et
generalissimor(um) gen(er)um una quid(em) substa(n)cia est. no(vem) a(utem) accidentia. Sunt a(utem) hec
substa(n)cia. quantu(m). ad aliquid. quale. ubi. qu(ando). situm esse. habe(re). face(re). pati. Primi

capituli de homogeneis (et) homonimis (et) etrogeneis. (et) etronimis et uno differentibus

Homogenea sunt quecu(m)q(ue) sub ea(n)dem
p(re)dicatorum ordinant(ur). Etrogenea sunt
quecu(m)q(ue) sub alia et alia predicatorum
sunt. hec e(n)im alteri(us) gen(er)is sunt. Homonima sunt quecu(m)q(ue)
substa(n)cie ip(s)i(us) ordinat(ur) et continent r(ati)o(n)e substa(n)cie. ut petrus (et) paulus. Etro-
nima sunt que specie differunt abinvice(m). et quecu(m)q(ue) r(ati)o(n)e substa(n)cie differunt
ut homo et equus. Uno a(utem) differunt quecu(m)q(ue) complexione accidentiu(m) speciat(ur)
ipse ypostasios sugga(n)nt(?). et eam que s(ecundu)m ip(s)am habent constitucio(n)em
individua. ut petrus (et) paulus et universaliter hom(inu)m omnio etrogeneor(um)
alterius gen(er)is et differencie. ut a(n)i(m)al et sci(enti)e. A(n)i(m)al quid(em) e(n)im sub substa(n)cia(m) sunt
sci(enti)a aut(em) sub quale. A(n)i(m)al quid(em) ig(itu)r differe(n)t constitutive quid(em) a(n)i(m)atu(m) et
sensibile. divisive a(utem) r(ati)onale et irr(ati)onale. volatile aquatile et terrestre
Sciencie a(utem) constitutive quid(em) a(n)i(m)alib(us) et r(ati)onalib(us) inesse adhuc, a(utem) et dif-
ficile mobile. divisive a(utem) gramatica. ph(ilosoph)ia. Cum e(n)im cathegorie co(n)sist(ant)
generis illi(us). et spe(cie)s et spe(cie)i differe(nt). Subalternor(um) a(utem) et generor(um) (et) spe(cie)r(um)
nichil p(ro)hibet easdem esse differ(enti)as. et si no(n) o(mn)es. differ(enti)as a(utem) hic dico co(n)-
stituentes ip(s)a. Oportet a(utem) cognosce(re) q(uod) in vna cathegoriale cor(um) sub
stancia h(abe)nt vtraq(ue). et si accidencia sunt constitutivas et divisivas dif-
ferencias. et vtraq(ue) ip(s)ar(um) generalissimu(m) genus est. et h(abe)t et gen(er)a. et spe(cie)s
subalterna. et specialissima spe(cie)s. Omno e(n)im ubicu(m)q(ue) genus et differe(n)cie
divisive sunt. hec e(n)im sunt. que dividunt gen(er)a et spe(cie)s. et ubi spe(cie)s
s(un)t. et constitutive differencie sunt. Hec e(n)im sunt. que constituunt spe(cie)s. Om(n)i(s)
(com)plicat(ur) accipit(ur). vel genere sic(ut) a(n)i(m)al hominem (et) equu(m). vel genere et idem
sub uno eiu(s) generis sunt. sub a(n)i(m)ali vel spe(cie). ut a(n)i(m)al socrate (et) platone
sub vna spe(cie) co(n)sistentes. sub homine vnu(m) esse et idem. vel uno. ut socrate
a(n)i(m)al vnu(m) esse et idem s(ecundu)m se ip(su)m ab reliquis hominib(us) separatu(m). Primi

capituli de in aliquo

In aliquo undecim modis. Ut genus in spe(cie) velut a(n)i(m)al
in diffinitione hominis. Ut spe(cie)s in genere. ut homo in divisione a(n)i(m)al. In
loco. ut socrates in templo. In tempore ut noe in tempore diluvii. In basi ut ...
...natate(?). Ut totu(m) in partib(us). ut socrates in p(ro)p(ri)is membris. capite et manibus
et pedib(us). hoc a(utem) no(n) est aliquo(d) (in) aliquib(us) ut pars in toto. ut caput et
manus et pedes in socrate. ut spe(cie)s in materia vel spe(cie)s statue in ere
ut in effectiva causa velud o(mn)ia in deo. Ut in finali causa velud lectus
in hominis requie. (pro)p(ter) requiem e(n)im hominis fit lectus. ut in subiecto velut

album in corpore. Sciendum autem quod partes totius dicuntur, totum autem partium nequaquam
sed totum partibus. Vicesimum tercium capitulum ad litteram de substancia

Substancia est res per se existens non indigens alio ad existenciam. Item substancia
est omne quodcumque per se subsistens est et non in alio habet esse, id est quando non propter
aliud est, neque in alio habet existenciam, neque indiget alio ad consistenciam,
sed in seipso est, in quo accidens habet existenciam. Color enim propter corpus factus est
ut coloret ipsum, et non corpus propter colorem. Et color in corpore existit, et non
corpus in colore. Unde et color corporis dicitur, et non corpus coloris. Alteratio enim
igitur alterato colore et transmutato substancia non transmutatur, id est corpus, sed manet
idem. Dicitur autem usia id est substancia ab einai id est esse. Vicesimum quartum capitulum de forma

Forma est a substantialibus differenciis velut formata et specificata substancia constituta
specialissima speciem, ubi gratia substancia formata et specificata, id est corpore animato et
sensibili, est effectus animal, hinc supra assumens rationale mortale perficit speciem
hominis, que specialissima species forma dicitur, velut substancia formata. Sancti igitur patres
in specialissima specie ordinaverunt substancie et nature et forma nomen. Et idem dixerunt
substanciam et naturam et formam specialissimam speciem et homousia, id est consubstancialia
seu unius substancie, et homofica et qualitalia seu unius nature, et homogenea
et simmorphia, id est conformia seu unius forme, et homoidea dixerunt que sub eadem specia-
lissima specie individua. Et ethrousia id est alterius substancie et etrophica et etero-
et eterogenea et eteromorpha specialissimas dicunt species. Impossibile enim speciem
alium speciei vel naturam alii nature vel substanciam alii substancie non esse etherousion et ete-
rophica et eteromorphon. Oportet cognoscere autem quod impossibile est ex duabus substanciis
id est naturis unam naturam componi, sed impossibile enim in eodem simul contrariis differenciis
aliter constitui. Componi vero duas ypostasim aut unam compositam ex diversis naturis possibile
est fieri. Ut homo ex anima et corpore est compositus et corpore. Et sed enim dicitur unam esse naturam
hominis, sed non unius nature homo dicitur, quia singulus unam quidem naturam hominis compositam
dicitur, quia sub unam speciem omnes homines finiunt. Composite ypostases unius et nature singulus
homo non dicitur, quia unaqueque hominum ypostasis ex duabus constituta est naturis, anima
et corpore, et conservans has in seipsa conservat et testis est que ex morte facta divisio.
Vicesimum quintum capitulum de ypostasi

Ypostasis nomen duo significat. Quandoque quidem
simpliciter existencia, secundum quod significatum est idem est substancia et ypostasis. Unde
et quidam sanctorum patrum dixerunt naturas id est ypostases. Quandoque autem eam que secundum
ipsum et que per se existentem existenciam, secundum quod significatum individuum ostendit, quod
differens, id est Petrus et Paulus, hunc aliquem equum. Oportet enim cognoscere quod neque
substancia est non specificata subsistit secundum seipsam, neque differencia substantialis, neque species,
neque accidens, sed solum ypostases, id est individua, et in ipsis et substancie et substantiales
differencie et species et accidencia considerantur. Et simplex quidem substancia in omnibus
ypostasibus similiter consideratur et in animatis et inanimatis, rationalibus et irrationalibus,
mortalibus quidem et immortalibus. Substantiales autem differencie alie quidem in animatis,
et inanimatis alie, in rationalibus alie, et in irrationalibus alie, similiter in mortalibus
alie et immortalibus alie. Et simpliciter in omnibus que specialissime speciei ypostasi-
bus eedem copulantes quidem ipsas ad invicem, rationales substancie separantes autem ipsas
ab eteroideis ypostasibus. Similiter et accidencia in ipsis, id est ypostasibus, existunt.
Separancia unamquamque ypostasim et homoideis ypostasibus, propter quod et individuum
principaliter ypostasis dictum est nomen. In ipsa enim substancia actu subsistit assumens
accidencia. Vicesimum sextum capitulum de persona

Persona est que per se ipsas operaciones et proprietates manifestam et evidentiam
ab aliis que eiusdem nature cum ipsa nobis tribuit apparicionem. Ubi gratia Gabriel
cum sancta Dei genitrice disputans. Unus angelorum existens idem, presens solus disputacionis
putavit separatus a consubstantialibus angelis per eam que in loco presencia et disputacionem.
Et Paulus ingrediens ad plebem concionans unus hominum existens per proprietates et opera
a reliquis ipsius articulis hominibus separatus est. Oportet autem cognoscere quod sancti patres
ypostasim et individuum et personam idem vocaverunt, et secundum seipsum per se existens

substantia et accidentibus consistit et unio differens et sunt alique dimostus ut pars
... sunt aliqua communia. Dicitur autem ypostasis ab ypos, quod est materia, id est subsistere

XXVII capitulum de Enypostato

Et enypostaton quod quid simpliciter consistit
significat secundum quod significatio nec solum substantiam enypostaton simpliciter dicimus sed etiam ac
cidens. Quod principaliter enypostaton non est sed etiam opostato. Quia autem secundum
ypostasim id est individuum ordit. Quod principaliter non enypostaton sed ypostasis et est
... principaliter autem enypostaton est quod secundum se non quod non subsistit sed in ypo
stasibus consideratur quemadmodum species id est natura hominum in propria ypostasi non consideratur
in petro et paulo et reliquis hominum ypostasibus ut quod cum alio differente secundum sub-
stantiam ... quantitatem componit et unam perficit ypostasim compositam, ut homo est
ex anima et corpore compositus. Neque enim sola anima dicitur ypostasis neque corpus
sed enypostata. Quod autem ex ambobus perficitur ypostasis utroque est neque ... neque ...
... substantiam subsistere sed corpore. Sicut secundum ypostasis enim principaliter quod secundum se ipsum
consistit et est et dicitur. Dicitur rursus enypostaton ab alia ypostasi
assumpta natura et in ipsa habens existentiam. Unde et caro domini non subsistens secundum se ipsam
neque ad unum momentum neque ypostasis sed magis enypostatos est. In ypostasi
dei verbi subsistit assumpta ab ipsa et hanc habet et habet ypostasim.

XXVIII capitulum de anypostato

Sed et anypostaton dupliciter dicitur. Aliquando quidem
quod nequaquam nusquam est significat id est quod non consistit. Aliquando autem quod non in se ipso
esse sed in alio habet existentiam id est accidens.

XXIX capitulum de natura

Natura est principium cuiuslibet motus et quietis, verbi gratia terra
manet quod secundum naturam quiescit autem secundum eam quae ex loco in locum transmutationem. Non enim movetur a loco in locum id est principium et causa est motus
et quietis ipsius secundum quod natura est. Et movendi et quiescendi substantialiter id est naturaliter et
non secundum accidens. Accidens quod principium eius quae unicuique motionis et quietis
motionis dicitur ... est secundum quae ... ... Natura
... naturaliter natura esse et consistere. Habet autem nichil aliud et nisi substantia consubstantia
in habet talis potentia id est motus et quietis et substantia est causa motus ipsius et
quietis. Dicitur omnis natura a nato est.

XXX capitulum de divisione entis et substantiae

Ens dividitur in substantiam et accidens non ut genus in species sed
ut ... ... quae ab uno et ad unum

Substancia generalissimum genus est hec dividitur
incorpus — et in corpus
inanimatum — corpus — et inanimatum
insensibile animal — animatum — et sensibile et corpus zoplata
irrationale — sensibile — et rationale
immortale — rationale — et mortale
in petrum — homo — et paulum

reliquos secundum predictos omnes quod est individua
et ypostases et persone

Corpus species substantie et genus
animati. Animatum species
et genus sensibilis. Sensibile
animal species animati et
genus irrationalis. Rationale species
animalis et genus mortalis.
... species animalis et genus
hominis. Homo specialissima
species. Species enim mortalis
et species petri et pauli
quae natura est substantia et
substantia secundum predictos sed
media generalissima
genus id est substantie et specia-
lissimas species id est homi-
nis genera sunt
et species substantia. Habet
differentias ... et ...
... et ... dividit
superiores et constituit
inferiores et specificat
specialissimas species con-
stituentes ipsas et
differentes naturam quam
... quae est substantia et
anima et ... ... est ...
ypostasis id est individuum et
enypostaton ...

Aristotilis dicunt
animatum in animal et zoophito
et plantam dividitur planta
quae habet ... ...
augmentativam et genera-
tivam. Zoophito illo
quod dicitur azoon quod est
animal et phiton quod est planta
dicitur quod in ... plante
sunt de sensu tactu
salice et motu dilata-
tionis ad tactum contra
... sed tamen motu
progressivo de loco ad locum
animal autem dicitur quod habet ...
plante et sensum habet et super
motum progressivum. Qui
... zoophi-
ton medium inter animal
et plantam et ... ad
plantam dicitur ... sensibile
et ... ad animal dicitur
aliud in sensibile

Dicta substantia et
accidentia
velut in ipsa
habentibus accidentibus
consistenciam

Dictu at est de divisione speciis et quid differt suba a substantialib; differentiis quin p
ipas suba specificata tale spem pficit et talis et talis et talis fit. Dictu est
at et quid natura et formal. et quid ypostasis et psona et i diminutio aliter
qm contra de hys opinati et aliter sci patres incarnat et nec physice et doctores
ite diviserunt. Age at nunc ppe subc dicam; ppu subc no in subto esse ipa enim ingt
subiacet accnti ad esse. et no ipa in aliquo est existencia. Hoc at ppu et sub
stancialiu differam est. Et nod enim in subto neqz pns salvat neqz sub seqns cor
rumpit pp quod neqz in diffone sumit. Accidens enim omno est. Substales at
diffe no sunt accidencia et pncia salvat et absencia corrumpit pp
quod et i diffone accipiunt. ppu at et univoce pdicari i tenere et nome
et diffiniconem. et no hre aliquid contrariu lapidi enim i subc lapidis nichil
est contrariu. et no recipe magis et minus. Hoc at et spale differ e
ppu. neqz enim homo magis equo suba ut aial neqz eqs magis homine
et contrariorum est susceptivum divisim et no scdm idem et scdm eam qs sunt
ipius transmutaconem contrariorum at no dico accidencium quia substancialiu neqz ratio
nale enim no suscipit irrationale corpus at calescit et transmutatiu frigescit et aia
quidem quoqz recipit virtutem quoqz maliciam xxxi capitulum ad hunc de suba

Substancia generalissimum genus est ut no hns supius ipa aliud genus homo at
equs bos canis et talia spalissima spes sunt ut no hentes inferius
aliud quod in quo dividunt. Vel insecabilem ptem divisa quod no est diviso
generatio hunc at in medio generalissimorum et gnia et spes sunt subalterna
hm superiorum quid sunt spes inferiorum aut gnia ut corpus spes subc et genus
animati corporis et genus irrationalis rationale spes aial et genus hominis. Homo
aut spes generalis consistens no dicit genus petri et pauli et reliquorum set
immediate spes. Unde et spalissima spes dicit. solu pp esse ipam et superiorem et i

xxxii capitulum ad hunc de homogeneis et homocidalibus eterogeneis et eteroidalibus et homoypostatis et in numero differentibus

Homogenea sunt quecuqz sub idem pdicamentu ordinat ut quecuqz sunt suba
similiter et aliis novem pdicamentis. Oportet enim cognoscere quod decem sunt omnia
pdicamenta i generalissima gnia sub quibus refert omnis vox simplex. Decem sunt
aut hec suba lapis. quantu ut duo tria. Ad aliquid ut pater filius. Quale ut
album nigrum. Ubi in tyro in damasco. hec at loci ostensiva. Quando ut heri cras hec
at temporis est ostensivum hec ut hestiernu in nunere. Situm esse ut stare sede
sare ut dicere pati ut dn[…] Eterogenea sunt quecuqz sub alio et alio pdi
camento sunt ut homogenea. Quod enim homo et eqs sub suba sunt utraqz ete
rogenea ut homo et sciencia. Homo quid sub enim sub suba est. Sciencia non sunt equale
Homocidia sunt quecuqz sub eadem spem ordinat et conveniunt rone subc
ut petrus paulus utreqz enim sub una spe sunt que homo. Eterocidia at quecuqz
spe differunt i rone subc ut homo et eqs. Sci at pres homogenea et ho
mocidia idem dnt scilz homousias i eas que sub eadem spe ypostases ho
ypostata sunt eo due nature in una ypostase conveniunt et una tenet ypo
stasem composita et una psona ut aia et corpus. Eteroypostata at et numero
differencia quecuqz ypostase accidencium cocurrencie ypostases distant i que
cuqz accidentib differunt ad amico et divisim. et scdm ipm sunt consistencia
ut i divisa petrus et paulus alius enim est iste et alius ille xxxiii

Quantitas est congregacio unitatis. Unitate quod ca^lus^ de quanto et quantitate

Quem no aunt quantitate sed principium quantitatis unitate quod et unitate quom
entib; sunt duo. Unitate no diviso est quantitas sed congregacio et compilacio
unitatis. Duo enim quid divid in unum et unum divisim hoc dis e unidat
et unum duo dicit hoc magis quantitas est. Accidunt at quam quantitas quid
est ipa mensura et nris qm mensurat et numerat. quanta aut que numero et
mensure subiecta sunt i mensurata et numerata. Quantorum aut hec quod sunt

discreta. Hec at gtinua. Cotinuu quid igit est cu bini est q mesurat gadm
vm lignu inueniat bicubitu tricubitu. Vt lapis vl aliq talium. et bini gsistens
mensurat et p hoc dicit gtinuu. Discreta aut sunt que ad inuice separata
sunt. ut decem lapidib vl dece palmis. Hec at separata sunt adinuice. Itigit
nual dicit. si no p pinitate et magn mlatudine mesurent. medio ut a
ligno tali. qadm vl aliq tale. Deriant at gtinua quid q ptcle
ad alique coem tmi copulat. Vno em gsistente ligno bicubito. i. duob
cubitos hente simus vni cubiti. et pricipiu altius cupici vnu sut. scdo
scientia. Cometa em sunt et comuta et no sunt adinuice diuisa. Discreta
it quos ptcle ad alique coem tmi no copulant. ut i dece lapidib. si em
inies quq et quq. no hent coe tmi coplante ipas. Si em de alicq
int mediu quq et quq sunt. pr. z no p. Sz et ipm nome ostedit con
iuni et disparti. Subdiscretiu quid g quatu reducit. nus et smo. Nam
dicamus hic mata. mata em smo sunt discreta. ut ostensu est. Sz et
smo discretus est. Smo em mat dictomb no ht coem tmi coplante
smo discretus est. Smo em mat dictomb no ht coem tmi coplante
sticlas ipms. Si em heat dece dictones smo et diuisas ipas. Si em
int ponat aliquid in medio sunt. pr. a no p. Similit et dicto mata
int ponat aliquid in medio sunt. pr. a no p. Similit et dicto mata
thus. no het coem tmi coplante ipas. ut separans int medios sillabe
et ita sillabe no est comis tmi copulas ipas. Cotinua at quta. Corpus.
supficies. linea. locus. tempus. Oportet at cognoscere qm tempus quid sine
quantitate est. no em mesurat neq mat. qm no ht illa distantiam
linea at ht vna instantia. est em longitudo sine latitudine. Hec sub
cotinuu quatu reducat. Vna em gsistens mesurat. et ptcle ipius hent
coem tmi copulate ipas mediu punctu. Epiphania at i. supficies
est extremitas corporis. mesurali. Hec at duas instantias. longitudine et la
titudine. Sz q vna gsistes mesurat. et ptcle eius hent coem tmi co
pulatez ipas media linea. Oportet at cognoscere qm regularis quide
et equalis supficies dicit. epipedus irregularis at. et tortuosa supfi
cies dicit supficies. Corpus at ht tres instantias. longitudine latitudine p
funditate. i. grossitie et vnu gsistes mesurat. et ptcle eius hent
coem coplante ipas supficiem. Sz et locus supficies est. ais. locus em
lbus supficies. i. locus cotines te. ais est. et ut supficies sb gtinui
inus. supficies. i. locus cotines te. ais est. et ut supficies sb gtinuu
quid quatu reducat. Sz et tempus mesurat inpititu et fiuitu. et hent
ptcle eius coem tmi coplante ipas tunc. Sunt at sine quantitate est.
vnitas et punctus et nunc. Et principalit quid
ter q ta sunt. sz quantitate. vnitas et punctus et nunc. Et pricipalit quid
et septe dnt. quanta. nus. smo. tempus. locus. linea. supficies. corpus.
Scdm actus at dicimus quanta et que in ipis qsidant. accom motu et
talia. puta si multo tempe fiat accio. et motus amus multa accionem
et motu mltu. Si at in pauco tempe albedo sit amus multu albu
Si at i pauco paucu. amplius quanti. Et quid est tratu. Et at i tratu ti
quantiatu quid igit est. quod pot mesurat vl unat. Intiatu at. quad
super extensu quadra sup apellit omez mesuraz et omez nuuz. et dicit
magnu et mltu infinite. Velut dicimus multa una &c. Oportet at cog.
scere. qm ap. magnu et paruu dispositionis sibi &c. Oportet at cognoscere
qm ap. magnu et pauu. mltu et paucu. maius et minus. pauci et plus
et duplu et dimidiu et talia neutr gnis plurali nu sb ea que ad aliq
sunt. Dicimus possibile qm cum vero. sz alia et alia intentioz sb aliud
et aliud pdicamentu reduci ut numi quid em et mesuraz manifestatia
que pdca sunt sub quatitate reducunt. Vt at scitudine scientia ad i. intentem
et ut ad i. inuice dicta. sub ea que ad aliquid. magnu em ad paruu dicit

i. appare

neut' gnis pliual nu

magnum. et duplum ad dimidium. Similiter et reliqua. Corpus autem secundum quod quedam con-
tinuale est reducitur sub speciem. Secundum autem quod mathematicum est .i. mensuratum vel
quantum amplius. quia habet quod magnitudo. Quod autem mensuratur magnitudo quod igitur
mensurat multitudo numerat. Consequitur autem multum magnitudinem. quantum autem multi-
tudinem quantitas. autem quanti sunt ea que dicuntur consequentia. quoniam non habet ad contrarium
secundum seipsum. Corpus autem ipsum secundum seipsum non habet ad contrarium. secundum autem quod si contingit
esse album. habet aliud. contrarium nigrum. Oportet autem cognoscere quoniam habent uno non
est contrarius unus. Si enim est multi contrarii. omnes enim alii unum contrarium erunt. et circa
nata iuxta unum multa contraria [illegible]. Non enim contingit unum multa contraria
in esse. Secundum non recipit magis et minus. Neque enim due plane sunt magis duo
quam duo homines. Dicit autem non habet quantum non recipit magis et minus. Tertium autem
quam sibi et omni quanto equale et inequale. Linea enim linee equalis est et in-

Ad aliquid sunt quecumque **xxxvm capitulum de hiis que ad aliquid** equalis
ipsa que sunt esse dicuntur. vel qualitercumque aliter ad aliud. et aliorum quod esse
dicitur ut pater filii. pater enim omnino dicitur pater filii. Ad alterum autem ut magnum
ad parvum. et multum ad paucum. Non enim dicitur pauci multum sed ad paucum. Oportet
autem cognoscere quoniam que ad seipsum considerat non est ad aliquid. que autem habet
habitudinem ad alterum tunc dicitur ad aliquid. quare habere esse eorum que ad aliquid et hypostasis
est hypostasis in eo quod est ad alterum dici .i. in eo quod est habere habitudinem ad alterum
advenit enim habitudo ea que ad aliquid facit. Eorum autem que ad aliquid. hec quidem eodem
nomine nominantur. ut amicus amici amicus. Et inimicus inimici inimicus. Hec autem
alio nomine. Ut pater filii pater. doctor discipuli doctor. Rursus eorum que ad
aliquid hec quidem superhabundantia. Ut maius minore maius. Hec autem solum indicans
et indicatum. Ut scientia scibilis scientia. Scientia enim indicat scibile .i. cognitio
indicat cognoscibile. et sensus sensibilis. et positio positi positi positio et
statio stabilis statio. et reclinatio reclinabilis reclinatio et talia. Hec autem
secundum potentiam et impotentiam quedam ut calefactivum et calefactum. Impoten-
tiam autem ut secundum comparationem potentie scilicet dicimus impotentiam habere
visum. videlicet non speculata species. Hec autem secundum tantum. Ut pater filii pater. Omnia autem
eorum que ad aliquid ad convertentiam dicuntur. Amicus enim amici amicus. et doctor dis-
cipuli doctor. et discipulus doctoris discipulus. et sic nata esse. Simul autem
nata esse contingit est et [illegible]. et convertuntur et conveniunt. patre enim exi-
stente omnino et filius erit. et filio existente pater omnino erit. et patre non existente
neque filius erit. Simul enim erit filius. et filio non existente neque pater erit. quoniam
enim non habet filium non erit pater. Conveniunt filius patri et pater filio
conveniunt autem non hypostasis ipsius sed habitudo. Si enim est manet quoniam filius sed
non filius manet. non habens enim patrem. quod erit filius. Si autem et dicamus
filius eius quoniam mortuus est. vel non proprie dicimus. sed abusive vel non pro-
temporis patris non esse abeunte. ut [illegible] immortale. Oportet enim scire quoniam
omnium cathegoriarum predicamentum generalissimum genus est. et habet et genera et species sub-
alterna. et [illegible] genera. et constitutivas species differentias et specialissimas
species et individua. Neque autem constitutive dicuntur differentie speciales. sed solum subiectione neque
individua dicuntur hypostases nisi subiecte solum. Oportet autem scire quoniam et ipsa
subalterna ut genus et habitudinem habens ad alterum sub ea que ad aliquid reducuntur.
Genus enim species est genus. et species genus est species. Eorum que ad aliquid
sunt amplius ea que ad aliquid et ad convertentiam dicuntur. Vel in ipsis sunt habi-
tudine .i. substantiis vel non ipsis sunt .i. accidentibus. et si in ipsis sunt
vel naturalis ipsorum est habitudo. Ut patris et filii. Vel non naturalis. Si autem non naturalis
vel fortuita. Ut sunt et duo. Vel artificialis. ut discipulus et doctor
vel electiva ut amicus et amicus. inimicus et inimicus. Si autem non in ipsis sunt

in relatiuis. Et naturalis ut duplum et dimidium. uel non naturalis. Oportet autem ea que
ad prius sub aliud predicamentum reduci. et secundum scriptum peculiarium et tunc uel si
tudine habens ad aliam que sub ea que est aliud. Oportet enim prius esse ad sine
titudine et tunc consideratur in ipso habitudinem **xxxv. capitulum de quali et qualitate**

Qualitas est per quam quid quales nominantur. et rursus qua
litas est per quam denominatiue que participant ipsa dicuntur. ex prudentia enim prudens
dicitur. quoniam habet prudentiam. et calidus quoniam participat caliditate. Oportet autem scire
principalius est quoniam quale qualitate. Quale enim significat qualitatem et participat
ipsam caliditatem et calidum quod habet caliditatem. Quales enim sunt quoniam habent
qualitatem. habentes enim caliditatem calidi dicuntur. Calidi quidem quales sunt. qua
litas autem qualitas dicitur ab inaltoribus. et ipsa qualitas quale. Similiter et quanto
et quantitate. Qualitatum autem hec quidem creatis insunt corporibus ut scientie uirtutes
tudines et sanitates et dicuntur habitus et dispositiones. Hec autem et creaturis et in
creaturis ut caliditas frigiditas. forma figura. potentia et impotentia. Hec autem
hec quidem sunt potentia. Hec autem operatione. et sic quidem sunt potentia faciunt
potentia et impotentia. Hec autem operatione. Et responsiuo incessiue. ut calidi
tas potentia ignis et albedo potentia lac et nix. et faciunt passionem et pas
sibilem qualitatem. Et superficies et faciunt et figura et forma. Sunt igitur
qualitatis species quatuor. habitus et dispositio. potentia et impotentia. passio et
passibilis qualitas figura et forma. Differt autem habitus a dispositione. quoniam habitus
quidem difficile transmutabilis et diuturnior ut prudentia. Non enim uelociter transmu
tatur quis a prudentia in imprudentiam. Similiter et scientiam qui recte acquisiuit et diffi
cile transmutabilis est. In ipso cognitio habitus est et fortitudo et temperantia
et iusticia similiter. Dispositiones autem sunt que facile mouentur et uelociter
transmutantur. ut caliditas frigiditas egritudo et sanitas et talia. Dispo
nitur quidem secundum hec homo autem uelociter transmutatur. ex calido infrigidatur et ex egro
sanatur. Sed et hec ipsa egritudo prima et sanitas et talia si sint ma
nentia. et difficile transmutabilia habitus sunt. Uniuersalior autem est dis
positio. utique quidem enim dispositiones sunt omnes. disponunt enim aliqualiter per habitus
homo. Sed difficile transmutabilis quoniam dispositio solum habitus dicitur facile transmutabilis
autem dispositio solum. Secunda autem species qualitatis potentia et impotentia que non sunt
actu. Sunt autem aptitudine potentia naturalem uel ineptitudinem. quemadmodum animus primum
actu. sunt autem aptitudine potentia et si enim non habeat actu musicam. sed tamen aptitudine
quidem esse musicum. potentia et sic irrationale autem immusicum. ut neque actu habens musicam. neque potens
recipere musicam rationale autem ... ut neque ... aliud ... uelociter dimidi. Tercia species pas
sionem recipere. Sed et omnium potentia habet ad non uelociter ... caliditas albedo frigiditas nigredo et talia
passibilis qualitas et passio ut caliditas albedo frigiditas nigredo et talia
passio quidem facilius alterabilis est. Ut qui ex uel per uerecundia erubescit uel per
timorem pallescit. passibilis autem qualitas difficile mobilis. et difficile trans
mutabilis est. Passibilium qualitatum quedam quidem a passione non facte sunt
non aliunde. sed secundum substantiam insunt. ut igni caliditas et melli dulcedo
neque enim igni aduenticia caliditas nec melli dulcedo. neque prius non enim
ulla talia postea acceperunt caliditatem et dulcedinem. sed tamen eam passionem
dicunt in nostro sensu. Ignis enim quidem calidus existens calefacit nos et mel
dulce existens dulcificat nos. Quedam autem ab aliqua passione et complexi
one fiunt passionem quidem facit et uisum et distractionem a ex passionem et climatum
albificat autem nos. passibilis qualitas non existens aduenticia. uel toti
... ut caliditas toti igni. uel non omni. ut nigredo aethiopibus
omnibus non homines nigri. sed autem non solum et corpora consideraunt. Sed et tercia quar
ta species qualitatis. figura et forma. Figura enim in creatis et in increatis. de
forma autem in creatis solum. Sed autem dicitur in increatis de forma. uel bene formi

no spe s abusiue dicit. vniuersalius quod est figura et enim forma vocat figura inanima-
aut figura no vocatur forma gestitus autem et formositas id est tinctas qualitates
sunt. Oportet cognoscere quod qualia, ut in plus denotatiue a qualitatibus dicuntur ut
caliditate calidus. quedam autem equiuoce ut musica scia et musica mli. quod hec
musica sciam. Quedam autem et si raro etiam nomine. et autem studiosus virtus
enim studiosus dicitur. Oportet cognoscere quod passio duplex. vel in iam passio esse dicitur
et reducitur sub qualitatem. ut iam albatum vestimentum dicitur. et in nunc pati reduci
predicamentum pati. ut nondum albatum s nunc albatum. Oportet cognoscere quod non
sunt qualitates corpora s incorpore. Si enim essent corpora. substantia utique erunt. Ergo
omnia accidentia incorporea sunt. et secundum se ipsa non consistentia in substantia ....
Oportet cognoscere quod substantiales qualitates in substantiam reducuntur. partes enim ipsius sunt in
diminutes ipsam et in differentiam speciei assumpte. Sub quodam predicamentum sub idem
et partes eius reducuntur. Graue et leue vel in mollibus consideratur ut in probatis
et reducuntur sub qualitatem. vel in substantia. ut in elementis in igne et terra et reducuntur
substantiam ut substantiales differentie. Similiter et densum et rarum. Vel enim substan-
in elementis et reducuntur sub substantiam. vel supra inductum ut in vestimentis et redu-
cuntur sub predicamentum situm esse. positiones enim sunt. Ea autem ipsa qualitates s
in consistentia primum directate recipe. Calidum enim quod et album nigrum. Secundum magis
et minus in ipsam magis autem est intensio et minus remissio. Contingit quod dicatur
hec species magis esse alba. et hec esse magis et minus frigidum. Tercium com-
sequens et maxime proprium qualitatis simile et dissimile. Oportet autem scire quod figura
no est contrariam. Oportet cognoscere quod non omnes qualitates
sed et privationes sunt affirmatiue dicte ut cecitas et surditas. negatiue dicuntur
omnes species affirmatiue nominant s et negatiue quadmodum intemperantia species
consistens non affirmatiue s et negatiue nominata est. posito enim affirmatione species non
bonus est. abdicatio autem negatio ut non est bonus. Sim autem dicimus negacio
in negatione significat ut non. Si autem dicitur quod album equale esse similiter albo. non s
quod qualitas equale dicitur esse s secundum quod quantitas et esse superficie hec equale
alia superficies. ut in quo simile et dissimile consideratur non s quod quantitas s s
quod participat qualitatem xxxvi capitulum de facere et pati

Oportet cognoscere quod actiuitas et passiuitas id est actiua potentia et passiua
sub qualitate sunt. facere autem et pati substantia quedam est taliter operans vel patiens
facere quod est in se ipso habere causam operationis. pati autem in se ipso et in alio habere
causam eius quod est pati. ut conditor et conditum. Conditum quidem enim in se ipso est causam
conditionis. conditum autem in conditore quidem principium conditionis in se ipso autem apti-
tudinem passionis. Conditorem autem sic artificem dicimus puta fabrum. conditum
autem materiam subiectam artifici puta lignum. hec enim subiacet fabro. Eius
autem quod est facere et eius quod est pati. hec quidem simpliciter dicuntur facere ut in factiuis ar-
tibus puta fabrili lignaria et fabricaria. et talibus in quibus et post quiescere
facientem permanet quod factum est. Edificatore autem enim quiescente ab edificando
permanet quod edificatum est. hec autem dicitur agere in quibus non permanet quod
actum est quiescente non agente. quiescente enim fistulatore non permanet s
patet fistulatio. hec autem dicitur speculari ut astronomizare geometrizare intelligere
et talia. Adhuc speculare species in inanimatis puta igne lapide et talibus. preterea
quod quod in irrationabilibus sunt. communi autem in inanimatis et irrationabilibus. Hoc enim
secundum quod animatum facit. s secundum quod corpus approximatum corpori. Duo autem
hec que prima recipit contrarietatem. calefacere enim contrarium est ei quod est frigefacere
sim magis et minus. Contingit enim magis calefacere et minus frigefacere
Similiter et calefieri et frigefieri. Omnibus enim predicamentis consideratur facere et pati
in substantia quidem generare et generari. in quanto autem augmentare et augmentari. in quibus aut quod
ad aliquid duplare et duplari. In qualitate albificare. et albificari. In situ erexit sedere
et sedi. In habere induere et indui. In ubi continere et contineri. et in quando co-
tinere et contineri Tricesimum septimum capitulum de iacere et situm esse

Situ esse qd' est pōm aliquit ad altm puta corpus iacēs aliquit ad illez posicoz
vel ad reclinacoz vel sessione vel statione. Spēs aut eius est situs et tres.
stac' sed' inclinac' Continens quid' em esse facit stac' ꝗ sedm quid' pre iace
sedm pre aut stac' facit sed' anima aut iacē facit inclinac'. Non ostendit aut
iacē ita neq3 iacens neq3 locū ꝗ ipam potentia iaconis ad locū Situm aut
ꝗ quid' sm natā sita sunt ut elementa in suis locis puta terra aqua aer ignis
et talia ꝗ aut sm pōm et arte ut statua columpna et talia Secundum sup
dio que dicit cum situs ꝗ quid' stabilia ut terra hec aut mota ut celestia cor
pora amplius positō ꝗ quid' potentia posita sunt em i potentia prius sunt
hec aut ut ubi posita sunt. xxxviii capitulum de ubi Ubi locum significat
Interrogati em ubi est ille dicimus in domo in ciuitate hec aut locum significat
Spēs aut predicamenti ubi sedm differencias locorum sunt sursum deorsum dextra sini
stra. ante retro. xxxix capitulum de quando Quando tempus ostendit
Interrogati em quando factum est hoc. dicimus anno preterito mense preterito q'
tempus significat Spēs aut predicamenti quando tot sunt quot et temporis differe
ncie aut sunt hec presens preteritum et futurum. xl capitulum de habere
Habere est subā ostendit aut ita subam continere ut contineri et non e
ostendit esse aliqua pre ea Continet quid' tunica arma et talia Con
tinet aut anulus et si quid aliud tale pnid. Propter aut qꝫ continet et
qd continet stans esse Si em hoc quid' suba esset hoc aut accidens ut sciens
et scia non adhuc sub hoc reducet. Differencie aut eius qꝫ e hic sunt sm
differenciam eiusdem. Hic em creatum est vel increatum et creatum quid' hic dicimus
ut pinni capilli et talia Increatum aut ut anulus calciamentum et talia
Dicit aut hic et de multis aliis significat connotare et de quibus posterius dicemus
Omne oppositum vel aut ita opponit ut ut sermo xli capitulum de oppositis
et si quid' ut sermo sermone facit affirmacōm et negacōm Affirmat quid'
igit est dicere ad aliud in esse ut homo est Negacio aut dicere aliquid
aliud non in esse ut non est homo Dicit aut utraqꝫ enunciacio Sic aut ut iis
opponit vel ut adiacencia dicunt et faciunt que ad ad que et condicio
dimicet et contrarie et contrariuntur vel non adiacencia et quo hic situ
dinem et hec vel supponit adiacenc ꝗ cu ambo sedm natam sunt et sa
cint contraria ut caliditas frigiditas Vel hoc quid' supponit in altm altm aut
non supponit et hoc quid' ipos est sedm natam hoc aut pre natam et faciunt
sm priuacōm et habitum contraria ut visus et cecitas habitus quid' em e visus
ut qꝫ habe priuacō aut habitus i visus cecitas Contrariorum aut ꝗ quid'
sunt immediata ꝗ aut mediata Immediata quid' ꝗ sunt immediata
quorum necessarium altm i vnum in esse in subiecto ipis vel hiis de quibus predicant
esse vel sanitatem egritudine aut animus omnem persone natic. Mediata
ut egritudo et sanitas in corpore alis subiecto et hec omnino in corpore egritudine
aut quorum non esse altm in esse in subiecto. Vel hiis de quibus predicat ut albm
et nigrum. contraria em sunt et non omnino necesse vnum ipos in esse corpi. non em
necesse esse corpus vel album esse vel nigrum. Sunt em corpora fusca vel rufa nisi forte
vnum contrariorum determinate nata insit alterum ut caliditas igni frigiditas yemi
Mediorum quid' ꝗ ꝗ quid' sunt nomina ut medium albi et nigri dicit fuscum
hec aut non hnt nomina. Medium em iusti et iniusti non hꝫ nomen. Habnega
cione utriusqꝫ in et medium notum fit. puta neqꝫ iustum neqꝫ iniustum. Contingit
aut contrarios contrarietates quinque. Prima qm bonum quid' est necte malum Secunda
malo aut aliquid bonum. aliquid aut aliud malum Temperancie quid' em co-
traria intemperancia Intemperancie quidqꝫ quid' temperancia. quidqꝫ qd' i sensibilitas
insensibilitas aut est non nomen. neqꝫ enim sm passiones intemperancia em
aut em defectus est temperancie Insensibilitas aut sup habundancia Sentencia aut

[margin: ut rufa]

sup habundancia & defectu. Secunda quam impossibile simul contraria in individuis esse secundum idem. Ha contigit enim simul separate sanum esse et egrotare vel secundum idem in rebus calescere et frigescere. Tercia quam contraria in eodem subiecto vel genere vel specie vel numero. Genere quidem visu aut manifestum. Idem enim corpus contrariorum esse susceptibile contingit. Specie in simplici corpore vel album et nigrum. Specie aut in corpore animalis sanitas et egritudo. Numero aut in *[illegible]* ... Quarta quam contraria vel sub eodem genere vel album et nigrum sub colore vel sub contrariis generibus vel iusticia et iniusticia sub bono et malo. Que sunt contraria vel ipsa contraria quia sunt ut bonum et malum quia quia enim

xlii capitulum de habitu et privacione

Habitus dicitur operacio habiti et habentis ut armorum armati et induentis et induti. Secundo super inducte operaciones manentes consistentes seu qualitates seu alie qualitates ut caliditas in calefactis. Qualitas aut ut scia quod modo quod habet habet aut aptitudine recipere quod est primum significatum eius quod potencia. Quarto qualis qualitas et qualis habitus ut caliditas ignis et documentum musicus quod est significatum eius quod potencia potest enim competere operacione aut non cohibita primum significatum eius quod operacione. Quinto ut prima operacio ut musico iam bibit et caliditas in calefactis. Privacio aut habitus abreviata opponitur primo quod significato habitus privatio operacione ipsius armorum et indumenti. Secundo aut abiecto super inductorum habitum qui calescunt frigescunt. Tercio ubi nec totaliter natum est habere genus ut dicimus habere aptitudine infante ad musicam recipere musicam et quam genus quod habet aptitudine quedam aut species non habent aut habet aptitudine calpa aut species eius alias non habet aptitudine vibeth. Quarto abiecto potencie eius que secundum habitum. Quinto abiecto prime operacionis quod supra dixi ea que sunt privacio et habitus opponitur oppositorum a potencie sive active sive passive. Hec aut karacterizat tria quod natum est habere. Si neque totaliter habet prime privatio est et quam natum est habere et ubi natum est habere. Ubi quia lapidem non dicimus esse cecum non natum est enim habitum habere visus. Neque modo genitum infantem catulum dicimus cecum neque modo genitum infante quia nati sunt per aliud tempus habere neque perfecte dicimus cecum non enim natum est animal in perfecte habere habitum visus. Quinto ergo primum est tamen natum est habere et non habere.

xliii capitulum de priori et posteriori

Prius aut dividitur in quatuor dicitur privacio significata et principalissime quod est tempore prius dicitur aut principaliter quia antiquius in animatis et vestitis. Ab insone aut et padimere accipimus. Secundo aut natura prius quod convertitur quod non convertit aut et continuit et non continuit non animal prius homine animali enim non existente non est homo animal enim homo homine aut non existente est animal est enim capud et caput animalia sunt. Tercio quod per ordinem quemadmodum dicimus primum a b secundum ille secundum ordines. Quarto quod per dignitate quemadmodum dicimus primum ... abierit aut sunt modi quidam. Contingit enim per secundum ordinem posterius esse per dignitatem. Quinto quemadmodum... causa propter imaginibus et pater prior et maior filio pater enim est causa filii apparet enim filius generat quod et ... secundum hoc significatum sumpsit quod adimo in ... Angelus dicit est pater meus maior me est. Alii aut apponunt quod secundum intellectum ut prius fundamentum muro. Hoc aut reducit sub quinto modo et quam secundum dignitatem. Et notandum modi aut secundum intellectum prius hec re posterius. Et notandum modi prius tot posterius. Prius aut et posterius magis et minus non sunt equivocorum sed eorum que ab uno

xliiii capitulum de simul

Simul aut dicitur principaliter quod quorum generacio in eodem tempore ut duo quidem gemini sunt in eodem momento. Iste modus opponitur primo modo significatorum prius. Secundum significatum eorum que sunt que adimere convertuntur et ubi sunt alterum alteri causa ut causatum ut duplum vel dimidium. Simul enim eodem insunt et continent adimere et convertunt. Iste aut modus opponitur secundo et quinto modo prius in secundo quod enim non conducunt neque continent ad invicem in quinto aut hoc quod esse causam. Hoc aut causatum tercium significatum

corporum que sunt contrariorum diuise specierum. Contradiuise autem species dicuntur que ex eadem diuisione inducte sunt, ut rationale et irrationale ex animali. Iste autem modus opponitur primo et secundo et fere aliis tribus. Quadragesimumquintum capitulum de motu.

xlv. c.

Motus est entelechia eius quod potentia secundum quod tale est, velut eius potentia o (?) statua. Statua potentia enim est eius accipere speciem statue. Entelechia autem est eius potentia statua entis dispositio, plasmatio, radix (?) que sunt motus. Inquiunt igitur peripatetici, consideratur quod potentia considerabit motus. Inquiunt autem considerat quod potentia ... motus consideratur. Consideratur igitur substantia ... inequali, in ubi impedimento. Inspecta quidem generatio et corruptio inquinto (?), non augmentatio et diminutio inequali. Et alteratio in ubi titulo latum quod vocatur circulatio et rectitudine motus quod dicitur ... motus eius autem in rectitudine motus differentie sunt sex: sursum, deorsum, intus, extra, ad dextra et sinistra. Propter quod cum circulatione septem motus locales sunt. Omne enim transmutatum vel secundum seipsum transmutatur, vel secundum ad ea que in ipso, vel secundum ad ea que circa ipsum. Et si quidem secundum seipsum facit generationem et corruptionem. Si autem secundum ad ea que in ipso, vel secundum quantum facit augmentationem et diminutionem, vel secundum quale et facit alterationem. Si autem secundum quod circa ipsum facit secundum transmutationem localem. Locus enim necessario ipsum quod mouet, necesse ad ea que in ipso secundum motus sequitur et circa mota est. Differt autem generatio et corruptio. Generatio quidem enim est a non ente in esse progressus. Quod enim non erat prius quam fit. Corruptio autem eius absentia in non esse. Transmutatio augmentatio et diminutio quidem est ad maius motus. Diminutio autem ad minus. Inalteratione autem rursus opposite passiones: caliditas, frigiditas, albedo, nigredo. Opponitur generationi quidem corruptio, augmentationi autem diminutio, alterationi autem oppositum et oppositum quidem calefactioni frigefactio. Quies autem cum accipiat tunc quod calefit, et veniat ad optimam caliditatem, quiescit et pausat calefieri, fit et ei que secundum locum transmutationem, et contrarius motus opponitur et quies contraria, quidem ut sursum motus ei qui deorsum. Quies autem si enim glebam proiciat quis in sursum, non prius in deorsum mouebit quam quies quedam fiat. Celesti autem motui non est contrarius motus. Videtur et alteratio consequi reliquis motibus, et enim et quod fit, et quod corrumpitur, et quod augetur, et quod minuitur, et quod mouet secundum locum omnino alteratur. In naturalibus autem motibus etsi inuenimus sequentem alterationem reliquis motibus non contingit quidem alterari, non quidem moueri secundum alterum motum, ut in lapide. Iste enim calefit et frigescit et neque augetur neque fit et in reliquis similiter. Continuatur et si consequitur alteratio reliquis motibus non contingit ipsum secundum seipsum considerari. Unde questio est ipsorum differentia motuum autem dicit. Quare transmutationes inquinto enim sermone naturalis auditus ostendit quam generatio et corruptio transmutationes quidem sunt, motus autem non sunt, quia motus sit (?) ... fit in alteratione autem et secundum locum transmutatione dicuntur duo contraria esse et contrariam motui et quieti. Sciendum quod non impossibile secundum aliud et aliud duo esse contraria uni, ut quies quidem enim ut finis et principium opposita autem principaliter ut calefactio frigefactio. xlvi. capitulum de habere.

Habere secundum octo modos dicitur: vel enim ut habitum et dispositionem vel aliam qualitatem. Dicimur enim habere scientiam et virtutem, vel ut quantitatem, dicitur enim tricubitam habere magnitudinem lignum, vel ut subiectum circa subiectum, quod est generalissimum genus. Quod autem vel circa totum corpus, ut tunica, vel circa aliqua parte ut anulus in digito, vel ut partem in toto, dicimur enim habere manum, vel ut in vase, ut dicimus vinum habere amphora, vel ut possessionem, dicimur enim habere domum vel agrum. Dicimur autem et uxorem habere et uxor virum habere. Videtur autem iste modus alienus esse ab habere quod quidem inest. Nichil enim magis significatur ... uir uxorem quam uxorem virum.

Neque enim alterum alteri dominatur, sed equaliter et indifferenter habent. Si autem et possessor habet possessionem et possessio possessorem et conuertitur, sed non ut virum uxorem et uxor virum.

Equaliter et indifferenter et absque dubitatione in debito in ... carnalis copule appetendo et soluendo ... enim pares sunt. Et quo ad hoc sine generationis viri et uxores sunt.

possessor em ipse dicitur et principalissimum est possessionis et propter hoc magis quod possessio dicit habere. possessio aut habere manifestum aut cum habere cognitum est. Quaedam aut sunt dicuntur eius quod est habere. quod et eius quod est facere et eius quod est pati ut experientia et sapientia. vel causata vel in auctoritate sunt. sic et habere. vel causatum quod est et quod habet. vel in causato. Qualiter ergo differentiae generis eiusdem sunt differentiae. Hoc est dicere quod habens vel ita totum corpus est vel ita partem et in isto habere est ut armatus. Explicit capitulum de enuntiatione et affirmatione et negatione.

Oportet cognoscere quomodo affirmatio et negatio enuntiatio dicatur. Affirmatio est enuntiatio quod est quae significat quid cuiusque est. hoc est quid consistit. quibus in Socrates ambulat sapiens est. Socrates ambulat. Negatio est quae ostendit quod non in cuiusdam. puta quod non est quibus. ut ille non est sapiens ille non ambulat. Omni enim omni affirmationi opponitur negatio et omni negationi affirmatio. affirmatio opposita negationem. et negatio opposita affirmationem contradictio dicitur. necesse autem unam falsam dicere et veram unam dicere. Explicit capitulum de termino et propositione et silogismo.

Oportet cognoscere quomodo intentionem habet liber neque demonstrationem. demonstratio aut silogismus. Silogismus non componitur ex duabus vel propositione et conclusione. verbi gratia. volens demonstrare quod anima immortalis est. Dicam anima semper mobile immortale est. haec propositio est. Deinde dico et semper mobilis anima semper mobilis est. Deinde conclusione anima ergo immortalis est. Sed adhuc ex positio ex terminis componitur. Quaelibet enim dicto propositionis terminus dicitur. Cum enim est inquire resolvunt propositio. verbi gratia propositio dicatur. omne semper mobile immortale est. Omne terminus dicitur ut propositionis. et semper mobile similiter terminus dicitur. et immortale similiter terminus dicitur. et est terminus de. Oportet autem cognoscere quod oportet propositiones esse veras et conclusionem secundum propositiones. Si enim in veritate una propositio falsa vel conclusio paralogismus est et non silogismus. Simplex vox nomen verbum dicitur terminus. terminus secundum quod nichil ad invicem different. Solum aut per consuetudinem est terminus differentia. verbi gratia homo ut simpliciter significativum aliquid dicitur simplex vox. Subiectum aut dicitur nomen. vel aut ordine retinens praedicati dicitur verbum. ut non propositio affirmationis vel negationis dicitur dicto. Sed aut propter propositionis vel solum de terminis. Oportet cognoscere quomodo in propositione affirmatione vel negatione subiectum quidem nomen dicitur praedicatum aut verbum dicitur. verbi gratia. affirmatio est homo ambulat. homo subiectum est. et de nomine. ambulat ordine retinet praedicati. et de verbum. Socrates homo est. Socrates subiectum est et de nomine. homo est ordinem retinet praedicati et dicitur verbum ut propter affirmationis. et si apud gramaticos homo dicitur nomen et simpliciter terminus sequitur est verbum. Sciendum quod quaedam haec multum abinvicem different. Enuntiatio propositio problema. instantia conclusio. Enuntiatio enim simpliciter enuntiatio. quod anima immortalis est enuntiatio dicitur. quando aut ut possibile sumitur est propositio. Dicitur quod propositio anima immortalis est. Quod non quod instat ad propositionem dicens verum nam. quod anima immortalis est. tunc tale instantia appellatur. Quando aut rursus contendimus in quaestione verbi anima immortalis est vocatur problema. Quando aut ex propositionibus conducitur vocatur conclusio verbi gratia. Anima semper mobilis est. semper mobile immortale. ex propositionibus hijs conducitur quod anima immortalis est. Propositio enim sermo enuntiatus aliquid ab aliquo quod est negatio. ut Socrates non videt. vel aliquid de aliquo quod est affirmatio. ut Socrates videt. Terminus est in quem resolvitur propositio. Silogismus est sermo in quo positis propositis quibusdam et confessis. aliud quoddam a propositis accidit per posita. per positas enim propositiones fit conclusio non indigens ab extra aliqua constitutione. Problema est speculatio contendens in electionem et fugam vel in negationem et cognitionem ad cognitionem et speculationem. Erotisma est interrogatio dignissima et causa competens confusione. Differt enim interrogatio. Erotisma apismaticos quod interrogatio velox quod sequitur confusio et propter pauca erotismatis aut propter plura. et percitos sermones. Dialogus character est quod sunt interrogationes et visione. Instantia est quae ex propositionibus cavit sermone. Quod antipastasis aut quae recipit quod sermone. ostendit aut quod nichil nocet ad propositum. Quod lemmation est quod assumptum est ut confessum ad propositum

Anima immortalis propositio est.

Terminus

paralogismus

Aliquid est

Quod verbum consequitur et sequitur verbum est

Quid problema

Quid erotisma

Quid dialogus

Quid instantia

Quid antipastasis

Quid lemmation

Hec est optimo plurium hominum quod ad invicem consonantium ad alios dicitur dissonantium. Composita est operatio ... communis intellectus quam capiunt omnes confessus est ut ... Composita est operatio opinio atque in sapientia notas, id est precipuus intellectus ut primum ... sermo quam unum dixit eius ... Heracliti quam omnia moventur. Commune est quod in multis consideratur, vel quod de multis predicatur. Commune dicitur ... dicitur, ut quod in partes divisibile est, ut hereditas, ut quod indivisibile in usum communem accipitur, non simul dicitur ut unus sermo ... et equus unius duorum duorum. Quiddam quod ... quiddam quod ... in suspensione ... et quod in passibilitate ... est intencione aut remissione ut intentio locus ut in balneo. Vel quod in diversis ... et eadem multa ... ut vox preconis. Secundum hunc modum ... et variorum nomine commune. Per se ipsum est quod primo et secundum se ... adest aliquem et non secundum accidens, ut homo animal substantia. Universale hominum est quod multa significat, ut homo. Separabile est quod possibile in esse aliquem et non inesse, ut homini ... Effective dicitur in factivis artibus in quibus permanet quod fit, ut in fabrili et similibus permanet enim post factum lectus. Agere dicitur in quibus non permanet opus, id est apotelesma, ut in fistulatione et saltatione. Speculari autem dicitur in intelligere astronomizare geometrizare et talia.

Epinoia quod si latino dicitur intellectio ab epi quod est super et noys quod est intellectus. Ennoya autem quod si latino dicitur meditatio ab en et omoya quod est ... Apothimisis vero quod si latino dicitur cogitatio, ab apo ... quod est ... quod est cogitatio.

Epinoian vero sermo duplicem manifestat. Quod nolunt ennoya quidem et apothimisis est meditatio ... inarticulata ... et manifestatio ... et cogitatione et quod sensu est ... multa negotiatione intellectus multiplex et varium manifestat, ubi gratia homo simplex ... intellectu duplex cognoscit ... anima et corpore compositum. Hic dicitur fictio et formatio mentis ... secundum ... sensus et fantasie ... nequaquam entia componens et ... Talis dicitur ... centauros et sirenas et tragelaphos fabulosa fictio. ... enim ... et ... aliud quod componens secundum multa et ... et potestate nequaquam in ypostasi et substantia ... in mente et cogitationibus formatur ... et ... formas ... Hec dicitur inductio intellectus. Unio fit secundum diversos modos, vel enim secundum massam fit ut in diversis ... commassatis ... vel secundum adhesionem ut in ... et plumbo, vel secundum armoniam ut in lapidibus et lignis, vel secundum ... ut in ... et metallis, ... quinque ut cera et pice et talibus metallis dicitur auro et argento et talibus. Vel secundum commixtionem et contemperationem ut in humidis vino si contigit et aqua vino et melle. Secundum compositionem dicitur unio ... sine ... ut anima et corpore quam unionem et ... id est commixtione seu contemperantia vocaverunt vel ... Sciendum dicitur quod quidam patres ... id est mixtionis seu temperationis nomine in eo quod secundum ... nos ... Secundum compositionem autem unione omnis. Hoc dicitur est secundum ypostasim quod est ex differentibus naturis subsistens ... et rursus secundum ypostasim est quod ex duabus ... in una dicitur persona et ... secundum ypostasim unio est ... ypostasi ... natura. Crasis autem est corporum mixta ... qualitatum et ... et rursus crasis est ... corporum ... ad invicem ... qualitatibus. Crasis substantiarum ad invicem ... et ... qualitatum ... Unio que secundum ... ponitur ... dicitur ... que secundum armoniam rursus unio dicitur personalis ... in ducens ... persona ... propter ... facit ... et unio ... ut amici ad amicum. Nestorius dicitur et alias ... secundum ... et ... et ... voluntatis et ...

Oportet autem cognoscere quoniam in ea que secundum ypostasim unione intelligibilia et unitur potentiis, ipsa recipere ut corrupta et unita manet inconfusa et incorrupta et quantitata ut adiacentia. tale enim sunt naturaliter intelligibilia | intelligibile unitur potenti recipere ipsum ut anima corpori que compositio eius corrupto corrumpitur quod i. sensitiva cognitiva pars non corrumpitur tamen secundum essentiam

Philosophia est cognitio eorum secundum quod sunt [essentia] sunt i. nature ipsorum. philosophia est cognitio divinarum et humanarum rerum. philosophia est meditatio mortis et electiue et naturalis. philosophia est assimilatio dei secundum quod possibile homini assimilamur autem deo secundum iustum et sanctum et bonum. Iustum quidem est equalis distributiuum i. neque iniuriam facere neque iniustum pati neque accipere personas in iudicio sed reddere unicuique secundum opera ipsius. sanctum autem quod super iustum i. bonum iniuriam sustinere et remittere iniuria facientibus et magis bene facere ipsis. philosophia est ars artium et scientia scientiarum. philosophia enim mater est omnis artis. principium enim omnis ars invenitur. philosophia est amor sapientie. sapientia autem vera deus est. dilectio quoque que ad deum ipsa vera est philosophia. Dividit autem philosophia in speculatiuum et actiuum. Speculatiuum in theologicam et mathematicam musicam geometriam astronomiam. Actiuum vero in moralem yconomicam politicam. Speculatiuum quidem est et intelligere et incorporalia et immaterialia i. deum quod primo et principaliter est incorporeum et immateriale. Deinde et angelos et demones et diabolos que et ipsa quoniam ad corpora immaterialia dicuntur et sic ad principaliter immateriale ut est deus materia sunt. hoc quidem est theologicum. Speculatiuum autem materialium i. animalium et plantarum et lapidum et talium quod est phisiologicum. Speculatiuum et media horum quecunque quidem in materia considerant quidem extra materiam et medio sunt materialium et immaterialium quod est mathematicum. Numerus enim immaterialis est secundum se ipsum consideratur autem et in materia frumenti contingit vel vini. Dicimus enim decem mensuras frumenti et decem sextaria vini similiter et in reliquis speciebus mathematica. Actiuum autem mores ornat et qualiter oportet conuersari docet. Et si quidem unum hominem erudit dicitur morale. Si autem domum totam dicitur oeconomicum. Si vero ciuitatem integram dicitur politicum. Sciendum quod quatuor sunt dyalectice methodi i. logice. Diuisiua que diuidit genus in species per medias differentias. Diffinitiua que a genere et differentiis quibus diuiserit diuisiua diffinit subiectum. Resolutiua que compositum resoluit in simpliciora hoc est corpus in humores humores in fructus fructus in quatuor elementa i. materiam et formam. Demonstratiua que procedendo demonstrat propositum per aliquod medium. Ut si ostendere quod anima mea immortalis est. assumo quoddam medium semper mobile et sic sillogizo sic. anima semper mobilis est. semper mobile immortale ergo anima immortalis. Sciendum autem quod omnis resolutio semper demonstratiua sunt. Oportet autem cognoscere quoniam resolutiua triplex quedam est. est enim naturalis ut predicta. est autem et rationalis resolutio cum propositum sillogismi resolvimus in figura. est et mathematica cum accipimus quesitum ut confessum et obviamus in confessum confessum per quod demonstratum est propositum ut gratia. sit quesitum si immortalis anima hoc quesitum accipio et dico. Ergo immortalis anima sunt retributiones bonorum et prauorum actuum. Si sunt retributiones est iudicatio et iudicatio. Si autem est iudicatio et iudicatio est prouisor et prouidentia. obviamus igitur prouidentie que apud omnes confessa est. Inde iam secundum compositionem dico quod est prouidentia et iudex sunt retributiones. quia sunt retributiones est iudicatio. si autem est iudicatio immortalis ergo anima. Capitulum de ea que secundum ypostasim unione

Oportet cognoscere quoniam secundum ypostasim unio una ypostasim ex ambobus perficit composita saluare quemcunque. Ad unione naturas et harum differentiam et harum naturales proprietates inconfusas et incirculatiles in se ipsa ipsa autem ad se ipsam neque vnam ypostaticam sed dicimus. ipsius enim sunt utriusque conuenientiam ad unionem caracteristice differentie quibus utriusque ex quibus ut et incidit ut anima hec et corpore. Una quidem constitutiue perficit petri sed et gigantis vel pauli ypostasis composita. Saluat autem in se ipsa duas perfectas naturas et comple

que anime, et eam que corporis, et hoc dicam, et ingrossata et hec proprietates infusas. Sed et in seipsa utrasque caracteristicas proprietates, et eas que anime separantes ipsam a reliquis animabus, et eas que corporis separantes ipsum a reliquis corporibus, nequaquam separantes animam a corpore, sed unientes et copulantes simul et ex ipsis composita unam ypostasim separantes a reliquis homogeneis ypostasibus. Sed et semel nature adinvicem ypostasim receperunt unione, indivisibiles manent ad ipsam. Et si enim separatur anima a corpore in morte, sed ypostasis una verbi et eadem est. Ypostasis enim est in principio existencie unicuique secundum seipsum existencia. Manet igitur corpus et anima semper principium sui ypostasis habencia et existencie et ypostases, et si separentur abinvicem. Oportet autem cognoscere quoniam naturas quidem unire adinvicem secundum ypostasim contingit, ut in homine, et naturam assumi ab ypostasi et in ipsa subsistere possibile, que utraque in Christo conspiciuntur. Et enim in ypostasi nature divina et humana unite et in preexistente dei verbi ypostasi subsistit natura [illegible] et ipsam habuit ypostasim. Ex duabus autem naturis unam naturam perfectam compositam vel ex duabus ypostasibus unam ypostasim componi impossibile, quia impossibile contrarias substanciales differencias in una natura coexistere adinvicem. Hoc enim est opus differencie facere adinvicem naturas in quibus existunt. Et iterum impossibile semel secundum seipsa subsistencia alterum principium ypostaseos habere. Ypostasis enim est secundum seipsum existencia. Secundum autem quod in sancta trinitate ypostasis in principiatus modus [illegible] existencie unitatem. Oportet autem scire quoniam que composita est natura, [illegible] corporis esse et ex aliis alterum perfici, non custodire [illegible] et alterans ea ex quibus composita est, ut ex quatuor elementis perfecto corpore aliud ex aliis factum est et neque ignis perfecto neque aliud aliquod vocatur. Sed et ut ex equo et asino mulus. [illegible] ex aliis alterum, neque aliquod eorum ex quibus compositum est custodiens inconfusum et immutabile.

Primo i. tabula centum heresum

Prima heresis barbarismus	Vicesima septima carpocratiani
Secunda scitismus	Vicesima octava kirinthiani
Tercia ellinismus i. grecismus	Vicesima nona nazorei
Quarta iudaismus	Tricesima ebionei
Quinta pitagorici	Tricesima prima valentiniani
Sexta platonici	Tricesima secunda secundiani
Septima stoyci	Tricesima tercia ptolemei
Octava epicurei	Tricesima quarta marcosei
Nona samaritismus	Tricesima quinta colobarsei
Decima gortheni	Tricesima sexta heracleonite
Undecima sebusei (duodecima essini)	Tricesima septima ofitei
Tredecima dosithem	Tricesima octava kaiani
Quarta decima gramatici et scribe	Tricesima nona sethiani
Quinta decima pharisei	Quadragesima archontici
Sexta decima saducei	Quadragesima prima cerdoniani
Septima decima emerobaptiste	Quadragesima secunda marcioniste
Octava decima essini	Quadragesima tercia luciariste
Nona decima nasarei	Quadragesima quarta apelliani
Vicesima herodiani	Quadragesima quinta severiani
Vicesima prima simoniani	Quadragesima sexta taciani
Vicesima secunda menandriani	Quadragesima septima encratite
Vicesima tercia saturniliani (saturniliani)	Quadragesima octava cataphrigaste
Vicesima quarta basilidiani	Quadragesima nona pepuciani
Vicesima quinta nicolaite	Quinquagesima tessaresdecatite
Vicesima sexta gnostici	Quinquagesima prima alogi
	Quinquagesima secunda adamiani
	Quinquagesima tercia sampsei et elkesei
	Quinquagesima quarta theodociani
	Quinquagesima quinta melchisedeciani
	Quinquagesima sexta bardisaniste

ypostasis
de unione
natura ypostasis
ypostasis
[illegible]
compositum

barbarismus alia dicitur heresis ad nec quidam sunt heresis ... subiecti pueri ... b
A heresium ... nostro ... primitive ... primus ... secundus ... tertius ... medius

nulli pueri ... nec domini nec ... legi ... ad heresim barbarismum
... nulli ad ...

Nonagesima septima norciam
Nonagesima octava valisii
Nonagesima nona katharos
Sexagesima anglici
Sexagesima prima apliti
Sexagesima secunda sabellianam
Sexagesima tertia origenianam
Sexagesima quarta origenianam alii
Sexagesima quinta pauliani iste
Sexagesima sexta manichei et ...
Sexagesima septima ierakite
Sexagesima octava melicianam
Sexagesima nona arrianam
Septuagesima audianam
Septuagesima prima fotinam
Septuagesima secunda marcellianam
Septuagesima tertia semiarrii
Septuagesima quarta pneumatomachi
Septuagesima quinta aerianam
Septuagesima sexta aetianam
Septuagesima septima dimirite
Septuagesima octava antidicomarite
Septuagesima nona collirianam
Octogesima massalianam
Octogesima prima nestorianam
Octogesima secunda euthicianiste
Octogesima tertia egipciaci
Octogesima quarta aftartodochite
Octogesima quinta agnoite
Octogesima sexta barsanufite
Octogesima septima ...
Octogesima octava gnosimachi
Octogesima nona etheroprite
Nonagesima ethnicophrone
Nonagesima prima agonidite
Nonagesima secunda theocatagnoste
Nonagesima tertia christolite
Nonagesima quarta ethnophrones
Nonagesima quinta donatiste
Nonagesima sexta ethicoprofete
Nonagesima septima parermeneute
Nonagesima octava lampecianam
Nonagesima nona monothelite
Centesima de heresi agarenorum cedar et ismaelitarum appellatorum
Sciendum quod centesima heresis est ea que saracenorum. Primum heresiarchatos et primitie quatuor: prima barbarismus, secunda scitismus, tertia grecismus, quarta iudaismus ex quibus omnes alie pullulaverunt.

Barbarismus ... heresis sive error est sufficiens a diebus Adam usque ad decem generationes noe. Barbarismus autem nominatur eo quod non ... aliquem ... sed unusquisque voluit ... secundum pronominationem propriam ...

Scitismus a diebus noe et post ea usque ad turris edificationem et babilonis et post ... annis hoc est usque ad ... et ragan qui usque ad europe clima ... in scithie parte et ... gentibus perelecti sunt.

Hellenismus i. gentilismus ... temporibus seruc incipiens ydolatram et ut volebat ambulabat ... tempus ... ad quod maxime ... et ad mores et ad leges ydolorum ... maxime sapientia ... hominum ... quibus tunc decreverunt ... faciebat et pro ... sive per ... quos tunc ap ipsos honoratos ... velut quosdam aliquid operantes ... memoria ... digni ... fortitudine vel corporum robur. Deinde autem temporibus thare patris abraham ydolatria inducta ... genitores per ymagines honoravit et ... qui ante ipsos ... et singulas sua primo. Deinde in unaquaque arte imitantes edificatores ... lapides dolantes, argenti fabri et aurifices et ... ... et fabri et ... qui deinceps Egipcii autem et babilonii et ... et phenices ... vocationis et cultus ... inductores ... sunt ... et mistiis aquarum primo ad grecos ... vocationis et cultus traducti ... ... et deinceps. Deinde et multo post saturnum ... martem iovem ...

Barbaros agresto ... a barba est ... enim agrestes barbaros ... barbaros ... qui ... et legi obedire ... talium ... barbarismus ... sibi ipsi ambulabant voluntate facti ...

Scitismus autem ... ad ... scithas ... in barbaros ... posuisse.

Heresis que apud ... de naturalibus ... de theologia ... sapientibus ... ytalica ... ionica ... pytagorica ... socratica ... eleatica ... democritia ... protagoria ... pertonici ... academica ... ypateccica ... stoica ... epycurea ... ... secte pictagorici ... in philosophis

... ydolatria ... g

et cretes et appollinem deos appellaverunt. Chimes dicti vocati sunt ab eleno quodam
viro in ellade regnante, ut alii aiunt ab elea i. oliva que mathemeiones
ant … duces facti sunt, ut est civitas a iovan uno duo corum qui turrim
edificaverunt. qui lingwe divise sunt, cum propter quam causam et meropes
omnes vocati sunt propter partitam vocem etc.

meropes i. partitam vocem … est … est vox

Augustinus in sermone de assumptione virginis marie domine nostre

Ad interrogata de virginis et matris domini resolutione temporali et assumptione
ut rescribere quod intelligam respicis … te deus omnipotens pater voto supplici exoro ut
qui nubes imbibis et pluviam ymbrem qui tangis montes et fumigant, qui
… et generat. Unde dicta inveniat unde prosera perveniat. ad quid sermo dirigat
… Venerabilis enim mihi est domine et predicatio mea reverentissima de matre filii
tui loquuturi et de sacratissimo corpore eius singula in sermonibus occupare que sola meruit
deum hominem ex integra suscipere facta thronus dei et aula regis, cum … secundum quod
tu docuisti per eos predicatores tuos prophetas et apostolos tuos signis et sermonibus
quibus credimus et certi sumus, quia numquam fefellisti qui nec fallis nec falli potes.
ostendens filium tuum coeternum tibi et consubstantialem incarnatum et incarnatum per
huius uterum de qua carnem assumpsit. Sicut corporalia cuncta tertium habent auctorem
administratorem et deus ab homine sumpsit homo. Ab ea natam sumens non origine
sanctificante spiritu sancto tuo in ea utero formavit et purificante et mundante ad te
… filii. Cuius dignitatis et glorie effectum nec cor concipere nec lingua valeat
exprimere. Non enim nisi talis conceptus talisque partus deum decebat. qui veniat
redimere quos voluit tale etiam presentem maiestate redimere similitudinem naturam
sumens de sanctificato corpore et immaculatam de immaculato. Inestimabilem
cum sanctificationis gratiam qui concipiendus prius … et natus non abstulit.
Sed nunc quantum in corpore valuit virginis soli illi notissimum est quidem
natura natam suscepit quam condidit. Per que te queso domine quia patris
bona cuncta tenuis que ut teneas eligis in offense de tanta sanctitate loqui …
et si non totum ut est quia impossibile lingue humane est. tu ipsum corpore dicat
ut est … pretiosissimum … sanctissima … i. estimabilissima
sanctissima virtute … quia humana …
qui suo sancto spiramine inducat nos in omnem dicendi … ipsius … asserere
de corpore et anima loquendum est quod ipse … valemus … sanctificavit. et quia
… non aliena dicere placeat … ad laudem et gloriam tuam deus omnipotens pater
et ad honorem filii tui virgine nati et … spiritus sancti dei. Qui … cum quo est tibi
regnum et imperium in omnia secula seculorum. amen. Quia profundissime et …
dignitate altissime sum …
… et si qua …
… quia licet nunquam valeamus dicere …
… Desideratissimo ergo corpore … virginis marie … ita tamen
de assumptione … dicimus. qui …
… discipulis commendavit ut castitas castis …
… quam lucas commemorat in actibus apostolorum …
… omnes erant perseverantes unanimiter in oratione cum mulieribus et maria matre
… et fratribus eius. Hoc dicimus quia quanto que magna sunt tanto tractanda
… sacra scriptura … indagationis studiis …
… esse conformiter … … secunda est cum veritatis auctoritas.
et … diligenter … quod … cognoscit. Sepe
… sermonibus insinuat …
… est quia abraham genuit ysaac. ysaac genuit iacob. iacob genuit

no. dignus

videndum est …
…

Melchisedech
Enoch
Elyas
Marie assumptio

iudeam et fides eius et cetera talia in quibus sola tenenda est littera. Quedam ad se
mendat ut per litteram et misticum sensum instruat ut in transitu maris rubri et man-
na celesti et tabernaculo dei atque archa testamenti. Ubi futura signa baptismi
et corporis christi et ecclesie ostensa est prerogativa. Quedam tamen mistice tantum dicit ut
[illegible] in facie ad [illegible] qui os ad applaudendum non habet non [illegible]
tum dicat psalmista manus tue fecerunt me et plasmaverunt me. Sunt et quedam que [illegible]
commendat, dimissa sunt multa in racione [illegible] ad que ipsa quemadmodum ita [illegible]
dum et prima edit. Nichil enim de melchisedech sacerdote dei excelsi iusticie [illegible]
tum ita pretermisse tante laudis cognoscat. Nichil de Enoch et helye [illegible] raptu
felicitate commendat cuncti [illegible] credentibus eos hucusque vivere. quos deus [illegible]
[illegible] voluit rapere. Similiter ergo de marie morte quando de eius assumptione dicitur
est [illegible] scriptura nichil commendat nisi quemadmodum ratione quod conveniat verita-
tis [illegible] ipsa veritas auctoritas fit quia necesse est non valet auctoritas [illegible]
conditionis humane mortem illam subisse temporale dicere non metuimus quam idem eius filius
eius qui deus et homo est lege pertulit humane sustinuit et [illegible] quia homo de
eius suscepit et passus vere [illegible] [illegible] eam tenet mortis vinculis et resoluta
in tumulum putredine vermem ac cinerem [illegible] [illegible] si conveniat tante sancti-
tatis [illegible] dei prerogative [illegible] enim deum primo [illegible] pulvis es et in pul-
verem ibis. [illegible] de morte dicit generalis sententia est [illegible] de resolucione in pul-
verem conditionem christi [illegible] de carne marie suscepta que corrupcionem non
sustinuit. Dictum enim dominum est per david prophetam dicentem. Sed in non de [illegible]
suam in [illegible] non dabis sanctum tuum videre corruptionem. De quo et sancto domini
archangelus predicit qui ad mariam ait et quod nascetur ex te sanctum vocabitur
filius dei. Vere sanctum et sanctum sanctorum [illegible] et illa sancta sanctorum dicuntur. que illa figurabat
[illegible] ille signabat. qui vaticinium sancti sanctorum dicit. Hic enim est de quo et an-
gelus gabriel danieli loquitur [illegible] que futura ostendit dicens [illegible] impleatur
visio et prophecia et ungatur sanctus sanctorum hic autem sanctus sanctorum corrupcionem non vidit
qui tercia die cum triumpho de inferis rediens resurrexit. Caro eius que de maria sump-
ta est si mortua est ex infirmitate reviviscit tamen ex divina virtute. Ex hoc ille qui
voluit mori qui voluit resurgere potuit. Excipit ergo ab illa generali sententia [illegible]
virgine sumpta nata. Sed si non marie congruit, congruit tamen filio que convenit [illegible]
[illegible] que ad eva dicta sunt de quibus excipitur marie filius estimanda sunt que eve
dicta sunt si cuncti sunt generalia et si in aliquo excipiat maria. Scriptum quippe
est a multo quomodo dixit deus multiplicabo erumpnas tuas et conceptus tuos
in dolore paries filios et sub viri potestate eris et ipse dominabitur tui. Erumpnas
maria sustinuit cuius animam gladius passionis christi pertransivit. Sed conceptus
non multiplicavit nec subiacuit viri potestati [illegible] que integerrima [illegible]
de spiritu sancto christum suscepit et virginitatis integritate virgo permansit. Hunc ergo sine
peccati [illegible] et sine virilis amplexionis detrimento suscepit. sine dolore ge-
nuit et sine integritatis violacione pudoris integritatis integra permansit. Hoc enim
potuit efficere de matre qui sic elegit deus nasci de homine. Excipitur ergo a se-
[illegible] erumpnis eve non communicat periculum [illegible] dolore. [illegible] enim [illegible]
generalis [illegible] et singularis gracia qua susceptrix dei estimanda est [illegible]
[illegible] ergo excipitur a quibusdam generalibus via estimanda est digna [illegible]
tione qua tanta [illegible] gracia et attollit dignitatis prerogativa. [illegible]
christi potestas possit [illegible] ostendit [illegible] quod [illegible] marie ostendit
integritas. Hinc sicut diversa est natura ita diversa est [illegible]
ergo in tanta dignitate [illegible] humane sortis mortis subisse non tamen vinculis
eius retineri [illegible] deus voluit nasci et carnis substancia [illegible] [illegible]
[illegible] sicut enim [illegible] omnia posse dominum de se ipso ait data est
michi omnis potestas in celo et in terra. Si ergo voluit integram matris
virginitatis [illegible] pudore. cur non velit incorrupta [illegible] servari
[illegible] [illegible] qui cognovit sensum domini et qui consiliarius eius fuit

quicquid ergo pertinet ad virginitatem dei matris servare honorem qui legem non solvere
venerat sed adimplere. Lex enim sic honorem matris precipit. ita inhonorantem dampnat
eum cuius infinita preciosa illa gratia sui conceptus honoravit primum est tercio singulari
salvatorem eam inmortale et spirituali gratia honorasse. potuit enim eam aput deum
et virtute aliena facere. qui gratia nascens virginem reliquit. Convenientes magis omnis
obprobrii est condicionis a quo absolvis cum ipsius sit alienus nata matre corrupcio qui
ipsius de ea suscepisse probat. Caro enim ihesu christi caro matris est. et multo spiritualius qua
Joseph inde celos est transcendens. quibus dicebat fiat michi. et caro mea est. Caro enim
christi cuius gloria resurrectionis fuit magnificata et potenti super omnes celos ascen
dente glorificata. eadem tamen carnis mansit et manet nata. que suscepta est de
Maria. Ipse enim est qui conceptus et genitus. atque a mortuis suscitatus est perigrinam
patris sit, quod ipse testatur post resurrectionem quod apostolis dixit. Videte manus meas et pedes
meos quia ego ipse sum. Quid enim est ipse ego sum nisi quia alter non sum quam qui fui
eram qui passus sum. Hoc signum cognoscere potestis quod in manibus et pedibus cla
vorum vulnera cognoscatis. Ipse ergo idem qui celos ascendit. et carne quam de matre
suscepit super astra provexit. honoravit amicam suam natam et multo magis
matrem. Ubi ergo est nata matris filius. convenientes est ut sit filius mater non quid
pertinet ad eam administratorum, sed quod pertinet ad eandem respecta sub ea ut homo
de homine. caro de carne. mater a filio. filius a matre, non ad unitatem persone sed ad
unitatem corporalis nature. Si enim unitas potest facere gratia singulari spiritualis nature
quanto magis ubi gratie unitas et corporis est spiritualis nativitas. Unitas namque gratie
est ut discipulos in christo de quibus ipse dixit pater serva eos in nomine tuo quos
dedisti michi ut sint unum sicut et nos. Et iterum de omnibus universis. Non pro hiis autem
rogo tantum sed et pro hiis qui per verbum eorum credituri sunt in me. ut omnes unum
sint. sicut et tu pater in me et ego in te. hoc est ut ipsi sint per gratiam quod nos
sumus per unitatem. Hec quippe gratie unitas. que cunctis in christo credentibus fuit.
si matre unius singularis sapientiam estimatione non fallit. quanto magis cum gratie
unitate ipsa specialitas nature unum efficit matrem et filium. filium et matrem. Quid
est quod dicitur quos scilicet per gratiam unum esse voluit esse adimplet. dic
enim pater quos dedisti michi volo ut ubi sum ego et illi sint mecum ut videat
claritatem meam quam dedisti michi. O magna et inestimabilis bonitas dei qui
hic secundum suos in gloria volet ut sua claritate fruantur cum hic sua fide iuncti
sunt per quod eos esse dignos indicat. Si igitur secundum eos hic unit, at hoc potest quomodo
unum tamen eos esse dignum est de matre. ubi digna sit hic nisi in presencia filii. Virtute
potest. Quid estimandum est de matre ubi digna sit hec nisi in presencia filii. Quid
igitur generosa quod intelligo. quod credo. quia anima claritate fruitur christi et glo
rioso corporibus eius semper intuetur facie ex semper aspicitur dum inestimabiliter pas
siones excellentes quadam spirituali prerogativa a filio honorat possessor in christo quam
genuit quod genuit clarificata mediata patris. Et si non sum possessor genuit tamen
fuit quod genuit et quae non fuit per quod genuit. Si non donavit nunc deus per
ipsa auctoritas vere credo. et per quod genuit quia tanta significata dignior
celo est terra. Thronum dei thalamum celi domini tabernaculum christi dignum est
ibi esse ubi est ipse. Tam preciosum thezaurum dignius est celo servare quam terram
tanta integritas miro incorruptibilitas non putredinis ulla resoluto sequitur
illud ergo sanctissimum corpus de quo christus carnem assumpsit et divinam naturam humane
univit non amitteret quod erat, sed assumeret quod non erat ut verbum caro quod est
deus fiet homo. Estam vermibus traditum quia sentire non valeo. dicere pertimeo
quod commune putredinis et futuri de vermibus pulvis. Dicam si michil aliud
sentitur quam de christo nichil dicam quemadmodum de christo. Quod absque ulla ambi
guitate sperendum in morte post mortem est futurum putredo. post mortem
putredinem vermis post vermes ut dignum est abiectissimus pulvis. Quid de
Maria credendum non videtur corruptibile. quia estimatorum perit specialis incom
parabilis gratie munus. credimus dicere commendacio rerum insinuat quam et illa quod de
qua filius aliquando iniussus ipsa ut tibi aut Qui michi ministrat me sequatur. et
ubi ego sum illic et minister meus erit. Si enim hec generalis sententia est omnium

xpisti et piam operacionem xpo ministrantem. quanto magis et quo specialius marie magdalene
eis opus exhibitum et fidei rigidissima veritate ministrata xpi fuisse dominus q[illegible] sancti
sapit intelligere / absque dubio eum ope ministrasse constitit. que sunt in vero gesseri
prius que presentem aluit et fouit atque ut exemplum ait ipse sepe recliunauit et asci[illegible]
herodem fugiens in egyptum abscondit. et omem in sanctam qua proso maria sic
et postulata. ita ut usque ad tres qua vidit filium pendentem iam vivum pi[illegible]
aliquid indubitatum non recessit affectum non solum cruciatibus, pedum tamquam p[illegible]
ueneria dum. Hec etiam mutacionis effectum. Maria quoque ministrasse xpi specialius opus
qualitatibus, sicut devotissime constitit. ita absque dubio religionis fide et [illegible]
credulitatis caritate servitus fuit. Non enim potuit dignitas eius non esse credul[illegible]
que se vocat. Sunt non verbi semine sicut ordine nature. sed divino spiramine in[illegible]
ante archangelo concepisse intelligo semper famulantibus angelorum ad esse servitutem in[illegible]
concepto. ita et nato quem in multis facta est eis angelorum multitudo celestis exercitus clamancium
et dicencium. gloria in altissimis deo. et in terra pax hominibus bone voluntatis.
et in egyptum fugiens atque iterum rediens omnibus liquido cognoscere potuit. quia etiam a[illegible]
sequuta non nisi deus deliberat. Hinc et stelle annunciatio et magorum de longinquo pe[illegible]
inspirata adductio. que maxima laude constitit. constitit medicum iurtatis. Similiter speci[illegible]
procul dubio maria confirmatur. Hoc eius alacritas ad fidem roborata proprio corde conservabat
ista tamen ut animo non mutabunda sed ita de filii potestate. tamquam de dei ipsa veritate de f[illegible]
certe in misterio unius dixit. quia unum non sunt sicut plane illum potuisse d[illegible]
eum maior gerit divino mirando complesse. Certe igitur maria fide et opere xpi
ministrasse et devota usque ad eius mortis sertus. non plus gressu conmitari[illegible]
ut credendum est affectu. si ibi non fuit ubi xpe ministros suos vult esse. ubi g[illegible]
et si ibi impendit equalis gratia. Aut si equali gratia ibi equa dei censura que [illegible]
sedem infra. Et in mito more inveniri pronibus donata est gratia. mortue alicui in[illegible]
comitata est gratia. ut mater dei dicatur et sit. Si consideratur igitur mortuis precio sit eque prosperia quem tan[illegible]
tenditur et esse mariam in xpo et apud xpm esse in quo vivimus. movemur et sumus
apud xpm gloriose ad eternitatis gaudia assumpta benignitate xpi honoratam pr[illegible]
ceteris usque ad conem similitate non esse adducta post mortem. putredinis in[illegible]
et vermis et pulvis que sunt et cum genuit salvatorem. Virtus si potate e[illegible]
scelus de capite capillum non perire. et est tamen ale et corpore integram posse[illegible]
nate. Decens si potate si nullus dubitet certa scripture qui posset matre sine corr[illegible]
gravitatis servare. Ei elegit dixit volumus sola gratia que attinet ad tanta bon[illegible]
igitur flammas non solum prius corpora sue ecclesia. sed ut ipsa vestimenta
sue insista tunc abundet in matre plus quod elegit in veste aliena. ipsa vestimenta sua
inveniri tota post natale ipsum voluit incorruptum sola mea. Mariam corrupt[illegible]
post natam non servavit gratia. Armatus est daniel intemperantissime flammis com[illegible]
non servata est maria sanctis donata initiis dignitatis. Hec cuncta que d[illegible]
qua natam servantem cognoscimus in matre integritate plus potuisse gen[illegible]
qua natam non dubitamus. Voluntatis enim opera sunt que diximus et valere poss[illegible]
bella. quia sunt omnipotencia. xpc quoque dei virtus et dei sapiencia. cuius omnia que
patris. omnia sunt que sunt. et velle. velle. et omnia que sunt iusta et d[illegible]
digna. et per videtur digna. letare maria leticia inenarrabili. carnalitate cum [illegible]
mundo filio. eum abs filio. proprio filio. ut tollat septem de te corruptionis corrupt[illegible]
quia vita sequuta est tamen filium perficiendo integritatis corrupto. Gaude semper in[illegible]
corrupta. qua tanta prefudit gratia. Gaude integra vivens. que cum integra
postam ergo genuit vitam. Gaude eo illo que in filio gessit opere. Gaude apud illum
que genuit fovit. et aluit illum. Maria dei genitrix. dei mater dei mi[illegible]
stratrix. et dei servitrix. de qua ut iam dixi. quia aliter sentire non aud[illegible]
aliter sentire et aliter dicere non possimus. Incipiat hinc sensu stratura catin[illegible]
prius de sponsis suis xpi incipiamus ostensa sunt accepta que talis certa sit in[illegible]

dire. Si quis autem investigare huius eloquii [?] non multum operam habet nec posse prestat
ipso non queunt velle, atque prius non esse. Et si varie se explicuit [?] deus, de huius nosse nostram
testanter incipiam ei credere, de quibus alii non presumpsit sentire. Amabor tamen alti-
tudine divini consilii investigasse, quam me in ipso digna reverentia mirari decet
admirari dicens: O altitudo divitiarum sapientie et scientie dei, quam incomprehensibilia sunt
iudicia eius et investigabiles vie eius. Et quia sicut eius apostoli oportet cognoscere
et oportere explanavi. Dixi de his. Et si non quantum, quandam tamen me dicere debuisse
credidi. Si igitur vera sunt que scripsi, tibi gratias Christe ago, quia de sancta virgine
matre tua nisi quod pium est ac dignum visa sentire non potui. Si igitur de
[?] ut debui, [?] Christe, tu et tua. Si autem ut non debui, ignosce tu et tua, qui cum
patre et spiritu sancto vivis et regnas deus per omnia secula seculorum. ~~Amen.~~

~~Incipit tractatus Hugonis~~
~~de laude karitatis~~

Servo Christi Petro H. Gustate et videte quam suavis est dominus. Cogitanti
michi frater karissime quo modo dilectioni tue animum mei voluntatis
possem exprimere, primum occurrit ut de ipsa vobis dilectione scriberem, qui nil aliud pro ipsius
dilectionis munere a vobis postularem. Quid ergo potius facerem quam caritatem quam vobis
commendarem, quatenus dum eius laudem legitis, quod ardenter ego eam et in vobis
diligo et a vobis appeto scire valeatis. Hoc namque ipsa caritas michi debet. Si enim igni
iam fortiter ardenti exiguum [?] modo [?] tepidus ipse admoneo, non tamen
ut illa magis ardeat, sed ut mei erga se desiderii conamen agnoscat. Legite ergo
atque diligite, et qui pro dilectione legitis, ad hoc legite ut diligatis. Rectum [?]
[?] sit dilectio incipit, dilectio suscipit. Dilectio est quod tenuit, dilectio [?]

Tam multos iam laudatores caritas habuisse cognoscitur, ut si pensatur
quid ego in laude eius dicere cepero, presumptio fortassis magis quam devotio videatur.
Rectius enim [?] a principio mundi extitit qui non caritatem [?] et [?]
[?] facto commendavit. Caritas Abel martirem fecit. Caritas Abraham [?] sua
duxit, quia et ille pro caritate innocentem mortem pertulit, et iste pro caritate natale
solum [?] deseruit. Utrique pro caritate terra celum commutavit. Caritas sola est que ab
initio sanctis dei mundi huius illecebras fugere, voluptates calcare, carnis concupiscentiam
cohibere, [?] fraude [?], honores contempnere, postremo diversa preterea [?] blan-
dimenta respuere, ipsam quoque presentem vitam pro eterne [?] morte suadet non timere.
Hanc vim dilectionis Paulus expertus cum dicebat: Quis nos separabit a cari-
tate Christi? Tribulatio? an angustia? an persecutio? an fames? an nuditas? an
periculum? an gladius? Certus sum quia neque mors neque vita neque angeli neque
principatus neque virtutes neque instantia neque futura neque fortitudo neque
altitudo neque profundum neque creatura alia poterit nos separare a caritate dei
que est in Christo Iesu domino nostro. Hinc sponsus in canticis canticorum sponsam
ad virtutem dilectionis admonet dicens: Pone me ut signaculum super cor
tuum, quia fortis est ut mors dilectio, dura sicut infernus emulatio. [?]
[?] contingunt [?] ut mortuus [?]. Dilectio ergo ut mors fortis
est, quia sicut illa [?] carnis, sic ista affectum [?] concupiscentie carnalis.
Dura est sicut infernus emulatio. [?] quos intus [?] desiderium eternorum,
non solum [?] blanda respuere, sed et adversa queque et aspera [?] diligit ad
[?] cogit tolerare. Consideremus quot iam martires pro tormenta adire
[?] sustinuerunt. Qualis ergo in eis [?] amoris [?] credimus, quos pro
sibi [?] invenimus. Consideremus quid dimiserint. Videmus quid secuti sunt, non
[?] que sustinuerunt. Quid dimiserint videmus, quid secuti sunt non videmus. Quid
sustinuerunt [?] audimus. Bona ista temporalia dimiserunt. Bona eterna
secuti sunt. Tormenta sustinuerunt. Consideremus nunc [?] et [?]
[?] nobis omnia que huius mundi sunt relinquere, non gloriam, non honores

de 64

¶ fortis dilectio ut mors
fortis.

¶ dura sicut infernus emulatio

non diminuas amare, non curet impressis, non condelectari blandis, non congratulari letis.

Domine mystum induit nien oculi tui. Sed iam longe abhat non dicam perfectorum imperfectione me modo. Secrete parva amatis dei ut pamoe eterna ista caritas. Quid zabiceth huius omnibus alacriter ad votum currentes non animus terreri potuit non tormenta. Trahebat eos caritas et ideo non retrahebat cupiditas nec deterrebat adversitas. Currebat ergo mundum presse relinquentes dum au se trahebant. Importata sunt tormenta ut interrogarent ut quo desiderio quererent ut quanta constantia illum desideravissent. Interrogata est veritas, probata caritas, confusa iniquitas. Cedunt illi ad penas intrepidi et quid mentis amor intus voluerat, tum cruciamina, desperabat, ardent et tussent atque morientes confessi sunt. Cum vincentes desiderio currerent. O caritas quomodo illis sapiebas que dulcis eis fuisti que tanta pro te sustinere coegisti. Omnibus illos vinculis ad te traxisti quos mundus per blandimenta retinente et per tormenta repellente prohibere non potuisti. Cucurrerunt quia tu eos traxisti, vicerunt quia tu eos iuvisti, pervenerunt quia tu eos suscepisti. Tum inextinguibilis in pectoribus eorum arsisti que non pluvis neque ymbris non poenis obruere potuisti. Ista sunt quedam flumina inundaverunt, sed multa et aque multe caritatem extinguere non potuerunt. O caritas quid dicam quomodo laudabo te. Si saporem te appreciaer te. Si statum quanti valeas appendam pretio. Sed forte componendis angustias meas non invenire tuum pretium penes me. Dabo tamen quod habeo et totum quod habeo dabo. Tota domus mee sublimitate commutabo. Totum quod est in substantia corporis mei, totum quod est in gaudio cordis mei pro te dabo. Et tu totum debes. Totum quod inestimabile reputabo omnis delectationis statum mee. Omnis cogitationis cordis mei pro te libenter impendam. Ut sola sis tu sola valeas possidere. Tu sola in calor, tu sola utilior, tu sola pulchrior, tu sola iocundior. Amplius delectans, habundantius satians, tutius salvans, felicius conservans, consumans alius et amicabo. Dic michi o cor humanum quid magis eligis semper gaudere cum seculo, vel esse cum deo. Quid plus diligis hoc eligis. Audi ergo ut aut corrigas dilectorem aut non deseras electorem. Si mundus est pulcher est, qualis putas est pulchritudo ubi creator mundi est. Diligere ergo ut eligas. Diligere melius ut eligas salubrius. Diligere deum ut eligas esse cum deo. Ergo praedilectorem eligas. Sed quo plus diligis eo citius pervenire cupis et festinas apprehendas. Ergo praedilectorem curris et praedilectorem apprehendens. Iste quod plus diligis eo amodo amplexaris ergo praedilectorem fruens. Vide quo modo totum tibi dilectio. Ipsa dilectio, ipsa cursus, ipsa est perventio, ipsa mansio, ipsa est beatitudo. Dilige ergo deum, elige deum, curre, apprehende, possidere, fruere. Nam inquit electa sua cura ut perveniat premium dei currit ad bravium possideo. Ingress? Supra solus curre. Ita scio nec abirem. Cum his qui in via dei currunt et tu viam dei. Scholis scis hec non potes in via. Ad illos deum iam olim currere via et prolonga currendi opportunitas et sanguinis labores non errat timet non deficit. Hinc est ergo ais via dei. Et qui sunt currentes in via recte sunt. Iusti sunt qui in via ambulabunt in ea. Iustitia ergo est via, et iusti sunt qui in via currunt et ne forte moveat te quod ambulantes nomino et item currentes dico velociter ambulare, ipsum est curre, sicut ille faciebat qui dixit viam mandatorum tuorum cucurri. Beati immaculati in via qui ambulant in lege domini. Ut intelligas ambulare et curre, ne beatorum bonis se dicet si illis ambulantibus ipse currens. Habes ergo viam, hec scies in via, hec veritate in patria. Hec qua pergas. Hec quibus pergas, amantes et festinantes iustitiam. Hec quo pervenias. Ubi requiescas auctorem iustitie et fontem pacis. Nulla via iustitia rectior, nulla societas iustorum melior, nulla requies deo tranquillior. Pergere securus pergere festinus ut velociter pervenias, feliciter requiescas. Ideo pax est in bonis dei. Vide ergo quo modo totum bonum tuum ex caritate pendet. Per caritatem ad patriam pervenis. Viam eligis per caritatem, viam curris per caritatem, ad patriam pervenis. Vis scire quia non nisi per caritatem viam eligis. Si quis inquit deus diligit me sermonem meum servabit. Deus ipse et sermone alibi dicit. Sermo tuus veritas est. Sermone illo psalmista. Viam inquit veritatis elegi, iudicia tua non sum oblitus. Si ergo [illegible]

per amur

plus dilige

per dilectorem

curre deum

per iustitiam deus

in nulla via iustitia

[...]m vitas est perfecta utique caritate via vitae eligitur per quam sermo dei impletur. Ergo
caritas eligit viam iustitiae. ¶ Et quamquam sine caritate via iustitiae non eligitur et sine
caritate non curritur. Audi eundem ipsum psalmistam qui superius commemoravi testimonium.
viam mandatorum tuorum cucurri cum dilatasti cor meum ¶ Quid est enim cor dilatatum
nisi cor amore feruens. cor caritate impletum. per caritatem igitur cor dilatatur. corde dilatato
via iustitiae curritur. per caritatem itaque eligitur. per caritatem curritur. per caritatem apprehenditur et fer[...]
[...] Iohannes apostolus caritas est. et qui manet in caritate modo manet et deus
[...] enim in hac caritate sit deum habet. deum possidet modo manet ¶ O bona caritas per
quam amplius dicta de te caritas ducem te dixi in via dei. ¶ Et quid si tempore maius
[...] dixi immo utique sic caritas tu via es. ¶ Et non sicut aliae viae tu via es. Adhuc igitur
[...] amplius excellentiorem viam vobis demonstrabo ¶ Audite enim dicat de caritate
tu es itaque via supereminens via super eminens. vias distortas dirigens. vias
[...] ostendens. ¶ Ad te rapit vias istas ¶ Omnes me ire ante excurrunt et in te
[...] viam preceptorum dei me sunt eius quae omnia ante pendet et in te consistunt
[...] permittunt iustitiae preceptorum legis. consummatio virtutum agnitio vitae. via igitur
[...] O caritas ¶ Qualis via ¶ Tu supereminens superiores dirigens. ¶ Tu deus
[...] via hominis ad deum et via dei ad hominem ¶ O beata via quae sola commer[...]
[...] salutis agnostis. ¶ Tu deum ad hominem deduxisti. tu hominem ad deum
[...] descendit qui ad nos venit. ¶ Nos ascendimus quia ad illum imus
[...] tu non nos nisi per te altius transire possimus ¶ Tu mediatrix es adversos
[...] distinctos federans et tam diversos quodammodo coequans. deum humilias nos
[...] sublimas. illum ad ima trahens nos ad summa erigens. sic tamen ut nec abiecta
[...] sit eius descensio nec superba sed gloriosa sit ista exaltatio. ¶ Magna vim
[...] caritas tu sola deum trahere potuisti de celo ad terras ¶ O quam forte est
[...] tum quo et deus ligari potuit et homo ligatus vincula iniquitatis
[...] ruperit ¶ Questio si quid maius in laudem tuam dicere possim quam ut deum de celo
[...] et hominem de terra ad celum elevares. Magna vis tua ut inde
[...] humiliaretur deus et usque ad hoc exaltaretur homo ¶ Considero deum ex
[...] omnia natus infans pannis obsitus vagiens in cunis. ubera sugens
[...] peccata complexus ligatus flagellatus crucifixus felle et aceto potatus
[...] clamans flens [...] conatus illusus lan[...]
[...] tu curtis illa dignaretur ut ista pateretur. Si tamen unum sit [...] mendica hec dicta passim
[...] caritatem tamen pro respondere. ¶ O caritas. Et tamen quamvis alia per se plam
[...] erga deum quanto magis erga homines ¶ Si deus propter hominem tanta pertulit
[...] homo propter deum tollerare recusabit ¶ Et forte facilius vicisti deum quam
hominem tu quoque pualere potes deo quam homini. quia quo magis beatum eo magis deo
[...] debitum ante superare. adhuc nos rebelles ¶ Hoc optime tu noveras que
[...] facilius nos vinces prius illum superabas ¶ Adhuc nos rebelles habuisti qui
[...] tibi obedientes de sede patris maiestatis usque ad infima nostre moralita[tis]
[...] suscipienda descendere coegisti ¶ Adduxisti illum vinculis tuis alligatum
[...] sagittis tuis vulneratum ut amplius puderet hominem resistere
[...] te videt etiam in deum triumphasse ¶ Vulnerasti impassibilem ligasti insupera[bilem]
[...] traxisti incommutabilem. eternum fecisti mortalem ¶ Hec omnia fecisti ut
[...] corda nostra emollires et insensibiles affectus compungeres [...]
[...] resplendet et facilius ea sagitte tue penetrarent. [...]
[...] eum sic ante superatum sentit. multi iam tibi manus dederunt. Conmisso [...] fecisti
[...] pectoris sagittas tuas insuperabiles portat. et aliquas eas adhuc insigni[...]
[...] ostendunt. Vocabulum enim et suam militiam sunt. et plagas tuas se pec[...]
[...] non dolent nec erubescunt ¶ O caritas quanta quanta est victoria tua. Multum
[...] humiliasti et prius eius per modum superasti ¶ O caritas laudans te quid
[...] et multum cogito mecum si quid additum sit quas in laude tua capitu[...]
[...] dici possit. Questio enim si forte maius sit te deum dicere an deum te
superasse. ¶ Credo si maius est etiam libentius et fidentius de te dicam ¶ Deus

Marginal notes: T[ext] in dilatatione · T[ext] preceptum dei [...] · [...] · T[...] · T[...] [...]

caritas est et qui manet in caritate in deo manet et deus in eo. Audi homo c
ne amplius parum reputes si caritatem habes. audi quia deus caritas est. Quid per
est deum in se manentem habere. Tantum est caritatem possidere. deus enim caritas est. et
privilegium sola caritas habet ut deus dicatur et sit. Non enim dicitur deus humilitas
aut deus patientia est. sicut dicitur deus caritas est. quamquam cum omnis virtus do
dei sit. nulla preter solam caritatem habet hoc ut non solum donum dei sed et deus dici possit.
Caritas autem ideo donum dei est quia spiritus sanctus a deo datur fidelibus. ideo au
deus est quia idem spiritus ubi a quo datur equalis est in eadem deitate et coeternus.
Reliqua igitur gratiarum dona largitur deus etiam hiis quos replebat solam autem
caritatem dei semper hiis tamen quos diligit in primum prestat. Caritas ergo est fons
proprius a quo non communicat alienus. quia sicut dictum est reliqua dona gratie
hii etiam qui perpetuam reprobam a deo alieni sunt non numquam perceperunt. caritatem autem
malus habere non potest. quamvis ita habet non iam alienus est a deo. sed ipse
deo. et deus in eo manet. Sic familiaris est deo caritas ut ipse mansio
habere nolit ubi caritas non fuerit. Si quis inquit diligit me sermonem meum
servabit et pater meus diliget eum. et ad eum veniemus et mansionem apud
eum faciemus. Si ergo caritatem teneas est venit deus ad te et manet apud te.
Tu recedens a caritate recedit et ipse a te et non permanet apud te. Si caritatem
amore habuisti numquam venit deus ad te nec mansit apud te. Si caritatem reprobe
deseruisti recessit deus a te. Si in caritate permansisti deus tecum est et permanet
apud te. Caritas omnem languorem anime sanat. Caritas vicia omnia radicitus
extirpat. caritas omnium virtutum origo est. caritas mentem illuminat conscientiam mun-
dam letificat deum demonstrat. Animam in qua caritas inhabitat superbia non
inflat. invidia non devastat. ira non dissipat. tristicia mala non vexat avari-
cia non excecat. gula non inflammat. luxuria non inquinat. semper munda
semper casta est. semper quieta. semper leta. semper pacifica. semper benigna. semper mode-
rata. in prosperis temperata. mundi contemptrix. deum diligens. omnem bonum
amans. sua faciens. sua omnibus libenter impertiens. non timens inopiam non
magnopere copiosius fundamentum. Anima in qua caritas dei est semper cogitat quomodo deo
placeat. quomodo mundum relinquat. quomodo scandalum evadat. quomodo requiem pace in pre-
sentia semper cor suum habet. et desiderium in superna elevatum. Si quis ambulat. si quis sedet.
si quis legit. si quis quiescit. quicquid egerit cor a deo non recedit. tacere deum taguo
loquens nil preter deum et quod ad deum amorem pertinet loqui desiderat. aliquos ad
caritatem exhortando semper inflammat. caritatem omnibus commendat. Quam dulcis
amor dei. quam amarus et quam impius sit amor huius mundi vel seculi non solum voce
sed et opere quam omnibus demonstrat. Deridet huius mundi gloriam sollicitudine ca-
let et quam stultum sit in hiis que transeunt fiduciam habere ostendit. Reputat in
veritate hominem qui habet diligit amat quo iam dudum universa transitoria sed
caduca omnis eos contempnit. Omnibus estimat dulce esse quod sibi sapit. omnibus
placere quod diligit. omnibus manifestum esse quod cognoscit. Ecce in eis ca-
ritas se prodit et eos in quibus habitat non solum in interius voluntate sed et fo-
ris operatione discernit. Hec sunt de caritate dicenda est et tamen adhuc de caritate dici potest
et tamen dicendum est quantum dici non potest. Unde ergo o bona caritas. o sancta caritas
quid dignum dicam laudibus tuis. Certe pre tanta potestate tua nichil de te in nobis preci-
dere presumet. sed vere de te dici satis potuisset. Habere ergo nos o dulcis et suavis
caritas. dilata cor tuum et expande desiderium. distende mentem nostram. ampli-
fica cordis nostri habitaculum ut capere possit hospitem et mansorem deum. Infunde
et diffundat te in cordibus nostris per spiritum sanctum redemptor noster benedictus et
salvator noster ihesus christus filius dei. Ut ipse cum patre ad nos venire dignetur. qui cum
patre et spiritu sancto vivit et regnat deus per omnia secula seculorum. Amen

- - -

quia deus fuit. et ideo voluntas divina in illo fuit. et quia homo fuit. fuit
voluntas humana in illo fuit. Non dico natura humana que culpa et mortem fecit
homini fecit. sed quam natura hominis requirit humana. ac voluntas complicat conditione
propter tamen sine peccato. Igitur in christo fuit voluntas divinitatis voluntas homi-

Marginalia (left margin):
Quod privilegium habet caritas ut deus dicatur esse.
Caritas quare sit donum dei et deus.
Quid operetur caritas.
Quomodo in anima in qua est caritas vivitur.
Quomodo anima in qua est caritas.
De amplitudine voluntatis in christo quando fuit in terra.

Marginalia (bottom margin):
Quomodo humana voluntas conditione temporis. — Quot duplex voluntas in christo fuit.

pietatis et carnis. Voluntas divinitatis per iustitiam sententiam dictabat. Voluntas rationis obedientia veritatis approbabat. Voluntas pietatis in alieno malo suspirabat. Voluntas carnis per passionem in malo suo murmurabat. Propter voluntatem divinitatis potuit dicere. Ipso volo mundare. Propter voluntatem rationis que voluntati divine subiciebat [illegible]. Spiritus promptus est propter voluntatem carnis que penam [illegible] per infirmitatem passio [illegible] dixit. Caro autem infirma. Propter voluntatem pietatis flebat super [illegible] nolens [illegible] perditionem et [illegible]. Unaqueque voluntas quod suum erat operabat. Et quod ad [illegible] sequebat. Voluntas divina iustitia. Voluntas rationalis obediam. Voluntas pietatis [illegible]. Voluntas carnis naturam. [illegible] alia contra alii erat [illegible] quod suum erat appetit. Et omnis ad aliud esset alii tamen contra [illegible] hoc est ut liceat ad aliud velle. Licet ad aliud tamen nolle non licet. Sic voluntati nata erat iustitia non deserere. Sic carni iustum erat naturam suam [illegible] pietati alienam miseriam non amare. Sic itaque in Christo sunt voluntas divinitatis iustitia dictans. Voluntas rationis iustitia approbans. Voluntas humanitatis [illegible] mala voluit. Voluntas carnis [illegible] sibi penam noluit. Iustum itaque carni erat quod passionem suam voluit quia hoc erat secundum naturam et iustum deo erat quod passionem suam voluit quia hoc erat secundum naturam et iustum deo erat quod passionem [illegible] voluit quia hoc erat secundum iustitiam. Sane sciendum est quia [illegible] mortalis timor passionis [illegible] et pietas movet amor compassionis passibilis [illegible] tamen inter debitum est iniquia et malis [illegible] debet quod dum meliores esse corrigi possunt et bonis passio non tollit quod dum meliores esse possunt. Pati datum est homini [illegible] compati est preceptum [illegible] iustum est enim et equum coram deo ut quem pati [illegible] ut per passionem [illegible] iniquitas per compassionem [illegible] bonitas. Sic compati [illegible] est illic [illegible] felicitatis est sic compatiens voluntate movetur pietate condolens bonitate. Sic [illegible] non compatiens felicitate non movens eternitate non condolens impassibilitate. [illegible] [illegible] ubi divine iustitie sententiam perfecte nec scire nec perficere possumus. Quedam [illegible] quo secundum ipsam iusta non sunt sine iustitia velle non possumus. Quia hoc [illegible] ad nos pertinet ut ubi nescimus quid potius deo placeat hoc potissimum [illegible] quod pietati concordat. Ubi autem divine iustitie sententia immutabilis perfecta [illegible] ostendit contra eam [illegible] pietati locus non debet. Omnia si quid [illegible] per compassionem tetigit vel commoto est affectui [illegible] vel [illegible] corruptibilis nature passionem resistere non valent. Triplex est modus compassionis. Est quippe compassio aliqua commotio, alia compatibilis, alia [illegible] prima est culpabilis, secunda reprehensibilis, tertia laudabilis.

[illegible]

[D]enarii vero modis significat in divino eloquio secundum ordinem [illegible] secundum qualitatem [illegible] secundum modum [illegible] secundum formam dispositionis secundum [illegible] secundum multiplicationem. Secundum [illegible] secundum multitudinem secundum [illegible] secundum [illegible] ut unitas prima in numeris [illegible] principium significat. Binarius secundus est et primus ab unitate recedit [illegible] significat quo primo bono [illegible]. Secundum qualitatem [illegible] significat ut idem binarius quia [illegible] et [illegible] corruptibilia et [illegible] significat. Ternarius vero quia ab unitate [illegible] non recipit ut in duo [illegible] indissolubilia et incorrup[tibilia] designat. Secundum modum [illegible] significant ut septenarius ultra [illegible] post [illegible]. Octonarius ultra septenarium eternitate post [illegible] [illegible] denarius [illegible] ultra denarium [illegible] transgressione. Secundum formam dispositionis ut denarius [illegible] significat. Centenarius [illegible] amplitudine [illegible] latitudine [illegible] altitudine [illegible] designat [illegible] et principali unitati [illegible] ordine [illegible] est [illegible] forma [illegible]. Secundum [illegible] ut denarius [illegible]

Voluntas divi[nitatis]
divinitatis
Voluntas rationis
Voluntas pietatis
Voluntas carnis
[illegible] voluntas in [illegible]
[illegible] divinitati
[illegible] passio [illegible]
[illegible]
[illegible] pati [illegible] compati
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Triplex modus compassionis
[illegible]
[illegible]
[illegible]

¶ duodenari[us]
¶ denari[us]
¶ binari[us]
¶ ternari[us]
¶ quaternari[us]
¶ senari[us]
¶ septenari[us]

signat quia in eo perfecto computationis finis facit ¶ Secundum multiplicationem numerum signant
ut duodenarius numerus signum est quia ex ternario et quaternario numero multiplicatus
perficitur. quorum quaternarius corporalium ternarius spiritualium forma est ¶ Secundum partium aggregationem
numerum signat ut senarius forma est perfectionis per ea quod partes eius id est ternarius binarius
et unitas aggregata simul totum complent. et non ultra excrescunt non infra
sistunt. neque non plus minus nec minus esse debet ¶ Secundum multitudinem partium
numerum signant sicut binarius per duas unitates caritate dei et proximi ¶ Ternarius
per tres unitates. Quaternarius per quatuor tempora et spatia quorum annus et mundus
quatuor partibus distinguitur. Senarius quorum sextus Septenarius unus septem
diebus volvitur ¶ Secundum computationem numeri signant cum causa exigit aliquid
quadam computatione terminis que premissa sunt respondeat. quale est illud quod
invenitur. Idea correptiones duas septuplum per peccata vita ubi nichil aliud quam
multiplicitas penitencie signatur. Ipsa perceptio septenarii ¶ Ex paucis multa sapientis
perpendere distat.

~~Cap. li. de ponderibus~~

¶ Proportio ceterorum

Proportiones vero in ponderibus et mensuris constant ¶ principium ponderis quod
ab obolo sumencium indicamus pro eo quod que minora sunt obolo ad
comparationem non veniunt ¶ Obolus tribus siliquis pensat aut secundum quadruplicata
cata sed semina sed naturalis omnibus eadem constant sine molestia et difficultate
ponderis ratio apud omnes fieri potuisset ¶ Duo oboli scripulum complet
scripuli dragma ¶ Quatuor dragme sextula que et quadrans dicitur
¶ Dragma.
sexta dragme ducella ¶ Duodecim dragme semuncia sine statem ¶
quinta quatuor dragme uncia ¶ Duodecim uncie libram complent ¶ Supra
dictas vicesima pars uncie denarius est duodecima pars solidi ideo quod duodecim
uncie libra viginti solidos continetur efficiunt ¶ Hic vero solidum quem antiqui
¶ libra sicut aureus
dicitur interpunabant ¶ libra quoque non solum in ponderibus sed in spaciis quod et mensura
et temporibus dici potest. continet duodecim numeri perfectione adimplet. libra pro xii
¶ Mna [id est] mina
unas continet ¶ Mine autem grece mna latine mina vocatur. c. dragmis constat
¶ Secundum autem rerum ponderis nichil calculo minus est. nichil talento maius est.
calcus vel calculus quem sicut quosdam siliqua pensare sicut quosdam
¶ Talentum xx
lente perficitur aut granorum ciceris sine lupini. Octuplicatus scripulum facit
¶ Siclus
medium lxx duabus aliud maius ¶ Talentum vero aliud minimum est l. libris constans
dimus ¶ Sublatis duabus dextrans tribus sublatis c. xx ¶ Dempta uncia de libra remanet
bisse ¶ Sublatis quatuor septunx ¶ Sublatis sex semis ¶ Sublata uncia ¶ Quatuor sublatis
remanet semisse remanet quincunx ¶ Sublatis duabus de semisse tres ¶ Sub
tribus remanet quadrans ¶ Sublata uncia de quadrante remanet sextans
¶ Sublata semuncia de sextante remanet sescuncia. Hec de ponderibus ‖ dicta sunt
¶ Calcus pensans duo grana ciceris vel siliquam
secundum quosdam quo tribus granis ordei declarat

¶ Ceratis	totidem duos calcos	¶ Talentum medium pensans lxxii
¶ Obolus	pensans duos ceratos	¶ Talentum maius pensans c. xx. libras
¶ Scripulus	pensans duos obolos	¶ Denarius xii pars solidi .i. xx pars uncie
¶ Dragma	pensans duos scripulos	¶ Solidus xx pars libre
¶ Sextula	pensans iiii scripulos	¶ Uncia xii pars libre
¶ Siliqua vel sicl[us]	pensans quatuor scripulos	¶ Libra l. vel lxxii vel c. xx pars talenti
¶ Ducella	pensans viii scripulos	¶ Mna pensans tantum dragmas
¶ Semuncia quod est	siclus sicut quidam pensans xii scripulos	¶ Talentum magnum quod est
¶ Uncia	pensans xxiiii scripulos	atticum lx. minas
¶ Libra lacii	pensans xii uncias	¶ libra attica lxxv. dragmas
¶ Mna sive mina	pensans c. dragmas	
¶ Talentum minimum	pensans l. libras	

¶ Siclus
¶ Siclus sicut [illegible] dex.

[M]ensuras in liquidis coclear quod est minima eius pars et est dimidia dragma. Cocle-
aria duo chemam faciunt. Coclearia tria cantulam complent. Cantule
due (?) sive mistrum faciunt vel equant. Cantule vi ciatum faciunt
additis duabus dragmis acetabulum complent. Oxibatus quinque dragmas
continet. Emina secundum quosdam continet viii ciathos, secundum quosdam duo acetabula.
Sextarius emine due sunt, quod secundum quosdam appendit libram unam, secundum alios libram
et dimidiam. Similiter sextarios duplices indicavit (?) quam alii voluerunt
sextarium duas esse libras, alii vero tres. Hec tamen ut due emine sex-
tarium faciunt diffinierunt. Est enim sextarius vi pars congii. Quem medius (?) scriptus
... in liquidis. Cocimus (?) ac iii sextariis adimpletur. Cuius sextarius ad
duos fit congius. Congius quatuor mensuris modium complet. Quadrantem autem
sextarius sit et quod modio alius placuit xvi sextariis modium implet, alius
xxi, alius xxii. Has mensuras ad notum vel proprium ... perfecimus
... quoniam ponderis ... ut dimidius usque ad ma-
xima ducantur ut primum fuerit ... in mensuris libra in ponderibus
quadrantem ... ponderibus pensando ad libram pervenit cetera que maiora
sunt pondera sibi multiplicatione. Sic et in mensuris post quam ad modium ventum fuit
... amplius mensurandum est modii multiplicatione pergit. Sicut enim a cal-
culo ... et scrupulas ac dragmas ceteraque pondera ad libram usque pervenit
et in mensuris a coclearis ... ciathos et sextarios ad modium usque p-
ergit. Sed quid modius est sicut ponderis secundum quosdam sextarios xvi, secundum
quosdam vero xxii. Vel ad videt quemadmodum ut tres libras sextarios
... et quanta multiplicato modius impleat. Quem modii medii talenti pondere
equat ... libras efficit, sive ut quinque libras sextarius simul vigies
et quatuor ... modium compleat maximum talenti ... libras pondere
mensurarum. Similiter maioris mensuras que dicitur batum. Batus vero con-
stat modiis duobus totidem sextariis. Duo bathi metreta faciunt que est
... urne due amphoram complent que est modii tres. ... men-
sura ... dicitur ephi urne tres cadum vel artabam faciunt que sunt
modii quatuor et semis. Tres modii quinque faciunt medimnam. Tres medimne
gomor complent. Duo gomor chorum reddunt. Duo chori cullen (?) complent.

Coclear	[sexagnita] pensat dimidiam dragmam
Chema vel chimmes	pesat coclearia duo
Cantula	coclearia tria (quidam dicunt cantus)
Dragmis sive mistrum	~~dragme~~ x dragme
Acetabulum	xii dragme
Oxibatus	xv dragme
[...]ala	x ciathi
Emina	ciathi ix secundum alios acetabula
[...]ula	quatuor
Sextarius	due libre secundum alios tres
[...]emp	quatuor sextarii
[...]gius vel quartus	quem et hin vi sextarii
Modius	iiii congii
Modius	sextarii xvi secundum quosdam secundum alios xxii
[...]na	modius et semis
[...]atum	cadus mensura maior
[...]athus	modii duo et totidem sextarii
Metreta	duo bathi

Amphora	quadrantal sive cadus urne due vel modii tres
Cadus	urne tres / vel amphora viii
Artaba	modii quatuor ~~et semis~~ vel tres
Medimna	modii quinque
Gomor	tres medimne
Chorus	duo gomor
Culleus	duo chori

[M]ensurarum agrestium prima capi-
talem habentium minima pars
digitus est. Minor enim minimus
digito est ... ponitur. Uncia
sive pollex ... pollicis secundum unguium
... quatuor digiti
digiti faciunt palmum. Quatuor
palmi faciunt pedem. Pes et
dimidius faciunt cubitum. ... Gradus
~~pedes~~ Quatuor ulna ... Quinque
passum. Novem pedes cubitum ...

De mensuris liquidis
emina
hin / sextarius
modius
de ponderibus
batus
metreta
ephi
modius
medimna
gomor
chorus
De mensuris agrorum
pes dividitur

Decem pedes decempedam. Hec at norma mensurarum roma sunt tam in mensuris quibus mensuramus ~~quam mensuris~~ quam mensuris quas mensuramus. Centum xxv passus stadium faciunt. Octo stadia miliare complent. Miliare et dimidium facit leucam.

Digitus est	pertusissimum pollicis
Uncia	digitus et tertia digiti
Palmus	quatuor digiti
Pes	quatuor palmi
Cubitus parvus	pes et dimidius
Gradus	tres pedes siue alias duo
Ulna	quatuor pedes
Passus	quinque pedes
Cubitus magnus	nouem pedes
Decempeda	decem pedes
Stadium	cxxv passus
Miliare	octo stadia id est mille passus
Leuca	miliare et dimidium

Et sic est finis huius operis in quo xpc laudetur in secula

~~Sermo de tempore~~ [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

Edificavit dominus deus costam quam tulerat de adam in mulierem. Scribitur gen. 2° ca° Ad laudem gloriose virginis marie de sua conceptione quam devote quondam christifidelium videntium mota celebrem fecit sibi ubi dei me caritati propositum non ignoror sed agnoscor evidenter preter omnem gratiam dei amplius indigere quia constat quod non est sermo in lingua mea nec vox in gutture meo insuper memoria clauditur loquela barbarizat et materia pre festinitate ambigue mutat quia nescio quibus laudibus hec efferenda sit virgo maria falsas laude sibi offerre prestito verum laude dei non deserere abhorreo et igitur quid agam ignoro. Scio docente aug° quod utrumque periculosum est et quasi blasphemum est dicere quod deum deceret facere quod tamen non fecit vel dicere quod deum non deceret facere qualiter tamen fecit utrumque quo mortalis homo fragilis fallibilis fallibiliter omni circumspectione cavere habet. Peto vero ut in me suppleat divina gratia quod vel natura negavit vel culpa meruit vel ignorancia intulit precor ut eandem virginem mariam una mecum devocius pro impetranda gratia dicere ~~Ave maria~~

Edificavit dominus deus costam in mulierem scribitur gen. ubi supra allegatum quod recepta quam tulerat deus de adam. Hoc thema dum expedit venerabiles patres fratres de conceptione et formatione virginis marie applicare volui duabus de causis primo quia als legendum primum gen. nunc tractatum hunc passim ad litteram de formatione mulieris quam ingerendo secundum adam id est christo tamquam viro adiungendam. 2a causa fuit ut testimonium veritatis viri religiosi diligenter adverteremus quia pulcre ultra correspondet primis et prima occulte subtiliter et mirabiliter ea que futura erat dominus deus in temporibus ultimis figuravit et designavit. Ab initio in principio omnium primordiis. Pertractando ergo hic de causis propositum thema sine concordanciis impositum habebit sermo iste tres partes. Prima erit introductoria 2a invectiva 3a erit laudatoria. Circa primum ergo est primum pronotandum est hic quod sicut reperiuntur duo viri mirabiliter opere dei formati adam scilicet et ihesus christus ita et due reperiuntur due mulieres mirabiliter constitute scilicet eva et virgo maria. Iste mulieres famose adeo deo mirabiliter constitute scilicet eva et virgo maria. Iste mulieres famose adeo ex diversis modis due primi duorum distinctorum [illegible]. Prima enim scilicet eva fuit principium universalis propagationis omnium per adam exinaniti. 2a fuit principium generalis spiritualis regenerationis hominum per christum eius filium. Prima fuit principium tenebre qua per eam inducta est nox ignorantie et peccati in totum genus humanum. 2a vero quia per eam exivit lux que illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum scilicet christus sol iusticie et auctor gratie et veritatis. Secundo de eo scriptum est. Per primam itaque venit ira dei in terra. Per secundam fuit principium lucis quia per eam [illegible] ... [illegible] est gratia autem et veritas per ihesum christum facta est. Per primam itaque venit ira dei in filios hominum per secundam descendit gratia reconciliationis per ihesum christum. Utramque istarum edificavit dominus deus constituens eam quasi thabernaculum electum et domum ut gratia ab initio cresceret et confirmaretur atque illesa firmaretur. Te salutiferam ut gratia ab initio cresceret et confirmaretur. [illegible] ad exitum de tenebris [illegible] in luce huius mundi vera humana [illegible]. Sed quid accidit circa edificium domus filiorum adam quam mirabiliter edificavit dominus deus de costa mox concidit et corruit et commiscendo taliter corrupta intrinsecus et infecta est quod facta est domus posteritas quod omnes in eam et eius filios venturos exierunt in mundum letaliter sauciatos statim

de laude sanctorum
Aug°
Inducit thema
causa 2a
causa prima
2a causa
Dividit sermonem
Introductoria
Invectiva
Laudatoria
Eva que fuit
Edificavit deus
Adam quomodo
[illegible]

rum inter alia opera quam dns deus edificauit ab initio constituit domum
salutis humane plene / ista est domus compassionis domus uite ista est domus mortis
domus gaudii ista est domus meroris quod papa erat adhuc / [illegible] templi originalis
iusticie uersum esset in pretium mortis culpe / et domus dei ista erat domus
dyaboli / Videte igitur quale cum mortalium originale hospitium uidete malum
[illegible] uidete pessimum habitaculum in quo omnes filios et filias adam primordialis
hospitari oportet et oportuit a tempore quo illud edificium coste corruit et taliter
ut dictum est infectum et maculatum fuit / Igitur dominus ihesus christus qui sic corruit terram
uoluit et talem [illegible] edificium coste digno ad laudem dicit scriptura edificauit dominus
de costam quam tulerat de adam in mulierem Quid erat dicendum huiusmodi bonitati
uniuersi uoleti quid nascituris filiis adam oportunius et magnitudinem
morbus ut in infectio originalis hospitium lederet ad mortem quod quidem iterum
et denuo dns deus opere stabili et altius fabrice edificaret costam in mulierem
nouam digna ut declarabit figuratiue et allegorice Vere et congrue dictum
reddi illud quod pro themate assumptum Et edificauit dnus deus costam in mulierem
¶ Ubi notabiliter queret aliquis quomodo uerum sit aut quo loquendi modo credendum
quod dnus deus edificauit costam ade in hanc mulierem que est uirgo maria, dicunt
quod dnus deus edificauit costam [illegible] ac formatore in utero [illegible] puta dein franciscus
originali [illegible] et plantator ac formator in utero [illegible]
festine glorificantes [illegible] ipsa seu materia coste illius in toto uel in parte
[illegible] seu translata fuit uel alie quocumque in materiam uirginis marie ut per
[illegible] seu translata fuit uel alie [illegible] que est uirgo maria
ibidem eadem costa edificaret eam in hanc mulierem que est uirgo maria
[illegible] quod et hoc modo mirabili occulta nobis diuina operatione et dispositione fieri potuit
sicut quod et hoc modo [illegible] omnes particule materie cuiuslibet hominis ubicumque disperse
seu si in uniuersum mortuorum [illegible] congregabuntur / nichil minus quod et tota materia illius
eadem in uno [illegible] congregabuntur / [illegible] sue formari
coste congruum potuit et uirgo maria ex illa in utero matris sue formari
Quamuis autem ita de facto fuit nos lateat nichilominus probabile est quod non utique
Quamuis autem ita de facto fuit et hoc propter traductionem peccati originalis
doctoribus et magnis quod de facto ita fuit et hoc propter [illegible] originalis
Sed quid quid sit de hac opinione quam [illegible] modernorum doctores
tamen aliis consideratis congrue dici potest et hanc mulierem scilicet uirginem mariam
ex costa ade factam seu edificatam / Ipso et si queramus modum loquendi scripture
nomine cause [illegible] sepe transferre ad effectum Vbi gratia huius in scriptura terra dicitur
[illegible] quod homo primus forte est de limo terre et eadem ratione dici potest quod primordia
[illegible] in forte de [illegible] naturalis ma
mulier de costa formata fuit et ita uirgo maria forte [illegible]
[illegible] sue dici potest formata de costa adam ¶ Et [illegible] gloria mulieris
uirgo maria fuit [illegible] architector deo [illegible] fortune [illegible]
quod fuit formatio eue et omnium mulierum et [illegible] continue [illegible]
[illegible] materialis et successiua edificatio illius coste ada
[illegible] mariam [illegible] que singularissime domus dei et thabernaculum altissimi esse
in mulierem istam que singularissime domus dei et thabernaculum altissimi esse
debuit / Apte ergo et congruenter de ipsa dicere possumus [illegible] quod edificauit
dnus deus costam in mulierem In mulierem [illegible] non [illegible] et singularem qualis
ista mulier fuit sed in mulierem celestem que pro omnia erat [illegible] illius figure
quam tenuit scriptura describendo formacionem [illegible] dignam eue
de costa adam / In mulierem scilicet perfectissimam edificata est uirgo maria que [illegible]

Mulier
perfectissima Maria

haberet omne istud quod formato prime mulieris in paradiso de latere Ade dormi-
ente significabat. Tertio declarandum quod quod virgo Maria fuit mulier ista quam scriptura
intendebat. Circa processum formationis eius est advertendum breviter et summarie
quod ut habetur Genesis 2° Adam ille terrenus plasmatus debuit ne genus suum periret sed
quod solus non poterat quod adduxit sibi omnes bestias et animalibus terre presentaba-
-ta querendo adiutorium pro plene salutis nomen. Sed quod non invenit creaturas adiu-
-torem immisit soporem in Adam et eo dormiente formavit dominus de
muliere per cuius fecunditatem et pietatem salvaret genus suum. Allegorice loquendo
quid est Adam terrenus nisi terrenum hominum genus quod debebat per eius plus bonum
et salutem ne periret pro qua similitudine est Adam omnes bestias terre bes-
tie ante ille de quibus et in quibus filii Adam plenum querebat et spem salu-
tis ponebat quod fuit nisi illi dii varii et dee multiformes in bestiarum
figuris alibi cultis per orbem vel ... per bestias adductas Ade de quibus
adiutorium querebat intelligi potest varie fere humanitatis adiuvente quod decor
suum quod de uno exorte fuit. In quibus filii Adam ubi confidebat credere
se exercere posse habere adiutorium ut perducerent fructum salutis. Sed quod dum et
pervenire ... per varietates et proprietates bestiarum significatis
adduxit ... adiutorium quo plenum salvatur
ad Adam id est ad filios Adam non inveniebat adiutorium quo plenum salvaretur
genus suum perducere posset. Tertio immisit in ipsum soporem ignorancie et per errores
quos tunc claudebant oculi filiorum Adam et profunde obdormierunt in miseriis
et tunc ... sic dormiente formavit singularem operacionem de ipso
dominus deus ... Adam sic dormiente formavit singularem operacione de ipso
novam mulierem cum plasmatore generis humani salvari posset et ipse tamen
sumarum ... Ista mulier benedicta fuit ipsa virgo Maria quam formavit dominus de re
dum Adam id est genus hominum in nocte peccati et ignorancie profundissime dormiret
ipso in ... cum ... continent omnia et nox in suo tempore me-
dium iter perageret sermo tuus domine veniens de celo a regalibus sedibus
... quod formandam
lumen ... illa mulier quam ... septime ... formandam per
dominus ... Maria ... quod de costa
tendebat est enim verissime de hac mulieris ... Maria ... de costa
formata sit quia ipsa ut ... est et completa est figura formationis mulieris prime
formata sit quia in ipsa ut ... proprietates retinuit et ... ut
sola et specialiter ... malis ... coste proprietates retinuit et ...
sola et specialiter ... plenarie habuit / quod declarat quod ipsa ... sequitur
tres ... significative plenarie habuit / habuit firmitatem coste, ...
robore ... / ... puritatis albedine / habuit firmitatem coste, ...
propinquitudine ... ita de aliis coste proprietatibus quarum declaratio dimit-
to. Sic fuit et mulier hec omni dignissima ... ut in processu ...
fieri ... quod fecit dominus ... et salutis de qua sibi ...
egressura erat quia intravit domino originalis sola ... homo in gressus
... de illa ... domo
... de ... sive materia ... filios Adam
... ut ... ita
domo ... egressus ... sine mortali culpa ... ita
fuit quod iam dicitur ... de ipsa matre Christi benedicta virgine Maria ...
non ... illa fuit filia ... ... domo mortis
et ... in qua corrumpitur omnis ... damnationis
... de qua ... difficile quod ... ... silencium

~~nota proprietates coste que ... illa fuerit trina~~

Ad propositum declarat

Questio Utrum ihesu xpi virgo mater Maria concepta fuerit in originali culpa

dicit quod sit orta de ista questione in Ecclesia

huiusmodi temeritati imponendum quam amplius disputandum. Ideo con-
pellor dicere et dolens dico quod in ista suggesta undecumque fidelibus xpi-
ana [illegible] questio non tam fructuosa ut apparebit quam periculosa et scan-
dalosa est. Utrum ihesu xpi mater virgo maria concepta fuit in originali culpa. Hic
primum mirando naturam virgo quia diffinire valebit an hec questio impellen-
te scilicet deo advertat agnitionem vel spiritu errorum adulterii et fidelium [illegible]
orta sit difficile quis dicere estimare poterit. Verum scimus scriptum esse nolite
omni spiritui credere sed probate si an ex deo sint. Et alibi ex fructibus eorum
cognoscetis eos. Nonne iam ex hac controversa questione fere per totum orbem
orta sit inter plurimos pertinax contradictio et pertinax disputatoria pugna
et [illegible] quoddam particulare scisma et festa que cuius speciosi sit [illegible]
tus sacri nominis [illegible] licet quidem adhuc unde sit et quod sibi velit
hec disceptatio parata aut quorsum finaliter tendat. Disceptatio in quam
que exit [illegible] huius festivitatis [illegible] conceptionis fiat [illegible]
conceptionis festum conventionis. Et non contenta de scolis theologicis [illegible]
[illegible] solent in portico [illegible] proponere
[illegible] publicum [illegible] theologie facultatis confundit et venerationem gloriose vir-
ginis extinguit [illegible] devotionis. Quid plus certe iam vertit in virum
[illegible] detractionis festum conceptionis. In quo dum plus audire debet laudum
[illegible] gloriose virginis marie privilegia [illegible] audit vituperia [illegible]
[illegible] audit obiurgationum convicia [illegible] festum [illegible] esse debet
[illegible] blasphemie et seminarium discordie
honoris et [illegible] scandalum [illegible] In si-
[illegible] in ruinam [illegible] scandalum [illegible]. Notate igitur hec
[illegible] ridiculum et [illegible] in gaudium [illegible]. Notate igitur hec
[illegible] non videat [illegible] esse
fructus cognoscere potuit [illegible] offendere honorem virginis. In hac parte
[illegible] quia [illegible] rationabilis
[illegible] ut apparet [illegible]
[illegible] debeat et [illegible] disceptatio et [illegible] illa
[illegible] debeat [illegible] virginis marie et
[illegible] questio [illegible] imponendum sit et [illegible]
[illegible] disceptationibus [illegible] notanda [illegible] devota
[illegible] debuit. Est primo huius [illegible] beatissimi [illegible]
[illegible] diuturnitas [illegible] beatissimi [illegible]
[illegible] festivitatis [illegible] scribentem epistolam [illegible]
[illegible] huius festivitatis [illegible] erat [illegible]
[illegible] illa iam [illegible] devotionis [illegible]
[illegible] non [illegible] scandala [illegible] devotionis [illegible] adhuc [illegible]
[illegible] disceptationis fuit [illegible] non tam devote
[illegible] disceptatione [illegible]
[illegible] non tam [illegible] disceptatione [illegible]
[illegible] non tam [illegible] reportatores [illegible] de primo
hoc fructu nec honorem [illegible] opinione
[illegible] ista materia. In qua [illegible] suppono quod [illegible] opinione
[illegible] esse debet et allegationibus [illegible] quod [illegible]
[illegible] hec apparet tamen ex diuturnitate huius [illegible]
[illegible] huius materie [illegible]
[illegible] ventilatione huius materie [illegible]
[illegible] in scolasticis disputationibus. Et quod detestabile est [illegible]

Bernardus Anni 1200

in pluribus predicatoribus inter cetera mala in descensionibus levitatis et discurrere predicacionum vulgo qui per ora grance discrecione et cautele esse deberent ne inter
la conculcata divini consilii gerrulaverunt in aures in capacium plurimorum ne forte
piciant margaritas ante porcos contra preceptum salvatoris nostri // 3° suppono
quod non dum altera opinionum contra aliam sic evidenter triumphavit quod publice
veritatem tacere aut alteri cedere oportuit istud manifestum est ex precedenti
supposicione quod utrique opinioni rationes appareant evadere rationes et allegaciones
alterius concertata est minime et scripta atque ventilata tunc ut iam dictum est
audientium aures et plurium attediate sunt et satiate una parte allegante
privilegia argumenta et progrationes et parte altera obliquante illas et allegante
contraria scripta alia respondente per varias distinctiones et glosas altera
destruente et ex illas sunt per parvas et rationes // Dum quis hinc distor
destruentes tumultuantibus opinionibus illis nec adhuc alteram convincere potuit
hinc tumultuantibus opinionibus potentes // 4° suppono in hac materia esse alteram harum opinionum
necessariam potentem // 4° suppono in hac materia esse alteram harum opinionum
esse falsam et theologice veritati contrariam // patet quia opiniones ille opponuntur
contradictorie. Una enim dicit quod virgo maria dei mater non fuit concepta in originali labe
contradictorie. Alia quod sicut quilibet homo quod corpus eius et anime eius habuit in dispositionem
naturali sicut et alter quilibet qua primo infudit suscepit habitualiter fomes
illam fomite eam inficiens qua primo infudit suscepit habitualiter fomes
dici quod suscipiendo fit inhabilis vel ad minus statum mortalis culpe quam originale
pariter dicitur ista enim certe per opinionem istam affirmatam habuerunt se in conceptione
et formacione virginis gloriose et eodem modo se habuissent sicut in quolibet // Alia opinio
alio homine qui humane propagationis lege concipitur et ab eius formatur
primo dicit virginem mariam non fuisse conceptam in labe originali maxime
quo ad eam quod est contractio culpe originalis propter etiam dico maxime
quia non nulli de illa opinione reperiuntur ita extravei quod dicere audeant virginem
quod non nulli de illa opinione reperiuntur ita extravei // in quo aliquando ad
nullo dato tum modo labem contraxisse originalem // in quo aliqui ad
hunc non contenti aliter evanuerunt in cogitacionibus suis quod ymaginati sunt
hunc non contenti aliter evanuerunt in nullo homini unquam suffuisse dispositionem
corpulentam virginis marie sed etiam in nullo homine nescio quomodo divine
rationis contra concepcionem preservata et ab eo pagine nescio quomodo divine
opinio dicantur sive materia terre quam conceptus matris Christi virginis benedicte et
alia illa quam esse in corpore quod quoniam sunt deo possibile tamen magis estimandum
opinio est // Hoc de supponendum in
est verum esse et magis quam verisimile est fuisse // Hoc de supponendum in
ista materia ex quibus consequenter ut oro appareat quod dicte certamina in potentia
ista in // Ex quibus consequenter ut oro appareat quod dicte concluse quamquam prima est
tamen sit plenum // Dubitanter tres conclusiones in materia quarum prima est
quod harum opinionum defensores et manutentores de cetero sunt laborant
et gratis audientium aures in hac fatigant // Ista conclusio deducitur ex 2a
et 3a suppositionibus quia quidquid probabiliter ex decreto dixerint et reponunt
dicent nunc est nisi intellectus dicam nichil novum addendo responsione ad
dicent nunc est nisi intellectus ut magis exasperat utrumque partem contra se inflammat et
ipsam facit acceptatum // Ratio quia iam ad hunc quamquam appareat refficacia per parte
ipsius per rationem quia iam adhuc quamquam apparent refficacia per parte
una arguat et allegat pro altera de lite pendet sed solum attentissime
studet quo rationes et allegationes qualitercumque calumpniet evadet glosat
et destruat et igitur frustra in hac disceptatione amplius laborat // Una
tenent proverbium sapientis qui dicit unus edificans et unus destruens

Una opinio

quia quod vera eius actus suscepit habitualiter fomes quod fomes est

Alia opinio

Conclusio prima

3a suppositio

quid prodest illis nisi labor cuius orantis et unius maledicentis cuius vocem exau-
diet dominus scribit eccl. xxxiiii. Et videte quanto tempore et quot viribus iam an-
nis quo iusticia et veritas disputaverunt per totam questionem sed nullum fructum sen-
simus nec vidimus adhuc quod consilium pacis dederint. Certe de quo mirandum
est cum virtus pugnaverit contendere non potest quia vincens audivit contra-
rie virtutes sicut nec veritates quo igitur iusticia et veritas si virtutes sunt
contra puto contendere non possunt nisi quod virtutes oblite sint nature sue. Quid
igitur dicam ignoro nisi quod vereor ne non pugnare virtutes sed vicia tunicam
sub armis abscondita virtutum operto et si sic vere virtutes dis-
putarent tam diu discordie non essent sed etiam pax fieret si pure zelo
catholice veritatis si discrete amor gloriose ... si verus tenor fraterne cari-
tatis ... in quosdam mentes agitaret et non magis studium
ad disputandum contra ... non excitaret non inflammaret et invidia ... sollici-
taret inanis glorie affectio non ... discordie fomenta non obstarent que homi-
nes ... se dividunt et divisos reuniri non sinunt propter que bene
... dixit apostolus ... vi° ubi ex pugnis ... esse ... omnia invidie conten-
tiones blasphemie suspiciones male conflictiones hominum mente corruptorum
... in parte essent magistraliter ... concorde-
bunt pacem querit consulit et perpetuam ... multiplicibus ... exasperie
... traditionibus. Considerem igitur ... sicut ... dicitur
sic indignanter et passionate frater in fratrem in pugna ... detrahit ut quorumque ...
... mordet ubi mortalis homo ... non ... calumniare possit non adulterio quamtumque ... discipulo
in eodem ... mordet ... ne ... dixit apostolus galla. v. Si invicem mordetis ... carnales estis
... Et iterum ... ut ... ita ... non sit
... hominem ambulatis. Observo ergo ... in eodem sensu et eadem ... sed
... sed ... in eodem sensu ... sciat
... et hec de ista conclusione. Secunda conclusio est quod plures com-
... non ... sed ...
... fuerunt ... primo quod ista
... culpabiles erant ... ex premissis suppositionibus ... ista
... tanto tempore durant quod ... falsa ... sic ... conquestere
... voluisset ... facere debuerat
sufficientem veritatem ... non fuerunt ... vero et
... voluissent passiones deponere et affectiones que non sunt ...
... veritatem. Secundo arguitur sic ... per vera ...
... sufficientem veritatem ... allegationibus atque
... sufficientem veritatem ... capax igitur per ...
obiectionum solutionibus ... respondendo ... videtur
adhuc non ... veritatis sed respondendo ... theologie
... sufficienciam ... ex premissis suppositionibus ...
... in est ... sed ... et igitur ... est negandum. ...
est ... defendentes graviter peccant
quod plures ... falsam partem defendentes ... voce et alle-
... falsa ... quod ... non possit quod ... sufficienter
... allegationibus ... non possit ... graviter

peccant resistendo et oppugnando veritati et ista pro modo non transit hic in proposita. Nec valet dicere plerumque nostri est an mater Christi fuit concepta in peccato originali igitur uterque pars tenet et defendit sine peccato. Certum est quia hic non sentitur. Immo magis certum est partem temeritatis et in materia neutralitatis oportere unam partem assertive tenere quemadmodum in hac materia tenent et tenuerunt. Item licet eis aliquibus non ponderantur debite quod in hac materia ponderanda sunt, appareat forte plerumque neutrum non esse quod ita sit unum vera pars contradictionis in hac materia videtur esse notabiliter solidior et fundatior altera sed affectibus et passionibus animi tamen mentis oculis inspicere et advertere nolunt. Est tamen pro declaratione huius sciendum quod hic adverendum quod tenentes quamlibet dictarum opinionem sunt in triplici differentia. Quidam disputantes sine et veritatis affectu dominum pro utraque parte tenent unam partem quam ipsi ad veritatem esse extinguibilem credunt. Alii vero qui suam partem vel opinionem constanter asserunt et affirmant assensum vel fidem ex parte suam sibi formant non sic excusantur. Nec valet dicere protervus aut zelus excusat. Quia quis voluntarie de contumelia dei opinatur vel assentit qua licet tibi non tenendum est, quapropter magis attingit opinari vel asserere. Alii autem sunt qui de tenentibus contrarium excommunicant tradendi protervius. Alii autem sunt qui ultra suum assensum et pertinacitatem credulitate suum contrarium sentientes damnant et eos sacramenta impugnanda dicunt atque hereticare eos affirmant. Et isti sunt qui in hac materia indiscretissime habent se et ceteris pluribus gravibus gravius delinquunt. Ex istis tria possunt haberi. Primum quod solum primo dictis rationis modo tantum contrariae partem in hac materia tenentibus premisse disputationis modo nequaquam. Secundo deducitur sunt exprimusque quod in materia extra alios eos duobus modis necnon. Secundo deducitur sunt expressius quod in materia ista sufficientes veritatis declaratio fiant ut tandem pauci scismatis duratio et sufficientes veritatis declaratio fiant ut tandem premissa de parte falsa excusentur. Istud equum vel magis evidenter premisso de parte falsa excusentur et potest clarius resolvi excusatio durationis processu ordinis quod in uno et potest clarius in hac intelligatur. Sicut in materia scismatis quam ut deus est in hac intelligatur ecclesie in partibus in materia scismatis quam ut sunt prelati et principes ad ipsos solliciti istud precipue de superioribus ut sunt prelati et principes ad ipsos sollicitudo eorum istud precipue despexerit. Unde et tales ad gravissimo pro ecclesia Romane tres spectat unde et tales aggravantissimo pro eo. Tertium corollarium huius conclusionis precedentis est: bonum sempiternum dederit eis. Tertium corollarium huius conclusionis precedentis est ut iam de cetero non oportet voces et apparitiones utriusque partis exprimi quia iam de cetero non oportet voces et apparitiones utriusque partis. Ex quibus ostenditur restat solum considerare quae causas sepissime audita omnibus fabricata sed restat solum considerare quae causas sepissime audita; alii autem si potest contrariis considerantibus veridice motiva spondent ad veritatem. Hoc autem si potest ex contrariis considerantibus magis attenuari et sapientiores tenere attendendo primo quam istas magis attenuari et scientiores tenere attendendo primo quam causas scripturis sacre et doctorum scripta expressius sonuerint. Secundo ex qua causa scripture sacre et doctorum scripta expressius sonuerint. Tertio ex qua radice quae causas vocis solidiores et ponderosiores habeat. Tertio ex qua radice quae causas voces pullulaverit aut affectione orta sit et qua de quolibet causas verbo pullulaverit aut affectione orta sit et qua de fundatur et pertinet ut potest si qua causa affectio amoris recepit a zelo incohaverit veritatis. Ex amor preceptor est et omnia credidit ut dicit apostolus.

deceptio dictatorum tenencium una et aliam opinionem status

2a

3a

primum cor.

2m cor.

3m

de caritate) igitur sepius fallit opinio quam inchoat amoris affectio

Primo attendendum quomodo ipsarum allegatores et earum allegabiliumve fundatores ab opinione altera sollicitant hinc et scribentibus pura mente attentius et diligenter destitisse in hac materia fiter et in parte scismatis absque dubio stante apparet que partium aut harum opinionum sit vera aut falsa tam vero verisimile quod alter honorabile silencium perpetuum imponendum esset / sed quod vix dicere possum hic cum propheta reprehendere negligenciam in hac parte istud verbum xxxiij ubi exhortatur ubi scribitur ubi verba legis ponderans ubi doctor pirolosus qui supra ar. iij ubi scribit ubi verba legis ponderans ubi doctor periculosos qui suppeditat ar. iij / in scismatis et proponere questionis vere et sincere ponderent verba scripture et libret ponderet totum ad patenter et utrumque talia esset nisi sic vindicte et liberet ponderet totum ad paternum et utilitatem talia esset nisi sic multi torpentibus negligentiis et excusationibus vitiose et nisi hic tibi tot corruptores ducerent affectibus et perversis passionibus obliquarent / ista sunt que ex eorum ducentes affectibus et perversis passionibus obliquarent / ista sunt que ex eorum sequentibus seu contra fieri prohibent in libris provideat ut olim de exhortatoribus fidelium in hiis et scribentibus / textus de 2ª questione / 3ª conclusio est quod scrutatoribus fidelium in hiis et scribentibus / textus de 2ª questione

3ª questio

3ª conclusio est quod salubrius apostolica auctoritate dicte controversie silencium imponeret et ex toto scisma hoc tolleret quam amplius sic statum pervertat / ista conclusio licet expresse in precedentibus dicta sit satis manifesta tamen declarari adhuc potuisse ex eo quod de isto excessu posito quod discordie istius contentiose disceptationis et absentium / primo ex eo quod dissensione istius contentiose disceptationis plurima mala et scandala et fideles sunt orta et oriuntur quia detractores notorie augmenta amoris inducunt et laudis prioria virginis marie grata et accepta ubi ad particularia descendendo notate primo quoniam verba divina et accepta ubi ad particularia descendendo notate primo quo venerit beati ordo istius altercationis celanda propter sanctitatem nostre secreta apta sunt / quociens considerare homo cogitatum est / quociens venerit in vero ut de predicatu virum vel argumentis requireret vel virum aliis opiniones harum contra collet / sed scribere repente coram in corruptis modos propagationis humane et distinguere de multis in conceptione hominis in talibus nudis terminis in conceptione illius scripsisse sim dementiam conceptionis et sagaciter animum ut iam expresse festum conceptionis tatis agnoscere et sagaciter ad... ut iam exhortaciones festum in conceptione gloriose virginis secreta est quasi festum luxuriose virginis venerantur / virgine olim gloriose virginis festum est quasi festum luxuriose virginis veneraverunt / virgine olim ad exortandos affectus libidinis talia dicebantur et venerabantur / mirum et non videmus quod nunc contencio ista super matrem eius super omnia adhibita distorquet scandala / scrupulositates suscitat / turbat devote servientes detractores adaptat / scrupulositates suscitat / turbat devote servientes detractores multiplicat / doctores / et confundi fidei puritatis corrumpit scripture calumpniat scole doctores et confundit fidei puritatem sanctitatem quia declarat et imperpendet doctorum scriptarum auctoritas / qualibet enim veritas dum laudat et inperpendet doctorum et scripturarum auctoritates / quolibet enim pro opinione sua retorquet et exponit fratres opinari suppositiones quia nulla sit scriptura stabilitas sed prohibito sint utilia et glosabilia pro ut placet doctores tunc ad eam particulariter descendamus / certe iam tunc effecerunt praeter ma sumus concorde sponte error agitata et inflatam prompsit temeritatem ut et illi scismatis prem? et contrarium ut ita loquitur gloriose virginis amatores et laudatorem suum huius clare ball. ... in pugnatur per quosdam fictores aut mensio quibus fictoribus credentes quod nimis insidiati odio in te. posuerunt quam fabulati sunt quod scissum ille per evidens in custode totis aliis apparuit.

Verum

Ob ... tota parte

pter quandam peccati maculam, quasi ideo scilicet ille sub macula appa-
ruerit vel maculam in celo gesserit quod virginem in [illegible] conceptam [illegible] cre-
didit. Sed patitur iniurias et alias impatientias et detractiones sicut ille vir-
ginitatis devotissimus qui primus post eum quem aliqui esse voluerunt scolarum
et plenius privilegia et prerogativas virginis marie scire debuerunt et etiam sicut
ut ea que de ipsa pulchritudine dictavit laudum preconia plenius ostendunt. hinc
de eius digne mirandum primo scilicet virgo maria cum gratissima predicatur sic fuit ista
tanto et tam sollemni laudatori suo quod voluit sibi beatam perpetue super tali er-
rore quem revocaret illum tam diffamatorie appellare. 2º super multitudi-
ne dictorum hominum qui sine omni ratione vanas fatuas et fantasticas narra-
tiones ad [illegible] stabiliter errores et diffamationes sic doctoris absque dubio sug-
gestas receperunt sicut equum et tamen in aliis non est intellectus et [illegible]
sermonibus recitant sine dubio magnam confusionem suam et errore levita-
tis [illegible] opinionis sue. 3º miramur etiam si sanctissimus iste doctor
beatam conceptionem non potuit etiam [illegible] quod huiusmodi omnia que [illegible] in scriptis suis
de extimatione sic [illegible] esse ut patet clare ex epistola ad canonicos lugdun-
nenses expectandum esse decretum [illegible] nominatis sicut tunc expec-
tandum erat et adhuc rationabiliter expectandum est ut apparet. certe quod
bene et rationabilissime vir ille sanctus movebatur et respiciendo novitatem huius-
[illegible] gravamine et [illegible] dissensiones in [illegible] et nova in fatua
one festivitatum habenda [illegible] quos [illegible] non [illegible] aut omni [illegible]
credere sed diligentissime probare spiritus ut doctrina [illegible] apostoli et sic [illegible]
[illegible] iste [illegible] esse [illegible] rationabiliter in [illegible]
[illegible] attendebat adversarium [illegible] callidi[illegible] et [illegible]
[illegible] iudeorum scismaticorum et hereticorum et ante omnia subtilissimorum [illegible]
[illegible] ad [illegible] desiderium [illegible] sicut [illegible] suis fidelibus [illegible] semper et omni
[illegible] superstitionibus maculis erroribus
arte et studio [illegible] questionibus
fallere [illegible] credulitatibus infatuare [illegible]
et [illegible] dissensionibus et discordiis [illegible]
[illegible] et [illegible] erroribus [illegible] et [illegible] quod ille malig-
nantes et [illegible] totum mundum [illegible] catholicis [illegible]
in [illegible] qui [illegible] festive honorandi homines [illegible]
[illegible] leves et [illegible] festive [illegible] laborant ut [illegible]
et post mortem [illegible] adhuc [illegible]
[illegible] festive colatur quod [illegible]
[illegible] fidelium festa [illegible] sicut [illegible] vult [illegible]
[illegible] qui adhuc [illegible] esse altissimo [illegible] Et quanta [illegible]
[illegible] et quanta derisio apud [illegible] religionis inimicos infideles
[illegible] quantum ludibrium apud demones [illegible] homo [illegible]
[illegible] demonum [illegible] festive [illegible]
ut [illegible] Et [illegible] nisi fallar [illegible] martilogia [illegible] catholicorum [illegible] ca-
lendarium [illegible] plenum [illegible] diligenti [illegible] disputent

no[ta] [illegible] credende

[illegible]

dyab[olu]s [illegible]

[illegible]

et examinarent forsitan non multi essent de hiis que in breviariis collecta habent invenirent quorum tamen tutius dicendum esset istud illud Christi ecce ego in tristicia hunc nostrum vestre impetrate [illegible] festinate festinatam [illegible] omnes attentius expedit magis [illegible] pariat hec festivitates sancte et rationabiles assumptas quam periculosa levitate per plurimas vagantia displicentibus et fictas [illegible] inanibus narrationibus illudi et [illegible] credulitatibus falli. Quare etiam [illegible] dixit Augustinus quod multorum corpora venerantur in terris quorum anime miserabiliter cruciantur in infernis

Item quare deus non disposuit quod ordo actuum Christi et apostolorum et discipulorum et martirum confessorum et sanctorum omnium in cronica autentica scripta venirent addictis, que tamen confessorum et sanctorum omnium in [illegible] fideles distrahentur per multitudinem festorum et impedirent hoc nisi ut caverent ne fideles distraherentur [illegible] et [illegible] curiositatis inquisitionum studiis ne et dum minus occuparent spiritualibus [illegible] [illegible] quest [illegible] forte ne sistent venientes [illegible] minus [illegible] confidere salvari per tot sanctorum merita minus curarent gratiam et facilius tam graviter dei mandata. Ex quibus omnibus apparet quod secundum minus expedit multitudo festorum etiam [illegible] ita vero non [illegible] festorum [illegible] festorum [illegible] [illegible] ita [illegible] sue [illegible] mores sicut [illegible] ipsi recedens tum et quod [illegible] rei publice quod [illegible] cum quod pluralitas festorum [illegible] rei publice [illegible] necessarie tamen quod [illegible] laboracessantes ipsi a laboribus et operibus [illegible] dissolutos et ad labores [illegible] [illegible] acquisiverunt et [illegible] in diebus ferialibus [illegible] laborando acquisiverunt et [illegible] de pluralitate festivitatum rationabiliter minuendum [illegible] in epistola prefata

Ex quibus omnibus clare apparet [illegible] rationabiliter quod districte et [illegible] sanctorum [illegible] in hoc quod respectu nonnulli [illegible] in [illegible] festi adhuc [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] omnium [illegible] [illegible] non festinandum de [illegible] abrogatum [illegible] adhuc [illegible] Item [illegible] [illegible] ex [illegible] propositi et 2a [illegible] quod [illegible] [illegible] hodie sunt non [illegible] fideles [illegible] magis dubitare [illegible] [illegible] publice [illegible] Item quod celebrantes [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] opinione et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Item [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Item [illegible] que precepit tibi deus illa cogita semper et in pluribus eius ne fueris curiosus [illegible]

Augustinus. Multorum corpora venerantur in terris Quorum Anime miserabiliter cruciantur in infernis

1418 [illegible]

Comendat [illegible] Bernardus [illegible] [illegible] festi restrictionem

[illegible] abrogata [illegible] de occultissimis et spectatissimis [illegible] [illegible]

obmisso aut minus saltem curat tot autenticis materiis dive laude iste devocionis nec saluti proficientibus [illegible] de quibus dum ambiguitas laudem querimus et quibus dum penitus devocionibus tam intimi quos nobis ipse formamus sepe nominata gratia dei et devotus ubi qui equaliter non optatur et non sumus contenti in rebus fundatissime et solidissime devocioni et saluti quietissime atque sufficientissime nolo tamen negare aut negasse aliquem qui multis aliis respectibus liceat fidelibus de concepcione virginis gloriose festive [illegible] exultare.

Pro quo notandum quod conceptio vel carnalis formatio alicuius humane creature quadruplex videtur celebris et famosa esse potest. Primo namque respectu ad singulariter mirabilem originem qualem solum tres homines leguntur habuisse scilicet Adam et Eva et Christus. 2o ex parte ad puritatem ab originali labe quod nisi nomine recitatum est de solo Christo quod festum conceptionis iste debeat etc. quod sit quo adhuc de eius nunc studia virginis. 3o ex parte ad finalem sanctificationem in utero qua admodum Johannes [illegible] eius virginis marie laude in [illegible] recepta fuisse ita quod per illud tempus non dignum pro steterit sic ea concepta fuit et sic quod quod modicum distat nichil distare videtur ut dicit philosophus 10 et eius concepto sanctificata videtur dici posse. 4o festum conceptionis virginis marie respectum habet ad exordium redempcionis humane radius sapientie [illegible] de conceptione et formatione virginis fuit mirabilis dei. Per quorum declaratione et explicatione sit 2a conclusio ista quod supposito iam silencio [illegible] [illegible] ipse pote [illegible] licet fidelibus continuare festum conceptionis virginis hoc apparet tum ex iam dictis tum et quia nec fidelium dubitat quin filius dei de sua ante [illegible] nichil supposuit [illegible] sed solum de corporali eius sua accepit quam in ipsa assumpsit humanitate in qua nos redemit. Ex quo sic [illegible] quod fons [illegible] corporis virginis marie fuit quodammodo conceptio et formatio sanctissima et conceptio corporis virginis marie fuit quodammodo conceptio et formatio [illegible] et conceptio [illegible] assumende ac per hoc conceptio fuit [illegible] filii dei [illegible] dei per redempcionem assumende ac per hoc conceptio fuit initium filii dei a filio dei [illegible] quam ad [illegible] eius [illegible] denique fuit quodammodo conceptio dignitatis Christi quam [illegible] conceptio [illegible] Christi non [illegible] fidelibus asserentibus hoc quod supposito sequi videtur quod conceptio [illegible] relata ad tempus ante [illegible] quam relata ad [illegible] celebris esse debet [illegible] relata ad tempus [illegible] redempcio sed [illegible] [illegible] non supposuit exordium humane redempcionis sed [illegible] [illegible] [illegible] sit [illegible] [illegible] [illegible] successive corporalis [illegible]. Item [illegible] si per [illegible] Christi fuisset [illegible] successive [illegible] [illegible] conceptio Christi fuisset celebranda per modum embrionis [illegible] formatam [illegible] conceptio Christi fuisset celebranda [illegible] [illegible] [illegible] et ita [illegible] modo [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] dispositionem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] contraxit quamdiu [illegible] dispositionem [illegible] [illegible] non debet esse celebris [illegible] [illegible] solet [illegible] [illegible] corporis non debet esse celebris [illegible] [illegible] festivatione ad dispositionem embrionis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] formandum [illegible] corporis redemptoris [illegible] de qua postulatum [illegible] formandum [illegible] corporis redemptoris. Et iterum si embrio [illegible] fuisset successive formatus et fuisset qualitercumque [illegible] [illegible] [illegible] non minus celebrare festum dignitatis conceptionis Christi ut certum est [illegible] semper celebritas de aliquo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vel optimam dispositionem rei de qua est [illegible] gratia

~~exist[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] conceptionis virginis ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]~~

[illegible] celebratur festum conceptionis beate virginis

Conclusio 2a [illegible] festum conceptionis a fidelibus [illegible] [illegible]

Johannes baptista in utero exultat

Nota Sanctus Nicolaus [illegible] [illegible]

Sanctus Thomas Aquinas Ave Maria [illegible] [illegible] [illegible]

Et ita alii que [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

e festum reliquiarum et festum sancte crucis et huiusmodi et si ille res putrescerent [illegible]
herent nichil obstat quin de festiuitati [illegible] quod oportet in presenti sit fe-
stum conceptionis virginis gloriose si eius embrio contraxit feditatem vel qualitatem mor-
bidam qualitate et quia a magistris presentis [illegible] esse bene istud festum quod etiam virgo
contraxit originale peccatum [illegible] quia anima non habuit ex originali iustitia
[illegible] ex eius culpa impedita fuit et ideo quod eius ista fuit [illegible] execu-
tori et iniuste [illegible] hunc [illegible] vero [illegible] celebr-
ant fidelibus sine [illegible] sine [illegible] eius originalis iustitia et culpa [illegible]
respectu habent adhuc rationem [illegible] solum [illegible] personale peccatum ut [illegible]
[illegible] nec puto festum [illegible] esse debere festum personale respiciens
[illegible] persone virginis marie sed magis festum generale respiciens [illegible]
[illegible] exordium humane redemptionis ex hoc quod [illegible] festum originale
conceptionis christi ut [illegible] / [illegible] respectus ad primum [illegible]
virginis in utero que fuit eius conceptio spiritualis [illegible] nomine [illegible]
hominis / et [illegible] respectus ad singularem [illegible] operatione dei in conceptione et formatione
matris christi que si [illegible] concepta fuit [illegible] cum operatione dei
[illegible] puteus qui [illegible] et ordinasse [illegible] opera
[illegible] dimittis [illegible] generationem [illegible]
[illegible] considerationem atque ut appareat [illegible]
[illegible] // [illegible] contemplationem [illegible]
redimendi per christum [illegible] respectu ha-
[illegible] de conceptione et formatione virginis marie [illegible] respiciendo
[illegible] ab originali labe sed [illegible] dispensationem dei respiciendo
[illegible] in [illegible] de qua multo [illegible]
[illegible] opera alia [illegible]
[illegible] glorificandus [illegible] / et [illegible]
de festiuitate gloriosa [illegible] cooperante homine / [illegible] fuit non [illegible]
[illegible] hominis [illegible] cooperante homine /
[illegible] homine ut conceptio christi [illegible] que sit cooperante homine
[illegible] homine [illegible] ex homine [illegible] virtute et
[illegible] natura [illegible]
[illegible] nature / [illegible] homine [illegible] conceptio est
[illegible] naturali [illegible] natura [illegible]
non [illegible] qui [illegible] concepti [illegible]
[illegible] qui [illegible] christi fuit [illegible]
[illegible] conceptio hominis [illegible] cooperante homine solius christi fuit [illegible]
[illegible] conceptio hominis et formatio eius [illegible] opera dei
conceptionem hominis [illegible] artifex [illegible]
dei [illegible] opera sua [illegible]
[illegible] natura [illegible]
[illegible] natura [illegible] mentis non [illegible] gloriose
[illegible] laborarent in describendo
[illegible] et ideo stulti [illegible] studiose [illegible] operi
[illegible] et modum formationis embrionum [illegible] ab
[illegible] et [illegible] non potuit [illegible]
[illegible] et [illegible] operante [illegible]
[illegible] dei artifex [illegible] tota [illegible] artifex
[illegible] nobilissimum et subtilissimum [illegible]
[illegible] formatio hominis non est [illegible] ut [illegible]

~~[illegible] conceptio [illegible] et festiuanda [illegible] beata [illegible]~~
~~[illegible] quod [illegible] et [illegible] et [illegible] spiritualis~~
~~[illegible] concepta [illegible] fuit [illegible] conceptio [illegible]~~
~~[illegible] hominis [illegible] nobilissimum [illegible]~~

Marginal notes (left margin):

~~[illegible] conceptio [illegible] esse festum~~

[illegible]

Duplex conceptio

Conceptio [illegible]

vanda sit et laudanda natura sive extollenda cuius sagacitas sic est laudanda
et laudanda deo creatori omnium qui formavit primum hominem de limo terre et instituit arte
dei mirabili unde nature formacio seu generacione hominis ex homine ut tamen
quod ipse non in spiritu et in mente adhuc formet corpus hominem quod formavit adam
et evam illos homines primos unum de terra alium de costa sicut omnes clare sciunt
sicut eciam idem primo quod sicut theologi dicunt creacio omnis solius dei tamen forma se
naturalis omnipotentis nature excedens per [illegible] datur (Et sic 2o ex parte considera
cum mirabile artificium cum artificiosum et sapienciale fuerit est corporis humani
in quo est incomprehensibilis potenciarum et organorum dispositio et ordinatissima varietas
et in quo sit venerabilissime singule partes et vices sic ordinate ad officia sua et co
gnetisse et in mirum convenienter proporcionate et subordinate item quod
hec considerata penitus nec ita obtusi intellectus esse quod non clare videat sic e
opus esse singulare ... agentis voluntarii in formacione hominis quod qui non videt
utique nichil videt et quod clare videre incipiat [illegible] In exemplo artis
[illegible] si possent instrumenta artis [illegible] fuerit effugare
[illegible] nisi artifex [illegible] sic vel sic [illegible]
vel moveat ita quod non plus [illegible] seu vigoris habent vires naturales quod sic
[illegible] artificiata motione et vibracione [illegible] artificis
cum instrumenta [illegible] motione [illegible] ut ex theologis et philosophis tra
cum instrumenta [illegible] compositum [illegible] declarans [illegible] quod [illegible]
[illegible] manifestum est [illegible] ligni [illegible] applicatur sicut ignis [illegible]
quod [illegible] natura [illegible] ligni [illegible]
[illegible] adhuc nequaquam est [illegible] quod [illegible] ligniorum [illegible]
[illegible] et [illegible] ex agonum [illegible] in [illegible]
[illegible] nisi ab aliquo [illegible] agere
[illegible] et [illegible] natura sunt [illegible]
applicetur [illegible] artifex [illegible] agit [illegible] et disposicio naturalium
[illegible] artifex [illegible] agit [illegible] exigentis et disposicio naturalium
[illegible] in [illegible] Augustinus [illegible] de civitate dei
[illegible] et [illegible] ut [illegible] agere
[illegible] naturalium [illegible] non [illegible] et illorum
motus [illegible] causas [illegible] agere
[illegible] causas [illegible] agere sunt [illegible] et suspendere [illegible] causas
sunt [illegible] agere sunt [illegible] non [illegible] ita [illegible]
[illegible] patet [illegible] in operibus nature [illegible]
[illegible] agens [illegible]
[illegible] natura et [illegible] manifestum est quod [illegible]
[illegible] natura est opus intelligentie non errantis
idem [illegible] quod opus nature est opus intelligentie non errantis
hec est intelligencia prima 2m est quod [illegible] deordinacionis deformitatis monstrositatis
a [illegible] vel [illegible] per
[illegible] causa [illegible]
tute seu 2e cause [illegible] disposicione [illegible]
[illegible] cause [illegible] deformi[tate]
aut monstruositate [illegible] nature [illegible] aut [illegible]

Cause 2a [illegible]

[illegible]

2m notate

Vide hic Cognicionem consideracionem et ex hys collige plura

Quomodo deus potest formare hominem bene dispositum quo lege hic et alibi aliqua revolue

Legitur enim

Priusquam in utero formarem te novi te

1718 [illegible]

Magister [illegible] parentibus

[illegible] equivalens

Apologia [illegible]

diviarent aptam originali optima disposicione [illegible] de dictis tuis decreto
concedendi gratiam in sedere [illegible] voluit [illegible] debuit [illegible]
[illegible] quod ipse fecit quemque monstrat ipse [illegible] talis [illegible] est per [illegible]
deus et deum [illegible] quod nos semper artifex iste summus corpore conformat
sic illi [illegible] qualis sit et fuit hominem optime disposicione [illegible] formit
[illegible] disposicionem [illegible] naturalem [illegible] corporis et [illegible] naturalibus [illegible]
[illegible] et [illegible] quemque faciat [illegible] de [illegible] [illegible]
[illegible] in originali [illegible] Accepit ei quo [illegible] fuit miro pulchritudine
[illegible] mira fortitudine [illegible] mira [illegible]
[illegible] sic tenet corpore [illegible] disposicionem originalem [illegible] apparent
[illegible] gratias [illegible] deo quod nos fuit [illegible] 2º quod
[illegible] non solum [illegible] [illegible] hominem [illegible] corporis [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] intelligentiam [illegible]
[illegible] [illegible] in nobilitate [illegible] qui te ne [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] est quod [illegible] [illegible] est
[illegible] [illegible] [illegible] sic habeat ita exposset
[illegible] [illegible] corporis [illegible] Priusquam te formarem novi te [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tue domine fecerunt me et
formaverunt me [illegible] et [illegible] domine [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] plene
quod [illegible] fecit te [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tuum recognoscere
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] fecit nos [illegible] qui [illegible] fecit nos [illegible]
[illegible] dominum qui fecit nos [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] dominus qui fecit nos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] te formavit [illegible] [illegible] te de [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] fuit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] attende quantum [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] magister [illegible] [illegible] equivalere [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] parentes qui [illegible] fecit te [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nobilitatem
[illegible] [illegible] pulchritudine corporis [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et subtilitatem [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] fortunium [illegible] fortunium [illegible] dependet [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] astro [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] astrologie [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] fecit te [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] qui nos fecit
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

te nec feliciorem [illegible] que appetisti fore potuerunt. Et ipsum quod tibi et
patri tuo carnali [illegible] potestate non licet ut concupiscentiam quam forte non dedit
ad implendum [illegible] generationem operam sed ut serviret sue libidini. Magis quod [illegible]
[illegible] et moralem [illegible] teneris patri tali quam ex generatione. Deo autem
genitori tuo pro omnibus dentibus teneris ad honorem et ad gloriam [illegible]
[illegible] ipse ei medium formavit te in [illegible] et [illegible] ut vivere sed mirabiliter
[illegible] ut vivens [illegible] et [illegible] ut per eam in gratia posses
[illegible] quod [illegible] si quis ad non [illegible] ut [illegible] fides et
[illegible] quo non minus [illegible] et digne [illegible] de laudando et glorificando
de [illegible] et [illegible] hominis [illegible] de [illegible] adam de limo terre
[illegible] fecit [illegible] de [illegible] te [illegible] fecit
de limo terre [illegible] tunc [illegible] e pretinue
[illegible] te [illegible] quo [illegible] fecit [illegible] si solo
te ut adam formasset [illegible] et [illegible]
[illegible] dei [illegible] fuit iste adam [illegible] de limo terre [illegible]
[illegible] de [illegible] et [illegible] tam digne et nobiliste [illegible]
glorificandus est super omnia [illegible] de [illegible] matris [illegible]
[illegible] agendum [illegible] qui [illegible] fidelibus [illegible] gloria [illegible]
[illegible] non [illegible] deo [illegible]
[illegible] virginis [illegible] filius dei [illegible]
[illegible] certe [illegible] si [illegible]
[illegible] gloria dei et [illegible] ista [illegible] dei [illegible]
in hac parte [illegible] gloria dei et [illegible] ex spectabat desiderose et
fuit quam [illegible] hominum [illegible] 2o quia ista [illegible]
[illegible] 3o quod ipsa [illegible]
[illegible] ipsa [illegible]
[illegible] hominum [illegible]
[illegible] et nobilis [illegible] hominis [illegible] et formatione
[illegible] Et hoc [illegible] ipsa fuit quam
gloriose [illegible] expectabat [illegible] adventu [illegible]
[illegible] hominum [illegible] expectabat [illegible]
[illegible] quomodo [illegible] non habebant [illegible]
[illegible] salvator [illegible] et [illegible] non [illegible] per quem.
[illegible] gentes [illegible] et [illegible] non [illegible]
[illegible] principaliter et nobiliter [illegible] observaret et [illegible] fuit [illegible]
[illegible] plurimum [illegible] esse [illegible] promisse
[illegible] abraham et david [illegible] attestante
[illegible] fidelibus [illegible] promissum [illegible] quo [illegible]
quod [illegible] non [illegible]
[illegible] filius dei [illegible] pro salute hominum [illegible]
[illegible] abrahe et david [illegible] hic [illegible]
[illegible] et [illegible] de [illegible]
[illegible] hodie de illa [illegible] et [illegible]

Anima notatur dic

2o

3o

Revelationes

~~[illegible] laudare [illegible]~~

Dixit aut maria ad angelum quo fiet istud. Scriptum est luce j° et in
Devan9 festiuitatis hodierne fratres carissimi et dm venerandi Et magna
et mirabilia huius festiuitatis sollempnis pensare misteria absque dubio
cogentur fateri nec digne spali gra quam illustrante deuocius co
templeri et veritus intelligamus Quo fiet istud etc. quem ecclesia carpe non
fuit virgo iste sonalis recepit quo nouum fecit dns sup terram qz mulier cir
cumdedit quo virga aaron sine humano cultu florem et fructum produxit quo
rubus moysi in medio flamme non exarsit et non madruit vellus gede
onis. Insup quis intelliget quod bene legeris mamme talis non fuit forum
datus Quo fuit incessus inequatus et fplicissimus corporis sunt alius talia
quis intelliget sine spali gra. Igitur ut quam phos intelliget et fructuose
contemplandus nobis notitias pspicue in hac festiuitate impetremus adiunctis gre
recitem dei genitricem recte habemus hodie cum confidentia dicere eidem
virgem ei cum angelo aue maria gra plena etc. Dixit aut maria ad angelum quo fiet
istud et scribit ubi sup. Nostis dilectissimi fratres quod pus annunciacionis diuine glosa
solempnitate suffraget mortalibus dichore et gaudio psequenda sunt pandit et
sollempnitate signant incorporacione misterium atque volunt
virgis glose dignitate annuntiata inter redempcionem misterium atque nostre
innouatione et reparacione mundi contemplandi et deuocione exordium. Verba que non
reperacione intelligi ops reparacionis nisi respectu heautur ad integritate subiugari
sed plene intelligi opus reparacionis. Nec annunciacio sensu intuitiuo antetica
cepit opus creacionis seu primarie formacionis nec annunciacio seu nuncius mitteretur ad solum
hebreorum ostendit agnubus equatoris gratia inuitus mittere et quia apud illos
cione quis pnuciatur quam in exordio creacionis mundi inouit tota maria
cum dixit ad angelum quo fiet istud. Volo primitiuitoris tenendo h aliqui sunt
tene de nouo creacionis operis seu primarie formacionis ut sic quod presens festiui
tas recolit primordia salutis annunciatam virginis maria in hac sollempnitate ha
benda contemplato incipiat apponi. Igitur ut veritas tradit infallibilis hinc
clari ypiana religio testificata. Ds excelsus fontale omnium rerum principium quam
omnis optime nos consilio sup infinita potentia tempus forma extiterit nullo ex
teriori creaturarum stipatus agmine. Non tamen sine suis gaude et tubernio solus
fuit eternaliter Et tamen suum cuius rei conditione atque ineffabilis societatis tamen eius
seipsum trinitatis psonarum gaudiose fruebat in necessario et sapientissimo cuncta moderantur
bat consilio Quo quidem quasi admodum artifex sapientissimus nouum grandem
tum adminacione dignarum rerum iuxta ordinatissimam tempus dispositione cum
fatum apud se fabricam descripsit faciendum pro dispositione eternaliter in suo bot
ptimparac vocate ea que non sunt et primo ut ita loquar de tenebrosa pri
re possibilitatis colligere in regione futurorum 2° de regione hacte regionis
eorum creaturas 3° disposuit renouare et reparare genus lapsorum mortalium
de regione mortalitatis ad regione lucis eterne et immortalitatis glorie Et licet atque
erat eterne dignacionis eterne propositum et consilium stabile super filios hominum quod
condem consilium tempus dei omnipotentia exequi poterat ss sapientia differebat le
initiis concurrerent et accelerabat. Omnibus nasci cupientes sollicite instabat ire
uiuum temporis in regione in hac lite existente supplex addebat artifi
tio rerum sapientiam sollicitabat. Volt eternum deplorabat querulose in stamo
ut de tenebris non existentie educet in lucem eciam esse et produceret ingressu
presencialiter existencium ut ita dixisse fugat parte tua noue adhuc loqui

Tertio sunt primitias annunciationis

Tertio opus reparacionis in hoc primus pragmationis et pronis

Quo non essentia deside bant fieri

pulcherrima cum sit et quod ab eterno tecta inserta fuerunt. Cum lateat in tenebris quod te laudare cupit, *sive* cupit res antiquissima nasci. Cum bida presens vestit cultine [illegible], numquid constrebit tibi nichilum quod annichilabit bonitate tuam quod non est. Ergo ad te iubar fateat opus quod fecit auctor.

Ipse autem summus artifex sciens ordinem suum, semper quem tenere tenetur, eam summa pro bonitate postulate, tandem aliquem misit et adduxit suam bonitatem ante mi... modo. Quare volens dixit, ista cum bis [illegible] verbo profecit mundum pulcherrimum, pulcherrimus ipse pulcherrimum eorum cum congrua dispositione cum decentissima ordinatione cum optima proportione cum idem rectissima relatione. Sed quod attendamus sed nunc non eventu pensemus quid mox accidit certe de quo presto mirandum est quod tanti artificis iam prestum opus tam integrum pulcrum, tam optime constitutum et regulatum artifice suo permittente ipso tempore suo non bellissima sed fortissima et dignissima mox ut factum fuit serpens confregit, pervertit et confregit. Ubi dique conturbatum puto quod si opus novum et integrum sic tanto collapsum est in quo iam consideret opus debile post confractam reparatum cum hinc rimas [illegible] angelus. Sed angelus permanere tante felicitati in paradiso in medio ... corruit et ipso decipiente homo primus et prius pecavit et mortuum quoniam pertonis statum felicitatis sic statim ... Bene ergo dixit apostolus: Qui se existimat stare videat ne cadat. Bene etiam dixit quidam poeta magna repente ruunt summa celeri... cum alitissima nec propter ruina quoque mortem suis ... diu stare putet. Sed quod bonum deus qui e bonum oportebat et artifex talis quod in depressio malum accidere non sineret ... opus suum pulchritudinem isti ... in de chaue posset et vellet ... quod gloriosus reformare venit et decuit totum labi et frangi permisit quod gloriosus reformare venit et decuit ... omnia ... sapientiam et iustitiam. Unde dicitur deinde ... magne et occulto consilio atque mirabili misterio ... lapsum hominum genus magne et ... gloriam clementer et dignissimam reformare dignatus est ... primitus ... Quod ... ministerium dum angelis dicet ... male ammictet ... quod ... Quomodo fiet istud nec tamen ... fiet ipsi ... prohibet. Quomodo fiet istud ... angelis homines salutis ... sine misericordia ... obscure ... et demones ... futurus ... angeli scientes homines futuros ... desperabant ... precepit lapsi ... fieri dum ... Lucifer autem quod antiqui ... iugiter orabant ... lucifer ... certe non sic ... arte ... dum per ... angelis suis certe non sic ... studio ... iugiter laborabat ut ... positi ... reperit et ... pedire et retardare ... quod ... in libro de victoria verbi dei deducit ... et condendo ... lucifer machinatus fuit impedire dum ... Quomodo fiet ... nisi ... apud se fremens et murmurans. Quomodo fiet istud per opus regulatoris hominum et quare potius fiet quam opus regulatoris angelorum? Iuste enim meruit homo dampnari ut angelus quare ergo ... fiet et non angelo ... Quomodo fiet istud ... per homines deo regulari non ... cum ... sit ... iustitia prohibente regulatio ... fore

non dedit nec cum hoc decreuit archangelum [illegible] reconciliacio hominum non pertinet sed
pertineret reconciliacio angelorum. Quomodo ergo fieret iste [illegible] atque alie racione lu-
cifer probare nisus est genus hominum iuste dampnatum non posse per redemptionem quam
angelos debere sed debuisse nec modum convenientem redimendi invenire posse
¶ Econtra autem gabriel archangelus huius redempcionis nuncius singularis hominem in-
nate fragilitatis temptacione deceptum et volubilitate deo reconciliari debuit. Tu ad hoc ne
sublimis et fortis qui in deliciis paradisi fuisti redimi non debes et hoc ideo quia pri-
ve tua sponte nullo impellente nullo tuo temptante cecidisti tuum contempnendo creato-
rem non quesisti sed despexisti. In omnibus tue dampnacionis signum fragilitatis et incredu-
litatis hominum genus te decipiente perire fecisti. Iustissima ergo de te fuit dampnacionis dif-
finitiua et finalis quia nunquam revocabilis lata est. Homini autem misereri decreuit deus
finitiua et finalis quam nunquam revocabili ... homini autem misereri decreuit deus
de misericordia. quid dicis autem quod contrarius sit deus vult inde ondere iusticie
pacem et iusticie misericordiam. Sed quia non licet ei quod deus est cum quod vult facere
quare creature tunc negatum est quod deo incarnare et iustus est omni modo in bene nomi-
nate. Quod scriptum est hoc fuit nunc ut redderet debita fieret iusticia. Sed per hoc
tempus quo sit homo fuit ... erga se duobus primo quia omnis dampnandus erat ut angeli
altitudinem diuine misericordie esse ostenderet. 2o quia peior futurus erat quam angeli mali. Quamvis enim
i[n] tantum nimis est ostensus quia angelice graciam prauenerunt et per eorum fuit quantum corpore
honores multis angelice gracie[?] quam eorum ... sicut quidam honores angelicos beatorum erant ita quidam honores
et gradum culpe quia sicut quidam honores angelicos beatores erant ita quidam honores
glorificandos demonibus erant dampnatores. Et tamen hoc non fit statim post partum prime
uocabuli dampnatoris sue fuit addicti sed angeli mali. Propter quod talia
multa porrecta contenderunt angeli boni et mali super articulo misterio redempcionis
humane et fit et grandis contencio de qua apocalipsis xii et diutina contencio procella
tu plusquam quinque milia annorum et reciti ... sex usque adam hinc plantaui
hominum duo usque ad tempus diuine annunciacionis et incarnacionis felicissime in quo
tamdiu usque ad tempus diuine ... atque ea sic tam dura in gabrielem et de
scilicet diem ista lis et contencio finem habuit ... concordia inter iusticiam et iusticiam et uerum adduxit ...
mone ... inter deum et hominem dissencia ... pax eterna constituta est. O ergo felix annus conpitacionis felix mensis
diffinitiua et pax eterna constituta est. O ergo felix annus ... felix mensis
liberacionis felix dies annunciacionis felix hora virginee concepcionis et felicissima in qua
diuine incarnacionis felix in quo anno quo in sexto millenario mundi origine incepit
uti misereri deus felix mensis in quo consummat celebrabit filius dei. Iste mensis
primus anni benignitatis et misericordie sed septimus est in ... ensis iste scilicet marcius est
primus mensis primo erat in mense iam. In eo quidem mense mundus iste est creatus ut est
in eodem mense diem iter ... dixit deus de gram-
ine creatum mundi ... terra flamina ... herba ... radice ...
net terra fecundata ergo maria virgine primo terra florens ... genuit et
ipse florem produxit quam in tali mense completa fuit. Ipsa apparuit terra et genuit
saluatorem. Ipse super felix dies qua annunciatus est mediator dei et hominum Christus
ut participaret quod si terre ... et terra mortalibus apparuit adiutum ad regna celestia
... felix annunciacio ... ista est inde de uenientia... et de abreuiatura de
effectus felix sic annunciacio per quem ista est ... credendi ... diue laudis et uenia
uniuersitatis ... felicissima diuine annunciacionis et incarnacionis
... salutis habent ... constituta est et in tempus ... colloquium ... potentia
quadruplex annunciacio salutaris constituta est et incarnacio ... professionis annunciacio
uniuersa catholice ueritatis ... annunciacio ... professiones annunciato
sceleris ipsi ... ad laudem dei per magnalia ...
... diue annunciacionis specialiter pertinet ad deuocionem. 2a specialiter ad

sacerdotes et religiosos 3a vero amictum pertinet generaliter ad omnes precipue hoc tempore
quadragesimali crebrius et devocius exercenda de quo scriptum est [illegible] Item in
orbem [illegible] de 2a vero anima [illegible] corpus per dilatationem [illegible]
[illegible] annunciacionis [illegible] Hora que felix hora in qua de [illegible]
[illegible] concepit et altissimi filius. In qua primo Ave Maria [illegible] felix
[illegible] virgo Christum concepit [illegible] prolis [illegible] elegit [illegible]
tunc nobis meruit. Unde [illegible] tale [illegible] felix et singulare beata est
dies ista hora ista [illegible] tanta et tot salutis misteria in hora
dies ista [illegible] mirabilia et incorruptibilia [illegible] contemplanda [illegible]
ta sunt [illegible] aliquali dico primo quod hec est dies que
[illegible] grandi misterio convenit sexte diei [illegible] dies in kalendario
[illegible] alpha [illegible] alpha sequencie
[illegible] sexta [illegible] alpha [illegible] sabbatissimum [illegible] diem [illegible] incepit [illegible]
[illegible] autem alpha designat [illegible] alpha vel A denotat septimum
diem sabbato [illegible] nichil ad [illegible] fecit [illegible]
[illegible] que [illegible] in kalendario [illegible]
[illegible] alpha [illegible]
[illegible] manifestum est quod
[illegible] tenet hanc [illegible] sextam diem [illegible]
[illegible] hominem ad ymaginem et similitudinem suam [illegible]
[illegible] et similitudinem reformavit [illegible] ad sextam diem [illegible]
[illegible] refertur [illegible] dies ista [illegible] homo
Adam [illegible] formatus est [illegible] hora qua Adam lapsus est [illegible]
[illegible] celestis [illegible] et in eadem die [illegible] hora [illegible]
pro nobis mortuus est ut dicit [illegible] glosa super [illegible]
[illegible] paradiso [illegible] post meridiem [illegible] sunt [illegible]
[illegible] hora [illegible] formavit de limo terre
eadem hora [illegible] fuit [illegible] celebrata fuit [illegible] ut [illegible]
[illegible] qua hora hoc [illegible] angelum [illegible] loco secretissimo et tem
[illegible] angelum [illegible] vel [illegible] ut [illegible]
[illegible] aptissimo ut hora matutina vel [illegible] colloquium angeli et virginis [illegible]
[illegible] completorium ut [illegible] magis placet [illegible] medium [illegible]
[illegible] completorio [illegible] medium noctis [illegible] medium [illegible]
[illegible] fuit hora tercia
[illegible] adam ut [illegible] fortune
[illegible] dies devotissime [illegible] formatus
fuit [illegible] sexta die [illegible] adam [illegible] de limo terre ille formatus
fuit [illegible] ymago et similitudo dei ut [illegible] ad
[illegible] et similitudinem dei [illegible] deformavit iste dei [illegible] reformavit
[illegible] ille [illegible] mortificavit iste [illegible]
ille [illegible] iste [illegible] et [illegible] per [illegible] more [illegible]
[illegible] septimi [illegible] Adam [illegible]
[illegible] celestis [illegible]
Adam [illegible] celestis [illegible]
[illegible] celestis [illegible] portare [illegible] celestis
monet [illegible] portare [illegible] portemus [illegible] celestis
et precipue hoc sacro tempore quadragesimali [illegible] celestis [illegible]
portare debemus [illegible] religiosi [illegible] penitencie

Hora

cade die [illegible] Adam lapsus est [illegible] mortuus est

dies annunciacionis est dies devotissime contemplacionis

Ad finem valet

[illegible] portare [illegible] celestis

et nunc ymago paupertatis ymago oris, vitae et honestatis. Ymago non terreni senilitatis hominis quae excitare debemus et in nobis delere. Ymago avaritiae et iniustitiae, ymago libidinis et voluptatis, ymago superbiae et elationis, pompae et vanitatis saecularis, ymago livoris et deformitatis terreni hominis ymago est. Quibus itaque semel excisis

(margin: Quod nunc depingitur ymago celestis)

nunc plurimi nostri extra ymaginem terreni portant ymaginem caelestis. Nunc autem in veteratu nudo non sunt, sed plurimi extra ymaginem caelestis vetustum induerunt ymaginem terreni et impressam debiliorem et fixiorem. Quia autem repugnantes sibi inesse nequeunt, item quod dicit Propheta Ieremias XIII: Si Ethiops mutare potest pellem suam aut pardus varietates suas, vos poteritis benefacere cum didiceritis malum. Ipse et frequenter et studiose se exercere et figere in malo et hic per consuetudinis impressionem et pellem induere et numquam plagas et maculas peccandi consuetudinibus. Qui tales sunt, vix possunt mutare pellem in vetustate iniquitatis suae, nisi ei vel magnus eventus dant pueritia vel exhortationes. ¶ Quid ergo talibus restat nisi quantulibet ita praedicationis vel exhortationis vel etiam deprecationis praesertim volumus ¶ Stimulare. Tertio dico quod hic est dies ista dies salutis in qua Rex caelorum unigenitum filium suum misit in regionem longinquam ut sic deum exulem per sanguinem reduceret.

(margin: R°)

Dico 2° quod hic est dies ista dies ... adopcionis filiis suis conceptionem et festum elegit virginem mariam, sed dispensando tempus ut hanc eandem per eundem et salvare ... et conservaret, quod hanc eandem ... ut XXXIII ... ut ... Dico ut dictum est ... sanctissima ... passus est ... ut dictum est ... eadem die ... octava kalendas aprilis ... passus beatus Augustinus XVIII de civitate dei cap. ... dicit quod octava kalendas aprilis ... passus et resurrexit ... eundem diem et hodierna festivitas quae ... fuit ... dies ... homo renovatur

... ut renovet vetustatem ... igitur si hac die ... novus homo renovatur ... ut renovet veterem mundi. Igitur si hac die ... novus homo renovatur ... hodie ... passus ... mundi ... formatus est ... conceptus ... et ... Quid est quod adhuc tamen veterem ... carnalia ... veterem ... novis ... corruptibilibus ... caelestibus. Responsio. quod haec est causa quare adhuc de veteri corruptibili ... humanum appetitum vel fortem ... ut ... ad malum ... adolescentia ...

(margin: Quo est quod ... placet)

(margin: Responsio ...)

... et cogitatio humani cordis ... malum ... de quo dicit apostolus: Expurgate vetus fermentum et ... et illud fermentum veteris malitiae de quo dicit apostolus ... induimini ... renovamini spiritu mentis vestrae et induimini ... novum qui secundum deum creatus est in iustitia et sanctitate veritatis deponentes veterem hominem qui corrumpitur secundum desideria carnis ... veterem hominem qui corrumpitur per desideria erroris ...

(margin: 3° quod hic est dies ... elevata est ... declarata sapientia mirificata ... dei)

(margin: R°)

Dico tertio quod hic est dies in qua ... elevata est dei potentia declarata ... quod ... homo ... ... in hac die filius dei qui ... solum ... et ... descendit ... in hac die ... descendit ... maxime ... homo quod ... ostensus est quod deus ... homo et ... maior potentia est ... homo ... deus ... Ideo dilectissimi si ... natalis domini solemnius est quod homo ... ¶ Ideo dilectissimi si ... qui ... solemnior ... ¶ ... celebrior est in qua ... gloria ... ¶ ... celebrior est ... quae ... humilitas ... assumpta est ... ¶ ... festivitas magna est quia ...

(margin: ... dies ... celebrior ...)

in celum ista mutatio est in qua dei filius descendit in uterum virginis. Et dicitur pen
thecostes sollempnis quia tunc spiritus sanctus missus est sollempnior est ista in qua filius
dei filius nobis factus est. Et ideo quia celsitudo sollempnitatis huius diei beatissime per
adventum christi preeminentes excellit festiuitates precipuas que sunt omnes anni festi
uitates antecedat. Indignum quia est ut huius sollempnitas alicui festiuitati ce
dat nisi magna ratio aliqua compellat. talis est ergo celebritas huius diei tamquam
redemptoris primordia recolentes talia sunt nunc salutis initia ista sunt medicamenta
nostre miserie initiamenta devotionis. Si vero in effectibus nunc iustitie dei hec sunt
noua de celis inter initiata ipsi cum olim recencia canit propheta contemplo
in manibus dulcedine fideles restringebant quia considerando tunc preterite lacri
mas educebat et penas meditando spiritus omnis que mundo sunt sola celestia appe
tebat (de persona aug.) ex hoc confessus dixit nec satiabar illis diebus dulcedine
mirabili considerare altitudinem diuini consilii super salute generis humani. Sed nunc
hec noua celestia et dignatione redemptoris iustitia sunt ut olim in contemplatione sunt
et monet aut sapiunt sed tunc nostris peccatoribus quia non sunt que hec nostra
que forte incipientes in feruente nouitate spiritus predicta ex frequentia audi
endi quasi omnia et cottidiana facta viluerunt et preciosa vidua et delectabilia tar
endi quasi omnia quod post aduentum christi adeptum latuerunt abiecta iam audisse nesciuit
in qua post aduentum christi adeptum cum nona et delectabilia spiritualibus renouentur in templo christi in templo
tur et statim noua delectabilia spiritualibus renouetur in templo christi in templo
peculiari regente facta que est Regale sacerdotium inquod iam fere diminuta est
quia predictorum contemplatione spiritualia cessa ad tempus excoluerunt versa sunt in uersa
quia predicatorum contemplatione spiritualia ad tempus euocauerunt versa sunt [illegible]
est cum auaricia versa superbia versa est luxuria versa sunt gula et accidia
in mentem et cetera bona omnia versa sunt superstitiones quia ymo et versa sunt ydola in
mundo et cetera [illegible] non in tenebris periculosius in mortali habitudine nunc
peccatis dei et sunt non inter [illegible] [illegible] aurum et argentum et honorem et dominium et voluptatem
non qui omnia facit statuam auri et argenti et honoris et dominium et voluptatis
et carnalis solatii sunt apostolus dicit apostolo quod auaritia est ydolorum seruitus
et alia. Et item in [illegible] loquitur quid est aliud et cetera. quam colere
bachum quia temptat et cetera. Quid est aliud et cetera quam colere draconem qui temptat et
quid est enim vel ad complere nisi et cetera. Quid est aliud et cetera quam tollere bachi
aut ministrare bacho. Et cetera quid est aliud in dubio venerare adulatores quos
complere demones aut quid est defunctorum consule romanorum sacrum martem et
alia astra que veneranda a quo gentiles coluerunt simulacra tractando nec
timoria supplicio ditari voluit nimium colunt et sedem hunc modum in aliquo no
ne eorum quasi ydolum honorare se facit princeps a prelatis qui se venerari
quam deum adorare patitur. Nunquam non ydolatria quilibet ille qui sic hominem
tanquam deum adorat. Et sicut mendum sic ydola versa sunt quinymo et tres in
fine temporales que poete finxerunt versa sunt per quas intelligunt tres in fine
sunt affectiones quia in anime humane ultra per habitus facte conuenerunt tam
deum cognitum ita deliquerunt ut nec fame nec precibus respectu hic possunt
tamen iste aut tres affectiones furiose sunt quia [illegible] cupidus cupiditas
quia desiderat opes libido quia appetit voluptates que recte fures appellantur
quia stimulis suis mentes feriant humanas et fetris et no [illegible] sunt itaque
iam humanitas premissa quia hodie illius magni et cum consilii decretum
de redimendo homine patefactum est angelis ideo hodie in celeste decretum

Et hoc forte aliqui hominum noua huius diei

quod atque mala redierunt

quod ydolatria redit iterum

quo tres furie infernales versa sunt

Recurrere ad principale [illegible]

Vide

Ave gratia

Dividit thema in [illegible]

Primum

2o

et servatum per archangelum dei nunciatum est mundo, unde [illegible] quod dicitur hic dies bonorum est quod nova optima audimus de celo descendentia ab angelis exportata. Spiritus locutus est ... concepit ... predicta a rege ... et signis variis representata quorum hodie complementum factum est ... filios hominum ... modus ille mirabilissimus ... tunc redemptoris eternaliter conceptus est ... publicatur ... quod missus est a deo angelus gabriel archangelus ad ymmen[?] filio dei [illegible] ... matre virginem in qua concepit nascitur ... in bethleem autem ... ille ... civitate nazareth ... virginem ... maria illam quod ... nec ... nec ... tunc ... celeste ... salutavit dicens. Ave maria gratia plena ille ... celeste ... filium ... nomine eius ihesum. ... timore conturbata ... nova celestia ... prudenter ... misterium. ... ad angelum ... quomodo fiet istud ... Quomodo fiet istud dixit maria ad angelum quomodo fiet ... dimissis ... assumpta ... expo[n]it ... Primo personam ... secundo exponit ... nazareth ... missus est ... dicit maria ... tertio ... Quomodo fiet istud persona ad quam missus est ... de quo ... virgo ... loquebatur ... missus est ... Dico primo quod persona ad quam missus est ... nazareth ... quadruplex ... civitate nazareth ... florida ... radice yesse ... egredietur virga de radice ... ibi floruit virga de radice ... flos ... yesse et flos de radice ascendit ... flos ... de sublimi ... ita christus ... maria fuit ... nazareth ... virginitate ... plena ... secundo ... benedictionem ... virginitate ... tertio nazareth ... legitur ... maria ... ce quod ... repleta ... angelus ... civitate ... annunciacionis ... Spiritus sanctus superveniet in te ... Ave maria gratia plena ... templum ... nazareth ... tertio regum ... dei ... nazareth ... templo ... nazareth ... altissimi ... ille nazareth dixit quod nazareth ... Dixi secundo quod legatus qui missus est ordine ... loquebatur ... primo ... sponsi ... salutare ... sponse ... sponsi ... secundo ... gabriel angelus ... filium dei ... missus ... de celo ... Ave gratia plena ... secundum ... tertium ... magis ...

[illegible] consideravit [illegible] ... recta q[ui]s [illegible]

3° Circa 3° q[uod] negocium sup[er] quo missus e[st] sine placito tractabat p[ro] q[u]o ut dicte [illegible] fuit quatuor q[ue] tangebat p[er]sona[m] s[cilicet] angel[us] q[ui] v[ir]gine[m] visitavit et salutavit ... maria q[ue] tanq[uam] terra fructifera concepit ... 3° sp[iritu]s s[anct]us q[ui] ... ut fons [illegible] ... plevit et fecundavit ... 4° fili[us] dei q[ui] tanq[uam] thezaurus v[ir]ginis ... [illegible] ... [illegible] ... sola sup[er] [illegible] ... [illegible] ... applicari possu[n]t [illegible] ... [illegible] ... [illegible] ... p[er]sona p[er] [illegible] ... tempore [illegible] fuit [illegible] ... v[ir]gini apparuit / 3° in quot [illegible] ... adve[n]it [illegible] ... [illegible] ... desce[n]dit de celo ad v[ir]ginem no[n] [illegible] ... tarde [illegible] ... desce[n]dit de p[ri]mo celo velocit[er] et expedite ita q[uod] [illegible] ... morat[ur] [illegible] ... no[n] poterat velo[c]i[us] [illegible] ... summi reg[is] voluntate[m] [illegible] ... no[n] potest [illegible] ... maiorem [illegible] ... habebat / et negociu[m] p[ro] quo mittebat[ur] [illegible] ... nec aliq[ui]d [illegible] ... [illegible] ... expectatu[m] fuit ... [illegible] ... [illegible] ... dixit [illegible] ... [illegible] ... ut [illegible] ... [illegible] ... Ad 4[m] videnr q[ui]d[am] doctores sup[er] [illegible] ... [illegible] ... angel[us] ... assu[m]pta fuit [illegible] ... hu[m]ani corporis pul[chri]tudo ... et [illegible] ... angel[us] ... doctores [illegible] ... [illegible] ... forme [illegible] ... [illegible] ... apparitione angeli mali ... boni [illegible] ... angeli boni [illegible] ... mali plurimu[m] ... forma [illegible] ... horribili ... [illegible] habitudine apparere solet [illegible] ... mali ... angel[us] ... [illegible] ... Et [illegible] ... apparuit mal[us] angel[us] ... [illegible] ... speciosi et religiosi ... angel[us] gabriel apparuit ... [illegible] ... Et no[n] [illegible] ... [illegible] ... filii dei [illegible] ... [illegible] ... v[ir]gini appareret. Ad 5[m] d[icitu]r q[uod] gabriel ... [illegible] ... gaudium annunciaret ... [illegible] ... [illegible] ... misterium [illegible] ... [illegible] ... Gabriel sol[us] p[ri]ncipal[is] ... [illegible] ... nativitate ... [illegible] ... forte apparentib[us] ... [illegible] ... missus e[st] gabriel angel[us] a deo ... [illegible] ... excepto gabriele ... [illegible] ... Et [illegible] ... Et no[n] solu[m] desce[n]dit cu[m] gabriele angelor[um] exercit[us] ... [illegible] ... gabrielem ... [illegible] ... [illegible] ... angelo testante qui ait Ave gr[ati]a plena d[omi]n[u]s tecu[m] ... q[uo] [illegible] ... filius dei ... [illegible] ... angelum [illegible] filiu[m] dei mitti ... [illegible] ... [illegible] ... adventu[m] angeli fuit ... [illegible] ... [illegible] ... Vel forte [illegible] ... [illegible] ... [illegible] ... ita ... [illegible] ... filii dei [illegible] ... doctores loquu[n]t[ur] ... [illegible] ... Et forte q[uod] [illegible] ... [illegible] ... [illegible] ... angelu[m] Quo fiet ... [illegible] ... [illegible] ... ad angelu[m] ... [illegible]

Quo fiet [illegible] etc.

37 [illegible] ... [illegible] ... [illegible] ... [illegible] ... [illegible]

lucis 1º nobis proponitur virgo maria in quadruplici virtute imitanda primo quia prudens
non fuit preceps et subita sed grauis et circumspecta quia non statim audito mirabi-
libus consensit ei mittens verbum cum consensu prohibuit sed dicit quomodo hoc fieri posset
tamen fuit serena in quo scriptum est qui cito credit leuis est corde et ideo nolite
omni spiritui credere sed probate spiritus si ex deo sunt. Certe non sic cauta fuit Eua
prothoplasti credendo illa puerile etatis prima eua ut ista etatis puellaris Eua 2a
illa ei statim sine inspiratione credidit serpenti horrendo ista autem dicit constitit
salutanti angelo dicens quomodo fiet istud / prudens quoniam noua Eua futura illa fuit vetus
Eua que stulte credidit facta est dea et facta est maledicta / hec vero quia dixit ecce
ancilla dei facta est benedicta in mulieribus et facta in celo regina. Secundo nobis proponitur
imitanda in hoc quod in loquendo non fuit leuis et garrula sed breuis et circumspecta quia
plurimis bis tamen breuiter locuta est cum angelo tacita et unitate primo dicens in querendo
quomodo fiet istud quoniam virum non cognosco 2º humiliter consentiendo ecce ancilla domini 3º
proponitur nobis imitanda ex hoc quod in exequendo non fuit remissa et tarda sed humilis
et parata quia audita salutatione ... quam angelus monendo dixit quomodo fiet istud
mox subiunxit consentiendo ecce ancilla domini fiat mihi secundum verbum tuum ubi primo audita est
vox tam ... tam audita est eloquium dulce eloquium salutis O dulce verbum
et benedictum eloquium et abundans gratia labiorum suorum ... diffusa est gratia in
labiis tuis propterea benedixit te deus in eternum ... magnum ... et maxime ...
... consensit illa humilis ... confessio qua facta est ... redemptio Felix
... felix ... pendebat nostra salus et sine quo non fuissemus
... felix ille ... magna dignitas
... in ... constituit ... concipiendo ... redimi ...
... meruit ...
... filius dei fieri et benedicta in mulieribus ... salutatione ...
dici appellari. 4º nobis imitanda proponitur virgo maria in hoc quod in ... non fuit
segnis et obtusa sed habilis et studiosa quia ... adhuc tamen esset iuuencula sed
... quam cito fuit virgo potens ad concipiendum tam
... angelus missus ad eam ...
... potest dici plenitudo temporis in quo deus misit filium suum
Et ... nunquam ... fuit ydonea ... in ...
... fuisse et forte ... iunior fem-
... tamen ... studiose adulte
ipsa concepit. Et ... hominem ... feminam ...
... filium
... non est ... naturaliter feminam ... et intellexit virginitate
teneret ... iuuencula et tenera ut supponitur ... statum ...
parere. Et ... virgo ... statum ... eligens esse sterilis
... spiri-
... ut esset ... carnali ut fieret grauida ... pullulatura in fructus celestes
... sed virgo
... conceptione ... partura ... deuocione et puritatis
magne prudencie et intellexit ... edocta virginalis
tamen iuuencula et tenera puella que nullo precedente exemplo ... sed ...
statum ... lex ... non parit. ... fuit virgo studi-
... ubi dicitur maledicta sterilis que non parit ... fuit virgo
... salutate cum angelo mox ...

2º proponitur nobis imitanda que fuit breuiloqua et circumspecta

3º proponitur imitanda quia non fuit tarda sed humilis et parata

quando dixit ecce ancilla domini

4º proponitur imitanda quia non fuit segnis et obtusa sed habilis et studiosa

non in quanta etate virgo concepit christum

quod nulla femina iunior ... concepit

quod tam iuuencula ... virgo fuit

... per ... et ... cogitacionem

cogitabat qualis esset ista salutacio. Et iterum Luce 2o scribitur quod Christo iam nato
diligenter attendit hiis que a pastoribus dicebantur et conservabat omnia verba hec conferens in corde
suo. Similiter ut ibidem scribitur verba filii sui iam xii annorum dicentis Nesciebatis quia
in hiis que patris mei sunt oportet me esse quamvis non intelligeret studiose conservabat in cor-
de suo et hec nolui in textu tenendum sue prudencie perfeccionem. Hec igitur exemplo huius virginis
perfectissime corrigat se male studiosi qui sepe multa utilia audiunt et nichil
horum in corde suo custodiunt. Emendet se quidam presumptuosi qui de hiis que proponi
turpe non intelligunt non conferunt in corde suo sed statim despiciunt. Humilientur
quidam presumptuosi qui verba hominum parvi status attendere et conservare contempnunt reputantes
omnia que eorum simplices non sapiunt nec congruunt fatuitates et deliramenta esse.
Non sic fecit virgo gloriosa sed verba humilia in hiis est verba simplicia illa que a pastoribus
omnium dicebantur diligenter conservabat et revolvit super hiis in corde suo. Itaque patet per
dictam eius mentem virginalis status puritate et sue claritate. Igitur virgo Maria decens
dictam eum in mente virginalis status puritate et perfeccione non indigne meruit sepius ab angelis
incomparabiliter excessit feminas preteritas et futuras non indigne meruit sepius ab angelis
visitari et diligentissime custodita atque ut scitur dei mater angelorum ducatu veneranda
visitata et diligentissime custodita. Ut scribitur a Beda angelorum comitatu sti-
patissime honorata. Et de Maria Magdalena que sanata ab angelis sed illa in tribulis angelorum exercitu sti-
pata. Patet quod inde Daniel describit tribus ut castrorum acies ordinata. Sicut nimirum
pata. Patet quod in Daniel describit tribus ut castrorum acies ordinata. Sicut nimirum
virginum custodes angelos fuisse legimus. Ex eo enim
virum ut sepe singulariter virginum custodes angelos fuisse legimus. Ex eo enim
quod angelis qualis est virginalis puritas ipsam sancte diligunt. Et forte hec est causa
quod angeli mali angeli in presenciis factis nigromanticis apparere nolunt nisi hoc vir-
ginem precipiunt etenim puer virgo de qua summo purissima est per se statum virginee puritatis pre-
gnum. Ipsa igitur virgo de qua summo purissima est per se statum virginee puritatis pre-
elegit et per ipsius studium factum Christum dominum per contemplacione esse meruit de
elegit et per sepe studium factum Christum dominum semper contemplacione ipse meruit de
ita meruit esse meruit semper ei mentalis aliquid est eius virginem
perit ideo et eius mater esse meruit tempore ei mentaliter aliquid est eius virginem
in mente conscienciam et deam ysuper hodie verbum dei verbum eternum Christi quod virgo
timere custimore. Sed videamus si hodie verbum dei verbum eternum Christi quod virgo
predicat sit taliter efficax apud fideles ad concipiendum mentaliter Christum seu ad
congenerandum ymaginem Christi in mentibus eorum. Videamus si hodie ex predicacione
verbi dei concipiatur Christus per devotam contemplacionem et fervente dileccione amplectentem
res spirituales an magis concipiat res vanas et diviciarum tristicias. Videamus si
res spirituales an magis concipiat res vanas et diviciarum tristicias. Videamus si
hodie homines mentes gravide sunt virginibus rerum celestium sicut huius virginis aut
potius mundialium dignitatum et omnis voluptatis timeant virginibus abeant ymma
potius mundialium dignitatum et omnis voluptatis et omnis pravitatis. Si hodie harum rerum virginibus mentes
gines voluptatis cupiditatis et omnis pravitatis. Si hodie harum rerum virginibus mentes
humana gravida et pregnata est quales fetus credimus quod sit paritura nisi sorta
humana gravida et pregnata est quales fetus credimus quod sit paritura nisi sicut
latrocinia adulteria et cetera mala. Cum talis sit adiunxit esse qualis fuit aut
latrocinia adulteria et cetera mala. Cum talis sit adiunxit esse qualis fuit aut
est conceptus virginis aut ex que est mater virgo humilitatis et religiositatis
est conceptus virginis aut ex que est mater virgo humilitatis et religiositatis
et additur conceptus virgo mundicie omnis virtutis ut
et additur conceptus virgo autem ex quo est mater virgo iusticie misericordie et omnis virtutis ut
virgo paupertatis et penalis austeritatis virgo iusticie mundicie et omnis virtutis ut
virgo paupertatis et penalis austeritatis. Ubi locum habet cum mente preoccupant et tumultu-
antur sunt hee virgines ullum locum habet cum mente preoccupant et tumultu-
ant sunt hee virgines huius mundi quod inimicus est deo. Ergo mens huius gloriose virginis
aut perfecte virgines huius mundi quod inimicus est deo. Ergo mens huius gloriose virginis
iam quidam esset non virginibus terrestrium sed virginibus rerum celestium et virtutum cum
iam quidam esset non virginibus terrestrium sed virginibus rerum celestium et virtutum cum
fetibus fecunda et hec per virginem quod celestibus inherebat contemplacione ipsa mentaliter
fetibus fecunda et hec per virginem quod celestibus inherebat contemplacione ipsa mentaliter
dubium in ventre ydonea erat et dignissima ut eciam corporaliter
dubium in ventre ydonea erat et dignissima ut eciam corporaliter
conciperet virginem filium dei. Tales enim fetus femelle concipere solent quales ha-
bent virgines et fortes contemplaciones sicut patet in Genesi de Jacob in pugna
cione omnium laborum. Quia igitur hec virgo studiosissima deum concipit in intellectu per fidem
et cogitacionem concepit deum in affectu per fervente dileccionem digna erat ipsum concipere

ventre pro nos sic obumbratos sicut et Christum est hodie postquam mittet angelus dicere ut ipsam
salutaret ita ave maria gratia plena dominus tecum atque diceret ecce concipies in utero
et paries filium et reliqua que textus habet evangelii. Audiens autem dixit maria ad angelum
Quo fiet istud tam mirabile negocium quo implebitur in me istud salutare mundi
Quo fiet istud celeste secretum a seculis absconditum istud ineffabile misterium
patribus dispositum istud quod celi et terra non capiunt in me includat et ut mira
verum quod in me dicis implendum est quod ipsius non capit nec includat et ut mira
verum quod in me dicis ... quomodo matrem et filium concipiam. Quo sine viro concepto
vero non sit. Quo ei fiet quod virgo maneat et filium concipiat. Quo sine viro concepto
eris filius meus. Quia virum non cognosco numquam ena de sola adam formata fuit filia
erit filius meus Quomodo virgo est filius virginis et filius altissimi nunquam spiritus sanctus de
eius. certum est quod non. Quo idem est filius eius. Et quo erit filius meus magnus ...
quod loquens mei pugnatur pater filius mei erit. Quo regni eius non erit finis et nunc que quod de
statu et opinione minima. Quo ... eius non erit finis ... quod de
constatu ... Et plus ... dominus mecum quare ... video ero in umbra
ego sum gratia plena et quo est ... Et quo ... nunc ... atque postremo quo in me gratia hac grande
et quo videbis fructus ventris mei atque ... quare ... nec cogitare possum ... iste sunt
... quia non ... non ... ... ut declaret ...
... glose vel expositiones ... ... misteria ...
... ... expliciter ...
videndum est igitur et explicande ... ... virgini angelus ...
... quo ad ... sicut videt virgini angelus ... ... possum
... non est impossibile apud deum omne verbum ... ... iuxta verba
... ... nec cogitare non possem ... ...
angelus ... ... tres ... que ... ... fuerit propter
videt angelus singulariter ... tres ... ... ordine ... quo est quod filium conciperet
... ... supveniet in te et virtus altissimi obumbrabit tibi
virgo ... ... spiritus sanctus de purissima substantia tua ... sine
... ... iste est modus quo concipies spiritus sanctus de purissima sanguine tuo ... ...
... ... eodem momento ... ...
... ... sufficeret in ... ... illud dei filius personabit
... ... nobilissima ... ... mater ... ... homo
... dixit angelus nichil dubites virgo maria ... ... mater ... ... formabit
... ... corpus de tua pura ... ... formabit
... ... corpus ... ... ex mense ... ...
... de ... ... lege ... ...
... ...
... ... filius hominis et ... ...
... ...
de ... ... corpus ... ... non ... ipse
... supplendo virtute ... ... corpus ... ...
... ...
... ... filius ... ... homo ... ...
... ... Et sic ... ...
... filius hominis ... ... filius dei omnipotentis. Et sic ... ...
... filius hominis ... ... tres ... ... agebant ...
... virgini ... ... tres ... ... mundi
... ...
... et tanta fuit ... ... miracula ... ...
... ...
... ... filii dei ... ...
... ... dimittet ...
... ... ratio
... nature ... ... filius ... ...

e q̄ p̄ver quexio fcī ad unem sua cū aliq̄ pticipacōe sbe suffit ad
rem filiacōis xp̄i videt̄ q̄ quātū mātia de qua fit embrio eet mag̃
de sba ⁊ essencia mr̄is vel p̄ris tanto v̄ius eet eius filius ⁊ mag̃ germa
nitate vel ȝsangūte p̄ximum ȝiunctus cū s̄ deū p̄ natalem ȝsuū adguonem
deputata fuiss̄ embrio fuiss̄ formatus ¶ ex quo s̄e q̄ vi videt̄ q̄ s̄ adam
⁊ euam fuit maior quātitas al̄ ppinquitas cum uniū fuit iit duos hoi
nes p̄ extīme dat ¶ p̄ ȝnat sba de aliq̄ femīa fieret tūc illi qua
eius ⁊ tum v̄ius fueret filius eet vel forte v̄ius solū ⁊ ī p̄p̄ illam quexionē
qua ampliorē sba suscipit fcīus ī v̄ius p̄uitto natalem ȝuūre vere eius
fcīus mag̃ ȝnat mr̄i ⁊ ei assistat. tūn usū licet de ceracet de lapide
pomū ī qualitate qua ē stati post florē ⁊ ȝtinet aliam arbori pomū
eiusdem sp̄ei ī p̄e dea tēp̄e diuisso cursu uatē fiet pomū illius arboris
de qua ī quadruplo plus sbe p̄ nutritorium suscipit qm̄ de lapide hūt ⁊ ita
ī p̄posito videt̄ ī ȝsititudīe / 3ᵐ conᵐ q̄ xp̄t ī p̄o oᵃ sue ȝcepcōis habuit
ue corp̄us aiatū ⁊ orgāizatū p̄z ex dc̄e ex rufsōe p̄missā / p̄z ⁊ ex hōc q̄ statim
p̄us anūciacōe elizabeth loquūt ī ȝpressurē diū sui ⁊ ex hoc q̄ Johes ī
ventr̄ exultauit ad p̄ūcē ī ȝre ⁊ p̄ quē tam cāt pueri ī v̄tro eius / item
p̄z aucte ecce q̄ ī die anūciacōis xp̄i deū gloriscat d̄ s̄ū ī carnacōe
p̄z auctē eccē q̄ ī die anūciacōis / ad idē ē damascē 3ᵒ sniaz et
... assūpsit corp̄us ī aiatū gᵃ ⁊ / ad idē ē Damasce 3ᵒ snīaz et
dectores ait ¶ item no vī ex quē ī carnacō filii dei tūc ȝ ... sp̄ectata ī adhuc
dilata fuiss̄ ult ī statimo ī quo ȝpletus fuit ȝss̄ ī vg̃ie de gr̄a p̄nedo xᵒ fuit
ei p̄ tūc plenitudo tp̄is fuit ulp̄ y donec affuit sp̄s sc̄i ō potentia gᵃ illa
to amplius differendi videt̄ ibi fuisse vel no ȝplendi ī carnacōis misti
ī stantanee ⁊ subito eodē mō quo ī rufsōe adūce p̄uate ȝuuce tactu ē
item ille modus ex p̄toribus ⁊ testioē p̄ dc̄is ī t̄ tres modos q̄ fuit sp̄us sc̄o
item ille modus potuit eē sp̄t sbe ī t̄res ī ȝio p̄ sōrcōe corpis p̄
polens ⁊ oio mirabilior potuit eē sp̄t sbe ... conuen ⁊ deīceps diuitte forma
tus slate v̄tute sōr tunc ... ei ī semil̄us ȝsene ⁊ deīceps dimitte forma
eorū embrionis cursu natē ius ad cuacōis ⁊ assupcōis corpis aiati aslio
dei ¶ 2ᵒ potuit eē q̄ stati tus slati sba mali ī t̄res sōr quodammo ī eo
plete embrione ī ... p̄ue quātitat q̄ vincū ⁊ 2ᵐ lege natē ipīu
matri ȝtinuauit ⁊ q̄ hᵒ sc̄o dimisit embrione ȝ sui uatē don ex matre
vegetacōis fiet ⁊ debite quātitat ⁊ ȝplexiōis p̄ fidenda aīa / 3ᵒ sc̄
vere potuit ⁊ ut credit de sc̄o fecit quemadmodum ī rufsōe angeli ⁊ deīceps
deus ē ¶ xᵐ conᵐ q̄ xᵒ diu ȝsuit ī v̄tro vg̃ie cum ab aliis p̄z q̄ certe
fcīus aliqui munent expectat adūnus ad 26 dies vl̄ circa s̄ʒ medicos
tangimus de ciuit dei c̄ exᵒ conᵒ p̄z ppoītu ¶ ī ᵐcorᵐ q̄ corpus xᵒ
fuit corpus minum ȝsumiūs fuit aiatu ma hore p̄z q̄ qm̄ ceti aiatur
tam appāet ī nīre ȝgressores notabilius que no ita cito apparuit ī vg̃ie
de gr̄a p̄ tēe v̄ius paulati p̄ fit ī t̄ter intral̄ ī ȝgressubat s̄ b. aug̃
et forte q̄ ȝteplata p̄uitate xᵒ ī p̄mordio sue ȝcepcōis admodū ber
nis eciam p̄sūt dixit ī p̄sencia eius illud v̄enīe sum tuo homo / expēsū
ī fert 6ᵐ conᵐ ȝtra doctores q̄ p̄p̄t maiorē hūt ȝsangūte vl̄ ger

Margin: Item ... ȝsūt maior ... ȝiūctio
Margin: Secū 3ᵐ conᵐ ... sue ȝcepcōis hūt ue corp̄us aiatu
Margin: xᵐ q̄ diu fuit corpus ... de ...
Margin: ... q̄ corpus fuit minī ... ȝpe ... de ... s̄ʒ ... debitᵃ de ...
Margin: ... de diu ...
Margin: 6ᵐ ... ȝsangūte hūt ... ȝtra ... fly ...

minutiate advenerunt quam ceteri filii ad certa tempora pueritiae sed quod quantitate dicit ex eo
spiritualitate modo Christus plus de alimento suscepit in utero matris quam alii tamen quia
ibi diutius mansit ex 3o consequens sequitur quod a minore quantitate corporis eius
incepit augeri et per consequens plus de substantia virginis illi fetui accessit. Et hic continuatur
virgo maria habuit quod sancta est mater filii dei sancta fit et cognata et affinis patri
et spiritui sancto. Et videtur doctor iste concipere ex maternitate ad filium dei maiori
propinquitate coniuncta est patri in divinis quam ulla mater patri filii sui in naturis deducit
hoc sed omitto propter causam brevitatis [illegible] aliquis in sermone de assumptione deberet
Maria. Septimum consequens quod dicit ex dictis suis est quod ex existimatione corporis
Christi cum virgine ipsa a tempore conceptionis sensit et quandam dulcedinem corporalem qualem
numquam ante senserat. Dicit doctor iste quod sicut postquam fetus quem damno [illegible]
numquam ante senserat [illegible] arborem adnascitur per stipitem et ita
non tantum aliquis corporis sed [illegible] pomum non distinguitur ab arbore nisi
fetus continuatur non plenum [illegible] Et sed pomum non distinguitur ab arbore nisi
tunc fuit maturum ita proposito. Sicut est quod tota talis continuatio passo fetus est
passio matris et eius [illegible] de aurelis tempore quo incipit crescere in fructu pili et
passio matris et [illegible] mutat in variabilibus appetitibus. Cum ergo Christus in primo
conceptionis fuit sicut etiam perfectibilis [illegible] clare divinam essentiam cuius
et sue conceptionis fuit sicut aliquam dulcedinem et suavitatem etiam in corporis
visione summa letitia et delectatio sicut aliquam dulcedinem et suavitatem et in corpus
Christi et eius appetitum sensitivum redundare [illegible] et quod de illo diffudit in matrem
Christi et eius appetitum sensitivum [illegible] ut continuatione. Et continuatur quod spiritualis delectatio et
tantum etiam de connexione ut continuatione [illegible] quam mirabili suavitate et in brevi corporis
mentalis consolatio devote contemplantium [illegible] esse debuit cum aut summa
potentia se diffudit et ita a fortiori [illegible] in corpore esse debuit cum aut summa
contemplatione erat suspensa tamen est visibile quod filius eius suspendit [illegible]
Et item dato quod corpus Christi non fuisset in eius continuatum
etiam ut sicut matris. Et item dato quod corpus Christi [illegible] continuatum
corporis virginis adhuc [illegible] tamen in utero virginis sed aroma nobilissimum
in veste [illegible] diffusum fuisset talis aliqua inaestimabilis fragrantia suavitatis.
Concludit ergo doctor ille quod toto tempore quo Christus fuit in utero virginis ipsa sensit in
corpore suo quandam dulcedinem et suavitatem qualem numquam ante nec post sensit
excepto quandam dulcedinem et suavitatem quam et tunc virgo mater beata michi
Et cum Iohannes in utero tale aliquid exultando sensit quomodo et tunc virgo mater [illegible]
tale sensisset non est visibile. Iam istis dictis [illegible] ad textum primo [illegible]
videndum est quantum plus ad septem conceptus de
singularis excepte virginis [illegible] magna [illegible]
[illegible] sui spiritualis mater et dignitatis maioris quam [illegible] gratia [illegible]
tamen ut multo magis sed praefert fiet beata mater filii dei sine [illegible] gloria prima
[illegible] adhuc [illegible]
[illegible] quod [illegible] septem [illegible]
[illegible] in utero matris sed puer
de est meum [illegible] quod [illegible] beata ergo virgo maria [illegible]
in gremio gestans et sed [illegible] in domo sue matris [illegible] domicilium [illegible] regis
singularis [illegible] hospitium dignum [illegible] de spiritu [illegible] quod
[illegible] spiritus sanctus pretiosus [illegible] virgo maria corporale receptaculum
dei filii corporaliter inhabitavit [illegible] sancta est virgo maria templum dei [illegible]
[illegible] sancta est virgo maria templum dei [illegible] gratiae [illegible] sapientiae spiritualium
plenum et exuberans fidei spei et caritatis apotheca gloriae [illegible]
[illegible] virtutum ornatissima et thesaurus gratiarum ampla
[illegible] de plenitudine eius [illegible] filio suo [illegible]
[illegible] ut in futuro eius filium contemplari possimus in gloria [illegible]
[illegible] vivit et regnat. Amen.

[illegible] quod [illegible] beata virgo [illegible]
[illegible] corporis [illegible] in virgine
sensit dulcedinem quam numquam
ante sensit

Sermo de assumpcione

Quasi cedrus exaltata sum in libano scribitur ecci. 24. et legitur in
ecclesia ad laudem gloriose virginis. Inchoat ipsius solempnitate precipua ce-
lebrioribus post filium suum huius vite decursum laudibus exaltande et
devocioribus exorande. Et quia rerum ordo iubet et doctrine processus hoc ex-
poscit ut cum ostendendum est de aliqua persona sancta quanta laude sit exaltanda quanta
sollempnitate colenda quibus sit privilegiis eximenda quanta fiducia sit implorandi
et tandem quanta sit beatitudine sublimanda oportet ipsum ad horum omnium clariorem
sensum ostendere quibus et qualibus virtutibus persona dignitatibus fuit preclara. Unde persona talis
dignificata et coram hominibus est que quanto plura continuat virtutum et dignitatum merito-
rum gradum et immensitatem tanto honor laus gloria et exemplarium prerogativa ei
sunt plura virtutum unde mixta impendenda secundum theologiam et philosophum. Hinc est in
tali qualicumque sermone de assumpcione dei genitricis virginis marie habendo decrevi primo
tenendo loquendum quantum adiuvat et gloriosa virgo in hac vita mortali existens in corpore et anima preterea
dignificabatur et hoc ideo ut omnibus quibus virtutibus et graciis et unde virgo gloriosa virtutem agen-
tem intellexerat anima et apparuit manifestum fiat quanta laude sit nunc extollenda
quanta sollempnitate colenda quibus sit privilegiis eximenda et quanta fiducia
iam in mortalibus sit imploranda et tandem quem singulariter quantumque sit beatifice
exaltanda et iam sit exaltata. Igitur pro aliquali processu et declaracione premis-
sorum applicando presupposito ubi ad presentem sollempnitatem in qua apparet specialiter
virginis marie singularis dignitatis excessus in quo latet mirabiliter occultus di-
vine disposicionis processus in qua relucet laudabilis et mutabilis virtutum pro-
fectus in qua concluditur tandem gloriosus status sit honor laborum finis et exitus. Cum
igitur honor laborum gloriosus exitus virginis marie designatur in thema de assumpto cum
dicitur Quasi cedrus exaltata sum in libano. Hec per ipsius thematis applicacione ut
dixi attendendum est quomodo sit ista que in themate et ubi supra ecci 24 tot dignitatum
titulis et laudum preconiis seipsam extollere videtur in textu. Ego in altissimis ha-
bito et thronus meus in columpna nubis. Ego mater pulcre dileccionis et timoris et agni-
cionis spes vite et virtutis. Ego quasi cedrus exaltata sum in libano et quasi cypressus in monte
Syon etc. Que utique ista tam libere ita seipsam laudare et commendare presumpsit
dicente proverbiorum 27 laudet te alienus et non os tuum et Job 31 si osculatus sum ma-
num meam que est iniquitas maxima. Ubi glosa manum suam osculatur ore suo qui laudat
se vel quod facit. Hic videndum est primo Augustinum in confessionibus. 2o videbitur sibi ipsi
adiquerint illarum ostendendo quomodo et cum sit licitum quemque seipsum co-
mmendare. Quantum ad primum etc. ... divina scriptura commendat apte et specialiter
... illa laus ... ubi supra ...
... magnifice de se loquens et ... maiestatis ... probat
... complexionem ... se ... commendare et extollere
... obicio ... ubi supra dixit ab inicio
et ante secula creata sum ... dei scriptura ... duplex
... producere ... primo ... produce ...
... scripture ... genite 2o ... produce ... nullo
... largo loquendo ... admitti ...
... 2o videtur secundum glosam ecci 24 ... creata sum ... glo. i. premissa

laus xpi

sua ad instanciam

que sapientia dicat se in terris
Item quare dicta de divina sapientia ad virginem differunt
primo quare sapientia dicitur
quare ... filia sapientie ... parentem
2a ratio
3a ratio
ratio est prior
quare inter deos sapientia necesse sit causa
2a ... dubitatione
2a ratio
3a ratio
4a ratio

sum creari per humilitatem in unitatem persone assumendam. Unde magister sententiarum libro 3°
d. 2. Quomodo ista non sit simpliciter concedenda: Christus est creatus per assumptam humanitatem, sed non
simpliciter. Plenius quaesitum est ... ergo concesso quod sapientia sit illa quae libri sapientie traditur
loquendo adhuc queritur qua ratione sapientia dicat se in terris quesivisse: Ego in ... [illegible]
... et terris qua ratione illa que de divina sapientia dicuntur virgini gloriose matri
adaptantur. Respondeo quod licet dei sapientia sunt eternaliter concepta et videlicet omnia creando
est creata per literam Augustinus ... omnium ... plena ... quandam si-
militudine ... [illegible] ... vagatur ... Item ... [illegible]
reducitur ... esse ... sua ... [illegible]
hac ... philosophis et sapientibus per ... sapientia seu
philosophia ... describi ... apparet in ... de conso-
latione philosophie ... hanc dixi sapientie soror mea es et prudentiam vocavi amicam
... que quere ... posita est filia sapientie reddit ... primo quia est ...
... omnia ... esse ... [illegible]
... in ... intelligit. 2° quia ... sine ... omnia
... sine ... sapientie ... sine
... sapientia omnia ... et non potest ... salutares
... bene dixit ille sapiens Sap. 8: Hanc amavi a iuventute mea et quesivi
sponsam ... amator factus sum forme illius ... omnium bo-
norum ... Nichil enim bene fit nisi quod sapientia fit. 3° designator
... est sapientia ... sapientes non sine ... sapientia
sapientie ... videntur ... sapientes ... diligenda et ... rebus caducis am-
plexanda ... pro ... honor ...
... voluptate ... adherendum est sapientie que ad regnum ducit perpetuum. Sap. 6
... designatos ... sapientia ... [illegible]
... voluntate ... opt. 4° ut di-
cunt expositores ... describit ... [illegible]
emollire ... lacte ... tenericitate ... [illegible]
de ... dimitto ... [illegible]
quia ... sapientie ... non ... [illegible]
... sapientibus illud ... et ... apos-
tolus ... sapientes ... Ratio autem ...
tare ... sapientie ... dei genitrici virgini matri adaptantur
illa que libri sapientie ... sapientia ... dei ... qui est sapientia patris dici potest ...
... ex ... quemadmodum
... laude et honorem ... Item ...
... sapientia patris. Item intelligi domus illa sapientie ...
... mater filii dei qui est sapientia patris. Item intelligi domus illa sapientie ...
... est sapientia edificavit sibi domum ... in ... divine ...
... est sapientia ... et ... convenit ...
... convenit ... non ... artem
... Item alia ratio ... sapientia ... artificis ...
... in quo maxime ... glosa autem ... opus ... est
... sapientia vel ... divine et potentie opera. Item
... in quo apparuerunt magnalia sapientie divine et potentie ... creature

personae excellentissima ac per hoc maiore dei formis sed varietate sapientie in virtutibus
et virtutibus plenissima. Quarta probatio est quia sapientia castitate requirit et fecunditatem
ut dixi que simul esse non potuerunt nisi in virgine maria et ideo plenam quam de divina sapientia
sive de virgine maria dominum sapientie congrue exponi potest et in ipsius laude assumi
de quibus est illud pro themate assumptum exhibendo / quasi cedrus exaltata sum in libano.
Cum itaque forma feminee pulchritudinis conspiciatur hic instituitur de communi esse typus
vel figura sapientie et signum et significatum in virtutibus et spectabilibus convenire de
beant. Ceterum nimis si scriptura divina alternatim et promiscue nunc de signo nunc de si
gnato loquatur. Est ceterum nimis si quis ipsa sapientia personam angelis marie ma
gnato loquatur reducit. Et quamvis si per hoc singulare contubernium virginale
cum ipsius loquendi reducit, feminee ipsa sapientia dei filius genitus virginem
societate sapientie et conditione feminee ipsa sapientia dei filius genitus virginem
sibi elegit. Et in ipsis terris quoniam celi circuit abyssum penetravit, tamen pagina
sibi elegit. In omnibus virginem quam excellentissimam in mundo
eum genitum et plenum consideravit. In omnibus virginem quam excellentissimam
in eius tabernaculo plene requiescet et iocunde habitaret. Et dominus est in se deo filio
tabernaculo pleno requiesceret et iocunde habitaret et dominus est ei scilicet dei filio
sapientie predicta in iacob inhabita et in israel hereditare quia scriptum est egredietur stella ex
iacob et consurget homo ex israel. In hac igitur ipso sapientia habitare elegit et in hac scilicet
virgine maria tabernaculum suum posuit in qua assumpta carne
... considerare virginem mariam tabernaculum suum posuit in qua assumpta tamen
... et quare ipse certe si de stille robur [?] libro de victoria
plenarie requievit et quare certe si de ille robur libro de victoria
verbi dei quanto magis fuit ex dei gratia specialiter quam voluit quod deus elegit in tabernaculum
non de abraham et david quam excepit iustitie / verumtamen eadem dei gratia
non de abraham et david quam excepit iustitie / verumtamen eadem dei gratia
preveniente aliquo adhuc dignitate fuit preter specialiter ut dignaretur de
eorum progenie in medio ad illos promissiones facere abraham scilicet ob singularem
virtute fidei et obedientie et david eo ob singularem virtute devotionis et clementie.
Vitate fidei et obedientie et david eo ob singularem virtute devotionis et clementie
tue dicit quod tandem elegit nasci ex maria virgine non solum ob benivolentiam virtutis ex
cellentiam sed per virtutum omnium plenitudinem quam preciosus dei gratia in ipsam redundare
efficit. Erat itaque et nobilis dei genitrix virgo maria nobilitate perpetua specie
pulcherrima humilitate minima / dignitate virtutum maxima / erat in adversis fortissima
in prosperis temperatissima / in verbis virgo perfectissima et castitate purissima et ut multa
loquar erat virgo ab orbe [?] gratissima et ut evangelico comprobatur testio omnium utilem
tamen gratia plenissima / hec est que sola infantium et omnem orbem elegit mulierum
tamen gratia plenissima / hec est que sola sine exemplo pariet filium peperit
lege erat in lege moysi maledicta sterilis que non parit. Hec dei filium peperit
recepte est lege moysi maledicta sterilis que non parit / multiplicabo conceptus tuos in do
lore paries sub potestate viri eris / hec autem unicum filium habuit quem sine pudore concepit et
sine dolore peperit unum habuit. Hec ipsius tamen mater fuit et plus inter eius in pignus
sine dolore peperit unum habuit. Inter spiritus eius in pignore dilectionis ad recipiendum
fuit ad credendum lenis ad despiciendum facilis et bonis omnibus amantissimus
quod fuit ad credendum lenior ad recipiendum facilior et bonis amantibus
animo stabilis, vero loquitur in respectu brevis frangibilis [?] in tollerando
adversa imparibus [?] / hec erat eam fuit credendo gravis et cautissima in animo
adversa in parentibus / hec erat est fuit credendo gravis et cautissima in animo
aspectu constantissima in verbo modestissima in vita religiosissima in resistendo
vitiis fortissima et sustinendo adversa in virtutissima devotioni pro amore singula que
bellum obtinere mater istam ad edificationem mulieris / post hec videndo adeo [?] in quo
et ipsum nihil minus est sapientia que non in terra in ramum malinolium [?] in virtute stare
oravit. Nihil minus est sapientia quam non intrat in animam malivolam sed in virtute stat
si transfert hanc virginem inter / preelegit in hac virgine requiem elegit in bene
et transfert hanc virginem inter / preelegit in hac virgine requiem. In ...
in hac pulchre habitare constituit ipsa eadem sapientia de qua constat quod ut aliter
in hac pulchre habitare constituit ipsa eadem sapientia de qua constat quod ut alter
in parte quiescat aut permanet habitet exposuit et requirit / proprie con-

Que dicitur sapientia elegit in virtute habitare [?]
[illegible]
Que dicitur sapientia elegit in tabernaculum verbi dei
[illegible]
Laus virginis
Que deo [?] ... mulieris
Sic est hic in bono [?]
Moribus virginis que fuerunt et in maria invenit
quod dicitur per sapientiam habitaret

titatem sobrietatem equitatem et humilitate ceterasque omnium laudabilium virtu-
tum honestate. Tacco quod beata sapientia omni virtute fulget et omne vicium
prohibet. Ideoque in nullo populo placide requiescit nisi in aliqua gente hereditate bene-
dicta regnat et potentiam ... sed in populo honorificato id est in tantum virtutibus digno ubi re-
quies eius est ... quod deus scriptum scriptura edit ... ut puto ap-
paret satis expresse ... intelligi per scripta ...
... creature sapientie ... glosa de scriptura loquente
... ego ... exaltata
sum in Libano ut allegatum est ... ad declarationem virtutum multiplicis
excellentie dei genitricis ... arboribus se ce-
dro cypresso palme olive et platano que sunt preter ceteras arbores nobiles et de-
core utiles et vigorose publice et famose. Sed palma victorie signum
virore sue palore fructu prebet. Cedrus putredine nescia fragrancie o-
dore vermes repellit. Oliva arbor pacis sanans ... fomentu
... platanus ramorum coma defendit ... receptat
... nobiles ... glosa ad ... sue virtute nobi-
... arboribus ... corporalium medicinam multiformiter ...
... egregie ... spirituales
... virtutibus ... nec ... nec corpore computruit ... re-
cedrum semper ... distillans ... id est sur-
sum id est ... de plenitudine eius ... cogitacionum et temptacionum atque ... id est cen-
... mentis illuminat. Eius ... odor id est nomen ... devota
attrect ... fugat vermes venenosos id est demones vel ... sugges-
tiones repellit sicut cedrus et ita de ceteris spiritualibus morbis ... proportio-
naliter ... corporales ... medelam dicte arbores ... salutarem
... spiritualem cedrum medicinae spiritualium morborum ...
Ad hanc ... spiritualem cedrum ... paradiso radicatam attendat omnis spiritualiter egroti ... de-
... celesti ... ut refrigeretur. Attendat la-
... ut ... Attendat ... supple
... avaricie ut ... Attendat ... ut
ut humiliet. Attendat ... ut intestat. Attendat ... ut lucem
manifestat. Attendat ... tepidus ut fervens fiat. Hec omnis cedrus ...
recipiat. Attendat ... spiritualiter egrotos ... cedrus potest esse sanare ... de-
... spiritualiter egrotos ... fructum eius gustare
... ita ... ut ... eius attraxerint ...
... et resina eius ... fuerint ...
... qui eam devote venerantur qui eam attente
... qui eius virtutes ... atque ipsam ... omnium sibi ...
... et ... fructum ... spirituali cedro medelam
... spiritualem sanitatem indubie consequitur ... ipsa sibi ...
... meis adimplet
dixit ... et devotam ... vocatam
... spirituales de ...
... de cedro ... de aliis ... arboribus ...
... et ... Expedita ... hac ... de ... meis ...
sedeo

accedunt ad alias virtutes insignes de quibus qualiter dominus est puto iam de
claratum est satis cum queritur et igitur de ipsa assumpta fuit per thematis
laudes ex divino eloquio Quasi cedrus exaltata sum in libano que sunt verba
in presenti collacione assumpta Quia si queris quomodo alios totiens induxit quare adeo
quod cum sit videt eis in conspectibus dei virgo maria sed possibilibus nam sequitur
post quod in charitate uita mortali capitali compede caruit. Libertate viruit et
fecunda provalbit. Videte quia cedrus Item 2o queritur quantum virtute meruit
dignitate coronari et in gloria ascendit videlicet ipsa exaltata sum in throno omnibus
dignitate excellit Item 3o queritur ubi laudis precomio elevatur virtutis
excellentie virginitas elevata sum Item in theatro
primo virtutis precio coronatur et meritis publico veneratur Videte in theatro
quod in monte lybano hic dimissis concordancijs et aliis dimissionibus in hoc sermone
modo quod in monte lybano hic dimissis excellentijs virgo maria declaravi
quoniam diebus istis dignitatem tytulis tantum excellentijs virgo maria declaram
quod omnibus iam dictis dignitatibus tytulis virtutis excellentijs virgo maria declaravi
gloria et exaltacio ad celestia regna hodie sollempnizat huius solemnitatis certam
credit testificantibus septem scriptorum exaltata super omnem tollis castus ceteris
ypostasim et hic in templi monte lybano Et quomodo notandum est quod per lybanum
dicitur candidus vel candor vel albus allegorice loquendo triplex lybanus de
que tractat candidus vel candor vel albus allegorice loquendo triplex lybanus de
quo sermonibus glosis egregijs extollit laudibus Primus est hic
signari sicut in quo quolibet virgo gloriosa egregijs extollit laudibus primus hic
bonus est in monte ipsi in pluribus excellentijs ceteris pre phi dignitate sublimior
celesti lucis candidus 2us lybanus est eminens ceteris sicut sublimiter
thronus matris dei et ponitur candore lucis eterne fulgidus 3us vero lybanus est pro
venerabilis ordo fratrum de carmelo ordo quidem habitu albus vita et doctrina
sublimis Marie gesti spaliter dedicatus et attributus ex omnibus aliis quae
hent ille qui vocat speculum ordinis aliis Primo hic in monte lybano resonat in
venerabilis ordo fratrum de carmelo in tribus quae
super organa laudis an thronum hic agitur die ac nocte primo hic in monte in theatro
comitum religiosi habitant dei genitricis virginis marie cultores perpetui et omnium
virtutum religiosi habitant dei genitrices virgines marie cultores perpetui
doctrinae christianorum eius elucidatores doctissimi atque ipsius fortissimi defen
satores. Item ex potentia obstruunt et splere fatiunt ora sequentium lingua sibi
sibi Item tamen quod potentes obstruunt et splere fatiunt ora pretendentium tunc iam homines
et ignorantes dignitati sue sive patrie derogare presumunt
fortitudine et multitudine attoniti tacent nestoriani heretici qui negarunt
virginem non dei sed hominis tantummodo asserunt genitricem Obmutescunt valenciani
qui christum de virgine nichil carnis assumpsisse asserunt sed per eam sicut per fistulam
transisse Confundantur feliciani Conticiant elbidiani qui asserunt corpora
iam qui eos in virginitatis gloriam intellexit dum de ea appariverunt ut patet
cum qui eos in virginitatis gloriam mutant dum de ea appariverunt ut patet
ex doctoribus qui de antiquis tractaverunt heresibus ut ysidorus et alii Item
sue defendo admodum receptio quod de eorum singularum militum regis celestis
strenuitate fortes impugnant illi qui eam inordinati preterea operantur
Et itaque illi qui contempsisti post mortem in viae et vivere dicere presumunt
resolutam Item et alii huius ab eisdem impugnantur viliter qui quoniam non pure
lege expugnatis specialibus virginis marie sue gloriosis opinionibus derogare
nolunt Item cum hic quod vnumquodque hiis longe supra religio ista in dubitate
ex disciplinis philosophorum in theatro primus religiositate specialis formata tanta
pacta dignificata antiquitate ceteris religionibus prelata et certe obstat nobili
aspectu apostolica approbata ut igitur de ista religione exponi possit verbo 3um
gloria lybani data est ei decor carmeli et saron gloria lybani i. candoris
intelligencie et dealbacionis tercie decor carmeli i. cognitio contemplativae

z arte vite spualis decor syon .i. candor lugubris pure / Carmelus cm
i tp̄ agnoscere cantiscoꝝ z syon tangens t'stiaꝝ onito go i t' cetis relig
ones ista religio bndicebat singulari devotoe ē fidelibꝰ amplexanda
z precipue z potentibꝰ fundoribꝰ ad honorem virgis glose e singulariꝰ pmoueda
z ampliada / et qūmulta vtiq; felix ille pricipatꝰ felix prida felix cā cenobi
i quo h religio plantata fuerit gnāat salutaē / simili salubri z vita spuali qq
dei virgis conformanda z adq̄stum usq; pducendo / Cui grāam ipse exhibet re
ligiosis spualibꝰ dictatꝰ de tali religioe ogrue dicere pt id supra Veuent
in coronabunt pt' in illa z h' de laudibꝰ / pterea q' q̄ extollitur virgo gloria
i illo tercio lybano / Quali aut xpo tu laudibꝰ exaltet i p° lybano .i. ecca
d' se in eminentisso p̄p° dono iam ptelut i sermo de exaltatoe scte virgis
v'z i lybano .i. i regno celoꝝ iuri dicet / Reue q° z sit ogrue ut supra ipso dixi
t' lybano .i. i regno celoꝝ assumptu fuit ex clapso suo q' cedrus exaltata sum
dei genitrix v'go glose assumpta fuit ex clapso suo q' cedrus exaltata sum
i lybano sup° ecclia / exaltata glam magsice laudibꝰ extollitur re cepte
status dignificantur / pfecte itaqꝰ excellentr z adepte glie cunantur
dixi p° q' dei genitrix virgo maria sup oes exaltata e magnitu laudi ex
tollentibꝰ / q' ei excellentisso laudibꝰ extollat pcomiꝰ i p° lybano .i. eccia
sancta velem putolater h oibꝰ manifestu ē exprimere z tacite rhetorici
scā velem putolatere q' pium de ipsa legit z spue festiuitatibꝰ decantant
sermonibꝰ z historiis q pium de ipsa legunt z pue festiuitatibꝰ decantant
in glis q' q' excellencus z elegantis in se pt res laudibꝰ resonat ibi in
gnere rez laude decantat q' ē virgo purissa q' dei mr clarissima q' sem
per virgo immobilissa ibi laudat exempluentu spt sti ipse ex gracie assu
etate immobilissa ibi laudatur expressiue filii dei exoste / ibi pdicat pmi originalis
sco i tra se z exaltatione z i vdu filii dei expe / ibi pdicat pmi originalis
uesticia culpa actualis no vcia z a fomite carnis pgatissa so q' ibi can
tat tota pulc' ex anima mea z macula no ē i te / pulc' gderis siue pulc
tat tota pulc' / ex anima mea z macula no ē i te pulc' virginitate pulc' castitate tota pulc' i te
corpe pulc' spu pulc' iuitate pulc' virginitate pulc' castitate tota pulc' i te
z ext' tota decora tota felix tota celestis tota / ibi laudat q' fide prualuit
caritate habundauit z spe tenebat fuit / ibi extollit q' ruinate eme vcesse
tit / q' cuttas heses i tenuuit / ptereiuit gdem q' sola tpe passione iduke
fidem conseruauit / q' sima humilitate lugit / opposita simplex p'pissa i heses
parit q' pia fide gabrieli credidit xpm concepit q' heses penitus / ibi p
comisit q' p eam aptus e fons uite / ex ea natus e sol iusticie in ea re
fulsit lux intelligentie qua altitudo sapie spiritus dei qua videt angelus
i pon ptis cognoscitur / insup ibi pdicat qm nobilissima spc pulcrima, no
bilissima z gratiis plenissa v'z q' multa i h lybano pdicat ordiss
sima v'z q' multa si tanto laudibꝰ excessit lig lapide lignum z ta exces
sine laude dignem mtitur z stud / quid ē q' dicit seneca pt laudare p
tine q' turpia / attende q' seneca loqt' de laude mortalibꝰ ipse fide phar
bita vcompleda / uos aut sco laudando loquitur honores post felice hm
vite dei spus i celum translati / duplici et ex ea ut ostenditr xtibꝰ e hom
vite dei spus / ut sz illo potissime tpe una siutatis
magis meore dal laudum qm vite ut sz illo potissi tpe una stat
extollat / ysi mer laudante cumulato nocet / mer laudatu terpet claro
erim ob aliud pt laudandu pulc' mortem h horez / v'z q' pauci sunt
excellentes q' boni mali sit plures / q' cerulte sit in tutes fallaces sic acti

Quare exaltata virgo

p° magnis laudibus

3

de pulcritudine virgis a[?]

q° virgo tenuit heses

p° sunt d' p te laudandu p[?]

extione et recto in malum permittunt homines ¶ Utrumque laudi convenit non nisi
sumi pro aut pro more falsitas a[d] adulacionem pravitas a[d] gloriacionem vanitas
quo qui cupit esse laudator egregius sit sicut laudator gratiosus et veri[us] advertere
quod duplex est laudandi scilicet positive et privative / positive quidem attribuendo et osten
dendo in esse illa que perfectionem dignificant seu nobilitant ut sunt perfectio rei
virtualis et actualis et naturalis duplex formalis et moralis et tercia est duplex que est
moralis vel naturalis ¶ dixi moralis quia hic singularis est quod ipsi soli deo conveniunt per
fectio virtualis et moralis quia omnis perfectio moralis dei est sibi virtualis et nulla
fectio virtualis et moralis quia omnis perfectio moralis dei est sibi virtualis et nulla
actualis sit est / vel forte esse sit ¶ dixi moralis quia sunt in tanta formas
perfectionis precessisse et gradum hominis modo eligibiliori ab uno quam ab alio ut
potest radicari vel magis intensive vel extensive et huiusmodi. 2o aliquid
laudatur privative ostendendo eum ea que indignificant seu ignobilitant
ab esse vel magnum infuisse ¶ hiis duobus modis utitur laudandi aliquis
falsus sit / ut potest quis affirmando in esse perfectionem que non inest vel affirmando
in maiori gradu in esse quam inest vel affirmando aliquem in esse vel infuisse
quam inest vel infuit / similibus modis fallitur quis in laudando privative ut negando
ne scilicet removendo malum quod per veritatem inest vel affirmando non infuisse
quod infuit vel aliquem non fecisse quod fecit et huiusmodi ¶ Respondetur itaque laus
falsa recipit laus vera quia utrumque potest esse dubia et utrumque potest esse certa
appareat quo utitur putare possunt predicatores et oratores in considerate et in
moderate laudando et dum et cetera ¶ hic sunt 2a dubia primum an peccent
predicatores qui exponunt convenit utentes superlativo quorumlibet in superlativo gradu
¶ Et patet quod sit quod sine superlative exponunt negative sive affirmative tali laudi
de plurimum sub esse plus / sicut sanctus franciscus vel huiusmodi nec est quo ille est
actior vel gloriosior alio beatior / secundo quod dicunt predicatores sanctissimus franciscus
humilis et cetera ¶ Respondetur quod superlative in locucionibus recommendatoriis et laudatoriis convenit
ipse accipi et per yperbolicam figuram / quod genus loquendi quo ad proprietatem ver
bis in se excedere convenit veritatem / ad exprimendum sui magnitudinem vitam ubi
modis excedere convenit veritatem / ad exprimendum sui magnitudinem ubi
non quantitatem mediatam vel certam quod prudens sit accipiendi per verbum huius loquendi
tantam talem et tali materia / sicut talis considerantibus de quolibet verborum dicitur be
atissimus attendendum illud ysaie nec auris audivit nec oculus vidit et cetera
erunt hominis ascendit quod preparavit deus diligentibus se ¶ Et quod denotandum ducere
possumus beatissimus huius modo infinite beatitudinem est nobis ineffabilis et inconceptibilis
beatus et utrum alio respectu quod nullus sanctorum credit omnio sibi alium beatiorem esse et
merenda processisse sicut cantatur de eis / non est inventus similis illi qui conservaret
legem excelsi / sed de quolibet dicitur sicut quod tali processu veniendi et tali mo
merendi nullus est eo sanctior et ita sanctissimus negative exponendo superlativum
¶ 2m dubium utrum peccet dum minor sanctus colitur festivius vel laudatur
quam maior vel quam deus ¶ Respondetur quod sit tenendum sanctos per gradus meritorum a[d] dignitatis
sine laudare et honorare / sed prius quamvis committetur / nunc autem hoc non oportet sed variis
aliis respectibus minor sanctus potest solempnius coli quam maior et hoc ut propter
specialem beneficium quod exhibuit ut propter locum in quo vixit vel propter regulam
quam instituit vel propter statum quem gessit vel propter reliquias ut patet causa
et consecratae / propter ipsa et similia quilibet regno habet sanctos suos et structus

utitur falsa quo laudando

2a dubia
primum an peccent predicatores laudando sanctos in superlativo

Respondetur

quia gloriosis sanctis dici beatissimus

2m dubium an peccetur minus sanctus festivius coli quam maior

Nulla potest minor sanctus solempnius coli quam maior

peculiare quoque specialiter colere debet ut cor spiritualiter ad dei gloriam solicite vo-
leat et gubernet / quemadmodum olim sepe bona gentilium superstitio se habuit
in colendo falsos deos et deas pro regionibus singularibus. Sed remanet difficul-
tas / si liceat cuique gloriosius festinare de festo quam de deo dico quod non quia
deus super omnia diligi debet gloriosius omnibus coli et laudari / Quod quo peccat fide-
les qui quibusdam diebus aliquorum peculiarium sanctorum alacrius et gloriosius festinat
quam in festo annunciationis domini vel trinitatis vel nativitatis / dico quod debitum
tenendo laudandi creatorem prout superius ponitur servata non peccat quod totius
sollempnius apparatus qui sit in festo sancti eo debet ad laudandum deum et ad regra-
tiandum ei de hiis que fecit circa illum sanctum et nobis per eum. Tercium dubium est
quod plus peccet an false laudando remunerando malum vel parte auferendo
quod plus peccet an false laudando [illegible] malum vel parte [illegible]
bonum. Quartum dubium utrum laus dubia sit potius obmittenda quam commenda-
nda distinguendo oportet de laude probabili conceptibus vel vocibus sive verbalibus
que sunt primus ex [illegible] vel que non procedit ex probabili
coniectura et de laude que sunt primus ex [illegible] vel aliqua ratione vel opinione
licet vel sed cuiusque communi [illegible] affectione vel aliqua ratione vel opinione
probabili vel carente. Quintum dubium est quis magis peccet an dicens deum ali-
quem sanctum fecisse quod vel qualiter non fecit vel quod dicit ipsum non fecisse quod
fecit vel qualiter non / hec premissa sunt ut adiuvent propositum et pro sanctis quod ut
aliqua laus sit deo vel dei genitrici aut sanctis grata et nobis proficua requi-
runtur sit vera / quia primo non est periculosa laus in de peccatis ita non est grata si ca-
reat tenore veritatis. Secundo requiritur ut sancta et debita intentione fiat. Primo ad-
vertendum quod communis laus ut videtur de sit sive elucidatio magnitudinis vir-
tutis sive perfectionis vel bonitatis vel dispositionis vel habitudinis vel repromissionis
cuiusque persone vel dignitatis cuius laus ut ipsius laudare deo et hoc modo dispo-
sitionem alicuius personam vel dignitatem cuius laus dei laudat in [illegible] eius superioris potentie
sicut celi et terre et omnibus creature deum laudat in virtute eius sapientie potentie
et bonitatis vestre creature a perfectionis representant. Quod laudat quod aliquis intra
bonitate vestre creature a perfectione representant. Quidam laudat quod alius vita
et bonitate perfectior qui primo ad laudat ut pro eo attingendo laboret / Secundo aliquis
plures terrendo quam primo ad laudat ut pro eo attingendo laboret / Tertio ad laudat ut lau-
datur ut ad id inuitet a propria capacitate ei assistet / Quarto aliquis laudat ut laudatum ardencius ame-
tur ut laudato gratificet / Quinto aliquis laudat ut laudatum gloriosius facit / Sexto ad laudat
tur / Septimo aliquis laudetur ut factor laudati glorificet / Sexto ad laudat
ut laudatum devocius excitet. Hoc ultimo modo non laudamus deum neque beatos
si solum mortales homines qui in tempore militant pro ipsis / Primo bono modo laudamus
sed solum mortales homines qui in hoc tempore militant pro sua consequenda salute
felicitate viventes et similiter spiritualia quibus cuius est hominibus pro sua consequenda salu-
te / tribus bonis sequentibus modis sive intencionibus laudant deo et sanctis / Quarto bono mo-
do singulariter laudat deum quod in deo quod elucidat perfectionis et excellencia alicuius
singularitatis laudat deum quod in deo quod elucidat perfectionis et excellencia alicuius
opus artificis quod fecit ita
operibus vel artificiorum extollit sive laudat scriptura et pro artifice quod fecit id
est qui laudanda est quibus creatura ut quod perfectionis que sunt vivunt in operibus
se ergo laudanda est qualibet creatura ut quod perfectionis que sunt vivunt in operibus ipsi
bus idem refertur et in de sua bonitate glorificet. Hoc est quod et ipse creatore ex-
postulant dicentes non nobis domine non nobis sed nomini tuo da gloriam sicut decet cuius in laudet
in nobis inveniunt bonis / Hoc ergo modo laudat deus in ipsa creatura et cuiusque eius laudet
creatura in deo et suo proximo et post / in deo laudabitur anima mea. Quanto
domino meus apparet gloriosior tanto est sermo et creatura eius mea tota dum
perpetuo esse magis glorabor / et hoc de laude grata quod fit expressione vocis

gratior autem et acceptior laus fit exhibitori operis. Ubi igitur quis se vel al-
terum purificat aut dignificat illum gratissime laudat et exaltat quia nedum
voce sed opere testatur et fatetur excellentiam et qui alium honorat reveretur vel
credit ipsum acceptabiliter laudat quia ostendit gestu et effectu eius dignitatem. Item
cum quis ad alterum obedit fatetur ipsius excellentiam, iustitiam, bonitatem et veritatem. Item quanto
quis alium verius et magis diligit tanto gratius ipsum laudat quia magis
appreciatur et ad bonum ipsum reputat quia nichil amatur nisi bonum vel sub ratione boni
apprehensum. Item quanto quis alium ymitatur et ei assimilari nititur ipsum gratius laudat et
commendat quia ostendit effectu et opere quanta ipsum appreciet et dignum atque perfectum reputet
[illegible] ex quibus omnibus apparet quod iuste et [illegible] gratissime laudibus
extollere [illegible] de primo. ¶ Tercio quia dei genetrix virgo maria super omnes ex-
altata et respectu [illegible] dignificauit eam ut in omni statu ipsa fuit sub-
limiter dignificata ut patet statum virginitatis, statum virginis et matris, et statum [illegible]
[illegible] primus status fuit [illegible] et secundus [illegible] plus [illegible]
[illegible] tamen [illegible] duobus statibus [illegible] solummodo
[illegible] magnificat et extollit [illegible]
[illegible] dei genetrix [illegible] mater fuit. Ideo ad [illegible]
[illegible] laude revolvit quod dei genetrix [illegible] ut [illegible] excellentie [illegible] laudis [illegible] membri [illegible] quero [illegible] ma-
tum excellentie [illegible] maternitatis dei habuit statum perfectissimum possibile pure homi-
ni [illegible] declaratione suppono tria. Primo quod perfectus status
[illegible] principalis [illegible] dilectione dei et proximi quia hec est ad quam tendit
[illegible] status [illegible] vel [illegible]
et ordinatur [illegible] habent [illegible] 2° suppono quod ille est per-
fectior status [illegible] liberius [illegible]
[illegible] dilectio dei et proximi [illegible]
[illegible] 3° suppono quod [illegible] perfectus status est in quo [illegible]
[illegible] vel magis [illegible] ad dilec-
[illegible] 4° suppono quod [illegible]
dei et proximi vel ad spiritualem [illegible] igitur
[illegible] status maternitatis [illegible] plura beneficia [illegible]
[illegible] plus [illegible] tenetur plus di-
[illegible] status maior dilectione dei [illegible] obligatio [illegible]
[illegible] proportionaliter [illegible] dei in dilectione igitur
[illegible] arguitur quia iste status [illegible] ad filios et eius 3° quia ille
est perfectior [illegible] ceteris est [illegible] alter status
status maternitatis dei est status [illegible] vel primus pontifex vel rex [illegible]
[illegible] ierarchie est status [illegible] igitur et [illegible] status maternitatis dei est
[illegible] spiritualis [illegible] est primus status
status vite contemplative et [illegible] spiritualis [illegible] statum contemplative
[illegible] ierarchie est status vite active [illegible] perfectissima pure humana [illegible]
creatura. 4° quia [illegible] dei est persona perfectissima [illegible] debebat esse perfectissima statum
[illegible] ut videbitur igitur status eius [illegible] perfectissima persona
pure humana possibilis. Confirmatur quia maior [illegible] perfectissimam personam
esse in statu perfectissimo [illegible] perfectissimam ipsa virgo mater erat
et gratia plena igitur [illegible] status maternitatis dei [illegible] est status [illegible]
[illegible] super filium dei [illegible] quantum ad [illegible] est

p° laudat eo opere
gratior est laus operis [illegible]
2°
3°
4°
de statibus excellentie marie
[illegible] dignificauit
de statibus marie
[illegible] perfectissimus [illegible] suppono p°
2a suppositio
3a suppositio
4a suppositio
2a ro
3a ro
4a
5a
6a
conclusio
1 ro

quod status filii excedit statum cuiuslibet humane creature igitur et status ma-
tris dei eundem excedere videtur / 8o arguitur quod status matris dei de-
bet videri et includere esse dignitate et habere eum esse de numero saluandorum / status
vero summi pontificis vel cuiuscumque alterius prelature non sic oportet eum esse dilecto-
rum quia et filium et matrem tu deus dedit legem de honorando patre et diligendo pa-
trem et matrem / [illegible] tam altus et sublimis est status matris dei quod tota
illa deitas genitura matrem quod dignum fuit naturali debebat successio in hereditatem
dei est non fit tota status summi pontificatus igitur ¶ In ista materia quidam doctor
deducit tres conclusiones quod maria comparatur ad filium dei maiori proprietate con-
iuncta est ei in divinis quia illa mater per filii sui vocatur tanto quod quanto
per amor magis eminet 1o [illegible] ipse una tanto maior est putalis proprietas
et eos per ante celestis et virgo maria matrem eminet in corpore prole et virgo
tamen sic creatorum nature / 2o sic dilectio personarum quod nichil inius si virgini ma-
tri sic tante proprietatis putalis debebat esse suo modo regum [illegible] put re-
gie tota tante proprietatis putalis debebat esse suo modo ¶ Sed ut iacosse loquitur quid si proposito
quando summi regis docuit quem ¶ sed ut [illegible] loquitur quid si proposito ge-
nere summi regis docuit [illegible] remanente [illegible] titulo in quo pure hereditatis
lege filii desuerint esse remanente ... lege ipsa succederet in dominium dei ¶ [illegible] quod non con-
trario vel putat proprietatis lege ipsa succederet in dominium ... quod [illegible] de pendentem
hoc est generale [illegible] de sua [illegible] rex omnium [illegible] in dependentem
secundum tale quibus ex tali ypothesi impossibili ¶ hac in divinis adhuc ad
secundum tale quibus ex tali ypothesi impossibili comparatione status matris dei ad status alios
modo locum declaratione premissorum de comparatione status matris dei ad status alios
homini possibiles ¶ notandum est quod quinque vel sex sunt status assignabiles
homini possibiles ¶ [illegible] est quod [illegible] primus esset status dei hominis qui esset
positum spectat ad quod homo est assumptibilis / primus esset status dei hominis qui esset
secundum quod pertinet ad quem homo est assumptibilis natura humane adeo ut dicatur
unitate hominis quod [illegible] modum assumpcionis sicut patet cum non videntur est super 2o sen-
tencie et omnes qui modo assumpcionis sicut patet in divinis et ille esset summus
tertius / 2us status esset hominis qui esset deus per in divinis et ille esset summus
status purus hominis si primus non est possibilis / 3us esset esse parentem dei secundum carnem quod con-
esset si persona divina in statu creatoris embrionis propagatione concepta in utero
et corpore in unitate suppositi assumeret / 4us status esset esse hominem deum unum
vel patrem dei ut illa quod si pater assumpsisset naturam humanam [illegible] in
unitate suppositi in primo instanti concepcionis Christi ipsa fuisset dei mater filii
dei / 5us status est esse matrem dei secundum carnem quem statum de facto habet virgo maria
quibus hominis statum hominis perfectionis et statum summi pontificatus vel cuiuscumque alterius con-
platine ut videtur per premissa sed forte obicitur per hoc quod status summi pon-
tificatus vel sacerdotum habet solvere et ligare et potestate consecrandi corpus Christi et huius
non obtinuit virgo maria ratione matris dei igitur / Item status maternitatis
carnalis videtur inferior statu maternitatis spiritualis quem communicat [illegible] circa
hunc quia tollitur ratione clara deo tuo vitam tuam igitur adicienda est
quod spectat gradus perfectionis gratuite [illegible] [illegible] ad ex grate gratuite in[illegible]
materia est duplex uno modo forsitan [illegible] communio quo sicut [illegible] diversis hominibus et statibus
generati et distributi statui / alio quod eminet in quadam equipollenti et non for-
maliter vel in ipsa forma omnium statuum et hominum perfectionis gratuite in [illegible]
notandum est nobilis et religiosis [illegible] huius perfectionis / sic notatis dico tamen
perfectionis quarum summa est quod tota parte status magnum dei beata latissime gratuite
perfectionis tantae esse habebat gradum summum / appetit per virginem

gloria omnis gratuita perfectio que aliis hominibus pluries sparsim concessa erat cumulate
... conveniebat ut intelligitur sententiis auctoritatibus. Et deducit per dominum Albertum
in tractatu de laudibus beate virginis aliaque cum ipsa non fuisset plenitudo omnium
spiritualium carismatum poterit puro homini. Secunda propositio quod virgo recepit dignissime
in puro homine ... sine timore, apparet ex dictis. Tertia propositio quod virgo ... in
ea erat minus bona perfectione gratuita quam ... apparet
quod gradus summus latitudinis ... equatur toti latitudini ipsius convenit non nova
... [illegible] ... latitudinibus ... maior ... propter
... ut exposito per dominum Albertum
... in ... gradum ... glose ... significantur
... et ... de exaltatione virginis glose ... super ... quod ex
quo fuit ... de laudibus. Dixi quoque tertio quod deus gratiose virgo maria super omnes ex
altata fuit in hac vita perfectione virtutis excellentis que ... excellenti
... [illegible] ...
... benignitas summa bonitate sua quo non ...
... ut ... disposuit ... conformes ...
... vestigio divine trinitatis ...
... potentie ... essentia
... vestigium ...
... voluntas ...
... deiforme ... voluntas nichil velit nisi
... conformitate ... ex divine
... amor
... deiformis ...
... studuit ita ut quantum
in ... vestigium ... trinitatis ... reputatio in eo
... in ... memoria ... semper ...
... semper ante oculos ...
... eius ... et ...
... memorare novissima tua ... et ... in ... eternum
... semper ...
... tempus
... affectione ... eloquia tua ut non peccem ...
... in corde meo ... Quantum
... gloriosa laudabiliter ... ut perfecta fide illustret ...
... ad perfectionem ... gloriosa ... prudentia ... dispo
... ut ... cognitione ...
... Ad ... dedu
... in ... et ... Quantum vero ad ...
... gloriosa ... virgo maria ... in hac
... ... voluntate nullus doctorum ambigit quin virgo maria habuit ...
... perfectio ... regulatam ...
... virtutis moralis et theologice perfectionis excellenter
... semper ...
... semper ...
... semper optimum ... eligerit
... modo eligibilius ... virtutes acquisierit ... eius ... perfectio
... temporis proportionaliter ... ... sue ... [illegible]

2a ppo

3a ppo

[illegible]

Memoria

Intellectus

Ad Voluntatem

[illegible]

recepit p[er]fectionem esset. q[uo]d si eciam nullam tam admodum talem disposicionem s[e]c[un]d[u]m corp[u]s et etiam
qua[n]tum animam talis sexus fuit decenti[us] hic qui non hic recepit. Cum ergo ipsa
sumus ad fortiora hic progenitura et dignitatis excellencia angelica magis inde
furacia negative videre audebit. Cum sic[ut] dicit Ysidorus templa quadam
notatur lugdunensis. Ego ipse puto quod temporibus lucidioribus sanctificata in eam de
scendit que ipsius non solum sanctificacit ortum sed et vultum alterius dei tempore pro
custodiet in numerum quod nemini alteri in natura quamvis multis credimur
condonatum. Et licet sicut in simone huius dicit dicit: Et diliget attendere
nichil erat ibi nec speciositatis nichil gratie vel splendoris quod non resplenderat
in virgine maria. Et Bernardus augustinus libro de concepcione virginali. c. 18 dicit decebat
ut virgo illa qua dei filium concipere debebat ea puritate qua maior sub deo nequit
intelligi niteret. Quod si ita est omnia et septem dona spiritualium gracias non fuit
excellentissime omnia naturalibus dotata ut potentia naturali in bole perfectissima intel
lectuali industria preclarissima / corporali pulcritudine decentissima optima sensi
bilis complexione medietatis proportione / sensuum vivacitate et corporis agilitate
eam dicunt auctores non solum felix est qui sibi ipsissimus est a[nim]a sue ple et poeni
gracior est omnibus in pulcrior corporum / non ergo tali divino nature caruit debuit
virgo maria sed tam excellenter participavit ut eciam corporali elegancia et con
venienti forma digna esset ipso / digna esset dei filio digna esset constituti regina
pali forma nemo dubitat quin exterior forma hominis et facie in gestu in motu et
uerbi nemo dubitat quin exterior forma hominis et facie in gestu in motu et
incessu similitudine sit speculum hominis interioris / iuxta illud sapientia homo agnoscitur in vultu
sicut ista per artem phisonomie huius habet faciem sapientem alius vultum stolidum
alter iracundum alius mansuetum alius superbum alius humilem alius castum alius luxuriosum
simul et ita de ceteris passionibus et cupidinibus et virtutibus que in vultibus hominum sen
phisonomie descripti consueverunt / in hac in commendacione ipsius glose dico et ut per
gloriam p[ri]mi est quod omnium humanorum vultum vultus christi et matris mollis et uberalia erant
decentissimi seu pulcherrimi. hoc quantum ad primum / patet quod decuit eam hic facie op
time passionatam scilicet ad pietatem misericordiam et humilitatem et huiusmodi ut procedet
homines ipsam videntes induci per directe / dispositiones eius quas misericordiam et humilis crede
debebat ergo talia recolere eciam ad extra in vultu corporali similitudinem ut sit
esset omnibus exemplar perfectum seu speculum in se et spiritualibus viventibus / Item per auctorem per pol
natura phisonomie et corporali possidentium seu perceptarum spiritualium ut in se relucerent
graciositas serenitas terror et huiusmodi passiones stilo videnti
ker subsidio / igitur cum christus debuit esse dux omnium et specie omnium artifex eius
corporalem et effigiem composuerit patet intentum / tantum ad legem maiorem pat
que aliter non videt huius omnimode per plenitudinem nisi illa fuisset omnis gra
tuositatis iniuria eciam temporali alteri non fuisset ut tantum auctor
predicta / Item si homini ex parte illa omnem prosperitatem possibilem sibi eo
pallegate / Item filii natura ex stella omnem prosperitatem possibilem sibi ex
sicut et huiusmodi decorem et expediens / Ex quibus ipsa debebat esse exemplar virtutum
ferre et huiusmodi erat decorem et expediens sic et cum vita eciam talis contuitu pulcritudinis
et omnis honestatis speculum et per eius / 2º dico quod non fuit omni modo decoro et corpore ob
relucencia sanctitatis decorasse / 2º dico quod non sit omnis mos decor et corpore ob
veritatis relucebat in labiis et in magna fortitudine spiritus / iudicis fuit et tu
et vultus relucebat in labiis et vera cum fortitudine spiritus presenti excedebat dicto
gente placabiliores et pulcriores summa per hunc deus apparet ex procedenti dicto
quantum ad 2am partem patet quod sunt proverbiis quod spiritus sanctus habuerit naturalis

secundum phisonomiam et decentissimam formam illis sexibus debitam in specie humana ex quo deus fecerit in membris tamen non potuit ob eorum materie dispositionem vel superiorum influxus deordinatus / corporalis autem apparentia seu elegantia in corpore seu virginis magis tamen habebat ad mores directam quam venustate seu speciei congruentem ita quod si effigies christi et virginis non fuerunt summe placibiles erant tamen in intellectu perfecto mirabiliter prout amborum status exigebat. [illegible] quod effigies christi et virginis matris aut superiori vel inferiori naturali visui fuerunt subiecte / hic appetitus ex singulari [illegible] obiectali qui in moribus et phisonomie ut deus [illegible] relucebat [illegible] speciositate matre narratur fuisse tales quod videntium [illegible] cum [illegible] temptatione movent ad aliquam inordinatam contemplationem provocavit sed magis ad devotionem constitu- erunt et ad aliquam meditationes in virtutum earum [illegible] speculum relucentie terum et spirituales meditationes [illegible] suspendit. Dicto 3o quod ex predictis [illegible] valet tam in specie ad spi- [illegible] hoc status suspendit [illegible] christi et virginis figuralis [illegible] / appet- tualia bona [illegible] obiectalem quam [illegible] habebat [illegible] et picture quam [illegible] non minorem [illegible] obiectalem [illegible] sit [illegible] et expressior ac [illegible] [illegible] consonantie [illegible] [illegible] [illegible] affectum seu [illegible] vel [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vel pulchros / picture enim magis [illegible] [illegible] et [illegible] / melodie autem magis [illegible] [illegible] ad bona vel ad malam passionem [illegible]. Igitur [illegible] quo minus [illegible] seu passionatiue [illegible] auditores [illegible] publica [illegible] melodias [illegible] lasciue [illegible] picturas [illegible] [illegible] pulchra [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] manifesta [illegible] [illegible] pulchra [illegible] latet [illegible] [illegible] pulchri [illegible] [illegible] patent [illegible] pulchritudo [illegible] latet [illegible] humilitas [illegible] [illegible] latet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sic placuit altissimo ut [illegible] non [illegible] non nobilitate non [illegible] humilitate [illegible] [illegible] dominus non [illegible] [illegible] corporis [illegible] et virginis matris. [illegible] autem [illegible] [illegible] speciositate corporis [illegible] [illegible] magis [illegible] [illegible] pulchritudo [illegible] [illegible] seu [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad devotionem [illegible] [illegible] amore [illegible] pulchritudo [illegible] [illegible] de qua pulchritudine scriptum est fallax gratia et vana pulchritudo [illegible] de laude virginis matris [illegible] [illegible] [illegible] laudabili. Dicto 4o de laude [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut tetigit septimum dubium [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] de laude [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dubitationum tangit [illegible] sex dubiis [illegible]. Igitur [illegible] [illegible] virtutis [illegible] heroyca [illegible] est quod [illegible] excellentia [illegible] [illegible] seu [illegible] [illegible] excellentem appellant heroycam autem [illegible] [illegible] [illegible] bonitate humana [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] magis [illegible] vel filii dei [illegible] quod filii [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] autem ista [illegible] [illegible] virtutes [illegible] [illegible] virtute [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] virtutis [illegible] [illegible] passiones [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a passionibus [illegible] [illegible] aliquis [illegible] passiones [illegible] [illegible] [illegible] passiones [illegible] a pass- [illegible] passiones [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] passiones [illegible] [illegible] omnibus [illegible] [illegible] [illegible] pugna [illegible] passio [illegible] [illegible] [illegible] qui a passionibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cum difficultate et molestia [illegible] [illegible] a passionibus faciliter

pulchritudo
[illegible] virginis [illegible]

[illegible] et [illegible] quod [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] de lasciue
[illegible] [illegible]
[illegible] pulchra [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] humilitas

[illegible] virtutis heroice [illegible]

[illegible] ad [illegible] virtutes

[illegible] [illegible] sex [illegible]

[illegible] [illegible]
[illegible] passiones
[illegible] [illegible]

2
3

x^a q^o

eas vincunt et subito sicut strenui pugnatores hostes prosternunt. Alii sunt qui a passionibus licet non impugnantur sed ita sunt dominantes passionibus quod ab eis nichil molesti paciuntur. Et isti dicuntur heroes vel heroyci eo quod sunt impassibiles ultra humanum modum quasi dii vel divini homines. Unde beatus Dyonisius in epistola quadam ad Johannem evangelistam vocat homines heroycos angelicam vitam in mundo cum omni passibilitate consummantibus. Nullus autem dici potest simpliciter heros vel heroycus nisi habeat summum omnium virtutum excellenciam sicut non dicitur potest simpliciter dici virtuosus si aliqua careat virtute. Hiis visis sequitur aliqua ad declarandum singularem excellentiam dei genitricis virginis Marie quantum ad virtutes morales. Quarum prima est quod ipsa fuit heroyca omnibus virtutibus que nata est esse circa passiones. Ideo quamvis ipsa perceperit vel venialiter vel mortaliter sed quod dicit beatus Augustinus in libro de natura et gratia peccavit nec venialiter vel mortaliter sed quod [dicit] beatus Augustinus ... [illegible] passio erat perfectissime ipsa omnia ... vita ... ipsa fuit quietissimo modo ordinata passio ... perfectissime ipsa omnia ratio subiecta. Secundo sequitur quod non omnibus virtutibus ipsa fuit heroyca ideo quod habuit plures virtutes que non sunt circa passiones utpote iustitiam. ... heroyca est passionum ... sibi competentia ut patet supra. Tercia sequitur quod ipsa virgo beata perfectius habuit virtutes quam in statu innocentie habuit vel habere fuissent quia fuit in gratia confirmata et a gehenna in statu innocentie. Item perfectior est donum perfectione gratie plene quam status innocentie quam status sublimior quam status in innocentie quantum ad originalis iusticie qua vires erant totaliter voluntati omnino subiecte. Quarto sequitur quod in virtutibus ... non fuissent extincti sed sopiti ... totaliter passioni ... licet in virtutibus ... ... summum gradum virtutis non tamen nata fuisset. Quinto tamen est quod licet virtus heroyca dicat summum gradum virtutis non tamen ... dicit in indivisibili consistens quemadmodum in quantum dicitur calidissimus ... dicit in indivisibili consistens quemadmodum ... ignis dicitur calidissimus et ... ita quamvis virtutes heroyce fuisset in primis ... ignis est bene calidior alio et ita quamvis virtutes heroyce fuisset in primis parentibus et in apostolis post Christi et in virgine tamen non tamen ipsi fuit equaliter. Sexto tamen est quod secundum quatuor perfectiones ... perfectione naturali consistente in bona ... qualibet complexionali individuali consequente perfectione naturali et perfectione supernaturali ... habuit dei genitrix virgo Maria ... habuit perfectionem ... sui sexus et status habuit dei genitrix virgo Maria ... in tantum non fuisset optime complexionata et direxisse cor ... optimo et in optio ... cum non fuisset optime complexionata ... qualiter illa virgo. Unde Socrates in libro de ... passionis dispositione ... sed signa apparent et qualiter ... vel superfluisse astris ... fuisse dimisisse ... ... in libro credidit ... prout decuit ... cum fuisse dimissum vel sub ... astris ... aliorum ... quod in nature ... fuisse dimissum vel ... in libro credidit ... prout decuit ... ... ipsa fuit in divinum consequentem perfectionem dei ... ... in ... in mastulo. Septimo sequitur quod quamvis mater ... ... in mastulo ... quod quamvis mater ... ... non tamen esse acquisitum modo sicut ... habuit virtutes morales ... in ... excellencia non tamen esse acquisitum modo sicut dicitur ... habuit virtutes morales ... ... frequentia. Appetit quod dicte sunt in beata virgine ... ... passiones subiugatas sed sit ... ad perficiendum actus sed est intrinsece et ad retinendum passiones subiugatas ... ad perficiendum actus sed est ... et ad ... passionibus in ... ... non autem ad reprimendum passiones ... virtute heroyca non autem ad reprimendum passionibus ... ... ipsa non fuisset fomes extinctus fuisset pugna cum passionibus sed in nobis et in ... in ipsa non fuisset fomes extinctus fuisset pugna cum passionibus. Unde appetit quod duplex consistit ... vel virtus quod ... est ... ... Unde appetit quod duplex consistit ... vel ... quod virtutis est ... ... actionibus ... pugnando cum passionibus et ... molestiis vel ... acquisitum ... ... pugnando cum passionibus et ... molestiis vel ... ... divina ... virgo beata virtutes et ... ... magis ... ... habuit ... ... obiectum ... ... quod virgo Maria non acquisisset habuit ... ... et ... laudabili ... laudabilius est ... ... virtutes modo laudabilissimo quam laudabilius ... ... pugnando cum passionibus ... ... actionis et ... ... pugnando cum passionibus ... ... magis laudabile ... ... solum passivae seu receptive se habere vel ... magis laudabile.

ex virtutibus talis si passive acquisitas quas si valet in esse. Ad 4m quando virgo
Maria ex virtutibus receptis a principio instanti sue sanctificationis quas tunc habebat sufficienter
etiam usque in eius vite erat laude digna, apparet quia laus est premium de laudabili per-
sona vel virtute vel opere. Sed sicut laudabilis erat ex modo ante quam haberet opus
virtutum habituum receptorum solus deus laudandus est qui in sua liberalitate magnitudine in bene-
ficio sanctificare et dignificare voluit Mariam virginem futuram dei matrem. Verum sic statim
ab usu rationis et deinceps incepit laudabilius magis esse ex operibus continue semper
per exercitium actionis sufficientissime ad virtutum omnium incrementum et certe hic modus scilicet habere
in dispositione virtutum est eligibilior quam absque preventione speciali dei ex naturalibus
vel ex naturali in dolore in tempore aliquo posse addiscere contrarium et
se disponendo virtutes et gratie adeo consequi et cetera. Non est dignificativa
subiecti nec meritoria in quantum dependet vel efficitur procedit ex libertate ac
arbitrio voluntatis. Et in quantum adeo perducit et sibi per ipsum deo adiuvante logi con-
firmatur. Tertio ex coefficiente non oritur laudabilitas actus licet in ex
resistentia vel difficultate in operando sed ex perfectione caritatis seu dilectionis dei
in faciendo actum erit eius dignitas et laudabilitas et tanto magis non habens
in operando difficultatem et extremitate laudabilior et eligibilior modo virtutes
acquirere et exercere sed accidit in istis per istos et cetera. Nec contra in moveri
fuisse in acquisitione et perfectione virtutis talis difficultas vel pugna cum passionibus
et corruptione. Ex hiis elicitur patet responsio affirmativa ad 7m dubium promotum dicte
conclusionis. Ad 2m ad partem eius. Ad negative
ad 2m et ad primam partem sexti dubii. Quod ipsa ex instanti sue receperat tantam virtutem et gratiam
quod nulli concessum est quod ipso instanti sue non augendum nisi ante Christi. Adhuc tamen quantum
plenitudinem successu temporis non augenda nisi ante Christi. Adhuc tamen quantum
ad primam partem sexti dubii que erat si processu temporis virtus Marie virtualiter
profecto proportionaliter tempori creverit. Et quidam doctor quod ipsa a principio instanti
sue sanctificationis cottidie semper facta est felicior et perfectior in deliciis spiritualibus
completior usque ad eius assumptionem in celum. Et fortassis tale incrementum
sue perfectionis virtualiter ascendebat proportionaliter sed tempore tamen
quod a primo eius sanctificationis in utero usque ad eius tempus rationis stetit in eodem gradu et
tantie et temporis nisi forte nascendo in mundum aliquid spirituale potest gratie sancte
pit augmentum. Deinceps iterum absistenti usque rationis usque ad eius conceptionem
crevit multo proportionaliter plurimum tempus. Et iterum in conceptione Christi spiritualiter gratia re-
cepta processit ascendendo in multo usque forsitan ad Pentecosten plenior
gratie cum apostolis in Penthecoste. A quo tempore processit iterum regulariter crescendo in
virtutibus usque ad suam assumptionem in celum. Et post Pentecosten bap-
tismata recepit iterum augmentum gratie virtute illius sacramenti et maxime
recepit iterum augmentum gratie virtute sacramenti eukaristie. Et autem recepit spiritum sanctum in Penthecoste
quod ut hic actum capitulo perseverant in oratione in uno cenaculo cum apostolis ex-
pectantibus promissum patris. Actus 2 dicitur quod cum complerentur dies penthecostes erant
omnes pariter in eodem loco et repleti sunt omnes spiritu sancto et ceperunt loqui variis
linguis. Item patet ex prophetia Ioelis quam sanctus Petrus inducit dicens: Ecce hoc
est quod dictum est per prophetam Ioel: effundam de spiritu meo super omnem carnem et super servos meos et super ancillas
meas. Verum autem temporibus quibus deserviebat crevit in multo non difficilius quam

Ad 4m

quod ab eius principio crevit vi... virtutes statim laudabiliter... sufficienter et cetera

eligibilius est in prima virtutes
... per ... ad ... scilicet
... tale ... eius ... dolore
... ...
... ... per ... producit
... ...

Ad 7m dubium
et ad 2m per sexti
ad primam sexti

Quidam doctor

ab eo tempore crevit
... ... spiritualiter et ...
usque ad eius assumptionem

quod recepit spiritum sanctum in Penthecoste

eligendo dormire meruit / quod cum electio processit ex caritate et sinceritate
in ipsa semper talis. Erat dormiendi sic processit sompnum quod toto tempore quo dormivit
in lecto tremuit vel forte cum dormivit corpore vigilavit corde et dicere vi-
caret y. ego dormio et cor meum vigilat. Ergo virgo maria ita ut dictum est
in mundo se habuerit constat quod non dum in gradu sed mire mundi modo cunctos
excessit mortales. Quarto ex premissis deduci potest [illegible] affirmativa ad alia xiii
dubia de septem dubiis premotis excepto primo quantum ad peccatum originale de quo
controversia est inter fideles / quantum vero ad peccatum actuale credit a doctoribus quod
numquam peccavit nec venialiter nec mortaliter ut prius allegatum fuit ex aug. libro
de natura et gratia. Sed adhuc pro maiori expressione probatur / Erat potest quod virgo in supre-
ma fuit temperata que est contra passiones corporis refrenandas / Ex quo cum concupiscibilis
numquam fuit effrenata. Verum quod eius concupiscibilis non fuit effrenata hoc non fuit
illa concupiscibilis amata sed virtute et gratia ipsius que fuit eiusdem voce cum ceteris
viribus et non ut heroice que est summus gradus temperantie fuit virgini glose in missa ut
passiones non sentiret et non ut cum passionibus pugnaret / Item virgo que habuit
magnanimitatem cum fuit humilima et respectu venerationem et honorem secularem
igitur omnem virtutem moralem habuit in summo ut dictum est igitur et magnanimitatem sum-
mam habuit et per quam virtute sive scripturam dignificare potuit honoribus quibus fuit digna
declinando et renunciando ultra suam virtutum excellentiam dignitate et perfectionem
eminentes sed ipsa in munere vidit ubi thema nunc in quo certa scriptura non
est extollere laudes propria. O. quasi cedrus exaltata sum in libano [illegible] quod
est extollere [illegible] hic thematis competebat quod cum ista omnia scriptura laudare
propria omnis et doctoribus [illegible] thematis [illegible]
liceret contra [illegible] pro. 27 laudet te alienus et non os tuum ut allegatum fuit
in primo sermone. Verum quod [illegible] pro quo adducendum / pro [illegible] absconditam eius bonitatem
in primo sermone [illegible] est optimum ad salutem se ipsam laudare in [illegible]
tem et excellentiam [illegible] manifestare non solum non est vicium sed magne virtutis opus
excellentiam manifestare non solum non est vicium sed magne virtutis opus
tales [illegible] est de ipse talis et res est divina sapientia que mentiri non potest
talis item res est potest quibus [illegible] beata vel in perfectione virtutum heroyce [illegible]
[illegible] divine operibus et gratie dignificata mirifice [illegible] et extra [illegible]
apertius talis fuit beatissima dei genitrix virgo maria [illegible] fuit
excellentiam moralibus ignotam [illegible] dignitatis et bonitatis [illegible] manifes-
tare et expresse dicendo. Statim ut dicebat [illegible] que fecit michi
magna qui potens est et [illegible] ubi thema ego in altissimis habitavi et thronus meus
in columpna nubis et [illegible]. Racio autem quare scriptum est laudet te alienus et
non os tuum et hoc est naturalis affectio hominis ad [illegible] et cupido proprie
excellentie propter quam consueverunt homines in extollendo se mentiri vel exce-
dere [illegible] vel [illegible] ceteris perfectionem [illegible] et non [illegible]
ta est [illegible]. Cuius autem huius suspicionis longe abest deo [illegible] non potest
significare [illegible] hominibus quam dignus est cum sit infinite virtutis et excellentie
item [illegible] vel remota est talis suspicio a beata [illegible] gloria
et ab aliis hominibus in virtutibus [illegible] et confirmatis quos iam nulla vana gloria
[illegible] potest. Non tamen [illegible] nec [illegible] semper [illegible] quos perfectio est
alius ignota scripsere [illegible]. Sed certis causis et [illegible] hoc [illegible] pro quo
[illegible] est quod [illegible] et iusti non [illegible] vel minima
necessitate coacti [illegible] scripsere [illegible]

de iusticie. Secundum quod nimium bona sua detegit nisi eos in genere proximorum
utilitate aut certe nimia necessitate cogat. unde et ideo paulus cum utilitates suas c
numerasset subiunxit factus sum insipiens vos me coegistis 2a cor. 12. cum apostolus
commendavit se ipsum hac necessitate coactus fecit quia corinthii contra pseudo a
postolos minus sentiebant de ipso et ipsum preferebant pseudo apostolos verbis tam ornatis
curati et armati sermonis. ideo ut corinthii non deciperentur credendo ipsis pseu
do cogebatur apostolus paulus commendare se ipsum unde 2a cor. 3. Incipimus iterum nos met ipsos
iterum commendare non sicut quidam glorie ostentatores sed ne ab aliis falsis apostolis
deciperentur dicit glosa. Secundo dicit chrysostomus quod qui in ecclesia habet officium predicandi
vel docendi ad instar apostoli si probabiliter arbitrentur predicaciones suam despicere
doctrinam eo quod eorum status et conversacio ignoretur tunc propter auditorum suorum utilitatem
possunt commendare se ipsos quemadmodum fecit apostolus 2 cor. 11 ministri christi sunt et ego
ut minus sapiens dico plus ego. dicit ut minus sapiens quia non est hominis sapientis
se laudare nisi magna necessitas et utilitas expellat. unde beatus gregorius super id
job 29. oculus fui ceco etc. dicit bona nostra occultentur studio necessitate
publicentur ut eorum occultacio sit custodia propterea eorum publicacio sit utilitas
alienarum. et subiungit sed dum sancta predicant eorum predicacio forte despicitur
quia eorum vita nescitur. compellitur ergo quisque vitam suam dicere ut auditorum
suorum valeant bonorum imitatores et sancta sua referunt ut benefacti sint de
nuntiari aut appetit ut veniant et utiliter audiant non ut bene glori
entur. hinc est quod doctores boni et homines honesti propter elacionem fugiunt et
cautur. hinc est quod doctores ... 2o cogitur sic quisque commendare se ipsum
homini tamen propter unitatem ... ut in tribulacione posita bona sua cogitur revocare
propter spem salutem ut in tribulacione desperet. In quo casu job commendavit
ad memoriam ne propter tribulaciones desperet. unde beatus gregorius job in quid inter tot dolores
se ipsum dicit. oculus fui ceco etc. tunc bona que fecit narrat qui collapsum
voluerit et ubi desperacionis tum bona que fecit reformat. et alibi dicit job nequaquam
verbis et verberibus ad spem animum reformat. et alibi dicit job nequaquam
in arrogantie vicium recidit quia quasi iterum desperacionis impulsum per exteriora
ferociores suos ubi pugnavit et tum bona que fecerat dicit ne per
desperaret. 3o cerevisie quisque sic boni in mortis
de bono quod fecerat desperaret. 3o tercio quisque sic boni in morte
articulo constituti cum iam eos faciat humana titillare non potest ut maiorem
apud deum confidenciam habeant in oracione compuncti referunt deo non hominibus
bona que in hac vita fecerunt sicut fecit ezechias rex. 4 reg. 20 unde
super id job in quid timet qui deum spem tuam dicit gregorius ezechias rex cum
molestia corporis afflictus ad extremum pervenisset vite in oracione compunctus
dixit obsecro domine memento quo ambulaverim coram te in veritate et
corde perfecto neque tamen de hac confessione pro superbia eius despexit qui cum
mox in suis precibus exaudivit. et super id job 34 si osculatus sum manum
meam ore meo. dicit idem beatus gregorius sicut dum vivimus debemus bona
nostra abscondere ne extollamur ita appropinquante exitu plerumque
ea ad memoriam revocamus ut de fiduciam prebeant et desperacionem
preparat. appetit ergo quod sic boni se commendant quisque vel necessitate coacti
vel ne desperent in angustiis tribulacionis aut in articulo mortis ut

Primo commendat se non pro proximorum utilitate aut magna necessitate coacti

quod predicanti aliquando licet se laudare

3a ca[usa] laudandi se

3a ca[usa] commendandi se

q[uo]d illa ab ... dare

in fine debent abscondere bona sua ... caritate

alia vero abscondere d[ebe]t

... exultatio ... debuit ... privilegiari

... privilegiat ...

debet ... assumptione

sex leges ... generales ... prima

2a

3a

4a

5a

6a

... post mortem ... certa ... multa ...

... post ... mortem ... ulla ...

phor maiorem solicitudinem habeant apud deum advertens tamen quod illis soli in talibus predictis
se commendare vel bona sua referre vel ostendere possunt quod p[re]veniunt s[ua]viate c[on]sti...
humilitate de ... laude ... talia noverunt quod valde p[er]icul[osum]
est de opere ... glaz querere ut ... laude p[ri]vata restat bona
exultatione gaudere. Abscondere quod debent infini opera sua bona propter periculum vane laudis
ut dicitur ... bona que innotescunt hominibus sine periculo esse possunt / certum
alia vero abscondere debent opera bona quia abscondita magis placent deo iuxta illud
... tunc que ... in abscondito reddet tibi ... quod bona que in abscondito fiunt
non ... quod ... ex industria fiat ... / Nam tandem
post ... exemplo ... hec est virgo maria ... excepta 8o et
ultimo quod ... filius dei debuit aliquo singularissimo privilegiari ... mortalibus
apparet quod ipsa erat expressius dignior et excellentior omnibus puris mortalibus magis
... et ... magis quam mortalium hominum et ... tamen ...
... status ... dei ... super ... erat ...
singularibus privilegiis et exceptionibus ... / ... est exemptione et
privilegiatione est status specialis vel dignitas ... aut
... aliqualis aut ... singularis ... allegationibus pro
... et legibus ... specialibus ... privilegiis ...
... glose ... aut est alia ... debuit ... privilegi
... vel ... legibus ... (sicut ut clarius apparent ... est ...
De sex leges humane ... generales ... penales ... ...
te prima lex est qua constitutum est ... ... filius vel filias ... ad
... 2o ... 7 / Secunda qua constitutum est ... ... vita pe
nali ... generale ... 3o / 3a qua constitutum est ... ... pariere
... 4a qua constitutum est hominibus ... heb. 9.
... corruptione ... 3o / Sexta lex
... 7 / 7a qua constitutum est corpus mortuorum ... generali ... 2o
generalis est qua ... legis ... certum ... dubitabile est ... expo
... 6o cap. Certum quod ad istas leges generales certum ... prima ... sexta sive tertia est ...
quod a talibus ... legibus fuit excepta ... prima ... sexta sive tertia est ... libus
... fuit exempta ... lege ... dolore
de matre ... quod a tertia lege fuit exempta ... a sexta lege non fuit exempta ... quod
... peperit / Certum ... quod a sexta lege non fuit exempta ... ad prima et ... quarta
fuit ... lege ... humane ... sed ... prima et ... quarta
fuit ... lege ... exempta non est ... / Advertendum quod ... maria
legibus fuit exempta non ... post mortem ... assumptione ... ad celestia ...
... privilegiatione ... glose post mortem ... assumptione ...
... aliqua certa multa ... certa ... / primo certum ... dubitatum
est ... quod dei genitrix virgo maria aliquanto tempore post ascensionem ...
... lege non exempta sicut ...
filius ... fuit ... mortua ... a ... lege non exempta ... / ... certum ... quod subiit mortem ...
... ab eadem / quintum quod certum ... quod ... temporalem
... post mortem ... non potuit ut ... in ... festum ...
tamen ... mortis ... non ... de quo ... legitur ... post
... mortis ... non ... mortis quod ... ad mortem dolor ...
... mortis ... quod obligat ad mortem / ... lex ...
quod ... post mortem / ... quod obligat ad mortem / ... est lex ...
... post mortem corpora de quo ... intelligat ...
... ... videtur ... virgo maria ... mortua fuit

tum eius corpus non fuit cum lege tradunt ex filio certum. Et quamquam vel magis probabiliter
tollatur sicut de aliis inconvenientibus predictis ex potenciori maiori dicere inconveniens quod velit dicere
tollatur quod complexio nec partim originale nec actuale habuit tum mortua fuit. Et ideo
non videtur esse argumentum validum ex tollerancia quod inconveniens secundo dicto non fuit de
ipsa quod autem primo inconveniens depressa non fuit apparet apparet quod cum esset virgo optime
complexionis ut patet ex premissis et temperatissimi regiminis verum etiam ultra in vita sua passa
fuisse castitudinem et propter hoc vel tam diu vixisse decuit naturali morte expremie
dulcissime cum vita extincta fuisse [illegible] damascenus in precedentibus dicit quod de fusione
tantum vixisse memo theologorum preposuit asseruit esse quod divina illa dormicionis
tempore vixisse ut adultis senectute animus abhac
vita post tempus [illegible] est cum quod usque adultis senectutem veniens ab hac
vita migravit. Et quod si hoc cum fuit optime complexionis per plurimos annos
etiam remanentis corpus in complexione [illegible] ideo forte ante tempus [illegible] mortis naturalis as-
sumpta est a Christo ad celestem gloriam vel fortassis divina [illegible] periodus
naturalis vite eius sic potuit esse proporcionata virtutis complexionis proporcionaliter
tenuit in toto quantum processit etate. Ita quod cum vita eius esset completum
erat secundum suam complexionem virtute naturalis mortis consumptio. Si tamen aut in tali mor-
te depressa fuit inconveniens mortis 2º dicto videlicet vehementi dolore sensuali
in separacione anime a corpore. Videtur quod in tali separacione nullo sensuali dolore
torqueret homo quia in illo statu cum primo separatum esse anime corporis igitur tunc
anima non efficiat corpus et propter hoc sentire nullus in est dolor. Item videtur quod
mors naturalis quam apud philosophos [illegible] vocatur sit dulcis et non dolorosa sicut
alii rem quod successive sine dolore in talibus moderatis sensualis vivantes
remittit usque adveniente esse ita quod prius desinat disposicio complexionalis [illegible]
tendum requisita quam illa quam requirit anima vegetativa et patet ante
istam mortis hominem aliquo tempore vivere et pro illo tempore nichil sentire. Et ex
hiis quod esset quod anima non exprimit separacionem suam a corpore si separata staret ali-
quanto tempore nesciens se separatam esse. Et forte possum probabiliter concedi totum
nolo negare quamvis prima disposicio extenderet vel exterioris afflictionis illatam
mortem sit dolorosa et terribilis et forte cum hac consideracione dicit aphilosophus
3º ethicorum quod ultimum terribilium est mors si potius videtur ex eo dicitur quod apprehensio mortis
taliter mali in dubio eminentis iter omnia obiecta maxime contristat et propter terret
illum quod in hac vita bonum ex tercius et carnis voluptatibus inheret et
nichil boni post hanc vitam sperat vel si aliquid boni futurum sit vel male
vite probabiliter dubitat quod quod sit si aliqualiter morte virgo gloriose de-
collegere dolor vehemens videtur et futurum fuisset verissimile videtur quod ex
privilegio sine dolore mortua sit sicut sine dolore peperit et asserunt quidam
sicut Johannes decessit sicut [illegible] in prologo super Johannem quod descendit in defossum sepul-
turum tam extraneus a dolore mortis quam a corrupcione carnis in vere alienum
reges quod opinant beatum Johannem adhuc vivere intelligunt Johannem qui velit dicere
Johannem immunem fuisse a dolore mortis vel a morte simul dicit eum per effectum
mortis genus mortis eius videtur fuisse tale quod uncte [illegible] suspensam temporalem
preparasse corporis complexionis paulatim deficientis usque tandem nullo dolore

quod [illegible]

quod non fuit [illegible]

damascenus

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

precepto ut contemplacione interrupta anima corpus desereret mortaliter distractatum
poterat etiam magnitudo dulcedinis illius contemplacionis absorbere omnem dolorem qui
ab eo tempore dissolucionis ortus fuisset quemadmodum multi sancti eadem de causa
in tormentis non senserunt dolores ut de beato laurencio martire legitur et aliis
etc. De predicta ¶ 12a questio utrum sit certum quod anima virginis gloriose fuit iuncta post mor-
tem beate que nec debitum pene soluende in purgatorio nec expectacio resurreccio-
nis debuit eam ut habetur in titulo tenendum dilacionis eius [illegible] et quod christus potuit
sic agere cum matre sua quod convenientius fuisset beate mortue quod tamen anima eius multis fuisset
sine corpore post mortem. Non est quod anima virginis gloriose iuncta post primo non esse
potuit nisi corpori resurgenti ad gloriam sicut quod in illo statu simul ¶ Thomas
Respondetur quod certa esse dicimus in assumpcione de beatitudine virginis marie / non autem ita
certum est quod fuit mortua vel mortua qualiter mortua vel quibus publice se-
pulta et tamen corpus eius fuit incineratum vel ante incineracionem resuscitatum
vel adhuc fortassis in terra absconditum reservatum in terra usque ad finem dierum semper sit
notum ¶ Respondetur quod omnibus vel nichil certum invenitur in scriptura canonica vel auctentica
nisi quod beatus dionysius in libro de divinis nominibus dicit se affuisse apostolis et se morti vir-
ginis interfuisse sed tamen sic non ut estimatur et in suppositione thimothei et multi fra-
trum fratrum in visione corporis vitam inchoantis et deum recipientis convenientes
omnium aderat autem et dei frater jacobus et petrus vertex theologorum ma-
gnificus / summitas deinde placuit post visionem laudare summos sacerdotes sicut
theologorum summitas deinde placuit post visum potentem bonitate divina infirmitatis hic dionysius
idem quo dicitur erat pro domino potentem bonitate divina infirmitatis h dionysius
¶ [illegible] exponens dominus albertus in postilla dicit quod dionysius cum apostolis et aliis multis
ex discipulis congregatis interfuit dionysius et thimotheus convenit in morte beate virginis
ad sepeliendum eius corpus et postea visum est alicui ut dicitur alibi
ad laudem humanitatis christi. Item dominus dionysius de ... in tractatu vel sermone quodam
ad laudem humanitatis christi corpus quod deum recepit / addidit esse theologum
de assumpcione virginis intelligit de eius corpore quod deum recepit
in quinto dicitur potest intelligi quod convenit ad videndum corpus beate virginis in morte
ad idem est maximus confessor libri quaestionum qui videtur vix ... de
corpore virginis marie vero et quod eciam dicitur quod apostoli post assumpcionem videbant
per ad predicandum evangelium quod tunc christus ipsis apparuit ad confortandum eos et quod adhuc
convenit et hic apparuerunt dicunt fuisse ipsum de qua legitur apostolus primus ad corinthios primum
¶ Sed hec replicat dominus albertus vbi supra
quod qui visus est pluribus quam quingentis fratribus simul dicit quod ipse non est corpus suum in medio
qui sicut non dixisset visum corporis sed visum et ipse ei non est corpus suum in medio dicit
quod sicut corpus divinitatis fuit in morte beate virginis de quo corpore dicitur supra et quod deum de filiatione
quod convenit in morte beate virginis quod deum recepit / nec videbat per confirmatum contra quod conveniunt in illa quod christus
in suo beato recepit / nec videbat per confirmatum cum convenit in illa quod christus
aliquis potuit apparere cum voluit et apparuit pluribus quam sed petrus et paulus ro-
mam iverunt antiochiam ¶ Post ... dionysius sic clerico et clerici fuit plurimi
¶ primo quod virgo maria mortua fuit anno ... post ascensionem jacobi fratris domini ... actum
... quod virgo maria mortua fuit anno ... post ascensionem christi ultra ... annos quot vixit sine
ex ... non vixit post ascensionem christi ultra annos et quot vixit stare
... decimo [illegible] in historiis ¶ 12o elicitur quod horaclee et devote exequie
cum responsoria divine laudis fuit in morte virginis marie quod dicit dionysius in tractatu
deinde placuit et cetera ¶ 13o quod hic dicitur clerico videtur aliquibus apparere quod virgo maria
mortua est morte dulci et leta non violenta juxta prophetiam symeonis licet
intelectam dicant / nam et tuam ipsius animam pertransibit gladius // quod ab

12a quod anima marie fuit statim beata post mortem
quod non est certum ubi fuit mortua neque sepulta
item de corpore est dubium
... dionysius
... albertus dominus ...
item dominus addidem
item pro thomas
... maximus
... apostolis alibi ... dominum
albertus reprobat ... opinionem ...
x ... plurimi ex dicto dionysius
... primo quod beata virgo fuit mortua anno ... jacobi 27
quod horaclee fuit exequie beate virginis
3 quod dulci morte mortua sit

ut videtur non fuisse permissa talis exequiarum sollempnitas et tot sanctorum concur-
sus. Christo enim videtur quod ipsa in vita post mortem non surrexit nec videntibus
apostolis assumpta fuit in celum. Tunc talia mira que apocrypha narrat videntur
facta non fuisse. Item cum sanctus Dionysius fuit presens et scripsit plura de eius morte
quomodo tacuisset de tot miris et magnalibus dei factis non videtur. Item si vero ista
et talibus fuisset sufficienter apparuit vel testibus evidentibus in principio ecclesie quomodo
hanc sollempnitatem celebrandam assumpsisset plus [illegible] illa magnalia et
non fuisset [illegible] in antiphonis responsoriis et orationibus et ympnis divini officii
quo romana ecclesia utitur in festo eius tamen [illegible] est [illegible] si magnalia
quomodo fulgentia lucis et fragrancia odoris [illegible] ita facta fuisset vel si mani-
feste fulgentia lucis et fragrancia [illegible] ascendisset ad celos fortassis in posterum fuisse glorificatum
festo videntibus apostolis ascendisset ad celos [illegible]
in fine [illegible] quod ipsa fuisse de [illegible] in veritate divine [illegible]
ne sicut eius filius [illegible] ut [illegible] non disposuit Christus ut eius [illegible]
[illegible] ascendet in celum [illegible] de sancto Dionysio quod cum desideraret [illegible]
[illegible] tandem ut videtur dixit [illegible] filio [illegible] non fuisse
[illegible] videre [illegible] et fortassis [illegible]
revelationem fide credentes [illegible] vel voluit facta [illegible] de quibus [illegible] alios [illegible]
[illegible] sanctificatione [illegible] beati Johannis
[illegible] ut [illegible] Et [illegible] beati Dionysii [illegible] vel de [illegible]
baptiste et de aliis [illegible] eius corpus [illegible]
quo [illegible] fuit mortua et sepulta non [illegible] in celum nec [illegible]
[illegible] fuit [illegible] in corpore et anima assumpta sit in celum [illegible]
[illegible] tamen est quod beatus Augustinus in sermone de assumptione
[illegible] scripture [illegible] auctoritatibus [illegible] persuasionibus [illegible]
[illegible] et alii multi doctores [illegible] theologi [illegible]
quod assumpta sit [illegible] corpore et anima [illegible] quod [illegible] persuasiones [illegible]
[illegible] non [illegible] apparent [illegible] beati Johannis [illegible]
[illegible] et quod [illegible] beato Augustino [illegible] supra
[illegible] quod in corpore et anima sit assumpta [illegible] testimonio non
[illegible] tractanda [illegible] beato Johanne [illegible] pie dubitandum quod aliquis
[illegible] temeritatis
temerarie dubitandum diffiniendum [illegible] scripture tradicionis ad diffiniendum
primo [illegible] investigatione [illegible] assumendo aliquam partem
audeat 2do [illegible] magis audacter [illegible] 3o [illegible] non alligat ad credendum
[illegible] quem [illegible] vel [illegible] assertione
alterius partis contradictionis [illegible] vel [illegible] [illegible] non [illegible]
[illegible] quod est dicere pie dubitare [illegible] pie dubitare est [illegible]
vel [illegible] non [illegible] vel [illegible] scriptura [illegible]
[illegible] assertione suspendere [illegible] vel scriptura [illegible]
vel revelationibus [illegible] sufficientibus [illegible] [illegible]
[illegible] assertionem est duplex primo [illegible] quod [illegible] neutram
[illegible] audeat [illegible]
2o [illegible] neutram partem contradictionis [illegible] assertione [illegible] pie credendum vel pie
[illegible] probationem tenet et affirmat [illegible] pie credendum vel pie
dubitare et alteram partem contradictionis [illegible] respectu tenere [illegible] pie
[illegible] tenendum [illegible] probabilior ei apparet / [illegible] 2do pie credendum
et illo modo beatus Augustinus [illegible] credidisse corpus Marie in corpore et anima assumptam

300

ut pz i fine sermonis sui de hac solempnitate. Tercio pie credere dr ille qui amore aut singulari affectu ad aliquem vel aliquid seu aliqua pia consideracione alicuius decencie vel congruencie movetur ad credendum aliquid et tamen ipse in hoc non ponit debitam discrecionem et probabilitatis sufficientis examinacionem incidet quod est credulitas fatua ubi putat esse fides pia.

Possunt etiam duo modi concedendi secundum Augustinum quorum unus dicitur [illegible] in pie esse dubitandum alter vero pie esse credendum. Verumtamen utrumque [illegible] assumptam Virginem. Quia hoc quod unus vocat pie dubitare alter vero pie credere quia pie est dubitare et pie dubitare in aliquibus modis concedunt ut visum est et cum tamen quidam non concedunt potius est hic pie credendum quam pie dubitandum quia reprehensibilior videtur nimis durum ad credendum veracibus piis quam ad credendum nimis largum a leviter. Hic [illegible] ea quam [illegible] exiunt quinque opinionibus de assumptione Virginis. Prima opinio est quod aliqua quasi ancilla probabilior sit a fidelibus et visitior habenda. Haec opinio prima est quod tempore praefinito de hac vita morte [illegible] Dei genitrix absoluta in corpore et anima sine morte media fuit in caeleste paradisum translata quemadmodum Enoch et Elias sunt in statu innocentie.

Non sic opinantium quod [illegible] probabile [illegible] [illegible] originali peccato [illegible] sequela illius peccati que est mors cum privilegiari deberet et dicat Christi mortuus est qui tamen omnino ab originali alienus fuit unde quia Christus mortuus est quia voluit et pro redemptione mundi disposuit [illegible] [illegible] in penam peccati [illegible] est de se in ipso fieri non oportuit.

2a opio

Secunda opinio est quod Virgo mater una cum filio est de se in paradisum terrestrem quemadmodum Enoch et Elias translata sit et de Iohanne evangelista et de hiis qui resurrexerunt cum domino quidam opinantur ad finem ut tempore Antichristi [illegible] ipsi [illegible] testes non duo sed plures et [illegible] ex tempore legis nature quam ex tempore legis Moysi.

3a opio

Tertia opinio est quod Virgo mortua vere et realiter mortua fuit tamen incineratum eius corpus resuscitatum [illegible] opinionem angeli ut [illegible] [illegible] ignoti [illegible] opinionem [illegible] [illegible] putrefactionem [illegible] reservatum. Contradicunt tamen opinionem [illegible] anima virginis gloriose cum resurrecturo corpore ascendit ad regnum celorum et postea descendit pro resumendo corpore [illegible] ut [illegible] deinde cum aliis omnibus resurrecturis ad gloriam. Sed non nulla apparet ratio quare anima eius [illegible] [illegible] retenta fuit extra corpus per aliquod tempus et quantitatibus prius quam [illegible] [illegible] [illegible] anima illa. Et dicat anima Christi non fuit ante tertium diem post mortem [illegible] corpori [illegible] non [illegible] hic [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] certa [illegible] fuit a corpore [illegible] [illegible] [illegible] de quo [illegible] [illegible] mortis [illegible] [illegible] de [illegible] mortis et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] opinionibus credere quod Virgo gloriosa in [illegible] post [illegible] non esse sui [illegible] [illegible] tempore [illegible] [illegible] singulari privilegio resuscitata fuit in corpore glorioso in quo cum [illegible] gloriosa cum filio [illegible] [illegible] successive progressu ad celestium [illegible] [illegible] elevata est regnum celorum.

4a opio

Quarta opinio est quod corpus gloriose Virginis post [illegible] [illegible] incineratum fuit [illegible] post resuscitatum est ad immortalitatis gloriam per quam [illegible] [illegible] incineratum [illegible] [illegible] [illegible] iusticia divina qui in [illegible] lege generali [illegible] opinione esse videtur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pravitate [illegible].

5a opio

Quinta opinio est quod corpus [illegible] [illegible] Dei genitricis incineratum sit quod tamen Deus iudicio occulto cum resurrectione [illegible] [illegible] [illegible] tempore divine [illegible] [illegible] resuscitandum quod fortasse divine [illegible]

disposic[ione] iusticia et ordo hoc requirunt quod xpi puerpere dormiencium solum corpore et anima sit in celo cum primo usque ad generalem resurrectionem // huic opinioni veritatis
pie et dubium primo motum quia sit huius quamquam opiniones opinio 3a xpi fidelibus probabilior
est et ceteris anteponenda cum per observaciones huius festivitatis ab ecclesia que sequitur
cantica et oracionibus // huic opinioni magis consonante vi [illegible] et scripture apocrifa antique
et [illegible] primario tradite fuerunt tempore huius Ieronimi Augustini et aliorum [illegible]
opinionem [illegible] ordinat [illegible] arguitur cum primo sic scriptura apocrifa de assumpcione
non videtur [illegible] ad finem ut essent fideles in [illegible] credendum quod totum
credendum quod ibi dicitur non obviat alicui articulo fidei / nec videtur [illegible]
credendum [illegible] ut in [illegible] [illegible] fuerunt eos credere plus tunc
[illegible] cum gentibus [illegible] ut in [illegible] illa falsitas a fortiori contestis fidelibus / tunc etiam
quod si constitis in fidelibus illa [illegible] ita [illegible] circumspectos esse in credendo quod corpus fuerit
quod bene sciebat [illegible] reliquit quod illa apocrifa a fidelibus puerpere esse est
historie non credent / agitur relinquitur quod [illegible] spiritualem [illegible]
scripta et [illegible] vel de vel [illegible] quod [illegible] vel [illegible] sit scripta
fidelium puerpere esse et relinquitur quod sit historia beati [illegible] vel aliquis sit scripta
fidelium puerpere esse hoc festum appellat assumpcionem et non festum obitus vel depositio
2o arguitur quod corpus esse hoc festum // quod non videtur [illegible] aliquid spirituale de vno
[illegible] Marie sed [illegible] quod non videtur [illegible] aliquid spirituale de vno
tare post ascensio [illegible] translacione in corpore et anima ita videtur de assumpcione
nat [illegible] esse [illegible] translatum esse translato [illegible] Enoch et Helye
nat [illegible] esse [illegible] quod de adhorem [illegible] solent reliquie corporis bene
fuit in corpore et anima 3o arguitur quod de [illegible] peplum [illegible] magna reveren[cia]
vari et [illegible] reliquie aliquid beate Marie ut peplum [illegible] sepulta [illegible] iacent
[illegible] quod [illegible] adhuc in [illegible] sine [illegible]
tunc [illegible] revelate inventa fuit et in [illegible]
[illegible] corpus virginis Marie in terra [illegible]
[illegible] deputatum ut narrat de [illegible]
Item [illegible] non potuerunt [illegible]
suum sepulcre locum [illegible] non [illegible]
[illegible] non [illegible] corpus eius [illegible] a fortiori [illegible] in corpore et anima
[illegible] super Io [illegible] a fortiori [illegible] in corpore et anima
tuffenda erat 4o arguitur quod [illegible] fuit excellentissima in [illegible] ingressu et [illegible]
ut in [illegible] fuit [illegible] spiritualis fuit [illegible] egressu
in [illegible] non videtur [illegible] mediator dei et hominum [illegible] ut sic erat
5o arguitur quod [illegible] esse debuit mediator dei et hominum [illegible] porta
in celo quod in credendo [illegible] posse filio [illegible] veniat que te porta
ut [illegible] quod [illegible] in corpore [illegible] Item 6o arguitur b[eatus]
[illegible] in [illegible] corporalis / Item a[lio] argumento b[eatus]
Augustinus [illegible] putredo et vermis [illegible] Christus voluit
matrem [illegible] noluit [illegible] a putredine
[illegible] dicat quod cognovit [illegible] cui [illegible] eius fuit // Item 8o
[illegible] caro Marie [illegible] caro Ioseph [illegible] qui
[illegible] frater ei et [illegible] a putredine preservata fuit
[illegible] quod caro Marie // Item arguitur sic b[eatus] Augustinus non [illegible]
filii dei [illegible] non [illegible] solue [illegible]
[illegible] ista [illegible] credere.

~~quod 3a opinio est probabilior~~
~~huic consonant observancia festi~~
~~et [illegible] ceterorum~~
~~et scripture apocrife~~
1a ratio

2a ratio

3a ratio

4a ratio

7a ratio

6a ratio

4a ratio

8a ratio

9a ratio

10 vo

11 vo

Item pro eodem

Item autem beati Aug.

2m dubium

2a

3a vo

et in morte ipsam spiritualiter gratia horruisse [illegible] eius cum singularibus [illegible] et gratia
Item arguitur sic Christus dixit qui mihi ministrat me sequatur et ubi ego sum illic et minister
meus erit nemo autem in ministrando ipsi corporaliter excessit virginem matrem ipsum in
[illegible] gessit partu quem [illegible] laboriose aluit et fovit [illegible] persequente
a facie herodis in egyptum fugiens abscondit et eciam [illegible] eius pro nimio
affectu et presentia iterum [illegible] adesse qua vidit filium pendentem ab eius
non recessit [illegible] Rursus arguitur sic Christus elegit divina [illegible] sola
corporalium [illegible] fuit [illegible] et vestimenta manere [illegible] Cum ab initio in
matre ipsa quam elegit [illegible] aliena [illegible] non fuerint in
corruptum de [illegible] non fuerunt [illegible] servata se dum
[illegible] in [illegible] fame [illegible] maria [illegible] donata
[illegible] a [illegible] et [illegible] Item probatur [illegible] opinione et expositio damasceni
[illegible] de assumptione quod fuit sepulta et post [illegible]
[illegible] fuit [illegible] et tempore [illegible] ad gloriam assumpta Item per eandem opinionem
[illegible] et auctoritati aug. [illegible] dicebat [illegible] digne [illegible]
[illegible] maiorem leticiam [illegible] tempore filio ipso cum filio ipso
[illegible] celo [illegible] illum
[illegible] traditum qui sordide [illegible] de [illegible] pulvere
[illegible] non valeo dicere presto sit [illegible] de gesta et quanta
[illegible] forte [illegible] inde possent [illegible] dubium
[illegible] sufficit ut ad [illegible] pos
[illegible] absolute et [illegible] tenere illam etiam opinionem [illegible] 2m du
bium [illegible] quod plus peccet vel minus erret an qui de [illegible] mana
[illegible] quod [illegible] negat [illegible] breviter [illegible]
[illegible] non [illegible] modos
[illegible] ad tenendum [illegible] in altera
[illegible] dubitare [illegible] diffinire
[illegible] tenere [illegible] sufficit diligere
[illegible] oportet alteram partem [illegible] tenere [illegible] posse [illegible]
[illegible] tenendo [illegible] non [illegible] cet 3a pro [illegible]
[illegible] quod [illegible] humana [illegible]
[illegible] non [illegible] altera parte [illegible]
[illegible] assertione peccet Et [illegible] parte [illegible]
[illegible] ad tam absolutam [illegible] temeritatis
[illegible] sufficiens [illegible] 3a [illegible]
tenere [illegible] quod [illegible] quod non [illegible] negare [illegible] habent
[illegible] affirmare de [illegible] quod non [illegible] negare
[illegible] appetit [illegible] affirmare [illegible]
[illegible] dare aut [illegible] iudice [illegible] libertate
[illegible] de [illegible] nominatur sic [illegible]
[illegible] non [illegible]
[illegible] negato [illegible] [illegible] procedunt [illegible]
iudicare [illegible] affirmato [illegible] libertate [illegible] magis [illegible]
[illegible] Item [illegible] proponendum [illegible]
[illegible] Item cum [illegible]
[illegible] consolatione [illegible] dei filium [illegible]

in ponderere matri / ipse libeavit in pendit virgini marie / Ergo verendum est
valde et tremendum in negando de ipsa quicquam quod ipsius progenitricis sonat
aut honorem non autem sic videtur tenendum in attribuendo sibi gratiarum dignitatis
excellentiam de rerum ipsius et mirabilium / quia ad attribuendum sibi quicquid honoris
possibilis non scripta doctores et catholice videntur / cum de ipsa canitur
et dicitur dignissima et scriptura evangelii dicit quod est gratia plena et ita de ceteris
que eiusmodi sonant excellentiam [illegible] in attribuendo
excedit minus peccaret quam qui aliqua removendo a dignitate deficeret [illegible] dei
dubie ¶ [illegible] dubium [illegible] de fine c. x. quod michi
sit [illegible] in hoc mundo [illegible] aula [illegible] aut
iubeat [illegible] fieri [illegible] misteriorum [illegible]
[illegible] ¶ [illegible] xpistus voluit [illegible] fidelibus
[illegible] manifestare [illegible] est
[illegible] nulla [illegible] esse tenenda [illegible]
[illegible] fideles attenderent [illegible] que xpistus fecit et dixit [illegible]
scripture [illegible] ¶ [illegible] allegat gratianum et augustinum [illegible]
[illegible] esse tenenda sit que in scripturis [illegible]
[illegible] fidelium doctorum [illegible] veritate [illegible]
¶ [illegible] esse potuit [illegible] scripture [illegible] sufficit [illegible]
[illegible] / [illegible] esse potuit ut [illegible]
[illegible] mortuus [illegible] dignitatis et excellentie [illegible]
[illegible] xpisti [illegible]
et diligentius [illegible] merita [illegible]
[illegible] antiquam [illegible] statutum [illegible]
[illegible] fidelium fides [illegible]
triplex erit [illegible] / [illegible] ut [illegible] fideles [illegible]
[illegible] merite aut amplius [illegible] ad statum [illegible] post
[illegible] ardent que minus cognita [illegible] talia clare cognoscent
[illegible] fervent [illegible] anhelarent [illegible] mortalibus vel [illegible]
xpistus [illegible] magnalia [illegible] ut ardentius et festinantius aspiret
et [illegible] tradita sit credenda ut ardentius [illegible] patescent / [illegible]
ad statum [illegible] / Cogitabam ut cogno-
[illegible] dei [illegible]
[illegible] labor est ante me donec intrem in sanctuarium dei et intelligam in novissimis
[illegible] non [illegible] esse [illegible] et sollicitudo
[illegible] ¶ [illegible] ut xpistus [illegible] fideles [illegible] salutaribus [illegible]
[illegible] edificatoria et utilia ad salutem [illegible]
[illegible] sollicitudo esse debet [illegible] sollicitati [illegible] et etiam [illegible]
[illegible] discipulorum xpisti [illegible] sollicitati [illegible] dubium fidelibus
[illegible] ¶ [illegible]
[illegible] esse debere [illegible] posse [illegible] de ipsa finaliter [illegible]
[illegible] esse debere [illegible] et fidelibus [illegible]
[illegible] dei filius de sua [illegible] vel [illegible]
[illegible] multa [illegible] xpistus vel [illegible]
[illegible] ne forte [illegible] tamquam [illegible] in [illegible]
[illegible] tandem [illegible] ne eximia [illegible]

3ᵐ dubium

~~quare depictio vite [illegible] voluit quod manifestari~~

pro 1º vel [illegible]

2ª rō

3ª rō

4ª rō

5ª rō

Generatione postponatur reuerentia dei ut g° timeret i hys discrete tpibu
dam fidelium deuotom xpi de maria mre et de yoseph pre suo adoptiuo pono
ra c[illegible] noluit fidelibus xpe h° et ista non legit xpm multum extulisse sen
singularem familiaritatem ostendisse parentibus suis nec i uita nec i morte ubi lra [illegible]
i onde sup stabat iuxta crucem ihu. Est [illegible] hic aliud quod ualde notare debem[us]
ut pote q raro uel nusq xpc dilectam matrem familiarit alloquit inueni sed
q extraneam durius illam affatus est quid m et tibi mulier et alibi ecce filius
tuus et iter q e q me querebatis nesciebatis etc. Sua i re nimiam affectonem et
i spiritum affabilitatem ad parentes et consanguineos carnales xpc dissuadet et reprobat
q dt hus illa effeminata subtilitas que i tm desipit ut mulierculam ad se nullo
attinentem tam exquisitis quibusdam blandiciis affari quesierit cum xpc ad propriam matrem
nunquam affabiliter se habuisse legatur. Sexto qr cum futurus erat circa statum sepulture
i fidelium remanere exorcizata regnancia ut puta maximos principes et platonis ideo
sic patet ubi anterior et famose sepulture uirginis male sic xpi fortasse nulla fi
delium uestigia sepulcri xpi i discretam peregrinandi deuotionem uidere possent sicut et de isto
nulli ubi peregrinandi i deuotionem pcurrunt. Septio qr si adhuc in affectu cum xpi
ob[illegible] [illegible] ut tangit uenerabilis Anshelmus i suo libello de [illegible] q sit si
forte tunc reuelabit sepulcrum et reliquie aliqua uirginis gloriose ad pnouandum tempore
suo [illegible] illuc uel fortasse alio tempore reuelatam talis erit qui utilitas fide
lium aut refortio uel dilatatio ecclesie hoc requiret sicud et tempore [illegible] reuelata
fuit sancta crux et reuelate fuerunt reliquie sancti Stephani et sanctorum sociorum eius ad spe
cialem consolationem fidelium illius temporis. Quid quid sit de istis et talibus iudicia dei occul
ta sunt et abyssus multa. Certum est tamen q xpc abscondi uoluit pcta de ma
tre sua fidelibus sive sit ex causis et rationibus uel quibusdam aliis nobis incognitis de fit
qo ei nouit s[illegible] [illegible] ad ro[mano]s xpc [illegible] Augustinus [illegible]
sermone suo de assumptione exclamat cum apostolo o altitudo diuitiarum sapientie et scientie
dei quam incomprehensibilia sunt iudicia eius. Igitur ultimum istius q ad altitudinem diui
n[illegible] pertinent [illegible] potius considerandum nobis est de plenitudine uirtute
gratie [illegible] [illegible] et deuotis [illegible] [illegible]
pniteri [illegible] ut ista abscondita et [illegible] curiosa p[illegible]. Studiamus
ergo primo q beatus Io[hannes] debuit plenitudine dicit i dei [illegible] genitrice maiorem totius gratie
plenitudo q i xpo est uerit quam quam alit [illegible] beati Io[hannis] [illegible] intelligi opz
q [illegible] est q plenitudinem gratie xpi [illegible] nec habuit [illegible] nec i gradu
q [illegible] est q plenitudo gratie xpi [illegible] habitat oris plenitudo diuinitatis corporal
i [illegible] [illegible] tum dicuntur [illegible] q in xpo habitat omnis plenitudo diuinitatis corpor
i [illegible] [illegible] tum [illegible] adimesurat et ideo q [illegible] uerit sup omnes est [illegible]
[illegible] q ei non fuit datus spiritus ad mensuram [illegible] plenitudinem gratie
[illegible] x i p° [illegible] sui ce recepit sic totam plenitudinem gratie. Item plenitudinem gratie
habuit [illegible] adunionem ypostaticam et iterum plenitudinem gratie habuit [illegible] beati
[illegible] nec attigit plenitudinem gratie filii sui [illegible] nec [illegible]
fuit [illegible] uirgo maria nec dum attigit plenitudinem gratie filii sui uno [illegible] nec in
[illegible] q i xpo fuit. Nec dixit beatus Io[hannes] q tota gratia [illegible]
[illegible] nec i [illegible] q i xpo plenitudo uerit [illegible] xpc [illegible] est oris gratie
[illegible] q [illegible] tota gratie [illegible] plenitudo uerit [illegible] q [illegible] accipiunt
[illegible] uerit nec alit qui dicet Io[hannes] q tota plenitudinem gratie [illegible] capacitate sua altissime [illegible]
[illegible] [illegible] eius accepit plenitudinem gratie [illegible] ut [illegible] et gratiae [illegible]
tur s[illegible] maternitatis dei [illegible] [illegible] dicunt ut [illegible]

6a ro

q to

Anselmus de conceptu uirginali adquit optici[illegible]

[illegible] potius considerandum sit nobis

De plenitudine gratie b[eate] uirginis

Expo ulti Io[hannis]

plenitur et dignificabitur quatenus creata persona vel humana natura in unitate di
vini suppositi non assumpta fuit capax et illa videtur maxima plenitudo gratie que
post plenitudinem gratie humanitatis Christi cogitari potest hoc quam tu sane sine preiu
dicio veritatis in laudem virginis marie invenire poteris Et ut ait apostolus ad
minus edificatos in quibus tamen gratie deus hanc virginem tanta plenitudine virtutum
et gratie perfundere voluit / magnus non competentie mater dei filius tamen
et gratie perfundere voluit potuit quia in sua genelosia priores et parentes admisit Ratio per auctoritatem
sanctorum potuit quia in sua genelosia priores et parentes admisit Ratio per auctoritatem
habuit super se potuit sed non decuit prima gratia ratio que deus eam tanta ple
nitudine gratiarum replevit erat status maturitatis hoc exigebat ut ubique Circa po
testate aliam Rex nasciturus esset eligere sibi matrem et quantum vellet posset
spem perficere et nobilitare utique dignissimam sibi possibilem eligeret et pararet
hoc autem fuit in potestate filii dei matrem virginem habere volentis igitur / Forte dicet
aliquis hec ratio bene procedit de illo qui eripit ex dignitate parentum nobilitari
vel dignificari qualis non fuit ipse Ratio quia etiam hoc non attento ipse eligeret
adhuc in deo tam optimam et nobilissimam matrem tum ex ratione sede generationis
tum quia quilibet magis eligeret secundum naturam eius ex
more et amoris in filium et matrem Item dices fortassis
palam si ex matre nobili et perfecta qui ex ipsa sua et bilis
si ratio posita procedit tunc Christus debuisset non solum mariam sed omnes personas sue
genelosie spiritualiter sanctificasse quia hoc faceret quilibet rex creatus nasciturus
genelosie tota et simul illius
si esset in sua potestate Ratio quia non est simile de genelosia tota et de illa de qua immediate carnem assumpsit / congruebat
genelosie persona scilicet virgine maria de qua immediate carnem assumpsit congruebat
enim quod ille qui venturus erat salvator miserorum et peccatorum ihesus peccatorum in suo Xti
enim quod ille qui venturus erat salvator miserorum et peccatorum ihesus peccatores in genelosia admitteret non tamen sic congruebat magis quod de peccat
rice matre nasceret quam de sancta et pura virgine quamvis potuit in depauperate car
nem purissimam assumpsisse tamen quia Christus venit in mundum ut homines ditaret in iusti
tiis et virtutibus decet / Deo congruebat magis quod matrem pauperem
in fide et contemptum temporalium plenissimam Circa ratio
et inopem eligeret spiritualiter tamen ditissimam in virtutibus plenissimam Circa ratio
alias plenitudo esse potuit quia ut ei ultimi in diem domini feminei sexus ad
illius plenitudinem esse potuit ut tamen ipse est faciendo spiritualiter
ioio universis adtantam plenitudinem et tante gratie ipse est faciendo spiritualiter
nec aliqua insuper in fine mundi spiritualiter sic virgo maria inter Christi fecit ut quo
dammodo alia potest ex dictis et septe dubia prius decem persone moralis meta
Tertio hominum plenitudinem huius virgo maria ut nos de plenitudine effluet bonitatis
eius accipiamus et tam devote implorantes et alte dulciter dei gratiam consequi
quam Quarto ut divine benignitatis mirificam largitatem erga homines spiritualiter in ipsa
gloriosa virgine admiremur et laudem et gratias actiones devote placabilem tante
plenitudinis gratiarum devotius reddamus Quinto ut ipsam virginem dei genitricem tanquam
exemplar omnium gratie et humane status purgeat aspiciamus et veluti in unitem
et cum putamus quod nobis excellentie statum et status supplicamus et ponamus in speculo
ut ipsorum operam attendamus quod nobis deest perfectionis et quantum distemus ab huius
virtute et perfectione qui in talibus non statibus profitentur quantum lapsi sumus
ab eo perfectionis gradu quem quilibet verum secundum sui status qualitatem exigentem

~~que deus voluit virginem tanta plenitudine gratie et virtutum perfundere~~

~~alia ratio~~

Ratio

~~alia ratio~~

Ratio

~~alia ratio plenitudinis marie~~

3a ratio

4a

5a

~~moralis est de ista que non penitus ultimus status~~

hic debet. Tercie excellencie stellarum nobis proponitur ut considerantes homi-
nes mortales et fragiles fuisse sicut nos secundum corpus virtutes et gratias attingere
nos posse non desperemus. Et adhuc gratia dei mediante sciencium stellarum ut credimus
quibus hic et modo venimus sicut et tale talem et tantam graciam dei obtinuerunt
nos eisdem hic et modo pro modulo nostre infirmitatis imitamur sicut stelle que
solum nobis et de celo [illegible] in virtutibus non sunt porro [illegible] hominibus non et e [illegible]
mata magis diu non est modo de minimis largis et [illegible] parvulis [illegible]
veniunt nos minus efficacius respicimus stellarum vestigia minus nos ei aptamus
et minus vices magis disposite ad dei graciam excreverunt quam illi porro sancti homines
Nec quoniam tamen in ipsis se extinxisse poterit quasi sol per diem et luna per noctem
ei non luxerint dicentibus quod ondit nobis bona quia illuminabit tenebras ut sine
offendiculo vie ambulemus in via iusticie et veritatis. Quarto de esse huiusmodi stel-
le celi radiant semper in terram id est stellarum omnium virtutes quarta iste huiusmodi documen-
ta [illegible] iam [illegible] supra esse constituit deus duo luminaria magna in
firmamento celi lumine suo irradiancia orbem luminare maius quod ipsum solem iusticie
qui preesset diei luminare minus ipsam matrem luminare que preesset nocti id est ipso [illegible]
lato vel penitus obtenebrato. Et esse duo specula preclarissima humano generi propo-
ta utriusque sexui omnem virtute seu virtuose vivere speciem representancia. Et esse
duo in dividua summa ducum sexuum quorum [illegible] et [illegible] se re esse
dent omnium aliorum illius generis. Nulla ergo talium in summa virtutum exemplaria mentis
nec oculos hominum attollere et modo iuxta ea pedes id est affectus in via iusticie
dirigere et illis duobus luminaribus [illegible] huius veritatis ondentibus persistere in
[illegible] incedere. Et quia deus fecit luminare minus ut preesset nocti id est constituit in
celestibus lucidam virginem matrem ut ondet iter salutis hic que in [illegible] hominibus
seculi fluctuant deviantes a via veritatis et asensu declinantes iusticie propria
experientie [illegible] et [illegible] eos [illegible] huius mundi miseria mediante ma-
re [illegible] luna [illegible] per phoebe [illegible] mare [illegible] motu et ad solem
[illegible] mare [illegible] elevat et deprimit placat et [illegible] ita [illegible] stella
maris de qua [illegible] tempore quo mare [illegible] ut pericula subeant attentius aspiciunt
oculis. Ergo qui amara huius mundi maris fluctuantis sub procellis respicite lucem
attendite maiorem maris stellam. Cum in [illegible] est et [illegible] nocti [illegible] sol
non [illegible] claritatem et [illegible] stellam in [illegible] proporcionata oculis [illegible]
et [illegible] dei genitricem beatam virginem [illegible] apprehendite et [illegible] in [illegible] veritate
Iam dehar stella maris [illegible] dicit [illegible] cum [illegible]
Et [illegible] nobilis illa stella ex iacob exorta cuius radiis huiusmodi orbis irradiat
cuius splendor perfulget supernis et inferiora penetrat terras et perlustrat et cale-
[illegible] magis [illegible] virtutes [illegible] ipsa [illegible]
[illegible] clara et eximia stella super hoc mare magnum et spaciosum [illegible] sublevata [illegible]
[illegible] mentis illustrans exemplis. Ergo [illegible] intelligis te [illegible]
[illegible] in procellas et tempestates fluctuare quam per terram ambulare [illegible]
[illegible] fulgorem huius sideris si non vis obrui procellis [illegible]
[illegible] populos tribulacionum respice stellam voca mariam

Margin (struck through in red):
nec perfecte extinxisse
[illegible] duo luminaria [illegible] maius
[illegible] duo specula
duo [illegible] deum [illegible] esse [illegible]
[illegible] maia per [illegible]
hac stella dent [illegible] in mari
no potencie [illegible] plus dicitur [illegible]
[illegible] dehar stella

Si iactaris superbie undis si ambitionis detractionis si emulationis respice
stellam voca mariam. Si iracundia aut avaritia aut carnis illecebra naviculam concus-
sit mentis respice ad mariam. Si baratro incipias absorberi tristitie desspera-
tore abysso cogita mariam. In periculis in angustiis in rebus dubiis mariam cogita mariam [illegible]
non recedat ab ore non recedat a corde et ut impetres eius orationis suffragium non deseras
conversationis eius exemplum. Ipsam sequens non devias ipsam rogans non desperas ipsam [illegible]
tua veniam consequeris de peccatis et refrigerium tempore tribulationis et labori quodam-
modo aut / in ante omnia ista est superetiam et superetiam copiosissima caritate
debite se fecit omnibus in maie semper apperuit ut de plenitudine ipsius accipiat omnium
Si captivi redemptorem eger curationem tristis consolationem peccator veniam iustus gratiam angeli
letitiam denique tota trinitas gloriam filius carnis humane substantiam ut non sit qui
se abscondat a calore eius / Qui quidem calor tantus est .i. ardentissimus ipsius ipse
...[Anschnny]... ut virginis marie singularis devotus et littus auctoritatis de
tre adiuvos sit pura est ut virgini marie singularis devotus littus austh a de
excellentia eius dicat de plenitudine et audivimus plurimos homines vetero[rum] i sue
perulis nomine marie tollito omnis periculo mali evasisse velocius est nomen
numquam salutem invocata nomine marie quam invocato nomine christi et quare dicamus
quod sensio aut auctoritas ipse dominus est et iudex omnium discernens merita singulorum
Dum igitur ipse agnoscens suo nomine invocatus non statim exaudit prompto id iusto iudi-
cio facit, invocato autem nomine matris sue et si merita invocantis non merentur merita
tamen matris intercedit ut exaudiat / Ideo altissimi sermo considerata attendendum
tum et vobis clementissime ut ipsa lucente veliti a filio
est nobis ad thronum gratie hinc ipse clementissime ut optata recipias / Valde
consequens ex hoc tamen gratie i. ipsius matris huius optatam recipias nos est hic honor solempni-
orem aliis solemptius et festive celebranda nobis est presertim huius diei solempnitas
orem aliis solemptis et festive celebrandam singularis dignitatis excessive
tue in qua ut dicebat apostolus appetet virgo marie singularis dignitatis excessi-
tue in qua ut dicebat aptus appetet vipe marie singularis dignitatis excessive
in qua latet nulla dominice dispositionis pressus in qua velut talis omnium
perfectus, in qua excludit quam gloriosi sit honoris laborum fructus / Hec est ergo festivitas in
presens. In qua excludit quam gloria sit honoris laborum fructus in planet
lumin salutaris et ea sunt stellarum conceptione elevatur et assistens devotione i planet
in salutaris idea sunt stellarum excellentissime virgo dei genetrix marie
ex iugi et sollempni laude et medicina huius excellentissime virgo dei genetrix marie
ex iugi et sollempni laude et medicina hoc nos oculis respiciat et in
celeste nobis ondat vitam terris et de celo iam per nos oculis respiciat et in
et celeste nobis ondat vitam terris et de celo iam quem
ol necesse suberit subsidiis / Sicut autem sic sunt exemplum bonum amemus quem
colimus et colamus quam deligimus / Tunc autem eam bene colimus et amamus si imitari
velimus de toto corde quam colimus ipsum ipse credimus quod christus deus eius bene sibi non
merum virginem elegit nisi ut ipsa exemplum castitatis esset et ipsa esset i. ssperi
lo omnis virtutis et honestatis forma nobis velutque in eius omnia meratissima
plenitudinis expressa quod sumus eligere quid sequi debeamus prima eius virtus est omnium
virtutum fundamentum et custos humilitas ipsa deus qui prius glabert dominus respexit
humilitatem ancille sue certe ei qui humilitatem non dicit quem non dedit
non est sponsi virgo dei genitrix a filio suo celos scilicet non angelos dicte non
anticula i. sic quia operari sic tamen humilitatem certe quod virtutum documenta sic hinc
custodiam conservare / Que dilectissimi si placet talis et tanta virgo pla-
tueat totius virtutis in ipsa imitandum cum vita omni disciplina est cuius
munus i. summa sit certas que pellet cunctos superemineret bonitate

vn̄ sorores in sermone huius festiuitatis h' ē virgo virginum scā status q̄ inuenit vnum

sexum hēcucz puritatez h' ē que sola post deū nos confirmat in dī virtute et

virtute sua q̄ commendat meritis et p̄cibus auxiliat' ut tipi digni inueniamur

in eius laudibus ipsa ei ut eēt forma distinc̄e xpi et x̄ri in p̄fectōis vite x̄ane

post ascensionē filii eius cum ap̄lis usq̄ dispergentur cum̄ fabat' sēd lucē meruit

hii in quod ōēs erant p̄seuerantes in dīuine vitam cum mulieribus et cum eā ihū

et fr̄ibus eius. Cetere statum felicē in quo scripta pat dimisit vel gl'ose. Cetere

ihū ascendente ad celos cum quibus virgo beata manebat in solitudine et meditabat'

iugit' in lege mandatorum dei quousq̄ tēp̄ p̄finitū adueniret quo ad gaudia

eterne vite gl'osa ascenderet. Cz quo adhuc p̄tendite diligētius et cogitate

attentius quibus afficiebat' beata illa in tēmetta virgo virgo mundi doloribus

post filium eius ad celos ascensionē explet' ōibus q̄ de ipso erant ab angelis

et p̄phis designata / q' et p' filii ascensionē adiupit et tribulacōe p̄ressa fu

erit appet ex ep̄la que scō ignatio ad Johēz euāngelistam scribebat' vbi refert

quo in illo tēpe in doloribus et p̄secucōibus fuit hilaris in penuriis et in duriciis sī

quela in iniuriantibus grata et p̄sperius et p̄secucōs vite in miseriis vexata et ne

dum in hiis constans fuisse legit' s; et alios ad constatiam in mobile tēpe p̄se

cucōis hortabat' ut narrat ep̄la quedam quam ipsa scripsisse fert' ad scm̄

ignatium. Quesco si qua gra fuit in tabulis vestris pietatis condoleate quo ita

bat' et unde quo desiderio estuabat et quotiens suspiriis gemebat. Inter

virgo dei mīr dum reuoluet aīo cuncta q̄ viderat q̄ audierat q̄ nouerat

de filio suo scā et dauit in cordibus singula attendebat vbi stabat ad aspiceret. Vnde

filium suum scā et corr ipsis singula attendebat vbi staret ad aspiceret. Et

vbi conuersatus q' qui toto desiderio flagrabat videndi filium suum amatissimum

in celesti gl'a que corpus viderat crucifixum ignominia vis. Et ē q' nō diu pos

in celesti gl'a que corpus viderat turbata ignominia visibile ē q' nō diu p'

ascensionē filii sui et ipsa migrauit ad regna celestia ut vultum eius aspiceret

quem ita amabat et quē sic ex toto cordis desiderio suspirabat. Quo enim

que ita amabat et que sic ex toto cordis desiderio singultibus post te gemere dūm ihōc

filius unicum tot suspiriis et lacrimis relinquis. Quare et diu h' remansisti cum miseri in

exilio et loco miserie reliquisti. Cz vō cum filius ascendere in celu

sum p'gn'ata fuit in mundo p̄sse videbat. Cz vō cum filius ascendere in celu

no fecit sicut ascendere mecum qui latum [illegible] p' scelera sua suspensus dixit hodie me

cum eris in paradiso. Talia cum nō stati post ascensionē suam eam assumpsit. Sed q'

qn̄ x̄o p' salute generis humani venit in mundum et p' eiusdem salute mortem legit

ideo considerabat ut p'p̄t aliquod tempus in p̄sencia ignorat' mīr xpi vtz in

terra assumpta remaneret in terris cum fidelibus p' quos p' p' discipulos et fide

lium x̄o consolacōe et singulariter eruditōem mulierum q̄ sibi spālit' constabat vn̄ eun

mathēus qui scripsit de magis et stella et natiuitate in nocte cum erat scripsit

et q' lucas de missione gabriel archangeli et de ceteris x̄o concepcionē et nati

uitate conuenientibus scripsit et q̄ dei filia saluatoris narrant' et q' de mate

ria aliqua credit' ap̄lis ū aliqua quomodo salubris virtute

virginitate ipsam et eā p'ta credit' ap̄lis ū aliqua quo modo saluauit virtute

vn̄ beto io. ewangeliste illud ipso erat vbi et illud erat apud deum ū fortissime

virgine dei genitrice de qua scribit' q' audiebat oīa ubi h' conferens in cor

de suo vt' ei q' illa in ipsa spūs scō missus mīssus in qua dei filius p' sp̄m

Marginal note (left, beside lines 10–11): De dolore virginis p' ascensionē xpi

Marginal note (left, beside lines 33–34): p̄t quas causas dimisit x̄o h' mīrem p'

sui inflammatus fuit quod prius quam apostoli celsitudine articulum cuius gestare debuit
dicere set quem non solum per deum in mensura [illegible] hominibus revelatis set et arcana divina in
noverunt set et angelis iuxta illud apostoli ad ephesios. ¶ 2o remansit in terris
solacium ¶ 3o propter incrementum fidei exponens presbiteris inveniret et exhortacionibus quibus
licet non distrueret pro modo tamen hoc non apostolis non minus profecisse videtur ut credit
[illegible] in illa omelia que sic [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] post
ascensionem [illegible] adhuc [illegible] [illegible] adhuc [illegible] [illegible]
[illegible] fuit fidelium [illegible] illud celeste [illegible] [illegible]
[illegible] illam super celestem [illegible] reposita fuit [illegible] ut hec [illegible] ignarum
[illegible] ignarum [illegible] religiosis [illegible] apud fideles omnes
[illegible] humilibus et [illegible] et devote devotis [illegible]
[illegible] [illegible] fidei doctrina [illegible] [illegible] [illegible] duo
virtute [illegible] fidei [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ardiante et [illegible] [illegible] [illegible] post [illegible] ascensionem [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tempore valde [illegible]
[illegible] debuit ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dixisset
[illegible] [illegible] [illegible] ¶ 4o [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
pupillus ille grex [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ordinate ut [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] assumpta ista in
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fuit [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ¶ 6o remansit in [illegible]
[illegible] [illegible] habentes filium omnipotentem [illegible] [illegible] [illegible] et 7o [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
fidelium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] fidelium ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] matre [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] modo ad celestia
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ¶ Dixi [illegible] ultimo quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et hec [illegible] principali [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] exaltata [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
hec pugnat [illegible] [illegible] [illegible] obtinuit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] debet [illegible] [illegible] glorie [illegible] apostolo [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] reposita est in [illegible] iustitie quam reddet
in [illegible] [illegible] [illegible] iustus iudex modo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] liquet ex
[illegible] [illegible] iusto dei iudicio [illegible] [illegible] iuxta [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] celestis
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

2o
3o
6o
7o
[illegible]

illud Cant. 4 veni de libano veni coronaberis, coronaberis profecto corona glorie pre
cunctis virginibus preciosis martiribus preciosis confessoribus patriarchis angelicis et prophetis
veni igitur de hac valle lacrimarum de hac regione tenebrarum de hoc loto miserie
de hac inde necnon cunctis iniquitatibus pleno, ubi semper [illegible] corpora presencia [illegible]
[illegible] superstitio et furit tyrannide [illegible] ubi superbia persequitur humilitatem
avaricia assumit paupertatem, tollit sobrietatem gula, insidiatur castitati luxu-
ria, mansuetudinem ira, caritati invidia et dei cultum prodit ydolatria. [illegible]
[illegible] amica mea columba mea formosa mea et veni transit hiems [illegible] propter
[illegible] [illegible] dilecte [illegible]
vestimentis glorie [illegible] et ascende in altum per [illegible] regiones singulas [illegible]
[illegible] machine grandis [illegible] tibi via [illegible] usque ad
[illegible]. Non pauciores mater [illegible] glorie [illegible] non lon-
gitudine nec anfractibus [illegible] fatigaberis [illegible] mille sicut mille stadiorum
milia [illegible] spacium [illegible] vel [illegible] placet [illegible] angelicis [illegible]
[illegible] elevare [illegible] et ascendere per singulos mundi orbes ut
[illegible] universorum [illegible] sapiencium [illegible] in fabrica
huius globi mundialis que sapientes huius mundi philosophi et astrologi tanto studio
[illegible] estimare et describere, [illegible] et [illegible] memento prospice et
intueberis veritate omnium que illi a mundi [illegible] usque hodie [illegible] non potuerunt in-
vestigare [illegible] ascende [illegible] corpora qui false [illegible]
[illegible] [illegible] elementa [illegible]
[illegible] superstitionum [illegible] [illegible] machine ad extremam [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ventorum nubium tonitrui et fulminis [illegible] in
[illegible] [illegible] origines fines et effectus philozophantes non
[illegible] plene adepti sunt nec adipisci poterunt [illegible]
[illegible] [illegible] que [illegible] [illegible] fines [illegible] effectus [illegible]
[illegible] [illegible] superstitiosis veritate [illegible]
[illegible] corporum, ubi [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] astrologi et phi[losophi] [illegible]
[illegible] [illegible] etheree regionis [illegible] spacium intueberis [illegible] pla-
netarum [illegible] [illegible] [illegible] motuum corporum [illegible] ut
[illegible] ordo [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] planetarum [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] veritate [illegible] [illegible] celestium
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] pre
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] modo per singulos orbes celorum [illegible] choros angelorum mirabilia
[illegible] [illegible] [illegible] fieri posse [illegible]
[illegible] brevitatis omitto. [illegible] modum matris et filio
[illegible] [illegible] a quo [illegible] atque [illegible] ad [illegible] per
[illegible] singula [illegible] dicere potuit mater dei filio suo illud Cant. 2 [illegible]
[illegible] [illegible] notam in fecisti [illegible] vite adimplebis
me leticia cum vultu tuo. [illegible] [illegible]
videbo celos tuos opera digitorum tuorum lunam et stellas que tu fundasti

Vide et revolue, fixe et pensa

[illegible] [illegible] planetis

Letabor i opibus dei mei et magnificencia glorie sue tu sp̄endo bnez hac enar-
rabo. Audietis aut̄ h̄ et videtis eam filie syon iam ad alta cōscendentem
et ore sublimi bnitū refugiū quod ibit xᵒ i celū assumptor celitū hn̄ent
Nimium sit cōsolate lacrimabit post eam voce clamabat dicētes Ecce spec-
bnita nr̄a ecce bnitū solamē nrm̄ iam deinde tollet et a nobis i celo ab
scondet. Cum de mundo tolleris et ad astra veheris O bta nr̄a O regina nr̄a O
clemens opia obūlis ergo mala O nostrum bnitū refugiū O nr̄a tocius cōsola
cōis quo pgredieris cur nos nr̄ deseris aut cui nos desolatos relinquis
Ubi erunt qui hn̄anū misericordem et misericordiam potentem accipies Bnignum
dei genitricem adeuntem inspiciet hō fragilis adeuntem iudicis iniquitate sue
peccator attollet oculos Etenim cōdem dn̄a desperare te xpm bn̄dicta mater
bnitū tuū filiū Et qui salua sit tibi sit pūma sit tibi remanebunt regna
illa celestia / ergo nr̄ pocius miserere O regina potentissima flebiles eunt ita
deseris omnes sic pyssima dote desperare possumus nisi fugiet tunc cōplexum patria
deseris omnes gracia / nosti seuientis mundi rabiem qualiter i nos dire debachatur
et cōfortetum gra / nosti seuientis mundi rabiem qualiter i nos dire debachatur
Cur go tam i tenebris cōflictu nos tam cito deseris dn̄a si attendis de omi-
astucias a mundi malicias aut tyrannorum rabiem iudeorum i vidias et gētilium
i santiam h̄ dn̄a pregete filio unte nichil mali put Etenim dn̄a qui tenes
e dignus mundus fuit tuo filio cuius tu qui bent saluos fieri
e digna mundus fuit nec dignus fuit tuo filio cuius tu qui bent saluos fieri re
qui pietat mundi erte nat bnificiuit ruchi i ipo tam e pmansit / ergo
et tu mane nobiscum mater salutis nr̄ nunc cum sic talis ut tue
mentis xpianis i euentū cōstat fides cessit i fidelitas et tyrannica mi
testat i imanitas / mane nobiscum ibi ut oculi eius ite respiciat fideles
et tui gra elluceant aplici pdicatores / confortent meros cōfessiones / an
gerunt cōfessores i deuocōe Cuncti qui fideles cōsolacōe ex te recipiat re
frigerium Ergo neute neute sumanut neute vitent i buccam te / ad qui
illa fidelem nr̄ filie cum uolui nolite time si cōfortamini pusillanimes estote
fortes i bello pugnantes cum antiquo serpente et accipietis regnum nolite
dicere cur nos deseris dn̄a nolite estimare qui vos relinquam orphanos / ego
que p mundi salute sum sub dei mr̄ mediatrix et deum filium meum et vos
mortales hoīes p gloriam celestia regna pdurend ipse i me cōceptus e
p me natus e ipse dire passus e ipse mortuus e Quo obliuiscar quos
filius meus sic suo preciosissimo redemit sanguine et deo patri regnum acquisiuit
Si nūc tempore a vobis elongor non tñ de ptate subueniendi minuor sed
mea caritate erga vos i celum suspecta amplius attendar Ecce ei
sublimior iam ab oculis corporis ut i luce ardenciori suspiciat ocli cordis
filiole non tñ enim qui i celum sublimata non videam vos et non audi
am amplius clamores vestros vel qui subito succurrere non possem tam cito
grata qui de alto pspiciens omnia i tuebor et de celo mox eo / aut
sint administratorios ad subueniendum i sp̄ens celerrime transmitto spiri-
tus dulcissime cōsolare Ubi filie nr̄a respice iam videns / eleua

~~Ma poterit dicere tūdo derelicti~~

~~quo petebant ex mane~~

~~Ma petebat sibi videt~~

~~qui non petit nos obli uioni dimittere~~

tes oculos ad ascendentem velud dicebant, quae est haec, O pulcherrima omnium filiarum
tibi iam vernos transisti, ubi frigida in fidelitate mundi perseverans bachatur
ymber lacrimarum abiit et recessit, ubi caro adversus spiritum in hac collucta.. flores
apparuerunt in terra nostra, tempus putacionis advenit. Et ut haec putet corruptibile
et incorruptibilem induit, et collat quia haec mortale corpus ut sit immortale vestiat. Vo-
cis turturis filii iam deinde te evocat. Surge ait de terra, ad celi thalamo
tulum. Surge ... propera ad celum conivium, ergo monstra te esse matrem ut
in celis et in terra tuo gaudeamus subsidio, sed tuum sentiat levamen ut in sinu
et humilis de te nunc tunc presumamus. Vere desperaremus nisi te propiciam et recepimus me
ruimus per tuum indulgencie lectum tu deo ymnare potuisse nostrum. Ergo beatis-
sima tuum filium post hoc magnum exilium iam vel leudum fructum ventris tui nobis
ostende. Quid ei est haec o domina quae tu omnium bonorum optima operando dedisti nec sine
filio apparuisti, ut nobis celestia dicamus ferum posuisti quae in hac mari ma-
gno et periculoso i. in hoc mundi exilio volutate nostri in montem hic gloria per
ge, mandat tibi tuus filius propera amica mea formosa mea columba mea
quae mandat ... iam relinque mundum qui te non est dignus, veni de Libano i.
et veni, veni iam, iam relinque mundum qui te non est dignus. Veni de Libano i.
de terra militante ... gloriose triumphanti veni coronaberis in Libano i. in
celesti triumphante coronaberis eadem aureola virginitatis super virgines, corona glorie
super martires, super confessores, super patriarchas, super angelos et archangelos et cetera
dulci parto colloqui Certe dei genitrix virgo in tanto gaudio mox a... plene
desiderium sibi iter. Christo duce et celesti exercitu assequente et ymnis et
cantici laudis gloria perornate ascendebant in iubilo. Eiusdem Quod misterio
tantis laudis gloria perornate ascendebant ... sufficiat quod ymnos
illic gestorum tibi apparuerunt glam ... habeat et ... Certo ille
et ymnis glorie ... fuit consedere habeat ... spiritualium vita exercitu ornatus ... gaudens
... desiderium exercitu ... spiritualium virtutum exercitu ornatus ... gaudens
habeat in dulcedine ... accepte ut ... ad ... stolae ...
tes dicebant choros et laudes ... hodierna die milicia celorum in ... ag-
minibus festina obviam advenisse ... dei cetera ... gentilium ... fulsis
se et ad trinam filii ante ... spatium in laudibus et canticis spiritualibus
... Et etiam ipse ... alant stolae cum ... gaudio que
perduxisse nulli dubium est. Et etiam ipse ... angelorum ... dignitate et ... tanto age
mine esset quae etiam ... virtutibus angelorum ... dignitate et ... tanto age-
minum esset quae etiam ... supra celos pulchra ut luna ... pulchrior quam
lux agmine ascendit super celos pulchra ut luna ... illustrata fulgoribus, electa
luna quae iam ... chorum stat celestibus illustrata fulgoribus, electa
ut sol fulgore ... quae ipse eam elegit sol iusticie ut nasceretur ex ea
... Christi ... celeste exercitu matri
... post ... assessorum ... et ... digni
sue obviam veniret, qui post ... fidelibus ... in ... sunt
et quae in ... corporalibus ... habitu ... stolae ...
meto altaris. Ceterum quod Christi ... in obitu ... sue stolae ...
torum sentire videntur. Et forsitan ... angeli
et post hoc ... celum empireum ... descendunt
omnium Christo obviam ... et ... comitatu

man

ascendisset virgo maria de terris ad celos quam eius filius ¶ cum sanctis angelis obviam
venerunt cum ante eius ascensionem nemo esset in celo nisi angeli. Hic dici potest pro-
babiliter sine preiudicio veritatis quod et in ascensione Christi et in assumpcione virginis gloriose
omnes electi cives celestis [illegible] [illegible] relicta descenderunt [illegible] cleme-
tiorem quod non videtur verisimile quod aliqui ibi remansissent tamquam civitatis celestis custodes
[illegible] demonibus nullus patet aditus ¶ Verum est quod ab eterno possent quod [illegible] locum
et [illegible] [illegible] post suam ascensionem receptus est [illegible] mutavit vel forte
mutabit descensus ad finale iudicium quod potuit et potest sicut facere valet
sicut in diversis locis prout voluit vel volet. Et iuxta hanc opinionem non est verisimile
quod in assumpcione virginis marie Christus descenderit corporaliter cum toto celesti exercitu
ita quod solus mansisset in celo corporaliter ¶ Hec dicta sunt non titubater [illegible]
curiose. ¶ Sed ut quilibet [illegible] vult contemplator devotus et verbo [illegible] diligentius
quod sit de veritate in pluribus egregiis doctoribus [illegible] ad excellentiam
virginis gloriose [illegible] de qua eadem virgine dei genitrice nemo ambigit doctorum
quin honorabilissime ut decuit dei matrem deducta sit de terris ad celos et ibi sublimata
super [illegible] ¶ Cum beatus Ieronimus [illegible] dicens [illegible] [illegible] meruit
[illegible] in throno glorie collocata ¶ Cum beatus [illegible] dicens [illegible] merito
virgo dei mater exaltata super choros angelorum [illegible] ultra quam nec [illegible]
virgo dei mater exaltata [illegible] glorie magnitudo devenit ¶ Et iterum [illegible] dicens
[illegible] verbo non [illegible] [illegible] glorie magnitudo [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] usque ad throni celsitudinem [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] post Christum sublimata gloriosior resplendet ¶ Et revera iuste quia sicut
[illegible] post Christum sublimata [illegible] vita [illegible] virtutibus gratie et [illegible]
[illegible] ut apparuit in predictis [illegible] vita [illegible] ¶ Aliquorum non est [illegible] [illegible]
excessit omnes [illegible] quod in gloria excedere debuit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] scripture ¶ Et [illegible] tenendum est quod [illegible] dei genitrix virgo maria sunt
[illegible] post Christum [illegible] [illegible] [illegible] sublimior in celo
[illegible] post Christum [illegible] [illegible] sublimata et equalis in celo sit collocata
glorie ¶ Hic forte queritur [illegible] Christi sit sublimata [illegible] [illegible] transmigra-
[illegible] expectatus ¶ [illegible] audiamus damascenum de ipsa loquentem [illegible]
[illegible] [illegible] ad [illegible] placita deum [illegible] [illegible] [illegible] totum
[illegible] super enoch magnificatur super heliam elevatur [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] super omnes choros angelorum ultra quam nichil [illegible] habet ¶ Sola pater
[illegible] super omnes choros angelorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] filius glorificat ¶ Spiritus sanctus collaudat [illegible] singulariter [illegible] [illegible]
in trinitate [illegible] magnificat et [illegible] sit celum empireum usque ad [illegible] [illegible]
[illegible] plenum [illegible] angelicis choris [illegible] dei mater super omnes choros
[illegible] [illegible] elevata ultra quam [illegible] nichil habet ut dicit damascenus cum totum
angelorum est elevata [illegible] super [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] globum sub pedibus [illegible] quemadmodum stans super [illegible] [illegible] totum
[illegible] spacio [illegible] [illegible] totum [illegible] sub pedibus
[illegible] [illegible] vel [illegible] spacio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quoddam
[illegible] vel ultra celum empireum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quoddam
aliud altius [illegible] [illegible] celum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] vel elevatissime stant vel resident thronis ¶ Non tamen

rū ꝓ sc

alia rū

~~[illegible] [illegible] sublimata collocata [illegible]~~

Damascenus

Enoch
Heliam

~~[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]~~

Hieronimus
Glosa vide

pariter gloriose nec solum alta sed ita ut thronum iuxta sit ad thronum filii tanquam
mediatrix inter ipsum et cetum angelorum et hominum cui quidem cetus pedibus eius sub
iectus iam in celis exaltatur in ipsam respiciens in ipsa et per ipsam modis ineffabilibus
dei sapientiam potenciam misericordiam et iusticiam super glorificant et collaudat ac proter
ea propter leticie immo multum glorie experimentum preparata toti curie celesti accrevit
dicere ideo nulli dubium est et dicit sanctus Ieronimus adventu celestem urbis exultasse
ineffabili leticia tunc iocunditatem et ineffabili caritate tunc quod cum omnibus gratulamine
iubilasse. Cum hec que nobis hodie revoluuntur festinitas sancta tam illic continua
alta iocunditas / hec itaque fratres karissimi in memoriam virgo Maria felicissime celeste
urbem intravit / alternantibus ymnis dicens angelorum chorus ubi sua sorte cuncta cum super
norum et vulgus solempnitas angelorum ubi post humane vite labores et erumpnas feliciter
et perhennis refectio animarum [illegible] dilectissimi hodie regina mundi de terris et de presenti se
culo nequam eripitur et superna de spera in inaccessibili gloria ad celi palacium gloriose
transvehitur / hodie ut ait sanctus gloriosa semper virgo Maria celos ascendit gaudete
gaudete in domino quod nobis prestat excellentissima virginum potestas [illegible]
[illegible] [illegible] quibus ascendit deus mundo ad celestia regna / Accedens
si cum ipso regnare volumus que sursum sunt sapere volumus ubi enim [illegible] et non
que super terram [illegible] si eam imitari [illegible] ascendamus [illegible] ce debemus
in celis fore debet / illuc ergo dirigamus [illegible] quo beata dei genitrix virgo
Maria hodie pervenit / ibi namque [illegible] videbimus filium eius ihesum post
[illegible] magnum quod pervenit celos / ibi omnia que [illegible] ineffabile po
ssidebimus ergo dilectissimi illuc suspiremus illuc dirigamus [illegible] nostre
fidei [illegible] ancoram solide figamus ut cum Christus [illegible] filius
illuc [illegible] et nos cum ipso appareamus in gloria quam ipse nobis concedat qui
apparuit in fine seculi [illegible] qui vivit et regnat in omnia secula seculorum amen
cum deo patre in unitate spiritus sancti

~~Sermo de ascensione Christi~~

Sic veniet quemadmodum vidistis eum ascendentem in celum. scribitur Actuum primo
[illegible] nomine dominum et predicabant sacre dicere eloquio de celesti regi
one siquidem celo tamquam comparato [illegible] residendi domini sed sedes sua est
celum celi domino terram autem dedit filiis hominum. Et alibi dominus in celo paravit sedem
[illegible] ut nobis [illegible] fiat aut sit digna sedes [illegible]
[illegible] celi [illegible] aut sit [illegible] luce
[illegible] fulgeat [illegible]
[illegible] celesti corpore [illegible]
[illegible] tranquilla [illegible] regularis [illegible] ad modum celestis corporis [illegible]
[illegible] munda est pura est solida est lympida est celu
[illegible] vel celestis / [illegible] Seneca [illegible]
[illegible] tranquillitas et solidi
[illegible] sapientie esse debet [illegible] constans et regulatus [illegible]
[illegible] homo celum [illegible] celestis [illegible] Item si domus regnum

Seneca [illegible]

ceteris solent gloriosis pingi et ornari utique magis domus summi regis que talis est
si que in nobis edificata sit digna sedes vel edes dei esse quo fit vel auro argento
et preciosorum lapidum insercionibus magnifice ornata esse obducta picturis coloribus
sic picture omnium virtutum variis sit perornata articulis ut martirum victoriis confessorum
gloriis virginum aureolis. Hec sunt que rex celestis domum sic dispositam et ornatam
libenter accedit et inhabitare delectatur. Si autem ita disposita non fuerit ibi habitare
dedignatur quia ex dispositione contraria nobis humana habitacio fit demoniorum recepta-
culum. quomodo autem dixi ut manifestum fiat quod primo aqua doctrina edificet deus in
eidem paret ei acceptam et quod dictum est solum ille edificante et primo quod in mente
audientium operatur predicatoris vel saltem aliquorum predicatorum quibus in nobis edificata sit eorum scilicet
vel celestis templi digna edes seu habitaculum deo gratum nec tamen edificatorem
fuit eorum eundem laborem sed unus fundamentum posuit alter in induendo inuenit
sicut predicator arguendo mentes purgat abiciens alter illuminando laborat cum luce
cum pietate arguendo doctrine autem
virtutis infudit alter impingendo domum dei virtutibus cum ubique doctrine aut
excitet in aliis virtutes efficit. Vel sicut quod summi ubique dei esse ego hec pro
exercitare in nobis que celestes reddant ac proferre et hoc audiendo aliquorum predicatorum operetur in nobis quod celestes reddant ac pro-
ferre et hoc audiendo aliquorum predicatorum operetur in nobis. Certum est nobis indigere gratia divina
edificationem vel edes gratie deo efficiatur. Sicut autem defuit materia sine
qua in vanum laborat omnis qui edificant sicut autem defuit materia consim
sine qua in vanum laborat omnis qui edificant ubi autem non deficit
in celestibus obumbrat. Illa non exigit sed recipit ubi et cum cordibus non deficit
luce mentibus nec caro repellunt desideriis celestibus. Sed ego gratiam qua sit
tonent habundatis impetremus invocemus gratie datricem in salutacione ewangelica dicentes Ave Maria. Sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in celum. Actuum primo. Ut
dixi in actibus primo celum testem eloquium divinale scripture assumpto Christo in celum quomodo eum videntes
angeli dominum fuisse discipulos in monte Oliveti a celo in celum postea de eis re-
surrexisse inter ea dixisse viri Galilei quid statis aspicientes in celum scilicet mundi
de ascensu domini Ihesu Christi animati. Hoc autem non loquendo quasi increpando sed fuerunt
ut estimo non propter eos qui tunc erant presentes sed magis propter posteros eorum successores
fideles. Quod quamvis curiose circa ascensionem Christi in celum erat in futurum quod non magis
superflue questionibus occupari quia dicunt presulibus De adventu magis non re-
cuit quod dei filius qui de celo venit habeat potestatem penetrandi celos quod enim
dixi vobis nemo ascendit in celum nisi qui descendit filius hominis qui est in celo. Dicit
mirabile ad hunc quid addit dominus ut. qui vobis dixit exim apte ac cum invidia
mestitie ad quam nos ad proximum in ipso mirum suspens oculis in celum sed in
ictus reliquo mundi et cadere ad proximum non ergo mirum suspensis oculis in celum sed in
potius venturum ad eum et discutere diligenter omnia que dominus Christus dixit fecit et
precepit ut in eius presentia studiose illa faciat et observet talia omnia ut ipso
tandem respondeo celesti in mundi et hec ad celestia regna quo nos eum ascende-
videlicet ascendere mereamur. Sed ergo amplius insistendum est in hoc quod inuestigatur per est
circa ascensionem eius in celum maxime quo ut potest quantitate ascendit an vir-
tute humanitatis an ipso solo virtute autem ascendit non dubito aere prestante
tolerando quemadmodum ut sup age a quo tempore excellentes propositum
tu specialiter super celum sydereum et ad perpendicularem sursum vel si non ad(?)

Ave Maria
Recipe thema

quamvis ... ut ... puteo ... aduenientis ...

No[ta]

celeste ... no ...

ptem celi declinauit ascendendo vsque ad oriente aut meridiem & non
pulsent quem in tres zonas nec inde occupet cum quam zonas consistat
deserti sit adhuc, an castessoc eius celi dimisit sicut at potius eorum dimissoc
diuessoce penitus uel an postquam videri desiit i.e. tu flat sunt i celo
vel porro illuc inuenit successiue ut videtur hic qui ferri dixit hominibus mi
rabilia opera dei i elementis i celis i stellis et i ierarchys supercelestibus que
oia bnus de creasse debet ... propheta dauid sicut ut puta se ipsum gaudebat quod
videbo celos opera digitorum tuorum lunam et stellas que tu fundasti. Et item an as
cendeit nisi redeuntes motu corporis an sstale iudicium et cum alte ascendit
sed an super beatorum terris in theomachie i bartum uel tot fit veraciter mansit
nulla eius pte extra celum extensa hec aut et alias questiunculas quas deter
minare poteris sufficiente lectione refutanda est. hoc pretereunt vitam agentes obmittite et
soluntur ideo acceptabile bonum est i absencia dum sathagite. hec propter
attendentes et super pdocle hiintes quod hic quod assumptus est ab eis sic veniet quemadmodum
vidistis eum euntem in celum. vbi si eum illum descensu filii dei i thm vidi et descensu
eius i celum per similitudinem placeat exprimere attendendum nobis est quod cum rex ad
postulationes missorum legatorum persona vestiri regali decore obumbrato habitu
pugnat. Viator de palacio glorie sue descendit substratum extremitatem ptem
regni sui. Sed sub ec solet magna et ex pte sui et ex pte aliorum ex pte aliorum
regni sui. Sed sub ec solet magna et ex pte sui et ex pte aliorum vel oppressio amicorum
quorum ut rebellio subditorum vel i pugnatio inimicorum vel oppressio amicorum
ex pte sui declaratio iusticie i punitione et obedientium manifestatio potencie
i deviatione ad vsitatum et patefactio sue mire liberalitatis se diligentium et postre
mo eorum quod eum receperit i regnum suum sibi gratum recollectio. Sibi paccio et bi
tanie supra regnum acquisitum uel reformatum constituit redire solet rex ad
locum habitationis glorie sue vnde exiuit ibidem i opera suo magnifice permansurus
qui in extremis regni sui sedere cogunt per leges et honores suadentes sum fin ab
sentes ac longe positi. Et merito tales puniunt sunt ceteris amplius quod cum dux
longe abest & post inutilis tempus sunt non reuersurum prelat fidelitas suorum Cum
pr abest prelat plurimas filiorum absentia magistri ouidet glorie sit discipulis sed
et qualis sit vxor ouide solet absencia mariti. Cuius sunt eius, pnam sui
periorum subditum cohibet a malo et stringit ad bonum ita ergo absencia laxat
habenas licentiando ad malum, absencia quod prelat an subditis solutiore ebe
dicat an virtute et amore. Cum duo bibi non sunt ibi absencia superiorum vagam et
dissolutum reddit que prima ligatum tenuit. Secundum quod glorie punita
solet non in extremis regni solent oriri aduersitates fortiores solet i ole
sit pbti quod i extremis regni solent oriri aduersitates fortiores solet i ole
sit pbti quod i extremis regni sub absente gubernatoris seu capitalis
ce peiores tallegaliones ee quod extrema sit absente gubernatoris seu capitalis
reg elegantia ac phi. i extremis habitates ad malum sit audaciores Cum
quod i extremis regni strenue militat et inuadant dum sui aduentum patet et quod
sit i regno absencia agit digne ptectio in ea a rege puniantur. Rex quod ipe noto
nalit hic qui humiles agit nec adeo quod dicit sit sufficientes ex se ipsis regimi
quod aduersarijs fuim reg dyac puncto i serio postquam pugnam vbi regem et
ptem i bardis psupsit et non prevaluit sed deo regi celso super in pfidem ipm
prelectus sunt non despiciens tethue adueniri summo regi natum duo

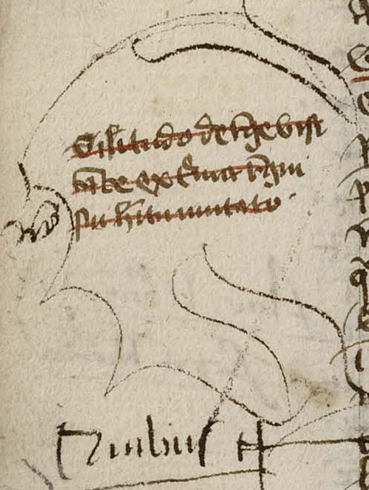

Sollicitudo de regibus
habe ex... regni
...

... que punita
solet

... plurimas
suorum

2a ro

Anabolus

Satan in partem inferni

qui fecit eum in lapsu iterum [illegible] in partem regni eius infimam et punit
[illegible] duo prevaluit fraudulenter et nequiter adinveniendo genus hominum quod
in extremam partem sensitiva creature creator huius cognitor [illegible] hec itaque
partem generalem regni dei que est terrenalis omnium creaturarum adversarius ille versu-
tissimus ille sibi usurpavit. postquam primos duos homines scilicet adam et evam
in quorum lumbis totum genus hominum constitutum erat et talem peccare fecit quod eos
et eorum posteritatem eterna dampnacione dignos reddidit. Cum tamen con-
tra [illegible] eorum potestate [illegible] qui fortis et callidus et hostis eius [illegible]
hanc fraude [illegible] rex celestis primus et more homines [illegible]
exigente fuit. Deus adhuc rex celestis [illegible] manifestando se [illegible]
maligna [illegible] qui intelligentes erant et deum celi reminiscebant
[illegible] respexit super filios hominum si esset qui intelligeret aut
[illegible] Et invenit [illegible] licet in [illegible] qui
regimine dei [illegible] patriarchas scilicet [illegible] seth enoch noe abra-
ham ysaac iacob. [illegible] pugnantes cum hijs [illegible]
[illegible] tenuerunt [illegible] malignum
[illegible] laborabat
[illegible] studebat [illegible] erat itaque
illos [illegible]
ibi [illegible] angelorum [illegible]
[illegible] misit [illegible]
[illegible] certamine [illegible]
[illegible] ut [illegible]
[illegible] Tandem [illegible]
[illegible] misit ad plenum
rex celestis dei filius [illegible] negliget [illegible]
[illegible] regni sui [illegible] nobiles [illegible]
regni sui ipse ne [illegible] ex toto regni [illegible]
hominum quod [illegible] venit [illegible] de
[illegible] de excelsis celorum [illegible] venit illuc venit
[illegible] ut regnum [illegible] manifestaret [illegible] expugnet
[illegible] milites [illegible]
[illegible] venit ut [illegible]
[illegible] venit ut [illegible]
[illegible] regno [illegible] regum [illegible] qui
[illegible] regnum [illegible] orbe homines [illegible]
[illegible] regno [illegible]
[illegible] labore [illegible] dei constituto et optimis legibus [illegible]
[illegible] hoste debellato [illegible] spoliato re-
porto/ clarissime illustro [illegible] hoste debellato in suo spoliato re-
[illegible] regnum suum [illegible] gubernatores illustres
[illegible] regnum
[illegible] itaque [illegible] rex ipse
[illegible] potestas [illegible] clemens [illegible] suscepit eum
[illegible] gemens [illegible] et omnium
[illegible] laetitia [illegible]

Seth
Enoch
Noe
Abraham
Ysaac
Jacob

1701

Papa

regebat vultus quos dulcis magister longe abiit in celestem patriam electis discipulis
in exilio super terram quibus dominus recessit et pueros in medio malorum reliquit quia rex suo
festivo tripho declinavit a bello et milites dimisit in pugna / quasi pater orphanorum
vultum consolationis subtraxit [illegible] in fine seculi non in incendium
quid ergo tunc restabat nisi quod christi fideles redire repente et [illegible] diligentes re
insistent omnem [illegible] quod dominus christus dixit quod fecit quod precepit / Igitur revolventes in corde
tempore dixisse ante dicto [illegible] plorabunt et flebunt vos mundus gaudebit vos contristamini
dixit hoc ut ostenderet quod ipse fuit vos arbitrari olim confinisse principe deo et vere suavi men
te sermone meo non est [illegible] de suo si me presentem et vos [illegible]
et hec secunda [illegible] quod iam cognita presentate et celebrate [illegible]
certa discipulorum [illegible] vehementer replebant tristicia / [illegible] dominus
ne [illegible] hec et alie molestie que sibi in exilio huius mundi [illegible] intellexerunt
evenerunt / ipse autem eius recessum [illegible] consolabatur verbis et promissionibus
d. Non [illegible] cor vestrum neque formidet audistis quia ego dixi vobis vado et venio
ad vos non relinquam vos orphanos [illegible] ipse promisit [illegible] alium [illegible]
[illegible] petite et accipietis / pulsate et aperietur vobis / ipse promisit eis [illegible]
quod celi [illegible] illustret [illegible] dulcedine [illegible]
[illegible] aperiret / patefaceret insistit [illegible] celestium [illegible]
[illegible] vetustate [illegible]
appetitum [illegible] desiderio replet [illegible]
[illegible] gaudium [illegible]
fomite [illegible] passiones [illegible] carnis reprimet [illegible]
et tali discipuli [illegible]
[illegible] testificando [illegible] de
pro salute humani generis per filium suum ihesum christum [illegible] ipso deo [illegible]
[illegible] nobilium [illegible]
[illegible] angelus qui eos de suo reditu certificaverunt dicentes hic ihesus qui abest
assumptus est in celum sic veniet quemadmodum [illegible] reversum [illegible] in celum
[illegible] reditum eius [illegible] iudicium [illegible]
[illegible] in celum [illegible]
[illegible] ihesus [illegible]
[illegible]
[illegible] ihesus [illegible] in finem [illegible]
[illegible] salvator [illegible] post [illegible] in celum [illegible] veniet
[illegible] / [illegible] sic veniet [illegible]
[illegible] / 2o [illegible] sic veniet ut supra dicitur / 3o [illegible]
[illegible] veniet in [illegible] / 4o [illegible] ascendet in celum et [illegible]
[illegible] christus [illegible]
[illegible] / 2o [illegible]
ad 2m [illegible] / 4o [illegible]
[illegible] manifestum est
[illegible] quemadmodum [illegible] in celum
[illegible] descendit [illegible]
[illegible] in celo [illegible] descendit [illegible]

1o quomodo veniet
2o quando veniet
Vide

[illegible] in celum

[illegible]

291 285

Ascendit cu motu levit p° i infinitate ascendit i ptate descedit i hu-
militate ascendit cu stola i passibilit' veit ad alabres ascedit ad hore/ desce-
dit p° ad pugnadu p veritate & iusticia sz ascedit ad regnadu cu deo patre
i gla/ nam qr p salute hom humiliavit semetipm usqz ad h° ipe dei filius
equalis patri i gla qr homo fcus e/ p iusticia pass9 e & p veritate mortuus e
sicut recitat apo9 ad phil/ Exaltavit illu deus & dedit illi nome qd est
sup oe nome ut i noie ihu oe genu flectat celestiu terrestiu & infnor
& oīs lig9 cofiteat qr dns ihs x° i gla e dei patris quo vidistis eu euntez in
celum & hu sic veniet sed vidistis abeuntez Oz g° dnm kim oportuit
dum intuentes pati & sic intrare i gloriam suam si dns dum hitu suu fulgores
glie obumbrate descendit personalit' i regno locupletus ... venit
veritat' & iusticie ignarum ut errates educet ad veritate & peccatores conver-
tet ad iusticiam. Et ita fecit dns predicate xpo & pesente diliget quid
... relinqs & constituit super
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
Ego dabo

[Marginal notes: Quod nobis ... ; Cristus fert ... ; Marc ultimo ; Actuum p° ; dicit bu scut qr ... p° apls ... ad successores eius]

des et scientiam quibus resistere et contradicere non poterunt omnes adversarii vestri et talibus apostolos tum replevit illud et similia verba. Nequaquam quod defectus sapientie et scientie extiterit post non apostolorum successores de predicantibus evangelium in omnes gentes quia plenitudine sapientie dei et eam excitatissimi inveniuntur et ea et ipse beatus Jacobus de ipsa dicens si quis indiget sapientia postulet a deo qui dat omnibus affluenter et dabitur ei. Nam non in fide divine religionis nec tempore auctoritatis et summe sapientie et exquisitissime veritatis et experta soliditate inconcussibilium quibus sub ea miraculis claruerunt. Iste consumma doctissimorum qui hanc fidem finisse tenuerunt et elucidaverunt et scripturis exposuerunt et contra quoslibet acutissimos atque eruditissimos in studiis humane eruditionis invictissime defenderunt. Et in postquam ipse fides per doctores quos adhuc ipse suscitavit fuit ulterius elucidata et solidata ratione hereticorum omnino examinata et discussa quis dubitet quin exortis adversariorum potuerunt infideles a suis erroribus evidentius obvinci et ad agnitionem salutifere veritatis efficacius atque potentius adduci etiam humane eruditionis modo. Tantus dei doctor per gratiam quam fecit de celo et per opera super hec commendata habemus fidei committit nec unquam omisit defectus quod miraculorum frustra allegant et pertinaciam quam apostolorum successores nec talia viderunt quod deus per ipsos miracula facere dignetur nec ulla agantur credunt miracula requirunt. Plus enim sed in quo iam glorie regnat miraculum non indiget quod tam omnis sancte dei plenitudinem quo ad iusticiam agendum et veritatem credendum sufficienter erudiri potest. Unde deus non facit miracula cum necesse habet in quibus sole fidelium quam miracula requirit et per quam christus miracula promisit. Dicitur enim xiiij. Qui credit in me opera que ego facio et ipse faciet et maiora horum faciet. Iterum quod ultimus pro nomine suo inicio decrevit, demonia eiciet linguis loquetur novis serpentes tollent super egros manus imponent et bene habebunt. Hec quasi similia vero nomine. Non est ut putas quod deserit universi de et abstulit ulterius suam potestatem. Absit quod voluit sed post predicationem apostolorum et martyrum. Quod si fuit tunc datum et hoc voluit. Sed nosse cum dicat beatus Johannes in evangelio quod deus non tantum apostolorum est per patrem unius sed per patrem totius mundi. Et beatus Paulus ait de deo quod vult omnes homines salvos fieri et per patrem totius mundi. Et beatus Paulus ad vincendum agnitionem veritatis pervenire. Nota quod christus egit et passus est sufficienter pro delectione et ad agnitionem veritatis. Hinc infinitorum si cent quod id largissimus redemptor in eo proposuit (?) sanguinem ut in ... sufficienter non disponunt ad veritatem non redundat efficacia in eos nisi quod alii credentes sufficienter non disponunt ad veritatem non recipiunt veritatem. Et gentes ab ecclesia christi excludere audeat de qua semper est et ipse est expectatio gentium. Gentes salvatoris excludere audeat. Dabo tibi gentes hereditatem et possessionem tuam terminos terre probat et inuiti ... sola bonum gratias ... Ergo sicut similia nunquid qui christus ... salvator est datus solum bonum predestinatis ... et hec est quasi similia. Nunquid qui ... persone acceptor est deus. De quo beatus Petrus in veritate comperi ... quod non est personarum acceptor deus sed in omni gente qui facit voluntatem eius acceptus est illi. Et non autem perit quod non ... quod in illo gente qui facit voluntatem eius acceptus est illi. Quo credentibus evangelium ... gentes faciant voluntatem dei antequam credent. Quod credentium evangelium ... tu magis meruisti ... nec tibi in periculis tuis ... quod non explere illos sed magis operantur et sic ... hodie seculo ... ipsi quod non explere illos sed magis operantur et sic quanti

Defectus pape et scientie non fuit ... exterius successores ... predicantium (?) evangelium

quod frustra allegant defectum miraculorum ... fiat miracula

Nota redemptor animarum ... in cetero

quod gentes non sunt excludende ab ecclesia

potest ut et illis predicetur. si forte recepta veritate et ipsi adaptuatur liberentur.
Certum est quod Christus disposuit curam predicandi per totum mundum / tu autem unde habes quod non
sint predicatores estimandi pro residuo temporis durationis mundi / dic ubi determinat tempus
post quod predicatio cessare debuit. Tu non invenies. unquam sufficit ad ymnos eorum parum
et longe fuerunt. unde discipulis apostolorum in diebus eorum in illa que predicabat tamen difficilia esset
et extrema atque plures orbis tam diutinis erroribus involutus erat / non sufficit breviter
ad ymnos eorum predicatorem amonitione vel redarguendo vel erudiendo sed frequente
requirit / nec adversitas fortis curam sufficit breviter arguendo ac conventia per
suasio / audi preterea beatum Bernardum ad Eugenium papam ita scribentem. dicit quod paulus apostolus
plus omnibus laboravit non tamen elaboravit totum sed adhuc locus est tibi in
nostris diebus tuis. Responderet quod adhuc debet maledictio plus restat spinis et tri
bulis / tibi igitur mundum ager cum est mundus quod est creditus tibi / tibi non corporis sed
possessionibus, credere sollicitudine et sollicitate venerabile. neque tibi dimissi sunt prius in
possessionibus: vivente totum orbem converterunt plura temporali sed nec providentia / et tu hec
quasi pro totum orbem converterunt plura temporalia nec providentia / et tu hic
ut ceteros considerationis tue et unde regiones si non sint ferre magis ad ignem quam
alibi magis ad vinerem / quod vel te regiones ideo alio que fruges hinc putans si
alibi magis ad dimensiones eque apparebit
dilexit et parte fuerit hereticis ac alio mali fructus arbusti / plene apparebit
quomodo sed etiam occupare fines nonne si extreme terminis ista providebit otiositatem
intrare servitium providebit fune ea filiorum apostolicam suscepisse. Age ergo puta
istitere ferrum providebit fine ea filiorum apostolicam suscepisse age ergo puta
adesse attinge gladio tuo gladio spiritus quod est verbum dei fac vin
dictam in nationibus increpationes in populis / Alliga reges eorum in compedibus et nobiles eorum
in manicis ferreis. Hec Bernardus / Cum si tu volueris expone eius regiones nam sunt mo
et fere adiguem quam alibi admissionem quod dixisti nisi hic est ob defectum predica
tionis eorum apostolum et voluntaria quam seggavit de hereditate sua / quibus pluvia
non aspergit salutaris verbi predicationis pro agros qui in modo est et desinunt spergenda
nam ipsa est sine qua nulla boni fructus plantula usque crescere poterit
nec ulla sine aspersione huius aque potest bibendum veritatis bonorum Minima
ergo si regiones ferre sint adiguem magis quam disposite admissioni et sic
ergo si regiones fere sint arbusti replete sint regiones fidelium et infidelium / ad quod
prelatis et infructuosis arbustis replete sint regiones fidelium et infidelium / ad quod
ergo quod mestit falx apostolica / quae immunis est sicut petri quae non videtur
gladius pauli / quod cepit et plantet ut tales regiones occupat / attendat
ergo successor petri quod petrus dominus sit cum vatis de gentium super bellis omnium neptis
esse successor petri quod petrus dominus sit et inter quod
sunt et dicet ei ecce constitui te hodie super gentes et regna ut evellas destruas dissipes et disperdas
constitui te hodie super gentes et regna ut evellas destruas dissipes et dispergas
et edifices et plantes / nec valet si allegetur obstinatio eorum qui hodie in fide
et edifices et plantes / nec valet si allegetur obstinatio eorum qui hodie in fide
les sunt quod non excusabat eos qui obdurationem eorum excusat / nec si filii
les sunt quod non excusabat eos qui obdurationem eorum excusat / nec tu filiorum
obstinatorum ymo ut puto quod adiuncto mandato predicationes curam illorum non cessa
verunt nec obmiserunt persuadere fidem et in gentibus causa erat quod nesciebat
ymo ubi deus ipse cooperante receptum erat / non enim est cooperato disposita in
quo ibi deus ipse cooperante receptum erat / non enim est cooperato disposita vel
quod bene vel alit credit sed ex deo quia dante et cordis audientium illuminante
quod bene vel alit credit sed ex deo quia dante et cordis audientium illuminante
quis tamen et audeat dicere quod amplius sine fructu predicatio fiet cum fide
les / cum videamus quod adhuc de obstinatis et perfidis iudeis et aliis infidelibus

Cum Christus disposuit curam predicandi per totum mundum quare non sit a predicatoribus estimandum

Bernardus ad Eugenium

Que talia partes et terra

Gladius petri
Gladius pauli

De negotio et officio pape

Quod obstinatis infidelibus non potest excusari non predicantium

cuiusque aliquam ecclesie que prius considerant de statu religionis sue [illegible] / cum aliquam
infidelibus in ducti et persuasi recipiant veritatem, numquam non est in libera potestate hominis
credere vel non credere his que alius plane et ydonee proponit credenda
veritate huius consulti minime asserunt et [illegible] certe [illegible] ordinat [illegible] / Et non
[illegible] tu dicis quod apostolus fuisset esse predicatores adveros [illegible] non est dubitandum
iam [illegible] laboraverit et [illegible] logo laboraverit pro conversione infidelium a dispositione
eorum [illegible] / Et audeat dominum iudicare optimum deum qui tantam pro salute hominum
[illegible] est nolle apostolus mitteri gentibus nomine theologorum veritate est quod [illegible]
conversione et salute desperandum est cum dominus [illegible] statu gentium dissuete quod sibi
velit in dicto petri [illegible] patiens agit propter vos nolens aliquos perire sed omnes ad
penitentiam reverti et in de pauli ad thimotheum qui vult omnes homines salvos fieri et ad agnitionem
veritatis pervenire / Et [illegible] quod optime [illegible] si ut olim ubi predicatores minime
venerint gentes et adversus veritatem disponentur / Ergo in [illegible] ne voluntatem dei
[illegible] si tu nostri [illegible] potest / [illegible] puto [illegible] quod si predicatores essent tam
velut fuissent continuata [illegible] tam forte totus orbis subiect
christo cum modo [illegible] pro parte obedit / Ergo [illegible] quod quicumque crediderit et baptizatus
fuerit salvus erit ad [illegible] [illegible] quod [illegible] hoc debito [illegible] vite nomine
[illegible] credere et velle baptizari / Et non tamen de salute [illegible] diffidie
[illegible] [illegible] predicatoris sit tempus certi
a quo deus non [illegible] ad salutem [illegible] [illegible] male fallar [illegible] de
[illegible] et aliorum tua assertione [illegible] [illegible] credat [illegible] negotio
[illegible] omnes [illegible] est quod [illegible] [illegible] [illegible] ullo tempore de infidelium [illegible]
[illegible] agendum / Et [illegible] diffidat ullo tempore de infidelium [illegible]
ne qui attendit quod [illegible] propheta [illegible] non [illegible] tu mitteris ad [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ad eos mitteris audient te et [illegible] quod [illegible] christi
[illegible] [illegible] [illegible] fuisset virtutes [illegible]
[illegible] audit / Et si in sydone et tyro facte fuissent [illegible] [illegible] quod [illegible]
[illegible] [illegible] civitatis [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non sit ex hoc ovili [illegible]
se [illegible] / quod [illegible] adhuc alias oves habeo que non sunt ex hoc ovili [illegible]
oportet me adducere et erit unum ovile et unus pastor [illegible] plenitudine
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / Et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non est [illegible] [illegible] [illegible] pro
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] apostoli [illegible]
videtur quod cessavit predicatorum [illegible] quod homines cessit [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ut dicit augustinus
dispositione qua de se [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] ut dicit augustinus
[illegible] de civitate [illegible] xxxviii / [illegible] [illegible] [illegible] ex allegationibus et persuasionibus
[illegible] [illegible] [illegible] loquendo [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] quod de
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pervenire non potest / plenitudinem [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tua consideratio videt
[illegible] pervenire [illegible] [illegible] gentibus quod [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] putamus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] salutarem [illegible] [illegible] forte [illegible] [illegible] necessitate

Marginal notes:

quod in longo tempore non est predicatum infidelibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sit eis predicatum

quod [illegible] est [illegible] predicatores [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] predicatorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible]

potuit obtinuisse. volunt ideo quod diffiniendi ratio est quasi fiducia quam constantia
Christum nullus offerimus eis quod ad huiusmodi ambiguitate in iusticia destinet [illegible]
pateret gentium plenitudo necesse est expertum [illegible] invidat fides sed cum tote
cursu contigit quo ei credent sine praedicatione sed [illegible] / 2° concluditur videtur
expressum quod licet praedicto infidelium [illegible] homini sit exculpa eorum in [illegible] praedi-
cationis ipsorum verisimile quod eos credere neglexerunt / [illegible]
praedicans tua [illegible] tunc [illegible] / [illegible]
[illegible] non [illegible] ipsis ut [illegible] ab [illegible] ingratitudine moveretur
[illegible] cum [illegible] / 3° est quod plures apostolorum successores beati
[illegible] et aliorum apostolorum successores [illegible] tenent [illegible] sollicitudinem et la-
borem [illegible] infidelium [illegible] vel [illegible] vel [illegible] gregem [illegible] occupanti
[illegible] ydoneos [illegible] adhuc labores mittendo [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] beati petri [illegible] sequi [illegible] quo credet sine praedicatione [illegible] petri
[illegible] Eugenium [illegible] et [illegible] / [illegible]
ad [illegible] philippus [illegible] / [illegible] labor [illegible]
[illegible] formatam fidem [illegible] anglicis [illegible]
[illegible] papam [illegible] necessitate [illegible] posset
[illegible] debent quod [illegible] necessitate [illegible]
[illegible] ad gloriam dei [illegible]
[illegible] magnificentiae deo [illegible]
[illegible] aliqui apostolorum successores [illegible] sine
[illegible] dubio [illegible] aliqui [illegible] fideles laboia-
runt et praedicatione [illegible] dico quod [illegible] fidei [illegible] non [illegible]
[illegible] nova acquirere [illegible] non putes quod
[illegible] acquisitis [illegible] et meliorare quod nova acquirere [illegible] non putes quod
[illegible] fideles laborarunt [illegible]
[illegible] sunt [illegible] non [illegible] fidelibus et
pace [illegible] regiones sunt [illegible] Christo subiecte [illegible]
[illegible] possidet [illegible] graecia [illegible] plures ego puto quod [illegible]
[illegible] credere [illegible] auget [illegible]
[illegible] recederet [illegible]
[illegible] diminuit
[illegible] / [illegible]
sit [illegible] apostolorum successores [illegible] excusandos [illegible]
[illegible] forte [illegible] successores [illegible] laborant
[illegible] fidem [illegible] fidelibus [illegible] processores
[illegible] praedicanda [illegible] subiecti greges [illegible] tempore [illegible]
[illegible] labores [illegible] / [illegible]
[illegible] laboribus [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] defendendis [illegible] pompis [illegible]
[illegible] laboriose [illegible] non videat [illegible]
[illegible] laboribus [illegible] laborem [illegible] in pre-
[illegible] laudibus [illegible]
[illegible] / [illegible] orationibus et aliis talibus

3° concluditur quod licet praedicatoribus sit exculpa eorum [illegible] neglexerunt credere

3a conclusio quod successores apostolorum tenentur sollicitudinem [illegible]

[illegible] ad regimen

[illegible] aliqui successores apostolorum excusati sunt a praedicando [illegible] quod non debet

[illegible] non debet

[illegible] de mundo

[illegible] excusati [illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] prelatorum [illegible] laboribus [illegible]

exercitiis spiritualibus. Nunc uero apud ueteres ecclesie prelatos se potius retraxisse ab
ipsis. Et quod tamen uelut cura quod ipsi sibi spiritualia sufficiunt nec possent pro[illegible] sue liberius
uelit ipse quasi quod est absit autem nunc quod ego hanc opinionem [illegible] quod etiam accessorium est
principale fecerunt dum temporalibus circa conseruandum augendum et defendendum hodie dum episcopi
plus [illegible] et huius personaliter tractare eligunt. Putant utilitatem ecclesie quod ad spiritua-
lem salutem populi eis commisse [illegible] cent sollicitudinem habentes qui non [illegible]
aut fideles laici prudentes in regimine temporalium et expertiores in debellando ho-
stium [illegible] episcopi qui nec scolastici nec spiritualibus exercitati
[illegible] conspicientes assuescunt. Cur ergo spiritualia medicine penitus [illegible]
[illegible] agere uolunt et non potius temporalia ut ipsi principaliter et personaliter magis [illegible]
[illegible] uacare negotiis nescio quare nisi quia magis delectant eos sicut et
plures magis temporalia quam eterna, magis terrena quam celestia, magis carnalia
quam spiritualia. Sed ne solus hanc opinionem uidear audiatur beatus Bernardus libro primo ad Eugenium:
Ita scilicet ipse quale est de mane usque ad uesperam litigare aut litigan-
tes audire et utinam sufficeret diei malicia sua non sunt libere noctes. Vix
relinquitur nature necessitati quod corpusculi pausatio sufficiat et rursum ad iurgia sur-
gitur. Dies diei eructat litem et nox nocti indicat maliciam usque adeo non
est respirare in bonis non est alternam capescere requiem non uel rara interstitia otia
est respirare in bonis non est alternam [illegible] quam non dico omni die sed pene omni hora
quod summus pontifex quam non dico omni die sed pene omni hora
[illegible] talibus rebus et temporalibus. Denique qui oramus qui docemus populos qui edificamus
[illegible] talibus rebus et temporalibus et quidem cottidie perstrepunt in palatio
[illegible] ecclesiam qui meditamur in lege. Et quidem cottidie perstrepunt in palatio
leges Iustiniani non Domini. Iustum ne id tu uideris. Et hec sunt uerba de predictis
cum plura [illegible] quod post non [illegible] fecit sic primo in celum ascendit
[illegible] plura [illegible] quod [illegible] fecit [illegible] ascendit
iam [illegible] ut diceret uidendum est quo tamen sic quod sic ipse ascendit
sic 2o fecit Ihesus diebus [illegible] quod uobis assumptus est in celum sic ueniet quemadmodum
uidistis eum euntem in celum. Videntes igitur eum euntem qui dicunt non uerbum [illegible]
ricum ut [illegible] non eleuatum alio sed ut sermone magno non [illegible] abage-
ro ut [illegible] se [illegible] in altum peteret euntem fortasse ad hunc uel illum pe-
lo ut [illegible] quasi sic ueniet sed [illegible] calcando aerem [illegible] ut appareat magis quomodo sic ueniet [illegible]
[illegible] calcando aerem subsistentem quod uidelicet uelocitate [illegible]
abiit quemadmodum quo euntem uiderunt loco per quod iter [illegible] qua uelocitate [illegible]
tem [illegible] ceciderunt et [illegible] loco [illegible] agnouit unde iste sunt
locus uel terminus [illegible] sunt monte oliueti per quod designatur uolun-
tas et cum [illegible] sunt [illegible] per quod designatur [illegible]
est [illegible] quod [illegible] post Christum ascendere in celum habet primus humanum in pietate
rigidum et [illegible] relinquere et eleuare se in monte oliueti oleo unde et pietate
[illegible] ut [illegible] ei [illegible] Christo et [illegible] potius in uita [illegible] huius ascendit cum ipso
[illegible] illa quod [illegible] specialis [illegible] per [illegible] perpetue regnum
pietatis sunt illa [illegible] quo [illegible] ipse specialis beate [illegible] principium [illegible] regnum
[illegible] et dedisti [illegible] sed quo euntem eum
[illegible] et uiderunt quod [illegible] sed [illegible] qualiter uidere non potuerunt euntem ipsum
et uiderunt quod [illegible] sed [illegible] enoch et helias [illegible] sed [illegible] celeste [illegible]
non in paradiso terrestre quo enoch et helias iuerunt sed in regnum celeste [illegible]
[illegible] in altissimo collocatus [illegible] ille [illegible] ingressus fuit homo
nec ingressus fuisset nisi ipse Christus [illegible] iter [illegible] hac [illegible] demonstrasset

Temporalia et spiritualia et [illegible]

~~[illegible]~~

Bernard Ad Eugenium

~~[illegible]~~

Ad propositum

Moralis

nota de [illegible]

[illegible]

Deinde vo quod ulterius querit per quod iter viderunt eum quod dici potest non quod pater illud grande acerut in ad adventum celi morbil . ignotum et insolitum quod nullo hoie naturali viatori perceptibile est et a quavis arte quantumlibet mathematica propter quod multi boni sapientes huiusmodi mirabilia et talia in actionibus humanis subiecti credere noluerunt nec opinari potuerunt quod ho de via genere et terrestris esset per hoc iter sic habitat per ea regione nativa in regione quadam distantissima ultra secula tuis terrestrium hominum quemquam virtute motiva propria illuc celeri velocitate ascendere posse illis incredibile fuit quia non consenserunt illam divinam dispositionem quam tempore sic per ista sic iter mensuravit tendendo a summitate celi in infimum terre locum et e contra sicut iter ascensus esset a summitate celi ad infimo est in hoc de infimo terre per idem iter ascensus esset in summitate celi ad illo revertit / Dicitur quod tantum quantum quo viderunt eum euntem a fratribus tendentem quod in nube viderunt eum euntem usque celum de viderunt quantum oculo capere valuerunt in nube viderunt eum euntem usque in celum empireum longe super sidera locatum / Et quia videre non potuerunt quod intravit in celum empireum longe super sidera locatum so . et quod adhuc ipso adhuc idem per iter descendens in eundem locum a quo ascendit sicut dictum est abaychie Sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in celum proprio ei quod in hiis verbis hic sic accipiendum non sit prout dicit quomodo sit in ista quadam conformitate in aliquibus quod consistit. Primo in hoc quod Christus in terram sicut prout dicit quadam conformitate ad montem Oliveti a quo ascendit ut creditur / Secundo quod in nube veniet sicut in nube recessit / Tertio quod ab eadem parte celi adveniet usque quod ascendens veniet et vero quod non ascendit perpendiculariter sed quod ascendendo versus orientem tendebat et usque ad occidentem ita erit nam sicut fulgur exit ab oriente et paret usque ad occidentem ita erit adventus filii hominis / Item mathei xxiiii . sicut quod ascendit super celum celi ad orientem / Decimo quod visibiliter oculis corporalibus videbitur in eadem humanitate assumpta passibili in qua ascendit / tamen error dicentium quod filius dei postquam in humanitate assumpta passus est mortuus et resurrexit et ascendit deposuit illam et sic hoc veniet in fine. Hic enim error excludunt verba angelorum dicentium hic Ihesus qui assumptus est a vobis in celum sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in celum quod ille homo qui erat humanitate se predicatum vel aut opposito hic quemadmodum non dicit omnis alter homo / Et aut opposito hic quemadmodum non dicit omni dimisi non est hoc hic alter homo / Et sicut in nube suscepit eum ab oculis eorum sic in nube adveniet. Unde apparet quod Christus in suo ascensu intravit nubem ista maiestate modicam pulchritudinem apparet quod Christus in suo adventu exibit de nube ista maiestate ornatus corporis respicientium / Item vero cum adventu exibit de nube in pertubis celi ubi nubes operta tunc videbunt filium hominis venientem in nubibus celi cum potestate magna et maiestate / Non ergo ipsi per omnia appareant quo primo ascendit ubi aut erit cunctis hominibus et malis ita ascendit solum coram paucis videntibus. omnibus aut cunctis hominibus bonis et malis tribulationibus in loco summi descendens Ex quibus manifestum est quod non omnino sicut per omnia conformitate processit quod veniet de celo qualiter primo ascendit in celum et hic de prima questione principali quod quo modo ascendit in celum ita erit / Secundo querebat quo sit veniet quemadmodum vidistis eum euntem / Secundo querebat quo sit veniet quo sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in celum ita erit postea Quantum veniet / Tertio quando veniet / Decimo qualiter iterum ascendit in celum et ibi erit postea quantum veniet / tertio quando veniet . quod ad secundam quod veniet manifestum est quod veniet in fine mundi quo ad secundam quod veniet hic manifestum est quod veniet in fine mundi ad iudicium vel consolationem quorumque eorum pro naturalibus vel ad iudicium in mundi in nuncio ante hominem hic vel consolationem quorumque aliquam pro statibus vel ad iudicium in microcosmi in morte hominis . hic mundi in tempore mundi Christi in futurum pertinebit secundum tempus communem veniet item in fine mundi in tempore mundi Christi in futurum pertinebit secundum tempus communem cursus vel tempus . Et ad terciam secundo / Dicitur quod iste dicit non de adventibus in ipsis plenum sicut deus dicit apostolus . Et ad terciam secundo / De isto dicit de adventibus ipsum in spiritu personaliter de celo descendit vel solum cum angelis reputatur non emitur hic

Deinde quod existimant

De errore natalium opinionum

quod Christus ascendit de celo vero descendit et reversus

quod tunc angeli ascendentem Christum ascendet

pa

2a

3a

xo

quod ipse descendit in tempore ascensionis

2a

De 2a questione

quo sit veniet

ita certum sed quod veniet personaliter post certum annorum ultimo die temporis huius hoc est
in die finalis iudicii redditurus unicuique secundum opera sua. Et quod quod sit dies huius quibus
secundum adventum vel salubriter ignotum est nobis [illegible] agentibus [illegible]
[illegible] qui est in fine hominis indubitatum est cuilibet homini quod morietur [illegible]
[illegible] autem quo hoc fiat quoad determinatum tempus [illegible] igitur a fortiori
[illegible] est adventus iudicis ad iudicium super particulare statum vel post tempus aliquod
ab exitu spiritus de corpore patiendum. Est autem ignorancia adventus hominis particularis multa salubrior mortibus quam certa [illegible] / [illegible]
utile est incertitudo adventus iudicis per mortem ad iudicium particulare quod
si tempus hoc certum quo moriatur [illegible] certus omnino qui moriet
semper sollicitus sit ne in statu tali peccati mortem ipsum arripiat / 2° ne boni diu
victuri pigrescent et tepide agant in hiis que ad perfectionem pertinent vite spiritualis / 3°
ne mali scientes se diu victuros audacius peccarent et inderent [illegible] carnalibus
libencius vacarent promittentes se circa finem vite ad spiritualia [illegible] / 4° ne boni bre
ves vite indiscrete agerent nimis se violentando et utiles [illegible] vite labores
postponendo. 7° ne mali cognita brevitate vite desperarent et pena indis
creta se amplius perderent et si per cognitam brevitatem vite bonos quasi fervenciores
faceret et malos ad penitenciam acceleraret non oportet ut homo per hoc certificaret de brevem
[illegible] vite vel volubile est quod de homini hoc sufficere quod non est certus an per dies aut
horam ulterius [illegible] victurus sit / Certe [illegible] homo quantum est [illegible] huius vite
suo tempore igitur certum sit et homini quod ulterius datum minimum annorum non vivet quod cum
[illegible] diminuatur petit tamen de certitudine paucorum annorum quod pro illos non vivet
Cum quibus sufficiat ut boni fervencius agant et mali ad penitenciam accelerent non
oportet ut de hoc certificet de [illegible] vite sue cum et hoc contrarium magis sibi
[illegible] posset. Item ne homo de hoc certus continua melancolia laboraret
et [illegible] ut incertitudo vite faceret hominem [illegible] ad deum [illegible]
[illegible] quod si tempus [illegible] bene [illegible] ipsum [illegible] de sufficiente
[illegible] / quod et salubri sint particulares incerta tamen certa tempora adventus
[illegible] ad christum et post iudicium finale patere potest [illegible] per modo [illegible] sicut
incertitudo determinati temporis adventus domini facit vigilare suos et sollicite agere tempore
absente in negotiis domini sui ita incertitudo adventus iudicis ad [illegible] facit ut
illi qui [illegible] habet sollicite disponat [illegible] ordinem et [illegible]
[illegible] ne forte si tempus non pateret iudex superveniat [illegible]
[illegible] / Item [illegible] revelatum fidelibus vel [illegible]
[illegible] ad [illegible] per antichristum [illegible] mille annis et plus
[illegible] timuissent in [illegible] tribulacionem illam quod [illegible] vite [illegible] fidelibus [illegible]
[illegible] nunc ille antichristus non [illegible] incertus est nunc ille [illegible]
[illegible] quod non [illegible] cum tribulacio illa magna / [illegible]
est [illegible] ut quilibet se adversus illam disponeret et [illegible] diebus suis [illegible]
fidelibus [illegible] tribulacio illa apprehensa est ut [illegible]
[illegible] / Et forte pro fidelibus quam tribulacio illa [illegible]
[illegible] agant in [illegible] se et [illegible] se contra antichristum et [illegible]
[illegible] scripture particulares de tempore adventus eius maxime quantum [illegible]

tem[poris] ad p[ro]p[r]ium quantum h[abe]t quo p[ro]ductus [illegible] ad finem q[uo]d ill[i] q[ui] tunc
vivent et religiosi esse q[uia] tribulacio illa q[ua]m p[ro]ph[et]ie d[escribun]t diligentissime se disponant
[contr]a eam et armentur [contra] illam. Conspicuit e[nim] de fidelib[us] s[icut] veter[is] testam[en]ti
in [illegible] de p[ri]ma tribulacione [illegible] p[at]res exigentib[us] revolare p[er] p[ro]ph[et]as
[illegible] exh[ibi]tione divinis manifestu[m] e[st]. Cum ergo p[ro]ph[et]e ap[u]d fideles [illegible] deo
[illegible] no[n] ag[er]et. [illegible] hit[?] tam[en] qu[ia] p[ro]sequendo de i[n]certitudine adve[n]
tus xpi [illegible] i[n]certissimi, l[icet] [illegible] occurrunt duo certa et duo i[n]certa
p[rim]um cum certu[m] e[st] [illegible] ad iud[ic]ium [illegible] pseudop[ro]ph[et]e [illegible]
[illegible] ad[ven]tus [illegible]. 2[m] certu[m] e[st] q[uod] [illegible] ad iudic[ium]
[illegible] q[uo]d h[oc] i[n]certa s[un]t p[rim]um e[st] q[uantum] t[em]p[or]is [illegible] adh[uc] [illegible]
2[m] [illegible] ad finale iudiciu[m] [illegible] ante [illegible] i[n]certa s[un]t [illegible] p[rim]o
[illegible] q[uod] multi valde docti laboraverunt [illegible] et [illegible] p[ro] quantitate
[illegible] t[em]p[or]is qui t[ame]n adhuc nichil solidi [illegible] re
[illegible] et h[oc] potuit ee vel q[uia] h[oc] secretu[m] dei [illegible] [illegible]
[illegible] potuerit. Et h[oc] potuit ee vel q[uia] [illegible] t[em]p[or]e q[uo] adh[uc] [illegible] [illegible] s[un]t [illegible]
[illegible] no[n] [illegible] p[er] illos [illegible] [illegible] dei [illegible] et timere [illegible] [illegible]
de magis secret[is] [illegible] occult[is] [illegible] dei [illegible] ante illa t[em]p[or]a [illegible] sit [illegible]
tum [illegible] t[em]p[or]ib[us] loquendo [illegible] no[n] [illegible] nosse t[em]p[or]a vel momenta q[ue] p[ate]r posuit i[n]
n[ost]ra p[otes]tate [illegible] p[ro]ph[et]e [illegible] poss[un]t illucidare [illegible]
[illegible] p[otes]tate exh[ibi]tione [illegible] possib[ilis] [illegible] q[ue]piam [illegible]
t[em]p[or]is usq[ue] ad 2[m] adventu[m] [illegible] [illegible] a [illegible] [illegible] esse
[illegible] secretu[m] [illegible] [illegible] no[n] posset [illegible]
[illegible] ali[i] q[uod] h[oc] no[n] [illegible] [illegible] p[ro]babile [illegible]
t[em]p[or]ib[us] q[uo] ad ann[u]m diem hora[m] l[icet] mome[n]tu[m] nichil[omin]us [illegible] millenario [illegible]
[illegible] posse no[n] [illegible] 2[us] adve[n]t[us] [illegible] et [illegible]
[illegible] adventu[m] [illegible] 2[o] [illegible] et post ad finale iudic[ium]
vel [illegible] [illegible] [illegible] ad
et [illegible] [illegible] [illegible] iudiciu[m] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] multi laboraverunt
[illegible] [illegible] etates. Nam p[rim]o [illegible] magn[us] fuit abbas Ioachi[m] q[ui] [illegible]
i[n] [illegible] ultim[is] t[em]p[or]ib[us] [illegible] [illegible] laborant sup[er] apo[calipsim] [illegible]
[illegible] p[ro]ph[et]ie habuisse [illegible] [illegible] et ali[i] plures. 2[o] laboraverunt et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] calculando [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] de [illegible] ee. 3[o] [illegible] [illegible] s[un]t revelacionib[us] q[ui] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] t[em]p[or]ib[us] ut Methodius, Martini, Hillegardi et ceteri [illegible]
[illegible] [illegible] putavit t[em]p[us] h[oc] [illegible] ee i[n] [illegible]
Sibill[e] et ali[i] [illegible] [illegible] putavit [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] latini [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] modo laboravit [illegible]
[illegible] [illegible] declara[n]da [illegible] [illegible] libello de [illegible] [illegible]
ille abbas Ioachi[m] i[n] [illegible] ultim[is] t[em]p[or]ib[us] [illegible] de ultim[is] [illegible] sub .x. [illegible] e[st]
q[ui]a [illegible] religio xpi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
q[uod] libellu[m] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] p[ro]ph[et]e duo p[ri]mo
[illegible] [illegible] caput [illegible] [illegible] anno [illegible] lxxxx [illegible] duos

no[ta] duo certa et i[n]certa

p[rim]um certu[m]
2[m] certu[m]
p[rim]um i[n]certu[m]
2[m] i[n]certu[m]

[illegible] de ultimo adventu xpi

q[uo]m[odo] multi [illegible] [illegible] adventu[m] [illegible] ad iudiciu[m]

no[ta] de [illegible] [illegible] alphab[etum] latini[?]

q papatu contendentib[us] urbano vj et clemente Rno q plura noia q[ue] recipiunt
ab hac l[itte]ra designat bonitate[m] et apparencia[m] sine realit[er] ut ydea ydolum
ymago ypoc[ri]s ysterio yp[er]bola/ nou[er] iam valde colit[ur] ydolu avaricie et regnat
yp[er]bola sup[er]bie/ et d[omi]nat[ur] oib[us] ymago bonitat[is]/ utiq[ue] nec de facili co[m]p[re]henda est
o[mn]is relatio dei abbat[is] q[uod] de g[e]n[e]r[e] nient mistificare sapiam suam i minimis sed in
maximis et t[em]p[or]ib[us] mag[is] i minimis v[er]bis q[uam] sept[em]/ magis ubi quib[us] mi[ni]me v[er]ba
misteria latent magna ad co[n]fusio[n]e[m] sup[er]bo[rum]/ o[mn]ia ei plena s[un]t misterijs et scrip-
ture et d[eu]te[ronomi]o cui deg[us] scripti e[st] o[mn]ia i sapi[enti]a fecisti et alibi min[us] e[st] p[ro]fide s[un]t
s[un]t ex[er]ciatorib[us] tue accepta[bi]lib[us]/ i minus est i alphab[e]ti l[itte]ra[rum] q[ui] in mal[a]
co[n]tueri totu[m] scriptu[m] misteria latebat q[uo]d no[n] puta[ba]t/ Quartu i hac i vestigatore
p[ro]cessu e[st] exq[ui]sitor[i] ro[mano]rum sy[n]ago[gae] q[uo]d xc p[ro]fessura dixit aug[ustinus] tribulato[rum] q[ui]
fluxi[t] luc[e] xxj et m[athei] xiij Quartu q[uod] ad primu[m] redire co[n]fusio[n]e[m] s[e]p[tem] ex s[ep]tem
p[ri]m[us] q[uod] de[us] mu[n]di q[uae] i sex dieb[us] fecit et r[e]q[ui]evit q[uo]d adp[re]sente[m] n[un]c s[e]c[ulo] ex p[ro]
p[ar]te i sex annor[um] millib[us] co[n]su[m]ab[it] q[uod] apud deu[m] mille ani s[icu]t dies hesterna
q[ue] p[re]t[er]ijt ut dixit p[ro]ph[et]a et b[ea]t[u]s petr[us] i canonica c[a]p[itulo] ult[imo]/ vnu[m] v[er]o h[oc] no[n] lateat
vos k[arissi]mi q[uod] vn[us] dies ap[u]d deu[m] s[icu]t mille ani et mille ani s[icu]t dies vn[us] et s[i] no
vos kmi q[uod] vn[us] dies ap[u]d deu[m] s[icu]t mille ani ... usq[ue] ad x[pist]u[m] ... isti decepti sunt
e[rr]ant[es] i calculatio[n]e annor[um] ab i[ni]cio mu[n]di usq[ue] ad x[pist]u[m] co[m]putet q[ui]q[ue] milia annor[um] et ultra q[ue] ex ipsi
q[uod] mu[n]dum h[oc] t[em]p[o]r[i]s lapsi e[st] cu[m] d[ic]it ad x[pistu]m co[m]putet quinq[ue] milia annos et ultra...
p[ri]us lapsi s[un]t p[ro]p[ter] q[uo]d mille ccc[ti] ani Et q[uod] alie cause s[e]p[tem] co[n]siderat[ur] ipsi
dieb[us] vbi q[uod] illa s[un]t modo de septe[m] dieb[us] et t[er]tiu t[em]p[u]s p[re]t[er]ijt s[ed] erit p[ro] septe[m]
dieb[us] vbi q[uod] ... s[e]p[tem] millenarijs annor[um] mu[n]di[us] co[n]sumabit q[uo]d sex erunt
n[um]eru[m] mu[n]di dier[um] q[uod] p[er] septe[m] millenarios ann[os] mu[n]di sta[bi]t q[uo]d sex erunt
laboris et dolois et discordie p[ro]p[ter] elector[um] i cultu diui[n]o/ Septim[us] v[er]o erit r[e]q[uie]s p[er]fecte
cu[m] q[ua] sabbatissimi q[ua]dam requiescere et co[n]cordie cum ... i cultu diu[ino] vn[us] ... ex
tu[m] q[uod] sabbatissim[us] q[ua]da[m] requiescere ... sabbatissimo ... v[er]o q[uo]d erit adhuc alie viue s[ed]
fide i[n] x[pist]i/ Et ... p[er] ... pastor et vn[um] ovile et alibi
q[uod] no[n] s[un]t ex h[oc] ovili ... i testio[n]e oib[us] g[e]ntib[us] et tu[n]c veniet
qu[od] dix[i]t p[re]dicabi[tur] ... sabbatissi[mum] p[er]tine[n]s mille an[n]i ... ap[ud] ... leg[itur]
co[n]su[m]atio v[id]etur et ad ... sabbatissi[mum] ... mille ani ... erunt
... xix decim[us] ... c vij illi mille ani ... p[re]t[er]ijt
... in ultimo millenario Contra illud sabbatissimum ... cu[m] ... ab[b]as
... t[em]p[or]is vel ult[i]m[o] millenario ... p[ri] et lex ... filio ... et
ioachim q[uod] s[icu]t lex moysi attribuenda erat p[at]ri et lex ... filio ... sic
adhuc lex attribuenda sp[irit]ui s[an]cto/ ... de ... p[ro]p[ri]etate s[un]t vnio nexus
et timor ... erit ... i lege ... s[an]cti/ Sed ... intellig[itu]r q[uod] veniet lex 3[a] i ...
p[ro]ph[et]ar[um] ... spiritualis ... lex x[pist]i ... lex moysi i lege x[pist]i ...
e[st] ... e[st] op[ini]o ... q[uod] fides ... lex x[pist]i et ...
potit lex ... s[an]cti ... sine mu[n]di ... recipient
et p[otes]t ... virginitate ... i lege x[pist]i erit
... h[oc] dico q[uo]d ... posset ... x[pist]i ... de ...
... loquens putare ... fili[i] hoies i venient fide ... et ... et
... septimu[m] millenariu[m] et stare no[n] p[otes]t/ q[uia]
talib[us]/ h[ec] op[ini]o de sabbatissimo septimi millenarij ... stare no[n] p[otes]t/ q[uia]
ab i[ni]tio mu[n]di co[m]putat[ur] q[uo]d p[lu]s q[uam] q[ui]nq[ue] milia annos et ... i cu[m] ... viij
... mille et ccc[ti] ani s[un]t ... ille sabbatissim[us] ... cu[m]
... fide x[pist]i ... annos ... v[er]u[m] ... forte ...
dicerent q[uod] septim[us] millenari[us] ... sabbatissim[us] ... ei[us] finalis

et dignior parte per quam mundus stabit in secunda post adventum antichristi hec sunt verba
Contra hanc opinionem que post decursum mundi septem milium annorum adhuc usque
ad finem restaret plus quam quadringenti quadraginta anni / sed patet sibi
habere annos apud mundum usque in presens a septem milibus annorum et hec sunt dicta de opinio-
nibus circa illa septuaginta quinque. ¶ Preter has adhuc alie opiniones circa plures alios
septenarios passim iacent quarum una est quod primus adventus Christi fuit in medio annorum duracionis
mundi hec opinio innititur prophecie Abacuc iii° ubi dicit domine opus tuum in medio annorum
vivifica illud in medio annorum notum facies cum iratus fueris misericordie recordaberis et iuxta
illud sapientie xviii cum quietum silentium tenerent omnia et nox in suo cursu medium
iter haberet etc. sermo tuus domine a regalibus sedibus venit etc. septuaginta hec ad literam
exponi possit de primis [illegible] per egressionem Egypti in medio noctis facta [illegible] quia scriptura
mistica est et libris mistice plena. Secundum novum et secundum adventum Christi [illegible]
nec exprimere intelligendo per noctem generalem [illegible] et [illegible]
experimento [illegible] obviatum [illegible] hec opinio temporis lapsi ab initio usque
ad Christum erit medietas totalis duracionis mundi et per consequens subtracto de [illegible]
mille trecenti xl anni que fluxerunt a Christo usque ad presens remanent adhuc
[illegible] annorum de duracione mundi et hec sunt dicta ex toto de prima radice in
sexto circa brevitatem opiniones circa passim septuaginta [illegible] Danielis et
apostoli / obmissis 2a et 3a radicibus circa brevitatem circa [illegible] radice cuius verba
opinio cum [illegible] possit ex [illegible] facta latini [illegible] ad [illegible] Christi
in libro alphabeti latini [illegible] titulus [illegible] crucis [illegible] continue
[illegible] quadam [illegible] de [illegible] temporis [illegible] De
fine [illegible] quadam [illegible] explicat ille abbas [illegible] in libello ut fertur
[illegible] alphabetum continet [illegible] latine [illegible]
[illegible] alphabeti [illegible] resultant 1000 [illegible] anni debuit
[illegible] / 2m hec opinio restaret adhuc
[illegible] usque ad [illegible] sexaginta sex anni [illegible] opinio [illegible]
ad [illegible] anni [illegible] ducenti [illegible] sex anni [illegible] opinio [illegible] 2o est per illa
alphabetum hebraicum continet [illegible] xxii [illegible]
opinione [illegible] et nobiles [illegible] temporibus [illegible] indicabit
[illegible] quartum [illegible] a Christo i. Adam
[illegible] debebat [illegible] dolorum et [illegible]
[illegible] / erit tribulacio magna [illegible]
[illegible] pseudo prophete signa et
fuit mundi usque modo [illegible] de [illegible] De opinione
[illegible] quod [illegible] et [illegible]
[illegible] iam [illegible] usque modo [illegible] iam [illegible]
[illegible] apte [illegible] usque modo [illegible] iam [illegible]
[illegible] Christi [illegible] dixit modicum [illegible]
[illegible] filiole novissima hora est [illegible]
[illegible] Christi [illegible] novissima hora est
[illegible] revelata [illegible] apostoli [illegible] nos sumus in quos fines seculorum
pervenerunt ut dicit apostolus. Item [illegible] et ultima etate mundi Christus venerit
nemo dubitat / cum ergo iam fere completi 1300 anni a Christo lapsi sunt [illegible]

~~[illegible]~~

1300 ||

[illegible]

adhuc modicum restare ad finem mundi. Iste ponunt per expositionem illorum que Christus de giro[nie?] pestilencie terre motu defectu fidei et caritatis et de ceteris pressuris temporis ultime [illegible] predixit [illegible] super [illegible] [illegible] excellit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fieri distante [illegible] [illegible] Quid [illegible] [illegible] restat [illegible] [illegible] nobis cum Christus dixerit loquens de ultimis temporibus [illegible] [illegible] [illegible] que nescitis qua hora filius hominis veniet et [illegible] in diebus nec [illegible] [illegible] et [illegible] tradentibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] veniet [illegible] que dies domini sicut fur in nocte ita veniet. 2 petri ult. [illegible] [illegible] et [illegible] audit et diliget [illegible] et nulla [illegible] de longa mora habita ex [illegible] age demum certe non occurrit aliud nisi [illegible] [illegible] pati [illegible] [illegible] sollicitudine vigili expectare adventum iudicis et omni die [illegible] audire voce novissime tube qua dicetur surgite mortui ad iudicium et voce [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] male dei [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] regnum [illegible] [illegible] patris [illegible] [illegible] [illegible] de quo [illegible] [illegible] [illegible] veniet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Tertio [illegible] [illegible] [illegible] postquam Christus ascendit veniet iterum in mundum. [illegible] [illegible] non [illegible] veniet [illegible] [illegible] veniet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Christus resurget a mortuis [illegible] non moritur mors illi ultra non dominabitur. non [illegible] veniet iterum [illegible] [illegible] [illegible] demonum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] potuerunt. [illegible] [illegible] veniet certum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sue fortiter [illegible] diliget eius lege custodiverunt fidem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] absencia [illegible] et [illegible] veniet punire [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] post [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] solent [illegible] dum absente [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] omnia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fideles [illegible] [illegible] absencia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Christus [illegible] venit et [illegible] non [illegible] [illegible] eadem [illegible] [illegible] venit [illegible] [illegible] veniet [illegible] [illegible] venit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] esse veniet [illegible] [illegible] dominum iudex [illegible] venit iudicandus veniet iudicaturus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] venit tollere [illegible] qua regnum dei [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] possit celeste regnum. Iterum venit [illegible] [illegible] dare [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] regnum dei [illegible] [illegible] [illegible] regnum [illegible] veniet [illegible] [illegible] tollere [illegible] regnum dei [illegible] [illegible] regnum [illegible] [illegible] [illegible] tollere regnum quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] regnum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fidelium catholicorum [illegible] [illegible] regnum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] regnum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fidelium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] iusticia [illegible] [illegible] [illegible] regnum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] salvator [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] purgatorio [illegible] [illegible] regnum celeste [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] veniet [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] veniet [illegible]

[illegible] [illegible] regnum

[illegible] [illegible] regnum

destructione malorum sunt meo regnum eorum infinitum, quod est in loco tenebroso terra retro
mundi. Horum ergo trium regnorum duo sunt extrema distantissima loco sicut sunt distantissima
statu quia bonum in summo mundi et [illegible] in infimo et unum medium in superficie terre proximum
eorum de quibus usque ad finale iudicium fiet transitus ad completorum et separatorum extremorum
ad unum quorum descensus breviori et ad aliud ascensus longiori quia brevis est
descensus a medio centri terre usque ad infimum longius vero ascensus vero usque ad celum empi-
reum. In duobus regnorum horum est et bonum et nichil mali. In alto vero et ma-
lum et nichil boni excepto bono nature quam fecit deus. In gradibus autem mediorum est
et bonum et malum [illegible] quod vadit tempore separationis sicut xpc descendens [illegible]
deum principatum quia usque tunc sunt angelorum super angelos et [illegible] super demones et homines an-
[illegible] principatum hominum super homines demonum super demones et [illegible] super homines
ferent principatum [illegible] sed post diem iudicii tunc enim cessabunt omnes p[illegible]
iuxta illud apostoli evacuabit omnes potestates [illegible] deo [illegible]
[illegible] super [illegible] regnabit et [illegible] solus deus [illegible]
[illegible] dispositores [illegible] etiam [illegible] suppliciis
[illegible] dignis [illegible] officium gubernatoris erit
[illegible] quod xpc tradet regnum deo patri nec in [illegible] domi-
[illegible] nec [illegible] lucifer [illegible] demones [illegible]
[illegible] amplius [illegible] demonum [illegible]
[illegible] malignis et homines [illegible] amodo nullus demonum [illegible]
[illegible] mittet [illegible] Quam post hoc unus est [illegible] ad
[illegible] de celo [illegible] xpm ascendere in te[illegible]
quia [illegible] descendit [illegible] ascendit [illegible] ascendit 2o non [illegible] cadere in
[illegible] 2o ita ascendit primo [illegible] ascendit 2o [illegible]
[illegible] ascendit primo [illegible] ascendit 2o [illegible]
[illegible] ascendit primo [illegible] angelis et hominum [illegible]
ascendit 2o [illegible] angelis et salvavit hominibus. [illegible] xo descen-
[illegible] iudicium descendet [illegible] celo [illegible]
[illegible] descendere [illegible] sepul-
[illegible] ascendit primo posito fundamento super [illegible]
[illegible] ascendit primo [illegible]
ascendit 2o [illegible] in celo et in terra [illegible] ascendit primo [illegible]
[illegible] ascendit 2o dispositione illa [illegible] celum et terra [illegible]
[illegible] celum novum et terram novam [illegible] novam [illegible]
[illegible] ascendere [illegible]
[illegible] primo [illegible] septem [illegible] quod non ascendit 2o primo [illegible] ascendit ut [illegible] fide
[illegible] regnum [illegible] cognitum [illegible] promiserat [illegible]
[illegible] post passionem suam de regno dei. 2o ut a plenitudine [illegible] eterne
[illegible] abstraheret [illegible] 3o ut fidem et spem haberent
[illegible] ad eterna [illegible] ista [illegible]. 4o ut [illegible] in dubio [illegible]
[illegible] dei filium [illegible] videntem [illegible]
[illegible] 7o ut ab eunte dei filio [illegible]
[illegible] dei paulatim in [illegible]
hominibus. 6o ascendit ut [illegible] corporalibus [illegible]
[illegible] credentes [illegible] [illegible] ipsi [illegible]

po[illegible] principatum

non [illegible] ad ascendendum [illegible] primo et 2o

[illegible] in [illegible] angelis

x[illegible] septem ascendit
primo [illegible] ascendit 2o
primo
2a
3a
4a
7a
6a

reflectere mentes ad temporalia et visibilia perpetuo se invisibili spiritu iterum illumina-
vit et ungit. ¶ Tempus quidem sicut eius fragilitas exigebat modum quo ex visibilibus homo ad intel-
ligendum invisibilia ducitur congruenter. primo qui ex toto visibilis et corporalis egit cum homi-
nibus. 2o post eius resurrectionem non tam sensibiliter sed minus. 3o in die ascensionis cor-
pus subtraxit. 4o mittens spiritum sanctum iterum adhuc visibiliter egit cum hominibus. 5o deinde
recessit amissione visibili remanente sola invisibili licet adhuc per terribilia a
mente inspirata. postremo vero iam fide fundata et declarata recessit omnino sensi-
biles miraculorum influxus in terrore et exceptione licet adhuc fiant varii influxus sup-
naturales in mentes humanas quibus illuminantur et diriguntur. communis homo illos cuilibet non percipi-
at nec experiatur. Septimo post primo ascendit ad finem ut in absentia diuturna domini proba-
retur fidelitas servorum et absentia magistri cum debito [illegible] pluralitate discipulorum et sta-
bilitas [illegible] in spiritu [illegible] tangebat. ¶ Itaque ex hiis iam genere quo ad quartam
[illegible] manifestum est qualiter dominus christus post finem eius adventum ascendit in celum et
[illegible] ad dexteram eius [illegible] patuit namque [illegible] quod erit manifeste
[illegible] bonis et malis ascendit in clara maiestate cum omnibus electis
angelis et hominibus ex toto [illegible] regnum dei militans [illegible] in regno
celeste [illegible] sublimiorem [illegible] regnum triumphale
regnum [illegible] gloriam [illegible] in regione infima [illegible]
regnum [illegible] angelos et homines [illegible] honores [illegible]
erit [illegible] ubi quidem fuerunt potentes in seculo po-
tenter tormenta patientur [illegible] quantum se hic glorificaverunt
[illegible] in hominibus pompis [illegible] sic [illegible] erit ibi [illegible]
in hominibus [illegible] iuxta opera sua [illegible]
[illegible] plagam [illegible] eius [illegible] duplo [illegible]
[illegible] meruit ut gulosi [illegible] ebriosi sit [illegible] duplo [illegible]
[illegible] qui fuerunt hic gloriosiores erunt [illegible] qui fuerunt pulchriores
[illegible] qui fuerunt in seculo feliciores [illegible] erunt miser-
iores [illegible] qui fuerunt in seculo [illegible] ibi pene [illegible]
[illegible] et sic [illegible] dignitates [illegible] potestati [illegible]
[illegible] posset [illegible] diversitate [illegible] iusticia in
[illegible] penas [illegible] omnipotentia [illegible]
[illegible] perpetuitate [illegible] in [illegible]
eternaliter [illegible] infinite [illegible] punietur erit igitur [illegible]
et [illegible] delectabile spectaculum [illegible] angelis et hominibus [illegible]
[illegible] videre [illegible] gladium [illegible]
[illegible] gloria [illegible]
magna absque dubio erit [illegible] exultacio in tot ma-
[illegible] singulos [illegible]
[illegible] punire [illegible]
[illegible] infinite [illegible] pena [illegible]
[illegible] pena [illegible] potuit [illegible]
[illegible] infinitum [illegible]
pena finita [illegible] puniat infinite [illegible] punire [illegible]
[illegible] homo [illegible] posset [illegible]
[illegible] infinite [illegible] punitur et affligatur

Quod sepulcrali verbo turpis pensa in leone ubi sit miseria ubi visu ob
oculis ancte angues ac rex hircidet horribilissime et q obiecta videri ipsi
ssima aurib nulla melodia sz omnibus distracta displicibilissima et gemitus
flet ululat clamor strider dentium voce vox horror. Insup ubi nates omnium
fetor spes repleverit/ gustu ore ppreter amaritudine curabit tactu gelida constringit
ardentia dissolvit aspera lateant dura germinit et acuta pungit/ Quid plus
nonem in manibus miseria est ubi omnium dolor molestissimi dolore erunt. morbos
ubi hic ardet febricitat/ alter impetuose furit ille dolore dentium torquet ille
renum iste ventris ille oculor iste ulcere et sic hoc modo in singula membra ubi hic
pallet icteritia alt squallet lepra, hic est epileticus alter petibetius i terris
iste claudus hic gibbosus ille scrimosus alt inostrosus hunc stature horridum
reddit illu palsis tremulu facit, hunc ydropisis inflat, alium apoplexia prosternit
reddit illum paralis tremulu facit hunc ydropisis inflat et dolor variatatibus et ar
cita deterior corporis quomodo quod in nichil pluribus ut ei dolor variatatibus et ar
post inunc difformitatibus per ora horridis abhominabiles quod reddit geter Ennistis
quod regnos istum finalit completus. Quid et pluribus quelibet depna dolor resurgere in
delorbus morbi si volueris et ulcer alii in eine vita sinnit morbi i cste esse
tunc annunciandum

Contra aut i regno celesti quanta gaudium erit quod explicabit qui ibi i plebi illud
cuius non audivit oculus non vidit nec iter hoie ascendit quod parauit deus diligentibus se
et i quam magna multitudo dulcedinis tue dne quam abscondisti timentibus te i
et i quam magna multitudo dulcedis tue dne quam abscondisti timentibus te i certam
ab ubertate domus tue torrente voluptatis tue potabis eos. Sz quanta sunt et quam
effabilia nisi explicane permodulo hoie lite aug xxii de civitate dei cap decimo
bis altro quia hec et alij doctores sti i expsse illos i varijs opusculis labora
uerit tm minima bonor quod illo regno sunt adhuc describere non potuerunt. Certa
et erit aqualis post finale iudicium misere regione ifinite hec exprimere pro
modulo sue capacitatis conati sunt i cupabiliter tm maiores reliquerunt
quam describere potuerunt. Igitur bun ex istis que dicta sunt de regno dei egregie sti
in celestis patrie excellentiam vino i expssibile gloriam scimus xpo dicente ibi
in celestis patrie excellentiam vino i expssibile gloriam scimus xpo dicente illa
in heremis pondere multip i eua directorum hemus luctum hems gpsate
om q noverat bona pruare put ut scione adregnum dei ptigerim. Quid plus
stim i ferim i finibiles miserias scimus ad hu cele negtiatatis veritatem
finitate amara dulcedies et fallace pulcritudies eu go hec considerone
indi iste pdetes ose repellat de stenis ad ifeos trat asces ad supede
i regnum excellentissime glie trahat. Et tu mod i intelecepta mittat adi finem
se fugientes et delinquentes opellat suis miserijs asspirare cedere. Sz adhuc
inde hunc adheret morbo pul vite delicijs horribus solacijs diuinis
tornatis tm delectat tm sz infatuat quod spectine uti ut puto i ipsis psenco
re bellent qui hinc debet regnum celeste merito vite gpare. Ergo sul
tissimi morbos q regnos sup oia desiderabilem pmichilo ducat et tam misse
intuleum oi maledicioe plena sic apletium, dicite quod comutaco etnorum
p temporalib q operaco tenebror adcelestia dicite quod h e i tota vita delicias
huisse nisi fuisse pdiem i temeritate et i pucto deputa eius supplicijs
Quid go vobis gaudiis istis momentaneis/ quod go vobis horibus istis
brevissimis et dominijs brevissimis quod vobis ricibus istis tenuis/ vobis

requiem eternam tanta promissa sunt in celis Cum dulcissimis ad terram alta vocatum est
gloriam tam magnalia exposita sunt in regno dei in potestate obtinenda illa species et vere
stultissimi qui propter tempus breue iter loqui causa eundi bigere sua nota parta
adquirunt gloriosissima / Regio aqua miserrima et tamen diuites hic abire non dispo-
nunt / potentes inanitatem dicunt / Burgenses docti ... [illegible] tempus in ... negligunt / In illa
desperant pauperes / gestant senes / sudant iuuenes quod plura est quod mortem
delicatum peccatorum in communitate hic amestat donec in mari corpus apprehendit
et temporibus magnis perierunt / Hec audientes karissimi quod stulti adhuc pergitant
tendere in regnum terrene glorie tam quam excellentissime felicitatis quod adhuc modicum
quod expectatur cum non primum qui non surgimus velociter propter quod celeste non gra-
dum in via regni celestis Cur non deponimus de illud quod nos in via hac grauare
et impedire potest / Certe non curramus cum tempus tam breue habemus plus ad proponendum
Cito ergo karissimi
spiritualibus temporalium vestes viaticum nobis sufficiant
et expedite sine mora curramus non tendemus tamquam relinquamus regionem hanc
miserie et tenebras mortis et illic optamus desideramus ex toto habitacula latuit
miserie et tenebris mortis ut sicut desideramus cum corpore cum christo esse sim-
ul desideramus cum tamen mente relinquamus mundum mente magis ... quam corpore
in celum nisi ei in mente relinquamus hac miserie et tedium sustinent in regnum illud celestem
quod derelinquamus mente regnum hac miserie et tedium sustinent in regno illa celestem
gaudeo quod possit dominus noster ihesus christus qui nos dedit mox ad celeste regnum venit
iter nobis illud paruit / Statute quatre possessionem dedit obuiam respexit et
dextram dei in celestis ostendit nobis locum in regno patris sui vado ego parare vobis locum
Hec verba et certe ... ut ubi ego sum et vos sitis / Concedat nobis
... et ... in ... spiritu sancto ... amen

Item Ihesus in ... Bassam? De festo trinitatis sermo

De festo trinitatis sermo

Non est hic aliud nisi domus dei septima est post ... propter
N... dominum veneranda ... plebs fidelis festiue commendat deum patrem
in festo temporalis natiuitatis filii sui nuper celebrari et singulari gaudio
festinauit filio in pascha et in ascensione deinde spiritui sancto in pentecost
festinauit filio in pascha et in ascensione deinde spiritui sancto in penthecost
sermissione quid queremus dicemus in nobis rex ordo exposit quod
primitus procedat hodie festum glorie tocius trinitatis sollempnitatis et hic propter christum primo
ad singulare gloriam et in patre ac solo originali et in consolatione et duas res que
et patre in vobis per filium et spiritum sanctum ... purpura collaudandum et glorificandum
in ... per filium ... qui gessit glorificauit dominus doctrina mea non est mea
que domus et filius ... ut fideles agnoscant et plurimum appareat eorum
sed eius qui misit me ... ut fideles agnoscant et pluripar appareat eorum
in ... suma et simplicissima diuinitate / quoniam quilibet eorum qui sunt pater filius et spiritus sanctus
e deo et quia tres illi non tres dii sunt sed unus deus verissime ... qui sunt pre
incomprehensibilem ... maiestatis ... tercio
trinitate fecit ... ineffabili ... diuine trinitatis modum ... ...
ut ... homo ... non pater non filius non spiritus sanctus ... adquirit
agnoscet quam recipit ... quadragies non patris non filii non spiritus sanctus eadem
... diuine maiestatis ... quarto ad agendum gratias ... omnipotenti
gratiam ... diuine maiestatis ... et trinitatis gloriam ... reuelare
deo quod ... ineffabile et secretissime ... est trinitatis gloriam mortalibus reuelare
dignatus est Et quod fidelibus ... custodiam dedit qualiter diuinissime ... sor
... et ... passa est ... multitudine et fortitudine ... hereticorum
tempore ... fides sancte trinitatis ... extinguere ... quod ... fides post
tempus ... sancte trinitatis ... custodiam glorie ... restituta est
et ... hereticos et tyrannos ... dignior ... multiplicando festiue
et ... dignior ... multiplicando festiue

Marginal notes:

De festo trinitatis sermo

1

Propter quod christiani celebrant festum sancte trinitatis

primo

2

3

4

principio et tantis exultata et hinc est quod existit ... primo in principio misse et omnium horarum in collectarum finibus psalmorum et ymnorum et responsoriis gregorianis et ambrosianis sit sollempnis et reverenda ... trinitatis per versiculum ab ecclesia institutum qui est gloria patri et filio et spiritui sancto sicut erat in principio et nunc et semper et in secula seculorum amen. Cum quo versiculo contra hereticorum pestifera placita denotat exultatorum primum nomine testatur ... post lectiones ... manifeste benedictum et glorificatum ... quod fecit nobiscum misericordiam suam. Et resertum ille versiculus ad septua... et ad precedentia et que ad ea sunt ut ... et completorie et ... laudet trinitatem ... nona et beata ... conponendo misericordiam suam nobiscum. Et sicut ... gloria patri et cetera. Sicut ... gloria patri et filio et spiritui sancto sicut erat in principio ante lapsum angelice nature et ... gloria patri et filio et ... quando laudabant astra matutina et cum iubilabant omnes filii dei ... gloriam ... et ei ... in celo ... [illegible] ... et sic ... gloria ... magnificabit dignitatem ... sit ... eorum dignitati ... detractum ... in principio ... sic ... creator omnium ... glorificandus est pater et filius et spiritus sanctus ... tremende maiestatis ... [illegible] ... altitudinem divine maiestatis ... Thema ... magnificencia ... et trinitatis nobis in ... [illegible] ... dignissime ac propriissime solempnitatis ... gloriam et ... dignitatis contemplandum nobis ... debet ut potest extollere et magnificare ut dignum est ... propter eminenciam summe divinitatis. 2o declarare et describere ... contemplacioni ... misterium ... 3o ... trinitas ... et ... Thema ... forma sermonis ... sed ... ille ... per ... altitudo misterii ... x^m^ ... modestia ... ubi ... Augustinus ... attentissime ... modestia et timore agendum est ... altiora te ne quesieris ... Item ... Augustinus ... Item ... [illegible] ... Item ... divinitatis ... Item ... [illegible] ... [illegible]

Ave Maria

Cultus deorum diversorum quod fecit

se sed qui oculos noctuarum adhuc solis so... dicit aug. li. 1 de trinitate c. 4. quod humane mentis acies invalida in tam excellenti luce non figitur nisi per iustitiam fidei nutrita vegetetur. Ut igitur tam dignum modicum et exiguus possimus tante maiestatis nichilum quod deus in sua ipsius tam velut nichilum et alius usuras possimus salubriter proferre et vos salubriter audire, indigemus quod ipse sua gratia purificet filios in celum illustret per virtutes corroboret quod quod faciendum nobis ut hac tantum gratiam uberius consequamur, insistamus ei quod est fundamentum spiritus sancti, hic denuntiat filii et christus per te etiam supplicet deprecetur, proinde vos impetrandum devote dicatis ave maria.

Non est alius tam in diis domine. Scriptum est ubi supra. Quam ac prius benedicti et Regina tam optime manifeste quod veterem dubitare permittit scriptura auctoritate diversas et historias et etiam per orbem terrarum dispersa vestigia experientie et experientiam testimonio vallata: quod genus hominum in tempore ... felicissima: fuit nimis fere ... distractum et divisum sed infinitos ut ita loquar deos deasque monstrante gloria nationibus et populis colebat, vel prestetabit hunc vel hos deos, alius alium et alios diversos sub eodem proposito uno homine serviente uni deo vel duobus et aliis aliis. Nec dubium est permittit scripture quod in illam multiformem et deformem deorum turbam quam humano tempore et tyrannice ducatum colebat et ab isto in deum licet quamvis ... verus deus omnium deorum dominus qui fecit celum et terram ut in psalterio sicut hebreos facilem scripture illum colentem attestantur in his de quo glosa dicit sunt ... Quod est ipsud magnus deus et laudabilis nimis et magnitudinis eius non est finis et quod magnus est tamen et faciens mirabilia tu es deus solus etc. Cui et tam augusti et magnus est tam ... incomparabiliter colentium ut scripture testantur eidem dixit Ego sum deus omnipotens ambula coram me et esto perfectus sicut gen. xvij et similia ipse et talis fuit et est primus deus adam noe abraham ysaac et iacob et aliorum veteris testamenti patriarcharum. Deus ipse apparere dignatus est eo quod cum respiceret de celo super filios hominum ut videret si est intelligens deum eius revelari voluit quod si ex ... requirere novit et post eos filios eorum vero sic tandem longo tempore tractu populo grandi sibi acquisito ... potentiam suam sepius ...

nota quod deus voluit fieri ...

... in toto orbe terrarum et sic agnito deo vero et legittimo morbe ... tempore deos alienos, potentissimo deo suo servivi quem ... potentissimo deo ille optimus zelans bonum colentem se et quasi omnem ... potenti et ... deo ille optimus zelans ... incurrerit et assumpserunt peccantibus ... tempore prefinito de

dedit legem

que solum colendum ... dedit legem per moysen filiis eorum ... populo ... adhuc ... ut non ... dedit legem per moysen filiis eorum ... ... glorie ... sapientie sue per illum populum tandem manifestaret ubi gloriam ... eum ... ipse et ... de ille sapientissimus ... cultum modo convenientissimo in ... contra ... illa nephandissima ... cultum divinitatis ... sustentavit in populo suo tam grandi et famoso prophetas

dedit prophetas et victorias

... illum miris victoriis prevalere fecit fortitudine populi gentium ... et cum ... ... iusto iudicio ...

punivit populum suum victoria et dispersione

... punivit, et idem ... ad ... finem dispergi fecit et post ... voluit ipsum ... misericorditer reduxit et in manu potenti et brachio extento ab inimicis liberavit ut per hec fama sua excellentie dei ... in orbem terrarum exiret, clara sic que dixi ... scripture veteris testamenti

Itaque cum deus ipse utpote optimus solum bonum decreuit et disposuit toti suo orbi
et nullam creaturarum despexit aut neglexit nisi que se ipsam neglexit et spiri-
tum suum prout [illegible] facit non curauit ipse eam uniuere et colligere studuit
conuenientissime atque sapientissimo ordine et processu omnes naciones et populos ad
colligendum unam legem in primam diuinitatem. populos igitur [illegible] ista sola deus in
mirabilibus [illegible] erat ut erant plures dii quos ipsi [illegible] per [illegible] dii plures
[illegible] in orbe quum erant homines in mundo dicit hoc est quod diliget in [illegible] et adver-
tens [illegible] de [illegible] dei cultoribus exclamabat dicens Hec non est [illegible] in
terris [illegible] dicit [illegible] et [illegible] declaratione particulari ut omnino manifestum
[illegible] [illegible] fiat [illegible] et quot modis [illegible] illius [illegible] sit deo ille gloriosus
fiat in [illegible] et [illegible] que coluerunt sancti patres [illegible] abraham ysaac et iacob et colebant solum
et [illegible] que [illegible] est [illegible] quod [illegible] ille
nobis [illegible] in septimo [illegible] est [illegible] quod [illegible] ille
venerabilis et antiquus doctor guilhelmus parisiensis dicit in libro de fide et legibus
[illegible] non potest esse absque credulitate et opinione et quod [illegible] in pendat
[illegible] extendat uel cui debet uel cui non debet [illegible] et [illegible] non potest esse absque [illegible]
non potest esse absque [illegible] et [illegible] et alijs [illegible] passionibus quod [illegible]
[illegible] et [illegible] uel [illegible] debet uel [illegible] non debet [illegible] et [illegible]
non potest esse sine honorificencia et cultu alte dignitatis [illegible] non potest esse [illegible] quod
non potest esse sine honorificencia [illegible] et cultu [illegible] in pendat uel cui [illegible] uel cui non debet [illegible] ante
honorem seu cultum diuinitatis impendat uel cui [illegible] ut cui non debet
honorificencia diuinitatis quod [illegible] pertinet [illegible] sit [illegible] non [illegible]
[illegible] seu in [illegible] primum est quod fuit [illegible] uel cultus diuinitatis [illegible] ut ex
[illegible] apud omnes naciones reperitur 2m est quod [illegible] est in [illegible]
[illegible] est hoc est [illegible] apud omnes naciones reperitur [illegible] uel [illegible] uel
[illegible] tempore [illegible] homines [illegible] reperitur [illegible] latria uel [illegible] uel
[illegible] exhibita 3m signum est quod [illegible] cultus apud omnes gentes uel
[illegible] in [illegible] sunt [illegible] et [illegible] sine reliquijs sunt fortiter et tenaciter
[illegible] quod nec gladio nec igne nec alia [illegible] hominum
[illegible] quod [illegible] est [illegible] quod [illegible]
potuit [illegible] ista [illegible] sit ut dicit quod [illegible] est [illegible]
latrie [illegible] exhibeat et in pendat 4m signum ut dicit quod [illegible] adhuc
[illegible] nullo precepto diuinum cultum [illegible] effigiant altaria
[illegible] adorantes quod [illegible] uel [illegible]
[illegible] adorantes [illegible] diuinitate 5m [illegible] est quod
[illegible] amore [illegible] aliquo [illegible] et maxime
[illegible] et in [illegible] hominum [illegible] in [illegible]
[illegible] fecit [illegible] clamabat manibus extentis celum 6m [illegible]
[illegible] quod [illegible] et [illegible] quod [illegible] non [illegible]
[illegible] adorare honorificare et [illegible]
et [illegible] et [illegible] est [illegible] adorare honorificare et [illegible]
[illegible] signa [illegible]
[illegible] diuinitate [illegible] diuinitatis [illegible]
[illegible] diuinitate esse [illegible] diuinitatis
[illegible] error [illegible] pluralitatem illam [illegible]
in unitate diuinitatis quam [illegible] pluralitatem [illegible]
declarare et extollere laborauit atque per hoc pluralitatem [illegible] deum [illegible]

[illegible] et [illegible] cum homo sentit [illegible] se saluari non
[illegible] et [illegible] adque [illegible] ho [illegible]
[illegible] potest [illegible] potest

Guill(elmus) par(isiensis) li. de fide et legibus

Per [illegible] cultus [illegible] non [illegible] 2m

3m

6m

Pueri quod in cultu fecerat Silvestri homines

ab aliis dis luminis sive bonitatis sue et bonis participatis ductus sit ubi egoista dicit

est et filium excelsi. dicit hic io ... inducendo primo ut appareat quod miser-

abilis et timendus est ista ... vestigium sive imago ... filio potuit ista

insinuare cause ... [illegible] ... (vel) ... et honorificencia ... sive ...

plures ... deus fecit ... [illegible] ... Et ista questio ad ... doc-

toris ... latitudinis / Et quod hic ... stare ... originale ... hic

obtenebracio et corruptione ... clare ... et ...

tur ... allegatur. Et in ... ... et ...

liberis est ... ... hominem ... pure ... ...

... ut exemplar luceat et ... ut ex

... ...

ac nobilitatis ... ...

... et ... ... pura et benedicta ... super

... altitudine ... majestate ... cum ... et ...

et ... ...

... ... Cum igitur ... iste pure ...

... ... illius ... brachiis

... amplectitur et se ... ... super

et ... ...

et ... ... excellentissime dignitatis ... Ex ... autem ... ...

... corrupto ... ...

... ...

... ... debuit ... ... excellentissime

... ... Itaque ... est

bonitate ... ... vel ... ...

... ... in aliis ... ...

... ...

... bonitate ... ...

... ... in aliis dignitatibus vel dignitate ... ...

... ... erant et ... ... modum ... ...

... ... vel ... ...

... maiore ... ... et ... ...

tenebracione et corrupcione illud ... atque ... ... soli ... ...

... majestati ... debuit ... ... / ... ...

... ...

... ... Et hec est prima ... ...

... / 2a fuit ... et ... ...

... ... ut ... filius vel filii ... ...

... ... amore ... ...

... ...

ut innuit ... xiiij. Tercia 3a huius nephandissime superstitionis causa erat ...

... ... philosophantium qui dixerunt quod ... alius posset

... ...

... ... quod ... ... ut talia ...

... ...

Nota tres causas introductionis idolorum

[illegible] introductionis idolorum

2a

3a causa

termegesti Cuius doctor prefatus ibi allegat / Alius error specie illi fuit astrologorum credencium quod sub quibusdam constellacionibus fieri possent de certis materiis quedam ymagines que quedam spiritu vel ut crediderunt certis ymaginibus recipere constellacionibus virtute fulgendi vel honores vel dignitates vel divicias et huiusmodi ex quibus patet quod ista vanitas astrologorum et aliorum qui philosophos se dixerunt ceciderunt et tam plurimum ydolatrie et cultum falsorum deorum / Xus ca[pitulum] per circularem et in me[nte] et stellas deorum suggestione erat apparicio quedam in astris ut una stella vel ymagines artificiales et huiusmodi corpore spiritum habentem humanos vel alias vel ymagines artificiales huiusmodi corpore spiritum malignorum ... per illas ipse de talibus meditatus puritatem colendi deum in natura hominibus quod tanta altitudo aliqua divinitatis apparere cepit ydolis ut stelle vel re[bus] talibus quibus signis vel predicciones futurorum quia alios contingerent quasi bestias hominibus excedere videbantur homines adorare illa numen divinitatis quod apparere cepit ydolis / quia in natura hominibus ad alta huiusmodi et excellenciam potestatem tam se libenter ut alias consequerentur ista quod appetunt ut sit noticia occultorum honores dignitates divicie voluptates aut opposita horum euadat / Ista homines ... et corrupta cupiditas et specialiter ambicio ta fuit ut per una oracione data deus et corrupta ... et liberarent dum se deos / ... bellum ... quod cuius colerent deus quod esset ... si hodie ... aliqui ... falsi in ... colerent deus ... ma quod colebat ipsum sicut divites potestas et gloria ... de facili ... et ... bus in ... habundaret ... quod inciperent iam multi et ... deos ... quod non ... deum suo quod ... et celestia ... colerent ... ut apte deum ... quod esset ... putaret ... si esset ... rent se ... ut amari deum quod divicias dare putaret ... hominum qui honores / ... cum quod ... virgine ... et ... deum qui ... deum bachum deum vini / ... deam volup[tatis] ... colerent ... deum bachum deum vini ... quod ita sicut manifeste patet ... quod hodie plurimi ... / Et ... quod ... que ... caractes vel figuras et yma[gines] ... seu ... dixerunt ... apud se portaverint / ... ... non est igitur ... idolatrie ... falsorum deorum ... celebres erant modo apud ... quod ... ... ydolatrandi seu colendi deos alie[nos] / ... ... oblivioni ... hominum ... puri ... se colendo / Videtur quod ... quod honores sibi debitos hominibus ... pendebat ... preciosa et ... quod ... plana et ... ... ad ... / ... ...

abire specie error

Xus ca[pitulum]

~~placo quia alicubi fuerunt ... et ... fuerunt~~ per ...

nota

nota

~~... quinat ... de ... nobilior et in anglia ...~~ ... geticke

abcis z ostendebo novissima eorum. Extitit ergo preter[illegible] ab[illegible] hunc [illegible] a
peccatoribus ceperunt celebre recepi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] abundant
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mortis [illegible]
quod deus lux est spiritualis immense claritatis et artifex infinite sapientie et bonitatis [illegible]
nimis perfecte maiestatis nequaquam latere sub latibulo potuit quin proderet
et manifestaret ipsum opera sua celum et terra et alia universalia que fecit a sua be
nignitate mortalibus evulgavit. [illegible] adinvenit est quod deus [illegible] et [illegible] quod deo
medio prodit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. Prima ex inspectione apparencium creaturarum. 2a ex [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
3a ex inspectione multiplicium revelationum. Primo innotuit phantasiis [illegible] [illegible]
et intellectibus eius velle esse [illegible] dependere celum et tota natura [illegible] confesse
[illegible] [illegible] [illegible] deum [illegible] agnoscerent tamen plurimi eorum [illegible] [illegible]
eum coluerunt ut dicit Ro. 1o. 2o innotuit deus [illegible] [illegible] primo homine
quod deus est qui fecit celum et terram erudivit filios suos de [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] est quod [illegible] ista fuit [illegible] [illegible] [illegible] usque ad moysen [illegible]
de [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] 3o [illegible] [illegible] innotuit de [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dei [illegible] [illegible] quod [illegible] deum 2o [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et plenius cognoscendum ipsum ut [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et malos punitor [illegible] [illegible] 3m modum notitia
dei [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] populo lege [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] glosa et magnalia [illegible]
que videbat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ego cognovi quod magnus est dominus
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] de magnus [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
tu [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] primo quis deus [illegible] leges [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 2o [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] illustravit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
erudivit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 3o [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] historie attestantur hebreorum et cronice gentilium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] 4o [illegible] [illegible] [illegible] cultoribus [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 5o [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
fuit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
qui fecit celum et terram [illegible] 6o [illegible] deus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] dedit hereditatem populo suo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] libros
[illegible] [illegible] [illegible] 7o [illegible] [illegible] [illegible] deus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] qui non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] alium deum coleret
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de concordia [illegible] [illegible] Romani [illegible]

Aug li 1 de Con[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] Romanus [illegible]

[illegible] Romanorum [illegible] [illegible] [illegible]

Marginal notes (left margin): [illegible] [illegible] de [illegible] | 1o 2o 3o | Adam | [illegible] 2o | 1 [illegible] septem modi [illegible] de [illegible] | 2m 3m 4m 5m 6m 7m

uerunt omnes philosophi deum in verbo colendum / deum ipsi ipsum non assumpserunt sed dixe-
runt quod ipse singularis esset / quod nec ipsum acceptabiliter colere possent quam aliquem alium
deum secum coleret / et deum illum suum populo suo dimiserunt et assumpserunt alios quos
secum parabat deos / ista septem preclara multa sunt in quibus non est inventus similis
deo quos fuerunt preclara illi / ceteri constat quod corpus summa claritate et gentilium
plurimos deos composuerunt quod non est talis deus sicut deus noster. bene igitur et
egiptie dixit moyses non est deus ut deus noster cuius timent ut sit iudicce / sed deum
suum preclarissime hec secundum ... laudari fidelium adulando pro deo / primo quia solum mira-
bilia quae fecit deus olim in lege continebant / sed nolla magnalia altissima-
bilia quae fecit deus ille modernis fecerit temporibus / Deus et deos in morbum longum descendendo
quod deus ille modernis ... quod est ... est ... et ... corpus ...
et semper suis cultoribus ... mortuus est / secundo septem promissa conducit solum deum nostrum non ce-
ssione voluntarie mortuus est / ... ... extiterit et non exprimunt sed protulerunt illam
plenam dei ... operibus ... ... / propter quae non est preclara
propria dissimilitudinem eius ... ... et deus est eternus ut iste / deus est immutabilis
deus non in ... quod non sit ipse / ... deus est ... ut iste / deus infinite sapiens ut iste / deus
ut iste / ... ut iste / deus omnipotens ut iste / deus infinite perfectus ut iste / et postremo quod deus est
infinite misericors et iustus ut iste / Et videtur thema non quod non est similis tui in diis domine et ne-
... ut iste Et videtur thema ... ... immutabilis ... ad 2m ... omnipotens ...
... ... infinite sapiens misericors iustus et infinite perfectus / ... ista ad excellentiam et mag-
nificentiam divine dignitatis ut deus est ... posset ... theologie et ...
... secundo ... vii ... / ...
... et ... ... non ... Et ... ... magnitudo ...
... et ... ... / ... deus est
... ... non est ... / ... domine ...
... ut iste ... thema ... ... tres ... sunt ... filius
... ... tres sunt tres ... ... sunt ... ... non ... ... con-
... quod non tres ... ... tradicio et assercio desuper
... ...
fidelium ... ... testio / ... ... testamento
... ... testio ... ...
... ... dignatus est
... designari ... ... per doctores ... ...
... ... et palpitant ... ...
veteris scripture / ... / adhuc ... ...
fideles ... ... non receperunt / ... testio ... ...
excellentissime ... ... testamento quod ... ... non ...
... ... testamento non ... ... in enigmate
... veteri ... ... divine trinitatis misterium ... ...
... ... scripture ... ... apud deum / ... tres
... ... baptisate eos in nomine patris
et ... testio ... / ... et ... ...
filii et spiritus sancti ... ... / 3m testio ... ... magna et plurima fecerunt ...
fidei de sancta trinitate, quod sancti ... ... magna et plurima fecerunt ...
... sustinuerunt ... ... ut ... ... manifestum est ... testio ...

euidencia declarat ex h͡c q͡ si de͡s no͡ ee͡t triu͡s et vnu͡s quemadmo͡du͡m xpiana religio asserit / xpiani in h͡c absurdissime errarent / et deum suum blasphemarent / q͡r s͡m aug͡us blasphemat deum q͡ d͡r eu͡m aliter ee͡ q͡m e͡ / et nullibi periculosi͡us erratur nec laboriosius queritur nec fructuosius inuenitur / ... in that m͡ de͡o si non sub ee͡t veritat fidei de trinitate / ee͡t error detestabilissimus et pene nequaquam visibile ee͡t q͡ de summe bonus et pyus ab i͡ocentibus se tali errore i͡fectis uinacula si permittet et tociens p͡mississ confirmacionem absurdissimi error ipso q͡ summum deum s͡m illam fidem humilius deuote colere et glorificare laborat h͡c virtus diuina protectio nequaquam pateret i͡r

/ 8.m testimonium sunt exscriptura philosophorum sibillarum et poetarum q͡ videntur aliquam noticiam illustrem de misterio diuine trinitatis tetigisse non videntur s͡z aliqui tetigisse s͡m doctoribus catholicis ex eorum libris colligi conuenit tuo allego ex sentenciis tuis

/ 9.m testimonium sunt exemplis creature q͡ idem clamant omnes creature ipse ita q͡m et multiplex vestigium trinitatis in creaturis q͡ fecit o͡ia et sibi ymaginem creat creatura assimilauit ut in h͡c celum et terra plenum celum gloria maiestatis eius / Decimum testimonium sextum e racionatiuae q͡ procedit vel ex q͡nalitate satis a͡ ex descripcione [illegible] ex verbis dei h͡c testio loquens venerabilis Ricardus de sancto victore libro de trinitate docebat q͡ pars debet esse nob cum res sunt declaratur credendum et h͡c ipsum q͡d credimus cum racionibus attestatione firmare. Nec nobis sufficiat possit et pleno testio recipi tam grandis et multiplex passio martirum

Decimum 9.o sex testes quales tamen sex pugiles contra prauitatibus inimicos et omni armatura sagittis lanceis et gladiis armatos q͡r h͡c veritas trinitatis et omnia... phos iudeos et hereticos / qui ... apud antiquos fortissimi fuerunt et plures et potenciores eius adheserunt / michilominus expedit testimonio sensu testibus ipsi sancto docente similiter exerciti sunt / si fuisset decreti sunt / perijt medicina eorum q͡r in veritate contra omnes ... / sic cum modo arrius sicut sabellius hec e q͡o vincto e meditatum tam ... ma de sancta trinitate ... mirabilem prodigia et portentis obtenta ut et ipsa victoria sit clara huius veritatis testimonium ... factis veritatis q͡r fortissima viuit fideliter ut p͡z 2.o capitulo c. vi. / Itaque firmiter stabilita e nobis h͡c veritas salubrima q͡ d͡r q͡ altissime diuinitatis natura sub personis ... melius e alter et ipsa nata dei tres ... et filius corde eius subsistit q͡ personis ... sic procedit a primo q͡ e filius / spiritus sanctus sic procedit a patre et filio q͡ neutrum q͡ sciencie ... singularis ... diuinitatis ... illa in effabili ... filius s͡m ambos ... illud in effabile nomen dei tetragramaton q͡ s͡m doctores dei ... ponitur illud solum ... deum s͡m proprietatem absolutam ... hebreos inter dece noia dei ... ulla autem dei proprietas excellentior et ... e in qua ... excellentissima ... s͡m enim proprietate sui ... excelles e sic e de tri et unum ut ... ... o͡is ... generacione ... fidei ... ... q͡ e trinus et ... excellencius et mirabilius ... adhibetur ... e nichil excellencius ... nichil aliud misterio ineffabili trinitatis ... intellectu apprehensum e nichil diffi... nichil credendum e nichil ... ascendi ... cogitatum e ... ... oculo ... ob ... e ... ut experiencia docet et philosophi tradunt atque theologi ut augustinus super genesim humana natura sic e instituta q͡ naturaliter ... ardua tendit / pulcra amplectitur / noua ... capit ... excitat

Marginalia:

x.m testes ex scripturis [illegible]

9.m testimonium creature

Decimum testimonium racione et argumentorum

illa debet intrare q͡ est [illegible] fides sola non assequitur et illa q͡ e per intellegi... [illegible] ad illa [illegible] q͡ e ... per [illegible]

i͡fert xi.m testimonium

no͡ta

Tetragramaton

q͡ natura ... [illegible] ... excellencie

augustinus

et excellentissimis assistari appetit et speciari / Cur quo non desipit et cum
nescit omnis speciositas, archidivitatis dignitas et omnis suavitas creata ex fide et
spe procedunt ad ymaginem et claram contemplacionem tam mirabilis et ineffabilis divine
Trinitatis in qua est visa novitas / miranda pulcritudo / infinita suavitas / et immen
sa maiestas / Ubi cernitur magnifica gloria eterni patris qui creavit nos / Infinita sa
pientia filii qui illuminavit nos / Immensa misericordia spiritus sancti qui instituit nos / Ubi ut
exemplariter loquar / si ministri aut subditi tam anhelant et laborant ut videant
dominum suum regem in sede maiestatis / si filii dudum nate letantur volunt videre [illegible]
[illegible] / si discipulos tam allicit fama excellentie doctoris / si egeni tam
[illegible] / si [illegible] magistri largitoris / si [illegible] tam ardent videre pulcrum
cupiunt esse in presentia [illegible] autem quid tardat devotus homo fide illustratus de ira
speciem mulieris / Si ergo ita est cur autem [illegible] corpore ut ad ipsius contemplacionem ex
ineffabili maiestate divine trinitatis [illegible] summi patris benevolentia / summi doctoris sa
pientia / ubi fulget summi imperatoris gloria / summi [illegible] / ubi illa archana dei incognita que
[illegible] largitoris clementia / ubi apparet istud quod oculus
[illegible] non vidit nec auris audivit nec in cor hominis ascendit. [illegible] diligentibus
[illegible] nec auris audivit [illegible] et [illegible] theologus esset ad
[illegible] adhuc [illegible] ille gentilis tullius et [illegible] pulchiore
[illegible] spiritus [illegible] super omnia videre
[illegible] glorie personas [illegible] summo desiderio laboraret / quam illum philosophum
vellet [illegible] post mortem se visurum summo
[illegible] et opinio [illegible] falsa qua putabat post mortem se [illegible] apud romanos ipsum tam inflammavit
[illegible] videre quos fama [illegible] gaudebat ut apud superos illos videret / [illegible]
[illegible] mortem non timuit sed gaudebat [illegible] studio [illegible]
[illegible] libri de senectute [illegible] audivi et legi [illegible]
[illegible] cum [illegible] proficiscar [illegible]
[illegible] non ad eos solum videre [illegible] dixi
[illegible] proficiscar non ad eos solum [illegible] nemo vir melior natus est nec pietate prestantior
[illegible] et ad catonem meum quo nemo vir melior natus [illegible] si falsa
[illegible] anime corpus [illegible] / [illegible] abilla [illegible]
[illegible] post hanc vitam [illegible] / [illegible] affectus
opinio videndi post hanc vitam [illegible] gloriosos [illegible] sic clare
[illegible] ille gentilis philosophus [illegible] fide credidisset et sperasset se clare
[illegible] non solum gloriosos martires et apostolos sed et [illegible]
[illegible] / [illegible] omnium [illegible]
[illegible] considerat [illegible] designant
[illegible] virtutis esset / [illegible] hanc considerat nos [illegible]
[illegible] ubi est [illegible] erubesce [illegible] tam alta et
[illegible] ubi et erubesce [illegible] et [illegible] proportionaliter non affectas
magnalia post hanc vitam credere et sperare / et proportionaliter non affectas
[illegible] gentilium [illegible] / ad celestia inflammacione affectata /
erubesce et [illegible] gentilium [illegible] ultimus [illegible] mortalem hominem / [illegible]
[illegible] non [illegible] ille [illegible] / certe ita [illegible] ethicorum
[illegible] contemplacione [illegible] / [illegible] quos [illegible]
ubi [illegible] debilitate ista / [illegible] / hec est vita eterna ut videant te deum
[illegible] patrem filium et spiritum sanctum / [illegible] salvatorem / hec est vita eterna ut videant te deum
[illegible] xvii [illegible] tempore [illegible] et quo melius

Marginal notes:

[illegible] tullio philosophus

Tullius
tullius in libro de senectute

ysaia 23

aristoteles in ethicorum

1705
Crisostomus

et delectabilius esse possit videri certe, cum constet in gratia summi et eterni dei sui aspectum perfruitur, eius gloriose conspectui, cui servit cum a quo dependet, cuius potestati et imperio omnimode subiecta est. Et ideo dicit Crisostomus: nichil penale et fugibilius est, videre certe, cum perpetua tu indignacione exclusio acclara visione summi dei, cuius quoque vultu nichil est pulcrius, nichil delectabilius et mirabilius. Attendat ergo [illegible] homo et statum huius vite, prout potest, ad celestia pergere prospiciat et contempletur divine maiestatis vultum. Et timete sua statuat illam divine trinitatis [illegible] et [illegible] delectabilem. Respiciat coram deum [illegible] sui et caritatem maiestatis illius [illegible] more teneat. Conspiciat super omnia illam divine maiestatis figuram in qua est [illegible] conspiciat illa divine potestatis modum singulare mirabile. Conspiciat ergo divine maiestatis sancte mirabiliter terribilem, de qua super omnia creaturam, sed [illegible] dulcis et bene [illegible] tanti oculus veritate maiestatis [illegible] in qua sustinere potuit, a [illegible] tantum maiestatis huius stare valebit. Sicut enim [illegible] specie huius maiestatis intra non potest. Nec [illegible] conspicere tanta gloria non sufficit, cum eius conspecta presentia non [illegible]. Certe est [illegible] magnus [illegible] quando non humiliat fide et contemplacione divine trinitatis. [illegible] sine timore [illegible] reverenciam non [illegible] tante maiestatis sunt quod sine metu singulari reverencie et honoris debeat maiestate loqui, sicut quod divine trinitatis voluntatem audiebat, non veneretur, non tremeret, non genuflecteret, non inclinat, non adoret, non timore ad dei reverenciam excitetur nullius devote ac religiose vel [illegible]. Ex quibus colligere possumus quod [illegible] magis movere homines movere potest et reverenciam et [illegible] et [illegible] et devocione perfice [illegible] fide et contemplacione super eminentissime divine trinitatis in omnipotenti gloria et infinita maiestate super nos in excelsis residentis. Cuius declaracione [illegible] est quod [illegible] quod ideo sunt [illegible] divine non in respectu [illegible] proponere vel aliquam [illegible] et [illegible] ad tali [illegible] personarum attributa scilicet potentia sapientia et bonitate [illegible] sicut [illegible] ex quo fide et contemplacione oritur [illegible] sive benignitate. Sicut [illegible] deducit iste venerabilis doctor [illegible] post in libro de fide et legibus. Ex fide enim qua credimus et contemplamur [illegible] et super eminentem divine omnipotencie oritur admiracio, veneracio et [illegible]. Admiracio [illegible] nichil est quod subieccio [illegible] cum hac [illegible] complexionem prostracione oracione et deprecacione [illegible] cerimonijs. Deinceps ex fide quod credendo [illegible] divine [illegible] omnia [illegible] oritur contemplacium in [illegible] dei sapientiam quod omnia [illegible] timor et pudor pariunt timor et pudor et sollicitudines [illegible] et eidem placencia querunt et fiunt non eum quibus deo displicencia [illegible]. Et [illegible] fide de [illegible] dei super [illegible] et [illegible] et [illegible] timore et prudenciam [illegible] et affectionem et opponere [illegible] timore et [illegible] dei agere et [illegible] movent et [illegible]. Dicit enim [illegible] dei [illegible] gloria [illegible] aspicere [illegible] non est homo qui [illegible] tante glorie [illegible] et [illegible] sicut est [illegible]. Tercio de [illegible] est [illegible] contemplacione divine bonitatis [illegible] oritur in [illegible] fide et [illegible] contemplacione divine bonitatis [illegible] qui est radix omnium [illegible] divina bonitas [illegible]

Ex quibus constat [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Ex fide divine potencie sapiencie [illegible]
[illegible]
[illegible]

De potencia

De sapiencia

De bonitate

adeptus extiterit vocatur xpistus nobis s[ed] beneficentia misericordia et iustitia et largitate magnifica / Ex beneficentia omnium gratiarum data et muneribus laudata et glorificata et beneficiorum lata et publica predicato et divulgato gloria ei nichil deest quam clara sublimitate et lata fama / Ex iniuria vero omnium spes venie tegere de peccato et maliciam remittendi et tollendi / Pretio pro hoc obtinendo affluxio ieiunii oblatio et sacrificium opera omnia largitio elemosine et tota hec ut referunt et sunt data petrandis [illegible] ad ea ipsa e minore / in quantum vero dei bonitas impetrando [illegible] oritur declarato amabile sit ipsa uti et tibus vocatur ex ipsa per dominum [illegible] / referunt ad effugiendum divine iustitie [illegible] / quod hic sunt et hec per ista duo referunt ad [illegible] / sed ipse dicit quod idem opus vel sacrificium sit vel offertur ad honorem dei tunc alias ipse [illegible] vel ad impetrandam gratiam tunc vel ad obtinendum eternam remunerationem tunc et [illegible] ista omnia sit per placuerit offerenti / Et sic eadem opera [illegible] prout referunt ad diversa [illegible] per dominum [illegible] prout ex diversis [illegible] prout referunt ad diversa [illegible] sed divina bonitas ostendit et vocatur magnifica bonitate largitate aut sic [illegible] per dei bonitatem ostendit et vocatur [illegible] opera omnium spes remunerationis eterne placabilis in bonis operibus post hanc vitam et celestibus recipiende / Ex hac consideratione tollitur omnis diffidentia venie / [illegible] recepit plenitudo divine gratie / Ex illa et superfluens [illegible] divine orta est et [illegible] redemptio generis humani per tria dominica [illegible] largitatis divine orta est et [illegible] filii dei et spiritus sancti missio et [illegible] / Ex ista [illegible] morbus [illegible] et [illegible] ut sic [illegible] per redemptione [illegible] manifestando sic divinas glorie et [illegible] largitatis et magnitudo elemosine [illegible] magnitudo [illegible] honor est dantis et magnitudo [illegible] flamme honor est formatis [illegible] e erogatis et magnitudo flamme honor est formatis / Ea igitur [illegible] filii dei dominum est divine largitatis gloria est fontis / Ea igitur [illegible] non potuit / est flamma divine bonitatis qua quo [illegible] thesauris dei [illegible] non potuit / est flamma divine bonitatis [illegible] non potuit / [illegible] est [illegible] de fornace divine dilectionis ardentior [illegible] et [illegible] emanare qua de fonte abyssali bonitatis dei [illegible] et [illegible] voluit non potuit [illegible] sic [illegible] quod [illegible] ostendit infinite [illegible] et [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] humane ab [illegible] demonibus decepte [illegible] miserabiliter sub [illegible] sue [illegible] humane ab [illegible] [illegible] miserando et [illegible] in [illegible] ut [illegible] non ce [illegible] per salute hominum ut deus ut se homines fecit ut homines [illegible] cum deus per salute [illegible] satisfaceret et [illegible] ut ipse de iustitia et bonitate [illegible] sic per [illegible] satisfaceret [illegible] assumpto sermone [illegible] voluntarie morte subiret / [illegible] nichil [illegible] non est [illegible] / Recolligendo igitur ea que in hac [illegible] [illegible] sunt / [illegible] quod [illegible] divine [illegible] / est ipsa [illegible] / Secundo quod [illegible] fides ut [illegible] / est [illegible] post hanc vitam [illegible] / [illegible] quod [illegible] ad dei [illegible] [illegible]

[illegible] deorum ut deus noster
pro salute hominum se hominem fecit

visio [illegible]
fides et [illegible]
[illegible]

p fides trinitatis non e(st) ipetr(ata) / meritis {pelentis} magis / p(ro)pter

Ex q(ui)b(us) 3° i(n) s(e)c(un)do q(uo)d i(n)effabilis diuine trinitatis fides et reuelacio no(n) e(st) s(o)l(u)m(m)odo

i(n) p(re)d(i)c(ta)m p(ro)p(ter) (sed) e(st) et fuit multis i(n)signiter reuelata ... h(i)c io dico ne forte

tassis aliq(ui)s q(uo)d qua(n)d(o)q(ue) g(rati)a solet / (Cir)ca de illam i(n)extricabilem et i(n)co(m)p(re)hensibilem

laborintu(m) sen diffi(cul)tatem trinitatis uolui credere et reuelare ... po(n)t(ific)es ... declarat

tacere p(ro)p(ter) ... hanc talem ... religione diff(i)

(cul)tates ... exce(n)dentes / ... et p(er)diti s(un)t et ... p(ro)p(ter) h(uius) re

ligionem hanc no(n) receperu(n)t (sed) i(n) i(n)fidelitate relicti s(un)t / h(oc) q(ue)stio p(ro)p(ter) ex

... sup(er)ius ... / et p(ri)mu(m) exced(ent)es soluit / q(uia) q(uod) de uoluit aliq(ui)d uo(lun)tate huma

num ... reuelari et credi ab hominibus / fuit (con)gruu(m) et (con)ueniens p(ro)p(ter) sex / q(uo)d

ut p(ro)p(ter) ... ut ... tendat et anhelat ubi nemo

et i(n)uisibilia se uisum credit et sp(er)at / Item 2° ut ... (con)te(m)plat(i)o

altissime / ... salubrime ... ut d(i)c(it) b(ea)t(u)s aug(ustinus) q(uod)

fructuosi(us) ... i(n) ... trinitatis / 3° ut ... i(n)effabilia / sup(er)e(m)i(n)ent(er) hu(manum)

i(n)tellectum (con)fu(n)dit / ... querit / s(e)c(un)do ... diuine

sapie(n)tie ... e(st) ... et sublimi(us) ... ta(m) ... tale(m) / X(?) ut ...

de talia altissima mortalibus reuelando / o(st)endit habundantem dignacio(n)is

... maiestat(is) ... pate(f)ace(re)

uoluit / ... dixit ... homo ... ei et ...

Quinto ... meritis / q(uia) ... diffi

cilima ... ubi fides ... trinitatis maximi meriti ... / Sexto

ut ... tremende maiestatis dei / ...

... / atq(ue) ... ut dignu(m) est

... / ... ut fides et (con)te(m)pl(ati)o ... maiestatis ... fidelibus

ut ... e(st) radix ... o(mn)i(u)m uirtutu(m) / Et i(st)a ... malor(um) ...

... i(n)effabilia

... uoluit ... ultimate

... capacitate ... glo(rie)

... (E)rant ista dei magnalia p(ro)p(ter) tot ... hora ... p(er)

... sp(irit)ualis uite reuelanda ... (sed) iam p(ost)

p(ro)d(i)c(t)a de ministerio i(n)effabilis trinitatis ... Et ut ... hugo

... ad ... reuertat ... exhortat(i)o

... magnalium dei ... attendat / ... no(n)

... illius diuine maiestatis ... nob(is)

... / Sed ... de illo diuine (con)te(m)pl(ati)o(n)is ... s(e)c(un)do

... / q(uia) nobis(cum) afferre ... / q(uia) ... de regione

... / et ... e(st) ut si ... regio(n)e ...

ad ... tenebras nobiscum ... / Et q(uod) ... po

terit si ibi ... non ... / apparet ... ibi fa

cim(us) / apparet q(uia) ibi uiderim(us) / ... ibi uidim(us) ... / apportem(us)

... / ... ibi ... filij apportem(us) luce(m) ... ueritat(is)

... ibi ... / apportem(us) ... apparet q(uia) ...

potentia o(mn)ipotent(is) / ... excitauit / ... sapientia ...

Sig(nu)m (con)ueniens ... (con)te(m)platione ... trinitate

Tercium ... p(re)mia ... afferri ... localita(te) ... (m)a(n)ent(is) ...

p(rim)o(?) 2a 3a X(?) 7(?) 6a 4a

luce veritatis illuminavit / Et vero gustus omnium miseret / frigidos calore dilectionis
inflammavit / Signum ei quod aliquis contemplatione celestium magnalium est vere et effi-
caciter illuminatus / et totaliter alteratus est / Sicut ipsi redeunti ad se prius conspecta ~~vana~~
vana et modica despiciunt atque displicent / Sicut despecte tempore / quadam
contingit venienti de loco vehementer claro / ad locum obscuriorem / Sicut accidit
de lumine venienti / ad conspectum hospicium / Sicut et gustato cibo aut potulo dulca-
mine aromaticis fragranti despicit que prius preciosa fuerunt Et in tali modo
philosophice plane possum / Et qui altius celestium contemplatur non solum magna
de presentatorie viderit sed et vere gustaverit / habet effectum suavitatis
sit / Nam ut ait beatus augustinus Ille gustato spiritu desipit omnis caro / Hamo gebaden
sit / ... ut ... quod [illegible] ymmediate / [illegible] est / quod deus de primis [illegible]
de exodi apud illum sermone [illegible] laudabat populus israel / tunc gloriam tu tuletu di su
de abraham ysaac et iacob / et laudabat populus israel [illegible] populum dei [illegible] figura
prefigurabili veritate constat tunc flata est in novo et vero populum dei [illegible]
sunt / quod unitatem veri nominis [illegible] david dicit / constat [illegible] expressis talibus
sunt / quod unitate veri nominis iam [illegible] ille deus glorie [illegible] talibus in
infinitis veritatis testimoniis i ... fundatus / quod ille deus glorie [illegible] talibus in
nos apostolis pervenit / est solus independens / solus omnipotens / solus infinite perfectus /
solus eternus et unus / Solus primus et principium [illegible] sit ipsum deus
bonum solorum / licet hanc firmissimam veritatem blasphemavit ille nephandissimus
manicheus / qui duo principia scilicet malorum et bonorum / et duos principes lucis et tenebrarum
duos principatus sive regna / duas universitates rerum / sive duo universa bonorum
et malorum infinita pertinacia mentitus est / Quod autem quod errore nedum sit theologie
scilicet et libri philosophie clare demonstrant cum solum esse eius primum et primum ad quod omnia alia
[illegible] sit / per deo olim hebatur
Olim sit quod [illegible] / quod ... in quo quod sit hoc [illegible] sanctum ut plurimum
et colebatur a plebe gentium erat data a deo de [illegible] sed ut plurimum
mala et perversa colere nata / qualis est angelus malus / dicere per [illegible] geri
demonia / Et dixi notavit ut plurimum [illegible] de gentibus coluerunt stellas /
quedam bestias / quedam [illegible] / quedam ignem et [illegible] / quod sit [illegible] et morectes [illegible]
quedam coluerunt quosdam dampnatos homines / quos quatuor poetarum
[illegible] quosdam putabant et stellas collocatos / Et ymmo et quedam
fictione [illegible] ut sue mortalitatis et infinitatis obliti se
homines / ad tales insaniam pervenerunt ut sue mortalitatis et infinitatis obliti se
deos putarent et per deum fuerunt / Et expresse legitur de iudith iuxta de nabuchodonosor
ut preciperet holofernis ut per omnes deos [illegible] exterminaret / ut ipse
solus diceretur deus ab hiis nationibus que potuisset per holofernem subiugari / et ite
lumen [illegible] vero eiusdem / holofernes [illegible] ut sciat omnis gens quia nabuchodonosor deus
terre est / Et preter ipsum alter non est / Ecce ad quantam stulticiam et insaniam
pervenit mortalis homo / dum errare cepit / Audeo in errore delictus fuit / Et
[illegible] nulla sit conparatio veritatis ad errorem / nec convencio Christi ad belial / sic
nec lucis ad tenebras ut ait apostolus .2. cor 6. / Decisse hoc consideracio secundum
et est [illegible] ad deum primum [illegible] dei religiosum diximus hoc sermone
est sic ipsa ad deum primum novum aut deum religiosum ~~dixi~~ quod hoc sermone
non est [illegible] in [illegible] / Sed que verba possunt multipliciter curiose et
fantastice secundum morem quorundam dividere / sed talibus obmissis volo potius ea
varie [illegible] exponere / et ex [illegible] expositoribus aliqua decrevi doctrinalia
aut moralia eligere / ... ad [illegible] per posse deducere / Est quod dicit primo

9° exodi

Manicheus /

Quod Varro celebravit et demonia

Nabuchodonosor stultitia

Unus ad Tenebras comparatio 2 Cor 6

prima expo thematis de ... (margin) 29 ps. / 3 ps.

Non est similis tui in diis domine, nullus eorum qui pro diis colebantur vel qui participatiue
dii nominantur in scriptura est similis tibi. 29 ps. et quia dicitur, o domine in diis et in te
deos vel o domine deorum non est similis tui, 3o intelligi potest quod ipsa sit eos qui
dii dicuntur non est similis tibi qui sit dominus seu ad te pertineat, et ipsa dictio
similis tui regit genitiuum vel aliquando plus nominatiuum quam regit datiuum vel accusatiuum sit
similes altissimo esse voluerunt licet sint aduersarii ... dei ... in naturalibus
tamen aliquo modo sit ipsius dei ... deo accepti ... eorum dissimilitudinem in
moralibus a deo, sit a deo abiecti et per eius amicitia suo exclusi ... est quod ge-
neraliter loquendo omnis creatura dei sit eo quod sunt eius et omnimoda sua ... sit
... sit ... obiicitur contra primum ps. thematis quod in scriptura ... sit homines et par-
ticipes sit ... ego dixi dii estis et filii excelsi omnes ... (margin: obiectio contra primum ps.)
... angeli ... in ... ps. ... in ... est ... similes ei erimus et ...
... quoniam videbimus eum sicuti est ... apparuit similes ei erimus ...
aduersarii dei ... est ... angelus bonus ... malus
... repitur similis deo altissimo. Responsio ... quod
... quedam equalis et diminutissima conformitas et similitudo repitur ... (margin: Responsio)
... tamen tamen natura infinite dissimilior est creatori quam sit similis angelus
est infinite ... sapiens homine sapiens vel potens quam deus ... de
... thema intelligitur de ... ... Iohannis
... est similis deo ... ... aliquis deorum participatiue ... alias
... in scriptura ... thema
... quod de ... Iohannis allegatum est
... de ... facit clara ... videre ...
... de ... thema ... de ... ex
... que recedit a deo ... est similitudo ...
... a deo ... similitudo que ... in deo prima est malorum, 2a bonorum, 3a beatorum (margin: ... similitudo malorum bonorum beatorum ... similitudo)
... malorum ... malis ... voluit esse similes deo per altitudinem
... per magnitudinem potentie, per singularitatem ... per infinitatem
... tales non ... similitudinem quam efficiant ... a deo
... dixit ponam sedem meam in aquilone et
... similitudo ... participare
similis ero altissimo. Secunda similitudo est ... (margin: 2a)
... iusticia ... liberalitate ...
... participatione ...
... non
... dissimilitudine ...
... similitudinem ...
... 3a similitudo est ...
... qui cum apparuerit similes ei erimus ... similitudine ... (margin: 3a)
... thematis est quod ... de
... deus ... in ... (margin: ... deos ... purgere ... deos alienos)
... deos ... non
... lucem ...
... in ...

et tenacius omnium sibi amplectitur utilitatem / Sic et amplius a tyrannis et malis per
petitis diu fatigati magis gaudent et gratulantur si de rex optimus tyrannis potest
abiectis ... regnare incipiat super eos / Sic est de ipso volens a toto populo
orbis cognosci et tyrannisse toti romani post quem pugnam tyrannizauerunt deorum /
post tenebras multiplicatum errorum / post varias fictiones poetarum et opiniones
philosophorum / manifestavit se et predicari fecit nomen maiestatis sue magnum in universo
orbe et fugavit deos plures / illuminavit populos excecatos / et hoc sufficit quantum
ad ... fuit quod septimum est de ... quod predicavimus nobis eius ... exivit sonus
... optimus et tam venerabilissima ... de ipso deo ...
rex est quod finis optimus ... et tyrannis ... tot deos
... potentissimos patiebatur et punisset ... sub se
plures in universo regno ... nemo regum ... principum ... sub se
regnare ... tyrannide quod ... non possit ad salutem populi ... potest
... mala ... permittit ... melior ... vult et nouit ut dicit augustinus
... ideo mala permittit ... quod ... permittunt ... oppri
in enchiridion ... non desunt ... principes ... nullum baronum comitum ... fidelium ...
per tyrannides eorum quod ... officiales suos constituunt ut tyrannice
... et ... pauperes ... et ...
spatium ... extorqueant et ... debita ... redigat et redactum destinat ... de quibus
tamen eius ... servitute ... de secundo documento / ... documentum ...
principibus ... Et ... de secundo documento ... potentissima at
... est quod de ... est rex omnium ... dignissima potentissima ...
... mirabilissima ... ineffabili ... tyrdat
ut sicut angeli ... possibili ... possit excel
... contempte ... illam ... abisset hoc
... quod ... rex ... nulla ... producere ... ipsa ...
... nulla ... clare ... igitur ... proporcio ho
non sit maior ... possit ... proporcio honorabilius / ad honorabile erit ho
noris adhorem ... sicut ... honorabilius ... excellenti
nos deo exhibendus ... hore exhibendo ... excellenti
... tertio ex isto documento patent ... supra tacta / videlicet quod hec re
creature ... ex isto documento ... nichil est intellectuali oculo mirabilius / ut
gloriosissima que de ... nichil est intellectuali oculo mirabilius / nichil est ... creature amabilius
et rationali appetitui delectabilius / nichil est ... creature amabilius
atque venerabilius

augustinus

37

Questio

Ueri^t sit hic/ utrum oes res sit ipe theo^ce ꝯsiderabiles. l. sup^a tonez obiectale illi^s scie et videtur breuit^r q^d sic/ Ex q^o aduteds q^d q^r uel quib^z mod^s ois creata e theo^ce ꝯsiderabilis/ pri^o nam^q sit q^m que creata ꝯsideretur sub talib^s hitudi^b^s z respectib^s ad deu^m quales

(pro: Ostendit quibus modis omnis res theologice consyderabilis)

sub lumine nali ꝯgnosci no potuerunt uel ꝯsub eo no apparuert z si poterat appare sub eo/ q^r tame no apparuit creata ut sic theo^ce ꝯsiderat et ubiq^z q^d creata adeo libe depend^z ꝯseruat z rege^r sunt z alia/

(2°) 2do sic ꝯsidetur i ordie ad p^ta de qo^i uel alia q^i uel spualit^r talicate i sunt ut i rect uel i re put ut ubiq^z q^d celu statut/ quo cessabit. celu e inuichilabile celu fuit creatu ex michilo z hmi/

(3°) 3° sic ꝯsidet creata uel creatas disposito uel hitudo talium sicut metha^e uel signu alicui^s uel aliq^d q^d ad spualem

(4°) hitudiez rolis creatie spectant tut i reps theolo^ce ꝯsidat/ 4° sic ꝯsidet creata q^m i quatu ꝯfert seu p^ficit uel i quatu nocet u^l stiluc^s rolis creatie uel i q^m^s fecit ad fide uel ualtu ututes brevia ut deuidta z sb hmo modu/ ubiq^z bium theolo^ce ꝯsidat i quatu e occo al ta morlie pui p

(5°) ebetate uel i q^o e m uel occo diue laud^s ut gra^z actios et pro mo ebetate uel i q^o e m uel occo diue laud^s ut gratiarum actionis et pro mo

(6°) ebrietate uel i q^o ptani cupide morlit ꝯsidat z ita de alis s hut tib^s i quatu i flamat ad patu qule morlit ꝯsidat z ita de alis s hut

(7°) modu/ 7° creata ꝯsidat sic q^d q^d attbui ꝯpuenit a phis nalib^s ipi no modu/ 7° creata ꝯsidat sic q^d q^d attbui ꝯpuenit a phis nalib^s ipi ne deo paris attribuat z imediati^s i ipm referat tamq^z i p^m pu^m monente agendi z ꝯstendi oib^s creatur^s volulis i ipsem ubigra sic q^d tm i m^o

(p^ro aliq^t modi) modi e uel ꝯstit attribuat poci^s pro artifici q^i eam sic ordiauit z inuenit seu ei talē lege i dedit creata de stellis et q^d tibi attbuc sit queiens z digne fieri debeat declat p lz q^d nulla creata sibi relicta ut sola quo modo ꝯsuata raget nec se sstuaret u^r ordiaret quoquomodo ad locum

(Amb^o) z q^o collocata tt^e time^o udi mag^s z poci^s e deo attribuenda q^m natie ad ipst^e e maifeste ubi nob^s p tl^r spi^s tre uel origiu nate q^m creatie ex amicoy dimitto ubi a sua sp bruitate/ et sic declara exepli ipso ex amicoy dimitto ubi a sua p^o bruitate et sic deca exepli sicatu e z amb^o ubi i ducit ita m. hs deo attbuend^s q^i phi ne attbu erat vagand^s e z ꝯ q^o mag^s dicec^s e q^d deus sicut plumiz/ illmat acrem i pouert nob frumetu z bium q^m uestio q^i nata q^rb a ppria acrem iponert nob frumetu z bium q^m uestio q^i nata q^rb a ppria ue i ipsec i dita reb^s dat^s h^c ide i uene apo^s act^s ix dix^t q^d de no sine testio^o semetipm relq^z beneficiu^s/ de celo dads pluuiae z tpa fructifera z iplenc cibo z letitia corda ura/ ubi p^c e tame q^d m^i ducta ꝯsuetudo i hac attbucoe exceraunt multos q^i beneficia nalia seu nalex esse beneficia p^t notiōritate ssib^l ui cauisses q^b^s ex perunt fieri mag^s attbuunt uel olym attbuebant nate ssib^l z corpali q^m deo/ cu^m scdu de talib^s beneficiis gras non agebat ignorantes illos respect^s z habitudies du^r ad creatae z eas effu^s q^s ubi ratio ubi getilu phor^s morlib^s reuelauit/ q^m quatu g^o ut dixi id q^d ꝯuenit a phis attbui natur^s i ipses reps attbuit p^o pri^o ꝯsideratione

libere ad vota agentis et omnia moventis et variantis / sive naturalis vel philosophica sit ista e theologica sed vel theologice [illegible] istum modum considerabit. Consistit in eo dicto tertia quarta [illegible] et quod dicit [illegible] quod regnatur supponente et [illegible] theologum in [illegible] quod exprimiss sed nata sit modi quibus eadem res methaphorice considerabilis [illegible] ordine ad esse conditatum ita nichil esse potest quin sit [illegible] theologice considerabile [illegible] ordine vel relatione addere [illegible] quod sed omnes res referuntur ad esse tamquam ordine vel in relatione ad deum esse divinum cum dimisimoda [illegible] [illegible] omnibus ita omnia respiciunt ad deum [illegible] [illegible] cerneri [illegible] secundo [illegible] [illegible] constituunt [illegible] et [illegible] [illegible] ut dom fuit primitiendo [illegible] quod ad [illegible] preambulum expositorum sacre scripture ut dom fuit primitiendo [illegible] sacre scripture quod [illegible] est quod [illegible] scripture sit [illegible] sensus [illegible] spiritualis sed sacra scriptura [illegible] sensibus [illegible] plures [illegible] Cum est [illegible] quod deus auctor spiritualis huius scripture omnes [illegible] ita disposuit ut [illegible] non solum voces ad planiores [illegible] et [illegible] ita disposuit ut [illegible] non solum voces ad [illegible] determinate [illegible] / [illegible] [illegible] sed et res diversis [illegible] determinate [illegible] [illegible] sensus historialis seu literalis [illegible] alias [illegible] [illegible] [illegible] accipit sensus misticus seu spiritualis [illegible] [illegible] [illegible] res voces [illegible] accipit [illegible] res voluit deus res [illegible] [illegible] [illegible] et assignatarum [illegible] voluit deus [illegible] [illegible] [illegible] sufficerent. Advertendum [illegible] [illegible] modi [illegible] res et [illegible] habitudines sufficient [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod homo est animal [illegible] quod [illegible] animal [illegible] pro [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non potest [illegible] [illegible] duci ad cognicionem et amorem rerum spiritualium [illegible] rerum [illegible] [illegible] ideo [illegible] visibilium nisi ex apprehensione et dilectione rerum sensibilium [illegible] bonitas divine sapiencie que disposuit omnia [illegible] volens homines ad cognicionem [illegible] [illegible] disposuit sicut [illegible] ipsum [illegible] spiritualium pro modulo sue capacitatis perducere disposuit [illegible] et [illegible] ut ipse [illegible] visibiles et [illegible] habitudinem [illegible] [illegible] ut [illegible] visibiles et [illegible] [illegible] disposiciones et habitudines essent [illegible] apta et [illegible] [illegible] [illegible] disposiciones [illegible] habitudines essent [illegible] apta et con[illegible] et rerum [illegible] seu methaphore rerum divinalium et spiritualium et [illegible] signa vel figure seu methaphore rerum divinalium et spiritualium et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] status hominum ut moralium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Tales sunt res et [illegible] de angelis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] scripture non solum vocalibus sed [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de rerum sensibilium seu visibilium [illegible] et proporcionibus habitudinibus seu [illegible] [illegible] [illegible] rerum [illegible] [illegible] [illegible] non voluntarie instituto sed [illegible] tatum conformitatibus que [illegible] res [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] dei [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] habitudinibus et respectibus [illegible] [illegible] singule [illegible] scripture diversis [illegible] habitudinibus et respectibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est scripte digito [illegible] 3. Ita et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] liber est scripte digito dei et singule [illegible] [illegible] [illegible] non humano placito [illegible] sed divino arbitrio instituta sunt ad manifestandum et [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] dei sapienciam et [illegible] [illegible] alta et spiritualia [illegible] [illegible] [illegible] De [illegible] ante [illegible] res [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] regule vel maxime [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] spiritual [illegible] [illegible] sed quod talis / est [illegible] [illegible] liber [illegible] / 2a regula vel maxima [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] res spiritual [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sed quod talis est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] naturalis [illegible]

Margin notes:

[illegible] duo [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] scripture [illegible] [illegible] [illegible]

~~[illegible] voluit [illegible] res [illegible] [illegible]~~

~~spiritualia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]~~ 3o

1a [illegible]

~~[illegible] res [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]~~

2a [illegible]

~~[illegible] res [illegible] [illegible]~~ res [illegible]

vel liber in quo quedam lib[er] illa res spiritualis que in similitudine legitur et sic hec una
res visibilis sub diversis eius proprietatibus potest plurimarum rerum spiritualium esse sim-
ilitudo seu liber, et econverso una res spiritualis plurium rerum sensibilium potest esse se[...]
sicut clare patet in libello Alani de Insulis de misticis seu de quorum Anglico quod apud
religiosos habetur ordinis Cistercien[sis]. Ex istis apparet quod similitudo ex proprietate et con-
formitate exorta est que via qua pervenire oportet a visibilibus ad cognitionem invisibilium.
Certum est autem quod ut ubique a re corporali sumit[ur] verbum similitudinis significans rem spiri-
tualem oportet eam tamen a illo modo debet significare quod congrue conveniat secundum aliquas
proprietates condiciones seu conformes similitudines quas oportet considerare de
modo inveniendi rerum proprietates et per artes quibus consistunt rerum condiciones et
similitudines sicut in hac re sume notitiam. Secundo ut plures res cognita conformi-
tas inveniat verbum res sub tali similitudine qui in simili considerari in triplici via sub una
in via artificum in via morum et ut de auro quod primo considerat ut res naturales
et sic hic considerat eius proprietates et respective et absolute. Secundo considerat ut artificium
vel in ordine ad aliquem ut scilicet cyphus aureus vel calcar aureum et sic hic
iterum considerat attributas proprietatibus comparat potest ad aliquam rem spiritualem. Tertio consi-
deratur in genere morum ut potest in quantum datum pretium pugnatur et ita de aliis tamen
que admodum pertinent. Et si in qualibet harum trium considerationum investigant sic ter-
minos subtilitate rei proprietates et rationes ad persuadendum et exhortandum
tertium quod invenire poterit similitudines varias pertinentes sub aurum vel circumdatum rei
sicut ad exemplare res spirituales. Pretermitto exempla causa brevitatis. Sed sicut circa
ista considerationes generales potest in genesi et exitu in fine in bene aptare
rerum significationes et transumptiones in quas in benevolis in non parvo defectu tra-
ctatoris doctrine quidam doctores nimis excitati sunt antiquis sub origine generali
audientium et hoc in magna parte ut credo propter defectum rethorice artis quam tunc legerunt
et modo desicit vel ex eo quod totus eorum labor fuit in intendendo scripture ad sensum
moralem et allegoricum et anagogicum. Circa quem triplex sensus spiritualis ut dicit ex
sufficientem modo promisso sicut doctores sumunt et ita distinguunt quod si res significate
per verbum scripture referuntur ad significandum ea que sunt in nova lege credenda sic
accipitur sensus allegoricus. Si autem referantur ad significandum ea que per nos sunt agenda
sic est sensus moralis qui de tropologicus. Si autem referantur ad ea que sunt speranda
in beatitudine futura sic est sensus anagogicus et de eterna quod est sursum ducere quod
est ducens et continentur isti tres sensus spirituales cum sensu litterali in istis duobus
versibus quibus: Littera gesta docet, quid credas allegoria, moralis quid agas, quo
tendas anagogia. Horum exemplum doctores dant ex verbo hac dictione Jerusalem:
quod sic sensus litteralis significat civitatem que fuit metropolis Judee fundata a Mel-
chisedech et postea per Salomonem ampliata et fortificata. Et tamen secundo
ad sensum moralem significat fidelem animam iuxta quem sensum dicitur Ysaie 52: Consurge,
consurge, induere vestimentis glorie tue Jerusalem. Tertio secundum sensum allegoricum significat
ecclesiam militantem iuxta quem sensum dicitur Apocalypsis 21: Vidi civitatem sanctam Jerusalem
novam descendentem de celo sicut sponsam ornatam viro suo. Et tamen secundo ad sensum
anagogicum significat civitatem triumphantem id est cetum beatorum iuxta quod dicitur Galatas 4: illa

conscriptum est intus liber ea est que est intra ma. Et secundum iam posita est ex istis quattuor xpi
sensum in una racione sta[t] pro quo possit in una oracione. Secundo ubique in principio creavit deus
celum et terram. Et ubi celum et terra accipiuntur pro ecclesia militanti et ecclesia triumphante que
apud nos sunt in angelis et nunc sunt in celis est sensus anagogicus. Si pro creatura spirituali et
corporali est sensus allegoricus in quo plenarium rerum aliud intelligitur. Si pro vita contemplativa
et activa tunc est sensus tropologicus. Si pro illis rebus que vulgariter vocantur celum et terra
est sensus literalis. Propter istos multiplices sensus misticos secretos latitantes sub
uno sensu literali delectabiliter sacra scriptura dicitur esse Ezechielis 2°: Ecce manus missa ad me in qua
erat involutus liber et expandit illum coram me qui erat scriptus intus et foris. Hinc
liber scriptus exterior est sensus literalis qui exterior est plenius per voces innuitur. Scriptum
scriptura autem interior sunt sensus mistici vel spirituales qui latentiores sunt quia precepta
[illegible] describitur [illegible] quod deus fuit scriptus. Et pro declaracione et ampliacione huius dicitur
scripte liber dicitur [illegible] scriptus [illegible] ad duos [illegible] sensus prodit [illegible] xpi perlucet
esse doctores [illegible] sensus apparent [illegible] quam ex eorum libris apparet [illegible]
eorum principali [illegible] sensum illorum et alterum alti [illegible] quia literalis [illegible]
beato Jo(hanne) [illegible] moralis [illegible] allegoricus [illegible] anagogicus [illegible] beato Augustino [illegible] de
celestibus et [illegible] que sunt futura sunt magis [illegible]. Deinde [illegible] istos sensus a
[illegible] et dubitacio [illegible] sensus [illegible]
et videt breviter [illegible] tres spirituales seu misticos [illegible] dicitur scripte [illegible]
principaliter historico vel literali [illegible] Et leticia
sempiterna erit super capita eorum [illegible] sensus literalis est [illegible] anagogicus
que de spe [illegible] celestibus [illegible] lapis abscisus est de monte sine
[illegible] intelligitur per lapidem xpum et [illegible]
lumbus [illegible] sensus literalis est allegoricus [illegible] Speculatorem dedi te domui Israel [illegible] sensus moralis vel
dicitur [illegible] Ezechielis [illegible] exhortatur sacerdotes ad opus predicacionis. Et
tropologice [illegible] literalis [illegible] magis apparent [illegible]
quia iam est inventio [illegible] sensum [illegible] illa [illegible] sensus scripture
ecclesia clarescat [illegible] artificialis divisio sensus scripture
huiusmodi [illegible] sensus [illegible] scripture vel est literalis vel methaphoricus seu figurativus
methaphoricus seu figurativus subdividitur [illegible] moralis et spiritualis [illegible] vero
subdividitur in allegoricum et anagogicum. Literalis autem ut apparet per doctorem honorum
sunt [illegible] subdividitur [illegible] literalem historicum et literalem non historicum
passim [illegible] scripture narrat gesta [illegible] literalis non historicus [illegible]
sensus [illegible] pure grammaticalem [illegible] divisio [illegible]
quam venerabilis Hugonem in suo Didascalicon [illegible] liber [illegible] sensus scripture
alius [illegible] falsus aut
alius [illegible] comedent Iacob et
absurdum et [illegible] sub quo [illegible] portant [illegible] illud elegit [illegible]
illud sub quo [illegible] portant [illegible] et illud elegit [illegible]
Ex quibus [illegible] pure grammaticalis qui [illegible] existimare [illegible]
nos [illegible] habendo respectum ad intencionem auctoris [illegible]
sed [illegible] sensus adeo [illegible] absurda [illegible] falsa esse [illegible]
tum [illegible] ut deus est [illegible] contraria [illegible] admittit repugnancias

Ex 7 de una oracione

[illegible] doctoribus [illegible]

[illegible] sensus [illegible]

Divisio artificialis sensuum scripture

[illegible] sensus literalis historicus [illegible]

[illegible] historicus [illegible] sensus [illegible]

quia semper congrua et semper vera per suam quam intelligit sensus litteralem abundat scripture primarie intentum. Videtur quod est ipse sensus litteralis et quo et ex quo consequenter attendit. Unde videtur quod est sensus quem principaliter auctor scripture primarie intendebat et exprimebat ex forma scripture et ex circumstanciis [illegible] secundum exigenciam temporis apparet ut in suppositione dicto autem aliis verbis sensus scripture assumpto intentum sic non exponitur nec ex talibus ubi significat misticum dicendum est generaliter ex forma scripture vel ex circumstanciis ut modo loquendi parabolarum scripturarum ad litteram sensum exponendum esse ita quod sensus misticus sensus preter sensum primarium litteralis dicit et per parabolarum ex circumstanciis scripture. ¶ Omnibus hiis declaratis est advertendum quod qui vult servare sensum litteralem aliquorum passuum scripture sacre hiis considerandis primo considerandum et sequitur [illegible] dicendum locum [illegible] et personas que quando ex aliis passibus scripture longe posterius intelligitur [illegible]. ¶ Secundo advertendum secundum vulgatum [illegible] et scripture [illegible] scriptura potest secundo considerari de modo loquendi vulgari et modo loquendi in suppositione figurative que auctores tangunt gramatica figuralis sunt [illegible] exposicioni scripturarum et tunc sensus [illegible] debere dato passui scripture potest esse sensus litteralis [illegible]. Ex quibus patent aliqua, et primo quod sensus litteralis non semper est primarius [illegible] sententiarum secundum auctores secundum eorum acceptionem in scripturis [illegible] convenerunt Jacob etc. / Patet secundo quod quando [illegible] possent [illegible] scripturam [illegible] metaphorice vel figuraliter sunt exponenda [illegible] misticis secundum moralem, allegoricum et anagogicum non sunt [illegible] scripture [illegible]. ¶ Patet quod sacra scriptura illis [illegible] exponenda est [illegible] ex scripturis novi testamenti [illegible] apperuit libros veteris testamenti [illegible] ut patet [illegible] passibus novi testamenti / [illegible] quod scriptura [illegible] et allegorice seu spiritualiter exponenda sit [illegible] assumpto [illegible] non solum [illegible] et alios doctores [illegible] et [illegible] apostolus [illegible] probat quod nos [illegible] absolute [illegible] in novitate spiritus et non vetustate littere [illegible] auctor [illegible] ministros novi testamenti non littera sed spiritu [illegible] est quod [illegible] apostolus [illegible] de spirituali sensu [illegible] distinguit contra litteralem / [illegible] exposicio [illegible] 1 Cor. 10 [illegible] apostolus nolo vos ignorare fratres quod patres nostri omnes sub nube fuerunt etc. Omnia autem in figura contingebant illis. ¶ Et ad Gal. 4° dicit quia Abraham duos filios habuit etc. que sunt per allegoriam dicta hec enim sunt duo testamenta etc. [illegible] signum [illegible] et non dabitur ei signum nisi signum Ione prophete [illegible] sicut enim fuit Ionas in ventre ceti tribus diebus et tribus noctibus sic erit filius hominis in corde terre. ¶ Et ita [illegible] ¶ 3° [illegible] exprimitur quod ex sensibus pure spiritualibus scripture non potest sumi efficax argumentum contra infideles iudeos et alios ut patet per [illegible] non possunt [illegible] tales [illegible] ut patet ex 2° [illegible] et [illegible] exponunt et [illegible] pure spiritualibus [illegible] secundum [illegible] historice sensus litteralis ex quo solo probatur efficax potest sumi [illegible] [illegible] sensum spiritualem [illegible] tamen quod [illegible] ex illis sensibus pure spiritualibus non sumitur efficax probatio [illegible] fidei sit argumentum [illegible] ex illis

quantum modo convenientis fidei testimonium et hoc maxime apud fideles qui novum testamentum
recipiunt. Per quod manifestum est quod in scripturis sacris sunt sensus litterales aliqui spirituales
sensus a spiritu sancto intenti convenienti sunt. Et ideo non numquam scriptores novi testamenti
inveniuntur allegasse in testimonium veteris scripture allegorice sicut est id Jo 19 et exo
12 os non comminuetis ex eo et specialia multa. Item quod spiritualis expositio scripture
sit in testimonium fidei arguitur ex hoc quod verum convenientis argumenti vel suasivi de
veritate est quod omnia facta veteris testamenti sunt apte apte et pertinenter correspondere
et proporcionari inveniuntur factis novi testamenti tanquam signa signatis et umbre
veritati, quod illa tam apta convenientia et correspondencia mutuo videtur suasile argumentum
concedendum quod deus per facta veteris testamenti intendebat allegorice vel parabolice de-
signare facta novi testamenti. Sed contra: hic dicitur quod quia historie humane et
fabule poetice et facta nature possunt et moralizari et allegorizari de Christo
sicut de facto fabule Ovidii moralizari et allegorizari inveniuntur de facto Christi vel
novi testamenti. Et simpliciter facta nature et gentilium gesta scripturarum et historiarum
et per que videtur quod ex talibus pure misticis expositionibus scripturarum non consurgat convenientis
testimonium veritatis humane religionis. Sed quod magis dissolveret fidem
per illas tanquam ex fabulis fundata vel ex eis suffragium habens. Verum hic quod licet
argumentum probat quod allegorica testimonia non est utendum directe et principaliter
ad convincendum infideles vel ad roborandum seu fundandum fidem, sed hic fiunt de simplicibus
sermonibus que sumuntur ex verbis sensibus litteralibus sacre scripture ut dicit Augustinus. Cum
hoc tamen bene stat quod sicut deus est tam pertinens apta et apta consonantia
et concordia omnium factorum et ceremoniarum utriusque testamenti ad facta et dicta Christi
et suos qui ex scripturis sensu litteralis intellectus futura fuisse monstrabantur
[illegible] consonantia attenta debet valde efficere pro nobis et aliis infidelibus
[illegible] in quem consonantia attenta facta pro novi testamenti per illa veteris testamenti tanquam
suasile esse cum facta sint mirabiliter adeo obviare mundi designata
per figuras et similitudines quasdam sunt mirabiliter. Adeo [illegible] designata
non est simile de allegorizationibus fabularum poeticarum et historiarum quia constat quod poe-
te tendebat. Alia facta per suas fabulas et fictiones parabolice exprimere
et designare. Et quia tales moralizationes manifeste extorta est et inepta et
indigna et contra intentionibus inquirens. Verumtamen est de moralizationibus et
allegorizationibus historiarum et ceremoniarum veteris testamenti. Et ideo
predicatores talibus inniti debent cum illos intendentibus allegoriis et moralibus
et certe periculosum est tamen propter emulos ex inde deridentes fidem qui
ex talibus testimoniis mediantibus tamen propter simplices fideles qui credere possent quod
poete et philosophi gentiles prudentes fuissent facta Christi et religionis Christiane tempore suo et
hic nostro quia quare quidam predicatores sic libenter ad fabulas vulgares et corrup-
tas moralitates convertuntur dimissis sacris scripturis que adhoc a spiritu sancto ordinate
sunt ut moraliter et spiritualiter exponant ad edificationem fidelium in fide
nati sunt ut moraliter et spiritualiter exponant in moribus nisi forte quia absit tales laborant vel titillatores au-
rium in moribus nisi forte quia absit tales laborant vel [illegible]
dicenti ante quibusdam vanis et pro fabulis quod apostolus notasse videtur
2a ad Thimotheum 4o a veritate quidem auditum avertent et ad fabulas convertentur

Contra expositionem historie humane et fabule poetice moralizatur

Verum quod allegorica testimonia non debent induci pro roborando fide [illegible] infideles
Augustinus

Quod non est simile de allegorizationibus poeticis et scripture: poetica allegorizatio extorta

[illegible] allegorizare predicatores [illegible]
Nota ad [illegible]

Sic dicitur [illegible] de quibusdam mysticis ad quod [illegible]
[illegible]

¶ Contra hoc arguitur 2º per dictum Hugonis prius allegatum. Verba aliquorum passuum sacre
scripture parabolice dicendum sunt de virtute sermonis falsa. Verbi gratia quod de passibus scripturis
allegatis iudicum 9 ubi dicitur convenerunt ligna silvarum ut ungerent super
se regem et de similibus multis. Ad istud quod non [illegible] tamen declarando dicit doctor
antiquus Alexander de Hales quod veritas in sermone est duplex quia quantum ad id quod di-
citur et quantum ad id propter quod dicitur vel quod intendit. In sermonibus autem parabolicis est
veritas quantum ad id propter quod dicitur sed propter descriptorum aliorum sunt vel rei sive veritate
et isto modo assumunt quantum ad sensum primarium verum sed magis quantum ad sensum
2am [illegible] subscriptionem sumantur sic competerent. ¶ Item alii hoc declarant
quod verba sumuntur vel oratio seu modus loquendi in aliqua scriptura vel scriptura est
dicendum ut sermonis ubi hoc patet quod voces non habent sensum nisi ex [illegible] lo-
quentium et scientium et ideo cum sit quod verba metaphorice vel transsumptive loquendi
et in ydiomate clare esse dicit quod sermones parabolici non dicendi sunt falsi
de virtute sermonis sed de virtute sermonis veri et hoc si loquentes per tales
modos loquendi intenderunt exprimere veritatem aliquam veritates sicut patet est
de parabolis divinarum scripturarum et ideo non dicit [illegible] passus parabolice dicendi
de virtute sermonis esse falsi ¶ Sed adhuc arguitur per [illegible] logicas si forte conce-
dendum sit quod aliqua falsa continentur in scriptura sacra vel in prophetis vel alii
auctores scripture divine scripte dixerunt aliquod falsum vel falsa. Verbi gratia quia
David asseruit dixit insipiens in corde suo non est deus et dicendo hanc pro-
positionem non est deus dixit aliquod falsum et cetera. Et moyses scripsit serpentem dixisse
nequaquam moriemini sed cetera sicut dicit et cetera. Et xpc dixit iudeis si dixero
non novi eum ero similis vobis mendax et multa talia. Oppositum apparet
quia dicere simpliciter sine addito quod scriptura sacra continet falsum vel quod prophete et alii
scripture auctores aliquod dixerunt falsum vel multa falsa non bene sonat sed offendere
enim pias aures et hoc non videtur simpliciter sine addito esse dicendum. ¶ Hic est opinio
aliquorum logicorum quod nulla propositio falsa continetur in sacris scripturis quamvis in ea multe
orationes vel propositiones contineantur que si primarie proferebantur sunt false et dic-
cent false si seorsum proferrentur et ratio istorum est quia pars propositionis non est propo-
sitio actualis vel actualiter sed bene potentialiter vel virtualiter sicut aliqua pars
hominis preter brachium non est homo et ita propositio que propositio quamdiu est pars non
est vera nec falsa alias ei dicere oportet quod dicens hanc propositionem nullus homo est
asinus diceret duo falsa quia hanc propositionem particularem diceret nullus homo est
et hanc homo est asinus quod non videtur concedendum cum constet oportet concedi quod xpc
quidquid dixit falsum. Sed contra hanc opinionem oportet concedi quod verba [illegible] dicentis
hanc propositionem corpus meum in pane erat ubicumque et cetera non dixisset nisi verum verbum
quod non videtur concedendum. Ideo aliter et realis videtur negandum ad dictum
propositum. Dico secundo quod tamen concedendum sit quod auctores scripture sacre assertive
loquentes aliquod falsum vel falsa recitaverunt tamen concedendum non est quod ipsi
falsum vel falsa asseruerunt. Sed dico vulgariter tenendo quod pars propositionis sit propositio ac-
tualis vel actualiter et igitur actualiter vera vel falsa [illegible] asserendo [illegible]

Alexander de halis

Item

oppositum arguitur

pars propositionis

homo est asinus diceret vel proferret duo falsa et tamen ullum eorum assereret nec aliquod
eorum verum indicaret / exemplo quod intelligens proferens illam ille homo est asinus fuerit solum
propositionem mentalem correspondentem illi totali propositioni absque respectu ad singula propositionis
partium eius. Et quamvis intelligens proferens ita consideret singula tamquam partiales propositiones non
tamen credendum quod qui dicat singula dicendo propositionem veram cuius partes seorsum prolata essent
falsa. Et non videtur ita esse de ista dixit insipiens in corde suo non est deus quibus intellectis
proferentis illam totalem propositionem habuit iudicium actuale quod ista propositio esset falsa
non est deus igitur / Secunda solucio videtur melior quantum ad hoc / Et de istis duobus dubiis est
quod propter prudentes artistas induxi aliud dubium scilicet decimum contra illos qui erunt dialectici doctores
quod propter studium de intelligencia scripturarum fundet magister nicolaus de lyra
ffirmum in theandum sit studium ... quales suppponunt litteralem tamquam fundamentum
in 2° prologo super genesim quod qui omnes sensus spirituales ... disponit ad ruinam sicut ex
... in quo sed edificium declinans assidendo disponitur ad ruinam. Sic expositio mistica discrepans a sensu litterali reputanda est indecens et inepta vel minus
... [red] Et eo quod ille volentibus proficere in studio sacre scripture
divine certe plures sunt inepta. Et maior est excessus litteralis tamquam consisti
necesse est ... sensus litteralis. Et hec est aliud dubium quod dicit augustinus in epistola
ad vincentium donatistam [red] Et ultimo quod ille doctor quod veri sensus litterales ... tempore
possit validum argumentum ... et ultimo dicit ille doctor quod ... a quocumque tempore
... donatistarum. Et ultimo ... moderni ... scripturarum quia propter similitudinem
... obfuscatus est diebus modernis ... habeat vitare textum / 2° quia scriptores aliqui
... loca aliter scripserunt quam habeat ... non dent ... et ... reperit et
correctorum quia in pluribus locis fecerunt puncta ubi non ... variatione / 3° ex modo
... non debet ... quam textus hebraicus ... de
translatione quia ... locis aliter habent in libris quam textus hebraicus ... comperit
... in libris de hebraicis ... / 4° quod ... defensores ... ad illam ...
aliquis ... ubi scriptura de diuinitate loquitur vel de scripturis ... famedi hoc
... non est ... quod aliqui ... super genesim in 2° prologo super genesim in ...
... verum videtur ... magis ... litteram ... septuaginta
... ad textum hebraicum ... ad originale ... septuaginta
... veritate textus declaranda [red] Ex quo ... ad ... scripturarum intelligenciam ...
... in duobus ydiomatibus scilicet latino et hebraico ... quod ...
... eruditio ... in rethorica logica et philosophia [red] ... quod diliget ...
... competens eruditio in theologia ... ad illam scienciam
... maxime ... aliquis ... ibidem ... expone
[red] Secundo 7° ... originale ... obumbratus est ... ibidem ... exponere
de scripturis eorum ... neglecto sensu litterali ... misticos ... multiplicaverunt quod
... ad ... suffocatus fuit
... expositio litteralis
[red] ... movebant doctores ... clare ... exponi litteraliter
[red] ... Adhuc sunt aliqua dubia circa predicta
sacre scripture ... mistice
... sensibus sacre scripture ... quadruplicem
... negare venerabilis hugo super didascalicon libro 2° capitulo ...
habeat ... veterem ... in scriptura
... in divino eloquio reperiunt ... credunt ... allegoriam
ut singula historiam allegoriam et tropologiam sit ... credunt et allegoriam
intelligit anagogiam ... assignari possunt ... obscurare
... difficile est aut ... ponendo ... sacram scripturam cythare ...
... faciunt illas tres consonancias perfectas scilicet dyapason dyapente

Tercio

4°

et diatesseron et huius spiritualibus sensibus comparatas; et solum ex tactu cordarum consonancie
ille prodeunt, alia vero multa que preter cordas in cythara sunt bene coniunctorum
sonorositatem vel sunt cordarum nexus et tenacula. Et sic modo in divinis eloquiis
quedam posita sunt que tantum spiritualiter intelliguntur velut quedam de morum honestate diffiniunt.
Quedam eciam que solum secundum simplicem sensum historice dicta sunt; nonnulla autem que historice
et allegorice et tropologice convenienter exponi possunt. Patet igitur quod doctor hugo sic tractavit
sacram scripturam ut verba historiam vel verba allegoriam vel verba quam tro-
pologiam sed singulari sensui verborum prout racio postulat competenter assignari. Tamen sepe
ut verum est in bina vadentem littera omnia sunt reperire possunt. Quando autem sacra scriptura
adhuc vel ad illum sensum secundum litteralem vel spiritualem exponenda sit tangit beatus
Augustinus libro 2o super genesim contra manicheos dicens: Sed quicumque voluerit omnia que dicta sunt in divina
scriptura secundum litteram recipere et non aliter intelligere quam littera sonat, et potest vitare
blasphemias et omnia congrua catholice fidei predicare, non solum ei est invidendum
sed precipuus multum et laudabilis intellector habendus. Quando autem nullus exitus datur
ut pie et digne de deo que scripta sunt intelligantur nisi figurate et enigmatice
intelligamus etc. Ex quo dicto beati Augustini habentur duo: primo quod sensus litteralis divine scripture
maxime querendus est et tanto plus quanto magis sequitur scripturam secundum ...
consonans fidei catholice et sacre religioni vere. Secundo
non tamen sensus ille sit consonans... est sensus spiritualis vel enigmaticus et tunc requiritur quando non per sensum litteralem vocis
est quod sensus spiritualis vel enigmaticus ... apparencia fatuitatis. Item ad idem quando spiritualis
sive blasphemia non errore non apparencia fatuitatis. Item locus quidam in divina scriptura
intelligencia querenda sit et hugo libro super ... sunt loca quedam in divina scriptura
libri sunt apta verborum signis ut littera tantum sensus esse videtur vel pro nobiscum, bestiarum modorum
loquendi vel pro aliquam aliam circumstanciam que legentis intelligenciam impedit ut
et illud vero apprehendet. Unde videbis quod ... plana sunt et apta ubi intelligis
satis ea secundum fortasse quid hic totum vel totus passus sit signare debet intelligere
non valeo. Sed in prophetia in hoc bonum promissum vel malum comminatum sunt et fide
non valeo; sed in prophetia hic bonum promissum vel malum comminatum sunt et fidem
evenit ut spiritualiter tamen intelligenda credere; sed quia ad litteram dictum sit non
videbis dicere quod septem mulieres septe dona spiritus sancti que unum virum apprehen-
derunt, id est Christum, qui solus eas opprobrium aufert, cum solus per plenitudinem suam gratiarum
in persone susceperit. Unde est quod propheta per illa verba potuit et ad litteram ad signare
ut potenciam paucitatem virorum per futuram cladem quam ibi comminatur ita quod
tot viri interfecti fuerint quod vix septem mulieres unum virum invenerint et tamen quilibet
virum haberet. Et similiter doctor hugo multa huiusmodi invenies in scriptura ... maxime
in veteri testamento secundum ydioma ipsa illius lingue secundum hebraicam dicta quod tamen ibi satis
in illa lingua apta sunt; nichil apud nos signare videntur et tamen in delectacione
et quadam iocunditate leguntur. Sicut quod dicebat Ricardus de sancto Victore
libro de iii patriarchis ... delectacione est quod sepe passus sacre scripture
delectabiliter blandiuntur cum in ea sensus ibi nichil sonare videtur. Qualis est
illud: Capilli tui sicut greges caprarum que descenderunt de monte Galaad;
et nasus tuus sicut turris libani; Caput tuum sicut carmelus, et huiusmodi alia que
cum audiuntur vel leguntur iocunda esse videntur et tamen in hiis omnibus si solum hec
intendimus nil invenimus quod digne miremur. Sed forte in hiis dictis hoc est quod tam libe-
ter amplectimur quod ex iocunda quadam ut ita dicam fatuitate ad spiritualem

Margin notes:
Augustinus quando sacra scriptura ad litteram vel secundum alium sensum exponenda sit
nota
duo contra dictum Augustini
in contrarium
et hugo quando spiritualis intelligencia requirenda sit
quando sit intelligendum apprehendet septem mulieres unum virum
Richardus de iii patriarchis

intelligenciam surgere certam. Ex quibus patet argumentum contra quosdam iudeos qui
nulli passui scripture sed allegorice de Christo vel anagogice de celesti regno expo-
nendi; sunt multi tales et nichil sonent ad literam vel qui fatuitatem vel fatuum
sensum faciunt que non est dicere de scriptura etiam verbis propter irreverentiam etc. 2ª. ¶ Ulterius
omnia patet contra predictos sensus verbis omnia scripta apostolorum esse et vera sunt in veteri testamento
allegorice designata. Et sic quod esset verbum de morale documentum patet in scripturis
sacre mistice designatum. ¶ Ulterius quia possunt esse sensus anagogicum in statu celestis
patrie patet in scripturis plene designatus anagogice. Tamen statui negativo ad istam quoniam
que scripta dicit quod nec oculus vidit nec auris audivit nec in cor hominis ascendit
que preparavit deus diligentibus se. ¶ Est tamen status patrie in scripturis et literaliter et anagogice
sufficienter designatus et scripturis prout sufficit et possibile fuit statui huius vite
contra questionem forte viri abbatis yoachim qui sic / patet ex scripturis tamen quoniam
spirituali libro in quo collegit sensum in modo usque ad eius fine tenuatis et applicare de novo
statibus et aetatibus ecclesie usque in fine seculi ut patet ex libris suis super Ieremiam et super apocalypsim
et ex libello eius quod vocant sextum scripture. ¶ Ex quo patet decimo extimo verius quod
solum quod sit verum quantum ad principalia scripta contra vigilare et esse prout fidelibus sufficeret
et fidei et amatori eius docebat sed in scripturis allegorice designata. ¶ Ceterum
credo viderem quod omnia moralia documenta humane saluti
optima quam philosophi tetigerunt continentur scripturis vel a dictis vel ad theologiam expressa
sed et ultra hec multa alia morum documenta quae in philosophicis nusquam inveniuntur contentur
plenum et distincte in libris sapiencialibus byblie et proverbiales expositores
ut patet ex Augustino in de doctrina christiana quod quicquid quantum ad illa extra
scripturam sit quod bene dixit sed Augustinus in de doctrina christiana quod quicquid reperiunt in aliis inveniunt
sacrarum scripturarum distinctione plenius invenitur et quod reperiunt quod alibi nusquam
invenitur. Et hec de 3º prohemio. Tunc restat 4ᵐ preambulum / Quod quod respicit considera-
tionem / et hec de 2º preambulo. Tunc restat 3ᵐ preambulum / Quod respicit considera-
vitandas denique procedendi in distinctione divine scripture / Primo decimo aliquid in
quali videndum est / 2º in speciali de quibusdam regulis quibus ut primum videbitur
Quantum quod ad primum ita venerabilis hugo libro 6º et 6ᵐ quod oportet divinum lectorem spiritualis
intellectus veritate solidatum esse ut legat apices quam et prius non mysteria intelligere prout
adquilibet articula non incitet / Ideo et prudens semper scripture lector curare ut
intus illa speciosa libri volumina persequatur sed de singulis quam magis ad salutem
et profectum de fide pertinent instructus sit ut quicquid postmodum invenerit tute edificare
possit / Nam cum in tanto librorum pelago et multiplicibus sententiarum anfractibus quam et animo
sepe confundunt / aliquando veritatem colligere poterit
sub claritate et absurditate animum legentis sepe confundunt / aliquid verum colligere poterit
qui prius firmatum in utroque ut ita dicam que aliquid certum prius firma fide sub
nixum ad quod cuncta referant non agnovit. ¶ Iste quoque dicit venerabilis hugo
qui breviter et dilucide quid tenendum sit de fide veritatis / quod sane profiteri et variare
cedere debeat suppositionis in singulis theologicis difficultatibus ut cum postea legere ceperit
libros et multa obscure multa aperte et multa ambigue scripta invenerit sciat
quo in scriptura inveniant tuo fundamento / Et ne velim omnia obscura sic reserata sed
potero et si ad intellectum eorum penetrare non valeo transeo / ne cum presumere eo
notare quod non sufficio periculum errori incurrere / noli contemnere sed potius venerare

Margin notes:
contra quosdam iudeos
verbis omnia scripta et moralia apostolorum
et esse que in veteri designata
et verbo de morale doctrina patet
in scriptura mistice designata
Item in statu celestis patrie patet in
scriptura plene designatus
sufficit proprio ad veritatem que contra
ad plene sufficientiam
Ad primam contra abbatis
yoachim concedendo
Item quod ex quo evangelium ad
principalia scripta
Ad 2ᵐ contra quod quod est
vera de optime ad
salutem
Augustinus de doctrina christiana
denique distinctio scripture
hugo quod lectore scripture
quod esse in veritate solidatum

mei quod audisti quod scriptum est posuit tenebras latibulum suum. Vides inquit
hugo multos scripturae legentes qui quia hoc modo fundamentum veritatis non po-
suerunt errores varios prolapsos et totiens fere mutare sententias quotiens lege-
runt. Et alios vides qui per illam simulatam veritatis agnitionem
quam intus fundati sunt quaslibet scripturas ad congruas interpretationes flectere noverunt
et quid a fide sana aut veris moribus discordat, ex quo queant iudicare.
Si dicis tibi autem quo simulatam agnitionem quam pro fundamento praesupponendum est
acquiram. Primo per intelligendo scola fidei et frequentando scolas theologiae
et audiendo libros sacros in quibus theologicae difficultates tales libri discusse recollectae
sunt. Rursusque ut plenius intellectus scripturarum percipiatur certum non fuerit patet or-
do debitus audiendi libros secundum priores et posteriores de tempore. Ideo quod adver-
tendum est quod non eidem ordo in huiusmodi quo ad sensum historicum et quo ad sensum spiritualem. Nam
historica ordinem temporis procedit. Et quo ad sensum historicum a genesi inchoandum est. Quantum
vero ad sensum allegoricum qui fide continet magis respiciendus est ordo doctrinae et cognitionis
et quia doctrinam obscurioribus magis apertis praeponenda quoniam est exordium
sumere debet. Ideoque quod novum testamentum in quo manifesta praedicatur veritas in
hac expositione scilicet spirituali testamento veteri praeponendum est et prius audiendum.
In quo eadem veritas figuris obumbrata occulte praenuntiatur eademque est veri-
tas spiritualis veritas sibi occulta hic scilicet in testamento novo manifesta ibi
promissa hic exhibita. Propter quod legitur in apocalypsi quod signatus erat liber et nemo
inveniri poterat qui solveret signacula eius nisi leo de tribu iuda. Signata
enim erat lex moysi signatae erant prophetiae quia occulte tempora veteris redemptionis
praenuntiabant. Et quomodo putas dicit venerabilis hugo liber aperiri implerent scilicet lex
et prophetiae intelligi poterant. Venit quoque leo de tribu iuda id est christus filius dei et induit na-
turam nostram natus est de virgine crucifixus sepultus resurrexit ascendit ad caelos et
cum ista implendo quae promissa erant in lege et prophetis aperuit illa mysteria
quae ibi subumbratilibus latuerunt figuris. Et quomodo nisi quae nativitate christi eius praedicationis
passionis resurrectionis atque ascensionis et ceterorum quae carne propria gessit ipse et sui agentes
veterum figurarum mysteria penetrare non valebunt. Ex quibus apparet quod quantum ad sensum al-
legoricum et anagogicum veteris scripturae novi testamenti prius audiendum est quam aliqui
quae sunt declarandum. Contra iam spiritualem intellectum divinarum scripturarum desertum
dubiis attentis notum erit quomodo esse quibusdam singularibus regulis perceptibilis elu-
cidatione: prima est singularis involutio textus et compositio; secunda est conformis praeter
artis locutio. De prima dicit venerabilis hugo ubi supra noni quod divinam scripturam magis
ceteris omnibus in textu suo constructam esse seu truncatam quia quaedam littera perfecta est et
nichil supplere oportet, quaedam vero diminuta et truncata est et aliquid subaudiendum
relinquit, aliquando superflua quod vel propter inculcationem vel longis scripturarum idem
repetit. Aliquando tussiona. Aliquando vero talis invenit littera nisi in aliam resolvat
mutua significare vel designa esse videbitur ut ubi dicitur sedes eius id est sedes dei in
caelo et ibi filius hominis dextera dei et ibi hoc sicut ferrum dicitur eius id est dicitur ferrum
sicut ferrum. Et sic quod dicit cassiodorus quod omnis splendor rethoricae eloquentiae omnis

Nam 65 17 ...
Eghes Rogar...
[illegible]

quod vel duo scolarum frequentando libros sacros et frequentando scolas theologiae acquirit simulata agnitio veritatis theologiae

Ad intellectum scripturarum ordo audiendi libros quo ad sensum historicum incipiendum a genesi

quo ad sensum allegoricum incipiendum a novo testamento et quo ad sensum anagogicum

Prima est singularis involutio textus; secunda conformis praeter artis locutio; ad quod ad scripturae intellectum regulis singularibus

Cassiodorus

modus poetice loquentis quibus varietas decore permittatur ex dictis scripture
subiungit exordium et ita opus est intelligentia illarum scripturarum notitia de modis
[illegible] loquendi figurative et [illegible] poetarum et rethorum et aliis variis regulis put [illegible]
velut modis [illegible] singularis sacre scripture requirit et exposuit convenit [illegible]
[illegible] expositorum [illegible] tangere vii regulas speciales quas Augustinus tam
[illegible] et alii [illegible] ista est et sunt ille regule ad [illegible] claves — 1a reg a
[illegible] per eas [illegible] scripturarum [illegible] solet [illegible] prima est de duobus [illegible]
[illegible] capite [illegible] corpore mistico quod est [illegible] ex [illegible] capite
[illegible] capite et [illegible] corpore [illegible] de eadem persona loquitur aliquid debet
[illegible] scriptura [illegible] contextu [illegible] de eadem [illegible] induit me vestimento salutis
[illegible] tunc [illegible] sponsum decoratum corona et [illegible] sponsam ornatam monilibus
[illegible] vestimento iustitie [illegible] sponsum decoratum [illegible] intelligitur de Christo et quod subdit [illegible] sponsam
[illegible] suis [illegible] dicitur [illegible] sponsus [illegible] intelligitur de [illegible] osculetur me osculo oris sui [illegible] verbum est
[illegible] de ipsa [illegible] dicunt [illegible] et quod subdit [illegible] meliora sunt ubera tua [illegible]
sponse sive sponsus [illegible] et [illegible] sic [illegible]
[illegible] sponsa sponsum [illegible] — 2a reg a
[illegible] prudens lector attendat quod [illegible] capiti et quod corpori
[illegible] corpore [illegible] mistico [illegible] ut [illegible] est ei [illegible] sagena [illegible]
[illegible] ad litus [illegible] malos [illegible] bonis [illegible]
[illegible] scriptura aliquid mali [illegible] bonis
separantur [illegible] et ideo [illegible] scriptura aliquid boni [illegible]
[illegible] permixti [illegible] Osee xi puer [illegible] dilexi eum et [illegible] aliquid boni [illegible]
[illegible] in malis [illegible] Cognovit bos possessorem suum et asinus presepe domini
[illegible] non cognovit [illegible] non [illegible] aliquid aut [illegible]
[illegible] ad bonos [illegible] ad malos [illegible] nigra sum sed
[illegible] dicitur [illegible] tabernacula cedar [illegible] pelles salomonis [illegible] sponsa [illegible]
formosa filie [illegible] tabernacula cedar [illegible] subdit [illegible] formosa
[illegible] malorum [illegible] cedar ei [illegible]
[illegible] tabernacula cedar ad malos refertur [illegible] quod aut subdit
[illegible] ut [illegible] a quo descenderunt sarraceni / quod aut subdit
[illegible] pelles salomonis [illegible] ad bonos [illegible] expositores [illegible]
[illegible] pelles salomonis [illegible] tabernaculum [illegible]
[illegible] et [illegible] pelles [illegible] historie et — 3a reg a
[illegible] tertia reg a est [illegible] historie et [illegible] intelligi [illegible]
mistica [illegible] historie [illegible] ut referatur [illegible] et
[illegible] scriptura [illegible] eadem [illegible] aliquid [illegible]
[illegible] ad [illegible] de salomone ego [illegible] in
[illegible] de salomone [illegible] fuit filius
[illegible] et intelligitur de salomone [illegible]
[illegible] nathan propheta vocavit eum amabilem
dei [illegible] ego ero illi in patrem et ipse erit michi
[illegible] ut [illegible] de christo [illegible]
[illegible] ab apostolo ad hebreos primo [illegible] de christo [illegible]
[illegible] apostolus [illegible] probandum quod christus fuit maior angelis / talis

aut pbato non fit f' p sc^m iniusticia ut dt aug^s 9t bucem donatistaz ut e^u
allegatu e ¶ Prtia g^o auctas ipleta e adhuc de salone nun^s tm pste q^a
fuit dei filius solu p gram / Ipxo aut ipleta fuit pste q e dei filius p natm
licet tm glibz exposito sit lralis sm^s / 2a tm q e de xpo spualis z misti
ca e h q^d iquatu f salonsfuit figura xpi / Xa re^a e de spene z genere
sine depte z toto in uerbis transit ad aliud z ecs^o s^d yo 13 p^o logt 9t ba
bilone spualit in dt om^s babilone z c. et transit ad intelligend ubu de
toto mdo gnalit phs^c q^d subdit apimitate celi do^s z bast fuos eius
z disspdat oem terram postea redit ad loquendu 9t babilone spualiter
in dt ecce ego suscitabo sup vos medos z disspdet oes gete q argentu
no querunt / qz darius medus cu tyro nepote suo cepit babilone z tfecit bal
thasar rege babilonie ut he dan 7 ¶ Quarta re^a e de ptibus q ptigt q^u dnr
tenu^o p synodochen qm ponit pe tpis p toto s^d i euan^o dr xpc tbus dieb
iacuisse i sepulcro z tm p'ma dies z tercia no fuit i tegre / alia^o ppter
minuncias tpis q aliqn i scptura 9putant z aliqn obmittunt z s^o hc scptura
scdm loquens de aliquo nuo anoz i plimbus locis aliqn i uno loco ponit plenos
anos minucias uel fractiones 9putando / In alio vo loco ponit pauci
ores minucias uel solu illud q^d e pncipale 9putado numy minuciaz obmit
tendo ¶ 3a 9tigit eo q quq3 9putacio anoz i tpit i uno loco z pon tmo
i alio vo apositione s^d gn 14 dam fuit abrahe semine tuu futuru e pegrinum
quadrigentis anis z exo 12 / de ista pegrinatoe dr q mansio filioz isrl
i tra egypti fuit quadrigentoz z trigita anoz / causa diuersitatis e qz 9putacio
huius minor iuu i tpit atpe q^o dcm fuit abrahe gn 12 egredere de tra z
9putacio aut maior iuu i tpit a natiuitate ysaac q fuit 30 anis post
egressu abrahe de aran ut plenius b^z i ista exo 12 ¶ 4a 9tigit eo q scptura
scpta logt quq3 de futuro pncio^m pterito s^d yero p ciuilem natre uob z c. z hc
ad denotadu ctitudinem pphie in^s cuius de futuro e ita certa sicut de pterito
z hc p ctitudinem diuine pscientie ex qua fit reuelacio ipi ppho ¶ Ad euiden
tiam s^d dt mgr nicola^s q taliter modu loquendi no hz locu n i pphia pdestinatoe
q e qn aliqd futuru 9tingens reuelat pphe eo mo q^o e i pscia dei q itaz sol
libilit i uertur futura s^d puncia z pterita / In pphia vo 9minatoe no hz locu
q e qn aliq pena reuelat pphe i fligenda ppto uel alicui psone no solu q^d
e i dei pscia 3 sepe 3 ordinem causaz scdaz ut pote 3 demerita hoium s^d e
ei dei pscia 3 sepe 3 ordinem causaz scdaz ut pote 3 demerita hoium s^d e
illa pphia ione 3^c adhuc xl dies z niniue subutet / quam ei subuersione
meruit pcta bum tm qz taliu ea mutabil e co effectu aliqn no sr qz sicut
meruerunt pcta lrm tm qz talis ea mutabil e
nimium te egerunt pniaz z c. Sue no i flixit pena 9minatam ¶ Sexta re^a est
de recapitulacoe z anticipacoe / In sacra eni scptura no semp eode q^o fuit or
dine gesta z sta scribunt z eo qm pponunt posteriora dr anticipacio / qn aut f^t eo
de recapitulacio s^d gn 10 de filiis noe dr Ab his diuise st i sules gentium
in regionibus suis unusqsq3 3 lingua sua z c. et infra eode cap^o hii st filii cham
in cognacionibus z linguis suis et postea xi c^o dr Erat aut tra labii unius

et sermonum eorundem ex quo patet quod illud quod proponitur de dimisso sequitur de p[er] anticipat[i]o[n]e[m] ... gn 2° / post[er]ius moyses c° 1° describit ... celi et terre et distinct[i]o[n]e[m] et ornatu[m] p[ri]mum unde dixit istest ... celi et terre hic ... et distinct[i]o[n]e[m] et ornatu[m] ... ut hic de p[er] recapitulat[i]o[n]e[m] / septima r[ati]o ... et quo[modo] ... ex quo patet quod hic ... in quo ... capite et in eius corpore ... dicuntur ... 10 ... capitulis ... septima huius capitis ... debet ... de alto ... loquens de lino ... contextu ... loquendum de ... principe ... de rege babilonis ... quomodo cecidisti de celo lucifer qui mane oriebaris regi 2e ... de eodem / quomodo cecidisti de celo lucifer qui mane oriebaris ... ad loquendum de ... loquens de principe tyri ... in deliciis paradisi dei fuisti / hic ... plenus sapientia perfectus decore in deliciis paradisi dei fuisti ... describit ... genesis ... ad 3m cap[itulum] ... de ... ostendenda ... huius passus ... nobis ... ideo ... in fine ... celi et terre de ... [illegible]

Anima mea noli esse curiosa sis rimando que foris sunt et assidue interius ... in te sunt ... / ... ante de fenestris ... tam raro et difficile contemplaris ... semper ... tamen ... et ... speculum ... super se ... / ... et ... super te ... / ... speculum ... et ... atque ... speculum ... o pulcherrima ... veritate ... in te ... thesaurus ... unde diliget ... et ... tamen ... sic ... speculum in quo clarius ... intelligere ... contemplando ... exordie ... dei ... de ... a nullo malo ... intelligere ... non ... ex nichilo ... relaberis ... ut ... ita ... ea ... consolatio ... nichilum ... omnia ... in nichilo ... ut ... sed ... quia ... non ... ut ... nichil agere possis / ... carere ... ut ... mortua ... apparet ... efficit ... quia ... / ... tu ... in illo / ... excellentie ... dei ... te ... dignum ... dignitate ... possit ... tenebris ... gloriam depulit ... [illegible]

cap 2
Diffinitio anime

spatori subripet et quata p[ro]p[ri]etate i[n]struentu artifi[ci]s man[us] agitatum
laude de excellentia artificis agenti p[ro]p[ri]e debitam sibi comparet. Post
h[ec] i[n]quirendo de quantitate tua agnosce q[uod] es na[tur]a intellectual[is] i[n]divisibilis
eo[rum] humano corpori forte tu putas unificando i[n] corpore determinata ubi
ulla contemplare p[ri]o [quanti]tudinem tui ad corp[us] q[uo]d unificare es natu[m] ex [quanti]tudine habi
tudinis creatoris tui ad totu[m] mundu[m] et ad omnia q[ue] i[n] eo co[n]tinentur existunt
lectare g[o] te hominem s[ecundu]m [simi]litudinem ad corp[us] tua p[ro]videntia gubernandu[m]
s[ecundu]m [simi]litudinem dei ad corp[us] univ[er]si cui ubiq[ue] p[re]sens eius p[re]stat activitatem
i[m]pletur ipsu[m] co[n]servat ipsu[m] gubernat q[ue]madmo[dum] ut a[n]i[m]a corp[us]. 2o. [con]sidera te es
de gene[re] i[n]divisibilium et actualiu[m] s[ubstanti]arum nata[m] i[n] uno existendi t[em]p[or]e s[ecundu]m angelicis
spiritibus [quam]vis [tamen] paulominus minutam ab eis q[uod] nalit ad unionem
corporis q[uo]d [con]stitutio hominis determinata es. Ex duo [con]veniunt p[ri]mum e[st] naturalis
i[n]fernida ad corp[us] tibi p[ro]portionatu[m] i[n]clinato q[ui] tu[m] sibi afficeris et impendis
ut desideris eius magis tam large q[uo]d descendis q[ui] i[n] de culpa in t[ra]dis
2m e[st] q[uod] q[uo]d natu[ra]l[is] [con]stitutu[m] trahens ad sensi[bi]l[itat]em co[r]p[us] unde sine ipso plene
q[ui]etari poteris nec plene delectari q[uam]diu eris aliquo disiuncta a c[or]p[or]e
es s[ecundu]m sensi[bi]l[itat]es hic q[ui]escet ipse i[n] mutationibus seu actuationibus. ¶ Idcirco hac
contemplatione certificata es de finali corporum resurrectione ut plenarie beatifica
ta i[n] ea ... q[ui]eteris. Rursus ex eadem certificari poteris n[on] es plenam i[n] tenta
tione q[ui]eteris ... nec aliq[uo] t[em]p[or]e fuisti an[te] adhesione
tuum exitum de corpore q[ui] nullibi stetisti nec ali[quo] t[em]p[or]e fuisti an[te] adhesione
corporis s[ed] i[n]trando corp[us] es recepta et i[n] corpore es i[n] ... illuc non sic aut
exeundo de corpore es ... desinendo ... contra corpore ... me
titum vel demeritu[m] ... i[n] purgatorium ... i[n] regnum celo
rum ... in corpora alia[rum] brutorum ut ... phi[losoph]orum ... ste ...
... homi[num] et iumentorum
... hos ... ... de ...
contemplo ... finaliter i[n]venit de cap. 3m

Iam si quaris si contemplari libuerit ... phi[losoph]or[um] et theo[logorum] ... reperies
ut i[n]ferior ... dei capax ... ra[tiona]l[is] ... clementa ...
ex p[re]sentia ... facias ut corporalia corporalibus ho[min]es ... ut bene
... te media ... ut creator tuum ... a ...
humanam ... cultu[m] sup[er] o[mn]ia ... cap. 4

Et bo contemplans qualis ... proferunt ... ag[ere] ... pu[n]cto ...
... es ei ... ... es ... pole
... te ... de ... hom[in]es ... et ...
... intellige ... es ... et ... for
mata es ... ut ... te ... de ... debes
et tanto ... magnum est
... es ... maior ... et ... ne
... ex ... de ... hoc
hoc maior es potuit ... ut ... sui creatoris ... et ... bonum

vestiant sua ornarent conbue et conditor eius nam de caritate est iustus et verus
et ipsa/ et hoc karitas erit caritate sit iustus sit verax sit atque bonus quod est vita
tee quanto perfectius fuerint tales amores sui creatoris similitudinem gerit. et atte
de nostre sue intelligi in te [illegible] et ipsi [illegible] potentias trinitas ut
de nostre sue intelligi in te yagnes et ipsi [illegible] potentias trinitas ut
pote memorie intellectus et voluntatis in unitate simplicis essentie exprimit. stant per
memoriam intelligentia eum per [illegible] fecunditate per intellectum filii illuminata
veritas per voluntatem spiritus sancti unita caritas/ quia memoria gignit verbum seu noti
tiam intellectus quia [illegible] et memoria procedit amor qui est actus voluntatis. voluntas itaque
intelligentia [illegible] et memoria procedit amor qui est actus voluntatis hoc modo conformes sunt
divina vestigia summa bonitate qui non invidet voles creature hoc modo conformes sit
participare [illegible] in maiestatis sue ut eius in ipso decento singulari vestigio
conspergens expressionibus ad intelligendum et contemplandum summe trinitatis
in [illegible] hic autem etiam fuit vestigium tui per se et dei forme sed [illegible]
in trinitate ita ut voluntas nichil
dive [illegible] opera et dimissa et unde [illegible] in conformis [illegible] quod memoria
velit a nolit nisi ut [illegible] et [illegible] non dictet in conformis [illegible] quod memoria
exterius erudiendis [illegible] possit ut sic [illegible] [illegible] agenda et [illegible]
de sit [illegible] dictet/ memoria dictata fuerit [illegible] voluntas [illegible]
efficacie opere impleat// Iam lauda anima mea dominum [illegible] figura dei [illegible]
quia capax est beatitudinis decorata dei similitudine [illegible] ipse sua voce [illegible]
tione [illegible] ut [illegible] [illegible] memorie intellectus et voluntatis
in te constituit ut deum per memoriam tibi [illegible] retineas et [illegible] atque
unitas eius [illegible] per intellectum [illegible] quo ipse ipso [illegible]
in [illegible] quia [illegible] omnia de nichilo creavit
[illegible] in [illegible] sapientia qua decet cuncta disposuit et [illegible] in [illegible] quod
habitat omnia [illegible] repleuit [illegible] magnalium dei [illegible]
et [illegible] eius [illegible] memoria [illegible] legis [illegible]
et [illegible] eius [illegible] intelligentia [illegible] libertatis [illegible] et [illegible]
bile [illegible] intelligentia [illegible] tibi [illegible] vult [illegible]
[illegible] consignatum est itaque sup te [illegible] vult [illegible]
voce [illegible]/ [illegible] bona [illegible] expediens et
in expediens [illegible] ne forte sub specie boni mala [illegible]
virtutum in vitia declines/ nam [illegible] virtutum speciem [illegible] ut
moderata [illegible] vult videri iustitia [illegible] refrenata
[illegible] libertas apparere studet [illegible] sub specie virtutum vitia tegit ut sub
iustitia crudelitas sub pietate [illegible]/ sub zelo [illegible]
torpor [illegible] solet et hoc modo in [illegible] // [illegible] [illegible] dist[illegible] at
cepisti [illegible] et iterum lauda anima mea dominum [illegible]
[illegible] [illegible] adesse [illegible] qualecumque sit esse [illegible]
sed non esse dimissum te [illegible] [illegible] esse [illegible] libera esse [illegible]
esse immortale esse indivisibile esse vitale esse [illegible] esse non potuit omnia existitiue
omnium receptivum et [illegible] esse [illegible] esse non potuit omnia existitiue
[illegible] creatoris eam [illegible] [illegible] capax esse intellectuale [illegible]
[illegible] omnibus [illegible] tuo creatori conspiciens [illegible] [illegible] contemplari
[illegible] [illegible] in maiestate ut potest ex tuo esse dependenti suum esse [illegible]

ca 147

pendere etc. Et laudare dominum tam in diuinis sublimitatibus quam in simplicibus ceu fecit qui ultime
spone non dimittit te penetrare quod tibi illabi possit uel tua secretaria intrare ac
sic secretissima sponsa es filii dei cubiculum spiritus sancti templum atque totius trinitatis gloriosissimum
habitaculum in quo pater in filio et spiritus sanctus sublimiaque eorum eloquium deliciantur. Tu filie hominis
i lauda anima mea dominum. a quo tali tamque potente libertate dotata es ut a nullo
cogi possis ad appellendum actibus ad bonum uel malum atque tanta capacitate formata
es ut nichil nisi solus immensitas te satiare ualeat / sicut ei seruientes eius sermona
asserit. Quoniam te cum humanam satiare non illa res sicut nisi ille de quo scriptum est saciabor
cum apparuit gloria tua / Hoc quod est sentire cum innumerabilibus fame ubique affligentes con
sumuntur et errantes qui sentiebat beatus augustinus exclamauit et dixit domine fecisti nos
ad te et inquietum est cor nostrum donec requiescat in te / i lauda anima mea dominum. i re
cognosce gratanter et spiritualia exteriora superficialia respice habitantem indu ipsum et ytem
place quot etiam custodis rex tuus dominus omnium te protulit et cunctis prestantium
uirtutibus pluribus rebus corporeis te in signiuit / et in uniuersis luce clarius quod diuina
ordinatione celestia contiua solutur simul corpus sum dirigit ut homo est uolutatibus de
seruiat tecum respondunt corporalis secundo in uno deo tuo obliceris / In principio creauit te propter
decere matrimonio ut regina quam summo apta sit sponsa in matrimonio in patria
celesti atque summa beatitudine dei sui. Estimo anima mea quod tam ualens dignitas
tue sponsa perpendes atque summe pulcritudinem nature tue intellexeris qua summo mactat
tue sponse perpendens atque summa pulcritudinis / deperdisti de abysso nichilomenus fluentia tuo creatori
ut signaculum pulcritudinis ...
A uditam magis tue creationis origine et qualis sis et nobilis et apta dignitatis
magnitudine consyderes ut perpenses ubi sis et nunc in loco quem habitas et delicto
sis ut iam seruiens te perquam audeo in regione longinqua / in insula exilii in
ualle miserie / in deserto serpentium et scorpionum in mundo subito dissipando deorum
in terra pingue et labore / terra mortis et doloris / O anima mea domus in tanto est
superne consolationis et iterum est patria inquietudinis temptacionum et terrarum que
crudelis seuiant quam eo ut sunt periculum in speciis. O igitur tanto dolet lilium
et delicatissimus flos inter spinas tot in uniuersis totis contiguis persecutoribus circumdatis
unde quo caute ambules plenus est in medio spinarum fructuosa aculeis in terra
pede uere sicut stratum undique sagitte et insidie latent undique pericula undique laquei mortis.
P ost hec contemplando ubi habites ut in domo speciali uelut illam hominis porta
tam hominis obtineo ut legis in corporis humani tamen in tabernaculo nobile
artificium mille distinctum offitiis quod erat ei habitaculum solacium et instrumentum
aptissimum atque pro suis operationibus perficiendis deliciis ex sensibus atque membris organum
obedientissimum / sane in peccatis agitando miro modo in quantitate homo sibi factum
nec uult peccatum fecit ut corpus quod tunc erat solacium et habitaculum sit dolosum
sibi ergastulum et quod erat ei paradisus deliciarum factum est locus omnium miseriarum
et quod erat ei obediens instrumentum factum est grauans impedimentum et quod fuit ei
domus honestatis factum est sibi carcer contractionis originalis feditatis heu me in
sera quo habitare lucidum domicilium nunc squalidum et tenebrosum carcerem in quo
carcere meo ingrediens maculam / facie mea pulcram perdidi oculos decorem
meum et quod signaculum erat plenitudo sanctitatis sum ... lacrima horror et putredo
et factum est tota fetida domus mea contra me / misteri mei et auditus obstruxit

tectue gustue et bimasse bives corpis mei pugnant contra me domestica mei
et proximi mei adversum me steterunt et vim faciebat mala in perquasierunt
vanitate et dolos tota die molint contra me / confederati et iuncti sunt inimici me
os mundo et demonibus quibus aperuerunt portas domus mee et introduxerunt in thoro
cubili mei / sibi vitia tade et surrepta que eius dator sponse sponsa dei dicebat
et amabat / virtute qui fuit meretrice de sponsa abhominabilis facta sum et qui adul
tea formatoribus cum mundo et dyabolo iacui subacta. Heu in thoro essem
no tollexi quod predemia alietas honorabilissima dator mei sponsi me dimisi et reg
line dignitatem virtutes vicios sequelis de tempore amisi / Et indignus et quod
dederat mihi ex potiti quod sola dei exivi et vendere promeruit plenum fiera
Itaque caractere et insignia summi creatoris in gloriae nobilissimis pulchris data ab
lade maculae et falsificare / Itaque iam dixi ego digitis sp... perpendo magistrae
tue offensae ex recordatione beneficiorum intelligo gravitate peccatorum / quanto magis e
dignitate meam conspicio tanto magis virtutem degenerem duxisse et fuisse confiteor et con
besto / nam tanto gravior est culpa quanto nobilior est natura tanto maior of
fensa quanto maior est eius quem offendit excellentia / Heu tabernaculum dei cum
suam ergo mentem venientes maculas deo abhominabiles in
fra limina per fenestras meas introierunt per affectum
potestatis oblivionem per memoriam / Heu dilectores pitellectum quibus iustitiae per affectum
dei fugerunt a thalamo cordis mei et fugit cum illa omnis decor meus / quod ei decor
mei in domo mea et voluntas mea quae pontes stabilitur quod eius sunt continentie
hitarium / Iam ubi est in quo summo deo sedes sui in sapientia iustitia tyrannia mean
suetum contra caecitas in mentalibus et nimis ... per stultitiam in iustitiam virtutem et in
spiritum veritatis qui reddebat deo monarchia in eo summi sua / Heu subiectis
tyrannis / Ducesque assistebat deo monarchia mentis summi sua / Heu subiectis
in potentiis tyranni habenas et sensualitas lascivit ad voluptates per mundi
ad puritates / mansuetudine tetigit lingua falsitate protulit / oculos respexit
ad vanitatem / splendorem mei deceperunt / Hostes mei pervenerunt me / obduxerunt
me misteri et aperuerunt portas regni mei limina meis qui licenter volue
runt me et tulerunt pallium decoris mei et sua sum degener sub servitute pecca
ti quam eius regnans sub libertate iustitiae / Cum prelata cuncti motibus carnis mo
luxuriosa appetitui refrenavi modo estis quale tyrannum meo glorium mihi declara
in meo suggestiones humoris olim meo ignis furoris exstitit tunc regina eius
tu hiis motibus ita in paleam nunc autem heu tyrannidi subiecta servitute ex
peccati ultimum in transgressionis divini mandati et

Sed confitere anima mea dic intus deum rectum caelo clamabo ad deum al
tissimum qui benefecit mihi cum iussit de caelo et liberavit tue atque pulcherrimus et
assistione sibi reformavit et restituit libertati pristine et propositum sed intus moo et
digne clamabo ad deum altissimum / quem in sanctificando tecum mirabilis suam scepe fictione
albonavit te revocavit / per occultam inspirationem / aperto revocavit / beneficiis suis
te allexit / quamquam liberatoribus ad penitentiam monuit diu penitentiam expectavit / dum i
peccatis te tolleravit / et tandem de saeculo peccati plene excitatam firmavit iusti
dedit et primordia sacramenta applicavit et exercitata / Anima mea cum amas sic po

tue miae dni que ite fecit, pensa a quot petis te psuavit / q te peccante
no statim cdepnavit sz te plogate iniqtate ipe plogavit pyetate / te pe
nitentem misericordit suscepit / ite imitacoz talem fecit ut flerent dulcia tibi
q fuerut amara / tibi voluntatem dedit et voluntate ptendi et te emendadi dedit et
gram vitam eternam pveniendi / quot rapti i petis mortui st quos d9 tunc hat
quam no disposuit / Igit o aia mea p invisibilib9 te clamo agnosce tuam glam
dei i celestib9 te assumendam pyc cfide fulgencia gaudent tandem vt videre ipso desi
derio venite venite iam desiderant te expectant angeli tuu adventu pstolant
Spus te vocat ihc xpc hinc brachia expansa ad te suscipiendum / caput i
clinatum ad te osculandu / in dextra in tenor ... pectore / pforatas manus pfora
pedes i vola lateris dext flux aq salutaris q te lavit ab iniqtate et sanguis
roseus qui te ornavit ablata iniqtate deformitate / q tibi vestimenta in
nocencie dedit / nuditatem tuam ignominiosam texit qui gustum spualem tibi restituit
Quantu te dilige debeo dne meus qui me fecisti cu no eram q me redemisti
cu perieram de pitulo me liberasti cu errabam reduxisti / qui ignorabam me do
cuisti / qui peccabam corripuisti me / qui ptristabar consolatus es me / qui iam pene
desperabam me confortasti / qui steti tenuisti me / qui cecidi erexisti me
/ qui ivi duxisti me qui veni suscepisti me / Pro hiis et aliis innumerabilibus
misericordiis tuis dne deus meus quid rependam no heo nisi ut diligam te dulcius
ut nullo alio amore in despacoe / delecter diligam sapient ut nullo alio amore
seducar / diligam te fortius oia pspera et adversa pro te fortiter sustinendo / Sed
fateor dne no sufficio pondus tanti rependere sz pro ignem tuum ... leve portare
onus ... vix ... tempset hoc est plus ... non semper perdendo / q
ut te amplius diligam iam oia ... tibi ... solu est
dulce ... ei ... amare ... no ... ipm ...

Igitur ne forsan tibi illudat amor carnalis reflecte iam oculum contemplacionis
et itu vide ubi sunt amatores mundi qui tanta sunt mundi delectabilia
quam brevia et instabilia sunt eius excellencie atque mundiales divicie glorie et pompe
potestates et volutates et divicie carnales divicie possessiones cumulant amato in
quanta amisse erant / nec hec appetitum satiant / et que i honore sive dolore
i placione sive tribulacoe i sublimitate sive humilitate etc potius / Aia mea
certa sis quod nil eminet nullo plurimum assit qui honore letet plus dampti
damnacione minat qui vitam beatitudinis merat / nempe ubi cesares olim potentissimi
reges et principes illi ubi prelati gloriosi / q eis pfuit tam gloria brevis leti
cia mundi post magna facilia et prelatorum pompa hec oia tamquam umbra transierunt
no sunt et velud navis fluctuante aqua celeriter transeunt / Certum sapia mundi
q pfuit quero tot et tales platone et aristotele cum ... et dyogenes no salvant
sz excecavit non edificavit sz supbia inflavit / quod sapientes cum tempore te
quire solacia illius q dicit / beatus homo quem tu erudieris dne et de lege tua eru
dieris eum / In qua ... spondet tibi sacra scriptura i qua ut i speculo agnosce si fa
cies tua pulchra sit / si deformis sit ibi disce viam vite et scientiam salutis
et beatitudinis eterne ibi disce ... tuam ... celestia ... et ... ubi ...
glorie ... quam sit ... / ... felix ho q ...

benedictus [illegible]
n pu 93

oia illum aut nescit / breve aut si illud scit eo si alia nescit / perdenda
mea meditacio huius temporis brevitatem huius temporis iocundo prosperitatem / sub hoc
tempore mortis [illegible] Quid [illegible] morte [illegible] mortis
/ [illegible] [illegible] nisi [illegible] nequiter [illegible]
est [illegible] qui diutinis [illegible] et [illegible] in morte abire / [illegible]
hac vita qui [illegible] in dolore [illegible] in labore [illegible] in tremore / in qua
est [illegible] facilius [illegible] fragilis [illegible] / [illegible]
est [illegible] Quid est tibi anima mea [illegible] corpore
[illegible] et [illegible] consolacio [illegible]
[illegible] / [illegible] tibi celesti in gaudio [illegible] brevitate temporis / [illegible]
delectacione expedita / [illegible] tibi in corporalibus membris [illegible]
[illegible] ut [illegible] non [illegible] delectaciones [illegible] [illegible]
voluptuales [illegible] ut [illegible] erit / [illegible]
[illegible] horridum [illegible] iam [illegible] facti [illegible]
[illegible] et melodie [illegible] tactus [illegible]
[illegible] putrescent [illegible] delicato [illegible]
[illegible] / [illegible] olfactus [illegible] superflue omnes
[illegible] omnia que modo tam delicate [illegible]
[illegible] delectari [illegible] domine ihesu [illegible] delectacione
[illegible] respice in me [illegible] in dulcedine
[illegible] [illegible] de torrente
[illegible] spiritualium [illegible] gustato spiritu [illegible] caro et
voluptuose [illegible] parumper gustato [illegible] me [illegible] / [illegible]
[illegible] ut [illegible] solo delectet gloriantur
[illegible] in gloriam [illegible] ut [illegible] exultent [illegible]
[illegible] renunciaverunt [illegible] optime [illegible] consolaciones spiritus
ut ille delectent [illegible] temporibus [illegible] consolacione [illegible]
[illegible] gustus [illegible] voluptas carnis sit
[illegible] omnia mea [illegible] spiritualis [illegible]
purificatus non delectet in [illegible] spirituales et [illegible]
[illegible] delectando [illegible] et gloria [illegible]
putare nichil spirituale consolacionis [illegible]
[illegible]

Satis iam [illegible] tibi [illegible] / nunc [illegible]
[illegible] contemplare [illegible] tremore [illegible]
[illegible] in morte hominis [illegible]
[illegible] horribilium demonum [illegible] tempore
rapiatur [illegible] / [illegible] diutissime [illegible]
et contemplare [illegible] igneo purgatorio [illegible] / [illegible]
[illegible] horrore iudicium in valle Iosaphat futurum / contemplare penas inferni
[illegible] iudicio [illegible] parata [illegible]
[illegible] / [illegible] iudex [illegible]
[illegible] demones [illegible] passionis [illegible] / [illegible] a latere [illegible]
[illegible] dolore plenum [illegible] passionis [illegible] / [illegible]
[illegible] ubi [illegible] iudicis nullo [illegible] appellare ubi advocatorum [illegible]
[illegible] oratorum eloquencia nichil poterit [illegible] iudicio
[illegible] flectere [illegible] iusticiam [illegible] et iuste
[illegible] / nullus [illegible]

retribucionis suam/ Anima data computas tua est [illegible] quam [illegible] luctus
qui dolor qui separabuntur in poenis aspersionis inferorum et videre potestati demonum duce
dicebam supplicium/ O anima mea tolerabile erit in [illegible] et gehennam sustinebis facie
ea dei priuata et a illorum felicissima societate beatorum separari quod omnibus vincit
horrorem et a desideratissima ciuitate tua [illegible] precius excludi/ Vtinam [illegible]
palatio cordis tui [illegible] per amatorie [illegible]. Que prima plenitudo quid dulcedinis
in parte erant [illegible] ad incipiendum [illegible] amaritudinis habeat et lapsu [illegible]

Egredere autem anima mea de purpulo corpore tuo et spaciare in celesti tabernacu-
lum vide per fide gloriam dei et spiritus laboris/ miracula grande non condignas
huius temporis passionibus/ Aperi oculos tuos pulcre et speciem contemplare et [illegible] speciem
pergit anhela/ Dilata cor tuum, expande intellectum affectione tua [illegible] stellarum
tuum [illegible] fantasmatibus/ nunc assume aliquando [illegible] terrenis quod non
nisi cognitissimis intellectibus gloria dei [illegible] contemplatur [illegible] purissimis
affectibus celestis illa mentes [illegible] spirantis est [illegible] degustat [illegible]
eum per hac vita subtilis speculatur ad [illegible] huiusmodi in [illegible] minime [illegible]
tatur/ [illegible] ocius contemplationis post ad superiora et vide quantum gaudium est
[illegible] conspiciunt [illegible] miserie periculis [illegible] [illegible] in
uanitate deo [illegible] quod in hac vita perierunt [illegible] sustinuerunt [illegible] erat
tabiles eius [illegible] [illegible]/ quod de exilio tam longinquo et tam misero
ad patriam peruenerunt/ peramplissimam altam speciosam et [illegible] non [illegible]
[illegible] vespera [illegible] quod deus sol iusticie [illegible] lux eius lux eius est lucerna
eius agnus/ [illegible] gloriosam [illegible] magnificencia [illegible] principatus
[illegible] tabernaculis apostolorum [illegible] martirum [illegible] virginum in
[illegible] confessorum [illegible] angelorum [illegible] gloriose [illegible] gloriosum beatorum [illegible]
diuiciis opulentam auro fulgentem gemmis preciosis fulgurantem/ et [illegible]
[illegible] et [illegible] desideriorum [illegible] affluentem/ Est enim ibi vita sine morte
iuuentus sine senectute lux sine tenebris/ pax [illegible] libertas [illegible] et
potestas imperialis gloria [illegible] infinita/ Ibi iubilacio et rege glorie collaudacion
[illegible] dulcisona resonancia/ Ibi apparent diuine glorie [illegible] thesauri
[illegible] regis et [illegible] [illegible] insigne gloriose [illegible] athletis [illegible]
de [illegible] contra [illegible] et pugne [illegible] sine [illegible] [illegible]
[illegible] victorie/ virginibus serta pudicicie/ doctoribus aureole confessoribus [illegible]
[illegible] atque [illegible] varietate [illegible] distincta ornamenta [illegible] honor
[illegible] digne de hac pena [illegible] est quod melior est dies vna in atriis tuis super
milia/ O quam gloriosum est regnum dei in quo [illegible] cum christo regnat omnes sancti/ O desidera-
tissima ciuitas celestium incolarum/ O iocundissima [illegible] et tale collegium super-
[illegible] igitur anima mea [illegible] te studere [illegible] ad hac societate/ [illegible]
cedat iam amor [illegible] inflammet te amor regni dei vbi perhennis leticia regnat
vbi nulla aduersitas [illegible]/ nulla molestia [illegible]/ vbi vacatur diuinis laudibus
sine intermissione sine desidia sine fatigacione sine labore [illegible]
vbi omne quod placebit aderit/ et omne quod displicebit deerit/ Ibi beata societas
ibi optima societas vbi [illegible] illud Saciabor cum apparuerit gloria tua

et illud in exaltavit ab altitudine domus tue. Certe bene exultat sancta ecclesia ex contemplacione
eorum que consequuntur electi de se et gloria patris et pacis felicissime. Cum civitas bonorum
cum suo Iohanne sicut ex possessione vere omnibus beatitudo ibi exercebit et
sic illud Augustini quod quisque tum gaudebit de alterius gaudio sicut de suo. Certe et
illud quod ibi defuerit illa adest mutua beatorum caritate perfectius adimplebit. Constant quasi habent alter proximum esse et alter ipse quod minus habent ipsi
habent. Ibi ipsi consolatores de patriarchas humilitate perfectissima. Prophetas credulitate
ditissima apostolos caritate ardentissima de constancia fortissima martyres de pietate
dulcissima confessores de castitate purissima virgines et
ista que sunt in illa vita eterna ut videat te deus unum et que misisti Ihesum Christum

Ecce quantum sepe que quanto gaudio exultet sancti contemplatores super se homines Christum
videntes quanto gaudio exultet sancti contemplatores super se hominem Christum
gloria et honore coronatum magnificentissime in throno maiestatis residentem ubi plenarie
intuetur misterium incarnacionis et ineffabilem unionem divinitatis et humanitatis quod semper
intuetur misterium incarnacionis quomodo passione sua inclitus gloriam
cum homo sit deus et deus homo et homo per passionem est glorificatus ut homo
adeptus sedens videt genus hominum sic per angelis dignitatem et honorem ut homo
sit deus omnes angelos. Quanta leticia mirice glorianter si quis de suo genere dominus
sit deus omnes angelos. Quanta leticia amici et uxore sui generis. Et homo mor-
talis inspiciens ad imperatorem asserendum retinent amicis et uxore sui generis, compatrem
talem hominem quem fama predicat excellentem sapiencia, scientia, virtute compatrem
in misericordia. Tum asstat quia videat aspice. Quanta leticia afficiet homo
et expandat humanitatem ad videndum faciei Christi, per dum videt omnia
esse homo sit hominibus cupit apparere vos de celestibus gaudiis. Per passione
Nichil utique et felicibus hominibus
redemptor et in omnibus adest gloriam plenum.
beatis Christi contemplando amplior gaudium magnum sicut angelis intellectus superare
Ita contemplando regnum celi in throno filii adeptos assidente qui penserunt
quo sexu ipsa gesserit se per eius sto eho pater hominum redemptor hominum conceptionis
dent per eam ad honorem ut patet per homines. Sic deum intuetur quo ipsi in ea
te assilum constituti sunt in via per eam remissorum que collatorum tamen ipsa intercederent beati adeptos
te assilum constituti sunt in via per eam remissorum que collatorum circa ipsorum reflexo per

Eciam quanta putas leti exultaverit contemplacione celo semper reflexo per
cantes quo iam per bellum dum videt sentire que laboriose per continuas
comprehendit in passionis amplexantes puritatis que absolute corpore
comprehendit distinctione. Cum passionem amplexant puritatis que absolute tempore
unum tam arduis. Cum per meritum tenet que passione que solum consecuntur sunt
multitudinarie contemplantes super talem gloriam me tempus monendum ut
perspiciat vigorem in possibilitate et in morte splendorem claritatem et minimum agilitatem
promptitudinem, penetrabilitatem subtilitatem, aptitudinem, validissimam spirituali.
In ipsis his in motu beatorum accidentalibus gaudiis dentatur hinc possibilibus
que digne beati commutant si non constituunt. Ultimus momenti responsione ad gaudia
specialis beati sicut quod contemplari desideratissimam contemplacione facie divine maiestatis
que amica mea hiis tantam tantis gaudiorum objectis deditate satiata

Nunc quo amica mea hiis tantum tantis gaudiorum objectis. Specialis sue mentalis de ma-
iestate contemplacione amenitatem laudem lucis clare et speculum sine macula dei ma-
iestatis in quo contemplantur beati ineffabilem bonum et semper felicitatem beatitudinem et lumen
eterne in specula iustitia in puritate et sui pulcre speciei facie et ac claritatem

Virga aurea beatissima
genetrix dei prudentissima
mater per quam in celo ...

sericem et pulchritudine. O si tam pulcra visu est mundi machina quam pulchrior qui
fecit omnia. Si tam delectabilis species create quanto delectabilior factoris eterne essen
cie. Si tam rerum natura quam mirabilior prime eius figura. O quantum delectat hu
manis intelligencia in deo nosse omnia. Que debent fieri futura in eo cernunt
her et cherubin obscura. Quid enim est quod nescire possent qui videntem omnia videt.

de sum

Quam mirum quantum fere desiderio hoc speculum videre labore in illo studere
et legere desiderat quod hoc semel vidisse est omnia vidisse. A quo philosophi habere

plato arist. ptholomeus

quod speculatus est plato de theologia aristoteles de philosophia ptolomeus de astronomia
quibus quod hoc de veritate intelligere possumus minimum corpus est quod quidam [illegible] in ipsum
deum sciunt [illegible] sicut cherubin et seraphin [illegible] et affluit mirabi
lia oculus quem non oculus vidit nec auris audivit nec in cor [illegible] hominis ascendit
que preparavit deus diligentibus se in regno glorie. Ubi non te scire [illegible] cogitabis divinam

[illegible]

unitatem in personarum pluralitate [illegible] essentie unitatem ubi in effabilem filii a patre pro
cessum [illegible] spiritus sancti [illegible] vide clarebit et apte plena
re totius [illegible] ministerio revelata facie gloriam dei speculabis [illegible]
Hic sapientes intelligere hoc iam non allicit iam non [illegible] [illegible]

Quis sufficit ut cupiat dissolvi et esse cum christo ut efficaciter mortificet car
nem ut spiritu vivat, alat remittet mundum ut celum possideat. [illegible] sic hyis
sanus est specimen [illegible] obtinere celestia credere fervide obtinere vero pro
missa. Quod enim hic refert ferrum et lude sic sperare [illegible] tenere venera
que est ut [illegible] non afficiant celestium gaudiorum contemplatione non monet ipsum
[illegible] ut fide [illegible] tempore [illegible] specimen [illegible] est carnalem [illegible]
carnalem dulcedo eius in minimum aspecta [illegible] sape non puniunt [illegible]
ostendit sic posse duobus dominis servire [illegible] carnem et spiritum [illegible] placere
et deo [illegible] obsequium impendere vel fidem [illegible] medio de solacium mundi [illegible]
[illegible] celi. O stultissimi mortalium sic decepti sic excecati sic carne
et mundo alligati ut propter gloriam temporalem perdant gloriam eternalem qui solacia mundi
sperant gaudia paradisi. Item propter escas carnis perdunt delicias beatitudinis
eterne [illegible] corporalibus [illegible] ut lucrum
[illegible] et honores quod propter momentaneum quod delectat [illegible] eternum quod [illegible]
Et quod [illegible] stultus eligat esurire per momentum ut in eternum satiaret [illegible]
per momentum ut propter [illegible] contempni per momentum ut in perpetuum honoraret [illegible]

no

per horam ut eternaliter ditaret. O misere homo [illegible] dei [illegible] decoratus
[illegible] desponsatus fide [illegible] sanguine [illegible] cum angelis [illegible] beatitu
dinis heres regni celestis quod tibi cum carne quod tibi cum mundo [illegible]
hominum miserias solacium [illegible] liberavit [illegible] quam [illegible]
[illegible] bonorum [illegible] stultissime homo cur terram [illegible] lacte et melle
manantem pro [illegible] vale lacrimarum delicias quis [illegible] hoc [illegible]
quod [illegible] ita excecavit sic infatuavit [illegible] non [illegible] naturaliter
[illegible] ut [illegible] carnalium delicias
ut in capite [illegible] ad mortem pugnat [illegible]
[illegible] fastidiant. Quod est [illegible] dul
cedine [illegible] placidum tibi et [illegible] ab [illegible] mundi [illegible] abelle [illegible]

Non erubescis iam vir factus et grandevus adhuc adherere uberibus matris in infancie tue, quia barbate non ne sentis ora tua iam ablactata? Aufer te a mamillis matris, et adhuc gustabis ... et cibo solido plena sanctitatibus ... ad fine ... genus ablactatus et cibo solido ... in salutem ... confortatus ut in fortitudine cibi illius ambulare usque ad montem dei oreb. Et quia delectatoris quibus ... personis dignitatis ... thoris ... accepisti potens, cui non deruptu illuc ... hereditatis. Si cupis ... deliciarum ... illic spera, ubi affluencia deliciarum ... epularum ... gaudentes ... in illic spera, ubi ... delicte ... armonia ... suavitate delicie gustus ... dulcedine saporum ... olfatus ... fragrancia odorum delicie tactus ... quiete ... in fragrancia odorum ... illic spera. Si cupis honoribus et si cupis celiber ... nulli ... deo ... illic spera. Si cupis ... virtute locupletari. Si cupis divinas ... gloriari. Si cupis ... quid ... Si cupis ... quod appetis ... si ... Si cupis ... omnibus illustrari ... quid ... Si cupis ... omnibus ... illic spera et ibi omnibus ... glorieris etc.

Ecce super dictis recolligi ... ut ... probabiliter ... licet ... actio

Ex superdictis recolligi potest ut estimo probabiliter ... licet ... non sit ... gradus sum ... latitudinis creati esse ... perfecte ... ... in ... multiplicari ... gloria ... tamen ... rerum ... perfectissime ... contemplande ... speculum ... in ... superius speculari esse ... superium angelorum relucet dei perfectiones ... in ... unius ... causas ... conclusiones ... ... claude ... portas ... fuge de fenestris ... habitacionis tue ... claude ... portas ... et ... ... regrede ... interiora secretissima ... clamans ... ... contemplando te ... nexu corporali ... temporibus tibi ut speculum ... ut contemplando te ... nexu corporalia in ... corporalibus copulate ... intelligas ... ordinem et te media ... ... finem ultimum reductionem etc.

Explicit hic anime speculum quo te vides ... qui scripsit ut ... in pace

Requiescat et ... etc. ... pr ...

rr R Reverendo in Christo patri domino domino eckardo episcopo wormacien. ... de hassia ... ... sapiencia ... omnibus ... ordinem ut scripturam dicendum ... ordinis ... ... ordines ... regimen ... distribuens ... extrema ... ordines ... quadratos ... ut traderet ... iuxta ... habitudines quadratos ... ut traderet philosophi ... extrema ... ... proporcionalibus et ymas summis ... statuit ... copulata ... in ... et temporalibus ... copulata ... reduci ... ... mediatores angelos ... ... cognosceret ... Christum ... mediatores ... ... deo ... Et ... mediatores posuit ... cum ... ... et ... ... religionum ... cum et ... Inde ... ... religionum ... ... sacerdotes ... mediatores ... ... ordinibus ... mediatores ... ... dumtaxat ... ... dive maiestati ... ... ne forte ... ... in ... digitate ... ... ne forte ... ... maiestatis ... ... petit ... Et ... deo ... ...

ce rebelligat. Quanta igitur spe salutis animus exultat peccatoris, cum solita pro
adipiscendo non sufficit regno celorum, dubius diuine dispensacionis ordine in
celos conquestit, se illud per alios apud deum obtinere posse, quod suis viribus
et meritis attingere non possunt. Dum iustorum oraciones pro peccatoribus, sanctorum pro
uiatoribus, bonorum pro mortuis audit, consistit diuine dignacionis decreto
constitutum, atque ostendit saluator, quia tercio mentis corporis operibus quo
amicos de mammona facere precepit iniquitatis, se ad eterna recipiendos in tabernacula.
Et legitur in scripturis [illegible] dei clemenciam mortalibus [illegible] [illegible]
ut per tot tantisque effectibus pre oracionibus electorum [illegible] exaudire dignaretur.
Sic orauit magnus Allexander contra [illegible] Iudeos inclusit [illegible] se.
Theodosius imperator contra Eugenium robustissimum tyrannum magis orando quam
ferendo pugnauit. Orauit Iosue et celum stetit, orauit Ezechias et
sol retrocessit. Orauit Moyses in malis et terre extensis [illegible] superauit.
Orauit Helias et tribus annis non pluit super terram, orauit rursum et pluebat.
Orauit Petrus et Simonem magum deiecit. Hec plura reperies discurrendo per
textus dei sanctos in magnis et minoribus sepe exauditos inuenies. Et si
[illegible] [illegible] homines [illegible] pro bonis, pro malis [illegible] dei [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] se [illegible] exaudiat. Quia est qui
bonitatis [illegible] [illegible] se [illegible] [illegible] exaudiat [illegible] [illegible] denegauerit
[illegible] suis supplicantibus pro reorum offensis orantibus [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] exaudire [illegible] [illegible] gemitum pauperum, qui
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] magnalia donante
[illegible] laudat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] uiatoris
[illegible] [illegible] magnificencia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] forsitan [illegible] placet amplius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mereri
ille primum recipiendi [illegible] [illegible] affligitur, ille [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ille [illegible] patitur [illegible] gaudiis exultat. [illegible] nec [illegible], nec fal-
[illegible] [illegible] [illegible] temeritate vana pollicitans. Nemo decipiat [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ut [illegible] non [illegible]
[illegible] aliorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] posse [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible]
[illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mortua [illegible] [illegible] [illegible] fides
[illegible] placere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] salutem [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] exauditus [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] eciam
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] non [illegible] saluti [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] passionem
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] beati Stephani suffragii
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] studiose [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] Paulus. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] male fecerit [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] salutis [illegible] gaudet in male [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] in mortalibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pro talibus a morte [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] exaudire. Sed [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] esse arbitror ut [illegible] [illegible] [illegible] reperiri habeat [illegible] [illegible]

Allex[illegible] magnus orauit [illegible] in [illegible] [illegible]
Theodosius

No[illegible] [illegible] petere

cessari sic libandus/ quia de corpore trucidat immo pigritatem quam aliorum se mitis confidit
propter neglectus iustificandus et regno celorum intercedere/ Cum ergo aliorum [illegible]
esse cupit [illegible] et [illegible] dei [illegible] salvari in gratia/ et ipse sic vivat sic oret
sic quod laboret ut sua culpa non sit si justorum preces pro ipso non exaudiat/ [illegible]
sic quod [illegible] complaceat eloquia oris [illegible] meditacio cordis mei in conspectu dei [illegible]
ut orando complaceat [illegible] oris [illegible] qua crebrius addere [illegible] clamantis oracionis [illegible]
et nobis oracionis qua [illegible] dictante [illegible] sic adiutorium [illegible] oracionis [illegible]
dei ore salvatoris [illegible] ubi [illegible] meditacione cordis [illegible] exardescat ignis [illegible]
[illegible] ut [illegible] loquitur [illegible] oracionis hanc qualitatem [illegible] excitanda devocionis
[illegible] divini amoris [illegible] oracionis hanc qualecumque [illegible]
flammula [illegible] legere non [illegible] digniter [illegible]

Dei filius ihesus christus [illegible] nobis [illegible] supplicacionem [illegible]
[illegible] humane fragilitatis [illegible] auxilium [illegible]
[illegible] quam oracio apud patrem [illegible] qualitique
amoribus [illegible] optabat [illegible] oracio apud patrem [illegible] salubrium esse [illegible] ut
[illegible] rogari sibi acceptabilis esset quod salubrium esse [illegible] ut
[illegible] digeret [illegible] adeo nobis largiri petendo [illegible]
oracionis [illegible] abreviatam [illegible] vite [illegible] ministerio [illegible]
oracionis [illegible] secundum omnem petendorum [illegible] ambiguitatis
[illegible] humane [illegible] prolixitate non [illegible] oracionis
[illegible] brevitate [illegible] non solum [illegible] dei [illegible]
cotidiane oracionis [illegible] non solum [illegible] discipulis suis et [illegible]
[illegible] et [illegible] predicando [illegible] celestis
tradidit. Matthei vi° Orantes nolite multum loqui sicut [illegible] celestis
[illegible] Orantes nolite [illegible] oratis [illegible]
quod opus sit vobis antequam petamus eum. Sic ergo vos orabitis [illegible]

Pater noster [illegible] exordio [illegible] ad [illegible] nobis permittimus [illegible]
nos pater noster quia [illegible] celestis [illegible] hereditatem
filii sui regenerauit nos pater noster quia coheredes filio suo [illegible] obtinentibus
adoptauit nos/ Qui es in celis [illegible] presentando [illegible] hominibus [illegible] eos
[illegible] maiestatis Qui es in celis [illegible] essenciam [illegible]
[illegible] Qui es in celis et [illegible] ipse [illegible] filii [illegible]
[illegible] et quidem deus sic pater [illegible] super omnia honorare debemus super omnia diligere
[illegible] et [illegible] timere [illegible]
[illegible] et [illegible] diligat [illegible] omnes [illegible]
[illegible] omnes parvos [illegible] diligat [illegible] celestis qui fecit
[illegible] omnes [illegible] pater noster celestis qui fecit
[illegible] amet [illegible] nos diliget [illegible]
nos et refecit nos [illegible] vestiget nos [illegible]
[illegible] pascet nos [illegible] salutis nos [illegible]
agri [illegible] nos [illegible] filii dei [illegible] corde
[illegible] ignorantes [illegible] filii [illegible]
[illegible] nobis [illegible] vite [illegible]
[illegible] ad patrem [illegible] celestem qui nos [illegible] humilitatis
[illegible] nos [illegible] filii sui redemit [illegible]
[illegible] dicamus [illegible] Sanctificetur nomen tuum. i. super omnia venerabile et
[illegible] nomen [illegible] filii [illegible] nominavit [illegible]
[illegible] nomen [illegible]

creator
regenerator
adoptator

non [illegible]

Natura [illegible] oro
domini

pr[illegible] certum [illegible]
[illegible]
[illegible] hereditatem

[illegible] se ostendo
[illegible]
[illegible]

1ª petitio

Deum omnipotentem creatorem celi et terre Sanctificetur nomen tuum hoc est firmetur in cordibus nostris quod tu dicaris deus ingenitus pater consubstancialis ihesu christi et missor eiusdem spiritus sancti Sanctificetur nomen tuum id est glorificetur ubique tuum statum in nomine ce lis missionem et manifestetur nomen tuum hominibus quos dedisti ei nomen ipsum commendans auctorem omnium dominus universorum protector in refugium liberator et recep tor meus presertim christus in nomine oportet nos salvos fieri et ad genum flecti ce lestium terrestrium et infernorum Sanctificetur nomen tuum hoc est quod quod est presto et dignitas excellentie et dignitas honoris nominis tuo attribuatur ut noveris in toto orbe deus altissimus iustissimus sapientissimus et pre misericordissimus Sanctificetur nomen tuum id est gratus et ac nobis semper in nostris laudibus sanctum et laudabile declaretur Oremus

2ª Adveniat regnum tuum id est ut tu regnes in nobis non caro non mundus non demon ita ut tuis mis teriis non illorum iniquis suggestionibus pareamus Adveniat regnum tuum id est ut in orbe universi principe huius mundi eiecto foras et te misericordante fiat ut tibi regi nostro ubique obediatur et multum benedictionem acceptabile te timeatur Adveniat regnum tuum hoc est presta gratiam tuendi talibus hic vite con sumi ut post mortem in celeste regnum recipiamur sursum ¶ Tercio petimus

3ª Fiat voluntas tua sicut in celo et in terra id est concede ut nos mortales pro modulo nostre condicionis sic in terra tuam impleamus voluntatem sicut quia altius implentur in celestibus Fiat voluntas tua sicut in celo et in terra hoc est presta ut quemadmodum tue voluntati in celo id est ecclesia triumphanti obtemperat ac presenti ita et ecclesia militans ad te conversa proficere et pugnans tandem obediat Fiat voluntas tua sicut in celo et in terra quod dicat sanctus quia tua voluntas sit et iusta tam nemo respicere nec quod posset dicere cur facis sic dignum iustissimum est ut quicquid quod nos volumus quod nos velit secundum carnalem spiritum nostrum fiat sed quod tu vis in celo et in terra et spiritus tuum delectat Fiat voluntas tua sicut in celo et in terra id est petimus ut sicut nobis placeat et nos delectet ... in mortali corpore supereminet ingemiscit adversus spiritus ut corpus tamquam celum in nostro corpore superemineat ita spiritui ... tamen ... tue voluntati ita et caro nostra terrena spiritui consonet et in omnibus fiat beneplacito

4ª ¶ 4º deprecantes dicamus Panem nostrum cotidianum da nobis hodie hoc est tu in terra ... omnium ... ut ... istarum illorum in tempore optimo ... vite ... subveniente ... Panem nostrum cotidianum da nobis hodie ... cum quo de celo descendit ... Hic panis est ... eucharistia cotidie ... vel ... Panem nostrum da nobis hodie id est cottidie presta ... aliquam delectabiliter percipienda ... panem ... lacrimas et ... oratione audicione vel contemplatione ... in ... nos ... panem tuum ... Et dimitte nobis

5ª petitio

debita nostra id est peccata que nos efficiunt debitores penarum secundum ordinem iusticie ... in penitencie peccatorum ... Et dimitte nobis debita nostra id est ... ullum peccatum ... nomine ... cottidiana ... debita nostra ... nobis ... et ... nostra ... Sicut et nos dimittimus debitoribus nostris

hic e(tia)m penas mortib(us) n(ost)ris p(ro)p(ter) quantu(m) e(st) de ipse debitate virtute passio-
nis xpi i(m)plere misericordiam quantu(m) l(icet) aut(em) i(n) purgatorio aliquandiu sinere d(ebe)re
Et dic(itur) nob(is) debita n(ost)ra .i. attentis n(ost)re fragilitatis defectu ignorantie nubilo et
temptationu(m) impulsu i(n) p(ro)missis multa q(uae) s(ecundu)m gradus ordines dignitates et status n(ost)ros facere
debem(us) n(on) facim(us) seu indigne agim(us) ad culpam mortalem nob(is) no(n) i(m)puta-
re s(ed) misericorditer ignosce. Sic(ut) et nos dimittim(us) debitorib(us) n(ost)ris in
h(oc) miserante misericordi p(ro)p(ter) ignosce .i. nob(is) obligant et tenent misericordiam p(ro)p(ter) q(uod) remissionem
misericordie ea i(n) q(ui)b(us) nob(is) obligant etiam misericordiam vnde quomodo nobis q(uo)d debent soluere
lauderim(us) et eos no(n) h(ab)ere sufficere(?) vnde quomodo nobis q(uo)d debent soluere
possent vel salte(m) quo(modo)cu(m)q(ue) possunt pie expectam(us). Sic(ut) et nos dimittim(us)
debitorib(us) n(ost)ris .i. o(mn)em i(n)iuriam nob(is) quantu(m)cu(m)q(ue) culpam quotiens h(ab)uit
et debent recognoscere iuste nos offendisse et veniam in ablato cum
honore et c(ord)e postulauerit qualit(er) s(icut) iustu(m) e(st) et toto corde(?) ex bono co(n)-
dono(?) et vob(is) ta(m)q(uam) offendere se sciat. q(uod) nec hoi(?) dessere(?) potest
o(mn)ia tolle c(ir)ca offendere se sciat. q(uo)d ceter(is) ho(min)is deserere potest
error q(ui) credit deu(m) infinite bonu(m) piu(m) et misericordem x(rist)i manum sua(m).
modo post veniam d(ic)t(am) offensa plorante et de(um) culpa(m) i(n)dulgere
velle nec posse et(iam) de dine(?) iustitie sicut q(ui)da(m) mentiebant(ur) no(n) punitte(?)
velle nec posse certe dine iustitie ut q(ui)dam mentiebant(ur) no(n) punire
te. Nec moueat quemq(uam) q(uo)d pena(m) e(st) peni(tenti) q(uam) iudex p(ro)lice(?) similis puniret
morte illa obstante qui(d) culpa et pena et p(ecc)ati displicentia iudici exhib(it)a
ta q(uia) iudex p(ro)p(ter) huiu(s)modi politie no(n) e(st) piu(s) i(n)dulgendo et p(oe)na(m) punien-
du(m) s(ecundu)m leges cu(m) th(esaur)us(?) subiecit. Deus aut(em) iudex benignissimus d(omi)n(u)s e(st) c(u)i illi subiecti(?) etc.
a p(ec)c(a)t(ori)bus exhibitam contritione(m) largissime sua pietate et puniens ad eor(um) gloriam
et vniu(er)si bonu(m) et decorem plus facit p(ro)p(ter) contritu(m) punire voluntaria pena
et hu(m)ili corde q(ua)n(tu)m(?) p(ecc)ati cu(m) displicentia contritionis(?) comune mors(?) etiam d(omi)n(u)s(?)
et humili cor(de) quantu(m) p(ro)p(ter) cu(m) displicentia co(n)tritionis et i(m)mensa p(e)na h(ic) et i(n) purgatorio q(uo)d
natura s(ecundu)m iustitia(m) dei magis excresc(er)it i(n) puniendo peccator(e)m h(ic) et i(n) purgatorio q(uo)d
iustitia et cu(m) misericordia amplius ondit q(uam) dignat(ur) p(ecca)torem ut peniteat ibi(dem)
i(n)fusio(?) et ei(us) mutua amplius ondit(ur) q(uo)d dignatu(r) p(eccato)re ut peniteat i(n) gaudio angelis dei sup(er) vno p(ec)c(a)tore penit(enti)a(m)
agente q(uam) sup(er) .xc.ix. iustis qui no(n) indigent. Sic(ut) et nos dimittim(us). Di(ci)t ut
agere q(uam) sup(er) .xcix. iustis p(ro)p(ter)ea no(n) egent(ibus). Sicut et nos dimittim(us) d(omi)n(u)s ut
s(ecundu)m rigorem iustitie et resp(ec)t(us)(?) humilitate(m) contritionis pro tanto(?) magis p(ro)p(ter)e puniri debent quo
ex corde debent contrito i(n)iuria(m) i(n)tulisse q(uam)uis tam(en) pena(m) i(m)pend(er)e(?) carce(r)is
extenda(m) dicunt(ur)(?) Ita et tu d(omi)ne dimitte nob(is)
i(n) p(ro)p(ter) temporalem carcerem ext(ra) carcere(m) ex soluend(is). Sic(ut) et nos d(imittimus) d(ebitoribus) n(ost)ris q(ui) p(ro)p(ter) ex
hiis modis culpe et(iam) iniuriam nob(is)cu(m) facit i(n) p(ro)p(ter) offendere(?) et offenderent(?) et p(ro)
fundatio(?) p(ro)p(ter) cari(ta)tis q(uo)d p(ro)p(ter) misericorditer offenditor(es) recte(?) offenderent et p(ro)
caritatem p(ro)p(ter) suis(?) ex misericordie obstinatos et ex certe(?) offenderent et p(ro)
s(e)q(ue)ntu(m) nos i(n)dulgem(us) s(an)cti stephani orantis p(ro) lapidantib(us) se. h(ab)entis(?) g(rati)a
pendentis et dicentis pat(er) ignosce illis q(ui)a nesciunt q(ui)d faciunt
d(omi)ni n(ost)ri xpi i(n) cruce pendentis et dicentis pat(er) ignosce illis q(ui)a nesciunt q(ui)d faciunt
Ita et tu pat(er) celestis ex i(n)finitate tue clementie nobis(?) ignosce et dimitte p(ec)c(at)a
n(ost)ra et tu pat(er) celestis ex infinitate tue clementie nob(is) i(n) nobilit(ate) et extra nos
i(n)firmitate(?) vel ignorantia vel consuetudine(?) excercitati fuim(us) i(n) nobilit(ate) et extra nos
i(n) q(ui)b(us) vel ignorantia vel co(n)suetudine exercitati fuim(us). Sexto rogam(us) Et ne nos i(n)ducas i(n) temptatione(m)
ne vnq(uam) obdormiam(us) i(n) morte. Sexto rogam(us) Et ne nos inducas i(n) temptatione(m)
i(d) e(st) ne des licentiam demonib(us) temptandi nos s(upr)a virtutem n(ost)ram vel si fuer(it)
da nobis virtutem triumphandi i(n) eos ut dedisti s(er)uo tuo Iob. Et ne nos
i(n)ducas i(n) temptatione(m) hic e(st) s(icut) p(ro)p(ter)e te michael p(ro)p(ter) nos(?) facie suppliciter p(ro)p(ter) nos(?) ut in temp(or)e
i(n) p(er)petua(?) et g(ra)uiore(?) nos surget carnis mu(n)di vel demonis no(n) labamur
i(n) p(ro)p(ter) te p(ro)p(ter)a(?) lenite(?) p(er)manente(?) spe(?) p(ro)p(ter) q(uo)d triumphare nequim(us). Et ne nos i(n)
ducas i(n) temp(tatione)m .i. rogam(us) ne temptes nos p(ro)bando n(ost)ram virtute(m) p(ro)p(ter) v(ir)tute
ducas i(n) temp(tationem) .i. rogam(us) ne temptes nos p(ro)bando n(ost)ram virtutem p(er) p(ro)spera(?) te

3(us)
4(us)
5(us) peti(tio)
6(us) peti(tio)

a^a peti^o

tribulacoes paupertate aut huiusmodi [illegible] nos refrenare possides a non inchoan-
dos ⁋ 7^a deprecatio Sed libera nos a malo culpabili detencionis i. b[illegible] [illegible] tep-
tacionum a malo temporalis i. servitutis et corporalis servitutis a malo talis ha-
bitudinis qua pacem sine servitudine. Quod [illegible] xpistus in hac oratione instituit plura-
liter dicendo a nobis, da nobis, dimitte nobis, ne nos inducas in temptaciones,
libera nos a malo etc. denotat singularem caritatem, nexum et fraternalis dilectionis
affectum quem pugnare esse inter vivos [illegible]. Et [illegible] [illegible] in purgatorio pro mor-
tuis. Et quod semper orare debemus [illegible] et [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] non singulariter, et ita ex magnitudine pietatis et latitudine caritatis orantes
citius exaudiri mereamur. Et hic de dominica oracione exposicione aliquali et
[illegible] multiplicium septem peticionum [illegible] et summaria exposicione etc.

Tangit [illegible] [illegible] amplior de oracione [illegible] [illegible] illas pe-
ticiones reprehensio [illegible] est [illegible] que requirantur ut hec dominica
oratio digne et exaudibiliter dicatur. Ad quod requiritur ex parte orantis humilitas,
devotio in [illegible] et [illegible] [illegible] offensum ea [illegible] petit [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] regaliter deo et [illegible] debita [illegible]
[illegible] est dei gloria [illegible] orando [illegible]. Et quod medius [illegible] debitis ad ea
prosequenda que petit [illegible] et [illegible] lex [illegible] petitum
[illegible] [illegible] [illegible] et voluntati, aliquando [illegible] petitur. Ex parte 2° et
[illegible] quod eciam ex parte eius [illegible] exigitur. Et ex parte orationis re-
quiritur ut distincte et devote proferatur [illegible] et [illegible] intelligatur.
Ex parte loci [illegible] requiritur ut sit talis quod talis disposicio [illegible] disposi-
[illegible] talem [illegible] [illegible] et non [illegible] [illegible]
[illegible] singulare dominice orationis peticiones [illegible] [illegible] liquide pa-
tere potest [illegible] hec oratio indigne et infructuose dicatur et aliquibus exaudibiliter
et digne [illegible] [illegible] [illegible] nobis [illegible] hoc [illegible]
[illegible] oratione [illegible] [illegible]. Sic ego ut [illegible] [illegible] [illegible]
in [illegible] [illegible] [illegible] quos [illegible] honor filiorum ad [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] amor [illegible] [illegible] est
illud [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] bonitas et [illegible] et [illegible] in [illegible]
[illegible] [illegible] ut [illegible] filii [illegible] [illegible] [illegible] se diligant, effi-
caciter [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] divite subveniente pauperi
sano egrotanti sapiente ignoranti potente impotenti [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] hodie [illegible] [illegible] [illegible] et paganos [illegible]
[illegible] destruunt [illegible] fortior debiliorem, dives [illegible] [illegible] et
[illegible] sacerdote [illegible] quod digne et fructuose dicant [illegible] domi-
nicam orationis peticionem. Sanctificetur nomen tuum. Qui nomen [illegible] [illegible] blasphemat
et [illegible] [illegible] assumit nomen [illegible] assidue [illegible] [illegible] periurando
[illegible] [illegible] falsitatis adhibendo et detrahendo deo [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] non est [illegible] [illegible] non fecit, non posse
[illegible] [illegible] cum [illegible] quod non est [illegible] non posse
quod [illegible] possit que non [illegible] [illegible] nec digna hac peticione
orant illi qui ad auditum nominis tremende maiestatis dei non tremunt [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et corde [illegible] assurgunt. Et [illegible] labiis [illegible]
sonant nomen dei non in salutaribus laudum [illegible] [illegible] in [illegible]

Margin notes (red/brown): "[illegible] adexaudi- bile [illegible] ex parte orantis" / 2° / 3° / 4° / 7°; "[illegible] [illegible]"; "[illegible] infructuose dicitur sanctificetur nomen tuum"

vluerat xpi pro amore hii sunt qui clamant a deo ore sanctificetur nomen tuum
et tamen corde et opere suspendunt et designificat hos enim computandos
arbitror et illos xpianos qui prodere hanc glosse que gloriam suam querunt magis quam
dei, qui titulos magnificant et nomina sua verbis glose extolli affectant
et specialem querunt solliciores ut nomen eorum et genus sui glosium et
horribile habeant spectis cognominibus quam ut a deo gloriam nomine xpi nominetur
et perficietur in spiritualibus gentibus et applicit atque arciores et eos qui honorem eorum debent
et sunt qui ad illos qui nomen dei nedum honorare negligunt sed blasphemant
quam cum ipsi dicant deo quod velint sanctificetur nomen tuum me
morant et contempnunt. ipsi dicant deo quod velint sanctificetur nomen tuum sed quid
cunt qui publice corde et ope affirmant sanctificetur nomen meum. quid
de his dicam quorum professio et status hoc exigit ut de nomine et sanctificatio i.
laude et excellentia juge resonet in gutture eorum qui tamen cantare
nesciunt nec legere aut lecta intelligere norunt sed hoc facere nolunt
non frequentantes chorum nisi horam recipiendo pecuniam sed forum vel locum
communem luxurie et potus et spendere in splendore hii non tamen ptolomei
nomine a matre virginis sed pro vim nephanda venere non poterunt in da
vid cytharam laudis in domino deum sed ut unum cytharam carnis in domo g
lemi debachantes cantus bachi in choreis magnis sonantes sponse xpi
in cymbalis jubilatores. Quot sunt etiam qui hodie frustra dicunt ante
fatigant clamando domine domine adveniat regnum tuum. excepto quod in spiritualibus non
sed cum querunt regnum dei et justiciam eius sed regnum mundi et gloriam eius ornatum
sancti et divinitate eius placitu carnis et delicias eius hii sancte cordis dicunt domine
non regnet in nobis caro nec demon non regnet peccatum in nostro mortali
corpore sed ipsi illas desideriis peccatis minime resistentes sustinent et ipsi
nostros successores sponsa et ipsi gloria et rapientes deum intelligunt. sic in orbe vniversi
et ponite ewangelium ostendatur quid merent dum verba orant adveniat
regnum fidei communem eternam fiat unus pastor et unum ovile regnet xpus vbique
et ipsi nec ope nec opere ad hoc cooperari volunt

[margin: quarto frustra dicunt adveniat regnum tuum]

Ruinque cum sedule oramus fieri dei voluntatem sicut in celo et in terra quomodo dicitur
ut expositum est videtur nobis deo esse professorum ut sic fiat sed vbi est
voluntas facere quod in voluntate cum hoc possent facere quod vellent et potestate et posse
vos facere quod petitis audistis ab aristotile quod actus activorum fieri dispo
sitionem passivi et patiente disposito audistis ab augustino quod creavit te sine te non
justificabit te sine te. et quia res sic amissio quod eis primo possumus habere
proprio voluntatis vestre frustra et coram orant fiat in terra et in celo voluntas tua quando
sunt qui non in vitiis quod sunt laudat dei voluntate et respondet ipsi exempla
cito quod murmurant contra deum patientes in adversitatibus prosperis quod querentes
de cladibus fame pestilentie querentes tamen divina voluntate non voluisse
omnia disponat et dispensat et tot mala justitie in mundo si non permittat
vel in caritate expeditate unicam dicunt vult sapientiam putas et digne et fructuose o
rent panem nostrum cottidianum da nobis hodie et tamen qui non expectant
vel debite ostendunt ut deus det eis panem suum sed panem cottidianum a deo

[margin: quarto sic dicunt nobis orati fiat voluntas tua]

[margin: quinto infructuose orant panem nostrum cottidianum]

alios datum usque alios rapiunt buletes de rapinis fuerit [illegible] et aliis ipse

et fallaciis acquisita que cor nostrum nec adeo eis data sed ad ea contigua operone

impetrata numquid et [illegible] orant divites avari panem nostrum cotidianum da nobis hodie

quibus iam superhabundanciam temporalium dederit deus ut panem cottidianum [illegible] intuitu

dant pro pauperibus quibus non dant sed potius crudeliter [illegible] extorsionibus et fallaciis

[illegible] eos spoliant orant et dicunt panem nostrum cotidianum da nobis hodie quod magis licite

sufficit et [illegible] qui dignum sit adeo preparatis non contentant sed plurimum [illegible] lucri

[illegible] tendunt superfluis explendum insaciabiliter sicut petunt [illegible] cumulum [illegible]

dicunt et alii diffidencie filii qui omnia [illegible] de crastino et futuro tempore de

crastino quibus arguens dixit salvator ne solliciti sitis in crastinum quod manducetis

et [illegible] quam [illegible] respiciunt bolatilia celi qui non serunt neque metunt

et pater vester celestis pascit illa [illegible] solicitudines de crastino et [illegible]

in [illegible] Christus volens vitare in oracione iubet nos [illegible] nos orare ad patrem

ut panem det nobis hodie Quinta est peticio dominice oracionis orantes nulli

indigne dicunt dimitte nobis debita nostra de quibus sunt non nulli qui volunt de hiis

habuisse ut deum [illegible] et ullas [illegible] seu molestias sentire ipsius sunt

faciendo sed vel indulgencias confessione vel [illegible] in peticione culpas et

[illegible] et penas cupiunt relaxari post mortem subito de deliciis [illegible] ad

[illegible] illi volunt ipsi dei iusticiam sed [illegible] misericordiam et [illegible]

gaudia celi evolare illi volunt ipse dei misericordiam exercere sic ut iusticia eius non fiat quibus

[illegible] in [illegible] operibus dei [illegible] debitorum remissionem et regni celestis [illegible]

et alios stulte petentibus [illegible] debitorum remissionem et regni celestis [illegible]

[illegible] dixit Christus qui matri filiorum zebedei [illegible] nescitis quid pe

titis quod non potestis bibere de calice passionis mee quem ego [illegible]

Similiter et sexta peticione orantes non exaudiunt pusillanimes qui ut non

temptentur petunt despiciendo quod [illegible] sue pugna cupiunt diffidentes quod

adiutorium dei non [illegible] nec septima peticione admitti clamantes libera

nos a malo exaudiunt delicati et molles quos commodo [illegible] prauitas sic

afficit ut sub tranquillitate et pace temporali [illegible] clarde [illegible] potius [illegible]

cupiat [illegible] et tibia virtutis [illegible] qui sub alterno [illegible] et ad [illegible]

temporalium [illegible] ut [illegible] militat virtute [illegible] usque

[illegible] huius oracionis peticione [illegible]

nullus digne hanc peticionem profert nec alia qualibet huius oracionis peticione [illegible]

fructuose orat nisi et debita intencione petierit et nichil obmiserit de hiis

que debet et facere potest ut ea adeo fiant quod fieri orando desiderat etc.

Redeunt igitur ex oracione dominica hanc nostro tempore [illegible] et alie aliis

[illegible] catholice [illegible] et [illegible] defensionem et stabilitatem [illegible]

[illegible] petentes ad peti

[illegible] maximas vel regulas [illegible] petentes [illegible] primo

[illegible] peticio [illegible] petentes [illegible] potenter

non [illegible] oracio [illegible] peticio [illegible] nec

non [illegible] oracionem [illegible] sed [illegible] 2a [illegible] orat

quod [illegible] sufficiens [illegible] nec [illegible] non [illegible] 3a [illegible]

[illegible] peticione haud dubium

benignitas iubet vel [illegible] petere [illegible]

[illegible] fidelitas [illegible] petente [illegible] exaudiciones [illegible] non [illegible]

4a quem [illegible] ut bona [illegible] orat [illegible]

quando tangue dr dimitte nobis debita nostra

Si non exaudierit pe titum [illegible] nos domini

Non exaudiunt pe tentes libera nos a malo

pro 1a maioria

2a

3a

4a

libertatis faciendi et non faciendi posse / manifestum est quod si rei intabili necessitate hoc facit non rationabiliter rogandus esset quemadmodum ignis ne calefaceret combustibile apposito [illegible] / Quarta cum sit petitio ab alijs institutis ut per eum annuale liberum [illegible] bona dotentur ex ... gubernat nectum est / Sexta collatis bonis per quod ... [illegible] ... regula ... petitione dimitte ... [illegible] ... ordinem naturalem ... [illegible] ... illa petitione petimus ... sit ... [illegible] corporalis ut ... panem ... ipse ... [illegible] ... igitur tu ex ... gratuita libertate ne regulis ... non necessitate sed liberali et gratuita libertate ne ... pro ... sit dispensasse et instituisse ... volunte superiorum ... pro libito sue voluntatis ... nobis ... vita vel demuta variare et immutare posse, patet ex sexta regula ... ex 3a et regula ... et petitione ... et dimitte nobis debita nostra ... in oratione ... consequitur ... dicendo in ... posset ut potest ex ... libertatis ... abiectione ... et ex ... acerbitatis ... timore ... et dicat ... suspirando ... ad ... nostro timore filiali ... dimitte nobis debita ... ac ... attrito ... pro ... et ... instituta ... nostra / Item ... oratio inter ... in ... petitione dimitte nobis debita nostra ... dicentes ... est ita ex 3a regula ... regulis premissis ... oratione petitionibus multiplex ... repellitur ... pelagius ... hereticorum ... philosophorum ... instituta oratione ... da ... primam et 2am regulam ... dimitte nobis ... voluntate tua / ... nobis falsa et heretica assertio repellitur ... temptacionis ... liber arbitrium ... absque adiutorio dei ... mentitur ... hominem ex ... temptationibus ... resistere posse et petendo et dei voluntatem ... ex tercia regula et petitione quinta ... regnum dei ... credentium ... repellitur error ... non credentium ... inmissibiliter peccare ... ex 4a et quinta regula ... angeli ... statu ... deficiunt ... illorum ... sicut ... oratione petitionibus error ... prudentia negabant gubernari ... / ... ex ... ambulat ... error philosophorum ... theologorum ... regulis et petitionibus ... error philosophorum ... necessitate ... deum ... facere ... quanti ... fatigari ... vel ... [illegible]

hec posse hic omnium errorum principiorum hec sua spectate opus est quod omnibus sapientes huius mundi philosophi non conquesiverunt / asserentes ipsum patrem suum esse ab eo celum et terram naturam dependere / tamen ipsum non ut deum glorificaverunt nec gratias egerunt sed evanuerunt in cogitacionibus suis et stulti sunt dicentes se esse sapientes errore huic consencientes. Nos autem non sic sed repulsis erroribus demum exoribus gloriam deo confitentium et confessionem laudis vel laudis prime peticionis ad nos dicentes primo Regraciatorium et magnificencium nomen eius vel laudis prima pronunciat decole misterii, ne libatorie valeat inquit clamantes Sanctificetur nomen tuum cum et verbis laudis et honoris preconio extollat et gloriam perdicat laudem et superexaltem liberalissimam dei bonitatem qua regnum glorie nobis disposuit adveniat et se illo nos cunctos extollam irresistibilem dei potenciam et immutabile propositum sive beneplacitum clamantes fiat voluntas tua sicut in celo et in terra. Glorificemus deum et liberalissime providencie qua temporalia nobis habunde multiplicat et spiritualia nobis grate et sponte donat petendo et dicendo panem temporalem et spiritualem magnifice potentem omnipotentem misericordiam eius qui clarescit in peccatorum remissione qui solus deus potest laudem dei providenciam omnibus dicentes cum parcent omnia celo terra quam timus et nimis fortissimus ne nos temptacio deiciat resistere potest et omne malum excludere et ab omni malo nos preservare Et hec pariter et ex superioribus dicta

patet hanc orationem esse a Christo formatam et institutam omnium orationum primam fore salutaribus peticionibus pregnatissimam / quod omnis oratio eadem esse dicitur a peticionaria et laudatoria et regraciatoria / hec autem sunt tales et ut hic dictum est. Videt quod septem peticiones ex ... adiute student. Rursus ordinem septem peticionum eius perpositam ea diligenter advertere studiunt. Rursum ordinem septem peticionum eius notando invenit quod omnibus agimus prima intencione et sollicitudine esse debet honor et gloria et laus fiat Sanctificetur nomen tuum / 2 ut consequamur celeste regnum / 3 ut conformemur divine voluntati / 4 ut sustentem corpus et animam obediendo ... divino beneplacito / 5 ut peccata in obediencie sue gloriam nostra fragilitas dimittatur nobis debita / 6 ut possit ... ne ... temptacionibus ... / 7 ut omne malum ... amen maria

... ipso annunciante ... de ave maria

Ave maria est dulcis ... sancte matris ecclesie ... consuetudine quod dicta oratione ore filii dei formata atque ut legitur et fidelibus ... confirmata dulcis ... salutacionis angelice ... in honorem virginis dei genitricis ... clausula laudacionis ... filii sui spiritu sancto ... virginem ... concepisse ... dicimus laudatoria ... elizabeth ... salvatoris ... virgini ... laudatoria ... supplicatoria ... filii ... ut post oratione ... gloriosa ... filii ... mediatorem ... laudatoria virginis ... mediatoribus dicenti

laudis confessione nostre benivole sicut de petitu apte optineamus Inde
est quod deinde orationis oblationis hanc oraciunculam talem capcione bene
benedicte matri et filio porrecta repetere consueuimus Et ne nos inducas in temptacionem
sed libera nos a malo qui dicere debemus deo patri innuente filio benedicto quem
pro nobis ex benedicta virgine incarnari voluisti atque ipsi benedicte virgini bonis
quantum petimus pro libera nos ab omnibus malis Verumtamen hanc oracionem sicut ingens maiestatis
quantum petimus et filii dei patris magnificatoria nostre quorum exigua virtute sed celestium ministerio
et filii dei patris magnificatoria Tocius trinitatis veneracione diuina sublimata confirmata ave dicere
viros gratia digna sed tocius diuina trinitatis diuinis conformati ave dicere

Ave maria gratia plena dominus tecum benedicta fructus ventris tui ihesus christus Amen Et
hanc oracionem a christo peculiare diuini dedimus ecclesie in dicat quod ab angelo platum
Ave maria gratia plena dominus tecum benedicta tu in mulieribus Et elizabeth dum ad presenciam marie exultauit infans in utero eius Et benedictus fructus ventris tui peculiaris
sentenciam marie exultauit infans in utero eius Et benedictus fructus ventris tui peculiaris
verbo ihesus christus summus pontifex tempus et amen peculiare ecclesie de nouo plebe
adiecit peculiare per virginem salutat et dignificat Secundo filium benedicit et glorificat
Tercio peculiariter prima reddit virginem nobis beniuolam secunda instat
secundum filium nominat tercia affirmat prima reddit virginem nobis beniuolam secunda instat
filii eius clemencia Secunda dat diceribus eam statutam indulgencias tercia amplexando
veritatem recipiendo salute manet dei graciam Quo angelus virginem salutans
de dignificauit vel dignans oudenti intelligere si queris qualis est ista salutacio
videat sint venerabilis et adoratoria fuit status salutans optatoria fuit
de ineffabili nouitate annunciatoria fuit magnitudinis dignitatis congratulatoria
sint talis salutacio quod ex parte salutantis expressit affectum singularis amicicie et
caritatis affectum beniuolencie et sanctitatis affectum fauoris et pacis ex parte vero virginis
salutate expressit quippe precedentem vitalem dignitatem virginis seruitutem diuinalem
salutatem in ipsa futuram mirabilem nouitatem Talis igitur considerata angelus affirmando
salutatem Ave maria nec indignum videat ut minus an
angelum salutatorem sit affatus est Ave maria nec indigniter videat ut minus ad
asperum salutatorem sit affatus poplite flexo sponsam venerantem
archangeli ad virginem ingressum effigie cum poplite flexo sponsam venerantem
adoratorie sit salutasse qui venit in dilatacione regis angelorum dominum atque
reginam celorum consilium Iubilat genus nostrum adhuc marie salutacionem iugiter
tenendam et gratissime virginem et gratissime ex ista fulgens diuinum misterium
tenendam et gratissime ex ista fulgens nulla oracio omnibus dei patris et gracior et
sonans laudis premium Sicut sicut sed nulla oracio omnibus dei patris et gracior et
exaudibilior ea qua filii suo sibi bene complacuit ei porrigendo
dixerunt tanquam et virgini placabilius acceptus quam laudis premium quam illud
salutacione cuius quod spiritus archangelus salutauit et gratiam tante exultacionis
ut virgo maneret mater dei fieret talem nunciauit Ave maria gratia plena
bene et nos premissis consolati et confortati confidenter dicimus et perpetuo ad eam clamamus
Ave maria quod dicitur beatissima eo laude dignissima et lingua maria et virgo gratia
Ave maria quod dicitur ei laude dignissima quo uti fides nobis pro
plenissima que ei te meruisti hec nobis salutacione qua uti fides nobis pro
missi salutatoris Ave maria quasi dicamus Recordare virgo mater excellentissima
diue misericordie atque humane redempcionis et parte nostri premissi angelo annun
triante et dicente Ave maria Et quod non eadem tamen hec salutacione
verbum inchoatum et ab angelo dicitur nempe hoc verbo angelus mariam salutabat ut ipsi
responsum pariter virgini consenciens conciperet inuenire filium dei patris Nos
ante ei hec verbum porrigimus ut concipiat in meo lapse inmensitatis excellenciam
tollendo suum gaudium quod habuit concipiendo hanc salutacionem vere filium ihesum christum

et expellat providentie aperit ipsum. Sequitur Ave que abstulisti maledictionem Eve. Ave que
eclipsasti Eve dampnacionis [illegible]. Ave que reddidisti nobis vitam Eve. Ave que sine
labe macule originalis et sine labe culpe actualis. Ave virgo speciosa que restituisti
quod perdidit mater Eva. Ergo avete redemptores in terra filie Eve qui iugiter ad te
clamant Ave Maria. Gratia altissimi archangelo celitus misso taliter apparuit est [illegible]
in tante dignitatis archangelus ipse congratulatus est in cuius hac singulari salutatione
a deo et angelis revelatus est. Ergo virgo pia avete in terra miseri qui iugiter
ad te clamatis Ave Maria que gratia plena que dominus tecum que benedicta tu in mulieribus.
plena quidem totaliter plena permanet plena superaffluenter. Gratia eiusdem ple-
nitudine omnium virtutum celsitudine excedendo virtutum gratia illustrative complere con-
templative excellentissime. Gratia optime compagine naturalis singularissime pulcritudine
corporalis decentissime habitudine moralis. Quam omnium artifex adeptus [illegible] ma-
teriale formator supernaturaliter [illegible] suo filio dignum habitaculum fabricaturus
eam intus [illegible] gratificatum [illegible] et dignificatorum habitum
plenitudine ornavit ut [illegible] exterioris effigie gratia divina tam efficacit
luceret que [illegible] carnalium extingueret. Pravos cordis compungeret mun-
dans [illegible] corda levaret ad celestia et speculum munditie [illegible] esset [illegible]
supplerent [illegible] gratia divinitatis et [illegible] gratia caritatis. Ideo esset
gratia affabilitatis in moribus gravitatis et largitatis in gressu maturitatis gratissima
in vultu puritate predicatissima in [illegible] prudentia in cogitatione iudicia in [illegible]
in [illegible] modestia temperantia in affectu in aspectu verecundia et [illegible] corporis et gestu [illegible]
tutum [illegible]. Igitur hec affluenter hec plena gratia [illegible] plenitudine [illegible]
[illegible] [illegible] consolacionem peccatores [illegible] angeli letantur denique
tota trinitas glorificatur et dei filius [illegible] carnem sumpsit. Ergo que gratia plena in [illegible]
[illegible] gratie bona [illegible] virgo serena cum sit dominus tecum que dominus spiritus sancti pre-
venit [illegible] dominus filius concepit est [illegible] dominus pater [illegible] cum illo [illegible] dominus
[illegible] quem genuit quem concepit dominus spiritus sanctus [illegible] conceptus dominus filius quem cor-
pus tecum quem genuit [illegible] desponsatione in [illegible] federe amoris [illegible]
in [illegible] dominus tecum [illegible] tecum dei filius [illegible] tecum spiritus sanctus in mente
[illegible] gratificatione singulari tecum dei filius [illegible] tecum [illegible] Tu [illegible]
tecum [illegible] replente tecum dominus filius [illegible] tecum [illegible] Tu [illegible]
[illegible] speciosa tecum dominus [illegible] assistencia tecum in [illegible]
[illegible] gloria speciosa tecum dominus in [illegible] clara et [illegible] beata. Ergo [illegible] virgo
[illegible] tu [illegible] [illegible] clara et [illegible] beata quia sit tecum quia
[illegible] ut nos trahat [illegible] dominus in [illegible] clara et [illegible] benedicta tu in mulieribus designata [illegible]
benedicta tu in mulieribus designata que benedicta tu in mulieribus [illegible] quam spiritus sanctus [illegible] templum dei [illegible] quam
[illegible] dei filio quam [illegible] benedicta que virgo purissima sit [illegible]
[illegible] non tetigit [illegible] altissimi [illegible] benedicta [illegible] et
plenissima [illegible] addit [illegible] in [illegible] et
[illegible] benedicta [illegible] de [illegible] be-
[illegible] angeli [illegible] benedicta [illegible] de [illegible] be-
[illegible] angeli [illegible] benedicta david [illegible] plebs que [illegible] regnum
[illegible] benedicta [illegible] abrahe que [illegible] benedictionem omnium gentium
[illegible] benedicta tu [illegible] benedicta virga aaron quod
[illegible] tu stella iacob [illegible] benedicta tu virga radix iesse [illegible]
nobis fructum [illegible] salutiferum benedicta tu virga radix iesse [illegible] plebs
[illegible] benedictus fructus ventris tui quo benedicta [illegible] filius
[illegible] qui [illegible] que [illegible] et tu benedicta in mulieribus

liter, sed verius super mulieres, quia non sicut alie ex mulieribus que concipiunt carnali
more, conceptum gestant cum labore et pariunt in dolore, sed quia virgo concepit
virgo peperit et sine onere gravida fuit et sine dolore fructum ventris sui effudit.
Ergo et tu nos dignare benedicere celestibus, que es sic benedicta in mulieribus. Et be-
nedictus fructus ventris tui. Christum dicit te intercedente nobis benedicat quia
tempore est benedictus ut benedicat et sic dicunt in psalmo: benedictus tu ut ...
et ipse est benedictus, benedicentibus tibi atque in te benedicentur omnes
et semine Abrahe benedictum ipse benedicentibus tibi ... in semine tuo
benedicentur universe cognationes terre. Benedicent ipsum omnium ... benedicentur
sanare ... dicit eum benedicent ... regnatione delectores
... maledictionis destructione dyabolice ... bu
... benedictione donorum spiritualium ... celestium et multi
dicent ... donorum spiritualium ... benedixisti domine terram tuam, aver-
tisti captivitatem Jacob. Mitigasti omnem iram tuam, sed mittendo in mundum
benedictum fructum ventris virginalis, benedictum ipsum ... pre gratie plenitudine
... patriarcha Jacob ecce odor filii mei
sicut odor agri pleni quem benedixit dominus. Det tibi deus de rore celi et de
pinguedine terre abundantiam frumenti et vini, et serviant tibi gentes et adorent te
tribus. Esto dominus fratrum tuorum et incurventur ante te filii matris tue. Et qui
maledixerit tibi maledictus erit et qui benedixerit tibi benedictionibus repleatur.
Hec omnia in hoc fructu benedicto virginalis completa esse constat. Cum nomine
ejus ... de celo descendit. Cum fructu
odor agri ... replevit ... benedictus fructus ventris
et vino ... replet benedictionum dulcedine, qui ...
tum ... Christus qui se benedicentes ... replet ... maledicentibus ... et con-
tra maledicentibus se benedicebat ... ex maledictione cruce
in ... exposuit ut nos divinis ... replet. Et benedictus iterum ... homines
... benedictione salutis nos replet ... regalis ... pre-
... spiritualibus et temporalibus ... judicia
qua data est ei omnis potestas in celo et in terra ... bona et malis mala
... juxta ... distribuendo ... plenitudine ... dantis
Et benedictus ... quia ... celestium donorum ... de plenitudine benedictionis ipsius omnes accepimus
gratie et veritatis repleti, ut de plenitudine benedictionis ... que dat
gratiam pro gratia ... benedictione laudis et publicatione
benedictus fructus ventris tui, id est tui benedicti ... benedictione ... Christus, quia natura dei filius ...
... mediator dei et hominum Christus ... natura filius hominis, filius dei ...
nos ... filius hominis ut nos ... in ... tante ...
... qui ... exinanivit se formam servi
accipiens ... ut benedicat nobis ... fieret
... fructus ventris
... benedictus
tui. Fructus ... placidos fructus ...
... reddit ...
...
... fructus ...
... dubio ... non ...

qui virtute celesti formatus et perfectionibus virtutum consertus in arbore crucis pro
nobis pependit et multitudine sua alliciendo nos ibi apparuit quem fructum plu
ris collegit nec per dulcedinem laboravit procul dubio absque celesti exul
erit Quare iste omnibus aliis ante plantationis fructibus prevalens est Finaliter
ut sermonem fructum orti aromatum benedictum tui orti rosarum benedictum tui vi
nee engaddi benedictum tui fructum virge moysi ardentis legis aaronice flo
rentis fructum vitis vere que generans benedictum tui signum et coronis pu
rissimis singulis ideo formatus et maturatus ornate virtutibus ideo fortius
augmentatus et tandem excommunicabiliter indui natus ihesus christus qui seipsum salvator
ductus visibilibus unctione regali et pontificali ut sit rex regum et pontifex futu
rorum bonorum saluti suorum complacitum apud suos homines Quid potest esse magnum quem
penetravit celos ihesum filium dei potentem compati infirmitatibus nostris qui languores
nostros tulit et dolores nostros ipse portavit hominem et regem magnum insurgentes in
inimicos suos potentem persolvere in iudicio nostros presentes adeo questes
facilem nobis gratuitum eidem accedamus postulantes nostros prius hominem reginam
magnam regis nostri plenam gratia laudamus in ubilibus qui sedet ad dexteram ipsius
in celestibus accedamus igitur cum fiducia ad thronum gratie ihesum filium dei ut matrem
misericordiam et gratiam inveniamus apud patrem accedamus confidenter ad thronum
matris ut ipsa mediatrice supplicem habeamus laudamus fructum benedictum sui ihesum christum
Quid est ergo quod orantes non obtinebimus apud deum patrem qui proprio domino
nobis ipso filio suo non pepercit sed pro nobis omnibus tradidit illum in consumandum
in beneficiis vite et possidendum in regno celorum ut ibi degustemus dulcedinem fructus
benedictum tui Et quid umquam denegabit cum filius tuus pro nobis suscep
ta prius demonstrabit vulnera et dicet pater quem ego filius tuus vide eam caritate
qua me in mundum misisti et considera vulnera mea que propter hoc tuo honore
redemi Itaque ut hildegardis ait Quecumque optat pater pro premio operibus
hominem mirabatur filius cuius ipse vulnera sua ostendit que toto tamen diu apta
hominum permanebunt quam diu homo in mundo precatur que respectu vero filius exigit ut ipse
permanebunt quam diu homo in mundo precatur que rapta vero filius exigit ut ipse
una sua ingerit ad omnipotentem patrem suum flectat orantes ut in eternitate
filio bona prestet consequi a bono malo liberet confisus quod nulli virtuti recepit
petentem repulsa ubi tot intercedunt pro retributione iudicia mater ostendit que
suxit ubera et filio pro monstrante quod suscepit vulnera eorum quod concepimus que
pro inde assumi ipso effectum est ut post dominicam orationem que iubente filio petitur a
patre memoria beatissime virginis subiungatur oratio laudatoria et in que nostra ut gloriosa
patre memoria beatissime virginis consequi laudatoria beatissime benevolentia capta que me
rentia sue per illo et ita confessore laudata beatissime benevolentia capta que me
diatoribus quod nos petimus indubitanter obtineamus Et subiungitur tamen in frat
ut matre advocante apud filium et filio apud patrem libere exaudiamur ut
amerct in de suppo ita et ipsa eo gratia plena et dominus tecum et laudari in ubilibus
et laudata est fructus benedictum tui ihesum christum qui est omnibus ut virgo est vel amen in fide
ut hic laude filius cuius pro nobis proponet in testio in vanae beatitatis et in eorum
exordium huic vel de pene atque tollit mortalibus exhibite divine misericordie
~~Explicit tractatus de pater noster et ave maria~~

In sudore vultus tui vesceris pane tuo donec revertaris
in terram. Tanta erat illius transgressionis prime culpa qua de sta
tu felici in quo genus hominum conditum fuit cecidit, quod non suffecit in penam
peccati primi parentis maledictio terre in opere tuo et quod in labore et erumpna comedes ex
ea cunctis diebus vite tue, sed adiecit In sudore vultus tui vesceris pane tuo donec
revertaris in terram. Quod apte dicit Adamo transgressionem precepti quod posui tibi
meruisti non solum cum labore vite necessaria acquirere quam gratis habuisses, sed cum
gravi labore sudorem educere quamdiu cunctis diebus attritis finis sententia est
qui labore sudorem educere quamdiu cunctis diebus. Istud est penale omnium
mortalium sententia quod dixit donec revertaris in terram. Istud est penale omnium
inevitabile iusto dei iudicio hunc filiorum Adam in posteris de quo scriptum est
Grave iugum super filios Adam a die exitus de ventre matris usque ad diem
sepulture in matrem omnium. Licet enim deus hoc statuerit fuit scriptum filii Adam conati
se diversis studiis et ingeniis omne illud excutere de humeris suis. Quidam tempta
verunt si fortassis aliqua arte et rebus virtute possent immortales esse. Alii in
telligere clariori desperantes studuerunt quo rebus vel victu pure ad
ultimum humane vite conservare possent et perfecerunt quod erant deuti
...

omnium laborum et plures divisim minus communicabat. Et quibus hoc modo laboribus sive convenientius atque sufficientius habere potuit ea quibus pro tunc vite indiguit cum subtilitate singulis competente. De decimo et ductore communitatum diversarum.

Unde accipe quod homini genus post primo suum vite polliticum commercium cepit indigencia humana plures communitatum species introduxit de quibus sunt emptio vendicio mutuatio locatio concessio donacio et huiusmodi. Nam si quilibet homo haberet omnia quibus indiget nichil talium esse oportet sed sufficit. Si homini genus lapsum non esset de statu quo in quo originalis iusticie subditus in quo quilibet sine communitationibus seu huiusmodi contractibus sufficiens de omnibus quibus vita sua indigebat habuisset. Tales vero communitates orte sunt in remedium humane indigencie fragilitatis et miserie qui plurimis indiget subsidiis ut eorum pro vita sufficiat ut ad futurum proveniat. Itaque in communione humane vite sustentatio requirit varias communitatum species seu inventiones. Naturaliter est considerandum humane nature lapse infirmitatem et tam multiplicem indigentiam quod ullo vel saltem pauca possunt sibi providere de omnibus necessariis vite vel ad necessitatem adventurum sufficienter aut preter [illegible] sine adiutorio aliorum mediantibus variis rerum communitationibus ut solum tunc pro tunc introducte sunt ille communitates propter vitam presentem commode sufficiendam. Sed preterea quod magis propter avariciam dolositatem et honores habendum quam propter bonum vite [illegible] ex communitatibus illis acquirendis quam in indigencia amicum petere compelleret et [illegible] utrumque unde nimium daret ac longitudine temporibus donum fluxerit via [illegible] [illegible] concedet. De diversitate hominum in diviciis et temporibus.

Cap^m. iii

Ex hiis habemus quod quare expediens cunctis ad virtutem et finalem consequendam felicitatem ut sint dispares in exterioribus bonis quam pares quia concordiam amicitiam et pacem nutrit quod unus indiget de bonis alterius et indiget de eis communicationibus mutuari ab alio propter quod eorum provida ita factum est quod quilibet quantumcumque dives sit indiget adhuc in multis aliis hominibus et eorum ministeriis et operibus. Karissime ergo multi indigent de bonis divitum quod quilibet homo indiget alterius ad pacem et amicitiam plus facit quam si essent omnes pares in bonis exterioribus. Nam status huius vite quam tempore [illegible] deus paritas talis cunctis placuit et discordias multiplicaret. Providenter igitur ad salutem factum est ut sit in politica communitate de bonis ad vitam necessariis plures sufficienciam habentes sunt et habundantes sunt et deficientes. Sicut habundantes nominantur quod in mediocritate habent ultra quam status eorum requirit. Reputantur quod excessive superhabundant. Ita et deficientes inveniuntur quod licet minus in nativitate habeant tamen tenuit vitam sufficientem tenentur qui eos deficiunt nichil possidentes cum vivere possint [illegible] ista tempore deficere in multi [illegible]. Sed quidam sunt voluntarie talem aliqui religiosi cum quidam non voluntarie quorum adhuc aliqui deficiunt in necessariis ex eorum culpa ut negligentia vel stulticia eo quod tempore quo sibi laboribus ut aliis providere potuerunt et debuerunt otiose deditis se neglexerunt. Alii sunt qui sine culpa eorum pervenerunt ad inopiam extremam vel mediocrem. Sed hec varie eventibus et modis sunt quorum hominum inopia precipue relevanda est ab hiis qui vel mediocriter vel excellenter divites quibus [illegible] et [illegible] te dicitur si non equaliter tenentur subvenire pauperibus. Sunt enim quidam divites qui divicias minus licite acquirunt qui tenentur ad hoc in expensis largius dare. Sunt alii qui divicias suas licite acceperunt quidam cum magnis laboribus et

De pauperes sunt relevandi

De divitibus tenentur [illegible] pauperibus subvenire

pitulis / quibusdam sive laboribus de fortuna venientes adipiscentes divicias afflu-
xerint et illi ad alios amplius relevandos pauperes tenentur ceteris qui eis
habundantibus. Et ergo pauperes commixti sunt divitibus in policia. cap. m

Et si plus unus quam alter teneat / vel tamen alii superhabentes ad benefi-
cientiam moneri debent / quia non ob aliud prosperitate divine providencie
sunt quod pauperes commixti sunt divitibus in fine sortis ignorantes sortibus
suis et quod pauperes commixti sunt divitibus nisi ut hii subveniendo illis conservant mercedem
et quasi [illegible] bonis et illi beneficium accepti agant gracias deo ad hoc tempore et talibus in salu-
te debite. Et illi [illegible] hoc genus divites subvenientes pauperibus de bonis terrenis locupleta-
tum / hoc genus [illegible] per christum omni mortali adeo commissum esse ut ex bonis
in bonis eternis [illegible] posset facile hoc vero bona excellentissima
huius temporis [illegible] monete / comparari posset. Et si [illegible] lutum per aurum commutare posset et
semper [illegible] debite. Et si [illegible] puto quod omni diligentia [illegible] hoc fieri
lapillos [illegible] preciosos [illegible] donec ad extremum
posset [illegible] hui commutacionis donec ad extremum
esset dives [illegible] vellet. Et [illegible] preciosa [illegible]
a bona celestia [illegible] lutum ad [illegible] corona [illegible] lapides per
cuiusque [illegible] mortales qui huius temporis bona mo-
mentanea primo studio non [illegible] commutare pro bonis eternis bona [illegible]
[illegible] ex [illegible] pro celestibus. Et [illegible]
pro bonis eternis [illegible] commutacionis [illegible] temporis pro bonis terrenis dives fieri [illegible]
[illegible] commutacionis temporalium pro eternis et dives fieri debite. Hec
[illegible] ex commutacione temporalium [illegible] pro adonacione
[illegible] commutacio fit si homo dives subveniat pauperibus [illegible]
[illegible] aut [illegible] commutacionem [illegible] cum [illegible] ce[illegible]
[illegible] aut mutacione [illegible] pauperibus [illegible]
[illegible] aut pati [illegible] dives [illegible] modis pauperibus [illegible]
[illegible] subveniat [illegible] colligit [illegible] post hanc vitam [illegible]
[illegible] subveniat [illegible] locatione [illegible] proximo
[illegible] Qui [illegible] vendicione [illegible] onerari
[illegible] subvenit [illegible] vel [illegible] vendit vel locat
de proximum [illegible] vel [illegible] Qui et tales sunt pauperes
et [illegible] pauper necessitatem non sic Qui [illegible] quos paupertas [illegible]
non relevant sed gravant / non [illegible] subveniunt quos paupertate [illegible]
[illegible] ad extremum tempore [illegible] adhuc tamen ita facientes [illegible]
[illegible] ad extremum [illegible] possidens debite [illegible]
[illegible] temporalia pro eternis [illegible] quanto [illegible] pro
[illegible] in inferno / Quis igitur dicere posset quante stulticie est pro tam [illegible]
[illegible] cum angelis gloriam eternam cum demonibus [illegible]
[illegible] Et [illegible] testamenti
[illegible] hec sunt [illegible] tam clare [illegible] amonenti deum
de prosperitate [illegible] proximos [illegible] subvenire debemus nichil [illegible]
salvator [illegible] [illegible] celestis
[illegible] Et alibi ait: Estote misericordes sicut pater vester celestis
misericors est [illegible] qui facit solem suum oriri super bonos et malos [illegible] misere-
[illegible] et [illegible] ait [illegible] operi
[illegible] misericordie facite
cum [illegible] ne [illegible]
[illegible] hortamentis [illegible]
[illegible] sunt dive [illegible] auribus [illegible]

[illegible]

[illegible]

iugiter [illegible] viribus offerunt et exemplis confirmant. Nec putent divites
se excusatos faciendo opera pietatis donatores mutuatores locatores et consola-
tores hortari et monere. Sed sciant quod tenentur ex hiis que eis supersunt egentibus
modo predicto subvenire sub precepto cuius transgressio mortalis est culpe. Que-
ritur descriptio commutationum de quibus agitur et que dicuntur iuste et iniuste et que sunt.

Ad excludendum quod dampnabilem avariciam iniustitie in commutationibus pro-
hibet pietate [illegible] et [illegible] civitate in [illegible] predicte
[illegible] quod sit [illegible] commutationem illarum iustam et [illegible] ponit [illegible] commu-
tationum illarum iustam consistere [illegible] generaliter loquendo secundum philosophos vendicio est commu-

vendicio

tatio per quam vendens transfert dominium sue rei in alterum recepto precio.
Emptio est per quam ementem transfert alterius rei dominium dato precio.
Ad contractum emptionis requiruntur quidem due persone due res commutande

Et requirit in contractu.

et datio conditionalis utriusque hec est datio unius si altera detur. Sed ratio huius
dationis conditionalis sit eque translatio dominium rerum commutandarum
[illegible] quibus rebus modo post [illegible] numismatis [illegible] transfert
omne [illegible] humane plurimum [illegible] est permutale plurimum et alia pro tali mensu-
rabilis sit. [illegible] adhuc [illegible] numismatis res cum pre[illegible]

[illegible]

equivalentiam in valore [illegible] quo ad usum humanum. Locatio secundum [illegible] est commu-
tatio qua res retento eius dominio ad usum conceditur [illegible] [illegible] [illegible]
concessio est cum gratis fit talis concessio. [illegible] locatione fit commutatio rei pro precio
vel rei pro re. In concessione vero simpliciter non fit [illegible] in donatore et [illegible]
Et quod non sunt [illegible] iustum et [illegible] [illegible] et [illegible] consistit iustum
[illegible] gratis [illegible] laude vel premio [illegible] reddendo [illegible] cui gratia fit.
In aliis vero potest in emptore et locatore et iustum non accipit [illegible] precio est
[illegible] rei in valore [illegible] precio equaliter proportione [illegible]
[illegible] valor [illegible] vel [illegible] [illegible]. Hec autem mensura precii

Indigencia

[illegible] attendendo est talismodi valor [illegible] indigentie humane [illegible]
[illegible] ethicorum. Indigentia humana est mensura naturalis commutabilium [illegible] philosophus sic
[illegible] valor rei attenditur [illegible] que exhibet [illegible]
[illegible] naturalis commutationum [illegible] quod nichil est bonum nisi per [illegible] finalem [illegible] sine naturalis
adque iustitia commutativa [illegible] commutabilia est supplementum indigentie
humane. Exemplum si indigeo blado quo tu habundas et tu indiges vino quo
ego habundo commuto tibi vinum pro blado et utriusque [illegible] in indigentia est re-
pleta. Ergo supplementum indigentie humane est vera mensura commutationum
[illegible] supplementum indigentie rei [illegible] [illegible] indigentiam [illegible] et est supple-
mentum [illegible] quod [illegible] supplet indigentiam sicut exemplum quanto maior est
[illegible] tanto plus de vino requirit ad plenum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] quo vina deficiunt [illegible] indigentia eius
[illegible] sunt cariora [illegible] vina sunt [illegible] cariora [illegible] crescunt [illegible]
sunt cariora [illegible] maior est eorum indigentia [illegible] commutativa iustitia
non nisi [illegible] maior est [illegible] indigentia [illegible] plus
non [illegible] commutabilium [illegible] valorem [illegible] [illegible] plus
valet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] valorem [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] si [illegible] est [illegible] indigentia est rei valor quanti [illegible] [illegible]

quia pauper homo debet bladum emere pro maiori precio quam dives qui longe magis indiget eo. Item multa sunt valde cara quibus modicum indigemus et sunt quibus divites utuntur pro expendenda voluptate solum vel propria ambicione. Videtur igitur quod indigencia homines sunt vel aliquis mensurat valorem commutabilium et ut in agendo [illegible] quod licet se [illegible] potest in eius loco regione vel civitate. Deinde de ista indigencia distinguendo est quod potest esse pauper vel divitum. Accidit enim sepe complete penurie talibus rebus utilibus pro artes 5o ethicorum. Pauper quidem propter indigenciam naturalis [illegible] propter complectas voluptates vel propter defectum superhabundancie vel bene [illegible] dimittere propter complectas voluptates quod est infinitum. Unde fecit quod multi propter insaciabilem divitiarum appetitum quod est infinitum. Tunc sicut quod pauper est [illegible] ... pauperes dicuntur sed [illegible] penurie [illegible] quia plus cupit pauper est. Accipiunt communiter divites et pauperes pro habere multum vel modicum de bonis fortune. Et sic accipit eos [illegible] pro sufficiencia vero sufficientis vero qualitatibus [illegible] dicere [illegible] non est pauper [illegible] multum [illegible] habet [illegible] dives est duplex [illegible] plus cupit pauper est. Et [illegible] habent [illegible] dives est [illegible] habere [illegible] eius [illegible] propter [illegible] divitias modicum est [illegible] penurie politice

Contentum est [illegible] ponuntur cause caristie seu penurie [illegible] divites reddunt [illegible]

Ita [illegible] mater est [illegible] qua vulgariter dicitur [illegible] copie et indigencie reliquorum. Unde sit misera et pauper esse ea vulgari copie et indigencie [illegible] de bonis [illegible] ubi [illegible] capit aliquid tamen deportat et mutat [illegible] pauper [illegible] sufficiencia proveniunt [illegible] [illegible] defectum patiuntur [illegible] est bina causa [illegible] quod avaricia occupat multitudo sepe principalis [illegible] civitatibus et regionibus [illegible] valor rerum crescit et sit caristia [illegible] victualium [illegible] multitudo habundancia [illegible] multitudo cupidorum in civitate aliqua [illegible] multitudo [illegible] sit habundancia et [illegible] voluptuosorum ociosorum et [illegible] vel regione et ea caristie [illegible] ita multi de voluptuosis ociosis et [illegible] vel regione est ea caristie / ita [illegible] est alia [illegible] qua [illegible] vanegloriosorum qui [illegible] prima pro [illegible] consumunt [illegible] caristia vel defectus vel paucitas rerum [illegible] ostendere solet [illegible] caristia [illegible] vel ex [illegible] anni vel temporis [illegible] aut [illegible] modo [illegible] vel [illegible] regione [illegible] vel [illegible] impedimento eorum qui de regione [illegible] deferre res solent vel [illegible] ex paucitate labora [illegible] civitatibus [illegible] caristie vel penurie [illegible] in [illegible] [illegible] ea caristie vel penurie in civitatibus [illegible] prima ea caristie vel penurie [illegible] avaricie gule et ignavie [illegible] detestabilis est [illegible] et [illegible] rei publice gubernatoribus et dispositoribus [illegible] talis ea [illegible] comprimenda [illegible] arte et studio [illegible] est removenda. [illegible] ea quod [illegible] ve [illegible] arte et studio [illegible] removenda [illegible] modum [illegible] caristia [illegible] [illegible] tollenda est et aliqua [illegible] pertenere est placanda [illegible] [illegible] non obviant [illegible] pro eo quod penurie [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] accidit penuria [illegible] illi qui [illegible] ne

Tempore [illegible] hac de ea accidit penuria [illegible] necessitati [illegible] [illegible] duplici modo [illegible] propter [illegible] [illegible] exigencia rerum [illegible] [illegible] divites ut [illegible] vendant [illegible] habundantes mittendo [illegible] [illegible] [illegible] habundancia [illegible]

Abductores rerum de ciuitate uel regione prohibendo. Item in ualles de ciuitate eri
endo. Dacio sue ad labores uinum uarios. Excedendo huic atque alie prouidere re
gionum magistratus ciuitatum prout notabiliter uidemus regimen qui custodiunt parua
tate rerum uictualium terrarum ciuitati uel pro patria uel aliunde. Ex quibus patet quod
precise tempore agunt illi ciuitatum rectores qui tempore defectus rerum uictualium uini bla
di et similium non permittunt ut adducant aliunde si nimium precise prohibent ad
duci ne dum uinum sed et ciuisiam medonem et alios panum potus. Insuper adhuc
quod lex potus aque pauperibus permittitur ut diuites qui possunt bona sua et recreata
nouis tam care uendere possint. Sic solutio. De excludit ultra prouisorum
friuola excusatio. capitulum viii

Sicut forte non intendimus hic absolute sed prohibemus ciuisiam ne si de blado po
taret et comederet quantas haberet panis caristiam. Item si plures quasi iuste
ret potare ciuisiam periret tandem cultura uinearum. Item ex prerogatiuis
et priuilegiis concessis prohibuisse tales sufficere possimus. Item cum non haberet hic qui
plures colendo uineas perdiderunt ut diuites de suis uineis reparant atque
recuperare. Ipsi etiam sic ymo precipue per talem pondo exactionis et steuere que ha
ec quotidie de suis uiris lucrari quanta possunt. Sed quod sic sunt nisi excusationes
ipsius nomine ualgaria in regione hac cum bladum habundat quod magna pars
deducitur in regiones circumiacentes nomine si regiones nationum loge de bla
dis. Item ubi solum ciuisia habere caristia non est. Item per caristiam panis si ex
heuntes ubi solum ciuisia alicunde ducit et de
cipientes ultramontanes habent prohibendi ne ciuisia aliunde ducatur et de
coquatur. Sed ex racionibus ualet
blado ab alia regione adducto si decoquatur. Sed ex racionibus ualet
quod uidemus quod in regionibus sicut ubi est uel fuit solum cultura agrorum pro frumento
plurimi omnibus uictus est copiosior. Quid et bonum uelle quantum eximius cul
tura uinearum nomine ide uelle ebrietas discordia luxuria et similia bona. Et si
similibus ad cumulandum pecunias talis cultura possit tamen fiat pauperes
desistunt tum quod euentus uarietati uinorum dubius est tum quod uini cultura
magnorum est sumptuum propter quod si semel perdunt pauperes recuperare non poterit
uel difficulter quia quilibet ceterum ceteris colere terram habilem pro blado.
De blado enim potest comedere libere et taliamento quod facere non possunt
de uineis quibus et sufficeret culturam modicam pro singulis ut talium quod neglexit uinea
diuina sit instituta et bonum quemadmodum ut sit ea est homini apostolus ei concessit cum
modicum uinum propter infirmitatem stomachi psalmista dicit uinum conditum de terra
ut quasi iste cor hominis letificet non ut cottidie hominem inebriet. Ad
idem uidetur quod prerogatiue libertates et priuilegia non dantur ciuibus uel
ciuitatibus ut sub talium colore illi qui possunt in ipsis et iniquitate agunt non sunt ci
ciuibus priuilegiatum cum hic sit priuilegiorum dampnabilis abusio. Sed dantur
ut plenius bonum quod alii quod possunt operari possunt. Item sicut in quemcumque
natura frangunt quamuis legem ita priuilegia et libertates frangunt sic in
manifestum est de priuilegiis etiam tempore guerre uel aliis incipiatur necessitatis
ista in proposito de priuilegiis ciuitatum cum ciuibus. Item sicut pro uarietate tempor
et particularium casuum modestiam oportet et uariari leges et priuilegia concedere

Ista

pro uarietate temporum
uariorum legum modum

libertates / non praevalet defensio illa. Est enim valet quod quanto plures
et quod pauperes semel per dives spoliatae primus totum quod habent perdunt
quam non perdunt divites / non sed quod [illegible] tam admirabilibus [illegible] patet
modus sublevandi quod est nihil quod ultro pretendebat manifestum est quod non
sed divites plus perdant perdunt ex avaritia et sterilitate igitur hic eis differt
quotiens non in compensationem lucratam. Sed nemini lucratum hic bis actum aut
in comedo astute. Cum autem sit lucrum colat quod minus sed iusto dei iudicio
tandem graviori examine perdunt quod ipse acquisierunt. Leviores sic fiet
si ita regerent quod et dignitate competenter haberent in necessitatibus pauperibus
subvenire possent quam quod aliqui pauci totum haberent et ceteri nihil seu non
pro statu eorum. Talis enim inaequalitas facit sed duces in civitate et non imperfecte
inferiores semper et superiores // puto et quod principes plus haberet absolutis
quam aliis sed eius statum competet haberet esset civitas tunc fortior et copiosior
propter copiam [illegible] de [illegible] primi de habent quod persistit policie

Videtur ergo quod frivole sunt dicta illorum excusantes quod tempore quo deficit
vinum vel bladum et alia res utiles de quibus ipsi copiam habent prohibet
[illegible] vel [illegible] aliunde adduci. Et etiam possunt avaritie
[illegible] que [illegible] studio [illegible] tenent in de
[illegible] in [illegible] redducunt ut se [illegible] dicent [illegible] ad extremum miserie
gentiores reddunt / ut se pauperes ut bonum quod ponent sed ut [illegible] ad alios
deducunt ipsi non possunt ut [illegible] de sua commodo et miserabili de sua [illegible]. Attendat quod in [illegible]
in comodo et miserabili de sua [illegible] Attendat ad quem finem bone politice sub certis conditionibus
respexerunt. Attendat ad quem finem [illegible] qui possunt studio et [illegible]
congregati sunt in urbes [illegible] / non ut eorum qui possunt studio et [illegible]
quibus copiosius sufficientius secundum eius statum de [illegible] habeat parte [illegible]
deat feliciter vivat. Quis et exemplis pulchris [illegible] seu [illegible] quod ipsi
in finem politicum [illegible] quod constituit [illegible] videlicet [illegible] statu [illegible]
in finem politicum [illegible] possessiones [illegible] politice [illegible] instar
reparare et honestate vite / [illegible] [illegible] valeat [illegible]
[illegible] ut illa [illegible] prudentia pro [illegible] politicas [illegible]
[illegible] qui tales non sunt [illegible] non [illegible] dicit politicas [illegible]
et rei publice directores sed [illegible] dissipatores et offensores. quod avaritia [illegible]
[illegible] solet [illegible] in civitatibus [illegible] tales sepe
[illegible] solet [illegible] in exilium mittit / Iusto et iudicio [illegible] divitie in
vel occidit vel in exilium mittit [illegible] post mortem [illegible] suorum
[illegible] acquisite post mortem [illegible] / Audiant [illegible] quod persistit
[illegible] / et [illegible] non [illegible] quod alii patiantur [illegible]
ut [illegible] qui non [illegible] quod alii patiantur [illegible] vult. Cum
qui [illegible] permittunt [illegible] vult. Cum
pauperes permittunt in igne [illegible] gravari. Cum [illegible]
non puniunt / qui [illegible] avaros res utiles claudere permittunt. Cum [illegible]
[illegible] res adduci prohibent. Cum [illegible] res utiles de regione [illegible]
[illegible] mittit / qui statuta [illegible] fiunt [illegible]. Cum [illegible]
[illegible] vel habundantie vel mediocritatis [illegible] venalibus
non [illegible]. Cum non student [illegible] provide [illegible]

preteritis et futuris exemplo optimi rectoris Egipti sancti Joseph de quo habetur Genesis [illegible] sicut [illegible] modo vel [illegible] fieri solet vel [illegible] frumentum ut [illegible] per [illegible]. Quorum prudencia [illegible] industria [illegible] valeat quo tamen nichil detestabilius est. Sed potest considerari [illegible] in quibus iustum precium rerum valere [illegible] fortasse quo [illegible] possumus cum futura sint ignota nobis quo

Cap. x.

D[e] [illegible] investigacionem iusti precii rerum venalium [illegible] ponendi. Dicitur sufficere [illegible] sufficienter tanti sunt medii plures [illegible] considerentur per [illegible] et potencia penurie civitatis vel regionis accidentali [illegible] scilicet [illegible] pro vero [illegible] ut [illegible] futurorum habeant noticiam [illegible] ut Joseph vel astrologi [illegible] alie divinacionibus quia futura sunt [illegible] sunt [illegible] valitura et [illegible] plurimum noti [illegible] sufficere debent [illegible] humane [illegible] quo [illegible] et disposicionem [illegible] solet [illegible] quia [illegible] futura sunt [illegible] et [illegible] considerare illud quod preteritis convenit et futuris [illegible] Rursum quantum ad id quod querebat quomodo inveniri possit quantitas iusti precii vel valoris rerum venalium [illegible] ponendi. Supponendum est quod semper et ubique [illegible] disposicionis regionum et condiciones hominum quilibet maneries rerum venalium [illegible] aliqua iustum precium humana prudencia vel [illegible] vel debitum [illegible] et sic non ad punctualem [illegible] tamen ad racionabilem et [illegible] quantitatem. Item manifestum est quod leges humane [illegible] contractu empcionis et vendicionis [illegible] esse determinant dummodo non [illegible] ultra dimidium iusti precii. Igitur leges supponunt [illegible] contractu tali quantitate iusti precii [illegible] esse [illegible] ut excludat [illegible] [illegible] qui vel [illegible] corrupti vel exigencia vel sua stulticia per [illegible] arbitrio et cupiditate vendentium et [illegible] rerum precium [illegible] et decrescere vel [illegible] ea [illegible] utilitate [illegible]. Videamus quo [illegible] rerum valor [illegible] precii [illegible] possit. Et [illegible] quod non [illegible] [illegible] considerantibus [illegible] tractibus empcionum et vendicionum possit reperiri [illegible] primo oportet primo considerare civitatis et regionis [illegible] vel mediocritatem vel [illegible] rerum [illegible] et [illegible] fit [illegible] ut [illegible] accidentalem vel [illegible] regionis. 2° oportet considerare disposicionem temporum ad futuros [illegible] [illegible] penuriam [illegible] vel [illegible] [illegible] vel [illegible] temporis [illegible] solet rerum valor [illegible] vel [illegible]. 3° considerandum est [illegible] et disposicio hominum [illegible] quia [illegible] regione vel civitate sunt homines [illegible] [illegible] [illegible] rerum copia [illegible] precium [illegible] magna [illegible] rerum habundancia [illegible] sunt homines [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] est [illegible] vel penurie civitatis vel regionis [illegible] que [illegible] laboratores cogunt [illegible] vendere [illegible] plures [illegible] [illegible] expectantes [illegible] pauperum optare [illegible]. 4a consideracio [illegible] est [illegible] [illegible] puta nature [illegible] voluptas et cupiditas [illegible] iusti precii ad [illegible] [illegible]

Expediens non [illegible] [illegible] divinacionibus [illegible]

Suppositio quod ubique certus [illegible] iustus valor rerum venalium

[illegible] valor [illegible] possit reperiri

[illegible] reperire

respiciendu e et non sit ad alios dico lig ut ptinit circa res prium mod
illis sepe extrinsicat / Et hic q pnt sollerter pcauendu e ne illis
mod penuria accidat i regione vel ciuitate / consistat i adequatificacom
valoris rer utilium / q dupl q no i diget re aliqua vel eo q de ipa suffit
ht vel q ad eius statu vel officium no ptinet / pp qd licz nichil de ipa hret
tn ipa i digetur hic no dicit / In digencia gr et careciaz rer cu utilitate vel
ipis i digetur / hic no dicit / ... pteruia circa adiuuatas vel statu a artem vel officium hois / plus eni
requirit status vel officium q unu natura i hoie / go diuisi status z conditione diuis
i diget z dispositiones / Sunt z quedam res superfluitatis nate i utiles / q tamen
sunt utiles statui vel officio vel arti ut papirus z hu / et i beniunt res
utiles cuiu statui aut arti / q hoies alt art a stat no i digent
ut consimilis vel materie / Sunt gr res q hoies i digent / sunt q multi m
diget / Sunt q alij i digent z aliqui non aliqui mag z alij minime
/ Et quato plures de ciuitate re aliq i digent tanto eis i digencia dr ex
tensiue maior / quato vero de ipa re minus het i ciuitate tanto illis
digentur i tensiue maior e tenendat / Si simul e cu nichil dr habetur
z mediocris cu mediocriter z minima cu res illa habundat / quantu e dicte
... penuria quas tamen i ciuitate vel regione
hic dicas q sepe i foro e rer penuria quas ... plurimu hoium mala ... z cura
e magna cupia / hic ... ut ... ar ... abscondendo ... careendo i ...
... ne adeo hoium ... no pmittit / hic z scib ...
paupes pueire no pmittit / Hic z scib i ... ...
cit difficile ... ... qualiter ... sunt q ...
... vel regioni ... ... quantitate ...
... vel ... res ... sine ... sunt sine artificiales / Sunt eni
... rer ... ... ciuitatis ... q ... quot
... ... status hoium ... ciuitatis ... ...
... quot status ut sufficienter contineret i diget ... ...
... ... / sunt z scire quot sunt status illi / quot
pertinent / Cor ... ... quot ... i tota ciuitate / Ita ...
sunt ... illis statibus quot hoies ... ... i diget ...
... ... status ... ...
... / ... ... vel illis ...
ciuitate vel regione ... ... manerie
... ... quantitate ... i digencie / qualibus manerie
... ...
... ... quod ... ...
... ...
sunt supra ... ... ciuitatis vel regionis ... ...
... ... de minimo mediocriter seu ... quo
... ... res valor ... z illa ...
... ...

In ultimo ... ...
valor rer non e ... ... vel ...
valor rer non e ... ...
... ...
... ...
vel paucitatem rer / ... ... valoris ... e ... ...

Cap xi ... [illegible]

psidencium relinquenda sunt rerum corporis et hominum qualitate procedere. Confirmat quod possit tam pro precio rerum imponi ut illi qui uel res faciunt ut artifices uel quas eas portant ut rustici, uel quas eas adducunt ut mercatores se cum labo-
ribus eorum sustentare non possent. Aliter tam excessiuum imponi posset precium
quod homines pauperes et egeni quibus pluribus rebus uiuere oportet necessaria sibi non possent
comparare. Item ideo in inestimabile ualorem rerum ille qui preest tenet inspicere ad in-
pensas et labores ad rerum qualitatem raritatem et paucitatem, nec querendum tantum
quod plures sint et magis necessarie quod secundum communem talium magis declinandum est ad di-
minucionem precii ipsa iusti quam excessum. Super predictis ex his potest apparere
quod relinquere rerum precium in arbitrio uendencium est relaxare frenum cupiditati
quia fere omnes uenditores aspirant in excessiuum lucrum. Item et quia communiter
pauperes iniuria sit a diuitibus. Decipiunt simplices in defectibus diuitum pecunia
uenditores et defectum paciuntur omnes laboratores. Inde sepius fit rerum caristia
et excessiua habundancia quare illarum hoc permittendum est. Sed diligenti
studio expressis considerationibus quantificandum est rerum estimatio abusiue quod presit
rerum ualores prout omnibus conueniunt statuatur. Item quod tamen debent quando pro-
dere (et) spaliter (et) attendere solicite ad emptiones et uendiciones in ciuitate
uel regione. Sed determinatur ualor rerum qui ex dictis causis permitti non debet
2um est uenalium sophisticatio uaria cum arte uendi latent ut fiunt
3um est mala dispositio ut putrefactio tempore ad infectionem diligenter comedentium ne
ex gustu morte uel morbo pereant. 4um est fallacia multis quod lucrandi
cupiditas morte uel morbo... cum aduenit et collidere inuenit in mensuris eorum quae uenduntur et cum
mensurantur et ponderibus certis in mensuris humidorum et aridorum. Hec igitur statuta sunt
ut in ponderibus certis... excessiuam ... multa culpa uendentes possunt
ex negligentia emere et... eius sciunt presidentes... negligentia quod inba
dispensat... Et sunt uenalia... quod presunt cum precio ... uice
Sequitur quibus laborator possit precium operis sui ualorem estimare
Sed dicit aliquis si princeps aut magistratus ciuitatis uel regionis in rerum precio
negligens fuit precipue circa primum quod est constitutio iusti precii quod laborator
ad res suas cupiens iuste uendere quod facit aut procurat potest
precium iustum precium estimare. Respondeo quod si in industriosus fuerit hoc poterit ex considerationibus
premissis sicut et aliis presidentes. Sed aliquis laborator uelit in hoc precium
laboris informari consideret quanto res suas uendendo statum suum con-
seruare possit et se in ipsa competenter mutrire. Secundum hoc operis et laboris uoluntatem
estimet mensuret precium operis sui. Quod si cum intentione ulterius uendiderit res
suas, cupiens diues fieri aut si laborauerit tali cupiditate uel alio uicio
precium auaricie incurrit. Non tamen prohibetur homo quiuis licito labore ad
plus acquirendum quam sustentatio eius requirit quod potest aliquis super hoc acquirere
primo ut habeat unde opera pietatis facere possit et pro diuino cultu impendere
2o ut uolentibus pauperibus compaciendo futuris necessitatibus occurrat. 3o ut si plus si ha-
beat, tamen relinquat quod uiua cum laboribus habeat unde necessaria uite sibi pro-
uideat. Non autem plus acquirere ut habundet habeat aut ut filios eius ha-

~~Ut presidentes ... ciuitati ... in emptionibus et uendicionibus~~

~~Quare presidentes ... negligentia ...~~

~~Quod homo potest licite aliquid plus acquirere quam sustentatio eius requirit~~

Con

bibendent vel magni fiant / omnes tales dampnabiliter agitat avaricia vel voluptas vel superbia. Pedes quo vero laborator deo placere cupiens ad illa non respicere non solum attendere ad presentem suum ex operibus quod fruit vel rebus quod procurat sed et respicere debet ad utilitatem proximorum et rei publice. Talis enim sic laborando prosperabit ita quod et presentem vitam quo ad se et alios decenter providebit et vitam futuram perveniet in celo. ~~De communitatione quod sit et quibus quid iustum sit attendatur~~ Capitulum xiii

Tractato hic dicto de circumstantiis talium communitatum in communitatibus humanis utilitati optime videndum est qualiter de mutuatione quod per se est communitatio per quam mutuans transfert dominium sue rei in alterum ut equalem vel similem recipiat. Est igitur proprie mutuum appellatum ut quod illud quod ante tibi datum ex meo tuum sit ut si mutuo tibi denarium vel modium frumenti tu tenearis michi reddere denarium vel modium frumenti. Et in hac communitatione manifestum est ex hiis quod iustum requirit equalitatem quantitatis nisi forte quod mutuans faciat gratiam aliam in diligenti re sua in quo casu recipiens non solum tenetur reddere equale rei mutuate sed cum hoc tenetur ad gratias agendas quod gratiam sibi fecit. Item per communitationem hanc damno iustum non consistat semper in sola equalitate quantitatis rei reddende pro mutuato aliquando sed etiam quod hoc mutuum fiat equaliter ad utilitatem utriusque ut si aliquis grave dampnum habeat si anno in habundantia vinum credit desperat et appareat quod anno sequenti erit carestia vini ad reddendum anno sequenti non video in esse equale in dispendio et quod plenam iustum equalitatem humane non possit in isto casu forte sufficeret ad iustam equalitatem quantitatis. Ubi est advertendum quod sicut locatio est rerum quarum usus est ipsarum consumptio ut pecuniam habentium. Item mutuatio proprie est rerum quarum usus est ipsarum consumptio ut pecunia nummi, vini panis vel bladi. Vinum enim locari non potest nec conduci. Et est talium duplex mutuatio quedam pretativa per mutuo recipit. Et est talium duplex mutuatio quedam precaria sive assecuratione littera. Quedam simplex est duobus modis fit cum quis sine assecuratione alicuius mutuum dedit. Et alia mixta cautelaria vel pigneratoria cum quis cum assecuratione fit. Quando cum assecuratione datur. Est compensativa ad ampliorem obligationem quam rei equalitas. Et ita communiter fieri solet. Et est de reddenda re sicut equalis valoris ita mutuatur et recipit quando mutuatur et dum mutuat et recipit quod mutuatur item in mutuante et in mutuato quod mutuatur tenetur patti ut assecuratio de reddenda re sibi prout convenerit pactum vel obligatio ad reddendum plus ipsa re mutuata. Communicatio usuraria est et iniqua. ~~De quo avaricia mutuationis cum perveniat sic totum~~ sic

Item tractatum communitationibus circumstantiis in communitationibus humanis ut puta in venditione locatione prestatione fideiussione donatione et similibus quorum habet humana vita in diligentia indiget et quod ex hiis constat manifestum est. Ex prehabitis quod qualibet harum humana possit in communitatione uti tio communicatio civilis vel utilitatem sed quod communitationibus istis sic et alia aliis sperare indigentie vel utilitati et quod communitatibus istis sic et alia vivere indigentie humane vite et in civibus et in civitate consistit vitam decentem et salutarem humane vite habitudinem. Per hec ad alios, per hec civiliter vivitur cum hoc etc. dando mutuando credendo vendendo locando.

quere ceperunt sive lucra temporale vel preconium laudis vaneglorie modo tepescunt [pessie labor]

humane cupiditati et vane glorie ille commutaciones [illegible] incipit in rebe

natos humane miserie. Excepit itaque in de miseria hominum augere [illegible]

debebat invocari videlicet quando pauper necessitate compulsus vendit diviti rem

suam pro minori quam valet vel tempore quo minus valet. Et quando alter alteri fran-

dat ut vendens ementem dampnificet seu econtrario quam valet et cum

emens vendentem elicere minus precium quod defraudatio potest fieri in modi-

co vel in magno. Si non fit ultra medietatem iusti precii emptio tenet sed dis-

ponit ius positivum ita quod vendens non potest ementem ad iudicium trahere pro

restitucione. Et cum alii emere vel vendere possunt aliis pro [illegible] fran-

de ... ad iudicium provocare multiplicarentur nimie lites. Ideo humane con-

stituciones voluerunt contractus venditoris ratos habere nisi emerent de-

ceptio ultra medietatem iusti precii. Et magis [illegible] qui contrati [illegible] quam [illegible] valor [illegible]

testificandi [illegible] indigenciam [illegible] vel [illegible] ad multitudinem vel pauci-

tatem rerum venalium sicut patens est. Sic et aliae commutaciones avaricia

intus vertit in gravamen humane indigencie que reducte sunt ad propriam re-

levamen. Valde quidem detestabilis est illa que super crevit hominum avaricia qua

sunt est ut commutacionibus providendum relevacioni humane indigencie tanta

non [illegible] indigentes non relevant pauperes non subveniunt miseris. Sed

miseria in de misericordie sunt qualiter fit quando res [illegible] pro tempore caritatis lo-

catur quam pro [illegible] tempus valet. Item cum res plus iusto vendit ut dum est quando

res non pie et gratis mutuum datur sed [illegible] licet [illegible] ex pacto

[illegible] tatur. Sed ~~videlicet quod avari qui solum temporalia has commutacionibus quan-~~

tatur.

Est iterum qui in dictis commutacionibus solum temporale querit nichil utilitatis anime expe-

rit nichil de celesti retribucione cogitat. Qualis fit apud eos [illegible]

dicitur has commutacionum abusores qui sua cupiditate stultissimum fac-

ti potius vendicione et mutuacione acquirere volunt talia quam propria potius

temporalia quam eterna potius terram quam celum. Quare ius est minimum exercenti

non attendunt quid agunt nesciunt quam magna bona pro quam parvis spiritualia

commutacione acquirere possent. Et quia [illegible] dicit beatus augustinus. Tu autem

qui pro temporalibus spiritualia comparare queris attende quid illi feneratores avari

faciunt certe minus volunt dare et plus accipere. Sicut quidem illi plus volunt

accipe de terrenis pro terrenis sic et tu de eternis pro temporalibus. Da modica

accipe magna. Da temporalia accipe eterna. Da terram accipe celum. Hoc autem

fit etiam homo dictis commutacionibus ex caritate necessitatibus pauperum subvenit.

Sicut eciam homo quodcumque aliud opus pietatis exercet. Patet ergo quod nemo

tam pauper est quin habeat unde regnum celorum emere possit. Et quidem dicit

[illegible] in omelia quadam. Regnum celorum tantum valet quantum habes. Potest enim

homo emere pro qualibet re minima ut potest pro haustu aque frigide. Sed

est indigenti haustum aque ministrando potest pro merito. Sicut ipse loquendo

pro temporalibus commutari possunt eterna et pro carnalibus spiritualia sine symonia.

Generaliter ipse loquendo fieri non potest. Cum esse non possit hoc et illorum

Marginal notes:

~~commutacionibus temporalibus~~ pro spiritualibus

iusta concupiscentia in valore, que ad iniustam commutationem requirit. Sunt enim
quedam que per conditionem sue nature commutationem non recipiunt, eo quod precio equalia
non sunt. Nullus enim sani iudicii pro quibuscumque rebus exterioribus oculos dare
vellet aut manus aut pedem pro sustinere. Sic et superiora bona anime et
spiritualia nullis bonis fortune prelata sunt, eo quod sint fines omnium bo
norum utilium, ordinata ante finem quantumcumque plurificentur, non sunt attin
gere bonitatem seu perfectionem finis. Et item quod sit bona diversorum vel dispara
generis quod hec honesta et illa solum utilia. Talium non est concupiscentia gratis
quia quod aliquis potest dare vel concedere, multum recipere. Sunt de mutuent
enim qui aliquid pro dare vel concede, multum recipere. Qui deo mutuent
deo et dant vel mutuent modicum pauperibus, quibus quod fit deo sibi fieri re
putat. Matthei xxv. Et plus quam centuplum recipiet, quia spiritualia pro terrena
et eterna pro temporalibus. Ita ergo hoc modo potest diviti feneranda est pro bonis
eternis quam hominem pro temporalibus lucris, ipse enim reddit incomparabiliter plus quam sibi
datur vel pro quo dimittit, iuxta illud promissum. Et cum aliquid domum vel agros
rei. Et imitatur deum in hoc irrationalis natura que plus recepto reddit
proximum a proximo mutuum. Et natura enim arbor et plante pro nutrimento
diu proprium semen et fructum nobilem, et pro uno grano sibi dato quandoque
reddit triginta vel sexaginta quandoque centum. Terra ergo feneranda est
pro temporali lucro et deo pro spirituali. De ~~commutationibus acquiren~~
~~potest simul temporale et spirituale~~ Capitulum xvi

Sequitur ex hiis consequenter quod quamvis homo consideratis commutationibus
licite possit consequi temporale, aliquid tamen non sanctum illis sed gratie
... acquirit, prima potest hinc conclusio
... in ... acquirit. Prima ... declarato
manifesta est, quia ex superhabundantia est dare iustum precium in venditionibus. Declarato
... que licite commutationibus ... temporale acquirunt. Et si vendens aut locans
... ad pretium quam ad relevandum indigentiam aut aliquid de precio
non ... respiciat ad precium quam ad relevandam indigentiam ... de precio
dimittit vel de illo expectet ... pauperum, medium temporale sed et spiri
tuale bonum vendendo et emendo acquirit, utilitatem celestem premio dignam,
sicut apparet ex ... respectu ... sit habendum, ut non solum
sed et temporale et spirituale lucrum consequatur. Secunda conclusio dubia erit si adverterimus quod homo
temporale sed et spirituale lucrum consequatur ... divitibus qui pauperibus vel necessitate ...
et ... premium vel ... gloria ... augeret ... adeo ...
... mutuant ... bonum ... laudis et honoris, bonum celeste
dant ... acquirunt bonum ... et ... pauperum ... auferret bo
... augmentum ... commutatione solum ad temporale
et tanta perdit et contraria mala ... dicitur ...
respicit, quia preceptum domini transgreditur, quo dicitur: mutuum date nichil inde sperantes.
... perdit ergo homo miser ...
... temporale lucrum, perdit ergo homo miser ... mortale ...
... eterne beatitudinis, quia ... et gratiam ...
... recipit ... ex contrario ... gratiam ...
... quod ... cadit ... subiacent ...
~~Capitulum xvii~~

quod deus feneratur
pro ... feneranda est
de ... acquirendis ...
de ... acquirit
de ...

Hic quendam e[st] b[eat]us suphalmidenet s[e]n[tenti]e teneant[ur] q[uan]titatib[us] p[ro] s[ub]-
ueniendo pauperib[us] / p[ro] quo q[ua]ntu[m] ad q[ua]ntitate[m] q[ue] e[st] donanda p[otes]t ar-
guitur clarius ex lege / Q[uod] sub p[re]cepto cadit dare q[uo]d sup[er]est largiri indige-
tib[us] hoc primo app[ar]et ex aucte b[ea]ti aug[ustini] i[n] libello de decem cordis ubi sic dicit
Magna excusacio / filii sui s[er]uat tibi p[at]er tuus s[er]uat / s[er]uas tu filiis tu-
is / s[er]uant filii tui filiis suis Et iste s[er]uatur e[st] p[re]ceptu[m] s[er]ueditor p[er]
xiiii / Item exh[ibe]t q[uod] xp[istu]s luc[e] vi dicit q[uo]d sup[er] e[st] date elemosinam [et] ecce
o[mn]ia munda s[un]t vobis / ubi q[uia] p[re]ceptiue loquit[ur] p[ate]t q[uod] sustentacio pauperum
ex hiis q[ue] sup[er]sunt cadit sub p[re]cepto / Et item idem h[oc] videt[ur] luc[e] x. ubi
q[uo]dam ad parabolam [de] incidente / q[uod] ille q[ui] fecit m[isericord]iam / cu[m] vulnerato a la-
tronib[us] / p[ro]ximus ei erat / subiunx[it] xp[istu]s p[re]cepti[u]e v[a]de [et] tu fac sic[ut] iste
Argum[en]t[um] manifeste ex h[oc] q[uod] xp[istu]s q[ui] deputat[ur] a[d] ig[n]e[m] eternu[m] eos q[ui] s[u]bue[n]i-
enti [et] sicienti cibu[m] [et] potu[m] i[n] suis pauperib[us] n[on] dederunt / ut p[atet] m[a]t[thei] xxv
q[uod] non facerent / nisi h[ec] necessitatib[us] subuenire cadet sub p[re]cepto eu[m] tra[n]s-
gressio esset grande pecc[atu]m mortale / Vn[de] ric[ard]us de cl[arav]a e[pistola] i. ic in veri[ta]te non
tm affirmat q[uod] abundantes renunciare diuicias [et] su[per]flua p[er]ceptas / sicut nece[s]-
sitate h[ab]entib[us] peccant mortaliter [et]c[etera] et q[uod] caritate dei no[n] manet i[n] eo
q[uod] non diligit p[ro]x[imu]m op[er]e [et] veritate s[ed] v[er]bo tm [et] lingua / Consone voce sanct[us]
ieronimus i[n] quodam s[er]mone q[ui] de epiphania fecit coram cardinalib[us]
Cum g[o] ita s[i]t [ut] sc[ri]ptura dicat Tu mandasti mandata tua custodiri ni-
mis. [delectati laborantes]
p[er]pendite i[n] q[ua]nto p[er]iculo s[un]t o[mn]es / qui diuiciis habundant [et] pauperes xp[ist]i
imo xp[istu]m i[n] suis pauperib[us] miseriis o[mn]ib[us] cruciari p[er]mittunt i[n] non possunt
excusare se i[n] tra[n]s[gressione] renunciatoris diuiciar[um] s[upe]r p[re]m[iss]is quare p[re]tendere so-
lent ut iam sup[ra] patuit p[er] aug[ustinum] Et certe valde decipiunt si putet
se t[ali]b[us] colore q[ue]m s[ibi] ipsi fingunt a mortali tra[n]sgressio[n]e p[re]cepti d[e]i excu-
sari / cum adh[uc] vox magna [et] ingens ea sufficiat / Mult[a] et exemp[la]
clarent exp[er]tius q[uod] de p[re]cepti sui tra[n]sgressores grauiter puniuit licet
notabiles [et] apparentes causas h[ab]uerint / et [sic] ~~videat[ur] i[n] exemplis q[ui]~~
~~diffinaliter quis excusa[ti]o[ne]m tra[n]sgressione[m] p[re]cepti dei~~ [illegible]

Primum e[st] p[ri]mi ~~r[egum]~~ xv de saule cui d[eu]s no[n] pepercit s[ed] de regno eum pro-
iecit q[uia] p[re]ceptu[m] ei[us] no[n] custodiuit q[ua]m[vis] a saul pro op[er]e e[ius] p[re]cepti de-
terit q[uod] p[re]ceptu[m] ei[us] no[n] custodiuit putaret / videant igitur qui sibi ceteris [e]c[c]lesiastic[is]
trat se excusandu[m] putaret / videant igitur qui sibi ceteris ecclesias
grant benissime excusaciones / q[ue] contra audacter agunt q[uod] non
liceat caueant ne s[imi]le deponu[n]t cu[m] saule e[ss]e vide[a]nt[ur] ¶ 2[u]m ex[emplu]m e[st] s[e]c[undi]
r[egum] vi[o] de oza cui licet cum argentum haret ut tangeret archa[m] d[e]i
q[ue] declinauit ad casum / tamen i[n] s[an]c[t]o e[st] a d[e]o p[ro] temeritate / qua s[o]lu[m]
q[ui] p[re]ceptu[m] de non tangendo archa[m] d[e]i nisi a sacerdotib[us] ¶ Quid g[o] de illis
dicemus qui spontanee fab[ri]cant sibi causas q[ui]b[us] de tra[n]sgressio[n]e p[re]cepti d[e]i
excusare putat / Quid agunt nisi q[uod] stupide decipiunt [et] cecam faciunt
conscienciam / sicut ipsi scrutate faciebat / ostiam deponunt [et] depeccati peccatum co[n]-
tra sibi ipsis ¶ 3[u]m ex[emplu]m e[st] iii r[egum] xiii de quodam p[ro]ph[et]a misso de iuda ad ie[ro]-
boam i[n] bethel p[re]ceptum a d[e]o h[ab]ente ne i[n] loco comederet a bibe[re]t q[ue] ibi

conicdene fuit gravit' punitus / hic et i ducti et decepti fuit pseudo pha loci ius
dicebat sibi q a ipse pseudo pha ees et p duo pressit q sicut conmederet / et q nichil
ita decipet nichilominus conmedere pseudo phani sui consenciente falso pseudo phe cui
contra preceptu dei cu illo ibi conmederet a leone i itinere perit et cadaver
in sepulcras patrum suorum illius non inferendum perdixit. De hortat' dim
tes ut non credat sibi de excusacoibus suis que fingunt. Cap. xix

Tidicant q° deceptis [illegible] e simo deceptis contra probabilem causam habeant fere
credi quod faciunt in non subveniendo de superfluo divitiarum suarum
pauperibus sicut iste pseudo pha apparet pscipitatus atque deceptus. Et q tamen non videt
hic causam non tali se pthar re attendere velint ut dicunt dampnacionem
non pauciorum habent forum docet et ultio si hanc timeant et fluctuant
sicut vobis ithat materia dicit Ad causam quam pretendunt scilicet sufficere
scilicet vobis ithar materia dicit cum pendulo consciente preceptum dei
excusare eos / Nunc hic dubitat pendulo consciencie. preceptum dei
i trepide solvere mortiferum peccatum. Verumtamen sit / eo q suam voluntatem
divine voluntati preponunt. Et deo repugnare non metuunt / quod vero suspenso
divine voluntati preponunt et deo repugnare non metuunt quod vero suspenso
contra preceptum e attendere diliget dicit iste / q nemo admitti pe
deo circa ipsa parte his sed afficionem turbibus ad scriptum ut nemo cum
deo circa ipsa parte fert affectionem tum ubi ad scripturam ut nemo deo
credentis amat aut exosce recte judicat / Ptholomeo teste. Amor
credens aut exose recte judicat. Et pro aristotelem qui artifex eius opa
redditum parit judicium. Et pro aristotel suam propter artifex eius opa
sua contra judicando decipit / eo q q ipse fecit alys melioribus preferre
solet. Dicit et acceptio animos pollubet. Deut xvj° nc affectio i de suc
gens ad divitem pervertat judicium. Cum vero divites ad divitias tali
genus ad divitem pervertat judicium. Quo vero divites ad divitias tali
genere affectus ad eas, quibus peccant nimium affecti poterunt esse equi in
genere favorabiles ad eas ubi peccant nimium affecti poterunt esse equi iu
dices de causis an sufficiat quibus se excusare laborant et specialiter divites
de repugnantibus divicias proprio judicio credere non debent sed illud suspectum et
proprie tempore pertinens quos sine fletis devenit tempore finit et be...
proprie tpe pertinere quos fine scilicet stolidos devenit trepido finit a letor
compleat de crescit vita / crescit avaricia, cum breuis vite proximi sit
tempora de crescit vita crescit avaricia cum breuis vite pro cuius sit
et senectus de generacio i longa debilitate divicie substerande magis
sollicitos et ubi leuaciores esse illud mortalis. Recte quoque conclusit divitibus
si tamen recipe velit consilium uetiis tam initum poterit suc a proprio judicio
credant / sed pocius stent sentencie judicio superne et doctorum salubri nulla
affectione et carnali amore obligati / quo recte ut patuit sentenciatum est
ut si hnc q superfluus sit divitibus ipsi sentencia secula subveniant pauperibus. Ad ali ad hoc
ut sine quod super sit divitibus ipsi sentencia pia subveniant pauperibus ad alii adhuc
nocens dei i pendant et superflua non usque ad morte reservat vel expedere
~~descant de tanget uidenco obligacion subveniendo pauperibus~~
descant de ~~tanget uidenco obligacion subveniendo pauperibus~~ q non excusat divites superflua habentes

Sic superioribus ostendendo dico primo q non excusat divites superflua hen
tes a transgressione divini precepti si nec indigentibus alicuius mutuum pe
tes a transgressione divini precepti si nec i digentum alicuis mutuum pe
tat q q iam non petit aliquis e carpicitate quam valescere pau
peribus mutuare non conveniunt si eos pocius ad spiracoes publicas venit
tere / q eos non excusat eo q sint plurimi i digentes esse q deprime
ois destruunt et destructi sunt. Dico 2° q non sunt divites superflue habentes
negantes mutuum petenti parat contra preceptum probatum patet / q dicit diligenter

attendere cum equali et quantum mutuandum sit nec mutuo recipiens aliquid ultra mutuat(um) stulte subtilit(er) sibi aliqua querendo et spendendo [illegible] aliquibus indigentibus magnam habentibus non mutuare vel non dare quam mutuare. ¶ Possibile quod hic [illegible] expediret reipublice indigentes gratis habere a divitibus copiam mutuatam. Videtur quod non quia indigentes malos a [illegible] indigentes hic singulares a quibus divites plurimum decipiuntur propter deceptiones quas abute(ntes) de mutuatis peteres fierent [illegible]. ¶ Item si indigentes scirent sibi gratis mutuandum esse plures recipere vellent pecunias mutuo quam modo et ita plurium tamen reciperent quod finaliter solvere non possent. Et ergo plures desinerent [illegible] quam nunc permisso mutuo ad usuram. Tamen quod semper melius esset rei publice esse [illegible] indigentes [illegible] hic opportunitate mutui quam permittere mutuum ad usuram quod felix esset utique illa civitas quod talis [illegible] instituta vel adhuc instituetur. ¶ Item virum perfectum [illegible] et [illegible] permissione mutuum ad usuram [illegible]. ¶ Item mutuum dare [illegible] est magne virtutis et perfectionis [illegible] patet hoc in [illegible] capitulo. ¶ Ex premissis clare deduci potest quod in [illegible] capitulo [illegible] divites non faciendo opera perfectionis peccant mortaliter. ¶ Item [illegible] capitulo peccant non minus [illegible] divites spiritualiter quod maior perfectio est eadem [illegible] quam pauperes spiritualiter et ignorantes pauperes [illegible] et miseros sit hic [illegible] conclusio consolationis [illegible] peccatis perfectionem [illegible] peccat graviter. ¶ Item est de divite in [illegible] simon consolando in [illegible] patientibus. ¶ Item de divite in [illegible] theologia non reducente pauperes ad perfectionem [illegible] quam [illegible] optime [illegible]. ~~De [illegible] cadit sub precepto et usura est mortale peccatum~~ Capitulum xxi

Secunda conclusio quod super habundans in [illegible] tenetur gratis mutuare indigentibus. Ista conclusio deducitur ex precedenti propter hoc quod si divites largitione seu donatione tenentur subvenire indigentibus ut visum est a fortiori tenentur eis mutuare quod datio est [illegible] per quam aliquis rem suam transfert in alium sine spe rehabendi ipsam vel [illegible] pretio remunerationis gratuitus est. Ergo dare [illegible] quam mutuare cum intentione rehabendi rem post [illegible] nihil ultra valorem mutuati recipiendo. ¶ Ergo homo habundans tenetur subvenire pauperibus [illegible] a fortiori tenetur [illegible]. ¶ Item patet [illegible] sic exhibet [illegible] mutuum dedit [illegible] tempore [illegible] quod nulla [illegible] mutuum dare nihil [illegible] sperantes [illegible] non [illegible] magis [illegible] precepto [illegible] de spe [illegible] dixit de hiis qui super [illegible] dare et [illegible] Ergo de superfluis dare pauperibus cadit sub precepto a fortiori de hiis qui super [illegible] mutuare cum [illegible] quam dare. ¶ Item quod sub precepto [illegible] doctores [illegible] homo non semper tenetur dare mutuum [illegible] homo mutuo non gratis [illegible] cadit sub precepto. ¶ Item [illegible] sit mutuare pecuniam indigenti cum obligatione [illegible] ad reddendum plus quam mutuatum fuit peccatum mortale est quia mutuatio est usuraria [illegible] super [illegible] iii tota die miseretur et commodat. Et [illegible] super [illegible] xiiii [illegible] pecuniam suam

~~[illegible] est peccatum mortale [illegible]~~
in [illegible]

non reddit ad usuram quia virum cupidus est exige belle quod te nescire
quomodo [illegible] de usuris [illegible] posuit ad usuram non
[illegible] non recepit [illegible] de usuris [illegible] ad
usuram [illegible] morte moriet [illegible] xxxij
[illegible] mutuo dederit [illegible] pauperi [illegible] termino [illegible]
[illegible] Item [illegible] usura [illegible] dolo qui de-
[illegible] de platea [illegible] usura [illegible] Item est quod prop-
[illegible] tempus [illegible] ordinem hoc [illegible]
[illegible] non [illegible] [illegible]
[illegible] mutuando [illegible] tempore redigendo Item est [illegible] illa duo [illegible]
vendendo [illegible] [illegible] est [illegible]
[illegible] faciat [illegible] eadem [illegible] aliud est quod non [illegible]
velit ut [illegible] Ergo talis mutuo dare est [illegible]
tibi fieri alteri ne feceris [illegible] mutuum dare [illegible] de [illegible]
[illegible] oppositum [illegible] notabiliter [illegible] patet quod [illegible]
ent [illegible] dominis [illegible]
[illegible] ex qua [illegible] deducitur 3a [illegible] mutuantibus [illegible]
tenet [illegible] ex duabus [illegible] pauperum [illegible] condicione [illegible]
[illegible] necessitatibus [illegible] conditione [illegible]
[illegible] in mutuatione ut [illegible] est [illegible]
[illegible] mutuatione [illegible] alienam
[illegible] racione xxxij
racione quarta [illegible] usura duo [illegible]

Hec itaque [illegible] quadam [illegible] [illegible]
habeat [illegible] occurrit [illegible] divites vel
[illegible] putant licitos ad [illegible]
quam divites [illegible] hoc modo [illegible]
[illegible] 2a est [illegible] usurarum palliatum
[illegible] usurarum [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] opes [illegible] plures [illegible] tam
[illegible] [illegible] ex [illegible]
[illegible] difficile est discernere [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] vel [illegible] [illegible]
[illegible] apte usurarii [illegible] naturali
[illegible] [illegible] naturali [illegible]
[illegible] [illegible] de me
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] non [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] lucri [illegible]
non [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] homo naturali condicione [illegible]
[illegible] quod [illegible] debito alteri obligatur ad id quod
[illegible] propter quod [illegible] lucrum
[illegible] sibi non noceret non est [illegible] [illegible]
[illegible] alteri ex debito obligatur [illegible] 2o ac [illegible]

[illegible] ad [illegible] obligamur 2o [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] usura [illegible] mala

pa racio

2a ro

nam una e usura de miseria alterius nata aut e vel e opposito eius quod
infert usuram sed adhuc non potest alter malum quo vel amicum quod usura
saepe facit et corrumpit naturam ut dicit in 4o ethicorum ergo ex opposito contrarie ro
dictat quod homo relevet a miseria vicinum amicum sed potest absque no
cumento potest ante aliquem dando et sic ratio dictat et precipit dare liberaliter
Si aut dare non potest sine detrimento tunc potest aliquem mutuando relevare sed
pecunia aggravare eum paupertatem contra ... que ex solucione ... ¶ Item
arguitur ex contrario liberalitatis quia lucrum abit ... ex opposito illum quod ultra
ab eo dampnum recipit turpis lucrativo e et ad illiberalitatem spectat est ei
accipere unde non oportet sed sic facit dives capiens ultra sortem etc. ¶ Item arguitur ex
contrario iusticie quia in equalitate dampni et lucri consistit quia iniustum est ne solum ro
mutuata pluries precium recipere non conservaret equalitatem sed sic sit in usura
hec ergo ex eo quod non e alia distinccio pecunie quo ad usum talis quo ad dominium
sed eadem quia pecunia e de ... quas ... consumpcio. Si igitur usurarius
de pecunia mutuanda pactum facit de retinendo eum et usum ... tempus eadem
tunc retinendo tercium similium quod esset vendicio ... dominii
distincta manifestum est quod ... pluries capit precium ... rei sue mutua
cione quod iniustum. ¶ Item qui precium ex pacto petit de re quod non est sua sed usu
accipitur petit et iniustum et tamen raptor ... talis aut e omnis usurarius pro
batur ... tradicione pecunie statim transit recipiens ... obligatur
tradicione ... recipiens ... equale et non plus ultra sor
tem quod tradente tenetur satisfacere de labore. Sicut posito quod usurarius tran
derit libere et labores tradendi et recipiendi vellet satisfacere per ... denarios
et sic precium capit ... manifestum e quod non de suo petit lucrum sed de eo
quod e eius a quo petit. Item ... recipiat ultra sortem nisi de tempore
vendit quod tempus hoc e quod ... tempus ... omnibus ... communiter
ponuntur per ... plus ... usura licita. xxiiij.

Sed dicit aliquis usurarie spectat defensor quod sine est unde mutu
ans potest habere ultra sortem recipere ut petere in relevacionem dampni vel
impedimenti lucrando quod ex carencia pecunie per tempus incurrit
sed sic habet ... et ... licite pecuniam mutuare
ad usuram dummodo non plus ultra sortem recipient quam de illa cambi
endo lucrando lucrarentur. Sed hoc autem stare non potest eo quod illi ... communicantur
... pro eadem commutacione pluries precium recipere. ¶ Item videntur
vendere quod suum non est scilicet tempus et recipere de non suo lucrum ... sic ho
per aliquem modum licitum potest tamen de sua re ... omnem modum sit licitum
quia de ipsa non recipere de re sua sit licitum ... mutuacio ... cum
recipienti e utilis et voluntarium est. ¶ Item ... permitteret ... de
... usurarios non permittentes et ... de
... dedit ... precium recipere sed ... dicit ... non fenerabis fratri tuo pecuniam ad usuram ... fru
ges nec aliam quamlibet rem sed alieno fratri aut tuo absque usura ... quod indiget commodabis ut benedicat tibi deus tuus. Et quod plus est

328

feneri et in primo permittit per legem fenerata sed deuteronomii xxiii fenerabis gentibus multis et ipse a nullo feneri accipies. Vel ~~ponunt exposicionem ... propter ...~~

Ad primum videtur quod contractus usurarius non est pure voluntarius quia usurarius ... tenetur mutuum necessitate cogente vel a timore non obligaret se mutuanti ad reddendum ultra sortem. Et contractus ille nocivus recipienti quia cogitur plus reddere quam recepit et quia contractu fit pauper et quia fuit ante vel ... sequens eventu quia ... vel post ... sortem et attendendo ad ... vel ex ... mutuum recipiens non sufficienter contractu ... recipere de se vel ex ... mutuum recipiens non ... et ... non respicit sed pravum. Etiam quia usurarius ... recipiens ad usuram non respicit sed solum ... Sed nomine dare mutuum sine obligatione recipientis ultra sortem licite possit recipere post aliquid solutione oblata ... convenientia futura et ... quod si mutuans spe obtinendi hoc ... alteri ... noluerit. Item aut licite videtur nisi talia ... alteri ... mutuari ... non ... respectum solum ... talia exhibeat mutuari ... humane ... permittit ... fit ... que lege permittit humane ... vel ... pro ... ad ... et ideo lex humana usuras concessit ... non ... utilitates ... tamen dicit ... sed non ... tamen recipiunt ... quod res ... nisi ... et quod ... non ... et quia ... usure ... et quod ... Et ... quod usuraria ... in ... quod judeis prohibitum fuit recipere usuras a fratribus suis ... et quod judeis ... ut ... Item intelligi quod accipere usuram ... hominem in ... omnes deum homines ... proximum et fratrem ... qui ... non debet ad usuram ... absolute de debito ... qui ... quod aut ... usuram ... non accepit / quod aut ... mutuum ... ~~usuram~~ ... xviii ... usuram non accepit ... accipere non ... ad usuram accipere ... avaritiam ... vel ... ad avaritiam ... usuram ... ut hic ... quod aut ... permittit fenerari ... usuram ... accipit ... quod feneri ... accipit ... non mutuavit ... in primo gentibus ... ratione ... fenerari ... quod ... mutuare ... causa ... que ... habundantia divitiarum ... obtinere. Item ... legem ... apud gentiles et judeos ... ad usuram ... tamen ... magis et minus et de ... legem dei septimam decimam et nonam ... et forte quod judei minus peccaverunt ... ad usuram gentibus quam ... sine ... gentibus quod a quibusdam gentibus receperunt usuram sine ... ab ... bonis ... quod de ... dicit populo suo ... vasa et vestes ... non condempnatio ... illas. Item autem erat ... gentibus non condempnatio

iudeis sicut erant babilonii et ceteri multi gentiles ad xpianismum credendo peruenerunt. De peccato vsure iudeorum et xpianorum tempore moderno Cap. xxv.

Et adhuc hoc peccant nunc longe magis quam tunc quod si quando de fenore a patre alienigenarum fuerunt ex lege veteri permittere eos recipere usuras ab extraneis ut allegatum est tamen ista concessio cessauit omnino post aduentum xpi in lege veterem quo ad obseruanciam [illegible] quatenus magis quod peccant iudei nunc [illegible] gentilibus ad xpianismum conuersis quam olim / [illegible] aut gravissime mutuando ad vsuram illis qui xpm receperunt scilicet xpianis qui vere iudei sunt [illegible] non [illegible] illis quod iudei secundum carnem quod ad [illegible] sunt nequaquam recipere debent vsuram / longe eciam [illegible] magis peccant quod si a fratribus suis quibus uel secte sue [illegible] recipiunt uel tempore legis recepissent [illegible] ita se habent [illegible] quantum [illegible] sunt xpianos recipere vsuras a xpianis uel a fratribus suis xpianis [illegible] quod iudei vsurpando extorserunt ab illis scilicet xpianis. Quid enim hoc est nisi xpianos recipere vsuras a xpianis quod quod aliquis facit mediante alio quem ad hoc [illegible] dicitur ita bene censetur facere illud ac si ipse faceret / nec minus peccat [illegible] quam alio [illegible] dicit [illegible] ista vsuraria [illegible] sit xpiane religioni ut [illegible] iudei occasione sue legis [illegible] de vsuris [illegible] sit [illegible] multitudine xpiano populo in [illegible] et [illegible] multiplicem. De [illegible] duorum populorum scilicet gentilis et xpistiani

Sit porro [illegible] est quod tempore predicatoris [illegible] celestis doctrine [illegible] gentiles [illegible] xpistiani graciam dei [illegible] amplectantes [illegible] tati credentes [illegible] catholice [illegible] fidei [illegible] non est amplius salus [illegible] relicto de [illegible] populo scilicet gentili et iudayco [illegible] [illegible] [illegible] campanam recte palee a [illegible] [illegible] [illegible] palee aut grana [illegible] collectis [illegible] valent nisi ut igne [illegible] aut pedibus [illegible] Et [illegible] vino extracto quid [illegible] nisi ut foras mittantur [illegible] Quid valet forma lutea magno studio [illegible] campana [illegible] postquam iam fusa est nisi ut [illegible] [illegible] in pulverem redigatur. Quid est campana fusa [illegible] [illegible] populo [illegible] Quid formula lutea nisi residuum de populo [illegible] relictum tamen modo [illegible] [illegible] aut duae [illegible] duorum populorum [illegible] [illegible] [illegible] iudei [illegible] gentili [illegible] [illegible] de populo iudayco adhuc remanentes [illegible] [illegible] corrumpit omne [illegible] [illegible] purificanda non [illegible] quod [illegible] columbium [illegible] purificat [illegible] [illegible] facit [illegible] nec [illegible] [illegible] qui de corpore abrahe egressi sunt [illegible]

iudeos reliquie misi qui semen abrahe et post eos plurimi fetere(?) fetide est et
aliud. Vnde apparet reliquias iudayce (?) ex reliquiis ipsi gentiles
ipso xpiano abiectio genitis sunt iste gentiles ipsi reliquie quam tamen
successu temporis ex toto digeste sunt et cum unitate populi xpiani. Reliquie
vero iudaici ipsi abiectione usque modo manserunt in usum sicut compertum est, presertim
propter superfluitatibus contrariis quasi invisibilibus ut grauitatem istam homines de
quibus quo ... quod reliquie iudayci ipsi cohabitant xpianis et non gentiles.

Si querat quare tunc populus xpianus ... misit sibi cohabitare reliquias
iudayci ipsi et non recepit reliquias ipsi gentiles ...
... magis ydoneas ... gentiles xpianis non cohabitaverunt ...
... gentiles qui olim eis cohabitabant xpiani fuerunt ...
... in regionibus suis in ... in ... tali ... reliquie manentibus ...
... in libertate non ... in regionibus xpianorum ...
... si aliqui gentiles ... xpianis nutriuntur ... laboribus suis
... iudei ... Qui quidem ...
repellendi non ... in ... ex
... regionibus ...
pellentur et vendentur in ... regiones ... ipso xpiano, qui eis olim ...
... in ... fuit quam ... laboribus ceterisque ...
... tenebant ... modo ... tempore ...
... permittuntur ... olim ...
xpianos ... iudei ... modo ...
... manifestum erit
... nichil aliud ... laboribus ... habu
et ... iudei ...
... modo ...
... xpianis ...
... non ... iudei ... amicicia ...
... voluptatum ...
... amor ... odium ... olim ... patrie
... avaricia non amor ... ita ... et calliditate et dolo
... sunt ... ut ... ut solet ...
... posse ... ita ... ut ...
... potuit ... quibus ...
nutriciis suis ... hospitibus facere. Capitulum xxxvi
iudeos sibi cohabitare permiserunt ...

Tertiam ... reddere ... potens est ... de et ...
et bonum pro malo reddere ... filios abrahe iudeos reliquias
ne ... de ... multis de causis. Primo ut
... sibi cohabitare ... permisit ...
si forte ... aliquod ...
... ut non ... tandem in ... collegit ...
... xpi ... fidei ... Cum ei ...

... iudei ...
... permittunt

1706

conspirantur illi a christianis quia etsi aliter dissensi sint quam christum occiderunt, tamen quia christo
adherent de hiis qui de christo credunt dubitare non possunt. / 3° propter ampliorem in
fidei bone difficultate incredulos que accidit conuertentibus eos qui credunt
fidei christiane / 4° ut in dubie consentiat scripture scripture obscuris diuinis in scripturis
ipsos [illegible] conspicitur trinitatis christiani ipsos integre hii, cum ergo credo adhuc
apud eos iudeos presumunt latinis traditionibus concordes / 5° ob reuerentiam
patrum nostrorum veterum abraham ysaac et iacob a quibus ipsi secundum salutem secundum carnem
christum eorum esse secundum spiritum et pluries secundum virtutem hec est secundum carnem et secundum spiritum / 6° in regratiatione
recepti beneficiorum quia cum salus mundi expediri debet ut dicit apostolus iohannes x°
eodem quo in tractatu de processu mittendi dei ouium / 7° deo ipsius salua-
tionis mirum consentit fecit adhuc miram cum reliquiis iudeorum ipsius ipsi
de spiritus [illegible] ingrati sint / septimo ad ampliorem perfecte caritatis de dilec-
tione inimicorum se extendentis / dicente saluatore nostro diligite inimicos vestros benefacite
hiis qui oderunt vos etc. et debet eo nouisse tanta. ipsius christiani
iudeos subito [illegible] permittit quem isti diligit eos et misericordissime
cum eis agit super eos talibus tenentur qualiter eos saluti et conuersioni ad christum
magis congruit / Et si bone status quo ut christianos habere permittuntur secundum tempe-
ris eorum et salute sua cologationes atque ad causam in dispositione, quo vero est
christianis inimicos suos diligentes secundum potius procedere non est bonum christianos permittere
sibi cohabitare iudeos reliquias eo obsequium consequendi salutis sed per acquirendas
penitentie. De ~~de tribus modis quibus iudei a christianis teneri consueuerunt~~

Tres sunt modi quibus iudei a christianis teneri consueuerunt ut pote vel
pure in statu laboratorum vel pure in statu usurariorum vel in statu [illegible]
complectente / Primus modus iam fere ubique malo obmisso est saluti ipsorum
et conuenientissimus est / quod inde patet quia si iudei ut ci-
ues terrarum quibus tenendi sunt conuenientissimus est ut et artificiose actionum ne [illegible] in
in laborarent itaque plus rationis [illegible] artificiose ... de laboribus preter et bone [illegible]
tellectum saluti etiam quantum tenent et iuste de laboribus preter et bone [illegible] aliquam
sunt conuenientiam proficere possent. Et etiam christianis magis diligerent eos quam cum
sibi conuenientes christiani possent. Et christiani magis publice seruirent. Essent quia ciuiliores nec
circa eos sicut laboriosi et rei publice seruirent. essent quia ciuiliores ...
tunt in cuius seruitute ipsos [illegible] ... tot bona contraherent
et ocia dare solent laboribus occupati non sic studerent quod in blasphemiam
de fidei scripture possent in contumeliam glosare possent. Et christianorum [illegible]
nacione tallias et voluntate ad eorum corporis supplicium laborum et aliorum inde-
uacione tallias [illegible] ... ad salutem iudeorum contrarius
eo obuiare / 2us status seu modus sub malis est et salute iudeorum contrarius in
ire tamen quam 2us qui quidem modus secundum est omnium statum et modorum ... ab ne-
iudei in christianos tenere solent pessimus quam eorum saluti et finibus propter quod
iudei ut christianos tenere solent secundum ... repugnans / ubi ... missi fuit
christiana pietatis iudeos [illegible] ... iudei a christianis tenere ...
ad hodie propter rei et fines procedere iudei a christianis tenent ...
a possidibus eius potius [illegible] causa ipsius et dampnabilitas ... per
... de pampijs ... extorquendi fruebant iam spem illo quomodo
tasse de pauci iudeis et christianis et principibus eorum / Et ... cum
tasse de pauci ... iudeis et christianis ... principibus eorum / ... cum
possit omnia mala temporalia et spiritualia que hunc uiuendi modum iudeorum in christianos

sequitur. Quis scelum sine commocione [illegible] tamen tyrannum [illegible]
audire habebit. Certe lapideum cor est quod in de lapidibus non scinditur
in reminiscencie [illegible] quod tanto mala et tot mala per dictis ab hiis qui
presunt [illegible] non puniuntur nec tanto tempore sustinentur. Sed ponit alia
mala que veniunt ex [illegible] iudeorum ex symonia [illegible] ~~cap. xx~~

Sed descendamus ad particularia videamus que sunt mala ecce christi labo-
rant sollicite [illegible] christi [illegible] iudeorum [illegible] eius denomi-
nacione christi pauperes die noctuque laboribus insudant hii in agris hii in agri-
[illegible] alii in artificiis alii [illegible] alia et alii alia
[illegible] agunt opera [illegible] miseria [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Et quia soli [illegible] symonia [illegible] iniquitate [illegible]
[illegible] multiplex est [illegible]
[illegible]
[illegible] symonia gula luxuria [illegible] avaricie quam
[illegible] replete [illegible] symonia [illegible] publica [illegible]
[illegible] iniquitate
[illegible]
[illegible] clericos et laycos [illegible]
[illegible] magnos et parvos [illegible]
[illegible]
[illegible] dividunt [illegible] symonie [illegible]
[illegible] student [illegible] habundare [illegible]
[illegible] iudeis [illegible]
[illegible] symoniace [illegible] student [illegible]
[illegible] iudeis [illegible]
[illegible] iniquitate [illegible] obumbratam
ad [illegible] iniquitate illam apud [illegible] de speciebus symonie et [illegible]
expedit [illegible] attencius et subtilius [illegible] apte et occulte [illegible] solet
[illegible] contractibus [illegible]
et de casibus seu contractibus [illegible] cap. xxx

De divisione symonie in varias species

Quoniam iuriste dicunt duas species symonie esse videlicet [illegible]
[illegible] et aliam [illegible] et quia [illegible] iuste [illegible]
spiritualem et aliam temporalem [illegible] et ego [illegible]
[illegible] oportet te dare [illegible] et ego [illegible]
[illegible] duas species videlicet temporalis [illegible]
[illegible] capitulo 21 et 22 [illegible]
[illegible] ut [illegible]
[illegible] divisio symonie in species [illegible] de symonia spirituali [illegible]
[illegible] temporalis et spiritualis [illegible]
[illegible] pluribus [illegible] divisio symonie [illegible]
[illegible] vel [illegible] vel septimam
[illegible] distinccione est divisio in species
[illegible] species [illegible] symonia

de symonia [illegible] iudeos

ipse dicta dimidia datur in usuram sortis et usuram usurarum quod satis plenum fenus appellatur. quod omnem speciem excedens sit contra ius divinum et humanum et leges. Item quod alios per extensam parum molle committit et sententia magistri in quodam sermone. Item melius dimidium in usuram aptam et palliatam et usurarum tiore et certi orem etc.

De quot modis mutuatio fieri potest. capitulum xxxv

Circa quod advertendum est quod mutuatio in qua prius tractatum est consistit usura potest quadrupliciter fieri. primo cum pacto litteris vel fide iussoribus firmato de super reddendo aliquid ut est pecunia vel res vel aliquod tale obsequium. Et sic hec usura est lucrum ex mutuo pacto vel pignore exactum. Secundo mutuatio potest fieri sine pacto sive prius fiat ex intentione vel consequendi aliquid preter vel ultra sortem. Ita scilicet quod si mutuans nichil ultra sortem obtenturus speraret non mutuaturus esset. Et sic hic ut dicunt usura est quod quidquid sorti accedit principaliter intentum vel speratum. Tertio ad mutuare potest non consistere prius constitutum mutuandi lucrum temporale sed spirituale ut caritate vel dilectione proximi communis et secundario speret de aliqua retributione vel premiatione vel remutuatione ab illo cui mutuat tali intentione mutuare in modico vel in nullo peccat secundum doctores iuris canonici hostiensem et alios quod qui mutuum recipit naturaliter obligatur ex caritate vel liberaliter mutuanti ut supra patuit. Quarto potest mutuatio taliter quod intentio mutuantis nec premiare nec sperare in plerisque super consequendis lucrum temporale. Et illa est mutuatio pure caritativa et maximi meriti secundum cum est summa et maximi demeriti seu peccati non tanti mutuatio secundario dicta ceteris partibus plus ei gravat in usure usurarii primo consistit quam secundo scilicet predictum quod sola intentione super habendi mutuavit. Alia non sunt nec quam secundo scilicet predictum talis peccat secundum te ad restitutionem cum nec quem super prius recepit et precipue quod est secundo usurarius quod est talis recipit quantumlibet. Unde ecce si quod tempore in termino talis ultra sortem sibi offerat usuram committit. Casus si quod tempore in termino talis ultra sortem et usuram sponte spontaneum recipit usuram non committit si aliud in mutuando obtinere non speravit sed solum constitutum usuram. Quemadmodum ad usuram est precedens usure et liberalissime mutuans potest a debitore vel amicitie donaria recipere postquam quodam fuerint prius non ex caritate mutuat sit idem prius hec dicens quam prius erat. Sed tamen videtur quod verisimile est quod in tantum dedit quod debitor sibi sponte tunc mutui vel ut tamen solvat ut plus largiret et adhuc recipiat. Sicut usure incurrit et sit forte ita molle tamen generalem et hec si quod sponte donatum non gravat.

De penes quid attenditur gravitas usurarie iniquitatis. capitulum xxxvi

Circa istam plerosque quesito fieri potest. primo ex quibus attendi habeat gravitas usurarie iniquitatis. Secundo an omnes usurarii tenentur ad restitutionem usurarum cum fructibus earum. Tertio an liceat usurarios vendi et accipere cum emptum ad primum clarum est quod ceteris partibus iniquitas illa gravior sit primo ex maiora ratione illius quod ultra sortem recepit. Secundo ex aggravatione debitoris que sit ex gravi dura obligatione vel pignoris positione quibus pauperes tam indigentissimi premuntur quando mutuo recipiunt et quando de dantibus mutuum super pignora stipendio est ex certo dum pignus apposita tuo accipie vestimentum

quod ultra sortem ad liberalitatem recipi potest.

^ spontanea vel estimet

cum solis occasum reddes ei. Ipsum enim est quo operitur indumentum carnis eius ~~...~~ nec aliud habet in quo dormiat. Si clamaverit ad me exaudiam eum quia misericors sum. Unde patet quod plus peccat qui vult pignore certificari de principali et usura quam qui de illis contentus est iuramento vel fideiussoribus quia pignus plus gravat in ~~...~~ Tertio plus ceteris paribus peccat qui pauperiorem usuris gravat quam qui ditiorem. Quarto plus peccat qui fratri suo proximo vel consanguineo feneratur quam qui extraneo. Legitur tamen quod minus malum iudeis permissum fuit fenerari gentilibus, prohibitum ne fenerarent fratribus. Quinto divites supra plus habundantes plus fenerando peccant paupere feneratore necessitate fame cohortante. Et generaliter plus peccant hi circa quos lucratio exhibitantur prioribus malitiis quia presbiteri religiosi et huiusmodi apud quos etiam cinere ut quasi omnibus lucrandi et generaliter eius cetera apud quos etiam turpibus lucratoribus studium est. Et hec de prima questione de qua agitur de restitutione usurarum. Cap. xxxiiii.

Quantum ad secundam an omnes usurarii teneantur ad restitutionem usurarum respondeo. Quantum ad secundam an omnes tales teneantur ad restitutionem Quantum in fructibus eius. Sciendum primo quod non omnes tales teneantur ad restitutionem usurarum totum tamen percipit in suum dominium quia tamen solvit usurario principale cum usura totum igitur illud quod principali superaddit usurae quia tamen solvit usurario. Ergo debitor obligavit se ad reddendum tamen. Igitur illud quod principali superaddit usurae quia debitor obligavit se ad reddendum et cetera. Item quod debitor non tenetur alteri restituere vel dare quod suum est. Item sicut si nemo autem tenetur alteri restituere vel dare quod suum est nisi spontanee det. Ubi principale fit et suum nemine ante tenetur usuram non suum spontanee det vel principale. Confirmat quia licet reddens usuram non sponte eam solvat sed obligatus tamen nichilominus voluntarie dat quia voluntas coacta est et voluntas sed obliga⟨ta⟩ tamen nichilominus voluntarie dat quia voluntas coacta est voluntas. Et ideo tamen in periculo maris licet invitus eiciat merces tamen totum renuntians eis. Item cum nemo obligetur ad impossibile patet propositum. Item qui usuras debet ex usurariis et ad eum statum pervenire quod impossibile est quod usuras restituat. Igitur cum nemo obligetur ad impossibile patet propositum. Item qui usuras dedit talia dicat post sed illis suis renuntiare et eas usurario. Item dentalia dicat rest⟨itui⟩. Item nemo potest talis contra quod omne bonum usurarie acquisitum est restituendum ei a quo receptum est vel alia recompensatio. Patet quod omne id quod quis tenet ~~...~~ iniuste acquisivit tenetur restituere. Si ergo aliquis usurarie acquirit est iniuste acquisivit tenetur restituere ~~de restitutione fructus usurarum~~ ut usura est habetur propositum ~~de acquisitis de restitutione~~ usuris sed et fructus

Sed licet quod usurarius non solum teneatur restituere usuras sed et fructus ex eis perceptos. Hoc est de illud quod ex usuris lucratus fuit. Probatur sic. Quia ubi radix fit et ramus igitur eadem ratio. Hoc est ut dicit apostolus ad Ro. xi. Si radix sancta et rami. Igitur eadem thesis in 2a 2e questio ut dicit apostolus ad Ro. xi. Si radix sancta et rami. Igitur eadem ratione si radix infecta et ramus quia radix fuit usuraria et ideo contra rationem si radix infecta et rami. Item sicut de contra acquisitum est usurarium et sic tenetur ad restitutionem illius. Item sicut de extorte acquisitum est usuram in illa decretali cum tu de usuris in illa decretali Cum tu possessiones quae devenerunt et propter extorte restitui. Preterea debent vendi et pretium pro hiis agris usurae sunt extorte restitui. Preterea debent vendi et pretium proinde debet sibi cum pecunie quod dedit id quod de eo emit de pecunia usuraria debet sibi tamen pecunia quam dedit sed propter quod non sed maxime in re quam acquisivit quam pecunia quam dedit si propter quod non sed maxime in re quam acquisivit. Igitur et id quod emit mercatori peccatum tali ergo quod non sed maxime et id quod emit de pecunia usuraria tenebatur restituere et id quod emit mercator potest licite obtinere tenetur restituere. Si in contrarium arguit sed quilibet potest licite obtinere id quod legitime acquisivit. Sed id quod acquirit ex pecunia usuraria id quod legitime acquisivit. Igitur licite potest retineri. Respondeo sicut dicit Thomas quod sicut in supra dicitur legitime acquirit. Ergo licite potest retineri. Respondeo sicut dicitur. Thomas quod sicut res ipsarum rerum consumptio quae non habent usum fructum fuit. Quaedam res sunt quarum usus est ipsarum consumptio quae non habent usum fructum vel pura. Et de si talia fuerint per usuram extorta puta denarii triticum vel aliquid huiusmodi tenetur ad restitutionem nisi id quod accepit quia id quod de tali re

acquisitum est non est fructus huius rei sed humane industrie. Vel forte pro
detencione talis rei alter potest dampnificari amittendo aliquid de bone fortu-
ne et tenetur ad recompensacionem nocumenti. Quando etiam bona res sunt quasi usure
non est earum comparatio et ideo habet usurarius aliquid distinctum scilicet domum et agrum et
alius huiusmodi. Et ideo si quis domum alterius vel agrum per usuram extorsisset non solum
tenetur restituere domum vel agrum sed et fructus ab eo perceptos quia fructus sunt eius cuius
est arbor vel domus vel ager. Et ideo ei debentur. Secundo ex hoc patet quod obligatus ad re-
stitucionem omnium que habet potest ad restitucionem ex iniuste habitis iniuste acquisitis vel ut se
a debito liberet et ultra retineat unde vivere possit. Patet quod ex hoc per industriam
in aliquo fieri potest laborando in pecunia quam iniuste tenet. Secundo videndum
ad raciones in principio duorum capitulorum precedentium factas. [illegible]

Hic ad dictas ad secundum in contrarium videtur sancte Thome quod radix non solum hic rerum materie
sed pecunia usuraria sed habet aliqualiter racionem cause active in quantum admi-
nistrat nutrimentum et ideo non est simile. ¶ Ad secundum dicendum quod possessiones que de bonis
suis sunt comparate non sunt eorum quorum fuerunt usure sed illorum qui eas acquisiverunt. Sunt
tamen obligate illis a quibus fuerunt usure accepte sicut et alia bona usurarii et
non precipitur quod assignentur ille possessiones hiis a quibus fuerunt accepte usure
quia forte plus valent quam usure quas dederunt. Sed precipitur quod vendant possessi-
ones et earum precia restituant scilicet secundum quantitatem usure accepte et dampni
ex iniusta detencione usure provenientis. ¶ Ad tercium dicendum quod id quod acquisivit de pecu-
nia usuraria debet eidem acquirenti non propter pecuniam usurariam sicut propter causam
instrumentalem sed propter propriam industriam sicut propter causam principalem. Et ideo plus habet
iuris in re acquisita de usuraria pecunia quam in ipsa pecunia usuraria. ¶ Tunc
ad raciones que videbatur quod usurarius nec usuras tenetur restituere pro eo quod
fuit sicut res sue ex voluntate usurarii data. ¶ Respondetur quod necesse hoc non sequitur quod quod
non obliget illum qui dedit aliquid equivalens ex eo quod mutuans iniuste ex-
igit aliquid ultra sortem ab indigente cui gratis mutuare debebat. ¶ Secundo potest dici
quod et si forte secundum leges vel iura civilia translata humane rei vel pecunie videntur
recepte dominium usurarii tamen secundum veritatem non videntur. Ipse potest bene fieri
res eius. Hoc potest videri in exemplo. Ad quod in dicto quod certum est quod quando aliquis
periculo compulsus velit proicere aurum vel merces de navi in mare periculo quod preter
tamen plus non renunciat proprietati vel pertinenciam rerum quas proicit nec intendit
renunciare quia in terra gratis si vellet res proiectas ubicumque sunt adhuc esse
suas diceret ubique quod sunt quia licet cogatur ad proiciendum eas tamen non cogitur
ad pertinenciam earum renunciandam nec si res ille ceciderint ad locum de quo
proiciens non potest eas recuperare vel de earum rehibicione desperat. Igitur desi-
nunt esse sue. ¶ Item qui merces vel aurum extrahentibus aliorum in aliquo per proprie-
tatem inveniret in mari vel in littore tenetur ad restitucionem sibi si potest quod
ipse periculo necessitatis proiecit quasi in mare. Non ergo ex hoc aurum suum esse desinit
quod de necessitate abscidere periculo voluntas in proposito videtur quod voluntate quasi
pauper vel indigens vult potius tradere aliquid ultra sortem de pecunia
sua in potestate usurarii quam carere subsidio pecunie mutuacionis sibi debito. Respondetur

ubique quod tales eciam contra voluntatem non transferunt vere in dominium rei
ita quod res quam solvit vel tradit qui mutuum recepit fiat [illegible]
illius qui mutuum per usuram dedit. ¶ Item non oportet tradentem res aliquas
per usuris velle quod res ille sint de cetero illius usurarii, cum debitor in veri-
tatem consequi possit ab obligacionibus satisfacere solum volendo quod res ille
sint in potestate usurarii, donec forte aliqua pena ductus restituat, vel do-
perdente aliunde equivalens ab eo habeat, utique ille tradens usurario habet
voluntatem absolvendi usurarium ab obligacione qua tenetur sibi vel suis ad
restitucionem. Quare ergo vellet aliquis quod res quas necessitate compulsus sibi tradit
eius sue fierent, non est ea huius voluntatis, sicut ille volens habere illas habere debet.
Ex parte ergo tradentis usurario non est talis translacio dominii, nec ex parte reci-
pientis nisi forte iniquitas eius commodum sibi vendicat, nec ex parte cuiuscumque
tyrannice constitucionis et inique consuetudinis, cum nulla talis consuetudo iuste
faciat possideri. ¶ Item quod commoditas et utilitas humane vite extirpari
que dum in illo iniquitas casu conveniat non video, bene video quod iniquitas
illa [illegible] et dilatatur. ¶ Quod si expediat rei publice in vigorem pre-
dicti in vigorem vere sapientes absque dubio videbunt quod nequaquam. De-

Inquiritur an liceat usurarie vendi et absque eum. Cap. 3a

[E]xistis [illegible] dubium est an liceat usurarie vendi talibus cum
[illegible] potest breviter sub tali distinccione. Quia si iam premissa non transferunt
res dominium rerum per usuris receptarum non licet eis vendi aliquibus, tamen
intelligo de illis usurariis, de quibus constat quod nichil habent preter usuras uti putari
et forte non nulli dicunt quod per hoc potest intelligi quod racione empcionis et ven-
dicionis est ut dominium pecunie emptoris transferatur in venditorem ut eo-
dem modo [illegible] est. Si ergo pecunia ipsius
res venditoris fiat ipsius emptoris ut [illegible] fiat ven-
[illegible] emptor pro re venali non est [illegible] facere ut ipsa fiat ven-
ditoris licet ipsam tradere possit de facto in eius potestatem et usum, ex quibus non est
venditio sed pro modo vendicionis alienacio rei usurpatorum que non licet cum ipsa
vendicio sed pro modo vendicionis [illegible] quos scit nullam
igitur [illegible] adinvenit [illegible] talibus utique res vendere
pecuniam habere nisi furto vel rapina ablatam, talibus utique res vendere
debet, cum in testacionem [illegible] cum quod vendens teneatur ad restitucionem
cum illud dominium non transferat, cum quod illis ut ceteris vendere vel ab
[illegible] ¶ Et ideo nullus emere res
eis emere [illegible] constat a [illegible] quocumque
[illegible] quorum non sunt [illegible] constat
et quibus illi [illegible] ablatas a [illegible] pertinent
ipsis adiudicarentur. ¶ [illegible] et talium [illegible] qui non habet
nisi iuste acquisita vendit res non vendit [illegible] res quas usurpatas et [illegible]
nisi iuste acquisita [illegible] ¶ Et quod tales obligantur ut dicitur ad
casum ut est panis vinum carnes pisces. ¶ Et [illegible] empcione rerum quas scit se
restituturum et sepe in pluribus que habent. Cum ergo pro empcione rerum quas sepe
superflue et delicate [illegible] usurarii consumunt reddunt in potentes
vel impotenciores ad restituendum, non oportet res tales vendi ta-
libus. Hac racione attenta manifestum est si et pecunie vel res usurarie
acquisite essent usurariorum, adhuc non esset equum vendentibus eis [illegible]

q usurarii manifeste
ptnt ex q iudei vi
vunt ex usuris

legaliter viuunt sicut et uel per precio eis s[er]uiendum uel [illegible] uel
aduocandum uel operandum [illegible] cessationem usurarum [illegible] alios [illegible] non predic
dicuntur constat quod nichil de usurarie acquisita habent. Et sicut omnia alia uidentur
[illegible] aliter et alias que ex probatis formari possunt in ipse uel [illegible] non usque demum
monet [illegible] suum potius ad exterminium [illegible] uiam nimis multiplicari
ti et [illegible] facti posset rationabiliter prohibere [illegible] [illegible] quod ueni
deret [illegible] et precio [illegible] publice usurarii [illegible] a iudeis [illegible]
[illegible] solum de usuris uiuunt [illegible] varias [illegible] [illegible] uti eis
[illegible] qui abesse [illegible] qui eis seruiunt qui per precium eos [illegible] qui eos [illegible]
defendunt et [illegible] quod ipse talis status [illegible] sicut principes et alii
potentes qui dum ab ipsis recipiunt quod usurarie acquisierunt quia ipse usurarie
ad restitucionem [illegible] reddunt se ipsos ad restituendum obligant eis [illegible] [illegible]
ad restitucionem [illegible] [illegible] [illegible] extorserunt. Forte dicitur de [illegible] de pauperibus et clericis an liceat il
lis accipere elemosinas ab usurariis et uisitare oblaciones. Unde quod si ut premissum [illegible]
uidetur non transfertur dominium [illegible] [illegible] quod per usuras soluitur non
uidetur non [illegible] recipietes ea [illegible] recipiunt ut restituant [illegible] [illegible] res
licet [illegible] recipietes [illegible] dominium transfertur ut quidam [illegible] opinantur ex illo uerbo
[illegible] [illegible] Si hoc dominium transfertur ut quidam [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] quod uoluntarium mixtum est uoluntarium et uoluntas [illegible]
[illegible] est uoluntas. Si [illegible] uel alia quantumque [illegible] dominium transfertur [illegible]
ex [illegible] est uoluntas [illegible] [illegible] uel alia [illegible] [illegible] efficiantur
eet ab usurariis elemosinas recipere et oblaciones [illegible] per hoc usurarum efficiantur
[illegible] potentes ad restituendum [illegible] [illegible] [illegible]. Sed [illegible] duo [illegible]
in [illegible] usura committi uidetur et non committitur ~~[illegible]~~

T[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] usure et [illegible] de [illegible] ac barris
modis [illegible] [illegible] apud iudices et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] de barris [illegible] et [illegible] quibus [illegible] committi uidetur et non committitur. Primo quando lai
cus de barris [illegible] [illegible] [illegible] recipit in pignus ab eo qui [illegible]
[illegible] uel clericus rem suam ut [illegible] uel [illegible] recipit in pignus ab eo qui [illegible]
violenter et iniuste detinet. Nam in hoc casu licite potest fructus recipere de re sua
in pignerata et in sortem non computare [illegible] quod [illegible] est res eius et fructus que [illegible]
in pigneratis in sortem non computari [illegible] de [illegible] quod [illegible] fructus ista
[illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] non recipit [illegible] [illegible] [illegible] posset et illam
rem suam violenter ab alio detentam [illegible] [illegible] [illegible] ei aut
tandem a detentore redimere. Secundus casus est quando feodum [illegible] in pignus [illegible]
[illegible] [illegible] licet [illegible] fructus recipere [illegible] in sortem non co
illud [illegible] [illegible] dominus feodi fructus recipere [illegible] ab usurario [illegible] feodi
[illegible] [illegible] [illegible] non exigat [illegible] a uasallo [illegible] feodi
putare [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] feodum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quod uasallus non est [illegible] [illegible] feodum [illegible] [illegible]
[illegible] illa [illegible] [illegible] obligetur licite fructus eius recipiat in sortem
non computat. Et ita [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in feodo [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] privilegio [illegible] quod fructus feodi in uasallo [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] computandi in sortem [illegible] [illegible] et [illegible] onere
pignerati recipere [illegible] [illegible] non computandi in sortem. [illegible] de [illegible] [illegible] pignerata fructibus [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] feoda sua [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
posset [illegible] petunt facere quod [illegible] licet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible]
[illegible] uoluerit. [illegible] [illegible] concessione feodi [illegible] [illegible] [illegible] uolentur ut
[illegible] feodis [illegible] fructus [illegible] in pignerata recipi non [illegible]
[illegible] in feodis laycorum fructus [illegible] in pignerata recipi non possunt sine
computacione in sortem. [illegible] ad quandam decretalem que [illegible] [illegible] quod si feo
computare in sortem. [illegible] non [illegible] fructus computare in sortem. [illegible]
[illegible] in pignoretur [illegible] [illegible] non [illegible] fructus computare in sortem. Sicut [illegible]

decretales et plebes esse intelligendas quod ille qui feodum impignoravit minus
iuste tenuit, ut si qui decimas tenuit in feodum et ecclesia invita quia possessor
scit quod si laycus aliquis sicuti in feodo haberet res esse non liceret res esse
in eam deo consecratas fructus sine computatione in sortem retineri. Item et doctores
alii talem specialem viam opinantur de pignoribus c. 3 x. an. casus eiusdem premisso de
fructu rerum impignoratarum ~~...~~ ¶

Questio etiam duo querit et quod qui ecclesie predictos casus fructus impignorati
castri vel predii vel domus aut vinee vel huiusmodi recepit et deductis
laboribus et expensis in sortem non computavit nullo colore a vitio
usure excusabilis est. hoc manifestum est ex dictis supra circa speciem et descrip-
tiones usure. Item 2us est quod licet dicti feodi fructus impignorati de feodatario
iuste habitos recipiens sine computatione in sortem quodammodo a vitio usure
videatur excusari tamen verius est quod illud idem quod excusare videatur
videatur excusari tamen verisimilius quod non excusat. apparet quod hic immo esset
ex eadem causa 2o casu quod etiam non excusat. apparet quod hic non esset
licet quod ille qui concessit feodum est dominus feodi ut tantum fuit sed hic non quod licet
sit proximior et prior dominus feodi ut tantum fuit quantum ad proprietatem vel feodum
tamen eadem res est feodatarius quantum ad dominium suum et quantum ad proprietatem
sed quid quod est eius hereditas quam potest vendere vel alteri dare tamen consensu
sed quid quod est ei videtur sufficere addit quod fructus rei sit feodotarius quod
dominus suus quo eo tempore videt sufficere. Item quod impignoratio non transfert feodum
dominii licite sed eam in feodum. Item non facit desinere eo modo esse suum, ut supra positum est. Item ut quod si clericus
vel faciat definere eo modo esse suum ut supra positum. Item ut quod si clericus
aliorum episcopi vel plebani impignoraverit sibi vineam vel ortum non licet
recipere fructus sine computatione in sortem, ut quod specie mali sed eius ecclesie
recipere fructus sine computatione in sortem ut quod vinea illa vel ortus et in proxima non modo
habet speciem in peccati, eo quod vinea illa vel ortus est ...
habet speciem in peccati eo quod usure exigi potest cum non ab eo
pro eo licet non exigatur. ¶ 3us casus in quo usure exigi potest est cum non ab eo
qui mutuum dedit sed ab eo qui promittit recipiente fideiussit petitur
qui mutuum dedit sed ab eo qui pro mutuum recipiente fideiussit petitur,
qui in contractu obligatus est si fideiussor solvit usuras creditori usurario ipse
potest eas a debitore recipere pro quo fideiusserat quia non sit usura quantum ad ipsum
sed tamen a debitore recipere pro quo fideiusserat quia non potest usurario dare ¶ x. ca.
fideiussorem sed potius interesse et non est usura sed potius usurario dare ¶ x. ca.
fideiussorem sed potius interesse et non est usura. Item possessio aliqua
est quam dote in suppliciat pro oneribus matrimonii sustinendis et possessio aliqua
est quam dotem in suppliciat pro oneribus matrimonii sustinendis et possessio aliqua
pro dote numerato obligatur genero tunc quousque pecunia solvatur fructus
possessionis illius a genero recipi potest sine computatione in sortem hunc casum
ponit quidam decretalis titulo de usuris c. salubriter. ¶ Item hunc generis
potest quidam decretalis titulo de usuris c. salubriter. Item hunc generis
ad fructus possessionis que sit a socero pro numerato dote impignorata obliga-
ta fructus ... computandos in sortem non credimus compellendum. Item frequenter dotes
tes sunt computandos in sortem non credimus compellendum. Item si dotes
fructus non sufficiant ad onera matrimonii supportanda. Item si dotes
fructus non sufficiant ut arguitur ex fine predicte decretalis et licet si cetera est
bene sufficiat ut arguitur ex fine predicte decretalis et licet scienter est
si gener pecuniam dotis a b... recipiat et sibi possessionem de qua fructus impignorata
habuit in spem donationis sufficientem taliter pro anno non ut fructus super
habuit in spem donationis sufficientem et taliter pro anno non ut fructus super
fluerent pecuniam tradat usuram committit si fructus in sortem non compu-
taverit. Item quod si maritus moritur an uxor fructus dicte possessionis recipere

possit ut supra. Item quomodo convenit matrimonium fuit cum quae prius habebat illo quo soluto amplius non licet. [illegible] casus est tunc morte ut obligetur si debebat in centum ab accepto tamen voluisti unum persolvere in unico [illegible] optime recipe pecuniam sibi exposuit vel taberna in negotia. Item hic tamen tenetur in restituere illas usuras si solvisset vel si non solum liberatur ab obligatione poenae. Iste casus elicitur ex quadam decretali titulo de fideiussoribus [illegible] Ex eo quod licet exigere a debitore quod expensas dedit creditor et quia [illegible] petit causa dampni vitandi non causa lucri captandi [illegible] ubi [illegible] communi [illegible] ut [illegible] post ultimum casum addidi [illegible] sola [illegible] quibus non est [illegible] tempore [illegible] dubium

(xxi) casus. [illegible] quibus [illegible] dicit et solidos putat in pascha vel alio tempore [illegible] obligetur [illegible] tot vel tot mensuras [illegible] sibi reddant quae tempore [illegible] antiqua [illegible] tot vel tot [illegible] plus valere [illegible] dubium est [illegible] vel minus tempore [illegible] plus valiture [illegible] contractum [illegible] non [illegible] reputat [illegible] navigati [illegible] debent [illegible] dicunt doctores quod [illegible] solidos in autumpno [illegible] bladi vel vini vel olei ut ad pascha [illegible] grani bladi vini olei mensuras tradent [illegible] non [illegible] dubitat [illegible] convenit [illegible] mensure tempore solutionis quod valere debet quod plus valebunt illa [illegible] mensure tempore solutionis quod valu[illegible] erit tempore contractus. [illegible] pecunia certe monete [illegible] eiusdem monete pro tanta pecunia [illegible] tradit bladum pro blado vel vinum pro certo tempore solvenda vel quando talis [illegible] tradit [illegible] tempore [illegible] carioris [illegible] vino [illegible] mensure [illegible] convenit [illegible] tempore [illegible] alio [illegible] plus valet [illegible] tempore plus [illegible] alio [illegible] si [illegible] est quod [illegible] solutionis plus valet quam alio [illegible] contractus [illegible] et [illegible] vero [illegible] est quod valeant tantum vel minus [illegible] contractus [illegible] consimilis est [illegible] ille qui pecuniam tradit [illegible] vel [illegible] sunt contractus [illegible] licet [illegible] liberandi se [illegible] hoc [illegible] possit [illegible] ferat [illegible] debitori [illegible] Si autem debitorem [illegible] periculo amissionis pecunie [illegible] pecuniam sibi tradit [illegible] libertate [illegible] tamen [illegible] et quod [illegible] alius [illegible] casus [illegible] agit [illegible] obligatur [illegible] certo tempore solvenda [illegible] ut statuto tempore recipiat vinum [illegible] in pascha vel [illegible] pecuniam ut [illegible] tempore solutionis [illegible] bladum tale [illegible] recipe [illegible] valorem [illegible] obligatur [illegible] ultra [illegible] de [illegible] vel [illegible] alius [illegible] pro [illegible] reddendis [illegible] contractus [illegible] dicunt [illegible] contractus [illegible] valorem [illegible] [illegible] in contractu illo [illegible] ~~Cap. xxii~~

Et quid de illis qui vinum vel bladum [illegible] vel alias [illegible] pro [illegible] amplius quia non valeat in certo termino recipiat [illegible] quod si [illegible] [illegible] [illegible] dubium [illegible] non valeant [illegible] maiori pretio quam non valeant [illegible] non dubitat [illegible] plus vel minus in termino [illegible] non [illegible] dubitat

p[ro]p[ter] b[e]n[e]valitur[e] p[ro]ut s[ecundu]m p[ro]mittitur q[uod] loge minus. Si vero vendat p[ro]p[ter] ...[illegible]
maior[em] m[ercedem]... possibile est [illegible] s[ed] ... auctores ... vel s[ecundu]m exigentiam dispo-
sitionis ... eventus ... vident ... tempore contractus ... illa no[n]
erat venditum ... examinare sicut diligent[er] ... q[uod] sic
... contra ... est ... c[on]tractus ... c[on]silium decretal[ium]
dicitur ... agunt ho[min]es s[ed] ... c[on]tractu ... in ... hor[um]
... occultare, tempore ... tempore c[on]tractus vel non ... post
erant venditum, tempore ... hoie ... civitatis ... c[on]dicio-
n[e]m ... ho[min]es de facili ... c[on]tractu ... obligari solent
... ho[min]ibus ... contractibus ... s[ed] sic no[n] p[ro]ut illa
... e ... opinionib[us] et modo loquendi ... non q[uod]
s[ed] ... simpliciter ... occasionib[us] ... tales sic
e[st] ... c[on]tractib[us] ... ho[min]es ... non p[ro]ut s[ic]
ex ... consideratione ... et dissuadendi, q[uia] no[n] solu[m]
studendum e[st] legislatorib[us] ... ho[min]ibus ... ex ... occasionum ... de
studendum e[st] ... cupiditatis adducta. Cap[itulu]m xlii.

De contractib[us] ... vel ... hoib[us]

Nunc ... consideratione ... cupiditatis ... avaricie ... dissuadendi ... Nec ... contractus emptionis ... ho[min]es ... formaliter vel ... sol[um] ... illiciti ... simonie vel avaricie s[ed] plures illorum illiciti ... contractib[us] ... vel ... tempore messis vel vindemie bladum ... emere solent et ... tempore ... postea vendant ... avaricia talis ... est ... tempore messis ... tempore ... emere ... paupertas ... ho[min]es ... est ... tempore messis vel vindemie ... necessitate s[ed] cupiditate ... ut postea vendat care, tempore ... est. De

ho[min]e ... cupiditate ... Cap[itulu]m xliii.

Sed ... cupiditate ... vel ... statu ... pietate ... nullam utilitatem ... cupiditate ... sol[um] locupletari ex cupiditate ... Et ... notat[ur] q[uod] talis emptio tempore messis vel tempore ... s[ed] ... sicut ... Joseph emit frumenta tempore habundantie ut haberet unde provideret ... tempore futur[e] famis ... meritorium e[st]. 2[o] si fiat ex ... ut ... emat ... tamen ... vendat non peccat

[margin:] ... illiciti

[margin:] ... licite ... s[ecundu]m p[ro]posito

et asseriori non parat si non emit ult[ra] statum uitalem uel si emat ex pie
tate ut exhonorare uendentes habeat cum pauperibus quibus possit dummodo ita
moderate hoc faciat quod per ministrorum quaestus non laedatur / hic modo et in casibus
talis emptio licita esset si alias de necessitate non haberent uel aliunde habere
se nutrire possent / tunc licite per opera pia tali emptioni huiusmodi redimunt dummodo
ita moderate emptione tales exerceant quod pauperes destinato patiantur
quod licitum est quod aliquis emat victualia cum habundant / ut tempore famis vendat
cum pretio quod tunc valebunt propterea ne cum considerant quod res modo habundantes tempore

portent aduentus tempores uel quod per habundantiam / licite abusiue in parte
a pluribus consumunt ~~De emptione reddituum ad uitam emptoris~~ praebendarum

Dicit de contractibus praebendarum eo quod turpes occasiones praestant est emptio
reddituum ad uitam emptoris quae in hominis praestatu nature corrupte
praebendarum curiosos habet minus afficiuntur ad opera de facili talis
emptio intrat vendentem necdum ad desiderandum mortem emptoris si non
in ipso ut illam procuret / hic et sunt ea quae praebenda fuit promisso uel
iniusto ut illam procuret / hoc et sunt in quae praebendarum uacant / sed cum ratione praebenda
collatio praebende uel beneficii non dum uacantis / talis ratione praebenda
fuit pactum de futura successione hereditate testatoris si ipsi in adhuc uiuit
et ita de pluribus multis esset quod tollerabilior emptio reddituum ad uitam ut
et ista desiderarent mortem alterius / et iste
dicitur quia ubi non est ea quare cum desiderant mortem alterius et ideo sunt
contractus multi et uendentes fit quam olim permittendus nisi aliter prohibeatur sunt
contractus cum uendentes fit quam olim promittendus uel aliter praesumi fuit
totalibus et in scripturis specialiter de redditibus agetur respiciet per dictationem
utrum dicendus / Itaque usura hinc et dicitur quibusdam casibus in quibus licet
usura quaelibet uideatur tamen uel ea quo ad aliquos cum exercitant / Contra
usura quilibet uideatur tamen de casibus contractibus contra emptionem uenditionem
quod ut permittebatur agendum est de casibus contractibus contra emptionem uenditionem
et mutuatorum in quibus casibus non inde species usure est hinc et tamen contrahit
equalent quantum ad hoc et quamuis prior plures contractus specialiter
equalent quantum ad hoc et quamuis prior non possent / usurarum tamen
auaricia reduxit / quia licet ex forma conuenti non possent / usurarum tamen
quae uel reducunt ad ducium id quod plurimum fieri solet firmandum usurarum
et uero uel iniusti aliter abusiue retinendus si homines / De agitur de casibus
et contractibus in quibus non uidetur usura quilibet et tamen quilibet esse ipso iure

De contractibus qui manifeste reducuntur ad usuram si illicitis non ut carum
vendit eo quod dilatio ad tempus expectatur uel remissius emit eo quod pretio
uendit eo quod de pretio ad tempus expectatur uel remissius emit eo quod pretium
cium ante datum quam res recipiatur / uel eo quod remissius emitur quod pecunia pre
tium ante datum quam res recipiatur / uel eo quod remissius emit quod pecunia pre
tum quod ultra iustum pretium per hoc expectationem exigit / est quod pretium non
tum quod placet ad rationem usure dicitur et anticipatio solutionis pecunie rone
tunc quod placet ad rationem usure dicitur et anticipatio solutionis pecunie rone
si mutui cum contractum pretium est id quod minuit de iusto pretio rei empte
agitur simili modo pretium exhibitionis pecunie precie est id quod uera remissius
pro illa uendit / fuit in illicitum est per solutione tali pretium exige quam
quod expectatione pretii uel anticipatione agitur contractum / Et si de precise cupit
dictat / contraria ista casibus contra usure emptione talem abstinere si est
ista quam pluribus casibus aliis idem cum tam subtiliter obuiare fu
erunt et adhuc student quamuis emptione quamuis uenditione quamuis locatione

~~uerba quod casus est magis est reemptio et praebendarum~~ quod
certam aliis contractus

hec est dubium

de variis obuiatione
usure

quos p[ro]uintare & ceter[is] scilicet coloribus quod coenet aliquis suffi[cien]ter extimare p[ote]-
rit cui decet illis remot[is] iniquitatem quam subrepte sublatitauit detege[re]
et iam i[n]valuerunt tas[?] illi senytratty[?] quod plurimi ip[s]is irretiti sunt taliter
& p[er]plexi quod vix ad statum salutis reduci possunt / propter diuturnam consuetudinem & difficul-
tatem restitucionis iniq[ue] acquisitorum tanto tempore / Propterea circa p[re]dicta laborand[um]
non pigre quatenus valeamus iniquitatis sub vmbra equitatis absconsam p[er]sequi
in suum ducat qui cupiditatis excecant recto tramite se aduersum sine repu-
tat & spectat quod / est via que apparet homini recta & nouissima eius ducunt ad mortem
sed ecclesia & quam ualde itaque quod omnes autem sua cupiditate tam excecati quod et
vbi res est clara discernere non valeant equitatem ab iniquitate / De illis sit
qui eis licere putant vendere rem pro precio / quod prius erit sub condicione quod
si tempore pasca uel pentecoste plus valeat amplius habeat uel si minus uel esse
primus suus sicut / Item de illis sit qui cupientes fructus suos vendere qui sunt carissi-
mi pro ... uendunt eos nunc pro precio maximo quod tunc messem habebunt tunc eos soluendo.
In quibus & similibus manifesta usurarie iniquitatis prauitas licet tota cupiditas hat
in quibus & similibus ... discernendi equum ab iniquo eciam oculos non habe-
re non sinat adhuc quibus discernendi ... solunt ... certatis se re-
tencionis clare vidente ... quod ad iniquitatem equitatis inmeabiles sunt / De q[ue]-
tis ex non credunt propter quod ad iniquitatem equitatis ... Cap[itulum] xlvj
De cauere adinuencionibus contractuum lucri

Sunt adhuc qui cum non audeant pecuniam manifeste ad usuram mutuare
ut usurarum ... ad obseruandum ...
tum dare nichil ... permittere ... cautelas inuenerunt & adhuc
moderni super hec cottidie inueniunt quibus ... aliquo modo
habere possint plures de illis contractibus ... iure legum ... quod
non possit illos ... adinuenere ... post
non possit illos de ... ad ... alios quos ... legibus humanis soli
adibent & inuenire ... studio ... uenit ... oportet
per omnes sophistica contractus quos magna studio ... uenit ... oportet
... adibent ... obuiare contra legibus ... et ut
noue humane malicie adibentes ... de adinuencionibus / Sunt qui emunt ...
... exemplum hic loquitur de adinuencionibus ... de facto habitas locant eis pro
pretio ... tam quam ... recipiant ... uel pecunia ... certo
certo tempore ut si in fine anni recipiant ... equipollet / Sunt item de illis qui mutuant alicui
quod ... dubio ... equipollet / ...
tali intencione uel condicione quod postea ...
hec ... equalet ... talis obligacio ad ... pecunia esti-
mari possit ... inestimabile pro pecunia mutuata ex-
mari possit nichil autem ... / Adhuc quidam temptant de pecunia
gendi Sunt ... quod mutuat pecu-
niam mutuata ... sub pena pecuniaria si forte tot debitores
... ad certum tempus reddendas sub pena pecuniaria ... / Sed quia adhuc cupiditas
non soluerit saltem penam ... / Sed quia adhuc cupiditas
... ut si ... illis ... recipiant de lucro ... certe ...
... pecunias ut si ... illis ... recipiant de lucro ...
periculum ... pecunie quod ... Sed adhuc ... esse
credunt ita quod accipiens mutuum non ... se de pecunia illa ...
est quod creditor ab eo lucrum exigat quod non habuit aut ... se / Et sic

... 18

... restituendo
... difficile ...
...

De ...

De ... modis quibus
... ad ... adinuencione
... lucrum

cu in concessione pecunia cito efficit eius. Item quod res empta fit debitoris non quo creditor et ab eo licet exigere quod res sua valet et ea licuerit. Contingit in talibus doctores casum in quo non est usura ubi licet ultra sortem recipere ut pote cum emere vel essem paratus emere certas merces de presenti mercatura et tu pro nimiis instanciis fecisti me cessare a tali empcione ideo ut tibi mutuarem et ego dico volo quod reddas michi tantum quantum eram ibi habiturus de illis mercibus si essent ibi differenciam recipio tunc pro illo periculo licitum esset. Et ideo quod licet illud recipere tamquam interesse quod licet ut predictum est. Qualiter decet dimittere contractum in mutabilium a cupiditate et ociose. capitulum xlvii

Sed quia tam mortales hic in commendando contractus mutuacionis empcionis et vendicionis quos usurarii iniquissimi a tali cupiditate semper inmersi invenerunt et invenerunt ut non laborantes set in ocio dolosis contractibus iniquis conveniencius locupletentur alios gravantes et depauperantes. Sic nec sufficit eos talium fraudes et astucias enumerare quibus mutuando vendendo et emendo licita quantum cum quantum et dampno proximi vel saltem ceteros dictos contractuum species cupidi et attinencias et licite et fidenter mutabiles fecit et ceteras locacionum et alias contractuum diversas de quibus in superioribus tractatum est non sunt adinvenientibus illis scilicet adinvenientibus eo tractatibus de voluntate plenius dare doctrina qualis quasi [illegible] quibus dis... continuatur et hec pro ulteriore et veritate talium et subtilitate dolorum et fraudum quod exto... [illegible] in illis. Est autem in illis precolore quod tam aliquis contractus talium est quod non possit aliquis vel respectu vel in verbis consciencie licite fieri in quibus modo possit aliquis vel respectu vel in [illegible] hii sunt licet sic a formalibus excusare debent iniquum a cupiditate vel avaricia contractus hii sunt licet sic a formalibus excusare debent et nolunt advertere quod si unus homo eum quem contractum hic vel ille potest licite fieri et nolunt advertere quod si unus homo vel respectu caritatis duobus vel tribus respectibus est iniquus quibus mercatores in vel respectu caritatis duobus vel tribus practicant plures ad proprium sibi et proximi dampnum. Unde illi qui laboribus dimissis solum student contractibus ditari et ad dampnum [illegible] qui laboribus dimissis solum student contractibus ditari et in mutabilia pacta et obligaciones invenerunt et ad hunc cotidie inveniunt quibus simplices et pauperes mutare [illegible] et illudere et in locacione conveniuntur talibus simplices et pauperes non sencientes prius vere dampna eorum quam usurarii vel alii cupiditate conveniunt non sencientes sive vero tamen ante calculavit et [illegible] tali contractu [illegible] vel pauperum ante non studuit [illegible] nec [illegible] studendi vacavit laboribus occupato [illegible] ~~[illegible]~~

Iam exterius et longe a veritate vendens quo superstes nimia homo cupiditate [illegible] mutatores mediatores quam advelenatos vocat [illegible] licite sunt ut sic empcio vendicio mutuacio locacio et hec [illegible] vertit quod in [illegible] ut sic empcio vendicio mutuacio locacio et hic [illegible] de denariis et in innumeris [illegible] qui hoc tempore [illegible] de denariis et in innumeris contractibus ceteras quantitates illas dolose conveniuntur quibus [illegible] non relevant contractibus et ceteras quantitates illas dolose conveniuntur [illegible] contractibus ex sic tandem superioritas usurariis et alios avaricie cultoribus ociosis [illegible] ex toto attenuant. Non licet qui [illegible] relevent [illegible] ut gratuita mutuacione vel locacione vel [illegible] empcione et [illegible] vendicione [illegible] contractus [illegible] pauperes et [illegible] licite [illegible] talibus modis et [illegible] misericordie et gratuite [illegible] [illegible] studentes [illegible] velit sic fere ex [illegible] extergere student

Nota de contractibus [illegible]

contractus [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] practicari

De [illegible] mutacionum

unus per usuram manifestam alter per occultam unus defraudando emptione
alter venditione unus locatione ipsa pauperem gravat alter esto usuram demum
tuo non exigat tamen pro lucro donaria expectat vel aliqua subtilitate
sub colore alicuius liciti contractus lucrum equivalens usure latenter obtinere la
borat. Omnes ergo talis contractus fieri dicit in fraude usurarum que omnes de iure
ex forma contractus non possent contractus usurarii. ¶ Ceterum omnes lucrari volunt
de pecunie tribus modis unus mutuum dando alter vendendo tertius emendo
vel locando nulli tamen [illegible] hoc ut lucrentur de temporalibus
temporalia temporali vel nulli tamen sollicitudine [illegible] ut et temporalibus lucren
tur bona eterna pie donando et gratis mutuando [illegible] mutatoribus
quo superioribus fuit declaratum capitulis subveniendo. De ~~requiritur [illegible]~~
~~tes teneantur omni petenti subvenire~~ ~~cap. xlix~~

Hic queri potest utrum habundanciores in bonis teneantur cuilibet petenti sub
venire gratis videtur quod sic ex illo luce vi: omni petenti te tribue et
[illegible] videtur ex hoc quod tunc omni petenti non tribuere peccaret. Sed aut est dives
divitibus cum pluribus petentibus non dent. Sed supponendum est ex dictis supra quod di
vites ex superhabundantia suis tenentur indigentibus gratis subvenire donando
mutuando et ceteris modis prout hic declarare ex scriptura deductum fuit. Sed
[illegible] cuilibet petenti subvenire teneantur. Dicendum quod non quod dis
[illegible] cuilibet petenti subvenire teneantur [illegible]
[illegible] petentes [illegible] quod quidam talium [illegible] petere [illegible]
[illegible] [illegible] illo bene uti [illegible] acquirenda [illegible]
vite. Quidam omnino petentes [illegible] ut [illegible] petentibus [illegible]
[illegible] tenentur subvenire divites ex superhabundantia sua. [illegible]
[illegible] petentibus [illegible] non [illegible] [illegible]
[illegible] acquirant [illegible] vite [illegible] qui talibus mutuo subveni
[illegible] nichil temporalis lucri [illegible] recipiet [illegible] bona celestia [illegible]
[illegible] [illegible] diffuse dictum fuit. [illegible]
[illegible] fideles fidem [illegible] recipiendi [illegible] promittat
[illegible] mutuis [illegible]
¶ Cur non [illegible] de habundantia sua [illegible] ne
cessitatem [illegible] mutuando bona eterna [illegible] recipiant [illegible] quare
[illegible] quilibet fidelium [illegible] vel [illegible]
thesauro [illegible] non [illegible] ut de hac gratis mutuum dando indigentibus
celestia [illegible] quare et quilibet [illegible] et prelatos [illegible]
qui se bona [illegible] in celestibus [illegible] non faciunt. [illegible] quod de [illegible]
[illegible] possident plus laborant acquirere lucra temporalia quam eterna [illegible] infinitum
[illegible] illo [illegible] timere [illegible] probabiliter [illegible] talibus ne forte non
[illegible] fidei et spei [illegible] bonorum vite future qualis esse debet [illegible]
[illegible] expediret rei publice civitatibus [illegible] et publicas stationes
pie mutuationis sine usuris tamen expediens non esset ut de facili cuilibet
[illegible] mutuum daretur recepto pignore vel alia de reddendo assecuratione.

[illegible] petentium [illegible]

[illegible] mutuandum [illegible]

[illegible] expediat stationes [illegible] mutuationis esse [illegible] non

quia multi sunt dyscoli fenatores etc. qui statim propter tantam pecuniam reddi volunt quam sibi
mutuaverunt, consulti plures mutuo reciperent quam solvere possent, multi tepidiores
laborarent. Sufficit quod qui volunt pecuniam gratis mutuo recipere possent, ad
ista autem sequitur res quod propinquis posuerint patrones et tandem he-
reditatem [illegible] quam mutuaverunt [illegible] ac [illegible] laborantium excitio de
pauperationes non minus fortassis quam mutuum. Ex quo omnibus permittitur mutuum
recipere cum usuris a iudeis vel [illegible]. Non quod expedit reipublice quod
licencia mutuum dandi gratis sed neque cum usuris [illegible] ut [illegible] ledent rem
publicam si consuetudo mutuandi non esset, quia sic ablata pecunia per [illegible]
mutuum habendi [illegible] laborarent [illegible] nec tot em-
pti essent. ~~De [illegible] [illegible]~~ subvenire illis [illegible]

odi ? p 7

Post hoc addendum est quod non solum ex habundantia exteriorum sed magis
interiorum bonorum subveniendum est inopie indigentium. In opere quidem maxime non
[illegible] quod amplior sollicitudo habenda est ut homines iuste et recte vivant
[illegible] maior sollicitudo habenda de hiis que pertinent ad animam quam de hiis
que pertinent ad corpus. Unde maior cura esse debet de acquirenda et conservanda sanitate
corporis quam de acquirenda [illegible]. Unde sicut homo debet [illegible] de [illegible]
omnibus [illegible] ut sunt [illegible] tempore defectuoso [illegible] subvenire a-
fortiori sunt de hiis quibus [illegible] bona spiritualia ut sunt virtutes [illegible]
[illegible] septimum est gratis accepistis gratis date. Ad quod apostolus ad
[illegible] [illegible] et [illegible] grecis et barbaris [illegible] debitor sum
[illegible] [illegible] est evangelizare. Dicimus sicut ho-
[illegible] [illegible] vel [illegible] vel [illegible] vel [illegible] In
[illegible] [illegible] et remediis [illegible]
[illegible] [illegible] vel [illegible] vel [illegible]
[illegible] debent aliorum inopie relevari [illegible]
[illegible] et [illegible] debent ut liberaliter [illegible]
[illegible] divites [illegible] relevare [illegible]
plus [illegible] divites [illegible] [illegible] non [illegible]
divites [illegible] [illegible] speculativis non [illegible]
gratis mutuo indigentibus [illegible] practica ut [illegible] non gratis
[illegible] [illegible] in arte medicina non [illegible]
[illegible] remedium [illegible] [illegible] qui [illegible] plus a
[illegible] remedium pauperi [illegible] [illegible] recipiunt [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] non
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] qui indigentes [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
defectuose [illegible] [illegible] subveniendo in
[illegible] ab [illegible] [illegible] [illegible]
potenciam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] non subveniunt [illegible] qualiter [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] recipiunt

[margin notes:]
[illegible]
[illegible] [illegible] alti
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] laborantibus

qui aliquo opinato vicio indiget vel qui voluntarie pro decem minus laborant ut plu-
ribus diebus precium recipiant vel qui ex defectu artis vel exigencie in hiis
que ipsi sciunt negligunt eos quibus laborant a gravius expensas quod liberum
esse fieri non oportet si plene scirent artem quam profitentur. Despiciuntur et patres la-
boratoribus talia recipientes in carpentariis vallatis in vinitoribus et plurimis in ter-
rarum cultoribus. Hii vero tristes sunt in principes et divites talium negligencie
et malicie deprehensi placere deprecantur. ~~Incipit capitulum de ... de ori-
gine censuum~~ ~~Capitulum primum~~

Post hec de commutacionibus quibus inter venalium data iam specialiter
de empcionibus et vendicionibus censuum loquentes iudico circa primum
... originem supponendum. Et quamquam forte ... nos hunc
tam ... census et redditus non fuerunt. Fuit enim aliquando
... ubi nullus de rebus possessis ab alio census aut redditus habebat nec habere
... quod nullus ... erat in illo tempore quilibet vivit vel de laboribus suis vel de bonis ab se pos-
sessis nemini obligatis vel censualibus. Et tamen hoc modo homines qui
vivere poterant pollicite vivere laborum talibus vivere conformius sunt
... quia de homini precepit dicitur: Maledicta terra in opere tuo in labo-
ribus comedes ex ea cunctis diebus vite tue. In sudore vultus tui vesceris pane tuo
donec revertaris in terram. Constat quod optinent redditus et census in dictis quibus vivent
... quo iustum est vivere de laboribus aliis vivere otiose aut
homines sine laboribus ... alii ... laboriose consumant et expendant ... vel
de censibus constituti ... petunt habere et bonam et malam ...
tamen videtur quod censuum introductio ... copia ... penalem
... ut ... cupiunt et studet ... modis sine laboribus
... adeo ... Itaque hac de causa ... sine
... vite habundancie ut ... redditus et census ... vivere ...
labor non profert fructus potuerunt ... census ... annuis censibus ut
... heredibus vel vendere potuerunt ...
... sine cura et labore vitam sufficienter possent ~~De ... que con-
... plus vivere expediebat~~ ~~Capitulum ii~~

Bonarum ... originem fuerunt vel habere potuerunt census si non potentes am-
plius laborare ... constituunt sibi redditus ...
vivent ... quos vel heredibus dederunt vel alias vendiderunt
... in ... reipublice ... temporalibus ... prodesse oportebat ...
... pollicita ... iudices milites ... doctores et ... dei
predicabat et ... principes iudices milites ... consequenda
predicatores ... laborem ... dignioresque ... eternam post vitam ... sufficiencia ...
... pollicita in hac vita ... vite acquisitio ... fuit et ut
... laboribus ... vite ... possessoribus ... aliorum ...
talibus ... constitucione ...
... Et maxime expediebat ut hii qui
... ceterorum ... debuerunt ac cultui divino
vacarent redditibus ... quibus sine ... labore ...
... possent ... labores et ...
... ab ... redditibus ... Et quod predicti

Nota quomodo ... census

Nota quod ... census ...

~~De ... redditum~~

omnibus redditibus constituti sunt ut alterius labore huius recompenset quod laboribus
pereunt, sicut patrum qui actibus eorum statibus debitis aeternum non proficiunt sed ut
in stabilitate sunt vel contra mala laborantibus inferunt. Et si quos defendunt
offendunt, quos oppressos liberari opprimunt, quos in pace stare gwerrent, quos
e rapina prohibere spoliunt, isti tamquam complices apud deum puniendi sunt iure bene
(Dehinc quod permittendi sunt redditibus et decimis) de redditibus vel decimis a laboribus eorum erga quos se talibus habent. Item
itaque qui de redditibus permittendi sunt dummodo labores suis libere recompenset
operibus eorum statibus debitis non credunt, ergo quia si tradiderunt fallent. Quare vo-
cati nobiles, quia nobilitati eorum debeant ut consistenciis inimicitiarum labori-
bus careant, et de redditibus vel decimis supplemento aliorum constitutis vivant. Non sunt
(Quod permittendi sunt vivere de redditibus) sed huius ipsis abusio tamquam stipendia constituta sunt quibus adversa opera et
certis obligant. Et quia bona pauca eis diversis cupiunt in hereditates adhuc sibi
(De obligatione nobilium de decimis prohibenda) nobilium obligant ad eadem. Dehinc quod non sunt permittendi censibus vivere et
quare non sunt multiplicandi census. Capitulum iii.

Habent ergo non solum talia sed et nobiles qui decimas et censibus, propter nihil
talia servicia ipsis constitutum, vivunt, districtam tamen reddere sunt aliorum la-
bores ita consummant ut nihil eis rependat in ultionem pene spiritualis et temporalis per-
ficiant. Sed sunt adhuc qui rationabiliter non permittuntur vivere de redditibus, ut puta
plebei fortes laboribus apti, nam huiusmodi permitte de censibus vivere quod est
in civitatem et civitate ociosis et delicatis hominibus plurimum adiungere. Quare
dicunt vicia, delicata aut totum ipso multiplicari. Nec per hoc non expedit. Igitur tales (cens. recip. vivere)
quod hic sunt. Ad bona communia non expediat utilibus hominum censum redditum multi-
ci et dicuntur permitti quibus de eis vivere. Et sunt talia quod cum deus intendunt
pro labore sunt, hic contingit tandem quod censibus nimis multiplicatis agri et vineae
maneant inculti et domus de speciem nimium redditibus gravatae. Item adhuc tandem
se tenerent omnium inmobilium illiberatio et intollerabilis obligatio quod non expedit, ut
fore quod hereditates dissipaverit et haec multiplicaret. Item sunt in opera pauperum conse-
redditatis quod plurimi qui redditus super bonis suis vendunt sunt pauperes in egestate
et ob hoc compulsi, qui cum tandem temporis tempore persolvere non possunt coguntur relinquere hereditates
suas illis qui censum illis habent vel compellantur eos priorem quam valet dimit-
tibus vendere. Quare omnia inspectatis sunt et contra communibus longe praesidentibus tamen
primum sunt causa et pietate facere caritatis usque universis persolvendo et redditibus
in obligando. Dehinc de rebus quibus census potest constitui et quibus non.

Iam ut clarescant magis dicta et dicenda videamus, quod tamen in quibus rebus et quibus
potest redditus vel census constitui. Et ergo advertendum quod ex aliis hominibus possessiones di-
vidunt, res mobiles et inmobiles, quibus in rebus quod stabilitate vel firmitate taliter
quod non certe consumptio habent census constitui potest ut agri, domibus, vineae et ceteris
inmobilibus. Et de rebus mobilibus et lecta ut equo et similibus. Nam quia rei
inmobilibus sunt ad vineas, statim onerare censu anno de illa quam diu fuit porrigendo
sunt ad vineas sua ... census constitui super certam scilicet alios tamen in posterum certa
eadem res potest census constitui vel donacione vel emptione. Et sic aut super
erit vel hereditariam successionem vel donacione vel emptione. Et sic aut super
dato annuali ut supradicta possunt constitui redditum perpetuum unius libre, certe
vel dimidie et quod hic licite fieri potest et quomodo bonum hic dicere sed non hinc
(De rebus inmobilibus) tempus comprehendi, nec sunt adhuc plene informati de illis inmobilibus. Circa

quale hit esse quedam hec dicunt dicam g° postea de illa materia quid
ro dictet. h° g° dimisso apparet ex dictis q̄ de qui ipsi census [illegible] qb9
constituit sit eccem. ita q̄ si census sine negligencia possidentis uel ab ipso prohibere
no potente destat ex aliquo casu fiat uel aufferat census no potit amplius
exigi iuste ab illo q̄ ipsum dare consueuit. Ro e q̄ obligacio advenienti cadit
penitus in rem super qua constituebatur [illegible] in personam rem possidentis. De constitucione
eorum census potest constitui in persona hois uel in libertate hominum. Et q̄ si fuerit est
iusta p̄ aliquem modum ut quibusdam videtur. Utrum dicunt potest constituere aliquem
censum in persona quem emit in perpetuitatem. Utilitas quam habere ille p̄ an
nui facere potest et hoc eadem racione qua potest censum ponere in alio animali utili ut est
sum e ut in vacca asino uel equo. Item uel hoi libero qui est sui iuris uel libe
rtati homini liceret se temporale constituere alti hoi uel ciuitati dubium
hz cum quibusdam videtur q̄ non eo q̄ ex quali condicione et originali dignitate
ho sit liber e q̄ nec ipse nec alius ipsum iuste seruilem facere potest in persona pari
Alio videtur q̄ ho possit homine se ipsum obligare ipsum dominum vivere et laborare
potest ad reddendum alti hoi uel alicui ecclesie et capelle annualiter
aliquam partem pecunie ex quantitate lucri quod ex opere labore per annum acquirere
potest et sic potest. Hic aut̄ q̄ aliud est qui constitue ipso censum annualem pro te
potest [illegible]. Quot modis census redditur lique Cap° v.
ente pie. De quot modis census redditur lique

Deinceps considerare pertendo ad equitatem uel iniquitatem census oritur q̄
census dupliciter reddit lique uel ipsius p̄ sit constitutus sit in re quo est
capax censum ut persona hois ß. virum opinione vel si constituat in re
non habente uel humilitatem propter rei consumptionem ut si constituat in nuda pecu
nia a. ßi ßiu tritico pane uel in aliquo huius. Uu ßz quo semper in rebus equat
valorem sunt equales census constitui. Verbi gratia. Sit domus mea et centum libre e
ualor sunt equales census constitui [illegible] p̄ domus mea et centum libre
equivalent non potest concedere centum libras pro anno censu pro decem
libris sed possum concedere decem q̄ in prima est maior utilitas sua lucri vocabulo
census appellatur. In 2ª vero non. Cum iam dicta sint. 2°. census annalis
reddit iniusti si no fuit notabilis maior utilitas quam regi potest pro anno
reddit iniusti si no fuit notabilis maior utilitas quam r. pro anno
dempte ab eadem expensis pro conservacione rei uel pro deductione ipsius adfructu
hic ita generaliter de origine censum dictis iam particulari loquendo volo ex
illo et antea hic aliqua conclusiones elicere quarum prima e ~~De de uendi~~
~~cione et empcione redditum~~ Cap° vi.

Non ex sua iudicio processerint empcio et vendicio rerum tempore iste
~~empcionis et vendicionis redditum~~
Non ex sua iudicio processerint empcio et vendicio rerum tempore iste
dicio redditum apparet q̄ ut sequitur iusta e sunt prius exigebat
omnes huius contractus uolare et moderare. Nam ut res sunt valde necessa
copia haberet optima expediebat eo q̄ non quilibet per quaslibet sibi ne
cessarias ipse laboraret. Sed q̄ diuersi laborarent pro diuersis et ut cum
alius alia sicut alius arte medica et alius artificiali seu q̄ contingit q̄ unus indigebat
de rebus alterius quibus possit uel acquisiuit aliquo. Et g° ut qui in ea
genere sustinerentur iusticia dictabat ut sit equilibrium iustitiam fieret rerum
quantitates ut potest bladi p̄ vino panis per blado calceus pro panno etc.

De constitucione census in seruo

De constitucione census in libero

~~[illegible] de census pro [illegible]~~ pecuniaria

De utilitate et iniustitia contractuum empcionis et uendicionis

hoc modo fieblat pine qui est iniunsta que commodo sine omni utilium valet
inespiaretur. In bento cunt iniunitate et sup[er]tristate avaritia cogitata
e aflus adam quo sciente sine laboribus possent hanc vitam i[n] otibus carne
suffigere. Ergo quidam ex recepunt sibi pro inimutatorum providere ad sustinendam
eorum per emptione rerum ad determinatum tempus. Quidam aliis modis carnis studii
erant quo ociose vivendo rerum cum copiam haberent et ita dehiuers sine
experientur illam legem penalem adeo filiis adam generaliter per patrem impo-
sitam que dicit. In sudore vultus tui vesceris pane tuo donec revertaris in terram

De quo emptio et venditio redditum rei publice obest. Capitulum xii

Alia quoque est non sicut confert quandam utilitati emptio et venditio rerum ita potest
emptio et venditio redditum sed plurimum obest. Ut dicit expediendum quod
sicut patet expositum in decretali civili civitatis. Secundo dixit plurimum ad
redditum continuat personalis quedam cupiditas et fiunt homines sine labore
voluptates. Et hinc et ulterius obsistit rei publice per quod licentia generalis emendi red-
ditus ad vitam vel perpetue ociosos rei publice tales multiplicat, pauperes
gravat, hereditates onerat et alienat, amplificat avaritias, facit personas
tenaciores, unde quilibet continuat ea ut tandem sibi seruescent vel ociose
vivere cupiente redditus emptos quibus sustinere vitam suffragat patet ex hoc
quod videri potest quod si forsitan plures emptores redditum inveniri essent, non
tamen rei publice expedirent. Et ideo alie multa habitibus licent plurimis modis sunt
periculosissime quia ipsis sequentibus et oriuntur mala: propterea non expediunt
vel expresse plurimum sed vigilat exposita et hec admonuit attendendum ubi dicit
omnia mihi licent sed non omnia expediunt. Primo ad Corinthios vi. Et tamen et rectoribus rei publice spectat
et civilis multitudinis vitam hominum gestus actus et ludi prohibendi sunt, quoniam sine se il-
liciti esse pleraque non possunt quod possidentur et non solum prohibere ea quod per se mala sunt
sed et illa que de propinquo ad mala inducunt et ipsis et non solum prohibere et tutores sed ea
que ad ipsa disponunt et alia opposita retrahunt ordinare. De quo emptione
rerum ad tempus. Capitulum xiii

Contractus notatur emptionis rerum ad tempus quem cupiditas introduxit quod
vocant ipsi ut usura vel plus. Declaratur nam in ipsis vel quod in ipse
tima necessitas premit recurrere solent ad divites petendo relevamen et
dono caritatis vel mutuo pro certo et dum videns non eos inimice renuat non
dono caritatis coacti patiunt eis dumtaxat ad tempus usuram dare quam quod ut
necessitate coacti pati sunt eis dumtaxat ad tempus usuram dare quantum non
tenere qui sine labore querunt ditari recepere ausi non fuerunt aliquid propter manifestam
iniquitatem aliqui adinvenerunt ob plurima habuerunt modum quod sub colore cuiusdam
iniquitate aliqui adinveniunt emptionis qua de pecunia quam pauper sibi mutuare
dum contractus peteret emptionis qua de pecunia quam pauper sibi mutuare
petiit tantum lucrum vel maius pro determinato tempore recipiunt quantum pro id tempus usuram
recipiendo de illa pecunia habere possent. Dicat quoque de talibus et venditionibus
rerum velut gratia domum quam pro pignore offerret per aliquos annos pro quantitate
pecunie quamvis domum decem aliquis non habebit contractus cum pauper ex necessitate
dedit sibi domum valentem centum libras pro decem libris pro uno anno. Contractum
sibi domum valentem centum libras pro decem libras quibus anno elapso deficiente
sed dives locat domum illi pro decem libris quibus anno elapso dives qui fecit tempus et remedio propter valorem domus
in illis domum recipit. Et ita dives qui fecit tempus et remedio propter valorem domus
de principali totum recte sicut pro eam in pignus recepisset licuit decem libras

que principi advenissent de re sua si domus in pignus pro decem libris admitte ut
petiit recepta fuisset. ✠ Non enim signum quod contractus ille usurarius sit / est quod
ille dives vel mercator cupidus vellet castrum aut domum suam vendere
pro minore precio pecunia cum annuatim tantum valet quod reputaret se posse cum
ex locatione plus habere posset. Et tercio quo patet ipsum emptorem modum paupertatis
amplius deperit qui si decem libras pro anno mutuaret et haberet ex
labore plurima dedisset pro ea quam venditione illius emptoris modum
tel filius huius scilicet reduxit expeditatis reduxit et quo patet huius contractum
tatem plus deperit pauperibus de [illegible] dominum modo evidenter
recepta precio [illegible] qui si sibi usque [illegible] vel apud judices permittere ad
quem mutuaret vivas. ✠ Iste est modus emptoris quo divites efficiunt locu-
pletiores et pauperes egenciores. Iste est modus quo [illegible] minus de proprietate
faciunt filiis suis qui fiunt judei [illegible]. Iste est modus quo pauperes tenuerunt
hereditates suas sibi alienare cogunt et dum in pueris adeo extincti ceperunt
perveniunt. Iste est contractus que [illegible] per eum que adhuc [illegible] vigent et
proveniunt pauperibus suis [illegible] feliciter restituerunt vel si forsitan ipsi addiderunt
proprietate pauperibus [illegible] de [illegible] aut caritate [illegible]
sine cum pro nimia proprietate [illegible] in alie-
nante expeditate quam eorum postea [illegible] filii huius scilicet [illegible]
[illegible] in emptionis constituerunt quod [illegible]
[illegible] de [illegible] ~~de deviatione pecunie contractus~~
possent pecuniis mutuando ad [illegible] devia a bono sic emptoris et

Contractus emptionis et venditionis ad [illegible] devia a [illegible] sic emptoris et venditionis [illegible] apparet quod ut patuit emptio et venditio [illegible] emptioni et venditioni
dato et vendente fiunt pro [illegible] et [illegible] lactura complectur
non ut unus alterum [illegible] reddat a [illegible] alterius [illegible] ✠ [illegible]
[illegible] capitulo sunt per contractum [illegible] ergo [illegible]
ne vere emptionis et venditionis non habeat contractus ille apparet quod de veritate
emptionis et venditionis est ut qualiter et quante dominium rei emptoris tis
fiat et venditorem taliter fiat eius proprie manifestum est contractibus emptionis
[illegible] dabat bona res pro alia [illegible] non sit
venditione que fiunt cum [illegible] dabat bona res [illegible] tam non sit
hic cum [illegible] illa qua [illegible] emat domum ad [illegible] simpliciter et absolute [illegible]
venditoris [illegible] si sit in emptione ad tempus rei que sit [illegible] ergo ✠ Item si bona
venditionis [illegible] domus aliqua quantum ad proprietatem [illegible] sit [illegible]
et justa venditione domus aliqua quantum ad proprietatem [illegible] sit [illegible]
[illegible] emerit pro centum libris quod res si sit tanti valoris [illegible] et si alterius
[illegible] pro [illegible] res aliqua est [illegible] alterius pro tempore [illegible] de illa [illegible]
pro decem libris non videt quo et res aliqua [illegible] volueris [illegible]
sit facere [illegible] placet ut vendendo suum aut quotiens voluerit [illegible]
[illegible] disponendo. ✠ Item si in illius contractus sit domus [illegible]
cum [illegible] vel destruxerit pro tempore quo erat sua
tunc [illegible] ille domum [illegible] vel destruxerit pro tempore quo erat sua
nichil [illegible] potest ab eo petere vendens quod [illegible] domus [illegible]
pro tempore quo est sua. ✠ Item si talis modus emptionis fieret res [illegible] emptoris [illegible]
quod [illegible] in uno denario facere posset quod [illegible] dicitur [illegible] qui res
[illegible] quod [illegible] res [illegible] tempore semper minus valet [illegible] maiore
[illegible] pro alio [illegible] pro [illegible] emere sit et [illegible] posset [illegible] pro
[illegible] quod [illegible] est. ✠ Si [illegible] aliqua [illegible] objectionibus [illegible] quod tali

[illegible] emptor
prima ratio
2a ratio
3a ratio
4a
5a ratio

emptione domus non sit quo ad proprietatem ipsius emerent tunc secundum quod habet se
maius seu verius in ratione vel in pignore quam vel empte et ideo quod sibi taliter
emptore de re illa per annum recipiunt ultra capitale ratione temporis iterum
quando res aliqua per tempus illo dicetur esse ipsius mea per quo non esset in potestate
mea quam ubi qualiter contingeret si emerem eum vel eum per annum. Et dicitur
quod emptio vel per distinctio vel solum fieret sed in rebus quarum usus non est non est con-
sumptio tunc sequi videtur quod talis emptione solum ad tempus solum emat fructus et ratio
vel eius sequitur est quod nullus homo sensatus daret eum obulum quod hoc quod ignem habere
esset sibi solum per potestatem per tempus ... hoc tempore illum in de fructu licet
possit ... emptione solum usus vel emitur ~~paupere precio~~ tunc
licita est emptio contra quando domus emitur paupere precio sibi dato equalenti
tempus domus ... Et licet primo emitur ratione ... per tempus precio pro
date venditi ... emere ... anno elapso licet et post ... date
ria prospectu mercatorum si aliquis vendet rem cariis eo quod petitur de precio
expectatione ... quod temporibus ad ... redditum fuit. Eodem modo esset
si quis emeret rem remissius pro eo quod pecuniam presentialiter dare et de capta
tione vel debet ad tempus expectare. Oportet ipsi medium quod sit quo ad iustitiam
~~et gratuitam revendicio emptoris~~ compensatum reducitur ut licitum est.

Obligatio emptoris extorta ad revendendum rem emptam venditori
quam valuit contractui detrahit ut emptoris et venditoris apparet quia
... contractus emptionis mentem obligat alterum ... in hoc contra
... contractus emptionis ... ipsius emptoris ... pecunia vel res emptoris
... plene res venditoris sit ipsius emptoris ... mutabat ...
sit possessio venditoris. Sic ei esset quia res per se ... legalem estimationem equale dat ut ...
quia talis est quod ratione contractus in quo ... recipiat ...
tatur per equale ... non obligat alterum ... emptoris et venditoris qui ...
valens precia hoc sit ... emptoris ... equalitatis ... quantitatem ...
medium iustitiae quantitatis ... emptor non est certus de possessione
... obligatione ... perfecto ...
vel empte per quandam tempus ... vel locando vel alio ...
... plene disponere ... translatum in ipsum
... quod placet ... venditor fuit translata
... tamen dominium ...
... ipsius ... emptorem ad revendendum
in ... lex ... obligaret ... iustitie quantitatis quia
rem emptam venditori ... possessione
in equalitate ... utilitatem ... emet ...
... emptorem et venditorem ... et tempore eodem ...
ut post ... tempore ... deferat aut ... tempore ...
... venditor ... ipsius sibi revendere ...
emptor ... obliget ad revendendum in ...
et vendi solent. Et emptor obliget ad ... valoris rem
quacumque petit vel exigit. Et quod emptor ... emit iusto precio ...
qui ... tempore ... vel ... obliget ... ad revendendum ...
vel rem aliam ... obliget ...

phibito venditore atque emit. Constat tamen hic casu emptor quando se obligavit
se ad revendendum sine dampno suo venditori tempore posteriori pro precio quod
tunc exsolvitur. ~~de obviat quod dictum est et solvit~~ Cap. xvi.

Sed dices quod primo ista obligatio ad revendendum pro re remissius emitur
est obligatio que cadit solum in personam non diminuit valorem rei
venalis. Sed obligatio que cadit in rem ipsam aliquo tempore vel [illegible] gra-
vamen. Et quia ista obligatio emptoris ad revendendum rem emptam non valet
minus res quam si esset illa obligatio in precio valori rei non esset. Probabili-
ter [illegible] conpensatione talis modi obligationis remissius res emitur. Item quod est pa-
[illegible] talismodi obligationis vellet rem emere remissius quam vellet emere
quod aliquis det plus [illegible] vel [illegible] ut rem emptam [illegible] vendat [illegible] vo-
luerit hoc valet absurdum est cum hoc non sit [illegible] quasi [illegible]
[illegible] adhuc obviare [illegible] capitula [illegible] xxv [illegible] dicit
[illegible] possessio regionis sive sub redemptione conditione venditur et non
[illegible] emit [illegible] venditio rei ad tempus et sub conditione redemptionis igitur
[illegible] quod non obviat [illegible] voluit [illegible] pauperis
[illegible] emit possessionem [illegible] tempus [illegible] pro hac pyctate faceret
venditori quod ad redimendum sibi daret quod [illegible] possit [illegible] dicit
[illegible] attenuatus [illegible] tunc vendiderit possessiunculam suam et voluit [illegible]
[illegible] ille vendiderat [illegible] non haberet [illegible] tempore plus ad
[illegible] redimere [illegible] computabunt fructus [illegible] tempore quo vendidit et
redimendum petit [illegible] emptori [illegible] possessiones a pauperibus [illegible]
[illegible] reddet emptori [illegible] reddendum ipse [illegible] redimere pos-
duplicem pyctatem [illegible] redemptionem levatos computaret in
[illegible] in hoc quod fructus [illegible] ad redemptionem levatos computaret in
sortem. Sed ante pyctate nulla esset [illegible] obligatio ad revendendum iuste
[illegible] emptori pro diminucione iusti precii rei empte [illegible]
iuste [illegible] emptori [illegible] sub lege plene [illegible] voluit tale
[illegible] attenuatus [illegible]
pyctatem [illegible] pauperibus [illegible] sub rigore legis [illegible] attenuatus cogere
[illegible] reddere possessionem suam alteri [illegible] ~~De valore rei ad reemptionem~~
[illegible] notabilis. Cap. xvii.

Non licet similiter [illegible] venalibus notabilis
contra iustum ipsius valorem precium statuere pro quo vendi debeant
ad reemptionem [illegible] quod hic esset [illegible] equalitatem [illegible] ex
[illegible] statuto vel lege fieret [illegible]
rei [illegible] venditoribus [illegible] iustum valorem qui [illegible]
[illegible] regionis tempore [illegible] abundantie
[illegible] declaratum est [illegible] bona
rei [illegible] exigentiam rei [illegible]
[illegible] valor [illegible] rei [illegible] exigentiam [illegible]
[illegible] temporis et regionis [illegible] iuste agit [illegible] a principe
contra valorem et ultra rem vel redditus vendi iubeant. Ex ista [illegible]
[illegible] quod si [illegible] vel redditus ad vitam vel [illegible] et iuste emp-
tibiles et vendibiles de quo adhuc non est plana concordia doctorum
non est in arbitrio [illegible] valor et valor [illegible] deducitur et procedes [illegible]

~~[illegible] obligatio [illegible] remissius [illegible] emitur~~

~~[illegible] de reemptione~~ [illegible]

~~[illegible] obligatio [illegible] remissius emitur~~

~~quod obligatio [illegible] valere non [illegible]~~

[illegible]

27 cap[illegible]

q[uod] certum iustus censuum valor taliu[m] q[ua]lificandus t[ame]n esti[m]andus e[st] ut ali
as venalium vendico[rum] sec[un]d[u]m vere nu[n]c exigentia[m] regionis t[em]p[o]ris rex et conditionis her[editat]is
si considerat[ur] supi[us] p[ro]p[ter] h[oc] p[ro]positus. Ex q[ui]b[us] q[uo]d non lic[et] p[ri]ncipi vim deter
minatu[m] p[re]ciu[m] statuere p[ro] quo o[mn]es qui redditus emere voluerit obligentur
emere adve[n]ienti [illegible] p[ro] libito vendituro vel aliis. Apparet q[uod] si h[oc] p[re]ciu[m] est
iniustum sit i[n]iuria eis qui redditus vendunt ut p[ate]t ex p[re]dictis q[ui]a [illegible] Si
vero p[re]ciu[m] e[st] i[n]iustum statim non p[otes]t expressione p[re]dicti. Si e[st] e[ni]m i[n]iusto fi[at]
et i[n]iuria emptoribus igitur etc. Item iustus redditum valor seu p[re]ciu[m] m[u]ltu[m] mu[tari] [illegible]
varietate t[em]p[o]r[u]m regionum et [illegible] ho[min]um quemadmodum videmus variari ceteros
venalium s[e]c[un]d[u]m [illegible] mutabile e[st] vim valorem redditib[us] i[m]ponere p[ro] quo [illegible] et [illegible]
i[n] [illegible] dicte regionis vel civitatis eum deciant p[er] que valet redditus i[n] [illegible]
to q[uam] i[n] alio plus valet constitui i[n] [illegible] q[uam] i[n] alia [illegible] [illegible] et alias
[illegible] [illegible] Ex hiis q[uod] certu[m] p[otes]t q[uod] p[otes]t [illegible] [illegible] valor i[n]iustus et i[n] [illegible]
diminutionis et augmentacionis. Et si statuet princeps censu[m] v[ir]um libre eme
dum p[ro] [illegible] libris vel [illegible] libre emendu[m] p[ro] mille libris etc. q[uod] i[n]iustum
est [illegible] p[otes]t [illegible] constitucio dati valoris censuum ubique [illegible] lib[ri]s pro
[illegible] p[otes]t iusta vel i[n]iusta [illegible] q[uod] h[oc] p[ro]babilit[er] [illegible] sufficit politice iustice i[n]
[illegible] p[otes]t [illegible] [illegible] multis i[n] [illegible] [illegible] p[otes]t [illegible]. Respondetur et est
p[ro] h[oc] [illegible] regionis et [illegible] [illegible] ad valorem redditum [illegible]
constituendum i[n] [illegible] [illegible] [illegible] nec alit[er] [illegible] iustus valor cen
suu[m] et ceteros venalium potest i[n]veniri. Ex cap[itul]o [illegible]

Quamvis censu[s] et redditus multiplicari non expediat [illegible] iuste et [illegible]
l[ite]r ab antiquo constituti non h[ab]eo [illegible] ex [illegible] rei [illegible] multiplic[ar]i
rei [illegible] expediat [illegible] ex p[re]missis [illegible] Ex [illegible] q[uod] non o[mn]es licite [illegible]
[illegible] possunt ab eis qui [illegible] possunt q[ui]a ut [illegible] multis modis et causis [illegible]
fieri possunt ab eis qui [illegible] [illegible] [illegible] censu[s] et redditus iuste debiti aliquibus sup[er] [illegible] aliqu[os]
[illegible] [illegible] [illegible] census et redditus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] p[ate]t [illegible]
[illegible] [illegible] iuste [illegible] ab aliquo [illegible] eis culpa [illegible] iuste [illegible] e[st] p[ate]t [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] h[oc] q[uod] licet p[ri]ncipi [illegible] censum multiplicari
Ex [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et de aliquibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] reductos destruere et de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] e[st] q[ui]a multiplicatio eor[um] rei publice noceret ut visum e[st]. Ex hiis [illegible]
[illegible] e[st] q[ui]a multiplic[ati]o eor[um] [illegible] possit et debeat p[ate]t [illegible] q[ui]a o[mn]es quod [illegible] [illegible]
[illegible] destruere possit et debeat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
te sunt reducti et forte et census [illegible] [illegible] [illegible] q[uod] aliquis iuste et
[illegible] sunt instituti. Ex [illegible] [illegible] possit p[ate]t de redditib[us] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ut visum e[st] non expedit ut [illegible] forte vel [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] sibi [illegible] vel emat et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] q[ua]m [illegible] [illegible] Utrum liceat p[ri]ncipi [illegible] [illegible]

Hic p[ro] declaracione plenori [illegible] [illegible]
ne moriente[s] assignent vel legent amplius ecclesie et clero. [illegible] q[uod] [illegible] ex
p[re]missis [illegible] q[uod] [illegible] legat ecclesie de bonis suis mobilibus et i[m]mobilibus
quantu[m] voluerit tandem [illegible] o[mn]ia bona venient ad clerum [illegible] [illegible]
[illegible] ut census et alia q[ue] semel venient ad clerum vel [illegible] [illegible] ad posses
[illegible] non habent. Et ita ultimate [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] q[uod] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] possent [illegible] clerici [illegible] [illegible]
[illegible] rei publice [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Concl[usi]o alia

h

Utrum p[ri]ncipes possint p[ro]hibere ne morientes legent ecclesie

[illegible] q[uod] [illegible]

si principes vel civiles communitates prohibuerint quod quibuscumque laycis moriens vel similiter
temporales similiter clericis vel ecclesie domus suas vel vineas et alia bona inmo
bilia tandem omnes domus erunt temporales et tandem granarie quod tales erunt
eis quorum est pectoris et sic bone conscientie carere volunt granabuntur
pauperes in ducatu domorum et ita sunt multi [illegible] ultra [illegible]
dare vel si condescenditur condicionibus [illegible] descendito conscientie possunt domum
conservari et sic itemque possessoribus erunt [illegible] hiis ecclesiis et aptis fuerit
fortassis [illegible] quidam principes ad ordinandum et statuendum in omne tempus domum
vineas vel alias res inmobiles dedit ad vendendum dare tamen [illegible] re-
dimere volenti pro data prima pecunia ut potest [illegible] liberis parte ¶ Cap. xv

Quantum quoque presumere ad dubium motum pono aliquas conclusiones quarum prima est
quod cuilibet libero est licita in morte de suis bonis oblacionibus pauperibus
aptem dare potem assignare ecclesie vel clericis ad divinum cultum ad suam
et aliorum salutem / ista conclusio patet quod exhortacio sive fere opera [illegible] de [illegible]
et aliorum salute cadit sub precepto ut supra patuit capitulo / Item cuilibet licitum est de
divicijs [illegible] [illegible] illud quod [illegible] alijs salubrius est hoc tamen est expendere de bonis
suis bonis ad dei honorem et suam et aliorum salutem hoc enim est principale pro quo tota [illegible]
pendi debet quod habet de divicijs vel corporalis vite necessitate [illegible] ¶ Secunda
est quod non cuilibet licet facere suum heredem bonorum suorum aut [illegible] potem
[illegible] / Eo quod [illegible] morien
tes pro salute [illegible] manifestum est [illegible] / [illegible] morien
tes tenet de divicijs suis competentem relinquere filijs vel heredibus / pendere
[illegible] parentibus aut filijs et filiabus indigentibus / hec enim est nimis pro salu
te [illegible] neglecto totum dare ecclesie dei nec vult hoc de [illegible]
te morientes qui hiis neglectis / 3ª conclusio quod non licet potestati se
culari [illegible] xxv et xxvi quo x capitulo ultimo [illegible] / [illegible] assignent [illegible] de bonis suis clericis vel
[illegible] prohibere [illegible] ut non assignent [illegible] de bonis suis ecclesie vel
ecclesias aut [illegible] [illegible] modum pone et [illegible] prima per [illegible] ex
[illegible] [illegible] predictis divino honori [illegible] fidelium / 2ª pars
[illegible] [illegible] [illegible] pone [illegible] ad spiritualem potestatem quod apparet
[illegible] modum [illegible] fidelibus pone [illegible] vel sim
papam et [illegible] talibus aliter / [illegible] alius [illegible] vel sim
[illegible] vel [illegible] si [illegible] in disponendo testamentalit de bonis
suis [illegible] publice et [illegible] vel aliorum Cap. xvi.

Nec regalis nec temporalis potestas potest tollere quamcumque constitucionem testi
vel alia bona que olim fidelium devocio contulit ecclesie legittime
[illegible] expedit quod plus [illegible] est [illegible] datum legittime
[illegible] possessionum [illegible] quam prohiberi [illegible] vel constituat / Item talis con
stitucio principis vergeret in diminucionem divini cultus [illegible] et pub
[illegible] pauperum quia redditibus [illegible] quibus fundata sunt monasteria altaria
capelle hospitalia pro animabus mortuorum ablatis cessaret ibi divinus cultus
cessaret suffragia pro mortuis cessaret [illegible] / [illegible] plus nisi redditi
bus quibus fundate sunt ecclesie altaria et monasteria pro tali [illegible] ablatis plu
res presbiteri [illegible] ordinati erunt mendici in scandalum cleri / Monachi et
[illegible] [illegible] [illegible] domum [illegible] / [illegible] omnia
[illegible] [illegible] pessimum esse et [illegible] non dubitatur potest

7a 9o

Certa cclusio qd ostitucio principis vel cuiuscis ptat seclaris ligare no pt clericos ut dent census vel redditus asc iuste possessos cuiqz redimere volenti pro certa summa cuiusl pecunie debuata pz qr ad istud sc omne dampnabile malu i veditore sequeret g'ra illatu. Sequeret ipsum qd fundacoes altarium capellarum r [illegible] af que pure sunt spetue sicut tpales et irrabiles. Sequeret cuiptate sclarum r qsclibz i pur ecut ora talia i bore i bore diminuere ymo tandem destruere. Sequeret qd amplius ec quelibet fu dacio ppetua p diuo cultu i opibus pietatis fieri posset que oia dennis an nihil sunt timenda. Item princeps no pt facere ut aliquis vendat, v.g. gra sit spali uirtut articulo vineas suas cuiuslibz eme volenti pro pecunia a principe ostituta. Ro e qr nolentem eme rem suam no pt cogere depme ut eam vendat r si iussu suum princeps vel ostituit. Ec ro e iniustu pt in oio r ipn r dampnabile e ut aliquibz pro tali vendat rem suam vel cesi cuilibz eme cupi enti vel redimere volenti exponat. Et ptipue sit huius census no pt pro tali alibi eme eque bonos r securos allstubi iniustu ptime e pz p quod in ppetue debet cum ptio non possum equale bonu eque ppetuu in ppare.

Item qd qd sit q[uo]d adhuc de ptate principis sup laycos sibi subiectos r clericos costituit no pt iustos redditus tollere ut ptint ex sepeta ecclesie capituli qr sicut illud quod petre dicitur e quodcumque ligaueris r[ecte] intelligi qd ligaueris ri te r nobiliter ita r ascrtum i ppto. Ecclesiastica e qd princeps illas ptates hz stricti venales ecclesie vel vec clitos a ecclas qr illas dispositio ptinet ad ptatem spualem que apud papam e vel epos eps. Sunt itaqz ppetuum dispositionum i iussionum legent fidelium optatorum de seculo i uiolabiliter obseruande velut r ecclesie eccias r eclericos. Ad idem sit ostitucio cetera plures qs sine uiolacione ullus princeps posset infringere, no allego qr res clara e. Ex quo patet qd dicta ostitucio no posset eius ostituendi clerici cum manifeste p[re]iudicat sibi eet nec laycos qr ille sensum huius census ppetuos ostituit nisi constitui qd redditus sui aliquid mobiles sicut qr redemptibiles pro certo libero pro quibus qd redditus equales ppetuos comparare no possz expulsio qr adhuc iniusta r i iusta expiracio plena. Et ad questio propone e qd si alicubi emanauit ostitucio qualis psert sed inclitus pertinent i iquum ostilium quam eciam ea sunt vel quosdam factum iuris tenent r ro eius legitate informati qd ipsum census redimunt pertinent morbis pz qr sed expedienti clarum e ecclesie illi fecerunt vel fecerunt durer qr iniuriam faciunt qr pietate r diuini honoris. Nec monere debuerunt per illi argumentis pro acutate ppti dubium tarda sit qui ab bonum eet qd tandem oia bona tpalia sicut possessio et ceterorum; ita no e credendum. Laycus dehinc qr dotaciones clerici r ecclesiasticas fundaciones et ceteras que olim fecit ueros fervente fidelium deuotio fidelium principum talium fecerunt ad dei honorem no extimuerunt sed deuidum testamenti et tamen modernorum potentum r diuitum i deuocio solum no augeri tpalia clerici r ecclesias r non eciam diuinum r deuocio stbi laborarent eciam r ecclesie de suis qt eci essent cempare. Item esto qd ultatate omnium tpalium possessio ptio modo clerici vel ecclesie ueniret item spatiosi rediret nec retinere deneret ut pz ex dictis allegatis xvi q iii sed quia non debet ubi r ipsis nec eet adimpletatam i dignum laycorum r cum pro defen[illegible]

sionem conservatores et augmentatores. Item quod clerici dotatores et cetera persone et clerici et certe
assignatores perceperunt ex fervore caritatis et devocionis et ad opus et ex zelo
ad opus fidem et religionem quod omnia in moderna fidelibus continue decrescunt et
deficiunt sed non crescunt quod omnia temporalia ultimate veniunt ad clerum in prejudicium
ceterorum temporalium et civitatibus timetur ubi tamen sine proposito et maior clerus est et tanta
devocio laycorum ad deum quanta hic est. Ad 3m quod sibi volt quod hic constitucionem illam
constitucionis spiritualis in prejudicium divini cultus perpessum est videtur aliqualiter latitudine tenenda
non est [illegible] tenendum ne omnia bona veniunt ad clerum sed magis tenendum est clerum et ec-
clesiam in ultimate aliquam exaltacionem et tyrannide nimia laycorum et clerum et tota
perditum sunt omnia que fuerunt [illegible] tempore dominia et tota temporalia bona [illegible]
[illegible] reperitur hoc de illo dubio · Cap. xviii ·

C[illegible] de isto capitulo sequuntur aliqua. Primo quod qui rigorem [illegible] constitui
omnis redditus redimentibus [illegible] altaria capelle vel cetere fuerunt
dotate vel fundate tenentur eos redditus perpetuos restituere et dampna que tempore
medio receperunt resarcire. 2o sequitur quod redditus qui post talismodi constitucionem
[illegible] ut [illegible] dederunt super bonis suis pro fundacione [illegible]
sunt in dominium [illegible] ut apparet illa constitucio [illegible]
[illegible] in dominium [illegible] manifestum est quod non solum
[illegible] post constitucionem illam [illegible] assignatores post redi-
[illegible] post constitucionem [illegible] dictos re-
[illegible] post illam altaria capellas et hospitalia dotaverunt
[illegible] redditibus quos [illegible] constitucionem emerunt [illegible] libere
[illegible] redditus illi juste [illegible] cultu dei qui [illegible]
[illegible] non vult sibi [illegible] [illegible] quod illi
[illegible] vel [illegible] [illegible]
[illegible] post constitucionem illam [illegible] libere
[illegible] ut patet in prejudicium cleri [illegible] volentes [illegible]
[illegible] pro [illegible] redditus [illegible] ut videbitur et tamen si
[illegible] libere [illegible] ad redimendum [illegible] libere
redditus [illegible] dimittet. Item est in [illegible] pauperum et [illegible]
[illegible] patet [illegible] dimittet [illegible] divitibus quod eos [illegible]
[illegible] pauperes [illegible] super bonis suis in mobilibus [illegible]
[illegible] debent vendere super bonis [illegible] magne [illegible] est [illegible]
constitucione cogitur [illegible] vendere [illegible] pro [illegible] precio

Nec valet dicere si [illegible] vendant [illegible] quod [illegible] pro eodem precio
redimere bona sua [illegible] non valet [illegible] quod plures sunt qui [illegible] super bonis
[illegible] [illegible] curant [illegible] redimere. Item
[illegible] vendere [illegible] [illegible] redimendi [illegible] pro quo
quod plures pauperes [illegible] [illegible] vendunt [illegible]
[illegible] redimere [illegible] ad redimendum [illegible] vendunt [illegible]
[illegible] redimere [illegible] divitibus manet plurimi [illegible] perpetui [illegible]
[illegible] redimere [illegible] [illegible] redimant
[illegible] pro [illegible] pauperes [illegible] redempturos [illegible] pauperes [illegible] redimant
[illegible] non divites [illegible] [illegible] redimunt [illegible] pecuniam [illegible]
[illegible] et si non redimunt [illegible] perpetue [illegible]
[illegible] valent. 3o [illegible] si hoc valet eadem racione poterat statui quod eadem libra [illegible]

deletur per decem libras / Si sic pauperes faciliis possunt redimere census quos vendere coguntur super hereditatibus suis. ¶ Item quod constatuo emptionis huiusmodi libre pro octo vel pro minori quam pro veritate valeat certa rei publice civili non expediat patet quia frustra redditus in bonis sic multiplicat talium emptorum / tamen sunt se adducere cre[...] tum semper ad relucionem sive rediat sive non vel deductum est multiplicum [...] census et redditum non expedit pollicere quia sic supprovisis omnium est ad ad se ipsi [...] levabit bonorum inmobilium aggravato pauperum / exheredatio hereditatum [...] multiplicato eorum quod omnia aliis [...] emeri [...] et nullatenus pro minori [...] et immediate constitucione vel decreto non fuit utilitatis rei publice civilis licet sit predictum quod fuit ut temporalia clericorum auferent et in inmobilia possidere [...] tales ipse constitucione [...] successi auferri possent. Sed haec quoque videtur malorum [...] radicem pessimam de qua quod iniusti multiplices pullulavit in quibus [...] videbitur inferius et patuit ex precedentibus / Cap. xx

Iterum dubium est an octo libre sunt minimum iusti precium pro quo certa [...] census huiusmodi libre pro veram constatuo emi debet / Iterum dubium est an omnia ta[...] census huiusmodi libre sunt valida et an est minus [...] talis emptionem et decepto ultra dimidium iusti precium que decepto per leges politicas emptorum invitat / [...] rescindi possit an octo libre sunt minimum iusti precium vel plus [...] habitis / Ad quod sit certum videtur quod est longe minus iusto precio census huiusmodi libre pro [...] secundum tempus et horum in hac regione habita respectu ad precium in eadem et ita [...] talis emptio est iniusta et deceptoria et [...] pro pro policie talis emptionis et venditionis relevandi vel ad [...] fuit [...] [illegible] [...] civitatis sive magna et evidenti [...] / [illegible] vel [...] que pro veritatem longe plus valent [...] pro [...] venditor [...] iusticiam / Sed [...] leges non semper [...] posset [...] cum talis [...] in non solui [...] tempus ad [...] solue [...] tenent solvere duplum [...] duplum [...] post [...] dies tenent solvere duplum [...] multiplicatum equivaleat rei [...] qua emit [...] sibi adiudicat [...] attento quod vendens [...] minori [...] valeat [...] multiplici [...] ipse [...] ut pauper [...] quasi [...] non redderet [...] alique mutuare [...] non [...] solvendi [...] tendit ad exheredationem pauperum [...] et pena ita absolute adiecta tendit ad exheredationem pauperum [...] talis et pena ita [...] et ita [...] agendum [...] vel [...] possessionum [...] pena [...] solent tales [...] aliorum [...] iudicio [...] pene [...] obtienda bona aliorum [...]

~~De~~ ~~Cap. xxi~~

in pero possident

De [...] pro [...] obviare [...] iusti [...] precium [...] emptionis et venditionis [...] ita emptio [...] non est decessiva [...] contractus emptionis et venditionis [...] [illegible] huiusmodi libre pro octo tenent patet quod assumit / quia si [...] iusti [...]

et adequati pretii esset de ratione contractus emptionis et venditionis tunc ualde in-
iquum esset certum emere quod res pro tali pretio recepta esset sua. Item si sit tunc
emere se post decem tale contractum posset queuis vendere coram iudice
[illegible] se deceptum esse. Et similiter possit vendens [illegible] per contractum [illegible]
debitum quod res [illegible] empta esset pro minori quam ualet. Hec autem admittere esset
[illegible] litibus et scrupulositatibus [illegible] parte ciuilis contractus quod sine [illegible]
[illegible] emptionis et venditionis contineret [illegible] non valet. Secundo aprime huius tenetur
oftensum fuit. Ecce quod pro octo libris non fuit pretium adequatum sed uerisimiliter
minus. Ecce sit licite est emptio unius libre pro octo. Et item unius pro census
unius libre super domo sua alteri quatuor dare pro illo pretio quantumlibet pro dare
sit plus solido uel denario tantum quod pro octo libris. Item consequenter videtur competit
facere quod emptio unius libre pro octo sit constituta principis tenetur et rata esse. [illegible] ad pro dicta licitum

Ad rationem contrarium istorum nondum quod aliqui dicunt quod solet licitum in tempore nam
[illegible] licitum quod est consuetudine humane legi. 2o quod ex causa permittit a lege quod
libellis reprobum et contra iudicia fuit licita. Et 3o quod est a lege ratum et ualidum
sunt. 4o illud est licitum quod quis faciendo non peccat. Et tunc quod [illegible]
agat ipse modum debet aptare debita eo quod stat bene quod aliquid sit ualidum uel te-
neat sed [illegible] et quod tamen faciens peccat. Religio stat et [illegible] esse ualidum
et eligentes culpabiliter agere [illegible] matrimonium tenere et tamen contrahentes peccare
et eligentes [illegible] emptionem ualidam esse et tamen [illegible] quod notabiliter
[illegible] emptionem ualidam esse et ratam et tamen emptorem peccare quod notabiliter
decepit pretium suum [illegible] dando quam res ualeat. Stat etiam quod venditio aliquid
sit rata et ualida. Et probatur 3o licitum non esse. Primo non idem licitum et iustum sed
contraditionem [illegible] humanam traditionem et iustum [illegible] sententia [illegible]
innocentialiter sed allegata et probata sed leges dicit iusta uel iniusta lata quod tamen
sed se et [illegible] iniqua est [illegible] et aliquid donatum sed leges humanas iuste retineri pro
quod tamen teneri non sinit lex diuina sicut patet per beatum Augustinum. Ut quam ultra
super allegatis ubi dicit de quodam [illegible] quod [illegible] datum iure fori retinet ualde
tenebat tamen iure [illegible]. Ex glossa intelligitur quod quamuis emptio census unius libre
pro octo licita dicitur per 2a et 3a modum non sequitur quod sine peccato fuit sicut quod
3o et 3o modum sit licita. De ea [illegible] xxiv

Ad 2m dicitur quod si aliquis sit [illegible] dare alteri quantulibet modico
recepto uel sit hoc modo recipiens recipient [illegible] emptionis sed
[illegible] donationis quod sit fuit [illegible] uoluntaria et liberalis sicut res quantulibet
[illegible] quelibet pro [illegible]. Sed non fuit [illegible] uoluntaria
[illegible] recipi quelibet pro [illegible] uel in aliqua necessitate [illegible] pro modo
[illegible] uel quia aliquis uel ex copia uel aliqua [illegible] pro quantumque pro re-
dito alienare compellitur tunc non est licitum [illegible] quantumque pro re
cipere quod hoc est [illegible] quod [illegible] alterius [illegible] necessitatem [illegible]
et non comparatione sine [illegible] grauamen [illegible] quod esset nisi afflicto addere
afflictionem. [illegible] Ditiores [illegible] uilitate [illegible]
[illegible] bona [illegible] pretio quam [illegible] uendunt [illegible]
[illegible] que non uendunt nisi [illegible] compellerentur. Sed
[illegible] quo plus [illegible] sperauerunt [illegible] quam cupidite
nimia [illegible] non [illegible] expectare [illegible] colligant
[illegible] pecunie [illegible] talia longe [illegible] quam adhuc [illegible]

estimari non potest quanti vini et bladi vel quanta bona sit preciosa ipsa
aut dicat necte solliciti de lucrando pastire student videntur sed sepe
falluntur et ignem et occasione talium precationum sepe fit tristicia tempore
vindemie. Quia sepe illi peremerunt sit alii vina dum querunt dare voluit vel vini
apparet quod quia oes plant[...] modo [...] cum veritate tangunt emptores vel
venditores reprehendendi sunt de vitio avaricie. ¶ Ad [...] videtur ex quo [...]
[...] quia constitucio illa non videt [...] ex [...] libros solidorum et ideo
non potest procedere ex [...] dicti tamen manifeste preiudicialis esset ut [...] e
nec ymo ex [...] [...] quia ille [...] homo habere census perpetuos constituit
vel [...] quia redditus sunt aliqui mobiles sunt et redemptibiles pro octo
libris quibus decretis redditus equales perpetuos comparare non posset. Consulsisse [...]
[...] iniusticie et usure plena. Item [...] [...] liber sunt ut faceret [...]
aliquid quod esset de se irracionabile et iniustum cum [...] constitucio illa [...] quod
[...] sit tale non potest ipsum iustificare aliqua consensus [...]

Post hec redeundo iam ad id in quo [...]. Quia dico adhuc de illis redditibus
qui [...] constitucio empti sunt in [...] monasteriis vel altaribus in [...]
sustinenci divino cultui et sine precio pro illo irredimibiles et non [...]
[...] pro [...] [...] quod non sunt [...] fundatio monasteriorum ecclesiarum [...]
[...] [...] quod [...] ad honorem dei dant absolute et pleno
[...] esse absoluta stabilis et perpetua [...] ad honorem dei dant [...]
[...] dari debent et stabiliter [...] [...] [...] [...]
[...] estimande [...] diminuende vel descendende [...] [...]
[...] [...] [...] altitudo talis aut fundatio redditibus [...] [...]
[...] dare [...] [...] redditus illi videntur iniusti et [...] [...]
non potest [...] [...] [...] [...] [...] [...] [...] [...]
aut non vult sibi cultum [...] [...] [...] [...] [...] pauperes
ut clerici [...] [...] [...] [...] [...] [...] quod ipse noluit
[...] recipere gratis aream quandam pro erectione altaris [...] [...] noluit possessores
[...] pauperum esse [...] placet deo ad pios [...] [...] applicari [...] [...] [...]
[...] [...] [...] et abraham et noluit gratis recipere agrum [...] sepultura
[...] [...] [...] noluit [...] ut sibi auferatur [...] [...] in [...]
[...] [...] [...] [...] [...] [...] [...] [...] [...] [...]
abstrahitur [...] [...] [...] [...] [...] [...] [...] [...] [...]
[...] [...] et non [...] [...] [...] [...] [...] [...] [...] [...]
[...] [...] [...] magna [...] [...] [...] [...] [...] [...]
et [...] [...] quod [...] [...] ex radice mala et [...] defensa tande [...] [...]
[...] pullulent et fructus mortiferi [...] non pullulant [...] ex radice
illa defraudatio mortuorum vivorum [...] divini cultus diminucio [...]
[...] [...] [...] [...] [...] ablacio [...] [...] [...] [...] [...]
[...] [...] [...] [...] [...] [...] [...] [...] [...] [...]
[...] [...] [...] [...] [...] [...] [...] libre [...] [...] illa [...]
[...] libras [...] [...] [...] [...] [...] [...] octo libras [...] [...]
dat pro anno vel [...] [...] [...] [...] [...] [...] [...] [...] [...]
[...] [...] non videat [...] sit [...] [...] quod hoc modo [...] [...] vel [...] [...]
[...] [...] [...] [...] sibi octo libras pro anno [...] [...] libre
[...] quantum [...] [...] [...] [...] [...] [...] [...] [...] [...]
[...] [...] [...] pauperi si daret [...] libras [...] [...] [...] [...]
[...] [...] [...] [...] [...] [...] [...] [...] [...] [...] [...]
de [...] sunt [...] [...] [...] dubium ¶ [...] de reddendo [...]

[margin, struck through:] [...] mala ex radice [...] pullulant

[foot of page, struck through:] [...] debet [...] emptore
[...] [...]

abetitate emptoris. Quid ergo valuit eme pro octo libris unam super illam domum
advertendum qui palliate mutuare super domo illa ratione pignoris octo libras
per unum per annum quod manifeste usura est. Sunt et alii qui adhuc nequius conficiuntur
quod pro usura accipere non audebat. Et si talem ad petere mutuum non mutuabo sed
si vis tunc eme vendam tibi aliquid quod statim revendendo poteris hinc propter
tamen pecuniam vendit ergo rem sibi aliquam [illegible] per decem libras et antequam
[illegible] statim ipse met qui vendidit redimit pro minori vel mittit per
sonam aliquam de suis vel alicuius ut ille emat pro minori quam decem libris
et ita tunc vel plus lucrantur hoc modo quantum lucrati fuissent si de octo libris per
annum usque per usura recepisset unam libram vel dimidiam ~~cap. xxiiii~~

Videte ergo qua latenter se abscondere precipit sub vello contractibus venditionum
[illegible] cupiditatis usurarum lucri hic sub titulo compensatis. Esse ergo fructus
malos unde possint qui sicut ipse salvator dicit non potest procedere ex arbore bona
[illegible] et radice seu arborem pessimam ex qua fructus tales germinavit. Cum ergo ex tali
constitutione in nullo emendatus sit rei publice status sed ideo potest [illegible] plurimum [illegible]
post nihil compulsi et in [illegible] cito constitutio illa veniret et redderet emptio
redditum ad pristinum statum conformiorem consuetudinibus et aliis regionibus et civitatibus
et fortassis iura [illegible] decreverit. Si praefatam constitutionem emptoris ad pios usus et
ad opus laicorum [illegible]. Primo quia si plus recepit constitutionem que sunt in praeiudicium
cleri [illegible] illud quod plus octo libris redditibus
census debebat. Secundo quia hiis qui vendiderunt census applicandos ad divinum
cultum vel pios usus [illegible] quod minus [illegible] census
vendendo receperunt [illegible] non sit in venditione census laicis ad pios usus
igitur. Tertio forte ex zelo divini cultus qui [illegible] constitutione obstante
tales redditibus instituere aut augere quererent non potuerunt [illegible] non
dum [illegible] et emptio redditum sub
constitutione nec obstabat sed adhuc non obstat [illegible] octo libre sunt minus iuste
iuste precium census unius libre [illegible] quod erat communi [illegible] iuste
iuste precium quo stante emptio tenet secundum leges humanas [illegible]
[illegible] redditibus [illegible] nihil reddendum [illegible]
in recompensam [illegible] empti sunt [illegible]
[illegible] redditus habiti non continentur sed quod ut

Q[illegible] quod sit consulendum [illegible] empti sunt [illegible]
[illegible] redditus [illegible] census tales non habiti [illegible]
quod sunt contenti nec ultra census tales [illegible] census [illegible]
[illegible] ad pietatem et divinum cultum [illegible]
[illegible] possent esse fundari et alia ad pietatem et divinum cultum pertinentia
[illegible] census iam deputato empti
sine scrupulo stabiliri vel forte [illegible] mali [illegible]
deo [illegible] fundate sunt esse tollerarent [illegible] tollerari [illegible]
[illegible] non potest [illegible] causa saepe tolleranda sunt et tollerari [illegible]
[illegible] iuste [illegible] maior illa que [illegible] non
sunt [illegible]. Que si diutina consuetudine firmata sint potius
tollerari [illegible] subito [illegible] non [illegible]
habent vel exercent. Constituo autem [illegible] emptione clericis et

ex fructibus mala arguit de radice

et quia constituit mala et radix aqua tali mala procedit

Cap. xxv

laycis abscindendum, quod ut ex praedictis colligi potest scrupulum habet laqueatum. Sic
allegationibus dimissis redeundo ad prius habita dico adhuc quod emptio redditum
ad vitam secundum communem aestimationem dubium habet, sed habet licitus de emptione talium
secundum aestimationem praedictae consuetudinis vero consuetudinis est pro amplius. ~~Capitulum~~ xxxvi

Quod autem habeat scrupulum emptio redditum ad vitam secundum communem valoris
aestimationem stantem potest perpendi ex verbis doctorum qui illas ecclesias deter-
minant [illegible] quia adhuc pro evidentia praemissorum [illegible] plures contra
ex cupiditate redditus ad vitam [illegible] procedat ex prudentia carnis vel saltem
quod emere redditus adipiscit [illegible] qui emptor hic ordinatur non pro
quo ex deo non est. Quo arguitur primo: assumentes quod emptio haec originaliter non pro-
cessit ex caritate sed potius ex cupiditate [illegible] est in illo tractu deficiendi
necessariis et diffidentiae eiusdem de deo [illegible] non solum hanc quam fatentur
[illegible] et ita emptio talis plurimum procedere videtur ex prudentia car-
nis [illegible] quod dicit. Et ita emptio talis plurimum [illegible] sollicitudo prima quam quis mittit se circa temporalia
nisi saltem. 2o arguitur sic: omnis sollicitudo prima [illegible] manifestum est quod emptio
[illegible] plura sua ex prudentia saltem venit sed manifestum est quod emptio
redditibus ad vitam sufficientem includit talem sollicitudinem. 3o omnis ad vitam
redditibus ad vitam sufficientiam includit talem sollicitudinem [illegible] praedictam
circa [illegible] ~~Capitulum~~ xxxvii
saltem sed praedicta emptio [illegible] adhuc [illegible]

Quod autem ita sit patet ubi primo ex eo quod talis contractus tendit ad hoc ut [illegible]
dentes hinc vitae otiose et sine laboribus quales illas quales [illegible] iustos de in-
dicio ... [illegible]
[illegible] cupiditate [illegible] laborantes [illegible]
[illegible] pluribus ut vendi-
tionem [illegible] de emptis redditibus sic
est [illegible] 4o arguitur sic: [illegible] adhuc
[illegible] labore [illegible] rei publicae [illegible] civitate [illegible]
tione admissa [illegible] laboriosi [illegible] villa [illegible]
[illegible] plurimum [illegible]
[illegible] ad inventiones
[illegible] 5o arguitur sic: iste contractus de
prohibendus est [illegible] non [illegible] de
quo agitur est usurarius [illegible] ex assumpto [illegible] contractus [illegible] fiet pactum de
dando alicui [illegible] centum libras et decem recipiendas post xi annos sint
centum librae et decem ultra manifeste est usurarius [illegible] dubitat
[illegible] centum libras sub pacto recipi-
endi [illegible] usurarium [illegible] centum libras [illegible] decem annis
[illegible] decem libras [illegible] decem libras [illegible]
[illegible] decem libras et non obstat [illegible] successive re-
[illegible] recipiet ultra sortem decem libras [illegible] decem librarum
[illegible] xi annos
[illegible] emptionis redditum ad vitam [illegible] spes
[illegible] 6o arguitur sic: contractus emptionis redditum ad vitam [illegible] usurarius [illegible] doctores sola
[illegible] recipiendi ultra sortem igitur est usurarius [illegible] emens recipiet successive
spes hic facit usurarium [illegible]

tum quantum vult, certum est quod ipse cupit ultra et sperat ultra id dare. Si de hoc
interrogatus redubitant, cuilibet constitet igitur omne tale sperat plus quam dedit recipe-
re nisi velit tam tempus vivendo speraret quare per redditus emere vellet quam pecu-
niam suam alicubi secure reponere successive consumere non sic ponere. Et eo-
dem modo talem contractum venditor cupit de alio gratis recipere sperans emptorem
cito moriturum, obliviscens quod cum receptis pecuniis se obligat ad annuales redditus
ut plurimum requiritur. Datur et hic contractus occasio peccandi orandi mortem quia desiderat mor-
tem proximi contra dilectionem vel impatienter expectans, non tamen et mortem inferendi. Cum
igitur hic modus talis contrahendi contractum plurima mala sequuntur et pauca vel nichil
in republica utile, ita lege prohibendus est. Capitulum xxxiiii

Septimo arguitur si vendens aliquam ad vitam pro venerationem sciret illum
victurum longe ultra tempus pro quod successive recipiet tantum quantum emens
iam sibi dedit, certum est quod non venderet sibi voluntarie redditus ad vitam nisi esset
iam sibi dedit certum quando sic faceret. Propterea cum contractus iste originem ex aperte habet, le-
gitime contractus quando sic faceret. Quare quia non vendens de vita emens vel cum dubius in
dentis recepisse videtur, tendet propter tempus liberae convenientie quod emens et ultra tempus aequale possessionis
debet recipere. Et si forte vendens hic quando bene dicat tamen ratione
voluntatis se recepisse aliud sentit corde. Sic hic est experientia testis. Octavo
arguitur in isto contractu de quo agimus aequaliter dubium sit an emens vel an ven-
dens lucret quod est ad eos et hoc tamen sibi communis convenientie quam recepisse a diffe-
rentia ponere si lucraret vel perderet. Ad sic vere plus est ille contractus illicitus contra
sensum illorum qui in qualibet dubiis qui in exellis periculis plures et loca posito
denario et denarium se ad fortunam referunt quia lucret, id est qui id quod alterius
est recipiat tamen aut contra conditiones illicitas et nequaquam existentes ac restitu-
tione lucra igitur per rationem in opposito restitutio sic debet simul forte reca-
piat lucrum. Nono arguitur quid est aliud pecuniam emere res quam pro pe-
cunia iam sit data emere pecuniam successive recipiendam. Secundo patet contra-
rium seu ratione ministrat inventi ad hoc ut sit medium quantitatibus et
non venit. Non emere vendens patet, dare emere denarium pro pecunia sibi dedisset
si denarium dare pecunia emere dedisset. Ideo in istis contractu pecunia traditur
non tamen medium venditionis sed ut ex toto in mutuo tradita spe recu-
perandi aliquid plus. Pecunie traditione usurarum facit. Decimo aliud et fortuna
ut quibus mallet sit recipere aliquam summam pecunie quam recipere certam an-
nuatim et successive per xl vel quinquaginta annos.   Capitulum xxxv

Decimo etiam in tali contractu vendens ullam rem sufferre renuntiat
sed solum se obligat ad certam pensionem. Quare non est verus contractus ven-
ditionis et emptionis. Reddere et non in persona vel personas liberas, tunc talis
contractus ex illa radice contractus iuste emptionis et venditionis requirit
... ut sit aequalitas dati et accepti ut consumpto est si emens redditus ad vitam credit
aequale datum et acceptum ut optimum est, sed emens redditus ad vitam credit
plus recipere quam dat quod talis contractus non est aequus seu iustus. Item secundo contractus
venditionis et emptionis querit in aequalitate venditor salva adaequatione dati et accepti ...
te aut contractus de quo non sit summo quod quam declarat ita accipiat summam ...
filii annorum et senex lx annorum et ponatur quod uterque complexione se extendat ad ...
vendendum pro hoc annos vitae, sed hic senex ille vivit adhuc decem annis et ...

ueniens quinquagesima. Et quod ibi debet esse adequatio valoris iuuenis debet tanto
plus dare quam senex quanto plus victurus est et diutius vivet plus in quintuplo quam
tanto iuuenis debet plus dare quam senex et quod si senex emit x libras pro centum tunc
iuuenis emet x libras pro quingentis. Et forte dicas iuuenis non tamen vivet
quia dubium est et tamen vivat bene tollatur quod propter dubium, de gratia medietas illius
quintupli adhuc iuuenis dabit pro x libris ad vitam ducentas et l libras. Et
senex non dabit nisi centum et sic iuuenis non teneretur equaliter in talis contractu
ad contractum senis et vel sic tenet precium proportione debita vendens cum sit emens
reddituum quod contractus probabilis. Et ideo Arguitur sit pecunia quam dedit emens reddituum est ita
valoris quod non potest esse valor certus illius quod emere vult seu intendit. Apparet hoc
quia tempore in quolibet xx annorum unum floreni annuitate vel annonaria aliquo
plus valet quam tempore in quolibet decem annorum ita de tempore ut certum est. Igitur tamen quam
titulis illius hominis constat de quo certum non potest constare quantum valet aliquo tempore
in quolibet anno vite sue unum florenum. Igitur si ibi contractus acceptatur improbabilis
erit et specialis nimio fortune contractus quia vanitas et cupiditas queritur
tamen usque. Ad hunc sexto ex radice procedunt argumenti arguentes sit licitum est
irrevocabile emere reddituum ad tempus vite et ad tempus perpetuum sit quod gratia exempli ut arguitur
valor perpetui reddituum perpetue a valor perpetui reddituum ad vitam b et sit
valor perpetui b quod precium in emptione et venditione attenditur per se ad equa-
liter et adequatur b quod precium et ad valorem eius quod emit ut patet v ethicorum hoc habito manifestum est
ratione prius ad valorem eius quod emit ut patet in proportione sicut se habet a ad b ita
quod a se habet ad c sicut b ad d igitur permutando proportione sicut se habet a ad b ita
se habet c ad d sed hec est plus quod longe maior est proportio a ad b quam sit c ad
d hoc manifestum est quod aliquanti est valoris tempore reddituum floreni unius
hoc exemplum manifestum est quod aliquanti est valoris tempore reddituum floreni unius
in quolibet duorum annorum et amplioris valoris est tempore floreni in quolibet x annorum
x tempore. Igitur valor eius quod est tempore floreni perpetue infinite excedit va-
lorem recipiendi floreni per annos vite hominis quod fuit ostendendum supra
notabiles quod videntur contractus illi vel saltem illorum. Et si emptio reddituum
ad vitam est licita et est vel quod est propositum, consimiliter
est licita a fortiori reddituum ad vitam illicita est quod est propositum
si emptio reddituum perpetuum non potest esse iusta seu equa ut videtur patet quia ut
in ductum est ubi valor precii sine proportione excedit eciam infinitum precium
igitur esse non potest adequatum debitum prius ad comparabile equata iusticia
committitiva requirit. Igitur quod ille contractus de quo nunc videtur est iniustus
et a fortiori alter scilicet emptionis ad vitam quam multi et magni de iusticia pro
perfectis et notabiles et doctoribus contrarie intrant multa arguit quod emere reddituum
ad vitam sit licitum ~~Capitulum xx~~

Hiis et aliis huiusmodi rationibus respondetur et magnis viris et doctoribus solempnis et
Hoc emere reddituum ad tempus vite vel perpetue modo quo hic fit solet sit
licitum ut probatur. Quia in quolibet secundum eius doctoris
dispensatione ut declaratum est et patet iii et ii quolibet consulere doctoris
et quod xx de quodlibet et quodlibet ii. Et ubi tractat narrat quod in perpetuum
et quod xx de quodlibet et quod et ad reconstituendum precepta ubi sortem alibi
fuisse bullas apostolicas ad recipiendum plus levauit quam apud dederunt exce
quod de emptis redditibus ad vitam plus levauit quam apud dederunt exce
quod cuilibet illorum bene in opere cedat in locum. Hoc insistens esse talis quod
non possunt tamen quod non sequitur. Respondeo est quod hic non obstante contrarium vel
sunt et quibusdam doctoribus aliis posterioribus licet non ita sentiunt ut quod
fratribus defendit. Responsio pro quolibet quod et aliis non inclinis. Igitur et pro illorum

opinione ad oppositum arguendum est aliquibus racionibus. Quarum prima arguit sic potest
emi voluerit redditus ad 20 annos vel 30 vel totum tamen quod valor percepcionis
aliorum bonorum per determinatum tempus iuste estimari possit igitur et ad tempus omnis prodi-
bite huiusmodi redditus potest emi quia tamen humana provisio communiter non solet se extendere
ultra dictos annos sed dicitur annorum nostrorum septuaginta est et si in potentatibus octoginta anni am-
plius labor et dolor. ¶ 2o arguitur quod licite emi potest redditus perpetuus vel ad vitam ut hec communis fide-
lium consuetudo igitur assertio emi potest ad tempus vite quod facilius et licite propterea
estimari potest valor percepcionis redditum quia cuiuslibet rei utilis per tempus finitum
igitur etc. ¶ Item 3o quia non est dubium quod fideles utriusque sexus eligentes religiose
vivere et in toto tempore se deo emendo redditus ad vitam ut negociacio-
nibus seculi et laboribus non impediantur tanto tempore emerunt ita quod vel contra spa-
[illegible] religiosorum vivi et dotati tales redditus comparaverint. Quo et visu est quod timere et
maxime quietis religiosis tanto tempore redditus ad vitam [illegible] vende-
re convenit si contractus ille illicitus esset et sic tam generalis fidelium consuetudo esset de-
[illegible] de facili non videtur periculo iusticia carere. ¶ 4o arguitur sic aliquis hoc
prohereditarium ad rem aliquam potest illud licite alio vendere et non vendere
rem ipsam si dicitur sic ipse vendat [illegible] rei possessionem sicut quemadmodum
vendidit ius primogeniture fratri suo Jacob. Igitur nichil prohibet et vendi licite ali-
cui ius recipiendi a tali villa civitate vel monasterio annuatim tot modios bladi
vel ius recipiendi tot florenos successive dandos pro tot vel
tot mensuris vini que vino tempore habendi tot florenos [illegible]
tot florenos [illegible] et hic videtur in frigidum [illegible] nomine [illegible] oppositum. ¶ [illegible]
[illegible] quod emit redditus in vinis et blado [illegible] emere non dicitur
[illegible] quod [illegible] habendi eas que in futurum anno [illegible] igitur et
illas que adhuc non sunt sed ius habendi illa et competit ius vendendi [illegible]
¶ 5o arguitur quod si prima emi competit ius vendendi illa et competit ius vendendi [illegible]
tum est quod aliquis posset dare talem redditus alium quod propter x libras [illegible]
[illegible] sic [illegible] bonis suis [illegible] cui vult vendere et [illegible]
[illegible] talem redditum multo magis possem vendere illum quam ille qui de-
[illegible] datum talem redditum [illegible] talis redditus ad vitam
[illegible] secundum illos de contraria opinione ille [illegible] est talis redditus ad vitam
pro ipsum vende [illegible] debet petunt eundem vende vel [illegible] tam
pro ipsum vende [illegible] ab aliqua civitate [illegible] pro centum libris
[illegible] Item [illegible] est [illegible] ab aliqua civitate [illegible] libris
[illegible] et postea vendet civitati idem [illegible] libris redditus ad vitam
[illegible] et ali vende illos redditus alteri si ille non vendit alteri redditus
[illegible] et [illegible] vende redditus ad vitam [illegible] fuit
[illegible] ¶ [illegible] est equalis condicio vendentis et ementis
vendi [illegible] est equalis [illegible] dubium ex parte utriusque
contractus [illegible] in contractu [illegible] fuerit equales ad [illegible] iuste
[illegible] plus [illegible] in [illegible] contractu fuerit equales ad [illegible] iuste
[illegible] est [illegible] consuetudo iusticie quod est propositum. ¶ [illegible] emptio
redditum ad vitam scrupulum habet licet videatur quibus licita ~~[illegible]~~
[illegible] grandes doctores concorditer [illegible] tot racionibus fulsita et ta-

Certe [illegible] et expedit [illegible] sine scrupulo [illegible]
libris [illegible] emptio redditum ad vitam eo modo quo [illegible] fieri consuevit. Fort-
est illa emptio redditum [illegible] amator [illegible] inter [illegible] comune [illegible]
[illegible] et [illegible] et [illegible] amator [illegible] ita [illegible]
[illegible] emptione [illegible] redditibus tocius vivere quod non oportet [illegible] scrupulum [illegible]
[illegible] contrarie potest apparere [illegible] hoc non obstante quod [illegible] appareret
vel magis [illegible] pro emptione tali [illegible] potest [illegible] Et sic fortassis.

in casu licite fieri possit per aliquos tamen clarius credo expressisse quod in emp-
cione redditum ad vitam vel perpetuorum passivis [illegible] permittere recipere
expedit sed per consequens multa que ad ipsius perfectum sunt impedit. Sed quia sunt quatuor
contractus emptoris censuum ad vitam de expedienti respondere recipere [illegible]
[illegible] sunt liciti ita quod sine peccato exerceri possunt quod satis apparet ex capitulo 30
et capitulis huius tractatus [illegible] sunt in re sua censum capitale constitutivo censum perpetuum
vel ad tempus solum ut ad vitam alicuius vel aliquot [illegible] et hic census [illegible]
in perpetuo vel [illegible] vel tercie [illegible] vel quartam vel sextam fructuum [illegible]
sue ut vinee domus vel alterius [illegible] quod [illegible] dare rem suam et fructus
in toto vel parte [illegible] omnem censum quem in re sua constituit [illegible]
talem cum sit [illegible] valoris vendere possit sine aliqua [illegible] iniusticia
ponunt quidam de doctoribus [illegible] emptoris [illegible] censum [illegible]
[illegible] opinione apparet quod in illis contractibus sit licitum [illegible]
[illegible] constituat [illegible] libera [illegible] contractus [illegible] ut dicunt
[illegible] constitui temporalis. 2us casus est si census constitutus [illegible]
[illegible] libera [illegible] et post vendit pro iusto precio valido [illegible]
[illegible] dimidium iusti precii [illegible] ut dicunt [illegible]
modo [illegible] emptori [illegible]. 3us casus est quod si census constituit tempore [illegible]
[illegible] super re aliqua [illegible] postea vendat iusto precio contractus
[illegible] ut predictis. 4us est si census excedat utilitatem [illegible]
[illegible] vel aliter contractus [illegible] obligatio [illegible]
[illegible] Queritur quo census [illegible] debuerit [illegible] xxxv
duo census

Iste casus aliqualiter pertractatus ex capitulo [illegible] videre [illegible] quod [illegible]
mente [illegible] constituit [illegible] non possit [illegible] exigi [illegible]
[illegible] temporalis nec aliquem [illegible] temporalem [illegible]
[illegible] domus [illegible]
[illegible] non sit [illegible] temporalis [illegible] domum [illegible]
[illegible] libere [illegible] ut suppono igitur non
[illegible] debeat. Sed quid si census [illegible] ad constitutionem
bene [illegible] dicitur quod non [illegible]
[illegible] mater erat cum onere [illegible] vinea [illegible]
[illegible] habitum sit temporale [illegible]. Sed quid [illegible]
[illegible] perpetuum [illegible] constitutus [illegible]
[illegible] census quod ille [illegible] sit
[illegible] notabili gravamine vel dampno
ex fructibus [illegible] erat per [illegible] vel ex [illegible]
petit [illegible] et ita
[illegible] sit census [illegible] debebat [illegible]
[illegible] eodem casu
[illegible] contractus quo aliquis [illegible] certam pecuniam ab alio recipit
[illegible] obligat se ille ad [illegible]
[illegible] temporale [illegible] respectum nec ad eius laborem [illegible]
aliqua [illegible] emptio non tradit [illegible] possidendi [illegible]
[illegible] habendi

Secundus casus videtur supponere falsum videlicet quod [illegible] ad vitam
emptiones [illegible] gerunt [illegible] plures [illegible]

vel cum aliquis emit censum viginti librarum super monasterio aliquo, quod emit non partem
bonorum monasterii vel partem fructuum eius vel aliqua res particularis quam emit quod si
dicat ut quidam dicere solent quod emit ius habendi tantam pecuniam vel bladi de
bonis monasterii annuatim, contra monasterium habet ius habendi aliquid de bonis eius sicut
agri [illegible] quod si res ipsius igitur ius habendi rem vel ad dictam consurgit exsecutive
vel habeat aut monasterium non sufferret vendere redditus super ipsum igitur. Item emptio
alicuius rei ut vince vel domus facit emptorem ius habere possidere illam rem tradi
prout vult proprie et primarie ex eo quod emptio facit rem illam esse suam et ita
non cadit emptio primo et per se in ius possidendi sed hoc potius consequitur rei proprietatem emptam
facit primaria ipsa emptio. Item quod emitur redditus huius modi super bonis
monasterii nisi ipsius bona per eos quos potest obligare emendi ad modum sibi ponit
contendere ubi nichil occurrit quod emat quam nummos modios bladi cum lege minus cadat
licet quam pecunia data vel hoc complexum quod est modios in quolibet anno perpetuum
reddi [illegible] infinite valet plus quam modius quam in comparabile est. Et leges
reddi [illegible] hoc dicere prout possibile esse
quidam scripte dicunt ius aliquid esse emptibile [illegible] primarie adesse humani posset
scriptor rei emptionem unum quod emptio [illegible] primarie adesse humani posset
sector rei emptoris unum quod emptio perpetua censum emit absoluta recipere plus quam
in ius ipsum apparet quod non licet ei qui censum emit absoluta recipere plus quam
dedit quod quod ad postremum de re empta recepit tantum quantum dedit pecuniam adhuc
vel [illegible] recipit hic provenit vel ex fructu vel usu rei illius vel ex agro
vel [illegible] recipit et non excusari possit ille
qui habet censum excedendo lucratur. Cum igitur nullo tali modo excusari posset ille
qui emit censum super aliquo monasterio in usus recipit
qui tamen recipit plus quam dedit pro censu super aliquo monasterio in usus recipit
qui tamen recipit plus quam dedit et hoc licita et in illicita
usura plus. Utrum emptio census ad certum tempus sit licita et in illicita

Cap. xxxv

usuris plus. <u>Utrum emptio census ad certum tempus ad aliquot annos super aliquo</u>
<u>[illegible] occurrit quod si census ad aliquot annos super aliquo</u>
Circa 3m casum [illegible] occurrit quod si census ex locagio de domo alia
re et super domo pro tanto precio emat quantum ex locagio de domo alia
re et super domo pro tanto precio emat quantum recipit pro tot annos licitus est contractus quod sit gratia vendendi ita quod simul recipit
fuit sit pro tot annos licitus est contractus quod sit gratia [illegible] Et ubi emat tantum censum
pecuniam quam [illegible] pro tot annos esset habitatus. Et ubi emat tantum censum
pecuniam quam [illegible] pro tot annos contractus illicitus videtur eo quod solum
pro minori quam est locagium pro tot annos contractus illicitus videtur eo quod solum
[illegible] ratione emptoris expectationis emens minus dat et ex duratione temporis fuit
usura quod [illegible] est eadem ratione ubi census minor totali locagio pro
tantos annos aliquis emptus emat pro toto precio quantum facit census ille pro tot an-
nos multiplicatus illicitus est contractus quia ibi emens solum ratione expectationis
lucraretur. Ubi gratia. Si censum viginti librarum super domo tua pro xl an-
nis [illegible] elapsis xl annis lucratus sum et [illegible]
nos porrigendum emo pro 36 libris [illegible]
[illegible] Talis itaque emptio census videtur [illegible]
usurarum habere. Quarto debes scire circa 4m casum dispute [illegible] occurrit quod
si res habite temporibus oneratae succedente tempore peiorentur vel peioratae sunt
ita quod ille qui modo res illas possidet non potest de illis competenter solvere
censum solvat quam alienus [illegible] constitutus erat recipit tantum precio de illis
illis tantum censum quantum recipiebat olim quam res fructuosiores erant
et tempore [illegible] modo fuit meliores. Et ex hoc videtur [illegible]
absoluta census de re aliqua semper et in variabiliter solvendi [illegible]
possiderit [illegible] recipere [illegible] contingit
heredem sine sua culpa gravari et hereditate distracta confundi
quam possessor tamen in fructu deficiente depelli alieno processu [illegible]
bere aut se personaliter [illegible] facere. Quod hic diligenter advertat

qui census constituunt et illi divites et nobiles qui depauperant rusticos vel
alios census istos volunt emere et aliquis una scilicet aliqualiter in rebus quas possident
fuerunt constituti. Ex tertio et etiam 2° casu videtur quod census non sit aliquid ven-
dibile et emptibile licet sit differentia de usura. Item hoc est quod emptio
nullo modo contingere potest ut demonstratur de permutatione et aliis in ipsa emp-
tione modo non omne donabile et permutabile et emptibile sed econverso ut clarum
est. Dubium est an res corporales et earum utilitates seu fructus videntur ipse emp-
tibiles esse et vendibiles de quibus ipse non sunt redditus [illegible] res fructus
et respectus sunt [illegible] qui distinctis et separatim haberi possunt [illegible] sunt census communiter
ipse et ipse utilitas vel fructus rei potest ipse et licite emi ut obligata [illegible] potest
ipse et ipse [illegible] emere etiam partem fructuum talis [illegible] vel agri potest nullus [illegible] emere
emere de etiam partem fructuum de [illegible] vel monasterii. Sic aliquis emere potest partem ali-
quorum proventuum de [illegible] aliorum dominorum [illegible] et redditus emi continue
quaestiones annuales [illegible] aliorum dominorum [illegible] et redditus cum consentiente
ad emptionem. [illegible] castri [illegible] redditus [illegible] leges et iura scripta quae
tenent census vendibiles esse [illegible] videtur census ipse ut [illegible] quia et sunt
scripti [illegible] in legibus [illegible] ut alias rebus immobilibus aut ipse dicuntur
aliqui loqui de emptione et venditione [illegible] ipse [illegible] scripta [illegible]
ut bona [illegible] emi [illegible] in [illegible] quod habetur in [illegible]
[illegible] opinione [illegible] disputare et impugnant [illegible]

Sed quod sit de veritate emptionis censuum semper manet dubium de
rebus vere emptibilibus et vendibilibus an vere et licite vendi possit
[illegible] aut [illegible] obligatoriae
[illegible] venditionem [illegible]
[illegible] venditori [illegible] pro quo volunt. [illegible] venditionem [illegible]
[illegible] Sed observare [illegible] quod [illegible] sit quidam
[illegible] de pluribus modis vendendi. Primo [illegible] pura [illegible]
[illegible] rei est et dominium eiusdem rei. 2° quod [illegible] aliorum rei
[illegible] alterius rei [illegible] permutatione [illegible] rei. 3° quod [illegible]
sit [illegible] alteri [illegible] pro [illegible] permutatione alterius rei [illegible]
potest [illegible] retenta sibi proprietate rei [illegible]
potest [illegible] 4° quod [illegible] alterius rei [illegible] potest vel vendere [illegible] proprietate vel
potest [illegible] aliorum [illegible] tempore sit potest dare vendere ad
fructus aliorum possessoris [illegible] tempore [illegible] et [illegible]
tempore determinato vel ad tempus [illegible] allegat [illegible]
dominus [illegible] est arbiter [illegible] ut [illegible]
[illegible] permutatio [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] venditio [illegible] requirit [illegible] tempore
[illegible] emptione [illegible]
[illegible] redditus [illegible]
[illegible] in talibus non requiritur [illegible] vel redditus [illegible]
[illegible] in talibus [illegible] determinatum [illegible]
[illegible] tempore [illegible] in talibus [illegible]

sidem in contractibus ad recommendandum nam omni die experientia captata patet quia certam possessionem pretio iam remoto et vendidit sicut minus valet rei illius conditionem quare concludit quod donata annuali re tales contractus valeant sic re cendit quod dicta illis non obviant superioribus. Capitulum xxxvi

Ista dicta quamvis prima facie videantur aliquam apparentiam habere tamen si voluerimus ea discutere et inspicere nichil faciunt ad iustificationem dictorum contractuum de quibus dubitatur an liciti sint. Si enim inspexerimus fundamentum probationis predictarum propositionum invenimus quod nichil probat quia quod quilibet est arbiter et moderator rei sue et quod quilibet potest rem suam cuicumque dare et dispensare intelligitur iuste et rationabiliter secundum clarum est. Cum igitur dubitetur an ad predictum modum possit rem suam vendere et talis per permutationem alterius [illegible] facere manifestum est quod non probat. Item consequens fundamento nulla ei quia est quilibet est arbiter et moderator rei sue ergo licet ei omnia illam vendere et mutare nec pro bat aliquid per aliud quod supponit [illegible] commutationem ut vendat et [illegible] emptores [illegible] humane vite. Item alias consequens non sequitur quod dicte contractus emptionis et venditionis sint liciti aut sustentionem humane vite [illegible]. Cum multi contractus tales sint [illegible] ad [illegible] humane [illegible] in augmentum humane [illegible] sustentationem humane [illegible] capitulis. Quod destructo fundamento destruuntur [illegible] superioribus patuit in aliis capitulis [illegible] quod [illegible] habeant prima conclusio quod [illegible] de [illegible] apponere [illegible] posuit [illegible] quod [illegible] sub [illegible] rei [illegible] eiusdem rei quod [illegible] sub [illegible] rei [illegible] alterius rei est [illegible] proprietate sic fieri potest per 3am propositionem prius. Secunda conclusio [illegible] retenta sibi proprietate [illegible] sufficit [illegible] gratis [illegible] pretio per [illegible] quod sub [illegible] rei potest [illegible] sufficit [illegible] iuxta morem iuristarum falsa est [illegible] per alia rei [illegible] valeat [illegible] sufficit [illegible] non quilibet rei potest licite [illegible] spiritualibus [illegible] spiritualibus [illegible] superius tam de rebus spiritualibus [illegible] potest dare vel vendere [illegible] plenum est. Tertia [illegible] quod sub [illegible] rei vel fructus possessionis [illegible] ad [illegible] tempore [illegible] potest [illegible] rei vel fructus possessionis alicuius [illegible] ad [illegible] tempus determinatum et particulare [illegible] conclusionem [illegible] ad [illegible] per [illegible] probatione potest [illegible] quod [illegible] vende [illegible] non sequitur ex precedentibus [illegible] fundamentis quia pro [illegible] non sequitur [illegible] cum fuit. Adhuc [illegible] illam [illegible] conclusionem supponit [illegible] fuit [illegible] superioribus deducte capitulis. Contra [illegible] conclusionem [illegible] sunt [illegible] conclusiones [illegible] valor rei [illegible] ad [illegible] tempus [illegible] non quantificat valor rei [illegible] ad [illegible] tempus [illegible] non sequitur [illegible] potest iuste pretio [illegible] tempore [illegible] valor non quantificatur [illegible] respectu ad [illegible] tempore [illegible] adequalitate valoris rei [illegible] presente tempore [illegible] respectu [illegible] superioribus [illegible] fuit. Cum vendicione [illegible] rei [illegible] ut in superioribus [illegible] fuit [illegible] oportet [illegible] eius per totum illud tempus quod [illegible] ad [illegible] oportet [illegible] in dato loco [illegible] anno sint [illegible] fieri non potest quia accidit quod [illegible] dato loco [illegible] anno [illegible] duplici valore [illegible] tempus quod non potest [illegible] exemplo [illegible] anno [illegible] duplici valore [illegible] quod non potest [illegible] estimari pro quanto data [illegible] iuste [illegible] posset ad [illegible] [illegible].

Item si [illegible] quod [illegible] vel [illegible] sufficiunt [illegible] alterius [illegible] recep

1a conclusio

2a conclusio

tum est maius pretium requireretur quam si non sufficeret ad omne tempus sed est
quia non proportionaliter minus pretium debetur temporali ad certum tempus secundum
proportionem illius temporis ad tempus perpetuum iuste agitur. Et si res pro certo tempore
valet tantum pro duplo tempore sed illam rationem habet duplum et pro triplo triplum
quia velut regulariter se habentibus pro id respicit triplum etc. quia nulla est pro-
portio ad absolute omnino infiniti temporis ubi quia x^o vel lx^o annorum etc. tempus
patet quia ibi non poterat esse iusta valoris estimatio quod erat probandum
pro illo finit capitulum. ~~Inhibetur quod temere predicantes de titulis~~
~~memorantis capitulum xxxviii~~

Ex istis apparere potest quod quamvis hec materia minus extiterit fuit
putans ex dictis contractibus intentum demonstrari fuit de eo pari
et resipiscentibus qui eos stulte enunciaverunt dicens quod contractus temerit
dictos contractus illicitos esse hereticis consentiendo et hinc est levitates
aminirans potius credo quod qui publice predicaverit aut absolute condemn[illegible]
erit huiusmodi contractus passim licitos esse prohibendus sit / eo quod auctores
hic tempore plus cupiditati dediti dant occasionem propinquam peccandi et eos qui
hoc tempore contractibus peccaverunt gravando [illegible] sicut ipsis peccans
contractibus peccaverunt non enim prohibendi sunt solum qui falsa predicant aut vicia liceriant
sed et qui temere predicant sine occasione ministrant ad errorem et ruinam
et qui publice et absolute licitos
singulis [illegible] aperiunt quolibet faciunt et qui publice et absolute licitos
ad populum proclamant contractus vel contractum qui forsitan sit quod ab aliquo certa
causa et singulari circumstancia sine peccato exerceri possunt tamen ut communiter
vel semper cum peccato fieri solet. Multum quoque arguendi sunt quidam periculosi sunt
vel saltem [illegible] de contractibus talibus etc. aut [illegible] dubios et talis
qui de contractibus [illegible] certificant certos et [illegible] ad quedam
formidolosa certificant [illegible] magno timore agenda docere debent. Iam
que vel non [illegible] vel cum magno timore agenda docere debent. Iam
que vel non [illegible] mota sit quod qui
[illegible] tot vel talia contractus de quibus in pluribus mota sit quod qui
ad debite animum adverterit non redditur dubius et eorum et [illegible]
experiencie et [illegible] in huiusmodi contractibus ex caritate vera [illegible] non habere
iudicandus est. Cum igitur in talibus que notabilem scrupulum et formidinem habent
declarandum sit ad securiorem partem et in ista dubio negocium agitur
dum non sit / nam qui non obstante dubio animum sit quod faciendum
commiserit nichilominus audacter agit periculum et contempnit non curando
offendere deum auctoritatem iustorum et [illegible] puto abstinendum esse potius a
talibus et [illegible] quot ut [illegible]
[illegible] tamen non tanta [illegible]
[illegible] consilium explendo puto quod magis dissuadendum sed
essent sed ea [illegible] contractibus quam quod liciti sunt publice proclamandum
hiis ne talibus se implicent contractibus. Iam tandem materiam hanc de in-
hibitis predicationibus de contractibus (underlined in red)

Dimittat predicta ... qualiter pretium pro tractatum concludendo [illegible]
tentam et [illegible] sit qualiter pretium pro tractatum concludendo [illegible] de [illegible] esse
multa ex dictis alicuius huius tractatus iste hinc colligi potest de quibus esse
tenet clare patet obmissum ix. Quarta prima est quod plures longe peccant
[illegible] respective [illegible] quam aliqui [illegible] iudicia
[illegible]

Nota quod attento quod contractus sit [illegible] dubius

[illegible] de contractibus

Capitulum xxxix

[illegible]

usurarie aperte ponitur p[ro]ut p[atet] in ista conclusione p[ri]mi capituli | 2a Ad hanc eciam usurarios p[ro]decedere vel usurarios fauent p[er] litteras aut defensant m[ani]fester p[ro]t[er] [illegible] et pluriminis cum dampnacione existunt p[atet] p[er] capitulum | ex [illegible] ad 2am | Omnes qui pecunias aliis p[re]stant p[ro] finibus annuis a[ut] censibus sunt in statu dampnacionis p[atet] p[er] capitulum 11 2e p[ar]tis q[uia] sunt manifeste usurarii quos in nullo releuat q[uod] lucra usurarum appellant fructum aut censum q[uia] quotiens tale lucrum uenit a uolunt[ate] [illegible] e[st] ut p[atet] p[er] cap[itulum] p[rim]e p[ar]tis | Qui tenet p[ro] pecunia mutuata castra villas [illegible] [illegible] vineas [illegible] [illegible] expensis deductis in sorte non computat [illegible] omnes in statu dampnacionis sunt p[atet] q[uia] stant in p[e]c[ca]to mortali cum manifeste usuram committunt ut p[atet] ex capitulo 2e p[ar]tis | Cum [illegible] usura sit mortale p[e]c[ca]t[u]m ut uetitum e[st] p[er] capitulum eiusdem p[ar]tis relinquit [illegible] | Sed [illegible] [illegible] [illegible] p[ro] [illegible] [illegible] q[uod] [illegible] [illegible] usura qui res in pigneratas e[st] [illegible] annuitate pro [illegible] [illegible] eodem capitulo impugnatum e[st] | Contractus uocati emptionis [illegible] res et [illegible] [illegible] [illegible] gravat [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] | Contractus emptionis et venditionis ad [illegible] p[ro] duo capitula 2e p[ar]tis [illegible] [illegible] | Contractus emptionis et venditionis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] q[uia] [illegible] [illegible] fide emptionis et venditionis [illegible] [illegible] rem emptam [illegible] cap[itulum] 2e p[ar]tis | Obligatio emptoris [illegible] [illegible] [illegible] bone emptionis et venditionis [illegible] [illegible] qui voluerit contractum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non possit ex cap[itulo] 10 2e p[ar]tis | Esto q[uod] de contractibus illis [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] tamen [illegible] [illegible] q[uod] magis sint [illegible] q[uam] [illegible] vel [illegible] [illegible] sunt tamen [illegible] [illegible] q[uam] passim p[er]mittendi | Non expedit [illegible] [illegible] census [illegible] [illegible] quam passim permittendi p[atet] [illegible] p[rim]e p[ar]tis et [illegible] et redditus multiplicari [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] p[er]mitti [illegible] vel census [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vel laycitate q[uod] [illegible] [illegible] redditus vel census 2e p[ar]tis | Constituere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] e[st] | Cur [illegible] p[ro]stare [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] p[ro] [illegible] libre p[ro] octo non potuit q[uod] [illegible] [illegible] [illegible] census [illegible] precio constituto [illegible] libre p[ro] octo cum pacto [illegible] redimi possit | Cur emptio census [illegible] libre p[ro] octo cum pacto [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] | Iste [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] supra dicta sunt que [illegible] p[ro] determinacione [illegible] [illegible] [illegible]

33. [illegible] [illegible] prima est Cap[itulum] xxxix

Utrum [illegible] [illegible] possit aliquo statuto redditus cleri cum [illegible] habitas [illegible] [illegible] possit [illegible] vel [illegible] diminuere | Iste [illegible] [illegible] mobiles facere p[er] redemptionem [illegible] redditus laycorum [illegible] [illegible] possessores [illegible] princeps [illegible] [illegible] possit redditus laycorum [illegible] vel [illegible] diminuere vel [illegible] | Iste [illegible] possit redditus [illegible] [illegible] facere vel [illegible] diminuere vel redemptibiles facere ita q[uod] [illegible] redditus [illegible] p[ro] precio minore iusto redemptibiles facere [illegible] [illegible] | Iste [illegible] princeps teneatur [illegible] [illegible] redimere dare p[ro] tali precio | Iste [illegible] princeps [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] census suos vel alias res p[ro] iusto precio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] possit redditus tales p[ro] iusto [illegible] [illegible] census p[ro] [illegible] [illegible] redimendum | Item [illegible] princeps [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] precio redemptibiles facere | Item [illegible] [illegible] [illegible] q[uod] sit etiam ordinato [illegible] clericos obliget | Iste [illegible] clericos p[er] [illegible]

Iste [illegible] [illegible] se ad [illegible] ordinatos obligare possit | Item [illegible] sit in arbitrio principis [illegible] [illegible] [illegible] census [illegible] libre [illegible] [illegible] vel ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] | Item [illegible] possit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] laycalis [illegible]

Item [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] statuto illa etiam clericos obliget ut [illegible] [illegible] [illegible]

2a 9o
3a 9o
[illegible] 9o
7a
8a
9a
8a
9a
10
11a
12a
p[ri]ma
2a
3a
4a
7a
6a
9a
8a
9a
10a
11a

12a 9a Item utrum princeps eque possit vel non possit constituere pretium minus iusto cedere

13a vendendum censum alicuius in parte vel in toto ad eius redemptionem tenetur. Item utrum propter

adventum condicionis de revendendo [illegible] possit licite [illegible] cum

14a Item utrum liceat vendere rem pro iusto pretio ex certo pacto obligato ab emptore

ut reddat venditori qui redimere voluit. Ratio quod non. licet emptor possit

se sponte obligare ad hoc faciendum gratiam venditori. Item utrum in patria constituere

qui vera iusta censum viii libre valeat octo. Item utrum constitutio emptionis et re-

17a demptionis census viii libre pro octo unde a principe facta sit valida et iusta. Item utrum in illa

16a patria et nobiles libere consenserit. Item utrum clerici illam constitutionem consentire potuit

19a 18a si ipsi fuit iniqua cum equalitatem potuerunt successores principis illam statim promittentes

.19. in ipso auctore. Item utrum potuerunt cives qui constitutionem talem receperunt et receperint

.20. compellere ad solvendum census secundum eam emptores et ad vendendum census redimere

voluerint secundum formam eius. Item utrum pena dupli contra non solventes census secundum ipsam emptores

21 constituta sit iuridica et iusta. Ratio quod sic et si iusto pretio census empti. Item

utrum potuerunt layci et clerici qui secundum illam constitutionem census emunt et emerint

22. utrum tales census fuerint ydonei ad fundacionem divini cultus. Item utrum liceat

23 28 Item utrum clericis et religiosis cum talibus emptis censibus militare deo. Item utrum clerici et layci

24 ci per constitutionem potuerunt iuste reddituare ecclesias et altaria. Item utrum her-

26 fratres potuerunt templis [illegible] tenorem dicte constitutionis emptis et [illegible]. Item utrum

qui huiusmodi emerunt teneantur venditoribus censuum ad augendum pretium. Item utrum

27 [illegible] quod pretio iniusto empti sunt ab eis cessare possit a

28 venditoribus censuum [illegible] venditores censuum exigere possint ad restitutionem

porcionis pretii. Item utrum [illegible] valeat x libre. Item utrum ad [illegible]

29 venditores ultra [illegible] tenerentur de cetero redditus illos [illegible]

30 eius usque ad iustum pretium tenerentur [illegible] aliquis esse cessent in parte vel in toto

31 Item utrum si per redemptionem censuum fundatio aliqua esse [illegible] ad refundationem esse obli-

ipse fundator recompensare teneatur. Item utrum [illegible] principis redimerent sed et

32 gerunt non solum quod redditus eius antiquos per constitutionem principis redimerent [illegible] seculares maiores

ipse princeps et constitutionis executores. Item utrum [illegible] singulares religiosi [illegible] ipsam

.33. constitutionem penitus tolleant et loco eius [illegible] singulares [illegible] ~~etc.~~

modo tot annis practicatam revocent tamquam iniquam

Pro responsione ad istas questiones supponendum est primo quod princeps tenetur

non permittere in suo dominio [illegible] ideo [illegible] potest constitutionem condere

[illegible] in [illegible] subditorum. Secundo supponendum est quod

[illegible] cedit in [illegible] subditorum promotione divini cultus

princeps tenetur [illegible] ad defensionem [illegible] et promotionem divini cultus

[illegible] quod cedit in diminutionem et destructionem illius. Tertio quod

ipse nichil potest recte constituere quod cedit [illegible] non potest aliquid ordinare quod

princeps tenetur [illegible] et [illegible] Quarto quod [illegible] ut quilibet

cedat in detrimentum boni communis. Quinto quod [illegible] habeat potestatem et [illegible]

subiectos [illegible] constituere aliqua [illegible] contra [illegible]

tatem [illegible] non potest constituere aliqua [illegible] debet ut [illegible] iuste constituere

[illegible] princeps singularem curam adhibere debet [illegible] vel habundanciam

[illegible] dispositionem regionis [illegible] expedit ad felicitatem politicam

[illegible] benefica [illegible] tempus [illegible] expedit [illegible]

vendentium vel [illegible] maxime facit [illegible] spectat pro [illegible]

[illegible] possit [illegible] supponendum quod

[illegible] nullus inferiorum principum [illegible] imperator [illegible]

¶ Ad 2am videtur quod non, nisi forte quando hoc exigeret necessitas aut reipublice utilitas
de redditibus aliquibus nimis auctis aut alicubi nimis multiplicatis hoc exigat.
¶ Ad 3am dicendum quod non nisi forte, item in responsione precedenti tacto. ¶ Ad quartum
dicendum quod non nisi aliqua singularis causa hoc requirat, puta si princeps urgente necessitate
compellere aliquem ut venderet bladum aut vinum pro precio quod tunc currit, puta
capere bladum ubi crevit et relinquere iustum precium, ut tunc contingere ad defen-
sionem aut placationem tumultus vendendi. ¶ Item et tempore famis divites compelli
ad vendendum bladum pro iusto precio et princeps vel civitate iuxta exigentiam temporis
et regionis statuendo. ¶ Ad 5am dicendum quod non nisi causa specialis subsit per aliquod
contractum quo dominus subditus. ¶ Ad 6am dicendum quod non potest facere cum consensu populi, secundo quod primo quod quilibet
licet possit quod quilibet 2o quod tamen sit in potestate cuiuslibet disponere de re sua
sicut placet. ¶ Potest tamen cum consensu populi secundo quod 3o quod quilibet eadem ratione potest in contra-
ctu alteri cum quo [illegible] ei expecior ponere estimatorem precii rei sue, quod si fecerit te-
netur dare pro precio quod ab illo estimatur, ita scilicet in contractu. ¶ Ad septimam dicendum
quod non quia est manifeste in preiudicium cleri et detrimentum
divini cultus. ¶ Ad 8am dicendum quod non. ¶ Ad 9am quod princeps et eius magistratus tenentur quantificare
precia rerum venalium secundum exigentiam utilitatis communis, respectu circumstantiarum temporum
et conditionis regionum et hominum, et videmus de pluribus censum non quod potest probabiliter
precia talibus constituere secundum tenorem consuetudinis respectu fructuum quem res mixta
supponitur. ¶ Ad 10am quod sit [illegible] ut in responsione ad sextam conclusionem. ¶ Ad 11am dicendum quod
non in hoc casu constituere talis sicut clerici preiudicialis et cedat in detrimentum
divini cultus. ¶ Ad 12am dicendum quod non quia ut in [illegible] responsione ad 2am conclusionem
precio [illegible] diminuere et auferre ex quo sic potest precium pro constituere
ut in causa aliquando census diminuere, ut qui censum dant depauperati vel nimis gravati
quod redimant ab his qui censum habent ut sic habitare redimendo possit.
¶ Ad 13am dicendum quod non quamvis aliquibus videatur quod ubi liberare redimendo possit
precio estimari. ¶ Ad 14am responsum est post positum titulum quod non, ideo est ipso facto
iniusto precio venditor in tali plus requirere vel exigere ab emptore quod ultra
iustum precium gravandus non est et obligatur ad revendendum venditori quod
aliquando emit. ¶ Ad 15am videretur possibile esse quod non sicut apparet potest responsione
ad valorem census in eadem regione vel loco preteritis temporibus post quem
mutata est regio tali quod tam modicum sit iustum precium cum libere quod
duplum vel triplum. ¶ 2o respiciendo ad valorem census
prius ante fuit duplum vel triplum aut in regionibus in quibus sicut est tempus aut statum
in regionibus quippe vel sit [illegible] debent certius fieri. 3o apparet potest attendendo
hominum census debent certum fieri quam hic. 3o apparet potest attendendo
aliquando illa vera pecunia quod in data regione quantificandus est valor census
undecim [illegible] debite attentis compellat condicat non solum certum
verisimile esse quod octo libre sint iustum precium decem libre si reliquit verisimile
dubium cum sit ex [illegible] mediocritatem iusti precii quo dubio stante gravitatem
perit quam michi [illegible] pro tali precio emit quod obtinuit nichil curando neque
agere. ¶ Ad 16am dicendum quod ideo in [illegible] sicut potest exemplo ad precedentem
¶ Item exigit quod pro tali precio mobiles facere in deteriori redditus aliquos clericos
et laycos et in iniuriam ipsius et divini cultus diminuere [illegible] tam de spiritualibus
Ad 17am dicendum quod non est verisimile in hanc consensisse libere, cum cedat in preiudicium
et gravamen plurimorum. ¶ Ad 18am dicendum quod nequaquam potuit nec debuit

Margin: ad 2am conclusionem; ad 3am et 4am; ad 5am; ad sextam; ad 7am; ad 8am; ad 9am; ad 10am; ad 11am; ad 12am; ad 13am; ad 14am; ad 15; ad 16am; ad 17am; ad 18am

ad 19m | propter ronces tractus et plures alios. ¶ Ad 19m dicendum quod esse potest quod plures petierunt eo
quod audierunt et sepe audiverunt a doctoribus quod talis constitucio iniusta est vel
de iniquitate [illegible] licet sit suspecta et multiplex compellunt sibi commoditatibus dari
a clericis et aliis contra eorum voluntatem quod manifeste tyrannidem sapit et iniquitatem

ad 20m | ¶ Ad 20m dicendum quod in dubitatione est quando sic vel exterrent eos mandatum principis
contempnere et non potest quod exempti vel super [illegible] est offendere eodem in
transferre clericis et laycis ¶ Ad 21m rursum est quod sic et sic iusto precio
ad 21m | empti talis pena incidenter esset temporum destructiva ¶ Ad 22m videtur quod
ad 22m | et hoc postquam dubium fuerit an iusta fuit aut postquam legittime declaratum
fuit quod esset iniqua poterant tamen alique simpliciores a principio ignorancia excusare
ad 23m | Ad 23m videtur quod non quia constitucio divini cultus sed est permansura et quod est sic deo
dedicatum est applicandum non potest ¶ Ad 28m dicendum quod [illegible] moderatam iusticie
ad 28m | ad 22m quia deus [illegible] non vult fieri iniustas [illegible] sustentari
ad 27m | tari sed non vult sibi talia offerri. Ad 27m dicendum quod sic [illegible] potuerit primo dando libere redditus super domum vel vineas suis secundo dando pro
redditu [illegible] domos vineas agros et alias res ¶ [illegible] [illegible]
constituentes tamen redditus constitucionis principis non curata. Ad 26m dicendum quod
non [illegible] ad 28m et ad 22m [illegible] tamen quod alique simpliciores poterant hic
ad 26m | [illegible] ignorancia excusabat ¶ Ad 29m dicendum quod si alique [illegible]
ad 29m | [illegible] excusabant [illegible] non tenet adhuc [illegible] constitucio
[illegible] executores adhuc tenent. [illegible] emptores redditu [illegible]
ad 28m | [illegible] ¶ Ad 28m dicendum quod non [illegible] quod precium sit iniustum [illegible] tamen [illegible]
[illegible] sit lege humana [illegible] non compellitur [illegible] est precium
[illegible] medietatem iusti precii [illegible] et si leges humane in
fuit [illegible] ¶ Ad 29m dicendum quod non sit exigere restitucionem talem [illegible]
valida est ¶ Ad 29m dicendum quod precium sit citra medietatem iusti precii ¶ Ad 30m dicendum quod si vendito
iusto precio quod precium sit [illegible] ad iustum precium tenent
nec [illegible] satisfactionem [illegible]
decreto [illegible] redditus [illegible] et [illegible] libere
tate [illegible] esse debet an velint [illegible] redditus suos tenere [illegible]
[illegible] est exhibito iusto precio [illegible] ¶ Ad 31m dicendum
[illegible] est [illegible] ignorancia vel [illegible] redditus [illegible]
quod non [illegible] [illegible] habuit [illegible] redditus
non potest [illegible] ad 29m [illegible]
tales mobiles esse [illegible] constitucionem principis de [illegible] libere [illegible]
[illegible] constitucionis et [illegible] executores. Ad 22m
[illegible] tenent [illegible] iuste et legittime fuerit [illegible]
[illegible] dubio quod sic [illegible] quod sic [illegible] tollerent et sepe tollerare sit
[illegible] ¶ Ad 33m [illegible] quod sic [illegible] constitucione [illegible]
[illegible] et [illegible] leges [illegible]
[illegible] talium [illegible] sicut et deo gratias

~~Explicit tractatus de contractibus magistri reverendissimi Henrici de Hassia~~

Sciendum est breviter pro quibus culpis sive casibus ac penitentiis sit penitens
ad episcopum remittendus. Ad cuius rei evidentiam dimissis difficultatibus dico
primo quod penitentiarum alia publica alia sollempnis alia privata. Publica est que
publice alicui iniungitur ut peregrinatio cum baculo cubitali et sportula benedictis
vel cum aliqua veste. Vel publice penitere est publice coram populo semper publico
crimine penitentiam agere. Solitum tamen est dici publice penitere si aliquis extra
quam ipsa domo privatam agerit et sicut iste qui pro delicto in habitu in monasterium
detruditur. Hanc sacerdos potest iniungere cum non sit prohibitum et hec non imponitur
nisi pro gravi crimine. Clericis talis penitentia non est imponenda nisi depositis. Sol-
lempnis est que fit in capite quadragesime quando omnes penitentes qui publicam suscipiunt
vel susceperint penitentiam ante fores ecclesie se representant episcopo civitatis
sacco induti nudis pedibus vultibus in terram dimissis se reos esse ipso habitu
et vultu protestantes. Ibi autem adesse debent decani et presbiteri penitentium qui
eorum conversationem diligenter inspicere debent et secundum culpe modum penitentiam per pre-
fatos gradus iniungere. Post hec eos in ecclesiam reducent et cum omni clero
septem penitentiales psalmos in terram prostratus episcopus cum lacrimis pro eorum absolucione de-
cantet. Tunc surgens ab oratione iuxta quod canones iubent manus eis
imponet, benedictam aquam super eos sparget, cinerem prius mittet. Deinde ci-
licio capita eorum operiet et cum gemitu et crebris suspiriis denuntiet
eis quod sicut Adam proiectus est de paradiso ita ipsi pro peccatis ab ecclesia abiciun-
tur. Postea iubeat ministris ut extra ianuas ecclesie eos expellant. Clerus
prosequatur eos cum responsorio. In sudore vultus tui vesceris etc. ut videntes
sanctam ecclesiam pro facinoribus suis commotam non parvipendant penitentiam. In sacra
autem cena rursum ab eorum decanis et presbiteris ecclesie liminibus presentent.
Et hec penitentia imponitur pro homicidio pro
et penitentia sollempnis eis in solo episcopo imponitur et hec penitentia imponitur pro homicidio pro-
sacrilegio, parricidio, incestu et similibus gravibus et horrendis, ut pro filiorum oppressione et pro
sacrilegio et incestu et similibus gravibus et horrendis vel totam urbem vel villam commovente
inter que omnia gravissimo crimine totam urbem vel villam commovente.
Et hec si sit notoria exhiberi debent publice episcopo confiteri licet iam sit
per consuetudinem abrogata penitentia predicta. ~~De deputata~~ Deputata autem
penitentia est que pro multis peccatis imponitur quod sit presbitero confitenda et ab eo est pe-
nitentia iniungenda nisi in casibus qui sequuntur in quibus sit penitens ad episcopum re-
mittendus. ¶ Primo corrumpens cum moniali conversa sive non conversa sive
fuit virgo sive non. ¶ Item violer corrumpens cum religiosa. ¶ Iste violenter patrem
vel matrem. ¶ Item deflorans virginem vi oppressam vel seductam. Iste ma-
trimonium in morte coniugis. ¶ Iste abutens consecratis ut eukaristia crismate
¶ Item furtum faciens in ecclesia. ¶ Iste clericum in ecclesia furtum commisit et ecclesia
¶ Item baptismus filium suum sine necessitate. ¶ Iste ipsum suscipiens ad baptismum vel confirma-
tionem tenens sive vacatione. ¶ Iste fractor voti. ¶ Iste contrahens post votum cas-
titatis. ¶ Iste contrahens cum alia seu religiosam ... post capla-
subsecutam. ¶ Item confessus se tradidisse hereticam pravitatem quoad absolu-
tionem apostolicam. ¶ Iste simoniacus quo ad penitentiam. ¶ Iste celebrans excommunicatus sollemp-
niter quo ad penitentiam. ¶ Quo ad irregularitatem dispensandum. ¶ Iste clericus percussor
minoris. ¶ Iste ordinatus ab alieno episcopo sine licentia proprii episcopi. ¶ Iste homicida sponte
verbo vel consensu nisi se defendendo vel nisi in furore vim fatiente occiderit.

p° 2° 3° 4° 5° 6° 7° 8° 9° 10° 11° 12° 13° 16° 17 16 14 18° 19°

homicide tamen aliqui [illegible] mittuntur ab episcopis ad sedem apostolicam pro enormitate criminis et ad terrorem non tamen de iuris necessitate sed de episcoporum prudentia et voluntate. Item in certa manere excommunicata quia luxuriant. Item christianus cum iudea vel sarracena. Item concipiens puerum a non suo viro quem viro credere filium suum constituit heredem in preiudicium aliorum. Item procurans abortum vel sterilitatem ipse vel in alio. Item contrahens matrimonium post sponsalia cum alia iuramento in sponso contracta. Item scienter celebrans in certa irregularitate quo ad absolutionem preci sed quo ad dispensationem ab irregularitate remittendi ad papam. Item sortilegi vel demones invocantes pro furtis vel maleficiis vel quocunque modo. Item scienter excommunicatos publice a nominatim in sede a manifestos usurarios in cimiterio aut ecclesie sepelientes et licet sepelientes sint excommunicati ipso facto. Item clandestine aut contra interdictum ecclesie matrimonium contrahentes. Item blasphemator dei et sanctorum. Item custos filios studiose vel negligenter. Item pro sacrilegio. Item pro incendio maxime sacri loci ante denunciacionem sed post denunciacionem a solo papa absolvuntur. Item periuri qui precedente iuramento postea filium dicit. Item violator immunitatis ecclesie. Item sodomita et omnes qui fornicaverint contra naturam et maxime cum brutis. Item in testium fatiens. Item fornicatus cum ea quam baptisavit vel cuius confessionem audivit. Item usurarius quo ad penam et dispensationem. Item celebrans in altari non consecrato. Item celebrans sine sacris indumentis. Item celebrans non ieiunus. Hoc autem advertendum est quod licet hii casus de iure vel consuetudine sint superiori episcopo reservati vel alicuius difficultatem vel enormitatem vel casus novitatem vel ambiguitatem tradit per imperitiam sacerdotis vel casus novitatem [illegible]. Item confessor de omnibus casibus in quibus pot est in spiritualibus certa conspectum observari. Item quod in necessitatis articulo in predictis casibus et aliis quibuscunque fuerint superioribus reservati potest quilibet sacerdos simplicem quilibet absolvi. Item et notandum est dicuntur quod in casibus in quibus habet potestatem episcopus absolvendi potest et ipse cum episcopus vices suas committere super iurisdictione excercere preter quam in quibus primus est sine consensu superioris quod est in iniungenda ut supra. 2us quod non potest absolvere ab excommunicatione sollempniter promulgata nisi sibi specialiter committat. 3us est ubi quis contra aliquam episcopus potest absolvere nisi sibi specialiter committat. 3us est ubi quis irregularitatem contraxit tunc est remittendus ad episcopum qui secum dispenset et ad curiam Romanam cum suis literis remittat. 4us est in secundariis casibus sed consuetudo aliorum [illegible] certa omnia episcopo reservantur. Item advertendum est quod episcopus generaliter delegando vices suas circa penitentiam iniungendam et sola est et quod episcopus generaliter delegando vices suas circa penitentiam iniungendam non intelligitur tali delegasse potestatem absolvendi et dispensandi ab excommunicatione et receptione iuramentorum et restitucionis in certis nisi specialiter tractare intercipiunt. Item casibus iuramentorum et restitucionis sed specialiter spectare videant et tunc excommunicant cum absolucionem eam specialiter spectare videant et tunc excommunicant. Item nondum legitima discretio ubi qui stat rex custodie et negotia. Item de omnibus veniunt et quamvis confiteri velit se est quod cum aliquis ad confessionem de omnibus venit et quamvis confiteri velit se abstinere non posse. Quid sit faciendum circa tales consultatione tamen asserunt abstinere non posse. Quod confessor eorum confessionem recipere debet et docere cum tali tali videtur. Quod confessores eorum confessionem recipere debent et decentibus consilium exhibere quod non sit licita hiis [?] penitentia tamen admittenda est cum omnibus consilium exhibere quod non sit licita hinc dicit penitentia in omnibus. Est penitentia iniungenda eorum confessio et crebris et salubribus monicionibus est penitentia iniungenda.

Dicuntur casus papales. Primus est qui verberat clericum licet tamen casus multi sed ab excepcione. 2us est de eo qui incendit vel frangit ecclesiam vel locum

20.
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30 31
32
33 34
35
36 37
38 39
40

p[ri]m[us] cas[us]
2[us]
3[us]
4[us] 4[us]

p[ri]m[us] cas[us] ad papa[m]
2[us] cas[us]

religiosum aut cimiterium qui ante denunciationem absolui potest a suo episcopo post
denunciationem non nisi a papa. Item in quolibet articulo in quo se excusat et denun
cietur. 3us casus in quo papa aliquem nominatim excommunicat quem solus papa absolvit et sic — 3us
et solus absolvit participantes tali excommunicato in crimine et pro quo excommunicatus est. Item — 4us
presbiter cum aliquis impetrat beneficium qui et si non sit excommunicatus tamen mittendus est
ad sedem apostolicam absolvendus officio suspensus. Item falsificantes lit
teras pape vel scienter falsis litteris papalibus utentes sic persecutor cardina
lium qui incurrit et graves penas de penis et ut de pe. re. c. Felicis
libro vi. Item illi mittuntur ad sedem apostolicam qui occasione sententie
excommunicationis suspensionis vel interdicti late dant sententiam aggravandi illos
qui tulerunt eam vel suos vel ipsius vel bona eorum ut de sententia excommunicationis
quicunque libro vi. Item corpus alienum defuncti invadentes vel coquentes pro
ossibus transferendis sunt excommunicati et a sede apostolica absolvendi. Item inquisitores
hereticorum odio vel gratia amore vel lucro contra iustitiam et conscientiam obmittentes
hereticos procedere vel ipsam heresim alicui imponentes quod impe
tens contra quempiam procedere vel ipsum hereticum sunt excommunicati ipso facto. Item religiosi qui sine licentia presbi
teri officium suum sunt excommunicati ipso facto. Item si solempnizant matrimonia aut ministrarent sacramenta
vel presbiteri sacerdotes sollempnizant matrimonia aut ministrarent sacramenta
eukaristie vel extreme unctionis sunt excommunicati ipso facto et absolvendi a solo
papa. Item presbiteri excommunicati sunt religiosi qui excommunicatos a canone vel a papa
a papa. Item presbiteri excommunicati sunt per statuta provincialia aut synodalia pro
pterea non confessi aut a sententia per statuta provincialia aut synodalia pro
mulgata aliquem absolverunt aut et aliquem a pena et a culpa et sunt a papa
tamen absolvendi. Item inventores episcopos excommunicatos et absolvendos a papa
nisi clementinis de sententia excommunicationis. Item clerici et religiosi inducentes ali
quos ad vovendum iurandum vel promittendum de eligendo apud eos sepulturam
vel quod iam electam non mutarent sunt excommunicati ipso facto et tamen per sedem apostolicam
absolvendi. Item illi qui cogunt celebrare in loco interdicto vel ad audiendum
divina vocant excommunicatos vel interdictos. Item illi qui prohibent talibus excommunicatis
vel interdictis ne moniti exeant. Item tales excommunicati vel interdicti si moniti
non exeant sunt excommunicati ipso facto et tamen per sedem apostolicam absolvendi. Item illi qui
ferrum equos arma et alia necessaria ad pugnandum Saracenis deferunt vel trans
mittunt seu galeas et naves vendunt seu in pyraticis Saracenorum navi
bus gubernationem exercent vel impendunt consilium vel auxilium dispen
dium Christianorum sunt excommunicati ipso facto et tamen absolvendi a sede apostolica per extra
vagantem Clementis quinti que incipit Nobis ut timore. Item in secundum extra
vagantem Clementis qui facit vel recipit pecuniam de aliqua re
pro quibus curialis vel alius qui facit vel recipit per mocionem de aliqua re
vel utilitate consequenda per obtinenda aliqua gratia vel iustitia apud
sedem apostolicam excommunicatus est ipso facto. De quo plenius habetur in extravaganti Iohannis
que incipit Excommunicamus etc. Recitantur casus in quibus ipso facto incurrit quis irregularitatem — primus casus
et qui recedunt per moncenditum primus est eligens aliquem symoniace extra
de electione per inquisitionem. 2us dans pecuniam ut monasterium recipiatur — 2us
de statu regularium monachi. 3us dans beneficium vel ferme irregularis — 3us
et iure et opportatione xxxiii q 2 aliquis de his. 4us si aliquis clericus ludens — 4us

cum layco dat mortis occasionem licet preter eius voluntatem accidit de homicidio

5us cas. Continebatur / quintus ligans latronem et si per alium occidatur de eccl. ad

6 Contepimus / Sextus minus simplex xxxix. distinctio petrus / Septimus

7 existens in subdiaconatu irregularis est donec cum eo dispenset de clerico ut

8 benefice c. 2o / 8us homicida etiam dans operam rei licite casualiter si

non adhibuit diligentiam de homicidio voluntario vel casuali c. ex litteris cum similibus

9 Nonus graviter infamatus extra de accusationibus c. inter dilectos et de purgatione

c. accusatores / Decimus accusatus criminaliter accusatione durante 81 distinctio

10 c. daniel / xius dans preceptum qui occidit vel mutilat de clericis

11 pugnantibus in duello c. 2o et 3o / xiius deprehensus per iniuriam de crimine capitali

12 licet egerit penitentiam sed remanet infamis xxx. distinctio c. ultimo extra de [illegible]

ordinatorum c. quesitum / xiiius presentatus vel ordinatus sub conditione non

13 petendi beneficium de simonia per tuas c. sequenti / xiiiius clericus portans

14 arma ad resistendum predonibus cum aliquis eorum vulneratur ad mortem [illegible]

hic [illegible] de clerico percussore c. petitione / xvus accipiens cingulum

xv militie secularis post penitentiam l distinctio c. si quis / xvius suspectus de heresi an-

16 quam se purget de purgatione canonica c. [illegible] / xviius qui corpore viciatus

17 c. extra de corpore viciatis per totum / xviii publice penitens et neophitus / item ser-

18 vilis conditionis origine / item obligatus ad ratiocinia item illitteratus / item

facinorosus / hii casus sunt 52 distinctio c. 2 et 3o in eius tytulis decreti / xix

19 obligatus voto sollempni donec intret ad religionem de voto et voti redemptione

c. per tuas / xxus fautores hereticorum de hereticis excommunicamus et rebaptisatus in

20 [illegible] irregularis videtur non [illegible] defectum sacramenti [illegible]

78 distinctio c. 1o / xxius carens oculo 71 distinctio si evangelica / xxiius filius raptoris

21 22 monialium et in [illegible] non promovetur 1 q vii clericum [illegible] / xxiiius procedens

armatus ad necandum hominem et si per alios non [illegible] / xxiiiius [illegible]

23 fautorem [illegible] preceptum vel defensionem [illegible] irregularis c. de hom-

24 icidio c. [illegible] 50 distinctio miror cum similibus / 27us impenitens [illegible]

25 [illegible] hoice extra de etate et qualitate c. a nobis [illegible]

26 [illegible] ad [illegible] 1 q 1 [illegible] monachus [illegible] / 26 monachus [illegible]

[illegible] cum similibus / 27us percutiens gravidam

27 [illegible] 2 q 1 [illegible] et de homicidio

[illegible] faciat abortum si tamen fetus vivebat 32 q 2 [illegible]

28 [illegible] / 28us clericus gubernans navem ad pugnandum si [illegible]

vel mutilatio vel [illegible] / 29us [illegible]

[illegible] de penitentiis et remissionibus c. [illegible]

29 [illegible] cum [illegible] non [illegible]

30us mandans aliquem [illegible] fuerit [illegible]

30 vel mutilatio irregularis efficitur [illegible]

mutilat vel occidit de homicidio. [illegible] 31us [illegible] clericum et

31 [illegible] de vita et honestate clericorum c. 1 [illegible]

[illegible] cum similibus c. [illegible]

clerici [illegible] officia [illegible]

32 [illegible] / 32us [illegible] celebrat [illegible] fit de [illegible]

[illegible] et c. [illegible] / 33us iudex [illegible]

33 [illegible] et c. [illegible]

presbiter suspensus si durante suspensione ingerat se divinis irregularis
est de pena et re iudicata li° vi° | 38us excommunicatus celebrans vel agens   38us
in officio suo sed pro vere preces est debet excommunicatis [illegible] | Nota omnis irregularis
qui deficit iam promotum ut facto forti impedit promouendum de eius clerici vel ho-
micidio et de iurisp. [illegible]
Sunt sequentes casus in quibus quis de facto incurrit irregularitatem licet quando   ‖
deficit iam promotum primus bigamus 41 di. | Si quis viduam cum similibus   primus casus
| 2us homicida 1 q 1 c 1 cum similibus 3us homicidium voluntarium l. di. si quis | 4us rebap   2us 3us
| 4us tisatio sicut de [illegible] | 5us de consecratione mandatum cum similibus | 6us re   4us
tisatio sicut [illegible] | de consecratione di. 2 et sequenti cum similibus   6us
confirmatio sicut [illegible] ordinans sollempnit pertinens qui ordinatus
| est sollempnis prima vice tam ordinans sollempnit pertinens [illegible]   7us
deponendus et l. di. c expetentibus | Septimus illicita ordinatio puta absque   8us
tito [illegible] fidei [illegible] | 8us heresis 1 q vii c 1 et cum si-
de temporibus ordinatorum sane et presentia | 9us [illegible] cum similibus de [illegible]   9us 10us
| Nonus stipma de electione qui diligenter et 9 2 c sane cum si- | 10us de [illegible]   11us
apostasia de apostatis c 1 et cum similibus | 11us demoniaca vexatio 23 di. [illegible]   12us
et cum similibus cum si | 12us epilepsia de clericis [illegible] manu cum qui non   13us
[illegible] vii q 2 c 1 et 2 | 13us corporis vitium in membris [illegible]   14us
[illegible] | 14us castratio [illegible] sicut lv di. [illegible]   15us 16us
lv di. c 1 et 2° cum si | 15us abscisio per [illegible] 47 di. [illegible] | 16us
[illegible] et c sequenti | 16us [illegible] de filiis presbiterorum per totum | 17us per   17us
defectus natalium 56 di. [illegible] de filiis presbiterorum [illegible] | 18us
[illegible] voluntarium [illegible] | de iure iurando c [illegible] et tua nos   18us
| 19us [illegible] de [illegible] | 19us excommunicatus [illegible]   19us
| 20us [illegible] de pena excommunicatus
[illegible] irregularis est et deponendus per distinctionem de pena excommunicatis
| 20us violatio [illegible] quis celebret [illegible]   20
[illegible] | 21us violatio [illegible] | Item cum quis
[illegible] de pena excommunicatus [illegible] et c qui li° vi°
[illegible] de pena excommunicatis [illegible]
[illegible] | In libro at
li° vi° | Nota [illegible] 32 capitulo excommunicationum | In libro at
vi° ponunt 32 | In clementinis [illegible] 72 | De [illegible] possint cum eo dum
taxat quos religiosos [illegible] | De casibus suspe-
sionum et irregularitatum non multi alii [illegible] qui hic possunt sed sufficiant
Sequuntur casus [illegible] quis est excommunicatus ipso iure maiori excommunicatione
| Sequuntur casus [illegible] religiosos | Primus credens in heresim [illegible]   primus casus
[illegible] de hereticis ad abolendam et excommunicamus
dampnatam [illegible] 1 et c 1 [illegible] de hereticis sicut aut et c nouit   2us
| 2us defendens vel receptans hereticos de hereticis sicut aut et c nouit   3us 2us
| 3us [illegible] romanam ecclesiam non esse caput 19 di. nulli fas | 4us [illegible]
| 3us [illegible] religiosam [illegible] suadente dia-
bolo manus violentas in clericum vel personam religiosam [illegible] cum possit excommunicatis   7us
[illegible] defendens clericum [illegible]   6us
| Sextus [illegible] clericum [illegible] et [illegible] manum vel   4us
quanto | Septimus [illegible]
[illegible] detentum [illegible] | Septimus imponens angarias
[illegible] ecclesiasticis [illegible]
[illegible] et ecclesie vel persone ecclesiastice [illegible]   8us
[illegible] et excommunicamus | 8us [illegible] statuta edita
[illegible] et ecclesie libertatem [illegible] statutarius et scriptores

& osiliam spe statutor sit excoicati ext eod nouit / xo incendiarij violatores & fractores eccles ext eode ꝯquesti & q3 canonica tenen tes eos nosc excoicati & excoicandi ut sacrilegij iudicent ex de sent exe tenti conquestus. De eius sep̃ane min9 canonice cl[illegible] ext de cler c licet / xj9 deferens arma ligna galeas sarracenis de iudeis & sarra c quorundam / 12 falsificatores litterarum dni pape p se vel p alium item scient litt dt scienter ext de crime falsi c ad falsarios / 13 scolares bononie tractantes de hospitio irrequisito dn̄o ext de locato c j / 14 religiosi ut [illegible] pfessi audientes leges vel fisicam prohibitam ext ne cl[illegible] vel monachi sup specula / 15 archidiaconi vel decani & alij clerici psonati [illegible] le ges vel phisicam & medicinam audientes ex ne cl[illegible] vel monachi sup specula / 16 ptipates excoicato scienter ext eodem nuper / 19 cognoscente ex communicatus ea q non recedit ab eo ex c si concubine / 18 pticipatione excoicato cum scienter sunt ptiopalis ext c cum desiderio non [illegible] ... excoicato [illegible] / 19 clerici scienter ptipantes cum eo qui cum ministro legis ff de eo / [illegible] ext eode [illegible] / [illegible] 20 [illegible] ... spoliantes [illegible] ... passus ext de raptoribus excoicatur / 21 inmittentes ordinatoribus ... ext c de [illegible] c j / Decimum capitulum sexti libri / primus [illegible] ... psonam aliquam vel ... eligere ... ext de electione [illegible] li vj9 / 2 clerici vel monachi ... ext de cler ... li vj9 / 3 ... moniales ... abbatisse ... ext de cler [illegible] / 4 ... ext de officio delegati c ultio ... absolucionis vel ... ex ... suspensionis vel ... ext de sne que ... sextus iudex fraudulenter fingens ... ad ... dat ... audiendo testimonio ext de iudi[c]io li vj9.

~~[illegible]~~

Ingredietur virga de radice iesse ysa xj Iste [illegible] de natiuitate marie virginis Et merito hodie [illegible] tota ecclesia ... ut ita dicam ... carmine laudes alternat ... nativitate ... sollempnitatem ... virgo ... sollempnitates ... hoc autem totum ... celebrare ... sollempnitate debite celebrare ... gratia ... virgo ... tanta laude digna est ... non sufficit ... supereminet ...

celestibus sole luna et stellis cum de signatores [illegible] medie [illegible] nube
mine et virede et stellis [illegible] inferioribus circa aquam fontibus arboribus herbis [illegible]
tibus ut dicit [illegible] cedrus [illegible] / Sic [illegible] ut [illegible] dicit cum
virginem in verbo proposito egredietur virga / in quo verbo describitur ipsa beata virgo primo
ut boni realis inchoatio quia virga. virga enim est primus arbor que producta est
fructum. secundo ut inchoati fundamentalis stabilitio quia de radice. tertio ut stabi
liti digna exaltatio dum dicit yesse / [illegible] stabiliti aperta demonstratio
quia egredietur dicit [illegible] propter xii [illegible]

~~hunc sermonem fecit magister Nicolaus [illegible]~~
~~[illegible] cardinalis [illegible]~~
~~anno domini [illegible]~~

Iuxta est salus mea ut veniat et iusticia mea ut reveletur. Ysa lvi°. Secundum
[illegible] beati Pauli Rom. [illegible] et in pluribus locis ante Christi nativitatem [illegible]
erat in duo divisum genus hominum scilicet iudeos et gentiles [illegible] iudeis ex
[illegible] prophetis [illegible] patris [illegible] salvatoris venturi [illegible]
[illegible] gentium [illegible] ambulabat in tenebris erat [illegible] ad lucem et iustificandum per fidem
ut habetur Ro v. / hanc autem salutem [illegible] olim de prophetis [illegible]
[illegible] desiderio in cordibus [illegible] suam spem ac fidem [illegible]
[illegible] clamat [illegible] nomen [illegible] Dabo [illegible]
[illegible] gloriam meam [illegible] multa [illegible] spes [illegible] differtur affligit
[illegible] de tarditate [illegible] de propinquitate [illegible]
[illegible] spes [illegible] venit et non tardabit [illegible]
[illegible] Christo [illegible]
[illegible] expectabat [illegible] sedente [illegible] Ysa xxii. et appropinquavit [illegible]
[illegible] et de domo [illegible] Ro xi°. Et [illegible]
[illegible] plenitudo gentium intraret Ro xi° [illegible]
[illegible] quod erat absconditum [illegible]
[illegible] de salvatore ad
[illegible] igitur [illegible] iustificatos gentium per fidem
[illegible] certificat de propinquitate letificat [illegible] iuxta est salus et [illegible] hoc
intelligentia [illegible] designat [illegible] in verbo assumpto [illegible]
[illegible] salutare [illegible] gentium revelant
[illegible] / [illegible] igitur ad [illegible] ad propositum [illegible] assumpti [illegible]
iustitiam [illegible] nativitatis [illegible] / [illegible] dicit iuxta
ad [illegible] nativitatis [illegible] hodie [illegible] dicit [illegible]
est salus. 2° ad ministerium [illegible] ut veniat quia [illegible]
[illegible] ut veniat [illegible] nobis [illegible]
3° de severitate divine vindicte nobis tremenda [illegible] Revelabi
tur [illegible] et iustitia ut reveletur [illegible] de qua [illegible]
[illegible] iudicium et iustitiam [illegible] primo igitur ad
[illegible] solempnitatis [illegible] cum
contemplacio solempnitatis sacratissime virginis [illegible]
gaudio [illegible] dei patris iuxta est salus mea [illegible] Christus cui dicit
Ysa xlix. [illegible] in lucem gentium ut sis salus mea ad extremum
terre. [illegible] Ysa li. salus mea non [illegible] appropinquavit

eran^m hodiernu patefecit ubi dt. Cum eet desponsata mr maria
mr eius ioseph antequa convenirent inventa e in utero habens de spiritu sancto Exponit
ne apte cognosci potest quod salvator. dedit claram declaracionem pueri erat
quod propheta predixit ecce virgo concipiet et pariet filium Nam quemadmodum congruenter
virga maturat ad lilium et flos expansus spirat ad fructum sic salvator inde
tabernaculo ventris virginis cepit humano generi spirare in mundo Tunc ei appa
ruit benignitas et humanitas salvatoris cum mr eius inventa e in utero habens de
spiritu sancto sed consequentibus testatur angelus dicens quod enim ea natum e de spiritu sancto est
Et quod in ea natum e quia sic non sed ceteri de corpore novem mensium paulatim forma
sed ab instanti concepcionis eius sic fuit et verus deus et verus homo sicut et nunc quomodo
tempore tunc descenderunt et tunc iam natus ut dicit angelus replete ad davidum certe
sic dici iam natus quia ipse e ortus eius dicere duo ye. h. ipse cunctorum meus
sic dici iam natus et ipse e ortus eius sed in prima parte ubi posui dicebat / 2a pars cum
expressus e salvator meus adventus et tamen sic aptari tunc dicit ut docet aggei
ubi contemplatur misteria adventus dei nunc sic aptari cum dicit ut dicat Aggei
2o docet desideratus cunctis gentibus quia nunc de 2o adventu dei o vero 3o dicit
2o docet desiderantes quod possit exponi / Prima memoria quarta dominica fuit de
duo conditio docet possit exponi de prima memoria quarta dominica fuit de
que cum iudicium docet posset et de ista die iudicii dicit 1o sophonie 1o iuxta
sunt astris pretio dedicata et de ista die iudicii dicit 1o sophonie 1o iuxta
e dies domini magnus iuxta e et velox nimis et quasi nox illa tunc in tribula
e dies domini magnus iuxta e et velox minis ut quasi notasse tunc in tribula
tionibus perambulis eius sed ait hic quod vero ultima tribulacio multis tribulacionibus
ut procederet sed nos dum stati sic fine / Ideo tunc de ad 3m videamus sic
pueritur licet nos dum stati sic fine / Ideo secundo ad 3m videamus si
forte de tribulacionibus pervenientibus ultimum adventum xpi sic propheta aliqui forte
ut dexa exponat ultima pars ubi posui quia dicit dominus et iusticia mea
ut revelentur. sed primitia ut adduceret iusticia et impleat prophetia danielis ix
et ita stem quod hic malum per nimis consideratos ad dum cum humana potencia possit
et ideo stem quod hic malum per mittimus cum ad dum cum humana potencia poss
vitari et minimi alterius differri Circa hoc xo est videndum prima quem
vitari et minimi alterius differri Circa h. xo est videndum primo quem
Distinctus e de tribulacione ut revelentur 2o de eius accelleracione et in extra e
3o de falsa estimacione circa hoc quod dicit ut doceat et xo de expultatore que
et fieri ut nos sic salve Quatuor ad primum ita noverunt e et excitatam istam
sic fieri ut nos sic salve Quanti ad primum videt adhuc allegare nec quod exhibet
scriptura quod circa pervertur quod superfluum videt adhuc allegare nec quod exiet
scriptura quod circa pervenit / Et quo primitus
potuit huius mali modus et circa premendi et huius convertunt / Et quo primitus
duas regulas unit e quod per duo regna gentis hebreorum que fuit olim vz
quas regulas e quod per duo regna gentis hebreorum que fuit olim vz
per regnum israel cuius caput erat samaria significat in prophetis synagoga et 2m
per regnum iuda de cuius stirpe natus e xpus a quo dicti iudei sunt sed apostoli et
regnum iuda decimum stirpe natus e xpus a quo dicti iudei sunt Et aplus et
per iuda qui fuit illius regni metropolitana designatur circa ista regula
per illum quod fuit illius regni metropolitana designatur circa ista regula
prelatum qui fuit illius regni metropolitana designatur ecclesia ista regula
tuo e mea sed habet ecclesia antechrista scilicet secundo et est ecclesie ultima omne super
bet destructum per ceteram apparata ubi probat multiplici vide et secundum cuno
nis auctore Alia regula e quod per meretricum et fornicatorum intelligi scilicet hono
et abusiva dispensacio atque summo quod fit liceat causam alio adulterino
favore nam tale quod quo ad officia et honores scilicet per legem get. tunc reprobat
ut scitis / Decretis dicit usque amentede per quam benedicit id quod natum sciat
tat non venale / Dare ergo aliquid pro quo fit edit delictum per virtute e quidam
eius corrupcionis spiritualis quod olim meretricum vocabat 2m quia vero 1o de
gens corrupcionis spiritualis quod olim meretricum vocabat 2m q vi e 1o de
illis convertitur / Quo fit e meretrix civitas fidelis plena iudicii et
offere vo. ista fornicatus ce adeo tuo dilexisti intendere super acce mereter tu

tici et i multis locis scripture non sit fornicatio alia nisi [illegible] qo sit destinat
beati petri apostoli volumus sermoni prophetico benefacientes attendere ac nostre
quod spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti dei homines super hanc ecclesiam /indigenam) seu e
discretionem scripture constituti super ecclesie [illegible] tagm dualibus clavibus reserabit nobis
z aperietur i velamine earum super statu ecclesie preterito z futuro ¶ Ex ta videam) de
uno / dne eius ezech xvi° huic ecclesie loquens sub nomine ierusalem ait iudic
qui nata es vidi te conculcari i sanguine tuo vide loquitur de tempore martirum
de z multiplicata es tyrannis effusa iudeorum sanguine tuum extra f. ex te pfectione
pscentorie et dedi coronam decoris i capite tuo z ornata es auro z argento
vestita es bysso z decora facta es vehementer z ista es i decore meo que posueram
super te et magis vide hystoria qua [illegible] de persecutoribus ecclesie / de et habes
fiduciam i pulcritudine tua fornicata es i nomine meo fornicatos super ea quod
de carnali necessitatem sit i telligitur z post omnes abhominatoes tuas non es recorda
ta dierum adolescentie tue f. de statu primo qn eras nuda i. paup et con
culcata i sanguine tuo z abhominabilem fecisti decorem tuum ecce quo [illegible]
pbat deterioratio ecclesie et statu sue primo et ecce i [illegible]
[illegible] te z destruent lupanar tuum z demolient pstibulum tuum f. locum
ubi exercebas iniusta et denudabunt te vestimentis tuis z auferent vasa glorie
tue z derelinquent nudam plena ignominia ecce potest videre qd ecclesie sit
ventura et subdit dicens. soror tua samaria i. synagoga dimidium
peccatorum tuorum non peccavit sz vicisti eam sceleribus tuis ergo z tu porta confu
sionem tuam et i fra xxiii° cap° postquam diffuse descripsit maliciam z de
[illegible] synagoge adiecit de ecclesia d. quod cu vidisset soror eius plus illa
insanivit libidine z fornicatoz suam pbuit i pudent ducibus z magistratibus
ad se venientibus i dutis veste varia. Insanivit igitur libidine [illegible]
[illegible] erat usqz futurum ut plati non vererent ecce pmi
[illegible] z pravis actibus i formare ¶ Con
tinue venerandam pudiciciam [illegible] pubertatis tue et subdit
sit [illegible] ¶ [illegible] recessit [illegible] synagoga
[illegible] ¶ recessit anima mea ab ea [illegible] recesserat a corde eius f. synagoga
z repelit eam d. ¶ [illegible] tuum z fornicatoes tue fecerunt h tibi [illegible]
i re [illegible] ezech ac ceteri prophetie ¶ quo [illegible] eisdem verbis locuti
sunt concludit quod [illegible] hanc ecclesiam graviter punituram
[illegible] multa mala passuram ac [illegible] nisi perierit [illegible]
[illegible] excessibus multa mala passuram ac bone [illegible] fortitudine [illegible]
[illegible] fornicatores [illegible] natiuitatis sue i. [illegible] pri
[illegible] iudicium [illegible] ipa erit [illegible]
initia [illegible] nisi se [illegible] ipa erit dequa [illegible] ipse [illegible]
fornicationum meretricis speciose z grate et [illegible] historia [illegible]
et post pauca [illegible] nuditate tuam z regnis ignominiam
tuam / patet igitur quod super hanc ecclesiam aliquis e [illegible] iusticia p
[illegible] ¶ Quantum ad 2m quod dr in themate iuxta e z [illegible]
no sit [illegible] scriptam tamen ex [illegible] peticio
aliqui de [illegible] suspicari [illegible] ex apostolo 2a ad thessalo. 2° c° [illegible]
nisi venerit discessio primum / quod [illegible] in [illegible] quem adiquisitionem
allegorice exponit de romani imperii desolatione / inter quas [illegible]

discessio
ab ecclesia Romana
2 quia ecclesia est
peior moribus

esse per manum antixpi ultimi post medium / Nunc autem qualis eiusdem in prim
pse sit status et quam eius ad eius pristinam manifestatur vox prudentie. Unde
glosa dicit quod erit discessio aliquarum ecclesiarum ab ecclesia Romana / Aliud signum est
quia ecclesia erit peior moribus quam fuit synagoga ut patet per glosam ordinariam
allegatam secundo numero ubi dicitur iustificasti animam tuam adultera prefata in com
paratione prevaricatricis iude. i. ecclesie. Ubi Origenes de nobis in quo dicit
intelligite Ezechiel xvi° dicitur de terre iustificasti sororem tuam scelesti tuis. Scilicet
pharisei qui ut dicit Jeronimus erant electi iudeorum quos salvator increpat notant
ut sicut de avaritia quia permittebant vendere columbas in templo dei et deinde
quia solis labiis honorabant deum et quod docebant non faciebant et erant
ypocrite videatur quod si peius est sacramenta et beneficia vendere quam permit
tere vendi columbas in templo / Sed sunt aliqui qui nec labiis deum honorant
quia non solum non faciunt bona sed nec dicunt nec predicant canes muti non va
lentes latrare canes impudentissimi nescientes saturitatem / Ipsi pastores
ignoraverunt intelligentiam omnes in viam suam declinaverunt unusquisque ad avariciam
suam a summo usque ad novissimum ubi thema / Et sunt nonnulli qui scelera
sua a summo usque ad novissimum ... ypocrisis pallio nequeunt operire
et malicia adeo modum ignis in sua frontem ... quod ypocrisis ...
si fieri se irreverendi quorum esse ... dei sonus ... hic non
scit erubescere / 3m signum sumitur ex operatione inequali nimie quam aliquam
quidem esurit alius quidem ebrius est ... cum ad bonam armoniam requiritur
equalitas moderata in musica que si nimis excedit tollit melo
diam ita in policia ... in moderata ... tinnitum corrumpit policiam ...
... mediocres est diuturnior et securior / Nunc autem non puto
... in quasi mediocres est ... aliqua genera policiarum ...
posse in historiis reperiri quod unquam fuit aliqua genera policia sacerdotum ut hic que
tanta differentia quam nunc est in policia sacerdotum ...
erit maiores quam principes / Ceteri deteriores vulgo ... talis ...
erit oligarchia / Sed ... apud ... plurimum ...
cum assistunt rem publicam / Sed videamus ... fluat ... melius
... non ... dum vivere. / De
itaut enormiter ... et alia nimium ... non ...
corpore ... ecclesiastici ... augmentatione ... ita grave statum ... quod
vix possunt ab inferioribus sustineri / Hoc est signum et causa ... nunc / Sed sic
ei ultra se offert illud Ysaie i° Omne caput languidum etc. Ubi videtur ...
... quando capita / Quibus dicitur Amos vi° Ve qui opulenti estis in Syon et qui confiditis
in monte Samarie optimates etc. Deficit ... ad ... ultimum
non ... in inferioribus ... non potentibus vivere et superioribus
excessu divitiarum ... ultra ... et timor et plaga in
... ut ... divisione et discordia ... timor ...
... rebellione et ... / Xm signum est ... plates ...
... plaga ... de paupertate Christi ... prelatos ...
... qui ... disputant ... fantasia ... ex ignorantia ...
... apostoli ... lege ... de
phisica et theologia ... naturalis ... sacerdotes ... possunt vivere
iure ... naturale sacerdotes ... possunt vivere
honestius quam prelates et prelati quia subditi ... non excedunt ...

seu similes superflua pompa que raro fit absque superflua [illegible] salva iustitia
sufficeret et plurimum [illegible] Unde iustinus de carthaginensibus
familia [illegible] quid tantorum imperatorum grauis erat libere ciuitati. Talis fortassis in
ecclesia dei potissime [illegible] istis non tamen mouet paucas aduenientium quorum
multos ad dignitates et plures [illegible] qui se reputarent [illegible]
[illegible] si possent quosdam [illegible] spoliare. [illegible] nobilitate
[illegible] suffragatur sed sunt viri mediocres et fraudulenti quibus dicit
Amos iiii[o] vacce pingues samarie que calumpniam facitis egenis et confringitis
pauperes ecce dies venient. Quartum signum est tyrannidis possidentium quia tamen sit res
violenta durare diu non potest. Sap. vi[o] [illegible] [illegible] tertium
[illegible] tyrannidem [illegible] tyranni est querere non bonum subditorum sed [illegible]
[illegible] [illegible] sunt pastores qui non pascunt gregem domini sed semetipsos quibus dicit Eze. xxx
iiii Ve pastoribus qui pascebant semetipsos [illegible] [illegible] pastores [illegible]
[illegible] de [illegible] [illegible] permittit [illegible] [illegible] quantum
[illegible] sed quantum [illegible] possit quibus dicit Michee iii[o] [illegible] bonum
[illegible] qui violenter tollitis pelles eorum desuper eos et carnes eorum desuper
ossibus eorum et [illegible] comederunt carnem populi mei et pellem eorum desuper excoriauerunt
[illegible] eos et [illegible] [illegible] faciam ut non pascant ultra gregem meum [illegible]
[illegible] Eze. xxxiiii [illegible] Sextum signum est [illegible]
[illegible] de ore suo erit [illegible] estimo. Aristotiles [illegible]
[illegible] [illegible] est enim [illegible] Aristotiles [illegible] [illegible] illustrium
omnis pollicie et sepe [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] sedicionem parit nam [illegible] [illegible] regna pene destructa
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] malorum et doloris [illegible] est
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] super [illegible] sicut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] est semper [illegible] [illegible] [illegible] Septimum signum est [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] pollicie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pollicia non
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod dicit [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Eze. vii[o] adducam pessimos
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] potentium et possidebunt
[illegible] [illegible] possidebunt domus eorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de
[illegible] [illegible] Octavum signum est [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ut [illegible] [illegible] audiret verba [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] filij [illegible] audire legem [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] verba [illegible] loquimini nobis placentia [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Amos v.
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] in porta corripientem et loquentem [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

de devotione sacerdotalis honoris. Et preter hec sunt alia signa ut puta recessus iustitie et penuria sapientum prelatis pueris et levitas opinionum. Et attente provide iudicare potest. Sicut pueri tempore sertura a bestiis habeant locum et quod dicitur in threnis. Et iuxta experientiam meam ut nunc est et hic de 2°. ¶ Quantum ad tertium

3^a pars
3^a opinio

per opiniones sunt tholici errare. Que tamen saepe causa est dicit auctor. Una est et minime confidentium atque dicentium quod prelati sunt causa quia dominus se custodiet ne deserat eam sicut promiserat eis in persona apostolorum. Et sequitur xxviii^o capitulo cum vobiscum sum usque ad consummationem seculi. Et hic intelligendum est quantum ad fidem, de qua xx^a dicitur Petro Luc. xxii^o capitulo Rogavi pro te ut non deficiat fides tua. Cum enim hec fides non sit aliquando non remanebit in plurimis in ecclesia militante. Et dum resurgeret, invenit fidem in terra. Et forte aliqui se per presuras quas ipsi saluator frequenter predixit esse ventura. Et forte aliqui se prestitent assimulatione securos quod sit directa. Sicut opinioni obviat dominus cum dicit Ieremie vii^o: Nolite confidere in verbis mendacii dicentes templum domini templum domini est, et paululum post: Vos confidetis in verbis mendacii que non proderunt vobis. Talis est prolongatum beneficium

opinio alia

credit quod causa tollatur sed non ita cito quin iam ulterius causa prelatus et pugnabit. Nam vidimus pastores doctores qui et tamen sunt Nephesim ac existerunt. Nam dudum prestos de rec|eptione innumeros de pompis de pretiosis et regnorum et ahelamne prelati de receptione innumeros de pompis, quantum et tamen decrescit gratia usque superest et quidem requirunt. Et certe et sua aliqua diu fuit ruinosa quod ipse hic sit, ceciderit et stetit. Non videtur quod si domus aliqua ruinosa ruitur accidit in principalibus quod postea remanet, et minus periculosa. Et cum in terra v^o prope nunc perpetuo et non et quot precepit spiritalis pro parte processerit. Cum terrenum peccant et non et quos ve hinc cogitationi occurrit dominus. Primo Ezech. xii in ignitate eorum portamus. Primo sic hinc cogitationi occurrit dominus Ezech. xii: Fili hominis ecce domus Israel dicentium: Visio quam hic videt in dies multos et in tempora multa iste prophetat. Propterea dicens ad eos hec dicit dominus: non prolongabitur ultra verbum meum. Et vo^m nunc sublato bedi dictumque gratiam quam si in diebus vestris faciam illud. Et i. Tren. iv^o: Non crediderunt reges terre et universi habitatores orbis quod ingrederetur inimicus et hostis per portas Ierusalem. Et per hec designat eam propter ignitatem sacerdotum. Et per verbum quod sic dicentium, docuit quod poterit, confirmemus. 3us error est valde periculosus quorundam dicentium, quod dixerunt semper non a consuetudine sunt hinc solo tempore quo sapientes boni in ecclesia dei et sapientes nos sumus. Aliter, utique sunt valde prudentes boni in ecclesia dei. Et quod in plicamus nos et talem habent cogitationem et possent et quod tempora tot errores essent ita viles ut habent haud cogitationum eorum et qui sancti fundata tam nova prorsus possent detrudi. Hec ecclesiam tota preclara et corpus sanctorum fundata tot stolis multis et virtutibus aucta et magistris tot martyrum sanguine dedicata, tot stolis multis virtutibus aucta et magistris tot martyrum sanguine dedicata tam diu prosperata sit tandem in malis taliter principio sancti devotione dedicata tam diu prosperata sit tandem in malis et talem principium sancti devotione dissuendum et ea corpus culpam negligentiam sua posita in predicatorie discendum. Et nec tempus hic tenent spiritale pericula quid satis possent adeo maledici hinc et nec in hec tenent tempore. Sicut dicunt eis dominus primo pro primo: Omnes consilium meum et increpationes meas neglexistis, ego quoque in interitu vestro ridebo et subsannabo. Et cetera dixit mercurium super ducibus fabulas et carnis. Primo etiam remedium tamen possit dari sicut quod stultitia alterius et per terram spiritualem.

x^a error

error confidentium non bonum remedium quod possit dari sed quod stultitia aliter et populi error confidentium non bi remedium tibi possit dari. Si quod stulte alterius. Et cetera Math. Tempore hinc tempore regna sunt ut apud omnes privata sententia proditas sive iuxta. Math. tempore hinc tempore regna sunt ut apud omnes prudentia sive principatum et regimen et hoc esse dicatur capitalis sine exceptionibus in tempore sancti prenotabili natura est quod hic esse dicatur capitalis sine exceptionibus. Et quod gubernationem sicut per se est nullius est qui agat prima a domesticis et hospitalitatibus gubernatur. Sicut per se est nullius est quod videtur ad plenum sicut ut ethiopis inimice omnes quietasse sunt ad tempus sicut sic eis videtur ad plenum sicut per ethiopos inimice eis quiete sit ad tempus sui quod est videtur.

pelleus suam et perditionem civitatis suas et eos potius beneficere quam malum adiasse
et xviij de iuda sequitur etiam peccatum iude est scriptum stilo ferreo in ungue adama
tino, quasi diceret quod est indelebile sit et depena. cap. xxi° ego dominus eduxi gla
dium meum de vagina sua irrevocabiliter, verbo hoc ora non sequitur impossibilitatem
sed difficultatem que possit difficile corrigi / Vbi apud deum immutabiliter eventum
futurorum non solum adversatur theologie philosophie astronomie sed quod plus est veterum superstitione divine
que fortune hominum relinquit fato cum Fabio novenio marcello de doctrina in dagine
post allegationes famosissimorum virgilii salustii lucilii et homeri ex eorum dictis
concludit quod in potestate nostra sit mutare fatum sed ipsum fatum mors immutabiliter converti
ut eveniat celer vel tardius bonum fiat aut pessimum / hec dixi propter eos qui magis
adherent talibus contra sacre scripture non quod ipsa deesset tacuit. Nam Jeremias dicit
de se xviij nolo sibi bene verum si fortis
de sit si gentium in regno sit dominus et quasi quod de se xviij nolo si bene verum si fer
te audiat et penitent ... ab malicia sua mala et penitebat me mali quod cogita
te audiat et penitent sua gens a malicia sua et penitebit me mali quod cogitavi ... legitur quod dominus placatus est ne faceret
in facie propter malicias studiorum suorum. Sic exo 32 legitur quod dominus placatus est ne faceret
malum quod locutus fuerat contra populum suum. Recepit et minime constat remansisse. Ulti
mam quod locutus fuerat ut populum suum deleret quam dominus revelavit et omnia signa monstravit
constantinopolitane urbis destructionem quam dominus revelavit et omnia signa monstravit
ut recitat Augustinus in quodam sermone et habetur de consecratione d. 3°. ¶ Vltimo restat salubre consilium
ut recitat Augustinus in quodam sermone quod si in ira cessat et signa premissa super eam sicut ibi
quod concludit ex predictis scilicet quod si inconsulte et signa premissa super eam sit ibi
lacio spiritu michael tuam prudentiam modestiam quam tunc tempore eodem re
gnum ipse modo testabilis nos precabitur et flagellatorem cessabit sed ipse
creaturam ipse modo testabilis nos precabitur et flagellatorem cessabit secundum ipse
ut se xviij eum primum egerit gens illa a malo suo quod locutus sum adversus
eam agam et ego penitentiam super malo quod cogitavi facere / et loquitur modo humano
eam agam et ego penitentiam super malo quod cogitavi facere. Ad consolationem desperantium
tunc ovidius quod ad dei iram postulandam promptior quem conculcatione desperantium
nunc ovidius quod ad dei iram postulandam promptior que simulatione despe in
imminentis / quod puto quam multum animo non fuit tot et tanti malivoli conde rebel
les et tanti ut eius dei sed hiis diebus nec desunt qui libent machinantur
les et tanti ut etiam dei sed hiis diebus nec desunt qui habent machinantem
novitates seditiosas quod dominus conterit eorum nequitiam audacitate ...
novitates seditiosas et quod dominus conterit eorum nequitiam cum reputat priores quam sint, quia adhuc
faciunt et ut eius sed in sacrilegos quos reputat priores qui sunt, quia adhuc
fecerunt et nec eius sed in salubres quos reputat priores qui sunt atque adhuc
pro dei gratiam bonum sit misericors tamen non est auxiliator dominus sed adhuc ma
nus eius extenta et misericordia non fuit gladium suum vibravit arcum suum tetendit
et paravit illum sed postea expectat dominus ut misereatur nostri ysa xxx et ideo
et paravit illum sed postea expectat dominus ut misereatur ysa xxx et ideo
sed ad supplicandum nos invitat his diebus ita nos debet animare spes salutis
sed ad supplicandum nos invitat his temporibus ita nos debet animare spes salutis
potuisse hoc sacra die qua recipiunt festa natalia solemnia festa precipua
deo dante sine transgressione poterit oratio sua et estimata devotio quam habet de
plano michi assidua et si reges terreni in die celebritatis sue sibi solent libera
liores ostendere quanto magis sperare debemus quod rex celestis clementissimus in die orti sui pu
liores ostende quanto magis sperare debemus quod rex celestis clementissimus in decorum sui pu
rite petentibus veniam non negabit / sicut scriptum est ysaie vi° sicut sponsi in
castimum et dicite ei id est ysaie xxv in leciant pueri tui gratiam loculis tuis
castimum et dicite ei id est ysaie xxv ... poterit quod si id petiverit
in die ea sancta beimus ad te ... in hac die poterit quod si id petiverit
in die ea sancta beimus ad te Ro. hoc in lectione poterit quod si id petiverit in
esse apostoli in nativitate attulit sed pacem esse ... qua angelis sonum cecinit
sciant experientia applaudit, testibus tyto livio plinio ceteris historiis gen
tilibus qui super hoc admirati dixerunt tantam pacem in terra non in dino mu
nere contingere potuisse. Sic cum dominus premisisset ysa 66 d. declinabo super
eam quasi flumen pacis et in ps° orietur in diebus eius iustitia et habundantia
pacis Ergo preces in dono conscriptis et hoc alis Ecce nunc dies salutis nunc
est opportunitas deum deprecandi ut quod iste dies contulit orbi

fatum
Conclusio 2° consilio tui
tempore

cate sue diebus istis dignetur largire Et sic eadimus nimie sabbate e no

in actis sed in moribus sed hoc quod et dicitur in themate iuxta est iusticia ut in nobis

verificetur in nobis non de iusticia punitiva sed de nostra iustificacione per

graciam ut certa christus noster salvator iusticia nostra erat sicut super probatur

et benediccio quam promisit deus iuxta est salus mea ut veniat de qua ysaias

salus mea in sempiternum erit hanc salutem nobis concedat pater et

filius et spiritus sanctus amen

folio 127

folio 131

folio 83